II
137903

Augustin⁹ sup iohānē.

E-S-

A
Bibliothecam Fratrum Minor in Stein
1636

Augustinus super Johannem

M. Georgij Gerster.

II
137903
Incunabel
BIBLIOTH. VNIVERSIT. VINDOBONENSIS

Annotatio principaliū sententiarum

Inuentarium principalium sententiarum in expositione euangelii secundum Johannem Diui Augustini contentarum. ordine alphabetico foeliciter incipit.

Blactādi quo modo sint paruuli spiritualit. Tractatu. xcviij. D.

Abraam quomō vidit diē xpi. Tractatu xliij. F. G.

Abrae filij quomō sunt xpiani. Tractatu xlij. B.

Abrae filij erant iudei carnis origine/non fidei imitatiōe. xlij. A. B. G

Absoluēdi et ligādi potestatē dñs ecclie in psona petri tradidit. l. E. cxxj. L.

Abscōderit quare se xps a iudeis cū eum lapidare vellent. xliij. G. in fine.

Abutuntur qualiter mali bonis dei t ecōtra qualiter deus bene vtitur malis hominū. Tracta. xxvij. D. E. xxviij. L. l. D lv. E. L. cxij. A.

Acetū quod xps accepit in cruce/quid significat. cxix. L.

Qui accipit si quē misero: me accipit/quomodo intelligēdū est. lix. B

Accusare debemus peccata nostra. xij. E

Accusare aliū de crimīe nō presumat/quē conscientia ppria accusat. xxxiij. L.

Adam dormiēte cur eua de latere ei⁹ formatur. ix. D. xv. B. cxx. A.

Adam scōm quattuor litteras significat q̄ tuor mundi partes. ix. E. x. E.

Adorari cur se nō pmiserit angelus a Johanne. xij. A

Adorandus vbi et quō sit deus. xv. F.

Aduētus xpi quō ex codicibus iudeorum probatur. xxxv. E

Adulterā quō liberauit xps. xxxiij. B. L.

Affectiones aīe q̄ttuor et q̄ sunt. lx. A. B

Affectus humani sine quibus hic non viuitur: pedes non loti dicuntur. lvj. B. in medio. lvij. A.

Agnoscere quare noluit christus matrem i nuptijs: q̄a dixit ei: quid mihi t tibi mulier. viij. B.

Agnus singularit solus dicitur xps: et de eius sanguinis potētia. vij. B. L

Agricola scōm quid dicitur xps. lxxx. A.

Alius et aliud quō accipienda sunt cū de trinitate agitur. xxxvj. G. xxxvij. L. xlv. B. liij. A. lxxj. A. lxxviij. B

Amanti vnitatē ecclesie datur spiritussanctus. xxxij. D.

Amans nō laborat. xlviij. A.

Minus deum amat qui aliquid cum deo amat. xl. G.

Amare animam suā ne pereat: dupliciter intelligitur. lj. L.

Amatores sui non sint qui pascunt oues christi. cxxiij. L. D.

Amatores seculi quomō insultant bonis ij. F. xxviij. D

Amando nosipsos nō amamus deū. Sed amādo deū amamus t nosipos. cxxij. D

Amen nec grecum nec latinum est sed hebreum. xlj. B.

Ambulare q̄re xps noluit i iudeā. xxviij. a

Ambulatio xpi sup mare quō fuit. xx. D.

De eo quod filius dicit. Pater amat vos quia vos me amastis. cij. L

Amicus xpi dicit seru⁹ bon⁹. lxxxv. A. B

Angeli quomō dicūtur māducare. xij. B

Angeli dei: sunt p̄dicatores boni. vij. H.

Angeli petrm grauius fuit peccato hōinis ideo homo meruit liberari. cx. F.

Anie opationes mirabiles in carne. viij. A

Anima humana differt a bestiali solo intellectu. xv. D.

Anima et intellectus quomō differunt cū sint idem. xv. D.

Anie et corpis dissil'es opatiōes. xx. F. G

Anima quomō dicitur immortalis. xxij. E. xxxix. D. xlvij. D.

Anima quomō occiditur t morit. xlvij. D

Anima rōnalis a nulla creatura pōt beatificari nisi a solo deo. xxij. B. L

Anima rationalis est media inter deum t corpus. ibidem.

Anime vita est deus: et ipsa anīa est vita corporis. xix. E. F. G. xxij. F

Anima participato bono incommutabili. ipsa fit immutabilis. xxxix. D.

Anima plus amatur q̄ corpus vero amore: exemplū de sene deformi t virtuoso: et iuuene pulchro t fure. iij. F. xxxij. A.

Aiax diūsa receptacula p⁹ mortē. xlix. F

Anima q̄d viuificat: t vīviuificat. xix. F

Animarū resurrectio per fidem precedit resurrectionē corporū. xix. L. D. G. et p totuz. xxij. E. G. xxiij. H.

Anima rōnali nihil potentius nihilq̄ sublimius inter creaturas. xxij. L

Animā suā odire itelligitur duplicit. lj. L

Annotatio

Animam veram et rationalē habuit chri=
stus.xxiij.L.xlvij.E.
Anima christi vnde turbata est iminente
passiōe.lij.A.B.lx.A.B.lxj.A.
Anima christi in morte nō fuit separata a
verbo.xlvij.F.G.
Aīalia nociua quare creauit deus.j.G.
Animalis homo seu carnalis vnde dica=
tur.xcviij.B.cij.B.
Animus quid sit/et quomō transcenditur
vt in cognitionē dei perueniat.xxj.G.
Animus christiani an debeat morte impē=
dente turbari.lx.A.B.
Ad annam cur primo christus ductus sit:
deinde ad caypham et demuz ad pilatū
cxiij.A.L.cxiij.A.
Antixps in fine suscipiet a iudeis.xxix.D
Aparitiones dei que olī patribus fiebāt:
per aliquā subiectam creaturaz fiebant.
ij.F.xcix.B.
Apollinariste heretici sunt q̄ dicunt xpm
ñ assūpsisse aīam hūanā.xxiij.L.xlvij.E
Aprehēditur xps diuersimode.xcviij.E.
Aque mutate in vinū mystice pulchra de
claratio.ix.A.et per totum.
Aqua viua q̄ sit quā dat xps bibē.xv.L.
Aque quomō tribuitur mundatio vt cor
pus tangat et cor abluat.lxxx.B.
Aqua que de latere xpi fluxit quid nobis
prestat.cxx.A.
Aqua piscine vbi languentes iacebāt q̄d
significat.xvij.A.
Aqua turbata quare tantū vnus sanaba=
tur et non plures.xvij.A.B.
Aq̄ furtiue dlcedo mistice q̄d sit.xcvij.B
Aquile compatur iohannes euangelista.
xxxvj.D.xl.A.
Arca significat ecclesiā.vj.lh.
In arca q̄re iclusa fuerūt oīa aīalia.ix.L
Arguet quō spiritussctūs mundū de pctō
et de iusticia et de iudicio.xcv.A.B.L.
Arrius hereticus quid sentiat de trinitate
xxxvj.F.xxxvij.L.D.xlv.B.lix.B.lx=
xj.A.lxxviij.A.
Arrogantia in veritate nō est omnino me
tuenda.lviij.A.
Arte licita licite sibi q̄sq̄ vite necessaria p
curare potest: si alias ñ habeat vnde vi=
uat.cxxij.B.L.
Arundo qua eleuabat spongia ad os chri
sti quid significat.cxix.L.
Ascendere filiū hois in celū:quomō itel=
ligendū sit.xij.L.xxvij.A.cxj.B.
Ascensio christi in montē quid significat.
xxiiij.B.xxv.B.
Audire et videre quādo de deo dicuntur
idem sunt cū deo:licet in nobis diuersa
xviij.F.xx.L.E.xxj.L.xxij.lh.xcix.L.
Audire filij a patre i diuinis quid sit.xiij
L.xxij.lh.xcix.L. (ficat.cxij.L
Auris abscisa et a christo sanata q̄d signi=

Baptisari qua=

re voluit xps.iiij.F.v.B.xiij.
Baptisandi potestatē quomō dat (L.
christus ministris.v.B.L.D.F.
Baptisma quale habuit iohānes z ad q̄d
valebat.iiij.F.G.
Baptisati baptismo iohānis:quare bapti
sabantur baptismo christi.v.B.L.
Baptisat quō malus minister.v.F.
Baptisatū cum sit post iohānē: quare p̄
hereticos non baptisatur.v.lh.
Baptismi vnitas per vnā colūbam missaz
designatur.vj.L.D.
Baptismi figura fuit mare rubrū.xj.B.
Sie baptismo ōcedētes vbi erūt.lxvij.B
Baptismi sacramentū in duobus cōsistit:
in elemento scilicet et verbo.lxxx.B.
Baptismus hereticox q̄uis sit verus: ta=
mē sine charitate nihil prodest.vj.F.vij
A. Et pulchra exhortatio augustini re=
uocātis hereticos ad eccl̄ie vnitatē.xiij.
Baptisantiū z baptisatox q̄dru (E.F
plex diuersitas.xj.D.xij.A.
Mondū baptisatus q̄ntū cū q̄ pfectus sit:
tamē peccatorū sarcinā portat.xij.L.
Beptisare et non baptisare quomō dice=
batur iesus.xv.A.
Post baptismū quare remaneat peccandi
infirmitas.xlj.G.
Beati q̄re ñ dicuntur mali qui persequū
tur malos propt iusticiā.lxxxviij.B.L.
Btificari nemo potest nisi a solo deo.xx=
iij.B.xlix.E.cxj.B.L.
De eo quod ait. Beati qui persecutionez
patiūtur propter iusticiā.lxxxviij.B.L
Bene viuere nihil prodest si non datur sē
per viuere.xlv.A.B.
Biduo q̄re māsit xps apud samaritanos.
Bona aliquādo nocent:et (xvij.L.
mala prosunt.lxij.A.
Boni dicunt q̄dam hm̄oi vite psuetudi
nē:q̄ tñ in pspectu dei mali sūt.xlv.A.

BIBLIOTH. VNIVERSIT. VLYSSIPONENSIS

Boues vendere in templo quid sit / ⁊ qui sunt qui boues venduut.x.C.
Boues dicũtur qui scripturas sanctas nobis dispensant.ibidem.
Brachiũ dei patris est filius.liij.A.
Brachiũ cur extendit hõ vt aliquid operetur.ibidem.

Calcando terrã quomodo ad christũ ire cõpellimur.lvj.B.lvij.A.
Capilli superflua corpis sunt et quid significant.l.B.
Caput nostrum xp̃s et nos membra eius xxj.E.xxviij.A.
Caro pro femina et spiritus pro marito sepe ponitur et quare.ij.G.
Carnẽ verã assumpsit xp̃s.ij.G.viij.C.
Caro ñ ꝓdest q̃cq̃ꝫ/quõ ĩtelligit̃.xxvij.B
Carnis noĩe quid significatur.cv.A.
Charitas patris et filij ẽ spũsctũs.ix.C.
Charitatis supeminentia in trinitate q̃d operatur.xiiij.D.
Charitas q̃lis ẽ int̃ mẽbra corpis.xxxij.D
Charitatis duo p̃cepta ⁊ ꝙ vnũ sine altero non ĩpletur.vij.C.D.lxv.A.B.
Charitas in tunica inconsutili dñi iesu significatur.cxviij.C.
Charitas maior est fide et spe.lxxxiij.B.
Cast⁹ et castitas quõ differũt.xxxix.C.D
Cathedra moysi q̃d significat.xlvj.D.
Cathecuminus q̃ntũcũq̃ꝫ pfectus sit/tñ sine baptismo sarciaꝫ pctõꝝ portat.xiij.C
Cayphas quid ꝓphetauit de morte christi.xlix.M.
Ceci q̃nta mala committũt.xliiij.B
Cena peracta q̃d fecerit iesus.lv.D.
Cecus a natiuitate a xp̃o illũinatus/gen⁹ humanũ significat.xliiij.A.
Cicatrices quare xp̃s post resurrectionez seruauerit.cxxj.C.
Circũcisio quid sit/et q̃d significat/ et vbi fiebat et quare cultello petrino/ ⁊ quare die octauo.xxx.C.
Circũcisiõe q̃re ñ soluebat̃ sabbatũ/cũ tñ p̃cepit dñs sctĩficare sabbatũ.xxx.C.
Clarificatio et glorificatio idẽ sunt.lxxxij A.c.A.ciiij.C.
Clarificatũ esse cur se xp̃s dicebat post recessum iude.lxiij.B.C.
Clarificatio xp̃i quõ fuit.xxxij.C.lij.D.lxiij.C.lxiiij.A.ciiij.B.C.
Clarificat quõ fili⁹ p̃rem/cũ sẽpiterna claritas p̃ris nec dimĩuta fuerit in forma hũmana:nec augeri potuerit in sua perfectiõe diuina.ciiij.A.C.cv.A
Clarificacio filij quã habuit apud patrez priusq̃ꝫ mũdus fieret/est ĩpius hũanitatis predestinatio.cv.D.
Cognosci quõ põt deus ab aĩa.xx.G.
Cognitio dei/est vita eterna/et qñ perfecta erit cognitio.cv.B.
Cognoscẽ qñq̃ꝫ ponit̃ ꝓ credere/siẽ ibi vt cognoscat mũd⁹ qꝛ tu me misisti.cx.D.
Cohortẽ quare accepit iudas ad cõprehẽdendũ iesum.cxij.A.
Collyria quibus oculi mentis curantur q̃ sunt.xlviij.G.
Colũba significat vnitatẽ eccl̃ie.vj.C.
Columbe qui sunt in eccl̃ia:et quedã columbe proprietates.vj.A.B.H.
Per colũbã q̃re deus ostẽdere voluit spiritũ sctm̃.vj.A.B.et per totũ.
Per columbã quid didicit iohãnes de filio dei.v.E.vj.C.F.
Columbas vendere quid sit.x.C.
Communia sunt omnia iure diuino sed ñ iure humano.vj.J.
Concupiscẽtia carnis domari põt sed non auferri.xlj.G.H.
Confessio est iniciũ bonoꝝ operũ.xij.E.
Confessio vera que sit.xxvj.B.
Confitens quomõ dicitur procedere de sepulchro.xxij.E.
Consciẽtia mala seip̃aꝫ fugẽ ñ põt.xlj.C.
Cõsuetudo mala ẽ gen⁹ mortis ĩmãe.xlix
Cor ĩ hoĩe ẽ tãq̃ꝫ impator/⁊ oẽs corporis sensus tanq̃ꝫ eius ministri.xviij.F. (C
Ad cor quõ redire debẽt preuaricatores/ pulchra angustini exhortatio.xviij.F.
Corp⁹ xp̃i quõ sumẽdũ ẽ.xxv.E.xxvj.F
Corp⁹ xp̃i ñ viuificat nisi vnitũ corpi christi.i.ecclesie.xxvj.G.H.J.xxvij.B.
Corpus suũ xp̃s quare sub specie panis ⁊ vini instituit.xxvj.J.
Corui proprietates / et qui corui dicũtur in ecclesia.vj.A.B.
Creatura oĩs a deo facta est.j.G.
Credere quid sit/et quõ magis ad fidẽ ꝑtinet q̃ꝫ videre.cxx.A.
Credere in xp̃m est opus dei et non opus nostruz.xxv.E.lxxij.B.C.
Si credere nõ poterant iudei xp̃o qm̃ ita eis Esaias p̃dixerat / q̃re imputatur eis pro peccato.liij.B.C.
Nõ credẽ in xp̃m ẽ ĩpie volũtatis hũane

non ex culpa p̄sciētie diuine.liij.C.D.E
Crediderunt quō ātiqui patres in christū venturū.xlv.D.
Credituros in se christus presciuit et non credituros.xl.A.xlv.E.lj.B.
Credē nemo pōt nisi volēs.xxvj.B.C.D
Credē sine signis ⁊ ꝓdigijs q̄ meritoriū ē xvj.per totū.xcv.C.cxxj.C.
Credē p⁹ debem⁹ si ī itelligibilia ītelligē volum⁹.xxvij.C.xxix.B.xxxvj.F.xxxviij.F.
Credere christo et credere in xp̄m differunt.xxix.C.
Credendo in filiū necessario seq̄tur credere in patrē.liij.A.B.
Credere in christū est ip̄m spūaliter manducare.xxv.E.xxvj.A.
Si nō credideritis q̄a ego sū / in pctō vr̄o moriemini/quō intelligat̄.xxxviij.E.F.
Credē q̄re se noluit xp̄s iudeis.xj.A.C.
Crescē quō dicit̄ xp̄s.xiiij.B.
Crimē et pctm̄ quō differūt.xlj.F.
Christianus quid ampli⁹ habet quā ꝙ sit homo.v.G.
Christianoꝝ q̄ttuor sunt genera.xj.D.E.
Christiāi quō dicūt̄ filij abrae.xlij.B.
Crux comparatur naui qua mare hui⁹ seculi transitur.ij.B.
Crux xp̄i cōparatur cathedre.cxix.A.
Crucis suppliciū ē pessimū gen⁹ mortis.xxxvj.C
De crucis gloria: ⁊ quare malefici nō crucifiguntur.xxxvj.C.
Cruce q̄re signamur in frōte.liij.F.in fi.
Crucē suam quare xp̄s baiulauit ad locū supplicij.cxvij.A.
Crucis latitudo/lōgitudo/altitudo et ꝓfundū quid significant. Et ꝙ sine crucis signo n̄ ꝯficiant̄ sacramēta.cxviij.D.

Pare quid et quo

modo dicat̄ de⁹ pat̄ deo filio.cvj.D.E.cx.C.cxj.A.C.
Dauidis fili⁹ quō d̄r xp̄s.xlviij.A.
Demoniū se habere xp̄s negauit: non aūt se fore samaritanū.xliij.A.
Demōstrare quō d̄r pr̄ filio q̄cūq; ip̄e facit.xviij.A.B.xxj.B.C.D.xxiij.D.E.
Demōstratio facit visionē non visio demōstrationē.xxiij.G.
Demōstratio quō fit ī aīa a memoria: pulchrū exemplū.xxiij.F.G.
Desiderare debemus deū qm̄ in ip̄o sunt om̄ia.xxxiiij.D.xl.G
Desperare nullus debet de salute cū saluati sunt qui interfecerūt salutis auctorem.xxxj.D.xxxviij.D.xl.A.xlix.C.
Desperatione quō periclytantur homīes xxxiij.D.in medio.
Dei facta non tm̄mō sunt facta sed et signa.xlix.B.
Deus quid sit.j.D.xxiij.E.F.G.xxix.B xxxviij E.F.cxj.B.in fine.
Deū eē om̄i creature rōnali rōne vtēti notū ē: sz qd̄ filiū habeat paucis.cvj C.
Deus vbiq; locoꝝ est.xxxvj.F.
Deus quō cognoscitur ab aīa.xx.G.
Deus n̄ h̄ est qd̄ lr̄is vel sillab̄ scribitur sz quod mēte cōcipitur.j.D.E.ij.A.
De deo possunt dici omnia sed nihil dicit̄ digne.xiij.B.xl.C.D.lxxx A.
De deo q̄cūq; dicūt̄ idē sūt cū ip̄o.xviij.F.xx.C.xxj.C.xl.D.lxx.A..xcix.B.
Deus vnus est pater et filius et spūssctūs xiiij.D.xxxix.A.cv.B.
Deus de deo est filius nō pater.xxxj.B.xxxix.A.xl.B.liiij.A.lxxj.A.
Deus sicut est misericors.sic est et verax ⁊ iustus.xxxiij.D.
Ex deo quō aliq̄s est vl̄ nō est.xliij.G.
Deus aliter est in nob̄ q̄ in filio: ⁊ nos alit̄ in eo q̄ filius.xlviij.E.
Deū nemo attigit nisi trāscēderit oīa corpora etiā supcelestia ⁊ ip̄z animū.xxj.G
Diabolus vnde cepit originē.xlij.D.
Diabolus q̄re dicitur leo ⁊ draco.x.A.
Diabol⁹ quō d̄r hōicida ab ītio.xlij.E.F
Diabolus q̄re d̄r pat̄ mendacij: ⁊ quō ī veritate non stetit.xlij.E.F.
Diabolus quō dicitur mūdi p̄nceps foras eiectus cū tn̄ temptare non cessat.lij.C.D.lxxix.B.xcv.D.
Dies presentie xp̄i vsq; in cōsummatiōem seculi extenditur.xliiij.C.
Dies est xp̄s et duodecī hore sunt eius apostoli.xlix.D.
Diē xp̄i quō vidit abraam.xliij.F.G.
Diē mortis q̄re fec̄ de⁹ īcertū.xxxiij.D.ī fi
Dies quatuor lazari iacentis in monumēto quid significant.xlix.G
Ad diem festuz q̄re latenter xp̄s ascendit xxviij.E.
Difficile surgit quē moles male ꝯsuetudīnis premit.xlix.L.circa mediū.
Digito q̄re scribebat ies⁹ ī terra.xxxiij.C.
Dilectionis precepta duo sunt.xvij.C.D.lxv A.B.lxxxiij.B.
Dilectio proximi q̄lis debeat esse/ et ꝙ di

lectio cõpat̃ morti.lxv.A.lxxxiij.B.lx-
Dilectio sanctos discernit a (xxvij.A.
mundo.lxxvj.A.
Dilectio facit p̃cepta ſuare:non precepta
seruata faciũt dilectionẽ.lxxxij.B.
Diligere deum debemus qm̃ ipse prior di
lexit nos.cij.C.
Diligere quõ põt hõ quẽ nõ videt.xc.A.
Dilexit vuõ xp̃s suos vsq; ĩ fi.lv.B.cx.E
Dilectõ mltas aĩas fac̃ aĩam vnã. ⁊ de mlt
tis cordibus facit cor vnũ.xiiij.D.
Discipl'i qñ p̃mũ vocati sũt xp̃iãi.cxiij.A.
Discipl'i quõ r̃liq̃rũt iesũ ĩ ei⁹ passiõe. cx-
Discipl'i quidã sciebãt christũ:q̃ (iij.C.
dam nesciebant.lxix.A.lxx.B.
Diuĩtatis vere h̃ vis ẽ/vt creature rõnali
rõne vtẽti ñ omnino põt abscõdi.cxvj.C
Docibiles dei qui sunt.xxvj.E.
Doctrinã suã quõ xp̃s dixit nõ esse suã.xx
ix.B.C.liiij.A.
Doctrinã xp̃i intelligit qui facit volũtatẽ
patris eius.xxix.C.
Doctrinã xp̃i q̃re mirabãt̃ iudei.xxix.A.
Docuit quõ pat̃ filiũ.xl.D.Et ibidẽ quo-
modo docet nos deus interius.
Dolus q̃d sit:⁊ ĩ quo dol⁹ ñ est.vij.F.
Domus dei nos sumus.lxviij.B.
Dona dei diũsa sunt.xiiij.E.xxxij.D.
Donare hystrionib⁹ res suas pctm̃ ẽ.c.A.
Dormire q̃t modis dicatur.xlix.F.
Dormire ĩ naui quõ d̃r xp̃s.xlix.K.
Doxa in greco quid sit.lxxxij.A.c.A.ciiij
C.cv.B.
Dubitatiõis verbũ aliter loquitur deus.
aliter hoĩes.xxxvij.B.C.

Ecclesiã quantũ
q̃sq; amat tm̃ hz spm̃scm̃.xxxij.D
Ecclia duas vitas habz diuinit⁹ p̃dicatas
⁊ ꝙ vna significat̃ per petrũ. alia per io-
hannẽ.cxxiiij.C.D.
Ecclesia quõ timet inq̃nare pedes cũ per
git ad christũ. quos babtismate lauerat
christi.lvij.A.et per totũ.
Ecclesiastice peccũie forma ĩstituta ẽ ĩ eo
ꝙ christus loculos habuit.lxij.B in fine.
Ecclesia virgo appellatur.xiij.E.
Ecclesia quõ loq̃tur om̃ib⁹ liguis.xxxij.D
Ecclesia quõ parturit.cj.C.
Ecclesie charitas suoꝝ participũ peccata
dimittit.cxxj.C.
Edificãtiũ duo genera.vij.E.
Eductio filiorũ israel de egypto mystica.
xxviij.E.xlv.D.
Eijcere foras quid sit.xxv.F.G.
Electio dei fit per gratiã non propter me-
rita.lxxxvj.B.lxxxvij.B.
Elegit quare xp̃s idiotas et ignobiles in
suos apostolos.vij.F.
Non vos me elegistis sed ego vos elegi/
quõ intelligitur.lxxxvj.B.lxxxvij.A
Encenia ⁊ enceniare q̃d sint.xlviij.A.
Eq̃litas p̃ris ⁊ filij ꝯmendat̃.xiiij.E.xvij.
F.xviij.A.B.C.xix.C.F.G.xx.C.D.
F.G.xxix.B.liiij.A.B.lxx.C.lxxj.A.
lxxiiij.B.lxxviij.A.B.
Eq̃litas nõ sp̃ significat̃ qñ dicitur sicut il-
lud ita et illud.cx.E.
Errare d̃r q̃ veritatẽ nõ audit.xlv.E.F.
Error qñ est pctm̃ veniale et qñ mortale.
xc.A.B.
Esse/posse/velle/Essentia/scĩa/et cetera
om̃ia que de deo dicũtur/idẽ sũt cũ ipsa
dei substãtia.xviij.F.xx.C.E.xxj.C.xx
xviij.E.xl.D.lxx.A.xcix.B.
Esse d̃i ⁊ eẽ oĩs creat̃e d̃rñt.xxxviij.E.F.
Esurire panẽ de celo q̃d sit.xxvj.A.
Etates mũdi sex.ix.C.D.E.xv.B.ĩ fine.
Eucharistie sacr̃m diũsimode sumit̃.xxvj.
Euãgelisãtib⁹ xp̃s ꝯcessit de euãge (F
lio viuẽ ñ necessitatẽ ĩdixit.cxxij.B.C.
Euãgelistarũ ꝓprietates ꝑ quattuor aĩa
lia designant̃.xxxvj.A.D.
Euãgeliste et si nõ semꝑ concordãt/nõ ta-
men discordãt.cxij.A.
Exaltatio xp̃i in cruce est eius humiliatio
xl.A.lij.E.
Exaltatio serpentis in deserto quid signi-
ficabat.xij.C.
Exire quõ dicitur filius a patre vt venire
in mundũ.cij.C.
Exire quõ dicitur aĩa foras a deo.xxv.G
Extra synagogas quare expulsi sunt apo-
stoli.xciij.A.B.C.

Facere quicq̃
nõ põt filius nisi q̃d viderit
patrẽ facientẽ/quõ intelli-
tur.xviij.A.B.C.xix.A.xx.A.B.C.xx-
iij.D.E.F.G.xcix.A.
Facta dei nõ solũ sunt facta sed et signa.
xlix.B.
Fama multotiẽs hoĩes diligũtur vl̃ odi-
untur q̃uis nõ videntur.xc.A.
Fato vtrũ fuerit xp̃s subiectus.viij.D.E
xxxj.C.xxxvij.E.cxiiij.B

Annotatio

Fatigat⁹ ibs ãre sedit supra puteũ.xv.B
Fecit deus que futura sunt/quomõ intelligitur.lxviij.A.
Festiuitates iudeorũ/ vmbre erant futuꝝ rorum.xxviij.E.xlviij.A.l.A.
Ficus quid significat.vij.G.
Fidei diffinitio.lxviij.C.lxxix.A.xcv.C
Fides ãtiq̃ rũ patrũ ꝛ nra vna ꝛ (cxj.C eadẽ ẽ sz tpa⁹ variata sunt.xlv.D.
Sine fide ñ valet opus bonũ.xxv.E.F.
Fides ñ est nisi volũtaria.xxvj.B.C.D.xxvij.B.
Fides et veritas quõ differũt.xl.F.
Fidei hũilitas ad quãtã celsitudinẽ perducit.xl.E.F.
Fide quõ viuificant mortui.xlix.lb.in fi.
Fides discipulorũ xpi edificabatur miraculis xpi.xlix.G.
Fide copulamur deo.xxvij.C.xxix.C:
Fides centurionis et reguli quõ differebant.xvj.B.C.
Filios ãre adoptãt eis hoies.ij.F.
Filius inquãtũ deus coeternꝰ est pri/ ꝛ q̃ mõ generat a pre.xx.E.xxj.C xxvj.D.xxix.B.xlij C.xlviij.C.cvj.D.
Filius nõ est de se/sed de pre / qa si de se esset:filius nõ esset.xxij.lb.in fi.xxix.B.C.xxxj.B.xxxix.A.xcix.B.C.
Filius nõ est minor pre iõ qa est missus.xviij.A.B.C.xix.A.xx.A.B.C.xxj.B.xxvj.J.xxix.B.xxxj.B.xxxv.D.xxxvj.A.G.xl.E.lxxviij.A.B.
Filius scõm qõ homo/ ñ tm̃ pre et spũsctõ minor est sed etiã seipo et parentib⁹ suis lxxviij.B.
Filius quõ habet vitã in semetipo sicut ꝛ pr̃ habz vitã i semetipo.xix.F.G.xxy.F xlvij.G.xlviij.C.liij.D.lxx.A.
Filius dei ꝛ filius hois quõ est xps.xix.J xxvj.F.xxvij.A.
Filius quõ clarificat patrẽ cũ sempiterna claritas patris nec augeri põt nec minui.cliij.C.cv.A.
Filius deus habuit aliq̃d quod nõdũ habuit idẽ ipse bõ filius.cvj.D
Filiꝰ quõ manet i domo pris ietnũ.xlj.E
Filius hois quõ dicitur ascendere in celũ vbi erat.xxvij.A.
Filij liberc et filij ancille qui sunt.xj.D.E.F.xij.A.
Flagellat quõ a blasphemãtib⁹ xps.x.B
Flagellari a deo q̃z vtile sit.vij.D
Fluui⁹ de vẽtre hois fluẽs q̃d ẽ.xxxij.B
Fleuit quare christꝰ in lazari resuscitatione.xlix.C.
Folia ficulnee quid significãt.vij.G.
Fons et puteus quõ differũt.xv.B.
Fons et lumẽ dicitur xps.xxxiij.C.
Foras eijcere vel exire q̃d sit.xxv.F.G.
Forma iudicis in iudicio finali qualis erit.xix.J.xxj.lb.xxij.G.
Forsitan/quõ accipit ibi/ forsitan et prem meũ sciretis.xxxvij.B.
Fortitudo et ifirmitas xpi q̃ sit.xv.B.
Fotinus hereticꝰ q̃d sensit de xpo.xlv.B
Fragmenta que ꝑs nõ potuit mãducare que sunt.xxiij.D.
Fratres scriptura sacra noiat cognatos et consanguineos.x.A.xxviij.B.
Fratres xpi qui sunt.x.A.xxviij.B.
Fremuit quare iesus spũ in lazari resuscitatione.xlix.J.lk.
Fuga xpi in mõtẽ q̃d significat.xxv.A.B
Fuga animi timor est/ꝛ quid est animo fugere.xlvj.E.
Fugiũt ad eccl'iam hoies ꝛ ãre.xlj.C.
Furem quare sustinuit christus inẽ discipulos.l.D.
Fur sacrilegꝰ magis punit̃ q̃z aliꝰ.l.D.
Fures eccl'ie iude cõpãtur.ibidẽ.

Alileus quare

dicebatur xps.xxxiij.A.in fine
Gallice ãre compatus ẽ xps.xv.B.
Gallia quõ ifirmat i pullis suis.xv.B.
Gaudiũ xpi in nob qõ est.lxxxiij.A.
Gaudiũ nostrũ qũ plenũ erit.cij.A.
Gaudẽ debemꝰ ꝺ deo/ꝛ ñ de nob.xiij.A
Gemere quõ dicit spũsctũs.vj.A.
Gemina est substãtia xpi.lxxviij.C
Genera hoim q̃tuor.xj.D.E.xij.A.
Generationes filij due/et quõ filiꝰ generatur a patre in diuinitatis eternitate.xij C.xiij.A.xx.E.xxj.C.xxvj.D.xxix.B.xlij.C.xlviij.C.cvj.D.
Ad gentes quõ venit xps.xxxj.E.xlvij.C.cx.A.B.
Gloria diffinitiue q̃d sit.c.A.cv.B.
Gloriã dei querẽ debemus et nõ nostraz/ sicut iesus gl'iam patris q̃siuit et nõ suam xxix.D.xlij.D.F.
Gloria vera christi nõ est nisi i ecclesia catholica.c.B.
Gloria falsa est in trib⁹ geueribus.c.B.
Glorificatio et clarificatio idẽ sũt.lxxxij.A.c.A.

Gloriari ñ ĩ nob̃ sz ĩ d̃o debem⁹.lxxxv. B
Grabatũ tollere ⁊ ambulare quid significat.xvij.C.D.
Granũ frumẽti mortificandũ et multiplicandũ est xp̃s.lj.C.
Gratia dei necessaria est ad bona opa sacienda.lxxxj.A.
Gratia d̃i p̃uenit opa nostra bona / qꝛ dat̃ nullꝰ precedẽtib⁹ meritis.iij.D.lxxxij.A.lxxxvj.B.lxxxvij.B.
Greci ad litteras numeros ꝯputant.x.E.

Habere vitã in semetip̃o pater et filius/quõ intelligitur.xix.F.xxij.F.xlvij.G.xlviij.C.liiij.D.lxx.A.
Habent xp̃m in p̃senti boni ⁊ mali.l.E.
Heliã q̃re se negauit fore iohannes/cũ tñ dñs iesus eũ heliã dixit.iiij.C.
Heredes et hereditas dei quõ fiũt hoĩes et ecõtra deus hereditas hoĩm.ij.F.
Hereses vñ ortũ habent.xviij.A.xcvj.B
Hẽticos q̃re de⁹ ꝑmittit ĩ eccl̃ia.xxxvj.E
Heretici dicunt̃ mõtes naufragosi.j.B.
Heretici q̃uis sint xp̃iani/tñ nõ ĩtrãt per ostiũ in ouile xp̃i.xlv.B.
Heretici ferre nõ possũt q̃cq̃d ĩ scripturis sacris ꝯ eorũ proferat̃ errores.xcvj.B
Hẽtici sub occultatiõe spũaliũ et false scientie docẽt nepharia.xcviij.A.et ꝑto.
Heretici vñ sua figmenta ex euãgelio colorare conantur.xcvij.B.C.
Heretici ñ murmurẽt si qñ aliq̃ sustinẽt ꝓ suis errorib⁹.xj.F.G.
Hereticorũ baptisma q̃re ñ reiterat̃.v.H.
Heretici nihil nomine eccl̃ie possidere debent.vi.J.
Heretici nõ seruant virginitatẽ seu vnitatem ecclesie.xiij.E.F.
Hydria q̃d sit.xv.C.in fi.et G.
Hydrie sex q̃d significãt.ix.C.D.E.F.
Hyems quid significat.xlviij.A.
Hoĩs diffinitio.xix.J.
Hoĩem esse et nõ esse q̃d sit.j.B.
Hõ duplex/exterior scz et ĩterior.xxxij.A
Hõ et pctõr quasi due res sunt.xij.E.
Homo quare meruit liberari et non angelus.cx.F.
Homo deus: et hõ hõ differũt xiiij.A.
Hoĩes et filij hoĩm differũt.xxx.B.
Homicida dicit̃ diabol⁹ ab initio.xlij.E
Homicida ẽ q̃ fr̃i suo mala ꝑsuadet.xlij.E
Homousyon q̃d sit.xcvij.C.
Honorẽ ñ habz ꝓpheta in patria.xvj.ꝑto
Honorificare patrem quid sit.xix.C.xxj.K.xxiij.H.
Hora decima q̃d significat.vij.D.
Hora dicit̃ totũ tp̃us presens.xxij.E.
Venit hora vt om̃is qui interficit vos arbitretur obsequiũ se prestare deo/quõ ĩtelligatur.xciiij.B.
Hore duodecĩ diei/q̃d significãt.xlix.E.
Venit hora cũ iã nõ in ꝓũbijs loq̃r vob̃: que fit illa hora.cij.B.
Horã quã dixit iesus venisse vt eũ pater clarificaret.ciiij.B.
Hora tertia scd̃m marcũ/et hora q̃si sexta scd̃m iohãnẽ iesum crucifixũ quõ intelligitur.cxvij.A.
Hostiũ et hostiari⁹ quis sit.xlvj.A.B.
Hũilitas iohãnis baptiste ꝯmẽdat̃.iiij.D
Hũilis de⁹ nihil nisi hũilitatẽ docuit.xxv
Hũilitas xp̃i cõmẽdat̃ in lotiõe pedũ discipuloꝝ.lv.D.lvj.A. (F.G.
Hũilitatis hũane tanta est vtilitas vt eã cõmendaret exemplo diuina sublimitas.lv.D.

Iacob filii ex liberis ⁊ ancill̃ nati/eq̃liter posse derũt terrã ꝓmissiõis.xj.E.F.
Idiotas et ignobiles quare elegit xp̃s in apostolos.vij.F.
Iesus interp̃tatur saluator/ et ꝙ in nomĩe eius sit petendũ.lxxiij.B.C.
Ih̃s quõ ñ põt dici nisi ĩ sp̃uscõ.lxxiiij.B
Ieiuniũ magnũ et perfectũ est abstinere ab iniq̃tatib⁹ ⁊ voluptatib⁹ secl̃i.xvij.B
Illũinari quare dicitur homo et non pecus.j.J.iij.A.
Illuminatũ et illũinans quõ differũt.ij.C.xiiij.A.xxj.C.xxiij.A.liiij.B.
Incarnari quare tam diu distulit christus xxxj.C.
Incarnatio xp̃i est eius missio.xlij.C.
Infirmitatẽ nostrã xp̃s ĩ se suscepit.lij.A.B.lx.A.B.
Inimici dei sum⁹ nõ natura sz pctõ.xlj.D
Innocẽtes decedentes sine baptismo vbi erunt.lxvij.B.
Intellectus est vir ip̃ius aĩe.xv.D.E.
Intellectus est merces fidei.xxix.C.xxxvj.F.xlviij.A.lxxxvj.A.
Intellect⁹ intelligit alia ⁊ seip̃m.xlvij.B

Interrogabat q̃re iesus philippũ vñ pães emeret ad pascẽdas turbas.xxiiij.B.
Intus q̃le est vñ nõ exitur foras.xxv.F.
Inuidia segregantur virtutes in hoĩnib⁹: que charitate vniũtur.xxxij.D.
Johannes baptista vtrũ ante vel post baptismũ cognouerit xp̃m.iiij.G.v.A
Johannes baptista quãte excellentie fuit iiij.A.B.
Johãnes baptista cõmẽdatur.ij.C.iiij.A B.xiij.C.D.xxxij.A.
Johãnes baptista a quo et q̃re missus est baptisare.iiij.F.v.A.B.xiij.C
Johãnes baptista q̃re dicebat se nescire christũ/cũ tamẽ ab eo petebat baptisari iiij.G.v.A.B.C.vj.C.
Johãnes baptista q̃d didicit per colũbaz descendentẽ sup christũ.v.E.F.
Johẽs baptista nullũ signũ fec̃.xlviij.E
Johãnes euãgelista an sit mortuus: quia iesus dixit:sic eũ volo manere donec veniã.cxxiiij.A.B.C.
Johannẽ euangelistã quare plus dilexit iesus q̃z petrũ: cũ ipsuz dñm plus dilexerit petrus.cxxiiij.B.C.
Johãnes euangelista cõmendatur:et comparatur aquile.j.C.xxxvj.A.D.xl.A. xlviij.C.
Johãni euãgeliste xp̃s cõmẽdauit matrẽ suã et quomõ eã dicitur accepisse in sua. cxix.B.
Ire filij om̃es nascimur.xiiij.E.
Ire diffinitio.cxxiiij.C.
Isopus significat christũ.cxix.C.
Judas scariothis nõ corde sz corpore dominũ sequebatur:et quãdo malus fact⁹ est.l.D.
Judã quare sustinuit dñs.l.D.
Juda exeunte a cena clarificatus est christus.lxiij.B.
Judas fur erat nõ qualiscũq; sed fur sacrilegus.l.D.
Jude malo/quomõ bene vsus est christus xxvij.D.E.
Judei quõ conuĩcuntur ex eorũ codicib⁹ de aduentu christi.xxxv.E.
Judei vnde dicti sunt filij diaboli.xlij.D.
Judei quõ peccauerũt nõ credentes christo:cũ sic eis p̃dixerat esaias dicẽs/Domiue q̃s credidit auditui nr̃o.liij.B.
Judei quõ odiũt veritatẽ cũ tñ dicunt se diligere deũ.xc.B.in fine.
Judei q̃re dicebat/nob̃ nõ licz interficere quẽq̃z: cũ tñ xp̃m occiderũt.cxiiij.B.C
Judei q̃re nõ introierũt in p̃toriũ.ibidẽ.
Judiciũ quot modis accipitur.xxij.C.D xliij.C.lij.C.
Judicare ꝑm carnẽ q̃d sit.xxxvj.B
Judiciũ temerariũ quõ fit.xc.A.B.
Judiciũ iustũ est iudicandũ.xxx.D.
Judiciũ xp̃i verũ est.xxxvj.F.G.
Pat̃ nõ iudicat quẽq̃z sz om̃e iudiciũ dedit filio/quõ intelligit̃.xix.B.xxj.G.xxij.G.xxiij.H.xliij.B.liiij.C.xcix.A.
Judex viuoꝝ et mortuoꝝ est xp̃s/et tñ dicit se neminẽ iudicare.xxxvj.B.C.xxxix C.xliij.B.C.
In iudiciuz non venire quõ quis dicatur xix.C.xxij.C.D.xliij.C.
Judicis forma ĩ iudicio finali q̃lis erit.xix J.xxj.H.J.xxij.G.xxxvij.F.xcix.A.
Justicia vbiq; vna est.xxxv.C.
Justicia dei et iusticia hoĩs q̃ sit.xxvj.A.
Justicia qñ cõuertet̃ in iudiciũ.xxviij.C.
Just⁹ ⁊ si q̃s d̃r ñ tñ ẽ siñ pctõ.xlj.F.
Just⁹ nimis ip̃o nimio fit ĩiust⁹.xcv.B
Justũ mansuetũ et mitẽ/quõ probauerũt fore xp̃m iudei.xxxiij.B.C.

Acte et solido

Lcibo vti spũalit̃ q̃d fit.xcviij.A
Languid⁹ q̃re tm̃ vnus sanat⁹ ẽ a xp̃o ad piscinã ⁊ ñ plures.xvij.A.B.
Lapis precrsus de monte sine manibus significat xp̃m.iiij.B.ix.F.
Lapis lazaro suppositus quid significat. xlix.L.
Lazarus q̃driduanus in monumẽto quid significat.xlix.A.B.C.D.
Lazari resuscitatio mystica.ibidẽ.
Lateris xp̃i aptio ĩ cruce q̃d significat.cxx
Latro quõ fuit ĩparadiso cũ xp̃o eo (A dẽ die qñ mortuus fuit.cxj.B.C.
Laudauit quomõ se xp̃s sine arrogantia. lviij.A.
Laudare hoĩez seip̃m ꝓhibitũ ẽ.lviij.A.
Lauit pedes discipuloꝝ suoruz iesus/et a quo incepit.lv.D.lvj.A.
Laui pedes meos quõ inq̃nabo eos:hoꝝ verboꝝ pulchra misticatio.lvij.A.⁊ ꝑt.
Laurentius sãctus quomõ mansit in christo et ibi sua passio cõmemorat̃.xxvij.E.
Legẽ quã docuit xp̃s ip̃e impleuit.vij.D
Legẽ implere volenti ad misericordiã fu-

giendū est.vij.D.
Legis nomine quid appellatur in scriptu=
ris.xlviij.E.
Qui sine lege peccauerūt/sine lege pibūt
et qui in lege peccauerūt: per legē iudi=
cabuntur.lxxxix.B.C.
Letícia huius seculi vanitas est: vij.A.
Leuare debemus animā ad deū/nō con=
tra deū.xxiij.B.
Lex quare dicitur iudeox quā tñ deus de
dit.xxxvj.lb.in fine.xcj.B.
Lex impatorū admit possessiones eccle=
sie eis qui in vnitate ecclesie non persi=
stunt.vj.J.
Lex vetus alia ꝓmitebat/et alia lex noua
iij.B.xxv.E.xxx.D.
Lex vet⁹ pctōres cōuincebat nō absolue=
bat.xvij.A.
Lex non saluat sine gratia.iij.A.E.
Lex pctī quō dñatur in mēbris et qñ con=
sumitur.xlj.G.lb.J.
Liberari ꝓprie quid sit.xlj.A.
Libertas ꝑma est carere pctīs.xlj.F.
Liberi veri sūt quos liberat xps.xlj.C.D
Libertas est duplex/inchoata scilicet ꝛ p
fecta.xlj.G.
Libertate quō se extulerūt iudei:cū tamē
patres eox etiā fuierūt.xlj.B.
Liberū arbitriū non sic est in nobis vt nō
indigeamus diuino auxilio.liij.D.in fi.
lxxxj.A.
Ligna imputribilia in arca: sancti sunt in
ecclesia.vj.lb.
Lippientes quomō ꝓducūtur ad vidē
dum lumē.xvij.G.
Litigamus plerūq; cum his quibus con=
sulimus.xxxiij.F.
Littere eedem quomō scribūtur corde et
manu.xvij.E.
Litus maris significat finē scī.cxxij.D.
Localis nō est deus.ij.D.xxxj.D.cxj.B
Loculos q̄re habuit xps in tris cui angeli
ministrabant in celis.l.D.lxij.B.
Locutio dei quomō differt a nostra.xiij.
C.xl.D.
Logos grece q̄d significat.cviij.A.in.fi.
Loq̄ de deo ꝓut est nemo pōt.j.A.
Loqui a seipso quomō non dicitur filius.
lxxj.A.lxxvj.C.
Loqui a seipso quomō nō dicitur spiritus
sanctus.xcix.A.B
Lotus qui est nō indiget nisi vt pedes la=
uet/quō intelligitur.lvj.B.lvij.A.B;
lviij.B.
Lucerna erat iohannes baptista: lucerne
erāt ꝓphete ꝛ oēs ꝓphetie/et apli lucer
ne ꝛ oēs electi lucerne.xxij.A.xxxv.A.
Lucrari quō debem⁹ ꝓmū xpo.x.D.
Lumē de lumīe ē xps/ñ tñ duo sūt lumia
xxix.B.xxxj.B.xxxix.A.xl.B.lxxj A.
Lumē illūinās aliud ē/et aliud lumē illūi
natū.xx.C.xxij.A.xxxv.B.liij.B
Lumē et alia demōstrat et seiꝑm.xxxv.C
Lupus significat diabolū.xlvj.E.
Lusio hysmaelis cū isaac quid significat.
xj.F.xij.A.
Lux participata nō minuit.xiij.B.
Lux anīe deus.xv.D.xxij.F.xxv.B.
Lux dicitur xps nō que oculis lucet: sed
que mentē illūinat.xxxiij.A.B.C.
Ego sū lux mūdi: quō itelligit.xxxiij.pt.
Lux et fons quō differūt.xxxiij.C.

Magistrū super

bum arguit iesus.xij.B.
Magnus vel minim⁹ quis erit
in regno celox.cxxij.F.
Maiorē hac dilectionē nemo hz q̄ vt aiaz
suam ponat quis ꝓ amicis suis/quō in
telligitur.lxxxiij.A.B.C.
Maiora opa q̄ pater demōstraturus est fi
lio/q̄ sunt.xix.B.xxj.D.E.F.xxij.G.
Maiora opa quō faciēt credētes in xpm/
q̄z q̄ christus fecit.lxxj.B.lxxij.per to.
Malchus quō iterpretat/ꝛ cur ei iesus au
riculā restituit.cxij.C.
Mala prosunt bonis/ꝛ malis bona obsunt
lxij.A.
Malū nō est substantia sed defect⁹ ab ip=
sa substātia.xcviij.C.
Mali quare felices putantur.xxviij.D.
Mali abutūt bonis dei/ꝛ mal nris de⁹ be
ne vtit.xxvij.D.E.xxviij.C.l.D.lv.C.
Mali velint deū nō esse qui puniret eorū
mala.xc.B.
Mali q̄ persequūtur malos ꝓpter iusticia
m: quare ñ dicūtur beati.lxxxviij.B.C
Mandatū et preceptū idē sūt.lxxxvij.B
Mādatū ō dilectōe cur dicat nouū qō tā
vetus eē cōuenit.lxv.A.lxxxiij.B.lxxx=
Mādatū ō dilectiōe q̄re toties (vij.A
repetitur et q̄s fruct⁹ eius.lxxxvij.A.
Mādata dei quō seruanda sunt.lxxv.B.
lxxxij.B.

Annotatio

aBandatū ꝗliter pater dedit filio.liij.D.
aBanducare xp̄m est in ipsū credere.xxv.E.xxvj.A.
aBāducātū xp̄m diūsitas.xxvj.F.G.lxij
aBāducare quō dicūt āgeli.xiij.B. (A
aBanere in dilectiōe dei quomō debem⁹ lxxxj.B.lxxxij.B
aBanicheus quō arguebat cuidā deū non creasse minuta aīalia et pcōsequens nec hoiem.j.G.lb.
aBanichei vnde dicūt dyabolū habē ori=ginem.xlij.D.
aBanichei dicūt deū esse substantiā muta bilem.xcviij.C.
aBanichei dicebant solē esse xp̄m.xxxiij.A.xlvij.E.
aBanifestauit quō filius nomē patris ho=minibus in mūdo.cvj.A.B.
aBanifestatiōes xp̄i post suā resurrectio=nem quō cōputande sūt.cxxiij.B.
aBāna significat xp̄m.xxv.E.xxvj.F.G.
aBāna manducātes in deserto quare mor tui sunt.xxvj.F.G.
aBansiones multe in regno celox/diūsas meritorū in vita eterna significāt digni=tates.lxvij.A.B.lxviij.A.B.C.
aBansiones quō vadit parare xp̄s/q̄ p̄ius parate sunt.lxviij.A.
aBansio duplex/interior ꝛ exterior/ꝛ quō trinitas sancta mansionē facit in sctis ho minibus.lxxvj.A.lxxvij.A.
aBansuetudinē/mititatē et iusticiā ꝗliter p̄bauerunt in xp̄o iudei.xxxiij.B.C.
aBanus quot modis dicit/et quō filius sit manus patris.xlviij.D.liij.A.
aBare significat seculū/fluctus tēptatiōes eius.xxv.C.
Sup mare quō ambulauit xp̄s.xx.D.
aBaria magdalena melius suscitata est q̄ lazarus.xlix.C.
aBaria magdalena q̄re cū fleret rursum in monumentū p̄spexit.cxxj.A.B.
aBartyres scti longe alit aīas suas p amicis ponūt q̄z xp̄s.lxxxiij.A.B
aBatrē suā q̄re noluit xp̄s agnoscēi nup=tijs/sz eā vocauit mulierē.viij.B.C.D.
aBatrē suā quare xp̄s discipulo cō (l.A mendauit et quō eā accepit discipul⁹ in sua/cū nihil p̄pū habuit.cxix.A.B.
aBaxillā alterā q̄re iesus pcuciēdi nō p̄e=buit/sicut ipemet docuit.cxiij.C.
aBemoria quō facit demōstrationē in aīa pulchrū exemplū.xxiij.F.G.
aBedicus nō discuciēs causā morbi frustra mederi videt.xxv.G.
aBendatiū vñ oztū habet ꝛ quis est pater mendacij.xlij.F.
aBensa potentis q̄ sit/et q̄d est cōsiderare et intelligere que apponūtur tibi/ꝛ q̄d sit mittere manū.xlvij.A.lxxxiij.A.B.
aBentiri deus nō pōt/ et tñ hoies et veruz dicere et mentiri possunt.xxxvj.C.
aBerces fidei est intellectus.xxix.C.xxxv j.F.xlviij.A.lxxxvj.A.cxj.C.
aBercēnarij qui sunt.xlvj.C.
aBercēnarij q̄re admittūt ī eccl'ia.xlvj.D
aBercēnario an liceat fugē veniēte lupo/ et quō q̄s dicatur fugere.xlvj.E.
aBerita diūsa sunt resurgentiū.xlix.F.
aBessias quid sit.xv.F.
aBessis de qua xp̄s loq̄batur/pulchra my sticatio.xv.G.
aBessores q̄ sūt/ꝛ q̄ semiatores.ibidē.
aBetreta q̄d significat.ix.C.
aBigrare corde et migrare corpe q̄d sit xx=
aBinum⁹ vel magnus quis voca= (xij.A bitur in regno celox.cxxij.F.
aBinistrare christo q̄d sit.lj.D.
aBiozitas filij ad patrē fm q̄d attēdēda ē xxxvj.A.xxxvij.F.xl.C.lxxvj.C.lxxv=iij.A.B.
aBiracula dei quotidiana q̄zuis magna/ tñ assiduitate vilescūt/rara vo nō tamen maioza hoies obstupescūt.viij.A.ix.A. xxiij.A.xliij.A.
aBiraculū maius est q̄ deus hō factus est/ q̄z miracula oīa que deus fecit int̄ ho=mines.xvij.A.
aBiracula xp̄i que sunt que nemo ali⁹ fec cū tñ plures scti fecerūt miracula q̄ xp̄s fec'/ꝛ multa alia q̄ xp̄s ñ fecit.xcj.A.B.
aBiracula p̄eter vnitatē facientes nihil sūt xiij.F.
aBiracula q̄re ñ faciūt boni xp̄iani.ibidē.
aBirabāt q̄re iudi de doctria xp̄i.xxix.A.
aBia dei magna ad pctōres demōstratur ī adultera liberata a lapidatiōe.xxxiij.D
aBia dei p̄cedit iudiciū.xxxvj.B.
aBissio xp̄i est eius incarnatio.xlij.C.
aBissio christi et apostolorū quomō diffe=runt.cx.E.
aBodicū ꝛ videbitis me/quomō intelligē dum est.cj.C.
aBontes et colles qui sunt.j.B.C.

Abortbi cuasa manente morbus repetitur. xxv.G.
Abort xps voluit ꝓpter nra pctā.iij.E.
Abortiētis xpi potestas vñ apparuit.xxxj.L
Abortitur quō aīa et occiditur.xlvij.D.
Abortē deus nō fecit.xij.L.in fine.
Abortē crucis ꝯre elegit xps.xxxvj.B.L
Abortē videre vel gustare q̄d sit.xliij.E.
Abortis diffinitio.xliij.E.
Abors duplex/ ꝛ quō timendo vnā īcidit ī alterā.xliij.E.xlvij.D.xlix.B.L.
Abors xpi misericordie fuit nō necessitatis xxxj.L.xxxvj.D.xxxvij.E.F.xlvij.D.
Abortuos tres suscitauit xps:et quare.xlix.B.L.
Abortui q̄ dicūt etiā viuētes.xxij.E.xxiij
Abortui quō audiēt vocē filij dei et viuent.xix.D.H.J.K.xxij.E.xxiij.H. (E
Abulier samaritana significat ecclesiā ex gentibus ꝯgregatā.xv.L.
Abulier fluxū sanguinis patiēs q̄d significabat.xxxj.E.
Abulier dū parit tristiciā hz.cj.B.L.
Abundi noīe q̄d significat.ij.E.iij.L.lij.E.lxxiij.B.lxxv.A.lxxix.B.lxxxviij.B.L.cj.A.cvij.A.
Abundi etates sex.ix.L.xv.B. in fine.
Abundus quō odit vel diligit mūdū: Et quō nos mūdū etiā odire et diligē iubemur.lxxxvij.B.lxxxviij.B.L.cviij.A.
In mūdo et de mūdo quō dixit se xps nō esse neq; apostolos.xxxviij.B.L.cvij.B.L.cviij.A.cxv.
Pro mūdo quō xps rogat et non rogat. cvij.A.cx.B.
Abundus quō videt et non videt christuz lxxv.A.lxxvj.A.
Ut cognoscat mūd⁹ q̄a tu me misisti:quō intelligit.cx.D.cxj.D.
De mundo q̄ sunt et qui nō.xxxviij.B.L
Abundatio quō attribuit aque vt corpus tangat et corabluat.lxxx.B.
Abūdū quō arguet spūsctūs.xcv.A.B.
Aburmurare q̄z malū sit.xxvj.F.
Aburmur q̄ erat ī turba de xpo.xxviij.F
Aburmurāt quō mali de hominib⁹ bonis xxviij.F.xxix.A.

Abuchodonosor

quale decretū dedit vt non blasphemaret de⁹ israel.xj.G
Nasci denuo q̄d sit.xj.A.xij.A.
Nasci de spiritu q̄d sit xij.B.
Nasci et procedere in diuinis quō differt xcix.D.
Nasci ꝯre tā diu distulit xps.xxxj.L.
Nathanael ꝯre nō est vocatus ad apl'atū cū tū a christo sit laudat⁹.vij.F.
Natiuitas christi duplex.ij.G.viij.D.xij.L.xliij.A.
Natiuitas hoīz duplex/vna carnalis/ alia spūalis.xj.D.
Negatio petri tria quō facta fuit.lxvj.A.cxiij.A.D.
Nescire quō dicebat se iohannes baptista xpz a quo tamē petebat baptisari.iij.G v.A.B.L.vj.L.
Nesciebant et sciebāt quō iudei xpm vnō sit neq; patrē eius.xxxj.A.xxxvij.A.
Nescire quō ōz xps pctōres.xlix.L.
Nihil/nō est suba sz ꝓuatio.j.G.
Nihil est q̄q̄d ꝓter gratiā dei vel ꝓter vitā eternā cōcupiscitur.cij.A.
Nomē pris quō mānifestauit fili⁹/cū notus fuit ī iudea de⁹.cvj.A.B.L.cxj.D.ī fi.
Nota quō fecit xps discipulis oīa que audiuit a patre/ cū adhuc multa se eis ꝓmiserat dicturū que tūc nō poterant portare.lxxxvj.A.xcvj.A.
Nouitates vbozū ꝓphane vitande sunt. xcvij.L.xcviij.A.
Nox illa que erit/qñ nemo poterit operari.xliij.L.
Nubes significat carnē xpi.xxxiij.L.
Ad nuptias ꝯre venerit xps.viij.B.ix.A Et de spūalib⁹ nuptijs xpi et ecclie.ibi.
Nūer⁹ binari⁹ q̄d significat.xvij.L.
Numerus duodenari⁹ quid significat.xxvij.L.l.D.
Numerus septenarius discipulozū piscāti um.q̄d significat.cxxiij.A.
Numerus trigīta et octo annozū in lāguido q̄d significat.xvij.L.D.
Numerus stadioz vigīti q̄nq; aut trigīta quid significat.xxv.L.
Numerus q̄dragenari⁹ et quinq̄genarius quid siguificāt xvij.B.L.
Numerus piscīū centūquinq̄gītatriū q̄d significat.cxxij.E.F.
Numus quō nō multū sit amādus/ ꝛ quo modo numo est vtendū.xl.F.G

Obedientia christi

usq; ad mortez crucis qualis fuit.xxxvj.L.
Occidētes nos timē ñ debem⁹.xciij.B.L

Annotatio

Occidere seip̄m nemo debet ⁊ q̄re.lj.C.
Occiditur quō aīa et moritur.xlvij.D.
Occidere innocentē ex īuidia graui⁹ peccatū est q̄ ex tīore.cxvj.B.
Occiderūt quare iudei xp̄m et seruos ei⁹ xciij.B.C.
Ocul⁹ duplex/īterior scz ⁊ exterior.xiij.A
Oculus corpis sic̄ sanat̄ collyrio/ita ocul⁹ cordis v̄tutū exercitio.xviij.G.
Oculus videt oīa alia a se sed seip̄m videre nō pōt.xxij.F.xxxv.B.
In occl̄to quō nihil loquut⁹ ē ihs.cxiij.B
Odire gratis q̄d sit.xcj.B.in fine
Oderūt quō iudei xp̄z quē nescierūt.lxxxix.C.xc.A.
Odit nihil eoꝝ deus q̄ fecit.cx.F.
Odire vel amare quō possumus quos nō videmus.xc.A.
Odire quō debemus aīas nr̄as ne perdamus eas.lj.C.
Odor bonus quō est alijs ad vitā alijs ad mortē.l.B.C.
Omp̄s et om̄itenēs idē sunt.cvj.D.
Opera dei magna.lxxij.A.B.C.
Operari quō dicitur pat̄ et filius.xvij.F.
Opatio p̄ris et filij eadē ē.v A.x.E.xviij B.C.D.xix.A.xx.per totū.lxxj.A.B.cx.C
Opa trinitatis sūt īdiuisa.xx.A.B.C.D E.xxj.F.xxiij.C.xcj.B.cx.C.
Opa que alia xp̄s fecit que nemo ali⁹ fecit.xcj.A.B.
Orandū quō sit.x.A.
Orare quō intelligit̄ xp̄s pro disciplis et pro eis q̄ per verbū eorū credituri erant in eū.cix.A.B.C.
Ordei ꝓp̄etates/⁊ q̄d significāt.xxiiij.C.
Orphanus ⁊ pupillus idē sunt.lxxv.A.
Originale pctm̄ vñ contrahit̄/⁊ quō deletur.iij.E.xxxviij.C.xlj C.xlix.G.
Originale pctm̄ xp̄s nō habuit nec actuale.iiij.E.lxxix.B.
Osanna q̄d significat.lj.A.
Ostiarius et ostiū/pastor et ouis xp̄s est.xlvj.B.xlvij.A.
Ostiari⁹ etiā d̄r spūssctūs.xlvij.B.
Oues quō audiūt vocē alienorū ⁊ ñ vocē pastoris ⁊ tñ oues sūt.xlv.D.E.F.G
Ouē errantē reuocare q̄d sit.xlv.G.
Ad oues que perierūt domus israel quare dic̄ se xp̄s ñ esse missū.xxxj.E.xlvij.C
Ouile christi est sancta catholica ecclesia xlv.B.

Pacē qualē nobis xp̄s reliq̄t.lxxvij.B.C.
Pacatā ecclesiā seruare tenentur reges seculi.xj.G.
Pagāis quō ꝓbatur aduēt⁹ xp̄i.xxxv.E.
Pagani q̄uis bene viuūt / nihil tamē eis prodest.xlv.A.B.
Pagani in q̄ laudāt xp̄m.c.B.
Pharisei xp̄m venturū sperabant et presentē nō agnoscebāt.xlv.B.
Palā quō loquut⁹ ē mūdo xp̄s.cxiij.B.
Palā q̄d loq̄batur xp̄s de patre discipul̄ cij.B.ciij.A.
Palmes et vitis vni⁹ sūt nature.lxxx.A.
Palmes non pōt ferre fructū nisi māserit in vite.lxxxj.A.B.
Pāes q̄nq̄ ordeacei duo pisces ⁊ puer eos portans/⁊ q̄nq̄ milia hoīz īde saciati q̄d significant.xxiiij.C.
Panis angelorū et hoīm xp̄s est sed diūsi mode.xiij.B.
Panis celestis interiorem querit esuriem xxvj.A.B.
Panē viuū q̄re se dixit iesus.xxvj.G.
Paraclyt⁹ q̄d sit.lxxiiij.C.xciiij.A.
Paraclyt⁹ q̄re nō venit in apostolos p̄us q̄z xp̄s abierit.xciiij.B.C.
In padiso quō fuit latro cū xp̄o.cxj.B.C
Parare māsiōes quō xp̄s vadit.lxviij.A.
Parasceue q̄d sit.cxvij.A.cxx.B (B.C
Parcit quibusdā hic deus / quosdā vero statim punit.xxij.D.
Parentū curā filij habere debent exēplo xp̄i.cxix.A.
Partitio vestimētoꝝ xp̄i q̄d significat.cx
Pasca vñ dicitur et q̄d signifi (viij.C.
cat.l.A.lv.A.cxv.C.
Passiōis xp̄i explanatio.cxij.A.cxiij.A.
Pastor bonus est xp̄s/ et exēplo eius pastor quilibet ponat aīam suā pro ouibus suis.xlvj.A.xlvij.A.
Pastores quales esse debeāt/⁊ si liceat fugere lupo veniēte.xlvj.E.
Pater et fili⁹ relatiue dicūtur: ⁊ q̄ vno nomīato alter ītelligit̄.ij.G.xix.C.G.xxix.B.xxxix.A.xlij.C.
Patre aut filio noīato inttelligit̄ etiā spiritussctūs.ix.C.xciiij.C.
Pater a nullo ē.xl.B.lxxj.A.xcix.B.C.
Pater eternus coeternū sibi genuit filiuz xix.G.xx.C.xxvj.D.

principaliū sententiarum

Pater quō ē ī filio ⁊ filiꝰ ī pfe ⁊ nos ī ipis xlviij.E.lxx.A.cx.A.B.cxj.D.
Pat aliter ē in filio alit in nobis.xlviij.E.
Patrē noscit filiꝰ p se sz nos p illū.xlvij.B
Pater noster aliter est deꝰ aliter ipius filij.xxj.B.xxvj.D.cxxj.B.
Pat quō docet filiū aut loqt filio.xl.L.
Pater quō dicit demōstrare filio q̄ ipe facit/cum oīa per ipm facta sunt.xix.A.B.xxj.B.L.D.xxiij.D.E.F.
Pater quō hz vitā in semetipso/et dat filio habere vitā in semetipso.xix.E.F.Gxxij.F.xlvij.G.xlviij.L.liij.D.lxx.A.
Pat quō clarificat filiū.cv.A. (xcix.B
Pat maloꝝ dyabolus est.xlj.A.D.
Patria xpi que fuit.xvj.B.
Patriarche tres abzaā/iacob ⁊ isaac/quare a deo sepe noīatur.xj.D.xij.A.
Patripassiani seu sabelliani heretici sunt qui dicunt patrē passum.xxxvj.F.xxxvij.L.D.xl.B.lxxj.A.
Pati voluit xp̄s ñ nisi volēs.xj.A.xlvij.D
Pacientia christi quāta fuit in alape percussione.cxiij.L.cxvj.A.
Paupes sp habetis vobiscū / me aūt ñ sp habebitis: quō intelligit.l.E.
Pax va ñ pōt haberi ī hac vita.xxxiij.F
Pax mundi nō est vera pax.lxxvij.L.
Pax est finis oīs bonis actionis.cviij.A.
Peccare aliud est et aliud peccādi cōsuetudinem habere.xlix.L.
Pctm̄ originale quō cōtrahitur et quō deletur.ij.E.xxxviij.L.xlj.L.xlix.G.
Pctm̄ mors est anie.xlix.L.
Pctm̄ triplicit cōsūmatur/delectatiōe/cōsensu/et ope seu cōsuetudine.xlix.L.
Pctā minuta quō obruūt aīam.xij.L.
Pctm̄ quō ñ haberēt iudei si xp̄s ad eos ñ vēissz ⁊ locutꝰ eis fuissz.lxxxix.A.xcj.A
Peccatū est mediū separans inter deū et hominē.xlj.D.lxxix.B.
Peccatores si deꝰ non amaret de celo ad terram non descēderet.xlix.L.
Pedes discipuloꝝ quare xp̄s lauit et q̄ a petro incepit.lv.D.lvj.A.
Pedes cur tantū lauat qui lotus est.lvj.B.lvij.A.B.
Pedes proximorū lauare debemus exemplo christi.lviij.B.
Penitētie tempus pctōribus deus promisit nō longam vitā.xxxiij.D.
Perdere aīam suam amando eā/ dupliciter intellelligitur.lj.L.
Perire sine lege aliud est/aliud iudicari p legem.lxxxix.L.
Persecutionē pati ppter iusticiā/quomō intelligitur.lxxxviij.B.
Persequūtur mali malos propter iusticiā nec tñ dicūtur beati.lxxxviij.B.L.
Perseucrātia ī opib⁹ bonis vsq; in finē est signum predestinationis.xlv.F.
Personarū in trinitate distinctio.xxix.L.xxxvj.G.xxxvij.L.D.E.xxxix.A.B.xlB.xlv.B.liij.A.lxx.L.lxxj.A.cv.B.
Persona vna est xp̄s cū verbo vnita ⁊ homine.xix.J.xxvj.A.lxix.L lxxviij.B.cvij.B.cviij.B.cx.F.
Peté patrē ī noīe saluatoris quō debemꝰ lxxiij.A.B.L.lxxxj.B.lxxxvj.B.cij.
Petro quare nomē mutatū est ⁊ vn- (A de dicatur.vij.E.
Jn petro significatur ecclesia. vij. E. cxxiiij.D.E.
Petro q̄re soli dr seq̄re me.cxxiij.A.B.
Petro quare cōmittūtur pascende oues.xlvij.A.cxxij.L.D.
Petri tria negatio.lxvj.A.B.cxij.A.D
Pictura et littere quō differūt.xxiij.A.
Philosophi quō cognouerūt deū in mundi creatione.ij.B.
Philosophi quidā ad sectā suam seducebant xp̄ianos.xlv.B.
Pilatus rhomanus fuit/ et quare ei christus traditus fuit.cxiij.L.
Pilato q̄d rñderit ihesus sup interrogatiōibus eius.cxv.A.B.cxvj.B.
Pilatꝰ q̄re flagellauit ihesum.cxvj.A.
Pilatꝰ ñ excusatur a pctō.cxvj.B.
Piscari q̄re redierūt apli post xp̄i resurrectionem.cxxij.B.L.
Piscina ad quā iacebant languētes quid significat.xvij.A.
Pisces duo quid significāt.xxiiij.L.
Piscis assus xp̄s est passus.cxxij.A
Piscīū numerꝰ cētū q̄nquagītatriū quid significat.cxxij.D.E.
Pisces magni q̄d significant.cxxij.F.
Pius et pietas quō differūt.xxxix.L.D.
Ponē aīas debemꝰ p ffribꝰ.lxxxiij.A.B
Pontifices quare duo fuerūt apud (L. iudeos.xlix.AB.cxij.D.
Porticꝰ q̄nq; piscie q̄d significāt.xvij.A.
Potestas baptismi ī nīlū hoīez trāsit.v.F
Potestas xp̄i ponēdi aīam suā et iterū sumēdi eā.xxxvij.F.xlvij.D.E.F.cxix.L

Annotatio

Potestatē oīs carnis quō dedit pat filio ꝛ
Prādiū dñi cū discipul suis post (cxj.A
resurrectionē quid significat.cxxiij.A.
Preceptū ꝛ mādatū idē sunt.lxxxvij.B.
Precepta dei quō kuanda sunt.lxxv.B.
Preceptū charitatis cōtinet (lxxxij.B
plura in se et quō sit seruādū.lxxxiij B
Preceptorū dei obseruatoribus quid ve=
tus lex ꝛ qd noua ꝓmittat.iij.G.xxx.D
Predestiatiōis signū eniden= (xxv.E.
tissimū ē pseuerātia i opib⁹ bonis.xlv.F
Predestinatus fuit xp̄s ḥm qō hō.cv.D.
Predestiati multotiēs errāt et tñ illa pre
destiatione ab errorib⁹ reuocant.xlv.F
Predicator verū dicēs nō turbet si aliqñ
scandalisent audiētes.xxvij.L.in medio
Per p̄dicatores loqtur xp̄s.xlvij L.lxxx=
Predicātes xp̄m ꝓpt tempalia (vj.B.
luchra audiēdi sūt/ñ tñ in vita imitandi.
Predicatores enāgelij/licite (xlvj.D.
de euāgelio viuere possunt.cxxij.B.L.
Prescientia dei falli nō potest.liij.B.
Prescientia diuina ñ cogit hoīes peccare.
Princeps mūdi qs sit/et quō eij (liij.B
citur foras.lij.L.D.lxxix.B.xcv.D.
Principiū āre dixerit se xp̄s.xxxviij.G.
Principiū vnū est pater et filius et spūs=
sanctus.xxxix.A.B.xcviij.L.
Procedere et nasci quō differūt.xcix.B.
Processio filij qualis fuit.xlij.L.
Prodigiū quid sit.xvj.B.
Promisit quid nobis xp̄s.xxxij.E.
Propheta erat xp̄s.xv.E.xxiiij.D.
Prophetie de xp̄o ab initio fuerūt/ꝛ quō
cōsumate sunt.ix.B.L.D.E xxv.E.F.
Prophetie spūm etiā mali hñt.xlix.AB.
Propheta siue honore non est nisi in pria
sua.xvj.per totū.
Proprij dei qui sunt.ij.E.
In proūbijs quō loqbat xp̄s.cij.B.ciij A
Proximus quomō portandus est.xvij.D
Puer portās pāes ordeaceos qs ē.xxiij.L
Pulchrus et pulchritudo quō differt.xxxix.
Pulchritudo corpis et senectus (L.D
in vno ꝛ eodē habitare ñ possūt.xxxij.E
Pull⁹ asine qd significat.lj.B. (in fi.

Quadragenari

Quus numerus quid significat. Et
quō quadragenario numero p=
ficitur opus.xvij.B. (nificat.x.E.
Quadragenarius senarius nūerus qd sig=
Quadriduū lazari in monumento iacētis
quid significat.xlix.G.lk. (cxviij.L.
Quadripertita vestis xp̄i quid significat.
Quattuor sunt genera xp̄ianor.xj.D.E.
Querere debemus facie dñi semp.lxij.A.
Querit iesus diūsimode.xxv.D.l.A.
Querūt qdā iesū bñ qdā male.xxxvij.A
Quicqd ārit vl concupiscit ꝓter gra
tiam dei vel vitā btām/nihil est.cij.A.
Quinari⁹ numerus qd significat.xxv.L.
Quīq panes ordeacei qd significāt.xxiij
Quīq viri mulieris samaritane qd (L.
significāt.xv.E.
Quotquot venerūt fures sunt et latrōes/
quō intelligendū est.xlv.D.in fine.

Rabbi interpre

tatur magister.xj.B.xlviij B.c=
Racha quid sit.lj.A. (xxj.A
Radix ois mali est supbia.xxv.G.lh.
Receptacula animar post mortez sunt di
uersa.xlix.F.
Recticordes qui sunt.xxv.G.xxviij.D.
Recōciliat nēo nisi ex inimicicijs.xlix.D.
Regeneratio spūalis vna est.sic (cx.E
vna generatio carnalis.xij.A.
Reges seculi pacatā tenent seruare eccle=
Regem quare nō permisit se (siā.xj.G
christus facere sed fugit.xxv.A.
Regē quare se nō negauit xp̄s.cxv.B.
Rex israel ārē dictus est xp̄s.lj.A.
Rex iudeor quare scriptus est xp̄s/cuj
tamē sit rex gentiū.cxvij.B.
Regnū celorū accipitur diūsimode in scri
pturis.lxviij.B.cxxij.F.
Regnū xp̄i quō nō est de hoc mūdo. cxv.
Religio vera que sit.xxiij.B. (A.B.
Renasci denuo quid sit.xj.A.B.L.
Requieuit ārē deus die septimo ab omni
opere.xix.F.xx.A.cxxij.E.
Respōsum quare non dedit iesus pilato i
terrogāti/vnde es tu.cxvj.B.
Restem facere quid sit.x.B.
Resurgentiū diuersa merita.xlix.F.
Resurrectio duplex.xxv.lh.lxxv.A
Resurrectio qdā mētiū ꝓcedit resurrectio
nē corpor.xix.L.D.G.xxij.E.xxij.lh.
Resurrectio aiārū fit per substātiā pris et
filij eternā.xix.J.xxiij.lh.
Resurrectio corpozū fit per dispēsatiōem
hūanitatis filij talem.ibidem.
Resuscitatio lazari figura est future resur
rectionis.xxij.E.xlix.A.B.L.
Resuscitati a xp̄o iterū mortui sūt.xix.D

Resuscitauit pr̄ ieſū ꝛ ipe ſeipſū.xlvij.D
Rhete ad dexterā nauigij miſſum (G.
quid ſignificat.cxxij.D.
Retro abire q̄d ſit.xxvij.L. (cxij.B.
Retro abierūt iudei ad vocē xp̄i et q̄re=
Rogare et interrogare idē ſunt.cj.B.
Rogat et non rogat quō xp̄s pro mundo
.cvij.A.cx.B.
Rogat quō xp̄s nō tantū pro aplis: ſed ꝛ
pro eis qui per verbū eorū in eum credi
turi ſunt.cix.A.et per totū.

Sabbati ſancti

ficatio quare fieri iubebatur i
lege.xx.A. (iij.G.xliij.D.
Sabbati obſeruatio quomō ſit tenenda.
Sabbato non eſt vacanduz ab opere ſalu
Sabelliāi heretici q̄d sētiūt (tis.xxx.D
de chriſto.xxxvj.F.G.xxxvij.L.xlv.B
Sacerdotes ſummi q̄t fue= (lxx.L.
rūt et quō alternati mutabant.xlix.AB.
Sacramētū ꝛ vtus ſacramē= (cxiij.D.
ti differunt.xxvj.F.xxvij.A
Sacramentū fit cū vbū accedit ad elemē=
tum.lxxx.B. (ſunt.lix.E.
Sacramenta ſine fide et charitate nō pro=
Sacramenta quāuis habeant heretici sūt
tamen ſine fructu.xiij.F.
Sacrificiū verum et ſufficiens pro pecca=
tis omniū fuit chriſtus.xlj.D.E.
Salus vera que ſit.xxx.B.xxxiij.B.
Samaritani qui ſunt/et de eoꝝ contentio
ne cū iudeis.xv.L.E.in fine.
Samaritanū ſe chriſtus non negat/ꝛ quid
ſamaritanus ſignificat.xliij.A.
Sanctificatio in veteri lege incepit a die
ſeptimo.cxxij.E. (ſctm̄.cxxij.E.
Sanctificatio proprie ſpectat ad ſpiritum
Sctificare i vitate q̄d ſit.xlviij.E.cvij.A
Sanguinis chriſti virtus.vij.B.
Sanguis chriſti ſic in remiſſionē peccato=
rum omniū fuſus eſt vt ipſum etiā pecca
tum delet quo fuſus eſt.xcij.A.in fine.
Sanguinib⁹ pluralit̄ q̄d ſignificat.y.F.
Sapere ſcom̄ carnē mors eſt.xxvij A.B.
Sapia dei et ſapia nr̄a differūt.xlviij.L.
Sapiam pdidit q̄ ſe putat ſapiētē.xiij.A
Sathanas quō ꝛ qm̄ poſſedit iudā.lxij.A
Scenophegia q̄d ſit.xxviij.B.E. (B.
Sciētia ſine charitate inflat.xxvij.B.
Scriptura ſacra quō legenda ſit.xvij.A.
Scriptura ſine xp̄o eſt aqua inſipida ſed
cum xp̄o fit vinum.ix.B.L.D.
Scribētes de ſcipiſ tanq̄ de altero loquē
tur.lxj.B. (xxix.A.
Seducere poteſt accipi in bono et in malo
Senectus ꝛ pulchritudo corpis in vno ha
bitare non poſſunt.xxxij.E.in fine.
Senſus corpis q̄nq̄ q̄d ſignificant.xv.E.
Separatio bonorum a malis in iudicio q̄=
lis erit.xix.L.
Septenari⁹ numer⁹ q̄d ſignificat.cxxij.L
Sequēs xp̄m nō ambulat i tenebris. xxx=
Seq̄ xp̄m quid ipediat: ꝛ (iij.L.D.E
q̄ ſequētis vtilitas.xxxiij.E.F.
Sermo dei qñ capitur tunc capit.xlj.A.
Sermo xp̄i p̄ſeruat a morte.xliij.D.E.
Serpens exaltatus quis ſit.xj.D.
Serpētes mordētes q̄ ſūt.ibidē. (xlj.E
Seruus q̄re nō manet in domo in eternū
Serui fugitiui q̄re fugiūt ad eccl̄iā.xlj.L
Seruando precepta nō ſerui ſed amici eri
mus.lxxxv.A.B.lxxxviij A.
Seruitus duplex.lxxxv.B.lxxxviij.A.
Seruitus peccati grauior eſt q̄ alia.xlj.L
Sic/ nō ſemp equalitatē ſignificat.cx.E.
Signare quid eſt xxv.D.
Signū quare q̄rebāt iudei a xp̄o xxv.E.
Simplicitas laudabil̄ que ſit.vj.B.
Extra ſynagogas pelli q̄d ſit.xciij.A.B.
Sinus patris quid ſit.iij.F.
Soluit quō xp̄s q̄s nō rapuit.lxxix.B.
Sortilegi non ſunt conſulēdi.vij.B.L.
Sortitio veſtimentorum xp̄i quid ſignifi=
cat.cxviij.L. (xxxij.D.
Sperando ꝛ deſperando qui decipiūtur.
Spūale nō ſp in bono accipiēdū ē.lv.L.
Spūs q̄nq̄ p vēto vl aere accipit.xj.D.
Spiritusſanctus duobus modis apparuit
miſſus.v.F. (re voluit.vj.A.B L.
Spirituſſctūs q̄re in ſpecie colūbe appare
Spūſſcūſ ē vna pſona in trinitate. lxxiij.
Spūſſcūs cur magis dicit ſpi (A.cv.B
ritus ſ̄c̄ pater vel filius.xcix.D.cxxij.E.
Spirituſſctūs quomō intelligitur notato
patre vel filio.ix.L.xcix.L.D.
Spirituſſctūs quare dicitur procedere et
non naſci.xcix.B.D. (D.E
Spūſſctūs procedit a patre ꝛ a filio.xcix.
Spūſſcūs nō eſt minor filio quia dixit/de
meo accipiet.c.B.cvij.A.
Spūſſcūs quō non loquet a ſemetipo ſz
que audiet a patre.xcix.A.B.L.
Spūſſctūs quomō clarificat filiū.c.A.

Annotatio

Spiritusſctūs quomō docebit nos omnez veritatem.xcvj.D.
Spiritusſctūs q̄mō dicitur gemere.vj.A.
Spiritusſctūs quomō ad menſuraz datur hominib⁹ nō aūt xp̄o.xiij.E. lxxiij.B
Spūſſctūs cur nō dicit aſſumē colūbe aut ignis ſpeciē in qua aparuit in vnitatē p̄ſone ſicut filius carnem.xcix.B.
Spūſſctūs bis dicitur miſſus.lxxiij.B.
Spūſſctūs q̄re dicitur non venire niſi chriſtus abierit.xciij.B.L.
Spūſſanctus cur non dicitur eſſe dat⁹ anteq̄ ieſus non erat glorificatus cū tamen ante chriſtū multi leguntur habuiſſe ſpiritumſctm̄.xxxij.L.D.E.lij.D.
Spūſctō repleti quare ñ loquūt mō omnium gentiū linguis ſicut ap̄li.xxxij.D.
Spūſſctūs quomō arguet mūdū de pctō et de iuſticia ⁊ō iudicio.xcv.A.B.L.D
Spūſſctūs vtrū augeatur vl̄ minuatur in hominibus.lxxiij.B.
Spiritūſctm̄ quomō mundus accipere nō poteſt.lxxiij.L.
Spiritus viuificat caro non prodeſt q̄cq̄ quid ſit.xxvij.B.
Spiritus dei ⁊ ſpiritus homis diuerſimode cognoſcunt.xxxij.B.
Spirituales hoīes vtruz habeant aliquid ūi doctrina quod carnalibus taceant et ſpiritualibus dicant.xcviij.A.
Sponſus chriſtus eſt:amicus ſpōſi iohannes baptiſta.ſponſa eccleſia:ſponſe corruptores heretici.xij.D.E.F.
Sponſi filij ſunt chriſtiani.lxxv.A.
Suggeſtiōes bōe vl̄ male quō fiāt.lv.L.
Superbia eſt radix oīs mali.xxv.G.ih.
De ſupernis quō eſt chriſtus.xxxviij.B.
Suſcitare mortuos quō dicaī filij⁹.xix.B xxj.E.F.xxiij.ih.
Suſcitauit ſeipm chriſtus.c.L.

Tabernaculorū

feſta q̄d figurabāt.xxviij.B.E
Tangere chriſtū eſt in ipſū credere.xxvj.B.cxxj.B.
Tangere quare chriſt⁹ ſe nō permiſit marie magdalene.cxxj.B.
Templū q̄dragita ſex ānis edificatū q̄d ſignificat.x.E.
De templo eiecit chriſt⁹ vendētes et emētes.x.B.L
Tempus nō variatur in deo ſecundū preteritum et futurū ſed ſemper eſt preſens xxxviij.F.xcix.L.
Temporis plenitudo que eſt.xxxj.L.
Tempus aliud eſt opationis:aliud remunerationis.xliij.L.
Tempus ſuuz nondū veniſſe quare dixit chriſtus:cū.Et quare dicit.Tempus veſtrum ſemper paratū eſt.xxviij.L.D.
Temptatio duplex.xliij.B.L.
Temptatio humana que ſit.xc.B.
Temptabāt iudei chriſtū de veritate/ māſuetudine:et iuſticia.xxxij.B.
Tēptat q̄re deus cū nihil ig̃rat.xliij.B.L
Temptari voluit xp̄s et de q̄bus.lij.B.
Tenebre iniq̄tatū creſcūt vbi xp̄s nō eſt.
Tenetur xp̄s fide.l.A. ¶xxv.B.L.
Terrena q̄ ſunt q̄ xp̄s dixit iudeis.xij.B.
Terram manducare q̄d ſit.xxxviij.B.
Terram loq̄ de terra quid ſit.xiij.L.
Teſtamentū vetus et nouū differunt in p̄miſſionibus q̄uis idez p̄cipiunt.iij.G. xxv.E.xxx.D.
Teſtis et iudex eſt xp̄s.xxxvj.ih.
Teſtimonia iohānis baptiſte de chriſto. xij.A.xxij.A.
Teſtimonia ſcripturarū/ p̄phetaz/et apoſtoloz de xp̄o.xxij.A.xxxv.A.D.E.
Teſtimoniū chriſti aliqui receperunt aliqui non.xiij.D.
Teſtimoniū duoz vl̄ triū vez ē.xxxvj.ih
Teſtimoniū laudis de ſe dicere:arrogantie et ſuperbie ſignū eſt.xxxvj.B.
Teſtimoniū de chriſto quomō p̄hibet ſpiritusſctūs.xcij.A. ¶L.lxxxv.B
Timor duplex:ſeruilis ſcz et caſtus.xliij.
Timorē non cadere in ſapientē.quomō intelligendū eſt.lij.A.lx.B.
Titulus crucis quare triplici lingua ſcriptus ſit.cxvij.B.
Titulū quare non mutauit pilat⁹.ibidē.
Tolerandi ſūt mali.xxvij.D.E.xxviij.L
Thomas vtrū tetigerit loca clauoz et lateris poſt oſtenſionē xp̄i.cxxj.L.
Traditus eſt chriſtus a patre:a iuda:et a ſeipſo ſed diuerſimode.lxij.B.
Trahere patris quid ſit.xxvj.B.L.D.
Trahere quomō dicit filius oīa ad ſeipſum.lij.E. ¶ij.B.L.D.
Tranſire a morte ad vitā q̄d ſit.xix.L.xx
Tranſire de mundo aliud eſt: aliud tranſire cum mundo.lv.A.in fine.
Tres mortuos ſuſcitauit chriſtus et quare.xlix.B.

Tricesimusoctauus numerus: ꝙre potius dicitur langoris ꝙ sanitatis.xvij.L.
Trinitatis vnitas cōmendatur.xiij.D.
Trinitas manifeste apparuit christo baptizato.vj.L.
Trinitatis personarū et vnitatis essentie pulchra distinctio.xx.B.L.D.xxxix.A.B.xciij.L
Trinitatis opera sunt indiuisa.xx.A.B.L.D.E.xxj.F.
Trinitas quō venit ad nos et mansionem apud nos facit.lxxvij.B
Trinitas nū ꝙ sciret.si sp inseparabilit dicerētur.lxxvij.A.i fi.xciij.L.xcv.A.cvij.L.
Trinitas ois et dicit et docet.lxxvij.A.
Tristis erat christus iminente passione.lx A.B.lxj.A.
Tristes erāt apli et ō recessu xpi.xciij.A
Tunica xpi inconsutilis quare nō diuidebat:qd significat.xij.E.cxviij.per totū.
Turba sp agit turbulent.xxx.A.
Turbauit semetipm iesus in resuscitatiōe lazari et quare.xlix.J.lk.

Vadit et venit

quomodo ad suos iesus.lxxviij.A.L.
Vadit parare quomō xps locū.lxviij.A B.L.lxix A.
Vendentes oues et boues et colūbas in templo qui sunt.x.L.
Vēit ad nos quō tota trinitas.lxxvij.B.
Vēire ad xpm quō debem°.xxv.F.G.lb
Venire ñ pōt quēpat ñ traxerit.xxvj.B.
Venter interioris hois ē pscia cordis.xxx
Verax est deus.xiiij.D. (ij.B
Verax te veritas differūt.xxxiij.L.D.
Verbū sonans t vbū deus quō differūt. j.D.E.ij.A.xxix.B.xxxvij.B.L.xx.F xxiij.D.E.
Verbū generatur a patre. sic cōsiliū a mēte.j.E.xiij.L.xxxvij.B.L.
Verba ad quid sunt.xlv.D.
Verbo accedēte ad elementū fit sacramētum.lxxx.B.
Verbū dei diuersimode auditur.xxij.A. xxx.A.xlv.L.E.
Verba xpi quō manēt in nob.lxxxj.B.
Verba dubitationis aliter loquitur christus aliter hō.xxxvij.L.L.
Verbū fidei ꝙre dicit esse apl'oz.cix.L.
Veritas quid sit.xlj.A.cvij.A.
Veritas tutius auditur ꝙz p̄dicat.lvij.A
Veritas quō liberat credētes in se.xl.F. G.xlvij.A.in fine
Veritatē facere qd sit.xij.E.
Veritatē ꝙre nō audiuit pilatus.cxv.L.
Vestis nuptial' significat charitatē ix E.
Vestimentoz xpi partitio quō fuit:et qd significat.xij.E cxviij.per totū.
Via est xps ad se t ad patrē.xij.B.xxx
Via est christus qua itur t quo (iij.F itur.lxix.A.B.L.
Vidē ōi t vidē nostrū differūt.xxj.B.L.
Videre xpm in turba difficile est.xvij.E.
Videri deus quare nō pōt.j.J.
Jam nō videbitis me quia vado ad patrē quō intelligitur.xcv.L.
Vinū quo inebriari laudabile est: quale sit.xxxiij.B.
Virginitas mentis que sit.xij.E.
Virginitas ecclesie ñ est apud hereticos
Vir aie qs est.xv.D.E. (xij E.F.
Virū vocare quid sit.ibidē.
Virtutes naturalit amāt.iij.lb.xc.A.B.
Virtus exies de xpo ē spūsanctūs.xcix.D.
Vis vē diuitatis h ē vt creature rōali rōne vtenti ñ oīno pōt abscondi.cvj.L.
Visio mental' quō differt a reali.xxij.F.
Visus sepe ponit p q̄libet sensu.cxxj.L.
Vita quō sunt oīa in verbo.j.lb
Vita multiplex.xviij.D.in fine
Vita hois duplex:interior scilicet et exteriōr.xxxij.A.
Vita q̄ deus viuit t q̄ viuit aīa vel angeli differūt.xix.E.F.G.xxij.F.lxx.A.
Vitā anime dē et vita corpis aīa.xix.F. xxvj.G.xxxij.A.
Vita eterna que sit et quō transitur ad eā xix.J.xxij.B.L.D.xxvj.F.
Vitā habere in semetipo quō dedit pater filio. Vide in Pater.vel Filius.
Vitis vera est xps.lxxx.A.lxxxj.A.
Vitis et palmes vni° sūt nature.lxxx.A.
Viuere debemus vt semper viuere valeamus.xlv.A.
Viuentes qui sunt.xxij.E.
Vnio vbi t aie xpi ad carnē q̄l fuit.xix. J.xxiij.L.xxvij.A.xlvij.G.xlix.J.lxxviij.B.L.cv.D.
Vnitas trinitatis cōmendatur.xij.L.xiij. F.xxxij.D.cxviij.L.
Preter vnitatē et si quis miracula facit:nihil est.xiij.F.

Unus quare sanabatur in piscina et non plures.xvij.A.
Voluntatē patris et non ꝓpriā quesiuit xp̄s.xix.J.xxij.H.xxv.F.G.
Voluptate quō trahit̄ anim⁹.xxvj.C.
Utitur deus bene mal' hoīm.xxvij.D.

Christianorum q̄ttuor genera.xj.D.E.
Xp̄iani qñ p̄mū vocati sūt.cxiij
Xp̄ianus quid amplius habeat q̄ (A.
q̄ sit hō.v.G.
Xp̄ianus an turbari debeat morte īminente.lx.A.B.
Xp̄s q̄d sit.vij.E.xv.F.xix.J.xxxiij.B.
Xp̄s de⁹ ē et hō.xvj.C.xxviij.A.xxxvj.A xlvij.E.lxvj.B.lxvij.B.
Xp̄s quō dicitur filius dei et fili⁹ hoīs.xix J.xxvj.F.xxvij.A.
Xp̄i missio ē eius incarnatio.xlij.C.
Xp̄s tria habuit in se: carnē aīam et verbū xlvij.G.
Xp̄s a iudeis tēptabatur ex trib⁹ scz veritate: mansuetudine et iusticia.xxxiij.B.
Xp̄m demōstrare ꝑ xp̄m q̄d ē.xxj.E.
Xp̄s est vita oīm creaturarū.j.H.
Xp̄s diūsimode apprehēdit̄.xlviij.E.
Xp̄s quare baptisari voluit.iiij.F.v.B.
Xp̄s quō dicitur crescere.xiiij.B.
Xp̄s quō apparebit in iudicio.xix.J.xxj.H.xxij.G.
Xp̄m hñt in presenti boni et mali sed dissimiliter.l.E. (E
Xp̄s quō ñ recessit a pre īcarnat⁹.xxxj.D.
Xp̄s nobiscū est vitis: sed cū patre agricola.lxxx.A.
Xp̄s quō se dicit viuere: et apostolos victuros.lxxv.A.

Ydria quid est / et q̄d sex hydrie significāt.ix.C.D.E.xv.C
Hyems quid significat.xlviij.A
Hysmaelis ludus cū ysaac quid significat xj.F.
Hysopus significat xp̄m.cxix.C.

Zelare zelo dei qui dicunt̄.xiij.D.C.
Zelo dom⁹ dei comedi debem⁹.x.D.
Zelātes zelotypis q̄d faciūt.xiij.D.
Zelū dī habuerūt iudei sed non secundū scientiam.xciij.C.

Explicita est Tabula

Sequuntur Tituli

seu Rubrice tractatuuz: libri Diui Augustini: ex euangelio Johānis

Tractatus Primus.

In principio erat verbū: et verbū erat apud deū: et deus erat verbū. Ca.
Fuit hō missus a deo cui nomē erat iohānes. ij
Johānes testioniū perhibuit de ipso. iij
Hoc est testimoniū iohānis quādo miserūt ab hierosolimis sacerdotes et leuitas. iiij
Et ego nesciebā eū: sed q̄ misit me baptisare in aqua. v
De eo q̄d dictū ē columbā super dñm descendisse. vj
Et ego vidi: et testimoniū perhibui q̄a hic est filius dei. vij
Et die tertia nuptie facte sūt ī chana galilee. viij Ca.
Dicit mater eius mīstris: q̄dcūq̄ dixerit vobis facite. ix
Post hec descēdit capharnaū ipse et mater eius. x
Cū aūt esset in hierusalē iesus ī pasca in die festo: multi crediderunt ī eum. xj
Quod natū est de carne: caro est: et q̄d natū ē de spū spūs est. xij Ca.
Post hec venit iesus et discipuli eius in iudeā terrā: et illic morabatur cum eis. xiij
Hoc ergo gaudiū meū impletum est: illū oportet crescere: me autem minui. xv
Ut ergo cognouit iesus quia audierūt pharisei q̄ iesus plures discipulos facit. xvj Ca
Post duos autē dies exiit īde: et abiit in galileā. xvij
Post hec erat dies fest⁹ iudeorū ⁊ ascēdit ies⁹ hierosolimā. xviij Ca.
Amē amē dico vobis: nō pōt filius a se facere quicq̄: nisi quod viderit patrē facientē. xviij

Tituli tractatuum

De eadem lectione xix
De eadem lectione xx
Pater enī diligit filiū: ⁊ omīa xxj
demonstrat ei que ipse facit
Amē amē dico vobis: quia q̄ xxij
verbuz meū audit ⁊ credit ei q̄ mi
sit me habet vitā eternam xxiij
Si ego testīoniū ꝑhibeo ꝺ me: te
stimoniū meū nō est verum xxiiij
itul. vj. Post hec abijt iesus trās mare ga
lilee quod est tyberiadis xxv
Jesus ergo cū cognouisset ꝙ ven
turi eēnt vt raperent euz xxvj
Murmurabāt ergo iudei de illo
q̄a dixisset. Ego sum panis viuus
qui de celo descendi xxvij
Hec dixit in synagoga docēs sab
bato in capharnaum xxviij
itul. vij Post hec ambulabat iesus in ga-
lileam. non enī volebat in iudeam
ambulare xxix
Jam aūt die festo mediāte ascen-
dit iesus ī templū ⁊ docebat xxx
Nōne moyses dedit vobis legez
et nemo ex vobis facit legē q̄d me
queritis interficere xxxj
Dicebant ergo q̄dā ex hierosoly-
mis n̄ne hic ē quē q̄re. iu. int̄fi. xxxij
In nouissimo aūt festiuitatis die.
stabat iesus et clamabat dicens. si
q̄s sitit veniat ad me xxxiij
Ex illa ergo turba cum audissent
hos sermones eius xxxiiij
u. viij. Ego sum lux mūdi. q̄ sequit̄ me n̄
ambulat in tenebris xxxv
Dixerūt ergo ei pharisei. Tu ꝺ te
ipso testīoniū ꝑhibes. testimoniū
tuum non est verum xxxvj
Vos scd̄m carnē iudicatis. ego nō
iudico quemq̄ xxxvij
Dicebāt ergo vbi ē p̄r̄tuꝰ xxxviij
Dixit ergo eis iesus ego vado et
queritis me xxxix
Multa habeo ꝺ vobis loq̄ ⁊ iu-
dicare. sed q̄ misit me verax ē xl
Dixit ergo eis iesus. cū exaltaueri
tis filium hominis xlj
Dicebat ergo iesus ad eos q̄ cre-
diderant ei iudeos xlij
Scio q̄a filij abrae estis. sed que-
ritis me interficere xliij
R̄nderūt ergo iudei ⁊ dix. ei. xliiij
Et p̄teriēs iesus vidit hoīem ce- Capitul. ix.
cum a natiuitate xlv
Amē amē dico vobis q̄ nō intrat Capitulū. x.
ꝑ ostiū ī oui. oui. sz ascē. ali. ille fur
est ⁊ latro xlvj
Ego sum pastor bo. bo. pa. aīam
suam po. pro ouibus suis xlvij
Ego sum pastor bo. ⁊ cogno. oues
meas ⁊ cognoscūt me mee xlviij
Facta sunt ence. ī hierosoly. xlix
Erat āt q̄dā languēs lazarus l Capitulū. xj
Proximū erat pasca iudeoꝝ lj
Ju crastinū aūt tur. mul. q̄ vene. Capitul. xij.
ad diem festum lij
Nūc aīa mea tur. ē ⁊ q̄d dicā liij
Cū aūt tāta signa fecisset corā eis
non credebant in eum liiij
Qui credit ī me: non credit ī me sz ī
eum qui misit me lv
Ante diē festū pasce sciens iesus
quia venit hora eius lvj Capitu. xiij.
Venit ergo ad simonem petrum
et dicit ei petrus lvij
De eadem lectione lviij
Et vos mūdi est̄ sz n̄ oēs lix
Amē amē dico vobis nō est seruꝰ
maior dn̄o suo: lx
Cū hec dixisset ie. tur. ē spū lxj
Aspiciebāt ergo adīuicē disci. he-
sitantes de quo diceret lxij
Dicit ei iesus. qꝺ facis f. citiꝰ lxiij
Si deꝰ clarifi. ē in eo: ⁊ deus cla-
rificabit eum lxiiij
Filioli adhuc modicū vobiscum
sum queretis me lxv
Mādatū nouū do vobis vt dili-
gatis inuicem lxvj
Dicit ei si. pe. dn̄e quo vadis lxvij
Non turbet̄ cor vr̄m: credit̄ ī deū Capitu. xiiij
et in me credite lxviij
De eadem lectione lxix
Dic̄ ei tho. dn̄e nescimꝰ quo vadis

Tituli tractatuum

Si cognouissetis me ⁊ p̄rem lxx
meū vtiq̄ cognouissetis lxxi
Uerba q̄ ego loquor vobis a me
ipso non loquor lxxij
De eadem lectione lxxiij
Quia ego vado ad p̄rez ⁊ qd̄ cūq̄
petie. pa. in no. meo hoc fa. lxxiiij
Si diligitis me mādata mea ser-
uate lxxv
Nō relinquam vos orphanos ve
niam ad vos lxxvj
Dic̄ ei iudas ñ ille scariothis. dñe
q̄d fa ē q̄a māifestatu. es teip. lxxvij
Hec locutus sum vobis apd̄ vos
manens lxxviij
Nō turbet̄ cor ve neq̄ for. lxxix
Et nūc dixi vobis priusq̄ fiat vt
cū factū fuerit credatis lxxx
Capitu. xv. Ego sum vitis vera ⁊ pater me⁹
agricola est lxxxi
Manete ī me ⁊ ego ī vo. lxxxij
In hoc clarifi. ē p̄r me⁹ vt fructuz
plurimū afferatis lxxxiij
Hec locu. sum vo. vt gau. me. ī vo
bis sit ⁊ gau. ve. impleat̄ lxxxiiij
Maiorē hac dilec. ne. ha. q̄ vt ani
mā su. po. q̄s ꝓ ami. suis lxxxv
Uos amici mei est̄ si fecerit̄ que
p̄cipio vobis lxxxvj
Uos aūt dixi amicos lxxxvij
Hec mādo vo. vt dil̄. inui. lxxxviij
Memētote sermonis mei quem
ego dixi vobis lxxxix
Si ñ venissez ⁊ locu. eis fu. xc
Qui me odit ⁊ pa. me. odit xci
Si opa ñ fecissem in eis que ne-
mo alius fecit xcij
Cū aūt vene. ꝑacly. quē egō mittā
vobis a pa. spi. veritatis xciij
Capitu. xvi. Hec locutus sum vobis vt non
scandalizemini xciiij
Hec āt vobis ab initio non dixi
quia vobiscum eram xcv
De eadem lectione xcvi
Adhuc mlta ha. vo. dicere xcvij
De eadem lectione xcviij
De eadem lectione xcix
Nō enī loquet̄ a semetipso sed q̄-
cunq̄ audiet loquetur c
De eadem lectione ci
Modicū ⁊ iam nō videbitis me:
et iterū modicū ⁊ videbitis me cij
Amē amē di. vo. si quid petieritis
patrem ī noīe meo da. vobis ciij
Dicūt ei disci. ei⁹ ecce nūc palā lo
queris ⁊ ꝓuerbiū nullū dicis ciiij
Hec lo. ē ie. ⁊ subleua. ocu. ī celum Capit. xv
dixit. p̄r venit hora clarifi. fi. tu. cv
Sicut dedisti ei potestatem om-
nis carnis cvj
Manifestaui no. tuū hoīb⁹ cvij
Ego ꝓ eis rogo ñ ꝓ mū. rogo. cviij
Ego dedi eis sermonē tuū ⁊ mū-
dus eos odio habuit cix
Non pro his rogo tm̄ sz ⁊ ꝓ eis
q̄ credi. sunt ꝑ verbū eoꝝ ī me. cx
Ut oēs vnū sint sic̄ ⁊ tu p̄r in me:
et ego in te cxj
Pater quos dedisti mihi volo vt
vbi ego sum ⁊ illi sint mecuz cxij
Hec cū dixisset ie. egressus ē cum Capi. xvi
disci. s. trās tor. ce vbi erat hor. cxiij
Et addure. eū ad ānā primū. cxiiij
Adducunt ergo iesum a caypha
in p̄toriū. erat autezmane cxv
Introiuit ergo iteꝝ in p̄toriū pi-
latus ⁊ vocauit iesum cxvj
Tunc ergo app̄hēdit pilat⁹ iesuz: Capitu. x
et flagellauit cxvij
Et baiulās sibi crucē exiit ī eū qui
dicit̄ caluarie locuz cxviii
Milites ergo cū crucifixissent euz
acceperunt vestimēta eius cxix
Et milites q̄dē hec fecerūt cxx
Judei ergo qm̄ ꝑasceue erat vt ñ
remanerēt ī cruce corpa sab. cxxi
Abierunt ergo iteruz discipuli ad Capitu. x
semetipsos cxxii
Multa quidē ⁊ alia signa fecit ie-
sus ī ꝯspectu discipl̄oꝝ suoꝝ cxxiii
Dicit eis Jesus. Uenite prande-
te. cxxiiii Capitu. xx
Et cum hoc dixisset dicit ei/seque-
re me. vsqz in finem.

Johānis Tractat⁹ I La. I

Diui Aurelij Augustini Hippo nensis episcopi: in euāgeliū scōm Johannē Tractat⁹ prim⁹ foelici ter incipit. Ab eo qđ scriptum est: In principio erat verbū: ⁊ verbū erat apud deum: ⁊ deus erat verbum. vsq; ad id qđ ait: Et tenebre eam non comprehēderunt.

Ntuētes quodmodo audiuim⁹ ex lectiōe apostolica: q animalis homo nō percipit ea que sūt spiritus dei. ⁊ cogitantes in hac presenti turba charitatis vre: necesse esse vt multi sint aīales qui adhuc fm carnem sapiant: nondū q; possint ad spūalem intellectum se erigere. hesito vehemēt quomodo vt dñs dedēit possim dicē vel p mo dulo meo explicaē qđ lectū ē ex euāgelio

In principio erat verbū: ⁊ verbū erat apud deum: ⁊ deus erat verbū. hoc ei aīalis homo nō pcipit. Quid g̃ fratres? Silebim⁹ hinc? Quare ergo legitur si silebit? Aut q̃re auditur si non exponit? Sed ⁊ qđ exponit si non intelligit? Itaq; qm̃ rursum esse non dubito in numero vestro quosdā a quibus possit non solū expositū capi. sed ⁊ anteq; exponat intelligi: non fraudabo eos qui possunt cape. dum timeo supfluus esse auribus eox qui non possunt cape. Postremo aderit mīa dei fortasse vt oībus satisfaciat ⁊ capiat quisq; qđ potest: qz ⁊ q̃ loq tur dicit qđ potest. Nam dicere vt est quis potest? Audeo dicē frēs mei. forsitan nec ipse iohānes dixit vt est: sed ⁊ ipse vt potuit: qz de deo vt homo dixit. Et quidem inspirat⁹ a deo. sed tamē homo qz inspiratus/ dixit aliqđ: si non inspirat⁹ eēt/ dixisset nihil: Quia vo homo inspiratus: non tantū qđ est dixit. sed qđ potuit homo dixit. Erat enī iste iohēs frēs charissimi ō illis montibus de quibus scriptū est. Suscipiant montes pacem populo tuo: ⁊ colles iusticiaz. Montes/ excelse anime sunt. Colles paule anime sunt. Sed ideo montes excipiūt pacem: vt colles possint excipere iusticiā. Que est iusticia quaz colles excipiūt? Fides: qz iust⁹ ex fide viuit. Nō autem acciperēt minozes anime fidez: nisi maiozes anime que montes dicte sunt ab ipsa sapia illustrarenť: vt possent paruulis trajicere qđ possint paruuli cape ⁊ viuere ex fide colles. quia montes pacem suscipiunt. Ab ipsis montib⁹ dictum est ecclesie: Pax vobiscū. Et ipsi mōtes pacem annūciando ecclesie: non diuiserūt se aduersus eum a quo susceperūt pacem: vt veraciter non ficte nūciarent pacem. Sunt aūt alij montes naufragosi: quo quisq; nauim cuz impulerit soluit. Facile est enī cum videt terra a periclytantib⁹/ quasi conari ad terram. Sed aliqñ videtur terra in monte et saxa latent sub monte: ⁊ cum quisq; conat ad montem: incidit in saxa: ⁊ ibi non iuuenit portum sed planctū. Sic fuerūt q̃dam montes ⁊ magni apparuerunt inter hoīes: et fecerūt hereses ⁊ scismata: ⁊ diuiserunt ecclesiam dei. Isti qui diuiserūt ecclesiam dei: non erant illi montes de quibus dictū est. Suscipiant montes pacez populo tuo Quō enī pacem susceperūt: qui vnitatem diuiserūt? Qui autē susceperūt pacem nūciandam populo: contēplati sunt ipsam sapientiā q̃tum humanis cordib⁹ potuit cōtingi: qđ nec oculus vidit nec auris audiuit nec in cor hoīs ascendit. Si in cor hoīs non ascendit: quō ascendit in cor iohānis? An non erat homo iohānes: an forte nec i cor iohānis ascendit. sed cor iohānis in illa ascendit? Qđ enī ascendit in cor hoīs: ō imo est ad hominē: quo autē ascendit cor hoīs. sursum est ab hoīe. Etiam sic frēs dici potest: quia si ascendit in cor iohannis si aliquo modo potest dici. intantū ascendit in cor iohannis. in q̃tum ipse iohannes non erat homo. Quid est non erat homo? In q̃tum ceperat esse angelus. Quia omnes sancti angeli qz ānūciatores dei: ideo carnalibus ⁊ aīalibus non valentibus percipere que sunt dei. qđ ait apostolus? Cū enī dicit/ ego sum pauli. ego apollo: nōne homines estis? Quid cos volebat facere: quibus exprobrabat quia hoīes erant. Vultis nosse quid eos facē volebat? Au

ps. lxxj.

Rhomañ. j.

j. Corinth. ij

j. Corinth. j

pſ.lxxxj. dite in pſalmis. Ego dixi dij eſtis: ⁊ filij excelſi oēs. Ad hoc ergo vocat nos deus: ne ſimus hoies. Sed tūc i melius nō erim⁹ homines: ſi prius nos hoies eſſe agnoſcam⁹. id eſt. vt ad illā celſitudinē ab humilitate ſurgam⁹. ne cū putam⁹ nos aliqd eſſe cuz nihil ſim⁹: non ſolū non accipiam⁹ qđ non ſum⁹ ſed ⁊ amittam⁹ qđ ſum⁹. Ergo frēs ꝺ
C his montib⁹ ⁊ iohānes erat qui dixit: In principio erat verbū: ⁊ verbum erat apud deū: ⁊ deus erat verbū. Suſcepat pacem mons iſte: ꝓtemplabaꝫ diuinitatē verbi. Qualis iſte mons erat. ꝙ excelſus? Transcenderat oīa cacumia mōtiū: trāſcēderat oēs campos aeris: trāſcēderat oēs altitudines ſiderū: tranſcēderat oēs chozos ⁊ legiones angelo⁹. Niſi enī tranſcēderet iſta oīa que creata ſunt: non poteſtis cogitare qđ tranſcēderit: niſi videatis quo puenerit. Queris de celo ⁊ terra: facta ſūt. Queris de his que ſunt in celo ⁊ terra: vtiq; mⁱ tomagis ⁊ ipſa facta ſunt. Queris de ſpiritualib⁹ creaturis. de angelis. de archāgeⁱ ſedibus. dñationib⁹. virtutib⁹. principatibus: ⁊ ipſa facta ſunt. Nā cū enūeraret ꝺ
pſ.xxxij. oīa pſalm⁹: cluſit ſic. Ipſe dixit ⁊ facta ſunt: ipſe mādauit ⁊ creata ſunt. Si dixit et facta ſunt: ꝺ verbū facta ſunt. Si autem p verbū facta ſunt: nō poterat iohānis cozpuenire ad id qđ ait: In prīcipio erat verbū: ⁊ verbū erat apud deuz: ⁊ ðs erat ꝟbū niſi trāſcēdiſſz oīa que ſunt facta p verbū Qualis ergo iſte monſ. ꝙ ſanct⁹: ꝙ alt⁹ inter illos montes q ſuſcepant pacem populo dei: vt colles poſſint ſuſcipe iuſticiam? Videte ergo fratres ne forte de ipſis montibus eſt iohānes: de quib⁹ pauloante can
pſ.cxx. tauim⁹. Leuaui oculos meos in montes: vnde veniet auxiliū mihi. Ergo frēs mei: ſi vultis intelligere. leuate oculos veſtroſ in montem iſtum. id eſt. erigite voſ ad euāgeliſtam: erigite vos ad eius ſenſum. Sed quia montes iſti pacem ſuſcipiūt: non poteſt autem eſſe in pace qui ſpem ponit in homine: nolite ſic erigere oculos in montem vt putetis in homine ſpem veſtraz eē collocandā: ⁊ ſic dicite/ leuaui oculos meos in montes vnde veniet auxilium mihi: vt ſtatim ſubiūgatis: Auxiliū meū a dño qui fecit celum ⁊ terram. Ergo leuem⁹ oculos in montes vnde veniet auxiliū nobis: et tamen non ipſi montes ſunt in quibus ſpes noſtra ponēda eſt. Accipiunt enī mōtes: qđ nobis miniſtrēt. Ergo vnde ⁊ montes accipiūt: ibi ſpes noſtra ponenda eſt. Oculos noſtros cuz leuam⁹ ad ſcripturas quia per homines miniſtrate ſunt ſcripture. leuamus oculos noſtros ad monteſ: vñ de veniet auxiliū nobis. Sed tamen quia ipſi hoies qui ſcripſerūt ſcripturas: nō de ſe lucebant/ ſed ille erat verū lumē qui illuminat oēm hominē veniētē in hūc mū
dū. Mons erat ⁊ ille ſanctificatus baptiſmate quem dixit. non ſum ego chriſtus. Si in monte ponēs cadere fecit quosdam. qui tes illuſtrat: ⁊ ipſe conſ hoiſ uit. ꝙ plenitudine ei⁹ nos oēs dicere: leuaui oculos meos in montes. vñ nō.rō im⁹. ne tu montes nū. veniet auxiliū mihi. Nō venit/ montibus imputat ſequ cir dicas. Auxiliū meū a dño qui fecit celum ⁊ terram. Ergo frēs ad hoc iſta monuerim vt quando erexiſtis coz ad ſcripturas cuz ſonaret euangeliū In principio erat verbum: ⁊ verbū erat apud deū: ⁊ deus erat verbum. ⁊ cetera que lecta ſunt: intelligatis vos leuaſſe oculos ad montes. Niſi eī montes iſta dicerēt. vñ oīno cogitaretis ñ inuenirētis. Ergo ex montib⁹ venit vobis auxiliū: vt hec vel audiretis. ſed nondum poteſtis itelligē qđ audiſtis. Inuocate auxilium a dño. qui fecit celum ⁊ terram. qz montes ſic potuerūt loqui: vt non poſſent ipſi illuminare: quia ⁊ ipſi illuminati ſunt audiēdo inde/ vñ q ꝺ dixit. Accepit iohānes ille frēs qui diſcūbebat ſupra pectus dñi. ⁊ de pectore dñi bibebat qđ ꝓpinaret nobis. ſed ꝓpinauit verba: intellectū autē inde debes cape vnde ⁊ ipſe bibebat q tibi ꝓpinauit: vt leues oculos ad mōtes vñ veniet tibi auxilium: vt inde tanq̄ calicez id eſt. verba ꝓpinatū accipes. Et tamē qz auxiliū tuū a dño qui fecit celum ⁊ terrā: inde impleres pect⁹ vñ impleuit ille. vnde dixiſti. Auxiliū meū a dño: q fecit celū et terrā. Qui poteſt ergo frēs: impleat D
ꝺ qđ diri. Leuet quiſq̄ coz ſuū quō illud videt idoneū: ⁊ capiat qđ dicit. Sed forte hoc dicitis: qz ego vobis ſum pūtioz ꝙ deus. Abſit. Adulto eſt ille p̄ſentioz. Nā ego oculis vſis appareo: ille ꝓſcientijs p̄ſidet. Ad me aures. ad illū coz: vt vtrūq̄ impleatis. Ecce oculos vſos ⁊ ſenſus iſtos coz-

poris leuatis ad nos. nec ad nos. nō ei nos de illis mōtib⁹: sed ad ipsum euāgeliū. ad ipsum euāgelistā: cor aūt implēdū ad dīm Et vnusq; sic leuet: vt videat q̄d leuet. et q̄ leuet. Quid dixi: q̄d leuet: et quo leuet? Quale cor leuet videat qr ad deū leuat: ne sarcina voluptatis carnalis p̄gravatū: ante cadat quā fuerit subleuatū. Sz videt se quisq; gestare on⁹ carnis: det operam p ptinētiā vt purget qō leuet ad deū.
Matthei. v. Beati enī mūdo corde: qm̄ ipsi deū vidēbūt. Mā ecce q̄d p̄dest: qr sonuerūt verba In principio erat verbū: r verbū erat apud deū: r deus erat verbū. Et nos dixim⁹ verba cū loq̄remur. Munq̄d tale verbuz erat apud deū? Nōne ea que dixim⁹ sonuerūt atq; trāsierūt? Ergo r dei verbū sonuit et pactum ē? Quō oīa p ipsum facta sunt: et sine ipso factū est nihil? Quō p illud regit quod p illud creatū est: si sonuit r transit? Quale ḡ verbū: qō r dr r nō trāsit? Intendat charitas vra: magna res ē. Quotidie dicēdo verba viluerūt nob: qr sonādo verba r trāseūdo viluerūt. r nihil aliud videtur q̄ verba. Est verbū r in ipso hoie qō manet intus. nā sonus ex ore p̄cedit. Est verbū qō vere spūaliť dr: illō qō intelligit de sono nō ipse son⁹. Ecce verbū dico: cū dico de⁹. Q̄ breue ē qō dixi: q̄ttuor lras et duas syllabas. Munq̄d nā hoc totuz est deus: q̄ttuor littere r due syllabe? An q̄ntū hoc vile ē: tantū charū est/qō in eis intelligit? Quid factū est i corde tuo cū audisses de⁹: q̄d factū est i corde meo cū dicerē de⁹? Magna r summa quedā substātia cogitata ē: que trāscēdit oēm mutabilem creaturā carnalē r aīalē. Et si dicā tibi: de⁹ mutabilis ē an incōmutabilis? Respondeb statim. Absit vt ego vel credam vel sentiā cōmutabilē deū. Incōmutabile est deus. Aīa tua q̄uis qua. q̄uis forte ad huc carnal: nō mihi potuit rūdē: nisi incōmutabilē deū. Vis ḡ creatura mutabilis. Quō ḡ potuisti scintillare in illud qō ē super oēm creaturā: vt cert⁹ mihi rūderes incōmutabilē deū? Quid ē ḡ illud in corde tuo: qū cogitas q̄ndā suba viuā. ppetuā opotentē. infinitā. vbiq; p̄tē. vbiq; totam nusq; inclusam? Q̄ ista cogitas: hoc ē verbū de deo in corde tuo. Munq̄d aūt hoc ē son⁹ ille: qui q̄ttuor lris p̄stat r duab⁹ syllabis? Ergo quecūq; dicunť r trāseūt: soni sunt. syllabe sunt. lre sunt. Hoc verbum transit. sonat. Q̄ aūt significauit son⁹: et in cogitāte ē qui dixit. r i intelligēte ē qui audiuit. Manet hoc trāseūtib⁹ sonis. Refer animū ad illud verbū. Si tu potes hre verbū in corde tuo ranq̄ p̄silū natum in mente tua: vt mens pariat p̄silū: r insit cōsiliū q̄si ples mētis tue. q̄si fili⁹ cordis tui. Prius enī cor generat p̄silū vt aliquā fabricam p̄struas. aliq̄d amplū in terra moliaris. Jam natū est p̄silū: r opus nōdum completū est. Vides q̄d tu factur⁹ es: sed ali⁹ nō mirat nisi cum feceris r p̄struxeris molē: r fabricā illā ad exculptionē pfectionēq; p̄duxeris. Attēdunt hoies mirabilē fabricā: r mirant p̄silū fabricātis. Stupent qō vident: r amant qō nō vident. Quis ē q̄ pōt videre p̄silū r nō sola facta? Si ergo ex magna aliq̄ fabrica laudat hūanum p̄silū: vis videre q̄le p̄silū dei est: dñs ihesus xp̄s. id est. verbū dei? Attēde fabricā istā mūdi. Vide q̄ sint que facta sūt p verbū. r tūc cognosces q̄le sit verbū. Attēde hec duo mūdi corpa: celū r terrā. Quis explicat verbis ornamentū celi? Quis explicat fecūditatē terre? Quis digne collaudat tempor⁹ vices? Quis digne collaudat seminū vim? Videtis que taceam ne diu cōmemorādo parū dicā: forte q̄ potestis cogitare. Fabrica ista aīadūsa q̄le verbū est p qō facta ē: r nō sola facta ē? Oīa enī ista videnť: qr ptinēt ad sensum corporis. Per illud verbū r angeli facti sunt. p illō verbū archāgeli facti sunt. ptātes. sedes. dñatiōes. principat⁹. Per illud verbū facta sunt oīa. Hinc cogitate q̄le verbū est. Rūdet mihi mō forte nescio q̄s. Et q̄s h verbū cogitat? Noli ḡ tibi q̄si vile aliq̄d facere cū audis verbū formare. Verba q̄ audis q̄tidie. ille talia dixit. Talia verba locut⁹ ē. talia verba mihi narras. Assidue enī dicēdo noīa verbor. q̄si viluerūt verba. Et qñ audis: In principio erat verbū et verbū erat apud deū: ne vile aliq̄d putares q̄le p̄suesti cogitare cū verba hūana soleres audire: audi q̄d cogites. Deus erat verbū. Exeat nūc nescio q̄s infidelis arrian⁹ r dicat. Qr verbū dei factū est Quō pōt fieri/vt verbū dei factū sit. quādo de⁹ p verbū fecit oīa? Si r verbum dei ipsum factū est: p qō aliud verbū factū ē? Si hoc dicis: qr h est verbū verbi p qō factum ē illud. ipsum dico ego vnicū filium dei. Si aūt nō dicis verbū verbi: p̄cedē ñ

factū p qđ facta sunt oīa. Nō enī p scipsū fieri potuit: p qđ facta sunt oīa. Crede ergo euāgeliste. Poterat enī dicere In p̄ncipio fecit de⁹ verbū. quō dixit moyses. In Genesis.j. principio fecit de⁹ celū ⁊ terrā: ⁊ omīa sic enumerat. Dixit de⁹ fiat: ⁊ factū est. Si dixit. qs dixit? Utiq; deus. Et qđ factus est? Creatura aliq̄ inter dicentē deū/⁊ factam creaturā. Quid ē p qđ factū est: nisi verbū: qz dixit de⁹. fiat ⁊ factum est? Hoc verbū incōmutabile. Quis mutabilia p verbum fiant: ipsum incommutabile est. Noli ergo credere factum: p qđ facta sunt oīa: ne nō reficiaris p verbū p qđ reficiunt oīa. Jam enī fact⁹ es p verbū: sed oportz te refici p verbū. Si aūt mala fuerit fides tua de verbo: nō potes refici p verbū. Et si tibi p̄tigit fieri p v̄bū. p illud fact⁹ sis: p te defeceris. Et si p te defeceris: ille te reficiat q̄ te fecit. Si p te deterior efficeris: ille te recreet q̄ te creauit. Quō te autē recreet p verbū: si male aliqđ sentias de verbo? Euāgelista dicit In p̄ncipio erat verbū: ⁊ tu dicis. in p̄ncipio factū est verbū? Ille. oīa p ipsum facta sunt dicit: ⁊ tu dicis qz ⁊ ipsum verbū factū est? Poterat dicere euāgelista: In p̄ncipio factū est verbum. Sed qđ ait. In p̄ncipio erat verbū. Si erat: nō est factū. vt ista oīa p ipsuz fierent: ⁊ sine ipso nihil. Si ḡ erat ī p̄ncipio verbum. ⁊ verbum erat apud deuz. ⁊ de⁹ erat verbū: si nō potes cogitare qđ sit. differ vt crescas. Ille cib⁹ ē: accipe lac vt nutriaris: vt sis validus ad capiendū cibum.

¶ Sane frēs qđ sequit. oīa p ipsum facta sunt. et sine ipso factuz est nihil Videte ne sic cogitetis: qz nihil aliq̄d est. Solent enī dicere multi male intelligētes: sine ipso factū est nihil: ⁊ putare aliq̄d esse nihil. Peccatū quidē nō p ipsum factū ē. et mānifestū est qz petm̄ nihil est: ⁊ nihil fiunt hoies cū peccāt. Et idolū nō p verbuz factū est. Habet qđē formā quandā hūanam: sed ipse hō p verbū fact⁹ ē. Nā forma hois in idodo nō p verbū facta est. Et scriptū est. Scim⁹ qz nihil ē idolum. Ergo ista nō sunt facta p verbū. sed quecūq; naturalit facta sunt. quecūq; facta sūt ī creaturis. oīa oīno que fixa ī celo sunt. que fulgent desup. q̄ volitāt sub celo. ⁊ q̄ mouent vniūsa natura rerū: oīs oīno natura. Dicam planiꝰ. dicā frēs vt intelligatis. ab angelo vsq; ad vermiculū. Quid p̄clari⁹ angelo in creaturis? Quid extremi⁹ vermiculo in creaturis? Per quē fact⁹ est angelus: p ipsum fact⁹ ē ⁊ vermiculus. Sz angelus dign⁹ celo: vermiculus terra. Qui creauit: ipse disposuit. Si ponēt vermiculum in celo/reprehēderes. Si vellet angelos nasci de putrescētib⁹ carnib⁹/reprehenderes. Et tū ppe hoc facit deus: ⁊ tū nō est reprehendēdus. Nā oēs hoies de carne nascentes: qđ sunt nisi vermes? Et de vermibus angelos facit. Si enī ipse dīns dicit: ego autem sum vermis ⁊ nō hō: Quis dubitat ḥ dicere qđ scriptū est ⁊ ī iob. Quomagis hō putredo ⁊ filiꝰ hois vermis? Primo dixit hō putredo: ⁊ postea filiꝰ hois vermis. qz vermis de putredie nascit: ideo hō putredo. ⁊ filius hois vermis. Ecce qđ fieri voluit ppt̄e/illud qđ in p̄ncipio erat verbū: ⁊ verbū erat apud deū. ⁊ de⁹ erat verbū. Quare ḥ factū est ppt̄e: nisi vt sugeres q̄ māducare nō poteras? Oīno ḡ frēs sic accipite. oīa p ipsum facta sunt: ⁊ sine ipso factū est nihil. Uniuersa enī creatura p ipsum facta ē maioꝛ/minoꝛ. p ipsum facta sunt infera. supa. spūalis. corpalis: p ipsuz facta sunt. Nulla enī forma. nulla compages. nulla pcordia ptū. nulla q̄liscūq; substantia que pōt hr̄e pondus. numer⁹ ⁊ mēsurā. nisi p illud verbū. ⁊ ab illo verbo creatore: cui dictū est. Oīa in mēsura ⁊ nūero ⁊ pondere disposuisti. Nemo ḡ vos frātres fallat: qñ forte tediū patimī a muscis Eteni aliq̄ deriſi: a diabolo decepti sunt: ⁊ ad muscas capti sunt. Solēt enī aucupes ponere in muscipula muscas: vt esurientes aues decipiāt. Sic ⁊ isti ad muscas a diabolo decepti sunt. Nā nescio qs tediū patiebat a muscis. Inuenit illū maniche⁹ tedio affectū: ⁊ cū diceret se non posse pati muscas ⁊ odisse vehemēt illas: statim ille. Quis fecit has inqt? Et qz tedio affect⁹ ē. et qz oderat illas: nō ausus ē dicere. deus illas fecit. Erat aūt catholicus. Ille statī subiecit. Si de⁹ illas ñ fecit: qs illas fecit? Plane ait ille: ego credo qz diabolus fecit muscas. Et ille statim. Si muscas diabolus fecit sicut te video p̄fiteri: qz prudēter intelligis: apem qs fec. que paulo amplioꝛ ē musca? Nō ausus ille ē dicē qz de⁹ fecit apē: ⁊ muscā nō fecit. qz res erat p̄rima. ab ape duxit ad locustaz. a locusta ad lacertā. a lacerta ad auē. ab aue duxit ad pecus. inō ad bouē. inde ad elephātē. po-

Hic p̄terit illū tex. Hoc erat in p̄ncipio apud deum: quē tam inferi⁹ tract. ij. expositam ītam replicā do: loco suo cōmemorat. j. Corin. vij

Job. xxv.

ps. xxj.

Sapiētie.

ſtremo ad hoiem. ⁊ pſuaſit hoi: qz nō a dō factus eſt hō. Ita ille miſer cuz tediū paſſus ē a muſcis: muſca fact⁹ eſt: quē diabolus poſſidēt. Beelzebub quippe interpṫatur dz pceps muſcarū. De qb⁹ ſcriptū eſt. Eccs.x. Muſce morture: extermināt oleū ſuauitatis. Quid igit frēs: qre iſta dixi? Claudite aures cordis vri aduerſus dolos inimici: intelligite qz deus fecit oīa: ⁊ in ſuis gradibus collocauit. Quare aūt patimur multa mala a creatura quā fecit de⁹: niſi qz offendim⁹ deū? Nunqd hec angeli patiunt. Fortaſſis ⁊ nos in illa vita iſta nō timeremus. De pena tua peccatū tuū accuſa/nō iudicem. Mā ꝓpter ſuperbiā inſtituit deus vt iſta creatura mīma ⁊ abiectiſſima ipſa nos torqueret: vt cū ſuperbus fuerit hō ⁊ ſe iactauerit aduerſus deum: ⁊ cū ſit mortal' mortalē terruerit: ⁊ cū homo ſit/ꝓmū hominē nō agnouerit: cū ſe erexerit pulicib⁹ ſubdat'. Quid eſt qō te inflas hūana ſuperbia? Homo tibi dixit cōuiciū: ⁊ tumuiſti ⁊ iratus es: pulicib⁹ reſiſte vt dormias. Cognoſce quid ſis. Mā vt noueritis frēs ꝓpt ſuperbiam nr̄am domandā/creata iſta q̄ moleſta nobis eſſent. Si populū pharaōis ſuperbū potuit deus domare de vſis. ō leonibus: de ſerpētib⁹: cur muſcas ⁊ ranas ill' īmiſit? Ut reb⁹ viliſſimis ſuperbia domaret. Oīa ergo ꝑ ipſum frēs: oīa oīno ꝑ ipſum facta ſunt/⁊ ſine ipſo factū eſt nihil. Sed q̄ modo ꝑ ipſum facta ſunt oīa? Qō factum ē: in ipſo vita erat. Pōt enīz ſic dici. Qō factū eſt in illo: vita ē. Ergo totum vita ē: ſi ſic pnūciauerim⁹. Quid enī nō in illo factū eſt? Ipſe eſt enī ſapīa dei: ps.ciij. et dicit in pſalmo. Oīa in ſapīa feciſti. Si ergo chriſt⁹ ē ſapīa dei: ⁊ pſalm⁹ dicit/oīa in ſapīa feciſti: oīa ſicut ꝑ illū facta ita ī illo facta ſunt. Si ergo oīa in illo frēs chariſſimi: ⁊ qō in illo factū eſt/ī illo vita eſt: ergo ⁊ terra vita ē: ergo ⁊ lignū vita ē. Dicimus quidem lignū vitam: ſed ſm intellectum lignū crucis vnde accepim⁹ vitā. Ergo ⁊ lapis vita eſt. Inhoneſtū eſt ſic intelligere: ne rurſum nobis ſubrepat eadē ſordidiſſima ſecta manicheox: ⁊ dicat. qz habet vitaz lapis. ⁊ habet animā partes. ⁊ reſticula habet animā: ⁊ lana ⁊ veſtis. Solēt enī delyrantes dicere: ⁊ cum reprehēſi fuerint ⁊ repulſi: quaſi de ſcripturis ꝓferūt dicentes. Ut q̄d dictū eſt/qō factuz eſt ī ipſo vita eſt? Si enī omīa in ipſo facta ſunt: omīa vita ſunt. Non te abducant. pnūcia ſic: qō factuz eſt hic diſtingue. ⁊ deinde infer: in illo vita eſt. Quid eſt hoc? Facta ē terra. ſed ipſa terra que facta eſt non ē vita. Eſt autem in ipſa ſapientia ſpūalis ratio quedam qua terra facta eſt: hec vita eſt. Ergo qō factum eſt: in illo vita eſt. q̄modo poſſum dicam charitati veſtre. Faber facit arcam. Primo in arte habet arcā Si enī in arte arcam non haberet: non eſſz vnde fabricādo illaz ꝓferret. Sed arca ſic eſt in arte. vt non ipſa arca ſit que videtur oculis. In arte īuiſibiliter eſt: in opere viſibiliter erit. Ecce facta eſt in ope. Nunqd deſtitit eſſe in arte? Et illa in opere facta eſt. et illa manet que in arte eſt. Naz poteſt illa arca putreſcere: ⁊ iterum ex illa que in arte eſt alia fabricari. Attēdite ergo arcā in arte: ⁊ arcam in ope. Arca in ope non ē vita: arca in arte vita eſt: quia viuit aīa artificis vbi ſunt iſta oīa anteq̄ ꝓferantur. Sic ergo frēs chariſſimi quia ſapiētia dei ꝑ quā facta ſunt oīa: ſm artē ꝓtinet omīa anteq̄ fabricet oīa. Hic que fiunt ꝑ ipſam artem: non continuo vita ſunt: ſed quicq̄d factū eſt/vita in illo eſt. Terram vides: eſt in arte terra. Celum vides: eſt in arte celū Solem ⁊ lunam vides: ſunt ⁊ iſta in arte. ſed foris corpa ſunt: in arte vita ſunt. Videte ſi quō poteſtis: magna enī res dicta ē et ſi nō a me magno. aut nō ꝑ me magnū: tamen a magno. Non enī a me paruulo dicta ſunt hec: ſed ille non eſt paruulus ad quē reſpicio vt dicam. capiat quiſq̄ vt poteſt in q̄tum poteſt: ⁊ qui non poteſt: nutriat cor vt poſſit. Vnde nutriat? De lacte nutriat vt ad cibum pueniat: a chriſto per carnem nato non recedat/donec pueniat ad ſpirituz ab vno patre natum: verbū deum apud deū: ꝑ qō facta ſunt oīa. quia illa vita eſt: que ī illo eſt lux hominū. Hoc enim ſequitur. Et vita erat lux hominū. Et ex ipſa vita: homines illuminātur. Pecora non illuminant': quia pecora non habent rationabiles mentes. que poſſent videre ſapientiā. Homo autem fact⁹ ad imaginē dei: habet rationalem mentez per quam poſſit percipe ſapientiā. Ergo illa vita per quam facta ſunt oīa. ipſa vita lux eſt: ⁊ non quorūcunq̄ aīalium ſed lux hominū. Vnde paulo poſt dicit. Erat lumen verum: qō illuminat oēm hoiem venientem in hunc mūdū. Ab illo lumīe illu-

minatus erat qui dixit: In principio erat verbum: ⁊ verbum erat apud deum. ⁊ deꝰ erat verbum. Ergo illa vita lux est hominum. Sed forte stulta corda adhuc capere istam lucem nonvalent: qꝛ peccatis suis aggrauantꝫ vt eam videre non possint: nō ideo cogitent quasi absentem esse lucem q̄ eā vidē nō possunt. Ipsi enī ꝓpter peccata tenebre sunt: et lux i tenebris lucet. et tenebre eam non comphenderunt. Ergo fratres quomodo homo positus in sole cecus/p̄sens est illi sol. sed ipse soli absens est. Sic omnis stultus. oīs iniquus. sic oīs impius cecus est corde. p̄sens est sapiētia. Sed cum ceco p̄sens est. oculis eius absens est: Non quia ipsa illi absens est. sed quia ipse ab illa absens est. Quid ergo faciat iste? Addūdet vnde possit videri deus. Quoniam si ꝓpterea videri non possit qꝛ sordidos ⁊ saucios oculos haberet: irruente puluere aut pituita. vel fumo: diceret illi medicus. Purga de oculo tuo quicq̄d mali est vt possis videre lucem oculoꝝ tuoꝝ. Puluis. pituita. fumus: peccata ⁊ iniq̄tates sunt. Tolle in de ista oīa ⁊ videbis sapientiā que p̄sens est: quia deus est ipsa sapientia. Et dictuꝫ ē. Bti mūdo corde: qm̄ ipsi dēū videbūt.

Explicit tractatus primus.

Incipit tractatus secundus. De eo quod scriptum est. Fuit homo missus a deo cui nomen erat iohānes: vsq̄ ad id quod ait. Plenum gratie ⁊ veritatis.

Bnum ē fratres charissimi vt textum diuinarū scripturarū ⁊ maxie sancti euāgelij / nullū locum ptermittentes ptractemus ꝓut possumus. vt p nostra capacitate pascamur ⁊ mīstremus vobis vnde ⁊ nos pascimur. Capitulum primū preterito die dñico tractatum esse memim⁹. id est. In principio erat verbum: ⁊ verbum erat apud deū: ⁊ deus erat verbum: hoc erat in principio apud deum Oīa per ipsum facta sunt: ⁊ sine ipso factū est nihil. Qđ factum est: in illo vita est. Et vita erat lux hominū: ⁊ lux in tenebris lucet: ⁊ tenebre eam non comprehenderunt Hucusq̄ tractatum esse credo. Re cordamini oēs qui affuistis: ⁊ qui non affuistis credite nobis ⁊ his qui adesse voluerunt. Hunc ergo quia non possumus sempoīa replicare ꝓpter eos qui hoc volūt audire qđ sequitur: ⁊ oneri est illis si repetantꝫ pora cum defraudatiōe posterioꝝ: dignenꝫ ⁊ qui non aderant non p̄terita exigē: sꝫ cū his qui aderant ⁊ nūc audire p̄sentia. Sequitur. Fuit homo missus a deo cui nomen erat iohānes. Eteni ea q̄ dicta sunt supius fratres charissimi. de diuinitate christi dicta sunt ineffabili ⁊ prope ineffabiliter. Quis enī capiat In principio erat verbū: ⁊ verbū erat apud deum: Et ne vilescat tibi nomen verbi p consuetudinē qnotidianoꝝ verboꝝ: ⁊ deus erat verbum. Hoc verbum idipsum est: vñ hesterno die multū locuti sumus: ⁊ p̄stiterit dñs vt vel tanta loquēdo aliquid ad corda vestra pduxerimus. In principio erat verbum. Idipsum idipsum ē. eodem modo ē sicut ē: sp sic est: mutari non potest. Ꝟ est/deꝰ est. Qđ nomē suū dixit famlo suo moysi. Ego sum qui sum: ⁊ qui est misit me Exodi. iii
Qui ergo hoc capiet cum videatis omnia mortalia mutabilia. cum videatis non solum corpora variari per qualitates. nascēdo. crescēdo. deficiēdo. moriendo. sed etiam ipsas animas p affectum diuersarū voluptatum distendi atq̄ dispergi. cum videatis hoīes ⁊ percipere posse sapientiā si se illi luci ⁊ calori admouerint: ⁊ amittē posse sapientiā si inde malo affectu recesserit Cuꝫ videatis ergo ista oīa esse mutabilia: quid est qđ est/nisi qñ transcēdit omnia q̄ sic sunt vt non sint? Quis ergo hoc capit. aut qs quōcūq̄ intēdēit vires mētis sue: vt attingat quō potest ad id qđ est: vt cuꝫ ad id vtcunq̄ mente attigerit/possit peruenire? Sic est enī tanq̄ videat quisq̄ de longinquo patriaꝫ: ⁊ mare interiaceat. videt quo eat: sed habet qua eat. Sic ad illam stabilitatē nr̄am: vbi qđ ē est: qui hoc solum semper sic est vt est: volumus peruenire: interiacet mare huius seculi qua imꝰ et si iam videmus quo imus. Nam multi nec quo eant vident. Vt ergo esset ⁊ qua iremus: venit inde ad quem ire volebamꝰ Et quid fecit? Instituit lignū: quo mare transeamus. Nemo enim potest transire mare huius seculi: nisi cruce christi portatus. Hanc crucem aliquando complectitur ⁊ infirmus oculus. ⁊ quia nō videt longe quo eat. non ab illa recedat: ⁊ ipsa illuꝫ

perducet. Itaq; fratres mei hoc insinuauerim cordibus vestris: si vultis pie ⁊ christiane viuere: herete christo ꝑm id quod pro nobis factus est: vt perueniatis ad eũ ꝑm id qđ est ⁊ ꝑm id qđ erat. Accessit vt ꝓ nobis hoc fieret: quia hoc pro nobis factus ē vbi portentur infirmi ⁊ mare seculi transeant ⁊ perueniant ad patriam: vbi iam naui non opus erit: quia nullum mare transibitur. Melius est ergo non videre mente id quod est ⁊ tamen a christi cruce non recedere: quã videre illud mente ⁊ crucem christi ꝯtemnere. Bonũ est super hoc ⁊ optimũ si fieri potest: vt ⁊ videatur quo eundum sit: ⁊ teneatur quo porteť qui pergit. Hoc potuerũt mentes magne mõtiũ. Qr montes dicti sunt quos maxime illustrat lumen iusticie: potuerunt ⁊ viderunt illud quod est. Nam videns iohãnes dicebat: In principio erat verbum: ⁊ verbum erat apud deum: ⁊ deus erat verbum. Videřt hoc: ⁊ vt ꝑuenirent ad id qđ videbant delonge: a cruce christi non recesserũt: ⁊ humilitatem christi non ꝯtempserunt. Paruuli ergo qui hoc non possunt intelligere non recedentes a cruce ⁊ a passione ⁊ a resurrectione christi: ĩ ipsa naui perducunť ad id qñ non vident: in qua naui ꝑueniunt ⁊ illi qui vident. At v̄o quidam philosophi huius mũdi extiterũt ⁊ inquisierũt creatorem per creaturam: quia potest inueniri per creaturam euidenť dicente apo
homañ. j. stolo. Inuisibilia enim eius a ꝯstitutione mũdi. per ea que facta sunt intellecta conspiciunť: sempiterna quoq; virtus eius et diuinitas: vt sint inexcusabiles. Et sequiť Quia cũ cognouissent deum. non sicut deum glorificauerũt. aut gratias egerũt: sed euanuerunt in cogitatiõibus suis: ⁊ obscuratum est insipiens cor eorum. Et vñ obscuratum est? Sequitur ⁊ dicit apertius. Dicentes enĩ se esse sapientes stulti facti sunt: viderunt quo veniendũ esset: sed ingrati ei qui illis prestitit qđ viderunt: sibi voluerũt tribuere qđ viderunt: ⁊ facti sup bi ãmiserunt qđ videbant: ⁊ conuersi sunt inde ad idola ⁊ simulachra ⁊ culturas demonũ: adorare creaturam ⁊ ꝯtemnẽ creatorem. Sed iam isti elisi ista fecerunt. Vt aũt eliderenť superbierãt. Cum autem superbirent: sapientes se esse dixerunt. Hi ĝ de quibus dixit. qui cum cognouissent deum: non sicut deum glorificauerũt: videřt hoc quod dicit iohannes: quia per verbũ dei facta sunt omnia. Nam inueniunť ista et in libris philosophoꝝ: ⁊ quia vnigenitum filium habet deus per quem facta sũt omnia. Illud potuerunt vidẽ qđ est: sz viderunt delonge. Noluerunt tenere humilitatem christi: in qua naui securi peruenirent ad id qđ longe videre potuerunt: et sorduit eis crux christi. Mare transeundũ est: ⁊ lignũ ꝯtemnis? O sapiẽtia superba irrides crucifixum christum: ipse est quez longe vidisti. In principio erat verbum: ⁊ verbum erat apud deum: ⁊ deus erat verbum. Sed quare crucifixus est? Qr lignũ tibi humilitatis eius necessarium erat. Superbia enim tumueras: ⁊ longe ab illa patria proiectus eras. ⁊ fluctibus huius seculi interrupta ē via: ⁊ qua transeatur ad patriam non est nisi ligno porteris. Ingrate: irrides eum qui ad te venit vt redeas. Ipse factus est via: ⁊ hoc per mare. Inde in mari ambulauit: vt ostenderet in mari eẽ viam. Sed tu qui modo ipse ambulare in mari non ꝓtes: naui portare: ligno portare. Crede in crucifixũ: ⁊ poteris peruenire Propterea crucifixus est. vt humilitatem doceret: ⁊ quia si sic veniret vt deus: non agnosceret. Si enim sic veniret vt deus: ñ veniret eis qui videre deum non poterãt. Non enĩ ꝑm id quod deꝰ est: aut venit aut descendit. cum sit vbiq; presens ⁊ nullo loco cõtineatur: sed ꝑm qđ venit: qđ apparuit homo. Quia ergo sic erat homo vt lateret in illo deus: missus est ante illum magnus homo. per cuius testimoniũ inueniretur plusq; homo. Et quis est hic? Fuit homo. Et quomodo posset iste verum de deo dicere missus est a deo? Quid vocabatur? Cui nomen erat iohannes. Quare venit? Hic vẽit ĩ testĩoniũ C vt testĩoniũ ꝑhiberet de lumĩe: vt omnes crederent per illum. Qualis iste q̃ testimoniũ ꝑhibẽt de lũie? Magnũ aliq̃d iste iohẽs: ingẽs meritũ: magna gr̃a magna celsitudo. Mirare: plane mirare: sz tanq̃ mõtẽ. Mõs aũt ĩ tenebris ē: nisi luce vestiať. Ergo tm̃ mirare iohẽm. vt audias qđ sequiť nõ erat ille lumẽ: Ne cũ mõtẽ putes lumẽ eẽ. naufragiũ ĩ mõte facias nõ solatiũ inuẽias. Sz q̃d debes mirari? Mõtẽ tãq̃ mõtẽ. Erige ãt te ad illũ q̃ illumĩat mõtes: qr ad h̃ erectꝰ ē vt ꝑor radiatꝰ excipiat ⁊ oculꝰ tuis saucijs nũciet. Ergo ñ erat ille lumẽ. Quare ĝ venit? Sz vt te- † Al. lr̃a lux

stimonium phiberet de lumīe. Ut q̄d hoc? Ut oēs crederēt p illū. Et de quo lumine testioniū phiberet? Erat lux vera. Quare additū est vera? Q̄z t hō illuīa tus/dicit lux. Sed vera lux illa ē que illu minat. Nā t oculi nr̄i dicunt lumīa: t tam nisi p noctē lucerna accēdat. aut p diē sol exeat. luīa ista sine causa patēt. Sic ergo et iohānes erat lux: sed nō vera lux: q̄z il luminat⁹. Tenebre erat: sed illumiatione fact⁹ ē lux. nisi enī illuīaret: tenebre erat. sicut oēs impij q̄bus iam credētibus dixit
Ephes.v. apl's. Fuistis enī aliq̄n tenebre: Nūc aūt q̄z crediderāt q̄d? Nūc aūt lux inq̄t in do mino. Nisi adderet in dño: nō intelligēm⁹ Lux inq̄t in dño: tenebre nō in dño. Fuistis enī aliq̄n tenebre. Ibi enī nō addidit in dño. Ergo tenebre in vobis: lux in dño. Sic t ille nō erat lux: sed vt testioniū phiberet de luīe. Ubi aūt est ipsa lux? Erat lux vera: q̄ illuīat oēm hoīem veniē tem in hūc mūdum. Si oēm hoīem ve nientē: t ipsum iohānē. Ipse ergo illumi nabat: a q̄ se demīrari volebat. Intelligat charitas vr̄a. Veniebat ad mētes infirmas ad corda saucia: ad aciē anime lūpientis. Ad hoc venerat vñ posset aīa videre q̄d p fecte est: q̄n plerūq̄ ptingit: vt in aliquo corpe radiato cognoscat ort⁹ esse sol: quē oculis videre nō possum⁹. q̄z t q̄ saucios habēt oculos/ idonei sunt videre parietē illumiatū t illustratū a solevel montē vel arborē: aut aliq̄d hmōi idonei sunt vide re. t i alio illustrato/demōstrat illis ort⁹ ille. q̄ videdo adhuc min⁹ idoneā aciē ge runt. Sic ergo illi oēs ad q̄s xp̄s venerat min⁹ idonei erāt eū vidē. radiauit iohēz. t p illū pfitentē a se radiatū. a se illumiatū nō qui radiaret t illumiaret: cognit⁹ ē ille q̄ illumiat: cognit⁹ ē qui illustrat: cognit⁹ est q̄ implet. Et q̄s est? Qui illumiat inq̄t oēm hoīem venientē in hūc mūdū. Nam si illinc nō recedēt: nō essz illumiand⁹. Sz ideo hic illumiandus: q̄z illinc recessit vbi hō semp poterat esse illumiat⁹. Quid er
D go si venit huc: Ubi erat? In hoc
† Alia litte ra nō hz hoc mundo erat. Ibi erat t huc venit. Ibi erat p diuinitatē. t huc venit p carnē: quia cū hic esset p diuinitatē: a stultis t cecis et iniq̄s videri nō poterat. Ipsi iniq̄ tenebre sunt: De q̄b⁹ dictum ē. Lux lucet in tene bris: t tenebre eam nō comphēderūt. Ec ce hic ē t mō t hic erat: t semp hic ē t nūq̄ recedit t nusq̄ recedit. Opus ē vt habeas vnde videas q̄ tibi nunq̄ recedit. Opus est vt tu nō recedas ab eo: q̄ nusq̄ recedit Opus ē vt tu nō deseras: t non desereris. Noli cadere t nō tibi occidet. Si tu feceris casum: ille tibi facit occasum. Si autez tu stas: pūs ē tibi. Sed nō stetisti. recorda re vñ ceciderīs: vñ te deiecit q̄ prior te cecidit. Deiecit enī te nō vi: nō impulsu: sed volūtate tua. Si enī malo ñ psentires sta re: illumiat⁹ maneres. Modo aūt q̄z iam cecidisti: t fact⁹ es sauci⁹ corde vñ videri illa lux nō pōt. venit ad te talis: q̄lē possis videre: t talē se hoiem prebuit: vt ab hoie quereret testimoniū. Ab hoie querit testi moniū de⁹: t de⁹ testē hz hoiez. Habet de us testē hoiem: sed ppt hoiem. Tam infir mi sum⁹ vt p lucernā queram⁹ diē: q̄z lu cerna dict⁹ ē ipse iohānes dño dicēte. Il Johānis.
le erat lucerna ardēs t lucēs: t vos volui stis exultare ad horā in lumīe ei⁹. Ego au tem habeo testioniū mai⁹ iohanne. Ergo oñdit q̄z ppt hoies voluit p lucernam de monstrari ad fidē credentiū: vt p ipsam lu cernā inimici ei⁹ pfunderent. Illi enī inimici: q̄ illū temptabāt t dicebāt. Dic nob Marci.xj
in q̄ ptāte ista facis? Interrogabo inq̄t et ego vos vnū sermonē: dicite mihi. Bapti smū iohānis vñ est: de celo an ab hoībus? Et turbati sunt t dixerūt apud semetip ipsos. Si dixerim⁹ de celo: dicturⁿ ē nobis Quare ergo nō credidistis illi? Quia ille xp̄o phibuerat testimoniū: t dixerat: non sum ego xp̄s sed ille. Si aūt ex hoībus di xerim⁹ esse: timem⁹ pplm ne lapidet nos. Quia tanq̄ ppheta habebāt iohānē. Ti mentes lapidationē sed plus timētes ve ritatis pfessionē. rsiderūt mēdaciū verita ti: t mētita ē iniq̄tas sibi. Dixerūt enī: Ne Matth.xxi.
scim⁹. Et dñs q̄z ipsi ptra se clauserāt ne gando se scire q̄d nouerāt. nec ipse illi ape ruit: q̄z nō pulsauerūt. Dicrū est enī. Pul Matth.v.
sate: t aperiet vob. Nō solū aūt illi ñ pul sauerūt vt aperet. sed negādo ostiū ipsuz ptra se astrixerūt. Et ait eis dñs. Nec ego dico vob: in q̄ ptāte ista facio. Et pfusi sūt
ps.cxxxj. per iohānē: impletūq̄ in illis ē. parauī lu cernā xp̄o meo: inimicos ei⁹ induā pfusio ne. In mūdo erat: et mundus p ipsuz fact⁹ est. Ne putes q̄z sic erat i mūdo E
quomodo in mundo est terra. in mundo ē celum. in mundo est sol t luna t stelle. in mūdo arbores. pecora. homies: nō sic iste

in mũdo erat. Sed q̃modo erat? Quõ artifex/regẽs qõ fec̃. Mõ ei sic fec̃: quõ facit faber arcã. Forinsecus est arca quã fecit. Et illa in alio loco posita ẽ cũ fabricat: et q̃uis iuxta sit ipse alio loco. sed q̃ fabricat extrinsecus ẽ ad illud qõ fabricat. Deꝰ autem mũdo infusus fabricat. vbiq̃ positꝰ fabricat: nõ recedit aliq̃ .nõ extrinsecus q̃si versat molẽ quã fabricat. Pũtia maiestatis facit qõ facit: pũtia sua gubernat qõ fecit. Sic ḡ erat ī mũdo: quõ p eũ mũdꝰ factus ẽ. Per ipsum enī mũdꝰ factꝰ est: ⁊ mũdus eũ nõ cognouit. Quid ẽ mũdus factꝰ est p ipsum? Celũ ⁊ terra mare ⁊ oīa que ī eis sunt/mũdus dicit̃. Iterũ alia significatione/dilectores mũdi mundus dicuntur. Mũdus p ipsum factꝰ ẽ: et mũdus eũ nõ cognouit. Mõ enī celi nõ coḡuerũt creatorẽ suũ. aut angeli nõ coḡuerũt creatorem suũ. aut nõ coḡuert creatorẽ suũ sidera: quẽ pfitent̃ demonia. Oīa vndiq̃ testimoniũ phibuerũt. Sz q̃ nõ coḡuerunt? Qui amãdo mũdũ: dicti sunt mũdꝰ. Amãdo enī habitamꝰ corde. Amãdo aũt ꝫ appellari meruerũt qõ ille vbi habitabãt: q̃mõ dicimꝰ: mala ẽ illa domꝰ. ant bona ẽ illa domꝰ. Non ī illa quã dicimꝰ malã/parietes accusamꝰ. aut in illa q̃ dicimꝰ bonã parietes laudamꝰ: sed malã domũ /habitãtes malos. ⁊ bonã domũ/ habitãtes bonos. Sic ⁊ mũdũ: qui inhabitant amando mũdũ. Qui sunt q̃ diligũt mũdũ? Ipsi ei corde habitãt in mũdo. Mã qui nõ diligũt mũdũ: carne versant̃ in mũdo. sed corde inhabitãt celũ: sicut apl's dicit. Mra autez ꝓuersatio in celis ẽ. Ergo mũdus p eũ factus est: ⁊ mũdus eũ non coḡuit. In sua ꝓpria venit. qz ista oīa p eũ facta sunt: et sui eũ nõ receperũt. Qui sui? Hoīes q̃s fecit: iudei q̃s primũ fecit sup oēs gentes esse. qz alie gẽtes idola adorabãt ⁊ demonib⁹ seruiebãt. Ille aũt pl's natꝰ erat ō semine abrae: ⁊ ipsi maxīe sui: qz ⁊ p carnẽ quã suscipe dignatꝰ ẽ cognati. In sua ꝓpria venit: ⁊ sui eũ nõ receperũt. Oīno nullus recepit? Nullus ḡ salu⁹ factus est? Nemo enī salu⁹ fiet: nisi q̃ xp̃m susceperit venientẽ

Sed addidit. Quotquot aũt receperunt eum. Quid eis p̃stitit? Magnaz beniuolentiã: magnã miam. Unicus natꝰ est: ⁊ noluit manere vnꝰ. Multi hoīes cuz filios nõ habuerīt: pacta etate adoptãt sibi ⁊ volũtate faciũt qõ natura potuerũt. Hoc faciũt hoīes. Si aũt aliq̃s habeat filiũ vnicũ: gaudet de illo magis qz solus oīa possessurꝰ ẽ. ⁊ nõ habebit qui cũ eo diuidat hereditatẽ: vt paupioꝛ remaneat. Mõ sic deꝰ. Unicũ cundẽ ipsum quez genuerat. p quẽ cũcta creauerat: misit ī hũc mũdũ: vt nõ esset vnicus sed frẽs hr̃et adoptatos. Mõ enī nos nati sumꝰ de deo. q̃modo ille vnigenitꝰ: sed adopati p gr̃am ipsiꝰ. Ille enī venit vnigenitꝰ vt solueret pctã: q̃bꝰ peccatis implicabamur. ne adoptaret nos ꝓpter impedimentũ eoꝝ. quos sibi frẽs facẽ volebat: ipse soluit ⁊ fecit coheredes. Sic enī dicit apl's. Si aũt filij: et heredes p deũ. Et iterũ. Heredes q̃dem dei: coheredes aũt christi. Non timuit ille hr̃e coheredes: qz hereditas eius nõ fit angusta. Si multi possederint: illi ipsi certe illo possidẽte fiũt hereditas ipsiꝰ: ⁊ ille vicissim fit hereditas ipsoꝝ. Audi quõ ipsi fiant hereditas ipsiꝰ. Dñs dixit ad me filiꝰ meus es tu: ego hodie genui te. Postula a me ⁊ dabo tibi gẽtes hereditatẽ tuam: ⁊ possessionẽ tuã termios terre. Ille quõ fit hereditas eoꝝ? Dicit in psalmo. Dñs ps hereditatis mee: ⁊ calicis mei. Et nos illũ possideamꝰ: ⁊ ipse nos possideat sicut dñs Nos illũ possideamꝰ sicut salutẽ: nos euz possideamꝰ sicut lucẽ. Quid ḡ dedit his q̃ receperũt illũ? Dedit eis ptatẽ filios dei fieri. his q̃ credũt ī noīe eius: vt teneãt lignũ ⁊ mare trãseãt. Et quõ illi nascunt̃? Isti qz filij dei ⁊ frẽs christi: vtiq̃ nascunt̃. Mã si nõ nascunt̃: filij quõ ẽ possunt? Sz filij hoīuz nascunt̃ ex carne ⁊ sanguine: ex voluptate viri ⁊ cõplexu ꝓiugij Illi aũt quõ ei nascũt̃. Qui n ex sanguinibus tanq̃ maris ⁊ femine? Sanguina nõ est latinũ. Sz qz grece positũ est pluraliter. maluit ille q̃ interꝓtabat̃ sic ponẽ. et q̃si minꝰ latine loq̃ fm grãmaticos: ⁊ tam̃ explicare veritatẽ fm auditũ verboꝝ. Si enī diceret sanguinẽ: singulari numero nõ explicaret qõ volebat. Ex sanguinibꝰ enī, hoīes nascunt̃ maris ⁊ femīe. Dicamꝰ ergo. non timeamus ferulas grãmaticoꝝ: dũ tamẽ ad veritatẽ solidã ⁊ certioꝛẽ pueniamꝰ. Reꝑhẽdit q̃ intelligit: ingratꝰ qz intellexit. Non ex sanguinibꝰ neq̃ ex voluntate carnis: neq̃ ex voluntate viri. Carnem ꝓ femīa posuit: quia de costa cum facta esset/ adam dixit. Hoc

Rhoma. viij

ps. ij.

ps. xv.

Geneſis .ij. nūc os ex oſſib⁹ meis. ⁊ caro de carne mea
Epheſ.v. Et apl's ait. Qui diligit vxorē ſuā: ſeipſum diligit. Nemo enī vnq̄ carne ſuā odio habet. Ponit ergo caro ꝓ vxore: quō aliqñ ſpiritus ꝓ marito. Quare? Quia ille regit hec regit. Ille impare debet: iſta ſeruire. Nam vbi caro impat ⁊ ſpūs ſeruit: puerſa domus eſt. Quid peius domo: vbi femina habet imperiū ſup virū. Recta aūt dom⁹ vbi vir impat: femina obtempat. Rect⁹ ergo ipſe homo vbi ſpūs impat: caro ſeruit. Hi ergo nō ex volūtate carnis neq̄ ex voluntate viri: ſed ex deo nati ſunt. Vt aūt hoīes naſcerent ex deo: primo ex ipſis natus eſt de⁹. Chriſt⁹ enī deus: ⁊ chriſtus nat⁹ ex hoīb⁹. Nō queſiuit quidē niſi matrem in terra: qz iam patrē habebat in celo Natus ex deo ꝓ quē efficeremur: nat⁹ ex femina ꝓ quē reficeremur Noli ergo mirari o hō qz efficeris filī⁹ ꝓ gr̄az: qz naſceris ex deo ſm verbū ei⁹. Prius ipſuz verbum voluit naſci ex hoīe: vt tu ſecur⁹ naſcereris ex deo ⁊ diceres tibi: Nō ſine cauſa deus naſci ex hoīe voluit. niſi qz alicui⁹ momenti me exiſtimauit: vt imortalē me faceret. ⁊ ꝓ me mortalit naſcerek. Ideo cū dixiſſet / ex deo nati ſūt: quaſi ne miraremur et exhorrerem⁹ tantā gr̄am vt nob incredibile videret / qz hoīes ex deo nati ſunt. q̄ſi ſecurū te faciens ait. Et verbū caro factū eſt: ⁊ habitauit i nobis. Quid ergo miraris: qz hoīes ex deo naſcunk? At tende ipſum deū natū ex hoīb⁹. Et verbū caro factū eſt: ⁊ habitauit in nob. Qz vo verbū caro factū eſt ⁊ habitauit in nobis. ipſa natiuitate collyriuz fecit vnde tergerent oculi cordis nr̄i: ⁊ poſſim⁹ videre maieſtatē eius ꝓ eius hūilitatē. Ideo factuz eſt verbū caro: ⁊ habitauit in nobis, Sanauit oculos nr̄os. Et q̄d ſequit. Et vidimus gloriā eius. Gloriā ei⁹ nemo poterat videre: niſi carnis hūilitate ſanarek: vñ nō poteram⁹ videre. Intēdat ergo charitas vr̄a: ⁊ videte qđ dico. Irruerat hoī q̄ſi puluis in oculū: irruerat terra: ſauciauerat oculū: videre nō poterat lucē. Oculus iſte ſauciat⁹ inūgit. Terra ſauciat⁹ erat et terra illuc mittit vt ſanet. Oia ei collyria ⁊ medicamēta nihil ſunt: niſi de terra. De puluere cecat⁹ es: de puluere ſanaris. Ergo caro te cecauerat: caro te ſanat. Carnalis enī aīa facta erat ꝓſentiēdo affectibus carnalib⁹: inde fuēat oculuſ cordis ecatus. Verbū caro factū eſt. Medic⁹ iſte tibi fecit collyriū. Et qñ ſic venit vt ē carne vitia carnis exp̄gueret. ⁊ de morte occideret mortē. ideo factū eſt in te. vt qñ verbum caro factū eſt. poſſis dicē. Et vidim⁹ gloriā ei⁹. Qualē gloriā? Qualis fact⁹ eſt filī⁹ hoīs. Illa hūilitas ipſi⁹ ē: nō gloria ipſi⁹. ſed ad qđ ꝓducta ē acies hoīs curata p carnē? Vidim⁹ inqt gloriā eius. gloriam q̄ſi vnigeniti a p̄re: plenū gr̄e ⁊ veritat̄. De gr̄a ⁊ veritate alio loco vberius in ipſo euāgelio. ſi dñs dignat⁹ fuerit donare tractabimus. Hec nunc ſufficiāt: ⁊ edificamini in dño ieſu chriſto ⁊ ꝓfortami in fide ⁊ vigilate in bonis opib⁹: ⁊ a ligno nolite recedere p qđ poſſitis mare tranſire

Explicit tractatus ſecundus.

Incipit tractat⁹ terti⁹. Ab eo qđ ſcriptū eſt. Johānes teſtimoniū ꝓhibet de ipſo: vſq̄ ad id quod ait. Lex p moyſen data ē: gr̄a ⁊ veritas per ieſum chriſtum facta eſt.

Gratiaz et ve/ a
ritatē dei q̄ plen⁹ ſctūs apparuit vnigenit⁹ filī⁹ dñ̄ ⁊ ſaluator nr̄ ieſus chriſt⁹ diſtinguēdā a veteri teſtamento: qñ res ē noui teſtamēti: ſuſcepim⁹ in noīe dñ̄: ⁊ vr̄e charitati ꝓmiſim⁹. Adeſtote g̃ intēti: vt ⁊ q̄tuz capio donet de⁹: ⁊ q̄tuz capitis audiatis. Reliquū enī erit: vt ſi ſemē qđ ſpargit in cordib⁹ vr̄is / nō abſtulerit aues. nec ſpine ꝓfocauerint. nec eſtus exuſſerint: acceden te pluuia hortationū q̄tidianarū ⁊ cogitatiōib⁹ vr̄is bonis qb⁹ b agit in corde quod agit in agro raſtris. vt gleba frūgat ⁊ ſemē opiat: ⁊ germinare poſſit vt afferat fructum ad quē gaudeat ⁊ letet agricola. Si aūt ꝓ ſemīe bono ⁊ ꝓ pluuia bona / nō fructuz ſz ſpinas attulerim⁹. nec ſemē accuſabit. nec pluuia erit in crimine: ſed ſpinis ignis debit⁹ ꝓpabit. Hoīes ſum⁹ qđ puto nondū eſſe ſuadēdū charitati vr̄e xp̄iani. ⁊ ſi xp̄iani vtiq̄ ipſo noīe ad xp̄m ptinētes. Hui⁹ ſignū in frōte geſtam⁹. De q̄ nō erubeſcimus: ſi ⁊ in corde geſtam⁹. Signū ei⁹ ē humilitas eius. Per ſtellā eū magi coḡuerūt et erat ꝫ ſignū de dño datū celeſte atq̄ p̄clar. Voluit ſtellā eē i frōte fideliū ſignū ſuū: ſed crucez ſuā. Vnde humiliat⁹ / inde glorificat⁹ eſt. Inde erexit humiles: q̄ hu

miliatus ipse descendit. Pertinem⁹ ergo ad euangeliū: ptinemus ad nouū testamē tum. Lex p moysen data ē: gra aūt ⁊ veritas p iesum christū facta ē. Interrogamus ap'm ⁊ dicit nobis: qm̄ nō sum⁹ sub lege.
Galat. iiij. sed sub gra. Misit ergo filiū suū factuz ex muliere: factū sub lege: vt eos qui sub lege erant redimeret: vt adoptionē filioz reciperem⁹. Ecce ad hoc venit christ⁹ vt eos qui sub lege erant redimeret. vt iam nō simus sub lege. sed sub gra. Quis ergo dedit legē? Ille dedit legē: qui dedit ⁊ graz Sed legē per seruū misit: cuz gra ipse descendit. Et vnde facti erant hoies sub lege? Non implēdo legem. Qui enī legē implet. non est sub lege: sed cū lege. Qui autem sub lege ē: non subleuat sed premitur lege. Oēs itaq; hoies sub lege pstitutos: reos facit lex. ⁊ ad hoc illis sup caput est: vt ostēdat peccata nō tollat. Lex ergo iubet: dator legis miserē. In eo qō lex iubet/conātes hoies implere viribⁿ suis qō a lege p̄ceptū est. ipsa sua temeritate ⁊ p̄cipiti p̄sumptione ceciderūt: ⁊ non sunt cuz lege. sed sub lege facti sūt rei. ⁊ qm̄ suis viribus implere non poterant legem: facti rei sub lege/implorauerūt liberatoris auxiliū: ⁊ reatus legis fecit egritudinē superbis. Egritudo supboz: facta est pfessio humiliū. Jam confitent egroti q egrotāt: veniat medicus ⁊ sanet egrotos. Medic⁹ qs est? Dñs noster iesus christ⁹. Quis dñs noster iesus christ⁹? Ille qui visus ē ab eis a quibus crucifix⁹ est. Ille qui apphensus colaphizat⁹. flagellat⁹. sputis illit⁹. spinis coronat⁹. in cruce suspēsus. mortuus lancea vulnerat⁹. de cruce deposit⁹: in sepulchro positus. Ille ipse dñs nr̄ iesus christ⁹ Ille ipse plane: ⁊ ipse est tot⁹ medic⁹ vulnerum nostroz crucifixus. Ille cui insultatum est: quo pendēte psecutores caput
Bat. xxvij. agitabant ⁊ dicebāt. Si filius dei est: descendat de cruce. Ipse est totus medic⁹ nr̄ ipse plane. Quare ergo non ostēdit insultantibus quia ipse erat filius dei: vt si se p misit in cruce leuari. saltem cum illi dicerent. si fili⁹ dei est/descendat de cruce. tūc descēderet ⁊ ostēdēt eis verū se esse filiuz dei: quē illi ausī fuerāt irridere? Noluit. Quare noluit? Nunqd qz nō potuit? Potuit plane. Quid ē enī ampli⁹: de cruce descendere: an ō sepulchro surgē? Sed pertulit insultātes. Nam crux nō ad potētie documētū: sed ad exemplū patiētie suscepta est. Ibi vulnera tua curauit: vbi sua diu ptulit. Ibi a morte sempitna sanauit: vbi tpaliter mori dignat⁹ ē. Et mortuus ē An nō i illo mors mortua ē? Qual mors? Que morte occidit. Ipse ē tū dñs nr̄ iesus christ⁹ tot⁹ qui videbaī ⁊ tenebaī ⁊ crucifigebaī? Nō totū hoc ipse est. Hoc ipse ē qdem: sed non totū illud qō videbaī a iudeis /non hoc est totū christ⁹. Et qd est? In principio erat verbū. In q̄ principio? B Et verbū erat apō deū. Et qualeverbū? Et deus erat verbū. Nunquid forte a ꝺo factū est hoc verbū? Non. Hoc enī erat i principio apud deū. Quid ergo: alia q̄ fecit deus non similia sunt verbo? Non. Qz oīa p ipsum facta sunt: ⁊ sine ipso factū est nihil. Quō p ipsum omia sūt facta? Quia qō factum est. in ipso vita erat: ⁊ anteq̄ fieret vita erat. Qō factū est non est vita: sed in arte. hoc est i sapia dei/anteq̄ fierz vita erat. Qō factū est transijt: qō est in sapientia transire nō potest. Vita ergo in illo erat qō factū est. Et qualis vita? Qz et aīa corpis vita est. Corpus nr̄m habet vitam suā: quā cū amiserit/mors est corpis. Talis ergo erat illa vita? Non. Sed vita erat lux hoīum. Nunqd lux pecoz? Naz ista lux ⁊ hoīum ⁊ pecoz est. Est quedam lux hominū/vnde distant hoies a pecoribus. Videam⁹: ⁊ tūc itelligem⁹ qd sit lux hominū. Non distas a pecore: nisi intellectu. Noli aliū de gloriari. De viribⁿ presumis: a bestijs vinceris. De velocitate p̄sumis: a muscis vinceris. De pulchritudīe p̄sumis: q̄ta pulchritudo ē in pēnis pauonis. Vñ q̄ melioz? Ex imagine dei. Vbi imago dei? In mēte: in intellectu. Si q̄ iō melioz pecude qz habes mētē qua intelligas qō nō potest pec⁹ intelligē. inde autē hō qz melioz pecore: lux hoīum. ē lux mentiū. Lux mētū supza mētes ē: excedit oēs mētes. Hoc enī erat vita illa p quaz facta sunt oīa. Vbi erat? Hic erat. An apō pfez erat: ⁊ hic nō erat? An qō verī⁹ ē ⁊ apō patrē erat ⁊ hic erat? Si q̄ hic erat: q̄re nō videbaī? Qz lux in tenebris lucet: ⁊ tenebre eā nō comphederūt. O hoies nolite eē tenebre: nolite eē infideles. iniq. rapaces. auari. amatores seculi. Ihe sunt tenebre. Lux non ē absens: sed vos absentes estis a luce

Cecus in sole presentē habet solez: sed ab
sens est ipse soli. Nolite ergo esse tenebre
Hec est eniz forte gratia de qua dicturus
sum. Utinam non sim⁹ tenebre: ⁊ dicat no
Ephes. v. bis apl's. Fuistis aliqñ tenebre: nūc autez
lux in dño. Quia ergo non videbat̄ lux ho
minū. id est. lux mentiū/opus erat vt ho=
mo diceret de luce testimoniū. non q̄dem
tenebrosus sed iam illuminat⁹: nec tñ q̄r il
luminatus ideo ipse lux: sed vt testimoni=
C um ꝑhiberet de lumine. ¶ Nam non erat
ille lux. Et q̄ erat illa lux? Erat lux vera
que illuminat oēm hoīem venientē in hūc
mūdū. Et vbi erat ista? In h̄ mūdo erat.
Et quō in hoc mūdo erat? Nunquid sicut
ista lux solis. lune. lucernaꝝ: sic ⁊ ista lux ī
mūdo est? Non. Quia mūdus ꝑ euz fact⁹
est: ⁊ mundus eum non cognouit. hoc est
lux in tenebris lucet: ⁊ tenebre eam nō cō.
prehenderūt. Mūdus enī tenebre: q̄r dile
ctores mūdi mūdus. Non enī creatura nō
agnouit creatorē suū. Testimoniū dedit
celū ꝺ stella. Testimoniū dedit mare por=
tans ambulantē dñm suū. Testimoniū de
derunt venti qui ad eius iussum quieuer̄t
Testimoniū dedit terra: illo crucifixo cō=
tremuit. Si oīa ista testimoniū dederunt:
quō mūdus eum non cognouit. nisi q̄r mū
dus dilectores sunt mūdi/corde habitātes
mūdū? Et malus mūdus. quia mali hoīes
habitatores mūdi: sicut mala domus non
parietes sed inhabitantes. In ꝓpria ve=
nit. id est. in sua venit: ⁊ sui eum non rece=
perūt. Que ergo spes est? Nisi quia q̄tq̄t
receperūt eum dedit eis potestatem filios
dei fieri? Si filij fiūt/nascunt̄. Si nascunt̄:
quō nascunt̄? Non ex carne. nō ex sangui
nibus. non ex voluntate carnis. non ex vo
luntate viri: sed ex deo nati sunt. Gaude=
ant ergo: quia ex deo nati sūt. Presumāt
se pertinere ad deum: accipiant documen=
tum. quia ex deo nati sunt. Et verbum ca=
ro factum est: ⁊ habitauit in nobis. Si ver
bum caro factū est ⁊ nō erubuit nasci ꝺ ho
mine: hoīes erubescunt nasci de deo? Hoc
enī quia fecit curauit: quia curauit vide=
mus. Hoc enī qꝺ verbum caro factum est
et habitauit in nobis. medicamentū nobis
factum est: vt quia terra cecabamur. ꝺ ter=
ra sanaremur. Et sanati quid videm⁹? Et
vidimus inquit gloriam eius. gloriā tanq̄
vnigeniti a patre: plenū gratie ⁊ veritatis

Johannes testimoniū perhibet ꝺ
ipso: ⁊ clamat dicēs. Hic erat quē
dixi. Qui post me † venit: ante me † Al'. ventu
factus est. Post me venit: ⁊ p̄cessit me. rus est
Quid est ante me factus est? Precessit me
non factus est anteq̄ fact⁹ essem ego: sed
antepositus est mihi. hoc est ante me fa=
ctus est. Quare ante te fact⁹ ē: cuz post te
venerit? Quia prior me erat. Prior
te o iohannes. Quid magnum si prior te?
Bene: q̄r tu illi ꝑhibes testīoniū. Audia=
mus ipsum dicentē. Et ante abraam ego ī. viij.
sum. Sed ⁊ abraam in medio generis hu=
mani ortus est. Multi ante illū: multi post
illum. Audi vocē patris ad filiū. Ante lu= ps̄. cix.
ciferū genui te. Qui ante luciferū genitus
est: oēs ipse illuminat. Dictus est enī qui=
dam lucifer qui cecidit. Erat enī angelus
et factus est diabolus: ⁊ dixit de illo scri=
ptura. Lucifer q̄ mane oriebatur cecidit. Esaie. xiiij
Uñ lucifer? Quia illuminat⁹ lucebat. Uñ
autem tenebrosus fact⁹? Quia in veritate
non stetit. Ergo ille ante lucifeꝝ: ante om
nem illuminatū. Siquidē ante oēm illuīa
tum sit necesse est: a quo illuminant̄ oēs q̄
illumīari possunt. Ideo hoc sequit̄. Et de D
plenitudine eius nos omnes acce
pimus. Quid accepistis? Et gr̄az pro Alia litt
gr̄a. Sic enī habent verba euāgelica col non habz
lata cū exemplarib⁹ grecis. Non ait ⁊ de
plenitudine eius nos oēs accepim⁹. gr̄am
ꝑ gr̄a: sed sic ait. Et de plenitudine eius
nos omnes accepimus: ⁊ gratiaz ꝑ gratia
id est. accepimus: Ut nescio q̄d nos vo=
luerit intelligere de plenitudine eius ac=
cepisse: ⁊ insuper gr̄am ꝑ gr̄a. Accepimus
enī de plenitudine eius primo gr̄am: ⁊ rur
sum accepim⁹ gr̄am ꝑ gr̄a. Quā gr̄am pri
mo accepim⁹? Fidem. In fide ambulates
in gr̄am ambulam⁹. Uñ hoc meruimus?
Quib⁹ nr̄is p̄cedentib⁹ meritis? Non se
quisq̄ compalpet: redeat in consciam suā
q̄rat latebras cogitationū suaruz: redeat
ad seriem factoꝝ suoꝝ. Nō attēdat q̄d sit
si iam aliq̄d est: sed q̄d fuerit vt essz aliq̄d
Inueniet nō se dignū fuisse nisi supplicio.
Si ergo supplicio dign⁹ fuisti. ⁊ venit ille
q̄ nō peccata puniret. sz peccata donaret:
gr̄a tibi data ē. nō merces reddita. Uñ vo
cat̄ gr̄a? Q̄r gratis dat̄. Nō enī p̄cedētib⁹
meritis eā emisti qꝺ accepisti. Hāc ḡ acce
pit gr̄am primā pctōr: vt ei⁹ pctā dimitte=

rentur. Quid meruit? Interrogz iusticiã: inueniet penã. Interroget miam: inuenict gfam. Sed ℔ pmiserat de⁹ per pphetas. Ita cꝫ cum venit dare qđ pmiserat: nõ solum gfaz dedit sed veritatẽ. Quõ exhibita est? Qz factũ ẽ: qđ pmissũ ẽ. Quid ẽ ḡ gfam p gfa? Fide pmeremur deum: ꝛ qui digni nõ eram⁹ qbus pctã dimitterentur. ex eo qz tm̃ donũ indigni accepimus. gfa vocat. Quid ẽ gratia? Gratis data? Quid ẽ gfa? Gratis donata nõ reddita. Si tibi debebat/merces reddita ẽ: nõ gratia donata. Si aũt vere debebat: bon⁹ fuisti. Si aũt nõ merito tuo vt verũ est: malus fuisti. Credidisti aũt in eũ: q̃ iustificat impiũ. Quid est q̃ iustificat impiũ? Ex impio facit piũ. Cogita quid p legẽ tibi imminere debebat: ꝛ qđ p gfam psecut⁹ sis. Si psecut⁹ aũt es istam gfam fidei: eris iust⁹ ex fide. iust⁹ enī ex fide viuit: ꝛ pmerebis deũ viuẽdo p fidem. Cũ pmeruerit deuz viuẽdo ex fide: accipies premiũ imortalitatẽ: ꝛ vitã eternã. Et illa gfa est. Nam p q̃ merito accipies vitã eternaz? Pro gfa. Si enī fides gfa ẽ ꝛ vita eterna q̃si merces est fidei: videt quidẽ deus vitaz eternam tanꝫ debitã reddere. Cui debitã? Fideli: qz pmeruit illã p fidez. Sed qz ipsa fides gfa ẽ: ꝛ vita eterna gfa est pro gfa. Audi paulũ ap̃lm pfitentẽ gfaz: ꝛ postea debitũ expetentẽ. Confessio gre que est ī paulo? Qui prius fui blasphem⁹ ꝛ psecutor et iniuriosus: sed miam inqt psecut⁹ sum. Indignũ se dixit q̃ psequeret. Consecutũ tñ nõ p merita sua: sed p miam dei. Audi illũ iam flagitantẽ debitũ: qui primo indebitã suscepat gfam. Ego enī inquit iaz īmolor et tps resolutiõis mee instat: Bonũ certamen certaui: cursum psummaui: fidẽ seruaui. decetero reposita ẽ mihi corona iusticie. Jam debitũ flagitat: iam debitũ exigit. Nã vide verba sequentia. Quã mihi reddet dñs in illa die: iust⁹ iudex. Ut ante suscipet gfaz/ misericordẽ patrẽ op⁹habebat. vt p̃miũ gre/ iudicẽ iustũ: qui non dãnauit impiũ. donauit fidelẽ. Et tñ si bene cogites. ipse dedit fidẽ primo: q̃ eum p meruisti vt tibi aliq̃d deberet. Qđ ḡ p̃miũ imortalitatis p⁹ ea tribuit. dona sua coronat: si merita tua. Ergo frẽs oẽs ℔ plẽitudie ei⁹ accepim⁹. De plẽitudie mie ei⁹: de plẽitudie bonitatis ei⁹ accepim⁹. Quid? Remissionẽ pctõz: vt iustificaremur ex fide. Et insup q̃d? Et gfam p gfa. i. p hac gfa ī q̃ ex fide viuim⁹. recepturi sum⁹ aliã. Quid tñ nisi gfam? Nã si dixero qz ꝛ ℔ debeꝫ: mihi aliq̃d assigno q̃si cui debebatur. Coronat aũt ī nob⁹ de⁹ dona mie sue: sz si ī ea gfa quã primũ accepim⁹ pseuerauerim⁹ am bulem⁹. ¶ Lex p moysen data ẽ: q̃ reos tenebat. Quid enī ait apls? Lex subintrauit: vt abũdaret delictũ. Hoc pdeat supb̃: vt abũdaret delictũ. Multũ enī sibi dabãt ꝛ q̃si virib⁹ suis multũ assignabant et nõ poterãt implẽ iusticiã. nisi adiuuarz ille q̃ iusserat. Supbiã illoꝝ volẽs domare de⁹ dedit legẽ. Tanꝫ dicẽs. Ecce impletet: ne putetis deesse iubentẽ. Nõ deest q̃ iubeat: sed deest q̃ impleat. Si ḡ deest q̃ impleat: vsi nõ implet? Qz nat⁹ cũ traduce pctī ꝛ mortis: de adã nat⁹ traxit secum qđ ibi pceptũ est. Cecidit p̃m⁹ hõ: ꝛ oẽs q̃ de illo nati sunt: de illo traxerũt pcupiaz carnis. Oportebat vt nasceret ali⁹ hõ qui nullã traxit pcupiaz. hõ ꝛ hõ: hõ ad mortem. hõ ad vitã. sicut dicit apls. Oñq̃dem p hoiem mors ꝛ p hoiem resurrectio mortuoꝝ. Per quẽ hoiem mors: ꝛ p quẽ hoiez resurrectio mortuoꝝ? Noli festinare. Sequit̃ ꝛ dicit. Sicut enī in adã oẽs moriunt sic ꝛ ī xp̃o oẽs viuificabũt. Qui ptinẽt ad adã? Oẽs q̃ nati sũt de adã. Qui ad xp̃z? Oẽs q̃ nati sunt p xp̃z. Quare oẽs ī pctõ? Qz nemo nat⁹ ẽ pter adã. Ut ât nasceret ex adam / necessitatis fuit ex ea dãnatiõe posse nasci: p christũ voluntatis ẽ ꝛ gratie. Nõ cõgũt hoies nasci p christũ: nõ qz voluerũt nati sunt ex adã. Oẽs tñ qui ex adã cũ pctõ pctõres. Oẽs q̃ p christũ iustificati iusti. Nõ in se sed in illo. Nã in se si interroges: adam sunt. In illo si interrogef: xp̃i sunt. Quare? Quia ille caput dñs nr̃ ihesus xp̃s. nõ cũ traduce pctī venit: sed tñ venit cũ carne mortali. Mors pctõz pena erat: in dño mun⁹ mie erat ñ pena pctī. Nõ enī aliquid habebat dñs: quare iuste moreret. Ipse ait. Ecce venit princeps huius mũdi ꝛ in me nihil iuenit. Quare ergo moreris? Sed vt sciãt oẽs. qz volũtatẽ patris mei facio: surgite eamus hinc. Non habebat ille quare moreret: ꝛ mortu⁹ est. Tu habes q̃re: ꝛ mori dedignaris. Dignare equo animo pati per meritum tuum: quod ille pati dignatus est. vt te a sempiterna morte liberaret. Homo ꝛ homo. Sed ille non nisi homo: iste deus ꝛ homo. Ille homo peccati: iste homo iusticie. Mortuus es in adaz: resurge in christum. Nam vtrũq̃ debetur

Ē Alia littera hz. Qz lex. Rhoma. v.

j. Corin. xv.

Joban. xiij

tibi. Jam credidisti in christū: reddes tam qđ debes de adā. Sz nō te in etnū tenebit vinculū peccati: qz mortē tuā eternā occidit mors tpalis dñi dei tui. Ipsa est gratia frēs mei. ipsa ē z veritas: qz ꝓmissa z exhibita. Nō erat ista in veteri testamento: qz lex minabat nō opitulabat: iubebat nō sanabat. Languorē oñdebat nō auferebat. Sed illi ꝑpabat medico venturo cum gra et veritate: tanq̄ ad aliquē quem curare vult medic⁹/mittat primū seruū suū vt ligatum illum inueniat. San⁹ nō erat: z sanari nolebat. Et ne sanaret: sanū se esse iactabat. Missa lex est: ligauit eū. inuenit se reum: iam clamabat ꝺ ligatura. Venit dominus: curat amaris aliq̄tū z acribus medicamētis. Dicit enī egroto ferto. dicit tolera. dicit noli diligē mūdū: habeto patiētiam: curet te ignis ꝓtinentie: ferrū ꝓsecutionū tolerēt vulnera tua. Expauescebas q̄uis ligat⁹: liber ille z non ligat⁹ bibit qđ tibi dat. Prior passus ēvt te ꝓsolaret: tāq̄ dicēs. Qđ times pati ꝓ te: prior patior ꝓ te. Hec est gra: z magna gra. Quis illā digne collaudat? De humilitate christi loqr fratres mei. Maiestatē christi z diuinitatē christi quis loquit inexplicādo z dicēdo? Ut quoq̄ modo maiestatē christi loquere mur nō sufficim⁹: imo deficim⁹. totū cogitantib⁹ cōmittim⁹: nō audientib⁹ adimplemus. Cogitate hūilitatē christi. Sed quis nobis inqs eā explicat: nisi tu dicas: ille in tus dicat? Melius illud dicat'q̄ intus habitat: quā qui foris clamat. Ipse vob ostē dat gram hūilitatis sue: q̄ cepit habitare i cordib⁹ vris. Jam vo si in ei⁹ hūilitate explicanda z erogāda deficim⁹: maiestatem eius qs loquat? Si verbū caro factū ꝓturbat nos: in principio erat verbū/qs explicabit? Tenete ergo frēs soliditatē istam. Lex ꝑ moysen data est: gra z veritas ꝑ iesum christū facta ē. Per fuū lex data ē: reos fec. Per ipatorē indulgētia data ē: reos liberauit. Lex ꝑ moysen data ē. Nō sibi aliq̄d amplī⁹ seru⁹ assignet: q̄ qđ ꝑ illū factū est. Elect⁹ ad magnū misteriū tanq̄ fidelis in domo. sed tamē seruus agere fm legē pōt: soluē a reatu legis nō pōt. Lex ergo ꝑ moysen data ē: gra z veritas ꝑ iesum christū facta ē. Et forte aliqs dicat. Et gra z veritas nō est facta per moysen q̄ vidit deū? Statim subiecit. Deum nemo vidit vnq̄. Et vñ innotuit moysi de⁹? Qz reuelauit seruo suo dominus. Quis dñs? Ipse xps q̄ premisit legē per seruū: vt veniret ipse cū gra z veritate. Deū enī nemo vidit vnq̄. Et vñ illi seruo q̄tū cape posset apparuit? ¶ Sz vnigenit⁹ inqt filius q̄ est ī sinu ꝓris: ip se enarrabit. Quid ē in sinu ꝓris? In secreto ꝓris. Nō ei de⁹ hz sinū: sicut nos habem⁹ in vestib⁹. aut cogitandus ē sic sedē quō nos. aut forte cinct⁹ ē vt sinū hꝫet. Sz qz sin⁹ nr intus ē: secretū ꝓris sinū ꝓris vocam⁹. In secreto ꝓris q̄ ꝑem nouit: ipse enarrauit. Mā deū nemo vidit vnq̄. Ipse ergo venit: z narrauit quicq̄d vidit. Quid vidit moyses? Moyses vidit nubē: vidit angelū: vidit ignē. Dis illa creatura typū dñi sui gerebat: nō ipsi⁹ dñi pñtiā exhibebat. Mamq̄ apte habes in lege. Loquebatur moyses cū dño. ꝓra in cōtra: sicut amicus cū amico suo. Si queris ipsam scripturam: z inuenis moysen dicentē. Si inueni gram in ꝓspectu tuo: oñde mihi teipsum mānifeste vt videā te. Et pax ē qz dixit: responsum accepit. nō potes videre faciem meā. Loquebat frēs charissimi cū moyse angelus portās typū dñi. z illa oīa que ibi ꝑ angelū facta sunt. futuram istam graz et veritatē ꝓmittebāt. Qui bñ scrutant legē nouerūt: z cū oportunū est vt z nos aliq̄d inde dicam⁹. q̄tū dñs reuelat nō tacemus charitati vre. Illud aūt sciatis: qz omia q̄ corpalit visa sūt: nō erāt illa substātia dei Illa enī carneis oculis videm⁹: dei substātia vnde videt? Euāgeliū interroga. Bti mūdo corde: qz ipsi deū videbūt. Fuerūt hoies q̄ dicerēt: vanitate sui cordis decepti. Pater inuisibilis ē: fili⁹ aūt visibilis ē Qđ visibilis? Si ꝓpt carnez: qz suscepit carnē mānifestū est. Illi enī qui carnē christi viderūt. aliq̄ crediderūt. aliq̄ crucifixerūt. z q̄ crediderūt illo crucifixo nutauerūt Et nisi ipsam post resurrectionē palparēt: fides ad eos nō reuocaret. Si ergo ꝓpter carnē visibilis fili⁹ est: z nos ꝓcedim⁹: z est catholica fides. Si aūt ante carnē sicut ipsi dicūt. id ē. anteq̄ incarnaret: multū delyrāt: z multū errāt. Facta enī sunt illa visibilia corpalit ꝑ creaturā. in q̄bus typus oñderet: nō vtiq̄ substātia ipsa demōstrabat z manifestabat. ¶ Et ℟ attēdat charitas vra leue documentū. Sapia dei videri oculis non potest. Fratres: si christ⁹ sapientia dei z virt⁹ dei. si xps ✠bū dei: ✠bū

Exodi

Exo .xx

Matthi

homis oculis non videt: verbū dei videri
sic pt: Expellite ergo de cordib⁹ vris car-
nales cogitatões: vt vere sitis sub gra: vt
ad nouū testamtū ptineat: Jō vita etna
pmittit in nouo testamēto. Legite vetus
testamentū: et videte: quia carnali adhuc
pplo ea quidē pcipiebant que nobis. Mā
Exo.xx. vnū deū colere ⁊ nobis pcipit: Non acci-
pies inuanū nomē dñi dei tui. Et nob pci
tur: quod est scom pceptū. Obserua diem
sabbati magis nobis pcipit: qz spāliter ob
seruandū pcipit. Judei em seruiliter ob-
seruabāt die sabbati: ad luxuriā: ad ebrie
tatem. Quanto meli⁹ femine eoz lanā fa-
cerēt: q̄ illo die in neomenijs saltarēt. Ab
sit frēs: vt illos dicamus obseruare sabba
tū. Spūalit obsuat sabbatū xpian⁹: ab
stinēs se ab ope seruili. Quid ē em ab ope
ſuili? A peccato. Et vnde ꝓbam⁹? Dūm
j.viij. interroga. Omis q̄ facit pctm: seru⁹ ē pec
cati. Ergo et nobis pcipit spāliter obser-
uatio sabbati. Jā illa omia pcepta nobis
Exo.xx. magis pcipiunt: et obseruāda sunt: Nō oc
cides: Nō mechaberis: Nō furaberis: Nō
falsū testimoniū dices: Honora patrē tu-
um et matrē tuā: Nō cōcupisces rem ꝓxi-
mi tui: Nō cōcupisces vxorem ꝓximi tui.
Nonne ista omia et nobis pcipiunt? Sed
quere mercedē: ⁊ inuenies ibi dici: vt ex-
pellant hostes a facie tua: ⁊ accipietis ter
ram: quā ꝓmisit de⁹ pribus vris. Quia ñ
poterāt capere inuisibilia: puisibilia tenebā
tur. Quare tenebant? Ne penit⁹ interirēt
et ad idola laberent. Mā fecerūt hoc frēs
mei sicut legit: obliti tanta miracula que
fecit deus coram oculis eoz: Mare discissū
est: via facta est in medijs fluctib⁹. sequen
tes hostes eoz hisdē aquis opti sunt: per
quas illi trāsierūt. Et cū moyses hō dei re
cessisset ab oculis eoz idolū petierūt. et
xo.xxxij. dixerūt: Fac nobis deos qui nos pcedant
qz ille hō dimisit nos. Tota spes eoz ī ho
mine posita erat: nō in deo. Ecce mortuus
est hō: nunqd mortu⁹ ē de⁹: qui eruit eos
de terra egypti? Et cū fecissent sibi imagi
nē vituli: adorauerūt ⁊ dixerūt: Hi sūt dij
tui isrl: qui te liberauerūt de terra egypti
Quācito obliti: tam manifestā gram. Qui
bus ergo modis teneret ppls talis: nisi ꝓ
missis carnalib⁹? Ea ibi iubent in decalo-
go legis que et nobis: sed nō ea ꝓmittunt
que nobis. Nob qd ꝓmittit? Vita etna.
Hec est aūt vita eterna: vt cognoscant te j.xvij.
vnū deū verū: et quē misisti ihm xpm. Co
gnitio dei ꝓmittit. Jpa ē gra ꝓ gra. Ab
credim⁹? non videm⁹. Pro ista fide: pmiū
erit videre qd credim⁹. Mouerāt hoc pro
phete: ſz occultū erat anteq̄ veniret. Nā
quidā suspirās amator dicit: Vnā petij a ps.xxvj.
dño: hāc requrā. Et queris qui petat? Fo-
te em petit terrā lac et mel fluentē carna-
liter: quāuis spiritaliter ipa q̄rēda sit ⁊ pe
tenda: aut forte subiectōem hostiū suoz:
aut mortē inimicoz: aut impia: aut facul-
tates hui⁹ seculi. Ardet em amore: ⁊ mul-
tū suspirat: ⁊ estuat et anhelat. Videam⁹
qd petit. Vnā petij a dño: hāc requiram.
Quid ē hoc qd requirit? Vt inhabitē in-
qt in domo dñi: ꝓ oēs dies vite mee. Et pu
ta qz habitas in domo dñi: vñ ibi erit gau-
diū tuū? Vt contēpler inqt volūtatē dñi. ij
Fratres mei: vñ clamatis: vñ exultatis
vnde amatis nisi qz ibi ē scintilla hui⁹ ca-
ritatis? Quid desideratis rogo vos? Qd
videri pōt oculis: tāgi pōt. Pulchritudo
aliq̄ est: que oculos delectat. Mone marty
res amati sunt vehemēter: ⁊ q̄n eos cōme
moram⁹. inardescim⁹ in amore? Quid in
illis amam⁹ ffes? Abēbra laniata a feris?
Quid fedius: si oculos carnis interroges?
Quid pulchri⁹: si oculos mētis interroges?
Quid tibi videt adolescens pulcherrim⁹,
fur? Quo horrent oculi tui: Nū quid ocu-
li carnis horrēt? Si ipos interroges: nihil
illo corpe cōpositius: nihil ordinati⁹: ⁊ pa
rilitas mēbroz: ⁊ colozis delectatio: illi-
cit oculos: ⁊ tñ cū audis qz fur ē: fugis ho
minē anīo. Vides ex alia pte senē curuū:
baculo innitentē: vix se mouētē. rugis vn
diq̄ exaratū: qd vides quod oculos dele
ctet? Audis qz iust⁹ ē: amas: amplecteris.
Talia nobis pmia ꝓmissa sunt frēs mei:
tale aliqd amate: tali regno suspirate: et
talē patriā desiderate si vultis puenire ad
id: cū quo venit dñs nr: id ē ad gram ⁊ ve
ritatē. Si aūt corpalia pmia cōcupieris a
deo: adhuc nō sub lege es: ⁊ iō ipsam legē
implebis. Quando enim videris abunda
re ista temporalia in eis qui deum offen-
dunt: nutant gressus tui: ⁊ dicis tibi: Ecce
ego colo deū quotidie: ad ecclesiam cur-
ro: genua mihi trita sunt in orationibus:
et assidue egroto: homicidia faciunt ho-
mines: rapinas faciunt: ⁊ exultāt: ⁊ abūdāt

bene est illis. Talia ergo querebas a deo? Certe ad gram ptinebas. Si gram ideo tibi dedit de⁹: q⁹ gratis dedit gratis ama: noliad pmiū diligere deū: ipe sit pmiū tuum. Dicat ania tua: Unā petij a dño hāc
ps.xxvj. requirā: vt inhabitē in domo dñi p oīs dies vite mee: vt cōtēpler delectatōem dñi. Noli timere: ne fastidio deficias. Talis erat illa delectatio pulchritudinis vt sp tibi p̄sens sit: ⁊ nunq̄ satieris: immo semp satieris ⁊ nunq̄ satieris. Si eī dixero q⁹ nō satiaberis: fames erit. Si dixero q⁹ satiaberis: fastidiū timeo. Ubi nec fastidiū erit nec fames: quid dicā nescio. Sed de⁹ habet quod exhibeat nō inueniētib⁹ quō dicant: ⁊ credentib⁹ quod accipiant

Ab eo quod scriptū est: Et hoc ē te
Trac.iiij. stimoniū iohānis quādo miserunt iudei ab hierosolymis sacerdotes et leuitas: vsq̄ ad id: Et ego nesciebā eū: sed qui misit me baptizare in aqua ipse mihi dixit: sup quē videris spm̄ descendentē sicut colūbam et manentem sup eū: ipe est q̄ baptizat in spiritusancto.

Epissime audi

A uit sanctitas vra et optime nostis: qm̄ iohs baptista q̄nto p⁹clarior erat in natis mulier: et quāto humilior ad cognoscendū dñm: tanto meruit esse amicus sponsi: zelans non sibi: non suum honorē querens: sed iudicis sui quem tanq̄ p̄co p̄ibat. Itaq̄ pphetis p̄cedentibus p̄nunciare de xp̄o futura cōcessum ē: huic aūt digito ostendē. Sicut ignorabat xp̄s ab his qui pphetis nō crediderāt anteq̄ veniret: sic ab eis ignorabat et p̄sens. Uenerat eī humiliter primo ⁊ occultus: tanto occultior quanto humilior. Populi aūt spnentes ppter supbiā suā humilitatē dei: crucifixerūt saluatorē suū: et fecerunt damnatorē suū. Sed qui primo venit occultus quia venit humilis: nunquid deinceps non est venturus manifestus quia ex
ps.xlix. celsus? Audistis modo psalmū: De⁹ manifeste veniet: deus noster et non silebit. Si luit vt iudicaretur: non silebit cum ceperit iudicare. Non diceretur manifestus veniet nisi primo venisset occultus: nec diceret non silebit nisi quia p̄mo siluit. Quō ergo
Esa.liij. siluit? Interroga esaiā. Sicut ouis ad occisionē ductus est: et sicut agnus cora tondente se sine voce: sic nō aperuit os suū. Ueniet aūt manifestus: ⁊ nō silebit. Quō manifest⁹? Ignis ante eū p̄cibit: et in circuitu ps.xlix.
eius tēpestas valida. Tempestas valida tollere habet totā paleam de area que mō triturat: ⁊ ignis incendere quod tēpestas abstulerit. Modo autē tacet. Tacet iudicio: sed nō tacet p̄cepto. Si eī tacet xp̄s: quid sibi volūt hec euangelia? Quid sibi volūt voces aplice? Quid cātica psalmorū? Quid eloquia pphetar? In his omnibus xp̄s nō tacet. Sed tacet mō ne vindicet: nō tacet vt moneat. Ueniet aūt p̄clarus in vindicta ⁊ apparebit omnib⁹: ⁊ qui in eū non credūt. Modo vero quia ⁊ p̄ns occult⁹ erat: oportebat eī vt p̄temneret. Nisi eī cōtemneret: non crucifigeret. Si nō crucifigeret nō funderet sanguinē: quo p̄cio nos redemit. Ut aūt daret p̄ciū pro nobis crucifixus est: vt crucifigeret cōtēptus est: vt cōtēneret humilis aparuit. Tñ q⁹ quasi in nocte aparuit in corpe mortali: lucernā sibi accendit vnde videret. Ipa lucerna iohs erat. De quo iam multa audistis: ⁊ p̄sens lectio euāgelij verba iohis cōtinet. Primo quod principiū est cōfitentis: quia nō ipse erat xp̄s. Tanta aūt excellētia erat in iohāne vt posset credi xp̄s ē: ⁊ ī eo p̄bata ē hūilitas ei⁹ q⁹ dixit ñ se xp̄m esse: cū posset credi esse. †Ergo hoc ē te †Tertus
stimoniū iohānis: quādo miserunt bet Et
iudei ab hierosolymis sacerdotes et leuitas ad eū vt interrogarēt eū: Tu quis es? Nō aūt mitterent: nisi mouerent excellentia auctoritatis eius quia ausus est baptizare. Et cōfessus ē et nō negauit. Quid confessus est? Et confessus est: quia nō sum ego xp̄s. Et B
interrogauerūt eū. Quid ergo? Helias es tu? Mouerāt eī: quia p̄cessurus erat helias xp̄m. Non eī alicui incognitū erat nomen christi apud iudeos. Istū non esse christū putauerūt: nō oīno christū nō esse venturū: cum sperant venturū. Sic offenderūt in p̄sentē: offenderūt tanq̄ in humilē lapidem. Lapis eī ille adhuc puus erat: iā quidē p̄cisus de monte sine manibus: sicut dicit daniel pphēta vidisse se la- Daniel.ii
pidem p̄cisum de monte sine mamb⁹. Sed quid sequit? Et creuit inquit lapis ille et factus est mōs magn⁹: ⁊ impleuit vniuersā

faciem terre. Uideat ergo caritas vr̃a qd̃ dico: Xp̃s ante iudeos iam p̃cisus erat de monte. Montē regnū vult intelligi iudeorū. Sed regnū iudeoꝝ nō impleuerat: vniuersā faciē terre. Inde p̃cisus ē ille lapis quia inde natus est in p̃ntia dn̄s. Et quare sine manibus? Quia sine ope virili virgo pepit xp̃m. Iā ergo erat lapis ille p̃cis⁹ sine manibus ante oculos iudeoꝝ: sed humilis erat. Non īmerito: quia nondū creuerat lapis ille ⁊ impleuerat orbē terraꝝ: quod ostendit in regno suo quod ē ecclia que impleuit totā faciē terre. Quia ergo nondū creuerat offenderūt ī illū tanq̃ in lapidē: ⁊ factū ē ī eis qd̃ scriptū ē: Qui ce-
Lu. xx. ciderit sup lapidē ꝯquassabit̃: ⁊ sup q̃s ceciderit lapis ille conteret eos. Primo sup humilē ceciderūt: excelsus sup illos vēturus est. Sed vt eos vēturus excelsus conterat: primo eos humilis quassauit. Offēderūt in eū ⁊ quassati sunt: non cōtriti sꝫ quassati sunt: veniet excelsus ⁊ conteret eos. Sed ignoscendū est iudeis: qꝛ offenderunt in lapidē q̃ non creuerat. Quales sunt illi qui in ip̃m montē offendūt? Iam de q̃bus dicā cognoscitis: qui negāt ecclesiā toto orbe diffusā. Nō ī humilē lapidē: sed in ip̃m montē offendūt: quod fact⁹ est ille lapis dū cresceret. Ceci iudei nō viderūt humilē lapidē: Quāta cecitas est non videre montē? Ergo viderūt humilē ⁊ nō cognouerunt. Demonstrabat̃ illis p lucernā. Nā primo ille quo maior non surrexerat in natis mulierū dixit. Nō sū ego xp̃s.
Alia lr̃a habet Et dixit C Dictūq̃ illi ē. Nūquid tu es helias? ✝ Respōdit. Nō sum. Xp̃s em̄ p̃mittit añ se heliā: ⁊ dixit nō sum: et fecit nobis questionē. Timendū est em̄: ne minus intelligentes contraria putent ioh̃em dixisse q̃ xp̃s dixit. Quodā em̄ loco cū dn̄s ih̃s xp̃s in euangelio quedam diceret de se: respōderunt illi discipuli. Quomodo em̄ dicūt scribe: id est: p̃iti legis: quia heliā oportet
Math. xvij. primū venire? Et ait dn̄s. Helias iam venit: ⁊ fecerunt ei q̃ voluerunt: et si vultis scire ip̃e est iohānes baptista. Johannes autē interrogatus sic se cōfessus est heliā nō esse: quomō nec xp̃m eē. Et vtiq̃ sicut verū cōfessus est xp̃m se nō esse: sic verū cōfessus ē nec heliā se esse. Quomō ergo cōparabimus dicta p̃conis cū dictis iudicis? Absit vt preco mentiat̃. Hoc em̄ loq̃tur quod audit a iudice. Quare ergo ille non sum helias: ⁊ dn̄s ip̃e ē helias? Quia in eo dn̄s iesus xp̃s p̃figurare voluit futurū aduentū suum: ⁊ hoc dicere: quia in spiritu helie erat ioh̃s. Et quod erat iohānes ad primū aduentū: hoc erit helias ad scd̃m aduentū. Quomō duo aduentus iudicis: sic duo p̃cones. Iudex quidē ip̃e: p̃cones aūt duo: nō duo iudices. Oportebat aūt iudicē primo venire iudicādum: misit ante primū preconē: vocauit illū heliā: quia hoc erit in secundo aduentu helias quod in primo iohānes. Nāq̃ intēdat caritas vestra. q̃ verū dicam. Quādo conceptus est ioh̃s vl̃ potius quādo natus ē: spūssanctus hoc de illo homīe impleto ꝓphetauit. Et erit inquit p̃cursor altissimi: in spiritu et virtute helie. Non ergo helias: sed ī spiritu et virtute helie. Quid ē in Lu. j.
spū et v̄tute helie? In eodē spūsctō vice helie. Quare vice helie? Quia qd̃ helias scd̃o: hoc ioh̃es in primo aduentu fuit: Recte ergo iohānes ꝓprie respōdit: Nā dn̄s figurate helias ip̃e est ioh̃s. Iste aūt vt dixi ꝓprie: non sum ego helias. Si figurā p̃cursoris aduertas: ioh̃s ip̃e est helias. Quod em̄ ille ad primū aduentū: hoc ille ad scd̃m erit. Si ꝓprietatē p̃sone interroges: ioh̃s iohānes: helias helias. Dn̄s ergo ad p̃figuratōem recte ip̃e ē helias: Johānes aūt recte ad ꝓprietatē/nō sum helias. Nec iohānes falsum: nec dn̄s falsum: nec preco falsum: nec iudex falsum: si intelligas. Quis aūt intelligit: nisi qui imitatus fuerit humilitatē p̃conis ⁊ cognouerit celsitudinē iudicis. Nihil em̄ humilius ip̃o precone fratres mei: nullū tantū meritū ioh̃es habuit q̃ de ista ip̃a humilitate: quod cum possit fallere homīes et putari xp̃s et haberi ꝓ xp̃o. Tante em̄ gr̃e tanteq̃ excellentie fuit: confessus est tñ apte et dixit. Non sum ego christus. Nunquid tu helias es? Iam si diceret helias sum: ergo iam in scd̃o aduentu adueniens dn̄s iudicaret non adhuc in primo iudicaret̃: tanq̃ dicens. Venturus est adhuc ⁊ helias Nō sum inquit helias. Sed obseruate humilē ante quē venit ioh̃s: ne sentiatis excelsū ante quē venturus ē helias. Nā ⁊ dn̄s ita cōpleuit: ipse est ioh̃s baptista qui venturus est helias. Ipsa p̃figuratōe venit iste: qua ꝓprietate venturus est helias. Tunc

helias p ꝓprietatē helias erit: Nūc p simi
litudinē iohs helias erat. Modo iohan-
nes p ꝓprietatē iohānes est: tunc p simili
tudinē helias iohānes erit. Ambo preco
nes sibi dederūt similitudines suas: et te-
nuerūt ꝓprietates suas. Unus autē dñs
iudex: siue illo p̄cone p̄cedente siue illo.
Et interroganerunt eum. Quid ergo? He
lias es tu? Et dixit: Non Et dixerunt
ei. Propheta es tu? Et respondit
Nō: Dixerūt ergo ei. Quis es tu. †
vt responsum demus his qui mi-
serūt nos? Quid dicis de te ip̄o?
Ait. Ego vox clamātis indeserto.
Esaias illud dixit. In iohāne prophetia
ista esaie impleta est: Ego vox clamantis
indeserto. Quid clamantis? Dirigite vi
am domini: rectas facite semitas
dei nr̄i. Non vobis videt̄ p̄co eē: dicere/
exite facite viā? Nisi qd̄ p̄co exite dicit:
iohānes dicit venite. A iudice repellit p̄-
co: ad iudicē vocat iohs: Immo vocat io
hānes ad humilē: ne iudex sentiat̄ excel-
sus. Ego vox clamātis indeserto/dirigite
viā dñi: sicut dixit esaias propheta.
Non dixit ego sum iohs: ego sum helias:
ego sum ꝓpheta. Sz quid dixit? Hoc vo
cor: Ego vox clamātis indeserto/dirigite
viā dño: rectas facite semitas d̄i nr̄i: Ego
sum ip̄a ꝓphetia. Et qui missi fuerāt/
erant ex phariseis: id est ex principib⁹
iudeoꝝ. Et interrogauerūt eū et di-
xerūt ei. Quid ergo baptizas: si tu
non es xp̄s. neq; helias. neq; pro-
pheta? Quasi audacie videbat̄ eē bapti
zare: qꝛ si in qua p̄sona/ querim⁹: vtrū tu
sis xp̄s tu dicis te non esse. Querimus ne
forte p̄cursor illius sis: qꝛ nouim⁹ ante ad
uentū christi venturū eē heliā: te esse ne-
gas. Querimus ne forte aliq̄s multū p̄ue
niēs/p̄co es/id ē ꝓpheta/ꝛ accepisti hanc
ptātē: nec ꝓphetā te eē dicis. Et non erat
ꝓpheta iohs: maior erat q̄ ꝓpheta. Dñs
de illo tale testimonium dedit. Quid ex
istis indesertū videre Harundinē vento
agitatā? Utiq; nō vēto agitari subaudis:
qꝛ nō hoc erat iohs. qui a vēto moueret̄.
Qui em̄ a vēto mouet̄: circūflat̄ omī spū
seductorio. Sz q̄d existis videre Homi-
nē mollib⁹ vestitū? Uestiebat̄ em̄ iohan
nes aspis: id est tunica facta d̄ pilis came-
li. Ecce q̄ mollib⁹ vestiunt̄: in domib⁹ re-

D
Al' Et dixe runt.
Alia lr̄a nō habet. tu.
Math. xi.

gū sūt. Nō ergo existis videre hoīez mol
lib⁹ vestitū. Sz q̄d ex istis videre? Pro-
phetam? Ita dico vobis maior q̄ ꝓphe-
ta hic: qꝛ ꝓphete lōge añ p̄nūciauert̄. Jo
hānes p̄sentē demōstrabat: Quid ergo tu
baptizas: si tu nō es xp̄s/neq; helias/neq;
ꝓpheta? Rn̄dit eis iohēs † ꝛ dixit.
Ego baptizo ī aq̄: medi⁹ aūt vr̄m
stetit quē vos nescitis. Humilis em̄
nō videbat̄: et ꝓpterea lucerna accēsa ē:
Uidete quō det locū: q̄d aliud posset pu
tari? Ip̄e ē q̄ p⁹ me † venit/q̄ añ me
fact⁹ ē: Sicut iā dixim⁹: id est añ positus
ē mihi: cui⁹ ego nō sum dign⁹ vt fol
uā corrigiā calciamenti eius †. Quā
tū se abieit: ꝛ ideo multū eleuat⁹ ē: qm̄ q̄
se humiliat exaltabit̄. Uñ debet videre
sctītas vr̄a: qꝛ si iohs sic se humiliauit vt
diceret/nō sum ego dignus corrigiā solue
re: quō habēt hūiliari q̄ dicūt nos bapti-
zamus: nos qd̄ damus nr̄m ē: ꝛ qd̄ nr̄m est
sctm̄ ē? Ille dicit/nō ego sz ille: illi dicūt/
nos. Nō est dign⁹ iohs soluere corrigiam
calciamenti ei⁹. Quod si dignū se diceret
q̄ humilis eēt: Et si dignū diceret: ille ve
nit post me q̄ añ me factus est/ cui⁹ tantū
mō corrigiā calciamenti dignus sum sol-
uere: multū se humiliasset. Qñ aūt nec ad
hoc dignū se dicit. Uere plenus spūsctō
erat: q̄ sic seruus/dñm agnouit/ꝛ ex seruo
amic⁹ fieri meruit Hec in bethania fa
cta sunt transiordanē: vbi erat io-
hānes baptizans ¶ Altera aūt die
vidit iohēs iesū veniētē ad se ꝛ ait:
Ecce agn⁹ dei: ecce q̄ tollit pcta mū
di ¶ Nemo sibi arroget et dicat: quia ip
se auferet peccata mundi. Unde iam in-
tendite: cōtra quos sup̄bos intendebat di
gnū iohs. Nō dū erāt nati heretici: ꝛ iam
ostendebat̄ cōtra illos. Clamabat tunc a
fluuio: cōtra quos mō clamat ex euange-
lio. Uenit iesus: ꝛ q̄d dicit ille? Ecce ag-
nus dei. Si agnus dei innocēs: ꝛ iohs ag-
nus. An non ꝛ ip̄e innocēs? Sed q̄s inno-
cens? quantū innocēs? om̄s ex illa tradu
ce veniūt: ꝛ illa ꝓ pagine/de qua cantat
gemēs dauid. Ego ī iniq̄tate ꝯcept⁹ sum:
et in peccatis mater mea ī vtero me aluit.
Solus ḡ ille agn⁹: q̄ nō sic venit. Non em̄
in iniq̄tate cōcept⁹ ē/ qꝛ nō de mortalita-
litate conceptus est/nec eū ī peccatis ma
ter eius in vtero aluit quē virgo concepit

† Alia lr̄a dicens
Alia lr̄a venturus
E

virgo pepit: quia fide cõcepit: fide suscepit: ergo ecce agnus dei: Nõ habet iste traducẽ. De adã carnẽ tm̃ assumpsit: de adã adã pctm̃ nõ assumpsit: Qui non assumpsit de nr̃a massa peccatũ: ip̃e est qui tollit nostrũ peccatũ: Ecce agn⁹ dei: ecce q̃ tollit peccata mundi. Nostis qꝛ quidã homines dicunt: Aliquãdo nos tollimus peccata hominib⁹: quia sancti sum⁹. Si enim nõ fuerit sctũs q̃ baptisat: quõ tollit peccata alterius: cũ sit ip̃e homo plen⁹ pctõ? Contra istas disputationes verba nostra non dicamus: hunc legamus: Ecce agnus dei: ecce qui toilit peccata mundi: Non sit p̃sumptio hominib⁹ in homines: non transmigret passer in mõtes: In dño cõfidat: Et si leuat oculos suos ĩ mõtes vnde veniet auxiliũ ei: intelligat ⁊ auxiliũ eius a dño qui fecit celum et terrã. Tante excellentie iohs dꝛ ei. Tu es xp̃s? dic̃ nõ: tu es helyas dicit nõ: tu es ꝓpha: dic̃ nõ? Quare g̊ baptisas? Ecce agn⁹ dei ecce q̃ tollit pcã mũdi. Hic ẽ de quo dixi: post me venit vir q̃ ante me factus ẽ: quia prior me erat. Et post me venit qꝛ posterius nat⁹ est ante me factus/ quia p̃latus est mihi. Prior me erat: quia in principio erat verbũ: et verbũ erat apud deũ: ⁊ deus erat verbũ. Et ego nesciebã eũ dixit Sed vt maĩfestaret̃ † isrl̃i. ꝓpterea veni ego in aqua baptisãs. Et testimoniũ ꝑhibuit iohẽs dicens: q̃s vidi spm̃ † de celo descẽdentem quasi columbã ⁊ mansit sup eũ: et ego nesciebã euꝫ: Sed q̃ me misit baptizare in aqua: ille mihi dixit: Sup quẽ videris spm̃ descendentẽ ⁊ manentẽ sup eũ: hic est q̃ baptizat in spũsctõ. Et ego vidi et testioniũ ꝑhibui: quia hic est filius dei.

ll' in israel

ll' de celo

⁹ columbã

Intendat modicũ caritas vr̃a: Iohẽs qñ didicit xp̃m? Missus ẽ enĩ: vt baptisaret in aqua: Quesitũ ẽ q̃re: vt manifestaret isrl̃i dixit. Quid ꝓfuit baptismũ iohãnis? Frẽs mei si ꝓfuit aliq̃d ⁊ mõ maneret: ⁊ baptizarent̃ homĩes in baptismate iohis: ⁊ sic venirẽt ad baptismũ xp̃i. Sed q̃d ait? Vt manifestet̃ isrl̃i: Id est ip̃i isrl̃i ppl'o isrl'/vt manifestet̃ xp̃s venit baptizare in aq̃: Accepit mĩsteriũ baptismatis iohãnis in aq̃ pnĩe parare viã dño: nõ exñs dñs: ac vbi cognitus ẽ dñs supfluo ei via parabat̃: qꝛ cognoscentib⁹ se ip̃e fact⁹ est via: Itaq̃ nõ durauit diu baptismũ iohãnis: Sed quõ demonstratus ẽ dñs hũilis: ideo accipet baptisma iohis in quo baptizaret̃ ip̃e dñs? ⁊ opus erat dño baptisari? Et ego interrogãs ecce respõdeo. Opus erat domino nasci: opus erat domino crucifigi: opus erat domino mori: opus erat domino sepeliri. Si ergo tantã suscepit ꝓ nobis humilitatẽ: baptisma nõ erat suscepturus? Et quid ꝓfuit qꝛ suscepit baptisma serui: nisi vt tu nõ dedignareris suscipe baptismũ dñi? Intẽdat caritas vr̃a: Futuri erãt aliq̃ in eccl'ia excelsioris gr̃e cathecumini. Fit enĩ aliqñ vt videas cathecuminũ abstinentẽ ab omni cõcubitu: vale facientẽ seculo: renunciantẽ omnib⁹ quepossidebat: ⁊ distribuentẽ paupibus: ⁊ cathecumin⁹ ẽ: Instructus est etiã forte doctrina salutari: supra multos fideles. Timendũ ẽ huic: ne dicat apud semetipsum de baptismate sctõ quo pctã dimittũtur. Quid plus acceptur⁹ sum? Ecce ego melior sum illo fidele ⁊ illo fidele: cogitãs aut fideles aut cõiugatos/ aut forte idiotas/ aut habẽtes ⁊ possidẽtes res suas q̃s ip̃e distribuit iã paupib⁹: ⁊ meliorẽ se esse arbitrãs q̃ ille q̃ iã baptisatus ẽ dedignet̃ venire ad baptismũ dicẽs. Hoc sum accepturus: qd̃ habet ille ille? Et ꝓponat sibi illos quos ꝯtẽnit ⁊ quasi sordeat illi hoc accipe qd̃ acceperũt inferiores: qꝛ iã videtur ip̃e sibi melior: ⁊ tamẽ oĩa pctã supra illũ sunt: ⁊ nisi aduenerit adsalutare baptismũ vbi pctã soluunt̃ cũ omni excellentia sua nõ potest intrare in regnũ celorũ: Sed vt illã excellentiã inuitaret ad baptismũ suũ vt pctã illi dimitterent̃ venit ipse ad baptisma serui sui: ⁊ cum ip̃e nõ haberet qd̃ ei dimitteret̃: nec quid in illo lauaret̃ suscepit a seruo baptisma: et tanq̃ allocutus est filiũ supbientẽ ⁊ extollentem se ac dedignantẽ se forte accipe cum idiotis vnde ei possit salus venire: Et q̃si dicens. Quantũ te extendis? quantũ te extollis? quanta est excellentia tua: quãta gr̃a tua? maior põt esse q̃ mea? Si ego veni ad seruum: tu dedignaris venire ad dñm? Si ego suscepi baptisma ſui: tu dedignaris a dño baptisari? Nã vt noueritis fratres mei quia non ex necessitate alicuius vinculi peccati dñs veniebat ad ipsum iohem: sicut dicũt alij euangeliste cũ

f

Matth. iij

ioꝛes: Tu ad me venis: ⁊ ego a te debeo baptizari. Et q̃d/ipe ei ſpõdit? Sine mõ vt impleaꝛ omis iuſticia. Quid ẽ impleatur omis iuſticia? Modi veni ꝓ homibus: baptizari nõ debeo ꝓ homibus? Quid ẽ impleaꝛ omis iuſticia? Impleaꝛ omis humilitas. Quid ergo? Illõ erat ſuſceptur⁹ baptiſma a bono ſeruo: q̃ paſſione ſuſcepit a ſeruis malis?

B (Intendite g̃ baptizato dño. Si ꝓpterea baptizauit ioꝛes vt in eius baptiſmo dñs oſtenderet humilitatẽ: nemo ali⁹ baptizareꝛ baptiſmate iohãnis. Multi aũt baptizati ſũt baptiſmo ioꝛis: baptizatus ẽ ⁊ dñs baptiſmo ioꝛis: et ceſſauit baptiſmũ ioꝛis. Deinde iã miſſus ẽ i carcerẽ ioꝛs. Deinceps nemo baptizat⁹ inueniꝛ illo baptiſmate. Si g̃ ꝓptereavenit ⁊ ioꝛs baptizans vt dñi hũilitas nob ostẽderet: vt q̃a ille ſuſcepit a ſeruo: nos non dedignaremur ſuſcipe a dño: dñm ſolũ baptizaret. Sz ſi ſolũ dñm ioꝛs baptizaret nõ deeſſent q̃ putarẽt ſancti⁹ fuiſſe baptiſma ioꝛis q̃ xpi: q̃ſi baptiſmate ioꝛis ſolus xps meruiſſet baptizari: baptiſmate aũt xpi genus humanũ. Intendat caritas veſtra. Baptiſmate xpi baptizati ſumus: non tm̃ nos: ſed et vniuerſ⁹ oꝛbis terraꝝ: ⁊ baptizatur vſq; in finẽ. Quis nm̃ poteſt ex aliqua pte ꝓparari xpo: cui ſe ioꝛs dixit indignũ ſoluere coꝛrigiã calciamenti? Si ergo ille xps tante excellentie homo deus ſolus baptizaretur baptiſmo ioꝛis: quid dicturi erãt homies? Qualle baptiſma habuit ioꝛs? Magnũ baptiſma habuit: ineffabile ſacramentũ. Vide: q̃ ſolus xps meruit baptizari ioꝛis baptiſmate: atq; ita maioꝛ videretur baptiſma ſeruꝝ: q̃ baptiſma dñi. Baptizati ſunt et alij baptiſmate ioꝛis: ne melioꝛ videtur baptiſma ioꝛis q̃ xpi. Baptizatus eſt aũt ⁊ dñs: vt dño ſuſcipiẽte baptiſma ſerui: nõ dedignarẽtur alij ſerui ſuſcipe baptiſma dñi. Ad hoc ergo miſſus erat ioꝛs: ſed nouerat xpm/an nõ nouerat? Si non nouerat: quare dicebat quãdo venit ad fluuiũ xps: Ego a te debeo baptizari: hoc eſt: ſcio qui ſis? Si ergo iã nouerat: certe tunc cognouit quando vidit columbã deſcendentẽ. Manifeſtũ eſt quia columba non deſcendit ſup dñm: niſi poſteaq̃ aſcẽdit de aqua baptiſmi. Dñs baptizatus aſcendit ab aqua: apti ſunt celi: ⁊ vidit ſuper eũ colũbã. Si ergo poſt baptiſma deſcendit columba: anteq̃ baptizaretur domin⁹: dixit illi ioꝛes. Tu ad me venis: Ego a te debeo baptizari. Añ illũ nouerat qui dixit: Tu ad me venis: Ego a te debeo baptizari? Quõ ergo dixit: ⁊ ego ne ſciebã eum: ſed qui me miſit baptizare in aqua ille mihi dixit: Sup quẽ videris ſpiritũ deſcendentẽ ſicut columbã ⁊ manentẽ ſup eũ: hic eſt qui baptizat in ſpũſctõ. Non parua queſtio ẽ fratres mei. Si vidiſtis queſtionẽ nõ parũ vidiſtis: ſupeſt vt ipſius ſolutõem dñs det: Tamen illud dico: ſi vidiſtis queſtionẽ non eſt pax: Ecce poſitus ẽ ioꝛs ante oculos vꝛos: ſtans ad fluuiũ ioꝛes baptiſta. Ecce venit dñs ad huc baptizãdus/ nondũ baptizatus: audi vocẽ ioꝛis: Tu ad me veis? Ego a te debeo baptizari. Ecce iã cognoſcit dñm: a q̃ vult baptizari: baptizatus domin⁹ aſcendit ab aqua: apiunt celi: deſcẽdit ſpirit⁹. Modo illũ cognoſcit ioꝛs. Si mõ illũ cognoſcit: cui dixit antea: ego a te debeo baptizari? Si aũt nõ eũ modo cognoſcit: q̃ iã nouerat eum: quid eſt q̃d dixit: non nouerã eum: ſed qui me miſit baptizare ille mihi dixit: Sup quẽ videris ſpiritũ deſcẽdentẽ ⁊ manentẽ ſup eũ ſicut columbã: ipſe eſt qui baptizat in ſpũſctõ. Fratres ſi iſta queſtio hodie ſoluaꝛ: grauat vos: nõ dubito: quia iam multa dicta ſunt. Sciatis aũt talem iſtã queſtionẽ eſſe: vt hec ſola ꝑmat partẽ donati. Ad hoc dixi caritati veſtre vt intentos vos facerẽ: ſimiliter vt ſoleo ſimul vt oꝛetis ꝓ nobis/⁊ ꝓ vobis: vt et nobis det dñs digna loq̃: ⁊ vos digna cape mereamini. Interim hodie dignamini differre. Sed hoc breuiter dico interi: donec ſoluaꝛ. Interrogate pacifice ſine rixa: ſine cõtentione: ſine altercationibus: ſine inimicitijs: ⁊ vobiſcũ q̃rite: et alios interꝛogate ⁊ dicite: Hãc queſtionẽ ꝓpoſuit hodie eps nr̃: Aliquando ſi dñs ꝓceſſerit ſolutur⁹ eã. Siue ſoluaꝛ: ſiue nõ ſoluaꝛ: putate me ꝓpoſuiſſe quod me mouet. Moueoꝛ eẽ multũ: dicit ioꝛs: ego a te debeo baptizari: tanq̃ xpo cognito. Si eẽ nõ nouerat eum a quo voluit baptizari: temere dicebat: ego a te debeo baptizari. Nouerat g̃ eũ. Si nouerat eũ: q̃d ẽ ergo quod dicit: nõ nouerã eũ: ſed q̃ me miſit baptizare in aqua ipe mihi dixit: Sup quẽ videris ſpm̃ deſcendentẽ ⁊ manentẽ ſup eum ſicut columbã: ipe eſt q̃ baptizat in ſpũſcto? Quid dicturi ſũt? Quia ne ad illũ veniſſet dñs baptizandus: ait ipſe

scimus quãdo venerit columba. Ne forte ibi lateat: legant alij euangeliste: q̃ plani⁹ illud dixerunt: & inuenimus aptissime tũc descẽdisse columbã cum dñs ab aqua ascendit. Sup baptizatũ enim xp̃m aperti sunt celi: & vidit spũsanctũ descendentẽ: si iam baptizatũ cognouit: venienti ad baptisma: quõ dicit: ego a te debeo baptizari? Hãc vobiscũ interim ruminate: hãc vobiscum cõferte: hãc vobiscũ tractate: Prestet dñs deus nr̃: vt anteq̃ a me audiatis alicui vr̃m priori eam reuelet. Tamẽ frẽs hoc sciatis q̃ p istius questionis solutionẽ pars donati de baptismi gr̃a vbi nebulas obtendunt impijs & retia tendũt auibus volantib⁹ si frontẽ habeãt omnio nõ habebunt: omnio eor̃ ora claudent

Ab eo qđ scriptũ ẽ: & ego nesciebã eũ: sed q̃ me misit baptizare in aq̃ ille mihi dixit: Sup quẽ videris spm̃ descẽdentẽ et manentẽ sup eũ ipe ẽ q̃ baptizat in spũsctõ et igni.

Trac. v. A

Sicut dominꝰ voluit: ad diẽ ꝓmissionis nostre puenim⁹: Prestabit etiaz hoc: vt ad ipius ꝓmissionis redditionem puenire possimus. Tunc em̃ ea que dicimus & nobis & vobis vtilia sunt: si ab ipso sunt. Que aũt ab homine sunt mendacia sunt: sicut ipe dixit dñs nr̃ iesus christus: Qui loquit̃ mendaciũ: de suo loquit̃. Nemo habz de suo: nisi mendaciũ & peccatũ. Si quid aũt homo habz veritatis atq̃ iustitie: ab illo fonte est quẽ debemus sitire in hac heremo: vt ex eo quasi guttis quibusdam irrorati: & in hac pegrinatione interim consolati ne deficiamus in via venire ad eius requiẽ satietatẽq̃ possim⁹. Si ergo qui loquit̃ mendaciũ ō suo loquit̃: qui loquit̃ veritatẽ de deo loquit̃: verax iohs: veritas xps. Verax iohs: sed omis verax: a veritate verax est. Si ergo verax iohs: & verax eẽ homo nõ potest nisi a veritate: a quo erat verax nisi ab eo q̃ dixit: Ego sũ veritas? Nõ ġ posset dicere: aut veritas cõtra veracẽ: aut verax cõtra veritatẽ. Veracẽ veritas misit: & ideo verax erat qm̃ a veritate missus erat: si veritas iohem miserat: xps eum miserat/Sed qđ xps cum pre facit/pater facit: & quod pat cum christo facit/xps facit: nec seorsũ pater aliquid facit sine filio: nec seorsum aliquid filius sine patre. Inseparabilis caritas: inseparabilis vnitas: inseparabilis maiestas: inseparabilis ptãs: scõm hec verba que ipe posuit: Ego & pater vnũ sumus. Quis ġ misit iohem? Si dicam⁹/pr̃ verum dicim⁹: si dicamus filiꝰ verũ dicim⁹: manifestius aũt vt dicam⁹ pater et filiꝰ. Quez misit ergo pater & filius vnꝰ deꝰ misit: q̃ filiꝰ dei dixit: ego & pater vnũ sum⁹. Quõ ergo nesciebat eũ a quo missus est? Dixit em̃: Ego nesciebã eũ: sed q̃ misit me baptizare in aq̃ ipe mihi dixit: Interrogo iohem: qui te misit baptizare in aqua: qđ tibi dixit? Sup quẽ videris spm̃ descendentẽ sicut columbã: & manentẽ sup eum: ipe est q̃ baptizat in spũsãcto. Hoc tibi o iohs dixit q̃ te misit: manifestũ ẽ: q̃ hoc: Quis ġ te misit? Forte pater? Verus deꝰ pat̃ & veritas dei filiꝰ: si pater sine filio te misit: deꝰ sine veritate te misit. Si ideo aũt verax es q̃ veritatẽ loqueris & ex veritate loqueris/nõ te misit pater sine filio: sz si mul te misit pater & filiꝰ. Si ergo & filiꝰ te misit cũ pre: quõ nesciebas eũ a quo missus es? Quẽ videras in veritate ipe te misit vt agnosceret̃ i carne & dixit: Sup quẽ videris spm̃ descendentẽ sicut columbã & manentem sup eũ: ipe est q̃ baptizat i spũ sctõ. Hoc audiuit iohes vt nosset eũ quẽ nõ nouerat: an vt plenius nosset quẽ iam nouerat? Si em̃ omni ex pte non nosset: venienti ad fluuiũ vt baptizaret̃: non diceret: Ego a te debeo baptizari: & tu venis ad me? Nouerat ġ. Qũ aũt colũba descẽ dit: iã baptizato dño: & ab aqua ascendente: at si ille qui eũ miserat dixit: sup quẽ videris spm̃ descendentẽ sicut colnmba & manẽtẽ sup eũ: ipe ẽ q̃ baptizat in spiritusctõ: et non nouerat eũ: sed colũba descendente cognouit eũ. Colũba vero tũc descendit qñ dñs ab aqua ascendit. Tũc ãt cognouerat iohs dñm qñ ad eũ dñs ad aquã veniebat: manifestat̃ noꝰ ꝗa iohs scõm aliquid nouerat: scõm aliqđ nõ nouerat dñm. Nisi ãt hoc intellexerim⁹: mẽdax erat: Quõ ġ erit verax agnoscẽs qui dixit: Tu ad me venis: ego aũt a te debeo baptizari? Verax ẽ cũ hoc dicit: Et quõ rui sum verax est cũ dicit: Ego non nouerã eũ: sed q̃ misit me baptizare in aqua ipse mihi dixit: sup quẽ videris spiritum descendentẽ sicut columbã/et manentẽ sup eum: ipe est qui baptizat i spiritusancto? Innotuit p columbã dñs/nõ ei q̃ se nõ no

Matth. iij

uerat: sed ei q̄ in eo aliquid nouerat/ aliquid nō nouerat. Nr̄m ē ḡ querere quid in eo iohs nondū nouerat: ⁊ ꝑ columbam didicit. Quare missus ē iohs baptizās: iā memini me quantū potui dixisse caritati vr̄e. Si enī baptismū iohānis necessariū erat saluti nr̄e: ⁊ mō debuit exerceri. Nō enī mō nō saluant̄ homīes/ aut mō plures nō saluant̄: aut alia tunc salus erat/ ⁊ alia mō. Si mutat⁹ ē xp̄s: mutata ē salus. Si salus in xp̄o est/ ⁊ idē ip̄e est xp̄s: eadē nob̄ salus ē. Sed quare missus est iohs baptizans? Quia oportebat baptizari christū. Quare oportebat baptizari xp̄m? Quia oportuit nasci xp̄m: qr oportuit crucifigi xp̄m. Si enī viā hūilitatis demōstraturus aduenerat/ ⁊ se ip̄m facturus ip̄am humilitatis viā: in omnib⁹ ab eo implēda erat. Humilitatis auctoritatē dare baptismo suo/ huic dignat⁹ ē: vt cognoscerēt serui/ sui/ quāta a lacritate deberent currere ad baptismū dñi: qñ ip̄e nō dedignat⁹ est suscipe baptismū ſui. Donatū enī erat h̄ iohānī: vt ip̄i⁹ baptismū diceret̄: ¶ Hoc attendat ⁊ distinguat/ ⁊ nouerit caritas vestra. Baptismū qd̄ accepit iohannes: baptismū iohis dictū ē. Solus tale donū accepit: Nullus ante illū iustoꝝ: null⁹ post illū vt accipet baptismū: qd̄ baptismū ipsius diceret̄. Accepit quidē. Non enī a se possit aliquid: Si enim a se quis loquit̄: mēdaciū de suo loquit̄. Et vnde accepit: nisi ab ip̄o dño iesu xp̄o? Ab illo vt baptizare possit accepit: quem postea baptizauit. Nolite mirari. Sic enim hoc fecit xp̄s in iohāne/ quō q̄ddā fecit in mr̄e. De xp̄o enī dictū ē. Omīa per ip̄m facta sunt. Si omīa ꝑ ip̄m/ ⁊ maria ꝑ ip̄m facta ē: de qua postea natus est xp̄s. Intēdat caritas vestra Quō creauit mariā/ ⁊ creatus ē ꝑ mariā: sic dedit baptismū iohi/ ⁊ baptizat⁹ est a iohāne. Ad hoc ergo accepit baptismū a iohanne: vt accipiens quod inferi⁹ erat ab inferiore/ ad id quod superi⁹ erat hortaretur inferiores. Sed quare non solus ip̄e baptizatus est a iohāne: si ad hoc missus erat iohānes/ ꝑ quem baptizaret xp̄s/ vt pararet viā dño/ id est ipsi christo? Et hoc iam diximus. Sed cōmemoram⁹: que necessaria sunt p̄senti questioni. Si solus domin⁹ noster iesus christus baptizatus esset baptismate iohānis: tenete quod diximus/ non tantū valeat seculū/ vt deleat a cordibus vestris/ quod ibi scripsit spūs dei. Non tantū valeant spine curarū/ vt suffocent semē qd̄ seminat̄ in vobis. Quare enī cogimur eadem repetere/ nisi quia de memoria cordis vr̄i/ securi non sum⁹? Si ergo solus dñs baptizatus eēt/ baptismate iohānis/ non deessent qui sic eū haberent/ vt putarēt baptismū iohānis maiorem esse/ q̄ꝫ esse baptisma christi. Dicerent enim. Usq; adeo illud baptisma maius est: vt solus christus baptizari meruisset. Ergo vt daretur nobis a domino exēplum humilitatis/ ad ꝑcipiendū salutem baptismatis/ Christus suscepit qd̄ ei op⁹ non erat: sed ꝓpter nos op⁹ erat. Et rursus ne hoc ip̄m quod accepit a iohanne christus p̄poneretur baptismati christi: ꝑ missi sunt et alij baptizari a iohāne. Sed qui baptizati sunt a iohāne: non eis sufficit. Baptizati sunt enī baptismo christi: qui non baptismū christi erat baptismum iohānis. Qui accipiunt baptismū christi. baptismū iohānis non querunt. Qui acceperunt baptisma iohānis: baptismū christi quesierūt. Ergo christo sufficit baptismū iohānis. Quomodo nō sufficeret: qñ nec ip̄m erat necessarium? Illi enim nullum baptismū erat necessariū: sz adhortādos nos ad baptisma suū suscepit baptismū serui: Et ne p̄poneretur baptismū serui baptismo dñi: baptizati sunt alij baptismate cōserui: Sed qui baptizati sunt baptismate conserui: oportebat vt baptizarētur baptismate dñi: Qui añt baptizantur baptismate dñi: nō opus habēt baptismate conserui: Qm̄ ḡ accepat iohs baptismū quod ꝓprie iohis diceret̄: Dñs aūt iesus xp̄s baptismū suū noluit alicui dare/ non vt nemo baptizaretur baptismo dñi: sz vt semꝑ ip̄e dñs baptizaret: id est ⁊ quos ministri dñi baptizaturi erāt dñs baptisaret non illi ¶ Aliud est em̄ baptizare ꝑ mīsteriū aliud baptisare ꝑ ptātem: Baptisma em̄ tale est qualis est ille in cuius potestate datur: non qualis est ille ꝑ cuius ministeriū datur: Tale erat baptismū iohānis qualis iohānes. Baptisma iustum tanq̄ꝫ iusti tamen hominis: Sed qui acceperat a domino talē gratiam et tantā gratiam. vt dignus esset preire iudicem et cum digito ostendere ⁊ implere vocē ꝓphetie il

de cōse. iiij. Aliu enī de cōse. iiij. bapt iiij. sent. v. ca. j. l. p

lius. Vox clamantis in deserto parate vi
am dñi. Tale aũt baptisma dñi: q̃lis do-
min⁹: Ergo baptisma dñi qualis dñs. Er-
go baptisma dñi diuinũ. quia dñs deus.
Potuit aũt dñs ihesus xp̃s si vellet dare
potestatem alicui seruo suo vt daret bap
tismũ suũ tanq̃ vice sua trãs ferre a se ba
ptisandi potestatẽ ⁊ cõstituere in aliquo
seruo suo: et tantã vim dare baptismate
trãslato in seruo: quantã vim haberet ba
ptisma datũ a dño. Hoc noluit: vt in illo
spes esset baptizato⁹ /a quo se baptiza-
tos agnoscerẽt. Voluit ergo seruũ pone-
re spem in seruo: Ideoq̃ clamabat ap̃s:
cũ videret homies volẽtes ponere spem
in seipo. Nunqd paul⁹ ,p vobis crucifix⁹
est: aut in nomine pauli baptizati estis:
Baptizauit ergo paulus tanq̃ mĩster: nõ
tanq̃ ipa potestas. Baptizauit aũt dñs:
tanq̃ potestas. Intendite: Et potuit hãc
potestatẽ seruis dare ⁊ noluit: Si cñ da-
ret hanc potestatẽ seruis/ id est vt ⁊ ipo⁹
esset qõ dñi erat/tot essent baptismata qõ
essent serui: vt quõ dictũ ẽ: baptisma io-
hãnis/sic diceret baptisma petri /bapt s-
ma pauli/baptisma iacobi/thome/mathei
bartholomei. Illud eñ baptisma iohan-
nis dictũ est: Sed forte aliqs existit et di
cit: Proba nobis: quia illud baptisma io-
hãnis dictũ est: Probabo/ipa veritate di
cente: quãdo interrogauit iudeos Bap-
tisma iohãnis vnde ẽ: de celo/an ex homi
nibus: Ergo ne tot baptismata dicerent/
quot essent serui/qui baptizabãt accepta
ptãte a dño/sibi tenuit dñs baptizãdi po
testatẽ: seruis ministerium dedit. Dicit se
ru⁹ baptizare: recte dicit: sicut ap̃s dic.
Baptizaui aũt ⁊ stephane domũ: sz tanq̃
mĩster. Ideo si sit malus/⁊ contingat illi
habere mĩsteriũ/⁊ si eũ hoies nõ nouerũt
et de⁹ eũ nouit: pmittit de⁹ baptizare per
eũ q̃ sibi tenuit ptãtem. Hoc aũt iohs nõ
nouerat in dño: Quia dñs erat, nouerat:
q⁹ ab ipo debebat baptizari: nouerat ⁊ cõ
fessus est: q⁹ veritas erat ille/⁊ ille verax
missus a vitate ẽ nouerat: Sz qd in eo nõ
nouerat: Quia sibi retentur⁹ erat baptis-
matis sui ptãtem/⁊ nõ eã trãsmissurus /et
translatur⁹ in aliquẽ seruũ: Sz siue bapti
zaret in mĩsterio seru⁹ bon⁹/siue baptiza-
ret in mĩsterio seruus malus: nesciret ille
qui baptizaret baptizari/nisi ab illo qui si
bi tenuit baptizandi ptãtem. Et vt noue-
ritis fratres/quia hoc in illo non nouerat
iohannes/et hoc didicit p columbã. Dñm
eñ nouerat: sed eũ baptisandi sibi ptãtem
retenturũ: et nulli seruo eam dat rũ/non
dũ nouerat. Scõm hoc dixit. Et ego n sci
ebã eũ Et vt noueritis q⁹ hoc ibi didi-
cit: attẽdite sequentia: Sed qui misit me
baptizare in aqua: ipe mihi dixit. Super
quẽ videris spñm descendentẽ sicut colum
bã/et manentẽ sup eũ: hic est q̃ baptizat ĩ
spũsctõ. Quid ipe est: Dñs: Sed iã noue
rat dñm. Ergo putate hucu q̃ dixisse io-
hãnẽ/ego non nouerã eũ: Sz qui me misit
baptizare in aqua ipe mihi dixit: Queri-
mus q̃d dixit: Sup quẽ videris spñm desce
dentẽ sicut columbã/⁊ manentẽ sup eum:
ipse est. Sed quid ipse est: Quid me vo-
luit p columbã docere/qui me misit: quia
ipe erat dñs: Jam nouerã /a quo missus
erã. Jã nouerã eũ/cui dix: Tu ad me ve-
nis baptizari: ego a te debeo baptizari.
Vsq̃ adeo g̃ noueram dñm/vt ego ab eo
vellẽ baptizari: nõ vt a me ipe baptizare-
tur. Et tunc mihi dixit: Sine mõ: impleat
omis iustitia. Pati veni: baptizari nõ ve
ni: Impleat omis iust cia ait/ mihi deus
meus: impleat omis iustitia. Doceã/pfe- Batxxxviij
rã/plenã humilitatẽ. Noui supbiẽs in fu
turo pp̃lomeo: noui aliquos in aliq̃ excel
lẽtiori gr̃a futuros homies: vt cũ viderit
idiotas aliquos baptizari/illi q⁹ meliores
sibi videnť/siue cõtinẽtia /siue elemosinis
siue doctrina/dedignabunť forte acci-
pere/qõ illi inferiores acceperunt. Opor-
tet vt sanẽ eos: vt non dedigneť venire
ad baptisma dñi: q⁹ ego veni ad baptisma
serui. Jã g̃ hoc nouerat iohes: ⁊ nouerat
dñm. Quid ergo docuit columba: Quid
voluit p columbã id est spñm sanctũ/sic ve
nientẽ docere/qui miserat eũ: cũ ait. Sup
quẽ videris spñm descendentẽ sicut colum
bã/ ⁊ manentẽ sup eũ ii: ipe ẽ: Quis ipe ẽ:
Dñs: Noui. Sed nunqd hoc iã nouerat/
q⁹ dñs iste hñs baptizandi ptãtem in illo
seruo daturus eẽt: vt omis qui baptizat p
serui misteriũ/nõ imputet seruo sed dño:
Nunqd hoc iã noueras: Nõ hoc nouerã
ab eo q̃ mihi dixit: Sup quẽ videris spiri
tũ descendentẽ sicut columbã/⁊ manentẽ
sup eũ: ipe ẽ q̃ baptizat in spũsctõ: Nõ ait
ipe est dñs/nõ ait ipe est xp̃s/ non ait ipse

est ihs: nō ait ipse est qui natus ē de virgine maria posterior te et pōr te: nō ait hoc. Jā em̄ hoc nouerat iohs. Sed quid nō nouerat? Tantā ptātem baptismatis ipsum dñm habituꝝ et sibi retenturū: siue p̄sentē in terra: siue absentē corpe in celo: et p̄sente maiestate sibi retentuꝝ baptismatis potestatē: ne paulus diceret baptisma meū: ne petrus diceret baptisma meū. Jōo videte ⁊ intēdite vocē apl̄oꝝ. Nemo apl̄orū dixit baptisma meū. Quāuis vnū oīm esset euāgeliū: tamē inuenies dixisse euāgeliū meum: nō inuenis dixisse baptisma meū. Hoc ergo didicit iohēs fratres mei. Qđ didicit iohannes p columbā: discam⁹ et nos: Nō em̄ colūba iohannē docuit et
Canti. vj. eccl̄iā nō docuit: cui eccl̄ie dictū ē. Una ē colūba mea. Colūba doceat colūbā. Nouerit columba: qđ iohānes didicit p colūbā. Spūsctūs in spē columbe descendit.
F Hoc āt qđ discebat iohānes p colūbā: quare in colūba didicit? Oportebat em̄ vt disceret: nec hoc forte optebat vt nisi p columbā disceret. Quid dicā de columba fratres mei? Aut qñ mihi sufficit facultas vel cordis vel līgue dicere quō volo? Et forte nō digne volo quō dicendū est: nec sic tñ possum dicere quō volo: quāto minus quō dicendū est? Ego a meliore audire hoc vellē nō vobis dicere. Discit iohānes eū quē nouerat: sed in eo discit in quo eū nō nouerat. In quo nouerat non discit. Et quid nouerat? Dñm. Quid non
de cōse. dis. iiij. baptis. ℞ qđ nouerat. iiij. sent. dis. v. ca. ij. quia ministeriū i principio de cōse. dis. iiij. baptis. ℞ nō exhorreat iiij. sent. dis. v. ca. ij. circa princi. nouerat? Potestatē dñici baptismi in nullū hoīem a dño transiturā: sed ministeriū plane transiturū: ptātem a dño in neminē ministroꝝ: ministeriū et in bonos ⁊ in malos. Nō exhorreat columba ministerium maloꝝ: respiciat dñi potestatē. Quid tibi facit mal⁹ mīster: vbi bon⁹ ē dñs? Quid te īpedit malicios⁹ p̄co: vbi benivolus ē iudex? Johānes didicit per colūbā hoc: Quid ē quod didicit? Jp̄e repetat: Jpse mihi dixit inq̄t: Sup quē videris spīm descendentē sicut columbā ⁊ manentē super eum: hic est qui baptizat in spūsc̄o. Non ergo te decipiāt: o colūba seductores: qui dicunt nos baptizamus. Colūba agnosce quid docuit columba: Hic ē qui baptizat in spūsctō. Per columbā discit qz hic est. Et tu ei⁹ potestate putas te baptizari cuius ministerio baptizaris? Si hoc putas: nendū es in corpore columbe. Non mirandū: quia simplicitatē non habes. Simplicitas em̄ maxime per columbā demonstrat. Quare per simplicitatē columbe didicit ie hānes: hic est qui baptizat in spiritu sācto fratres mei: nisi quia columbe nō erant: qui eccl̄esiam dissipauerunt: Accipitres erant: milui erant. Non laniat columba: ⁊ vides eos inuidiā nobis facere quasi de p̄secutionib⁹ quas passi sunt. Corporales quidē passi q̄si p̄secutiones: cum essent flagella dñi manifeste dantis disciplinā ad tempus ne damnet in eternū: si eam non cognouerint seq̄z correxerint. Illi vero p̄sequunt eccl̄esiā: qui dolis p̄sequunt. Illi grauius corferiūt: qui lingue gladio feriunt. Illi acerbius sanguinē fundunt: qui christū quantū in ipsis est in homine occidūt. Perterriti videntur: quasi iudicio potestatū. Quid tibi faciat potestas si bon⁹ es? Si aūt mal⁹ es: time potestatē. Non em̄ frustra gladium Rō. xiū
portat: dicit apl̄s. Tuū gladiū noli educere: quo putis christū. Christiane: quid tu p̄sequeris in christiano? Quid in te p̄secutus est impator? Carnem p̄secutus ē: tu in christianos spīm persequeris. Non occidis tu carnem: ⁊ tamē nec carni parcunt. Et tamē quotquot potuerūt cedendo necauerunt: nec suis nec alienis pepcerunt. Notum est hoc omnibus. Jnuidiosa est potestas: quia legitima est. Jnuidiose facit qa iure facit: sine īuidia facit qa p̄ter leges facit Attēdat vnusquisq̄z vestrū fratres mei: quid habeat christianus. Quod homo ē/ cōmune cū multis: quod christianus est secernit a multis: et plus ad illū p̄tinet quod christian⁹ quā quod homo: Nam quod christian⁹ / renouatur ad imaginē dei a quo homo factus est ad imaginē dei: quod aūt homo / posset et malus: posset ⁊ pagan⁹: posset ⁊ idolatra. Hoc tu p̄sq̄ris in xp̄iano: qđ meli⁹ habet. Hoc em̄ illi vis auferre: vñ viuit. Viuit em̄ temp̄aliter sc̄m spīm vite: quo corpus animat. Viuit aūt ad eternitatē: sc̄m baptisma quod accepit a dño. Hoc illi vis tollere quod accepit a dño. Hoc illi vis tollere vnde viuit. Latrones eos quos volunt spoliare sic volūt vt ipsi pl⁹ habeant: ⁊ illi nihil habeant. Tu ⁊ tollis huic: et apud te nō erit pl⁹. Nō em̄ plus

tibi fit quia huic tollis. Sed vere hoc faciunt: quod hi qui tollunt animā: Et alteri tollūt: et ipi duas aīas non habēt. Quid ergo? Vis auferre: vñ tibi displicet? Quē vis rebaptizare? Dare non potes quod iā habet: sed facies negare qđ habet. Quid acerbi⁹ faciebat pagan⁹: psecutor eccle-sie? Exerebanť gladij aduersus martyres: emittebanť bestie: ignes admouebāť. Vt quid ista? Vt diceret q̄ ista patiebať: non sum xp̄ianus. Quid doces eū tu quem vis baptizare: nisi vt p̄mo dicat nō sū xp̄ian⁹? Ad quod aliqñ psecutor pferebat flāmā: ad hoc tu pducis linguā. Seducēdo facis: qđ ille occidēdo non fecit. Et quid est qđ daturus es: et cui daturus es? Si tibi vere dicat et nō seduct⁹ a te mentiať: dicturus ē habeo. Interrogas. Habes baptisma? Habeo dicit. Quādiu dicit habeo: inquis: nō sum daturus. Et noli dare. Quod enim vis dare herere in me non potest: q̄ quod accepi auferri a me nō potest. Sed tamen expecta: videā q̄d me vis docere. Dic inquit p̄mo non habeo: sed hoc habeo. Si dixero nō habeo mētiar. Quod habeo habeo. Nō habes inquit. Doce q̄ nō habeo. Malus tibi dedit. Si mal⁹ xp̄s: malus mihi dedit. Nunquid mal⁹ xp̄s? Sz nō xp̄s tibi dedit. Quis ergo mihi dedit? Respon-de. Ego me a xp̄o scio accepisse. Dedit tibi inq̄t sed traditor nescio q̄s: nō xp̄s. Vi-de ergo q̄s fuerit mīster: vide q̄s fuerit p̄-co. De officiali non disputo: iudicē attendo. Et forte qđ obijcis officiali mentiris. Sed nolo discutere officialis sui causam. Cognoscat dñs amboꝝ. Forte si exigā vt p̄bes: nō p̄bas. Immo mētiris. Probatū est te p̄bare nō potuisse. Sed non ibi pono causam meā: ne cū studiose cepo defen-dere homīes innocētes: putes me spē meā vel in homīb⁹ innocentib⁹ posuisse. Fue-rint homīes quales libet. Ego a xp̄o acce-pi: a xp̄o baptizatus sum. Non inquit: sed ille ep̄s te baptizauit: et ille ep̄s illis cōi-cat. A xp̄o sum baptizatus: ego noui. Vñ nosti? Docuit me colūba quā vidit iob̄s. O milue male: me nō dilanies a viscerib⁹ colūbe. In colūbe membris nūeror: quia qđ colūba docuit hoc noui. Et docuit h̄? Nescio. Tu mihi dicis ille te baptizauit: aut ille te baptizauit: p colūbā mihi z tibi dicit: Hic ē q̄ baptizat. Cui credo? Alluo an colūbe Certe tu mihi dic vt p illā lucer-nā p̄fūdaris: q̄ cōfusi sūt et p̄ores tui mi-mici pes tui phariseī: q̄ cū interrogarēt dñm in qua ptāte ista faceret: interrogo et ego vos inq̄t vnū istū fmonē. Dicite mihi. Ba-ptismū iob̄is vñ erat? De celo an ex hoī-bus? Et illi qui p̄parabant iaculari dolos irretiti sunt q̄stione: cepunt voluere apud semetip̄os et dicere. Si dixerim⁹ q̄ de ce-lo ē: dicťr⁹ ē nob̄: q̄re non credidistis ei. Job̄s em̄ dixerat de dño: Ecce agn⁹ dei: ecce q̄ tollit pctā mūdi. Quid ergo queri-tis: in qua ptāte ista facio? O lupi: ī pote-state agni facio que facio. Sed vt nosseťis agnū: q̄re non credidistis iobi qui dixit: Ecce agn⁹ dei: ecce qui tollit pctā mūdi? Sciētes ergo illi q̄d dixisset iob̄s de dño: dixerūt apud se. Si dixerim⁹ q̄ de celo ē baptismū iob̄is: dicet nob̄. Quare ñ credi-distis ei? Si dixerim⁹ q̄ ex homīb⁹ ē lapi-dabimur a p̄p̄o: q̄ sicut ꝓphetā hūt iohan-nē. Hinc timebāt homīes: hinc veritatē fa-teri cōfundebanť. Tenebre tenebras rūde-runt: sed a luce supate sunt. Quid em̄ re-spondерūt? Nescimus. Quod sciebāt di-xerūt nescīn⁹. Et dñs nec ego dico vob̄ in quit in qua potestate ista facio. Et cōfusi sunt p̄mi inimici. Vñ? De lucerna. Quis erat lucerna? Job̄s. Probam⁹ q̄ lucerna erat? Probam⁹. Dñs enim dicit. Ille erat lucerna ardens z lucēs. Probam⁹ q̄ z de ipo cōfusi sunt inimici: Psalmū audi. Pa-rauī lucernā xp̄o meo: inimicos ei⁹ induā confusione. Adhuc in huius vite tenebris ad lucernā fidei ambulam⁹. Teneamus et nos lucernā iob̄em: cōfundam⁹ z inde ini-micos xp̄i: imo ipe cōfundat inimicos suos p lucernā suā. Interrogem⁹ z nos quod dñs iudeos: interrogemus z dicam⁹. Bap-tisma iob̄is vnde ē? De celo an ex homini-bus? Quid dicturi sūt? Videte si nō z ipi tāq̄ inimici de lucerna cōfūdanť. Quid di-cturi sūt? Si dixerīt ex hoīb⁹: z ipi sui eos lapidabūt. Si aūt dixerīt de celo: dicam⁹ eis: quare ergo nō credidistis ei? Et dicūt fortasse: credim⁹ ei. Quo ergo dicitis q̄a vos baptizatis: z iob̄s dicit: hic ē q̄ bapti-zat? Sed mīstros inqunt tāti iudicis iu-stos optet ee: p quos baptizat. Et ego di-co z omnes dicimus: quia iustos oportet esse tanti iudicis ministros. Sint mīstri iu-sti si volunt. Si autem noluerint esse iusti

ps. cxxxj.

ꝑ

de conse di. iiij. baptis. ꝛ. Ego dico iiij. sent. dis. v. ca. j. post principiū.

qui in cathedra moysi sedēt: secuꝝ me fecit mgr̄ meꝰ: De quo spūs eiꝰ dixit. Hic ē
Math. 23. qui baptizat: Quō secuꝝ me fecit? Scribe inquit et pharisei sup cathedrā moysi sedent: que dicūt facite: que aūt faciūt. facere nolite. Dicūt eñ: ⁊ nō faciūt. Si fuerit
j. q. j. Si fuerit. et conse. dis. iiij. Aliō in fi. minister iustꝰ: cōputo illū cū paulo: cō puto illū cū petro: cū istis cōputo iustos ministros: qui vere iusti mīstri: gl̄iam suā nō querūt. Ministri eñ sunt: pro iudicibꝰ haberi nolūt: spē in se poni exhorrescunt. Ego cōputo cū paulo iustū mīstꝝ. Quid
j. cor. 3. et ō cōse. dis. iiij. baptismꝰ. ℞ Neq; q. iiij. sent. dis. v. c. ij. ī me. eñ dicit paulus? Ego plātaui: apollo rigauit: sed deus incrementū dedit. Neq; q plātat ē aliquid neq; qui rigat: sed qui incrementū dat deꝰ. Cui vero fuerit supbus minister: cum diabolo cōputaꝟ: sed nō cō tamīat donū xp̄i. Quod p illū fluit puꝝ ē: quod p illū trāsit liquidū: venit ad fertilē terrā. Puta qr ipe lapideꝰ ē: qr ex aq̄ fructū ferre nō pōt. Per lapideū canalē trāsit aqua ad areolas: in canali lapideo nihil generat: sed ortus plurimū fructum affert. Spūalis eñ virtꝰ sacramēti ita est vt lux: ⁊ ab illuminādis pura excipiꝰ: ⁊ si per īmundos trāseat. nō inquinaꝟ. Sint plane ministri iusti: ⁊ gl̄iam suā nō querāt: sed illius cuiꝰ mīstri sunt. Nō dicant baptisma meū est: qr nō ē ipoꝝ. Attende ipm iohānē Ecce iohes plenꝰ erat spūsctō: et baptisma de celo habebat: nō ex homībꝰ. Et quatinus hēbaꝟ? Ipe dixit: Parate viam dño. Ubi aūt cognitus ē dñs: ipe factus ē via. Nō iā opꝰ erat baptismate iohis: quo
Actu. xix. pararet̄ via dño: Tamē q̄d nobis solēt dicere? Ecce pꝰ iohem baptizatū est. Anteq̄ eñ bene ista questio tractaret̄ in ecclesia catholica: multi ī ea errauerūt: ⁊ magni et boni. Sz qr ō mēbris colūbe erāt. nō se p̄ciderint: et factū est in eis quod dixit apls: Si quid aliť sapitis: hoc quoq; vob deus reuelauit Unde isti qui se separauerunt: indociles facti sunt. Quid ergo solēt dicere? Ecce pꝰ iohem baptizatū ē. Post hereticos non baptizaꝟ: quia quidam qui habebant baptisma iohannis. iussi sunt a paulo baptizari. Non enim habebāt baptisma christi. Quid ergo exaggeras meritū: ⁊ quasi abijcis infelicitatē hereticoꝝ? Et ego tibi cōcedo sceleratos esse hereticos. Sed heretici baptisma xp̄i dederunt: quod baptisma nō dedit iohes. Recurro ad iohēm: et dico. Hic ē qui baptizat. Si eñ melior iohs q̄ā hereticus: quō melior iohs q̄ ebriosus? Quō melior iohs q̄ homicida? Si post deteriorē baptizare deberem? qr post meliorē baptizarūt apli. Quicūq; apud ipsos baptizatus fuerit ab ebrioso: nō dico ab homicida: non dico a latellite alicuiꝰ scelerati. nō dico a raptore rez alienaꝝ: non dico ab oppssore pupillorꝝ: nō a separatore cōiugū. nihil hoꝝ dico: quod solenne ē dico: quod quotidianū est dico. quod vocanť oīs dico: et in ista ciuitate. qñ eis dicit̄: alongemur: bene sit nobis: et tali die festo ianuariaꝝ nō debes ieiunare: ea dico: leuia: quotidiana: ab ebrioso homīe cū baptizaꝟ: quis est melior: iohs an ebriosus? Respondē si potes: quod ebriosus tuꝰ melior sit: q̄ iohs. Nunq̄ hoc audebis. Ergo tu q̄ sobriꝰ es: baptiza post ebriosum tuū. Si eñ post iohannē baptizauerūt apli: quātomagis debet post ebriosum sobrius baptizare? An dicis: in vnitate mecū ē ebriosus? Ergo iohānes amicus spōsi: nō erat in vnitate cū spōso? Sed tibi ipi dico quisquis es: Tu es melior: an iohs? Non audebis dicere: ego sum melior: q̄ iohes. Ergo pꝰ te baptizent tui: si forte fuerint meliores. Si eñ post iohem baptizatū ē: erubesce quia pꝰ te nō baptizať. Dicturus es. Sed ego baptismū xp̄i habeo: ⁊ doceo. Aliq̄n ergo cognosce iudicē: ⁊ noli p̄co supbus eē. Baptisma xp̄i das: ideo post te nō baptizatur. Post iohem ideo baptizatū est: qr baptisma xp̄i nō dabat: sed baptisma suū: qr sic accepat vt suū esset. Non ergo tu melior q̄ iohānes: sed baptisma quod p te datur melioꝰ quā iohis. Ipm eñ xp̄i ē: istud aūt iohis. Et qō dabať a paulo: et qō dabať a petro xp̄i est: et quod datū est a iuda xp̄i erat. Dedit iudas: ⁊ nō baptizatū ē pꝰ iudam. Dedit iohānes: et baptizatū ē post iohannē: quia si datum est a iuda. baptisma christi erat: quod aūt a iohāne datū ē iohānis erat. Nō iudam iohāni: sed bap. tismū xp̄i etiam per iude manꝰ datū: baptismo iohānis etiā p manus iohānis dato recte p̄ponimus. Eteñ dictū est de domino añq̄ pateret: quia baptizabat plures q̄ iohānes. Deinde subiunctū est. Quā-
j. q. j. baptis. Joh. iii uis ipe nō baptizaret: sz discipuli eiꝰ: Ipse: et nō ipse. Ipse potestate: illi misterio

Seruitutē ad baptisandum illi admoue-
bāt: potestas baptizādi in xp̄o ꝑmanebat.
Ergo baptizabāt discipuli eius: et ibi ad
huc erat iudas int̄ discipulos ei⁹: Si q̄s er
go baptizabat iudas: n̄ sūt iterꝝ baptizati:
et q̄s baptizauit iohs: iterꝝ baptizati sūt:
plane iterꝝ: sꝫ nō iterato baptismo. Quos
enī baptizauit iohs: iohannes baptizauit
Quos aūt baptizauit iudas: xp̄s baptiza
uit. Sic ergo quos baptizauit ebrios⁹: q̄s
baptizauit homicida: q̄s baptizauit adul
ter: si baptisma xp̄i erat: xp̄s baptizauit.
Nō timeo adulterū: nō ebriosum: nō ho
micidā: quia columbā attendo/ ꝑ qua mi
hi dicit̄: Hic ē qui baptizat. Ceterū frēs
mei delirū est dicere/ quia melioris meri
ti fuit: nō dico iudas: sed quilibet homi-
nū: q̄ꝫ ille de quo dictū est: in natis mulie
rū nemo surrexit maior iohāne baptista.
Nō ergo huic quisquā seruus: sed baptis
ma dn̄i etiam per seruū malum datum/ ba
ptismati etiā amici serui p̄ponit̄. Audi q̄-
les cōmemorat apl̄s paulus falsos frēs:
in inuidia p̄dicantes verbū dei. Et q̄d de
illis dicit? Et in hoc gaudeo/ sed cōgau-
debo. Christū em̄ anunciabāt/ ꝑ inuidiā
quidē: sed tn̄ xp̄m. Nō ꝑ quid: sed quē vi
de P r iuidiā tibi p̄dicat̄ xp̄s: xp̄m vide:
vita p̄dicatū ꝑ inuidiā. Noli imitari ma-
lū p̄dicatorē. sed imitare bonū quod tibi
p̄dicat̄. Christus ergo a quibusdā ꝑ inui-
diā p̄dicabat̄. Et quid est inuidere? Hor
rendū malū. Ipso malo quo diabol⁹ de-
iect⁹ est: ip̄o deiecto: deiecit multos. Ma
ligna pestis: ⁊ habebāt illā quidam xp̄i p̄
dicatores. quos tn̄ p̄dicare ꝑmittit apl̄s.
Quare? Quia xp̄m p̄dicabāt. Qui aūt in
uidet: odit:. Et qui odit: quid de illo dici
tur: audi apl̄m iohānē. Qui odit fratrē
suū/ homicida est. Ecce post iohem bapti
zatū ē: post homicidā nō baptizatū ē. qꝛ
iohs dedit baptismū suū: homicida dedit
baptisma christi. Quod sacramentū tam
sctm̄ est: vt nec homicida mīstrāte pollua
tur. Nō respuo iohem: sed poti⁹ credo io
hāni Quid credo iohāni? Quod didicit ꝑ
columbā. Quid didicit ꝑ columbā? Hic ē
q̄ baptizat in spūsctō. Jā ḡ fratres tenete
hoc: et cordib⁹ vr̄is infigite. Si em̄ hodie
voluero plenius dicere quare ꝑ columbā.
temp⁹ non sufficit. Quia em̄ res dicenda
insinuata est iohi ꝑ columbā quā nō noue
rat in xp̄o iohs/ q̄uis iā nosset xp̄m: expo
sui quantū arbitror sctitati vr̄e. Sꝫ qua-
re hāc ip̄am rem ꝑ columbā oportuit de-
mōstrari: si breuiter dici posset: dicerē. Sꝫ
quia diu dicēdū est ⁊ onerare vos nolo:
quō adiut⁹ sum orationib⁹ vr̄is/ vt illud
qd̄ ꝓmisi implerē: adiuuate etiā atq̄ etiā
pia intentiōe/ ⁊ votis bonis: ⁊ illud appa
rebit vobis: quare iohānes quod didicit
in dn̄o/ quia ip̄e est qui baptizat in spiri-
tusctō/ ⁊ nulli seruo suo trāsligauit pote-
statē baptizandi/ non debuit discere nisi ꝑ
columbam.

Ab eo quod dictū est. columbā su-
per dn̄m descēdisse: vsq̄ ad id qd̄
ait. ego vidi ⁊ testimoniū ꝑhibui.
quia hic est filius dei.

Fateor sanctita Trac. vj. A
ti vr̄e: timueram ne frigus hoc
frigidos vos ad cōueniendum
faceret. Sed qꝛ ista celebritate ⁊ frequen
tia vr̄a: spū vos feruere demōstrastis. nō
dubito quin etiā orastis ꝑ me/ vt debitū
vobis exoluam. Promiserā enī in nomīe
xp̄i disserere hodie cū āgustia tp̄is tūc ip̄e
diret/ ne id possem⁹ explicare tractando:
quare deus ꝑ columbe spēm ostēdere vo
luerit spm̄sanctū Hoc vt explicet̄/ illuxit
nobis dies hodiernus: ⁊ sentio audiendi
cupiditatē/ ⁊ pia deuotione celebrius cō-
gregatos. Expectationē vr̄am de⁹ imple
at ex ore nr̄o. Amastis enim vt veniretis.
Sꝫ amastis. Quid? Si nos: ⁊ h̄ bene: nā
volum⁹ amari a vobis: sed nolum⁹ in no-
bis. Quia ergo ī xp̄o vos amamus/ ī xp̄o
nos redamate: ⁊ amor nr̄ ꝑ inuicē gemat
ad deū. Ip̄e enī gemitus columbe ē Si er
go gemit⁹ colūbe ē quod omēs nouim⁹.
Gemūt aūt colūbe in amore. Audite q̄d
dicat apl̄s: et nolite mirari/ quia in colū- Rō. viij.
be spē voluit demōstrari spūsctūs. Quid
em̄ oremus sicut oportet inquit nescim⁹:
sed ip̄e spūs interpellat ꝑ nobis gemiti-
bus inenarrabilib⁹. Quid ergo frēs mei?
Hoc dicturi sum⁹/ qꝛ spūs gemit: vbi ꝑfe
cta ⁊ eterna beatitudo ē ei cū pr̄e ⁊ filio?
Spūs enī sctūs deus: sicut dei fili⁹ deus:
et pater deus. Ter dixi deus: sed non di-
xi tres deos. Magis enī d̄s ter. q̄ꝫ dij tres:
qꝛ pr̄ ⁊ fili⁹ ⁊ spūsctūs vnus de⁹. Hoc op
time nostis. Nō ḡ spūsctūs in semeptip̄o

apud semetipm in illa trinitate/ i illa bti-
tudine/ i illa eternitate sbe gemit. sz in nob
gemit qz gemere nos facit. Hec pua res ē:
quod nos docet spūsctūs gemere: Insi-
nuat enī nobis qz pegrinamur z docz nos
in patriā suspirare: z ipo desiderio gemi-
nus. Cui bene est in hoc seculo/imo q̄ pu
tat qō ei bene sit/q̄ leticia rex carnaliū z
abundātia temporaliū/z vana felicitate ex
ultat: habz vocē cozui. Clox enī cozui cla
mosa ē: nō gemebūda. Qui aūt nouit in
pegrinatione se esse mortalitatis hui⁹/ pegrinari
se a dño /nōdū teneri illā pperuā que no
bis pmissa est beatitudinē. sed habere il-
lā in spe q̄z habitur⁹ ē in re /cū dñs vene-
rit manifestatōe pclarus qui pri⁹ in humi
litate venit occult⁹: qui hēc nouit: gemit:
Et quādiu p̄ gemit bñ gemit. Spūs illū
docuit gemere: a columba didicit geme-
re. Adulti enī gemunt in infelicitate terre
na: vel quassati dānis/ vel egritudine cor
poris pgrauati/ vel carcerib⁹ inclusi /vel
cathenis colligati/ vel fluctib⁹ maris mer
si ac iactati: vl aliqb⁹ inimicor⁹ insidijs cir
cūsepti gemūt. Sed nō colūbe gemitu ge
munt: nō amore dei gemūt. nō spū gemūt
Ideo tales cū ab ipis pīsuris fuerint libe
rati: exultāt in grandib⁹ vocib⁹. Ubi ap-
paret qz cozui sunt: nō colūbe. Ideo me-
Genes. viij. rito de arca missus ē cozuus z nō ē reuer-
sus: missa est colūba z reuersa ē. Illas du
as aues misit noe. habebat ibi cozuū: ha
bebat z columbā. Utrūq̄ hoc genus: arca illa continebat. Et si arca figurabat ec
clesiam: videtis vtiq̄ qz necesse est vt in
isto diluuio seculi: vtrūq̄ genus cōtineat
eccl̄ia z cozuū z colūbā: Qui sūt cozui?
Qui sua querunt. Qui colūbe? Qui ea q̄
B xpi sunt querūt Propterea g̊ cū mitte-
ret spīritūsctm: duob⁹ modis eū oñdit vi
sibiliter: Per columbā: z ignē. Per colum
bā sup dñm baptizatū: p ignē sup discipu-
los cōgregatos. Cū enī ascendisset dñs in
celū post resurrectōez: pactis cū discipu
lis suis quadraginta diebus impleto die
pēhecostes. misit eis spīmsāctū: sicut pro
miserat xps. Spūs ergo tunc veniēs im-
pleuit locū illum/ factoq̄ primo sonitu tā
quā ferretur flatus vehemēs: sicut i acti-
bus apl̄oz legimus. Unde inquit illis sūt
lingue diuise velut ignis qui et sedit sup
vnūquēq̄ eor: z ceperunt linguis loqui
sicut spūs dabat eis pnūciare. Hāc vide-
mus columbā sup dñm: has linguas diui-
sas sup discipulos pgregatos. Ibi simpli
citas: hic feruor ostendit. Sunt enī qui di
cunt simplices: z pigri sūt. Uocantur sim
plices: sunt aūt segnes. Nō talis erat ste-
phan⁹ plen⁹ spūsctō. Simplex erat: quia
nemini nocebat. Feruēs erat: quia ipios
arguebat. Nō enī tacuit iudeis. cuius sūt
verba illa flāmātia. Dura ceruice/ z incircū Actuū.
cisi corde z aurib⁹: vos semp restitistis spi
rituisctō. Magn⁹ impet⁹: sed colūba sine
felle fuit. Nam vt noueritis quia sine
felle fuiebat: illi auditis his verbis /qui
cozui erant/ ad lapides statim aduers⁹ co
lumbā cucurrerūt. Cepit stephan⁹ lapida
ri: z qui pauloante fremēs/ z feruēs spiri
tu tanq̄ in inimicos impetū fecerat / z tāq̄
violētus inuict⁹ erat in verbis ignis at-
q̄ flāmantib⁹/ vt audistis dura ceruice et
incircūcisi corde z aurib⁹: vt qui ea verba
audiret /putarz stephanū si ei liceret/ sta
tim illos velle pfunu: Veniētib⁹ in se la/
pidib⁹ ex manib⁹ eor/ genu flexo ait. Do
mine: ne statuas illis hoc delictū: inbese-
rat mititati colūbe. Prior enī illō fecerat
magister: sup quē descendit colūba. Qui
pendēs in cruce ait. Pater ignosce illis:
qz nesciūt quid faciūt. Ergo ne spū sanc-
tificati dolū habeāt. in colūba demonstra
tū ē: Ne simplicitas frigida remaneat: in
igne demonstratū est. Nec moueat: quia Act. ij.
lingue diuise sunt. Distāt enī lingue. ideo
diuisis linguis apparuit. Lingue inquit di
uise velut ignis: q̄ z insedit sup vnūquē-
q̄ eor. Distāt inter se lingue: sed linguā-
rū distantie/ nō sunt scismata. In linguis
diuisis. noli dissipatōem timere: vnitatē
cognosce in columba. Sic g̊ sic oportebat
demōstrari spīmsctm venientē sup dñm vt
itelligat vnusq̄sq̄ si hēat spīmsctm / si plicē
se eē debē sicut colūbā. Hre cū frib⁹ verā
pacē/ quā significāt oscula colūbar. Hūt
enī oscula z cozui: Sed i cozuis falsa pax:
in colūba vera pax Nō omīs ergo q̄ dicit
pax vobiscū: quasi colūba audiēdus est.
Unō g̊ discernunt oscula cozuor. ab oscu
lis columbar? Osculantur cozui/ sed lani
ant. A laniatu innocēs ē natura columba
rū. Ubi g̊ laniat: nō ē vera in osculis pax ij. q. vij:
Illi hūt xaz pacē: q̄ eccl̄iaz ñ laniauerūt qui.
Nam cozui de morte pascunt. Hoc colū-

ba non habet. De frugib⁹ terre viuit. Innocens ei⁹ victus est. ¶Quod vere frēs mirandū ē in colūba. Sunt passeres breuissimi: vel muscas occidūt. ¶Nihil hoꝝ columba. ¶Nō de morte pascit. ¶Qui laniauerunt eccl'iam: de moꝛtib⁹ pascunt. ¶Potēs ē dominꝰ: rogemꝰ vt reuiuiscāt q̄ deuoꝛantur ab eis ⁊ nō sentiūt. ¶Multi agnoscūt: quia reuiuiscūt. ¶Nā ad eoꝝ aduētū/ quotidie grātulamur in noīe xp̄i. ¶Vos eñ sic estote simplices/vt sitis prudētes ⁊ feruētes: et feruoꝛ vt in linguis sit. ¶Nolite tacere: ℭ Ardentib⁹ linguis loquentes/ accendite frigidos. ¶Quid eñ fratres mei /q̄s non videat qō illi non vident? nec mirꝝ: qꝛ in de reuerti nolūt sicut cozuꝰ q̄ de arca missus ē. ¶Quis enī nō videat quod illi nō vidēt? ¶Et ipsi spūisctō ingꝛati sūt. ¶Ecce colūba descendit sup dñm/⁊ sup dñm baptizatū: ⁊ apparuit ibi sācta illa ⁊ vera trinitas que nobis vnus deꝰ est. ¶Ascēdit enī dñs ab aq̄ sicut in euāgelio legimus: ⁊ ecce apti sunt celi/ ⁊ vidit spm̄ descēdentē velut columbā: ⁊ mansit sup eū. ¶Et statim vox cōsecuta est. ¶Tu es filiꝰ meꝰ dilectꝰ: in q̄ mihi bene cōplacui. ¶Apparuit manifestissima trinitas: pater in voce: filius in hoīe: spūsctūs in colūba. ¶In trinitate ista quo missi sunt ayli/videamus qō videmꝰ: ¶Et quod mirꝝ ē vt quia illi nō vident. ¶Non enī vere nō vident: sed ad id quod faciēs eoꝝ fert /oc'los claudūt. ¶A quo missi sūt discipuli/in nomīe patris ⁊ filij ⁊ spūsctī? ¶Ab illo de quo dictū est. ¶Hic ē qui baptizat. ¶Dictū ē enī mīstris: ab eo qui sibi tenuit hanc ptātem. ¶Hoc enī in illo vidit iohānes ⁊ cognouit quod nō nouerat /non quia eū nō nouerat filiū dei / aut eū non nouerat dñm/aut non nouerat xp̄m. ¶Aut vero ⁊ hoc nō nouerat quia ipe baptizatur⁹ eēt in aqua: ⁊ xp̄s in spūsctō? ¶Nā et hoc nouerat. Sed quia non ita vt sibi teneret ptātem ⁊ in nullū ministroꝝ eā trās ferret: hoc est qō didicit in columba. ¶Per hāc enī ptātem. quā xp̄s solus sibi tenuit et in neminē mīstroꝝ trās fudit: q̄ ius per ministros baptizare dignatus sit: per hāc stat vnitas eccl'ie que significat p columbā. De qua dictū ē. ¶Una ē colūba mea: vna ē mīs sue: Si enī vt iā dixi frēs mei trās ferret ptās a dño ad mīstrū/ tot baptismata eēnt/quot mīstri essent: ⁊ iā ñ staret vnitas baptismi. Intendite frēs. Añ quā veniret dñs nr̄ ies⁹ xp̄s ad baptismū ¶Nā post baptismū descendit colūba in q̄ cognouit iohs quidā ꝓphetā /cū ei dictū est: sup quē videris spiritū descēdentem sicut columbā ⁊ manentē sup eū ipe ē qui baptizat in spūsctō. nouerat quia ipe baptizat in spūsctō: sed quia tali ꝓphetate vt potestas ab eo nō transiret in altez: q̄ius eo donante/hoc ibi didicit. Et vnō ꝓbamus/ quia iā ⁊ hoc nouerat iohs: quia baptizaturus erat dñs in spūsctō: vt ꝫ intelligat didicisse in colūba / quod ita eēt baptizaturꝰ dñs in spūsācto/vt in neminē alīū hominē potestas illa trāsiret: vnde ꝓbamꝰ? ¶Columba iā baptizato dño descendit. Ante aūt quā venisset dñs vt baptizaretur a iohe ī iozdane/dixim⁹ quia nouerat eum: illis vocib⁹ vbi ait Tu ad me venis baptizari: ego a te ꝺbeo baptizari: Sz ecce dñm nouerat: nouerat filiū dei. ¶Vñ ꝓbamꝰ: quod iam nouerat quia ipe baptizat in spūsancto? Antequā veniret ad fluuiū/cū multi ad iohannē currerēt baptizari: aut illis. ¶Ego quidē baptizo vos in aq̄: qui aūt post me venit maioꝝ me ē: cuius nō sum dignꝰ cozrigiā calciamenti soluere: ipe vos baptizat in spūsancto ⁊ igni ¶Jam ⁊ hoc nouerat. ¶Quid ḡ ꝓ columbā didicit ne mēdax postea inueniret /quod auertat a nobis deꝰ opinari. nisi q̄ndā ꝓphetatē in xp̄o talē futurā: vt quāuis mīti ministri baptizaturi eēnt/siue iusti siue ī iusti/nō tribueret sctitas baptismi/nisi illi sup quē descendit columba: de quo dictū est. ¶Hic est q̄ baptizat in spūsctō? ¶Petrus baptizet: hic est q̄ baptizat. ¶Paulꝰ baptizet: hic est q̄ baptizat. ¶Judas baptizet: hic est q̄ baptizat: ¶Nā si ꝓ diuersitate meritū baptisma sctm̄ est/q̄a diuersa sunt merita/diuersa erūt baptismata: ⁊ tanto q̄sq̄ aliq̄d melius putat accipe/q̄nto a meliozе videt accepisse. ¶Jpi spūales sancti/intelligite frēs mei: boni ptinētes ad columbā: ptinētes ad sozte ciuitatis illi⁹ ihrlm. ipi boni in eccl'esia ꝺ q̄ꝺ⁹ dicit apl's. ¶Nout dñs qui sunt eius diuersaꝝ gr̄aꝝ sunt: nō omēs paria merita habent. Sunt alij alijs sanctiozes: sūt alij alijs meliozes. ¶Quare ergo si vnus ab illo verbi gr̄a iusto /sancto/baptizet/alius ab alio inferioris meriti apud deū. inferioris gradus /inferioris

Matth. iij.

Matth. iij.

c ij

cōtinentie/inferioris vite: vnū tñ et par ⁊ eq̄le est q̄d acceperūt: nisi q̄a hic est qui baptizat? Quomō ḡ cum baptizat bon⁹ et melior/non ideo iste bonū accepit ⁊ ille melius. Sed quāuis bon⁹ ⁊ melior fuerint ministri/vnū ⁊ equale est q̄d acceperunt/nō est meli⁹ in illo ⁊ inferius in isto: Sic ⁊ cū baptizat malus ex aliqua ignorantia ecclie vel tolerātia / aut enī ignorant̄ mali/aut tolerant̄. Toleratur palea quousq3 in vltimo ventilet̄ area. Illud quod datū est: vnū est nec impar/ꝓpter impares ministros: sed par ⁊ equale/propter: hic est qui baptizat. Ergo dilectissimi videam⁹ quid videre illi nolunt: Non quid nō videant/sed quid se videre doleant: quasi clausum sit cōtra illos. quo missi sunt discipuli: in nomīe p̄ris ⁊ filij ⁊ spiritussctī vt baptizarēt tāquā mīstri. Quo missi sunt? Ite dixit baptizate gētes: Audistis fratres quomō venit illa hereditas Postula a me ⁊ dabo tibi gētēs hereditatem tuā: ⁊ possessionē tuā termīos terre: Audistis quō a syon ꝓdit lex: ⁊ verbum dñi de ihrl̄m. Ibi enī audierūt discipuli: ite baptizate gētes in nomīe p̄ris ⁊ filij ⁊ spūssctī. Intēti facti sumus cū audirem⁹: ite baptizate gentes: In cui⁹ nomīe? In nomine p̄ris ⁊ filij ⁊ spūssancti. Iste vn⁹ deus: quia nō ī nomīb⁹ patris ⁊ filij ⁊ spiritussctī Ubi vnum nomē audis/vnus est deus: Sicut de semine abrae dictū ē ⁊ exponit paul⁹ apl̄s: ī semīe tuo bñdicēt̄ omnes gentes. Nō dixit in seminib⁹ tanquā in multis: sed tanq̄3 in vno: ⁊ semine tuo q̄d est xp̄s. Sicut ḡ quia ibi nō dicit in seminib⁹/docere te voluit apl̄s/quia vnus christus: Sic ⁊ hic cū dictum ē in nomine non in nominib⁹/quō ibi in semine non in seminib⁹ ꝓbatur vnus d̄s: pater ⁊ filius ⁊ spūssctūs. Sed ecce inquiūt discipuli ad dñm. Audiuimus in quo nomine baptizemus: ministros nos fecisti: ⁊ dixisti nobis Ite baptizate in nomīe patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti. Quo ibimus? Quo: Non audistis? Ad hereditatē meam. Interrogatis quo ibimus? Ad id q̄d emi sanguine meo. Quo ergo? Ad gentes. Ad gētes inq̄t. Putaui q̄r dixit: ite badtizate afros: in nomine patris ⁊ filij ⁊ spūssancti. Deo gr̄as: Soluit dñs questionē: docuit colūba. Deo gr̄as: ad gentes apl̄i missi sūt Si ad gentes: ad omēs linguas: Hoc significauit spūssctūs diuisus in linguis: vnitus in columba Hoc līgue diuidūtur: hoc columba copulat. Lingue gentiū cōcordarūt: ⁊ vna līgua affrice discordauit: Quid euidētius fratres mei? in colūba vnitas: in linguis gentiū societas. Aliquādo em̄ ꝑ supbiā discordauerūt: et tunc sunt facte lingue ex vna multe. Post diluuiū enī quidam supbi homines velut aduers⁹ deum se munire conantes q̄si aliquid eēt excelsum deo/aut aliquid tutū: supbia erexerūt turrī: q̄si ne diluuio si postea fieret delerētur. Audierāt enī ⁊ recensuerāt: q̄r omīs iniquitas erat deleta diluuio. Ab iniquitate tempari nolebant/altitudinez turris cōtra diluuiū requirebant: edificauerūt turrim excelsam: Uidit deus superbiā ip̄oꝝ: ⁊ hunc errorem illis īmitti iussit vt nō se cognoscerent loquentes. Et facte sunt diuerse lingue de superbia. Si superbia fecit diuersitates linguaꝝ: humilitas xp̄i cōgregauit diuersitates linguaꝝ Jam quod illa turris dissociauerat: ecclesia collegit. De vna lingua facte sunt mlte: Noli mirari: supbia fecit. De multis līguis fit vna Noli mirari/caritas fecit: q̄r et si soni diuersi linguarum sunt: in corde vnus deus inuocatur: vna pax custoditur E

Unde debuit ḡ carissimi demonstrari spūssct⁹ vnitatē quandā designans nisi ꝑ columbā. vt pacate ecclesie diceret̄: Una est columba mea? Unde debuit humilitas nisi ꝑ auē simplicē ⁊ gementē: non per auē supbā et exaltantē sicut coruus? Et forte dicent Quia ḡ colūba ⁊ vna columba: p̄ter vnā columbā baptismus esse non potest. Ergo si apud te est columba vl̄ tu es colūba: quādo ad te venio. tu da mihi q̄d nō habeo: Scitis hoc ip̄oꝝ esse. Ecce modo vobis apparebit: non eē de voce columbe sed de clamore corui. Nam paululum attendat caritas vr̄a: et timete insidias/īmo cauete: et excipite verba cōtradicentiū respuenda: non transglutienda/ et viscerib⁹ danda. Facite inde quod fecit dñs: quādo illi optulerūt amaꝝ potū. Gustauit et respuit Sic et vos: audite ⁊ abijcite. Quid enī dicūt? Uideamus. Ecce inquit tu es columba O catholica tibi dictū est. Una ē colūba mea: vna mr̄is sue. Tibi certe dictū ē: expecta: noli me inter

de cōse. dis. iiij: Cū baptisat

iiij. sen. dis. v. ca. j. circa princi.

Mat. xxviij

Esaie. ij.

Actu. ij.

Canti. vj

rogare: Si mihi dictũ ē ꝓba ꝑmo: si mihi dictũ est/cito volo audire. Inquit. Tibi dictum ē Rñdeo voce catholica. Mihi. Hoc autē frēs qđ ore meo solius sonuit: sonuit vt arbitror ⁊ cordib⁹ vr̄i s: ⁊ omēs pariter diximꝰ. Ecclesie catholice dictũ ē Preter ip̄am columbā inquit baptisma nō ē. Ego qui p̄ter ip̄am colūbā sũ baptizat⁹. ḡ nō habeo? Si baptisma nō habeo Quare mihi non das qñ ad te venio? Et ego interrogo. Interim sequestrem⁹. cui dictũ ē: vna est colūba mea: vna ē matris sue. Adhuc querim⁹. Aut mihi dictũ est: aut tibi dictũ est: Sequestrem⁹: cui dictũ sit. Hoc ḡ quero: si colūba es simplex /innocens sine felle pacata in osculis/non seua in vnguib⁹: quero/vtꝝ ad hui⁹ columbe mēbra ꝑtineāt: Auari. raptores. subdoli: ebriosi: flagitiosi: Mēbra sunt columbe huius? Absit inquit: Et reuera frēs quis hoc dixerit: vt nihil aliđ dicā: Raptores solos si dicam: mēbra accipitris p̄nt esse: non mēbra colūbe. Milui rapiūt: accipitres rapiūt: corui rapiūt. Colūbe nō rapiunt: nō dilaniāt. Ergo raptores. non sunt mēbra colūbe. Nō apud vos fuit vel vn⁹ raptor? Quare manet baptism⁹ quē dedit accipit̄ non columba? Quare nō baptizastis apud vosmetip̄os post raptores et adluteros et ebriosos: post auaros apđ vosmetip̄os? An isti oēs mēbra columbe sunt? Sic dehonestatis columbā vestrā: vt ei mēbra vulturina faciatis. Quid ergo fratres. quid dicim⁹? Mali ⁊ boni sūt in ecclesia catholica: Ibi aūt soli mali sūt Sed forte inimico animo hoc dico: ⁊ hoc postea requiratur Et ibi certe dicūt quia sunt boni ⁊ mali. Nā si dixerint solos bonos se habere/credāt illis sui: Et subscribo. Nō sunt apud nos dicāt/nisi scti/iusti casti/sobrij: nō adulteri: nō feneratoes nō fraudatores: nō ꝑiuri: nō vinolēti: Dicāt Nō em̄ attendo linguas ip̄oꝝ: sꝫ tm̄ corda ip̄oꝝ. Cũ aūt noti sint ⁊ vobis et suis/ sic ⁊ vos ⁊ vobis in catholica: ⁊ illis noti estis/nec nos eos rep̄hendam⁹: nec illi se palpēt. Nos fatemur in ecclesia catholica et bonos et malos eē: sꝫ tanq̄ꝫ ḡna ⁊ paleam. Aliqñ qui baptizat̄ a ḡno/ palea ē: et qui baptizat̄ a palea/ granũ ē Alioqui si quis baptizatur a grano/valet: ⁊ qui baptizat̄ a palea/nō valet: Falsuꝫ ē. hic ē qui baptizat. Si autem verum est hic est qui baptizat. ⁊ qđ ab illo dat̄/ valet. Et quomodo columba baptizat: Non em̄ malus ille columba est aut ad mēbra columbe ꝑtinet: nec hic potest dici in catholica: nec apud illos. Si illi dicūt colūbā eē ecclesiam suaꝫ. Quid ergo intelligim⁹ frēs mei: qm̄ manifestũ ⁊ omnib⁹ notũ ē. Et si nolīt cōuincuntur: quia ⁊ ibi qñ dant mali: non post illos baptizatur. ⁊ hic quādo dāt mali: nō post illos baptizat̄. Columba nō baptizat post coruũ. Coruus quare vult baptizare post columbā? Intendat caritas vestra. Et quare designatũ est nescio quid ꝑ columbam: vt baptizato dño veniret columba id est spũsctũs in spē columbe ⁊ maneret sup eum: cum in aduentu columbe hoc cognosceret iohes/ ꝓpriā quādam potestatē in dño ad baptizandũ: qꝛ ꝑ hanc ꝓpriā potestatē sicut dixi pax ecclesie firmata est: Et potest fieri vt habeat aliquis baptisma p̄ter columbā: vt prosit ei baptismus preter columbam/ nō potest. Intendat caritas vr̄a. ⁊ intelligat qđ dico. Nam ⁊ ista circũuentione sepe seducunt frēs nr̄os: qui pigri ⁊ frigidi sunt Simus simpliciores: et feruentioies: Ecce inquiunt Ego accepi: an nō accepi? Rñdeo accepisti. Si ergo accepi: nō est quod mihi des: Securus sum: etiā testimonio tuo. Et ego quidez me dico accepisse: ⁊ tu me fateris accepisse. Utriusqꝫ lingua securũ me facit. Quid ergo mihi ꝓmittis? Quare vis catholicũ facere: quādo nō mihi aliquid daturus es amplius/ ⁊ me iā accepisse fateris quod te hr̄e dicis? Ego aūt qñ dico veni ad me: dico qꝛ nō habes tu: qui fateris quia habeo. Quare dicis veni ad me? Docet nos colūba: Respōdet em̄ de capite dñi et dicit: Baptisma habes: caritatē aūt qua ego gemo non habes: Quid ē hoc inquit: baptisma habeo/caritatē nō habeo? Sacramentũ habeo caritatez nō? Noli clamare: ostende mihi quō habeat. caritatē qui diuidit vnitatē. Ergo inquit habeo baptisma? Habes: sed baptismũ illud sine caritate nihil tibi ꝓdest: quia sine caritate tu nihil es. Nam baptism⁹ ille etiam in illo qui nihil ē: non est nihil Baptisma quippe illud aliquid est ⁊ magnũ est: ꝓpt̄ illũ đ q̄ dictũ ē. Hic ē q baptizat. Sꝫ ne putares illđ qđ magnũ ē: tibi aliq̄d

pdesse posse si non fueris in vnitate :sup baptizatū colūba descēdit tanquā dicēs. Si baptisma habes/esto ī colūba:ne nō ti bi ꝓsit qđ habes. Veni ḡ ad columbā dicimus/nō vt incipias habere qđ nō habe bas:sed vt ꝓdesse tibi incipiat qđ habes Foris eīm habebas baptisma ad pniciem: intus si habueris/incipit ꝓdesse ad salutē Nō eīm tantū tibi ꝓderat baptisma: ⁊ nō etiam oberat .Et sancta possunt obesse In bonis eīm sctā ad salutē insunt:in malis ad iudiciū .Certe eīm frēs nouim⁹ qđ accipiam⁹:⁊ vtiq; sctm̄ ē qđ accipimus:⁊ nemo dicit non ē sctm̄.Et quid ait ap̄s: Qui aūt mānducat ⁊ bibit īdigne:iudiciū sibi manducat ⁊ bibit. Non ait qz illa res mala est:sed quia ille malus male accipiē do ad iudiciū accipit/ bonum qđ accipit. Nō eīm mala erat buccella: que tradita ē iude a dño. Absit. Medicus nō daret vēnenū. Salutē medicus dedit:sed indigne accipiendo ad pniciē accepit: quia nō patus accepit. Sic ergo ⁊ qui baptizant.

de cōse. dis. ij.Et sca et iiij:sent.dis. ix.cap. iij.in medio

j.Cor.xj.

B Habeo īquit mihi.Fateor.Habes: ob serua qđ habes,eoipo qđ habes dānaberis:Quare? Quia rem colūbe ꝓter colūba habes.Si rem columbe in colūba habeas:securus habes. Puta te eē militarē. Si caracterem impatoris tui intus habeas:securus militas. Si extra habeas:non solū tibi ad miliciā non prodest caracter ille:sed etiā ꝓ desertore punieris Veni ḡ veni:⁊ noli dicere/iā habeo/ iā sufficit mihi. Veni colūba te vocat:gemēdo te vocat. Frēs mei vobis dico:gemēdo vocate/nō rixando. Vocate orādo :vocate inuitādo:vocate ieiunādo:in caritate intelligāt/quia doletis illos . Nō dubito frēs mei:qz si videant dolorē vr̄m/cōfundent et reuiuiscent. Veni ḡ veni:noli timere. Time si nō venis: Immo nō time sed plāge Veni:gaudebis/si veneris. Venies q̄dem in tribulationib⁹ pegrinationis :sed gaudebis in spe. Veni vbi est colūba:cui dictum est. Una ē colūba mea .vna ē matris sue. Columbā vnā vides super caput xp̄i: Linguas non vides in toto orbe terrarum. Idem spiritus per columbam:idē et per linguas. Si per columbam idē spiritus/et per linguas idem spūssanct⁹/ ꝓ totū orbem terraꝝ datus est:a quo te precidisti vt clames cū coruo/nō vt gemas cuz columba. Veni ergo:Sed solicit⁹ es forte ⁊ dicis.Foris baptizat⁹ sum :timeo ne inde sim reus/quia foris accepi Jam cepisti cognoscere qđ gemendū sit. Verū dicis qz re⁹ es:nō qz accepisti:sz qz foris accepisti. Tene ḡ qđ accepisti :emēda qđ foris accepisti. Accepisti rē colūbe:ꝓter columbā accepisti. Duo sunt que audis:accepisti/⁊ ꝓter colūbā accepisti. Quod accepisti ap̄ pbo.quia foris accepisti:improbo. Tene ḡ quod accepisti. Nō mutat̄ sz agnoscit̄. Caracter est regis mei:non ero sacrilegus:corrigo desertorē/ non imuto caracterē. Noli ō baptismate gl̄iari: quia dico ip̄m est:Ecce dico ip̄m ē: tota catholica dicit ip̄m est. Aduertit colūba:⁊ agnoscit ⁊ gemit quia ip̄m foris habes. Videt ibi quod agnoscat: videt ibi ⁊ qđ corrigat: Jp̄m ē/veni.Glorians quia ip̄m ē: et nō vis venire. Quid ergo mali q̄ nō ptinent ad columbam:ait tibi columba. Et mali inter quos gemo /⁊ q̄ non ptinēt ad mēbra mea:⁊ necesse est vt inter illos gemā. Nōne habent: quod te habere gloriaris? Nōne multi ebrioſi habēt baptisma? Nōne multi auari? Nōne multi idolatre: et quod est peius furtim? Nonne pagani ad idola eunt: vel ibāt publice? Nunc occulte xp̄iani sortilogos querūt:mathematicos cōsulunt. Et isti habēt baptisma :sz columba gemit inter coruos. Quid ḡ gaudes q̄ habes? Hoc habes: quod habet et malus. Habeto humilitatē/caritatē/pacē habeto bonū quod nōdum habes.vt ꝓsit tibi bonū quod habes. Nam quod habes:habuit ⁊ symon magus. Actus ap̄lorū testes sunt:ille liber canonic⁹ omni anno in eccl̄ia legendus. Anniuersaria solēnitate post passionē dñi nostis illum lib̄ recitari: Ubi scriptū est quō cōuersus sit ap̄s:et ex psecutore p̄dicator factus⁹. Ubi etiā die penthecostes missus ē spūssanct⁹ in liuguis diuisis: velut ignis. Ibi legim⁹ multos credidisse in samaria:per predicationem philippi. Intelligitur autem siue vnus ex apostolis/ siue ex diaconis.quia septem ibi diaconos legimus ordinatos/ inter quos etiam nomē philipi: Per philipi ergo predicatōz:credidēr samarite. Samaria cepit abūdare fidelib⁹ Ibi erat iste symon magus:per magicas factiones suas dementauerat populū:vt eum virtu

tē dei putarent. Commotus tamen signis que a philippo fiebant: etiam ipse credidit. Sed quomodo ipse crediderit: posteriora sequentia demonstrauerunt: Baptizatus est autē et symon. Audierunt hoc apostoli qui erant in hierusalē: missi sunt ad illos/petrus et iohānes. Inuenerunt multos baptizatos: et quia nullus ipsorū adhuc acceperat spiritūsanctū/sicut tunc descendebat ad ostendendā figuificationem gentiū crediturarū/vt linguis loquerentur/in quos descēdebat spūssanct⁹. imposuerunt illis manus/orātes ꝓ eis: ⁊ acceperunt spiritūsanctū. Simon ille q̄ non erat in ecclesia colūmba/sed coruus quia ea que sua sunt querebat/nō que iesu xp̄i vnde in christianis potentiā magis amauerat q̄z iusticiā/vidit per impositōez manuū apostoloꝝ dari spirsitūanctū/nō qꝛ ipsi dabant/sed quia ip̄is orantibus dat⁹ est: et ait apostolis. Quid vultis a me accipe pecunie. vt et ꝑ impositionē manuū mearū detur spiritussauct⁹? Et ait illi petrus. Pecunia tua tecū sit in ꝑditōe: quoniā donū dei putasti pecunia ꝯparandū. Cui dicitur/pecunia tua tecū sit in ꝑditione? Utiqz batizato. Jam baptisma habebat: sed colūbe visceribꝰ nō herebet. Audi: quia nō herebat. Verba ip̄a petri apostoli aduerte. Sequit̄ em̄. Non est tibi ꝑs neqz sors in hac fide. In felle em̄ amaritudinis video te esse. Columba fel nō habet: symon habebat: ideo separatus erat a columbe visceribus. Baptisma illi q̄d ꝓderat? Noli ergo de baptismate gl̄iari: quasi ex ip̄o salus tibi sufficiat. Noli irasci: depone fel: veni ad columbā. Hic tibi ꝓderit: quod foris nō solū nō ꝓderat/sed etiam oberat. Neqz dicas non venio: quia foris sum baptizat⁹. Ecce incipe habere caritatē: incipe habere fructū: inueniat̄ in te fructus: mittat te columba intro. Inuenim⁹ h̄ ī scriptura. Imputribilibus lignis arca fuerat fabricata. Imputribilia ligna sancti sunt fideles: ꝑtinētes ad xp̄m Quomudo ī templo lapides viui de quibus edificat̄ templū/homines fideles dicti sūt: sic ligna imputribilia homines ꝑseuerātes in fide. In ip̄a ergo arca ligna imputribilia erant: Arca em̄ ecclesia est: ibi baptizat columba. Arca em̄ illa in aqua ferebat̄. Ligna imputribilia intus erāt. baptizata sunt. Inue nim⁹ quedam ligna foris baptizata: omēs arbores que erant in mūdo. Ip̄a tñ aqua erat/nō erat altera: Omīs de celo venerat: ⁊ d̄ abyssis fontiū. Ip̄a erat aqua in qua baptizata sunt ligna imputribilia que erāt ī arca: in qua baptizata sunt ligna foris. Missa est columba. Et ꝑ mo nō inuenit requiē pedibus suis: redijt in arcā. Plena enim erāt aq̄s omīa: ⁊ maluit redire q̄z rebaptizari. Coruus aūt ille emissus ē anteq̄z sic caret̄ aq̄: rebaptizatus redire noluit: mortuus ē in his aquis: Auertat deus corui illius mortē. Nā quare nō est reuersus: nisi quia aquis interfectus est? At vero columba nō inueniēs requiē pedib⁹ suis cū ei vndiqz clamaret aq̄/veni veni/hic tingere/quō clamāt isti heretici/veni hic habes: nō inueniēs illa requiē pedibus suis reuersa est ad arcā. Et misit illā noe iteꝝ: sicut vos mittit arca vt loq̄mini illis. Et quid fecit postea columba? Quia erāt ligna foris baptizata: reportauit ramū d̄ oliua. Ramus ille: ⁊ folia ⁊ fructū habebat. Non sint in te sola verba: nō sint in te sola folia: sit fructus: et redis ad arcā/nō ꝑ te ip̄m. Columba te reuocat: Gemite foris: vt illos intro reuocetis. Etem̄ fructus ille oliue si discutiat̄: inuenies quid erat. Unde hoc ꝓbam⁹? Quomodo em̄ oleū a nullo humore p̄mit̄/sed disruptis omnibus exilit et supeminet: sic est et caritas. Non potest p̄mi in ima: necesse est: vt ad supna emicet. Propterea d̄ illa dicit apostolus. Adhuc supeminentiorē viā vobis demonstro. Quia diximꝰ de oleo quia supereminet/ne forte non de caritate dixit apl̄s/supeminētiorē viā vob̄ demōstro: audiamus q̄d sequit̄. Si linguis hoīm loquar et āgeloꝝ/caritatē āt ñ habeā: fact⁹ sum tanq̄z eramentū sonās/aut cymbalū tīniēs. Duo nūc donate exclama Disert⁹ sum: ⁊ clama doctus sum. Quantū disertus: quātū doctus? Nunquid linguis angeloꝝ locutus es? Et tamen si linguis angeloꝝ loquereris caritatē non habēs: audirem era sonantia ⁊ cymbala tinnientia. Soliditatem aliquā quero: fructum in folijs inueniā: Nō sint sola verba: hēānt oliuā. redeāt ad ārcā. Sed inq̄es hēo sacr̄m: veꝝ dicis: Sātr̄m diuinū ē. Hēs bāptismā Et ego ꝯfiteor. Sz q̄d dicit idē apl̄s? Si

tu. viij.

Genes. vj.

Genes. viij.

j. Cor. xiij.

sciero omia sacramēta ⁊ habuero ꝓphē-
tiā ⁊ omnē fidē ita vt mōtes trāsferā: ne
forte ⁊ hoc diceres/credidi/sufficit mihi.
Jaco.ij. Sed quid dicit iacobus? Et demones cre
dunt ⁊ contremiscunt. Magna est fides:
sed nihil prodest si nō habeat caritatem.
Confitebant ⁊ demones xp̄m. Ergo cre-
dendo: sed nō diligēdo dicebant. Quid
nobis ⁊ tibi fili dei? Fidē habebāt/cari-
tatē nō habebāt: ideo demones erāt. Mo
li de fide gloriari: adhuc demonib⁹ cōpa-
randus es. Noli dicere xp̄o dño: mihi ⁊ ti
bi quid est: Unitas enī christi tibi loquit
Veni cognosce pacē: redi advisce ra co-
lumbe. Foris baptizat⁹ es: habeto fructū
et redi ad arcam et tu. Quid nos queri-
tis si mali sum⁹? Ut boni sitis. Ideo vos
querim⁹: quia mali estis. Mā si mali nō es
setis: inuenissemus vos: nō vos quērem⁹
Qui bonus ē/iā inuent⁹ est: qui malus ē
adhuc querit. Ideo vos querim⁹: rēdite
ad arcā. Sed iam habeo baptisma Si oia
sacramēta sciero ⁊ habuero ꝓphetiam et
oēm fidē ita vt mōtes transferā/caritatē
aūt non habeā: nihil sum. Fructū ibi vide
am/oliuā vbi videā: et reuocaris ad arcā
Sed inqt? Ecce nos mlta mala patimur
Hec si ꝓ xp̄o patereminī: non ꝓ bonori-
bus vr̄is. Audite quid sequit. Jacta⁹ t se
enī aliquādo quia elemosinas multas fa
ciunt: dant paupibus quia paciunt mole-
stias: sed ꝓ donato nō ꝓ xp̄o: Vide quo
mō patiaris. Mā si ꝓ donato pateris: pro
supbo pateris. Mō es columba: si ꝓ dona
to pateris. Mō erat ille amicus spōsi. Mā
si amicus eēt sponsi: gloriā spōsi quereret
non suam. Vide amicum sponsi dicentē.
Hic est qui baptizat. Ille non erat amic⁹
spōsi: ꝓ q̄ pateris. Mō habes vestē nuptia
lem: ⁊ si ad conuiuiū veniſti/foras habes
mitti. Immo quia foras missus es: nōo mi
ser es. Redi aliquando: et noli gloriari.
Audi quid dicat apl's. Si distribuero om
nia mea paupibus/et tradidero coꝛp⁹ me
um vt ardeam/ caritatē aūt nō habeā: ni-
hil sum. Ecce quod non habes. Si tradi-
dero inquit coꝛpus meū vt ardeam. ⁊ vti
q3 ꝓ nomīe christi. Sed quia sunt multi
qui iactanter illud faciūt: nō cū caritate.
ideo si tradidero coꝛpus meū vt ardeam
caritatē aūt nō habeā/nihil mihi prodest
Caritate fecerunt martyres illi qui ī tem
poꝛe pſecutionis passi sunt/caritate fece-
runt: Isti aūt de tumoꝛe. et de supbia fa-
ciunt. Nam cū pſecutio desit: seipos ꝯci-
pitant: Veni ergo: vt habeas caritatem.
Sed nos habemus martires. Quos mar-
tires? Non sunt columbe: ideo volare co 3
nati sunt: et de petra ceciderūt. Omia
ergo fratres mei videtis: quia clamant
aduersus illos oēs pagine diuine/ois ꝓ-
phetia/totū euangeliū/omēs aplice litte
re/omis gemitus colūbe. et nōdum eui-
gilant. nondū exꝓgiscunt. Sed si colūba
sumus/gemām⁹: toleremus/ sperem⁹. Ad
erit mia dei. vt efferueat ignis spūssancti
in simplicitate vra: et venient. Non ē de-
sperandū: Oꝛate/ꝑdicate/diligite: ꝓrsus
potens est dñs. Jam ceperūt cognoscere
frontem suam. Multi cognouerunt: mul-
ti erubuerunt: Aderit christus: vt cogno-
scant et ceteri Et certe fratres mei vel pa
lea sola ibi remaneat: omia grana colli-
gentur. Quidquid ibi fructificauit: rede
at ad arcam ꝓ colūbam. Modo deficiētes
vbiq3. quid nobis ꝓponūt? nō inuenien
tes quid dicant? Villas nr̄as tulerūt: fun
dos nostros tulerunt: ꝓferunt testamenta
hominū. Ecce vbi gaius eius donauit fū
dū eccleſie: cui ꝑerat faustinus. Cui⁹ eps
erat faustin⁹? Ecclesie Quid ē eccle? Ec
clesie dixi: cui ꝑerat faustin⁹. Sz non ec-
clesie ꝑerat faustin⁹? sed parti ꝑerat. Co-
lumba aūt eccleſia ē. Quid clamas? Mō
deuoꝛabim⁹ villas: columba illas habeat
Querat que sit colūba: ⁊ ipsa habeat. Mā
nostis fratres mei: quia ville iste nō sunt
augustini. Et si vos non nostis ⁊ putatis
me gaudere in possessione villaꝝ. Dē⁹ no
uit: ipse scit. quid ego de illis villis senti
am: vel quid ibi sufferā. Nouit gemitus
meos: si mihi aliquid ō colūba imptiri di-
gnat⁹ est? Ecce sunt ville. Quo iure dēfē
dis villas: diuino an humano. Respōde-
ant. Diuinū ius in scripturis habem⁹. hu-
manū ius legib⁹ regū. Ūn quisq3 possi-
det possidet? Mōne qō iure humano? Mā in decret.
iure diuino: dñi ē terra ⁊ plenitudo eius. dis. viij. ꝙ
Paupes ⁊ diuites de⁹ de vno limo fecit: iure
et paupes ⁊ diuites/vna terra subpoꝛtat.
Jure tū hūano dicit. Hec villa mea est:
hec dom⁹ mea: hic fu⁹ me⁹ ē. Jure ergo
hūano: iure imꝑatoꝝ. Quare? Quia ipa
iura hūana ꝑ imꝑatoꝛes ⁊ reges seculi ōs
tribuit generi hūano. Vultis legam⁹ le-
ges ꝑatoꝝ: ⁊ fm ipas agā⁹ de villis? Si

iure humano vultis possidere: recitemus leges impatorũ: videamus si aliqd voluerũt ab hereticis possideri. Sed qd mihi est impator? Scõm ius ipi⁹ possides terrã. Aut tolle iura impatorũ: et qs audet dicere: mea ẽ illa villa. aut meus ẽ ille seruus/aut domus hec mea ẽ? Si aũt vt teneantur ista ab homĩbus iura acceperunt regũ: vultis scitam⁹ leges / vt gaudeatis quia vel vnũ hoꝛ habeatis ⁊ nõ ĩputetis nisi mansuetudini colũbe: quia vel ibi vobis ꝓmittit ꝓmanere? Legũtur enĩ leges manifeste: vbi p̃ceperunt impatores eos qui p̃ter ecclesie catholice ꝓmũionẽ vsurpant sibi nomẽ xp̃ianũ: nec volũt in pace colere pacis auctorẽ: nihil nomĩe ecclesie audeant possidere. Sed quid nobis ⁊ impatori? Sed iam dixi: de iure humano agitur. Et tũ ap̃ls voluit seruiri regib⁹: voluit honorari reges/⁊ dixit Reges reuerimini. Moli dicere: quid mihi et regi? Quid tibi ꝯ et possessioni? Per iura regũ possident possessiones. Dixisti/quid mihi ⁊ regi? Moli dicere possessiões tuas: qꝛ ad ipsa iura humana renũciasti quib⁹ possidẽtur possessiones. Sed ō diuino iure ago. Ait. Ergo euangeliũ recitem⁹ Videam⁹ ꝗusq; ecclia catholica xp̃i ẽ sup quẽ veĩt cõlũba que dixit ihc̃ ẽ q baptizat. Cũ dicat scriptura: vna ẽ columba mea: quõ ꝯ iure diuino possideat q dicit/ego baptizo: cum dicat columba: hic ẽ q baptizat: cũ dicat scriptura vna ẽ colũba mea/vna est mris sue? Quare laniastis columbaz? Immo laniastis viscera vra. Mã vobis laniastis: colũba itegra pseuerat. Ergo fratres mei si vbiq; non habẽt qō dicãt: ego dico vobis quid faciãt. Veniãt ad catholicã: ⁊ vobiscũ habebũt nõ solũ terrã sed etiã illũ q fecit celum et terram.

Explicit tractatus sextus. Incipit tractatus septimus. Ab eo qō scriptũ ẽ Et ego vidi ⁊ testimoniũ phibui: quia hic est filiꝰ dei: vsq; ad id qō scriptũ ẽ. Amẽ dico vobis videbitis celũ aptũ ⁊ angelos ascendẽtes et descendentes super filiũ hominis.

QDongaudem⁹ fequẽtie vre: qꝛ vtraquã spe rare potuim⁹: alacriter cõueniſtis. Hoc ẽ ergo quod nos letificat et consolaturin omnibus laboꝛibus ⁊ piculis vite huius amoꝛ vr̃ in deũ: ⁊ piũ studiũ ⁊ certa spes et feruoꝛ spũs. Audistis cum psalmus legeretur: qꝛ inops ⁊ paup clamat ad deum in hoc seculo. Moꝛ enĩ est vt sepius audistis ⁊ meminisse debetis nõ vnius hois. ⁊ tũ vnius hois. Nõ vnius qꝛ fideles multi Multa grana inter paleas gemẽtia diffusa toto oꝛbe terrarum. Vnus aũt qꝛ mẽbra xp̃i omẽs: ac p hoc vnũ coꝛpus: Iste ergo vnus pp̃s inops ⁊ paup nõ nouit gaudere de seculo/et doloꝛ eius intus ẽ: et gaudiũ eius intus est: vbi nõ vidit nisi ille q exaudit gementẽ ⁊ coꝛonat sperantẽ: Letitia seculi vanitas. Cũ magna expectatione speratur vt veniat: et non pōt teneri cum venerit. Iste enĩ dies qui letus est: pditis hodie in ista ciuitate: cras vtiq; nõ erit nec idẽipsi cras b̃ erũt / qō hodie sũt Et trãseũt oĩa ⁊ euolãt oĩa: ⁊ sic fum⁹ vanescũt Et ve q amãt talia. Mis enĩ aĩa sequit qō amat. Mis enĩ caro fenũ. et omis honoꝛ carnis quasi flos feni. Fenũ aruit: flos decidit. verbum aũt dñi manet ĩ eternum. Ecce quod amas: si vis manere in eternum Sed dicere habeas. Vnde possum ap̃hendere verbũ dei? Verbũ caro factũ est. ⁊ habitauit in nob. Qua ꝓpt frẽs carissimi ad inopiã nr̃am ⁊ pauptatẽ nr̃az ꝓtineat: ⁊ qō illos dolem⁹ q sibi abũdare vident: Gaudiũ enĩ ipoꝛ quasi freneticoꝛ ẽ: Quõ aũt frenetic⁹ gaudet ĩ insania plerũqz ⁊ ridet: ⁊ plãgit illũ qui sanus est. Sic ⁊ nos frẽs carissimi si recipiamus medicinã de celo venientẽ/qꝛ ⁊ nos omẽs frenetici eram⁹ tãqz salui facti qui ea q diligebam⁹ nõ diligim⁹: gemim⁹ ad deũ de his qui adhuc insani sunt. Potest enĩ vt ⁊ ipos saluos faciat. Et op⁹ ẽ vt respiciãt se: ⁊ displiceãt sibi Spectari volũt et spectari se nõ nouerũt: Mã si aliquantuz oculos ad se cõuertãt: videt ꝓfusionẽ suã Quod donec fiat/alia sint studia nr̃az alia sint auocamẽta aĩe nr̃e. Pl⁹ valz doloꝛ nr̃: qz gaudiũ illoꝛ. Quãtũ ptinet ad nũeꝛ fratꝛ: difficile ẽ vt quisq; ex illa celebritate rapt⁹ fuerit ex viris. Quãtũ aũt ad soꝛoꝛ nũeꝛ: cõtristat nos. Et hoc magis dolendum est. quia non ipse potius

A

ad ecclesiam currunt: quas debuit si non
timor: certe verecūdia de publico reuoca
re. Uiderit h̄ q̄ videt: ⁊ aderit mīa ei⁹/vt
saluet omēs. Nos aūt qui cōuenim⁹ pa-
scamur epulis dei: et sit gaudiū nr̄m s̄mo
ipsi⁹ Inuitauit enī nos ad euāgeliū suū:
⁊ ip̄e cibus noster est quo nihil dulci⁹: sed
siq̄s habeat palatū sanū in corde. Bñ em̄
arbitror meminisse caritatē vr̄az hoc euā
geliū lectionib⁹ cōgruis ex ordine recita-
ri: ⁊ puto vobis nō excidisse q̄ iam tracta-
ta sunt: maxime recentiora: de iohāne et d̄
columba: De iohāne scz/quid nouū didi-
cerit in dño p columbā: q̄ iam nouerat do
minū. Et hoc inuentū est inspirāte spū d̄i
quod iā q̄dez iohānes nouerat in dño. Sz
quod ip̄e dñs ita esset baptizatur⁹ vt bap
tizandi ptātē a se in neminē trās funderet
h̄ didicit p colūbā: quia dictū ei erat: sup
quē videris spiritū descendentē velut co-
lumbā et manentē sup eū: hic est q̄ bapti
zat in spūsctō. Quid est: hic ē? Non est ali
us: et si p aliū. Quare aūt p columbam?
Multa dicta sunt: nec possum: nec opus ē
omīa retexere. precipue tñ ꝓpter pacē:
q̄a et ligna que baptizata sunt foris/quia
fructū in eis inuenit columba ad arcā at-
tulit Sicut memistis columbā missā a noe
de arca q̄ diluuio natabat ⁊ baptismo ab-
luebat̄: nō mergebat̄. Cū ḡ esset emissa: at
tulit ramū oliue. Sed nō sola folia habe-
bat: habebat et fructū. Itaq̄ hoc optādū
est fratribus nr̄is qui foris baptizant̄: vt
habeant fructū. Non illos sinit colūba fo
ris: nisi ad arcā reduxerit. Fructus aūt ē
totus caritas. Sine qua nihil ē homo: q̄d
quid aliud habuerit. Et hoc vberrime ab
1. Cor. xiij. apl'o dictū ꝯmemorauim⁹ ⁊ recensuim⁹.
Ait enī. Si linguis hoīm loquar ⁊ angelo
rū/caritatē aūt non habeā: factus sum ve
lut eramentū sonās aut cymbalū tinniēs
Et si habuero oēm sciam ⁊ sciam omīa sa
cramenta/⁊ habeā omnē ꝓphetiā/et ha-
buero omnē fidē: fidē aūt quō dixit om-
nē? vt mōtes transferā/ caritatem aūt nō
habeā: nihil sum. Et si distribuero omnia
mea paupib⁹ ⁊ si tradidero corpus meū
ita vt ardeā. Caritatē autē nō habeam: ni
hil mihi ꝓdest. Nullo modo autē possunt
dicere se habere caritatē: qui diuidūt vni
tatē Hec dicta sunt: sequentia videam⁹
B Perhibuit iohēs testimoniū: q̄ vi
dit. Quale testimoniū ꝑhibuit? quia ipsei
est filius dei: Oportebat enī vt ille bapti
zaret: qui est filius dei. vnicus nō adopti
uus. Adoptati filij: ministri sūt vnici Uni
cus habet potestatē: adoptati ministeriū.
Licet baptizet minister nō ꝑtinens ad nu
merū filioꝝ/quia male viuit ⁊ male agit:
q̄d nos cōsolat̄? Hic est q̄ baptizat. Alte-
ra die iterū stabat iohānes: ⁊ ex di Alia
scipulis eius duo. Et respiciens ie xit.
sum ambulantē: † dicit. Ecce agnus
dei. Utiq̄ singulariter iste agnus: Nā et
discipuli dicti sunt agni. Ecce ego mitto
vos: sicut agnos ī medio lupoꝝ. Dicti sūt
⁊ ipsi lumē: vos aūt estis lumen mūdi. Sz
aliter ille: de quo dictū est. Erat lumē ve
rum: quod illuminat omnē hominē veniē
tem in hunc mundū. Sic ⁊ agnus singula
riter/solus sine macula: sine peccato. Nō
cuius macule absterse sint: sed cuius ma-
cula nulla fuerit. Quid enī q̄ dicebat io-
hānes de dño: ecce agnus dei? Ip̄e iohā-
nes nō erat agnus? Non erat vir sanct⁹?
Non erat amicus sponsi? Ergo singularit̄
ille: hic est agnus dei: quia singularit̄ hu-
ius agni sāgīue solo/hoīes r̄dimi potuer̄t
Fratres mei: si agnoscim⁹ preciū nostrum
quia sanguis est agni: qui sunt illi qui ho
die celebrant festiuitatē sanguinis nescio
cui⁹ mulieris. Et quā ingrati sunt? Rap-
tū est aurū dicunt de aure mulieris: et cu
currit sanguis. Et positū est aurū in truti
na vel ī statera: ⁊ p̄pōderauit multū d̄ san
guine. Si pondus ad inclinandū aurū ha
buit sanguis mulieris: quale pondus hz
ad inclinandū mdm sanguis agni p quē fa
ctus est mūdus? Et quidē ille spūs nescio
quis vt p̄meret pondus: placat⁹ est sang-
uine Immūdi spūs nouerāt venturū iesū Ma
xp̄m. audierant ab angelis: audierāt ex ꝓ
phetis ⁊ sperabant eū venturū. Nā si non
sperabant: vnde clamauerūt q̄d nobis et
tibi est? Uenisti ante tps ꝑdere nos: scim⁹
q̄ sis sctūs d̄i: Uēturū sciebāt: sz tps igno
rabāt. Sz q̄d audistis ī psalmo de ihrl'm?
Quō beneplacitū habuerūt serui tui lapi
des eius: ⁊ pulueris eius miserebunt̄: Tu
exurgēs misereberis syon: qm̄ venit inq̄t
tps vt miserearis eius Qñ venit tps vt mi
sereretur dominus? Uenit agnus Qualis
agn⁹? Quē lupi timēt. Qual' agn⁹ ē? Qui
leonē occisus occidit. Dict⁹ ē em̄ diabol⁹

leo: circũiens et rugiens querens quem deuozet. Sanguine agni victꝰ ẽ leo. Ecce spectacula xp̃ianoꝝ: ꝛ quod ẽ amplius. illi oculis carnis vidẽt vanitatẽ: nos cozdis oculis veritatem. Ne putetis frẽs. qꝺ sine spectaculis dimisit nos dñs deꝰ nr̃. Nam si nulla sunt spectacula: cur hodie cõueni stis? Ecce qꝺ dixim⁹ vidistis: ꝛ exclamastis. Non exclamaretis: nisi vidissetis. Et magnũ est hoc spectare p totũ oz̃bẽ terrarũ: victũ leonẽ sanguine agni /educta de dentib⁹ leonũ mẽbra xp̃i: ꝛ aduñcta cozpi xp̃i. Ergo nescio qd simile imitatꝰ ẽ quida spũs/vt sanguine simulachꝝ suum emi vellet: quia nouerat p̃cioso sanguine qñcunq; redimendũ esse genꝰ humanũ. Fingũt enĩ spũs mali vmbras quasdã honoris sibimetipis / vt sic decipiant eos q̃ sequunt xp̃m. Usq; adeo frẽs mei/vt illiꝰ si q̃ seducũt p ligaturas: p p̃cantatiões: p machinamẽta inimici/misceãt p̃cantationib⁹ suis nomẽ xp̃i: qz iam nõ possũt seducere xp̃ianos/vt dẽt venenũ/addũt melꝰ aliqd: vt per id qꝺ dulce ẽ/lateat qꝺ amarũ est ꝛ bibãt adp̃niciẽ: Usq; adeo vt ego nouerim aliquo tempe illiꝰ paleati sacerdotẽ solere dicere/ꝛ ipe paleatꝰ xp̃ianus est. Ut quid hoc fratres: nisi quia aliꝫ nõ possunt seduci xp̃iani? Ne queratis ġ alibi xp̃m: q; vbi vobis voluit p̃dicari xp̃s. Et quõ vobis voluit p̃dicari/sic illũ tenete/sic in cozdibꝰ vr̃is scribite. Aurus est aduersus oñs impetus: ꝛ aduersus oñes insidias inimici. Nolite timere: nec tẽptat ille nisi p̃missus fuerit. Constat illũ nihil facere: nisi p̃missum fuerit. aut missum. Mittit tanq; angelus malus a ptãte dominãte: mittit q̃ndo aliqd petit: Et hoc frẽs nõ fit nisi vt ꝓbent iusti: puniant iusti. Quid ġ times? ambula in dño tuo: certus esto/qꝺ te nõ vult pati/nõ pateris: qꝺ te p̃miserit: pati. Flagellũ cozrigentis est: nõ pena damnãtis. Ad hereditatẽ sẽpitnã erudimur: ꝛ flagellari ꝺdignamur? Fratres mei si recusaret qsquã puer colaphis aut flagellis cedi a patre suo: quõ; oi ceret supbꝰ desperatꝰ: ingratus paterne disciplne? Et vt quid erudit paꝛ hõ/filiũ hoiem: vt possit nõ pdere tempalia que illi adqsiuit: que illi collegit: que nõ vult eum pdere: q̃ ipse q relinquit nõ potuit i sempitnũ tenere. Nõ docz filiũ cũ q̃ possideat. sz q̃ pꝰ eũ possideat Frẽs mei si filiũ docet paꝛ succesꝛẽ: ꝛ quẽ docz ꝛ ipm filiter p omĩa illa transiturũ: quia ꝛ ille q̃ mo nebat trãsiturus est: quomõ vultis eruditi nos paꝛ nr̃ cui nõ succesꝛuri/sz ad quez accessuri sum⁹. et cũ quo in eternũ mãsuri in hereditate que nõ marcescit/ nec moritur n̄ c grandinẽ nouit? Et ipe hereditas ꝛ ipe pater ẽ: hũc possidebim⁹ ꝛ eruditi non debem⁹? Sufferamus ġ eruditio nẽ patris: nõ qñ nobis dolet caput. curramus ad p̃cãtatores ad sozrilogos ꝛ remedia vanitatis: Fratres mei nõ vos plangã quotidie inuenio ista: Et qꝺ faciam? non dñ psuadeo xp̃ianis in xp̃o spem esse ponendã? Ecce si cui factũ est remediũ moriaꝛ. Quã multi eñ cum remedijs mortui sunt: ꝛ quã multi sine remedijs vixerunt. Qua frõte exijt aĩa ad deũ? Perdidit signũ xp̃i. accepit signum diaboli. An forte dicet/nõ pdidi signũ xp̃i? Ergo signũ xp̃i cũ signo diaboli habuisti. Nõ vult xp̃s cõmunionẽ: sed solꝰ vult possidere qꝺ emit. Tanti emit vt solus possideat: tu facis ei ꝑsoꝛtẽ diabolũ: cui te p pctm̃ vendideras Ne duplici cozde: qui in cozde suo ptem faciunt diabolo. Fratus deꝰ /quia fit ibi pars diabolo: discedit: et totũ diabolus possidebit. Nõ frustrã itaq; apls dicit: nec q̃ detis locum diabolo. Cognoscamus ġ agnũ fratres: cognoscam⁹ p̃cũ nr̃m. Ecce duo de discipulis iob̃is qz talis erat iob̃s amicus spõsi/nõ querebat gl̃am suã: sed testimoniũ phibebat veritati: Hunqd voluit apud se fmanere discipl̃os suos vt nõ sequerent dñm? Magis ipe ostendit discipulis suis quẽ sequerent. Habebãt eñ illi tanq; agnm. Et ille. Quid me attẽditis? Ego nõ sum agnus. Ecce agnus dei. Deq̃et superius dixerat: ecce agnus dei Et quid nobis pdest agnꝰ dei? Ecce ait q̃ tollit pcta mõi. Secuti sũt illũ hoc audito. duo qui erãt cum iohanne Videam⁹ sequentia. Ecce agnus dei: hoc iob̃s.

Et audierunt eum duo discipuli loquentem: et secuti sunt iesum. Conuersus autem iesus et videns eos sequentes † dicit eis. Quid queritis? Qui dixerũt † Rabbi qꝺ iterp tat mgr̃: Ubi habitas? Nõ sic illũ seq̃bãturãq; si ta inuenirent illi. Nam manifestũ

† Alia lra habet: Alia lra habet. ei. † Alia lra interpretatũ.

est quãdo illi inheserũt: quia de na i eos vocauit. In his em̃ duob⁹ erat andreas sicut mõ audistis. Andreas aũt frat̃ petri erat. Et nouim⁹ ĩ euãgelio ꝙ petrũ et andreã dñs de naui vocauit dicẽs. Uenite post me et faciã vos piscatores hoĩm. Et ex illo iã inheserũt illi vt nõ recederent: Modo ergo quod illũ sequunt̃ isti duo: non quasi nõ recessuri sequunt̃: sed videre voluerunt vbi habitaret: ⁊ facere quod scriptũ est. Limẽ ostioꝝ eius cõculcet et terat pes tuus: surge ad illũ venire assidue et erudiri p̃ceptis eius. Ostendit eis ille vbi maneret: et venerũt ⁊ fuerũt cũ illo. Q̃ beatũ diẽ duxerunt: q̃ beatã noctem. Quis est qui nobis dicat q̃ audierint illi a dño? Edificemus nosmetipsi in corde nr̃o: ⁊ faciamus domũ quo veniat ille ⁊ doceat nos: colloquat̃ nobis. Quid queritis? Dixerũt ei. rabbi: quod dicit̃ interp̃tatũ magister: vbi habitas?

D Alia lr̃a nõ habet Et.

¶ Dicit eis. Uenite ⁊ videte. Et venerunt ⁊ viderunt vbi maneret: et apud eũ manserunt die illo. Hora autẽ erat quasi decima. Nihil ne arbitramur ꝑtinuisse ad euãgelistã: dicere nobis quota hora erat? Potest fieri vt nihil ibi nos animaduertere: nihil querere voluerit? Decima erat hora. Numer⁹ iste legem significat: quia in decem p̃ceptis data ẽ lex. Uenerat aũt temp⁹ vt impleretur lex ꝑ dilectõnem: quia a iudeis non poterat impleri ꝑ timorẽ. Unde dñs dicit. Nõ veni soluẽ legẽ sꝫ ĩplere. Merito ergo decima hora eũ secuti sunt ad testistimoniũ amici sponsi duo isti: et decima hora audiuit rabbi quod interp̃tat̃ magister. Si decima hora rabbi dñs audiuit. ⁊ decimus numer⁹ ad legẽ ꝑtinet: magister legis nõ est nisi dator legis: quia filius dedit legẽ. Nemo dicat quia alius dedit legem. ⁊ alius docet legẽ. Ip̃e illã docet: q̃ illã dedit: Ip̃e est magister legis sue: ⁊ docet illã. Et misericordia est in lingua ip̃i⁹: ideo misericorditer docet legem/ sicut dictũ est de sapiẽtia. Legẽ aũt ⁊ misericordiã in lingua portat. Noli timere: ne implere legẽ nõ possis/ fuge ad misericordiã Si multũ est ad te legem implere/ vtere pacto illo et cyrographo: vtere p̃cib⁹ q̃s tibi constituit et cõposuit iurisꝑitus celestis. Qui em̃ hñt causã ⁊ volũt supplicari impatori: querunt aliquẽ scolasticũ iuris ꝑitum/ a quo sibi p̃ces cõponant̃: ne forte si aliter petierint q̃ oportet/ nõ solũ non impetret qd̃ petũt/ sed et penã ꝓ bñficio cõsequant̃. Cũ ergo quererẽt supplicare apl̃i/ et nõ iuuenirent quomõ adirent impatorẽ deũ: dixerunt xp̃o. Dñe: doce nos orare. Hoc est iurisꝑite nr̃/ assessor dei/ immo cõsessor: cõpone nobis p̃ces. Et docuit dñs d̃ libro iuris celestis/ docuit quõ orarent: ⁊ in ip̃o quod docuit: posuit q̃ndã cõditionẽ. Dimitte nobis debita nr̃a: sicut et nos dimittim⁹ debitorib⁹ nostris. Si nõ s̃m legẽ petieris/ reus eris. Contre miscis impatorẽ factus reus: offer sacrificiũ humilitatis/ offer sacrificiũ misericordie: dic in p̃cibus/ dimitte mihi quõ ⁊ ego dimitto. Sed si dicis fac. Quid em̃ facturus es: quo iturus es/ si mentit⁹ fueris in p̃cibus? Nõ quõ dicit̃ in foro/ carebis beneficio rescripti: sed nec rescriptũ ĩpetrabis. Juris em̃ forẽsis est: vt q̃ in p̃cib⁹ mẽtitus fuerit/ nõ illi ꝓsit qd̃ ĩpetrauit: Sꝫ h̃ inter homĩes/ quia põt falli homo: potuit falli impator: quando p̃ces misisti/ dixisti enĩ qd̃ voluisti. ⁊ cui dixisti: nescit an verꝫ sit. Dimisit te aduersario tuo cõuĩcendũ: vt si ante iudicẽ cõuictus fueris de mẽdacio: quia nõ potuit ille nisi p̃stare/ nesciẽs an fueris mentit⁹: ibi carebis ip̃o beneficio rescripti/ quo ꝑduxisti rescriptũ. De⁹ aũt quia nouit vtꝫ mentiaris an verũ dicas/ nõ facit vt in iudicio tibi non ꝓsit: sꝫ nec impetrare te ꝑmittit/ qꝛ ausus es mentiri veritati. Quid ergo factur⁹ es/ dic mihi: Implere legẽ ex omĩ ꝑte ita vt in nullo offendas difficile est. Reatus ergo certus est/ remedio vti non vis. Ecce fratres mei: quale remediũ posuit de⁹ cõtra egritudines anime. Quid ergo? Cũ caput tibi dolet: laudamus si euangeliũ ad caput tibi posueris ⁊ nõ ad ligaturã cucurreris: Ad hoc enĩ ꝑducta ẽ infirmitas hominũ et ita plangẽdi sunt homĩes/ qui currunt ad ligaturas: vt gaudeam⁹ q̃n videmus hoĩem in lectulo suo cõstitutũ/ iactari febrib⁹ ⁊ dolorib⁹: nec alicubi spem posuisse/ nisi vt sibi euãgeliũ ad caput poneret: nõ q̃a ad hoc factũ ẽ/ sed qꝛ p̃latũ ẽ euangeliũ ligaturis. Si g̃ ad caput ponit̃ vt q̃escat dolor capitis: ad cor non ponitur vt sanetur a peccatis? Fiat ergo. Quid fiat?

Lu. xj.

¶ponat ad cor: sanet cor: bonũ ẽ. Bonũ ẽ vt de salute corpis non satagas: nisi vt a deo illã petas. Si scit tibi ꝑdesse dabit il lã: si nõ tibi dederit nõ tibi ꝑderit habere illã. Quãmulti egrotãt i lecto inocẽtes: et si sani fuerint ꝑcedũt ad scelera cõmit tenda. Quãmultis obest sanitas. Latro qui ꝑcedit ad faucẽ occidere hoiem: quã to meli⁹ illi erat vt egrotaret? Qui nocte surgit ad effodiendũ parietẽ alienũ: quã to illi meli⁹ si febrib⁹ iactaret? Innocẽti⁹ egrotaret: scelerate sanus est. ¶Mouit ergo deus ꝙd nobis expediat: id agam⁹ vt cor nr̃m sanũ sit a ꝑctis. Et qñ forte flagella- mur in corpe: ipm deꝑcamur. Rogauit eũ paulus apl̃s vt auferret ab eo stimulum carnis: ⁊ noluit auferre: ¶Nunqd ꝓtu bat⁹ est? Et nunqd cõtristat⁹ dixit se desertũ? ¶Magis se dixit non desertũ: qz nõ ablatũ est quod volebat auferri: vt illa infirmi- tas sanaret. ¶Hoc eñ inuenit in voce me- dici: Sufficit tibi gr̃a mea: nã virt⁹ i infir mitate ꝑficit. Unde ergo scis si quod nõ vult te sanare de⁹ adhuc tibi expedit fla- gellari? Uñ scis quã putre ẽ quod secat medic⁹/agẽs ferrũ ꝓ putrida? ¶Nonne no uit modũ ꝙd faciat quous ꝙ faciat? ¶Nũ- quid vlulatus eius qui secat retrahit ma nus medici artificio se secantis? Ille cla- mat: ille secat. Crudelis q̃ non audit cla- mantẽ: an potius misericors: qz vulnus ꝓ sequit̃ vt sanet egrotũ? Hec frẽs ideo di xi: ne ꝙs querat aliqd ꝓter auxiliũ dei. Quãdo forte in aliqua correptõe dñi su- mus: videte ne ꝓatis: videte ne ab agno recedatis: ⁊ a leone deuorem̃i. Dixim⁹ ergo ãre hora decima: sequentia videa- mus.

¶Erat andreas frater symonis petri: vnus † de duobus q̃ au- dierãt † ab iohãne: ⁊ secuti fuerant eũ: Inuenit hic † symonẽ fratrẽ suũ et dicit ei: Inuenim⁹ messiã quod est interꝓtatũ xp̃s. ¶Messias hebraice: latine vnctus: grece xp̃s ẽ. Ab vnctiõe eñ dr̃ xp̃s: Chrisma vnctio ẽ grece: ergo xp̃s vnct⁹. Ille singulariter vnct⁹: ꝓcipue vn ctus: vnde oñes xp̃iani vngunt̃. Ille ꝓci pue: quõ in psalmo dicit: Audi. ¶Propte- rea vnxit te deus de⁹ tuus oleo exultatõ nis: p̃ participib⁹ tuis. ¶Participes eñ ei⁹ omnes sancti. Sed ille singulariter sctũs sctõr: singulariter xp̃s: singulariter vnct⁹.

† Et duxit ad iesum andreas fratrem suũ symonẽ. Intuit⁹ aũt eũ iesus di xit: Tu es symon filí⁹ † iohãnis: tu † vocaris cephas quod interꝓtatur petrus. ¶Nõ magnũ: qz dñs dixit cui⁹ fi- lius eẽt iste. Quid magnũ dño? Omia no mina sctõr suor sciebat: quos añ cõstitu- tionẽ mũdi ꝑdestinauit: et miraris qz di- xit vni homini/tu es filius illi⁹: ⁊ tu voca beris illud? ¶Magnũ qz mutauit ei nomẽ: et fecit de symone petr. ¶Petrus aũt a pe tra: petra vero eccl̃ia: Ergo in petri nõe figurata est eccl̃ia. Et ꝙs securus: nisi qui edificat supra petrã? Et ꝙd ait ipe dñs? Qui audit verba mea hec ⁊ facit ea simi- labo eũ viro prudenti edificãti supra pe- trã: nõ cedit tentationib⁹: Descendit plu uia: aduenerũt flumia: flauerũt vẽti: ⁊ im pegerũt in domũ illã ⁊ nõ cecidit. Fũda ta eñ erat supra petrã. Qui audit verba mea ⁊ nõ facit ea: iã vnusquisq̃ nr̃m time at ⁊ caueat: similabo eũ viro stulto q̃ edi ficauit domũ suã sup arenã. Descẽdit plu uia: venerũt flumia: flauerũt venti: ⁊ im- pegerũt in domũ illã: ⁊ facta est ruina ei us magna. Quid ꝑdest qz ĩtrat eccl̃iam: qui vult sup arenã edificare? Audiendo eñ ⁊ nõ faciẽdo: edificat q̃dẽ: sed sup are nã: Si eñ nihil audit: nihil edificat: si au- dit edificat. Si querim⁹ vbi: Si eñ audit et facit supra petrã: si audit ⁊ nõ facit sup arenã. Duo sunt genera edificantiũ: aut supra petrã: aut supra arenã. Quid ergo illi qui nõ audiũt? Securi sũt? Securos eos dicit qz nihil edificãt? ¶Nudi sunt sub pluuia ante ventos añ flumia cũ venerint ista: añ illos tollũt quã dom⁹ deiciãt. Er go vana est securitas: ⁊ edificare ⁊ supra petrã nõ edificare: si audire vis ⁊ nõ face- re edificas: sed ruinã edificas. Cũ aũt ve nit tentatio deiecit domũ: ⁊ cũ ipa ruina tua te tollit. Si aũt nõ audis nudus es: il lis tentationibus tu ipe retraheris. Audi ergo et fac: Unũ est remediũ. Quãti for te hodie audiẽdo ⁊ nõ faciẽdo rapti sunt fluuio celebritatis hui⁹? Audiẽdo eĩ ⁊ nõ fa ciendo: venit fluui⁹ ipa celebritas ãniuer saria: implet⁹ torr̃ẽs trãsiturus est ⁊ sicca- tur⁹: sed ve illi quẽ tulerit. Illud ẋo no- uerit caritas vra: qz nisi ꝙs ⁊ audiat et fa ciat nõ edificat supra petrã: ⁊ nõ pertinet ad nomẽ tã magnũ quod sic cõmendauit

Al. adduxit eum
Al. Johãna al vocaberis
Matth. vij.

dñs. Intentũ enĩ te fecit. Naz si hoc ante petrus vocaret̃/non ita videres mysteriũ petri: ⁊ putares casu eum sic vocari/nõ ꝓuidentia dei/Ideo voluit eũ aliud prius vocari: vt ex ipsa cõmutatiõe noĩs sacramenti viuacitas cõmendaret̃. Et in crastinũ voluit † dñs iesus exire ĩ galileam: ⁊ inuenit philippũ † Dicit ei. Sequere me. Erat autẽ de ciuitate andree ⁊ petri. Et inuenit philipp⁹ † nathanaelẽ. iam vocat⁹ a dño: et dixit ei. Quez scripsit moyses ⁊ ꝓphete ĩuẽim⁹ filiũ ioseph. Quis fili⁹ dicebat̃: cui desponsata erat mater eius: Nam qđ ea intacta ꝯceptus ⁊ natus sit: bene nouerũt omẽs christiani ex euãgelio. Hoc philipp⁹ dixit nathanaeli: addidit et locuz a nazareth. Et dixit † nathanael. A nazareth potest aliquid boni esse. Quid intelligit̃ fratres: non quõ aliqui ꝓnunciant: Nam ⁊ sic solet ꝓnũciari A nazareth potest aliq̃d boni esse. Sequitur enĩ vox philippi † et dixit. Ueni ⁊ vide. Ambas eĩ ꝓnũciatiões potest ista vox sequi/siue sic ꝓnũcies tanq̃ ꝯfirmãs a nazareth potest aliq̃d boni esse. Et ille: veni ⁊ vide: siue sic dubitans/⁊ totũ interrogãs. A nazareth potest aliq̃d boni eẽ? Ueni ⁊ vide. Siue illo mõ siue isto ꝓnũcietur: non repugnãt verba sequẽtia: Nostrũ est q̃rere: q̃d poti⁹ intelligam⁹ in his verbis. Qualis fuerit nathanael iste: in sequentib⁹ ꝓbam⁹. Audite qualis fuerit. Dñs ipse ꝑhibet testimoniũ. Magn⁹ dñs cognit⁹ ẽ testimonio iohannis. Btũs nathanael cognit⁹ testimonio veritatis. Qr dñs ⁊ si testimonio iohãnis non cõmẽdaret̃/ipse sibi ꝑhibuit testimoniũ: qr sufficit sibi ad testimoniũ veritas. Sed qr veritatẽ nõ poterãt cape hoĩes: ꝑ lucernam querebãt veritatẽ. Et iõ iohãnes ꝑ quem dñs ostẽderet̃ missus est. Audi dñz nathanaeli testimoniũ ꝑhibentẽ. Et dixit ei nathanael: A nazareth põt aliq̃d boni esse? dicit ei philippus: Ueni ⁊ vide † Et vidit iesus nathanaelẽ venientẽ ad se: et dicit đ eo. Ecce vere israelita: ĩ quo dolus nõ est. Magnũ testimoniũ: Hoc nec andree dictũ: nec petro dictũ nec philippo: qđ dictũ est de nathanaele/ecce vere israelita in quo dolus nõ est. Quid ergo facimus frẽs? deberet iste prim⁹ esse ĩ apl'is: Non solũ prim⁹ nõ inuenit̃ in apostolis/sed nec medius nec vltim⁹ int̃ duodecim nathanael: cui testimoniñ ꝑhibuit fili⁹ dei dicẽs. Ecce vere israelita: in quo dolus non ẽ. Querit̃ causa q̃tũ dñs intimat: ꝓbabilit̃ inuenim⁹. Intelligere eniz debem⁹ nathanaelẽ eruditũ ⁊ peritũ legis fuisse: Propterea noluit illũ dñs inter discipulos ponere: qr idiotas elegit/ vnde ꝯfunderet mũdũ. Audi apl'm dicentẽ ita Uidete inq̃t vocationẽ vr̃am frẽs: qr nõ multi sapiẽtes ſm carnẽ/non multi potentes nõ multi nobiles: sz infirma mũdi elegit de⁹/vt ꝯfundat fortia: ⁊ ignobilia mũdi ⁊ ꝯtẽptibilia elegit deus/⁊ ea que non sunt tanq̃ ea que sunt: vt que sunt euacuentur. Si doct⁹ eligeret̃ fortasse iõ se diceret electũ: qr doctrina meruit eligi. Dñs nr̃ iesus christ⁹ volẽs supbor̃ frãgere ceruices/non quesiuit ꝑ oratorẽ piscatorẽ: sz de piscatore lucrat⁹ est impatorẽ. Magn⁹ cyprian⁹ orator sed prius petrus piscator: ꝑ quẽ postea crederet nõ solũ orator sed et impator. Nullus nobilis primo electus est/nullus doct⁹: qr infirma mundi elegit deus vt ꝯfunderet fortia. Erat autez iste magn⁹ ⁊ sine dolo: hoc solo non elect⁹: ne cuiq̃ videret̃ dñs doctos elegisse. Et ex ipsa doctrina legis veniebat qđ cũ audisset a nacareth scrutat⁹ enĩ erat scripturas et sciebat qr inde erat expecteãdus saluator/qđ nõ facile alij scribe ⁊ pharisei nouerant: iste ergo doctissim⁹ legis/cũ audissz philippũ dicentẽ inuenim⁹ quem scripsit moyses in lege ⁊ ꝓphete a nazareth filiũ ioseph: ille q̃ optime scripturas nouerat/audito noĩe a nazareth erect⁹ est in spem et dixit. A nazareth põt aliq̃d boni esse? Jã cetera de ipso videamus: Ecce vere israelita in quo dolus nõ est. Quid est in quo dolus nõ est? Forte nõ hẽbat pctm̃? forte nõ erat eger? forte illi medic⁹ ñ erat necessari⁹? Absit. Nemo sic nat⁹ ẽ vt illo medico nõ egeret. Quid sibi ergo vult in quo dol⁹ nõ est? Aliq̃to intẽti⁹ queram⁹ apparebit mõ in noĩe dñi. Dolũ dicit dñs/et oĩs q̃ verba latina intelligit scit qr dolus ẽ: cũ aliud agit̃ ⁊ aliud fingit̃. Intendat charitas vr̃a: nõ dolus dolorẽ. Propterea dico: qr multi frẽs impitiores latinitatis/ loquunt̃ sic dicãt dolus illũ torq̃t

† Alia lr̃a nõ hz ⁊ dñs ihs
† Alia lr̃a Et dicit ei iesus
† Alia lr̃a ñ hz. et nathanaelem.
Alia littera habet ei
† Alia lr̃a hz dic̃ ei phipp⁹
F
Alia lr̃a nõ habet Et
Alia lr̃a hz nathanielez
j. Cor. j. d

pro eo qđ est dolor. Dolus fraus est: simulatio ē. Cū aliquis aliqđ in corde tegit: t aliud loquit: dolus est: t tanq̄ duo corda habet: Unū quasi sinū cordis habz vbi videt veritatē: t alterū sinū vbi pcipit mendaciū. Etvt noueritis hūc esse dolum: dictum est in psalmis/labia dolosa. ps. xj. Quid est labia dolosa?: Sequit. In corde t corde locuti sunt mala. Quid est in corde t corde: nisi duplici corde? Si ergo dolus in isto nō erat: sanabilē illū medicus iudicauit nō sanū. Aliud est enī sanꝰ: aliud sanabilis: aliud insanabil. Qui egrotat in spe/sanabilis ōr: qui egrotat cū desperatiōe insanabilis: qui aūt iam sanꝰ est nō eget medico. Medicus ergo qz venerat sanare/vidit istū sanabilē: qz dolus in illo non erat. Quō dolus ī illo non erat? Si pctōr est: fatet se pctōrem. Si ei pctōr est t iustū se dicit: dolus ē in ore ipsi⁹: ergo in nathanaele pfessionē peccati laudauit: nō iudicauit nō esse pctōrē. Propterea cū pharisei q̄ sibi videbant iusti/reprehēderent dñm qz miscebat egrotis medicꝰ t dicerēt: Ecce cū quibꝰ māducat/cū publicanis t pctōribꝰ: rndit medicus freneticis: Matth. ix. Nō est opus sanis medicus sed male habentibꝰ: nō veni vocare iustos sz pctōres: Hoc ē dicere. Quia vos iustos dicitis cū sitis pctōres: sanos vos iudicatis cuz languentis: medicinā repellitis: nō sanitatez tenetis. Cū ille phariseus qui vocauerat dñz ad prādiū: sanus sibi videbat. Egrota aūt illa mulier irrupit in domū in q̄ nō erat inuitata: t desiderio salutis facta impudēs accessit: nō ad caput dñi: nō ad manus sed ad pedes. Lauit eos lachrymis/ tersit capillis suis: osculata est eos: vnxit vnguēto: pacē fecit cū vestigijs dñi peccatrix. Reprehendit ille tanq̄ sanꝰ medicū ille phariseus q̄ illic discūbebat: t ait apō Luce. vij. se: Hic si essz pphēta: sciret que mulier ei us pedes tetigisset. Jō aūt suspicabat eū ignorasse/qz nō illā repulit: q̄si ne īmūdis manibꝰ tangeret. Mouerat aūt ille: pmisit se tangi vt tactꝰ ipse sanaret. Dñs videns cor pharisei: ppositū similitudinem. Duo debitores erāt cuidā feneratori: vnꝰ ei debebat dnāginta denarios/alter dngētos: Cū nō haberēt vñ redderēt: donauit ambobus: Quis eū plus dilexit? Et ille. Credo dñe: cui plus donauit. Et puersus ad mulierē: dixit simoni: Vides istam mulierem? Intraui in domū tuā: aquam pedibus meis non dedisti: illa aūt lachrymis lauit pedes meos/ t capillis suis tersit. Osculum mihi nō dedisti: illa aūt non destitit pedes meos osculari. Oleū mihi nō dedisti: illa aūt vnxit pedes meos vnguēto. Propterea dico tibi: Remittunt ei pecca ta multa: qm̄ dilexit multū. Cui aūt modicum dimittit: modicū diligit. Hoc ē dicere. Plus egrotas: sed sanū te putas. Modicū putas tibi dimitti: cū plꝰ debitor sis. Cū ista qz dolus in illa non erat / meruit medicinam. Quid est dolus ī illa ñ erat? Cōfitebat pctā. Hoc laudat ī nathanaele qđ dolus in illo nō erat: qz multi pharisei q̄ abūdabāt pctis/iustos se dicebāt: t dolum afferebāt p quē sanari non poterant. Vidit ergo iam iustū in quo dolus ñ erat et ait: Ecce vere israelita: in quo dolus ñ est. Dicit ei nathanael. Unde me nosti? † Rndit ei ihesus t dixit. Priusq̄ te philippꝰ vocaret cum esses sub ficu vidi te: id est. sub arbore fici. † Rndit ei t ait nathanael: Rabbi tu es filius dei: tu es rex israel. Aliquid magnū potuit nathanael iste intelligere: ī eo qđ dictū ē/ cū esses sub fici arbore vidi te: priusq̄ te philippus vocaret. Nā talē vocē ptulit/tu es filiꝰ dei/tu es rex israel: qlem tanto post petrꝰ qñ ei dñs ait: Btūs es simon bariona/qz nō tibi reuelauit caro t sanguis: sed pr̄ meꝰ q̄ est ī celo. Matth. xvj. Et ibi noīauit petraz: t laudauit firmam tum ecclesie ī ista fide. Hic iam dicit tu es filius dei: tu es rex israel. Unde? Quia dictū est ei: anteq̄ te philippus vocaret cum esses sub ficu vidi te. Querēdū est an aliqđ significet ista arbor fici. Audite enim frēs mei. Inuenimꝰ arborē fici maledictā qz sola folia habuit t fructū nō habuit: in origine hūani generis adā t eua cuz peccassent: de folijs ficulneis succinctoria sibi fecerūt. Folia ergo ficulnee intelligun tur pctā. Erat aūt nathanael sub arbore fici: tanq̄ sub vmbra mortis. Vidit eū dominus/ō quo dictū est. Qui sedebāt ī vm Esa. ix. bra mortis: lumē ortū est eis. Quid ergo dictuz est nathanaeli? Dicis mihi O nathanael vñ me nosti? Nō iaz loqueris mecum: qz vocauit te philipꝰ. Jā quē vocauit per aplm: ad ecclsiā suaz vidit ptinere

S † Al. lra habet rndit iesus t dixit ei

† Al. lra habet rndit ei nathanael t ait:

O tu ecclesia o tu israel: in quo dolus nō est. Si es pl's in q̄ dolus nō est/mō iā cognouisti christum p apl'os/quō nathanael cognouit christū p philippū. Sed mia sua ante'te vidit quā tu eū cognosceres: cum sub peccato iaceres? Nunqd enī nos p̄ quesiuim⁹ christū: t nō ille nos quesiuit? Nunqd nos venim⁹ egroti ad medicū: et
Luce. xv. non medicus ad egrotos? Nonne ouis illa pierat: t relictis nonaginta t nouē pastor quesiuit illam t sic venit: q̄ letus in humeris reportauit? Nōne pierat drachma illa t accēdit mulier lucernā: t quesiuit i tota domo sua donec īuenit? Et cuz īuēisset: colletamī mihi ait vicīs suis: q̄m inueni drachmā quā pderā. Sic t nos sicut oues pieram⁹ t sicut dragma pieram⁹ Et sic pastor īuenit ouē: sed quesiuit ouē Mulier inuenit drachmā: sz quesiuit drachmā. Que est mulier? Caro christi. Que est lucerna? Paraui lucernā christo meo: Ergo quesiti sum⁹ vt īueniremur: inuenti loquimur. Nō supbiam⁹: qz anteq̄ inueniremur pieram⁹ si nō quereremur? Nō ergo nobis dicāt q̄s amam⁹ t volum⁹ lucrari paci ecclesie catholice. Quid nos vultis Quid nos queritis si pctōres sum⁹? Ideo vos querim⁹: ne pcatis. Querim⁹: qz que siti sum⁹. Inuenire vos volum⁹: qz inuēti sum⁹. Itaq̄ nathanael cum dixisset/vnde me nosti: ait dñs. Priusq̄ te vocaret philippus: cū esses sub ficu vidi te. O tu israelita sine dolo quisq̄s es/o populе viuens ex fide: anteq̄ te p apl'os meos vocarem/ aut cū esses sub vmbra mortis t tu nō videres: ego tevidi. (h † Dñs deinde dicit ei. Quia dixi tibi: vidi te sub arbore † fici credis: maius his videbis. Quid h̄ mai⁹ his? Et † dixit eis. Amē amē dico vobis. Videbitis † celos aptos t angelos † ascendē dentes t descēdētes supra filium hoīs. Frēs: nescio q̄d mai⁹ dixit: quā est cū esses sub arbore fici vidi te. Plus enīz est q̄ nos dñs vocatos iustificauit: quam q̄ vidit iacētes sub vmbra mortis. Quid pderat si ibi remansissem⁹ vbi nos vidit? Nunqd nō iacerem⁹? Quid h̄ ē mai⁹? Q̄n vidim⁹ angelos ascēdētes t descēdentes sup filiū hoīs. Tamē aliq̄n de his ascendentib⁹ t descendētib⁹ angelis dixeram. Sed ne obliti fueritis breuiter dico: tanq̄

h † Alia lr̄a hz rñdit iesus t dixit ei.
† Alia lr̄a hz sub ficu.
† Alia lr̄a hz celū aptum.
† Alia littera habet dei

cōmemorans. Plurib⁹ enī dicerē si non cōmemorarē: sed mō insinuarē. Scalas vidit iacob p somnū t in ipsis scalis vidit angelos ascēdētes t descēdētes: t lapidē quē sibi posuerat ad caput: vnxit. Audistis q̄ messyas christ⁹ ē: audistis q̄z vnct⁹ christ⁹ est. Nō enī sic posuit lapidē: vnctū vt veniret t adoraret: Alioq̄n idolatria esset significatio christi. Facta ē g̃ significatio q̄ vsq̄ oportuit fieri significationē: t significatus ē christ⁹ lapis vnct⁹/ sed nō in idolo Lapis vnct⁹: lapis q̄re? Ecce pono i sion lapidez electū pciosum: t q̄ crediderit i illū nō pfūdet. Quare vnct⁹? Q̄z christ⁹ a chrysmate. Quid aūt vidit tūc in scalis? Ascēdētes t descēdētes angelos. Sic ē et ecclesia. Angeli dei /boni pdicatores pdicantes christū: h̄ ē sup filiū hoīs ascēdunt et descēdūt. Quō ascēdūt: quō descēdūt Ex vno habem⁹ exēplū. Audi apl'm paulū. Q̄ō in ipso inuenerim⁹: h̄ de ceteris veritatis pdicatorib⁹ credam⁹. Vide paulū ascendentē. Scio hoiem in christo añ annos q̄tuordecim raptū fuisse vsq̄ ad tertiū celū/siue in corpe siue extra corp⁹ nescio deus scit: t audiuit ineffabilia verba/ que nō licz hoī loq̄. Ascendentē audistis: descēdentē audite. Nō potui loq̄ vob q̄si spūalib⁹ sz q̄si carnalib⁹ Quasi puul' i christo lac vob potū dedi nō escā. Ecce descēdit q̄ ascēderat. Quere q̄ ascēdēat? Usq̄ ad tertiū celū? Quere q̄ descēderit? Usq̄ ad lac puulis dandū? Audi qz descendit. Fact⁹ sum puulus inq̄t in medio fratrum tanq̄ si nutrix foueat filios suos. Videm⁹ et nutrices t mres descēdere ad paruulos et si nouerūt latina verba dicere / decurtant illa t quassant q̄dāmodo linguā suā vt possint de lingua diserta fieri blandimenta puerilia: qz si sic dicāt: nō audit infans: sed nec pficit infans. Et diserti⁹ aliq̄s pater si sit rant⁹ orator vt lingua illi⁹ fora cōcrepēt t tribunalia pcutiāt: si habeat puulum filiū cū ad domū redierit: seponit forensem eloquētiā q̄ ascēderat: t in lingua puerili descēdit ad puulū. Audi vno loco ipsum apl'm ascendentē t descendentē in vna snīa. Siue enī mēte excessim⁹ deo: sive tempantes sum⁹ vob. Quid ē mēte excessim⁹ deo? vt illa videam⁹ que nō licet hoī loq̄. Quid ē tpātes sum⁹ vob? Nūq̄d iudicaui me aliq̄d scire inter vos nisi ihm christū: t hūc crucifixū? Si ipse dñs ascen

Gen. xxv

j. Cor. v.

ij. Cor. v.

dit ⁊ descēdit: manifestū est q⁊ ⁊ p̄dicatores ipsius ascenderunt imitatione: descenderunt p̄dicatione. Et si aliq̄to vos diutius tenuim⁹: psilij fuit vt oportune hore trāsirent. Arbitramur iam illos pegisse vanitatē suam. Nos aūt frēs qm̄ pasti sumus epulis salutaribꝰ/que restāt agam⁹: vt diem dñicū solennit impleamus in gaudijs spiritalibꝰ: ⁊ comparem⁹ gaudia veritatis cū gaudijs vānitatis: Et si horrem⁹/dolea mus: si doleam⁹/oremus: si oram⁹/exaudi mur: si exaudimur/⁊ illos lucramur.

Explicit tractatus septim⁹. Incipit tractatus octauus. Ab eo loco vbi ait q̄ die tertio nuptie facte sūt in chana galilee vsq̄ ad id q̄ dō ait: Quid mihi ⁊ tibi est mulier nōdū venit hora mea.

A Diculū qui dem dñi nr̄i iesu christi q̄ de aq̄ vinū fecit. non est mirandum eis q̄ nouerūt q⁊ de⁹ fecit. Ipse enī fecit vinū in illo die ī nuptijs in sex illis hydrijs q̄s impleri aq̄ p̄cepit: q̄ oī anno facit ꝺ in vitib⁹. Sicut enī q̄ dō miserūt ministri in hydrias: in vinū puersum est ope dñi: sic ⁊ q̄ dō nubes fundūt / in vinū puertit eius dē ope dñi. Illud aūt nō miramur: q⁊ oī anno fit. Assiduitate amisit āmirationē. Nā p̄sideratione maiorem inuenit: q̄s id q̄ dō factum est in hydrijs aq̄. Quis est enī q̄ p̄sideret opa dei/q̄b⁹ regitur ⁊ āminist̄at totus hic mūdus: ⁊ nō obstupescit obruiturq̄ miraculis? Si p̄sideret vim vni⁹ grani cuiuslibet semis/magna q̄dē res est: horror ē p̄siderantis: sed q⁊ hoīes in aliud intenti p̄diderūt p̄sideratiōnē operū dei: in q̄ darent laudem q̄tidie creatori tanq̄ seruauit sibi deus inusitata q̄dam q̄ faceret: vt tanq̄ dormiētes hoīes ad se colendū mirabilib⁹ incitaret. Mortuus resurrexit: mirati sunt hoīes. Tot q̄tidie nascūt: ⁊ nemo mirat. Si p̄siderem⁹ prudēti⁹: maioris miraculi ē eē q̄ nō erat quā reuiuiscere q̄ erat. Idē tū deus pater dñi nr̄i iesu christi p verbū suū facit oīa: ⁊ regit q̄ creauit. Priora miracula fecit per verbū suū deus apō se: posteriora miracula fecit p ipsum verbū suū incarnatū ⁊ p̄pter nos hoīez factū. Sicut miramur q̄ facta sunt p hoīem iesum: miremur q̄ facta sunt p deum iesum. Per dñm iesum facta sunt celū ⁊ terra mare ⁊ oīs ornat⁹ celi/opulētia terre/fecūditas maris: oīa ꝺ q̄ oculis adiacēt p iesuz deū facta sunt/et videm⁹ hec: ⁊ si est in nob spūs illi⁹ sic nobis placēt vt artifex laudet: nō vt ad opa puersi ab artifice auertamur: ⁊ facie q̄dā modo ponētes ad ea q̄ fecit: dorsuz ponamus ad artificē q̄ fecit. Et hec q̄dem videmus ⁊ adiacēt oculis. Quid illa q̄ nō videm⁹/sicut sunt angeli virtutes ptātes dominatiōes oīsq̄ habitator fabrice hui⁹ sup celestis nō adiacēs oculis nr̄is: q̄sq̄ sepe et angeli q̄ oportuit demōstrare se hominib⁹? Nōne de⁹ ⁊ p̄ verbū suuz .i. vnicū filiū suū dñm nr̄m iesum christū fecit ꝺ oīa? Quid ipsa aīa hūana q̄ nō videt ⁊ p opa q̄ exhibet in carne: magnā prebet admirationē bñ p̄siderātib⁹. A q̄ facta ē nisi a deo: ⁊ p quez facta est nisi p filium dei? Nōdū dico de aīa hoīs. Cui⁹ vis peccoris aīa q̄ dāmō regit molē suā/sensus oēs exerit/oculos advidendū: aures ad audiēdū nares ad p̄cipiendū odorē: oris iudicium ad sapores discernēdos: mēbra deniq̄ ipsa ad pagēda officia sua. Nunq̄d hec corpus ⁊ nō aīa: id est: habitatrix corpis agit Nec tū videt oculis: ⁊ ex his q̄ agit āmirationē mouet. Accedat iam p̄sideratio tua etiā ad aīam hūanā: cui tribuit de⁹ intellectū cognoscēdi creatorē suū: dinoscēdi et distinguēdi int⁹ bonū ⁊ malū. hoc est inter iustū ⁊ iniustū: q̄nta agit p corpus. Attēdite vniersum orbē terrarū ordinatū in ipsa hūana republica q̄b⁹ admīstrationib⁹: q̄b⁹ ordinib⁹ ptātū: p̄ditiōib⁹ ciuitatū: legibus morib⁹ artib⁹: hoc totū p aīam geri⁊: ⁊ hec vis ānie nō v̄ det. Cum subtrahit corpi/cadauer iacet: cū aūt adest corpori/p̄mo cōdit quodāmō putorez Corruptibilis enī est omis caro: in putredines defluit nisi quodā cōdimento aīe teneat. Sed hoc cōmune illi est cū pecoris anima. Illa magis mirāda que dixi q̄ ad mentē ⁊ intellectū ptinēt: vbi etiā ad imaginē creatoris sui renouat: ad cui⁹ imaginē factus est homo. Quid erit hec vis aīe cū et corp⁹ induerit incorruptōem: ⁊ mortale hoc induerit imortalitatem? Si tanta pōt p carnē corruptibilē: q̄d nō poterit p corpus spūale post resurrectōem mortuorū? Hec tam aīa āmirabilis nature atq̄ substātie inuisibilis res est ⁊ intelligibilis et hec tū per iesum deum facta est: q̄a ipe est verbum. Omnia per ipsum facta sunt Joh. j. et sine ipso factū ē nihil. Cū ḡ tāta videamus facta per dñm iesum: quid miramur

aquam in vinū ꝓuersam per hoīem ihesum
Neq; enī sic factus est hō: vt ꝑderet qō de
us erat. Accessit illi homo: non amissus ē
deus. Ipse ergo fecit hoc: qui illa omia.
Non itaq; miremur qz deus fecit/sz ame-
mus qz inter nos fecit. ⁊ ꝓpter nr̄am repa
B rationē fecit: ¶ Aliq̄d enī ⁊ in ipsis factis
innuit nobis. Puto/qz n̄ sine causa venit
ad nuptias: Excepto miracl'o/aliqō ⁊ ī ip
so facto mysteriū sacramentū latet. Pulse
mus vt apiat ⁊ de vino inuisibili inebriet
nos: qz ⁊ nos aqua eram⁹: ⁊ vinū nos fe-
cit. Sapiētes enī fecit: sapim⁹ enī fidē ipsi
us: qui prius insipiētes fuim⁹. Et forte ad
ipsam sapiam ptinet: cū honore dei ⁊ cum
laude maiestatis eius: ⁊ cū charitate porē
tissume mīe eius intelligere q̄d sit in ꝟ mi-
raculo. Dñs inuitatus ad nuptias venit.
Quid mirū si in illaz domū ad nuptias ve
nit: q̄ ī hūc mūdū ad nuptias vēit? Si eī n̄
venit ad nuptias. hic nō habet sponsam:
Et q̄d est qō ait apl's: aptauivos vni viro
virginē castaz exhibere christo. Quid est
qō timet ne virgitas sponse christi ꝑ astu-
tias diaboli corrumpaī? Timeo inq̄t ne si
cut serpens cuam seduxit astutia sua: sic ⁊
vestre mentes corrumpanī a simplicitate
et castitate q̄ est in christo. Habet ergo ꝟ
sponsam quā redemit sanguine suo: ⁊ cui
pignus dedit spūsanctū: Eruit eam ꝟ mā
cipatu diaboli: mortuus ē ꝓpt̄ delicta ei⁹
resurrexit ꝓpter iustificationē eius. Quis
offerret tanta sponse sue? Offerāt hoies
quelibet ornamēta terrarū/aurū argentū
lapides ꝑciosos equos mācipia fundos ꝑ
dia. Nunq̄d aliqs offerret sanguinē suū?
Si enī sanguinē suū sponse dederit: non
erit q̄ ducat vxorem. Dñs aūt securꝰ mo-
riens dedit sanguinē suū ꝑ ea quā resur-
gens haberet: quā sibi iam ꝓuxerat ī vte
ro virginis. Verbū enī sponsus: ⁊ sponsa
caro humana. Et vtrūq; vnus filius dei:
idem filius hoīs: vbi factus est caput eccle
sie. Ille vterus virginis marie thalam⁹ ei⁹
inde ꝓcessit tanq̄ sponsus ꝓcedens ꝟ tha
lamo suo: exultauit vt gigas ad currendā
viam. De thalamo ꝓcedit velut sponsus:
et inuitatus venit ad nuptias. Certi sacra
menti gratia / videtur matrem de qua
sponsus ꝓcessit non agnoscere ⁊ dicere il-
li. Quid mihi ⁊ tibi est mulier? nondū ve-
Joh.ij. nit hora mea. Quid est hoc? Ideo ne ve-
nit ad nuptias: vt doceret mres contēni?
Vtiq; ad cuius nuptias venerat: iō duce
bat vxorē vt filios ꝓcrearet: ⁊ ab eis quos
vt ꝓcrearz optabat: vtiq; honorari cupie
bat. Ille ergo venerat ad nuptias vt ex-
honorare mrem: cū ⁊ ꝓpter filios haben
dos quibus reddere honorē parentib⁹ im
perat deus/ipse nuptie celebrant ⁊ ducū-
tur vxores? Proculdubio frēs latz ibi ali
quid. Nā tāta res est: vt q̄dā ꝗs cauēdos
ꝑmonuit apl's sicut supra cōmemorauim⁹
dicēs: timeo ne sicut serpēs euam seduxit ij. Cor. xi
astutia sua sic ⁊ vre mētes corrūpāt a sim-
plicitate ⁊ castitate q̄ est ī christo: derogā
tes euāgelio ⁊ dicētes/qō ihesus nō sit na-
tus de maria virgine. hinc argumentū su-
mere conarēt errōis sui vt dicerēt. Quō
erat mater ei⁹: cui dixit: q̄d mihi ⁊ tibi est
mulier? Rndendū ergo est eis ⁊ conside-
rādū q̄re dixerit ꝟ dñs: ne sibi aliquid ad
uersus sanā fidē insanientes inuenisse vide
anī/vnde sponse virginis castitas corrū-
patur. id est. vnde fides ecclesie violetur.
Reuera enī frēs corrūpit fides cor: qui
ꝓponūt mendaciū veritati. Nam isti q̄ vi
dentur sic honorare christū vt negent eu
carnē habuisse: nihil aliud eum ex mēdacē
predicāt. Qui enī mendacium predicāt in
hoībus: q̄d ab eis expellūt nisi veritatē?
Immittū t diabolū: excludūt christū: im-
mittūt adulterū: excludūt sponsum: para
nymphi. s. vel potius leones ⁊ serpentes.
Ad hoc enī loquunī vt serpēs possideat:
christus excludaī. Quō possidet serpēs?
Qñ possidet mendaciū: qñ possidet falsi-
tas: serpēs possidet. Qñ possidet veritas:
christus possidet. Ipse enī dixit: Ego suz Joh. xiiij.
veritas. De illo aūt dixit. Et in veritate n̄
steterit: quia veritas non est in eo. Sic ē au
tem veritas christus: vt totū verū accipi-
as in christo. Verū verbū patris/equalis
patri: vera aīa vera caro: verus homo ve
rus deus: vera natiuitas vera passio: ve-
ra mors vera resurrectio. Si aliq̄d hor di
xeris falsum/intrat putredo: ꝟ veneno ser
pentis nascunī vermes mēdacior: ⁊ nihil
integrū remanebit. Quid ē ergo inq̄t qō
ait dñs: Quid mihi ⁊ tibi est mulier? Fo
te in eo qō sequī oñdit nob dñs: q̄re dixe
rit. Hōdū inq̄t venit: Sic enī ait: q̄d mihi
et tibi est mulier: nondū venit hora mea.
Et ꝟ cur dictū sit: reqrēdū est. Prius er-

go hinc resistam⁹ hereticis. Quid dicit ser pens veternosus: venenox insibilatox & inspiratox antiqu⁹? Quid dic? Non habuit mꝛem femina iesus. Vñ ꝓbas? Qꝛ dixit inquit quid mihi & tibi est mulier. Quis ḥ narrauit: vt credam⁹ qꝛ ḥ dixit? Quis ḥ narrauit? Nempe iohānes euāgelista ait. At ipse iohānes euāgelista dixit: Erat ibi mater iesu: nam ita narrauit. ¶ Altera die nuptie facte sunt ī chana galilee: & erat ibi mr̄ iesu. † Venerat autem illuc ĩuitat⁹ iesus ad nuptias cū discipulis suis. Tenem⁹ duas sententias ab euangelista prolatas. Erat ibi mr̄ iesu/euāgelista dixit. Quid dixerit matri sue iesus. ipse euāgelista dixit. Et quō dixit rndisse mri sue iesum vt ꝑmo diceret ait illi mr̄ eius? Videte frēs: vt aduersus linguā serpētis/munitā virginitatem cordis habeatis. Illic in ipso euāgelio eoipso euāgelista narrāte dicit Erat ibi mater iesu. Et † dixit illi mr̄ ei⁹. Quis ḥ narrauit? Johānes euāgelista. Et qđ rndit mri iesus? Quid mihi & tibi est mulier. Quis ḥ narrat? Idēipse iohs euāgelista O euāgelista fidelissime & veracissime: tu mihi narras dixisse iesum/qđ mihi & tibi ē mulier: cur ei apposuisti mꝛem quā nō agnoscit? Mā tu dixisti qꝛ ibi erat mr̄ iesu: et qꝛ dicit ei mr̄ ei⁹. Cur ñ poti⁹ dixisti/erat ibi maria: & dixit ei maria? Vtrū q tu narras/& dixit ei mr̄ ei⁹: & rndit ei iesus: qđ mihi & tibi ē mulier. Quare ḥ? Qꝛ vtrū q verū est? Illi aūt in eo volūt credere euāgeliste qō narrat iesum dixisse mri: qđ mihi & tibi ē mulier: & in eo nolūt credere euāgeliste qō ait: erat ibi mr̄ iesu: & dixit ei mr̄ ei⁹ Quis ē aut q resistit serpēti & tenet veritatē? Cui⁹ virginitas cordis nō corrūpitur astutia diaboli? Qui vtrū q verū credit: et qꝛ ibi erat mr̄ iesu: & qꝛ illud rndit mri iesus. Sed si nōdum intelligit quēadmodū dixerit iesus: qđ mihi & tibi ē mulier: interim credat qō dixerit & qō mri dixerit Sit ꝑmo pietas in credēte: & erit fructꝰ in intelligēte. Introgo vos o fideles christi ani. Erat ibi mr̄ iesu? Rndete erat Unde scitis? Rndete: ḥ loquit euāgeliū. Quid rndit mri iesus? Rndete qđ mihi & tibi est mulier: nōdū venit hora mea. Et hoc vñ scitis? Rndete: ḥ loquit euāgeliū Nullus vob corrūpat hāc fidē: si vultis spōso seruare castā virginitatē. Si aūt querit a vobis/cur ḥ mri rndерit? dicat q intelligit Qui aūt nōdū intelligit /firmissime tñ credat & ḥ rndisse: & tñ mri rndisse iesu. Hac pietate merebit etiā intelligere cur ita respondit: si ozādo pulset nō rixando accedat ad ostiū veritatis. Tantū caueat ne duz se putat scire aut erubescit nescire cur ita rndерit: cogat credere aut euāgelistaz fuisse mentituz q ait: erat ibi mr̄ iesu: aut ipsum christū falsa morte passum ꝓpt delicta nra & falsas cicatrices oñdisse ꝓpter iustificationē nraz. falsumq dixisse/si mā seritis ī verbo meovere discipuli mei estis et cognoscetis veritatē: & veritas liberabit vos. Si enī falsa mr̄: falsa caro: falsa morz falsa vulnera passiōis: falsē cicatrices resurrectiōis: nō veritas credētes in eū/sed potius falsitas liberauit. Immo vero falsitas cedat veritati: & ꝓfundant oēs/q ꝓpterea se volūt videri veraces/qꝛ christū volūt demꝛare fallacē: & nolūt sibi dici: ñ vob credim⁹ qꝛ mētimini: cū ipsam veritatē dicant esse mētitā. Quib⁹ tñ si dicamus: vnde nostis dixisse christū qđ mihi & tibi ē mulier: euāgelio se credidisse rndēt Cur g nō credūt euāgelio dicēti /erat ibi mr̄ iesu: & dixit ei mr̄ ei⁹? Aut si ḥ mentit euangeliū: quō ei credit qꝛ dixerit iesus/ qđ mihi & tibi ē mulier? Cur nō poti⁹ miseri: & q ita nō extranee/sed mri dñs rndерit/fidelit credūt: & cur ita rndерit/ pie q runt? Multū enī interest inter eum q dicit/volo scire ārе christ⁹ ḥ mri rndерit: et eum q dicit/scio qō ḥ christ⁹ nō mri rndерit. Aliud ē intelligere velle qō clausuz ē: aliud nolle credere q ꝑtū est. Qui dicit scire volo cur ita christ⁹ mri rndерit: apire sibi vult euāgeliū cui credit. Qui aūt dicit scio qō hoc christ⁹ nō mri rndерit: ipsū euāgeliū arguit de mēdacio vbi credit q christ⁹ ita rndерit. ¶ Jā vero si placet fratres illis repulsis & in sua cecitate errantibus semp/nisi hūiliter sanentur: nos queramus quare dñs noster sic matri respondерit. Ille singulariter natus de patre sine matre: de matre sine patre: sine matre deus: sine patre homo: sine matre ante tēpora: sine patre in fine tempoꝛ. qō respondit/matri respōdit: quia erat ibi mater iesu: & dixit ei mater eius. Hoc totū euangelium loquitur. Illic nouim⁹ quia erat ibi mater iesu: vbi nouimus qō dixerit ei: qđ

mihi ⁊ tibi mulier/nondū venit hora mea
Totum credam⁹:⁊ qō nondū intelligim⁹
requiram⁹. Et primū hoc videte:ne forte
quō inuenerunt manichei occasionē perfi
die sue qz dixit dñs:qd mihi ⁊ tibi est mu-
lier:sic iueniāt mathematici occasionē fal
lacie:qz dixit/nondū venit hora mea. Et
si hoc fm mathematicos dixit/sacrilegiuz
fecimus.incendēdo codices eoz. Si autē
recte fecimus sicut aplōz tribus factū est
non fm eos dixit dñs nondum venit hora
mea. Dicūt enī vaniloq ⁊ seducti sedicto
res. Videſ qz sub fato erat christ⁹.q dicit
nondū venit hora mea. Quibus ḡ prius re
spondēdū est:hereticis an mathematicis?
Utriq enī a serpēte illo veniūt :volētes
corrūpere virginitatē cordis ecclesie quā
habet in integra fide. Primo si placet eis
quos ꝓposuera⁹:quib⁹ quidem iam ex
magna parte respondim⁹. Sed ne arbitrē
tur nos non habere qd dicam⁹ de his ver
bis que dñs mīi respondit:vos magis ad
uersus illos instruim⁹. Nam illis refellen-
dis/puto qō sufficiāt que iam dicta sunt.
Cur ergo ait matri fili⁹ qd mihi ⁊ tibi est
mulier nōdū venit hora mea? Dñs noster
iesus christ⁹ ⁊ deus ⁊ hō.fm qō deus erat
matrē nō habebat:fm q hō erat/habebat
matrē. Mater ḡ carnis mater infirmitatis
quā suscepit ꝓpter nos. Miraculū autem
qō factur⁹ erat/fm dīnitatē factur⁹ erat ñ
fm infirmitatē.fm qō deus erat/nō fm id
qō infirmus nat⁹ erat:sed infirmū dei: for
tius est hoīb⁹. Miraculum ergo exigebat
mater.at ille tanq nō agnoscit viscera hu
mana:oratur⁹ facta diuina tanq dicens.
Qō de me facit miraculū: nō tu genuisti:
diuinitatē meā nō genuisti. Sed qz genui
sti infirmitatē meā/tūc te cognoscā cū ip-
sa infirmitas pendebit in cruce. Hoc ē enī
nondū venit hora mea. Tūc eī cognouit
q vtiq semp nouerat:⁊ anteq de illa na-
tus esset in p̄destinatiōe nouerat mīrem:⁊
añq ipse ōs crearet de q̄ ipe hō crearetur
nouerat matrem. Sz ad q̄ndaz horā i my
sterio non agnoscit:⁊ ad q̄ndam horam q̄
nōdū venerat:i mysterio rursus agnoscit.
Tūc enī agnouit quando illud quod pe-
perit moriebaſ: non enī moriebaſ per qō
facta erat maria:sed moriebaſ qō factum
erat ex maria. Nō moriebaſ eternitas di-
uinitatis:sed moriebaſ infirmitas carnis.

Illud ergo respondit discernēſ in fide cre
dentiū :quis/p quā venerat. Venit enī p
mīrez feminā deus ⁊ dñs celi ⁊ terre:Scōz
qō dñs mōi qō dñs celi ⁊ terre dñs vtiq ⁊
marie:fz qō creator celi ⁊ terre creator et
marie. Scōz enī qō dictū est factū ex mu-
liere factum sub lege:fili⁹ marie. Ipse dñs
marie:ipse filius marie:ipse creator marie
ipse creatus ex maria. Noli mirari:qz fili⁹
et dñs. Sicut enī marie ita ⁊ dauid dictus
est filius:⁊ ideo dauid filius qz marie fili⁹
Audi aplm aperte dicentē: qz factus ē ei
ex semine dauid fm carnē. Audi eū ⁊ dñz
dauid:dicit hoc ipse dauid .Dixit domi-
nus dño meo:sede ad dexterā meā .Et ip
se iesus hoc ꝓposuit iudeis:⁊ eos inde cō
uicit. Quō ergo dauid ⁊ fili⁹ ⁊ dñs? Fili-
us dauid fm carnē/ dñs dauid fm diuini-
tatem:sic marie filius fm carnē:dñs marie
fm maiestatē. Quia ergo nō erat illa ma-
ter diuinitatis ⁊ p diuinitatē futuru; erat
miraculū qō petebat:respondit ei:qd mi-
hi ⁊ tibi est mulier. Sed ne putes q te ne-
gem matrē:nōdū venit hora mea. Ibi enī
te agnoscā:cum pendere in cruce cepit in-
firmitas cuius mater es. Probem⁹ si ve E
rum est. Cū passus est dñs sicut idē euan
gelista dicit:nouerat mīrem dñi:⁊ q nobiſ
insinuauit etiam in his nuptijs mīrem dñi
ipse narrat. Erat illic circa crucē mater ie
su:⁊ ait iesus matri sue:Mulier ecce filiuſ Joh.xix
tuus:⁊ ad discipulū/ecce mater tua . Cō-
mendat matrē discipulo:cōmēdat matrez
prior mīre moritur⁹:⁊ ante mīris mortē re-
surrectur⁹. Cōmendat hō hoī hoiem: hoc
pepit maria. Illa hora iam venerat de q̄
tunc dixerat:necdū vēit hora mea. Qui
arbitror frēs responsuz ē hereticis:mathe
maticis respondeam⁹. Et ipsi vnde conā-
tur ꝓuincere:quia sub fato erat iesus? qz
ipse ait vt inquint:nondū venit hora mea
Si ergo dixisset horam non habeo/exclu-
sisset mathematicos:non esset vnde calū-
niarenſ. Nūc vero qz dixit nōdū venit ho
ra mea:contra ipsius verba qd possumus
dicere? Mirum est qō mathematici credē
doverbis christi/conanſ ꝓuincere christia
nos:qō sub hora fatali vixerit christ⁹. Cre
dant ḡ christo dicēti ptātem habeo ponē- Joh.x.
di aīam meā:⁊ ptātem habeo iterū sumen
di eam. Nemo tollit eaz a me/ sed ego po
no eam a meipso:⁊ iterū sumo eā:ergo ne

ista ptās sub fato est? Ostendant hoīez q̄ ptātē habeat qñ moriat̄: q̄diu viuat. omnino nō ostendūt. Credant ergo deo dicēti: potestatem habeo ponēdi aīam meam et iterū sumēdi eam: ⁊ querāt quare sit dictū nōdū venit hora mea. Nec iō iaz sub fato ponant ꝯditorē celi creatorē atq; ordinatorem siderū: qz si esset fatū de sideribus: non poterat esse sub necessitate sideꝝ ꝯditor siderū. Adde qz non solū christus non habuit qd̄ appellas fatum: sed nec tu aut ego aut ille aut quisq; hominū. Verū tamen seducti seducūt: ⁊ ꝓponūt fallacias hoībus. Tendūt ad capiēdos hoīes: ⁊ hoc in plateis. Nam q̄ tendūt ad capiendas feras: vel in siluis atq; in solitudīe id agunt. Q̄ infeliciter vani sunt hoīes: quibus capiēdis in foro tendit̄. Nūmos accipiunt. cum se hoīes hoīb⁹ vendūt. Intrāt enī ad mathematicū: vt emāt sibi dños q̄les mathematico dare placuerit: vel sat̄num vel iouem vel mercuriū vel si q̄d aliud sacrilegi noīs. Intrauit liber: vt nūmis datis seru⁹ exiret. Immo vero nō intrarz si liber esset: sed intrauit quo eū dñs error et dña cupiditas traxit. Vñ ⁊ veritas dicit Oīs qui facit pctm̄: seru⁹ est peccati. Quare ergo dixit: nondū venit hora mea? Magis qz in ptāte habebat qñ moreret̄: nondum videbat oportunū vt illa ptāte vteretur. Quō nos frēs verbi gr̄a hic loq̄mur Jam certa hora est: qua exeam⁹ vt celebrem⁹ sacramēta: si ante exeam⁹ q̄ opus ē nōne ꝑuersi ⁊ ꝑposteri sum⁹? Qz ergo nō facim⁹ nisi qñ oportunū est: ꝓpterea ī his agendis cuz ita loq̄mur: fatū ꝯsideram⁹? Quid est ergo nōdū venit hora mea? Qñ ego scio oportune me pati: qñ passio mea vtilis erit nondū veuit ipsa hora/ tūc voluntate patiar: vt vtrūq; serues/ ⁊ nōdum venit hora mea: ⁊ ptātem habeo ponendi aīam meam ⁊ iteꝝ sumēdi eam. Venerat ergo: habens in ptāte qñ moreret̄. Naz si ante moreret̄ q̄ discipulos elegisset: certe ꝑposterū esset. Si esset hō qui nō haberz in ptāte horam suam: posset ante mori q̄ discipulos elegisset. Et si forte moreretur iaz electis eruditisq; discipulis: ꝑstaret̄ eine ipse h̄ faceret. At vero q̄ venerat ī manu hñs qñ iret qñ rediret q̄usq; excurrerz cui paterēt inferi nō tm̄ moriēti sed ⁊ resurgēti: vt nob̄ ostēderet spem īmortalitatis ecclesie sue. In capite oñdit qd̄ mēbra expectare deberēt: resurget etiā in ceteris mēbris: q̄ resurrexit in capite. Hora ergo nondū venerat: oportunitas nōdum erat Vocādi erant discipuli: annūciandū erat regnū celoꝝ. faciēde erant virtutes: Cōmendānda erat diuinitas in miraculis: cōmendāda erat humanitas dñi ī ipsa cōpassione mortalitatis. Ille enī esuriebat/ quia hō erat: pauit q̄nq; panib⁹ tot milia quia de⁹ erat. Qui dormiebat qz hō erat: ventis ⁊ fluctib⁹ impabat qz ds erat. Hec oīa cōmēdāda erāt prius: vt esset qd̄ scriberēt euāgeliste qd̄ ꝑdicaret̄ ecclesie. At vbi tm̄ fecit q̄tū sufficere indicauit: venit hora nō necessitatis sed volūtatis. nō cōditiōis sed potestatis. Quid ergo frēs: qz illis ⁊ illis respōdim⁹ nihil dicem⁹ q̄d sibi velint hydrie/ q̄d aqua ī vinū ꝯuersa: q̄d architriclin⁹ q̄d sponsus: q̄d mr̄ iesu ī mysterio/ q̄d ipse nuptie? Dicēda sunt oīa: sz onerādi non estis. Volui quidem ī noīe christi ⁊ hesterno die quo solet sermo deberi charitati vestre id agere vobiscū: sed non sum permissus necessitatibus quibusdam impedientibus. Si ergo placet sanctitati vestre hoc quod ad mysterium pertinet huius facti/ in crastinū differam⁹: et non oneremus ⁊ nostram ⁊ vestrā infirmitatē. Sūt forte hodie multi qui ꝓpter solennitatem diei non propter audiendum sermonez conuenerunt. Crastino qui venerint venient audituri: vt nec fraudem⁹ studiosos nec grauemus fastidiosos.

Explicit tractatus octauus Incipit tractat⁹ non⁹. Ab eo loco vbi ait: dicit mater eius ministris. Qd̄cunq; vobis dixerit facite vsqz ad id qd̄ ait: Implete hydrias aqua ⁊ impleuerūt eas vsqz ad summum

Assit domin⁹ deus noster vt donet nob̄ reddere qd̄ ꝓmisim⁹. Hesterno enī die si meminit sctitas vr̄a cum temporis includeremur angustia ne sermonem inchoatū implerem⁹ in hodier-

A Nō obs̄uat aug⁹. ī h̄ tracta. ītegram formā tex. sz pl̄a v̄ba trā silit q̄dā cōmemorat: et q̄dā variat.

num diem distulim⁹: vt ea que in hoc facto euãgelice lectionis mystice in sacram̃tis posita essent: ipso adiuuãte apirentur. Non itaq; opus est nobis morari diutius in cõmẽdando dei miraculo. Ipse est eniz deus qui ꝑ vniuersam creaturã q̃tidiana miracula facit: que hoĩbus non facilitate sed assiduitate viluerũt. Rara autez que facta sunt ab eodez dño. id est. a verbo ꝓpter nos incarnato/maiorẽ stuporẽ hoĩb⁹ attulerunt: non quia maiora erant q̃ sunt ea que quotidie in creatura facit: sed qꝛ ista que quotidie fiunt tanq̃ naturali cursu ꝑagunt̃: illa v̄o efficacia potentie etiaz tanq̃ p̃sentis exhibita vident̃ oculis hominũ. Diximꝰ sicut meministis resurrexit vnus mortuus obstupuerũt hoĩes: cuz q̃tidie nasci qui non erant/ nemo miret̃. sic aquam in vinũ ꝯuersam quis non miret̃: cũ h̃ annis oĩbus deus invitib⁹ faciat? Sz quia oĩa que fecit dñs iesus non soluz valent ad excitãda corda nostra miraculis/ sed etiam ad edificandã doctrinam fidei: scrutari nos oportet quid sibi velint illa oĩa. id est. quid significẽt. Hoꝝ enĩ oĩum significatiões sicut recordamini in diẽ hodiernũ distulim⁹. Qd̃ dñs inuitatus venerit ad nuptias: etiã excepta mystica significatione ꝯfirmare voluit qd̃ ipse fecit nuptias. Victuri enĩ erant d̃ q̃bus dixit apostolus ꝓhibentes nubere ⁊ dicentes quod malum essent nuptie ⁊ ꝙ diabolus eas fecisset: Cum idem dñs dicat in euãgelio interrogatus vtrũ liceat hoĩ dimittere vxorem suaz? ex qualibet causa non licere: excepta causa fornicatiõis/ in qua rñsione si
Matth. xix. meministis hoc ait. Qd̃ deus ꝯiunxit: homo non separet. Et qui bene eruditi sunt in fide catholica/ nouerũt ꝙ deus fecerit nuptias. ⁊ sicut ꝯiunctio a deo: ita diuortium a diabolo fit. Sed ꝓpterea ĩ causa fornicatiõis licet vxorem dimittere: quia ipsa esse vxor prior noluit/ que fidem ꝯiugalem marito non seruauit. Nec illi qui virginitatem deo vouent: q̃q̃ ampliorẽ gradum honoris ⁊ sanctitatis in ecclesia teneant/ sine nuptijs sunt. Naz ⁊ ipsi ꝑtinẽt ad nuptias cum tota ecclesia: in q̃bus nuptijs sponsus est christus. Ac per hoc ergo dñs inuitatus venit ad nuptias/ vt ꝯiugalis castitas firmaret̃ ⁊ ostenderet̃ sacramentuz nuptiaꝝ: qꝛ ⁊ illaꝝ nuptiaꝝ spõsus ꝑsonã dñi figurabat: cui dictum est/ seruasti vinũ bonũ vsq; adhuc. Bonũ enim vinũ christus seruauit vsq; adhuc: id est: euangeliũ suum. ¶ Jam enim incipiamus ipsa sacramentoꝝ operta detegere q̃tuz ille donat: in cuius noĩe vobis ꝓmisimus. Erat prophetia antiq̃s temporib⁹: ⁊ a ꝓphetie dispensatione nulla tempora cessauerũt. Sz illa ꝓphetia quando in illa christus non intelligebat̃/ aqua erat. In aqua eniz vinum qnodãmodo latet. Dicit apostolus: quid intelligam⁹ in ista aqua. Vsq; in hodiernũ inquit diem q̃diu legitur moyses idipsum velamen super cor eorum positũ est: qd̃ non reuelatur quia in christo euacuatur. Et cum transierint inquit ad dñm ij. Cor. iii
auferetur velamen. Velamen dicit ad optionem ꝓphetie: vt non intelligeret̃. Tollitur velamen cum transieris ad dñm. sic tollitur insipientia cum transieris ad dñm et qd̃ aqua erat/ vinũ fit. Lege libros oẽs ꝓpheticos: non intellecto christo/ quid tã insipidum ⁊ fatuũ inuenies? Intellige ibi christum: non solum sapit qd̃ legis sed etiam inebriat mutans mentez a corpore: vt preterita obliuiscens in ea que ante sunt extendaris. Ergo ꝓphetia ab antiq̃s temporibus exquo ꝓrsus currit ordo nascentium in genere humano de christo non tacuit: sed occultum ibi erat: adhuc enĩ erat aqua. Unde ꝓbamus ꝙ omnibus temporibus supioribus vsq; ad etatem qua dñs venit/ ꝓphetia de illo nõ defuit? Ipso domino dicente. Cuz enĩ resurrexisset a mortuis: inuenit discipulos suos dubitantes de ipso quem secuti erant. Viderunt eniz eum mortuũ ⁊ non sperauẽrũt eum resurrecturũ: ⁊ tota spes eoꝝ ꝯcidit. Unde ille latro laudat⁹ ipso die meruit esse in pa Luce vlt.
radyso: quia in cruce ꝯfixus tũc ꝯfessus ẽ christum: qñ de illo discipuli dubitarunt. ergo inuenit eos nutantes ⁊ q̃dãmõ arguentes seipsos: ꝙ in illo redemptionẽ sꝑauerũt. Dolebãt tñ eũ sine culpa occisum: qꝛ innocentẽ. Et h̃ ipsi post resurrectionẽ dixerũt: cũ q̃sdam eoꝝ tristes inuenisset ĩ via. Tu solus ꝑegrinaris ab hierusalẽ: et nõ cog̃uisti q̃ facta sunt ĩ illa his dieb⁹. Ille aũt dixit eis. Que? Illi v̄o dixerũt. De iesu nazareno q̃ fuit ꝓpheta potẽs ĩ factis et dictis ĩ ꝯspectu dei ⁊ vniuersi ꝑpl̃i: quõ hunc tradiderũt sacerdotes ⁊ p̃ncipes nr̃i

in damnationē mortis ⁊ cruci eū fixerunt: Nos aūt sperabam⁹: quia ipse erat q̄ redemptur⁹ esset israel: Et nūc tertius dies agitur hodie: ex quo hec facta sunt. Hec atq; alia cū dixisset vnus ex duob⁹ quos inenit in via euntes ad ꝓpinquū castellū respondit ipse ⁊ ait. O insensati ⁊ tardi corde ad credendū: sup oīa q̄ locuti sunt ꝓphete. Nōne hec omnia oportebat pati christū: ⁊ introire in claritatē suam? Et incipiens a moyse ⁊ oībus ꝓphetis: interpretans illis in oībus scripturis que de ipso erant. Item alio loco cū palpari se manibus discipulox voluit vt crederēt q⁹ in corpore resurrexerat: hi sunt inq̄t sermones quos locutus sum advos/cum adhuc essem vobiscū: q⁹ oportet impleri omnia que scripta sunt in lege moysi ⁊ ꝓphetis ⁊ psalmis de me. Tunc adaperuit illis sensum vt intelligerēt scripturas: ⁊ dixit illis quia sic scriptū ē/⁊ sic oportebat pati christum ⁊ resurgere a mortuis tertia die: ⁊ ꝓdicare in nōie eius penitentiā ⁊ remissionem pcōx in oēs gentes incipiētes a hierusalem. Vos ex euāgelio que certe manifesta sunt intellectis: patebūt illa oīa mysteria que in isto miraculo dñi latent. Videte q̄d ait. Quia oportebat ꝓpleri i christo: que de illo scripta sunt. Vbi scripta sunt? In lege inq̄t ⁊ ꝓphetis ⁊ psalmis. Nihil scripturarū veteri ū pretermisit. Illa erat aq̄. Et ideo dicti sunt illi a dño insensati: q⁹ eis adhuc aq̄ sapiebat nō vinū. Quō aūt fecit de aq̄ vinū? Cū aperuit eis sensum ⁊ exposuit eis scripturas incipiens a moyse p oēs ꝓphetas: vnde iam inebriati dicebāt. Nōne cor nr̄m ardens erat i nobis de iesu dum loqueret nobis in via: et aperiret nobis scripturas? Intellexerūt ei christū i his libris: in q̄b⁹ euz nō nouerant. Mutauit aūt aquam in vinū dñs noster iesus christus: ⁊ sapit q̄ nō sapiebat: inebriat q̄ nō inebriabat. Si iam iussisz inde aquam effundi/⁊ sic ipse mitteret vinū ex occultis creature finibus: vnde fecit et panem q̄ saturauit tot milia: nō enī q̄nq; panes habebāt q̄nq; hoiuz saturitatē: aut saltē duodecim cophynos plenos: sed oī potentia dñi quasi fons panis erat: sic posset ⁊ effusa aqua vinū infundere. q̄ si fecisset: videret scripturas veteres improbasse. Cum autem ipsam aquam ꝓpertit i vinū: ostendit nobis q̄ ⁊ scriptura vetus ab ipso est. Nam iussu ipsius implete sunt hydrie. A domino quidem ⁊ illa scriptura: sed nihil sapit si non ibi christus intelligatur. Intēdite autem q̄ ipse ait: que L scripta sunt in lege ⁊ ꝓphetis ⁊ psalmis ō me. Nouimus autem legem ex quib⁹ temporibus narret: id est. ab exordio mundi. In ꝓncipio fecit deus celum ⁊ terram: inde vsq; ad hoc tempus q̄ nūc agimus/sexta etas est: vt sepe audistis ⁊ nostis. Nā prima etas est ab adam vsq; ad noe. scōa a noe vsq; ad abraam. Sic ⁊ matheus euāgelista p ordinem sequit ⁊ distinguit. Tertia ab abraam vsq; ad dauid: q̄rta a dauid vsq; ad transmigrationē babylonis: q̄nta a transmigratiōe babylonis vsq; ad iohānem baptistā: sexta inde vsq; ad finē seculi. Propterea ⁊ sexta die fecit deus homine ad imaginē suam. quia sexta ista etate manifestat per euangelium reformatio mentis nostre: fm imaginē eius qui creauit nos. Et quertit aqua in vinū: vt ia manifestatū christū in lege ⁊ ꝓphetis sapiamus. Jō erāt ibi sex hydrie q̄s iussit impleri aqua. Sex ergo ille hydrie sex etates significāt: quibus non defuit ꝓphetia. Illa ergo tempora sex quasi articulis distributa atq; distincta: quasi vasa essent inania: nisi a christo implerent. Implete sunt ꝓphetie/plene sunt hydrie: sed vt aq̄ i vinū cōuertat/ in illa tota ꝓphetia christus intelligit. Quid est autez capiebāt metretas binas vel ternas? Mysterium nobis maxime locutio ista cōmendat. Metretas enī dicit mēsuras q̄sdaz/tanq; si diceret vnas amphoras: vel si q̄d hmōi. Nomen mēsure est metreta: ⁊ a mēsura accepit nomē ista mēsura. Metron enī mēsuram dicūt greci. Inde appellate metrete. Capiebāt enī metretas binas vel ternas. Quid dicim⁹ frēs? Si ternas tantū dicerz non curreret animo nr̄: nisi ad mysteriū trinitatis. Sed forte nec sic debem⁹ inde cito iam sensuz nr̄z auertere /q⁹ dixit binas vel ternas: quia notato patre ⁊ filio cōsequenter ⁊ spūsanctus intelligendus est. Spiritus enim sanctus non est patris tantummodo/aut filij tantūmodo spiritus: sed patris ⁊ filij spiritus. Scriptum est ei Si q̄s dilexerit mūdū: nō est spūs pr̄is in illo. Itē scptū est: Si q̄s aūt spm̄ christi ū

uce. xxiiij

Geñ. j.

j. Joh. ij.

Rhoma. viij

habet:hic non est eius. Idem aũt spiritus et patris ⁊ filij. Nominato itaq; patre ⁊ filio/intelligit ⁊ spũs sanctus: quia spiritus ẽ et patris ⁊ filij. Cum autem nolatur pater et filius: tanq; due metrete nolant: Cũ aũ tẽ ibi intelligit spũs sanctus/tres metrete: Ideo non dictum est/capientes capiebãt metretas alie binas alie ternas. Sed ipse ser hydrie capiebãt metretas binas vl ternas. Tanq; diceret: ⁊ qñ dico binas. etiaz spiritũ patris ⁊ filij cum his intelligi volo Et qñ dico ternas: ipsam trinitatẽ manifestius enũcio. Quisqs itaq; nolat patrez ⁊ filium: oportet ibi intelligi tanq; charitatem inuicem patris ⁊ filij quod est spiritꝰ sanctus: Fortassis enĩ discusse scripture: qõ nõ sic dico vt hodie dicere possim /aut quasi aliud inueniri non possit. Sed tamẽ scrutate scripture indicant qõ spũs sanctꝰ charitas est: Et ne putetis vilem esse charitatẽ. Quõ autem vilis est: qñ oĩa que dicuntur/non vilia sed chara dicunt: Si ergo que non sunt vilia/chara sunt: quid est charius ipsa charitate? Sic autem cõmendatur charitas ab apostolo vt dicat: Sup
j. Cor. xiij. eminentiorẽ viam vobis demõstro. Si linguis hominũ loquar ⁊ angelorꝫ: charitatẽ autem non habeam: factus sum vt eramẽtum sonans/aut cymbalũ tinniẽs. Et si scierо oĩa sacramẽta ⁊ oẽm scientiã ⁊ habuero ꝓphetiam ⁊ omnẽ fidem ita vt montes transferam/charitatẽ autem nõ habeã: nihil sum. Et si distribuero oĩa mea pauperibus/⁊ tradidero corpus meũ vt ardeam/ charitatem autem non habuero: nihil mihi ꝓdest. Qꝫta est ergo charitas/que si desit frustra habent cetera: si assit/recte habentur oĩa: Tamen charitatẽ laudãs apostolus paulus copiosissime atq; vberrime: minus de illa dixit/quã quod ait breuiter apls iohãnes: cuius est hoc euangelium.
j. Joh. iiij. Neq; enĩ dubitauit dicere. Deus charitas est. Scriptuz est enĩ: quia charitas dei diffusa est in corꝺibꝰ vestris per spiritũ sanRhoma. v. ctum qui datus est nobis. Quis ergo nominet patrẽ ⁊ filiũ: ⁊ nõ ibi intelligat charitatem patris ⁊ filij? Quam cũ habere ceperit: spiritũ sanctũ habebit. Quam si non habuerit: sine spũ sancto erit. Et quomodo corpus tuũ sine spiritu qõ ẽ anima tua si fuerit /mortuũ ẽ: sic aĩa tua sine spũ sancto. id est. sine charitate si fuerit / mortua deputabit. Ergo metretas binas capiebãt hydrie: quia in omniuz tempoꝝ ꝓphetia pater ⁊ filius predicat: sed ibi est ⁊ spũs sanctus. Ideoq; adiũctum est vel ternas Ego ⁊ pater inquit vnũ sumus. Sed absit Joh. x. vt desit spũs sanctus: vbi audiuimꝰ ego et pater vnũ sumus. Tamen quia patrem et filium nolauit: capiebãt hydrie binas metretas. Sed audi vel ternas. Ite baptizate gentes: in noĩe patris ⁊ filij ⁊ spũs sancti Itaq; in eo qõ dicunt bine: non exprimit sed intelligit: in eo vero quod dicunt vel terne/etiam exprimit trinitas. ¶ Sed est D et alius intellectꝰ non ptermittẽdus ⁊ ipsum dicam: eligat quisq; quod placet: nobis qõ suggerit nõ subtrahimꝰ. Abẽsa enĩ dñi est ⁊ nõ oportet ministrũ fraudare cõuiuas. presertim sic esurientes vt aparet auiditas vestra. Prophetia que ab antiquis temporibꝰ dispensat: ad salutem omnium gentiũ pertinet: Ad solũ quidez populum israel missus est moyses. ⁊ ei soli populo per eum lex data est. ⁊ ipsi ꝓphete ex ipso populo fuerunt. Et ipsa distributio tempoꝝ fm eundem populũ distincta est. Unde ⁊ hydrie dicunt scdm purificationẽ iudeoꝝ: Sed tamen qõ illa ꝓphetia etiam ceteris gentibꝰ annãciabatur manifestum: qñquidem christus in ea occultus erat /in quo benedicunt oẽs gẽtes sicut ꝓmissum ẽ abrae dicẽte dño: i semie tuo bñdicent oẽs gentes. Nõdũ ei intelligebat: quia nõdũ aqua fuerat conuersa in vinũ. Ergo oĩbus gentibꝰ dispensabat ꝓphetia. Qõ vt emineat iocũ diꝰ: ꝺ singulis etatibꝰ/tanq; de singulis hydrijs ꝓ tpe quedã cõmemorem. In ipso exordio adam ⁊ eua parẽtes oĩum gentiũ erãt nõ tñmodo iudeoꝝ. Et qcqd figurabat i adã de christo: ad oẽs vtiq; gentes ptinebat quibus salus est in christo. Quid ergo dicam potissimũ de aq̃ prime hydrie: nisi qõ apls ait de adam ⁊ eua. Nemo enĩ me dicit praue intellexisse: qñ intellectũ non meũ sed apli ꝓfero. Illud ꝗ vinũ ẽtum mysteriũ de christo continet qõ cõmemorat apostolus dicens: Et erunt duo in car Epb. v. ne vna. Sacramentum hoc magnum est. Et ne quis istam magnitudinem sacramenti in singulis quibusq; hominibꝰ vxores habentibus intelligeret: ego autem dico inquit in christo ⁊ in ecclesiia quod

est hoc sacramentum magnū: erunt duo in carne vna. Cum de adam & eua scriptura geneseos loqueret: vnde ventum ē ad hec verba. Propterea reliquet homo patrem & matrē & adherebit vxori sue: & erūt duo in carne vna. Sic ergo christus adhesit ecclesie: vt eēnt duo i carne vna. Quomodo reliquit patrem? quō matrem reliquit? Patrem: quia cum in forma dei essz non rapinam arbitratus est esse se equalē deo: sed semetipsum exinaniuit formā serui accipiens. Hoc est enī reliquit patrem: non quia deseruit & recessit a patre/sed qz non in ea forma aparuit hoibus i qua eq̄lis est patri. Quō reliquit matrem? Relinquendo synagogā iudeoz de qua fm carnem natus est: & inherēdo ecclesie quā ex omnib⁹ gentib⁹ congregauit: Ergo pma hydria habebat pphetiā de christo. Sed qñ ista que loquor p̄dicabant in populis: ad huc aqua erat: i vinū mutata nondū erat Et quia illuminauit per apostoluz deus vt ostenderet nobis quid ibi quereremus i vna ipsa sentētia /erut duo i carne vna: Gen. ij. sacramentū magnū in christo & in ecclesia Jam licz nobis vbiq̄ christū querere /& ō omnib⁹ hydrijs vinū potare. Dormit adā vt fiat eua: moriē christus vt fiat ecclesia. Dormienti ade fit eua de latere: moztuo christo lancea pcutitur latus vt pfluāt sacramenta/quibus formet ecclesia. Cui nō apareat quia i illis tunc factis: futura figurata sunt: qñquidem dicit apl's ipsum adam formam futuri esse? Qui est inquit forma futuri. Prefigurabant ōia mystice. Nec enī vere non poterat deus vigilanti costam educere feminā̄q̄ formare? An forte ne doleret latus qñ costa detracta ē pter hō oporteret vt ille dormiret? Quis est qui sic dormiat: vt ei ossa non euigilāti euellant? An qz deus euellebat/ppterea homo non sentiebat. Poterat ergo et vigilanti sine dolore euellere qui poterat dormiēti: sed pculdubio hydria pma implebat. Prophetia illius tpis: de futuro
E isto tempore dispensabat. Christus etiam Gen. vi. figuratus est in noe: & in illa arca oīb terrarū. Quare ergo in arca inclusa sunt ōia aīalia? nisi vt signarent omnes gentes Non enī deerat deo rursus creare oē genus animaliū. Qñ enī omnia nō erant: nō ne dixit: pducat terra: & pduxit tra? An de ergo tūc fecit: inde reficeret. Verbo fecit verbo reficeret/ nisi quia mysteriū cōmendabat & scām hydriam pphetice dispensatiōis implebat: vt per lignū liberaretur figura orbis terrarū/quia in ligno figenda erat vita orbis terrarū? Jam i tertia hydria ipsi abrae qō iam cōmemorauit dictum est: in semine tuo benedicent omnes gentes. Et quis non videat cuius habeat figuram vnicus eius: qui sibi ad sacrificium / quo ipse īmolandus ducebat/ligna portabat? Portauit enī dns crucē suam: sicut euangelium loquit. Hoc de tertia hydria cōmemorasse sufficeret. De duid autem quid dicam/ qō ad omnes pertinebat pphetia eius/qñ modo audiuimus psalmū: Et difficile est vt dicat psalmus in quo hoc non sonet? Sed certe vt dixi modo cantauim⁹/Surge de⁹ iudica terrā qñ tu hereditabis in omnib⁹ gentib⁹. Et ideo donatiste tanq̄ proiecti de nuptijs: sicut ille homo qui non habebat vestem Matth: xxij nuptialem: inuitatus est & venit. Sed pie ctus est de numero vocator: qui non habebat vestem ad sponsi gloriam. Qui enī suam gloriam querit non christi: non habet vestem nuptialem. Nō enī volūt consonare voci illius qui amicus erat sponsi: et ait: hic est qui baptizat. Nec īmerito illi qui non habebat vestem nuptialē: hoc per increpationē obiectum est qō nō erat. Amice: quid huc veniſti? Et sicut ille obmutuit: sic & isti. Quid enī pdest strepitus oris muto corde? Mouerunt quippe intus apud semetipsos non se habere qō dicant Intus obmutuerūt: foris pstrepunt. Audiunt velint nolint etiam apud se cantari Surge deus iudica terram: quoniā tu hereditabis in omnibus gentibus. Et nō cōmunicando omnibus gentibus: quid aliud quam se exheredatos esse cognoscāt? Quod ergo dicebam fratres quia ad omnes pertinet prophetia /volo enim alium sensum ostendere in eo quod dictum est/ capientes metretas binas vel ternas: ad omnes inquam gentes pertinet prophetia: Modo cōmemorauim⁹ demonstratuz in adam qui est forma futuri. Quis autez nesciat quod de illo exorte sunt oēs gentes: & in ei⁹ vocabulo q̄ttuor lr̄is q̄ttuor orbis terrax partes p grecas appellationes demſank? Si ei grece dicat orīēs occidēs

aq̃lo meridies: sicut eas plerisq; locis sancta scriptura cõmemorat: in capitib⁹ verbo⁊ inuenies adã. Dicunt enim. n. grece ã ttuor memorate mũdi ptes: ἀμάΤΟλη ΔΥσις ἀρχΤὸς μεσημβρία. Ista quattuor noia si tanq; versus q̃ttuor subinuicẽ scribas in eo⁊ capitib⁹/adã legit. Hoc ĩ noe
Gen. vij. ꝓpter arcam figuratũ est: in q̃ erant omia aialia que significabãt omẽs gentes. Hoc
Gen. xxvj. in abraã cui apt⁹ dictũ est: In semĩe tuo benedicent oẽs gẽtes. Hoc ĩ dauid: de cuius psalmis vt alia omittã mõ cantauim⁹:
ps. lxxxj. Surge ds iudica terrã: q̃m tu hereditabis in oĩb⁹ gentib⁹. Cui enĩ deo dicit surge: nisi q̃ dormiuit? Surge deus iudica terrã: tanq; diceret: Dormisti iudicat⁹ a terra: surge vt iudices terrã. Et q̃ ptinet illa ꝓphetia: Q̃m tu hereditab inq̃t in oĩb⁹ gẽ
Daniel. ij. tib⁹? Jam vo in q̃nta etate tanq; in q̃nta hydria daniel vidit lapidẽ p̃cisum de mõte sine mãib⁹/⁊ ꝓfregisse oĩa regna terrarũ: ⁊ creuisse illũ lapidẽ ⁊ factũ ee mon tem magnũ: ita vt impleret vniuersam faciez terre. Quid apti⁹ frẽs mei? Lapis de monte p̃cidit: ipse ẽ lapis quem reprobauerũt edificãtes/⁊ factus est in caput anguli. De quo mõte p̃cidit nisi de regno iudeo⁊: vñ dñs nr̃ ihesus christ⁹ scõm carnẽ natus ẽ? Et p̃cidit sine manib⁹ sine opere hũano: q⁊ sine amplexu maritali de virgine exortus ẽ. Adons ille vnde p̃cisus ẽ: nõ impleuerat vniuersam faciẽ terre. Hõ enĩ tenuerat regnũ iudeo⁊ oẽs gẽtes. At vo regnũ christi oẽs gẽtes: ⁊ vniuersum orbẽ terrarũ cernim⁹ occupare. Jam ad sexta⁊ etatẽ ptinet iohãnes baptista /quo nemo exurrexit maio⁊ ĩ natis mulierũ: de quo dictũ ẽ: maio⁊ q̃ ꝓpha. Quõ ⁊ ipse oñdit q⁊ oĩb⁹ gentib⁹ missus ẽ christ⁹: q̃ iudei
Matth. iij. venerũt ad eum vt baptizarent. Et ne superbirẽt de noie abrae: generatio inq̃t viperarũ q̃s ostendit vob fugere a ventura ira? Facite ergo fructu⁊ dignũ penitẽtie: id est: humiles estote. Supbis enĩ loquebatur. Unde aũt erãt supbi? De genere carnis nõ de fructu imitatiõis patris abraam. Quid eis ait? Nolite dicere patrẽ habemus abraam: potens est deus de lapidibus istis suscitare filios abrae: Lapides dicens omnes gentes: non ꝓpter firmitatem: sicut lapis dictus est quem reprobauerũt edificãtes: sed ꝓpter stoliditatem ⁊ duriciam stulti ie: quia eis quos adorabant sĩles facti erant. Adorabãt enĩ insensata simulachra: pariter insensati. Unde in ensati? Quoniã in psalmo dicit: Simi- ps. cxiij.
les illis fiant qui faciunt ea: ⁊ omnes q̃ cõfidunt in eis. Jdeo cu⁊ ceperint homines deum adorare quid audiunt? Ut sitis fi- Matth. v
lij patris vestri qui in celis est: qui solem suũ facit orĩi super bonos ⁊ malos: ⁊ pluit super iustos ⁊ iniustos. Quapropter si ei fit homo similis quez adorat: quid est /potens est deus de lapidib⁹ istis suscitare filios abrae? Nos ipsos interrogem⁹: ⁊ videamus quia factum est. Nos enĩ de gentibus venimus. De gentib⁹ aũt nõ venire mus: nisi deus de lapidib⁹ suscitasset filios abrae. Facti sumus filij abrae imitando fidez: non nascendo per carnez. Sicut enim illi degenerãdo exheredati: sic nos imitando adoptati. Ergo fratres ad oẽs gentes ptinebat etiam ista sexta hydria ꝓphetie: ⁊ ideo de omnib⁹ dictum est: **capientes metretas binas vl ternas.** Sed quomodo ostendimus omnes gentes pertinere ad binas vel ternas metretas? Estimantis enim fuit quo dãmodo vt ipsas diceret binas quas dixerat ternas: ad cõmendandũ sc⁊ sacramẽtũ. Quomodo sunt bine metrete? Circũcisio ⁊ preputiũ. Nos duos populos scriptura cõmemorat: ⁊ nullum pretermittit hominũ genus quando dicit circũcisio ⁊ preputium. Jn duobus istis noĩbus habes omnes gẽtes: Bine metrete sunt. His duob⁹ parietibus de diuerso venientib⁹ ad pacem in seipso faciẽdã: lapis angl'aris factus ẽ in christo. Ofidam⁹ ⁊ ternas metretas: ĩ eisdẽ ipsis oĩbus gentib⁹. Tres enim erant filij noe: per quos reparatum est gen⁹ humanũ. Unde dñs ait: Simile ẽ regnũ ce- Luce. xiij
lozum fermento: q̃d accepit mulier ⁊ abscondit in farine mensuris tribus: quo ad usq; fermentaret totum. Que est ista mulier/nisi caro dñi? Quod est fermentũ nisi euangelium? Que sunt tres mensure: nisi oẽs gẽtes ꝓpter tres filios noe? Ergo sex hydrie capientes binas vel ternas metretas/sex sunt etates tempo⁊ capientes prophetiam pertinentem ad omnes gentes: siue in duobus generibns hominũ: id est: iudeis ⁊ grecis/sic sepe apls cõmemorat: siue ĩ trib⁹ ꝓpt noe tres filios significatos.

Figurata est enim prophetia pertingens vsq; ad omnes gentes. Nam in eo quod pertingit dicta est metreta: sicut dicit apostolus: Accepim⁹ mensurā ptingendi vsq; ad vos: gentibus. n. euāgelizans hoc ait: mensurā ptingēdi ad vos

ctat⁹. x. Ab eo loco vbi ait. Post hec descē dit capharnaum ipe et mater eius vsq; ad id qđ ait: ille autē dicebat de templo corporis sui

A N psalmo au

distis gemitū paupis: cuius mēbra p totā terrā tribulatōes patiunt: vsq; in finē seculi. Satis agite fratres mei cē in his verbis: t de his mēbris. Nā tribulatio tota trāsitura est. Ue gaudentibus veritas dicit. beati lugentes: qm ipi cōsolabunt: Deus hō factus est. Quid facturus est hō: propter quē deus factus est hō? Hec spes cōsolet nos in oī tribulatōe: t tentatione hui⁹ vite. Nō em cessat inimicus psequi: et si nō apte seuit insidijs agit. Quid em agit? t sup irā dolose agebāt. Inde dictus ē leo t draco. Sed

pſ. xc. qđ dicit xp̄o? Et cōculcabis leonē et draconē: Leo propter aptam irā: draco propter occultas insidias. Draco eiecit adā de paradyso: Idē ipse psecutus ē eccliaz: dicēte petro: Quia aduersarius vester diabolus sicut leo rugiens circuit: querēs quē deuoret. Non tibi seuiriā suā pdidisse diabolus videat: qm blandit. Tunc magis cauēdus est. Sz inter has oīs insidias t ci⁹ tentatōes. quid faciam⁹: nisi quod ibi au

xxxiij. diuimus? Ego autē cuz mihi molesti eēnt induebā me cilicio t humiliabā in ieiunio animā meā. Est q̄ exaudiat: ne dubitetis orare: Qui aūt exaudit intus manet. Nō in montē aliquem oculos dirigatis: nō faciem in stellam/aut solem aut lunam leuetis. Non tunc exaudiri vos arbitremī/qm sup mare oratis: imo detestami tales orationes. Abūda tm cubiculū cordis/vbi fueris: vbicūq; oraueris/intus est qui exaudiat/intus in secreto: quē sinū vocat cuz ait et oratio mea in sinu meo pueret. Qui te exaudit: non est preter te. Non longe vadas nec te extollas: vt quasi attingas ad illum manibus. Magis si te extuleris cades: si te humiliaueris ipse appropinq̄bit: Hic dns deus noster verbum dei/verbuz caro factum est: filius patris: filiꝰ. Si filius hoīs: Excelsus vt nos faceret: humilis vt nos reficeret: ambulās inter hoīes patiēs humana: abscondens diuinat Descendit vt dixit euāgelista in capharnau: ipse et mater eius t fratres eius t discipuli: t ibi manserūt nō multis diebus. Ecce habet matrē: habet fratres: habet t discipulos. Inde frēs: vnde matrez. Fratres enī scriptura nra/non eos solos apellare psueuit/qui nascunt ex eodem viro t femina/aut ex eodem vtero: aut ex eodem patre/q̄uis diuersis mrib⁹/aut certe ex eodem gradu velut compatrueles/aut pſobrinos: non solum hos frēs nouit dicere scriptura nostra. Quō loquitur: sic intelligēda est: Habet linguā suam. Quicunq; hanc linguā nescit turbatur t dicit Unde frēs dño? Non enī maria peperit: Absit: Inde cepit dignitas virginū: Illa femina mater esse potuit: mulier esse non potuit. Dicta est aūt mulier fm femineuz sexum: non fm coꝛruptionez integritatis. Et hoc ex lingua ipsius scripture. Nam t eua statim facta de latere viri sui/nonduz ptacta a viro suo: nostis quia mulier appellata sit: Et formauit eam in mulierem. Ergo vnde frēs cognati marie: de quolibet gradu cognati. Unde pbam⁹? Ex ipsa scriptura. Frater abrae dictus est loth: filius erat frīs ipsius: Lege t inuenies: qz abraam patruus erat loth: t dicti sunt fratres. Unde/nisi quia cognati? Itē iacob laban syrum habebat auūculū: Frater ei erat labā matris iacob: id est. rebecce vxoris ysaac. Lege scripturā t inuenies quia frēs dicunt: auūculus t sororis filiꝰ. Qua regula cognita: inuenies oēs pſanguineos marie fratres esse christi: Sed illi discipuli magis erant fratres: Qz t illi cognati frēs nō essent/si discipuli nō essent. Et sine causa frēs: si magistꝝ non cognoscerēt fratrē. Nam quodā loco cū ei nūciati essent mater t frēs eius foris stātes/ille aūt cuz discipulis suis loquebat ait. Que mihi mater/vel q̄ frēs? Extēdens manū sup discipulos suos dixit. Hi sunt fratres mei Et quicunq; fecerit voluntatē patris mei qui in celis est: ille mihi mater t frater et soror est: ergo t maria qz fecit volūtatem pris: h ī ea magnificauit/qz fecit volūtatē pris: ñ qz caro genuit carnē. Intendent

† Alia littera habet post h Alia littera habet eius

Gen. xiij. g.

caritas vſa. Propterea cum dñs in turba admirabilis videret: faciēs signa et ꝓdigia: et ostendēs quid lateret in carne: admirate quedā anime dixerūt: Felix vent qui te portauit. Et ille. Immo felices qui audiūt verbū dei: ⁊ custodiūt illud. Hoc est dicere: Et mater mea quā apellatis felicē: inde felix q⁹ verbū dei custodit: nō q⁹ in illa verbū caro factū est ⁊ habitauit in nobis: sed quia custodit ipm verbū dei ꝑ quod facta est: ⁊ quod in illa caro factū est. Homīes nō gaudeāt ꝑ le tempali: exultent si ſpū iungunt deo. Hec diximus ꝓpter id quod ait euāgelista: quia cū mr̄e ſua ⁊ fratrib⁹ ſuis ⁊ diſcipulis habitauit i capharnaū paucis diebus. Deinde quid ſequitur? Et

Ar. ieſus

Rope erat paſcha iudeorum et aſcendit hieroſolymā. Aliā rē nob euāgeliſta narrat: ſicut ſe habebat recordatio ānūciātis. Et inuenit in tēplo boues et oues et colūbas ⁊ nūmularios ſedētes. Et cū feciſſ ꝗſi flagellū ex reſticulis: oēs eiecit de tēplo. Boues quoq; et oues et nūmulariox effudit es: et menſas ſubuertit: et his q̄ colūbas vendebāt dixit: Auferte iſta hinc: et noli te facere domū p̄ris mei domū negociatiōis. Quid audiuim⁹ fratres? Ecce templū illud figura adhuc erat: ⁊ eiecit inde dñs omēs qui ſua querebāt: q̄ ad nūdinas venerāt: ⁊ que ibi vendebāt i illi: que opus habebāt homīes in ſacrificijs illius tp̄is. Mouit em̄ caritas vſa quod ſacrificia illi ppō ꝓ eius carnalitate ⁊ corde adhuc lapideo talia data ſunt quibus tenerēt ne in idola defluerent: ⁊ īmolabāt ibi ſacrificia: boues et oues et columbas. Noſtis: quia legiſtis. Non ergo magnum pctm̄ ſi hoc vēdebāt i tēplo: qō emebatur vt offerret i tēplo. Et tū eiecit inde illos. Quid ſi ebrioſos īueniret: q̄d faceret dom⁹? ſi vendentes ea que licita ſunt ⁊ cōtra iuſticiā nō ſūt? Nec em̄ honeſte emūtur: non illicite venduntur. Expulit tam̄: et nō eſt paſſus domū orationis fieri domū negociatiōis. Si negociatiōis dom⁹ ſi debet fieri dom⁹ dei: potationis debet fieri? Nos aūt quādo iſta dicim⁹ ſtridūt dētib⁹ ſuis aduerſus nos: ⁊ cōſolat nos pſalmus quē audiſtis. Striderunt i me dentibus ſuis. Mouimus et nos audire vſi curemur. Et ſi ingeminant flagella xp̄o/q̄a flagellat ſermo ip̄ius/cōgregata ſunt in q̄t in me flagella ⁊ neſcierūt. Flagellatus eſt flagellis iudeox: flagellat blaſphemijs falſorū xp̄ianox. Multiplicāt flagella dño deo ſuo et neſciūt. Faciam⁹ nos quantū ipſe adiuuat. Ego aūt cū mihi moleſti eſſent induebā me cilicio: ⁊ humiliabā i ieiunio aiam meā. Dicimus tū frēs: non em̄ et ip̄e pepcit illis qui flagelland⁹ erat ab eis. Prior illos flagellauit: ſignū quoddā nobis oñdit quod fecit flagellū de reſticulis: ⁊ inde indiſciplinatos negociatōnem de dei tēplo facientes flagellauit. Etenim vnuſquiſq; in pctis ſuis reſtē ſibi texit: ꝓpheta dicit. Ue his qui trahūt pctā ſua ſicut reſtē longā. Et q̄s facit reſtē longam? Qui peccato addūt peccatū: Quomodo addunt pctā peccatis? Cum peccata que facta ſūt coopiunt alijs peccatis. Furtuz fecit ne īueniat quia fecit / querit mathematicū. Sufficerz furtū feciſſe. Quarevis adiungere peccatū pctō? Ecce duo pctā: Cū ad mathematicū phiberis accedere: blaſphemaſ epiſcopū: Ecce tria pctā. Cū audis mitte illū foras ⁊ eccleſia / dicis duco me ad partē donati: Ecce addis q̄rtū. Creſcit reſtis. Time reſtē: Bonū eſt tibi vt hic inde cū flagellaris corrigaris ne in fine dicat: Ligate illi pedes et manus et ꝓjcite eū in tenebras exteriores. Criniculis enī peccatorum ſuorum vnuſquiſq; conſtringitur. Illud dñs dicit: illud alia ſcriptura dicit. Sed vtrūq; domin⁹ dicit. De peccatis ſuis ligantur homines: ⁊ mittuntur in tenebras exteriores. Qui ſunt tamen qui vendebant boues? Et in figura queramus myſteriū facti: q̄ ſunt qui oues vendūt et colūbas? Ipſi ſunt q̄ ſua querūt in eccl̄ia: nō que ihu xp̄i. Venale habēt totū: q⁹ nolūt redimi. Emi nolunt: et vendere volūt. Bonū eſt em̄ eis vt redimantur ſanguine chriſti: vt pueniāt ad pacē chriſti. Quid em̄ ꝓdeſt acquirere in hoc ſeculo quodlibet tempale et tranſitorū: ſiue ſit pecunia: ſiue ſit voluptas ventris et gutturis: ſiue ſit honor in laude humana? Nonne omnia fumus et ventus? Nonne omnia tranſeunt ⁊ currunt? Et ve his que heſerint trāſeūtibus: quia ſimul tranſeūt. Nonne omia vt fluuius preceps

ar. vēdētes

ar. funiculis

pſ. xxxvj.

pſ. xxx

Eſa v

Matth

Prou

currens in mare? Etve ei q̄ ceciderit: qz ī mare trahetur: ergo tenere debem⁹ omēs affectus a talibus ꝓcupiscetijs. Frēs mei q̄ talia querunt: vendūt. Nam ꝛ simon ille ideo volebat emere spūsanctū: qz vendere volebat spūsanctū. Et putabat apostolos mercatores tales esse: q̄les dñs de templo flagello eiecit. Talis euī ipse erat et qđ vēderet emere volebat. De ill' erat q̄ colūbas vendunt: etenim in colūba apparuit spūssanct⁹. Qui ergo vendūt colūbas fratres? Qui dicūt /nos dam⁹ spiritū sanctū? Quare enī hoc dicūt: ꝛ q̄ ꝓcio vēdunt? Preciū honoris sui accipiūt. Accipiunt p̄ciū cathedras tpales: vt videant ipsi vendere colūlas. Caucant a flagello de resticulis: Colūba non ē venalis: gratis datur: qz gr̄a vocat. Ideo fratres mei quō eos videtis q̄ vendunt ꝓpolarios: Quisq3 qđ vēdit laudat: q̄t ꝓposita fecerunt. Alterū ꝓpositū habet carthagine p̄mianus: alterū habet maximian⁹: alteruz habet in maritania rogat⁹: alter⁊ hūt ī numidia illi ꝛ illi: q̄s iam nec noīare sufficimus. Circūit ergo aliq̄s emere columbaz Unusq̄sq; ad ꝓpositū suū laudat qđ vendit. Auertat illius coz ab oī vendēte: veniat vbi gratis accipit. Nec sic erubescant frēs: qz̄ ꝑ ipsas dissensiōes suas amaras et malicioſas cū sibi tribuūt qđ non sunt: cū extollunt putantes se aliq̄d esse cuz nihil sint: tot ptes de se fecerūt. Sed q̄d in eis impletū est qđ nolūt corrigi: nisi q̄ audistis in psalmo? Diuisi sunt nec compuncti sunt. Qui ergo boues vendūt? Boues intelligunt: q̄ nob scripturas sctās dispēsauerūt. Boues erāt apl̄i: boues erāt ꝓphete. Ūñ dicit apl's. Boui triturāti os nō ligabis. Nunq̄d de bobus ptinet ad dñz An ꝓpter nos dicit? Ꝓpter nos enī dicit: qz debet in spe q̄ arat arare: ꝛ triturās in spe pticipādi: Ergo illi boues reliquerūt nobis memoriā scripturarū. Nō enī ō suo dispēsauerūt: qz̄ gloriā dñi q̄sierūt. Quid enī audistis in ipso psalmo? Et dicāt semper magnificet dñs: q̄ volūt pacē serui ei⁹ Seru⁹ dei/populus dei/ecclesia dei: Qui volūt pacē ecclesie ipsi⁹: magnificēt dñz ñ seruū: ꝛ dicāt sp magnificet dñs. Qui dicāt: q̄ volūt pacē ꝟui ei⁹: Ipsi⁹ populi ipsius serui. Vor ē illa euidēs quā in lamētatiōib⁹ audistis in psalmo. Et mouebamini cum audiretis qz inde estis. quod eā tabat ab vno: de ꝓphetis duob⁹ corradib⁹ resonabat. Felices: q̄ se ī illis vocib⁹ tanq̄ in speculo cognoscebāt. Qui ergo volūt pacē ſerui eius populi ei⁹: pacē vni⁹ illi⁹ quā dicit vnicā ꝛ q̄ vult erui a leone ꝛ ō n āu canis vnicā meā: q̄ dicūt semp magnificet dñs: ergo illi boues dñm magnificauerūt nō se Videte bouē magnificantē dñz suū: quia agnouit bos possessorē suū. Attēdite bouem timentē ne deseraţ possessor bouis et in boue p̄sumaţ: quō expaueſcit eos q̄ volunt ī illo ponere spem: Nunq̄d paulus ꝓ vobis crucifix⁹ ē: aut in noīe pauli baptizati estis? Qđ dedi/nō ego dedi: gratis accepistis: colūba de celo descēdit. Ego īq̄t plantaui apollo rigauit: sed deus incrementū dedit Neq̄ q̄ plātat est aliq̄d neq̄ q̄ rigat: sed q̄ incrementū dat de⁹. Et dicant semp magnificet dñs: q̄ volūt pacem serui eius. Isti aūt de scripturis ipsis fallunt populos vt accipiāt ab ipsis honores et laudes: ꝛ nō ꝓuertant hoīes ad veritatem. Quia vō ipsis scripturis fallūt populos a q̄bus q̄runt honores: vendūt boues et oues: id ē: ipsas plebes. Et cui vendūt nisi diabolo? Nanq̄ frēs mei si christi vnica ecclesia est ꝛ vna est: q̄cq̄d inde precidit̄ur/q̄s tollit nisi leo rugiēs ꝛ circūiēs q̄rens quē deuorет? Ue his q̄ precidūntur Nam illa integra pmanebit: nouit enī dñs q̄ sunt eius. Tamen q̄ntū in ipsis est vendunt boues ꝛ oues vendūt ꝛ colūbas: obseruant flagellū pctōꝝ suoꝝ. Certe qñ aliquid tale patiunt ꝓpter istas iniq̄tates suas: agnoscāt quia dñs fecit flagellū de resticulis: ꝛ adhuc āmonet eos vt mutent se et non sint negociatores. Nam si se ñ mutauerint: audient in fine. Ligate illi man⁹ et pedes: ꝛ ꝓicite in tenebras exteriores Tunc dictum est: Zelus domus tue comedit me. **Recordati sunt † discipli † q̄a zelus domus dei eiecit illos de tēplo domini.** Fratres: vnusquisq; christianus in membris christi zelo domus dei comedatur. Quis comeditur zelo domus dei? Cui omnia que forte ibi videt puersa: satagit emendari: cupit corrigi: nō q̄escit. Si emēdare nō potest: tolerat: gemit non excutitur ō area: granū sustinet paleam: vt intret in horreū. Et cū palea fuerit sepata. tu ante horreum si granū es: noli

† Alia lra hz vo eius

† Alia lra hz quia scriptū est: zelus domus tue comedit me

excuti de area: ne prius ab auibus colligaris: q̃ in horreũ congregeris. Aues enĩ celi aerie potestates expectant aliquid rapere de area: ⁊ non rapiũt nisi qd̃ inde fuerit excussum: ergo zelus domus tue comedit te. Unũquẽq; christianũ zelus domus dei comedat: in qua domo dei mẽbrũ est. Non enĩ magis est domus tua: q̃ domus vbi habes salutem sempiternã. Domũ tuam intras ꝓpter requiem tpalem: domuz dei intras ꝓpter requiem sempiternã. Si ergo in domo tua ne quid puersum fiat satagis: in domo dei vbi salus ꝓposita est ⁊ requies sine fine debes pati q̃tum in te ẽ/ si quid forte puersum videris? Verbi gr̃a Vides fratrẽ currere ad theatrũ: ꝓhibe: mone: ꝯtristare si zelus domus dei comedit te. Vides alios currere ⁊ inebriari velle/ ⁊ hoc velle in locis sanctis qd̃ nusq̃ decet: ꝓhibe quos potes/ tene quos potes: terre quos potes. Quib⁹ potes blandire: noli tamen quiescere. Amicus est: ammoneatur leniter. Uxor est: seuerissime refrenetur. Ancilla est: etiam verberib⁹ cõpescatur. Fac quicq̃d potes ꝑ ꝑsona quam portas ⁊ perficis/ zelus domus tue comedit me. Si autem fueris frigidus marcid⁹ ad te solum expectans ⁊ quasi tibi sufficiens ⁊ dicens in corde tuo: quid mihi ẽ curare aliena peccata/ sufficit mihi anima mea/ ipsam integram seruem deo: Eya ñ tibi venit in mentem seruus ille q̃ abscondit talentum ⁊ noluit erogare? Nunquid causatus est quia perdidit: ⁊ nõ quia sine lucro seruauit? Sic ergo audite frẽs mei: vt non quiescatis. Ego vobis consiliũ daturus sum. Det ille qui intus est: quia ⁊ si per me dederit/ ille dat. Nostis quid agatis vnusq̃sq; in domo sua cum inq̃lino/ cũ cliente suo: cum maiore cuz minore. Quo modo dat deus aditum/ quõ aperit ianuã verbo suo. Nolite q̃escere lucrari christo quia lucrati estis a christo ¶ † Dixerunt illi iudei. Qd̃ signũ ostendis nobis quia hec facis? † Et dñs. Soluite templum hoc: ⁊ † tribus diebus excitabo illud. Dixerunt ergo iudei. Quadraginta ⁊ sex ãnis edificatum est templũ hoc: ⁊ tu † dicis † tribus dieb⁹ † excitabo illud? Caro erant: carnalia sapiebant: Ille loq̃bat̃

E

† Al. litte. rñ dert̃ g̃ iudei et dixerũt ei

† Al. lr̃a rñdit iesus ⁊ dixit eis.

† Al. lit: hz ĩ

† Al. lit. non hz dicis sed habet in

† Al. li. excitabis.

spũaliter. Quis ãutem possit intelligere d̃ quo templo dicebat? Sed non multũ q̃rimus. Per euãgelistã nobis aperuit: de q̃ templo diceret. Soluite templũ hoc: ⁊ tribus diebus excitabo illud. Quadraginta sex annis edificatũ est templũ: ⁊ triduo suscitabit illud? † Dicebat autem. ait euãgelista: de templo corpis sui. Et manifestum est occisum dñm: post triduũ resurrexisse. Hoc modo oĩbus nobis notuz est. Et si iudeis clausuz est quia foris stãt nobis tamen apertum est/ quia nouimus: in quem credimus. Ipsius templi resolutionẽ ⁊ reedificationez: anniuersaria solẽnitate celebraturi sumus. Ad quam vos exhortamur vt preparetis vos si qui estis cathecumini: vt ãccipiatis gratiam. Iam nunc tempus est: iam nũc parturiat̃ quod tunc nascat̃: ergo illud nouimus: sed forte hoc exigitur a nobis/ vtrum habeat aliqd̃ sacramentũ q̃dragintasex annis edificatum templum. Sunt quidem multa: que hinc dici possunt. Sed qd̃ breuiter dici potest ⁊ facile intelligi: hoc interim dicamus fratres. Diximus enĩ iam nisi fallor hesterno die adam vnũ hominẽ fuisse: ⁊ ipsum esse totum genus humanũ. Nam ita diximus si memĩstis quãsi fractus est ⁊ sparsus colligitur/ ⁊ quasi conflat⁹ in vnã societatem atq; concordiam spũalem. Et gemit vnus pauper modo ipse adam sed in christo renouatus: quia sine peccato vẽit adam vt peccatum adam solueret in carne sua: ⁊ vt reintegraret sibi ad imaginem dei adam. Ergo de adam caro christi: Ergo de adam templum qd̃ destruxerũt iudei: ⁊ suscitauit dñs triduo. Resuscitauit enim carnem suam. Videte: quia d̃s erat equalis patri. Fratres mei: dicit apostol⁹ Qui eũ excitauit a mortuis. De quo dicit? de patre. Factus inquit obediẽs vsq; ad mortem: mortem autem crucis: propt̃ quod ⁊ deus illum excitauit a mortuis: et dedit ei nomen quod est super omne nomen. Resuscitatus ⁊ exaltatus est dominus. Resuscitauit a mortuis quis? pater. Cui dicit in psalmis: excita me ⁊ reddam illis. Ergo pater eum resuscitauit non se ipse? Quid autem fecit pater sine verbo? Quid autẽ facit pater sine vnico filio suo Nam audi quia ⁊ ipse deus erat. Soluite templum hoc: ⁊ tribus diebus excitabo il

† Al. li. Ille au

Philip. q

lud. Nunquid dixit soluite templum qđ triduo pater meus resuscitet? Sed quō cū pater suscitat ⁊ filius suscitat: sic cum filius suscitat ⁊ pater suscitat: quia filius dixit ego ⁊ pater vnū sumus. Quid ergo sibi vult numerus q̄dragenarius senarius Interim ipse adam quia per totum orbez terraꝝ est/audistis iam hesterno die in q̄t tuor litteris grecis q̄ttuor verboꝝ grecoꝝ Si enī ista verba q̄ttuor scribas subinuicē id est. noīa quattuor partium mundi oriētis occidentis aquilonis ⁊ meridiani qđ ē totus orbis: vnde dicit dñs ā q̄ttuor ventis collecturū electos suos cuz venerit ad iudicium. Si ergo facias ista q̄ttuor noīa greca. ἀνατολή. qđ est oriēs. Δύσις qđ est occidēs: ἄρκτος quod est septētrio: μεσημβρία qđ est meridies: Anatole dysis: arcton. mesembria: capita verborū adam habent. Quō ergo ibi inueniemus q̄dragenariū senariū numerū? quia caro christi de adam erat. Ad litteras numeros computant greci: qđ ⁊ nos facimus. A litterā ipsi lingua sua ponūt α alpha: ⁊ vocatur α alpha vnū. Vbi autē in numeris scribunt β beta qđ ē b ipsoꝝ: vocatur i numeris duo Vbi scribunt γ gāma: vocat in numeris ipoꝝ tria Vbi scribit Δ delta: vocatur in numeris ipsoꝝ q̄ttuor: ⁊ sic per oēs litteras numeros habent. Ab. qđ nos dicimus ⁊ illi dicūt μι. xl. significat. Dicūt enim μ Τεσσαρακοντά Jam videte: iste littere quem numerū habeant: ⁊ ibi inuenietis q̄dragintasex annis edificatū templū. Habz em̄ adam: α: alpha qđ est vnū: Habet Δ delta qđ sūt q̄ttuor: habes q̄nq; Habet iteruz α alpha qđ ē vnū: habes sex Habz μι mi: qđ ē. xl. habes q̄dragītasex. Hec fratres mei etiam ab anteriorib⁹ ma iorib⁹ nr̄is dicta sunt: ⁊ inuētus est iste numerus in litteris. xlvj. Et quia dñs noster iesus christus de adam corpus accepit: nō de adam peccatum traxit: templum corporeum inde sumpsit: non iniq̄tatem que de templo pellēda est. Ipsam autem carnem quam traxit ꝺ adam/ maria enim de adam ⁊ dñi caro de maria: iudei crucifixerunt: ⁊ ille resuscitatur⁹ erat ipsam carnez triduo quā illi in cruce erant occisuri. Illi soluerunt templū q̄dragintasex annis edificatū: ⁊ ille triduo resuscitauit illud. Benedicām⁹ dñm deū nostrum qui ad letitiam spiritualem ꝓgregauit nos. Sim⁹ ī humilitate cordis semper: ⁊ gaudium nostrum penes ipsum sit: Nō de ꝓsperitate aliqua huius seculi inflemur: sed noueri=mus felicitatem nostram non esse nisi cum ista transierint. Modo gaudiū nr̄m frēs mei in spe sit: nemo gaudeat quasi in re p̄ senti: ne inhereat in via. Totum gaudiuz de spe futura sit: totum desideriū vite eē ne sit. Dia suspiria in christo anhelent. Ille vnus pulcherrimus qui ⁊ fedos dilexit vt pulchros faceret/ōsideret. Ad illū vnū curratur illi ingemiscaꝝ ⁊ dicant semp magnificet dñs qui volunt pacem serui eius

Explicit tractatus decimus: Incipit tractatus vndecimus. Ab eo qđ scriptum est. Cum autem esset ī hierusalem ieſus in pasca in die festo multi crediderūt in nomīe eius vsq; ad id qđ ait: Amen amē dico tibi nisi quis renat⁹ fuerit ex aqua et spiritusancto non potest introire in regnum dei.

Pretermissus est in hoc tract. x. tex. ab eo loco: Cuz ergo resurrexisset: vsq; ad il ud et sermonez quez dixit ie sus.

Portune no/

A bis dñs procurauit hodierna die lectiōis huius ordinem. Nam quia ex ordine euangelium ſm iohannē ꝓsiderare atq; tractare suscepimus: credo q̄ aduertit charitas vestra. Oportune ergo occurrit vt hodie audiretis ex euangelio: quia nisi quis renatus fuerit ex aqua ⁊ spiritusancto /non videbit regnū dei. Temp⁹ ergo est vt vos exhortemur/quia adhuc estis cathecumini: qui sic credidistis in christuz vt adhuc vestra peccata portetis. Nullus autez regnum celorum videbit oneratus peccatis quia nisi dimissa fuerint non regnabit cū christo. Dimitti autem non possunt/nisi ei qui renatus fuerit ex aqua ⁊ spiritusancto. Sed omnia verba quēadmodū se habeant aduertamus: vt hic ineniant qui pigri sunt/ q̄ta solicitudie festinādū sibi sit ad onus deponendū: quia si ferrent aliq̄ sarcinam grauem aut lapidis aut ligni aut alicuius etiam lucri/si frumentū portarēt si vinū si pecuniam: currerent vt deponerent onera: portant sarcinam peccatoꝝ et pigri sunt currere: Currēdū est vt depo=

natur. Hec premit sarcina ⁊ mergit. Ecce audstis qꝛ cũ † esset † dñs iesus xp̃s hierosolymis in pasca in die festo: multi crediderunt in nomine eius videntes signa eius que faciebat Multi crediderũt in noĩe eius. Et q̃d sequitur? Ipse autem † christus nõ credebat semetipsum eis. Quid sibi ergo vult? Illi credebant in noĩe eius: ⁊ ipse iesus non credebat semetipsum eis. An forte non credebant ei ⁊ fingebant se credidisse: ⁊ ꝓpterea iesus non credebat semetipsum eis? Sed non diceret euãgelista: multi crediderũt in noĩe eius: nisi verum illis testimoniũ diceret. Magna ergo res ⁊ mira res. Credunt homines in christum/ ⁊ christus non se credit hominibus: presertim quia filius dei est. vtiq; volens passus est: ⁊ si nollet/ nunq̃ pateret. Qui si nollet: nec nasceret. Si autem hoc soluz vellet vt nasceret tantum ⁊ ñ moreretur: et quicq̃d vellet faceret quia omnipotẽs patris filius omnipotẽs ẽ. Ex ipsis rebus ꝓbemus: quia cuz voluissent eum tenere discessit ab eis. Loquitur euãgeliũ. Et cũ voluissent eum de vertice montis precipitare: discessit ab eis illesus. Et qñ venerẽt ad eum comp̃hendendũ iam venditum a iuda proditore: cum ille putaret in potestate se habere tradere magistrũ suum et dñm suũ: ⁊ ibi ostendit dñs voluntate se pati non necessitate. Nam cum eum comprehendere iudei voluissent: dixit illis. Quem queritis? At illi dixerunt: Jesum nazarenũ. Et ille. Ego sum. Hac voce audita redierunt retro ⁊ ceciderũt. In eo ꝙ eos respondens deiecit/ ostẽdit potestatẽ vt in eo ꝙ ab eis comp̃hensus est ostenderet voluntatẽ. Ergo q̃d passus est/ mĩe fuit. Traditus enĩ est ꝓpter delicta nostra: et resurrexit ꝓpter iustificationẽ nostram Audi verba ipsius. Potestatez habeo ponendi animam meam: ⁊ potestatẽ habeo iterum sumendi eã. Nemo tollet a me animam meam/ sed ego pono illam a meipso et iterum sumo eam. Cuz ergo haberet tãtam potestatez cum eam dictis p̃dicaret: factis ostenderet: quid sibi vult q̃d non se credebat eis iesus quasi aliquid nolẽti nocituris: aut aliquid nolenti facturis: p̃sertim quia iam crediderant in noĩe eius: et de ipsis dicit euangelista: crediderũt ĩ nomine eius: d̃ quibus dicit: ipse autem iesus ñ credebat seipsuz eis. Quare? † Q̃d ipse nosset omnes: ⁊ quia opus ei non erat vt quis testimoniũ perhiberet de homine. Ipse eniz sciebat quid esset in homine. Plus nouerat artifex quid esset in opere suo: quã ipsum opus quid esset in semetipso. Creator hominis nouerat quid esset in homine: q̃d ipse creatus homo nõ nouerat. Nonne hoc probamus de petro quia non nouerat q̃d in ipso esset: quando dixit/ tecum ero vsq; ad mortem? Audi quia dñs nouerat: q̃d esset in homine. Tu mecũ vsq; ad mortez Amen amen dico tibi: prius q̃ gallus cantet: ter me negabis. Homo ergo nesciebat quid esset in se: sed creator hominis nouerat quid esset in homine: crediderant ĩ nomine eius multi: ⁊ ipse iesus non credebat eis. Quid dicimus fratres? Forte ꝯsequẽtia indicabunt nobis. Quid sibi vult mysteriũ verborum istorum? quia crediderant in eum homines/ manifestũ est/ verũ est: nemo dubitat: euãgeliũ loquit̃: verax euangelista testatur. Item quia ipse iesus non credebat semetipsum illis. Et h̃ manifestum est. ⁊ nullus christianus dubitat quia ⁊ hoc euangeliũ loquit̃. et idem verax euangelista testatur. Quare ergo crediderunt illi in noĩe eius: ⁊ iesus non credebat semetipsuz illis? Seq̃ntia videam⁹

Capitul. ii. B

† Alia littera habet autem.

† Alia littera habet ei

† Al. lit. habet autem.

† Al. lit: ñ hz dñs ihs xp̃s.

† Alia littera hz iesus

Johã. xviij.

† Alia littera hz autem

Erat † homo ex phariseis nicodemus nomine princeps iudeorũ. Hic venit ad eum nocte: ⁊ dixit ei. Rabbi: Jam hoc nostis: quia rabbi magister dicitur. Scimus quia a deo venisti magister. Nemo enim potest hec signa facere q̃ tu facis: nisi fuerit deus cum eo. Ergo iste nicodemus ex his erãt qui crediderant in noĩe ei⁹: videntes signa ⁊ ꝓdigia eius que faciebat. Superius enĩ hoc dixit. Cum autem esset hierosolymis in pasca in die festo: multi crediderunt in noĩe eius. Quare crediderunt in noĩe eius? Sequitur ⁊ dicit: videntes signa eius que faciebat. Et de nicodemo quid dicit? Erat princeps iudeorum nicodemus nomine. Venit ad eum nocte et ait illi. Rabbi scimus qꝛ a deo venisti magister. Et iste ergo crediderat in nomine eius. Et ipse vnde crediderat? Nemo

potest h̄ signa facere que tu facis. nisi fuerit deus cum eo. Si ergo nicodemus de illis multis erat qui crediderāt in noīe ei⁹: iam in isto nicodemo attendam⁹: quare iesus non se credebat eis? **Respōdit iesus ⁊ dixit ei. Amen amen dico tibi: nisi quis renatus fuerit denuo non potest videre regnū dei.** Ipsis ergo se credit iesus: qui nati fuerīt denuo Ecce illi crediderāt in eum: ⁊ iesus non se credebat eis. Tales sunt omnes cathecumini: ipsi iam credunt ī noīe christi: sed iesus non se credit eis. Intendat ⁊ intelligat charitas vestra. Si dixerimus cathecumino/credis in christo: Respondet credo ⁊ signat se. Jam crucem christi portat ī fronte: ⁊ non erubescit in cruce dñi sui. Ecce credidit in noīe eius. Interrogam⁹ eū. Manducas carnem filij hoīs ⁊ bibis sanguinē filij hominis? nescit quid dicimus: quia iesus non se credidit ei. Cuz ergo ex eo numero nicodemus esset: venit ad dñz sed nocte venit: ⁊ hoc forte ad rem pertinet. Ad dñm venit ⁊ nocte venit: ad lucez venit ⁊ in tenebris venit. Renati autez ex aqua ⁊ spiritusancto quid audiūt ab apostolo? Fuistis aliqñ tenebre: nūc autē lux in dño: sicut filij lucis ambulate. Et iteruz Nos autem qui diei sumus sobrij simus. Qui ergo renati sunt: noctis fuerīt/⁊ diei sunt: Tenebre fuerūt/⁊ lumen sunt. Jam credit se illis i sus: ⁊ non nocte veniūt ad iesum sicut nicodemus: non in tenebris q̄runt diem. Tales enī iam etiam ꝓfitemur accessit ad illos iesus: facit in illis salutez quia ipse dixit: Nisi q̄s manducauerit carnem meā ⁊ biberit sanguinē meum: nō habebit in se vitam. Et ꝙ signū crucis habēt in fronte cathecumini: iam de domo magna sunt: sed fiant ex seruis filij. Nō enim nihil sunt: qui iam ad domū magnam pertinent. Quando autem manna manducacauit populus israel? Cū transisset mare rubrum. Mare autem rubrum quid significet: audi apostolū. Nolo autem vos ignorare fratres: quia omnes patres nostri sub nube fuerunt ⁊ omnes mare trasierūt. Ut quid per mare trāsierūt? quasi quereres: secutus ait. Et omnes in moyse baptizati sunt: in nube ⁊ in mari. Si ergo figura maris tantū valuit: species baptismi q̄tū valebit? Si qd̄ gestum est in figura /traiectū

Corinth. x

populum ad manna perduxit: Quid exhibebit christus in veritate baptismi sui traiecto per eum populo suo? Per baptismū suū traiecit credentes occisis omnib⁹ peccatis tanq̄ hostibus ꝯsequentibus: sicut ī illo mari omnes egyptij ꝑierunt. Quo traiecit fratres mei Quo traiecit ꝑ baptismū iesus: cuius figuram tunc gerebat moyses qui ꝑ mare traijciebat? Quo traijciebat? ad manna. Qd̄ est manna? Ego sum inq̄t panis viuus: qui de celo descendi. Manna accipiunt fideles: iam traiecti per mare rubruz. Quare ⁊ ꝑ mare rubruz? Jam mare: quare rubrum? Significabat mare illd̄ rubrum baptismū christi. Unde rubet baptism⁹ christi? nisi christi sanguine consecratus: Quo ergo perducit credentes et baptizatos? Ad manna. Ecce dico manna Notū est quid acceperint iudei/ popul⁹ ille israel: notum est quid illis pluisset de⁹ de celo: ⁊ nesciunt cathecumini quid accipiunt christiani Erubescāt ergo quia nesciunt. Transeant per mare rubrum: manducent manna: vt quō crediderūt in noīe iesu/sic seipsis credat iesus. Ideo intēdite fratres mei: quid rñdeat iste qui nocte venit ad iesum. Quis ad iesum venerit: tamē quia nocte venit/adhuc de tenebris carnis sue loquit̄: non intelligit qd̄ audiuit a dño: nō intelligit quō audiuit a luce que illuminat omnē hominē venientez in hunc mundū. Jam ei dñs dixit. Nisi quis renatus fuerit denuo: non videbit regnuz dei. **Dic̄ ad eū nicodem⁹. Quomodo potest homo † nasci cū sit senex.**

† Alia littera hz renasci C

Spiritus ei loquitur: ⁊ ille carnem sapit. Carnem suam sapit: quia carnem christi nondum sapit. Cum enī dixisset dñs iesus/nisi quis manducauerit carnem meaz et biberit sanguinē meum non habebit in se vitam: scandalizati sunt quidaz qui cū sequebant̄ ⁊ dixerunt apud semetipsos. Durus est hic sermo: ⁊ quis potest eū audire? Putabant enim hoc dicere iesum qd̄ eum possent concisum sicut agnū coq̄re ⁊ manducare: abhorrentes a verbis eius recesserunt: ⁊ amplius eum non sunt secuti. Sic euangelista loquitur: ⁊ dñs ipse remansit cum duodecim. Et illi ad eum Dñe: ecce illi dimiserunt te. Et ille. Nunquid ⁊ vos vultis abire? Ostendere volens quia ipse illis erat necessarius: nō il-

Job. vj.

li erant christo necessarij. Ne quis terreat christum quando dicitur vt sit christian⁹: quasi beatior erit christus: si tu fueris christianus. Bonum est tibi vt sis christianus Nam si non fueris: malum christo nō erit Audi vocem psalmi. Dixi dño deus meus es tu: quomodo bonor meor non eges. Ideo deus meus es tu: qm̄ bonor meorum ñ eges. Si fueris sine deo/minor eris: si fueris cuz deo: maior deus non erit. Nō ex te ille maior: sed tu sine illo minor. Crescere ergo in illo: noli te subtrahere vt quasi ille deficiat. Reficieris si acceseris: deficies si receseris. Integer manet te accedente: integer te cadente. Cum ergo dixisset discipulis: nunqd̄ & vos vultis abire: respondit petrus: petra illa voce oium. Domine ad quem ibimus? Verba vite eterne habes. Bene sapuit i ore ipsius caro dñi. Dñs autem exposuit eis & dixit. Spiritus est qui viuificat: caro autem non p̄dest quicq̄. Cum dixisset/nisi quis māducauerit carnem meam & biberit sanguinez meum non habebit in se vitam: ne carnaliter intelligerēt: spiritus est inquit qui viuificat: caro autem nihil p̄dest. Verba autem que locutus sum vobis: spiritus & vita sunt. Nunc spiritū & hanc vitā non sapiebat iste nicodemus: qui nocte venerat ad iesum. Ait ei iesus. Nisi quis renatus fuerit denuo. non videbit regnum dei. Et ille carnem suam sapiens/in cuius ore nō dum sapiebat caro christi: quomodo inqt potest homo nasci cum sit senex? Nunquid potest † i vtero matris sue iterum introire & † nasci? Non nouerat iste nisi vnam natiuitatē ex adaz & eua: ex deo & ecclesia nondum nouerat. Non nouerat nisi eos parentes qui genuerant ad mortem: nondum nouerat eos parentes q̄ genuerant ad vitaz. Non nouerat nisi eos parentes qui genuerant successuros: nondum nouerat eos qui semper viuētes generant p̄mansuros. Cum ergo sint due natiuitates: ille vnam intelligebat. Una est de terra: alia de celo. Una est de carne: alia est de spiritu. Una de mortalitate: alia de eternitate. Una est de masculo et femina: alia de deo & ecclesia. Sz ipse due singule sunt: nec illa potest repeti nec illa Recte intellexit nicodem⁹ sed natiuitatē carnis. Sic & tu intellige natiuitatē spiritus: quomodo intellexit nicodem⁹ natiuitatem carnis. Quid nicodem⁹ intellexit? Nunquid potest homo denuo in ventrem matris sue intrare & nasci? Jam nat⁹ sum de adam: non me potest iterū generare adam. Sic quicūq̄ tibi dixerit vt spiritualiter iterum nascaris: respondeq̄ dixit nicodem⁹. Nunquid potest homo in ventrem matris sue intrare & nasci? Jam nat⁹ sum de adam: non me potest iterū generare adam. Jam natus sum de christo: non me potest iterum generare christus. Quomodo vterus non potest repeti: sic nec baptismū. Qui nascit de ecclesia catholica: tanq̄ de sara nascit de libera nascit. Qui nascit de heresi/tanq̄ ō ancilla nascit: sed ex semine abraam. Aduertat charitas D vestra ad magnū sacramentū. Testat de⁹ et dicit. Ego sum deus abraam & deus ysaac & deus iacob. Non erāt alij p̄triarche: ñ erat ante istos sctūs noe qui solus in toto genere humano cum tota domo sua meruit de diluuio liberari: in cuius filijs eius figurata est ecclesia? Ligno portante euadunt diluuiū. Deinde postea magni quos nouimus quos sancta scriptura cōmēdat: moyses fidelis i tota domo eius: & illi tres noiantur quasi eum soli p̄meruerint. Ego sum deus abraam & deus ysaac & deus iacob. Hoc mihi nomen est i eternū. Sacramentū grande. Potens est dñs: & ora nostra apire & corda vra vt dicere possimus sicut reuelare dignat⁹ est: & capc possitis/ sicut expedit vobis. Tres ergo isti p̄triarche: abraā ysaac & iacob. Jam nostis filij iacob qz duodecim fuerūt: & inde popul⁹ israel qz ipse iacob israel: & pl's israel tribus duodecim: ptinētes ad duodecim filios israel Abraam ysaac & iacob: tres p̄es et pl's. Tres p̄es tanq̄ in p̄ncipio populi: Tres patres a qb⁹ figurabat pl's. & pl's ipse prior p̄ns pl's. In pl'o enī iudeor figuratus ē pl's christianor Ibi figura: hic veritas: Ibi membra: hic corpus: Dicente apl'o. Hec autem in figura ptingebāt illis Vor ē apostoli. Scripta sunt inquit p̄p nos: in quos fines seculor obuēit. Recurrat nūc anim⁹ vester ad abraā ysaac & iacob. In istis tribus inuenim⁹ parere liberas/parere & ancillas. Inuenim⁹ ibi & partus liberarū: inuenim⁹ ibi & partus ancillarum. Ancilla nihil boni significat: Ejice

† Al'.lit. i vētrē mris sue iterato
† Al'.l: nasci

Gen.xxj. Gal.iiij.

Exo.iij.

xxxij.q.iiij. Recurrat

ancillam inquit ⁊ filium eius: non enī heres erit filius ancille cuz filio libere. Apostolus hoc cōmemorat: ⁊ in illis duob⁹ filijs abrae dicit apostol⁹ fuisse figurā duorum testamentoꝝ: veteris ⁊ noui. Ad vetus testamentū pertinēt dilectores temporalium: dilectores seculi. Ad nouū testamentū dilectores vite eterne. Ideo illa hierusalē ī tra / umbra erat celestis hierusalem matris oīum nostrū: que est in celo. Et hec apostoli verba sunt. Et de ista ciuitate vnde pegrinamur: multa nostis multa iam audistis. Inuenim⁹ autez rem miram ī istis partubus. id est. in istis fetibus: in istis generatiōibus liberarū ⁊ ancillarum q̄ttuor scilicet genera hoīum: in quibus scilicet q̄ttuor generib⁹ / complet figura totius populi futuri christiani: vt ñ sit mirum qō in illis tribus dictū est. Ego sum deus abraam ⁊ deus ysaac ⁊ deus iacob. In omnib⁹ enī christianis fratres intendite: aut per malos nascunt boni: aut p bonos nascunt mali: aut per bonos boni: aut per malos mali. Amplius istis q̄ttuor generib⁹ non potestis inuenire. Que ite repetam: aduertite retinete ⁊ excucite corda vestra: nolite pigri esse. Capite ne capiamini. Quomodo q̄ttuor genera sunt oīum christianoꝝ? Aut p bonos nascunt boni. aut p malos nascunt mali: aut p bonos mali: aut p malos boni. Puto q⁹ planū est ꝑ bonos boni: si ⁊ q̄ baptizāt boni sūt: ⁊ qui baptizant/recte credunt. ⁊ in membris christi recte numerant. ꝑ malos mali: si ⁊ qui baptizant mali sunt: ⁊ q̄ baptizant duplici corde accedunt ad deū et non tenent eos mores quos audiūt ī ecclesia vt ibi non sint palee sed frumentum Quā enī multi sint nouit charitas vestra ꝑ malos boni. aliq̄n baptizat adult⁹: ⁊ q̄ baptizat iustificat. ꝑ bonos mali: aliquando qui baptizāt sancti sunt: qui baptizantur: tenere viaſ dñi nolunt. Puto ḡ fratres notum esse in ecclesia ⁊ quotidianis exemplis ea que dicimus: sed in prioribus nostris patrib⁹ ea ꝓsiderem⁹: q⁹ habuerunt ⁊ illi ista q̄ttuor genera. ꝑ bonos bōi: ananias paulū baptizauit. Quid per malos mali. Dicit apostolus quosdā ꝓdicatores euangelij: quos dicit non caste annūciare solere euangeliū: quos tolerat in societate christiana ⁊ dicit. Quid

philipp̄.j.

enim dum oīno siue p occasionē siue p veritatem christus annūciet ⁊ ī hoc gaudeo Nunq̄d maliuolus erat: ⁊ de alieno malo gaudebat? Sed quia ⁊ p malos verum p̄dicabat: ⁊ p malos ora christ⁹ p̄dicabat: si quos isti sui similes baptizabāt/ mali malos baptizabāt. Si quos isti baptizabant tales quales admonet dñs cuz dicit: que dicunt facite: que autē faciunt facere nolite: mali bonos baptizabāt: Boni malos baptizāt: quomō a philippo sancto simon magus baptizatus est. Nota sunt ergo E
ista q̄ttuor genera fratres mei: Ecce itez ea repeto tenete illa/nūerate illa: adūtite illa: cauete q̄ mala sūt: tenete q̄ bona sūt: Per bonos boni nascunt/cum p sctōs sancti baptizāt: Per malos mali: cū ⁊ q̄ baptizant ⁊ qui baptizant iniq̄ ⁊ impie viuunt. Per malos boni: cum mali sunt qui baptizant ⁊ boni qui baptizant. Per bonos mali/cuz boni sunt qui baptizāt/ ⁊ mali qui baptizant Quō inuenim⁹ ista in tribus istis noībus: ego sum deus abraaz deus ysaac ⁊ deus iacob? Ancillas accipiamus in malis: liberas accipiam⁹ in bonis. Pariunt libere bonos: sara pepit ysaac. Pariunt ancille malos: agar pepit hysmael. Habem⁹ in vno abraam ⁊ illud genus cum per bonos boni: ⁊ hoc genus cum per malos mali. Per bonos mali vbi figurati sūt? Libera erat rebecca vxor ysaac: legitime peperit geminos. Unus erat bonus: alter malus. Habes aperte scripturā dicētem dei voce. Jacob dilexi: esau autem odio habui. Istos duos genuit rebecca iacob ⁊ esau. Unus inde eligitur: alius imꝑbatur. Unus succedit in hereditatē: alter erber dat. Nō facit populū suū deus de esau: sed facit de iacob. Semen vnuz: diuersi qui concepti sunt. Uterus vnus: diuersi qui nati sunt. Nunquid non libera pepit iacob: que libera peperit esau? Luctabant in vtero matris sue: ⁊ dictum Gen.xxv.
est rebecce cum ibi luctarent. Duo populi sunt in vtero tuo: Duo hoīes: duo populi: Bon⁹ populus: malus populus. Sz tamē in vno ventre luctabant. Uti mali sunt in ecclesia: ⁊ vnus vterus portat donec in fine discernēt: ⁊ boni aduersus malos clamāt: ⁊ mali aduersus bonos reclamant: ⁊ in vni⁹ viscerib⁹ vtriq̄ luctantur. Nunq̄d semp simul erūt? In fine exit ad

lucem: declaratur natiuitas: que hic in sacramento figuratur. Et tunc apparebit: iacob dilexi esau autem odio habui. Jā ergo inuenim⁹ fratres ⁊ de bonis bonos: de libera ysaac: ⁊ de malis malos: de ancilla hysmael De bonis malos: esau ꝺ rebecca. Et ꝺ malis bonos vbi inuenim⁹? Restat iacob/vt in tribus patriarchis/q̄ttuor generum istorum ꝑfectio ꝯcludat̄. Habuit vxores iacob: habuit ⁊ ancillas. Pariunt libere pariūt ⁊ ancille: ⁊ fiunt duodecim filij israel. Si numeres omnes de quib⁹ nati sunt: non omnes de liberis/ non omnes de ancillis: sed tamen omnes ex vno semine. Quid ergo fratres mei? nunq̄d qui nati sunt ꝺ ancillis/non simul possederūt terram ꝓmissionis cum fratrib⁹ suis? Inuenimus ibi bonos filios iacob natos de ancillis: ⁊ bonos filios iacob natos de liberis. Nihil illis obfuit natiuitas de vteris ancillarum: quando in patre cognouerūt semen suū: ⁊ ꝯsequenter regnū cum fratribus tenuerūt. Quomodo ergo in filijs iacob non obfuit illis qui nati sunt de ancillis quo minus tenerēt regnū: ⁊ terram reꝓmissionis cuꝫ fratrib⁹ ex equo accipent: non illis obfuerunt natales ancillarum sꝫ preualuit semē paternū: Sic quicūq̄ per malos baptizant̄: tanq̄ de ancillis vident̄ nati: sed tamen quia ex semine verbi dei qꝺ figuratur in iacob/non ꝯtristent̄: simul hereditatē cum fratrib⁹ possidebūt. Securus ergo sit qui de semine bono nascit̄: tātum non imitetur ancillam. Si de ancilla nascitur: ancillaꝫ malam suꝑbientē ñ imitetur. Unde enim filij iacob ꝺ ancillis nati possederunt terraꝫ ꝓmissionis cū fratribus: hysmael autem de ancilla natus expulsus est de hereditate? Unde nisi quia ille superbus erat: illi humiles. Erexit ceruicem ⁊ voluit sedu ere fratrē suū: ludēs cum illo. ¶ Magnū ibi sacramentū. Ludebant simul hysmael ⁊ ysaac: vidit illos sara ludentes: ⁊ ait abrae. Eijce ancillam et filium eius: non enī heres erit filius ancille cum filio meo ysaac. Et cum ꝯtristatus esset abraam: ꝯfirmauit ei a dño angelus dictum vxoris eius. Jam hic manifestum est sacramentū: quia nescio q̄d futurum parturiebat illa res gesta. Ludentes vidit ⁊ dicit: Eijce ancillam ⁊ filium eius. Quid est hoc fratres? Quid enim mali fecerat hysmael puero ysaac: quia ludebat cum illo? Sed illa lusio/illusio erat. Illa lusio deceptionem significabat: Nam magnum sacramentū: attendat charitas vestra. Persecutionē illam vocat apostolus ipsam lusionem: ipsum lusum ꝑsecutionez vocat. Ait enim. Sed sicut tunc ille q̄ ꝟm carnem natus erat ꝑsequebat̄ eum q̄ ꝟm spiritum ita ⁊ nunc. id est. qui ꝟm carnem nati sunt: ꝑsequunt̄ eos qui ꝟm spiritū nati sunt. Qui sunt ꝟm carnez nati? Dilectores mundi: amatores seculi. Qui sunt ꝟm spiritū nati? Amatores regni celorum: dilectores christi: desiderātes vitam eternam: gratis colentes deum. Ludunt ⁊ dic̄ apostolus ꝑsecutionē. Nam postea q̄ dixit hec verba apostolus: ⁊ sicut tunc ille q̄ ꝟm carnem natus erat ꝑsequebat̄ eum q̄ ꝟm spiritum ita ⁊ nūc: secutus est ⁊ ostendit de qua ꝑsecutione diceret: Sed quid dicit scriptura? Eijce ancillam ⁊ filiuꝫ ei⁹ non enim heres erit filius ancille cum filio meo ysaac. Queramus vbi hoc dicat scriptura vt videamus vtrum aliqua ꝑsecutio p̄cesserit hysmaelis in ysaac: ⁊ inuenimus hoc dictum esse a sara quando vidit pueros ludentes simul. Quā lusionem dicit scriptura vidisse saram: hanc ꝑsecutionem dicit apostolus. Plus ergo vos ꝑsequunt̄: qui vos in ludendo seducūt. Veni veni: baptizare hic. hic habes veruꝫ baptismū: Noli ludere: vnus est verus. Ille lusus est: seduceris. ⁊ ista ꝑsecutio grauis tibi erit. Melius tibi erat: si hysmaelem lucrareris ad regnū. Sed non vult hysmael quia ludere vult. Tene tu hereditatē patris ⁊ audi. Eijce ancillam ⁊ filium eius: ñ enim heres erit filius ancille cuꝫ filio meo ysaac. Jstvetiam audent dicere quia ꝑsecutionem solent pati a catholicis regibus aut a catholicis principib⁹: q̄ in ꝑsecutione tolerant afflictionem corporis. Si tamen aliquando passi sunt aut quomodo passi sunt/ipsi sciant: aut conueniāt cōscientias suas. Tamen afflictionem corporis passi sunt: Persecutio quam faciunt grauior est. Caue quādo vult ludere hysmael cum ysaac: quando tibi blandit̄ q̄ndo offert alterum baptismū: responde habeo iam baptismū. Si enim verus est iste baptismus: quisq̄s vult alteruꝫ dare/ illudere vult. Caue anime persecutorem:

Gen̄: xxj. Gal. iiij.

Nam si a principib⁹ catholicis aliq̄d passa est pars donati aliquando/fm corpus passa est: non fm illusionē spiritus. Audite ⁊ videte in ipsis veteribus factis: omia futurarū rerum signa ⁊ indicia: Jnuenit sara afflixisse agar ancillam: Sara libera est Postea quā supbire cepit ancilla: questa est abrae sara ⁊ dixit: Ejce ancillam: erexit aduersum me ceruicem suam: Et quasi ab abraam fieret: de abraam questa est mulier: Abraam vo qui non in ancilla libidine vtendi tenebat sed officio generādi quō sara dederat vnde plem susciperet: ait ei: Ecce ancilla tua: vtere ea sicut vis: Et afflixit eam grauiter sara ⁊ fugit a facie eius: Ecce libera afflixit ancillam: ⁊ ñ illam vocat ꝓsecutionē ap̄s: Ludit seru⁹ cuz dño: ⁊ ꝓsecutionē vocat: Afflictio ista non vocatur ꝓsecutio: ⁊ lusio illa vocatur ꝓsecutio. Quid vobis videt frēs? nōne intelligitis quid significatū sit? Sic ergo qñ vult deus concitare potestates aduersus hereticos/ aduersus scismaticos/ aduersus exsufflatores christi/ aduersus blasphematores baptismatis: non miret: quia deus ꝓcitet vt a sara verberet agar: Cognoscat se agar: ponat ceruicem: q̄ cū humiliata discederet a dña sua: occurrit ei āgelus ⁊ dixit ei: Quid ē agar ancilla sare? Cum questa esset de dña sua: q̄d audiuit ab angelo? Reuertere ad dñam tuam. Ad hoc ergo affligitur: vt reuertatur: atq; vtinam reuertat: q̄ ꝓles eius sicut filij iacob cum fribus hereditatē tenebit. Abirātur autem: q̄ cōmouent potestates christiane aduersus detestādos dispensatores ecclesie: Non ergo mouerent: ⁊ quō redderēt rationē de imperio suo deo? Jntendat charitas vestra q̄d dicam. q̄ pertinet hoc ad reges seculi christianos/ vt tpibus suis pacatā velint matrē suam ecclesiam: vnde spūaliter nati sunt. Legim⁹ danielis visiones ⁊ gesta ꝓphetica. Tres pueri in igne laudauerūt deum: miratus est nabuchodonosor rex laudantes deum pueros et circa eos ignem innocentē: Et cum ammiratus esset: q̄d ait nabuchodonosor rex non vel iudeus vel circūcisus ille q̄ statuam suam erexerat: ⁊ ad eam adorandam omnes coegerat/ tamen laudib⁹ triū puerorum cōmotus: vbi vidit maiestatē dei p̄sentis i igne q̄d ait? Et ego ꝓponā decretum oībus tribubus ⁊ linguis in omni terra. Quale decretum? Quicunq; dixerint blasphemiā in deum / sydrac mysac ⁊ abdenago/ in interitu erunt: ⁊ domus eorum in perditionē. Ecce quomodo seuit alienigena ne blasphemet deus israel/ q̄ potuit tres pueros ō igne liberare. ⁊ nolunt vt seuiant reges christiani quia christ⁹ exsufflatur: a quo non tres pueri sed oz̄ terrarum cum ipsis regibus a gehennarū igne liberant. Nā tres illi pueri fratres mei liberati sunt ab igne tempozali: nunq̄d nō ipse deus machabeoꝝ: qui ⁊ trium puerorum? Illos ab igne liberauit: illi in tormētis igneis corpore defecerūt: sed in legitimis mandatis animo pmanserunt. Jlli apte liberati sunt: illi occulte coronati sunt. Plus est liberari de flamma gehennarum q̄ de fornace potestatis humane: Si ergo nabuchodonosor laudauit ⁊ predicauit ⁊ gloriam dedit deo quia liberauit de igne tres pueros. ⁊ tantam gloriaz dedit vt decretuz mitteret p regnū suū/ quicūq; dixerint blasphemiā in deum sydrac mysac et abdenago in interitu erunt ⁊ domus eorū in perditionē: quomodo isti reges nō moueant qui non tres puerosꝫ attendunt liberatos de flamma: sed seipsos liberatos de gehenna: quando vident christuz a quo liberati sunt exsufflari in christianis: quando audiunt dici christiano/ dic te non esse christianū. Talia facere volūt: ⁊ saltez talia pati nolunt. Nam videte q̄lia faciunt: et q̄lia pati patiunt. Occidunt animaſ/ affligunt in corpore. Sempiternas mortes faciunt: ⁊ tempales se perpeti ꝓquerunt. Et tamen que patiunt: ꝓferunt nobis nescio quos in psecutiōe suos martyres. Ecce marcellus de petra p̄cipitatus est: ⁊ ecce donatus bagaiensis in puteum missus ē Quando potestates rhomane talia supplicia decreuerūt: vt p̄cipitarent homines? Quid autē respondent nostri? Quid sit gestum nescio. Tamē q̄d tradunt nostri? quia ipsi se precipitauerunt: ⁊ potestates infamauerunt. Recordemur consuetudinem potestatum rhomanoꝝ: ⁊ videamus cui credendum sit. Dicunt nostri illos se precipitasse. Si non sunt ipsi discipuli ipsorum qui se modo de saxis nullo persequente precipitant: non credamus. Quid mirum: si fecerunt illi quod solent?

Nam potestates rhomane nunc talibus suplicijs vse sunt: non enī non potuerunt occidere aperte: sed illi qui se mortuos coli voluerūt: famosiorē mortem non inuenerunt: postremo quicqd illud ē/ nō noui: Et si passa es o pars donati corpalē afflictōnē ab ecclesia catholica: a sara passa est agar: redi ad dnam tuam. Locus quidem necessarius aliqñ diutius nos tenuit vt textum totum euāgelice lectiōis expone mime valerem⁹: sufficiat interim charitati vestre fratres: ne hec que dicta sunt dicēdo alia excludant de cordib⁹ vestris Hec tenete talia dicite: flāmantes illuc p cedite: accēdite frigidos. Explicit tractatus vndecim⁹: Incipit tractat⁹ duodecim⁹. Ab eo q scriptum est· qđ natum est de carne caro ē: et qđ natum est ex spiritu spiritus ē vsq ad id quod ait: Qui autez facit veritatem venit ad lucem vt manifestentur eius opa qa ī dō sunt facta

Mō replicat Aug⁹. ī hoc trac. xj. vltima verba textus in rubca notata videlicet: Amen amen dico tibi: nisi qs renatus fuerit ex aq̄ t spūsctō: nō pt introire in regnū dei. Sz in tracta. seqnti. circa finem eadem vba repetit.

A Deo q hester no die intentā fecimus charitatē vestrā: intelligimus vos alacrius t numerosi⁹ conuenisse: Sed interim lectioni euāgelice ex ordine sermonē debitū reddam⁹ si placet. Deinde audiet charitas vestra de pace ecclesie vel quid egerimus: vel qd adhuc agēdum speremus. Nunc autem tota intentio cordis ad euangeliū ponat: nemo enī aliunde cogitet. Si enī qui tot⁹ adest vir capit: qui se p cogitatiōes diuersas diuidit/ nonne t qđ cepat fundit? Deminit autem charitas vestra dñico preterito q̄tum dñs adiuuare dignatus est disseruisse de spiritali regeneratiōe: quā lectionē vobis iterum legi fecimus: vt que tunc nō dicta sunt/ in christi nōie adiuuantib⁹ orationibus vestris impleamus. Regeneratio spiritualis vna ē: sicut generatio carnal' vna est. Et q nicodemus dño ait verum dixit: quia non potest homo cum sit senex redire rursum ī vterum matris sue t nasci. Ille quidem dixit/ quia homo cuz sit senex hoc non potest: quasi t si infans esset posset. Dino enim non potest siue recens ab vtero siue annosa iam etate redire rursuz in materna viscera t nasci: Sed sicut ad natiuitatē carnalem valent mulierbria viscera ad semel pariendū: sic ad natiuitatē spiritualem valent viscera ecclesie: vt semel quisq̄ baptizetur. Propterea ne quis forte dicat/ sed iste ī hereſi natus est t iste in scīsmate natus est: amputata sunt omnia si meministis que vobis disputata sūt de tribus patribus nostris quoz deus dici voluit: non quia soli erant/ sed quia in his sol' impleta ē integritas significādi populi futuri. Inuenimus tamen natum de ancilla t exheredatū: natum de libera heredem. Rursum inuenimus natum ō libera exheredatum: natum de ancilla heredem. Natus de ancilla exheredat⁹ hysmael: natus de libera heres ysaac. Natus de libera exheredatus esau: nati de ancillis heredes filij iacob. In illis itaq̄ tribus patribus: omnis futuri populi figura perfecta est. Nec imerito deus inquit: Ego sum deus abraam t deus ysaac t deus iacob. Hoc mihi nomen inquit in eternum. Magis meminerim⁹: quid pmissum sit ipsi abrae: hoc enim pmissum est ysaac: hoc pmissum est t iacob. Quid inuenimus/ in semine tuo benedicent omnes gētes. Credidit tunc vnus qđ nondum videbat. vident homines t excecantur. Completum est in gentibus qđ pmissum est vni. t separantur a cōmunione gentiū: qui t qđ impletum est videre nolunt. Sed quid illis pdest quia videre nolunt? Videt velint nolint: aperta veritas t clausos oculos ferit. Responsuz est nicodemo q ex eis erat qui crediderāt in iesum: t ipse iesus nō se credebat eis. Quibusdam enī non se credebat: cum iam ī illum credidissent. Sic habes scriptum. Multi crediderūt in nomine eius. videtes signa que faciebat. Ipse autem iesus non credebat semetipsum illis. Non enim opus habebat: vt quisq̄ testimoniū perhiberet de homine. Ecce iam illi credebāt in iesum: t ipse iesus nō se credebat eis. Quare? q: nōdū erant renati ex aq̄ t spūsctō. Unde hortati sumus t hortamur frēs nros cathecuminos Si enī interroges eos: iam crediderūt in iesum. Sed quia nōdū carnem eius t sanguinē accipiūt: nōdū se illis credidit iesus Quid faciant: vt se illis credat iesus? Renascantur ex aqua t spūsancto: pferat ecclesia quod parturit. Cōcepti sunt/ edant

Gen. xxi Gal. iiij

Joh. ij.

in lucem:habent vbera quibus nutriant. Non timeāt ne nati suffocent:ab vberib⁹ maternis nō recedāt. Nullus p̄t hō redire in matris viscera ⁊ iter renasci: sed de ancilla nescio q̄s natus ē. Nunq̄d tūc q̄ nati sunt de ancillis/redierūt in vter libar vt denuo nascerent? Semē abraam in ismahel:⁊ vt possit facere abraam filiuz de ancilla:vxor auctor fuit:nat⁹ est ex semīe viri.⁊ ñ vtero.ſz solo placitovxoris. Nūq̄d q̄ de ancilla iō exheredat? Si ꝓptea exheredatus q̄ de ancilla nat⁹ est. Nulli ancillarū filij admitterent ad hereditatē. Filij iacob admissi sunt ad hereditatem. Ismael āt nō q̄ ex ancilla natus exheredatus sed q̄ supbus mīi supbus in filiū mīs:mīs enī eius magis sara q̄ agar. Illi⁹ vterus accōmodat⁹: illi⁹ volūtas accessit Nō faceret abraā q̄ sara nollet:magis ergo ille filius sare. Sed q̄ supbus in frēz et supbus ludēdo. ludēdo q̄ deludēdo: Quid ait sara:Ejce ancillā ⁊ filiū eius:ñ enī heres erit filius ancille/cum filio meo ysaac. Nō ꝑ illū viscera ācille eiecerūt foras sed ceruix seruilis.⁊ si liber supbus sit seruus ē:Et q̄ peius ē male dñe ipsi⁹ supbie. Itaq; frēs mei:rūdete boi ñ posse rursus nasci boiez. Quicquid iter fit/illusio est: quicquid iterū fit/lusus est. Ismael ludit foras mittit. Aīaduerit eos sara ludentes:ait scriptura: ⁊ dixit abrae. Ejce ancillā ⁊ filiū eius. Displicuit sare lusus pueror:aliq̄d nouū vidit pueros ludere. Nōne optāt hoc q̄ filios hīt:videre ludētes filios suos? Vidit illa ⁊ improbauit. Nescio q̄d vidit in lusu. Illusionē vidit ī illo lusu:aīaduertit serui supbiā:displicuit illi:eiecit foras. Nati ergo ꝺ ancillis ad hereditatē admittunt iacob .⁊ nat⁹ de libera mittit foras esau. Nemo enī p̄sumat q̄ de bonis nascit:nemo p̄sumat q̄ p sanctos baptizat? Qui p scōs baptizat:adhuc caueat ne nō sit iacob sed esau. Hoc ꝑ fratres dixerim.meli⁹ ē ab hoīb⁹ sua querētibus ⁊ mūdū diligētib⁹ q̄ significatio est ācille baptizari: ⁊ spūaliť hereditatē q̄rere christi vt sit tanq̄ filius iacob de ancilla: quā baptizari per scōs ⁊ supbire vt sit esau foras mittēdus: cuius natus ex libera. Hec frēs tenete. Nō vos palpam⁹:nulla spes vīa in nobis sit. Nec vobis blandimur nec nobis:vnuſq̄sq; suā sarcinā portz

Nostr̄ est dicere ne male iudicemur:vestrum est audire ⁊ corde audire ne exigatur q̄ dam⁹: Immo quādo exigit/ lucrū inueniat non detrimentū. † Dicit dominus nicodemo ⁊ expōit ei. Āmē amen dico tibi:nisi q̄s renatus fuerit ex aqua ⁊ spūsancto: non potest † introire in regnū dei. Tu inq̄t carnalem generationē intelligis cum dicis. Nunq̄d potest homo redire in viscera matris sue? Ex aq̄ ⁊ spūsctō oportet vt nascat ꝓpter regnū dei. Si ꝓpter hereditatē p̄ris hoīs talem nascit/ nascat ex viscerib⁹ matris carnalis:si ꝓpt hereditatē p̄ris dei sempiternā/nascat ex viscerib⁹ ecclesie. Generat pvxorē filiū pater moritur⁹ successur. generat deus de ecclesia filios nō successuros sed secū māsuros. Et sequit. Qđ natum est † de carne caro est: ⁊ qđ natum ē † de spū spūs ē. Spūaliť ergo nascimur ⁊ in spū nascimur . Verbo et sacramēto adest spūs vt nascamur. Spūs inuisibiliť adest vī nascaris: q̄ ⁊ tu inuisibiliť nasceris. Sequit enī ⁊ dicit. Nō mireris q̄a dixi tibi:oportet vos nasci denuo. Spūs vbi vult spirat ⁊ vocē eius audis:sed nescis vñ veniat aut quo vadat. Nemo videt spm̄ et quō audimus vocē spūs? Sonat psalmus:vox ē spūs. Sonat euāgeliū:vox est spūs. Sonat sermo diuinus:vox est spūs. Vocē eius audis/⁊ nescis vñ veniat ⁊ q̄ vadat: Sz si nascaris ⁊ tu de spū: hoc eris vt ille. Qui nō est adhuc nat⁹ de spū:non sciat de te vñ venias ⁊ q̄ eas: Hoc enī secut⁹ ait. Sic ē oīs:q̄ natus ē ex spiritu. Respōdit nicodemus ⁊ dixit ei. Quō possunt hec fieri. Et reuera carnaliť nō intelligebat. In illo fiebat: qđ dixerat dñs. Vocē spūs audiebat: ⁊ nesciebat vñ veniret ⁊ q̄ ibat. Rñdit ihesus ⁊ dixit † Tu es mgr̄ in israel:⁊ hec ignoras? O frēs q̄d putam⁹ dīm:huic magistro iudeor q̄si insultare voluisse? Noverat dñs quid agebat:volebat illum nasci ex spiritu. Nemo ex spū nascit nisi humilis fuerit:quia ipsa humilitas facit nos nasci de spiritu: quia prope est dominus obtritis corde. Ille magisterio inflatus erat et alicuius momenti esse videbatur: quia doctor erat iudeorum . Deponit

† Al'. littera rñdit ihesus

† Alia litera introire.

B

† Al'.l. hz ex

† Al'.l. hz ex

† Al'. littera habet ei.

ei supbiam vt possit nasci de spũ: insultat tanq̃ indocto. Nõ quia supior vult videri dñs: Quid magnũ ds ad hoiem: veritas ad mendaciũ? Maior christ⁹ q̃ nicodem⁹ dici debet: dici potest: cogitandus est. Si diceret maior christ⁹ q̃ ãgeli: ridẽdũ erat. Incõparabilit ei maior oi creatura: p quẽ facta ẽ oĩs creatura: Sz exagitat supbiaz hoĩs. Tu es mgr̃ in israel: ⁊ hec ignoras? Tanq̃ dicẽs. Ecce nihil nosti p̃nceps sup bus nascere ex spũ. Si enĩ natus fueris ex spũ/vias dei tenebis: vt christi hũilitatez seq̃ris. Sic enĩ altus est sup oẽs angelos: qr cũ in forma dei esset nõ rapinã arbitratus est esse se eq̃lem deo sed semetipsum exinaniuit formã serui accipiẽs: in similitudinẽ hominũ fact⁹ ⁊ habitu inuent⁹ vt homo: humiliauit semetipsum factus obediẽs vsq̃ ad mortẽ: Et ne mortis gen⁹ tibi aliq̃d placeat: mortẽ autẽ crucis. Pendebat ⁊ insultabat ei: De cruce dscẽdere poterat sed differebat: vt de sepulchro resurgeret. Pertulit supbos suos dñs: medic⁹ egrotos. Si hoc ille: q̃d illi quos oportet nasci ex spũ? Si hoc ille verus mgr̃ in celo: non hoĩum tm̃ sed ⁊ angeloꝝ? Si enim docti sunt angeli: verbo dei docti sunt. Si verbo dei docti sunt: querite vnde? ⁊ iueuietis. In p̃ncipio erat verbuz: ⁊ verbum erat apud deũ: ⁊ deus erat verbũ. Tollit hoĩ ceruix sed aspera ⁊ dura: vt sit lenis ceruix ad portandũ iugũ christi. De q̃ dicitur: iugũ meũ leue est: ⁊ sarcina mea leuis est. Et sequit. **Si terrena dixi vobis ⁊ nõ creditis: quõ si dixero vobis celestia credetis?** Que terrena dixit fratres? nisi quis natus fuerit denuo: terrenũ est? Spũs vbi vult spirat/⁊ vocez eius audis ⁊ nescis vnde veniat aut q̃ vadat: terrenũ est? Si de isto vento diceret sicut nõnulli intellexerũt: cũ quereret ab eis: quid terrenũ dixerit dñs dum ait. Si terrena dixi vobis ⁊ nõ creditis: quõ si celestia dixero credetis? Cum ergo quereretur a quibusdã: q̃d terrenũ dixerit dominus? angustias passi dixerũt. Quod ait Spiritus vbi vult spirat: ⁊ vocem eius audis ⁊ nescis vnde veniat aut quo eat: De isto vento dixit. Quid enĩ noĩauit terrenũ? Loquebat de generatiõe spũali: secutus ait. Sic est omĩs qui natus est ex spiritu. Deinde fratres quis nostꝝ non videat/verbi gratia: austrum euntem a meridie ad aquilonẽ: aut alium ventum veniẽtem ab oriente ad occidentem? Quomodo ergo nescimus vnde veniat ⁊ quo eat Quid ergo dixit terrenũ qd nõ credebãt hoĩes? An illud qd de templo suscitando dixerat? Corpus enĩ suũ de terra acceperat: ⁊ ipsam terram de terreno corpe susceptam parabat suscitare. Non ei creditu est terraz suscitaturo. Si terrestria inquit dixi vobis ⁊ non creditis: quõ si celestia dixero credetis? Hoc est si non creditis qr templum possuz resuscitare deiectũ a vobis: quõ credetis qr per spm̃ possint hoĩes regenerari? Et sequitur. **Et nemo ascẽdit in celum/nisi qui descendit d celo: filius hoĩs qui est in celo.** Ecce hic erat: ⁊ ĩ celo erat. Hic erat carne/ ⁊ in celo erat diuinitate: ĩmo vbiq̃ diuinitate Nat⁹ de matre non recedens a p̃re. Due natiuitates christi intelligunt: vna diuina altera hũana: Una per quã efficeremur: altera per quam reficeremur. Ambe mirabiles: illa sine matre/ista sine patre. Sz qr de adam corpus accepat quia maria de adam: ipsuz quoq̃ corpus suscitatur⁹ erat Terrenũ quiddã dixerat: soluite templũ hoc/⁊ in tribus dieb⁹ suscitabo illud. Celeste autem quiddam dixit: nisi quis renatus fuerit ex aqua ⁊ spiritu nõ videbit regnũ dei. Eya itaq̃ fratres deus voluit eẽ filius hoĩs: hoĩes nolunt esse filij dei. Ipse descendit ꝓpter nos: nos ascendamus ꝓpter ipsum. Solus enĩ descendit ⁊ descẽdit qui hoc ait. Nemo ascendit in celum: nisi qui descendit de celo. Non ergo ascẽsuri sunt in celũ: quos facit filios dei? Ascensuri sunt plane: Hec nobis ꝓmissio est erunt equales angelis dei. Quomodo ergo nemo ascendit nisi qui descẽdit Quia v. us descendit: vn⁹ ascendit. Quid de ceteris q̃d intelligẽdũ/nisi qr membra eius erunt vt vnus ascendat? Propterea sequit. Nemo ascendit in celum: nisi q̃ de celo descendit: filius hominis qui est ĩ celo. Miraris quia hic erat ⁊ in celo? Tales fecit discipulos suos. Paulum audi apostolum dicentem. Nostra enĩ ꝯuersatio in celis est. Si homo paulus apostolus ambulabat carne in terra ⁊ ꝯuersabat in celo. Deus celi ⁊ terre nen poterat esse ⁊ in celo ⁊ in terra? Si ergo nemo nisi ille de-

Mat. xxvij.

Aug⁹. h p̃terit illũ textũ Amẽ amẽ dico tibi: quia qd scim⁹ loq̃mur: ⁊ qd vidimus testamur: ⁊ testiõniũ nostrum nõ accipitis

C

scendit ⁊ ascendit: que spes ē ceteris? Ea spes est ceteris/ quia ille ꝓpterea descendit vt in illo ⁊ cum illo vnū essent: qui per illum ascensuri essent. Non dicit ⁊ semini bus quasi in multis: sed tanq̄ in vno ⁊ semini tuo qui est christus. Et fidelibus ait: Vos autem christi. Si autem christi. ergo semen abrae estis. Q̄ dixit vnū: hoc dixit omnes nos esse. Ideo in psalmis aliquando plures cantant: vt ostendatur quia de pluribus fit vnus: aliquādo vnus cantat/ vt ostendat quid fiat de pluribus. Propterea vn⁹ sanabatur in illa piscina: ⁊ q̄s quis alius descendebat: non sanabat. Ergo iste vnus cōmendat vnitatem ecclesie. De illis qui oderunt vnitatem ecclesie: ⁊ partes sibi faciunt in hoibus: audiant illū qui volebat eos facere vnū i vno. Ad vnum audiant illum dicentē. Nolite vos facere multos. Ego plantaui apollo rigauit: sed deus incrementū dedit. Sed neq̄ qui plantat aliquid neq̄ qui rigat: sz qui incrementū dat deus. Illi dicebant. Ego sum pauli/ ego apollo/ ego cephe ⁊ ille. Diuisus ē xp̄s? In vno estote: vnū estote: vn⁹ estote. Nemo ascendit i celū: nisi q̄ de celo descendit. Ecce volumus esse tui: dicebant paulo. Nolo sitis pauli: sed eius esto te cuius est vobiscū paulus. Descēdit enī et mortuus est: ⁊ ipsa morte liberauit nos a morte. Morte occisus: mortem occidit. Et nostis fratres: quia mors ista per diaboli inuidiā intrauit i mundū. Deus mortem non fecit: scriptura loquit. Nec letat inquit in perditione viuoꝝ. Creauit enim vt essent oia. Sed q̄d ibi ait: Inuidia diaboli mors intrauit in orbem terrarū. Ad mortem a diabolo ꝓpinatam: non venit homo vi adactus. Non enim cogendi potentiam diabolus habebat: sed persuadē di versutiam: Si non ꝓsentires: nihil inuexerat diabolus: ꝓsensio tua te o homo p̄duxit ad mortem. A mortali mortales nati: ex mortalibus mortales facti: Ab adaz omnes homines mortales. Jesus autem filius dei: verbuz dei per qō facta sunt omnia: vnicus equalis patri mortalis factus est: quia verbum caro factum est ⁊ habitauit in nobis. Si ergo morte suscepit ⁊ mortem suspendit in cruce: de ipsa morte liberantur mortales. Quod in figura factū est apud antiquos: cōmemorauit illud dominus. Et sicut inquit moyses exaltauit serpentē † in heremo ita exaltari oportet filium hominis: vt omnis qui credit in † eum non pereat/ sed habeat vitam eternam. Magnū sacramentū: ⁊ qui legerunt nouerunt. Deinde audiant vel qui non legerūt: vel qui forte lectum vel auditus obliti sunt: Prosternebatur i heremo populus israel morsibus serpentum: fiebat magna strages mortorū mortuoꝝ: plaga enim dei erat corripientis ⁊ flagellantis vt erudiret. Demonstratum est ibi magnū sacramentū rei future. Ipse dñs testatur in hac lectione: vt nemo possit aliud interp̄tari q̄ ipsa veritas de se indicat. Dictum est enim ad moysen a dño vt faceret eneum serpentē ⁊ exaltaret in ligno i heremo ⁊ admoneret populum israel: vt si quis morsus esset a serpente: illum serpentem exaltatū attenderet: ⁊ factum est. Mordebant hoīes: intuebantur sanabant. Quid sunt serpētes? mordentes? Peccata de mortalitate carnis. Quis est serpens exaltatus? Mors dñi in cruce. Quia enim a serpente mors: per serpentis effigiem figurata est mors. Morsus serpentum letalis: morsus dñi vitalis Attenditur serpens: vt nihil valeat serpēs Quid est hoc? Attenditur mors: vt nihil valeat mors: Sed cuius mors? Mors vite/ si dici potest mors vite: imo q̄ dici potest: mirabiliter dicitur. Sz nū quid nō erit dicendū q̄ fuit faciendū? Ego dubitē dicere: q̄ dñs pro me dignatus est facere? Nonne vita christus? Et tamen mortu⁹ ē christus. Sed in morte christi/ mors mortua est: quia vita mortua occidit mortez: plenitudo vite deglutiuit mortē. Assumpta est mors in christi corpore. Sic ⁊ nos dicemus in resurrectione: quando iam triumphātes cantabim⁹. Ubi ē mors contētio tua? vbi est mors aculeus tuus? Interim modo fratres vt a peccato sanemur: christum crucifixuz intuemur: quia sicut moyses inquit exaltauit serpentem in heremo: ita exaltari oportet filium hominis vt omnis qui credit in eum non peat sed habeat vitam eternaz. Quomō qui intuebantur illum serpentem: non pibant morsibus serpentium: sic qui intuent̄ fide mortez christi: sanantur a morsibus peccatoꝝ

† Alia littera in deserto
† Alia littera in ipso

Sed illi sanabantur a morte ad vitā temporalem: hic autem ait vt habeant vitam: Hoc enim interest inter figuratam imaginem: ⁊ rem ipsam. Figura prestabat vitaz temporalem: res ipsa cuius illa figura erat prestat vitam eternam. **Non enim misit deus filium suū vt iudicet mundum: sed vt saluetur mūdus p ipsum.** Ergo ꝯtum in medico est: sanare venit egrotum. Ipse se interimit: qui precepta medici seruare non vult. Venit saluator ad mundū. Quare saluator dictus est mūdi/ nisi vt saluet mundū: vt non iudicet mundum? Saluari non vis ab ipso: ex te ipso iudicaberis. Vide qd ait. **Qui credit in eum non iudicatur. Qui autem non credit:** quid dicturuz speras: nisi iudicatur? Additurus erat. **Jam inquit iudicatus est.** Modus apparuit iudicium: sed iam factuz est iudiciū. Nouit enim dñs qui sunt eius: nouit qui permaneant ad coronam: qui pmaneant ad flāmam. Nouit in area sua triticum suū/ nouit ⁊ paleam: nouit ⁊ segetem: nouit ⁊ zizaniam: iam iudicatus est qui non credit. Quare iudicatus est? **Quia non credit in noīe vnigeniti filij dei. Hoc est autem iudiciū: quia lux venit in mundū: ⁊ dilexerunt homines magis tenebras ꝯ lucem. Erant enim mala eorum opera.** Quoz opera bona inuenit dñs? Nulloz. Omnia enī opera mala inuenit. Quomodo ergo quidaz fecerunt veritatem. ⁊ venerūt ad lucē? Et hoc enī sequitur. **Qui autē facit veritatem venit ad lucem: vt manifestentur opera eius quia in deo sūt facta.** Quomodo quidam bonū fecerūt: vt venirent ad lucem. id est. christum? Et quomodo quidam dilexerunt tenebras? Si enim omnes pctōres inuenit: ⁊ omnes a peccato sanat. Et serpens ille a quo figurata est moz dei eos sanat qui morsi fuerant: ⁊ ppter morsum serpentis erectus ē serpens. id est. moz dñi ppter mortales homines quos inuenit iniustos. Quomodo intelligit hoc est iudiciū/ quia lux venit in mundū: ⁊ dilexerūt homines magis tenebras ꝯ lucem: erant enī mala opera eorum. Quid est hoc? Quoz enim erāt bona opera? Mōne veniſti vt iustifices impios? Sed dilexerunt inquit tenebras magis ꝯ lucem. Ibi posuit vim. Multi enim dilexerūt peccata sua: multi confessi sunt peccata sua: Quia qui ꝓfitet peccata sua et accusat peccata sua: iam cum deo facit Accusat deus peccata tua: ⁊ si tu accuses iungeris deo. Quasi due res sunt/ homo et peccator. Qō audis homo/ deus fecit: quod audis peccator/ ipse homo fecit. De le qō feciſti: vt deus saluet qō fecit. Opotet vt oderis in te opus tuū: ⁊ ames in te opus dei. Cum autem cepit displicere qō feciſti: inde incipiunt bona opa tua: qz accusas mala opera tua: Initiū operū bonorum: confessio est operū maloz. Facis veritatem: ⁊ venis ad lucem. Quid est facis veritatē? Non te palpas/ non tibi blandiris/ ñ tibi adularis: non dicas iustus sum/ cum sis iniquus: ⁊ incipis facere veritatē. Venis autem ad lucem vt manifestentur opera tua quia in deo sunt facta: quia ⁊ ꝟ ipsum qō tibi displicuit peccatū tuū: non tibi displiceret nisi deus tibi luceret: ⁊ ei veritas tibi ostenderet. Sed qui etiā ammonitus diligit peccata sua/ odit admonētem lucem ⁊ fugit eā: vt non appareāt opera eius mala que diligit. Qui autem facit veritatē/ accusat i se mala sua: nō sibi parcit: non sibi ignoscit, vt deus ignoscat: qz qō vult vt deus ignoscat ipse agnoscat et venit ad lucē. Cui gratias agit: qō illi qd in se odisset ostēderit. Dicit deo. Auerte faciem tuam a peccatis meis. Et qua fronte dicit nisi iterum dicat/ quia facinus meum ego agnosco. ⁊ peccatū meuz cozā me est semper? Sit ante te: qō non vis esse ante deum. Si autem post te feceris peccatum tuum/ retorquet illud tibi deus ante oculos tuos: ⁊ tunc retorquet qñ iam penitentie fructus nullus erit. Currite: ne tenebre vos comphēdant. Fratres mei cuigilate ad salutem vestram: cuigilate dum tempus est: nullus retardet a templo dei: nullus retardetur ab o pe dñi: nullus auocetur ab oratione cōtinua: nullus a solita deuotione fraudet. Euigilate cum dies ē lucet dies. Christus est dies: paratus ē ignoscere reis sed agnoscentib⁹: punire autem defendentes se ⁊ iustos se iactantes: et putantes se esse aliquid cum nihil sint. In dilectione autem eius ⁊ in mia eius qd ambulat: et iam liberatus ab illis letalib⁹

Prēmittit hic text⁹. Si enī deus dilexit mundū vsq; sed habeat vitā etnam.

† Alia lra hz in mundum.

ij. Timot. ij.

Mō cōmēorat hic text⁹ iste. Dis enī q male agit odit lucem. et ñ venit ad lucem: vt nō arguant ope ra eius.

E

pō. l.

et grandib⁹ peccatis qualia sunt facinora hominũ: homicidia: furta: adulteria: pret̃ illa que minuta vident̃ eẽ: peccata lingue aut cogitationũ aut ĩmoderatiõis in reb⁹ concessis: facit veritatẽ ꝯfessionis ⁊ venit ad lucem ĩ opib⁹ bonis. Quõ minuta plura peccata si negligant̃: occidũt? Minute sunt gutte que flumina implent: minute sunt arene: Si mlta arena imponat̃: p̃mit atq; opprimit. Hoc facit sentina neglecta: qđ facit fluctus irruens. Paulatim ꝑ sentinam intrat: sed diu intrãdo ⁊ non exhauriẽdo: mergit nauim. Quid est autem exhaurire: nisi bonis opibus agere vt non obruant peccata: gemẽdo: ieiunãdo: tribuẽdo: ignoscẽdo. Iter autem hui⁹ seculi molestum est plenũ temptatiõib⁹: in reb⁹ ꝓsperis ne extollat: in reb⁹ aduersis ne frãgat. Qui tibi dedit felicitatez hui⁹ seculi/ ad ꝯsolationẽ tuam dedit: non ad corruptionẽ. Rursus qui te flagellat in isto seculo: ad emendationẽ nõ ad damnationẽ facit. Ferto patrem erudientẽ: ne sentias iudicem punientẽ. Hec quotidie dicimus vobis: ⁊ sepe dicẽda sunt: quia bona ⁊ salutaria sunt.

Explicit tractatus duodecimus Incipit tractatus tredecimus. Ab eo ꝙ scriptum est. Post hec venit iesus ⁊ discipuli eius in iudeã terram ⁊ illic demorabat̃ cuz eis. vsq; ad id. Qui habet sponsam sponsus est: amicus autem sponsi est q̃ stat ⁊ audit eum: ⁊ gaudio gaudet propter vocem sponsi.

A Ordo lectiõis euãgelice ſm Johannẽ/ sicut potestis memĩsse q̃ curam geritis ꝓfectus vestri ita sequitur: vt hec que modo lecta est: hodie nob̃ tractanda ꝓponat̃. Ab ipso p̃ncipio vsq; in hodiernã lectionẽ que supradicta sunt memĩstis iam esse tractata. Et si forte inde multa estis obliti: certe vel officiũ nr̃m manet in vr̃a memoria: que hinc audieritis đ baptismo iohãnis. Et si ñ tenetis oĩa: audisse vos tamen credo qđ teneatis que dicta sunt: etiam quare spũssanctus in columbe specie apparuerit: ⁊ quõ illa nodosissima q̃stio soluta sit: qꝛ nescio q̃d qđ nõ nouerat didicit iohãnes in dño ꝑ columbam: cum iam eum nosset qñ venienti vt baptizaretur ait: ego a te debeo baptizari et tu venis ad me: Qñ ei dñs respõdit: sine modo: vt impleat̃ oĩs iusticia. Nũc ergo ad eundẽ iohannẽ/ cogit nos ordo lectionis reuerti. Ipse est ille qui ꝓphetatus est per esaiam. Vox clamantis in deserto/ parate viam dño: rectas facite semitas eius. Tale testimoniũ reddidit dño suo. et qꝛ ille dignat⁹ ẽ: amico suo: Dñsq; ipsius ⁊ amicus ipsius ꝑhibuit testimoniũ iohanni. Dixit enĩ đ iohãne. In natis mulierũ nemo surrexit maior iohanne baptista. Sed quia illi se p̃posuit: in hoc quod plus iohãne deus erat: qui autem minor est inquit in regno celoꝝ maior ẽ illo. Minor natiuitate: maior potestate: maior diuinitate/ maiestate/ claritate/ tãq; in p̃ncipio erat verbuz: ⁊ verbum erat apud deũ et deus erat verbum. Sic autem ꝑhibuerat in supiorib⁹ lectionib⁹ iohãnes dño testimoniũ vt filiũ dei quidẽ diceret: deum nõ diceret nec tam̃ negaret. Tacuerat deum: nõ negauerat deum: sed non oĩno tacuit deum. Fortassis enĩ inuenim⁹ hoc in hodierna lectione: dixerat filiuz dei: Sed dicti sunt ⁊ hoĩes filij dei. Dixerat tãte excellentie illum fuisse/ vt non esset ipse dignus corrigiam calciamenti eius soluere. Iam magnitudo ista multũ dat intelligi: cui⁹ nõ erat dign⁹ corrigiam calciamenti soluere ille quo nemo surrexerat maior ĩ natis mulierũ. Plus erat oĩb⁹ hoĩbus et angelis. Nam angelũ inuenim⁹ ꝓhibuisse ne homo illi ad pedes caderet. Cum enim quedã in apocalypsi angelus ostẽderet iohanni q̃ scripsit hoc euãgeliũ: ꝯterrit⁹ magnitudine visiõis iohãnes cecidit ad pedes angeli. Et ille. Surge ne feceris h̃: deum adora. Nam ⁊ ego ꝯseru⁹ tuus sum et fratrum tuoꝝ. Cadere ergo sibi ad pedes hominẽ angelus ꝓhibuit. Nõne manifestum est quia super omẽs angelos est: cui talis homo quo maior nemo surrexit ĩ natis mulierũ/ dicit indignũ se esse soluere corrigiam calciamenti? Tamen aliq̃d euidentius dicat iohannes: quia deus est dñs noster iesus christus. Inueniam⁹ hoc in p̃senti lectione: quia ⁊ forte de illo cantauimus/ regnauit deus super omnẽ terrã: Cõtra qđ surdi sunt: qui putant eum in africa sola regnare. Non enim nõ dictum est

Matth. xj.

Apocal. xix

de christo: cum dictum est: regnauit super
omnē terram. Quis est enī alius rex no-
ster: nisi dñs noster ihesus christus? Ipse ē
rex noster. Et quid audistis in ipso psal-
pś.xlvj. mo recēti versu modo cantato? Psallite
deo nostro psallite: psallite regi nr̄o psalli
te: Quem dixit deum: ipsum dixit regē no-
strum/ psallite deo nostro psallite: psallite
regi nostro: psallite intelligent. Me in vna
parte velis intelligere cui psallis: quomo
do rex oīs terre deus. Et quō est oīs ter-
re rex: qui visus est in vna parte ter-
rarum/ i hierosolyma/ in iudea ambulans
inter hoīes: nat⁹/ fugiens/ crescens/ mādu-
cans/ bibēs/ vigilans/ dormiēs/ fatigat⁹ ad
puteum sedens: cōphensus flagellatus
sputis illitus: spinis coronat⁹: ligno suspē
sus: lancea pcussus mortu⁹ sepultus? Quo
modo ergo rex oīs terre? Qđ videbat in
loco: caro erat: oculis carneis caro apare-
bat: in carne mortali maiestas īmortal' oc
cultabat: Et quib⁹ oculis maiestas īmor-
Tobie. iij. talis penetrata compage carnis poterat
intueri? Est alius oculus: est interior ocu-
lus. Nōne enim nullos oculos habebat et
tobias: qñ cecus oculis corporeis filio da
bat p̄cepta vite. Ille patris manū tenebat
vt pedib⁹ ambularet: ille filio ꝓsilium da-
bat vt viaz iusticie teneret. Et hac oculos
video/ et hac oculos intelligo: Et meliores
oculi dantis vite ꝓsilium: q̄ oculi tenen-
tis manū. Tales oculos querebat et iesus
quando ait philipo. Tanto tempore vo-
biscū suz et nō cognouistis me? Tales ocu
los querebat cum ait. Philipe: qui videt
me videt et patrē meum. Isti oculi in intel
ligentia sunt: isti oculi in mēte sunt. Adeo
cum dixisset psalmus/ quō rex omīs terre
deus: subiecit statim/ psallite intelligent.
Qđ enī dico/ psallite deo nostro psallite:
deum dico regem nr̄m. Sed regem nr̄m in
ter hoīes vidistis: tanq̄ hoīem vidistis:
passum crucifixū mortuū. Latebat aliqd
in illa carne: qđ oculis carneis videre non
potuistis. Quid illic latebat? psallite in-
telligent. Nolite oculis querere: qđ men-
te ꝓspicit. Psallite lingua: quia inter vos
caro. Sed quia verbum caro factum est et
habitauit in nobis: Reddite sonū carni:
reddite dño mentis obtutuz: Psallite in
telligent: et videtis quia verbum caro fa-
ctum est: et habitauit in nobis. Dicat et io-

hannes testimoniū. Post hec venit B
iesus et discipuli eius † in iudeā ter † Alia lit. H
ram: et illic † demorabat cum eis et bet terrā iu
baptizabat. Baptizatus baptizat. Nō deam
in eo baptismo baptizat: quo baptizat⁹ est † Alia litt
Dat baptismū dñs baptizat⁹ a seruo: ostē ra hz moze
dens humilitatis viam et pducens ad ba batur
ptismū dñi: hoc ē: baptismū suū/ prebēdo
humilitatis exemplū: quia ipse non respu
it baptismū serui. Et in baptismate serui
via p̄parabat dñō: et baptizatus dñs viaz
se fecit venientib⁹. Ipsum audiam⁹. Ego Joh. xiiij.
sum via et veritas et vita. Si veritatē que-
ris: viam tene. Nam ipse est via que ē ve-
ritas. Ipsa est quo is: ipsa est qua is: non
per aliud is ad illud: nō p aliud venis ad
christum. Per christū ad christum venis.
Quomodo p christū ad christū? Per chri-
stum hoiem: ad christum deum: Per ver-
bum caro factum: ad verbum qđ in princi-
pio erat deus apud deum. Ab eo qđ mā-
ducauit homo: ad illud qđ quotidie man
ducant angeli. Sic enim scriptum est. Pa pś.lxxviij.
nem angelor̄ manducauit homo: panē ce
li dedit eis. Panem angelor̄ manducauit
homo. Quis est panis angelor̄? In prin-
cipio erat verbum: et verbū erat apud de-
um: et deus erat verbum. Quomodo panē
angelorum manducauit homo? Et verbū
caro factum est: et habitauit in nobis. Sed
quia diximus manducare angelos fratres
ne putetis mortib⁹ fieri. Nam si hoc intel
lexeritis: quasi dilaniat deus quem man-
ducant angeli. Quis dilaniauit iusticiaz?
Sed rursum mihi aliquis dicit. Et quis ē
qui manducat iusticiam? Unde ergo bea
ti qui esuriunt et sitiūt iusticiā: qm̄ ipsi sa
turabunt? Cibus quem manducas p car-
nem vt reficiaris tu/ ille deficit: vt reparet
te/ consumit. Manduca iusticiaz: et tu refi
ceris: et illa integra pseuerat. quomō vi-
dendo istam lucez corporeā reficiunt ocu
oculi nostri: et res est corporea que videt
oculis corporeis. Multi enim cum fuerint
diutius in tenebris: infirmat acies ipsorum
quasi ieiunio lucis fraudati oculi cibo suo
Luce quippe pascunt. defatigant ieiunio
et debilitant: ita vt ipsam lucem qua refi-
ciunt videre non possint. Et si diuti⁹ afue
rit: extinguūt et tanq̄ moriūt in eis ipsa aci-
es lucis. Quid ergo? Quia tot oculi quo-
tidie ista luce pascūt: minor ñ fit. et illi re-

ficiuntur: sed ipsa integra permanet. Si h̄ potuit deus de luce corporea corporeis oculis exhibere: non exhibet mundis cordibus lucem illam infatigabilē / integrā / pseuerantez: nulla parte deficientē? Quā lucem? In principio erat verbum: ⁊ verbum erat apud deum. Videamus si lux ē
s. xxxv. Quō apud te est fons vite: ⁊ ī lumine tuo videbimus lumen: In terra aliud est fons aliud lumen. Sitiens queris fontem: ⁊ vt peruenias ad fontem / queris lucem. Et si dies non est: accendis lucernaz: vt ad fontem peruenias. Fons ille: ipse est lux. Sitientibus fons est: ceco lux est. Aperiant̄ oculi vt videant lucem: aperiant̄ fauces cordis vt bibāt fontem. Qd̄ bibis / hoc vides hoc audis: totum tibi fit deus: qr hoꝝ que diligis / totuz tibi est. Si visibilia attendas: nec panis est deus: nec aqua ē deꝰ nec lux ista est deus. nec vestis est deꝰ: nec domus est deus. Omnia enim hec visibilia sunt ⁊ singula sunt. Qd̄ est panis non h̄ est aqua. ⁊ qd̄ est vestis non hoc ē domus et qd̄ sunt ista non hoc est deus. Visibilia enim sunt: deus tibi totuz est. Si esurieris panis tibi est. si sitis aqua tibi est: si in tenebris es lumen tibi est: quia incorruptibilis manet: si nudus es / īmortalitatis vestis tibi ē: cum incorruptibile hoc induerit incorruptionē: ⁊ mortale hoc induerit īmortalitatē. Omnia possunt dici de deo: ⁊ nihil digne dicitur de deo. Nihil latius hac inopia. Queris congruū nomen: nō inuenis. Queris quoquō dicere: oīa inuenis. Quid simile agnus ⁊ leo? de christo vtꝝ q̄ dictum est. Ecce agnus dei. Quō leo? Vicit leo d̄ tribu iuda. Audiamus iohannē. Baptizabat iesus. Diximus quia baptizabat iesus. Quō iesus? quō dn̄s: quō dei filius: quomodo verbum: sed verbum caro factum est. Erat autem et iohannes baptizās in † enon iuxta salim. Locus quidā enon intelligitur qr lacus erat quia aque multe erāt † ibi: Et veniebant et baptizabant̄. Nondū enim missus † erat in carcerem iohānes.

Alia littera hz ennon.
Alia littera habz illic
Al. lit. fuerat iohānes.

¶ Si memineritis: ecce iterum dico quod dixi. Quare baptizabat iohannes? Quia oportebat vt dominꝰ baptizaretur. Quare oportebat vt dominus baptizaretur? Quia multi ꝯtempturi erāt baptismū: eo q̄ iam maiori gratia prediti viderent̄: q̄ viderent alios fideles. Verbi gratia: ꝯiugatus iam continenter viuens cathecuminus: ꝯtemneret coniugatū ⁊ diceret se meliorem: cum ille sit fidelis. Ille cathecuminus potest dicere in corde suo. Quid mihi opus est baptismū accipere vt hoc habeam qd̄ ⁊ iste quo iam melior sum? Ne ḡ ceruix ista precipitaret quosdam de meritis suis plurimuz elatos: baptizari voluit dn̄s a seruo: tanq̄ alloquens filios capitales. Quid vos extollitis? quid erigitis? qr habetis ille prudentiam / ille doctrinam / ille castitatez / ille fortitudinē patiētie. Nūquid tantum habere potestis q̄tum ego q̄ dedi? Et tamen ego baptizatus sum a seruo: vos dedignamini a dn̄o. Hoc est vt impleatur omnis iusticia. Sed dicit aliquis. Sufficiebat ergo vt baptizaret dominum iohannes. Quid opus erat vt alij baptizarentur a iohanne? Et hoc diximus: quia si solus dn̄s baptizaretur a iohanne: non deesset ista cogitatio hominibꝰ: qd̄ meliorez habebat baptismū iohannes q̄ dn̄s: Dicerent enim. Usq̄ adeo magnū erat baptismū quod habuit iohannes: vt solus christus illo fuerit dignus baptizari. Ergo vt ostenderetur melius baptismū qd̄ daturꝰ erat dn̄s: ⁊ illud tanq̄ serui ītelligeret̄: illud tanq̄ dn̄i: baptizatus est dn̄s vt preberet humilitatis exemplum. Non solus autem baptizatus est ab eo: ne baptismū iohannis melius baptismo dn̄i videret̄. Ad hoc autem viam prebuit dn̄s noster iesus christus sicut audistis fratres: ne quis arrogans qd̄ habeat abundantiā alicuiꝰ gratie: dedignaretur baptizari baptismo dn̄i. Q̄tūcunq̄ enim cathecuminus ꝓficiat: adhuc sarcinam iniquitatis portat. Non illi dimittit̄: nisi cuz venerit ad baptismū. Quomodo non caruit populus israel populo egyptioꝝ nisi cum venisset ad mare rubrum: Sic pressura peccatoꝝ nemo carz nisi cum ad fontem baptismi venerit. Facta est † ergo questio ex discipulis iohannis cum iudeis de purificatione. Baptizabat iohs: baptizabat christus: Moti sunt discipuli iohannis: ꝯcurrebatur ad christum: veniebat̄ a iohanne Qui enim veniebant ad iohannem: mittebat illos ad christum baptizari: non mittebantur ad iohannem qui a christo baptizabantur. Turbati sunt discipuli iohānis et ceperunt questionem tractare cum iu-

Matth. iij.
† Alia littera habet aūt

deis: quomodo solet fieri: si intelligas dixisse iudeos maiorem esse christum: ⁊ ad eius baptismū debere concurri. Illi nonduz intelligentes: defendebant baptismū iohannis. Ventum est ad ipsum iohannē vt solueret questionem. Intelligat charitas vestra. Et hic vtilitas ipsa humilitatis agnoscitur ⁊ ostenditur: vtruz in ipsa questione cuz errarent homines: gloriari apd se voluit iohānes. Fortasse enim dixissz: verum dicitis/recte ꝯtenditis: baptismuz meum est melius. Naz vt noueritis quod baptismū meum est melius: ipsum christū ego baptizaui. Poterat hoc dicere iohannes baptizato christo. Qtū se si vellet extendere: habebat vbi se extenderet. Sed melius nouerat apud quem se humiliaret Quem se nouerat nascendo antecedere: illi se voluit ꝯfitendo cedere. Salutē suā intelligebat in christo eē. Jam dixerat superius: nos omnes de plenitudine eius accepimus. Et hoc ꝯfiteri deum est. Quomodo enī omnes homines de plenitudīe eius accipiunt: nisi ille sit deus? Nam ⁊ si ille homo ⁊ non deus: de plenitudine dei accepit ipse: non deus. Si autem omnes homines de plenitudine eius accipiunt: ille est fons: ⁊ illi bibētes. Qui bibūt: ⁊ sitire pñt ⁊ bibere. Fons nunq̄ sitit: fons se ipso non eget. Fonte egent homines ardentes visceribus: aridis faucib⁹ currunt ad fontem vt reficiant. Fons fluit vt reficiat: ita ⁊ dñs iesus. Videamus quid respōderit iohānes. Venerunt ad iohānem: et dixerūt ei. Rabbi qui erat tecum transiordanem cui tu testimoniū perhibuisti: ecce hic baptizat: et omnes † currunt ad illū. Hoc est. Quid dicis? non sunt ꝓhibendi vt ad te potius veniant? Respondit iohannes et dixit. Nō potest homo q̄cq̄ accipere: nisi ei datum fuerit de celo. De quo putatis hoc dixisse iohannē? De seipso. Quasi hō accepi ait de celo.

Joh. j.

† Alia littera habz. Et

† Alia littera habet veniūt ad eū

D Intendat charitas vestra. Non potest homo quicq̄ accipere: nisi fuerit ei datuz de celo. Ipsi vos mihi testimoniuz perhibetis: qd dixerim † ego non sum christus. Tanq̄ dicēs. Quid vos fallitis? Vos ipsi mihi qui modo ꝓposuistis hanc questionē: qui mihi dixistis: rabbi qui erat tecum transiordanez: cui tu testimoniū perhibuisti: Nostis ergo quale testimoniū illi perhibui: Modo dicturus sum non esse illum: quē dixi esse? Ecce q̄ aliquid accepi de celo vt aliquid essem: inanem me vultis esse vt loquar cōtra veritatem. Non potest homo accipere q̄cq̄ nisi fuerit illi datum de celo. Ipsi vos mihi testimoniū perhibetis quod dixerim. ego non sum christus. Non es tu christus? Sed q̄d si maior illo. qr tu illū baptizasti † Missus sum ego: preco sum: ille iudex est. Et audi testimoniū multo vehementius: multo expressius. Videte quid nobiscum agitur: videte quid amare debeamus. Videte quia aliquem hominez amare pro christo: adulteriū est. Quare h̄ dico? Attendamus vocem iohannis. Poterat in illo errari: poterat in ipso putari qui non erat. Respuit a se falsum honorē vt teneat solidam veritatem. Videte q̄d dicat christum: quid se. Qui habet spōsam sponsus est. Casti estote: sponsuz amate. Quid autez tu es qui nobis dicis: qui habet sponsam sponsus est? Amicus autem sponsi qui stat et audit eum gaudio gaudet ꝓpter vocem spōsi Aderit dñs ꝓ motu cordis mei: multo enī gemitu plenū est dicere qd doleo. Sz obsecro vos per ipsum christum: vt qd dicere non potero: vos cogitetis. Noui enī dolorem meum: exprimi satis digne non posse. Multos enim adulteros video/q̄ sponsam tanto precio emptam/amataz/fedam vt pulchra fieret: illo emptore: illo liberatore: illo decoratore: possidere volunt: et id agunt verbis suis vt ꝓ sponso amentur De illo dictū est: hic est q̄ baptizat. Quis huc exit ⁊ dicit: ego baptizo? Quis huc exit ⁊ dicit: ego qd dedero/hoc est sanctū Quis huc ꝓcedit qui dicit? Bonū est tibi vt nascaris ex me. Amicum sponsi audiamus: nō adulteros spōsi. Audiam⁹ zelantem: sed non sibi. Fratres regredimini corde ad vestras domos: carnalia loquor terrena loquor humanū dico ꝓpter infirmitatem carnis vestre. Multi habetis ꝯiuges: multi habere vultis: multi ⁊ si nō vultis habuistis: multi qui oīno ꝯiuges habere nō vultis: De ꝯiugib⁹ patrum vestroꝝ nati estis. Nulluz cor est qd nō iste tangat

† Alia littera non sum ego christus

Textus habet: Sed missus sum aute illum

affectus: nullus in rebus humanis tam de uius a genere humano est: qui qd dico nõ sentiat. Ponite aliquem ꝓfectum pegre: cõmendasse amico suo sponsam suã. Vide queso te charus meus es: ne forte me absente ꝑ me aliquis amet. Qualis ergo ille qui custodiens sponsam vel vxorem amici sui. dat quidem operã vt nullus alius ametur. Sz si se amari ꝑ amico voluerit: ⁊ vti voluerit cõmendata sibi: quã detestandus humano generi vniuerso apparet. Videat illam aliq̃nto petulanti⁹ per fenestram attendere aut iocari cum aliq̃: ꝓhibet tanq̃ zelans. Video zelantez sed videaz cui: vtrum amico absenti: an sibi p̃senti. Putate hoc dñm nostruz iesum christum fecisse. Cõmendauit amico suo sponsam suam: peregre ꝓfectus est accipere regnum sicut ipse dicit in euangelio: ⁊ tamẽ presens est maiestate. Fallatur amicus q̃ transmare ꝓfect⁹ est: ⁊ si fallitur: ve illi q̃ fallit. Quid cum fallere deum conatur intuentem omniũ corda ⁊ omniũ secreta rimãtem? existit aliquis hereticus ⁊ dicit. Ego do/ego sanctifico/ego iustifico: nolo eas ad illam sectam. Bene quidem zelat sed vide cui. Non eas ad idola: bene zelat. Non ad sortilegos: bñ zelat. Videamus cui zelat. Ego qd do sanctum est: qz ego do. Ego quem baptizo baptizatus ẽ. Quem non baptizo: nõ est baptizat⁹. Audi amicum sponsi: disce zelare amico tuo. Audi vocem illius. Hic est qui baptizat. Quare tibi vis arrogare qd tuũ non est? Usq; adeo absens est qui hic reliquit spõsam suam? Nescis quia ille qui a mortuis resurrexit: ad dexteram patris sedet. Si ꝯtemserunt euz iudei in ligno pendentẽ: tu ꝯtemnis in celo sedentez. Nouerit charitas vestra magnum dolorem me pati de hac re. Sed vt dixi: dimitto cetera cogitationibus vestris: Non eniz dico si loquar tota die: si plangam tota die non sufficio. Non dico: si habeã sicut dicit ꝓpheta: fontem lachrymarum: sed si ꝯuertar in lachrymas ⁊ lachryme fiam. in linguas ⁊ lingue fiam: parum est. Redeamus: videam⁹ q̃d dicit iste. Qui habet sponsam sponsus est Non est mea sponsa. Et non gaudes ĩ nuptijs? Immo gãudeo ait. Amicus autem sponsi qui stat ⁊ audit eum: gaudio gaudet propter vocem sponsi. Nõ inquit gaudeo propter vocem meam: sed propt̃ vocem sponsi. Gaudeo ego ĩ audiendo: Ille in dicendo. Ego enim sum illuminandus: ille lumen. Ego sum auris: ille verbum. Ego amicus sponsi: qui stat ⁊ audit eum. Quare stat? Quia non cadit. Quare non cadit? Quia humilis est: Vide stantem ĩ solido. Non sum dignus corrigiam calciamenti eius soluere. Bene te humilias: merito non cadis. Merito stas: merito audis eum: ⁊ gaudio gaudes propter vocez spõsi. Sic apostolus amicus sponsi zelat: ⁊ ipse non sibi sed sponso. Audi vocem zelantis. Zelo dei vos zelo dixit / nõ meo. Nõ mihi sed zelo dei. Vide quomõ? quem zelas? Vel cui zelas? Desponsaui enim vos vni viro virginem castam exhibere christo. Quid ergo times? Quare zelas? Timeo inquit ne sicut serpens seduxit euam astutia sua: sic ⁊ vestri sensus corrumpantur a castitate que est in christo. Omis ecclesia virgo appellata est. Diuisa eẽ membra ecclesie: diuersis donis pollere videtis atq; gaudere. Alij coniugati/alie coniugate: alij viduati vxoribus vltra non q̃runt: Alie viduate maritis vltra non querunt. Alij integritatẽ ab ineunte etate cõseruant: Alie virginitatem suam deo deuouerunt. Diuersa sunt munera: sed omnes isti vna virgo est. Vbi est ista virginitas? Non enin ĩ corpore. In corpore paucarum feminarũ est. Et si dici virginitas ĩ viris potest: paucorum virorum sanctitas integritas etiam corporis est in ecclesia: ⁊ honorabilius membrum est. Alia autem bra non in corpore: sed omnia ĩ mente seruant virginitatem. Que est virginitas mẽtis? Integra fides: solida spes: sincera charitas. Hanc virginitatem timebat ille: qui zelabat spõsaz a serpẽte corrumpi. Sicut enim membrum corporis violatur in quodam loco: sic seductio lingue violat virginitatem cordis. In mente non corrumpatur: que non vult sine causa tenere corporis virginitatem. Quid ergo dicaz fratres mei? Et heretici habent virgines: ⁊ multe sunt virgines hereticorum. Videamus si sponsuz amãt: aut v̄ginitas ista custodiat̃ Cui custodiat̃? Christo inq̃t. Videamus si xp̃o: ⁊ ñ donato. Videam⁹ cui ꝑuat̃ ista

ij. Cor. xj.

virginitas mẽtis

virginitas. Cito probare potestis. Ecce
ostēdo sponsum: quia ipse se ostēdit. Per
hibet illi testioniū iohānes. Hic ē q̄ bapti
zat. O tu v̄go si spōso huic ſuas v̄ginita-
tē tuā: q̄re curris ad eū q̄ dic̄: ego baptizo:
cū amic⁹ spōsi tui dicat: hic est qui bapti-
zat. Deinde sponsus tuus totum orbem
tenet: quare tu in parte corrumperis?
Quis est sponsus? Quomodo rex omnis
ps̄.xlvj. terre deus. Ipse sponsus tuus totum te-
net: quia totuz emit. Vide q̄ti emerit: vt
intelligas quid emerit. Qd̄ preciū dedit?
Sāguinē fudit. Ubi fudit sanguiuē suū?
In passione. Nonne sponso suo cātas aut
cantare te fingis: qñ emptus est totus orb̄
ps̄.xxj. Foderunt manus meas ⁊ pedes meos: di
numerauerūt oīa ossa mea. Ipsi v̄o ꝯside
rauerūt ⁊ conspexerūt me: diuiserūt vesti
menta mea: ⁊ super vestem meam miserūt
sortem. Sponsa es: agnosce vestem sponsi
tui. Super quam vestem missa ē sors? In
terroga euangeliū. Vide cui desponsata
sis. vide a quo arras accipias: interroga
euangeliū. Vide quid tibi dicat ī passio-
Joh.xix. ne dñi: Erat ibi tunica: Videam⁹ qualis.
Desup texta. Desup texta quid significat
nisi charitatē? Desup texta tunica/quid si
gnificat nisi vnitatē? Hanc tunicam atten
de: quā nec ꝑsecutores christi diuiserunt
Ait enī: Dixerunt inter se. Non diuidam⁹
eam: sed sortem sup eaz mittam⁹. Ecce vn
de audistis psalmū. Vestē ꝑsecutores nō
ꝯsciderūt: christiani ecclesiā diuidūt. Sz
quid dicam fratres? Aperte videam⁹ q̄d
egerit. Ibi enim emit: ibi precium dedit.
Pro q̄to dedit? Si pro africa dedit? nō si
mus donatiste: ⁊ non appellemur donati-
ste sed christiani: quia christus solam afri
cam emit. Q̄q̄ ⁊ hic non soli donatiste.
Sed non tacuit ī cōmercio suo quid eme-
rit. Fecit tabulas/deo gr̄as: non nos fefel
lit: Opus est vt audiat illa sponsa ⁊ intel-
ligat ibi cui vouerit virginitatē. Ibi ī psal
mo vbi dictum est foderūt manus meas ⁊
pedes meos: dinumerauerūt oīa ossa mea
Ubi passio dñi apertissime declarat̄. Qui
psalmus oī anno legitur nouissima hebdo
mada intento vniuerso populo: īminente
passione christi. ⁊ apud nos ⁊ apud illos
psalmus iste legitur. Intendite frēs: quid
ibi emit. Recitentur tabule cōmerciales:
quid ibi emit audite? Cōmemorabunt̄ et
conuertent̄ ad dñz vniuersi fines terre. Et
adorabunt in conspectu eius vniuerse fa-
milie gentium: quō ipsius est regnum ⁊ ip
se dñabitur gentium. Ecce quid emit. Ec-
ce qm̄ deus rex omnis terre est sponsus tu
us. Quid ergo apud vos vis deduci talē
diuitem? Agnosce/ totum emit: ⁊ tu dicis
partem hic habes. O placere spōso. O F
si corrupta non loq̄reris: ⁊ corrupta quod
peius ē corde ñ corpore. Amas hominez
pro christo: amas dicentem Ego baptizo.
Amicum sponsi non audis dicentem: Hic
est qui baptizat. Non audis dicentē: Qui
habet sponsam sponsus est. Ego non ha-
beo sponsam dixit. Sed quid sum? Ami-
cus. Amicus autem sponsi qui stat ⁊ au-
dit eum: gaudio gaudet ꝓpter vocē spon
si. Euident̄ ergo fratres mei nihil prodest
istis seruare virginitate: habere ꝯtinēti-
am: elemosynā dare. Omnia illa que lau-
dantur in ecclesia nihil illis prosunt: quia
conscindūt vnitatez. id est. tunicam illam
charitatis. Quid faciunt? Diserti sunt mlt̄
ti int̄ illos: magne lingue flumina lingua
rum: nunquid angelice loquunt̄? Audiāt
amicum sponsi: zelantem sponso non sibi.
Si linguis hominū loquar ⁊ angeloꝝ cha j.Coꝝ..
ritatem autem non hēam: factus sum ve-
lut eramentū sonans at cymbalū tinniens
Sed quid dicunt? Habemus baptismum.
Habes: sed non tuum. Aliud est habere
aliud dñari. Baptismū habes: quia acce
pisti vt baptizatus sis: Accepisti tanq̄ il-
luminatus: si tamen a te non obtenebrat⁹
Et quando das: minister das non posses-
sor. preco clamas non iudex. Per preconē
loquitur iudex: ⁊ in actis tamen non scri-
bitur/preco dixit/sed iudex dixit. Proin-
de vide si tuū est qd̄ das potestate. Si au
tem accepisti. confitere cum amico sponsi:
Non potest homo accipere quicq̄: nisi da
tum fuerit ei de celo: Confitere cū amico
sponsi: qui habet sponsam sponsus ē. Ami
cus autem sponsi stat ⁊ audit eum. Sed o
si stares ⁊ audires eum: ⁊ ñ caderes vt au
dires te. Audiēdo enim eum. stares ⁊ au-
dires. Nam loqueris: ⁊ tibi caput inflas.
Ego inquit ecclesia si sponsa sum/si arras
accepi/si precio sauguinis illius redempta
sum: audio vocem sponsi. Et vocem ami-
ci sponsi tūc audio: si spōso meo det gl̄iaz
non sibi. Dicat amic⁹. Qui hz spōsaz spō-

sus est. Amicus autez sponsi qui stat & audit eum: gaudio gaudet ꝓpter vocē sponsi. Ecce habes sacramēta: & ego concedo. Habes formam: sed sarmentū es de vite ꝑcisum: Tu formam ostendis: ego radicē quero. De forma fructus non exit: nisi vbi est radix. Ubi autem est radix? In charitate. Et audi formā sacramentoꝝ. Paul⁹ loquitur. Si sciam inquit oīa sacramēta et habeam omnē ꝓphetiam & omnē fidē: et ꝯtam fidez: ita vt montes transferam: charitatem autē non habeam: nihil sum. Nemo ergo vobis fabulas vēdat. Et pōtius fecit miraculū. & donatus orauit: et respondit ei deus de celo. Primo aut falluntur aut fallunt. Postremo fac illum mōtes trāsferre: charitatē aūt inq̄t nō habeam nihil sum. Videamus vtrum habuerit charitatē. Crederē: si nō diuisisset vnitatem: Nam & contra istos vt sic loq̄r mirabiliarios: cautum me fecit deus me⁹ dicens: In nouissimis tempib⁹ exurgēt pseudo ꝓphete facientes signa & ꝓdigia: vt inducant si fieri potest etiam electos: Ecce p̄dixi vobis. Ergo cautos nos fecit sponsus: quia & miraculis decipi non debem⁹: Aliqñ enī & desertoꝝ terret ꝓuincialē: sed vtrum in castris sit & aliquid illi ꝓsit character ille in quo signatus est: hoc attendit: qui terreri & seduci non vult: Teneamus ergo vnitatē fratres mei. Ꝓeter vnitatem: & qui facit miracula nihil ē. In vnitate erant populus israel & non faciebant miracula. ꝓeter vnitatē erant magi pharaonis & faciebant similia moysi: Popul⁹ israel vt dixi non faciebāt miracula: Qui erant salui apud deum: qui faciebāt/an q̄ non faciebāt? Petrus ap̄lus resuscitauit mortuū: simon magus fecit multa. Erant ibi multi christiani qui non poterant facere: nec̄ qđ faciebat petrus nec qđ faciebat simon. Sed vnde gaudebāt: quia noīa eorum erant scripta in celo. Nam & redeuntibus discipulis: dñs noster ieſus christus ꝓpter fidem gentium hoc ait. Dixerunt enī gloriantes ipsi discipuli. Ecce dñe in noīe tuo etiam demonia nobis subiecta sunt. Bene quidem confessi sunt: detulerūt honorem noīs christi. Et tamē quid ait eis? Nolite in hoc gloriari/quia demonia vobis subiecta sunt: Sed gaudete quia noīa vestra scripta sunt in celo. Petrus demonia excluſit. Nescio que aniculavidua/nescio quis homo qualiscūq̄ laicus habens charitatē: tenēs integritatē fidei: non facit hoc. Petrus in corpe oculus est. Ille in corpe digitus est: in eo tamen corpe est: in quo & perrus. Et si minusvalet digitus q̄ oculus: non est tamen ꝑcisus a corpore Melius est esse digitum & esse in corpe: q̄ esse oculum & euelli de corpore. Proinde fratres mei nemo vos fallat/nemo vos seducat: amate pacē christi: qui ꝓ vob⁹ crucifixus est cum deus esset. Paulus dicit: Neq̄ qui plantat est aliquid neq̄ qui rigat: sed qui incrementū dat deus. Et q̄sq̄ nostrū dicit quia aliq̄d ē. Si dixerim⁹ q̄ aliquid sumus & non illi gloriam dederimus: adulteri sumus: nos amari volumus non sponsum. Vos christū diligite & nos in illo: in quo & vos a nobis diligimī. Inuicem se diligant mēbra: sed oīa sub capite viuant. Dolore quidem fratres mei mlta coact⁹ sum dicere & pauca dixi. Lectionem tamē finire non potui. Aderit dñs vt opportune finiatur. Nolui enī amplī⁹ onerare corda vſa: que volovacare gemitib⁹ et orationib⁹ ꝓ his qui adhuc surdi sunt et non intelligunt Explicit tractatus tredecimus. Incipit tractatus decimusquartus: Ab eo q̄ scriptū est Hoc ergo gaudiū meum impletuz est illum oportet crescere me autez minui: vsq̄ad id qđ ait Qui credit in filium habet vitam eternaz: qui autem incredulus est filio non videbit vitā sed ira dei manet sup eū

Lectio ista de sancto euāgelio: excellentiā diuinitatis dñi nr̄i ieſu christi & humilitatē hoīs qui meruit dici amicus sponsi nos docet: vt discamus quid interſit inter hoīem hoīez: & hoīem deū. Quia homo deus dñs noster ieſus christ⁹: de⁹ añ oīa secula: & hō in nostro seculo Deus ō pr̄e: hō ō virgine: vn⁹ tñ atq̄ idē dñs & saluator ieſus christ⁹ filius dei de⁹ & hō. Johānes vo excellentis gratie missus ante ipsum illuminat⁹ ab illo q̄ lumē ē. De ioh̄e enī dictū ē. Nō erat ille lumē: sed vt testioniū ꝓhiberet ō luie. potest q̄dez dici lum̄: & dñs ōr & ipse lumen Joh. j.

ſed illuminatuz non illuminaſ. Aliud ē eī lumen qđ illuminat: ꝛ aliud lumē qđ illuminaſ. Nam ꝛ oculi nr̄i lumina dicunt. Et tamen in tenebris patent ꝛ nō vident. Lumen autē illuminās a ſeipſo lumen eſt: et ſibi lumen eſt: non indiget alio lumine vt lucere poſſit: ſed ipſo indigent cetera vt luceant. Confeſſus eſt ergo iohānes ſicut audiſtis: quia cum diſcipulos multos faceret ieſus: ꝛ pferret ad eum veluti vt inſtigaretur: q̄ſi inuido enī narrauerūt. ecce ille facit plures diſcipulos q̄ tu: Ille confeſſus eſt q̄d eſſet. ꝛ inde meruit ad ipſuz ptinere qz nō eſt auſus ſe dicere qđ eſt ille. Hoc ergo dixit iohānes: nō poteſt homo accipere quicq̄ niſi datum illi fuerit đ celo. Ergo chriſtus dat: hō accipit. Ipſi vos mihi teſtimoniū phibetis qđ dixerim ego non ſum chriſtꝰ: ſed quia miſſus ſum ante illum. Qui habet ſpōſam ſponſus eſt Amicus autem ſponſi q̄ ſtat ꝛ audit eum: gaudio gaudet ꝓpter vocem ſponſi. Non ſibi gaudiū fecit de ſe. Qui enī vult gaudere de ſe triſtiſ erit: qui autē de deo vult gaudere/ſemp gaudebit: quia deus ſempiternus eſt. Vis habere gaudiū ſempiternum. Adhere illi qui ſempiternꝰ eſt. Talem ſe dixit iohānes: ꝓpter vocem ſponſi gaudet amicus ſponſi ait non ꝓpter vocē ſuam ſed ſtat ꝛ audit eum. Si ergo cadit: non audit eum. De illo enī quodam q̄ cecidit dictuz eſt: ꝛ in veritate nō ſtetit. diabolo dictum eſt. ergo ſtare debet amicus ſponſi ꝛ audire. Quid eſt ſtare? ꝑmanere in gratia eius quā accepit: ꝛ audit vocē ad quā gaudet. Sic erat iohānes: nouerat vnde gaudebat. Nō ſibi arrogabat: qđ ip ſe non erat. Sciebat illuminatū ſe/nō illuminatorē. Erat autem lumen vex ait euā geliſta: qđ illuminat omnē hoiem venientem ī hunc mundū. Si ergo omnē: ꝛ ipſuz iohannem: quia ꝛ ipſe de hoibus. Etenim
Matth. xj. q̄uis nemo exurrexit maior in natis mulierum: vnus tamen ꝛ ipſe ex his qui nati ſunt ex mulieribꝰ: nunqđ comparandus eſt ei q̄ qz voluit natus eſt? Et ideo nouo partu: quia nouus natꝰ. Ambe enī generatiões dñi inuſitate ſunt. ꝛ diuina ꝛ humana. Diuina non habet matrem. humana non habet patrem. Ergo vnus de ceteris iohānes ſed tamen maioris gratie ita vt in natis mulierum nemo exurrexit maior illo. Tantam teſtificationē tribuit domino noſtro ieſu chriſto: vt illuz dicat ſpōſum: ſe amicuz ſponſi: non dignū tamē ſoluere corrigiam calciamēti ipſius. Hinc audiuit iam multa charitas veſtra: qđ ſequitur videamus. Aliq̄tum enim ſpiſſum eſt ad intelligendū. Sed quomodo dicit ipſe iohānes quia non poteſt homo accipere quicq̄/niſi datum illi fuerit de celo: q̄ q̄d nō intellexerimꝰ rogemꝰ eū q̄ dat đ celo quia homines ſumus: ꝛ non poſſumꝰ accipere quicq̄ niſi ille dederit qui homo ñ eſt. Hoc ergo ſequit. Et dicit iohannes. **Hoc ergo gaudium meum impletum eſt.** Đ eſt gaudium ipſius? vt gaudeat ad vocem ſponſi. Impletum eſt ī me habeo gratiam meam: plus non mihi aſſumo: nec qđ accepi amittam. Đ eſt gaudium? Gaudio gaudet ꝓpter vocem ſponſi Intelligat ergo homo non ſe gaudere debere de ſapientia ſua: ſed de ſapia quam accepit a deo. Nihil plus querat: ꝛ ñ amittat qđ inuenit. Multi eī iō facti ſunt inſipientes: quia dixerunt ſe eſſe ſapiētes. Arguit illos apl's: ꝛ dicit de ipſis. Qz qđ notum eſt dei ait: manifeſtum eſt illis. Deus enim illis manifeſtauit. De quibus ingratis impijs audite quid dicat. Deus enī illꝭ mānifeſtauit. Inuiſibilia enī eius a creatura mundi per ea que facta ſunt intellecta ſpiciunt: ſempiterna quoq̄ virtꝰ eius ac diuinitas: vt ſint inexcuſabiles. Quare inexcuſabiles? qz cognoſcētes deū/nō dixit qz nō coḡuerūt: ſz qz coḡſcētes deū nō ſicut deū glorificauerūt aut gr̄as egerunt: ſed euanuerūt in cogitatiōibꝰ ſuis ꝛ obſcuratū eſt inſipiēs cor eoꝝ. Dicētes enī ſe eſſe Rhoma
ſapiētes ſtulti facti ſunt. Si eī deū cognouerant: ſimul cognouerāt qz nō eos feccerat ſapiētes niſi deus. Nō ergo ſibi tribuerent: qđ a ſe nō habebāt: ſed ei a quo acceperant. Non aūt agēdo gr̄aſ' inſipiētes facti ſunt. Ergo deus qđ dederat gratis. tulit ingratis. Voluit eſſe đ iohānes: gratꝰ eē voluit. Cōfeſſus ē accepiſſe ſe: ꝛ gaudere ſe dixit ꝓpt̄ vocē ſpōſi: ꝛ ait. Hoc ergo gaudium meum impletū eſt. **Illū oportet creſcere: me autem minui.** Quid
B
eſt hoc? Illum oportet exaltari: me autem hūiliari. Quō creſcit ieſus? Quō creſcit deus. ꝑfectꝰ nō creſcit. Deꝰ autem nec creſcit nec minuit. Si eī creſcit ꝑfectꝰ

non est: Si minuit/ deus non est. Jesus ãt deus quõ crescit? Si ad etatem: quia dignatus est esse homo ⁊ fuit puer. Et cũ sit verbum dei/ infans in presepe iacuit: ⁊ cũ ipse matrem suam condiderit: lac infantie de matre suxit. Quia creuit ergo iesus etate carnis: ideo forte dictum est: Illum autem oportet crescere: me autem minui. Sed quare? Et hoc iohannes. Johannes et iesus qđ ad carnez pertinet/ coeui erãt Sex menses inter se habebãt ⁊ pariter creuerant: ⁊ si diutius ante mortem dñs nr̃ iesus christus vellet hic esse ⁊ ipsum iohannem hic secum esse: quõ pariter creuerant ita pariter senescere poterant. Quare autem illum oportet crescere/ me autem minui? Primo quia iam ⁊ dñs triginta annorum erat. Nunquid iuuenis si iam triginta annoꝝ sit adhuc crescit? Jã ab ipsa etate vergere incipiunt hoĩes ⁊ declinare ad grauiorem etatem ⁊ inde ad senectutem. Sed ⁊ si pueri eẽnt ambo: non diceret: illum oportet crescere me autem minui: Sz diceret: simul nos oportet crescere. Nunc autem triginta annoꝝ ille: triginta ⁊ ille. Sex menses qui intererant: nullam distinguũt etatem: Magis illud inuenit lectio q̃ aspectio. Quid ergo est: illum oportet crescere me autem minui? Magnũ hoc sacramentũ: intelligat charitas vestra. Anteq̃ veniret dñs iesus: homines gloriabãtur de se. Uẽit ille homo vt minueret hominis gloria: ⁊ augeretur gloria dei. Etenim venit ille sine peccato: ⁊ inuenit oẽs cuz peccato. Si sic venit ille vt dimitteret peccata: deus largiatur: homo cõfiteatur Etenĩ ꝯfessio hoĩs: hũilitas hoĩs: miseratio dei: altitudo dei. Si ḡ vẽit ille dimittere hoĩ pctã sua. agnoscat homo humilitatem suam: ⁊ deus faciet mĩam suam. Illum oportet crescere me autez minui: hoc est: illuz oportet dare: me autem accipere Illuz glorificari: me autem confiteri. Intelligat homo gradum suũ ⁊ ꝯfiteatur đo: et audiat apostolũ dicentẽ homini sup̃bienti ⁊ elato ⁊ extollere se volenti. Quid autem habes qđ non accepisti? Si autẽ accepisti: quid gloriaris quasi non accepis? Intelligat ergo homo quia accepit q̃ volebat suum dicere qđ non esset eius/ ⁊ minuatur. Bonũ est enĩ illi vt deꝰ in illo glorificet/ ipse in se minuat: vt ĩ deo augeat.

Hec testimonia ⁊ hanc veritatẽ etiã passionibus suis significauerũt christꝰ ⁊ iohannes Nam iohãnes capite minuit/ christus ĩ cruce exaltatꝰ est: vt ⁊ ibi appareret quid est: illum oportet crescere me aũt minui: Hoc est: illũ oportet exaltari/ me aũt humiliari. Deinde natꝰ est christꝰ cum iã inciperẽt crescere dies: natus ẽ iohãnes qñ ceperũt minui dies. Attestata ẽ ipsa creatura ⁊ ipse passiões: verbis iohãnis dicentis. Illũ oportet crescere me autẽ minui. Crescat ergo in nobis gloria dei ⁊ minuat gloria nr̃a: vt in deo crescat ⁊ nr̃a. Hoc enĩ dicit apl's. hoc dicit scriptura sancta: Qui gloriat in dño glorieť. In te vis gloriari: crescere vis. Sed malo tuo male crescis: Qui ergo male crescit: iuste minuit. Crescat ergo deus q̃ semp ꝑfectus ẽ crescat in te. Q̃to enĩ magis intelligis deũ: ⁊ q̃to magis capis: videť in te crescere deꝰ. In se autem non crescit sed semp ꝑfectꝰ ẽ. Intelligebas enĩ heri modicũ intelligis hodie amplius: intelliges cras multo amplius Lumẽ ipsum dei crescit in te: ita velut deus crescit q̃ semp ꝑfectus manet. Quẽadmodũ si curarenť alicuiꝰ oculi ex pristina cecitate ⁊ incipiat videre paululũ lucis: ⁊ alia die plus videret: ⁊ tertia die amplius: videret illi lux crescere: lux tamẽ ꝑfecta ẽ siue ipse videat siue nõ videat. Sic ẽ interior hõ. Proficit q̃dẽ in deo: ⁊ deus in illo videť crescere: Ipse aũt minuit vt a gloria sua decidat ⁊ in gloriã dei surgat. Et distincte iam ⁊ mãifeste apparet quõ audiuimus. qui desursum venit sup oẽs est. Vide q̃d dicat de christo: q̃d de se C

Qui ẽ de terra/ terra est: ⁊ de terra loquitur. Qui de sursum venit supra omnes est: christꝰ ẽ: Qui aũt ẽ de terra/ terra ẽ ⁊ de terra loquit: iohs est. Et h̃ est totũ: iohãnes de terra ẽ: ⁊ de terra loquit Totũ testimoniũ qđ ꝑhibet de christo: de terra loquit. Nõ voces dei audiunť a iohanne: vbi testioniũ ꝑhibet christo. Quõ ergo de terra loquit? Sed de hoĩe dicebat/ q̃tum ad ipsum hoĩem ꝑtinet: de terra est ⁊ de terra loquit. Si enĩ aliq̃ loquit diuina: illumĩatꝰ ẽ a deo. Nã si nõ eẽt illuminatꝰ/ terra terram loqueret. Ergo seorsum est gratia dei: seorsum est natura hominis. Modo naturaz hominis interroga Nascit: crescit. vsitata ista hõ dicit. Quid

nouit: nisi terram? De terra humana loq̄tur: humana nouit/humana sapit. Carnalis carnalem estimat: carnaliter suspicat̄. Ecce ē totus homo: Ueniat gr̄a dei: illuminet tenebras illius sicut dicit. Tu illuminabis lucernā meam dñe deus meus illumina tenebras meas. Assumat mentem hūanam: ꝯuertat̄ ad lucem suam: qꝛ incipit iam dicere qđ dicit apl̄s. Non ego aūt sed gr̄a dei mecū ⁊ Uiuo aūt iam no ego: viuit ꝟo ī me christ⁹. Hoc est/ illū oportꝫ crescere/me autē minui. Ergo iohānes qđ ad iohannē ꝑtinet: de terra est ⁊ de terra loquit̄. Si quid diuinū audisti a iohāne: illuminātis ē/ nō recipientis. **Qui de celo venit † supra omnes est: ⁊ qđ vidit et audiuit hoc † testificat̄: et testimoniū eius nemo † accepit.** De celo venit supra oēs est dñs noster iesus christus: de quo supius dictū est. Nemo ascēdit in celum: nisi qui de celo descēdit: filius hoīs qui est in celo. Est sup omēs: ⁊ qđ vidit ⁊ qđ audiuit hoc loquit̄. Habet enī et patrē ipse filius dei: habet ⁊ patrē ⁊ audiuit a patre. Et qđ audiuit a patre q̄d ē? Quis h̄ explicat? qñ lingua mea qñ cor meum sufficere potest: vel cor ad intelligendū vel lingua ad ꝓferendū? Quid ē ꝙ filius audiuit a patre? Forte filius verbum patris audiuit: īmo filius verbum patris est. Uidetis hic quemadmodum fatigetur omnis conatus humanus. Uidetis hic quēadmodū deficiat oīs ꝯiectura pectoris nr̄i: ⁊ oīs intentio mentis caligātis. Audio dicentē scripturā: quia filius h̄ loquitur qđ audiuit a patre. Et rursuꝫ audio dicentē scripturā: quia ipse filius verbum patris est. In p̄ncipio erat verbum: ⁊ verbū erat apud deū: ⁊ deus erat verbuꝫ Nos loq̄mur verba volātia ⁊ trāseuntia. Mox vt sonuerit ex ore tuo verbum tuū: transit: ꝑagit strepitū suū ⁊ transit in silentium. Nunq̄d potes sequi sonū tuū: ⁊ tenere vt stet? Cogitatio tamen tua ꝑmanet et de ipsa cogitatione ꝑmanente dicis mlt̄a verba transeūtia. Quid dicimus frēs mei? deus cum loqueret̄ adhibuit vocem adhibuit sonos: adhibuit syllabas? Si adhibuit ista: qua lingua locutus est? Hebrēa an greca an latīa? Ibi necessarie lingue: vbi distinctio gentiū. Ibi autem nemo potest dicere: illa lingua vel illa lingua locutum esse deum. Cor tuū attende quando concipis verbū qđ dicas. Dicam enim si potuero qđ in nobis attendamus: non vnde illud comp̄hendam⁹. Quando ergo cōcipis verbū quod ꝓferas: rem vis dicere: ⁊ ipsa rei conceptio ī corde tuo / iā verbum est. Nondum ꝓcessit sed iam natum est in corde: ⁊ manet vt ꝓcedat. Attendis autem ad quem ꝓcedat: ⁊ cū quo loquaris. Si latinus est: vocem latinaꝫ q̄ris. Si grecus est attēdis: verba greca meditaris. Si punicus est: attēdis si nosti linguam punicam. Pro diuersitate ergo auditoꝝ diuersas linguas adhibes vt proferas verbum illud/verbum conceptū. Illud autem qđ corde cōcepas: nulla lingua tenebat̄: Cum ergo deus loquens: linguā non quereret: ⁊ genus locutiōis non assumeret: quomodo auditus est a filio/cū ipsum filium sit locutus deus? Quomodo eī tu verbum qđ loqueris in corde habes et apud te ē / ⁊ ipsa conceptio spiritalis est: nam sicut anima tua spiritus est ita ⁊ verbum qđ concepisti spiritus est: nondū enī accepit sonū vt per syllabas diuidat̄: sed manet in conceptiōe cordis ⁊ in speculo mentis: sic deus edidit verbum/hoc est genuit filium. Et tu quidem ex tempore gignis verbum etiaꝫ in corde. deus sine tēpore genuit filiū per quem creauit oīa tēpora: Cum ergo verbum dei filius sit/fili⁹ autem locutus est nobis non verbum suū sed verbū patris: se nobis loqui voluit q̄ verbum patris loquebat̄. Hoc ergo quomodo decuit ⁊ oportuit/dixit iohannes: Quō potuim⁹ nos exposuim⁹. Cui ad cor nondum ꝑuenit dignus de tanta re intellectus: habet quo se conuertat: habꝫ quo se pulset: habet a quo querat: habet a quo petat: habet a quo accipiat. Qui de celo venit supra omnes est: ⁊ qđ vidit ⁊ audiuit hoc testatur: ⁊ testimoniuꝫ eius nemo accepit. Si nemo? vt quid venit. Quorū dam ergo iste nemo est: quidam populus p̄ꝑat⁹ ad irā dei dānādus cū diabolo: horū nemo accepit testīoniū christi Nā si oīno nemo: nullus homo. Quid est qđ sequitur? **Qui autē accepit testimonium eius signauit quia deus verax est?** Certe ergo nemo sicut tu ipse dicis: qui accipit testīoniū eius: signauit qꝛ deus verax est. Responderet fortasse io-

† Alia littera hꝫ super.
† Alia littera hꝫ testat̄.
† Alia littera accipit

hannes interrogatus ⁊ diceret. Noui q̄d dixerim/nemo. Est enim quidaz populus natus ad iram dei: ⁊ ad hoc p̄decognitus. Qui sint enim credituri ⁊ qui non sint credituri: nouit deus. Qui sunt pseueraturi in eo q̄ crediderūt: ⁊ qui sunt lapsuri nouit deus: ⁊ numerati sunt a deo/omnes futuri in vitam eternam: ⁊ nouit iam illum populū distinctum. Et si ipse nouit ⁊ p̄phetas dedit nosse per spiritū suū: dedit et iohāni. Attēdebat ergo iohānes: ñ oculo suo. Nam q̄tum ad ipsum pertinet: terra est ⁊ de terra loquitur: sed in ea spiritꝰ gratia quam accepit a deo: vidit quendā populum impium infidelem: attendens illum in infidelitate sua: ait: Testimoniū eius qui venit ō celo nemo accepit. Quorum nemo? Eoruz qui ad sinistram futuri sunt: Eoruz quibus dicetur. Ite in ignem eternum: qui p̄paratus est diabolo ⁊ angelis eius. Qui ergo accipiunt? Illi q̄ ad dexteraz futuri sunt: illi quibus dicetur. Venite benedicti patris mei: p̄cipite regnum q̄ vobis paratum est ab oriḡie mūdi. Attendit ergo in spiritu diuisionē: in genere autez humano cōmixtionē. Et q̄ nondum locis separatum est: separauit intellectu/sepauit cordis aspectu: ⁊ vidit duos populos: fideliuz ⁊ infidelium. Attendit infideles ⁊ ait. Qui de celo venit sup omnes est: ⁊ q̄ vidit ⁊ audiuit hoc testat̄. Et testimoniū eius nemo accepit. Deinde tulit se a sinistra: ⁊ aspexit ad dexteram: ⁊ secutus ait. Qui accepit testimonium eius signauit: quia deus verax est. Quid est signauit quia deus verax est? Nisi homo mendax est: ⁊ deus verax est. Quia nemo hominū potest dicere q̄ veritatis est: nisi illumine⁊ ab eo qui mentiri non potest. Deus autem verax: christus aūt deus. Vis ꝓbare? Accipe testimonium eius ⁊ inuenies. Qui enī accepit testimonium eius: signauit quia deus verax ē. Quis ipse? Qui ō celo venit ⁊ sup omnes est: Deus verax est. Sed si nondū illum intelligis deum: nonduz accepisti testimoniū eiꝰ: Accipe⁊ signa Presumēt intelligis. Definient agnosc⁹: quia deꝰ verax est. **Quem enim misit deus: verba dei loquitur.** Ipse est deus verax: Et misit illum deus. Deus misit deuz: Jūge ambos: vnus deꝰ. Deus verax missus a deo. De singulis interroga/deꝰ: ⁊ de ambobus interroga/deus. Sunt non singuli deus/⁊ ambo dij: sed singuli quisq̄ deus et ambo deus. Tanta enīz ibi est charitas spiritu ssancti: vt de singulis cum interrogatur: deus tibi respondeat̄. De trinitate cum interrogatur: deus tibi respondeatur Si enim spiritus hominis quando inherz deo/vnꝰ spiritus est: q̄tomagis filius adherens patri: simul cum illo deus est? Audite alterum testimoniū. Nostis q̄ multi crediderunt quando omnia que habebāt ad pedes apostoloꝝ vendita posuerunt: vt distribuere⁊ vnicuiq̄ sicut opus erat. Et de illa ꝯgregatione sanctoꝝ quid dicit scriptura? Erat illis anima vna: ⁊ coꝛ vnum in deum. Si charitas de tot animabus fecit animam vnam: ⁊ de tot coꝛdibus fecit coꝛ vnū: q̄ta est charitas inter patrē et filium? Maioꝛ vtiq̄ potest esse q̄ inter illos homines quibus erat coꝛ vnū ⁊ anima vna. Si ergo multoꝝ fratrum coꝛ vnū ꝓpter charitatem: vna ⁊ multoꝝ fratrum anima ꝓpter charitatem: deus pater ⁊ deus filius dicturus ē/qꝛ duo sunt? Si duo dij sunt: non est summa charitas. Si enim hic tanta charitas est vt animam tuam et animam amici tui vnam animam faciat: q̄ modo ibi non est vnus deus pater ⁊ filius Absit vt hoc sentiat fides non ficta. Proꝛ sus q̄tuz excellat charitas illa: hīc intelligite. Multe anime sunt multoꝝ hominuz et si se diligunt/vna anima est. Sz possunt dici multe anime: possunt dici ⁊ in hominibus: quia non est tanta ꝓiunctio: Ibi aūt vnū deum licet dicas: duos aut tres nō licet vt dicas. Hinc tibi cōmendat̄ supeminentia ⁊ summitas charitatis: tanta vt maioꝛ esse non possit. Quem enim misit deus verba dei loquitur. Hoc vtiq̄ de christo dicebat: vt se ab illo distīgueret. Quid eī ipsum iohannem nonne deus misit? An si ipse dixit: missus suz ante eum: ⁊ q̄ me misit baptizare in aqua? Et de illo dictum ē Ecce mitto angelum meum: qui p̄parabit viam tuam ante te: Nonne ⁊ ipse verba dei loquit̄: de q̄ etiā dictū ē q̄ sit amplius q̄ ꝓpheta? Si ergo ⁊ ipsum deꝰ misit ⁊ verba dei loquit̄: quomodo ad distinctionem de christo: eum dixisse dicimus: quem enim misit deus verba dei loquit̄. Sed vide quid adiungat (Non enim

ad mensuram dat deus spiritum.

Quid est hoc: Non enim ad mensurā dat deus spiritum? Inuenimus quia ad mensuram dat deus spiritum. Audi apostolū dicentem: Fm mensuram donatiōis christi hominibus ad mensuram dat: vnico filio non dat ad mensuram. Quomodo hominibus ad mensuram? Alij quidem datur per spm̄ sermo sapientie: alij sermo scientie/fm eundem spm̄: Alij fides in eodem spū: alij prophetia: alij discretio spirituū: alij genera linguarum: alij interpretatio curationū. Nunquid omnes apostoli? Nunquid omnes ꝓphete? Nunquid oēs doctores? nunquid omnes virtutes? nunqd omēs dona habent sanitatuz? Nunquid omnes linguis loquuntur? nunquid omnes interp̄tant? Aliud habet iste: aliud ille: Et qđ habet iste/ nō habet ille. Mensura est: diuisio quedam donoꝝ est. Ergo hominibus ad mensuram datur: ꝛ concordia ibi vnū corp9 facit. Quomodo aliud accipit manus vt operet. aliud oculus vt videat: aliud auris vt audiat: aliud pes vt ambulet. anima tamen vna est q̄ agit oia: ī mānu vt operet: in pede vt ambulet: in aure vt audiat: ī oculo vt videat. Sic sūt etiam diuersa dona fidelium tanq̄ membris ad mensuram vnicuiq; ꝓpriam distributa. Sed christus qui dat: non ad mensuram accepit. Audi enim adhuc quid sequitur: quia de filio dixerat: non enim ad mēsuram dat deus spirituz. **Pater diligit filium: et omnia dedit in manu eius**

Et adiecit/ omnia dedit in manu eius: vt nosses ꝛ hic qua distinctione dictuz sit/ pater diligit filium. Quare enim pater nō diligit iohannem: ꝛ tamen non omnia dedit in manu eius. Pater non diligit paulum. Et tamen non omia dedit ī mānu eius. Pater diligit filium: sed quomodo pater filium: nō quomodo dns seruū: Quomodo vnicuz: non quomodo adoptatum. Itaq; omnia dedit in manu eius. Quid est omnia? Vt tantus sit filius q̄tus est pater. Ad equalitatē enim sibi genuit eum: cui rapina non esset in forma dei esse equalē deo. Pater diligit filium: ꝛ omnia dedit in manu eius. Ergo cum ad nos pater dignatus est mittere filium: non putemus aliq̄d minus missum q̄ est pater. Pater mittens filium: se alterutrū misit. Manq; putantes adhuc discipuli: quia pater aliquid maiꝰ est q̄ filius: videntes carnem ꝛ non intelligentes diuinitatē: Dixerunt ei. Dne ostende nobis patrem: ꝛ sufficit nobis. Tanq̄ si dicerent: iaz nouimus te: benedicimus te quia nouimus te. Gratias enim tibi agimus quia ostendisti te nobis: sed patrem nondum nouimus. Propterea cor nostrū ardet ꝛ satagit ꝓcupiscentia quadam: sancti videndi patris tui qui te misit. Ipsum nobis ostende: ꝛ nihil amplius a te desiderabimus. Sufficit enim nobis cum ille fuerit demonstratus: quo maior esse non potest. Bona ꝓcupiscētia: bonū desiderium: sed paruus intellectus. Attendens enim ipse dns iesus/ paruus magna querentes/ et seipsum magnū inter paruos/ paruū inter paruos: ait philipo q̄ hoc dixerat vni ex discipulis. Tanto tempe vobiscū sum: et non cognouistis me philipe? Posset ꝫ philipus respondere. Cognouimꝰ te. Sz nunquid diximus tibi: ostende nobis te? Te cognouimus: sed patrem querimus: Subiecit statim. Qui me videt: videt ꝛ patrem. Qui ergo equalis patri missus est: ne eum estimemus ex infirmitate carnis: sed cogitemus maiestatē indutaz carne: ī oppressam carne. Manēs enim deus apud patrem: apud homines factus est homo: vt tu per illū qui apud te factus est homo fieres talis qualis capit deum. Non enim homo potest capere deum. Videre poterat homo hominem: capere deum non poterat. Vnde non poterat capere deuz? qz oculum cordis vnde caperet non habebat Erat autem aliquid intus saucium: ꝛ aliquid foris sanum. Corporis oculos habebat sanos: cordis habebat saucios. Factꝰ est ille homo ad corporis oculum: vt credens in eum qui videri corpaliter potuit: curreres ad eum ipsum videndū quē spū aliter videre non poterat. Tanto tempore vobiscum sum: ꝛ non cognouistis me philipe? Qui me videt: videt ꝛ patrem. Quare illi non illum videbant? Ecce videbant illum: ꝛ patrem non videbant. Videbant carnem: sed maiestas latebat. Qđ videbant discipuli qui amauerunt: viderunt ꝛ iudei qui crucifixerunt. Intus ergo erat totus ille: ꝛ sic intus ī carne: vt apud patrem maneret. Non enim deseruit patrem: quando venit ad carnem. Carnalis

Epđ. iiij.

Johan.

cognitio non capit quod dico. Differat intellectũ: ⁊ incipiat a fide. Audiat qđ seq̃tur. Qui credit in filium: habet vitã eternam. Qui autem incredulus ẽ filio non videbit vitam: sed ira dei manet super eum. Nõ dixit ira dei veniet ad eum: sed ira dei manet super eum. Omnes qui nascuntur mortales: habẽt secum iram dei. Quam iram dei? Quã excepit primus homo adam. Si enim peccauit primus homo: ⁊ audiuit/morte morieris: factus est mortalis ille ⁊ cepim⁹ nasci mortales. cum ira dei nati sumus: Venit inde filius non habens peccatum ⁊ indutus est carne/indut⁹ mortalitate: ⁊ si ille nobiscũ cõmunicauit irã dei/nos pigri sumus cũ illo cõmunicare gratiam dei? Qui ergo nõ vult cõmunicare filium: ira dei manet super eum. Que ira dei? De qua dicit apostolus. Fuimus enim ⁊ nos natura filij ire sicut ⁊ ceteri. Omnes ergo filij ire: quia đ maledicto mortis venientes. Crede ĩ christum factum ꝓpter te mortalem: vt illũ capias ĩmortalem. Quando ergo ceperis eius ĩmortalitatẽ. nec tu eris mortalis. Viuebat/moriebaris: mortuus est vt viuas. Attulit gratiaz dei: abstulit iram dei. Deus bibit mortem: ne mors biberet hominẽ

ph. ij.

Explicit tractatus decimusquartus. Incipit tractatus decimusq̃ntus. Ab eo loco vbi ait. Ut ergo cognouit iesus quia audierunt pharisei quia iesus plures discipulos facit. vsq̃ ad id quod ait: ⁊ mulieri dicebant quia non iam per tuã loquelam credimus. ipsi enim et audiuimus et scimus quia hic est vere saluator mundi.

pitul: iiij
A

Notum est nõ rude est aurib⁹ charitatis vestre euangelistam iohannem velut aquilam volare altius caliginemq̃ terre transcendere: ⁊ lucẽ veritatis firmioribus oculis intueri. Multa enim iam ex euangelio eius per ministerium nostrum dño adiuuante tractata sunt. Ex ordine autem sequitur hec lectio que hodie recitata est. Ea que dicturus sum dño donante sic audituri estis: vt magis recognoscatis q̃ discatis. Non ideo tamẽ pigra debet esse intentio: quia non est cognitio/sed recognitio. Hoc lectum est et hanc lectionem tractandã suscepimus: gestamus ĩ manibus: quod dñs iesus ad puteum iacob/loquebatur cum samaritana muliere. Dicta eniz ibi sunt magna mysteria ⁊ magnarum similitudines rerum: pascentes animam esurientez: reficientes lãguentem. † Dñs autẽ hec cũ audisset cognouisse phariseos qđ pl̃es discipl̃os faceret q̃ iohãnes et pl̃es baptizaret q̃q̃ iesus non baptizaret sed discipuli eius: reliquit iudeam † terram et abijt iterum in galileam. Hinc diutius disputandũ non est: ne ĩmorantes ĩ manifestis: angustias temporis patiamur ad obscura tractanda et aperienda. Utiq̃ dñs si sciret phariseos ita de se cognouisse qđ plures discipulos faceret ⁊ qđ plures baptizaret: vt hoc eis ad salutem valeret sequendi eum vt ⁊ ipsi essent discipuli ⁊ ipsi vellent ab eo baptizari: magis non relinqueret iudeam terram/sed ꝓpter illos maneret ibi. Quia v̄o cognouit eoruz scientiã: simul cognouit ⁊ inuidentiã: quia non ꝓpterea didicerunt vt sequerent̃/sed vt ꝑsequerẽt̃: abijt inde. Poterat quidem ille ⁊ presens ab eis nõ teneri si nollet: non occidi si nollet: qꝛ poterat ⁊ non nasci si nollet. Sed quia in omni re quã gessit vt homo: hoĩbus in se credituris prebebat exemplũ. quia vnusq̃sq̃ seruus dei non peccat si secesserit in aliuz locum videns furorem persequentiũ se/aut querentium in malum animam suam Videret̃ autẽ ibi seruus dei peccare si faceret nisi in faciendo dñs p̃cessisset: Fecit hoc ille magister bonus vt doceret: nõ qđ timeret. Fortassis etiã hoc moueat cur dictum sit: baptizabat iesus plures q̃ iohannes: ⁊ postea q̃ dictũ est baptizabat: subiectuz est: q̃q̃ iesus nõ baptizabat sed discipuli. Quid ergo? falsum dictum erat ⁊ correctũ est: cũ additũ est: q̃q̃ iesus non baptizabat sed discipuli eius? An vtrũq̃ verũ est: quia iesus baptizabat ⁊ non baptizabat? Baptizabat enim quia ipse mũdabat: non baptizabat quia non ipse tingebat. Prebebant discipuli ministerium corporis: prebebat ille adiutoriũ maiestatis. Quando enim cessaret a baptizando: quando non cessat a mũdando? De quo

† Al'. lit. vt g̊ cog̊uit iesus qꝛ audierũt pharisei q̃ iesus pl̃es discipulos fac̃ et baptizat q̃ iohannes
† Alia littera ñ hz terrã

dictum est ab eodem iohanne: per iohannis baptiste personam dicentis. Hic est q̄ baptizat. Ergo iesus adhuc baptizabat: et quousq̄ baptizādi sint/ qui baptizādi sūt: iesus baptizat. Securus homo accedit ad inferiorem minist. ū: Habet enim supiorē magistrum. Sed forte ait aliquis. Baptizabat quidez christus in spiritu: non ī corpore Quasi v̄o alterius dono q̄ illius q̄sq̄ etiā sacram̄to corpalis ⁊ visibil' baptismatis imbuat̄. Vis nosse quia ipse baptizat: non solum spū sed etiaz aqua: Audi apostolum. Sicut christus inquit dilexit ecclesiam suam ⁊ seipsum tradidit ꝓ ea mūdās eam lauacro in verbo: vt exhiberet gloriosam ecclesiā non habentē maculam aut rugam: aut aliquid hmōi. Mundans eam Vñ? Lauacro aque in verbo. Quid ē baptismū christi? Lauacrū aque in verbo. Tolle aquā: non est baptismū. Tolle verbum: ⁊ non est baptismū. Jam enī his per actis: per que puenit ad collocutionē cuz illa muliere videamus. Que restant plena mysterijs: ⁊ grauida sacram̄tis. **O portebat autem inquit eum transire ꝑ † samariam: Venit inquit in ciuitatem samarie que dicitur sychar: iuxta prediū qd̄ dedit iacob filio suo ioseph: Erat autem ibi fons iacob** Puteus erat. Sed omnis puteus fons: nō omnis fons puteus. Vbi ergo aqua d̄ terra manat ⁊ vsui prebetur hauriētib⁹: fons dicitur: Sed si in ꝓmptu ⁊ supficie sit: fons tm̄ dicitur. Si autem in alto ⁊ ꝓfundo sit: ita puteus vocatur: vt fontis nomen non amittat. **Jesus † ergo fatigatus ex itinere sedebat: sic † super fontē: Hora erat quasi sexta.** Jam incipiunt mysteria. Non enim frustra fatigatur iesus: ñ enim frustra fatigatur virtus dei. Nō eniz frustra fatigatur: ꝑ quē fatigati recreātur Nō eī frustra fatigat̄: q̄ d̄serēte fatigamur q̄ pñte firmamur. Fatigat̄ tamen iesus/ et fatigatur ab itinere: et sedet: ⁊ iuxta puteum sedet: ⁊ hora sexta fatigatus sedet. Omnia ista innuūt aliquid ⁊ indicare volunt aliquid: intentos faciunt: vt pulsem⁹ hortantur. Ipse ergo aperiat ⁊ nobis ⁊ vobis: qui dignatus est ita hortari vt diceret Pulsate: ⁊ aperietur vobis. Tibi fatigat⁹ est ab itinere iesus. Inuenimus autez virtutem iesum: ⁊ inuenimus infirmū iesum: fortem ⁊ infirmū. Fortem quia in principio erat verbum: ⁊ verbum erat apud deum: ⁊ deus erat verbum. hoc erat in principio apud deum. Vis videre: quā iste filius dei fortis sit? Omnia per ipsum facta sunt: ⁊ sine ipso factum est nihil: ⁊ sine labore facta sunt. Quid ergo illo fortius: ꝑ quem sine labore facta sunt omnia? Infirmū vis nosse? Verbum caro factum est: ⁊ habitauit in nobis. Foritudo christi te creauit: infirmitas christi te recreauit. Fortitudo christi fecit vt qd̄ non erat esset: infirmitas christi fecit vt qd̄ erat non periret Condidit nos fortitudīe sua: quesiuit nos infirmitate sua. Nutrit ergo ipse infirmus infirmos: tanq̄ gallina pullos suos. Huic enim se similem fecit. Quotiens volui inquit ad hierusalē/ cōgregare filios tuos sub alas tanq̄ gallina pullos suos: ⁊ noluisti. Videtis autem fratres: quēadmoduz gallina infirmet̄ in pullis suis. Nulla eniz alia auis qd̄ sit mater agnoscit̄. Videmus nidificare passeres quoslibet ante oculos nostros: hyrūdines/ ciconias/ columbas q̄ tidie videmus nidificare. Quas nisi quādo in nidis videmus: parentes esse non agnoscimus. Gallina v̄o sic infirmatur ī pullis suis: vt etiam si ipsi pulli non sequant̄ et filios non videas: matrem tamen agnoscas. Ita fit alis demissis/ plumis hyspida voce rauca/ omnib⁹ membris demissa et abiecta: vt quemadmodū dixi vt si etiam filios non videas/ matrem tamen intelligas. Sic ergo infirmus iesus fatigatur ab itinere: Iter ipsius est: caro pro nobis assumpta. Quomodo enī iter habet q̄ vbiq̄ est: q̄ nusq̄ deest? Quo it: aut vñ it? Nisi quia non ad nos veniret/ nisi formam visibilis carnis assumeret? Quia ergo venire ad nos eo modo dignatus est/ vt infirma dei assumpta carne apparerēt: ipsa carnis assumptio est iter ipsius. Ideo fatigatus ab itinere: quid est aliud q̄ fatigatus ī carne? Infirmus in carne iesus: sed noli tu infirmari. In illius infirmitate tu fortis esto Quia qd̄ infirmū est dei: fortius est hominibus. Sub hac rerum imagine adam qui erat forma futuri/ prebuit nobis magnum indicium sacramenti: īmo deus in illo prebuit. Nam ⁊ adam dormiens meruit accipere vxorem/ ⁊ d̄ costa eius facta est vxor:

Ephes. v.

† Alia littera hz mediā.

† Al'. lit. hz ꝯ B

† Al'. lit. habet autem.

† Al'. lit. sup.

Johan. j.

Mat. xxi

j. Corinth.

quō christo in cruce dormiēte futura erat ecclesia de latere eius/de latere. s. dormiē tis: quia ⁊ de latere in cruce pendētis lancea ꝑcusso sacramēta ecclesie ꝓfluxerunt. Sed quare hoc dicere volui fratres? Qr ī firmitas christi nos facit fortes. Magna ibi mago precessit. Potuit deus carnē detrahere homini vnde faceret feminā: ⁊ magis videtur quasi congruere potuisse. Fiebat enim sexus infirmior: ⁊ magis de carne infirmitas fieri debuit q̄ de osse. Ossa enim ī carne firmiora sunt. Non detraxit carnem vnde faceret mulierē: sed detraxit os. Et detracto osse formata ē mulier: ⁊ ī locū ossis caro adimpleta est. Poterat ꝓ osse os reddere: poterat ad faciendā mulierem non costam sed carnem detrahere. Quid igitur significabat? Facta est mulier in costa tanq̄ fortis: factus est adam in carne tanq̄ infirmus. Christus ē ⁊ ecclesia Illius infirmitas: nostra ē fortitudo: Quare ergo hora sexta? Qr etate seculi sexta. Computa in euāgelio tanq̄ vnā horā: vnā etatem ab adam vsq̄ ad noe: Secundam a noe vsq̄ ad abraam. Tertiam ab abraā vsq̄ ad dauid: Quartam a dauid vsq̄ ad trāsmigrationē babylonis. Quintā a trāsmigratione babylonis vsq̄ ad baptismuz iohannis: Inde sexta agitur. Quid miraris? Venit christus: ⁊ humiliādo se venit Ad puteum fatigat⁹ venit: quia infirmaz carnem portauit. Hora sexta: quia etate seculi sexta. Ad puteū: qr ad ꝓfunditatē huius habitatiōis nostre. Unde dicitur ī psalmis. De ꝓfundis clamaui ad te dñe. Sedit. vt dixi quia humiliatus est. Et venit mulier: forma ecclesie: non iam iustificate sed iustificāde. Nā hoc agit sermo. Venit ignara: inuenit eum: ⁊ agitur cū illa. Videamus: Quid videamus? Quare venit mulier ꝺ samaria haurire aq̄m Samaritani ad iudeoꝝ gentem non pertinebant: alienigene fuerunt: q̄uis vicinas terras incolerent. Longum est originē samaritanoꝝ retexere: ne nos multa teneāt et necessaria non loquamur. Sufficit ergo vt samaritanos inter alienigenas deputemus. Et ne hoc audaci⁹ me arbitremī dixisse q̄ verius: Audite dñz iesum: quid dixerit de illo samaritano vno de decem leprosis quos mūdauerat: qui solus redijt vt gratias ageret. Nonne decem mūdati sunt: ⁊ nouem vbi sunt? Non erat alius q̄ rediret ⁊ daret gloriam deo: nisi alienigena iste. Pertinet ad imaginē rei qꝺ ab alienigenis venit ista mulier: que typum gerebat ecclesie. Ventura erat ecclesia ꝺ gētibus: alienigena non de genere iudeorū. Audiamus ergo in illa nos: ⁊ in illa agnoscamus nos: ⁊ in illa gratias deo agamus pro nobis. Illa enim figura erat non veritas: quia ⁊ ipsa premisit figuram ⁊ facta ē veritas. Nam credidit in eum: qui de illa figuram nobis ꝑtēdebat. Venit ergo haurire aquam. Simpliciter venerat haurire aquam: sicut solent vel viri vel femīe. Dicit ei iesus. Da mihi bibere. Discipuli enim eius abierant in ciuitatē vt cibos emerent: Dicit ergo † mulier illa samaritana. Quomodo tu cum sis iudeus bibere a me poscis que sum mulier samaritana? Non enim coutuntur iudei samaritanis Videtis alienigenam. Oīno vasculis eorum iudei non vtebant̄: ⁊ quia ferebat mulier secum vasculū vnde aquam haurirz: eo mirata est quia iudeus petebat ab ea bibere: qꝺ non solebant facere iudei. Ille autem qui bibere querebat: fidem ipsius mulieris sitiebat. Deniq̄ audi quis petat bibere. Respondit iesus ⁊ dixit ei. Si scires donū dei ⁊ quis est q̄ dicit tibi da mihi bibere: tu forsitan petisses ab eo ⁊ dedisset tibi aquā viuam. Petit bibere ⁊ ꝓmittit bibere. Eget quasi accepturus: ⁊ affluit tanq̄ saciaturus. Si scires inquit donū dei. Donū dei est spiritussanctus. Sed adhuc mulieri recte loquitur: ⁊ paulatim intrat in cor. Fortassis iam docet. Quid enim ista hortatione suauius ⁊ benignius? Si scires donum dei ⁊ scires quis est qui dicit tibi da mihi bibere: tu peteres ⁊ daret tibi aquaz viuam. Hucusq̄ suspendit. Viua aq̄ dicitur vulgo: illa que de fonte exit. Illa eniz que colligit̄ ꝺ pluuia in lacunas aut cisternas/aqua viua non dicitur. Et si de fonte manauerit ⁊ in loco aliquo collecta steterit nec ad se illꝺ vnde manabat admiserit sed irrupto meatu tanq̄ a fontis tramite separata fuerit: non dicitur aqua viua. Sz illa aqua viua dicitur: que manans excipitur. Talis aqua erat ī illo fonte. Quid

† Al. ei.

ergo ꝓmittebat qō petebat: Tū mulier suspensa † ait. Dñe neq; in quo hauriasbabes: ⁊ puteus altꝰ ē: Videte quō intellexerit aquā viuā: aquā. s. q̄ erat in illo fonte. Tu mihi vis dare aquā viuā et ego fero vnde hauriā: ⁊ tu nō fers. Aq̄ viua hic ē: quō mihi datur? es? Aliud intelligens ⁊ carnaliť sapiens/q̄dāmō pulsat: vt apiat mgr̄. Pulsabat ignorātia non studio. Adhuc miserāda nondū instruenda. Dicit aliq̄d euidentiꝰ dñs: de illa aq̄ viua. Dixerat enī mulier. **Nunquid tu maior es patre nostro iacob q̄ dedit nobis puteū ⁊ ipse ex eo bibit et filij eius ⁊ peccora eius.** De hac aqua viua dare mihi nō potes: qm̄ hauritoriū nō habes. forte aliū fontez ꝓmittis. Patre nostro melioꝛ potes esse: q̄ hūc puteum fodit/⁊ ipse cuz suis vsus est eo. Dominus ergo dicat: quid dixerit aquā viuā. Rñdit ihesus ⁊ dixit ei. **Omnis qui † biberit ex hac aq̄: sitiet iterū. Qui aūt biberit ex aq̄ quā ego dabo ei: nō sitiet i eternū. Sed aq̄ quā ego dabo ei: fiet i eo fons aque saliētis in vitam eternam.** Aptius locutꝰ ē dñs fiet in eo fons aque salientis in vitam eternam. Qui biberit de aqua ista non sitiet i eternū. Quid euidentiꝰ quia nō aquā visibilē sed inuisibilē ꝓmittebat? Quid euidentius quia non carnaliť sed spūaliť loquebať? Adhuc tamen illa mulier carnez sapit/delectata est non sitire: ⁊ putabat ꝑ fm carnem ꝓmissum sibi esse a dño. Qđ q̄dem fiet: sed in resurrectiōe mortuoꝛ. Jā hoc volebat illa. Dederat enī deus aliq̄ seruo suo helie: vt per q̄draginta dies nec esuriret nec sitiret. Qui hoc potuit dare p q̄draginta dies: non potuit dare semper? Suspirabat enī illa/nolens indigere/nolens laborare assidue venire ad illum fontem: onerari pondere quo indigentia supleret: ⁊ finito qđ hauserat rursus redire cogebať. Et quotidianꝰ ei fuit iste labor: quia indigentia illa reficiebať non extinguebatur. Delectata ergo tali munere: rogabat vt aquam ei viuaz daret. Verūtamen non ꝓteream?: qm̄ dñs spūaliť aliq̄d ꝓmittit. Quid est qui biberit ꝺ aqua hac sitiet iterū? Et verū est fm hanc aquam: Et vez est fm qđ significabat illa aq̄. Etenim aqua in puteo/voluptas seculi est in ꝓfunditate tenebroſa. Hinc eam hauriunt boues: hydria cupiditatū. Cupiditate q̄ppe proni submittunť vt ad voluptatē haustam de ꝓfundo ꝓueniant: ⁊ fruunť voluptate p̄cedente ⁊ premissa cupiditate. Mā qui non p̄miserit cupiditatē: peruenire non potest ad voluptatē. Pone ergo hydriaz cupiditatē: ⁊ aquā de ꝓfundo voluptatē Cum ꝓuenerit quisq; ad voluptatē seculi huius: cibus est/potus est/lauacrū est: spectaculū est/ꝓcubitus est. Hunq̄d non iterum sitiet? Ergo de hac aqua qui biberit iterū inquit sitiet. Si autem accepit a me aquam: non sitiet in eternū. Saciabimur inquit in bonis domus tue. De qua ĝ aq̄ datur? est. nisi de illa aqua de qua dictuz est/apud te est fons vite. Nam quō sitient qui inebriabunť ab vbertate domus tue? Promittebat ergo saginam quandā ⁊ saccietatem spūssancti: ⁊ illa nondū intelligebat. Et non intelligens: quid rñdebat? **Dixit ad eum mulier. Dñe da mihi hāc aquā vt nō sitiā: neq; veniam huc hanrire.** Ad laborē indigentia cogebat: ⁊ laborē infirmitas recusabat. Vtinam audiret: venite ad me omnes qui laboratis ⁊ onerati estis: ⁊ ego vos reficiam Hoc enī ei dicebat ihesus vt iam non laboraret: sed illa nōdū intelligebat. Dēiq; volens vt intelligeret: **dicit ei ihesus. Vade voca virū tuū: ⁊ veni huc.** Quid est: voca virū tuū ⁊ veni huc? Per vir̄ suum ei volebat aquā illā dare. An q̄ intelligebat: p virū suū eam volebat docere? Forte quō ait apl's de mulieribꝰ: si q̄d autem discere vc lunt /domi viros suos interrogent. Sed ibi dicit: domi viros suos interrogent: vbi non est ihesus/qui doceat. Deniq; dicit mulieribꝰ quas ꝓhibebat apl's loqui in ecclesia. Cū vo ipse dñs aderat: et p̄sens p̄senti loq̄bať: q̄d opus erat vt p virum eius ei loqueret? Hunq̄d p virum suū loquebať marie sedenti ad pedes suos ⁊ excipiēti verbum suū: q̄n martha circa multū ministeriū etiā de sororis felicitate occupatissima murmurauit? Ergo fratres mei audiam? ⁊ intelligam?: qđ ait dñs voca virū tuū mulieri. Forte enī ⁊ animose dicit: voca virū tuū. Queram? ⁊ de viro anime. Cur iam non ipse dñs vir animeverus est? Assit intellect?: quō qđ dicturi sumus vir̄ capitur nisi ab intentis. Adsit

† Text? habet dic ei mulier

† Prem̄mitť iste tex. Vsq; hēs aquaz viuam:

† Alia lra bibit ex aqua.

† Al'. dic

ergo intellect⁹ vt capiaſ: ⁊ ipſe intellectuſ erit fortaſſe vir anime. Videſ ergo ieſus qz mulier nō intelligebat. Jdeo enī neſciſ qō dico: qz intellect⁹ tuus nō adeſt. Loq̄r ego ſm ſpiritum/tu audis ſm carnē. Nec loq̄r nec advoluptatē aurīū p̄tinēt: nec ad oculos nec ad olfactū/nec ad guſtuz/ nec ad tactū. Abente ſola capiunt: intellectu ſolo hauriūt. Jlle intellect⁹ nō tibi adeſt quō capis qō dico: Voca virū tuū: p̄ſenta intellectū tuū. Quid eſt enī aīam habere? Non eſt magnū: Nam ⁊ pecus habet. Unde tu melior? Quia intellectū habes qō pecus nō habet. Quid ē ergo voca virum tuū? Nō me capis: non me intelligis. De dono dei tibi loquor: tu aūt ſm carnē cogitas. ſm carnē ſitire non vis: ego ſpīū alloquor. Abſens ē intellect⁹ tuus: voca virū tuū. Nolite fieri ſicut equus ⁊ mulus in q̄bus non eſt intellect⁹. Ergo frēs mei animā habere ⁊ intellectū non habere: ꝫ ē non adhibere: nec ſm intellectū viuere: beſtialis eſt vita. Eſt enī in nobis qōdaz beſtiale quo in carne viuim⁹: ſed intellectu regendū eſt. Motus enī anime ſm carnez ſe mouentis: ⁊ in delitias carnales īmoderate defluere cupientis: regit deſup intellectus. Qui debet dici vir: q̄ regit an q̄ regitur? Proculdubio cum ordinata vita ē: intellectus animā regit ad ipſam animaz ptinens: Non enī aliq̄d aliud eſt q̄ anima Sed aliquid anime eſt intellect⁹. Quō nō aliquid aliud q̄ caro eſt oculus: ſed aliquid carnis eſt oculus. Cum aūt aliquid carnis ſit oculus/ cetera tamē mēbra carnalia luce pfundi poſſunt/lucem ſentire ñ poſſunt: ſolus ea oculus ⁊ pfundit ⁊ pfruitur:. Sic ī aīa nra q̄ddā ē qō intellect⁹ vocatur. Ipſum anime qō intellectus et mens dicit: illuminaſ luce ſuperiore. Jaz ſuperior? illa lux qua mens illuminaſ humana: deus eſt. Erat enī verū lumē: qō illuminat oēm hoīem venientē in hūc mūdū. Talis lux chriſtus erat: talis lux cū mulie re loquebaſ. Et ī illa intellect⁹ nō aderat qui illa luce illuminareſ: nec tantū pfundereſ/verumetiā fruereſ. Ergo dñs tanq̄ diceret: illuſtrare volo ⁊ nō adeſt quem: Voca inquit virū tuū: adhibe intellectū per quē docearis/quo regaris. Ergo ꝫſtitue aīaz excepto intellectu tanq̄ feminā: intellectū aūt habere tanq̄ virū. Sz iſte vir non bene regit feminā ſuam: niſi cuz a ſuperiore regitur. Caput enī mulieris vir: caput autem viri chriſtus. Loquebaſ caput vir cū femina: ⁊ non erat vir. Et tanq̄ diceret dñs/adhibe caput tuū: vt ille ſuſcipiat caput ſuū: ergo voca virū tuū ⁊ veni huc: id eſt. adeſto: preſens eſto. Velut enī abſens es: dum nō intelligis p̄ſentis vocē veritatis. Preſens eſto /ſed noli ſola: cuz viro tuo adeſto. Et adhuc illa nondū advocato illo viro non intelligit: adhuc carnē ſapit: abſens ē enī vir. † Non habeo inquit virum. Et dñs ſequit: ⁊ myſteria loquit. Intelligas reuera iſtā mulierē non habuiſſe tūc virū: ſed vtebaſ neſcio q̄ non legitimo viro/adultero magis q̄ viro

(Et † ⁊ dñs ei. Bñ dixiſti: quia nō habeo virū. Uñ ergo tu dixiſti voca virū tuū Et audi qz bñ nouit dñs non eam habere viruz: dicit ei ⁊ cetera. ne forte putaret ideo dixiſſe dñz/ bñ dixiſti qz non habeo virū: qō ꝫ a muliere didicerit: nō qō ipſe iſtud diuinitate cognouerit: audi ali quid qō ñ dixiſti. Quinq; enī viros habuiſti: ⁊ † iſtū quē habes nō eſt vir tuus. Hoc vere dixiſti. Itez cogit ō iſtis q̄nq; viris ſubtili⁹ aliq̄d perſcrutari. Multi quippe intellexerūt non q̄dem abſurde nec v̄ſq; quaq; improbabiliter: q̄nq; vi viros mulieris huius/q̄nq; libros moyſi. Utebaſ enī eis ſamaritani: ⁊ ſub eadem lege erant. Nam inde illis ⁊ circūciſio inerat. Sed quō anguſtat nos qō ſequit: et nunc quē habes nō eſt vir tuus: videſ mihi facili⁹ nos poſſe accipe q̄nq; viros priores anime/q̄nq; ſenſus corporis eſſe. Quā do enī quiſq; naſcit: anteq̄ vti poſſet mēte atq; ratione: non regit niſi ſenſib⁹ carnis Anima in puero paruo/qō audit/qō videtur/qō olet /qō ſapit: qō tactu ſentit: ꝫ appetit aut fugit: Appetit quicquid mulcet: fugit q̄cq̄d offendit. Hos enī q̄nq; ſenſus mulcet voluptas: offendit dolor. Scōm hos q̄nq; ſenſus tanq̄ q̄nq; viros/priuſ vi uit anima: quia iſtis regitur. Quare autez viri dicti ſunt? Quia legitimi. A deo quip pe facti: ⁊ a deo donati anime. Infirma ē adhuc que iſtis q̄nq; ſenſib⁹ regitur: ⁊ ſub iſtis q̄nq; viris agit. At vbi venerit ad an nos exercende rationis: ſi eā ſuſcepit optima diſciplina ⁊ doctrina ſapientie: q̄nq; illis viris ad regendū non ſuccedit/niſi vir

Text⁹ hz re ſpōdit ei mulier ⁊ dixit.

E

Text⁹ hz dicit ei ieſus.

† Al'.nunc.

ſ. Corint. xj.

verus legitimus ⁊ illis melior: ⁊ qui melius regat ⁊ qui ad eternitatē regat: ad eternitatē excolat: ad eternitatē instruat. Nā isti q̄nq̄ sensus non ad eternitatē nos regunt: sed ad ista tempalia vel appetēda vl̄ fugienda. Ubi v̄o intellectus sapiētia imbutus regere ceperit animā: scit iam nō solum fugere foueam ⁊ ambulare in equali qd̄ oculi ostendūt anime infirme: nec tantum canoras voces suauiter audire dissonasq̄ repellere/vel blandis odorib⁹ delectari: putoresq̄ respuere: aut dulcedīe capi: aut amaritudine offendi: aut lenib⁹ mulceri ⁊ asperis ledi. Ista enī omīa infirme anime sunt necessaria. Quid ergo regiminis adhibetur ꝑ illū intellectū? Non alba et nigra discretur⁹ est: sed iusta ⁊ iniusta: bona ⁊ mala: vtilia ⁊ inutilia: castitatē et impudicitiā: hanc ⁊ illam: illam vt amet: istam vt vitet: charitatē ⁊ odiū: vt diligat charitatē ⁊ vitet odium: in hac vt sit: in illo vt non sit. Hic vir q̄nq̄ illis viris in ista muliere nō successerat. Ubi enī nō succedit ille: error dñat̄. Nā cum ceperit anima capax esse rationis: aut a sapiente mente regitur: aut ab errore. Sed error nō regit sed ꝑdit. Post istos ergo q̄nq̄ sensus mulier illa adhuc errabat: ⁊ error eam ventilabat. Error aūt iste non erat legitim⁹ vir sed adulter. Ideo ei dñs ait. Bene dixisti: quia non habeo vir̄. Quiq̄ eī in viros habuisti. Quinq̄ te sensus carnis p̄mo rexerunt: venisti ad etatē vtende ratiōis nec ad sapientiā ꝑuenisti: sed in errorē incidisti. Ergo post illos q̄nq̄ viros iste quē habes: non est tuus vir. Et quid erat si vir ñ erat nisi adult̄? Uoca inquit. Uoca itaq̄ non adulterū sed virum tuū: vt intellectu me capias/non errore d̄ me aliquid falsum sapias. Adhuc enī errabat mulier q̄ aquā illam cogitabat: cum iam dñs de spūsancto loqueretur. Quare errabat nisi q̄ adulterum non virum habebat? Tolle ergo istum adulterum qui te corrumpit: ⁊ voca virum tuū. Uoca ⁊ veni: vt intelligas me.

† Al. video quia

Dicit ei mulier. Dñe † vt video propheta es tu. Tunc cepit venire vir: non dū plenevēit: ꝓphetā dñm putabat. Erat quidem ⁊ ꝓpheta. Nam d̄ seipso ait. Nō est ꝓpheta sine honore: nisi in patria sua.

Deut. xviij.

Item de illo dictum est ad moysen. Prophetam eis suscitabo de fratrib⁹ eor̄: similem tui. Similem scilicet ad formam carnis: non ad eminentiā maiestatis. Ergo inuenimus dñm iesum dictum ꝓphetā. Proinde non multū errat mulier ista. Uideo inquit quia ꝓpheta es tu. Incipit vocare virum: adulterū excludere: video q̄ propheta es tu: ⁊ incipit querere qd̄ illam solet mouere. Contentio quippe fuerat int̄ samaritanos ⁊ iudeos: quia iudei in templo a salomone edificato adorabant deū. Samaritani longe inde positi non ī eo adorabant: Et iudei meliores se esse iactabant quia in templo adoradāt deum: Nō enim coutuntur iudei samaritanis: q̄ dicebant eis. Quomodo vos iactatis ⁊ ideo vos meliores nobis esse perhibetis: quia templum habetis qd̄ nos non habemus? Nunquid patres nostri qui deo placuer̄t in illo templo adorauerūt? Nonne ī monte isto adorauerunt vbi nos sumus? Melius ergo nos inquiūt in hoc monte deū rogamus: vbi patres nostri adorauerunt. Contendebant vtiq̄ ignari quia virū nō habentes: illi pro templo: illi pro mōte inflabantur aduersus inuicem: Dñs tñ modo quid docet mulierem: tanq̄ cuius vir ceperat presens esse. ¶ Dicit ei iesus. Mulier crede mihi. Ueniet enī ecclesia sicut dictum est in canticis canticoruz: veniet ⁊ pertransiet: Ab initio fidei veniet vt pertranseat: ⁊ pertransire non potest nisi ab initio fidei. Merito etiam presente viro: audit mulier: crede mihi. Iam enim est in te qui credat quia presens est vir tuus. Cepisti adesse intellectu quando me ꝓphetam appellasti. Mulier crede mihi: quia nisi credideritis non intelligetis. Ergo mulier crede mihi quia veniet hora: quando neq̄ ī monte hoc neq̄ ī hierosolymis adorabitis patrem. Uos adoratis quod nescitis: nos adoramus qd̄ scimus: quia salus ex iudeis est. Sz † veniet hora. Qñ Et nunc est. Que ergo hora? Quando veri adoratores adorabūt patrem: in spiritu ⁊ veritate. Non ī mōte isto: non in templo isto: sed in spiritu et veritate. Nam ⁊ pater tales querit q̄ adorent eū. Quare pater tales querit qui adorent eum: non in monte non in templo: sed in spiritu ⁊ veritate? Spiri-

† Al. ven

tus est deus. Si corpus essz deus: oportebat eum adorari in monte: quia corporeus mons. Oportebat eum adorari in templo: quia corporeū est templū. Spiritus ē deus: et eos qui adorant eum in spiritu z veritate oportet adorare. Audiuimus z manifestum est: foris eramus. intro missi sumus. Q si inuenirem dicebaſ montem aliquem altum z solitariū. Credo enim quia in alto est deus: magis me exaudit in alto. Quia in mōte es: ppinquū te do putas: z cito te exaudiri/q̄si de proximo clamantem. In excelsis habitat: sed
cxxxviij. humilia respicit. Prope est dñs. Quibus? Forte altis? his qui obtriuerūt cor. Altra res est: z in altis habitat z humilibus ppinquat. Humilia respicit: excelsa autē a longe cognoscit. Superbos longe videt: eo illis minus ppinquat: quo sibi videntur altiores. Querebas ergo montez: descende vt attingas. Si ascendere vis ascende: noli montem querere. Ascensiones inquit in corde eius. Hoc psalmus dicit: in cōuallē plorationis. Conuallis enim humilitatem habet: ergo intus age totuz. Et si forte queris aliquem locum altum: locū sanctum: intus exhibe te templū deo. Templum enim dei sanctum est: qđ estis vos. In templo vis orare: in te ora. Sed prius esto templum dei: quia ille in templo suo exaudiet orantem. Venit ergo hora et nunc est: quando veri adoratores adorabunt patrem in spiritu z veritate. Nos adoramus qđ scimus: vos adoratis qđ nescitis: quonaim salus ex israel est. Altum ded t iudeis: Sed noli istos reprobos accipere. Parietem illum accipe cui adiunctus est alius: vt pacati in lapide angulari qđ est christus copularentur. Vnus enī paries a iudeis: vnus a gentibus. Longe a se isti parietes: sed donec in euangelio piungantur. Alienigene autem hospites erant z peregrini a testamento dei. Scōm hoc ergo dictum est: nos adoramus qđ scimus. Ex persona quidem iudeoruz dictū est sed non omniū iudeoz: Non reprobo rum iudeoz sed de quibus fuerant apostoli: quales fuerunt pphete: quales fuerunt illi omnes sancti: qui omnia sua venderunt: z precia rerum suaruz ad pedes apostolorum posuerunt. Non enim repulit deus plebem suam quā presciuit. Audiuit hoc mulier ista z addidit. Jam dudū prophetam dixerat. Vidit talia dicere eū cum quo loquebatur que iam plus essent q̄ pphēta: z quid respondit videte. Dic ei mulier. Scio quia messyas veit: qui dicitur christus. Cum ergo venerit: ille omnia nobis t demōstrabit. Quid est hoc? Modo inquit de templo contempto contendunt iudei: z nos ō monte contendimus. Cum ille venerit et montē contemnet z templum euertet: docebit nos iste omnia vt in spiritu z veritate nouerimus adorare. Sciebat enim quis eam posset docere: sed iam docentem nōdum agnoscebat. Jaz ergo digna erat cui manifestaret. Messyas autem vnctus est. vnctus grece christus est: hebraice messyas est. Vnde z punice /messe dicit vnge. Cognate quipe sunt lingue iste z vicine: hebraica/punica z syra. Ergo dicit ei mulier. Scio quia messyas venit: qui dicitur christus. Cum ergo venerit: ille nobis annunciabit omnia. Dicit ei ieſus. Ego sum qui loquor tecum. Vocauit ergo virum suum. Factus est vir eius caput mulieris: factus est christus caput viri. Jā mulier ordinatur in fide: z regitur bene victura. Postea q̄ audiuit hoc: ego suz qui loquor tecum. Jam vltra quid diceret: qñ dñs ieſus manifestari voluit mulieri cui dixerat crede mihi. Et continuo venerunt discipuli eius z mirabantur: quia cuz muliere loquebatur: quia querebat pditam qui venerat querere qđ perierat. Hoc enī illi mirabāt: bonū enī mirabant: non malum suspicabant. Nemo tamē dixit q̄d queris: aut q̄d loqueris cū ea Reliqt ergo mulier hydriam suam. Mulier audito: ego sum q̄ loquor tecū: z recepto in corde christo domino: q̄d faceret nisi iam hydriā dimitteret z euāgelizare curreret: Proiecit cupiditatē: z pperauit annūciare veritatē. Discant qui volunt euangelizare: z pperent hydriam ad puteum. Recordamini quid superius dixerim de hydria. vas erat vnde aqua hauriebatur: Greco noie apellatur hydria: q uomō grece hydor aqua dicitur: tanq̄ si aquariū diceret. Proiecit ergo hydriā suā: que iam ñ vsui sed oneri fuit. Auida quipe desiderabat aq̄ illa sa

t Al. ānūcia bit.

ciari: ⁊ vt nũciaret christũ onere abiecto
† Al'. ⁊ abijt in ciuitatem † cucurrit ad ciuitatẽ ⁊ dicit illis hominib⁹. Venite ⁊ videte hominez q̃ dixit mihi oĩa quecũq; feci. Pedetentim: me illi q̃si irascerent ⁊ psequerent.
† Al'.lit.non habet non † Al'.ergo † Al'.interea Venite ⁊ videte hoiez: qui dixit mihi oĩa quecũq; feci. Nunq̃d † nõ ipse ẽ christus? Exierũt † de ciuitate: ⁊ veniebant ad eũ. † Et rogabãt eũ discipuli dicẽtes. Rabbi mãduca. Jerant enĩ emere cibos ⁊ venerãt. Jlle aũt dixit
† Al'.eis † Al'.nescitis † Ego habeo cibum mãducare: quẽ vos nõ † scitis. Dicebant ergo discipuli ad inuicẽ. Nunq̃d aliquis attulit ei mãducare? Quid mix si mulier illa nõ intelligebat aquã? Ecce discipuli non intelligũt escam. Audiuit autem cogitatiões illoz ⁊ iam instruit vt magister: non p circũitũ sicut ⁊ illam cuius ad huc virũ requirebat: sed iam apte. † Tex. hz dixit eis iesus † Non ponit hic iste text⁹ vt pficiã op⁹ eius Meus inq̃t cibus ẽ: vt faciã volũtatez eius q̃ misit me † Ergo ⁊ pot⁹ ipse erat in illa muliere: vt faceret volũtatẽ ei⁹ qui miserat eũ. Jdeo dicebat: sitio: da mihi bibere. ſ. vt fidem in ea opareť ⁊ fidẽ eius biberet: ⁊ eam in corpus suũ trajiceret. Corpus enĩ eius ecclesia: ergo ipse est inq̃t cibus meus: vt faciã voluntatẽ eius qui misit me. Nonne vos dicitis q̃ adhuc q̃ttuor mẽses sunt: ⁊ messis venit? Jn opus feruebat: ⁊ oparios mittere disponebat. Clos q̃ttuor menses computatis ad messem: ego vobis aliã messem albaz ⁊ paratam ostẽdo. Ecce dico vobis. Leuate oculos vr̃os ⁊ videte: † quia iam albe sunt regiões ad messem: Ergo messores missurus est. † Jn hoc ei verbũ verũ: quia ali⁹ ẽ q̃ metit: ali⁹ est q̃ seminat: vt q̃ seminat simul gaudeat ⁊ q̃ metit. Ego misi vos metere: qđ vos nõ laborastis. Alij laborauerãt: ⁊ vos in † laborẽ eoz introistis. Quid ergo? Messores misit non seminatores. Quo messores? Ubi iam alij laborauerũt. Nam vbi iam laboratũ ẽ vtiq; seminatũ erat: ⁊ qđ seminatũ erat iam maturatũ factũ erat: falcẽ ⁊ triturã desiderabat Quo ergo erãt messores mittẽdi? Ubi iã pphete p̃dicauerãt: ipsi enĩ seminatores. Nam si ipsi nõ seminatores: vñ ad illã mu-
† Al'. regiones qz albe sunt iam † ibi trãsilit ille tex. ⁊ q̃ metit mercedem accipit et cõgregat fructũ in vitam eternã: post quẽ sequit in alia lra: vt ⁊ q̃ seminat simul gaudeat ⁊ q̃ metit
† Al'.laborez

lierẽ puenerat/ scio qz messyas venit? Jã ista mulier fruct⁹ matur⁹ erat: ⁊ erãt albe messes ⁊ falcẽ querebãt. Nisi vos quoq; metere qđ nõ seminastis. Alij seminauerunt et vos in laborez eoz introistis. Qui laborauerũt? Ipse abraã ysaac iacob. Legite laborez eoz. Jn oĩbus laboribus eoz pzophetia christi: ⁊ iõ seminatores. Moyses et ceteri patriarche ⁊ oẽs pphete: q̃ta ptulerunt in illo frigore q̃ seminabãt. Ergo iaz in iudea messis parata erat. Merito ibi tanq̃ matura seges fuit: q̃ tot hominum milia/ p̃cia rerũ suarũ afferebãt: ⁊ ad pedes apl'oz ponẽtes expeditis humeris a sarcinis secularib⁹/ christũ dñm sequebantur. Vere matura messis. Quid inde factũ est? De ipsa messe electa sunt pauca grana ⁊ seminauerũt orbẽ terrarũ: ⁊ surget alia messis que in fine seculi metẽda ẽ. De ista messe dicit. Qui seminãt in lachzymis in gaudio metẽt: Ad istam ergo messem: ñ apli sed angeli mittent. Messores inquit angeli sunt. Jsta ergo messis crescit int̃ zizaniã: ⁊ expectat purgari in fine. Jlla vo messis iam matura erat quo pri⁹ missi sunt discipuli: vbi pphete laborauerũt. Sz tamen frẽs videte q̃d dictũ sit. Simul gaudeat: ⁊ qui seminat ⁊ q̃ metet. Disparis tẽ poris laborez habueŕt apli ⁊ pphete: sed gaudio pariť pfruent. Mercedẽ simul accepturi sunt vitam eternam. Ex ciuitate autem illa multi crediderũt in eum samaritani propter sermonem ei⁹ non ppter verbum mulieris testimoniũ phibentis: quia dixit mihi oĩa quecũq; feci. Cũ veniss̃ent † ad eu⁹ samaritani rogauerũt vt † apd eos maneret. ⁊ mãsit ibi duos dies Et multo plures crediderũt propter sermonẽ eius: Et mulieri dicebant. quia nõ ppter tuam loquelam credimus: ipsi enĩ † nos audiuimus ⁊ scimus: quia hic est vere salutor mũdi. Et hoc paululũ aĩaduertendũ est: quia lectio termiata est. Mulier pma nũciauit ⁊ ad mulieris testimoniũ crediderũt samaritani: ⁊ rogauerunt eum vt apud eos maneret ⁊ mansit ibi biduo: et plures crediderunt. Et cu⁹ credidiss̃ent dicebant mulieri. Non iam ppter verbu⁹ tuũ credimus: sed ipsi cognouimus ⁊ sci-
† Alia lra hz hec ver
† Al'. erg ad illum † Al'.ibi
† Alia lit ra nõ hz n

mus/quia hic est vere saluator mūdi. Primo per famaz/ postea per p̄sentiā. Sic agitur hodie cum eis qui foris sunt ⁊ nondū sunt christiani: christus nunciat̄ ꝑ christianos amicos: tanq̄ illa muliere: hoc est: ecclesia annūciāte. Ad christum veniūt: credunt per istam famaz: manet apud eos biduo: hoc est: dat illis duo precepta charitatis: ⁊ multo plures ⁊ firmius credunt: q̄modo vere ipse est saluator mundi.

Explicit tractatus q̄ndecimus. Incipit tractatus sedecimus. Ab eo loco vbi ait. Post duos autem dies exijt inde ⁊ abijt in galileam. vsq̄ ad id qd̄ ait. Quia illa hora erat in q̄ dixit iesus: filius tuus viuit ⁊ credidit ipse ⁊ dom⁹ ei⁹ tota.

Hodierna euāgelij lectio/hesterne diei seq̄tur lectionē: que ad disputandum nobis ꝓponit̄. In qua q̄dem sensus non sunt inuestigatiōe difficiles: sed digni p̄dicatione: digni āmiratiōe et laudatione. Proinde locum istum euāgelij cum cōmendatione cōmemoremus: potius q̄ cum difficultate tractemus: Abijt enim iesus post biduū qd̄ fecerat in samaria in galileā: vbi nutritus erat. Secut⁹ autem euangelista ait: Ipse enim iesus testimoniū ꝑhibuit: quia ꝓpheta in † patria sua honorē non habet. Non ꝓpterea post biduū de samaria discessit iesus: quia honorē in samara nō habebat. Non enim samaria patria ipsi⁹ erat sed galilea. Cum ergo istam deseruissz taz cito ⁊ ad galileā venisset vbi nutrit⁹ erat sicut testat̄ qr ꝓpheta in patria sua honorem nō habet. Magis videret̄ attestari potuisse qr ꝓpheta in patria sua honorē nō habet. si ꝯtemneret ꝑgere in galileā: ⁊ ī samaria remāsisset. Intendat ergo charitas vestra insinuatū nobis non modicū sacramentū: suggerēte dño ⁊ donāte qd̄ loq̄r. Questionē ꝓpositaz cognouistis: solutionem eius exq̄rite. Sed repetam⁹ ꝓpositionem: vt solutionē desiderabilē faciamus. Mouet nos cur euangelista dixerit/ipse enim iesus testimoniū ꝑhibuit: qd̄ ꝓpheta in patria sua honorē nō habet. Hoc cōmoti retexam⁹ verba supiora: vt inueniamus cur h̄ euāgelista dicere voluerit. Et inueniam⁹ supiora verba eius ita narrantis: quō post biduū ꝓfectus ē de samaria in galileā. Propt̄ h̄ ergo dixisti o euāgelista testimoniū ꝑhibuisse iesum: qd̄ ꝓpheta in patria sua honorē non haberet: quia post biduū reliquit samariam ⁊ ꝓperauit venire in galileā: Immo v̄o q̄si videor mihi ꝯgruenti⁹ intelligere qr si honorē in patria sua christ⁹ nō haberet: nō ad eam relicta samaria festinaret. Sed nisi fallor: immo qr verū est ⁊ non fallor. melius enī q̄ ego vidit euāgelista/q̄d diceret. meli⁹ me veritatē videbat q̄ eam de pectore dñi bibebat. Ipse est enī iohānes euangelista q̄ inter oēs discipulos sup pect⁹ dñi discumbebat: ⁊ quē dñs charitatē debēs oīb⁹ tñ p̄ ceteris diligebat: ergo ille falleret̄ ⁊ ego recta sentirē. Immo si pie sapio/ obedienter audiam qd̄ dixit: vt merear sentire qd̄ sensit. Accipite itaq̄ charissimi q̄d h̄ sentiā sine p̄iudicio: si vos meli⁹ aliq̄d senseritis. Magistrū enī vnū oēs habem⁹: ⁊ in vna schola ꝯdiscipuli sum⁹. Hoc ego sentio: ⁊ videte si nō aut verū est/ aut ꝓpinquat veritati qd̄ sentio. In samaria biduum fecit: ⁊ crediderūt in eum samaritani. Tot dies in galilea fecit: ⁊ nō in eū crediderūt galilei. Retexite vel recolite mēoria: hesterni diei ⁊ lectionē ⁊ sermonē. Venit in samaria vbi p̄mo eū mulier illa p̄dicauerat cū qua ad puteū iacob locut⁹ est magna mysteria: eo viso samaritani ⁊ audito crediderūt in eū ꝓpter verbū mulieris: ⁊ firmi⁹ crediderūt ꝓpt̄ verbū eius: et plures crediderūt sicut scriptū est ibi facto biduo. Quo numero dierū mystice cōmendat⁹ ē duoꝝ numer⁹ p̄ceptoꝝ: in q̄b⁹ duob⁹ p̄ceptis tota lex pēdet ⁊ ꝓphete sicut hesterno die cōmēdasse meministis. † Pergit ī galileā ⁊ venit in ciuitatē chana galilee: vbi de aq̄ vinū fecit. Ibi aūt qñ aquā in vinū ꝯuertit/sicut scribit iohānes ipse/crediderūt in eū discipuli eius: ⁊ vtiq̄ plena erat dom⁹ turbis ꝯuiuantiuz. Factū est tā magnū miraculū: ⁊ nō in euz crediderūt nisi discipuli eius. Hanc ciuitatem galilee mō repetiuit. Ecce q̄dā regulus cuius filius infirmabatur venit ad eum: et rogare cepit vt descenderet ad illam ciuitatem vel domuz et sanaret filium eius. Incipiebat

retmittit̄
xtus iste
duos aūt
s exijt in
abijt in
leam
sua p̄ria

† Aug⁹. p̄terit h̄ textum istū: Cū g̊venissz vsq̄ vbi fecit aquā vinū. Sniaz tñ illius ponit. B

† Aug⁹. ab h̄ loco vsq̄ ad finē h⁹. c. nō obs̄uat integrā formam v̄boꝝ textus Sz q̄dā p̄t̄it q̄dā variat.

enim inquit mori. Qui rogabat ñ credebat. Quid a me expectas audire? Dñm interroga: quid de illo senserit. Rogatus enim talia rñdit: nisi signa ⁊ prodigia videritis non creditis. Arguit hominem in fide tepidum/aut frigidũ/aut omnino nullius fidei: sed temptare cupientẽ de sanitate filij sui qualis esset christus: ⁊ quis esset: q̃tum posset. Verba enĩ rogãtis audiuimus: cor diffidentis non vidim⁹ Sed ille ꝓnũciauit qui ⁊ verba audiuit et cor inspexit. Deniq; ipse euãgelista testĩonio narrationis sue ostendit quia nõdum crediderat/qui venire ad domũ suam dominũ cupiebat: ad sanandũ filiũ eius. Nã postea q̃ ei nunciatum est sanum esse filium eius/⁊ inuenit ea hora sanatum/ qua hora dñs dixerat vade filius tuus viuit: ⁊ credidit inq̃t ipse ⁊ domus eius tota. Si ergo ꝓpterea credidit ipse ⁊ domus eius tota: quia nunciatũ est ei quia filius eius sanus esset: ⁊ comparauit horam nunciãtiũ hore p̃nunciantis: quando rogabat nondum credebat. Samaritani nullum signum expectauerant: verbo eius tm̃modo crediderãt. Ciues autem eius meruerũt audire: nisi signa ⁊ ꝓdigia videritis non creditis. Et ibi tamen facto tanto miraculo: non credidit nisi ipse ⁊ dom⁹ eius. Ad solum sermonẽ crediderũt plures samaritani: ad illud miraculum sola illa domus credidit vbi factũ est. Quid igitur fratres: quid nob̃ cõmendat dñs? Tũc galilea iudee patria erat dñi/quia ibi nutritus est. Nunc v̄o quia portendit aliq̃d res illa/non enĩ sine causa dicta sunt ꝓdigia/ nisi quia aliq̃d portẽdũt. Prodigiũ enim appellatũ est q̃si porro diciũ qd̃ porro dicat/porro significet ⁊ aliq̃d futurum eẽ portẽdat. Qr ergo aliq̃d illa oĩa portendebãt: aliq̃d illa oĩa p̃dicebant: Faciamus nos modo patriã dñi nr̃i iesu christi s̃m carnẽ. Non enĩ patriã habuit in terra: nisi s̃m carnem quã accepit ĩ terra. Faciamus ergo patriã dño ꝓpl̃m iudeoꝝ. Ecce in patria sua honorẽ non habz. Modo attende iudeoꝝ turbas: attẽde iam gentem illã dispsam toto orbe terrarũ ⁊ euulsam radicib⁹ suis: attẽde ramos fractos/ꝯcis-
Rhoma .xj. sos/dispsos/aridos: Quib⁹ fractis inseri meruit oleaster. Vide turbam iudeorum: q̃d dicit modo. Quẽ colitis quẽ adoratis frater nr̃ erat. Et nos rñdeam⁹: ꝓpheta in patria sua honorẽ nõ habz. Deniq; illi ambulantẽ dñm iesum in terra/faciẽtẽ miracula /cecos illuminantẽ/surdis aures aperientẽ/mutoꝝ ora soluẽtẽ/palyticoꝝ mẽbra restringentẽ/supra mare ambulantez/ ventis ⁊ fluctib⁹ impantẽ/mortuos suscitantẽ/tanta signa viderũt facientẽ: ⁊ vix inde pauci crediderũt. Populo dei loquor Tam multi credidim⁹: que signa vidim⁹? Illud ergo qd̃ factũ est tũc: h̃ qd̃ nũc agit̃ portẽdebat. Judei fuerũt vel sunt similes galileis: nõ similes illis samaritanis. Euãgeliũ audiuim⁹: euãgeliũ credidim⁹: euãgelio ꝯsensim⁹: ꝑ euãgeliũ in christũ credidimus: nulla signa vidim⁹: nulla exigim⁹ Quis enĩ vn⁹ de duodecim electis ⁊ sanctis tñ israelita fuit d̃ gente .s. dñi thomas ille q̃ ĩ loca vulneꝝ digitos mittere cupiebat: sic eum arguit dñs quõ istũ regulum. Huic dixit/nisi signa ⁊ ꝓdigia videritis ñ creditis. Illi aũt dixit qr vidisti credidisti. Et ad galileos venerat post samaritanos q̃ sermoni ei⁹ crediderãt: apud quos nulla miracula fecerat: quos firmos in fide securus cito dimiserat: qr diuinitatis p̃sentia nõ dimiserat. Ergo qñ dicebat dñs thome: veni mitte manũ tuã ⁊ noli esse incredulus sed fidelis/⁊ cũ ille exclamaret tactis vulnerũ locis ⁊ diceret: dñs meus ⁊ de⁹ me⁹: increpat̃ ⁊ d̃r ei. Qr vidisti me credidisti. Quare? Nisi qr ꝓpheta in patria sua honorẽ nõ hz. Qr v̄o apud alienigenas ꝓpheta iste honorẽ hz q̃d seq̃t̃? Beati q̃ nõ viderũt ⁊ crediderũt. Predicti sumus nos: ⁊ qd̃ dñs ante laudauit: ⁊ in nob̃ implere dignat⁹ est. Viderũt q̃ crucifixerunt: palpauerũt ⁊ sic pauci crediderunt. Nos nõ vidim⁹ nõ ꝯtrectauim⁹: audiuimus credim⁹: fiat ĩ nob̃/ꝑficiat̃ in nob̃ btĩtudo quã ꝓmisit. et hic/ qr patrie ipsi⁹ p̃- Rhoma
lati sum⁹: ⁊ ĩ futuro secl̃o/qr ꝓ ramis fractis inserti sum⁹. Hos enĩ ramos se fra- C
ctur⁹ eẽ mr̃abat ⁊ hũc oleastꝝ inserturum Mat. vii
qñ cõmot⁹ centuriõis fide q̃ ei dixit: non suz dign⁹ vt sub tectũ meũ intres sz tm̃ dic v̄bo ⁊ sanabit̃ puer me⁹. nam ⁊ ego homo suum sub potestate constitut⁹ habẽs sub me milites ⁊ dico huic vade ⁊ vadit/⁊ alio veni ⁊ venit: ⁊ seruo meo fac hoc ⁊ facit: Conuersus ad eos qui sequebant̃ dixit:

Amen dico vobis: non inueni tantaz fidē in israel. Quare non inuenit tantam fidez in israel? Quia ꝓpheta in patria sua honorem non habet. Nunquid non ⁊ illi centurioni poterat dicere dñs qđ dixit huic regulo: vade puer tuus viuit? Uidete distinctionē. Regulus iste dñm ad domū suam descendere cupiebat: ille centurio indignum se eē dicebat. Illi dicebatur/ego venio ⁊ curabo eum: Huic dictum est/vade filius tuus viuit. Illi presentiam suam ꝓmittebat: hunc verbo sanabat. Iste tam̄ presentiam suam extorquebat: ille se presentia eius indignū eē dicebat. Huic successum est elationi: illi consensum est humilitati. tanq̄ huic diceret. Uade filiꝰ tuus viuit: noli mihi tediū facere: nisi signa et prodigia videritis non creditis. Presentiam meam vis in domo tua: possum et verbo iubere. Noli tu de signis credere: centurio alienigena credidit me v̄bo posse facere: ⁊ añq̄ facerē credidit: vos nisi signa ⁊ prodigia videritis ñ creditis. Ergo si ita ē: frāgant̄ supbi rami: humilis inserat̄ oleaster. Maneat tamen radix/illis precisis: istis receptis. Ubi manet radix? In patriarchis. Etenim patria christi populus israel: quia ex eis venit ſm carnem. Sed huius arboris radix abraaz ysaac ⁊ iacob patriarche sancti. Et vbi sunt isti? In requie apud deum in honore magno: vt in abrae sinu/iustus ille pauper post corporis exitum leuaretur: ⁊ ī abrae sinu delonginquo a superbo diuite videretur. Ergo radix manet: radix laudatur: sed rami supbi/⁊ precidi ⁊ arescere meruerunt. Oleaster autem humilis illorum precisione inuenit locum. Audi ergo quēadmodū precidantur rami naturales: quēadmodū inseratur oleaster ex ipso centuri ne: quem ꝓpter comparationē huiꝰ reguli cōmēorandum putaui. Amen inquit dico vobis non inueni tantam fidem in israel. Propterea dico vobis: quia multi ab oriente ⁊ occidente venient. Q̄ latā terram occupauerat oleaster. Amara silua/mundus h̄ fuit. Sed ꝓpter humilitatem/ non sum dignus vt intres sub tectū meum. Multi ab oriente ⁊ occidente venient. Et puto quia venient: quid de illis fiet? Si enim veniēt iam precisi sunt de silua: vbi inserendi sūt ne arescant? Et recumbēt inquit cū abraam ⁊ ysac ⁊ iacob. In quo ꝯuiuio: ne forte non inuites ad semper viuendū sed ad multum bibendum: recumbent cum abraam ⁊ ysac ⁊ iacob: Ubi? In regno inquit celorum. Et quid erit de illis: qui venerit de stirpe abrae? Quid fit de ramis: quibꝰ arbor plena erat? Quid nisi quia precidētur: vt isti inserantur. Doce quia precidentur. Audi. Filij autem inquit regni ibunt in tenebras exteriores. Habeat ergo apđ nos honorem ꝓpheta: quia non habuit in patria sua. Non habuit honorez in patria in qua cōditꝰ est: habeat honorē in patria quā condidit. In illa enim conditus ē cōditor omniū: conditus in illa est ſm formā serui. Nam ipsam ciuitatem in qua conditus ē/ipsam sion/ipsam iudeoꝝ gentē/ipsam hierusalez: ipse condidit cū esset apđ patrem verbum dei. Omnia enim per ipsum facta sunt: ⁊ sine ipso factum est nihil De illo ergo homine de quo ⁊ hodie audiuimus: vnus mediator dei ⁊ hominū homo christus iesus: etiam psalmus prelocutus est dicens. Mater sion dicet hō. Quidaz homo mediator dei ⁊ hominū: homo mater sion dicet. Quare mater sion dicz? Quia inde accepit carnem. Inde v̄go maria de cuius vtero forma serui suscepta est in qua dignatus est apparere humillimus Mater sion dicet homo. Et homo iste qui dicit mater sion: factus est in ea: homo factus est in ea. Nam deus erat ante eam et homo factus est in ea. Qui homo factꝰ est in ea: ipse fundauit eam altissimus nō humillimus. Homo factus in ea humillimus: quia verbum caro factum est/⁊ habitauit in nobis. Ipse fundauit eam altissimus: quia in principio erat verbum: ⁊ verbum erat apud deum: ⁊ deus erat verbuz Omnia per ipsum facta sunt. Quia v̄o cōdidit istam patriam: hic habeat honorem Repulit eum patria in qua natus est: suscipiat eum patria quā regenerauit.

ps. lxxxvj.

Explicit tractatus sedecimꝰ. Incipit tractatus decimusseptimus. Ab eo q̄ scriptū est: Post hec erat dies festus iudeorum et ascendit iesus in hierusalem. vsq̄ ad id qđ ait: Querebant eum iudei interficere quia non soluz soluebat sabbatum: Sed et patrem suū dice-

bat deum equalem se faciens deo.

Capitulū .v

A Mirum nō eē debet a deo factuz miraculū. Mirum enim esset si homo fecisset. Magis gaudere q̄ mirari debemus/quia dominus noster ⁊ saluator iesus christus homo factus est: q̄ ꝙ diuina inter hoīes deus fecit. Plus est ei ad salutem nostrā qd factus est ꝓpter homines: q̄ qd fecit inter hoīes: ⁊ plus est qd vicia sanauit animarū nostraꝝ: q̄ qd sanauit languores corpoꝝ mortuoꝝ. Sed qr ipsa anima nec eū nouerat a quo sananda erat: ⁊ oculos habebat in carne vnde facta corpalia videret: nondum habebat sanos in corde vnde deum latentem cognosceret. fecit qd videri poterat: vt sanaretur vnde videri non poterat. Ingressus ē locum vbi iacebat magna multitudo languentiū/cecorū/claudoꝝ/aridoꝝ. Et cū esset medicus ⁊ animarū ⁊ corpoꝝ: ⁊ q̄ venisset sanare omnes animas creditoꝝ: de illis languentib⁹ vnū elegit quem sanarz vt vnitatem significaret. Si mediocri corde ⁊ quasi humano captu ⁊ ingenio ꝯsideremus facientem: ⁊ qd ad potestatē pertinet/non magnū perfecit: ⁊ qd ad benignignitatez/parum fecit. Tot iacebāt ⁊ vnus curatus est: cum posset vno verbo omnes erigere. Quid ergo intelligēdū est: nisi qr potestas illa ⁊ bonitas illa magis agebat quid anime in factis eius pro salute sempiterna intelligerent: q̄ ꝙ ꝓ temporali salute corpora mererent? Corpoꝝ enī salus que vera expectatur a dño: erit in fine in resurrectione mortuoꝝ: Tūc qd viuet nō morietur: tunc qd sanabit̄ non egrotabit: tunc qd saciabit̄ non esuriet neq; sitiet. tūc qd renouabit̄ non veterescet. Nunc v̄o in illis factis dñi ⁊ saluatoris nostri iesu christi ⁊ cecoruz aperti oculi/morte clausi sūt et paralyticoꝝ mēbra ꝯstricta/morte dissoluta sunt: ⁊ quicq̄d sanatum est temp̄aliter in membris mortalibus/in fine deficit. Anima v̄o que credidit: ad vitam et̄nam transitum fecit. Anime v̄o crediture cuius peccata dimittere venerat: ad cuius languores sanandos se humiliauerat: De hoc languido sanando sanato: magnuz signum dedit: Cuius rei ⁊ cuius signi ꝓfundum sacramentū: q̄tuz dñs donare dignetur: attendentib⁹ vobis ⁊ orando adiuuātibus infirmitatē nostram: loquar vt potero. Quicquid autem non possum/supplebit in nobis ipse: quo adiuuante facio qd possum. De hac piscina q̄ q̄nq; porticib⁹ cingebatur in quibus iacebat magna multitudo languentiū/assidue nos tractasse memini: ⁊ rem dicturus suz quā mecū plures recognoscant poti⁹ q̄ cognoscant. Verum nihil est ab re etiam nota repetere: vt et qui non nouerant instruant̄/⁊ qui nouerant confirmentur. Proinde tanq̄ nota breuiter ꝑstringenda sunt: nō ociose inculcanda. Piscina illa ⁊ aqua illa: populum mihi videtur significasse iudeoꝝ. Significare enim populos nomine aquarum aperte nobis indicat apocalypsis iohānis vbi ei cum ostenderent̄ aque multe: ⁊ int̄rogassz quid essent: responsuz accepit populos esse. Aqua ergo illa. id est. populus ille: q̄nq; libris moysi tanq̄ q̄nq; porticib⁹ claudebatur. Sed illi libri ꝓtendebāt languidos nec sanabant. Lex enim peccatores ꝯuincebat non absoluebat. Ideo littera sine gratia reos faciebat: quos confitentes gratia liberabat. Nam hoc dic̄ apostolus. Si enim data esset lex que posset viuificare: oīno ex lege essz iusticia. Quare ergo data est lex? sequitur ⁊ dicit. Sed conclusit de⁹ omnia sub peccato: vt promissio ex fide iesu christi daretur credentibus. Quid euidentius? Nonne verba hec exposuerūt nobis ⁊ q̄nqz porticus ⁊ languentium multitudinē? Quinq; porticus lex est. Quare q̄nq; porticus non sanabāt languentes? Quia si data eēt lex que posset viuificare: oīno ex lege esset iusticia. Quare ergo continebat quos non sanabat? Quia conclusit omīa sub peccato: vt ꝓmissio ex fide iesu christi daretur credentibus. Quid ergo fiebat vt ī aqua illa turbata sanarentur: qui in porticibus sanari non poterant? Subito eniz videbat̄ aqua turbata: ⁊ a quo turbabatur non videbatur. Credas angelica virtute solere fieri: non tamen sine significante aliquo sacram̄to. Post aquam turbataz mittebat se vn⁹ qui poterat: ⁊ sanabatur solus. Post illuz q̄sq̄s se mitterz: frustra facerz. Quid sibi ḡ h̄ vult: nisi qr vēit vn⁹ christus ad ꝓl'm iudeoꝝ: ⁊ faciēdo magna: docēdo vtilia: turbauit pctōres: turbauit aquam p̄ntia sua

Gal'.iij.

et excitauit ad passionē suam. Sed latens turbauit. Si enim cognouissent: nunq̄ dominū glorie crucifixissent. Descendere ꝙ in aquam turbatam: hoc est humiliter credere in dñi passionē: ibi sanabat vnus/ significans vnitatē. Postea quisquis veniret/ nō sanabat: quia quisq̄s preter vnitatem fuerit/ sanari non poterit. Videamus ergo q̄d voluit significare in illo vno quem etiam ipse seruans vnitatis mysterium: sicut p̄locutus fuz: de tot languentibus vnū sanare dignatus est. Inuenit in annis eius numerū quendā languoris: triginta et octo annos habebat in infirmitate. Hic numerus quomodo magis ad languorē pineat q̄ ad sanitatem: paulo diligentius exponendū est. Intentos vos volo q̄n aderit deus vt congrue loquar: et sufficienter audiatis. Quadragenarius numerus sacratus nobis in quadā pfectione cōmendat. Notum esse arbitror charitati vestre: Testant̄ sepissime diuine scripture: ieiuniū hoc numero p̄secratum est: bene nostis. Nam et moyses q̄draginta diebus ieiunauit. et helias totidem: et ipse dñs noster et saluator iesus christ⁹: hunc ieiunij numerū impleuit. Per moysen significat̄ lex: per heliam significat̄ p̄phetia: per dñm significat̄ euangeliū. Jō in illo monte tres aparuerūt: vbi se discipulis ostendit in claritate vultus et vestis sue. Aparuit enim medius inter moysen et heliam: tanq̄ euangeliū testimoniū haberet a lege et pphetis. Siue ergo in lege siue in pphetia: siue in euangelio: q̄dragenarius numerus in ieiunio cōmendat. Jeiuniū autem magnū et generale est: abstinere ab iniq̄tatibus et voluptatib⁹ seculi. Quid est perfectum ieiuniū? Vt abnegātes impietatē et secularia desideria: tempate et iuste et pie viuam⁹ in hoc seculo. Huic ieiunio quā mercedē addit apl's? Sequit̄ et dicit. Expectantes illam beatam spem et manifestationē glorie beati dei: et saluatoris nostri iesu christi. In illa spe/ cū fuerit de spe facta res: accepturi sumus mercedem denariū. Ipsa enim merces redditur operarijs in vinea laborantib⁹: sm euangeliū q̄ vos credo reminisci. Neq̄ enim omnia cōmemorāda sunt tanq̄ rudibus et imperitis. Denari⁹ q̄ accepit nomē a nūero decem redditur: et p̄iunctus q̄dragenario fit q̄nquagenarius. Unde cum labore celebramus q̄dragesimam ante pasca. Nam huic tanq̄ salutari labori boni operis: qui pertinet ad q̄dragenariū numerū: addit quietis et felicitatis denarius: vt q̄nquagenarius fiat. Significauit hoc et ipse dominus iesus multo apertius quando post resurrectionē: quadraginta diebus cōuersatus est in terra cum discipulis suis: quadragesimo autem die cum ascendisset i celum: peractis decem diebus misit mercedem spūssancti. Significata sunt ista: et q̄busdam significatiōibus res ipse p̄euente sunt. Significatiōibus pascimur: vt ad res ipsas durantes peruenire possim⁹. Operarij enim sumus: et adhuc in vinea laboramus. Finito die/ finito opere: merces restituetur: Sed quis operari⁹ perdurat ad percipiendā mercedem: nisi qui pascit̄ ad laborem? Non enim et tu operario tuo mercedem solam daturus es. Non enim afferes illi: vnde vires reparet. In labore pascis: vtiq̄ cui mercedem daturus es. Proinde et nos dñs in istis significatiōib⁹ laborantes pascit. Nam si ista intelligendoruz sacramētoz leticia subtrahat̄ a nobis: desistimus in labore: et non erit qui perueniet ad mercedem. Quomodo ergo q̄dragenario numero perficitur op⁹? Fortasse iō quia lex in decez p̄ceptis data est. et per totum mundum p̄dicanda erat lex: qui totus mundus q̄ttuor partibus cōmendatur oriēte et occidēte: meridie et aquilone. vnde denarius per quattuor multiplicat⁹ ad q̄dragenariū peruenit. vel quia per euangeliū q̄ quattuor libros habet/ impletur lex. quia in euangelio dictum est: nō veni soluere legem sed adimplere: Siue ergo illa: siue ista causa: siue alia aliqua probabiliore que nos latet/ doctiores non latet: certum est tamen q̄dragenario numero significari quandam perfectionē in opibus bonis: que maxime opera bona exercentur in abstinentia quadam ab illicitis cupiditatib⁹ seculi: hoc est: generali ieunio. Audi et apl'm dicentē: plenitudo legis charitas. Charitas vñ? Per gr̄am dei: per spm̄sanctū. Non enī habem⁹ illā ex nobis q̄si faciētes illam nob. Donū dei ē et magnū donū: quō charitas dei inquit diffusa ē in cordib⁹ nr̄is p spm̄sctm̄ q̄ dat⁹ ē nob Charitas ꝙ ipler legē: et verissime dictū ē: Rhom. xiij. Rhomā. v.

plenitudo legis charitas. Queram⁹ hanc charitatem: quemadmodū cōmendatur a dño. Memento quid ꝓposuerim: numeꝝ
L trigintaocto annoꝝ in illo lāguido Vo lo exponere quare numerus trigesimus ⁊ octauus: languoris sit potius q̄ sanitatis. Ergo vt dicebam charitas implet legem: Ad plenitudinē in omnibus operibus: ꝑtinet q̄dragenarius numerus. In charitate autem duo ꝑcepta nobis cōmendant. Intuemini obsecro ⁊ figite memorie qđ dico ne sitis ꝓemptores verbi: ne fiat anima vestra via vbi grana iactata non germinēt: ⁊ venient inquit volatilia celi ⁊ colligent ea. Percipite ⁊ recondite cordibus vestris. Charitatis p̄cepta duo sunt a dño cōmendata Diliges dñm deum tuū ex toto corde tuo/⁊ ex tota anima tua/⁊ ex tota mente tua: Et diliges ꝓximū tuū sic̄ te
Matth. xxij. ipsum. In his duobus preceptis tota lex pendet ⁊ ꝓphete. Memento ⁊ illa vidua omnes facultates suas: duo minuta: misit i dona dei. Memento ⁊ ꝓ illo languido a latronibus sauciato: stabularius duos nūmos accepit vnde sanetur. Memento apud samaritanos biduū fecit dñs: vt eos charitate firmaret. Binario ergo isto numero cum aliquid boni significat: maxie bipartita charitas cōmendat. Si ergo q̄dragenarius numerus habet perfectionē legis: ⁊ lex non impletur nisi gemino precepto charitatis Quid miraris quia languebat qui q̄draginta duo minus habebat? Videamus ꝓ inde iam quo sacramto iste languidus curetur a dño. Venit enim ipse dñs charitatis doctor charitate plen⁹: breuians sicut de illo predictum est verbum super terrā: ostendit in duobus p̄ceptis charitatis pēdere legem ⁊ ꝓphetas. Inde ergo ꝓpendit moyses q̄dragenario suo: inde helias cum suo. hunc numerū attulit dñs in testimonio suo. Curatur iste languidus a ꝑsente dño: sed prius quid ei dicit? **Vis sanus fieri?** Respondit ille homo nē se non habere a quo in piscinam mittatur. Vere necessarius erat illi homo ad sanitatem Sed homo ille qui ⁊ deus est. Vnus enim deus: vnus mediator dei ⁊ hominū: homo christus ihesus. Venit ergo homo qui erat necessari⁹: quare sanitas differret? **Surge inquit tolle grabatum tuū et ambula** Tria dixit: Surge: tolle grabatū tuum: ⁊ ambula. Surge non operis imperium fuit: sed operatio sanitatis. Sano autem duo impauit: tolle grabatū tuū: ⁊ ambula. Rogo vos cur non sufficeret /ambula? Aut certe cur non sufficeret/surge? Nec enim cum ille sanus surrexisset: in loco remānisset. Nonne ad hoc surrexisset vt abisset? Habet ergo me etiam qđ duo p̄cepit: qui illum iacentē duobus minus inuenit. Tanq̄ enī duo quedā iubendo: qđ minus erat impleuit. Quō ergo inueniamus in his duobus dñi iussis: duo illa precepta significata esse charitatis? Tolle inquit grabatum tuū ⁊ ambula. Que sunt illa duo precepta/fratres recolite mecum. Notissima enim esse debent: nec modo tātum venire in mentē cum cōmemorantur a nobis: sed deleri nunq̄ debent de cordibus vestris. Semper oīno cogitate: diligē dum deum ⁊ ꝓximū. Deū ex toto corde: ex tota anima: ⁊ ex tota mente: ⁊ ꝓximus tanq̄ ipsum. Hec semper cogitāda: hec meditanda: hec retinēda: hec agenda: hec implenda sunt. Dei dilectio prior ē ordine precipiēdi: ꝓximi autem dilectio prior est ordine faciendi. Nec enim qui tibi p̄ciperet dilectionē istam in duobus preceptis: prius tibi cōmēdaret ꝓximū ⁊ postea deum: sed prius deum postea ꝓximū. Tu aūt qr deū nondū videſ: diligēdo ꝓximū ꝓmereris quem videas. Diligendo purgas oculū ad videndū deū: euidenter iohānē dicente. Si fratrē quē vides nō diligis deum quē nō vides quō potes diligere? Ecce dicit tibi dilige deū. Si dicas mihi: ostende mihi quē diligā: qđ rñdebo nisi q̄ ait ipse iohānes? Deum nemo vidit vnq̄. Et ne te alienū oīno a deo videndo esse arbitreris: Deus inquit charitas est: ⁊ q̄ manet in charitate in deo manet ⁊ deus in eo Dilige ergo ꝓximū ⁊ intuere in te: vñ diligis ꝓximū: ibi videbis vt poteris deū. Incipe ergo diligere ꝓximū: frange esurienti panem tuū: ⁊ egenos sine tecto induc in domū tuam. Si videris nudum vesti: ⁊ domesticos semis tui ne despereris: Faciens aūt ista quid ꝓsequeris? Tūc erumpet quasi matutina lux tua: Lux tua deus tuus est. Tibi matutina: quia post noctē seculi tibi veniet. Nam ille nec oritur nec occidit: quia semper manet. Erit tibi matutin⁹ redeūti: q̄ tibi occasum fecerat peūti

1. Joh. ij.

Esa. lvi

D Ergo tolle grabatũ tuũ/mihi videt̃ dixisse: dilige ꝓximũ tuũ: Sed clausnm est adhuc ⁊ expositione indiget q̃ntũ arbitror: quare in tollẽdo grabato /dilectio ꝓximi cõmendet̃: nisi forte hoc nos offendit /q̃a ꝑ grabatũ rem quandã stolidã et insensatã ꝓximus cõmendat̃ Nõ irascat̃ ꝓxim⁹: si cõmendat̃ nobis ꝑ rem que sine ania et sensu est. Ip̃e dñs ⁊ saluator noster iesus xp̃s lapis angularis dictus est: vt duos cõderet in se. Dictus est ⁊ petra: vnde aqua ꝓfluxit. Petra aũt erat xp̃s. Quid ḡ mir̃ si petra xp̃s: lignũ ꝓximus? Non tñ qualecunq3 lignũ/quõ nec illa non qualiscunq3 petra. sed vnde aqua ꝓfluxit sicieutibus. Nec qualiscunq3 lapis sed angularis: qui ĩ se copulauit duos parietes e diuerso venientes. Sic nec qualecunq3 lignum ꝓximũ acceperis: sed grabatũ portãs. Quid ḡ in grabato obsecro te? Quid nisi q̃a ille lãguid⁹ grabato portabat̃? Sanatus aũt /grabatũ portat: Quid dictũ ẽ ab apl̃o? Inuicẽ onera vr̃a portate: et sic adimplebitis legem c̃hristi. Lex ergo xp̃i caritas est. Nec caritas implet̃: nisi inuicẽ onera nostra portemus. Sufferentes inquit inuicem in dilectione: studẽtes ꝯuare vnitatẽ spũs in vinculo pacis. Cũ eẽs lãguidus/portabat te ꝓximus tuus. Sanus factus es: porta ꝓximum tuum. Iniucem onera vr̃a portate: ⁊ sic adimplebitis legẽ christi. Sic imples o homo qđ tibi deerat. Tolle ergo grabatũ tuũ: sed cũ tuleris noli remanere: ambula. Noli r̃manere/diligendo ꝓximũ ⁊ curã agendo de ꝓximo tuo/iter agis Quo iter agis? ad dominũ deũ tuũ: Et ad eũ quẽ diligere debemus/ex toto corde/ex tota ania/ ex tota mente: Ad deũ em̃ nondũ ꝑuenim⁹ s3 proximũ nobiscũ habemus. Porta ergo eũ cũ quo ambulas: vt ad deum ꝑuenias cũ quo manere desideras. Tolle grabatũ tuũ ⁊ ambula. Fecit hoc ille: ⁊ scãdalalizati sunt iudei. Videbant em̃ hominẽ die sabbati portantẽ grabatũ suũ: nec calumniabant̃ dño qđ sanũ fecerat sabbato/ vt eis r̃ndere possit/q̃a si cui⁹ q̃ eor̃ iumẽtũ in puteũ cecidiss3: vtiq3 die sabbati erueret illud: ⁊ saluaret iumentũ suũ. Nõ vtiq3 iam illi obijciebat̃ quod die sabbato sanus fact⁹ eẽt hõ: s3 ꝙ portabat g̃batũ suũ Si sanitas ñ erat differẽda: nunq̃d ei op⁹ fuerat impandũ† Non licz tibi ĩquiũt facere qđ facis: tollere grabatum tuũ: Et ille anctorẽ sanitatis sue obijciebat calumniatoribus. Qui inquit me fecit sanũ: ille mihi dixit. Tolle grabatũ tuũ ⁊ ãbula: Nonne accipem iussionem: a quo acceperã sanitatem? Et illi Quis est ille homo qui tibi dixit: tolle grabatũ tuũ ⁊ ambula? Sed qui sanus erat factus: nesciebat a quo hoc audierat. Iesus aũt cũ hoc fecisset: ⁊ iussisset: declinauerat ab eo ĩ turba. Videte quomudo ⁊ hoc impleat̃ Portam⁹ ꝓximũ et ambulamus ad deũ: sed eũ ad quem ambulamus nõdum videmus. Ideo ⁊ ille nõdum nouerat iesũ Sacramentũ hoc ꝯmendatũ est: q̃a in eũ credimus quẽ nondũ videmus. Et vt nõ videamus: declinat in turba. Difficile est in turba videre xp̃m. Solitudo q̃dam necessaria est menti nr̃e: q̃dam solitudine intentionis videtur deus. Turba strepitum habet: visio ista secretũ desiderat. Tolle grabatũ tuũ/porta portatus ꝓximũ tuũ: et ambula vt ꝑuenias. Noli iesum q̃rere in turba. Non est vnus tanquã de turba Preuenit omnẽ turbã: prior ascẽdit đ mari piscis ille magnus: et ĩ celis sedet interpellans ꝑ nobis Tãquã sacerdos magn⁹ vnus intrauit ĩ interiora veli: turba foris stat. Ambula tu qui portas ꝓximũ tuũ: si didicisti portare qui solebas portari. Deniq3 modo nõdum nosti iesum. nõdũ vides iesum. Quid postea sequit̃? Quoniã nõ destitit ille tollẽdo grabatũ suũ ⁊ ambulando: vidit eũ postea iesus in templo In turba nõ eum vidit: in templo eum vidit. Dñs quidem iesus/⁊ in turba eum vidit ⁊ in templo: Ille aũt lãguidus in turba iesum nõ agnoscit/ĩ templo cognoscit. Peruenit ergo ille ad deũ: vidit eũ in tẽplo: vidit eũ in loco sacrato/ĩ loco sancto Et quid ab eo audit? Ecce iam factus es sanus noli peccare: ne quid tibi deterius contingat. Nunc ille postea quã vidit iesum ⁊ cognouit iesum auctorem sanitatis sue/nõ fuit piger in euãgelizãdo quem viderat: Abijt et nũciauit iudeis: quia iesus esset q̃eum sanũ fecerat. Ille ãnũciabat: ⁊ illi insaniebãt Ille salutẽ suã ꝑdicabãt: illi salutẽ suam

A principio v. capl̃i vsq̃ ad hũc locũ tot⁹ fere textus vel pret̃ missus vl̃ variat⁹ est ꝓpt̃ verba augu. interposita: ita etiã fit in pl̃ib⁹ locis vsq̃ ad finẽ hui⁹ tractatus

E

Sal. vj.

lr̃a Et
m sanus
ẽ hõ il-
sustulit
atũ suũ
nbula-
Erat ãt
atum in
llo: dice
ergo iu
lli q̃ sa-
fuerat.

nō querebant. Persequebant iudei dñm iesum: quia hec faciebat i sabbato. Quid ergo dñs modo respōdit iudeis audiamus: De sanis factis hominib⁹ sabbato: dixi quid soleat respōdere: qa iumēta sua nō cōtēpnūt sabbato vel liberando vel alēdo: de portato grabato qd respōdit? Manifestū opus corpale factū erat ante oculos iudeorū/nō sanitas corporis. sed opatio corpis: que nō videbat ita necessaria quemadmodū sanitas. Apte ergo dñs dicat sacramentū sabbati ⁊ signū obseruandi vnius diei/ad tempus eē datū iudeis: impletionē vero ipam sacramenti in illo veniſſe

Text⁹ habz Jesus aute respōdit ei

MAter meus inquit vsq; modo operatur: ⁊ ego operor. Abiit in eos magnū tumultū: aduentu dñi turbatur aqua: sed qui turbat latet. Tamē sanandus est turbata aqua: eger vnus magnus: passo domio tot⁹ mūdus. Videamus ergo responsionē veritatis Pater meus vsq; modo operat: ⁊ ego operor. Falsum ergo dixit scriptura: qa deus requieuit ab omnibus operib⁹ suis in die septimo? Et cōtra hāc scripturam p moysen ministratā: loquit domin⁹ iesus: cum ipse dicat iudeis? Si crederitis moysi crederitis vtiq; mihi: ō me ergo ille scripsit. Videte ergo: me aliquid voluit significare moyses qō deus requieuit die septimo. Non em defecerat deus opando creaturā suam: ⁊ indigebat requie sicut homo Quomō defecerat: qui vbo fecerat? Tamen ⁊ illud verū est quia requieuit deus ab omnib⁹ operibus suis in die septimo: et hoc verū est quod ait iesus: pater me⁹ vsq; modo operat et ego operor. Sed qs explicet verbis/homo hominib⁹/infirm⁹ infirmis/indoctus discere cupientib⁹: Et forte si qd sapit promere ⁊ explicare non valens hominib⁹/difficile forte capienti bus: etiā si explicari possit quod capitur? Quis inquā fratres mei explicet verbis: quomodo deus ⁊ quietus operet ⁊ operans quiescat? Obsecro vos: vt hoc vob proficientib⁹ differatur. Visio em ista tē plum dei querit: sanctū locū querit. Portate proximū et ambulate: ibi eum videbitis vbi verba hominū non grātis. Hoc forte potius dicere valemus: quia et ī eo quod deus die septimo requieuit ipm dominū ⁊ saluatorem nostrū iesum christum qui hec loquebat et dicebat: pater meus vsq; modo operat et ego operor: magno sacramento significauit: quia et dominus iesus vtiq; deus/ipse est em verbū dei: et audistis quia in principio erat verbū. Et nō qualecunq; verbum/sed deus erat verbum: ⁊ omia p ipsum facta sunt. Forte significatus est: requietur⁹ in die septimo ab omnibus operib⁹ suis: Legite em euāgeliū et videte: quanta opatus sit ille. Operatus est salutē nostram ⁊ in cruce: vt implerentur in eo omia predicta ꝑphetarū. Coronatus est spinis: suspensus est ligno: dixit sitio. Accepit acetū in spōgia: vt impleretur quod dictum est. Et in siti mea potauerunt me aceto. At vbi impleta sūt oia opera ei⁹ /sexta sabbati/inclinato capite tradidit spiritū: ⁊ in sepulchro sabbato requieuit ab omnib⁹ operibus suis. Ergo tanquā diceret iudeis. Quid expectatis vt non operer sabbato? Sabbati dies vobis ad significatōem meā preceptus ē. Opera dei attenditis: ego ibi eram cū fierent: ⁊ per me facta sunt omia. Ego noui: pater meus vsq; modo operat. Operatus est pater lucem: sed dixit vt fieret lux. Si dixit: verbo operatus est. Verbum eius ego eram ego sum: p me factus est mūdus in illis operibus: per me regitur mundus in istis operibus. Pater meus ⁊ tunc operatus est cū fecit mūdum: et vsq; nūc operatur cum regit mundū. Ergo ⁊ p me fecit cum fecit: ⁊ p me regit cuz regit. Dixit hec Sed quib⁹? Surdis/cecis/claudis/lāguidis medicū non agnoscentib⁹: et tanq; in freneſi mente perdita occidere volentib⁹ Proinde quid secutus euāgelista dixit

Alia lectio

Hinc ergo magis querebant eum iudei interficere: quia non solū solue bat sabbatum: sed ⁊ patrē suum dicebat deum. Non quomōcunq; sed quid? Equalem se faciens deo. Nos omnes dicimus deo. Pater noster qui es in celis: Legimus ⁊ iudeos dixisse: cuz tu sis pater noster. Ergo nō hinc irascebant quia patrē suum dicebat deum: sed quod longe alio modo q; homines. Ecce intelligunt iudei: quod non intelligunt arriani. Arriani quippe inequalē patri filiū dicūt: et inde heresis pulsat ecclesiā. Ecce ipi ceci/ipsi interfectores christi: intellexerunt

tamē verba xp̄i. Non eum intellexerūt eē christum/nec eum intellexerunt filiū dei: sed tamē intellexerūt in illis verbis/quia talis cōmendaretur filius dei qui equalis esset deo. Quis erat nesciebant: talē tñ p̄dicari agnoscebant: quia patrē suum dicebat deum equalē se faciens deo. Nō ergo erat equalis deo? Non ip̄e se faciebat eq̄lem: sed ille illum genuerat equalem deo Si se ip̄e faceret equalem deo: caderet p̄ rapinā. Qui enim se voluit equalē facere deo cum non essz/ cecidit: ⁊ ex angelo factus est diabolus. Et hanc superbiā homini propinauit: vnde ipse deiectus est. Nam hoc dixit homini/cui stanti lapsus inuidit: gustate ⁊ eritis sic̄ dij: idest: vsurpatione rapite quod facti non estis: quia et ego rapiendo deiectus sum. Non p̄debat: sed hoc suadebat. Christus autē eq̄lis patri natus erat non factus: natus de substantia patris. Unde illum sic cōmendat apostolus: Qui cum in forma dei eēt: non rapinam arbitratus est esse se equalem deo. Quid est non rapinam arbitrat⁹ est esse se equalem deo? Nō vsurpauit eq̄litatem dei: sed erat in ea in qua nat⁹ erat Et nos ad equalem deū quomodo p̄ueniremus: semetip̄m exinaniuit formam serui accipiens. Non ergo se exinaniuit amittens quod erat: sed accipiens quod non erat Hanc formā serui contempnentes iudei/dominū christū equalem patri intelligere non poterant: quāuis euz hoc de se dicere minime dubitabant. Et ideo seuiebant/⁊ adhuc tamen eos ille p̄ferebat: et sanitatē seuientiū requirebat.

Explicit tractatus. xvij. Incipit tractatus: xviij. Ab eo vbi ait. Amen dico vobis nō potest filius facere quicquā a semetipso nisi que facit pater. vsq̄z ad id vbi ait. Hec et filius facit similiter.

A Iohānes euangelista inter cōsortes ⁊ comp̄ticipes alios euāgelistas. hoc p̄cipuum donum ⁊ p̄priū accepit a domino/sup̄ cuius pectus in cōuiuio discumbebat vt per hoc signficaret quia secreta et altiora de intimo pectore ei⁹ potabat: vt ea diceret de filio dei. que paruulo⁊ mētes/fortassis intētas excitare possint: iplere autē nōdum capaces non possint. Grādiusculis aūt quibusdam mentibus ⁊ ad etatē quandam interius virilem p̄ueniētibus/dat aliquid verbis his: quo ⁊ exerceant̄ ⁊ pascant̄: Audistis cum legeretur: ⁊ vnde sermo iste venerit meministis. Hesterno em̄ die lectum ē/quod p̄pterea volebant iesum iudei interficere: quia nō solum soluebat sabbatū/ sed etiā patrē suū dicebat deum: equalem se faciēs deo. Qd̄ iudeis displicebat: hoc ip̄i patri placebat Hoc sine dubio placet etiā eis qui honorificant filiū/sicut honorificant patrē: quia si illis non placeat/displicebunt. Nō enim deus erit maior quia placet tibi: sed tu minor/si displicet tibi. Aduersus hanc autem calumniam eorum venientem vel de ignorantia vel de malicia loquitur dominus. Nō omīno quod capiant/sed vnde agitarent̄ ⁊ cōturbent̄: ⁊ fortasse vl̄ cōturbati medicum querant. Dicebāt autē que scriberent̄: vt etiam a nobis postea legerentur. Uiderimus ergo quid in iudeorum cordibus factum sit cum hec audirēt: quid in nobis fiat cum hec audimus amplius cogitemus. Neq̄z em̄ nate sunt hereses/⁊ quedam dogmata p̄uersitatis illaq̄antia animas/⁊ in p̄fundum p̄cipitantia nisi dum scripture bone intelligerent̄ non bene. ⁊ quod in eis nō bene intelligit̄/etiā temere ⁊ audacter asseritur. Itaq̄z carissimi valde caute hec audire debemus ad q̄rapienda paruuli sumus/⁊ corde pio ⁊ cū tremore sicut scriptū est: hanc tenētes regulam sanctitatis/vt quod scd̄m fidē qua imbuti sumus intelligere valuerimus: tanquā de cibo gaudeamus. Quod autē f̄m sanā fidei regulā intelligere nō poterim⁹ dubitatōem auferamus: intelligentiā differam⁹: Hoc ē etiā si quid sit nescim⁹: bonū tamē ⁊ verū esse minime dubitemus. Et ego fratres qui suscepi loqui vobis: cogitandus sum a vobis qui susceperim et que susceperim. Suscepi enim tractanda diuina hō: spiritualia carnalis: eterna mortalis. Etiam a me carissimi lōge sit vana presumptio: si volo sanus in domo dei conuersari que ē ecclesia dei viui: colūna

et firmamentum veritatis. Pro modulo meo capio: quod vobis appono. Vbi aperitur/pascor vobiscum: vbi claudit/pulso vobiscum. Cōmoti sunt ergo iudei ⁊ indignati sunt: Merito quidez quod audebat hō equalem se facere deo: Sed ideo īmerito quia in homine non intelligebāt deū. Carnē videbant: deum nesciebant: Habitaculum cernebant/habitatorem ignorabant. Caro enim illa templū erat. deus inhabitat intus. Nō ergo iesus carnē equabat patri: non formā serui domino cōparabat: Non quod factum est ꝓpter nos: sed quod erat quādo fecit nos: Quis nāq; sit christus catholicis loquor nostis: quia bene credidistis. Non verbū tantū/nec caro tantū: sed verbum caro factum est ⁊ habitauit in nobis. Recensete de verbo quod nostis: In principio erat verbum: et verbum erat apud deum: ⁊ deus erat verbū. Hic equalitas cum patre. Sed verbū caro factū est: ⁊ habitauit in nobis. hac carne maior ē pater: Ita pater et equalis et maior: equalis verbo/maior carne. Equalis ei per quem fecit nos: maior eo qui factus est ꝓpter nos. Ad hanc regulam sanam catholicaz/ quā precipue nosse debemus/quā tenere qui nostis a qua prorsus fides vestra labi non debz: que in illis hominū argumentis extorquenda est. cordi vestro dirigamus ea que intelligimus: et que forte non intelligimus: dirigenda ad hanc regulam quandoq; differamus cum idonei fuerimus: Nouimus ergo equalē patri filiū dei: quia nouimus in principio deum verbum. Quid ergo iudei volebāt interficere? Quia non solum soluebat sabbatum/sed ⁊ patrem suum dicebat deum equalē se faciēs deo: videntes carnē non videtes verbum. Loquar ergo ⁊ contra eos verbum p carnem: ⁊ īterior habitator sonet per habitaculum suū: vt qui potest nouerit quis intus habitet. Quid ergo eis
℣ dicit? **Respōdit itaq; iesus et dixit eis**: cōmotis quod equalem se faceret deo **Amen amen dico vobis: nō potest filius a se facere quicq;/nisi quod viderit patrem faciente**. Ad hec qd responderunt iudei: scriptum nō est: ⁊ fortasse tacuerunt. Quidam tamen qui christianos se haberi volunt/non tacēt: ⁊ quo dāmodo ex his verbis concipiunt quedā dicenda contra nos: Que continenda nō sunt ⁊ ꝓpter nos. Arriani quippe heretici dicentes/non per carnē sed ante carnem/filium qui suscepit carnem minorē esse q̄ pater est/⁊ non esse substantie eius cuius pater est: capiunt ex his verbis ansam calūnie ⁊ respondent nobis. Videtis quia domin⁹ iesus cum animaduerteret iudeos ex hoc moueri quod patri deo eq̄lē se faceret/et talia verba subiunxit: vt se eq̄lem nō esse mōstraret: Mouebant enī iudei aiunt aduersus christū qa eq̄lem se faciebat deo: et volēs eos corrigere ab hoc motu christ⁹ ⁊ eisdē monstrare filiū nō esse eq̄lem patri/id est eq̄lem deo: ait quasi dicēs. Quid irascimini/qd indignamini? Nō sum eq̄lis: quia non potest filius a se facere quicq; nisi qō viderit patrē faciētem. Qui enī nō pōt inquit facere a se qc quā nisi quod viderit pfem facientez: vtiq; minor est nō eq̄lis. In hac regla cordis sui distorta ⁊ prava/hereticus audiat nos nōdū obiurgātes/ sed adhuc quasi querentes: ⁊ explicet nobis quod sentit. Puto enim o qs quis ille est: faciamus eū tanquā pſentē adesse. Tenes nobiscū: qa in principio erat verbum? Teneo inqt Et quia verbū erat apud deum? Et hoc inqt teneo. Sequere ergo ⁊ hoc fortⁱ tene: qa Joh. ſ.
deus erat verbum. Et hoc inqt teneo. Sz ille deus maior: ille deus minor. Jam nescio qd paganū redolet: cuz christiano loqui me arbitrabar: Si est deus maior ⁊ deus minor: duos deos colim⁹ nō vnū deū. Quare inquit/et tu non duos deos dicis eq̄les sibi. Hoc ego nō dico. Eq̄litatē em istā sic intelligo: vt ibi intelligā etiā individuā caritatē/⁊ sī individuā caritatē. pfectā vnitatē Si enī caritas quā misit hominibus de⁹/ de multis hoīm cordib⁹ fecit cor vnū/⁊ multas hoīm aīas fec aīaz vnā/ sicut de credentib⁹ scriptum est in actib⁹ apl̄or/erat illis anima vna ⁊ cor vnū in deum: Si ergo anima mea/⁊ anima tua cum idē sapimus noscq; diligim⁹/fit anima vna: q̄ntomagis pater deus ⁊ filius deus in fonte dilectionis deus vnus est? Verū ad hec verba q̄bus cōmotū ē cor tuū: intēde ⁊ recole mecum/quod de verbo req̄rebamus. Si iam

tenemus deus erat verbū: adiungo illud
ꝙa cū dixisset/hoc erat in principio apud
deum /cōtinuo subiecit euangelista: Om
nia p ipm facta sunt: & sine ipo factū est ni
hil. Nunc te querēdo exagito: nunc te cō
tra me moueo: & te cōtra te iterpello. Te
ne tantū memoriter ista de verbo: Quia
C deus erat verbum: & oīa p ipm facta sunt.
¶ Audi iā verba quib⁹ cōmotus es vt mi
hi dicerēs filium: Nempe ꝙa dixit /non
potest fili⁹ a se facere quicq̄ nisi qđ vide
rit patrē facientē Ita inquit. Expone mi
hi paululū. Sic ān̄tum opinor intelligis:
Quō quedam facit pater: filius autē attē
dit quēadmodū facit pater: vt possit & ip
se ea facere que viderit patrem facientē.
Duos quasi fabros cōstituisti /ita patrem
et filiū vt etiā magistr̄ et discipulū: Quo
modo solent patres fabri/docere filios su
os artē suam. Ecce descendo interim ad
carnalem sensum tuum: interim ita cogito
vt tu. Videamus si cogitatio hec nr̄a iue
niet exitū scōm illa que iam de verbo pa
riter locuti sumus/pariterq̄ sentimus: ꝙa
deus verbū: & omnia p ipsum facta sunt.
Pone ergo patrē tanq̄ fabrū quedā ope
ra facientē/filiū autē tanq̄ discipulū: qui
nō potest facere quicq̄ nisi quod viderit
patrem facientē. Intendit enī quodāmo
do in manus patris: vt quomodo eū vide
rit fabricare / sic & ipe tale aliquid fabri
cet in operib⁹ suis. Sed pater iste omīa il
la que facit & vult vt attendat eum fili⁹:
& talia & ipse faciet p quē facit. Eya: nunc
est vt assis sētētie tue prior quā mecū re
censuisti. mecū q̄ tenuisti: ꝙa in principio
verbum et apud deum verbū / & deus ver
bum: & omīa p ipm facta sunt. Tu ergo cū
mecū tenueris/quia per verbum facta sūt
omīa/rursum carnali sapore & puerili mo
tu facis tibi in animo deū facientē et ver
bum attēdentē: vt cū fecerit deus /faciat
et verbū. Quid enim fecit de⁹ preter ver
bum? Si enī facit: non omīa p verbum fac
ta sunt. Perdidisti quod tenebas. Si aūt
omīa p verbū facta sūt: corrige quod ma
le intelligebas. Fecit pater: & non fecit ni
si per verbum. Quomodo attendit verbū
vt videat patrem facientē sine verbo: qđ
similiter faciat verbum? Quicquid fecit
pater: p verbum fecit: aut falsū est /omīa
p ipm facta sunt: Sed verū est. omīa p ip
sum facta sunt. Parum fortasse tibi vide
batur: & sine ipso factū est nihil. Recede
ergo ab ista carnis prudentia: & queram⁹
quēadmodū dictum sit/non potest filius
a se facere quicquā nisi quod viderit pa
trem facientē. Queramus: si digni sumus
q̄ apprehēdam⁹. Fateor enim magna res
est/ardua omnīo /videre facientē patrem
per filiū: non singula opa faciente pr̄e & t
filio/sed quodlibet opus patre per filiuz:
vt nulla opera fiant vel a patre sine filio/
vel a filio sine patre: quia omīa p ipm fa
cta sunt: & sine ipo factū est nihil. Quib⁹
ni fundamētū fidei firmissime cōstitutis:
iam quale est videre quia non potest fili⁹
a se facere quicquā nisi quod viderit pa
trē facientē. D
¶ Queris vt opinor nosse fi
lium facientem: quere prius nosse filiū vi
dentem. Certe enim ait / non potest fi
lius a se facere quicquā: nisi quod viderit
patrem facientē: Intende quod dixit. ni
si quod viderit patrē facientem. Prece
dit visio: & sequit effectio. Videt enim vt
faciat. Tu quid queris iam nosse quō fa
ciat. dū nondū scias quō videat. Quid
curris ad id quod posteri⁹ est: relicto qđ
pri⁹ē? Videtē se dixit & facientē: nō faci
entē & videntē: q̄ nō p̄t a se facere quicq̄
nisi quod viderit patrem facientem. Vis
vt explicē tibi quomodo faciat? Tu ex
plica mihi quomodo videat Si hoc expli
care non potes: nec ego illud. Si hoc pe
pere nōdū es idoneus: nec ego illud. Ut
q̄ ergo nostr̄ ōrat/vterq̄ pulset: vt vter
q̄ accipere mereatur: Quid quasi doctus
calumniaris indocto? Ego ad faciendū/
tu ad videndū. Ambo indocti a magistro
queramus: non in scola eius puerili liti
gemus. Tamē simul iam didicimus: quia
omīa per ipsum facta sunt. Ergo manife
stū est quia nō alia facit pater/alia fili⁹.
Sed omīa facit pater p filiū: quia omnia
per verbū facta sunt. Jam quomō faciat
deus qs nouit? Non dico quō fecerit mū
dum/sed quomō fecerit oculum tuū: cui
carnaliter inherens: visibilia inuisibilibus
cōparas. Talia enī de deo cogitas: qua
lia his oculis videre cōsuesti. Si aūt istis
oculis videri possit de⁹: nō diceret. Bea
ti mundo corde quia ipsi deū videbunt.

Ergo habes oculum corporis ad videndum fabrum: sed nondum habes oculum cordis ad videndũ deum. Ideo qđ soles videre in fabro: transferre vis in deũ. Pone in terra terrena: sursum cor. Quid ergo fratres carissimi? Explicaturi sumus nos quod interrogauimus / quomodo videat verbum: quomodo pater videat̃ a verbo Quid sit videre verbi? Non sum tam audax / taz temerari⁹ vt explicare pollicear me vobis: Vtcunq; suspicor modulum vestrũ: noui tamẽ meũ. Si ergo placet nõ diutius ĩmoremur: percurramus lectõem et videamus verbis domini turbari corda carnalia / ne in eo quod tenẽt: remaneant. Extorqueatur tanq̃ puerile ludicrũ nescio quid quo se male auocant vt possint inseri vtiliora grãdioribus: ut possint ꝓficere qui repebant in terra. Surge / q̃re suspira / anhela desiderio: ⁊ ad clausa pulsa. Si aũt nondum desideramus: nõdũ inhiamus / nondũ suspiramus: margaritas quibuscunq; ꝓiecturi sumus: aut margaritas qualescunq; nosipsi inuenturi sumus? Nouerim ergo carissimi desideriũ in corde vestro: Mores ꝑducunt ad intelligentiam: Genus vite ꝑducet ad genus vite. Alia vita terrena: alia vita celestis: Alia vita pecorum: alia vita hominũ: alia vita angeloꝝ. Vita pecoꝝ / terrenis voluptatibus estuat: sola terrena conquirit: in ea ꝓna atq; ꝓiecta est Vita angeloꝝ sola celestis: Vita hominũ media est inter angeloꝝ ⁊ pecorũ. Si viuit homo ꝟm carnem: pecoribus comparat̃. Si viuit ꝟm spiritũ: angelis sociatur. Quãdo ꝟm spiritũ viuis quere etiã in ipsa angelica vita / vtrũ paruus an grandis sis. Si enĩ adhuc paruus es: dicũt tibi angeli / cresce. Nos panẽ mãducamus: tu lacte nutrire: lacte fidei vt ꝑuenias ad cibum spei. Si autẽ inhiat̃ sordidis voluptatibus / si adhuc fraudes cogitantur / si mendacia non vitant̃: si mẽdacia ꝑiurijs cumulant̃: tam ĩmundũ cor audet dicere: explica mihi quomodo videt verbum. Etiam si possim: etiam si iam videam? Porro autẽ si forte ego non suz in his moribus: et tamẽ ab ista visione lõge sum: quantum ille qui nonduz isto sup̃no desiderio rapitur: terrenis desiderijs ꝑ grauatur? Multum interest inter aduersãtem ⁊ desiderantẽ: Et iterũ multũ interest inter desiderantem ⁊ fruentem. Viuis vt pecora / aduersaris: angeli fruũtur Tu autem si non viuis vt pecora: iam non aduersaris. Desideras aliquid ⁊ non capis: Inchoasti ipso desiderio vitam angelorum. Crescat in te ⁊ perficiatur in te: Et capias hoc non a me / sed ab illo: qui et me fecit et te Tamen non vtcunq; nos dimisit dominus qui voluit intelligi: Quia in eo qđ dixit: nõ potest filius a se facere quicquã nisi quod viderit patrem facientẽ / nõ alia opera pater facit / que videat filius ⁊ alia filius cum viderit patrem facientem: sed eadem opera ipsa ⁊ pater ⁊ filius. Secut⁹ enim ait. Quecunq; ille fecerit: hec et filius similiter facit: Non cum ille fecerit / alia filius similiter facit: sed quecũq; ille fecerit / hec ⁊ fili⁹ similiter facit. Si hec facit filius que fecerit pater: per filiũ facit pater. Si ꝑ filium facit que facit pater: non alia pater alia filius facit: sed eadem opera sunt patris ⁊ filij. Et quomodo eadem facit ⁊ filius: ⁊ eadẽ: ⁊ similit̃? Ne forte eadem sed dissimiliter Eadez inquit / ⁊ similiter: Et quomodo possit eadẽ nõ similiter: accipite exemplum: quod puto ad vos non sit grande. Cum scribimus lr̃as facit eas ꝑmo cor nr̃m: ⁊ deinde man⁹ nr̃e. Certe enĩ oẽs adclamastis: nisi q̃a cognouistis? Certũ ẽ qđ dixi: ⁊ manifestũ omĩb⁹ nobis. Littere fiunt primo a corde deinde a corpore nostro. Man⁹ seruit imperanti cordi: easdam litteras facit et cor et manus. Nũquid alias cor alias man⁹? Nam aliud est cor: aliud est manus Easdem quidẽ facit manus: sed non similiter. Cor enim nostrũ facit eas intelligibiliter: manus autem visibiliter. Ecce quomodo fiunt eadem ⁊ dissimiliter: Unde parum fuit domino dicere: quecunq; pater fecerit hec ⁊ fili⁹ facit: nisi adderet ⁊ similiter. Quid si enim hoc modo intelligeres / quomodo quecunq̃ cor facit hec et manus facit. sed nõ similiter. Hic vero addidit: hec et filius similiter facit. Si ⁊ hec facit ⁊ similiter facit: expergiscere: strĩgatur iudeus credat christian⁹: Conuincatur arrianus hereticus: / equalis est patri filius.

Alia lr̃a bet enim

Pater enim diligit filium: et omnia demõstrat ei que ipse facit. 5

Ecce est illud: demõstrat: cui? vtiq; quasi
videnti. Redimus ad id quod explicare
non possumus: quomodo verbum videat
Ecce homo factus est ꝑ verbum. Sed ho
mo habet oculos/habet aures/habet ma-
nus: diuersa membra ĩ corpore. Per ocu-
los potest videre: per aures potest audi-
re: per manus operari. Diuersa membra/
diuersa membroꝝ officia: non potest illd
mẽbrum quod potest alterum. Tamen ꝓ
pter corporis vnitatem/oculus ⁊ sibi ⁊ au
ri videt: ⁊ auris sibi ⁊ oculo audit. Nun-
quid tale aliquid in verbo arbitrandum
est esse: quomodo omnia per ip̃m? Et di-
xit scriptura in psalmo: Intelligite qui in
sipientes estis in populo: ⁊ stulti aliquan
do sapite. Qui plantauit aurem/non au-
diet: aut qui finxit oculũ non considerat?
Si ergo finxit oculum verbum: si planta-
uit aurem verbum/ quia omnia per ver-
bum: non possumus dicere. non audit ver
bum/non videt verbum: ne obiurget nos
psalmus ⁊ dicat/stulti aliquando sapite.
Itaq; si audit verbum ⁊ videt verbũ: au-
dit filius/⁊ videt filius. Nunquid tamen
et ĩ ipso diuersis locis quesituri sum⁹ ocu
los ⁊ aures? Aliunde audit/aliunde vi-
det: ⁊ auris eius non potest quod oculus
et oculus non potest/quod potest auris?
An totus ille visus est/⁊ totus auditus?
Forte ita/imo non forte sed vere ita: duꝫ
tamẽ ⁊ ip̃m eius videre/⁊ ip̃m eius audi-
re/longe alio modo quã nostrũ sit. Et vi-
dere ⁊ audire simul in verbo est: nec ali-
ud ibi est audire/aliud videre: sed audit⁹
visus/⁊ visus auditus. Et nos qui aliter
audimus/aliter videmus: hoc vnde noui
mus? Redimus forte ad nos/si non sum⁹
p̃uaricatores: quibus dictum est. Redite
p̃uaricatores ad cor: Redite ad cor Quid
itis a vobis/⁊ ꝑitis ex vobis: quid itis ĩ so
litudinis vias? Erratis vagando: Redite
Quo? Ad dñm. Cito est: Primo redi ad
cor tuum. Exulate vagaris foris. Te ip-
suꝫ nõ nosti: ⁊ queris a quo factus es? Re
di redi ad cor: tolle te a corpe. Corpus tu
um habitatio tua est: Cor tuum sentit etiã
per corpus tuũ: Sed corpus tuum nõ qđ
cor tuũ Dimitte ⁊ corpus tuum: ⁊ redi ad
cor tuum. In corpore tuo inueniebas ali-
bi oculos/alibi aures: ĩ corde tuo nũquid
h̃ inuenies? an in corde nõ hẽs aures? De
quibus enim dominus dicebat. Qui ha-
bet aures audiendi audiat. An in corde
non habes oculos? Unde dicit apostol⁹.
Illuminatos oculos cordis vestri. Redi
ad cor: vide ibi quid sentias forte de đo:
quia ibi est imago dei. In interiore homi
ne habitat christus: in interiore homĩe re-
nouaris ad imaginem dei: in imagine sua
cognosce auctorem eius. Vide quem ad
modum omnes corporis sensus/cordi in-
tro nuntient id quod senserit foris. Vide
q̃ multos ministros habeat/vnus interi-
or impator: et quid apud se etiam sine his
ministris agat. Renunciant oculi cordi al
ba ⁊ nigra: renunciant aures eidem cordi
canora ⁊ dissona: Renunciant nares ei-
dem cordi odora ⁊ putentia: Renunciat
gustus eidem cordi amara ⁊ dulcia: Re-
nunciat tactus eidem cordi lenia ⁊ aspe-
ra. Renunciat sibi ip̃m cor iusta et iniusta
Cor tuum ⁊ videt ⁊ audit/⁊ cetera sensibi
lia diiudicat: et quo non aspirat corporis
sensus. iusta et iniusta/mala ⁊ bona/ dis-
cernit. Ostende mihi oculos/aures/nares
cordis tui. Diuersa sunt que ad cor tuum
referuntur: et diuersa ibi membra non in-
ueniuntur. In carne tua, alibi audis/alibi
vides: ĩ corde tuo ibi audis vbi vides. Si
hoc imago: quanto potentius ille cuius
imago? Ergo et audit filius ⁊ videt filius
Et ip̃a visio ⁊ anditio filius: Et hoc est il-
li audire quod esse: profecto ⁊ hoc vide-
re quod esse. Tibi non hoc est videre q̃đ
esse: quia ⁊ si perdas visuꝫ/ potes esse: et
si ꝑdas auditum/potes esse. Putamus ne
pulsauimus? Erectum est aliquid in nob
quod vel tenuit suspicemur: vnde lumẽ
veniat nobis. ¶ Puto fratres: quia cum
loquimur ista/et cum meditamur: exerce-
mus nos: Et cum exercemus nos in ipsis/
et rursus quasi inflectimur põdere nostro
ad ista consueta. tales sumus quales lip-
pientes cum ꝓducuntur ad videndum lu
men. si forte antea visum omnino nõ ha
bebant/et incipiunt eundem visum per di
ligentiam medicorum vtcunq̃ reparare:
Et cũ ꝓbare vult medic⁹ q̃ntũ salutis eis
accesserit: temptat eis oñdere qđ videre

desiderabant ⁊ nõ poterant cũ ceci essẽt: et redeunte iã vtcunq; acie oculoꝝ :pro ducunt̃ ad lucem. Et cũ viderint fulgorẽ in ipso reuerberant̃ quodãmõ : ⁊ respondent medico demonstranti. Jã iã vidi: sz videre non possum. Quid ergo facit medic⁹? Reuocat ad solita ⁊ addit colliriũ: vt ad illud quod visum est ⁊ videri non potest: desideriũ nutriat/ ⁊ ex ipso desiderio curet̃ plenius: ⁊ si qua mordacia reparande sanitati adhibent̃: fortiter ferat: vt amore illius lucis accensus dicat sibi. Quando erit vt illud firmis oculis videã quod saucijs infirmisq; non potui? Urget medicum: ⁊ rogat vt curet Ergo fratres si tale aliquid factum est in cordibus vr̃is/ si vtcũq; erexistis cor vestrũ ad videndũ verbũ: ⁊ ip̃ius luce reuerberati ad solita recidistis: Rogate medicum vt adhibeat colliria mordacia: p̃cepta iusticie. Est qđ videas: sed non est vnde videas. Nõ mihi antea credebas quia ẽ quod videas: duce quadam rationis adductus es: propinq̃sti: intẽdisti: palpasti: refugisti. Scis certe esse quod videas: sed idoneum non te esse qui videas. Ergo curare. Que sũt colliria? Noli mentiri: noli periurare: noli adulterari: noli furari: noli fraudare. Sed consuesti ⁊ cum aliquo dolore a cõsuetudine reuocaris: hoc est quod mordet sz sanat. Nam dico tibi liberius ex timore et meo ⁊ tuo. Si curari restiteris et eẽ idoneus ad ꝑfruendũ hac luce neglexeris: valitudine oculoꝝ tuorũ tenebras amabis: et amando tenebras in tenebris remanebis: et remanendo in tenebris etiã in tenebras exteriores ꝓijceris: Ibi erit fletus ⁊ stridor dẽtiũ: Si nihil ante faciebat amor lucis: faciat timor doloris. Sufficienter me loquutũ arbitror: ⁊ lectionẽ tñ euãgelicã non finiui: Si dicã reliqua: onerabo vos: et timeo ne etiã qđ haustum est/ effundatur. Sufficiant ergo ista caritati vr̃e. Debitores sumus/ non nũc sed semꝑ quãdiu viuimus: quia ꝓpter vos viuimus. Ueꝝ tamẽ vitã nostrã istam infirmã/ laboriosã/ periculosam in hoc mundo cõsolamini bene viuendo: nolite nos contristari ⁊ atterere malis moribus vestris. Cum enim offendimur mala vita vestra/ si refugiamus a vob̃. et separem⁹ nos a vobis/ ⁊ ad vos non accedamus: Nonne conqueremini et dicetis: ⁊ si languebamus curaretis: et si infirmabamur visitaretis? Ecce curam⁹ ecce visitamur: sed nõ nobis fiat quomodo audistis ab apostolo. Timeo ne sine causa laborauerim in vos.

Explicit tractat⁹. xviij. Incipit tractatus. xix. Ab eo quod scriptum ẽ Non potest a se filius facere quicquã nisi quod viderit patrem faciẽtem vsq; ad id quod ait. quia non quero voluntatẽ meã: sed volũtatem eius qui misit me A

Sermõe pristino q̃tũ nr̃m mouit affectũ ⁊ intelligẽdi pauꝑtatẽ: locuti sum⁹ ex occasione verborum euangelicoꝝ vbi scriptum est/ non potest fili⁹ a se facere q̃c quã nisi quod viderit patrem facientem: Quid sit videre filij/ hoc est videre verbi/ quia filius verbum/ ⁊ quia ꝑ verbum facta sunt omnia. Quomodo possit intelligi quod videt filius primo patrem facientem/ tunc demũ ⁊ ipse faciat que facta cõspexerit: cũ pater nihil nisi per filium fecerit. Omĩa enĩ per ip̃m facta sunt ⁊ sine ipso factũ est nihil. Non tamẽ explicatũ aliquid diximus: quia nec explicatum aliq̃d intellexim⁹. Aliqñ enĩ sermo deficit: vbi etiã intellectus ꝓficit/ quantomagis sermo patitur defectõem: quãdo intellectus non habet ꝑfectõem? Nunc itaq; quantũ domin⁹ donat/ breuiter ꝑcurramus lectionem: et vel hodie expleamus debitũ pensum. Si quid forte remanserit/ vel temporis vel viriũ: retractabim⁹ si potuerimus quantum et a nobis ⁊ apud vos fieri potest: Quid sit videre v̄bi/ demõstrari verbo non potest. Omnia quippe dicta sunt hic: Que si intelligant̃ s̃m humanũ sensũ carnaliter: nihil aliud nobis facit anĩa plena phãtasmatis/ nisi quasdam imagines velut duorũ hominũ patris et filij: vnius ostẽdẽtis alteri⁹ videntis: vnius loquentis/ alteri⁹ audiẽtis. que oĩa idola cordis sũt. Que si iã deiecta sũt đ tẽplis suis: q̃ntomagis deijciẽda sũt de cordib⁹ xp̃ianis

Nõ potest inquit† a se facere quicq̃z: nisi quod viderit patrẽ faciẽtẽ. † Alia lectio:

Verum est hoc: tenete hoc: duz tamē nō amittatis quod in ip̄ius euangelij exordio tenuistis quia in principio erat verbū et verbum erat apud deum /et deus erat verbum: ⁊ p̄cipue quia omnia per ipsum facta sunt. Quod nunc enim audistis coniungite illi auditui. ⁊ vtrūq̄ concordet in cordibus vestris. Sic itaq̄ non potest filius a se facere quicq̄ nisi quod viderit patrem facientē: vt tamen pater ea que facit non faciat nisi ꝑ filium/quia eius est verbum. Et in principio erat verbum /⁊ verbum erat apud deum/⁊ deus erat verbū: quia omnia per ip̄m facta sunt **Quecūq̄z enim ille fecerit hec ⁊ filius similiter facit:** Non alia sed hec: non dissimiliter sed similiter. **Pater em̄ diligit filiū: ⁊ omnia demōstrat ei que ipse facit.** Ad hoc qd̄ supra dixit/nisi quod viderit parrez facientem/videt̄ pertinere/ ⁊ quod omnia demonstrat ei que ip̄e facit. Sed si pater demōstrat que facit: nec filiꝰ potest facere nisi pat̄ demōstrauerit: Pater que demōstrare nō potest nisi fecerit: cōsequens erit vt non ꝑ filium faciat omnia pater. Porro si fixum atq̄ inconcussū tenemus/quia per filium omīa pat̄ facit. anteq̄ facit demonstrat filio vt filiꝰ demōstrata faciat/ que demonstrata iam facta sunt: aliquid ꝓculdubio pater sine filio facit. Sed non facit pater aliquid sine filio: q̄a filius dei verbum est: ⁊ omnia ꝑ ipsum facta sunt. Remanet ergo fortasse: vt que pater facturus est/demonstraret faciēda: vt per filiū sint facta. Nam si filius ea facit que pater facta demonstret: non vtiq̄ ꝑ filiū facit. Monstrari em̄ non possent nisi facta: facere filius non posset nisi monstrata fuerint. Ergo sine filio facta? Sed verum est omnia ꝑ ipsum facta sunt. Ergo anteq̄ facta/monstrata sunt. Sed hoc diximus differendū esse: quo redeunduz sit. percursa lectione sivt diximꝰ aliquid vel tempis vel viriū nobis remanserit: ad ea que distulimꝰ retractāda. Ampliꝰ audite difficilia. **Et maiora his inquit demōstrabit ei opa: ita vt vos miremi.** Maiora his. Quibꝰ maiora? Facile occurrit/que modo audistis: curationibꝰ lāguoꝝ corporaliū. De isto enī q̄ triginta et octo annis habebat infirmitatem ⁊ xp̄i verbo sanatus est: nata est huiꝰ occasio tota sermonis. Et ꝓpter hoc dominꝰ dicere potuit/maiora his demōstrabit ei opa: vt vos miremini. Sunt enim opera maiora q̄ ista: ⁊ demōstrabit ea pater filio Nō demonstrauit ei tanq̄ de p̄terito/sed demonstrabit de futuro: hoc ē demōstraturus ē. Rursus difficilis orit̄ questio. Est em̄ aliquid apud p̄rem/ quod adhuc latebat filium: quando ista filius loquebat̄. Si em̄ demōstrabit/hoc est demonstraturꝰ ē/nōdum demōstrauit: ⁊ filio tunc demōstraturus est quando et istis. Sequit̄ em̄ ita: vt vos miremini. Et hoc difficile est videre: quomodo tanq̄ temporaliter filio coeterno aliq̄d demonstret eternus pater: omnia sciēti q̄ sunt apud patrē: Que sunt tamen illa maiora. Hoc enī forte facile ē intelligere. **Sicut em̄ pater inquit suscitat mortuos ⁊ viuificat: sic et filius quos vult viuificat.** Maiora enī sunt opa mortuos suscitare: q̄ languidos sanare. Sed resuscitat pater mortuos et viuificat: sic et filius quos vult viuificat: Alius ergo pater alius filius: sed omīa ꝑ ip̄m. Ipsos itaq̄ filius quos et pater/ q̄a non alia/nec aliter: sed hec et filius similiter facit. Ita plane intelligendū est: ⁊ ita tenendū. Sed mementote q̄a filius quos vult viuificat. Tenete hic ergo non soluz potestatē filij: verumetiā voluntatē: Et filius quos vult viuificat/ ⁊ pat̄ quos vult viuificat/et ipsos filiꝰ quos et pater: ac ꝑ hoc eadē patris ac filij ptās est ⁊ volūtas Quid est ergo quod sequit̄. **neq̄ em̄ pr̄ iudicat quēquā: sed iudiciū omne dedit filio: ut omnes honorificēt filiū sicut honorificāt patrē.** Quod ita subiunxit: tanq̄ ratōem reddens superioris sentētie. Multū mouet: Intēti estote. Filiꝰ quos vult viuificat: pr̄ quos vult viuificat. Filiꝰ suscitat mortuos: sicut pater suscitat mortuos. Neq̄ enī pr̄ iudicat quēq̄. Si in iudicio suscitādi sunt mortui quō pr̄ suscitat mortuos/si nō iudicat quēquā? Om̄e q̄ppe iudiciū dedit filio. In illo q̄ppe iudicio suscitātur mortui ⁊ resurgūt: alij ad vitam eternam: alij ad penam Quod totum si filius facit / pater autem ideo non facit / quia pater non iudicat quēquā/sed omē iudiciū dedit filio: ꝯriū

videbit ei quod dictū ē. Sicut pater susci
tat mortuos ⁊ viuificat: sic ⁊ filiꝰ qđ vult
viuificat. Sil' ĝ suscitāt. Si sil' suscitant: sil'
viuificāt: simul ĝ iudicant. Quomō itaq̄
verꝝ est/neq̄ em̄ pater iudicat quēq̄/ sed
iudiciū omne dedit filio? Moueāt interī
ꝓposite questiones: p̄stabit dominꝰ vt so
lute delectēt Ita ē fratres Omīs questio
nisi intentū fecerit ꝓposita: nō letificabit
exposita: Sequat̄ ergo ipse dn̄s: ne forte
in his que subiecit apiat se aliquantum.
Subtexit enī nubilo lucē suam: ⁊ difficile
est aquile more volare sup omnez nebu-
lam qua tegitur omīs terra: ⁊ videre ver-
bū domini sincerissimā lucem. Ne forte ĝ
calore radioꝝ suoꝝ discutiat caliginē no-
strā ⁊ aliquantū se ī cōsequētibꝰ apire di-
gnetur: dilatis istis: sequentia videamus

E Qui non honorificat filiū: non ho
norificat patrem qui misit illū. Hoc
verū est: ⁊ planū est. Omne quippe iudici
um dedit filio sicut supra dixit: vt omnes
honorificent filiū sicut honorificāt patrē.
Quid si inueniunt̄ qui patrē honorificant
⁊ non honorificāt filium? Non potest in-
quit fieri qui ñ honorificāt filiū: nō hono
rificāt patrē qui misit illū. Non potest er-
go dicere aliquis. Ego p̄rem honorifica-
bā: quia filiū non nouerā. Et si nōdum fi-
lium honorificabas: nec p̄rem honorifica-
bas. Quid est enī honorificare p̄rem: nisi
quod habeat filiū? Aliud est enī cum tibi
cōmendat̄ deus quia deus est: ⁊ aliud est
cū tibi cōmēdat̄ deus/quia pater. Cum ti
bi quia deus est cōmēdat̄/creator tibi cō-
mendatur: omnipotēs tibi cōmendatur:
Spūs quidē sūmus eternus inuisibilis ti-
bi cōmendat̄: Incōmutabilis tibi cōmen-
datur. Cū vero tibi quia pater est cōmen
datur/nihil tibi aliud q̄ et filius cōmēda-
tur: Quia pater dici non potest/si filiū nō
habet: sicut nec filius si p̄rem non habet.
Sed forte quidē p̄rem honorifices tāquā
maiorē/ filiū vero tanquā minorē/vt di-
cas mihi: honorifico patrē/ scio enī qđ ha
beat filiū/⁊ nō erro in patris nomine/non
enim p̄rem intelligo sine filio/honorifico
tamē ⁊ filiū tanquā minorem: Corrigit te
ipse filius et reuocat te dicens/ vt omnes
honorificent filium: non inferius sed sicut
honorificant patrem. Qui ergo non hono
rificant filium: non honorificant patrem q̄
misit illum. Ego inquis maiorem honorē
volo dare patri: minorem filio. Ibi tollis
honorē patri: vbi minorē das filio. Quid
enim aliđ tibi videt̄ ita sentienti: nisi quia
pater equalez sibi filium generare/aut no
luit/aut non potuit? Si noluit/inuidit. si
non potuit/ defecit: Nō ergo vides quia
ita sentiendo vbi maiorem honorem vis
dare patri: ibi es cōtumeliosus in patrez?
Proinde sic honorifica filiū/quomō ho-
norificas patrē: si vis honorificare et pa-
trē et filiū. Amen amen dico vobis:
quia qui verbū meum audit et cre
dit ei qui misit me habet vitam eter
nam Et in iudiciū non venit: sz trā Alia lr̄ siet.
sijt a morte in vitaz. Non nūc transit:
sed iam transijt a morte in vitā. Et hoc at
tendite qui verbū meū audit: ⁊ non dixit
et credit mihi/sed credit ei qui me misit.
Verbū ergo filij audiat: vt patri credat.
Quare verbū audit tuū: et credit alteri?
Nōne cum verbū alicuiꝰ audimus/eidem
verbū ꝓferenti credimus: loquenti nobis
fidez accōmodamꝰ? Quid ergo voluit di
cere qui verbū meū audit ⁊ credit ei qui
misit me: nisi quia verbū eius ē in me? Et
quid ē audit verbum meū: nisi audit me?
Qui credit mihi: ecredit ei q̄ misit me: q̄a
cum illi credit/verbo eius credit. Cū autē
verbo eius credit/mihi credit: quia verbū
patris ego sum. Pax ergo in scripturis et
omīa disposita: nequaq̄ rixantia. Tu abij
ce litē cordis tui: intellige concordiā scrip
turaꝝ: Nunquid contraria sibi diceret ve
ritas? Qui audit inquit verbum meum et
credit ei qui misit me habz vitam eternā:
et in iudicinm nō venit/sed transit a mor
te ad vitam. Meministis qđ supius posue
ramus: quia sicut pater suscitat mortuos
et viuificat/sic et filiꝰ quos vult viuificat:
Incipit iam apire se loqui de resurrectio
ne mortuoꝝ: ⁊ ecce iam resurgunt mortui
Qui enī verbum meū audit et credit ei q̄
misit me habet vitam eternam: et in iudi-
cium non venit. Proba quia resurrexit:
sed transijt inquit a morte ad vitam. Qui
transijt a morte ad vitaz: nullo dubitante
vtiq̄ resurrexit. Nō em̄ trāsiret de morte
ad vitam: nisi primo esset in morte et non
esset in vita: Cū autem transierit/ erit in

vita: et non erit in morte. Mortuus ergo erat ⁊ r̄uixit: ꝑierat ⁊ inuētus ē. Fit ꝑinđ iā q̄dā r̄surrectio: ⁊ trāseūt hoīes a morte q̄dā ad q̄ndā vitā: A morte infidelitatis ad vitam fidei: a morte falsitatis: ad vitā veritatis: A morte iniquitatis / ad vitam iusticie. Est ergo ⁊ ista quedā resurrectio mortuoꝝ. Apiat illā plenius: ⁊ dilucescat nobis vt cepit **Amē amen dico vobis: quia venit hora et nunc est.** Nos expectam⁹ in finē resurrectōez mortuorū / nam ita credimus: imo nō expectamus. Sed plane expectare debemus: Neq; em̄ falsum credimus in fine mortuos resurrecturos. Cum ergo vellet dn̄s ies⁹ insinuare nobis quandā resurrectōem mortuorū / ante resurrectōem mortuorū Nō sicut lazari vel filij illius vidue / vel filie archisinagogi qui resurrexerunt morituri: nam et ip̄oꝝ mortuoꝝ quedā resurrectio facta est / ante resurrectōem mortuoꝝ. Sz sicut hic dicit habet inq̄t vitā eternā / ⁊ in iudiciū non venit sed trāsit a morte ad vitā. Ad quā vitā? Ad eternaz. Non aūt sicut corpus lazari. Transit em̄ ⁊ ille a morte sepulchri ad vitam hominū / sed nō eternam / iterū morit̄. Resurrecturi aūt in fine seculi mortui: in vitā eternā transibūt: Cū ergo vellet dn̄s iesus xp̄s magister celestis / verbum patris et veritas demonstrare nobis quandā resurrectōem in vitā eternam / ante resurrectōem mortuoꝝ in eternam vitā: Venit hora inquit: Tu procul dubio imbutus fide / resurrectōem carnis expectabas: horā illā finis seculi diem iudicij: quā ne ī isto loco expectares: addidit ⁊ nūc est Quod ergo dicit venit hora: Non dic̄ de illa hora nouissima vbi iniussu ⁊ voce archangeli / ⁊ in tuba dei dn̄s ip̄e descendet de celo ⁊ mortui in xp̄o resurgent p̄mi: deinde nos qui viuim⁹ viuētes qui reliqui sumus / simul rapiemur cū illis in nubib⁹ obuiam xp̄o in aera / et ita semp cum domīo erimus. Et veniet hora illa: sed non est nunc. Hora vero ista que sit: Aduertite. Quid in ea fit? Quid nisi resurrectio mortuorum? Vt q̄ resurgūt: in eternū viuāt? Hoc erit ⁊ nouissima hora: Quid ergo? Quomō intelligimus duas istas resurrectiones? Nunquid forte q̄ nūc resurgunt / tūc non resurgēt: vt alioꝝ fiat tunc resurrectio alioꝝ nunc? Non est ita. Nam ista resurrectione si recte credidimus resurreximus: et nosipsi qui iam resurreximus / alterā in fine resurrectionem expectamus. Sed ⁊ nunc in eternā vitam resurreximus: si in fide ip̄a ꝑseuerant̄ manemus. Et tunc in eternā vitā resurgemus quando angelis coequabimur. Ipse ḡ distinguat / ipse apiat qđ loqui ausi sumus: Quomō fiat resurrectio ante resurectōez: Non alioꝝ ⁊ alioꝝ / sed eorundē: nec talis qualis lazari / sed ī vitā eternā. Apiet plane. Audite dilucescentem magistrū ⁊ illa bentē cordibus nr̄is solem nr̄m: Nō quē desiderant oculi carnales / sed cui estuant apiri oculi cordis. Ip̄m ergo audiamus. Amen amē dico vobis: quia venit hora ⁊ nunc est. quādo mortui / Videte exp̄mi resurrectōem: **quando mortui audient vocē filij dei: ⁊ qui audierint viuēt** Quare addidit / q̄ audierint viuēt? Possent em̄ audire nisi viuerent? Sufficeret ergo venit hora ⁊ nnuc est: quādo mortui audient vocem filij dei. Jam nos si intelligeremus viuentes eos: quādo nisi viuerent audire non possent: nō inquit qꝛ viuunt audiunt / sed audiendo reuiuiscunt. Audient: et qui audierint viuent. Quid est ergo audient / nisi obaudient? Quantum em̄ ꝑtinet ad auris auditū: non om̄s qui audient / viuent. Multi em̄ audiunt et nō credunt. Audiendo ⁊ nō credēdo / nō obaudiunt: Non obaudiendo / nō viuent. Itaq; hic q̄ audiēt: nihil ē aliđ q̄ q̄ obuadiēt Qui ergo obaudierīt viuēt. Certi sūt securi sunt viuent. Predicat̄ xp̄s / verbum dei filius dei / ꝑ quē facta sunt omīa / certe dispensatōis gr̄a: asiumpta carne nat⁹ ex virgine: infans in carne / iuuenis in carne: patiens in carne / moriens in carne: resurgens in carne / ascendens in carne / ꝓmittēs resurrectōem carni / ꝓmittēs resurrectionem mēti: mēti ante carnē / carni post mentē. Qui audit ⁊ obaudit viuet: Qui aūt audit ⁊ nō obaudit id ē q̄ audit ⁊ contempnit / audit ⁊ nō credit nō viuet. Quare nō viuet? Quia nō audit. Quid est nō audit? Non obaudit. Ergo qui audierīt viuent. Attēde nūc quid dixeram⁹ differendum: vt nunc si fieri potuerit apiatur. Subiecit cōtinuo de hac ipsa resurrectōe. **Sicut em̄ pr̄ hz vitā ī semetip̄o: sic dedit ⁊ filio vitā hr̄e in semetipso.**

Quid est habet vitā pr̄ i semetipso? Non alibi habet vitā nisi in semetipso: Viuere quippe suū in illo est ⁊ nō aliunde. Et nō alienū est: nō quasi mutuat vitā/nec qua si pticeps sit vite/ei⁹ vite q̄ nō ē q̄ ipse. Sz habet vitā in semetipo/vt ipa vita sibi sit ipe Si potuero adhuc modicū q̄d inde di cere exemplis ppositis ad intelligentiam vram informandā /dño adiuuāte potue=ro: et pietate intentionis vre. Viuit de⁹: viuit ⁊ ania. Sed vita dei imutabilis est: vita anime mutabilis est. Deus nec p̄fi=cit nec deficit/sed ē ipe semp: in se est vita vt est: Non alit nūc/nō alit postea /aliter antea Anie vero vita/valde alit atq; ali ter: Viuebat stulta / viuit sapiens: vi=uebat iniqua/viuit iusta. Nunc meminit nunc obliuiscit: Nunc discit/nūc discere ñ potest. Nūc pdit q̄ dicerat: nunc reca=pit q̄ amiserat. Mutabilis vita anie. Et cum viuit ania in iniq̄tate /mors eius est: Cū autē fit iusta. fit particeps alterius vi te: que nō est quod ipsa. Erigēdo se quip pe ad deū ⁊ inherendo deo: ex illo iustifi catur. Dictū est eñ. Credenti in eū q̄ iu=stificat impiū: deputat fides eius ad iu=sticiā. Deficiendo ab illa fit iniq̄: p̄ficien do ad illū fit iusta: Nonne videt tibi qua si aliquid frigidum/igni admotū feruef=cere: remotū ab igne torpescere? Nōne vi det tibi quidā tenebrosum admotū lu=ci claresce: remotū a luce nigresce? Ta le quidā est anima: nō tale aliq̄d deus. Potest ⁊ homo dicere habere se lucē nūc in oculis suis. Dicāt ergo quasi quadam voce ppria oculi tui si possunt: Habemus lucem in nobis ipis. Cōtra dicit/ nō ppe dicitis: habere vos lucem i vobisipis: Ha betis lucē: sed in celo. Habetis lucem/si forte nox est: sed in luna /in lucernis: non in vobisipis: Nam clausi amittit s: q̄ ap ti pcipitis. Nō in vobisipis habetis lucē. Sole occidente: tenete lucem si potestis. Nox est: ⁊ i lumie nocturno pfruimi. Sub ducta lucerna: tenete lucē. Cū vero sub=ducta lucerna in tenebris remaneatis. nō lucem in vobisipis habetis. Hoc est ergo habere lucem in semetipso: nō indigere lu cem ex altero. Ecce vbi si quis intelligat/ ostendit filiū equalē pat: vbi ait. **Sicut habet pat̄ vitaz in semetipso. sic dedit ⁊ filio vitā habere in semetipo:** Ut hoc solū intersit inter patrē ⁊ filiū. q̄ pater habet vitam in semetipo quā nemo ei dedit: Filius autē habz vitam in semet ipso/quam pater dedit: ¶ Sed etiam hic oritur aliquid nubilum discutiendum Non deficiamus / intenti simus: pascua mētis sunt: nō fastidiamus vt viuam⁹. Ec ce inquis fateris ipe /quod vitā filio pat dedit: vt habeat eam q̄dem in semetipso sicut pater habet vitā in semetipo. Nō in digens ille: nō indigeat ⁊ iste: vt sit ille vi ta sit et iste: ⁊ vtrūq; cōiūctū vna vita/ nō due/quia vnus deus/nō duo dij: et hoc ip sum sit esse vitā. Quomō ergo dedit filio vitam pater: Nō sic quasi ante fuerit fili⁹ sine vita: atq; vt viueret a p̄e accepit vi=tam: Nā si hoc esset: nō haberet vitā in se metipo. Ecce de anima loquebar. Est aīa et si nō sit sapiens/ ⁊ si nō sit iusta ania est: et si nō sit pia /anima est. Aliud ē esse ani mā/aliud vero esse sapientē: esse iustā/eē piam. Est ergo aliquid quod nō duz ē sa=piens/nōdum iusta nōdum pia: nō tamē nihil est/nō tamen nulla vita est. Nam ex operibus quibusdā suis ostendit se vitā: et si non se ostendit sapientē/piā iustā. Ni si eñ viueret: corpus nō moueret pedib⁹ gressum/manibus opus/oculis intuitum/ auribus auditū/n on aperiet os ad vocem linguā ad distinctōem vocū nō moueret. His itaq; operibus viuere se ostēdit: ⁊ eē aliquid quod est corpore melius. Sz nun quid his operibus /sapientē /piā /iustam se ostendit? Nōne ambulant/opantur/vi dent/audiunt/loquunt et stulti/ et impij/ et iniusti? Cū vero se erigit ad aliq̄d q̄ ipsa nō est ⁊ quod supra ipam est ⁊ a quo ipsa est: pcipit sapientiam/iusticiā /pieta=tem/sine quibus cū essz/ mortua erat: nec vitam habebat qua ipsa viueret/ sed qua corpus viuificaret. Aliud est enim in ani=ma/vnde corpus viuificat: aliud vnde ip sa viuificat. Melius quippe est q̄ corpus Sed melius quā ipa/est deus. Est ergo ip sa etiā si sit insipiens iniusta ⁊ impia: vita corporis? Quia vo vita eius est deus: quā do cū ipsa est in corpe / prestat illi vigo=rē/decorem/nobilitatē/officia membror: sic cum vita eius deus in ipsa est: prestat illi sapientiam/pietatē/iusticiā caritatez. Aliud est ergo quod prestat corpi de ani ma: aliud quod prestatur anime de deo.

Viuificat ⁊ viuificat. Mortua viuificat: sed ipsa nõ viuificat. Veniẽte itaq; verbo ⁊ infuso audientib⁹ factisq; illis non solũ audientib⁹/sed etiã obedientib⁹ /resurget anima a morte sua ad vitã suã: hoc ẽ ab iniquitate/ab insipientia/ab impietate ad deũ suũ/qui est illi sapientia /iusticia/ charitas. Resurgat ad illũ /illuminet ab illo. Accedite inquit ad deum. Et q̃d nobis erit? Et illuminamini. Si ergo accedẽdo illumiamĩ et recedẽdo tenebramĩ: nõ erat in vobis lumen vestrũ sed in deo vestro. Accedite vt resurgatis. Si recesseritis moriemini. Si ergo accedẽdo viuitis/ recedẽdo moriemini: non erat in vobis vita vr̃a. Ip̃a est enĩ vita vr̃a. que ẽ lux vestra. Quoniã apud te est fons vite: ⁊ in lumĩe tuo videbim⁹ lumẽ ¶ Non ergo sicut anĩa aliquid aliud ẽ anteq̃ illuminaret ⁊ fit melius cũ illuminat ꝑticipatiõe melioris/ita ⁊ verbũ dei/filius dei: aliquid aliud erat anteq̃ acciperet vitã/vt ꝑticipando habeat vitã. sed vitã habet in semetipso: ac ꝑ hoc ip̃e ẽ ip̃a vita. Quid ergo ait dedit filio vitã habere in semetip̃o? Breuiter dixerim: genuit filiũ. Neq; enĩ erat sine vita et accepit vitã: sed nascendo vita est. Pater vita est nõ nascẽdo: fili⁹ vita est nascendo Pater de nullo pr̃e: fili⁹ de deo patre. Pater quod est: a nullo est. Quod aũt pater ẽ: ꝓpter filiũ ẽ. Fili⁹ vero ⁊ quod fili⁹ est ꝓpter pr̃em est: ⁊ quod est a pr̃e est. Et hoc ergo dixit vitã dedit filio vt haberet eã in semetip̃o: tanq̃ diceret: Pat̃ qui est vita in semetip̃o: genuit filiũ qui eẽt vita in semetip̃o. Pro eo enĩ quod genuit/voluit intelligi dedit: tanq̃ si cuiquã diceremus/dedit tibi deus esse. Cui dedit? Si alicui iã existenti dedit esse: non ei dedit esse quia erat antequã ei daret qui posset accipere. Cũ ergo audis dedit tibi esse: nõ eras qui acciperes/⁊ existendo accepisti vt esses. Dedit structor domui huic vt eẽt: sed quid ei dedit? Vt dom⁹ eẽt. Cui dedit? Huic domui. Quid ei dedit? Vt domus esset. Quomõ potuit dare domui vt dom⁹ esset? Etenĩ si domus erat: cui daret vt domus esset/ qñ iã domus erat? Quid est ergo: dedit ei vt dom⁹ eẽt? Fecit ei vt dom⁹ esset. Quid ḡ filio dedit? Dedit ei vt filius esset. Genuit vt vita esset: hoc ẽ dedit habere ei vitã in semetip̃o vt esset vita /nõ egens vita: ne participãdo intelligat habere vitã. Si enĩ ꝑticipando haberet vitã nõ in semetipso: posset ⁊ amittendo esse sine vita: hoc in filio ne accipias: ne cogites/ne credas. Manet ergo pater vita: manet ⁊ fili⁹ vita. Pater vita in semetip̃o non a filio: filius vita in semetip̃o sed a patre. A patre genitus vt esset vita in semetip̃o: pat̃ vero nõ genitus vita in semetip̃o: nec minorẽ filium genuit qui crescendo fieret equalis. Non enĩ ad sui ꝑfectõez adiut⁹ ẽ tp̃e: per quẽ ꝑfectum creata sunt tempa: Ante omĩa tp̃a/ patri coeternus est. Non enim vnquã pat̃ sine filio: Etern⁹ autez pater est: ergo coeternus ⁊ filius. Quid tu anima? Mortua eras: amiseras vitã. audi patrẽ: ꝑ filiũ surge: recipe vitã vt ĩ eo recipias vitã quã nõ hẽs in te /q̃ hz vitã ĩ semetip̃o: Viuificat ḡ te pr̃ ⁊ filius: ⁊ agit̃ pr̃ia resurrectio /quãdo resurgis ad ꝑticipandam vitã/quod tu non es: ⁊ participãdo efficeris viuens. Resurge a morte tua ad vitã tuam/qui est deus tu⁹: ⁊ transi a morte in vitã eternam. Habet enĩ vitã eternã pater in semetip̃o. Nam sicut pater suscitat mortuos et viuificat: sic et filius quos vellet viuificaret. Quid ergo de illa resurrectione corporis? Nam et isti qui audiunt ⁊ viuunt: vnde nisi audiẽdo viuũt. Amicus enĩ spõsi stat ⁊ audit eum/⁊ gaudio gaudet ꝓpter vocẽ sponsi/non ꝓpter vocem suã: hoc est ꝑticipãdo non existendo audiunt ⁊ viuunt. Et omẽs qui audiunt viuũt: quia omẽs qui obediũt viuũt ¶ Dic aliquid dñe etiã de resurrectione carnis. Fuerunt enĩ qui eã negarent ⁊ dicerent: quia ista sola est resurrectio q̃ fit ꝑ fidem. Cui⁹ resurrectioĩs mõ dñs fecit cõmemorationẽ ⁊ inflãmauit nos: quia quidã mortui audiunt vocẽ filij dei et viuẽt. Non eoꝝ qui audierint alij morient̃/alij viuent: sed omẽs qui audierint viuẽt: q̃a omnes qui obedierint viuent. Ecce vidimus resurrectõem mentis: nõ ergo amittamus de fide resurrectõez carnis: Et nisi tu dñe iesu dixeris eam: quẽ opponem⁹ ꝯdictoribus? Omẽs enĩ secte que se aliqua religione hominib⁹ inserere p̃sumpsert: nõ negauerũt istã mentiũ resurrectõez: ne diceretur eis. Si nõ resurgit anĩa: quare mihi loq̃ris? Quid in me facere vis? Si non

facis ex deteriore meliorez: q̄re loq̄eris? Si nō facis ex iniquo iustū: quare loqueris? Si aūt facis ex iniquo iustū: z ex impio piū: z ex stulto sapientē: fateris resurgere aīam meā: si tibi obtempauero/si tibi credidero. Volētes ergo sibi credi omnes qui instituerūt alicui⁹ etiā falsę religionis sectā negare istā mentiū resurrectionē non potuerūt. Omnes de illa consenserunt. Sed multi carnis resurrectōem negauerunt: dixerunt in fide iā factā esse resurrectōem: Talibus resistit apl's dicēs Ex q̄bus ē hymeneꝰ z filetꝰ: qui circa veritatē oberrauerūt: dicentes resurrectionem iā factā esse: z fidem quorundā subuerterūt. Jā factā esse resurrectōem dicebant. Sed eo modo vt alia non sparet: et reprehendēbant homīes qui spabant resurrectōem carnis: velut iam resurrectio que p̄missa erat: credēdo impleret in mēte. Reprehendit eos apl's. Cur eos reprehendit? Nōne hoc docebant quomō dñs loquebatur? Venit hora z nunc ē quādo mortui audient vocē filij dei: z qui audierint viuent. Sed de vita mentiū loquor adhuc Ait tibi ieſus. Nondum loquor ō vita corpoꝝ sed loquor de vita vite corpoꝝ. id ē de vita animaꝝ: in quibꝰ ē vita corpoꝝ. Nam scio esse corpora in monumentis iacētia/scio z corpa vestra in monumentis futura: Nōdum de illa resurrectione loquor. De ista loquor /de ista resurgite: ne ad penam i illa resurgatis. Sz vt noueritis q̄ de illa loquor: q̄d ād̄o? **Sicut enim habet pater vitā in semetipso: sic dedit et filio habere vitam in semetipso:** Hec vita quod pater ē quod filius ē: ad quid ptinet: ad animā/an ad corpus? Non enī vitā illam sapientie sentit corpus: sed mens rationalis Nam nec omīs anima potest sentire sapiētiā. Habet enī z pecus animā: sed pecoris anima nō potest sentire sapientiā. Ergo anīa humana potest sentire istā vitam quā habz pater in semetipso z dedit filio vitā habere in semetipso: quia illud ē verum lumen quod illuminat nō omnē animā: sz oēm hominē venientē in hūc mſidū Cū enī ipſi mēti loquor audiat: id ē obediat z viuat. Noli itaq; dñe tacere de resurrectione carnis/ne non eā credāt homines. z remaneamus nos argumentatores nō predicatores: Ergo sicut habet pat vitam in semetipso: sic dedit et filio habere vitam in semetipso. Intelligant qui audiunt: credant vt intelligāt: obediant vt viuant: Audiāt adhuc aliud/ne hic finitā eē resurrectōem putent **Et dedit ei potestatem et iudiciū facere.** Quis dedit? Pater: Cui dedit? filio. Cui enim dedit habere vitā in semetipso: z ptātem dedit ei z iudiciū facere: **quia filius hominis ē:** Jste enī christꝰ z filiꝰ dei: z filius homīs ē. In p̄ncipio erat verbū: z verbū erat apud deū: z deꝰ erat verbū. Hoc erat in principio apud deū. Ecce quō dedit ei vitā habere in semetipo. Sed quia verbū caro factum ē z habitauit in nobis: ex virgine maria hō factus /filius homīs est. Proinde quia filius homīs ē: q̄d accepit? Potestatē z iudiciū facere. Quod iudiciū? In fine seculi: z ibi erit resurrectio mortuoꝝ: sed corpoꝝ. Anīas ergo suscitat deus /pꝝ xp̄m filiū dei: corpa suscitat deus p eundē xp̄m filiū homīs. Dedit ei ptātem. Hāc ptātem non haberet nisi acciperet: z eēt hō sine ptāte. Sz ipe ē filiꝰ homīs: q̄ z filius dei. Herēdo enī ad vnitatē psone filius hois/filio dei: facta ē vna pſona eadēq; filiꝰ dei qui et filiꝰ hois. Quid aūt ppt q̄d habeat dinoscendū ē. Filiꝰ homīs habet aīam: habet corpus. Filius tamē dei quod ē verbū dei: habet hoīem tanq; anīa corpus. Sicut anīa hūs corpus nō facit duas psonas sed vnum hoīem: sic verbū habens hoīem. non facit duas pſonas sed vnū christū. Quid ē hō? Anīa rationalis habens corpus. Quid ē christꝰ? Verbū dei habens hoīem. Videō ō quibus rebus loquar. et quis loquar: et quibus loquar: Nunc audite de resutrectiōe corpoꝝ non me sed dñm locuturū: ppter eos qui resurrexerūt surgēdo a morte/inherēdo vite. Cui vite? Que nō nouit mortem. Quare nō nouit mortē? Quia nescit mutabilitatē. Quare nescit mutabilitatē? Quia vita est in semetipo. Et ptātem dedit ei z iudiciū facere: quia filius hois est Quod iudiciū z quale iudiciū? **Nolite mirari hoc:** q̄ dixi dedit ei ptātem z iudiciū facere. **Quia venit hora:** non addidit/ z nunc est. Ergo horam quadam vult insinuare: in fine seculi. Hora autem nunc ē vt resurgāt mortui: hora erit in fine

3 iij. sent. xlviij. S

seculi vt resurgãt mortui. Sed resurgant nũc in mẽte: tunc in carne. Resurgãt nunc in mente p verbũ dei filiũ dei: resurgent tunc in carne p verbũ carnẽ factũ filiũ hominis: Hecp enĩ ad iudiciũ viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ pater ipse venturus ẽ: nec tamẽ recedit a filio pater. Quomõ ergo non ipe venturus ẽ? Quia nõ ipse videbit in iudicio. Videbũt in quẽ pupugerũt. Forma illa erit iudex que steterit sub iudice: illa iudicabit que iudicata est. Judicata eñ ini cp: iudicabit iuste. Veniet ergo forma serui: ⁊ ipsa aparabit. Etem forma dei: quõ appareat iustis ⁊ iniustis? Nam si iudiciũ nõ fieret nisi inter solos iustos: appareret tanquã iustis forma dei. Quia vo iudicium futurũ ẽ iustorũ ⁊ iniquorũ /nec licet vt iniq videãt deũ. Beati enĩ mũdo corde quia ipsi deũ videbunt: Talis aparebit iudex qualis videri possit/⁊ ab eis qs coronaturus ẽ: ⁊ ab eis quos damnatur? est Forma ergo serui videbit: occulta erit forma dei. Occult⁹ erit in seruo filius dei ⁊ aparebit filius homis: quia ptãtem dedit ei ⁊ iudiciũ facere quia filiꝰ homis ẽ: Et qa ipse solꝰ appebit in forma serui: pfãũt nõ appebit quia nõ est indutꝰ forma serui: Ideo supius ait. Pater nõ iudicat quẽquã: sed omne iudiciũ dedit filio. Bene ergo dilatũ ẽ: vt ipe esset expositor q ppositor. Supiꝰ eñ occultũ erat/nũc aũt vt arbitror manifestũ ẽ: quia dedit ei potestatẽ ⁊ iudiciũ facere: quia pater nõ iudicat quẽqp/sed omne iudiciũ dedit filio Quia iudiciũ per illã formã futurũ ẽ quã nõ habet pater. Et quale iudiciũ? Nolite mirari hoc: quia venit hora: non ea q nũc est vt resurgant anie: sed que futura ẽ vt resurgant corpa: Expressius hoc dicat vt calumniã hereticus negator resurrectiõis corpis nõ inueniat: quãqp iã intellectꝰ elucescat. Cũ supius dictũ esset/venit hora/ addidit ⁊ nunc est Modo aũt/venit hora et nõ addidit/et nunc est. Tamẽ oñs ansas/omẽs clauiculas calumniazũ: oẽs nodos laqueorũ: apta veritate disrumpat. Nolite mirari hoc: quia venit hora **in q omẽs qui in monumentis sunt.**

Quid euidentiꝰ/quid expressius? Corpora sunt in monumentis: anime nõ sunt in monumẽtis: nec iustoꝝ nec iniquorum Justi anĩa in sinu abrahe fuit: iniqua anima apud iferos torquebat Jn monumẽtis nec illa nec illa. Supius quãdo ait venit hora et nũc est: obsecro intendite Nostis fratres quia ad panem ventris cũ labore puenit: quanto magis ad panẽ mẽtis: Cũ labore stari s et auditis: sz nos cũ maiore stamus et loquimur Si laboramus ppter vos: conlaborare non debetis ppter eosdẽ vos Supius ergo cũ diceret vẽit hora adderet ⁊ nũc est: quid subiecit? Quãdo mortui audiẽt vocẽ filij dei: ⁊ qui audierint viuent. Nõ dixit oñs mortui audiẽt et qui audierint viuent. Mortuos eñ ini quos volebat intelligi. Et nunquid oñs iniqui obaudiũt enangelio? Aperte dicit apls: sed non omẽs obaudiũt euangelio. Tamen qui audiũt viuent: quia omẽs q obaudiũt euangelio trãseunt ad vitã eternam p fidem. Non tamẽ omẽs obaudiũt et hoc nunc est. At vero in fine omẽs qui sunt in monumẽtis: hoc est: iusti et iniusti **audient vocem eius et procedent** Quomodo noluit dicere et viuent? Omnes enim pcedẽt: sz non omẽs viuent: In eo quippe quod supra dixit/et qui audierint viuẽt: in ipsa audicione vitã eternaz intelligi voluit et beatam: quã nõ omnes habebũt qui de monumẽtis pcedent. Jã ergo et cõmemoracione monumẽtorũ. et exp̃ssione pcessionis de monumẽtis: apte intelligimus corpoꝝ resurrectionẽ. Audiẽt omẽs vocem eius et pcedẽt. Et vbi iudiciũ: si omẽs audiẽt et omẽs pcedẽt? Si omnes audiẽt et omnes pcedẽt: quasi totũ cõfusum est: nihil video discretum. Certe accepsti potestatem iudicandi: qa filius hominis es. Ecce aderis in iudicio resurgent corpora: de ipso iudicio dic aliquid: hoc est: de discrecione malorum et bonoꝝ Et hoc audit **Qui bene fecerũt in resurretcionẽ vite † qui male egerunt in resurrectionem iudicii.** Supius cum de resurrectione mẽtium et animaꝝ loqueret: nũ quid fecit discretionem Sed omnes qui audient viuent: quia obaudiendo viuẽt. At vero resurgẽdo et pcedẽdo de monumentis: non omẽs ad vitam eternã ibunt sz qui bene fecerũt Qui autẽ male/ad iudiciũ. Hic enim iudiciuz p pena posuit. ⁊ erit direptio nõ qlis mõ est. Nam et modo separamur non locis sz

Alia lra filij dei

Alia lra bona
Alia lra vo mala

moꝛibus:affectioīb⁹/ deſideꝛijs /fide/ſpe/ charitate:Simul enim cuꝫ iniquis viuim⁹ ſed non vna vita ē omniū. In occulto diꝛimimur/ in occulto ſeparamur: quō grana in aera:nō quomō grana in hoꝛreo:Et ſeparanť grana in aera ꝛ miſcenť.Separā tur cū a palea expoliantur :miſcenť /quia nōdum ventilanť. Tunc apta erit ſeparatio/ſicut moꝫ ſic ꝛ vite: Sicut ſapiētie ita ꝛ coꝛpoꝫ.Eunt qui bene fecerunt viuere cum angelis dei: qui male egerūt :toꝛq̄ri cum diabolo ꝛ angelis eius:ꝛ tranſiet foꝛma ſerui. Ad hoc certe pꝛeſētauerat vt faceret iudiciū:poſt iudiciū perget hinc:ducet ſecum coꝛpus cui caput eſt:ꝛ offeret regnū deo. Tunc plane videbitur foꝛma ōi que non potuit videri ab iniquis :quoꝛū viſioni foꝛma ſerui exhibenda erat. Dicit et alibi ſic/ ibunt iſti in cōbuſtionē eternā de quibuſdā ſiniſtris:iuſti aūt in vitā eternam.De qua alio loco dicit.Hec ē aūt vita eterna:vt cognoſcant te vnū veꝛ deū/ ꝛ quē miſiſti ieſum xp̄m. Tunc ibi apparebit:qui cum in foꝛma dei eſſet/non rapinā arbitratus ē eſſe ſe equalem deo.Tūc ſe oſtēdet:quomodo ſe dilectoꝛib⁹ ſuis oſtē ſurum ꝓmiſit.Qui enī diligit me ait mandata mea cuſtodit:ꝛ qui diligit me diligetur a patre meo/ꝛ ego diligā eum:ꝛ oſtendam me ipm illi.Quibus loquebať p̄fens eis erat:Sed foꝛmā ſerui videbant:foꝛmā aūt dei non videbant. Per iumentum ad ſtabulum ducebanť curandi:ſed ſanati videbunt/quia oſtendā inquit me ipſum illis:Quomodo oſtendiť equalis patri /cū dicit philippo:qui me videt /videt ꝛ patrē meū. **Non poſſum ego a meipo facere quicq̄z:ſicut audio iudico ꝛ iudiciū meū iuſtum eſt.** Et quia dicturi illi eramus:ſi tu iudicabis /ꝛ pater non iudicabit quia omne iudiciū dedit filio/nō ergo ſcōm patrē iudicabis: adiecit. Non poſſum ego a meipſo facere quicquā:ſed ſicut audio iudico/ꝛ iudicium meū iuſtuꝫ eſt: **Quia non quero voluntatem meā:ſed voluntatē eius q̄ miſit me** Certe filius quos vult viuificat:non querit voluntatem ſuam/ſed voluntatē eius qui miſit illum. Non meā.non ꝓpriā: Nō meam/non filij hominis: Non meā que reſiſtat deo. Faciunt enim homines voluntatem ſuā/non dei: quando faciunt quod volunt nō quod iubet deus . Quādo aūt faciūt qđ volūt vt tū ſequāť volūtatē ei:ñ faciūt volūtatē ſuā q̄uis quod volūt faciant: Holens fac quod iuberis:atq; ita ꝛ hoc facias quod vis: et non voluntatē tuam facies ſed iubētis. Quid ergo ſicut audio iudico? Audit filius ꝛ demonſtrat ei pater:Et videt filius patrē facientem. Et iſta diſtuleramus paulo enucleatius ꝓ viribus pertractare:ſi tempus nobis pacta lectione ꝛ vires remanſerint. Si dicā me poſſe loqui adhuc:foꝛte ꝛ vos audire iam non poteſtis: Item foꝛte auditāte audiē di dicitis poſſum⁹. Melius ē ergo vt ego infirmitatem meā fatear/ qui iam fatigat⁹ loqui non poſſum:q̄ vt vobis iaz bene ſaciatiſ:adhuc infundam quod non bene digeratis. Proinde hui⁹ ꝓmiſſiōis quā ad hodiernum tempus ſi ſupereſſet diſtuleram:tenete me adiuuante domino in craſtinum debitoꝛem

Joh. xiiij

Explicit tractatus .xix. Incipit tractatus .xx. De eo quod ſcriptū ē in euangelio circa iohannē Amē amē dico vobis nō poteſt filius a ſe facere quicquā niſi quod viderit patrem facientem: Quecūq; enim pater facit.hec eadem ꝛ filius facit ſimiliter.

Verba domini a noſtri ieſu chriſti maxime que iohānes cōmemoꝛat euangeliſta.qui non ſine cauſa ſuper pectus domini diſcumbebat/niſi vt ſecreta altioꝛis ſapientie eius ebiberet.ꝛ qđ amādo biberat: euangelizando ructaret ita ſecreta ſunt ꝛ pꝛofunde intelligentie:vt omēs turbent qui peruerſo ſunt coꝛde/ꝛ omnes exerceāt qui recto ſunt coꝛde. Pꝛoinde animaduertat caritas veſtra: ad hec pauca que lecta ſunt. Videamus ſi quomō poſſumus donante ꝛ adiuuāte ipſo qui verba ſua nobis voluit recitari :que tunc audita atq; conſcripta ſunt vt modo legerētur:quid ſibi velit quod audiſtis dicere. **Amen amen dico vobis nō p̄t filiꝰ a ſe facere quicq̄z/niſi qđ viđrit patrē facientē: Quecūq; enī p̄ facit:**

hec eadē ⁊ filius facit similiter. Vñ autē nat⁹ sit sermo iste: cōmemorādi estis ꝓpter superiora lectionis: vbi curauerat dominus quendaꝫ inter illos / qui quinq̄ porticibus piscine illius salomonis iacebat: cui dixerat. Tolle grabatum tuum: ⁊ vade in domū tuam. Hoc aūt fecerat sabbatis: Unde ꝑturbati iudei calumniabantur: quasi euersorem ⁊ p̄uaricatorē legis.
5.v Tunc eis dixerat. Pater meus vsq̄ modo operat̄: ⁊ ego operor. Illi enim carnaliter sapientes: sabbati obseruatōem putabant dñm post laborem fabricati mundi vsq̄ ad hunc diem quasi dormire: ⁊ ꝓpterea sanctificasse illum diē: ex quo cepit velut a laboribus requiescere. Est aūt sacramentū sabbati antiquis patribus nostris preceptum / quod nos christiani spūaliter obseruamus: vt ab omni seruili opere. id est: ab omni peccato quia dñs dixit / omīs qui facit peccatum seruus ē peccati / abstineamus nos: ⁊ habeamus quietē in corde nostro: id ē: tranquillitatē spūalem. Et q̄uis in hoc seculo id conemur / ad eā tamē requiē ꝑfectam nō ꝑueniemus: nisi cū de hac vita exierimus: Sed ideo dictū ē deū requieuisse: quia iā creaturā nullam cōdebat postq̄ ꝑfecta sunt omnia. Quietē vero propterea appellauit scriptura: vt nos ammoneret post bona opera quieturos. Sic enim scriptū habem⁹ in genesi. Et fe-
ef.ij cit deus omīa bona valde: ⁊ requieuit deus die septimo. Ut tu hō cū attēdis ipsū post bona opera requieuisse: non tibi speres requiem / nisi cum bona fueris operatus. Et quēadmodū deus postea quā fecit hominē ad imaginem ⁊ similitudinem suam sexto die / ⁊ in illo ꝑfecit omnia opa sua bona valde: requienit septimo die: sic et tibi requiē nō speres nisi cū redieris ad similitudinē dei in quā factus es: quā peccādo perdidisti. Non enim dominus laborasse dicendus est: qui iussit ⁊ facta sunt. Quis ē qui post tantam operis facilitatē quasi post laborē velit requiescere? Si iussit: ⁊ aliq̄d ei restitit ⁊ non ē factū / ⁊ vt fieret laborauit: merito dicatur post laborem requieuisse. Cum vero et in ipso libro geneseos legam⁹ Dixit deus: fiat lux et facta est lux / dixit deus / fiat firmam̄tū / et factum est firmamētum / et cetera ī verbo eius continuo facta. Cui rei attestat̄ et psalmus dicens: ipse dixit et facta sunt / ipse mandauit et creata sunt: quomodo p⁹ mundum factum / requiem quasi vt cessaret requirebat: qui in iubēdo nunq̄ laborauerat? Ergo illa mistica sūt: et ꝓpterea ita posita vt nobis requiem speremus p⁹ hanc vitam: si bona opera fecerimus. Ideo dominus retundens impudentiā et errorem iudeorum et ostendens eos nō recte sapere de deo: ait illis scandalizantibus / quod sabbato operabatur hominū sanitatem. Pater meus vsq̄ modo operatur: et ego operor. Nolite ergo putare quia sabbato ita requieuit pater meus / vt ex illo non operetur: sed sicut ipse nūc operatur operor ⁊ ego. Sed sicut pater sine labore: sic et filius sine labore. Dixit deus ⁊ facta sunt: dixit xp̄s languēti / tolle grabatū tuum ⁊ vade in domū tuam. et factū ē. Catholica autē fides habet / q̄ p̄ris ⁊ filij opera insepabilia sunt. Hoc ē quod volo si possum loqui charitati vestre. Sed scd̄m B illa verba dñi qui pōt capē capiat: q̄ autē capē nō pōt / nō mihi asscribat / sed tarditati sue: ⁊ cōuertat se ad illum / q̄ cor aperit vt infundat quod donat: Postremo ⁊ si quisquā ꝓpterea non intellexerit / quia nō a me sic dictū est vt dici debuit: ignoscat humane fragilitati et supplicet diuine bonitati. Habem⁹ enī int⁹ mgr̄m xp̄m: q̄c quid ꝑ aurē vr̄am ⁊ os meū capē nō potueritis: ī corde vr̄o ad eū cōuertimini: qui et me docet qd̄ loquor: ⁊ vob̄ quēadmodū dignat̄ distribuit / qui nouit q̄d det / et cui det. aderit petēti / aperiet pulsanti: ⁊ si forte non dederit: nemo se dicat desertū. Forte enī aliq̄d dare differt: sed neminē esurientē relinq̄t. Si em̄ nō dat ad horam exercet querentē: nō cōtēpnit petentem. Uidete ḡ ⁊ attēdite q̄d velim dicere: ⁊ si forte nō possim: catholica fides h̄ hz firmata spū dñi in sctis ei⁹ cōtra oēm hereticaꝫ prauitatē: quia p̄ris ⁊ filij opa insepabilia sunt. Quid ē q̄ dixi? Quō ip̄e p̄r ⁊ filius insepabiles sunt. sic ⁊ opa p̄ris ⁊ filij insepabilia sūt. Quō p̄r ⁊ fili⁹ īsepabiles sūt? Quia ip̄e dixit: ego ⁊ p̄r vnū sum⁹: quia pater ⁊ fili⁹ nō sunt duo dij sed vn⁹ de⁹: v̄bū ⁊ cui⁹ est verbū vnus et vnicus de⁹: vnus p̄r ⁊ fili⁹ caritate cōplexi / vnusq̄ caritatis spūs eoꝝ: vt fiat trinitas p̄r et fili⁹ et spūssanct⁹. Nō ergo tm̄ p̄ris ⁊ filij / sed

et spūssancti sicut equalitas ꝛ insepabilitas psonarum: ita etiā opa insēparabilia sunt: Adhuc planius dicā: quid sit opa insepabilia sunt. Non dicit catholica fides/ quia fecit deus pr̄ aliquid /ꝛ fecit filio ali quid alio :sed qđ fecit pater :ꝛ filius fecit ꝛ spūssctūs fecit. Per verbū enī facta sūt omīa: Quādo dixit et facta sunt: p verbū facta sunt: per christū facta sunt. In principio enī erat verbū/ꝛ verbū erat apd deum/ꝛ deus erat verbū/omnia p ipm facta sunt. Si omnia p ipm facta sunt: dixit dō fiat lux/ꝛ facta ē lux: in verbo fecit: p verbum fecit. Ecce ergo nūc audiuim⁹ euangeliū cū respōderet stomachantib⁹ iudeis: q; non solū soluebat sabbatū sed ꝛ patrē suū dicebat deū: eqlem se faciens deo Sic enī scriptum ē in supiori capitulo. Cū ergo tali eoꝝ errāti indignationi dei filio et veritas responderet ait. Amē amē dico vobis nō pt filio a se facere qc quā: nisi qđ viderit pr̄em facientē. Tanq̄ diceret. Quid scādalizati estis qa pr̄ez meū dixi deū: quia equalē me facio deo: Ita sum eqlis: vt ille me gemuerit. Ita sum equalis: vt nō ille a me /sed ego ab illo sim. Hoc enī intelligit in his vbis: nō pōt a se filius facere quicq̄ nisi qđ viderit pr̄em facientē: hoc est: quicqd filius habet vt faciat/a pr̄e habz vt faciat. Quare habet a pr̄e vt faciat: Quia a pr̄e habz vt filius sit: quia a patre habet vt possit: quia a patre habet vt sit. Filio enī hoc est esse qđ posse. Homini non ita est: ex ꝓparatione humane infirmitatis /longe infra iacentis. Utcunq̄ corda sustollite. Et ne forte aliquis nostrū tangat secretū ꝛ quasi coruscatione magne lucis horrescēs: sapiat aliquid ne insipiens remaneat: non tamē se totū sapere putet ne supbiat: ꝛ qđ sapuit amittat. Homo aliud ē quod ē: aliud quod potest. Aliquando enī ꝛ ē hō et nō potest qđ vult. Aliquādo aūt sic ē hō vt possit quod vult. Itaq̄ aliud est eē ipsius: aliud posse ipius. Si enim hoc esset eē ipius/qđ est posse ipius: cū vellet posset. Deus aūt cui nō est alia substantia vt sit/et alia potestas vt possit/sed cōsubstātiale illi est quicqd eius ē/ ꝛ quicquid ē: qa deus ē: non alio mō est/ꝛ alio mō pōt: sed eē ꝛ posse simul habet/qa velle ꝛ facere simul habet. Quia ḡ potētia filij de pr̄e est/ideo ꝛ substantia filij ō patre est :ꝛ qa substātia filij de patre/ideo potētia filij ō patre ē. Non alia potentia ē in filio ꝛ alia substantia :sed ipsa est potentia que substantia: substantia vt sit: potentia vt possit. Ergo qa filius de pr̄e ē: ideo dixit /nō pōt a se filius facere quicq̄: qa nō ē filius a se/ideo nō pōt a se. Videt enī q̄si minorem se fecisse cū dixit: nō pōt filio a se facere quicq̄/nisi qđ viderit pr̄em facientē. Hic erigit cervicem heretica vanitas: eoꝝ scz qui dicunt filiū minorē eē q̄ pater: minoris potestatis/possibilitatis: nō intelligentes mysteriū verboꝝ christi. Attendat autē caritas vestra: ꝛ videte quēadmodum in carnali suo intellectu mō turbent in ipsis verbis xpi. Hoc aūt paulo ante ꝓlocutus fuz: quia omīa puersa corda pturbat: sicut pia corda exercet vbū dei: maxime qđ p iohannē euangelistā dicit. Alta enī per illū dicunt: nō qualiacūq̄/nō que facile intelligant Ecce iam heretic⁹ si forte audit verba ista :erigit se et dicit nob. Ecce minor est filius q̄ pater. Ecce audi verba filij q̄ dicit: non potest filius a se facere q̄cq̄ nisi qđ viderit pr̄em facientē. Expecta quēadmodū scriptū est. Esto mansuetus ad audiendū verbū vt intelligas. Puta enī me cōturbatū esse his verbis/q̄ dico equalē ptātem maiestatēq̄ eē pr̄is ꝛ filij: cū audiui/nō pōt filio a se facere q̄cquā nisi qđ viderit pr̄em facientē. Turbatus his vbis q̄ro abste: q̄ tā tibi videris intellexisse. Mouimus in euangelio filiuz ambulasse sup mare: vbi pr̄em vidit ambulasse sup mare: Hic iam ille turbatur. Pone ergo qđ intellexeras :et simul quaramus. Quid ergo facim⁹: Verba domini audiuimus: non potest filius a se facere quicquā nisi quod viderit pr̄em facientem. Ambulauit ipse sup mare: pater nunquā ambulauit sup mare. Certe non facit filius quicq̄: nisi quod viderit pr̄em faciētem. Redi ergo mecum ad id quod dicebam: ne forte sic intelligēdū sit vt de questione ambo exeamus. Nam ego fm fidē catholicam: video quomodo exeam sine offensione sine scandalo. Tu autem circū

Matth. 14.

clusus: q̄ris qua exeas: Qua intraueras vide. Forte nō intellexisti et hoc quod dixi: qua intraueras vide: ipsum audi dicētem. Ego sum ianua. Non sine causa ergo queris qua exeas/ ⁊ non inuenis: nisi quia per ianuā non intrasti: sed per maceriā cecidisti. Ergo quēadmoduz potes a ruina tua collige te et intra per ianuā: vt sine offensione intres/ et sine errore exeas. Per xp̄m veni: nec ex corde tuo afferas quod dicas: sed quod ille ostendit: hoc loquere. Ecce fides catholica quēadmodū exit de ista ꝓpositione: Ambulauit filius sup mare: Pedes carnis fluctib⁹ imposuit: caro ābulabat: diuinitas gubernabat. Quādo ergo caroambulabat et diuinitas gubernabat: pat̄ absens erat? Si absēs erat: quomodo ipse filius dicit/ pater autem in me manens ipse facit opera sua? Si ḡ pater in filio manens ip̄e facit opera sua: ambulatio illa carnis super mare: a patre fiebat: per filiū fiebat. Ergo illa ambulatio opus est patris ⁊ filij inseparabile: vtrunq; ibi operantē video. Nec pater filiū deseruit/ nec filius a patre discessit. Itaq; q̄cquid facit filius/ non facit sine patre: quia quicquid facit pat̄ nō facit sine filio. Exitum est hinc: videte quia recte nos dicim⁹ inseparabilia esse opera patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti. Nam quomō tu intelligis/ ecce fecit deus lucem ⁊ vidit filius p̄rem facientem lucem: ꝑm carnalē inellectū tuū: quia ideo vis minorē intelligere quia dixit: non potest filius a se facere quicq̄ nisi quod viderit p̄rem facientem. Fecit de⁹ pater lucē. Quā aliā fecit fili⁹? Fecit de⁹ pater firmamētū celuz inter aquas ⁊ aq̄s: vidit eum filius ꝑm intelligentiā tuā tardam et grossam: q̄a vidit filius patrem facientem firmamentum et dixit: Non potest filius a se facere quicq̄: nisi quod viderit p̄rem facientem. Da mihi alterū firmamentū: an tu amisisti fundamentsi? Superedificati autē supra fundamentū apostolor̄ ⁊ ꝓphetarū: ipso sūmo lapide angulari existente christo iesu: pacant̄ i christo: nec cōtendunt ⁊ errant inheresi. Intelligimus ergo lucem factaz a deo patre: sed per filium. Omnia ergo per ipsum facta sunt: et sine ipso factum est nihil. Excute intelligentiam tuam: nec intelligentiam vocandam/ sed plane stulticiā: Deus pater fecit mundum. Quē fecit filius alterum mundum? Da mihi mundum filij. Iste in quo sumus/ cuius est? Dic nobis: a quo factus est? Si dixeris a filio: errasti a patre. Si dixeris a patre nō a filio: respondebit tibi euangeliū: Et mundus per eum factus est: et mundus eum nō cognouit. Agnosce ergo eum per quem factus est mundus/ et noli esse inter illos qui eum non receperunt: q̄ eū qui fecit mundum non cognouerunt. Inseparabilia ergo opera patris et filij Sed hoc est: nō potest filius a se quicquā facere: quod esset si diceret/ non est filius a se. Etenim si filius est/ natus est: si natus est/ ab illo est de quo natus est. Sed tamē equalem sibi genuit: Non enim defuit aliquid generanti/ Aut tempus quesiuit vt generaret qui genuit coeternum: aut matrē quesiuit vt generaret: q̄ de se ꝓtulit verbū: aut pat̄ generans etate precesserat filium vt minorē filiū generaret. Et forte dicit aliquis: q̄a per multa secula in senectute sua deus suscepit filium. Sicut pater sine seuectute: sic filius sine incremento. Nec ille senuit nec ille creuit: sed equalis equalem genuit: eternus eternum. Quomodo inquit aliquis eternus eternum? Quomodo flāma temporalis generat lucem temproalē. Coeua est autem flāma generās luci quā generat: nec precedit tempore flamma generans lucem generatam. Sed ex quo incipit flamma: Ex illo incipit lux. Da mihi flāmā sine luce: et do tibi deum patrem sine filio. Hoc est ergo/ non potest filius a se facere quicquā nisi quod viderit p̄rem facientem: quia videre filij/ hoc est natū esse de patre. Non alia visio eius et alia substantia eius: nec alia potentia ei⁹/ alia substantia eius. Totum quod est de patre est: Totum quod potest: de patre est: quoniā quod potest et est/ hoc vnum est et de patre totum est. Sequitur et ipse in verbis suis et male intelligētes cōturbat: vt ad rectum intellectum reuocet errantes. Cum dixisset: non potest fili⁹ a se facere q̄cquā: nisi q̄d viderit patrem facientē: ne forte carnalis subrepet ītellect⁹ vt auertet mētē ⁊ faceret sibi hō

quasi duos fabros/vnū magistrū alterum discipulū quasi attēdentē mgrm: vbi gra: faciētē arcā/vt quō ille fecit arcā/ faciēt ꝛ iste alterā arcā fm visionē quā inspexit in mgro operante: Sed ne tale aliqd sibi duplicaret in illa simplici diuinitate intellectus carnalis: secut⁹ ait. Quecunqz em pater facit: hec eadē ꝛ filius facit similiter. Non enī ait quecunqz facit pr̄ facit et filiꝰ alia similia: sed quecunqz pat facit/hec eadē ꝛ filius facit similit. Que ille: hec et ipe. Mundū pr̄/mundum filius: mundū spūsctūs: Si tres dij/tres mundi Si vnus deus pr̄ et filius ꝛ spūsctūs: vnꝰ mundus factꝰ est a pr̄e /p filiū in spūsctō. Hec ergo facit filius que facit ꝛ pat: ꝛ nō dissimilit facit. et hec facit ꝛ similiter facit Jā dixerat hec facit: quare addidit similiter facit? Ne alius prauus intellectꝰ vl error in anima nasceret. Vides em̄ homis opus: animꝰ est in hoīe ꝛ corpus. Animus im pat corpori: sed multū interest īter corpus et animū. Corpus visibile ē: animꝰ invisibilis: Inter potētiā virtutēqz animi: ꝛ cuiusuis licet celestis corporis: multum nī interest. Impat tñ animꝰ corpori suo ꝛ facit corpus: ꝛ qō videt animus facere/hoc facit et corpus. Videt ergo corpus hoc idē facere qō animꝰ: sed nō similit. Quomō hoc idē facit sz nō similit facit? Animꝰ verbum apud se iubet lingue: ꝛ pfert verbū quod facit animꝰ: Fecit animꝰ/fecit ꝛ lingua: fecit dñs corporis/ fecit ꝛ seruus: Sz vt faceret seruus: a dño accepit vt faceret/ꝛ iubēte dño fecit: Hoc idē ab vtroqz factum est: Sed nunquid similit? Quō nō silr ait aliquis? Ecce verbū quod fecit animus meꝰ / manet in me: quod fecit lingua mea /pcusso aere transijt. et nō ē. Cū dixeris verbum in animo tuo/et sonuerit p linguā tuam: Redi ad animū tuū: ꝛ vide quia ibi est verbum qō fecisti. Manēd sicut mansit in animo tuo/mānsit in lingua tua? Quod sonuit p linguā tuā/fecit lingua sonans: fecit animus cogitans: Sed qō sonuit lingua/transijt: quod cogitauit animꝰ/ pmanet. Hoc ergo fecit corpus qō fecit animus: sed nō similiter. Fecit enī anīmus que tenet animus: fecit enī lingua qō sonat ꝛ p aerē aurē verberat. Nūquid sequeris sillabas ꝛ facis vt maneant? Non

At nō hēt

ergo sic pater ꝛ filius: sed hec eadē facit: ꝛ similiter facit. Si fecit deus celū quod manet: hoc fecit filius celū qō manet. Si fecit pater hominē qui morit: eundem filiꝰ hominē fecit qui morit. Quecūqz fecit pater instantia/hec fecit ꝛ filius instantia qz similiter fecit: ꝛ quecunqz fecit pater temporalia/hec eadem fecit filiꝰ temporalia: quia non solū ipse fecit/sed ꝛ similit fecit. Pater enī fecit p filiū: quia per verbū fecit pater omnia. Quere in patre ꝛ filio separatōem: nō inuenies. Sed si assurrexisti / tunc inuenies: Si aliquid supra mentem tuā tetigisti/tunc nō inuenies. Nam si in his versaris que sibi errans animꝰ facit: cū imaginibus tuis loqueris/non cum verbo dei. Fallunt te imagines tue/transcende corpus ꝛ sape animū: transcēde et animū et sape deum: non tangis deum nisi et animū transieris: quantominus tangis: si in carne manseris? Illi enim qui sapiunt carnem: quā longe sunt a sapiendo quod deus est: quia non ibi essent etiaz si animū sapent. Recedit homo multū a dō quando sapit carnaliter. ꝛ multū interest inter carnem et animū: plus tamen interest inter animū et deū. Tu si in animo es in medio es: si infra attendis /corpus est: si supra attendis /deꝰ est. Attolle te a corpore: transi etiam te. Vide enī quod dixit psalmꝰ: ꝛ āmoneris quēadmoꝺ sapiēdꝰ sit dōs. Facte sunt inquit lacrime mee panes die ac nocte: cum dicit mihi quotidie vbi est deus tuus. Tanquā pagani dicāt. Ecce dij nostri/deus vester vbi est? Ostēdunt enī illi quod videt: nos colimus qō non videtur. Et cui ostendamus? Homini qui non habet vnde videat. Nam vtiqz si ipsi deos suos vident oculis: habemꝰ et nos alios oculos: vnde videamus deum nostrum. Ipsi oculi mūdandi sunt: ut videamus dominum nostrū. Beati enim mundo corde: quia ipsi deum videbunt. Ergo cum se cōturbatum dixisset cum dicitur illi quotidie vbi ē deus tuus: hec meditatus sum inquit quia dicitur mihi quotidie vbi est deus tuꝰ. Et quasi volens cō prehendere dominum suum: hec meditatus sum inquit. et effudi sup me aiam meā Vt ꝑ attingerē deū meū de quo mihi dicebat vbi ē dōs tuꝰ/nō effudi aiaz meā sup

pō. xlj.

carnem meã sed sup̱ me: Trãscendi me vt illũ tangerẽ. Ille em̃ ẽ super me qui fecit me. Nemo eum attingit: nisi qui se trãsierit. Cogita corpus: mortale ẽ / terrenũ ẽ: fragile ẽ/corruptibile ẽ. Abijce. Sed forte caro tempalis ẽ Alia corpora cogita: celestia corpa cogita: maiora meliora: splẽdida sũt Attẽde ⁊: ipsa velut fulgura voluũt ab oriẽte ad occidentẽ: nõ stant: vidẽtur oculis non solũ ab homĩe sed etiam a peccore. Transi ⁊ ipsa. Et quomõ inq̃es transeo celestia corpora: cum ambulo in terra? Non carne transis/sed mente Abijce ⁊ ipsa. Quãuis luceãt/corpora sunt: quãuis de celo fulgeãt corpora sunt. Veni: qm̃ forte non te putas habere quo eas cũ cõsideras ista omnia. et vltra celestia corpora quo iturus suz inquis: ⁊ quid mẽte transiturus sum? Considerasti ista oĩa? Consideraui inquis. Unde considerasti? Ipse cõsiderator appareat. Ipse enĩ considerator istoꝝ omniũ discriminator/distĩctor ⁊ quodãmodo appensor in libra sapientie: animus ẽ. Sine dubio melior ẽ animus quo ista omnia cogitasti: q̃ ista omĩa que cogitasti. Anim⁹ ergo iste: spũs ẽ nõ corpus. Transi et ip̃m. Cõpara corpora ipsi animo p̃mo: vt videas quo trãseas. Cõpara illũ carni. Absit: nec digneris cõparare Compara illũ fulgori solis/lune/stellarũ: maior fulgor ẽ animi. Primo celeritatẽ animi ip̃ius vide. Vide si non vehementior scintilla est animi cogitantis: q̃ splendor solis lucẽtis. Solem orientẽ tu vides animo: motus ipsi⁹ quã tard⁹ ẽ ad animũ tuũ Cito tu potuisti cogitare qd̃ factur⁹ ẽ sol q̃ ille factur⁹ ẽ: ab ortu ad occidentẽ venturus ẽ. Jã ex alia parte cras orit̃. Ubi hoc fecit cogitatio tua: adhuc ille tardus ẽ: ⁊ tu omĩa pagrasti. Magna ergo res ẽ animus? Sed quomõ dico transi ⁊ ip̃m? Quia ipse animus mutabilis est: q̃uis melior sit oĩ corpe. Modo nouit: modo non nouit: mõ obliuiscit/mõ recordat̃: mõ vult. modo nõ vult: mõ peccat: mõ iustus ẽ. Transi ergo oẽm mutabilitatẽ: non solũ omne quod videt̃ sed ⁊ omne qd̃ mutat̃. Transisti em̃ carnẽ que videt̃. Transi celũ/solẽ/lunã stellasq̃: trãsi ⁊ omẽ qd̃ mutat̃. Jã enĩ istis transactis veneras ad animũ tuum: sed ⁊ ibi inuenisti mutabilitatẽ animi tui Nunquid mutabilis ẽ de⁹? Trãsi ergo ⁊ animũ tuũ: effunde sup̱ te animã tuã vt cõtigas deũ: de quo tibi dicit̃: vbi est deus tu⁹. Ne putes te aliquid factuꝝ quod hõ nõ possit Hoc fecit ipse iohãnes euangelista. Transcẽdit carnẽ/transcẽdit terrã q̃ calcauit: trãscendit maria que videbat/ transcẽdit aerẽ vbi alites volitãt: transcẽdit solẽ/transcendit lunam. trãscẽdit stellas: transcẽdit om̃s spũs qui nõ videntur/transcendit mentẽ suam: ip̃am rationẽ animi sui. Transcẽdens ista omnia sup̱ se effundens animã suã/quo p̱uenit? Quid vidit? In principio erat verbũ: et verbum erat apud deũ. Si ergo separationẽ nõ vides in luce: quid sep̱atõem q̃ris in op̱e: Vide deũ/vide verbũ eius/Inhere verbo dicẽti: quia ip̃e dicẽs nõ sillabis dicit sed splẽdore sapĩe fulget. Hoc ẽ dicere/qd̃ dictũ est de sapĩa ip̃ius: cãdor est lucis eterne. Attẽde candorẽ solis: in celo est/⁊ expandit candorẽ p̱ terras omẽs/ per maria omnia: ⁊ vtiq̃ corpalis lux est. Si separas cãdorẽ solis a sole: sep̱a v̄buz a p̃re. De sole loq̃r. Lucerne vna flãmula tenuis q̃ vno flatu possit extingui: spargit lucẽ suã sup̱ cũcta q̃ subiacẽt: vides lucẽ sparsã a flãmula generatã: emissionẽ vides: sep̱atõem nõ vides. Intelligite frẽs carissimi p̃rem ⁊ filiũ ⁊ spiritũ sanctũ insep̱abilit̃ sibi coherere: trinitatẽ hanc vnum deũ ⁊ oĩa op̱a vni⁹ dei: hec eẽ p̃ris/hec eẽ filij/hec eẽ spũssãcti. Cetera q̃ sequuntur que p̱tinent ad sermonẽ ip̃ius dñi nr̃i iesu xp̃i in euãgelio: qm̃ ⁊ crastino die sermo debet̃ vobis: adestote vt audiatis

Explicit tractat⁹. xx. Incipit tractatus. xxj. Ab eo qd̃ scriptũ ẽ. Pater enĩ diligit filiũ ⁊ omnia demõstrat ei q̃ ipse facit. ⁊ maiora his demonstrabit ei op̱a: vt vos miremini. vsq̃ ad eũ locũ vbi ait: vt omnes honorificent filiũ sicut honorificant p̃rem: q̃ nõ honorificat filium non honorificat patrem qui misit illũ.

Esterno die

Nquãtũ dñs donare dignat⁹ est: qua potuimus facultate tractauim⁹ ⁊ q̃ potuim⁹ capacitate ĩtellexim⁹: quõ insep̱abilia sunt opera patris ⁊ filij: nec alia facit pa-

ter/alia filius: sed omnia pater facit p fi-
liũ tanquã per verbum suũ/de quo scrip-
tũ ẽ: omia p ip̃m facta sunt et sine ipso fa-
ctum est nihil. Sequentia verbã hodie vi
deamus/et ab eodẽ dño ei⁹ misericordiã
et dep̃cemur ⁊ spemus: vt p̃mũ si dignũ ip
se iudicat intelligam⁹ quod verꝝ ẽ. Si au
tẽ nõ potuerim⁹: nõ eamus in illud qđ fal
sum est. Melius est enĩ nescire q̃ errare: sz
scire ẽ melius q̃ nescire. Itaq; ante omia
conari debemus vt sciamus: si potuerim⁹
deo gr̃as. si ãt ñ potuerĩ⁹ interĩ ꝑuenire ac
veire ad v̄itatẽ: nõ eam⁹ ad falsitatẽ. Qui
enĩ sum⁹ et q̃d tractẽ⁹ cõsiderare dẽm⁹.
Hoĩes sum⁹ carnẽ portãtes ĩ hac vita ãbu
lantes: ⁊ si iã de semine v̄bi dei renati/ta-
men ita in xp̃o innouati: vt nõdum peni-
tus ab adã expoliati. Quod enĩ nostrum
mortale ⁊ corruptibile aggrauat aĩaz: ex
adã esse apparet ⁊ manifestũ ẽ: qđ aũt no-
strũ spũale subleuat animã: đ dei dono ⁊
mĩa eius q̃ vnicũ suũ misit cõicare nobis-
cum mortẽ nr̃am ⁊ ducere nos ad ĩmorta-
litatẽ suã. Hunc habem⁹ mgr̃m ut nõ pec
cemus: ⁊ defensorẽ si peccauerim⁹ ⁊ cõfes
si atq; ꝯuersi fuerim⁹: et interpellatorẽ ꝓ
nobis si q̃d boni a dño desiderauerim⁹: et
datorẽ cum pr̃e qꝛ deus vnus ẽ pater et fi
lius: Sed loq̃bat̃ ista hõ homib⁹. deus oc
cultus/hõ mauifestus/ut manifestos ho-
mines faceret deos: ⁊ filius dei fact⁹ filius
homĩs ut hominũ filios faceret filios dei.
Qua hoc arte sapientie sue faciat: in eius
verbis agnoscimus. Loquit̃ enĩ paruulis
paruus/sed ipse ita paruus vt et magn⁹:
nos aũt parui/sed in illo magni. Loquit̃
enĩ tanq̃ fons fouẽs: et nutriens lactan-
tes ⁊ amãdo crescẽtes. Dixerat nõ potest
fili⁹ a se facere quicq̃: nisi qđ viderit pa-
trẽ facientẽ. Intellexim⁹ aũt qꝛ nõ seorsũ
aliq̃d pater facit. quod cũ viderit aliq̃d
filius faciat et ipse aliquid tale inspecto
opere patris sui: Sz id quod dixerat: nõ
põt filius a se facere quicq̃ nisi quod vi-
derit patrem facientẽ/quia de patre ẽ to-
tus filius: ⁊ tota substãtia ⁊ potẽtia ei⁹ ex
illo est qui genuit eũ. Modo aũt cum di
xisset ⁊ se hec facere similiter que facit pa
ter: vt nõ intelligamus alia facere patrem
alia filiũ/sed simili potentia facere filium
eadẽ ipsa que pater facit/cum pater facit
p filiũ: secutus alt quod hodie lectũ audi
uimus **Pater enim diligit filiũ: et
omĩa demonstrat ei que ipse facit.** B
Rursus mortalis cogitatio perturbat̃ De
monstrat pater filio que ipse facit: Ergo
ait aliquis Seorsuz pater facit: vt possit fi
lius videre quod facit. Rursus occurrunt
humane cogitatiõi tanq; artifices duo. ve
lut si faber doceat filiũ suũ artẽ suam ⁊ de
monstrat ei quicquid facit: vt possit etiaz
ipse facere quod viderit patrẽ facientem
Oĩa inq̃t demõstrat ei q̃ ip̃e fac̃. Cũ g̃ pr̃
fac̃ fili⁹ nõ facit: vt possit vidre fili⁹ qđ pa
ter facit. Certe omĩa p ip̃m facta sunt ⁊ si-
ne ip̃o factũ est nihil. Hinc videam⁹ quẽ-
admodũ pater demonstrat filio quod fa-
cit: cũ pater nihil faciat nisi quod p filium
facit. Quid fecit pater? Mundum: Ita ne
factũ mundũ demonstrauit filio: vt ip̃e ta
le aliquid faceret? Det̃ ergo mundus no
bis quẽ fecit filius. Sed ⁊ omnia p ip̃m fa
cta sunt/⁊ sine ipso factũ est nihil. Et mũ-
dus p ip̃m factus est. Si factus per eum ẽ
mundus/omnia p ip̃m facta sunt. Et nihil
facit pater quod nõ p filium faciat. Ubi
demõstrat filio pater quod facit: nisi ĩ ip
so filio per quẽ facit? Quis enĩ locus vbi
demonstret̃ opus patris filio quasi extra
faciat ⁊ ex̃ sedeat: ⁊ fili⁹ attẽdat manũ pa
tris quẽadmodũ faciat? Ubi est illa inse
parabilis trinitas? Ubi est verbũ de quo
dictum est: quod ipse est virtus ⁊ sapien-
tia dei? Ubi quod de ipsa sapientia dicit
Cãdor est enim lucis eterne? Ubi quod
de illa iterum dicit̃/attingit a fine vsq; ad
finem fortiter ⁊ disponit omnia suauiter?
Si quid facit peter: per filium facit. Si p
sapientiam suam ⁊ virtutem suã facit/nõ
extra illi ostendit quod videat: sed in ip-
so illi ostendit quod faciat. Quid videt
pater: vel potius quid videt filius in pa-
tre vt faciat? Et ipse possum forte dicere:
sed da iaz qui possit capere: aut forte pos-
sum cogitare nec dicere: aut forte nec co-
gitare. Excedit enim nos illa diuinitas
tanquã deus homĩes: tanquã ĩmortalis
mortales: tanq̃ etern⁹ tp̃ales. Inspiret et
donet đ fõte illo vite: nũc aliq̃d irrorare
dignet̃ ⁊ stillare ĩ sitim nr̃am: ne in hac he
remo arescam⁹. Dicamus ei dñe: cui didi
cimus dicere pater. Audem⁹ enĩ hoc q̃a Math. 1.

ipe voluit vt auderem⁹/ si tñ sic viuamus vt nō nobis dicat: si dñs sum: vbi ē honor meus. Dicam⁹ ergo illi. Pater nr̄. Cui dicimus pater nr̄? Patri xpi. Qui ergo pri xpi dicit pater nr̄/ quid dicit xpo nisi frat noster? Non tñ sicut xpi pr̄: ita t nr̄ pat. Nūquā enī xps ita nos cōiunxit: vt nullā distinctōem faceret inter nos t se. Ille enī filius eqlis pri ille eternus cū pre: pri q coeternus: Nos aūt facti p filiū: adoptati p vnicū. Proinde nunq̄ auditū ē de ore dñi nri iesu xpi cū ad discipulos loq̄ret dixisse illū de deo sūmo patre suo/ pr̄ noster/ sed aut pr̄ me⁹ dixit/ aut pr̄ vester: vsq̄ adō vt quodā loco poneret hec duo Vado ad deū meū inq̄t t deū vr̄m. Quare nō dixit deū nr̄m? Et pr̄em meū dixit t pr̄em vr̄m. Non dixit nr̄m. Sic iūgit vt distinguat: sic distinguit vt nō seiungat. Vnū nos vult ee in se: vnū aūt pr̄em t se

Quātūcunq̄ ergo intelligam⁹ t q̄tumcunq̄ videam⁹: etiā cū angelis equati fuerim⁹: nō videbim⁹ sicut videt filiꝰ. Nos enī t qñ nō videmus: sumus aliq̄d. Quid aliud sumus qñ nō videm⁹ nisi nō videntes sum⁹. Tamē velut nō videtes: t vt videam⁹ cōuertim⁹ nos ad deū quē videamus: t fit in nobis visio que nō erat quando nos tñ eramus. Est enī hō non videns et idē ipse cū viderit ōz hō videns. Nō ergo hoc ē illi videre qō ee hoiem. Nā si ħ illi eēt videre quod ee hoiem: nunq̄z eēt hō nisi videns. Cū vo ē hō non videēs/ et querit videre qō nō videt: est q̄ querat: ē qui se cōuertat vt videat. Et cū se bñ conuerterit t viderit: fit hō videns qui prius erat hō nō videns: Videre ergo accedit illi: t recedit ab illo. Accedit illi cū se cōuerterit: recedit ab illo cū se auertit. Nunquid ita filius? Absit. Nunquā fuit filius non videns: postea factus ē videns? Sz videre patrē: hoc illi est esse filium. Nos enī aduertēdo ad peccatū amittimus illuminationē: t cōuertēdo nos ad deū pcipimus illuminatōez. Aliud est enī lumen q̄ illumīamur: aliō nos q̄ illuminamur. Lumen aūt ipm quo illuminamur nec auerti tur a se: nec pdit lucere quia lux est: Sic ḡ demonstrat pater omīa que facit filio: vt in patre sit omīa filiꝰ. Videndo enī natus ē: t nascendo videt. Sed non aliquando nō erat natus t postea natus est: sicut nō aliquādo nō vidit/ et postea vidit: sed in eo quod ē illi videre: ī eo est illi eē. in eo est illi natū eē: in eo ē illi pmanere: in eo ē illi non mutari: in eo ē illi sine initio t sine fine psistere. Non ergo carnaliter accipiamus quia pater facit opus t demōstrat filio. et viderit filius opus quod pater facit: t facit illud in alio loco aut ō alia materia. Omīa enī p ipm facta sunt/ t sine ipso factū est nihil. Verbū patris ē filiꝰ: nihil dixit deus qō nō dixit in filio. Dicēdo enim filio qō facturus erat pater p filiū: ipm filiū genuit p quē faceret omīa

Alia lra. his

Et maiora t horum demōstrabit ei opa vt vos miremini. Rursus ħ turbat. Et qs est q̄ digne pscrutaf hoc tantū secretū? Sed iā quō nobis loqui dignat⁹ est: ipe apiat. Neq̄ enim vellet dicere qō nollet intelligi. Quia dicere dignatus est sine dubio excitauit audientiā. Nunquid quē excitauit vt audiret: excitatū ōseret? Diximus vt potuimus nō tempalit scire filiū t nec aliud ee filij visionē: et aliud ipsum filiū/ sed ipam visionē/ t ipam sciam vel sapientiā pris ee filiū: eaq̄ sapientiā et eam visionē eternā ee ab eterno/ t ei a quo est coeternā: nec ibi p tps aliq̄d variari/ nec aliq̄d nasci quod nō erat: nec aliquid pire qō erat. Diximus hec vt potuimus. Quid ergo hic mō facit temp⁹: vt diceret: maiora his ōmōstrabit ei opa Jdē demōstratur⁹ ē: hoc est demōstrabit: Aliud ē demōstrauit: aliud est demōstrabit. Demōstrauit de pterito dicimus: demonstrabit demonstraturū dicimus. Quid ergo ħ agim⁹ frēs. Ecce qđ dixeram⁹ pri coetnū/ nihil ī illo variari p tps: nihil mouer i p spacia vl̄ momētoꝝ vl̄ locoꝝ/ manere sp cū pre: videntē prem t vidēdo existentē: Rursus nobis tpa noīans: demonstrabit ei inq̄t his maiora. Ergo demonstratur⁹ ē aliq̄d filio: qō nō nouit filius? Quid ḡ faciem⁹? Quō hic itelligim⁹? Ecce dñs nr̄ iesus xps surrū erat: deo: sum ē: Ñ surrū erat? Ñ dixit q̄ cū q̄ facit pat: hec eadē t filiꝰ facit silr: Vī mō deo: sū? Maiora his ōmōstrabit ei opa. O dñe iesu xpe saluato: nr̄ vbū ōi p qō facta sunt oīa: qđ tibi pr̄ demōstratur⁹ ē qō adhuc nescis? Quid te latet pris? Quid te latet ipre: quē ñ latz pr̄ Quc opa tibi maiora ō mōstratur⁹ ē? aut qb⁹ opib⁹ maiora sūt q̄

demõstratur ē? Cũ ēnī dixit maiora his: debemus ꝑus intelligere quib⁹ maiora: Recordemur vñ sermo iste ꝓcessit: qñ curat⁹ ē ille /qui triginta t octo annos habebat ī infirmitate: t iussit eũ saluũ tollere ḡbatũ suũ t ire in domũ suã: Hinc enī iudei cõmoti cũ quib⁹ loquebaꝫ/loq̃baꝫ verbis t tacebat intellectu. Quodãmõ innuebat intelligentib⁹/ celabat irascẽtib⁹: Hic ergo cũ eẽnt cõmoti iudei q̃ hoc sabbato dñs faceret: dederũt occasionẽ ꝛmoni huic. Nõ ergo sic audiam⁹ hec tã q̃ obliti que supra dicta sunt: sed respiciamus illũ langudium. xxx. t octo annoꝝ subito factũ sanũ: ãmirantibus iudeis t irascentib⁹. Querebãt tenebras magis de sabbato: q̃ lumen de miraculo. His ergo indignantib⁹ loquẽs ait hoc: maiora his demõstrabit ei opa His maiora: Quib⁹? Quod vidistis hoiem factũ sanũ: cuius languor durauerat vsq̃ ad. xxx. t octo ãnos. His maiora pater demõstratur⁹ ē filio Que sunt maiora? Sequit t dicit. **Sicut enī pater suscitat mortuos t viuificat: sic et filius quos vult viuificat.**

Plane maiora sunt ista. Valde enī plus est vt resurgat mortuus: q̃ vt cõualescat egrotus. Maiora sunt ista. Sed qñ ea pater demõstraturus ē filio? Nescit enī ea filius: t ille qui loquebaꝫ nõ nouerat mortuos suscitare? Adhuc habebat discere resuscitare mortuos /per quẽ facta sũt oĩa: qui fecit vt viuerem⁹/qui nõ eram⁹? Adhuc habebat discere vt resuscitaremur? Quid est quod vult dicere? Descẽdit enī ad nos: t qui pauloante loquebaꝫ vt de⁹ cepit loqui vt hõ. Ipe est tamen hõ q̃ deus/quia deus factus est homo. sed factus qõ non erat/nõ amittẽs qõ erat. Ergo accessit hõ/vt eẽt hõ qui erat de⁹: nõ iam vt hõ eẽt/t nõ esset deus. Audiam⁹ ergo eũ et factũ: q̃ audiebam⁹ cõditorẽ. Conditorẽ qz ꝟbũ ī ꝓncipio Factũ qz natũ ex virgine maria Conditorẽ ante abraam ante adam/ante terrã/ante celum/añ oĩa corporalia et spiritalia. Factum autem ex semie abrae/ex tribu iuda /ex ꝟgine israelitica. Si ergo nouum⁹ hũc q̃ nob̃ loquit̃ t deũ et hominẽ: intelligam⁹ ꝟba dei t hominis. Aliquando enim talia nobis dicit que pertineant ad maiestatẽ: aliquando que ptineãt ad humilitatẽ. Ipse enim rex excelsus qui bũilis: vt nos humiles faciat excelsos: Quid ergo ait? Demõstrabit mihi pr̃ his maiora: vt vos miremi. Ergo nobis est demõstraturus nõ illi. Cũ ḡ nobis sit demõstratur⁹ pat̃: ꝓpterea dixit/vt vos miremini. Exposuit enī qõ voluit dicere: demõstrabit mihi pater. Quare non dixit demõstrabit vobis pr̃: sed demõstrabit filio? Quia t nos mẽbra sum⁹ filij. Et nos mẽbra tanq̃ qõ discimus: ipse discit quodãmõ in mẽbris suis. Quõ discit ī nobis? Quõ patr̃ ī nobis. Cũ scimus quia patr̃ in nobis: vnde ꝓbamus? Ex illa voce de celo: Saule saule quid me ꝑseqũris? Nõne ipe est q̃ iudex in fine seculi residebit: Et iustos ad dexterã ponens. iniquos aũt ad sinistrã dicturus ē. Venite benedicti patris mei ꝓcipite regnũ. Esuriui enim et dedistis mihi mãducare. Cũq̃ illi rñderint: dñe quãdo te vidimus esurientẽ. Dicturus est eis. Cũ vni ex minimis meis dedistis/ mihi dedistis Qui ḡ dixit/ cum vni ex minimis meis dedistis mihi dedistis. et nunc interrogeꝫ a nobis t dicamus illi Dñe qñ eris discens /cũ tu docceas oĩa? Statim enī nobis in fide nr̃a respõdebit. Cũ vnus ex minimis discit: ego disco. Ergo gratulemur t agamus gr̃as: nõ solum nos xp̃ianos factos esse: sed xp̃m. Intelligitis frẽs gr̃am dei sup nos: capitis. Amiramini: gaudete: xp̃i facti sumus. Si enim caput ille ē: nos mẽbra: totus hõ ille t nos Hoc est qõ ap̃ls dicit paul⁹/vt vltra iã nõ simus puuli: Lactati t circũdati omĩ vẽto doctrĩe. Supius aũt dixerat: donec occurramus omẽs in vnitatẽz fidei: in agnitionẽ filij dei in viꝝ ꝓfectũ: in mẽsurã etatis plenitudinis christi. Plenitudo ḡ xp̃i caput t mẽbra. Quid est caput t mẽbra? Xp̃s t ecclesia. Arrogemus enī nobis hoc supbe: nisi ipe dignet hoc ꝓmittere: q̃ per ap̃lm eundẽ dicit. Vos aũt estis corpus christi t membra. Cũ ergo ostendit pater mẽbris christi/xp̃o ostendit. Fit quoddã miraculũ magnũ sed tamẽ vex. Ostenditur christo qõ nouerat xp̃s /et oñdit christo ꝑ christũ. Res mira est t magna ē. Sz scriptura sic loquit̃. Cõtradicturi sum⁹ diuinis eloquijs: t nõ poti⁹ itellecturi. t ex ipius dono ei q̃ donauit gratias acturi? Quid est quod dixi / demonstrat christo ꝑ christũ? Demonstrat mẽbris per caput

Ecce vide illud in te. Pone te clausis oculis velle aliquid tollere. Nescit manus q̃ eat: & vtiq; manus tua mẽbrũ tuũ est: non enĩ a corpe tuo separata ẽ. Aperi oculos videt etiã manus quo eat. demõstrãte capite: membrũ secutũ ẽ. Si ergo in te potuit inueniri tale aliquid vt corpus tuũ ostẽderet corpori tuo/ & p corpus tuũ demonstrat aliquid corpori tuo: noli mirari q̃a dictũ ẽ: demonstrat christo per xp̃m. Demonstrat enĩ caput/ vt membra videant: et docet caput vt mẽbra discãt. Unus tamen hõ caput & mẽbra. Voluit se separe ꝛ dignatus est agglutinari. Longe a nobis erat: & mltũ longe. Quid tã lõge: q̃ conditũ & conditor: Quid tam longe: q̃ deus et homo: Quid tam longe: quã iusticia et iniq̃tas: Quid tã lõge q̃ eternitas & mortalitas: Ecce q̃ long: erat verbũ in principio: deus apud deũ p quẽ facta sũt omnia ¶ Quõ ergo factus est ppe: vt eẽt qõ nos & nos in illo: Verbũ caro factũ est: & habitauit in nobis. Hoc ergo est nob demonstraturus: hoc demonstrauit discipulis suis.: qui eũ in carne viderunt. Quid est hoc: Sicut pater suscitat mortuos et viuificat: sic et filius quos vult viuificat. Alius ne pater: alius filius: Certe omia p ipm facta sunt. Quid dicim⁹ frẽs mei: Lazarũ suscitauit xp̃s. quẽ mortuum suscitauit pater: vt videret xp̃s quem admodũ lazarũ suscitaret: An quãdo resuscitauit lazarũ xp̃s: non eum resuscitauit pater: Et sine patre fecit filius solus: Legite ipam lectõem: et videte q: patrẽ ibi inuocat vt resurgat lazar⁹: Sicut hõ inuocat patrem: sicut deus facit cum patre: Ergo & lazarus q̃ resurrexit: & a p̃re et a filio suscitatus est in dono & gr̃a spũscti: et illud mirabile opus trinitas fecit. Non ergo sic intelligamus. sicut ergo pater suscitat mortuos & viuificat: sic & filius quos vult viuificat. vt alios a patre resuscitari et viuificari/ alios a filio existimemus: sed eosdem quos pater suscitat & viuificat: ipsos & filius suscitat & viuificat: quia omia p ipm facta sunt: & sine ipo factũ ẽ nihil. Et vt ostenderet habere se quãuis a patre data tñ patris ptãtem/ ideo ait. Sic et filius quos vult viuificat. Et vt ostenderet ibi voluntatẽ suã. et ne q̃s diceret/ suscitat pater mortuos p filiũ: sed ille tanq̃ potens/ iste tanq̃ ex aliena potestate tanquã minister facit aliquid sicut angelus: ptãtem significauit vbi ait. Sic et filius q̃s vult viuificat. Non enĩ vult pater aliud q̃ filius: sed sicut illis vna substantia/ sic vna voluntas est. Et qui sunt isti mortui quos viuificat pater & filius: An ipi sunt de quib⁹ diximus/ lazarus vel filius illius vidue: vel filia archisinagogi: Nouimus enĩ istos a xp̃o dño nro suscitatos. Aliud aliquid nobis vult insinuare/ resurrectionem scz mortuoꝝ quã omnes expectam⁹. non illã quã q̃dam habuerũt vt crederẽt ceteri. Resurrexit enĩ lazarus moriturus: resurgemus nos semp cũ xp̃o victuri. Talem resurrectõem p̃ fecit an filius: Immo vero pater p filiũ Ergo filius ĩ p̃re: & pater in filio. ¶ Unde p̃bam⁹: quia ō ista dicit resurrectione: Cum dixisset /sicut enĩ pat suscitat mortuos & viuificat/ sic et filius q̃s vult viuificat: ne intelligeremus mortuorum resurrectionẽ quã facit ad miraculũ nõ ad vitã eternã: secutus ait. **Neqz enĩ pater iudicat quemquã: sed iudicium omne dedit filio.** Quid hoc est: De mortuoꝝ resurrectione dicebat: quia sicut pater suscitat mortuos & viuificat sic et filius quos vult viuificat. Unde continuo tanq̃ ratõem subiecit de iudicio dicens: neq; enĩ pater iudicat quẽquã /sed omne iudiciũ dedit filio: nisi quia de illa resurrectione dixerat mortuoꝝ que futura est in iudicio: Pauloante putabamus aliquid facere patrẽ quod nõ facit filius: quãdo dicebat: pater diligit filiũ & omia demonstrat ei que ipse facit. Tanq̃ pat faciebat: & filius videbat. Sic erat subrepens menti nr̃e intellectus carnalis: quasi pater faceret quod filius nõ faceret: filius aũt videret p̃rem demonstrantẽ quod fieret a patre. Ergo velut pater faciebat: q̃ filius nõ faciebat. Modo iam videm⁹ aliquid facere filiũ: quod non facit p̃. Quõ nos versat & mẽtẽ nr̃am pertractat: huc atq; illuc ducit: vno carnis loco rmanere non sunt: vt versando exerceant /exercendo mundet: mũdãdo capaces reddat: capaces factos impleat. Quid de nobis faciunt verba hec: Quid loquebat: Quid loquit: Pauloante dicebat: quia demõstrat filio pat quicq̃d facit. Videbã quasi p̃rem faciẽtem: filiũ expectantẽ. Modo

rursus video filiū facientē:patrē vacantē
Non enī pater inquit iudicat quēquā :sz
omne iudiciū dedit filio:Quādo ergo fi-
liusiudicatur? est: pr̄ vacabit ꝛ nō iudica
bit:Quid est hoc:Quid intelligam dñe:
Quid dicis qui verbū dei es:hō sum:Di
cis qz pr̄ nō iudicat quēquā :sed omē iu-
diciū dedit filio ;Lego alio loco te dicen
tē.Ego nō iudico quēq̄:est q̄ querat ꝛ iu
Joh.viij. dicet. De quo dicis /est q̄ querat ꝛ iudi-
cet nisi de pr̄e: Ille querit iniurias tuas:
ille iudicat de iniurijs tuis.Quō hic pater
nō iudicat quēq̄:sed omne iudiciū dedit
filio:Interrogem? ꝛ petrū:audiam? eu
loquentē in epl̄a sua. Xp̄s p nobis pass?
est inq̄t relinquēs nobis exemplū:vt seq̄
mur vestigia ei?. qui pcīm non fecit nec
dolus inuentus est in ore eius ;Qui cum
malediceret:nō maledicebat. Cū iniuriā
accipet nō minabat:sed cōmendabat illi
qui iuste iudicat .Quō verū ē q̄a pr̄ non
iudicat quēquā:sed omne iudiciū dedit
filio:Turbamur hic:turbati desudemus:
desudantes purgemur.Conemur vtcun-
q̄ donāte ipso:penetrare alta secreta ver
boꝝ istoꝝ.Temere fortasse facim?:quia
discutere ꝛ scrutari volum? verba dei.Et
quare dicta sunt/nisi vt sciant?:Quare so
nuerunt :nisi vt audiant?:Quare audita
sunt:nisi vt intelligant?:Cōfortet ḡ nos et
donet nobis aliquid quantū ipe dignat:
ꝛ si nōdū penetram? ad fontē/de riuo bi-
bamus.Ecce ipe iohes nobis tanq̄ riuul?
emanauit.Perduxit ad nos de alto ver-
bum: Humiliauit/ꝛ quodāmō strauit/vt
nō horreamus altū:sed accedam? ad hu-
milē. ¶ Omnino ē q̄dā intellect? verus/
fortis/si quō eū tenere possum?: qz pater
iiij.sent.dis. nō iudicat quēquā:sed omne iudiciū de-
xlviij dit filio. Hoc enī dictū ē:quia homīb? in-
iudicio nō aparebit nisi filius Pater oc-
cultus erit:fili? manifestus.In quo erit fi
lius manifestus?:In forma qua ascendit.
Nā in forma dei cū pr̄e occult? est :in for
ma serui homīb? manifestus. Nō ergo pa
ter iudicat quēquā :sed in manifesto omē
iudiciū dedit filio. Hoc enī dictū ē qz ho
minib? in iudicio nō aparebit nisi fili?:sz
manifesto.In quo manifesto iudicio/fili
us iudicabit:quia ipse iudicandis apare
bit.Euidentius nobis oīdit scriptura:qz
ipe aparebit.Quadragesimo die post re-
surrectionem suā ascendit in celū /viden
tibus discipulis suis: ꝛ vox illis angelica
viri inquit galilei/quid statis aspiciētes
in celū?Iste q̄ assumpt? ē a vobis in celū:
sic veniet quēadmodū vidistis eū euntē
in celū.Quomō eū videbant ire?In car- Actuū.j.
ne quā tetigerūt /quā palpauerūt /cuius
etiā cicatrices tangēdo sibi ꝓbauerūt:in
illo corpe in quo cū eis intrauit ꝛ exiuit p
xl.dies.manifestās se eis in veritate/ non
in āliqua falsitate / non phantasmate/nō
vmbra/nō spū:sed quēadmodū ipe dixit
nō fallens.Palpate ꝛ videte:qz spūs car
nē ꝛ ossa nō habet sicut me videtis habe-
re.Est quidē illud iā corp? dignū celesti
habitatione/nō subiacens morti:nō muta
bile p etates.Nō enī sicut ad illā etatē ab
infantia creuerat:sic ab etate que iuuen-
tus erat vergit in senectutē. Manet sicut
ascēdit:venturus ad eos quib? antequā
veniat:verbū suū voluit p̄dicare Sic eī
venet in forma hūana. Hāc videbunt et
impij/videbūt ꝛ ad dexterā positi/ vide- Zach.xij
bunt ad sinistrā separati:sicut scriptū ē. Vi- Joh.xix.
debunt in quē pupugerūt. Si videbūt in
quē pupugerūt:corpus ipm videbūt /qō
lancea pcussērūt.Lancea nō pcutit vbū.
In hoc enī impij videre potuerūt: quod
et vulnerare potuerūt.Latentē deū i cor
pore nō videbūt:post iudiciū videbit ab
his qui ad dexterā erūt. Hoc est ergo qō
ait:pr̄ nō iudicat quēq̄ sz omē iudiciū de
dit filio: qz manifestus ad iudiciū veniet
fili? in humano corpore aparēs homīb?:
dicens dextris:venite bñdicti pr̄is mei p-
cipite regnū:dicens sinistris :ite in ignem
eternū qui parat? ē diabolo ꝛ angelis ei?
Ecce videbit forma hois a pijs ꝛ impijs:
a iustis et ab iniustis:ab fidelibus ꝛ ab in-
fidelib?:a gaudētib? ꝛ a plangētib?:a cō-
fisis ꝛ confusis:Ecce videbit cū visa fue-
rit illa forma in iudicio et fuerit perac-
tum iudicium : vbi dictum est / pater non
iudicat quēquā sed omne iudiciū dedit J
filio:ob hoc quia fili? aparebit in iudicio
in forma quā ex nob suscepit Quid po
stea futur? ē qñ videbit forma dei/quā si-
tiūt oēs fideles:qñ videbit illud qō erat
in principio vbū de? apud deū p qō facta
sunt oīa:qñ videbit illa forma dei ō qua
dicit apl̄s.Cū in forma dei eēt/nō rapinā
arbitrat? ē eē equalē deo:Magna enī il-

la forma vbi eq̃litas pris ⁊ filij cognoscit ineffabilis/incõphensibilis:maxime puul Qñ videbit? Ecce ad dexterã sunt iusti: ad sinistrã sunt iniusti. Omẽs parit hoies vident filiũ hois:vidẽt qui punct⁹ est:vident qui crucifixus ẽ:vident humiliatũ: vidẽt natũ ex virgine:vident agnũ de tribu iuda/verbũ deũ apud deũ. Qñ videbunt/ipe erit ⁊ tũc:sed forma serui apparebit. Forma serui seruis demonstrabit? :forma dei filijs seruabit?. Fiant ergo serui filij q̃ sunt ad dexterã:eãt in eternã hereditatẽ/olim ꝓmissã/quã nõ videntes martyres crediderũt:ꝓ cui⁹ ꝓmissione sanguinem sine dubitatione fuderũt. Eant illuc et videãt ibi. Quando illuc ibunt? Dicat ipse domin⁹. Sic ibunt illi in ambustionẽ eternã:iusti autem in vitam eteruã. Ecce vitã eternã nominauit. Munquid hoc nobis dixit:quia ibi videbim⁹ et congnoscem⁹ patrem et filiũ? Quid si viuem⁹ in etnum: sed illum patrẽ et filiũ non videbim⁹? Audi alio loco vbi vitã etnã noiauit et exp̃sit quid sit vita eterna. Moli timere:nõ te fallo. non sine causa ꝓmisi dilectoꝛib⁹ meis dicẽs:qui habet mãdata mea et seruat ea.ille est qui diligit me. Et qui me diligit. diliget a patre meo:et ego diligam eum et manifestabo meipsum illi. Respondeam⁹ domino.et dicam⁹. Quid domine deus noster magnũ:quid mãgnũ nobis demonstraturus es teipsũ? Quid enim? Et iudeis te demonstrasti? Mon ne te viderunt:et q̃ crucifixerũt? Sz demõstrabis te in iudicio.cum stabimus ad dexterã tuam. Mũquid et illi qui ad sinistram stabũt nõ te videbũt? Quid est qõ demonstrabis nobis teipsum? Mũc enim nõ te videm⁹ cum loqueris? Respondet: Et demõstrabo meipsũ in forma dei:videtis mõ in forma serui. Mõ te fraudabo homo fidelis: crede q̃a videbis:amas etnõ vides:amoꝛ ipse te ꝓducz vt videas ama:ꝑseuera in amando:Mon fraudabo inquit amoꝛẽ tuũ:q̃ mũdaui coꝛ tuũ. Ut quid enim mũdaui coꝛ tuũ:nisi vt deus a te possit videri? Beati enim mũdo coꝛde: quia ipsi deum videbunt. Sed hoc inquit seru⁹ tãquã cũ domino disputãs: nõ exp̃sisti cum dixisti: ibũt iusti in vitaz eternaz:non dixisti ibunt vt videant me in forma dei:videant patrem cui equalis sũ. Alibi attẽde quid dixit: Hec est autẽ vita eterna:vt cognoscant te vnũ verum deum:et quem misisti ihesũ cristum: Et modo ergo post cõmemoratũ iudiciũ qõ omne dedit filio pater non iudicans quẽ quã/q̃d futurum est? Quid sequit?. **Ut omnes honorificent filiũ:sicut honorificant patrem.** Modo honorificãt patrẽ:⁊ cõtempnit fili⁹. filius eni videbat vt seruus:pater honorificabat vt de⁹. Apparebit ⁊ fili⁹ equalis patri:vt omnes honorificent filiũ sicut honorificant patrem. Modo ergo hoc habemus in fide. Hec dicat iudeus ꝓem honorifico :q̃d mihi ẽ cũ filio? Rñdeat illi: **Qui ñ honorificat filium:non honorificat patrez.** Dẽ tiris omino: filiũ blasphemas ⁊ ꝓi facis iniuriã. Pater eni filiũ misit:tu cõtẽpnis quẽ misit. Quõ honorificas mittentẽ: qui blasphemas missũ? Ecce inquit aliꝙs missus est:⁊ maioꝛ est pater quia misit Recede a carne:vetus hõ suggerit vetustati:tu in nouo agnosce nouitatem. Mou⁹ tibi/seculo autiqu⁹/ꝓpetu⁹/eternus.reuocet ad hoc intellectũ Minoꝛ est filius:quia miss⁹ dictus est fili⁹. Missionẽ audio/nõ sepatõnẽ. Sed hic inquit Videm⁹ in reb⁹ humanis qz maioꝛ est q̃ mittit:q̃ ille qui mittit. Sed res humane fallũt hoiem:res diuine purgant. Moli attẽdere ad res humanas vbi maioꝛ videt q̃ mittit/⁊ minoꝛ q̃ mittitur:quãq̃ ⁊ ipe res hũane dicũt cõtra te testimoniũ:velut verbi gra. Si q̃s vxoꝛẽ vellet petere ⁊ ꝑ se non posset:amicũ maioꝛẽ mittit qui ei petat. Et sũt multa ĩ quibus ipse maioꝛ eligit:qui mittat a minoꝛe Quid ergo calumniã vis facere:qz ille missit/ille missus est? Sol radiũ mittit ⁊ nõ separat:luna splendoꝛẽ mittit ⁊ nõ separat:lucerna lumen fundit ⁊ non separat. Video ibi missionẽ:⁊ nullã video sepatõem. Mã si de rebus humanis queris exempla/o hereticа vanitas:quãq̃ sicut pauloante dixi ⁊ ipse res humane in q̃busdã exẽplis coarguũt ⁊ vincũt te:tũ attende quã sit aliꝙ in rebus humanis: vnde vis ducere exempla ad res diuinas. Homo qui mittit manet ipse: et ꝑgit ille qui mittit. Munq̃d pgit homo cũ eo quẽ mittit? Pater autem qui misit filium/nõ recessit a filio. Ipsum dñm audi dicentem. Ecce veniet hoza vt vnusquisq̃ dispergat ad sua ⁊ me solũ re- Joh. xvj.

linquetis: sed non solus sũ qꝛ pater mecũ est. Quõ cũ misit cũ quo venit? Quõ euꝫ misit: a quo non recessit? Alio loco dixit. Pater aũt in me manẽs facit opa sua. Ecce in illo est/ecce opãtur: nõ recessit a misso mittens: quia missus et mittẽs vnũ sũt. Explicit tractatus. xxj. Incipit tractatꝰ. xxij. Ab eo qđ scriptũ ẽ Amẽ amẽ dico vobis q̃a q̃ verbũ meuꝫ audit ⁊ credit ei qui misit me habꝫ vitã eternã ⁊ ĩ iudiciũ nõ venit sed transit a morte ĩ vitã: vsq̃ ad eum locum vbi ait. Sicut audio iudico ⁊ iudicium meũ iustum ẽ: quia nõ q̃ro voluntatẽ meã sed uoluntatẽ eius q̃ misit me

Vdius terci/ ani ⁊ hesterni diei ſmones redditos vobis: sequit̃ hodierna euãgelica lectio: quã ex ordine ꝑ tractemus non ꝓ eiꝰ dignitate sed ꝓ viribꝰ nostris: quia et vos nõ ꝓ inundantis fontis largitate sed pro vr̃o modulo capitis. Et nos non tm̃ dicimus in aures vr̃as quantum ipse fons manat: sed quantum capere possumus quod in vr̃os sensus traijciamus. abundantiꝰ opante ip̃o in cordibꝰ vr̃is q̃ꝫ nobis in anribꝰ vr̃is. Res enĩ magna tractat̃ et nõ a magnis ĩmo multũ a ꝑuuis: spem tñ ⁊ fiduciã dat nobis/qui magnus ꝓpter nos factus est ꝑuus. Si enim ab illo non exortaremur/nec inuitaremur ad eũ intelligendũ: si desereret nos tanq̃ꝫ cõtẽptibiles. quia cape non possumꝰ diuinitatẽ ip̃ius: si nõ capet in se mortalitatem nr̃am ⁊ ꝑuenitet ad nos vt loqueret̃ nob euangeliũ. Si qđ in nobis abiectũ ⁊ minimũ ẽ voluit cõĩcare nobiscũ: Putamꝰ eũ noluisse nobis dare magnũ suũ: qui suscepit ꝑuũ nr̃m? Hec dixi ne quis vel nos reprehẽdat ista tractãtes q̃si multum audaces; vel de se despet qđ possit cape dono dei quod illi dignatus ẽ loq̃ filius dei. Ergo loqui nobis dignatꝰ ẽ: debemꝰ credere quia voluit vt intelligat̃. Sed si nõ possumꝰ/p̃stat intellectũ rogatus: qui verbũ p̃stitit nõ rogatꝰ. Ecce que verboꝝ ista secreta sunt: attẽdite. Amen amen dico uobis q̃a q̃ uerbum meũ audit et credit ei qui misit me habet uitam eternam. Ad vitã certe eternã omẽs tẽdimus. Et ait. Amẽ amẽ dico vobis: qui verbũ meũ audit ⁊ credit ei q̃ misit me habet vitã et̃nã. Nũq̃d ergo audire vos voluit verbũ suũ: ⁊ intelligere noluit? Quãdo quidẽ si in audiẽdo ⁊ credẽdo vita et̃na est: multo magis ĩ intelligẽdo. Sed gradus pietatis fides/fidei fructus intellectꝰ vt ꝑueniamꝰ ad vitã et̃nã/vbi ñ nobis legatur euangeliũ: sed ille q̃ nobis mõ euãgeliũ dispensauit/remotis omnibꝰ lectionibus ⁊ paginis ⁊ voce lectoris ⁊ tractatoris/appareat omnibus suis purgato corde assistentibꝰ: ⁊ in corpe mortali iam nunquã morituris: mũdans eos ⁊ illuminãs: videntes ⁊ viuẽtes/in principio erat verbũ. ⁊ verbũ erat apud deũ. Nũc ḡ quem quesiuimꝰ attendamꝰ: et quẽ audiuimus cogitemus. Deꝰ est enĩ xp̃s: ⁊ cũ hominibus loquit̃: capi se vult: faciat capaces/videri se vult: apiat oculos Non tam̃ sine causa loquit̃ nobis: nisi qꝛ verũ est qđ ꝓmittit nobis. Verba mea inq̃t qui audit et credit ei qui me misit habꝫ vitã eternã: †vt in iudiciũ nõ †veniat: sed transeat a morte ad vitã. Vbi: quãdo venimus de morte ad vitã: vt nõ in iudiciũ veniamus. In hac vita transimꝰ a morte ad vitã. In hac vita que nõdũ est vita. hinc transimus a morte ad vitã. Quis est ille transitus? Qui audit verba mea dixit: et credit ei qui misit me. Seruas ista: et credis et transis. Et ẽ qui stando trãsit? Plane est. Stat enĩ corpore: transit mẽte: Vbi erat/vnde trãsiret? Et quo trãsit? A morte ad vitã. Vide vnũ hoĩem stantẽ: ĩ quo agat̃ totũ hoc quod dicit̃. Stat/audit. forte ñ credebat: audiẽdo credit Pauloante nõ credebat: modo credit: quasi de regione infidelitatis ad regionẽ fidei trasitũ fecit: motu cordis nõ motu corporis. Motu in melius: qꝛ iterũ qui deserunt fidem mouentur in deterius Ecce in hac vita que sicut dixi nondum est vita/trãsitur a morte ad vitã: vt in iudiciũ nõ veniat̃. Quare ãt dixi quia nõdũ est vita? Si vita esset ista nõ diceret dñs cuidã Si vis venire ad vitam: serua mãdata. Non enĩ ait illi: si vis venire ad vitã eternã: nõ addidit eternã: sed tantũ dixit vitã. Nec vita nominãda est: quia non est vera vita. Que est vera vita: nisi que est eterna vita? Audi apl̃m

†Textu[illegible] bet Et.
†Textu[illegible] het: nõ [illegible] sed tram[illegible]
Math.

dicētē ad Timotheū: Precipe diuitib⁹ h⁹ seculi nō supbe sapere/neq; sperare in incerto diuitiarū. sed in deo viuo: qui p̄stat nobis omia abundanter ad fruendū: bene faciant diuites: sint in operibus bonis: facile tribuant cōmunicēt: vt q̄d hoc? Audi quod sequit. Thesaurizent sibi fundamē tū bonum in futuꝝ: vt apprehendant verā vitā. Profecto ista ī qua erāt: falsa vita ē. Nā vt quid velis apprehēdere verā: si iaz tenes verā? ¶ Si aūt apprehendēda ē vera: migrandū ē a falsa Et qua migrandū? Quo? Audi /crede: ꝛ transitum facis de morte ad vitā: ꝛ ī iudiciū nō venis. Quid est hoc quod in iudiciū nō venies? Et q̄s quā melior erit paulo apl̄o q̄ ait Oportet nos exhiberi omnes ante tribunal xp̄i: vt illic recipiat vnusquisq; que p corpus gessit/siue bonum siue malum. Paulus dicit oportet nos exhiberi omēs ante tribunal xp̄i: et tu tibi audes p̄mittere/quia ī iudiciū non venies. Absit inquis vt ego mihi hoc p̄mittere audeā: sed credo p̄mittenti Saluator loquitur: veritas pollicetur: ipe dixit mihi. Qui audit verba mea ꝛ credit ei qui misit me: habet vitā eternā. Et transitū facit de morte in vitā/et in iudiciū nō veniet. Ergo audiui verba dñi mei: credidi: Jā infidelis cū essem: factus sum fidelis sicut ipe monuit: transij a morte ad vitam: ad iudiciū nō venio: non p̄sumptiōe mea sed ipsius p̄missione Paulus autem contra xp̄m loquit/seruus cōtra dominū/discipulus cōtra magistrum/homo contra deum: vt cum dñs dicat/quia qui audit ꝛ credit/transit a morte ad vitam ꝛ in iudicium non veniet: dicat apl̄s /oportet nos omnes exhiberi ante tribunal xp̄i? Ant si ad iudiciū nō veniat: quid ad tribunal exhibeā? Nescio quō intelligā. Reuelat ergo dñs de⁹ noster ꝛ p scripturas suas ammonet nos dicens quot modis intelligat quādo dicit in iudiciū ¶ Horror ergo vt attendatis. Aliquādo iudiciū discriminatio dicit. Scōm illū modū quo dicit iudicium discriminatio: oportet nos omēs exhiberi ante tribunal xp̄i: vt illic recipiat homo que per corpus gessit siue bonū siue malū. Ipsa est enī discriminatio: vt bonis bona: malis mala distribuant. Nam si iudiciū semp in malo accipet: nō diceret psalmus /iudica me deus. Audit forte aliquis diceniem. iudica me deus ꝛ miratur. Solet enī homo dicere: ignoscat mihi de⁹ parce mihi deus. Quis est qui dicat/iudica me deus? Et aliquādo in psalmo versus ipse in ypapsalmate ponit: qui p̄beat a lectore ꝛ respondeatur a p̄l̄o: Nunc forte alicui cor percutitur ꝛ timet cātare oꝛ: et dicere iudica me deus. Et tamē cantat popul⁹ credens nec putat se male optare quod dicit a diuina lectione: ꝛ si paꝝ ītel ligit: credit aliquid boni eē quod cantat. Et tamen ꝛ ipse psalmus nō dimisit hominē sine intellectu. Secutus enī verbis posterioribus ostēdit quale iudiciū diceret: qꝛ nō est damnationis sꝫ discretionis Ait enī Judica me deus. Quid est iudica me deus? Et discerne causam meā a gente sācta Ergo scōm hoc iudicium discretionis: oportet nos omēs exhiberi ante tribunal xp̄i. Scōm iudiciū aūt damnationis: q̄ audit verba mea inquit ꝛ credit ei qui misit me habet vitam eternā: ꝛ in iudiciū nō veniet sed transitum facit a morte ad vitam Quid est in iudiciū non veniet? In damnatōem non veniet. Probemus de scripturis quia dictū est iudiciū vbi pena ītelligitur. quāq; ꝛ in hac ipsa lectione paulo post audietis ip̄m verbū iudicij non posit̄ nisi p damnatione ꝛ p pena. Tamen apl̄s dicit quodam loco scribens ad eos/ qui corpus quod fideles norunt/male tractabant: ꝛ ppter quod male tractabant corripiebantur flagello dñi. Ait enī illis. Propterea multi in vobis infirmi ꝛ egroti dormiunt sufficienter. Multi enim propterea etiā morieban̄. Et secutus est. Si enī nosipsos iudicaremus: a domino non iudicaremur: hoc est/si nosipos corripere mus: a domino non corriperemur. Cuz iudicamur autē a domino corripimur: ne cū hoc mundo damnemur. Sunt ergo fm pe nam qui iudicantur hic: vt parcat illis ibi Sūt quib⁹ parcit hic: vt abundanti⁹ torqueantur ibi. Sūt aūt quib⁹ distribuunt ipse pene sine flagello pene: si flagello domini correcti non fuerint: vt cum hic contempserint patrem verberantem: ibi sentiant iudicem punientem. Ergo est iudicium quo missurus est deus: id est: filius dei in fine diabolum ꝛ angelos eius: et omēs infideles ꝛ impios cum eo. Ad hoc iudicium non venit: qui modo credens transitū

facit a morte ad vitam: Etenī ne putares credendo te non moriturum ſm carnem: ⁊ accipiēdo carnaliter diceres tibi. Domin⁹ me⁹ mihi dixit: Qui audit verba mea ⁊ credit ei qui miſit me tranſiet a morte ad viam. Ergo ego credidi/nō ſum moritur⁹: Scias te mortē quā debes ſupplicio adam perſoluturum Accepit enī ille in quo tūc omnes fuimus/morte morieris. nec potes euadere ſententiā diuinam: ſed cum pſolueris mortem veteris hominis /ſuſcipies vitam eternā noui hominis: ⁊ trāſitū facies a morte ad vitā. Modo interim fac trāſitum vite. Que eſt vita tua? Fides. Juſtus ex fide viuit. Infideles inq̄t mortui ſunt. De quib⁹ dñs ait. Dimitte mortuos: vt ſepeliant mortuos ſuos. Ergo ⁊ in hac vita ſunt mortui: ſunt viui: ⁊ quaſi omēs viuunt. Qui ſunt mortui? Qui non crediderunt. Qui ſunt viui? Qui crediderunt. Quid dicit̄ mortuis ab apoſtolo? Surge qui dormis. Sed ſomnū dixit non mortē: Audi ſequentia. Surge qui dormis: et exurge a mortuis. Et quaſi dicerz: quo ibo? Et illuminabit te chriſtus. Jam cū te credentem illuminauerit xp̄s: tranſituz facis a morte ad vitam Mane in eo quo māſiſti: et nō venies ad iudicium. Exponit illud enim ipſe ⁊ ſequit̄ **Amen amen dico vobis**: ne forte q̄a dixit: trāſit a morte ad vitam: intelligam⁹ hoc in futura reſurrectione: oſtendere volens quomō trāſit qui credit/et hoc ē trāſire de morte ad vitaz: tranſire ab infidelitate ad fidem: ab iniuſticia ad iuſticiā: a ſuperbia ad humilitatem: ab odio ad caritatem: Nunc aūt amen amen dico vobis: **quia venit hora ⁊ nunc eſt**. Quid euidentius? Jā certe aperuit qd̄ dicebat: qr mō fit quo nos xp̄s hortatur. Veniet hora: q̄ hora ⁊ nūc eſt. **quando mortui audient vocez filij dei: et qui audierint viuent**. Jā de his mortuis locuti ſumus. Quid putamus fratres mei: In iſta turba que me audit: nulli ſunt ne mortui? Qui enī credunt et ſm veram fidem agunt /viuunt et mortui ñ ſūt: qui aūt vel non credūt/ vel ſicut demones credunt/trementes ⁊ male viuētes: filiū dei cōfitentes /⁊ caritatē non habentes: mortui potius deputandi ſunt Et tamen agit̄ adhuc hora iſta. Non enī hora de qua locut⁹ eſt domin⁹: vna erit hora de duodecim horis vnius diei: Ex quo locut⁹ ē vſq̄ ad hoc tempus et vſq̄ ad finē ſeculi /ipſa vna hora agit̄: de qua dicit in epl'a ſua iohānes. Filioli: nouiſſima hora eſt. Ergo nūc eſt. Qui viuit viuat. q̄ mortuus erat viuat: audiat vocē filij dei qui mortuus iacebat: ſurgat ⁊ viuat. Clamauit dñs ad ſepulchrum lazari: et quadriduan⁹ mortuus reſurrexit. Qui putebat in auras ꝓceſſit: ſepultus erat: lapis ſuppoſit⁹ erat: Vox ſaluatoris irrupit duriciam lapidis: et cor tuū ita durum eſt vt nō dū illa vox diuina te rumpat Surge ī corde tuo: ꝓcede de ſepulchro tuo. Etenim mortuus in corde tuo tanquā ī ſepulchro iacebas: et tanquā ſaxo male conſuetudinis grauaris. Surge et ꝓcede. Et crede ⁊ cōfitere. Qui enim credit /ſurrexit: qui cōfitetur proceſſit. Quare ꝓceſſiſſe dicimus cōfitentem? Quia antequā cōfiteretur: occultus erat. Cum autem cōfiteretur: ꝓcedit de tenebris ad lucem. Et cum cōfeſſus fuerit: quid dicetur miniſtris? Quod dictum eſt ad funus lazari. Soluite illum: et ſinite abire. Quomndo dictum eſt miniſtris apl'is: Que ſolueritis in terra: ſoluta erunt et in celo. Venit hora ⁊ nunc eſt qñ mortui audient vocem filij dei: ⁊ qui audierint viuent. Vnde viuēt? De vita. De qua vita? De chriſto. Vnde ꝓbamus q̄a de vita chriſto? Ego ſum inquit via veritas et vita. Ambulare vis: Ego ſum via Falli, non vis ego ſum veritas. Mori non vis ego ſum vita. Hoc dicit tibi ſaluator tuus: non eſt quo eas niſi ad me. Nō ē q̄ eas niſi per me. Nunc ergo iſta hora agit̄ hoc ⁊ agitur plane: ⁊ omnino nō ceſſatur. Surgunt homines qui mortui erant: tranſibunt ad vitam: ad vocem filij dei viuūt: de illo perſeuerantes in fide ipſius Habet enim filius vitam: vnde viuant credētes habet. Et quomodo habet? Sicut habet pater. Audi ipſum dicentem. **Sicut enim pater habet vitā ī ſemetipſo ſic dedit et filio vitam habere in ſemetipſo**. Fratres: vt potero dicam. Hec ſunt enim illa verba que paruum intellectum perturbāt. Quare addidit in ſemetipſo? Sufficeret enim vt diceret /ſicut em̄ pater habet vitam /ſic dedit et filio habere vitam: Addidit in ſemetipſo. Habet enī in ſemetipſo pater vitā: habet ⁊ filius

Joh. xi.

insemetipso. Aliquid intelligere nos voluit: in eo qđ ait i semetipo. Et ꝑ secretū in ꝟbo hoc clausuz est: pulsē vt apiaē. O dñe quid ē qđ dixisti? Jn semetipo quare addidisti? Eteni paulus aplus quē videre fecisti nō habebat vitā? Habebat inquit quantū homies moztui vt reuiuiscāt et ad verbū tuū credendo transeant. Cū transierint: nō in te habebunt vitā? Habebunt. Nam ego pauloante dixi. Qui audit verba mea ⁊ credit ei qui me misit: hz vitam eternam. Ergo illi qui in te credūt habent vitam: et non dixisti in semetipsis Cum autem de pre loquereris dixisti: sicut pater habet vitam in semetipo. Rursus cum de te loquereris dixisti: sic ⁊ filio dedit hre vitā i semetipo. Sicut habz: sic dedit habere. Ubi habet? Jn semetipso Paulus vbi habet? Non in semetipso sed in xpo. Tu fidelis vbi habes? Non in temetipso: sed in christo. Videamus si hoc dicit apls. Uiuo autē iā nō ego: viuit vero in me christus. Uita nra/tanꝫ nostra. Jō de voluntate ꝓpria nostra/nō erit nisi mala: peccatrix/iniqua Uita ꝟo bona: de deo in nobis est: nō a nobis Xps aūt in semetipso habet vitam sicut pater: quia verbū dei nō modo male viuit/⁊ mō bene viuit: homo autē modo male/modo bene. Qui male viuebat/i vita sua erat: qui bene viuit/ad vitam xpi transit. Particeps factus vite: non eras quod accepisti: et eras qui accipes. Filius aūt dei non quasi ꝓmo fuit sine vita: et accepit vitam Si eni sic illā acciperet: nō eam haberet in semetipso Quid ē em i semetipso? Ut ipsa vita ipse esset. Adhuc aliquid plani⁹ forte dicam. Lucernā quisꝗs accendit: exempli gra. lucerna illa quantū ptinet ad flāmulā que ibi lucet. Jgnis ille habz lucem in semetipso: oculi aūt tui qui lucerna absente iacebāt ⁊ nihil videbāt/iā ipsi habebāt lucē: sed non in semetipsis Proinde si se a lucerna auerterint/tenebrant: Si se conuerterint illuminant. At ꝟo ille ignis quādiu est lucet: si volueris illi lucem tollere: simul ⁊ ipsum extinguis. Naz sine luce non pōt remanere. Sed lux xps inextinguibilis ⁊ coeternus patri: semper candens/semp lucens/semp feruens. Naz si nō ferueret nūqđ diceret in psalmo: nec est qui se abscondat a caloze ei⁹. Tu aūt in pctō tuo frigidus eras: conuertaris ut ferueſcas. Si recesseris: frigescis. Jn peccato tuo tenebrosus eras: cōuerteris vt illumineris: si auerteris te/obscuraberis: Proinde qui in tenebris eras: cū illū in aris nō eris lumen quāuis sis in lūine: Ait enim apostolus: Fuistis enim aliquando tenebre: nūc autem lux in domino. Cum dixisset nūc autem lux: addidit in domio Jn te ergo tenebre: lux in domino. Lux quare? Quia participatione lucis illi⁹ es Si autem a luce qua illūinaris recesseris ad tenebras tuas redis. Non sic xps non sic verbū dei. Sed quomō? Sicut habet pater vitā in semetipso: sic dedit filio habere vitam in semetipso: vt nō participatione viuat: sed incōmutabiliter viuat: et omīno ipse vita sit: sic dedit et filio habere vitā. Sicut habz: sic dedit. Quid inter est? Quia ille dedit: iste accepit. Nūqđ iam erat quando accepit? Nū quid intelligim⁹ xpm aliquando fuisse sine luce: cū ipse sit sapiētia patris de qua dictū est: cā doz est lucis eterne? Ergo quod dicit dedit filio: tale est ac si diceret. genuit filiū. Generando eni dedit. Quō eni dedit vt eēt: sic dedit vt vita esset: et sic dedit vt in semetipso vita esset. Et quid est insemet ipso vita esset? Non aliūde vita indigeret sed ipse esset plenitudo vite vnō credētes alij viuerēt dum viuerent. Dedit ergo illi habere vitam in semetipso: dedit ei tanquā verbo suo: tāquam ei qui i principio erat verbū ⁊verbum erat apud deū Deinde qz homo factus quid illi dedit? **Et potestatem dedit ei iudicium facere: quoniam filius hominis est.** Secūdum quod filius dei est: sicut habet pater vitā in semet ipso: sic et dedit filio vitā habere in semetipso: secūdum autē quod filius hominis est: potestatem dedit ei iudiciū faciēdi. Hoc est quod hesterno die exposui caritati vestre: qz in iudicio homo videbit: deus autem non videbit. Hz post iudicium videbit ab his qui vicerint in iudicio: Ab impiis autē non videbitur deus. Quia ergo homo videbit in iudicio forma illa que sic veniet sicut ascēdit: ꝟo supra dixerat: Pater non iudicat quemquā: sed omne iudiciū dedit filio. Hoc etiā in isto loco repetit cum dicit. Et potestatē dedit ei iudiciū faciēdi: qm̄ filius

homis est. Tanq̃ diceres tu. ꝓtãtem dedit ei iudiciũ faciẽdi: Quare? Quãdo nõ habuit istã ptãtem iudicij? Quãdo in ꝓncipio erat verbũ et verbũ erat apud deũ et deus erat verbũ. quãdo oĩa p ipm facta sunt: nunqd nõ habebat ptãtẽ iudiciũ faciẽdi? Sed scõm hoc dico ptãtem dedit ei iudiciũ faciendi: quia filius hominis est Sed scõm hoc accepit ptãtez iudicãdi: qz filius homis est. Mã scõm quod dei filius est. semp habuit hanc ptãtem. Accepit q̃ resuscitatus est: accepit q̃ natus ẽ: accepit qui crucifixus ẽ. Qui fuit in morte: est i vita. Verbũ dei nunq̃ in morte: sp in vita. Jã ergo de resurrectõe forte aliquis nostrũ dicebat. Ecce resurrexim⁹. qui audit xp̃m: qui credit et transit de morte ad vitam: z in iudiciũ nõ veniet. Venit hora z nunc est: vt qui audit vocẽ filij dei viuat. mortu⁹ erat: audiuit: ecce ꝛsurgit. Quid ẽ qõ dicit postea resurrectio futura carnis: et resurrectio corpoz mortuoz? ꝓparce tibi: noli precipitare sniam: ne pgas post illã. Est quidẽ ista resurrectio que fit nunc: mortui erant infideles/mortui erant iniq̃/ viuunt iusti: trãseũt a morte infidelitatis/ ad vitã fidei. Sed noli inde credere nullã futurã postea resurrectõem corpis: crede futurã et resurrectionem corpis. Audi enĩ quid sequat: post cõmendatã resurrectõez istã que fit p fidẽ: ne quis putaret istã solã esse/z incideret in illã despatõez et errorẽ hominũ qui puertebãt alioz sensus: dicẽtes resurrectõem iã factã esse: de q̃bus dicit apl's: z fidẽ quorundã puertũt: credo enĩ quia talia ỽba illis dicebãt. Ecce dñs vbi ait: Et qui credit in me transit a morte ad vitam. Jã facta ẽ resurrectio in omnibus fidelib⁹ qui fuerãt infideles quomõ altera dicit resurrectio? Gratias deo nostro. fulcit nutãtes: dirigit hesitantes: c õfirmat dubitãtes. Audi q̃d sequit: quia nõ habes vnde tibi facias caliginem mortis. Si credidisti: totũ crede: Quid totũ inquis credo? Audi quod dicit. **Noli te mirari hoc**: q̃a dedit ptãtem filio faciendi iudicij: In fine dico: ait. Quõ in fine? Nolite mirari hoc †**quia veniet hora**. hic non dixit /et nũc est. In illa resurrectõe fidi q̃d dixit? Veiet hora z nũc est. In ista resurrectõe qz ꝓmẽdat futurã corpoz mortuoz veiet hora dixit/ñ dixit nũc est: qz in fine seculi ventura est Et vnde inqs mihi ꝓbas: quia de ipa resurrectiõe dixit? Si patient audias: tuipse tibi modo ꝓbabis. Sequamur ergo. Nolite mirari hoc q̃a veniet hora: **in qua oẽs qui i monumẽtis sunt audiẽt vocem filij dei et ꝓcedent**. Quid euidenti⁹ ista resurrectione? Jã dudũ non dixerat q̃ in monumẽtis sunt/sed mortui audiẽt vocẽ filij dei: z q̃ audierint viuẽt. Nõ oẽs alij viuent/alij dãnanť: qz oẽs q̃ credũt viuent. De monumẽtis aũt q̃d dixit? Oẽs qui sunt in monumẽtis audiẽt vocẽ filij ei⁹ et ꝓcedent: nõ dixit audiẽt z viuent. Si enĩ male vixerant z iacebãt in monumentis: ad mortẽ resurgẽt nõ ad vitã. Ergo videamus qui ꝓcedunt: licet pauloante mortui audiẽdo z credẽdo viuebãt. Nõ ibi facta ẽ discretio: nõ dictũ est audiẽt mortui vocem filij dei z cum audierĩt/alij viuẽt/ alij damnãtur/sed omnes q̃ audierint viuent. quia q̃ credũt viuẽt. Qui habent caritatẽ viuent: z nemo morieť. De monumẽtis aũt audient vocem z ꝓcedent Quo? **Qui bene fecerũt ad resurrectõez vite: q̃ male fecerũt ad resurrectionẽ iudicij**. Hoc est iudiciũ: pena illa de qua pauloante dixerat. Qui credit in me transiet a morte ad vitã: z ĩ iudiciũ nõ veniet. **Nõ possum ego a me facere q̃c quã. Sicut audio iudico: z iudiciũ meũ iustũ ẽ**. Si sicut audis iudicas: a q̃ audis? Si a pr̃e/certe pr̃ nõ iudicat quem quã sed omne iudiciũ dedit filio: Quãdo tu quodãmõ ꝓco pr̃is vt qõ audis dicas. Quod audio hoc dico: quia qõ est pr̃ hoc sum. Dicere enĩ meũ esse est: quia verbuz pr̃is sum Hoc enĩ tibi dicit xp̃s. Jnde de tuo quid est: sicut audio ita iudico: misi sicut sum? Quõ enĩ audit xp̃s? Frẽs quera mus rogo vos. Audit xp̃s a pr̃e? Quomõ illi dicit pater? Utiq̃ si dicit illi: ỽba ad illum facit. Omis enĩ q̃ aliq̃d alicui dicit: verbo dicit. Quõ pat filio dicit: quãdo filius verbũ patris est? Quicq̃d aũt nobis pater dicit: verbo suo dicit: verbũ pr̃is filius est: ip̃o verbo quo alio verbo dicit? Unus est deus/vnũ verbũ habet: in vno verbo oĩa ꝓtinet. Quid est ergo sicut audio ita iudico? Sic de pr̃e sũ: ita iudico: Ergo iudiciũ meũ iustũ ẽ. vez ẽ. Mã si nihil facis ex te o dñe iesu. quõ sentiũt carnales/si nihil facis ex te? Quõ pauloañ

Al'.venit

Al'.bona

Al'in.

Al'ỽo mu

egerũt i

†Al'ipso.

dixisti. sic ꝛ filiꝰ quos vult viuificat: mō dicis: ex me facio nihil? Sz q̄d cōmendat filius: nisi qꝛ ō pr̄e ē? Quid ē de pr̄e? Non esse de se. Sz nō ē de se filiꝰ. Si de se cēt: filius nō esset. sz filiꝰ de pr̄e ē. Pater vt sit nō est de filio: filius vt sit de pr̄e est: equalis est patri. Sed tū iste de illo. non ille de isto: **Quia nō q̄ro voluntatē meam sed voluntatem eius qui misit me.** Filiꝰ vnicus dicit: nō quero voluntatem meā: ꝛ homines volūt facere volūtatē suā Ille tantū se humiliat qui equalis ē pr̄i. ꝛ tantum se extollit qui i uno iacet: ꝛ nisi ei manus porrigat nō surgit. Faciamꝰ ḡ voluntatē patris /voluntatē filij/ voluntatē spūsctī: quia trinitatis huiꝰ vna volūtas/ vna ptās/vna maiestas ē. Joō tū dicit filius: nō veni facere voluntatē meā/sed voluntatē eiꝰ qui misit me: qꝛ xp̄s nō est ō se sed de pr̄e suo ē. Quod aūt habuit vt hō appareret: de creatura assumpsit quā ipse formauit

Explicit tractatus. xxij. Incipit tractatꝰ. xxiij. Ab eo q̄ō scriptū ē: **Si ego testimoniū phibeo de me testimoniū meū nō ē vex: vsq; ad eū locū vbi ait. Si enī crederetis moysi crederetis forsitan ꝛ mihi: De me enī ille scripsit. Si āt illi⁹ lr̄is non creditis quō verbis meis credetis**

A **Bodā loco in** euāgelio dñs ait prudētē audito rē vbi sui: sil'em eē debē hoī q̄ voles edificare fodit altiꝰ donec pueniat ad fundamtū stabilitatis petre/ꝛ ibi securus ꝓstruat qō fabricat/ adūlꝰ impetū flumis vt cū venerit repcutiat potius firmitate edificij q̄ impulsu suo ruinā faciat illi domui. Putemꝰ scripturā ōi tāq; agr̄ eē: vbi volūꝰ aliq̄d edificare. Nō simꝰ pigri /nec superficie p̄tēti: fodiamꝰ altiꝰ donec pueniamꝰ ad petrā: Petra āt erat xp̄s. Hodierna lectio ō testimoio dñi nob locuta ē: qꝛ nō habz necim ab hoīb⁹ testimoniū: sz habeat maiꝰ q̄z sūt hoīes: atq; idē testiōniū dixit q̄d sit: **operā inq̄t q̄ ego facio: testimoniū phibet de me.** Deinō adiūxit. **Et testimoniū phibz de me qui misit me pater.** Jpā quoq; opa q̄ facit: a pr̄e se accepisse dicit. Testimoniū ḡ phibent opa: testimoniū phibz pr̄. Nullū ne testimoniū phibuit ioh̄es? Perhibuit plane/sed tanq; lucerna: nō ad saciādos amicos sed ad cōfundēdos inimicos. Jā enī antea p̄dictū erat a psona pr̄is/paraui lucernā xp̄o meo: inimicos eiꝰ induā confusione: sup ip̄m aūt efflorebit sctificatio mea. Esto tanq; in nocte posit⁹. Attēdisti in lucernā ꝛ miratus es lucernā: ꝛ exultasti ad lumē lucerne. Sed illa lucerna dicit eē solē in quo exultare debeas: ꝛ q̄uis ardeat in nocte: diē te iubet expectare. Non ḡ qꝛ illiꝰ hoīs testimoniū nō erat opus. nā vt quid mitteret si nō erat opus? Sed ne in lucerna remaneat homo /vt lumē lucerne sufficere sibi arbitret: ideo dñs nec lucernā illam supfluā dicit fuisse/nec tū te dicit in lucerna debere remanere. Dicit aliō testimoniū scriptura ōi/ibi vtiq; deꝰ phibuit testimoniū filio suo: ꝛ ī illa scriptura iudei spem posuerāt in lege sz dei: mīstrata sibi p moysen famulū dei. **Scrutamini inq̄t scripturā ī qua uos putatis vitā eternā hr̄e ipsa testimoniū phibet de me: ꝛ non vultis venire ad me ut uitā habeatis.** Quid vos putatis habere ī scriptura? Vitā eternā. Jpsā interrogate cui phibet testimoniū: ꝛ intelligite que sit vita eterna. Et qꝛ ꝑpt̄ moysen videbant repudiare xp̄m tanq; aduersariū institutis/p̄ceptisq; moysi: rursus eosdē ipse cōuincit: tanq; de alia lucerna. Omēs enī hoīes lucerne: quia ꝛ accendi possunt ꝛ extingui. Et lucerne quidē sapiunt /lucēt/ꝛ spū feruēt. Nā ꝛ si ardebāt et extincte sūt: etiā putēt. Permāserūt enim serui dei lucerne bone/ ex oleo mie illius nō ex viribꝰ suis. Gr̄a q̄ppe ōi gratuita illa: oleū luceruaꝝ ē. Plꝰ enī illis omibus laborauit: ait quedā lucerna: ꝛ ne viribꝰ suis ardere videret adiūxit. Nō aūt ego sed gr̄a dei mecū. Omnis ḡ ꝓphetia ante dñi aduentū lucerna ē. De q̄ petrus aplꝰ habemꝰ certiorē ꝓpheticū sermonē: cui bene facitis intēdentes / quēadmodū lucerne lucēt ī obscuro loco donec dies lucescat: ꝛ lucifer oriat in cordibꝰ vr̄is. Lucerne itaq; ꝓphete: ꝛ oīs ꝓphetia vna magna lucerna: Quid aplꝰ? Nō lucerne etiā ipī? Plane lucerne. Solꝰ eī ille ñ lucerna Nō enī accendit ꝛ extinguit: qꝛ sicut pater habet vitam in semetipo sic dedit filio habere vitam in semetipso. Lucerne ergo et aplī: ꝛ gr̄as agunt quia et accense lumi

pś. xiij

† Al'r̄a scripturas. q̄a vos. in ipsis † Et ille sunt que.

ij. Pet.

ne veritatis sunt: et feruent spiritu caritatis: et supetit illis oleū gratie dei. Si non
Matth. v. eēnt lucerne: nō diceret illis dominꝰ: vos estis lumē mōi. Mā postea quā dixit: vos estis lux mundi: ostendit ne tale lumen se putarent quale dictum est. Erat lumē verum: quod illuminat omnē hoīem venientem in hunc mundū. Tūc aūt hoc de dño dictū ē: cū a iohāne distingueret. De iohe quippe baptista dictū erat: non erat ille lu-
Joh. j. men: sed vt testimoniū phiberet de lumie Et ne diceres quomō lumen non erat de quo christus dicit/ quia lucerna erat: in cō paratione alterius luminis non erat lumē Erat enim verum lumen: quod illuminat omnē hoīem veniente in hunc mundum: Ergo cū. ꝛ discipulis diceret: vos estis lumen mundi: ne sibi aliquid tributū putarent/ quod de solo xp̄o intelligendū esset et ita lucerne vento supbie extinguerent: cū dixiſſz: vos estis lumen mūdi: cōtinuo subuixit. Non potest ciuitas abscondi supra montem posita: neq; accendunt lucernam ꝛ ponunt eam sub modio sed sup candelabrū: vt luceat omnibus qui ī domo sunt. Sed quid si ap̄los nō dixit lucernā/ sed accēsores lucerne quā ponerēt super candelabrū? Audi quia ipſis dixit. Sic luceat inquit lumen vestrū coram hoīb⁹: vt videtes bona opa vra glorificent nō vos sed patrē vestrū qui in celis est. Ergo et moyses phibuit testimoniū christo: ꝛ iohānes perhibuit testimonium christo. ꝛ ceteri ꝓphete et apostoli phibuerunt testimoniū christo. His omnibus, testimonijs p̄ponit testimoniū operum suoꝝ: quia ꝛ p illos nō nisi ds perhibuit testimoniū filio. Sed perhibet aliomō deꝰ testimoniū filio suo. Per ipsum filiū suū: indicat deus filium: indicat se p filium. Ad hunc si potuerit homo puenire nec lucernis indigebit: et vere fodiendo altius edificiū perducet ad petram Facilis est ergo fratres ho-
B dierna lectio: sed ꝓpter hesternū debitū. scio enī quid distulerim/ non abstulerim: et dominus dignatus est donare: etiā hodie loqui ad vos. Recordamini quid reposcere debeatis: si forte aliquomō seruata pietate ꝛ salubri humilitate extēdam⁹ nos non aduersus deū/ sed ad deum. et leuemus ad eum animam nostram: effundētes eam super nos: sicut ille in psalmo cui dicebatur vbi est deus tuꝰ: hec inquit me- ps. xij.
ditatus sum: et effudi super me aīaz meā Leuemus ergo animā nostram ad deum non cōtra deum/ quia ꝛ hoc dictū ē: ad te domine leuaui animā meā. Et leuemꝰ ad iuuante ipso quia grauis est. Unde autē grauis est? Quia corpus quod corrumpit aggrauat animā/ et deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantē. Ne forte possimus sensum nostrum a multis colligere ad vnum: ꝛ euulsum a multis leuare ad vnuz. Quod quidem non poterimꝰ vt dixi/ nisi adiuuet ille qui ad se vult leuari animas nostras: ꝛ cōtingam⁹ ex aliqua parte/ quomō verbū dei vnicus pater coeternus ꝛ coequalis p̄ri non faciat nisi qđ viderit p̄rem facientem: cū tamē pater ipse nō faciat aliquid nisi p filiū videntem. Videtur mihi quō dñs iesus in hoc loco magnū quiddā insinuare volens nitētis/ ꝛ infūdere capacibꝰ / incapaces aūt excitare ad studiū/ vt nondū intelligētes/ bene viuendo capaces fiant: Insinuauit nobis animā humanā ꝛ mentē rationalem q̄ inest homini/ nō iest peccori/ nō vegetari/ nō beatificari/ non illuminari: nisi ab ipsa substātia dei: eāq; aīam facere aliqđ p corpus ꝛ de corpe/ atq; habere subiectū corpus/ ꝛ p corpalia mulceri posse sensus corporis vl̄ offendi. ꝛ ꝓpter hoc: id ē: ꝓpt cōsortiū qđdā anie ꝛ corpis in hac vita atq; cōplexū: delectari aīam lenitis: vel contristari offensis corporis sensibꝰ: beatitudinē tamē eius qua fit beata ipa aīa/ nō fieri nisi ptícipatione illiꝰ vite semp viue/ incōmutabilis eterneq; substantie q̄ ds ē: vt quō aia q̄ inferior deo ē/ id qđ ipa iferiꝰ ē hoc ē corpꝰ facit viuere: sic eandē aīam si faciat btē viuere: nisi qđ ipa aīa ē superiꝰ Superior enī aīa q̄ corpꝰ: et superior q̄ anīa ds. Aīa vt p̄stet aliq̄d iferiori: p̄stat illi a superiore. Seruiat dño suo: ne ꝑculcet a seruo suo. Hec ē frēs mei religio xp̄iana que p̄dicat p totū mundū horrentibꝰ inimicis et vbi vincūt murmurantibꝰ: vbi ꝑualent seuientibus. Hec est religio xp̄iana vt colat vnꝰ deꝰ: nō multi dij: qz nō facit aīam beatā nisi vnꝰ ds. Participatōe dei fit bē ata: nō ptícipatōe sctē aie fit beata infirma anīa: nec ptícipatōe angeli fit btā sctā aīa. sz si q̄rit btā esse ifirma aīa: q̄rat vnō btā sit sctā aīa. Nō enī beatus efficeris ex

angelo tu: sed vnde angelus inde et tu: His p̄missis atq; firmissime constitutis/ animā rationalē nō beatificari nisi a deo: corpus non vegetari nisi per animaz/atq; esse quandā medietatē inter deū ⁊ corp⁹ et alam. ¶ Intēdite ergo ⁊ recolite nō hodiernā de qua sufficienter locuti sumus: sed hesternā lectōem/quā ecce triduo iaz versamus atq; tractamus: et p virib⁹ fodiamus/donec ad petrā ꝓueniam⁹. Verbū xp̄s: ⁊ verbum dei xp̄s apud deū Verbū xp̄s: et deus verbum xp̄s: ⁊ deus ⁊ verbum vnus deus. Illuc perge anima cōtēptis ceteris/ vel etiam trāscensis. Illuc p ge: Nihil potentius ista creatura q̄ mens dicit rationalis: nihil hac creatura sublimius. Quicqd supra istā ē: creator ē. Dicebā aūt qa verbū xp̄s/ ⁊ verbū dei xp̄s/ ⁊ deus verbum xp̄s: sed non tantū verbum xp̄s: quia verbū caro factū est ⁊ habitauit in nobis. Ergo et verbū ⁊ caro xp̄s. Cum enī in forma dei esset: non rapinā arbitratus est eē se equalem deo Et quid nos in ymo qui nō poteramus infirmi ⁊ humi repentes attingere deum? Nunquid relinquēdi eram⁹? Absit. Semetipsum exinaniuit formā serui accipiens: non ergo formā dei amittens Factus est homo q̄ erat deus: accipiendo quod nō erat/ non amittendo quod erat. Ita factus est homo deus. Ibi habes aliquid ꝓpter infirmitatez tuam: ibi habes aliquid ꝓpter ꝓfectōnem tuam. Erigat te xp̄s per id quod hō ē: ducat te ad id quod deus ⁊ homo est: perducat te ad id quod deus iesus est. Et tota ꝓdicatio dispensatioq; p iesum hec est fratres ⁊ alia non est: vt resurgant anime: resurgant et corpa. Vtrunq; quippe mortuū erat: corp⁹ ex infirmitate/ aīa ex iniq̄tate: Resurget anima ab iniquitate p id qō deus est: Resurget corpus a corruptiōe per id quod homo est Anime resurgunt p substantiā dei: corpora p dispensatōem hūanam: Quia vtrunq; mortuū erat/ resurgat vtrūq;. Quid vtrunq;? Anima et corpus. ¶ Per quid ergo anīa: nisi p dīm ihm̄ christum? ¶ Per quid corpus: nisi p hominē eūdem xp̄m? Erat enī ⁊ in xp̄o anima humana/ tota anima: nō irrationale tantū anīe sed etiā rationale quod mens dicit. Fuerunt enī quidam heretici/ ⁊ pulsi sunt ab ecclesia: qui putarent nō habere mentem rationalem corpus xp̄i/ sed quasi animam beluinā. Excepta quippe rationali mente vita beluina est. Sed quia expulsi sunt et a veritate expulsi sunt: accipe totum xp̄m verbū/ mentē rationalem/ et carnem: hoc totum xp̄s est. Resurgat anima tua ab iniquitate per id qō deus est: resurgat corp⁹ tuum a corruptione p id quod homo est ¶ Proinde carissimi audite magnā lectōnis huius quantum mihi videt ꝓfundatem: et videte quēadmodū loquatur hic christ⁹: nihil aliō quā quare venerit xp̄s: vt resurgant anime ab iniquitate: Resurgant corpora a corruptione. Jam dixi anime per quid resurgant: per ipam substantiam dei: Corpora per quid resurgāt/ per dispensationem humanā domini nostri iesu christi. **Amen amen dico vobis: non potest a se filius facere q̄cquā nisi quod viderit ꝑem facientem. Quecunq; enim ille fecerit hec ⁊ filius similiter facit:** celum/ terrā/ mare: que in celo/ que in terra/ que in mari: visibilia inuisibilia: animalia in terris: fructa in agris: natantia in aquis: in aere volantia: in celo lucentia: Preter hec omnia angelos/ virtutes/ sedes/ dominatōes/ ꝑncipatus/ potestates. Omnia p ipsum facta sunt. Nunquid fecit oīa hec deus pater ⁊ demonstrauit ea facta filio: vt et ipse faceret alterū mundum his omnibus plenū? Non vtiq;. Sed quid? Quecunq; enī ille fecerit: h ⁊ filius alia /sz hec ⁊ filius: nec dissilir sz similiter facit. **Pater enī diligit filiū: et oīa demonstrat ei que ipse facit.** Demōstrat pater filio vt aīe suscitent quia p patrem ⁊ filiū anime suscitant: nec possunt viuere anime: nisi eaz vita sit deus Si g̃ nō ꝑsit viuere aīe nisi eaz vita sit deus sicut ipse sunt vita corpoz: qō demonstrat p̄ filio: id ē: qō facit p filiū facit. Nō faciēdo demōstrat p̄ filio: sed demōstrando facit p filiū. Videt enī filius ꝑem demōstrātē aūq; aliq̄d fiat: ⁊ ex demonstratione patris ⁊ visione filij/ fit qō fit a ꝑe p filiū. Sic aīe suscitāt si potuerint videre istā vnitatis ꝓiunctōez: ꝑem demōstrātē filiū videntē/ ⁊ p ꝑis demōstratōez/ ⁊ filij visionē fieri creaturā: atq; id fieri p ꝑis demōstratōez ⁊ filij visionē/ qō nec p̄ sit nec filius: sed infra ꝑem ⁊ filiū/ quicquid fit a ꝑe/ fit p filiū Quis hoc vidz? Ecce itez

¶ Resumit Aug. textū in superioribus. iiij. tractatibus expositum: adhuc amplius ⁊ aliter illū exponendo.

ad carnales sensus. Ecce rursus humiliamus nos ⁊ descendim⁹ ad vos: si tñ aliq̄d aliquando ascenderamus a vobis. Vis demõstrare aliq̄d filio tuo vt faciat quod facis: facturus es et sic demonstraturus Quid igitur facturus es/quod demõstres filio: nõ vtiq; facis ꝑ filiũ: sed tu solus facis: quod ip̄e factũ videat ⁊ aliud tale similiter faciat Nõ ē hoc ibi: Quid ꝑgis ad sil̄itudiuē tuã: ⁊ deles ī te sil̄itudinē dei? Ibi oīno nõ ē h̄. Inueni aliq̄d quõ demõstres filio tuo quod facis anteq̄ facis: vt cum demõstraueris: per filium facias hoc quod facis. Iam forte quasi occurrit tibi. Ecce inquis cogito facere domũ: ⁊ volo vt per filiũ meun fabricetur: antequã eaꝫ ipse fabricem ostendo filio meo quod facere volo: ⁊ facit ipse atq; ego per ipsum/ cui ostendi volũtatē meam. Recessisti q̄dem a pristina similitudine: sed adhuc iaces in magna dissimilitudine. Ecce enim antequã facias domũ/indicas filio tuo/et demonstras quid facere velis: vt te demõstrante antequã facias/faciat ipse qd̄ demonstraueris: ⁊ tu per ipsum. Sed verba dicturus es filio tuo: inter te ⁊ ip̄m verba cursura sunt: et inter demonstrantē et videntē vel loquentē et audientē sonus articulatus volat: qui non est quod tu: non est quod ipse. Sonus quippe ille qui exit de ore tuo ⁊ verberato aere tangit aurem filij tui: ⁊ impleto sensu audiēdi perducit ad cor cogitatõeꝫ tuã: Sonus ergo ille nõ est ipse tu: non est ipse filius tuus. Signũ datũ est ab animo tuo/ animo filij tui: qd̄ signum non ē nec animus tuus/nec anim⁹ filij tui/sed aliud aliquid: Ita ne putam⁹ p̄rem deum locutũ esse cũ filio? Fuerunt verba inter deum ⁊ verbuꝫ: quomõ istud est? An q̄cq̄ vellet pater dicere filio? Si vellet verbo dicere: ipse filius est verbum patris. Nunquid per verbum loqueretur ad verbum? An quia filius magnum verbum/minora verba cursura erant inter patrem et filium. sonus aliquis et quasi creatura quedam temporalis atq; volatica/exitura erat ex ore patris ⁊ percussura aurem filij? Nunquid habet deus corp⁹ vt quasi ex eius labijs ꝓcedat: ⁊ habet aures corporis verbum in quas son⁹ veniat: Remoue omnia corporalia Simplicitatē vide: si simplex es. Quomodo autem eris simplex? Si te mũdo nõ implicaueris: sed ex mundo explicaueris. Explicando enī te simplex eris: et vide si potes quod dico Aut si non potes: crede quod non vides. Dicis filio tuo: verbo dicis. Verbum qd̄ E sonat: nec tu es nec filius tuus. Habeo inquis aliud quod ostendã. Ita enim est inquis eruditus filius me⁹/vt nec loquētem me audiat: sed nutu ostendo ei quod faciat: Ecce nutu ostende quod vis: certe animus tuus vult ostēdere quod in se habet. Unde facis nutũ? De corpore scilicꝫ et labijs: vultu/supercilijs/oculis/manibus. Hec omnia non sunt quod anim⁹ tuus: etiam ista media sunt. Intellectum est aliquid per hec signa que nõ sunt qd̄ animus tuus/nec quod anim⁹ filij tui: sꝫ hoc totum quod corpore agis: infra animũ tuum/et infra animi filij tui ē: nec potest cognoscere animũ tuum filius tuus: nisi dederis ei signa d̄ corpore. Quid igit̄ facio? Non est hoc ibi: simplicitas ibi est. Pater ostendit filio quod facit: ⁊ ostendēdo filium gignit. Video quid dixerim: sꝫ q̄a video ⁊ quibus dixerim: Fiat in vobis intellectus iste quandoq;. Nunc si non potestis cõprehendere quid sit deus: vel hoc cõprehendite quid non sit deus. Multum profeceritis: si non aliud q̄ est de deo senseritis. Nondũ potest perueniri ad quid sit: perueniatur ad quid non sit. Non ē deus corpus: non terra/non celum/non luna non sol/non stella: non corporalia ista. Si enim non celestia: quantoninus terrena? Tolle omne corpus. Adhuc audi aliud. Non est deus mutabilis spiritus. Nam fateor et fatendum est: quia euangeliũ loq̄tur. Deus spiritus est. Sed transi omnem mutabilem spiritum: transi spiritũ qui modo scit/modo nescit/modo meminit/modo obliuiscit̄: vult quod nolebat/nõ vult quod volebat: siue patiatur iam istas mutabilitates/siue pati posset. Trãsi hec omnia. Non inuenies in deo aliquid mutabilitatis: non aliquid quod aliter nunc est/ aliter pauloante fuerit. Nam vbi inuenis aliter ⁊ aliter: facta est quedam ibi mors. Mors enim est: nõ esse quod fuit. Immortalis esse dicitur anima. Est quidem: q̄a viuit semper anima: et est in illa quedam vita permanens/sed mutabilis vita: scd̄m mutabilitatem vite huius/⁊ mortalis dici

poteſt: quia ſi viuebat ſapiēter ⁊ deſipit: mortua eſt in deterius: Si viuebat inſipiēter ⁊ ſapit: mortua eſt in melius. Nam eſſe mortem in deterius: eſſe mortem in melio ſcriptura nos docet. Utiq; in deterio mortui erāt de qb⁹ dr: Sine mortui ſepeliant mortuos ſuos: ⁊ exurge q̄ dormis: ⁊ exurge a mortuis ⁊ illuminabit te xp̄s: Et de hac lectione quādo mortui audient/et q̄ audierint viuēt: in deterio mortui erant: ideo reuiuiſcant. Reuiuiſcendo moriunt in melius: quia et reuiuiſcendo nō erunt qđ erāt: Nō eſſe aūt qđ erant/mors eſt. Sed forte ſi in melius eſt: nō appellat mors. Appellauit aūt illā mortem apl's. Si autē mortui eſtis cū xp̄o ab elementis hui⁹ mūdi: q̄d adhuc velut viuentes de hoc mūdo decernitis? Et iterꝝ. Mortui enī eſtis: ⁊ vita veſtra abſcondita eſt cū xp̄o in deo. Mori nos vult vt viuamus: quia virtū⁹ vt moreremur. Quicquid ergo ⁊ a meliore ī deterius/⁊ a deterioze in melio⁹ mutat: nō eſt deus: quia neq; in melius ire poteſt ſūma bonitas/neq; ī deterius ẏa eternitas. Uera aūt eternas eſt: vbi tpale nihil eſt. Erat aūt modo hoc: ⁊ mō illud. Jā tempus admiſſū eſt: eternū non eſt. Nā vt noueritis quia nō ſic deus īmortalis quō anīa: certe īmortalis eſt anima. Quid ergo eſt qđ ait apl's de deo qui ſolus habet īmortalitatē: niſi quia hoc apte dixit? Solus habz incōmutabilitatē: quia ſolus habet verāz eternitatē. Ergo ibi nulla mutabilitas

F Agnoſce in te aliquid qđ volo dicere intus/intus in te: nō in te quaſi corpe tuo. nā et ibi poteſt dici in te. Jn te ē enim ſanitas. in te quelibet etas: ſed ſm corpus. Jn te eſt manus/pes tuus: Sz aliud eſt in te intus: aliud in te tanq; in veſte tua. Sz relinque foris ⁊ veſtem tuā: ⁊ carnē tuā. Deſcende ī te adi ſecretariū tuū/ mentē tuā: et ibi vide qđ volo dicere ſi potueris. Si enī tu ipſe a te longe es: deo propinquare vnde potes? Dicebā de deo: ⁊ intellectuꝝ te arbitrabaris. De anīa dico/de te dico. intellige: ibi te ꝓbabo. Non enī valde longo pgo ī exempla/quādo de mēte tua volo aliquā ſimilitudinē dare ad deū tuum: quia vtiq; nō ī corpore ſed in ipa mēte factus eſt homo ad imaginē dei. Jn ſimilitudine ſua deū queram⁹: ī imagie ſua deū agnoſcamus: Jbi intus ſi potuerim⁹ inueniamus hoc quod dicimus: quomodo demonſtret pater filio: ⁊ filius videat quod demonſtrat pater: antequā fiat aliquid a pātre per filiū. Sed cum dixero et intellexeris/nec ſic putes iam illud aliq̄d tale eſſe: vt ſerues ibi pietatē quā volo a te ſeruari. Et ꝓpuc moneo. id eſt: vt ſi nō vales cōprehendere deus quid ſit: parū nō tibi putes eſſe ſcire quid nō ſit. Ecce ī mente tua video aliqua duo/memoriā tuam ⁊ cogitatōem tuā: id eſt, q̄ſi actē q̄ndā ⁊ obtutū aīe tue. Uides aliq̄d et p oculos capis et cōmēdas meōrie: ⁊ ibi ē int⁹ qđ meōrie cōmēdaſti in abdito reconditū q̄ſi in horreo: quaſi in theſauro: quaſi in ſecretario q̄dā ⁊ penetrali interiore. Cogitas aliū de: intētio tua alibi ē. Illē qđ vidiſti in memoria tua eſt: ⁊ non videt a te: q⁹ cogitatio tua in aliud intendit. Modo ꝓbo: ſcientib⁹ loquor: Carthaginē nomino. Omnes modo intus quicūq; eā noſtis: vidiſtis carthaginē. Nunquid tot ſunt carthagines: quot anīe veſtre? Omnes vidiſtis ꝓ nomen hoc ꝓ q̄tuor has ſillabas notatas vobis: erumpentes ex oze meo. Tacte ſunt aures vre/ factus eſt ſenſus anīe per corpus: ⁊ ab alia intentione reflexus ē aīm⁹ ad id qđ ibi erat ⁊ vidit cartaginē. Nunquid tūc ē ibi carthago facta? Quāuis iā ibi erat: ſz latebat. Quare latebat? Quia animus tuus in aliud attendebat. Cum vero reflexa eſt cogitatio tua ad id quod erat in memoria: inde formata eſt ⁊ viſio quedā animi facta ē. Antea nō erat viſio: ſed erat memoria. Reflexa cogitatione ad memoriam: facta eſt viſio. Demōſtrauit ergo memoria tua cogitationi tue carthaginē: ⁊ quod in illa erat antequā intenderes/conuerſe ad ſe intētioni cogitationis oſtendit. Ecce facta eſt a memoria demonſtratio /facta eſt in cogitatione viſio. et nulla verba in medio cucurrerunt: nullum ex corpore ſignum datum eſt: nec innuiſti/nec reſcripſiſti/nec ſonuiſti. et tamen cogitatio vidit quod memoria demonſtrauit: et cui demōſtrauit. Eiuſdē ātſube ē ⁊ q̄ demōſtrauit: ⁊ cui demōſtrauit Sz carthaginē vt hret memoria tua: p oculos hausta eſt imago hec. Uidiſti enim quod ī memoria reconderes. Sic arborē quam meminiſti vidiſti: Sic montem: ſic fluuium: ſic amici faciem: ſic inimici: ſic

patris/matris/frīs/sororis/filij/vicini: sic lr̄arū in codice ꝓscriptaꝝ: sic ipsi⁹ codicis sic hui⁹ basilice: oia ista vidisti et visa q̄a iam erāt memorie cōmendasti: ⁊ tanq̄ po suisti illic que vidisti cogitādo cū velles: etiā cū ab istis corporis oculis afuissent. Vidisti enī carthaginē cū esses carthagine. accepit spēm p oculos anima tua. Hec spēs recōdita est in memoria tua: ⁊ seruasti aliquid intus homo apud carthaginez cōstitut⁹/ quod posses apō te videre etiā cū ibi nō esses. Hec omia forinsec⁹ accepisti. Pater demonstrat filio: non accepit extrinsecus. Intus totū agit q: nihil creaturarū eēt extrinsecus/nisi hoc p̄ fecisset extrinsecus p filiū. Creatura omīs a ꝺo facta est. Antequā fieret non erat. Nō ergo facta visa est ⁊ retenta memorit: vt eā pat filio tanquā memoria cogitationi mōstraret: sed faciendā pater monstrauit: facienda filius vidit: ⁊ eā p̄ demōstrando fecit quia p filiū videntē fecit. Et ideo mouere nō debet quia dictū est/nisi qō viderit p̄em facientē: nō dictū est demonstrantē Per hoc enī significatū est id eē p̄ri facere quod ē demōstrare/vt ex hoc intelligatur p filiū videntē omia facere. nec illa demōstratio/nec illa visio tempalis ē. Quia enī p filiū fūt omia tempa: non vtiq̄ aliquo tpe posset ei demōstrari faciēda. Sic aūt demōstratio p̄ris filij visionē gignit: quēadmodū p̄ filiū gignit. Demōstratio quippe generat visionē: non visio demonstratōem. Quod si puri⁹ ⁊ pfecti⁹ intueri valerem⁹: fortasse inueniremus/nec aliud esse p̄em/aliud filiū/aliud ei⁹ visionem. Sz si vix hoc cepim⁹/vix explicare potuimus: quō memoria quod cepit extrinsec⁹ ostēdat cogitationi. quātomin⁹ cape aut explicare potuim⁹: quō pater deus demōstrat filio quod non habet aliunde: vel qō nō est aliud q̄ ipe. Paruuli sum⁹: loquor vobis quid nō sit deus/ nō ostendo q̄d sit Ergo vt capiamus q̄d sit: quid faciemus? Hunq̄d a me nunq̄d p me poteritis? Dicam hoc paruulis: et vobis et mihi. Est p quē possimus: Modo cātauim⁹: mō audiuim⁹. Jacta ī deū curā tuā: ⁊ ipe te enutriet. Jdeo enī nō potes o homo: quia puul⁹ es. Si paruulus es: nutriendus es. Nutritus grandis eris: et quod paruulus nō poteras/grandis videbis. Sed vt nutriaris/ iacta in deū curam tuā: ⁊ ipse te enutriet. Modo ergo pcuram⁹ breuiter que restāt: et videte hic que cōmendaui quomō de⁹ insinuet: **Pater diligit filiū: ⁊ oia demonstrat ei que ipe facit.** Jpe suscitat animas/sed p filiū: vt fruant anime suscitate substantia dei: hoc est p̄ris et filij. **Et maiora his demōstrabit ei opa** Quibus maiora? Sanitatib⁹ corporū. Jā ⁊ antea tractauim⁹: nec īmorari debemus Maior est enī resurrectio corporis in eternum: q̄ hec que ad tempus facta est in illo languido sanitas corporis. Et maiora his demonstrabit ei opera. **vt uos miremini.** Demonstrabit quasi tempalit. Ergo q̄si homini facto in tpe: qui verbū deus non est factus: per quē omnia facta sūt tempa: sed homo factus ē in tempe: Apparet quo cōsule: quo die cōceptū de spiritusancto: virgo maria peperit x̄pm. Ergo homo factus est in tempe: p quē deū facta sunt tempa. Jdeo tanq̄ in tempe demonstrabit ei opera maiora. id est: resurrectionem corporum: vt vos miremini factā per filiū resurrectōem corporū. Deinde redit ad illam resurrectōem animarū. **Sicut enim pater suscitat mortuos ⁊ uiuificat sic ⁊ filius quos uult uiuificat.** Sed p̄m spiritū viuificat pater/viuificat filius: quos vult pater/ quos vult filius/sed ipos pater quos filius: quia omnia per ipsum facta sunt. Sicut enī pater suscitat mortuos ⁊ viuificat: sic ⁊ filius q̄s vult viuificat. De surrectione animarum dictum est hoc. Quid de resurrectione corporum? Redit et dicit. **Neq̄ enī pater iudicat quēq̄: sed omne iudicium dedit filio.** Resurrectio animarum fit p substantiam patris ⁊ filij: eternam et incōmutabilem. Resurrectio vero corporū fit per dispensationem humanitatis filij temporalem: non patri coeternam. Jdeo cum memoraret iudicium vbi fieret resurrectio corporum: Non enim pater inquit iudicat quēq̄: sed omne iudiciū dedit filio. De resurrectione aūt animaꝝ: sicut pater suscitat mortuos ⁊ viuificat/sic et filio q̄s vult viuificat. Illud ergo simul pater ⁊ filius. hoc aūt de resurrectiōe corpor: non iudicat pat quēquā/sed oē iudiciū dedit filio. **vt omes honorificēt filiū: sicut honorificant patrem.** Hoc redditū ē

resurrectioni animaꝝ: vt omẽs honorificent filiũ Quomõ? Sicut honorificant patrẽ: Aniaꝝ em̃ resurrectõez/sic opat̃ filiꝰ/quomõ pater. sic viuificat filius/quomodo pater. Ergo in animaꝝ resurrectione omnes honorificent filium: sicut honorificãt p̃rem. Quid de honorificatione ꝓpter resurrectõem corporis? **Qui nõ honorificat filiũ: non honorificat patrẽ qui misit illum.** Non dixit sic: sed honorificat ⁊ honorificat. Honorat̃ enĩ hõ xp̃s: sed non sicut pater deus. Quare? Quia scd̃m hoc dixit/ pater maior me est. Quando aũt honorificat̃ filius sicut honorificatur pater? Cum in p̃ncipio erat verbũ et verbum erat apud deũ: et omnia ꝑ ipsum facta sunt. Et ideo in hac honorificatiõe scd̃a quid ait? Qui non honorificat filiũ: nec honorificat p̃rem qui misit illũ. Non est missus filius: nisi quia factꝰ est homo. **Amen amen dico vobis.** Iteꝝ redit ad resurrectõz aĩaꝝ vt assidue dicentẽ capiamus/qꝛ velut volantẽ ꝑmonẽ seq̃ non poteramꝰ: ecce ĩmoratur nobiscum sermo dei: ecce quasi habitat cũ infirmitatibus nostris: redit rursus ad cõmendatõem resurrectõnis animaꝝ. Amen amen dico vobis: **quia qui verbũ meũ audit ⁊ credit ei qui me misit habet vitã eternam:** sed tanq̃ ex patre. Quia qui verbũ meũ audit ⁊ credit ei q̃ misit me: ex patre hz vitã eternã/credẽdo in illũ q̃ misit illũ **et ĩ iudiciũ nõ venit: sz trãsit a morte ad vitam.** Sed ex patre viuificat̃ cui credit: Quid tu? Non viuificas? Vide qꝛ et filius quos vult viuificat. **Amen amẽ dico vobis: quia venit hora quando mortui audient vocẽ filij dei: et qui audierint viuent.** Hic non dixit credent ei qui misit me ⁊ ideo viuent: sed audiendo vocem filij dei: qui audierint: hoc est: obaudierint filio dei viuẽt. Ergo et ex patre viuent cũ credent patri: ⁊ ex filio viuent cũ audiẽt vocem filij dei. Quare et ex patre viuent: ⁊ ex filio viuent? **Sicut enim habet pater vitã in semetipso: sic dedit filio habere vitã in semetipso.** Impleuit de resurrectiõe animarum: restat euidentius dicere de resurrectione corporũ. **et potestatem dedit ei ⁊ iudiciũ facere:** non solum animas per fidem ⁊ sapientiã suscitare: sed ⁊ iudicium facere Quare autẽ hec? **Quia filius hominis est.** Facit ergo aliq̃d pater per filium hominis: quod non facit ex substantia sua cui equalis est filius/sicut ipsum nasci: sicut ipsum crucifigi: sicut ipsum mori: sicut ipsum resurgere. nõ em̃ aliquid horum patri contigit. Sic ⁊ resurrectionem corporꝝ. Nam resurrectõez animarum ex substantia sua pater: per substãtiam filij qua illi equalis est: anime quippe fiunt participes illiꝰ incõmutabilis lucis non corpora. Resurrectionẽ autẽ corporum: pater per filium hominis? Et potestatem enim dedit ei et iudicium facere quia filius hominis est: scd̃m illud quod supra dixit: neq̃ enim pater iudicat quẽquã. Et vt ostendat quia de resurrectiõe corporis hoc dixit: **nolite mirari hoc: quia veniet hora** non nunc est sed veniet hora: **in qua omnes qui in monumentis sunt.** Iam hoc et hesterno die saciatissime audistis. **Audiẽt vocem eius ⁊ procedent.** Et vbi? In iudicium: **qui bene fecerunt in resurrectionem vite: qui male egerunt ĩ resurrectionem iudicij.** Et tu hoc facis solus o dñe qꝛ omẽ iudiciũ filio pater dedit: ⁊ ñ iudicat quẽq̃? Ego inq̃t facio. Sz quõ facis? **Nõ possũ a me facere q̃cq̃z: sz sicut audio iudico et iudiciũ meũ iustũ est.** Cũ diceret̃ de surrectiõe aĩaꝝ: nõ dicebat audio sed video. Audio enĩ: tanq̃ p̃cipiẽtis p̃ris impiũ. Iã ḡ sicut hõ sicut quo maior ẽ p̃r/iã ex forma ꝑui/ñ ex forma dei sicut audio iudico: ⁊ iudiciũ meũ iustũ ẽ. Vñ ẽ iudiciũ iustũ homĩs? Frẽs mei attẽdite: **quia nõ q̃ro volũtatẽ meã: sed voluntatẽ eius q̃ misit me.**

Explicit tractatus. xxiiij. Scti Augustini ep̃i sup iohẽm: et media ꝑs Incipit ꝑs altera: tractatus: xxiiij. Ab eo qd̃ scriptũ ẽ. Post hoc abijt iesus trãsmare galilee qd̃ ẽ tyberiadis: vsq̃ ad id qd̃ ait: Illi ergo homĩes cũ vidissent qd̃ fecerat signũ dicebãt Quia hic ẽ vere ꝓpheta q̃ venturus est in mundum.

Miracula que fecit dominꝰ noster iesus xp̃s Capl̃m. vj. A

sunt quidē diuina opera :et ad intelligendum deū de visibilib⁹ āmonent humanā mentē. Quia enī ille nō est talis substantie que videri oculis possit: ⁊ miracula ei⁹ qb⁹ totū mūdū regit vniuersāq; creaturā āmīstrat: assiduitate viluerunt ita vt pene nemo dignet̄ attendere opera dei mira et stupenda in quolibet seminis grano/ ꝑm ip̄am suam misericordiā seruauit sibi quedam que faceret oportuno tempe p̄ter vsitatū cursum ordinēq; nature: vt nō maiora sed insolita videndo stuperent: quibus quotidiana viluerant Maius enī miraculū est gubernaculū totius mundi :q̄ saturatio quinq; milia hoīm ꝺ quinq; panib⁹. et tamē hec nemo mirat̄. Illud mirantur homīes: nō quia maius ē/sed quia raꝝ ē. Quis enī ⁊ nunc pascit vniuersum mūdū: nisi ille qui de paucis granis segetes creat? Fecit ergo quō deus? Unde enī multiplicat de paucis granis segetes: inde in manibus suis multiplicauit quinq; panes Potestas enī erat in manibus christi. Panes aūt illi quinq̄ quasi semina erant: nō quidem terre mandata: sed ab eo qui terram fecit multiplicata. Hoc ergo admotum est sensib⁹ quo erigeret̄ mēs: ⁊ exhibitū oc̄lis /vbi exercet̄ intellect⁹: vt inuisibilē deū ꝑ visibilia opa miraremur: ⁊ erecti ad fidē ⁊ purgati ꝑ fidē/etiā ip̄m īuisibilit̄ vidē cupem⁹: quē ꝺ reb⁹ visibilib⁹ īuisibiliter noscerem⁹. Nec tamē sufficit hec intueri in miraculis xp̄i. Interrogemus ip̄a miracula: quid nobis loquant̄ ꝺ christo? Habent enī si ītelligant̄ linguā suam. Nā quia ipse christus verbū dei ē: etiā factū verbi :verbū nobis est. Hoc miraculum sicut audiuim⁹ quā magnū est :queramus etiā q̄ ꝓfundū sit. Nō tantū eius supficie delectemur: sed etiā altitudinē perscrutemur. Habet enī aliquid intus: hoc qꝺ miramur foris. Vidimus /expectauim⁹ magnum quiddā/ preclarū quiddā/ ⁊ omīno diuinū. qꝺ fieri nisi a deo nō possit. Laudauimus de facto factorem. Sed quēadmodū si lr̄as pulchras alicubi īspicerem⁹ non nobis sufficeret laudare scriptoris articulū quō eas pariles /equales/ decorasq; fecit/nisi etiā legerimus quid nobis ꝑ illas indicauerit: Ita factū hoc qui tantū inspicit: delectatur pulcritudine facti/vt admiraret̄ artificē: Qui aūt intelligit q̄si legit Aliter enī videtur pictura: aliter vident̄ lr̄e. Picturā cum videris: hoc ē totū vidisse laudasse Litteras cum videris: nō est totū: quō cōmoneris ⁊ legere. Etenī dicis/cum videris lr̄as: si forte nō eas nosti legere. Quid putamus cē qꝺ hic scriptum ē? Interrogas quid sit: cum iā videas aliquid. Aliud tibi demōstraturus est: a quo queris agnoscere qꝺ vidisti. Alios ille oculos habet: alios tu. Nōne similit̄ apices videtis? Sed nō similiter signa cognoscitis. Tu ergo vides ⁊ laudas: ille videt ⁊ laudat/legit ⁊ intelligit. Quia ergo vidimus/quia laudauim⁹: legamus et intelligamus B Dn̄s in mōte: Multomagis intelligamus q⁊ domin⁹ in mōte/verbū ē in alto. Proinde non quasi humilit̄ iacet: qꝺ in alto monte factū est. Nec transeunt̄ p̄tereundū est: sed suspiciēdū. Turbas vidit :esuriētes agnouit. mīa pauit: nō solū ꝓ bonitate/ verū etiā ꝓ ptāte. Quid enī sola ꝓdesset bonitas :vbi non erat panis vnde turba esuriens pascerent̄? Nisi bonitati adeēt ptās : ieiuna illa turba ⁊ esuriens remaneret. Deniq̄ ⁊ discipl'i q̄ erāt cū domīo in fame / ⁊ ip̄i turbas volebant pascere vt nō remanerēt inanes :sed vuꝺ pascerent non habebāt. Interrogauit dominus vnde emerent̄ panes ad turbas pāscendas. Et ait scriptura. **Hoc autē dicebat tēptans eum.** discipulū scz philippū quē interrogauerat. **Ipse aūt sciebat quid esset facturus:** Cū ergo bono temptabat: quid nisi ignorantiā discipuli demonstrabat? Et forte in demōstratione ignorantie discipuli aliq̄d significauit. Apparebit ergo cū ip̄m sacramentum de quinq; panib⁹ ceperit nobis loqui: et quid significet īdicare. Ibi enī videbim⁹ quare domin⁹ in hoc facto ignorantiā discipuli voluit interrogando quod sciebat ostendere. Nam interrogam⁹ aliquando qꝺ nescim⁹: audire volētes vt discamus. Aliqñ interrogā⁹ qꝺ scim⁹ ⁊ scire volētes vtrum ille sciat quē interrogamus. Vtrūq; hoc nouerat domin⁹: ⁊ qꝺ interrogabat sciebat: ⁊ quid esset factur⁹ ipse nouerat: et hoc nescire philippū sciebat sil'r. Quare itaq; interrogabat: nisi quia illius ignorātiam demonstrabat? Et hoc quare fecerit: vt dixi postea ītelligem⁹. **Andreas ait. Est hic puer qui habet quinq;**

A prin[...] sexti o[...] li vsq; [...] termis[...] forma [...] rū tex[...]

panes: ⁊ duos pisces: sed hec quid sunt ad tantos? Cū dixisset philippus interrogatus. cc. denariox panes non sufficere: quib⁹ tanta illa turba reficeret: erat ibi quidam puer portās quinq; panes ordeaceos ⁊ duos pisces Et ait ihesus. Facite homines discumbere. Erat autē ibi fenum multū: ⁊ discubuerunt ferme quinq; milia hoīm. Accepit autē dns ihesus panes. gras egit: iussit frangi panes: poni ante discumbentes. Fracti sūt panes: positi ante discūbentes: non iā quinq; panes sz qō adiecerat qui creauerat quod auctū erat: ⁊ de piscabus q̄tum sufficiebat.

Parū ē turbā illam fuisse satiatam: etiaui fragmenta resederunt: Et ispa colligi iussi sunt ne perirent: Et impleuerant xij· cophinos fragmentox. Breuit vt curram⁹: quinq; panes intelligunt .v. libri moysi: merito nō tricicei sz ordeacei: quia ad vetus testamentū ptinent: Hostis aūt ordeū ita creatū: vt ad medullā eius vix pueniat. vestit enī eadē medulla tegmine palee: ⁊ ipsa palea tenax ⁊ inherens vt cū labore exuat. Talis est lra veteris testamenti: vestita tegminib⁹ carnaliū sacramēto rū. Sed si ad ei⁹ medullā pueniat: pascit et satiat. Ferebat ḡ puer quidā. v. panes ⁊ duos pisces. Si q̄ram⁹ quis fuerit puer iste: forte pl̄s isrl̄ erat. Sēsu puerili portabat: nec māducabat. Illa enī q̄ portabat clausa onerabāt: apta pascebāt. Duo aūt pisces videt nob significare duas illas i veteri testamēto sublimes psonas q̄ vnguebāt ad pl̄m sctificandū ⁊ regēdū: sacerdotis et regis. Et ipe venit i mysterio aliquādo: qui p illas significat. Venit aliq̄ qui p medullā hordei occultabat. Venit ipse vnus vtrāq; personā in se portās sacerdotis ⁊ regis: Sacerdotis p victimaz q̄ seipm obtulit p nobis deo. Regis qz regimur ab eo: ⁊ apiunt que clausa portabantur. Oras illi: impleuit p se qō p vetus testamentū pmittebat: ⁊ frāgi iussit panes. Fragendo multiplicati sunt. Nihil veri⁹. Quinq; enī libri moysi: quā multos libros cū exponūtur tanquā frangēdo: id est diserendo fecerunt. Sed in illo ordeo ignorantia primi pl̄i tegebat: de quo dictū ē: Quādiu legit moyses: velamē sup cordeox positū est Mondū enī ablatū erat velamē: quia non dū venerat xp̄s. Nō dum velū templi fuerat illo in cruce pendente cōcisum. Quia ergo ignorātia pl̄i erat in lege: pterea illa domini tēptatō/ ignorātia discipuli ōmōstrabat. Nihil igit vacat omia innuūt. sed intellectozē requirūt: nā et ipe numer⁹ pasti pl̄i: pl̄m significabat sub lege constituti. Cur enī quinq; milia erāt: nisi qz sub lege erant? Que lex q̄nq; libris moysi explicat. Unde ⁊ quinq; illis porticib⁹ languidi pdebant: nō sanabant. Ille aūt ibi curauit languidū: qui ⁊ b̄ tribas de quinq; panibus pauit. Hā ⁊ sup fenū discūbebāt. Carnaliter ḡ sapiebāt: ⁊ in carnalibus quiescebāt. Omis enī caro fenū. Que sunt aūt illa fragmenta: nisi q̄ pl̄s nō potuit manducare? Intelligant ḡ quedā secretioza intelligentie: que multitudo non p̄t capere Quid ergo restat nisi vt secretioza intelligētie que nō pōt capere multitudo/ illis credant qui idonei sunt ⁊ alios docere: sicut erant apli: vnde. xij. cophini impleti sunt. Factū est hoc ⁊ mirabiliter quia magnū: factū est ⁊ vtiliť/ qz spiritualiť factū est. Qui tūc viderūt admirati sunt: Nos aūt nō miramur cū audimus. Factū ē enī vt illi viderēt: scriptū ē aūt vt nos audirem⁹. Nō in illis oculi valuerūt: hoc i nobis fides. Cernim⁹ quippe anīo: qō oculis nō potuim⁹. Et plati sum⁹ illis: quō de nobis dictū ē: Beati qui non vident ⁊ credūt. Addo aūt: quia forte intellexim⁹ qō illa turba nō intellexit. Et vere nos pasti sum⁹: q̄ ad medullā ordei puenire potuim⁹. Denicq; hoies illi qui viderunt: hoc quid putauerunt? Illi inq̄t homies cū vidissent quod fecerat signū dicebāt: quia hic ē vere propheta. Adhuc forte ideo xp̄m ꝓphetam putabāt: quia sup fenū discūbebant. Erat aūt ille dns ꝓphetax: impletor ꝓphetarū: sanctificator ꝓphetax: sed et ꝓpheta Hā ⁊ moysi dictū ē. Suscitabo eis ꝓphetā sil̄em tui. Similē fm carnē: nō fm maiestatē. Et de ipso xp̄o illā dñi ꝓmissionem habere intellectū: apte in actib⁹ apl̄oz exponit ⁊ legit: Et ipe dns de se ait. Non est ꝓpheta sine honore: nisi i patria sua: Propheta dns/ et verbū dei dns: ⁊ nullus propheta sine verbo dei ꝓphetat. Cū ꝓphetis verbū dei: et ꝓphete verbū dei Deut. xviij.

erunt ꝓxa tempora ꝓphetas afflatos et impletos verbo dei/meruimus nos ꝓphetā ipm verbum dei. Sic aūt ꝓpheta xps ⁊ dns ꝓphetax: sicut angelus xps ⁊ dns angelorū. Nam ⁊ ipe dictus ē magni cōsilij angelus. Uerū tamē alibi quid dicit ꝓpheta? Quia non legatus neq; angel⁹ sed ipe veniens saluos faciet eos: id ē: ad saluos eos faciendos/non mittet legatū nō mittet angelū: sed venet ipe. Quis veniet? Ipe angelus Certe non per angelum nisi quia iste sic angelus vt etiā dns angelox. Eteni angeli latine/nūcij sūt. Si xps nihil ānūciaret: angel⁹ nō diceret. Si xps nihil ꝓphetaret: ꝓpheta non diceret. Exortat⁹ ē nos ad fidē ⁊ ad capescēdā vitaz eternā: Aliquid p̄sens ānūciauit: aliquid futurū predixit. Ex eo qđ p̄sens nunciauit/angelus erat: ex eo quod futux p̄dixit ꝓpheta erat: ex eo quod verbū dei caro factū est: ⁊ angelorū et ꝓphetax dns erat

Explicit tract. xxiij. Incipit tract. xxv. Ab eo qđ scriptū est Jesus ergo cū cognouisset quod venissent vt raperēt eum. vsqz ad id qđ ait: et omis qui videt filiū et credit in eū habet vitā eternaz. et ego resuscitabo eū in nouissimo die

A Esternā ex euā

gelio lectionē: ista est hodierna que sequit: vnde hodiern⁹ ⁊mo debet. Facto illo miraculo vbi quinq; milia hoim de quinq; panib⁹ pauit iesus: cū āmirate essent turbe ⁊ eū magnū ꝓphetā dicerent qui venit in mundū: sequit hoc.

†Al' venturi essent

Jesus ergo cū vidisset †quia venerāt vt raperēt eū et faceret eū regē fugit iterū ī mōtē ipse solus. Datur ⁊ intelligi qđ dns cū sederet in mōte cum discipulis suis/⁊ videret turbas ad se veniētes descēderat de mōte: ⁊ circa inferiora loca turbas pauerat. Nā quō fieri pōt vt rursus illuc fugeret: nisi ante de monte descēderet? Significat ergo aliqđ qđ dns de alto descendit ad pascēdas turbas: pauit ⁊ ascendit. Quare aūt ascendit cū cognouisset qz eū vellent rape ⁊ regē facere? Quid enim? Non erat rex: qui timebat fieri rex? Erat omnino. Nec talis rex q̄ ab hoīmbus fieret: sed talis rex qui hominibus regnum daret. Nunquid forte hic aliquid significat nobis iesus: cui⁹ verba facta sunt? Ergo in hoc quod voluerūt eū rapere ⁊ regem facere: et ꝓpter hoc fugit in montem ipse solus: hoc in illo factū tacet. Nihil loquit̄/nihil significat? An forte hoc erat rape eum: p̄uenire velle temp⁹ regni eius? Eteni venerat modo: non iaz regnare: quomō regnaturus est/in eo qđ dicimus/adueniat regnū tuum. Semp q̄dem ille cum patre regnat scōm qđ est filius dei/verbū dei: verbū p quod facta sūt omnia. Predixerunt aūt ꝓphete regnum eius etiaz scōm id quod est factus xps: et fecit fideles suos xp̄ianos. Erit enim regnū xp̄ianox quod modo colligit̄: qđ modo cōparatur: quod modo emit̄ sanguine christi. Erit aliquādo manifestum regnuz eius: quando aperta erit claritas sanctox post iudicium ab eo factum: quod iudicium supra ipse dixit: quod filius hoīs facturus sit. De quo etiam apls dixit: cū tradiderit regnū deo et patri. Unde etiā ipse ait. Uenite benedicti patris mei pcipite regnum: quod vobis paratum est ab inicio mundi. Discipuli autem ⁊ turbe credētes in eum: putauerunt illū sic venisse vt etiam regnaret. Hoc est velle rapere et regem facere. preuenire velle tempus ei⁹: quod ipse apud se occultabat vt oportune ꝓderet: vt oportune in fine seculi declararet Nā vt noueritis qz regē eū volebant facere: id est anteuenire: ⁊ iam habere manifestum christi regnum/quē primo oportebat iudicari ⁊ deinde iudicare: vbi crucifixus est: et illi qui in eum sperabant spem resurrectionis eius perdiderāt resurgens a mortuis inuenit inde duos cū desperatione sibi sermocinantes/⁊ cuz gemitu que gesta fuerant colloquentes: et apparens eis velut incognitus/cum oculi eorum tenerent̄ ne ab eis agnoscerent̄. sermonem tractantibus miscuit: illiq; narrātes ei vnō sermocinarentur dixerunt: qđ ille magnus ꝓpheta in factis et dictis occisus esset a principibus sacerdotum: ⁊ nos inquiunt sperabamus/quia ipse esset redemptio israel. Recte sperabatis/verum sperabatis: in illo est redemptio israel. Sz quid festinatis? Rapere vultis. Illud etiam indicabat nobis hunc sensum: quia

Lu. xx

cum eū quererent discipuli de fine dixerunt ei. Si hoc in tempore representabis et quando regnum israel? Jam enim esse cupiebant/iam volebant: hoc est rapere et regem facere. Sed ait discipulis: qui ad huc solus ascensurus erat. Non inqt ē vestrum scire tempora vel momenta: que pater posuit in sua potestate? Sz accipietis virtutem ex alto spiritū sanctū supuenientem in vos: ⁊ eritis mihi testes in hierusalē et in omni iudea ⁊ samaria: ⁊ vsq; ad fines terre Multis vt iam exhibeā regnū: prius colligam quod exhibeā: Altitudinē amatis ⁊ altitudinem adispiscimini: sed per humilitatem me sequimini. Sic de illo etiam predictum est: ⁊ pgregatio populorum circumdabit te: ⁊ ppter hanc in altum regredere: id est vt circumdet te congregatio populox. vt multos colligas: regredere in altum. Sic fecit. pauit ⁊ ascendit ¶ Quare autem dictum est fugit? Neq; enī vere si nollet teneretur/si nollet caperetur: qui si nollet nec agnoscerē. Nā vt noueritis hoc mystice factum nō ex necessitate sed ex significāte dispositiōe: modo in consequenti videbitis: quia eis secundo turbis que eum querebant apparuit: et cū eis loquēs multa eis dixit: multa de pane celesti disputauit. Nonne cum ipsis de pane disputans erat: a quibus ne teneretur aufugerat? Non ergo et tunc poterat agere, vt non ab eis cōprehenderetur: quēadmodum postea quando cum eis loquebatur? Aliquid ergo significauit fugiendo. Quid est ergo fugit? Nō potuit intelligi altitudo eius. Quicquid enim non intellexeris: fugit me dicis.

Ergo fugit iterū in montem: ⁊ ipe solus. primogenitus a mortuis ascendēs sup omnes celos et interpellans p nobis. Interea illo sursuz posito solo sacerdote magno qui intrauit ī interiora veli/foris populo constituto. Hunc enim sacerdos ille in lege veteri significabat qui hoc semel in anno faciebat: Illo ergo sursuz posito: discipuli ī naucula quid patiebant? Nam illo in altis constituto: naucula illa ecclesiam significabat. Si non hoc primo ī ecclesiā intelligimus quod illa naucula patiebat: non erant illa significantia sed simpliciter transeuntia: Si autem videmꝰ exprimi in ecclesia veritatem illarum significationū: manifestum quia facta christi genera sunt locutionum. **Ut autem sero factū est inquit: descenderūt discipuli eius ad mare. Et cum ascendissent nauiculā: venerūt trāsmare ī capharnaū.** Cito dixit finitū quod postea factum est. Venerunt transmare in capharnaum: et redit vt exponat quem admoduz venerunt: qz per stagnū nauigātes transierunt: et dum nauigarent ad eū locum quo eos venisse iam dixit/recapitulādo exponit qd acciderit. **Tenebre iā facte erāt: ⁊ nō venerat ad illos iesus.** Merito tenebre. quia lux non venerat. Tenebre iam facte erant: ⁊ non venerat ad eos iesus. Quātū accedit finis mūdi: crescunt errores: crebrescunt terrores: crescit iniquitas: crescit infidelitas. Luxq; que caritas apud iohānē ipsū euāgelistam satis aperteq; monstratur/ita vt diceret. Qui odit fratrē suū in tenebris ē: creberrime extinguitur. Crescunt ire ⁊ tenebre odiox fraternox quotidie crescunt et nondum venit iesus. Unde apparet qa crescūt? Quomodo abundauit iniquitas refrigescet caritas multorum. Crescunt tenebre: et nondum venit iesus. Crescentibus tenebris refrigescente caritate/abundante iniquitate: ipsi sunt fluctus nauem tubrantes. Tempestates et venti: clamores sunt maledicorum: Inde caritas refrigescit: inde fluctus augentur: ⁊ turbatur nauis **Uento magno flāte mare exurgebat.** tenebre crescebant: intelligentia minuebatur: iniquitas augebatur.

Cum remigassēt ergo quasi stadia vigintiquinq; aut triginta: Interea ambulabant. promouebant. nec venti illi et tempestates et fluctꝰ et tenebre id agebant: vt vel nauis non promoueretur vel soluta mergeretur: sed inter illa omīa mala ibat. Etenim quia abundauit iniquitas et refrigescit caritas multorum/crescunt fluctus/augentur tenebre/ seuit ventus: sed tamen nauis ambulat. Qui enim perseueranerit vsq; in finē: hic saluꝰ erit. Nec ipse stadiorum numerus contemnendus est. Neq; enim vere posset nihil significare quod dictum est/ cum remigassent stadia vigintiquinq; aut triginta: tūc ad eos

venit iesus. Sufficeret aut. xxv. aut. xxx. maxie qꝛ estimātis erat ñ affirmātis Nun qd periclitaret veritas ī estimāte si diceret stadia ferme triginta aut stadia ferme vigītiquīqꝫ? sꝫ ex viginti q̄nqꝫ fecit trigīta. Queramus numerum vigesimumquītum: vnde constāt vnde fiunt? De quinario. Quinarius ille numerus ad legem ꝑtinet. Ipsi sunt. v. libri moysi: ipsi sūt q̄nqꝫ porticus ille languidos continentes: ipsi quinqꝫ panes quinqꝫ milia hominū pascentes. Ergo legem significat numerꝰ vicesimusqunitus. Quomodo quinqꝫ per quinqꝫ: id est: quinquies quini: faciunt vigintiquinqꝫ/quadratum quinarium. Sed huic legi antequā euangelium veniret de erat perfectio. Perfectio autem in senario numero comprehenditur: ꝓptere sex diebus deus mundum perfecit: et quinqꝫ ipsa per sex multiplicentur. vt lex per euāgeliuꝫ adimpleatur. vt fiant sexies quini: triginta. Ad eos ergo qui implent legem: venit iesus. Et venit. Quomodo? Calcās fluctus/ omnes tumores mundi sub pedibus habens: omnes celsitudines seculi ꝑmens. Hoc agitur quantum additur tempori: et quantum accedit etas seculi. Augent̄ ī isto mūdo tribulatōes. augēt̄ mala augent̄ ꝯtriciones: exaggerant̄ hec omīa Jesus transit calcās fluctus: et tamen tante sunt tribulationes vt etiam ipsi qui crediderunt in iesum et qui conātur perseuerare in finem expauescāt ne deficiāt. Christo fluctꝰ calcante seculi ambitiones ꝛ altitudines deprimēte: expauescīt christianus. Nonne hec illi predicta sunt? Merito et iesu in fluctibus ambulante timuerunt: quomodo christiani quāuis habentes spem in futuro seculo: quādo viderīt deprimi altitudinem seculi huiꝰ: plerumqꝫ cōturbantur de contritione rerum humanarū. Apiunt enāgeliū/apiunt scripturas diuinas et inueniunt ibi ista omnia predicta: q̄a h̄ dñs facit. Deprimit celsitudines seculi vt ab humilibꝰ glorificet̄. De quorum altitudine ꝑdictuꝫ est: ciuitates firmissimas destrues: ꝛ inimici defecerunt framee in finez et ciuitates destruxisti. Quid ergo timetis xp̄iani? Xp̄s loquitur. Ego sum: nolite timere. Quid hec expauescitis? Quid timetis? Ego ista ꝑdixi ego facio: necesse est vt fiant. Ego sum noilte timere. Uoluerunt ergo accipere in nauim: agnoscentes et gaudentes securi facti. ꝛ statiꝫ fuit nauis ad terram qua ibāt. Factus est finis ad terram: de humido ad solidum: de turbaro ad firmū de itinere ad finem Altera die turba q̄ stabat trāsmare. vnde illi venerant: vidit q̄a nauicula alia nō erat ibi nisi vna: ꝛ quia nō introisset cum discipulis suis† in nauem sed soli discipuli eius abissēt alie vero sup uenerūt naues a tiberiade: iuxta locū ubi māducauerūt panē grās agentes† domino: cū ergo vidisset turba quia iesus nō eēt ibi neqꝫ discipuli eius: Ascēderūt in nauicuculas: et venerunt capharnaum q̄rētes iesum. Insinuatum tamen est illis tam magnum miraculum. Uiderunt enim quod discipuli soli ascendissent in nauim et quia alia nauis non ibi erat. Uenerunt autem inde ꝛ naues iuxta locum illū vbi manducauerunt panes: in quibus eū turbe secute sunt cū discipulis suis. Ergo nō ascenderat: alia nauis illic non erat. Unde subito transmare factus est iesus: nisi quia super mare ambulauit vt miraculum monstraret? Et cū īuenissēt euꝫ turbe Ecce repꝛesentat se turbis: aquibus se rapi timuerat et in montem fugerat. Omnino confirmat et insinuat nobis in misterio dicta esse illa omnia: et facta in magno sacramento vt aliquid significarēt. Ecce est ille qui in montem fugerat turbas: nōne cum ipsis turbis loquitur? Modo teneāt modo regem faciant. Et euꝫ īuenissent eū transmare dicunt ei Rabbi quando huc venisti? Ille post miraculi sacramentum et sermonem infert: vt si fieri potest qui pasti sunt/pascantur: et quorū satiauit panibus vētres/satiet ꝛ ſmonibꝰ mentes: sed si capiūt. ꝛ si ñ capiūt: sumat̄ qd̄ capiūt ne fragmēta peant Loquatur ḡ et audiamus. Respōdit iesus ꝛ dixit Amen amen dico vobis: queritis me: non quia vidistis signa: sed quia māducastis ex pauibꝰ meis†

Hic preterit̄ textus vidēt iesuꝫ. vsqꝫ ꝛ timuerunt:

Textꝰ habꝫ Ille aūt dic̄

D

Al.

Al.

Tex bet ratu

Propter carnem me queritis: non propter spiritum: Quã multi non querunt iesum: nisi vt illis faciat bene scdm tempus. Alius negotium habet: querit intercessionem clericorum. Alius premitur a potentiore: fugit ad ecclesiaz: Alius ꝓ se vult interuenire apud eũ apud quem parum valet. Ille sic: ille sic. Impletur quotidie talibus eccelsia: Vix queritur iesus ꝓpter iesum. Queritis me: non quia vidistis signa: sed quia mãducastis ex panibus: **Operamini cibũ non cibum qui perit: sed qui permanet in vitam eternaz.** Queritis me ꝓpter aliud: querite me propter me Seipsũ kmi dñs insinuat istum cibũ: qđ in sequẽtib⁹ illucessit: **quẽ fili⁹ hominis dabit vobis:** Expectabas credo iterum panes manducare/iterum discumbere/iterum saginari: sed dixerat cibum non qui perit sed qui permanet in vitam eternam: Quomo dictum fuerat mulieri illi samaritane. Si scires q̃s ẽ q̃ petit a te bibere: tu forsitan postulasses ab eo: et daret tibi aq̃ viuã. Cũ illa diceret: vñ tibi qñq̃dẽ nõ habes haurito riũ ⁊ puteus alt⁹ ẽ: samaritane rñdit: Si scires q̃ a te petit bibere/ tu petisses ab eo ⁊ daret tibi aquã viuã: vnđ qui biberit a mplius nõ sitit. Nam de hac aqua qui bierit sitiet iterum. Et gauisa est illa ⁊ voluit accipere quasi non passura sitim corporis que labore hauriẽdi fatigabat: ⁊ sic inter huiusmodi sermocinationes peruenit ad potum spiritualem Omnino isto modo ⁊ hic. Hnuc ergo cibum operamini non qui perit sed q̃ permanet in vitam eternam: quem filius hominis dabit vobis. **Hunc enĩ pater signauit deus.** Istũ filiũ hominis nolite sic accipere quasi alios filios hominum: de quibus dictum ẽ. Filij autem hominum in ꝓtectione alarũ tuarum sperabnnt. Iste filius hominis sequestrat⁹ q̃dã gr̃a spũs ⁊ ꝟm carnẽ fili⁹ hoĩs except⁹ a numero hoĩm: fili⁹ hominis est Iste ⁊ fili⁹ homĩs ⁊ fili⁹ đi est. Iste homo etiam deus est. Alio loco interrogans discipulos ait. Quez dicũt esse homines filium hominis? Et

xvj.

illi: Alij iohãnem: alij heliam alij hieremiam: aut vnum ex ꝓphetis. Et ille Vos vero quem me dicitis esse? Respondit petrus. Tu es christus fili⁹ dei viui. Ille dixit se filium hominis: et petrus eum dixit filium dei viui. Optime ille cõmemorabat quod misericordit̃ exhibuerat. Ille commemorabat quod in claritate permanebat. Verbum dei cõmendabat humilitatem suam: homo agnoscit claritatem domini sui: Et reuera fratres: puto quia iustum est. Humiliauit se ꝓpter nos: glorificemus illum nos. Non enim filius hominis ꝓpter se est: sz ꝓpt̃ nos. Ergo fili⁹ hoĩs erat illo modo: cum verbum caro factũ ẽ et habitauit in nobis. Ideo enim hunc de⁹ pater signauit: Signare quid est: nisi ꝓprium aliquid ponere? Hoc est enim signare: imponere aliquid quod nõ cõfundatur cum ceteris. Signare: ẽ signum rei ponere. Cuicũq̃ rei ponis signum: ideo ponis signum ne confusa cũ alijs a te non possit agnosci. Pater ergo eũ signauit. Quid ẽ signauit? Proprium quiddam dedit: ne ceteris comparetur hominibus. Ideo de illo dicum est: Unxit te de⁹ deus tuus oleo exultationis: pre participibus tuis: Ergo signare quid est? Exceptum habere: hoc est pre participibus tuis: Itaq̃ nolite inquit me contempnere quia filius sum hominis: et querite a me cibum qui non perit: sed permanet in vitam eternam. Sic enim filius hominis sum: vt non sim vnus ex vobis. Sic sũ filius hominins: vt pater de⁹ me signaret. Quid est signaret? Proprium aliquid mihi daret /quo non confunderer cum genere humano: sed per me liberaretur genus humanum: **Dixerunt ergo ad eum: Quid faciemus: vt operemur opera dei?** Dixerat enim illis. Operamini escam non que perit sed que ꝑmanet in vitam etetnam. Quid faciemus inquiunt? Quid obseruando hoc ꝑceptuz implere poterimus. **Respondit iesus et dixit eis. Hoc est opus dei vt credatis i eum quẽ misit**

E

ide cõse. dis. ij. vt quid. iiij. sent. dis. x. ca. j.

Ro. iij

Ro. x.

ille. Hoc est ergo manducare cibum non qui perit. sed qui permanet in vitam eternam. Ut quid paras dentes et ventrem? Crede: et mãducasti Discernitur quidem ab operibus fides/ sicut apostolus dicit iustificari hoiem per fidem sine operibus legis: et sunt opera que videntur bona sine fide xpi et non sunt bona: quia non referuntur ad eum finem ex quo sũt bona. Finis enim legis christus ad iusticiam omni credẽti. Jõ noluit discernere ab ope fi dẽ sz ipsã fidẽ dixit eẽ op⁹ dei Ipsa est enim que per dilectõnem operat. Hec dixit: hoc est opus vestrum/ sed hoc est opus dei/ vt credatis in eum quem misit ille: vt qui gloriatur in domino glorietur. Quia ergo inuitabat eos ad fidem: illi adhuc qnerebant signa q̃bus crederẽt. Vide si ñ iudei signa petunt. **Dixerunt ergo ei: Quod ergo tu facis signum: vt videamus ⁊ credamus tibi: quid operaris** Parum ne erat: quod de quinq; panibus pasti sunt? Sciebant hoc quidem: sed huic cibo/ manna de celo preferebant. Dominus autem iesus talem se dicebat: vt se moysi preponeret. Non enim ausus ẽ moyses dicere quod daret cibum non qui perit sed qui pmanet in vitam eternam. Aliquid pl⁹ iste pmittebat q̃ moyses. Per moysen q̃p pe pmittebatur regnum et terra fl̃uẽs lac et mel: temporalis pax/ abundantia filiorũ/ salus corporis et cetera omnia/ temporalia quidem/ in figura tamen spiritualia. quia veteri homini in veteri testamento pmittebãtur: Attendebant ergo promissa per moysen: attendebant promissa per christum. Ille plenum ventrem pmittebat in terra: sz cibo qui perijt. iste pmittebat cibuz non qui perit: sed qui permanet in vitam eternam. Attendebant eum plus promittentem: et quasi nondum videbant maiora facientem. Attendebant itaq; q̃lia fecisset moyses: ⁊ adhuc aliqua maiora volebant fieri ab eo q̃ taz magna promittebat. Quid inquiũt facis vt credamus tibi? Et vt noueritis quia miracula illa huic miraculo comparabant: et ideo quasi minora ista iudicabãt que faciebat iesus. **Patres enĩ nostri inq̃unt mãna manducauerunt in deserto.** Sed quid est manna? Forte contemptis. **Sicut scriptum est †Dedit illis manna manducare:** Per moysen patres nostri panem de celo acceperunt: et non est dictum eis a moyse/ operamini cibum qui non perit. Tu promittis cibũ qui non perit: sed qui permanet ĩ vitã eternam: et non talia operaris qualia moyses. Panes ordeaceos ille non dedit: sed mãna de celo. **Dixit ergo eis iesus: Amen amen dico vobis non moyses dedit vobis panem de celo: sed pater meus †dedit vobis panem de celo † Verus enĩ panis ẽ q̃ de celo descẽdit: et dat vitam mundo.** Verus ergo ille panis qui dat vitam mundo: et ipse cibus est de quo pauloante locutus sum: operamini cibum qui nõ perit: sed qui permanet in vitam eternã. Ergo et illud manna hũc significabat: et illa oĩa signa mea erant. Signa mea dilexistis: qui significabatur contemnitis. Non ergo moyses dedit panem de celo. Deus dat panem. Sed quẽ panem? Forte manna? Nõ. Sed panem quẽ significabat manna: ipsum scilicet dñm iesum. Pater meus dat vobis panẽ verum. Panis enĩ dei est qui descẽdit ỏ celo: et dat vitã mũdo. **Dixerũt ergo ad eũ: dñe da nobis sẽper panẽ hunc.** Quõ mulier illa samaritana cui dictũ ẽ/ qui biberit de hac aq̃ nõ sitiet vnq̃/ cõtinuo illa fm corpus accipiens/ sed tñ carere indigentia volens/ da mihi inquit dñe de hac aqua. sic et isti/ domine da nobis panem hunc qui nos refitiat: nec deficiat **Dixit aũt eis iesus: Ego sum panis vite: q̃ venit ad me nõ esuriet ⁊ q̃ credit in me nõ sitiet †vnq̃** Qui venit ad me: h ẽ qõ ait ⁊ q̃ credit ĩ me: ⁊ qõ dixit ñ esuriet: hoc itelligẽdũ est ⁊ ñ sitiet vnq̃. Utroq; illa significat eterna satietas: vbi nulla est egestas.

Al. panẽ celo ỏdit manduca

†Al. dat. †Textus bet verũ.

f

†Al. ĩ

Panem de celo desideratis: ante vos habetis ⁊ non manducatis. Sed dixi vobis: quia et vidistis me et non credidistis. Sed non ideo ego populum ꝑdidi. Nunquid enim infidelitas vestra fidē dei euacuauit? Uide enī quod sequit̄ O mē quod dat mihi pater ad me veniet: ⁊ eū q̄ venit ad me ñ eijtiā foras. Quale est intus illud: vnde non exitur foras? Magnum penetrale: ⁊ dulce secretū. O secretū sine tedio: sine amaritudine malarum cogitationum: sine interpellatione temptationuz et dolorum. Nonne illud secretum est quo intrauit ille cui dictur⁹ ē dñs seruo bene merito· euge serue bone et fidelis: intra in gaudium domini tui? Et eum qui veniet ad me nō eijtiam foras: quia descendi de celo nō vt faciam volūtatez meā sed eius qui misit me. Ideo ergo euz qui veniet ad te non eijcias foras. quia descēdisti de celo non facere voluntatem tuam: sed voluntatem eius qui te misit? Magnum sacramētum. Obsecro vos simul pulsem⁹: exeat ad nos aliquid quod nos pascat/ ꝑm quod nos delectauit Magnum illud ⁊ dulce secretū Qui veniet ad me Attende. Attēde ⁊ appēde. Qui venit ad me nō eijciā foras. Ergo qui veniet īquit nō eijtiam foras. Quare? Quia descendi d̄ celo: non vt faciam voluntatē meā/ sz voluntatem eius qui misit me. Ipsa est ergo causa quare non eijtias eum foras qui venit ad te: quia non voluntatem tuam facere descendisti de celo sed voluntatem ei⁹ qui te misit? Ipsa: Quid ergo querimus vtrum ipsa sit? Ipsa est: ipse loquit̄. Qui venerit ad me non eijtiam foras. Et quasi quereres quare? Quia non veni facere voluntatem meam sed voluntatem ei⁹ q̄ misit me. Timeo ne foras ꝓpterea exierit anima a deo/ quia superba erat: immo non dubito. Scriptum est enim. Initium omīs peccati superbia: ⁊ initium superbie hominis apostatare a deo. Scriptum est: firmum est: verum est. Deinde quid de superbo dicitur mortali/ accincto pānis/ carnis p̄grauato pondere: corruptibili corpore/ et tamen extollenti se/ et obliuiscenti quia pelle vestit⁹ sit? Quid ei dicit scriptura? Quid supbit terra et cimis? Quid superbit? Dicat quid superbit? Quomō in vita sua proiecit intima sua: Quid est ꝓiecit: nisi porro iecit? Hoc ē exire foras Etenim intrare intro/ appetere intima est: ꝓijcere ītima/ foras exire ē. Intima ꝓiecit supb⁹: intima appetit humilis. Superbia eijcimur: humilitate regredimur. Caput omnium morborum superbia: quia caput omniū peccatorum superbia. Medicus quando egritudinem discutit/ si curet quod per aliquā causam factum est: et ipsam causam per quā factum est non curet: ad tempus videtur mederi Causa manente: morbus repetitur. Uerbi gr̄a: aptius hoc dicam. Humor in corpore scabiem vel vlcera gignit in corpore: fit magna febris et nō ꝑuus dolor. Exhibētur q̄dā medicamēta q̄ scabiē cōpescāt: ⁊ feruorē illū vlceris sedant/ et adhibent̄ et proficiunt: Uides hoīem q̄ fuit vlcerosus ⁊ scabios⁹ sanatū Sz qz humor ille nō eiect⁹ ē: rurs⁹ ad vlc⁹ redit̄. Cognoscēs hoc medic⁹/ purgat humorē: detrahit cām: ⁊ nulla erūt vlcera. Unde ergo abundat iniq̄tas? Per superbiā. Cura superbiā: ⁊ nulla erit iniq̄tas. Ut ergo causa oīm morborum curaretur: id est: supbia: descēdit ⁊ humilis factus ē filius dei. Quid supbis hō? Filius dei ꝓpter te hūilis fact⁹ est. Puderet te fortasse imitari hūilē hoīem: saltē imitare hūilē deū. Uenit fili⁹ dei ī hoīe: ⁊ hūilis factus ē. Precipit̄ tibi vt sis humilis: non tibi p̄cipit̄ vt ex hoīe fias pecus. Ille de⁹ factus ē hō: tu homo cognosce quia es hō Tota hūilitas tua ē: vt cognoscas te. Ergo qz hūilitatē docet deus: dixit non veni facere voluntatem meā sed eius volūtatē qui misit me. Hec enim cōmendatio humilitatis ē. Supbia q̄ppe facit voluntatem suaz: hūilitas facit voluntatē dei. Iō q̄ ad me venerit: nō eijtiā foras: Quare? Quia nō veni facē volūtatē meā: sz volūtatē ei⁹ q̄ misit me. Hūilis veni: humilitatē docere veni. Qui ad me venit: incorporatur mihi. Qui ad me venit: hūlis fit. Qui mihi adheret hūilis erit: quia ñ facit volūtatē suā sed dei. Et iō nō eijcietur foras: quia cū superbus eēt: eiectus ē foras

B.xxv.

G

Ecci.x.

Ecci.x

Uide illa interiora cōmēdari in psalmo. Filij autem hominum in protectione alarum tuarum sperabunt. Uide quid sit ire intro. vide quid sit ad illius ꝓtectionē cōfugere: vide quid sit etiaz sub verbera patris currere? Flagellat enim omnem filiū quem recipit. Filij autem hominū in tegmine alarum tuarum sperabunt. Et quid est intus? Inebriabūtur ab vbertate domus tue: Cū miseris intro: intrātes ī gaudiū domini sui inebriabūtur ab vbertate domus tue et torrēte voluptatis tue potabis eos: quomō aput te ē fōs vite: nō foris extra te: sed intus apud te: et in lumine tuo videbim⁹ lumen. Pretende miserirordiā tuā sciētib⁹ te: ⁊ iusticiam tuā his qui recto sūt corde. Qui secuntur volūtatem domini sui: non qnerētes sua sed q̄ iesu christi: ipsi sūt recti corde: ipsis nō commouent̄ pedes. Bon⁹ enim deus israhel: rectis corde: Mei autē inquit ille/pene commoti sūt pedes. Quare? Quia zelaui in peccatoribus pacem peccatorum intuens. Ergo quibus bon⁹ est deus: nisi rectis corde? Nam mihi toto corde displicuit deus. Quare displicuit? Quia dedit felicitatē malis. Et ideo nutarūt mihi pedes: quasi sine causa seruissem deo Ideo ergo mei pene commoti sunt pedes quia non fui rectus corde. Quid est ergo rectus corde? Sequens voluntatem dei Felix est ille: laborat ille Ille male viuit et felix est: ille iuste viuit et laborat. Non indignetur iuste viuens et laborans: int⁹ habet quod felix ille non habet. Non ergo tristetur: non maceretur. non deficiat: Felix ille/habet aurum ipse in arca: iste deum in conscientia: Compara nunc aurū et deum: arcam et conscientiā. Ille illud habet quod perit: et ibi habet vnde perit Iste deum habet et eum qui perire non potest: et ibi habet vnde auferri nō potest sed si sit rectus corde. Tuuc enim intrat et nō exit. Ideo ille dicebat: quomodo apud te ē fons vite: et nō aput nos Ideo intrare debemus vt viuamus: non quasi nobis sufficere vt pereamus: Non quasi de nostro velle satiari vt arescamus: sed os ad ipsum fontem ponere: vbi aqua nō deficit: Quia voluit suo consilio viuere adam: et lapsus est per eum qui ante ceciderat per superbiam: qui ei calicem ipsuis superbie ꝓpinauit Quia ergo aput te est fons vite et in lumine tuo videbimus lumē: intus bibam⁹ intus videamus. Quare enim inde exitū est? Audi quare. Nō veniat mihi pes superbie: Ergo ille exijt cui venit pes superbie. Ostendit q̄a ideo exijt. Et manus peccatorum non moueat me: ꝓpter pedem superbie. Quare hoc dicis? Ibi ceciderunt omnes qui operantur iniquitatem. Ubi ceciderunt? In ipsa superbia. expulsi sunt nec potuerūt stare: Si ergo superbia expulit eos qui non potuerunt stare: humilitas intromittit qui possunt in perpetuū stare. Ideo etenim ille qui dixit: exultabunt ossa humiliata: p̄dixit: auditui meo dabis exultationem et leticiam. Quid est auditui meo? Audiendo te felix sum. De voce tua felix sum. Intus bibendo: felix sum. Ideo non cado: ideo exultabunt ossa humiliata: ido amicus sponsi stat et audit eum. Ideo stat: quia audit. De interiore fonte bibit/ideo stat. Illi q̄ noluerūt de īteriore fōte bibere: ideo ceciderūt et expulsi sunt nec potuerunt stare. ¶ Doctor itaq; humilitatis venit non facere volūtatem suam: sed voluntatem eius qui misit illum. Ueniam⁹ ad eum/intremus ad eū/incorporemur ei/vt nec nos faciam⁹ volūtatem nostrā/sed voluntatem dei: et non nos eijciet foras quia membra eius sumus: quia caput nostrum esse voluit docendo humilitatem. Ad extremum ipsum audite concionantem. Uenite ad me qui loboratis ⁊ onerati estis. Tollite iugum meum super vos et discite a me quia mitis sum et humilis corde. Et cum hoc didiceritis: inuenietis requiem animabus vestris/vnde nō eijci amini foras? Quia descendi de celo: non vt faciam voluntatem meam/sed voluntatem eius qui misit me. Humilitatem doceo: ad me venire non potest nisi humilis Non mittit foras nisi superbia. quomodo non exit foras qui seruat humilitatem: et non labitur a veritate. Dicta sunt quantū dici potuerunt de abscondito sensus frēs. Satis enī h̄ latet sensus ⁊ nescio vtꝝ congruis verbis a me sit depromtus

ps̄.xxxv.

ps̄.lxxij.

ps̄.l.

h

et excultus: quare ido non eijciat foras qui venit ad illũ: quia nõ venit facere voluntatẽ suã sed voluntatẽ eius q̃ misit eũ Hec ẽ autẽ iquit voluntas eius q̃ misit me patris: vt omne quod dedit mihi nõ ꝑdam ex eo. Ipse illi datus est qui seruat humilitatẽ Hoc accepit Qui non seruat humilitatẽ: lõge ẽ a magistro humilitatis Ut omne quod dedit mihi non ꝑdam ex eo. Sic non est voluntas in conspectu patris vestri. vt pereat vnus de pusillis istis. De tumentibus potest perire/de pusillis nihil perit: Quia nisi fueritis sicut pusillus iste non intrabitis in regnum celorum. Omẽ quod dedit mihi pater non perdam ex eo: sed resuscitabo illũ in nouissimo die. Uidete quẽadmodum ⁊ hic geminã illam resurrectõem diliniet. Qui venit ad me modo resurgit humilis factus in mẽbris meis: sed et resuscitabo eum in nouissimo die scd̃m carnez Hec est em̃ volũtas patris mei q̃ misit me: vt omnis qui videt filiũ ⁊ credit in eũ habeat vitã eterna ⁊ ego resuscitabo eũ ĩ nouissimo die Superius dixit qui audit verbum meũ et credit ei qui misit me: modo aũt: qui videt filiũ et credit in eum. Non dixit videt filium: ⁊ credit in patrem. Hoc est enĩ credere in filium quod et in patrem: Quia sicut habet pater vitam in semetipso sic dedit et filio vitã habere in semetip̃o: vt omnis qui videt filium ⁊ credit in eum habeat vitam eternam. Credendo et transeundo ad vitam: tanquã prima illa resurrectione. ⁊ quia non est sola: ⁊ resuscitabo ego eum inq̃t in nouissimo die

Explicit tract. xxv. Incipit tracta. xxvi. Ab eo qd̃ scriptum est: ⁊ resuscitabo ego eũ in nouissimo die. vsq̃ ad id vbi ait. Hec dixit in sinagoga docens in templo

A

Cum dominꝰ noster iesus christus sicut ĩ euãgelio cum legeretur audiuimꝰ panem se esse dixisset qui de celo descendit murmurauerunt iudei et dixerunt Nonne hic est iesus filius ioseph: cuius nos nouimus patrẽ et mr̃em Quõ ergo hic dicit quia descendit de celo? Isti a pane d̃ celo longe erant: nec eum esurire nouerant. Fauces cordis languidas habebant: auribus apertis surdi erant: videbant ⁊ ceci stabant. Panis quippe iste interioris hominis querit esuriẽ. Uñ alio loco dicit. Beati qui esuriunt ⁊ sitiunt iusticiã: quoniaz ipsi saturabũtur. Iusticiam vero nobis eẽ christum: paulus apostolus dicit. Ac per hoc qui esurit hunc panem: esuriat iusticiam. Sed iusticiã que de celo descendit: iusticiam quã dat deus nõ quã sibi facit homo: Si enim nullam sibi homo faceret iusticiam: non diceret idẽ apostolus de iudeis. Ignorantes enĩ dei iusticiã ⁊ suã volentes constituere: iusticie dei non sũt subiecti. Inde erãt isti qui panem de celo descendentẽ non intelligebant: quia sua iusticia saturati: iusticiaz dei non esuriebãt Quid est hoc: iusticia dei ⁊ iusticia hoĩs? Iusticia dei hic dicitur. non qua iustus ẽ deus: sed quã dat homini deus: vt iustus sit homo per deum. Que autem erat illoꝝ iusticia q̃ d̃ suis virib⁹ p̃sumebant: ⁊ q̃si impletores legis seipsos ex sua virtute dicebãt? Nemo iplet legẽ nisi adiuuerit gr̃a: id est panis qui de celo descendit. Legis enim plenitudo/compendio vt ait apostolus/caritas est: caritas non nummi: sed d̃i. caritas non terre/non celi/ sed ei⁹ qui fecit celum et terrã. Unde ista caritas homini? Ip̃m audiamus. Caritas inquit dei diffusa est in cordibus nostris: ꝑ spiritum sanctũ qui datus est nobis. Daturus ergo dñs spiritũ sanctũ dixit se panẽ qui de celo descendit: hortans vt credamus ĩ eũ Credere enim in eũ: hoc est mãducare panem viuum. Qui credit in eum mãducat. inuisibiliter saginatur: quia et inuisibiliter renascitur. Infans intus est: nouus intus est. Ubi nouellatur: ibi satiat̃. Quid ergo talibus murmurantibus respondit iesus? Nolite murmurare inuicẽ. Tanquam dicens. Scio quare non esuriatis: et istum panem non intelligatis neq̃ queratis. Nolite murmurare inuicem nemo potest venire ad me nisi pr̃ q̃ misit me traxerit eũ Magna gra-

Math. v.

Ro. x.

Ro. v.

de cõse. dis. ij. Credere. iiij. sen. ix. c. j. circa prin.

B

tie cõmendatio. Nemo venit: nisi tractus
Quẽ trahat ⁊ quẽ non trahat: quare illũ
trahat/et illũ non trahat: Noli velle iudi-
ij:sent.li.ij. care si non vis errare. Semel accipe ⁊ in-
dis.xxvj.ca. tellige. Nõ traberis: ora vt traharis Quid
Nõ est tñ hic dicimus fratres? Si trahimur ad christum: ergo inuiti credimus. Ergo violẽtia
adhibetur: non voluntas excitatur? Intra
re quisquã ecclesiam potest nolens: acce
dere ad altare potest nolens: accipere po
test sacramentũ nolens: credere nõ potest
nisi volens. Si corpore crederetur: fieret
in nolentibus. Sed non corpore creditur
ad iusticiam: Apostolum audi dicentem.
Ro.x. Corde creditur ad iusticiam. Et quid seq
tur? Ore autem confessio fit ad salutẽ De
radice cordis surgit ista confessio. Aliqñ
audis confitentem: ⁊ nescis ardentẽ. Vo
cas confitentem: et nescis credentẽ. Sed
nec dẽs vocare ꝯfitẽtẽ: quẽ iudicas nõ cre
dentem. Hoc est enĩ cõfiteri: dicere qõ ha
bes in corde. Si autẽ aliud ĩ corde habes
aliud dicis: loqueris non confiteris. Cum
ergo in xp̃m corde credatur/quod nemo
vtiq; facit inuitus. Qui autẽ trahit: tanq;
inuitus cogi videtur: quomõ istã soluim⁹
questionẽ: Nemo venit ad me: nisi pater
qui me misit traxerit eu. Si trahit aliqs:
inuitus venit. Si inuit⁹ venit nec credit: si
non credit nec venit. Nõ enim ad christũ
ambulando currimus/sed credẽdo: nec
motu corporis/sed volũtatẽ cordis acce-
dim⁹: Jõ illa mulier q̃ fimbriã tetigit: ma
Lu.viij. gis tetigit q̃s turba q̃ p̃ssit Jõ dñs dixit qs
me tetigit: ⁊ mirãtes discipuli dixer̃t. Tur
ba te cõprimit: ⁊ dicis qs me tetigit. Et il
le repetiuit. Tetigit me aliquis. Illa tan-
git: turba premit. Quid est tetigit: nisi cre
didit? Vnde ⁊ mulieri post resurrectõem
dixit volenti se mittere ad pedes ei⁹ No-
Joh.xx. li me tangere: nõdũ enĩ ascendi ad patrẽ.
Quod vides: hoc solũ me esse putas. No
li me tangere quid est? Hoc me solum eẽ
putas: quod tibi apãreo. Noli me sic cre-
dere: hoc est noli me tangere: Nondũ enĩ
ascendi ad patrem meum. Tibi nondum
ascendi: nam inde nunq; recessi. Interea
non tangebat stantem: ⁊ quomõ tangeret
ad patrem ascendentem? Sic tamen sic se
tangi voluit: si tangitur ab eis a quibus
bene tangitur: ascendens ad patrem: ma
nens cum patre: equalis patri Jnde et ℭ
hic si aduertis: nemo venit ad me nisi quẽ
pater attraxerit. Noli te cogitare inuitus
trahi: Trahitur animus et amore. Nec
timere debemus ne ab hominibus quiver
ba perpendunt: et a rebus maxime diui-
nis intelligendis longe remoti sunt: ĩ hoc
scripturarũ sanctarũ euãgelico verbo: for
sitan reprehẽdamur: ⁊ dicat nobis. Quo.
modo voluntate credo si trahor? Ego di-
co. Parum est voluntate: etiã voluptate
traheris. Quid est trahi voluntate? De-
lectare in dño et dabit tibi petitiones cor-
dis tui: Est q̃dã voluptas cordis: cui pais
dulcis ẽ ille celestis. Porro si pocte dicẽ
licuit: trahit sua quẽq; voluptas: ñ necĩtas
sz voluptas: ñ obligatio sz delectatõ. ãnto
fort⁹ nos dicere debẽ⁹ trahi hominẽ ad
xp̃m qui delectat veritate/delectatur bea
titudine/delectatur iusticia/delectat sem
piterna vita qõ totũ xp̃s est? An vero ha
bent corporis sensus voluptates suas: et
animus deseritur a voluptatibus suis? Si
animus non habet voluptates suas: vnde
dicit? Filij autẽ hominũ sub tegmine ala
rum tuarũ sperabũt: inebriabunt ab vber ps.xxxv
tate domus tue ⁊ torrente voluptatis de-
liciarum tuar̃ potabis eos: quomõ apud
te est fons vite et in lumine tuo videbim⁹
lumen. Da amantem: ⁊ sentit quod dico.
Da desiderantem: da ferentem/da ĩ ista
solitudine peregrinantem atq; sitientẽ/et
fontẽ eterne patrie suspirantẽ: da talẽ: et
scit q̃d dicã. Si aũt frigido loquor: nescit
q̃d loquor? Tales erãt isti: q̃ inuicẽ mur-
murabant. Pater inquit quẽ traxerit: ve-
nit ad me. Quid est aũt pater quẽ traxe-
rit: cum ipse xp̃s trahat? Quare voluit di
cere pater quem traxerit? Si trahendi su
m⁹: ab illo trahamur cui dicit quedã que
diligit. Post odorem vnguentorũ tuorũ ℣
curremus Sed quid intelligi voluit ad
uertamus fratres: et quantũ possumus ca
piamus. Trahit p̃r ad filium eos q̃ ꝓpte-
rea credũt ĩ filiũ: qr eũ cogitãt p̃rem hr̃e
deũ De⁹ enĩ p̃r equalẽ sibi genuit filium:
et q̃ cogitat atq; ĩ fide sua sentit ⁊ rumiat
eq̃lẽ eẽ p̃ri eũ in quẽ credidit: xp̃m trahit
p̃r ad filium. Arrius credidit creaturam
non eum traxit pater: quia nõ considerat
patrẽ q̃ filiũ nõ credit eq̃lẽ. Quid dicis o

arrie: quid dicis hereticе: quid loqueris? Quid est xp̃s? Non inquit deꝰ verus: sed quem fecit deus verꝰ. Non te traxit pat: Nõ itellexisti pfez: cuiꝰ filiũ negas. Aliõ cogitas: nõ ẽ ipse filiꝰ: Nec a pfe traheris nec ad filiũ. Aliud ẽ enĩ filiꝰ: aliõ qõ tu dicis. Fotinꝰ dicit. Homo solus est xp̃s: nõ est et deus. Qui sic credit: nõ pater eũ trahit Quẽ traxit pater? Tu es inqt xp̃s filius dei viui: non sicut ꝓpheta/ nõ sicut iohãnes: nõ sicut aliquis magnus iustus sed sicut vnicus: sicut equalis. Tu es ch̃ristus filius dei viui ait. Vide quia tractus ẽ: et a patre tractus ẽ. Et dñs quid? Beatꝰ es simon bariona quia non tibi reuelauit caro ⁊ sanguis: sed pater meus qui in celis est. Ista est reuelatio: ista ẽ attractio Ramũ viridem ostendis oui: ⁊ trahis illam. Nuces puero demonstrant ⁊ trahit: ⁊ qõ currit trahitur: Amando trahitur: sine lesione corꝑis trahitur: cordis vinculo trahitur. Si ergo ista que inter delicias ⁊ voluptates terrenas reuelant amantibꝰ trahũt: quõ verũ est: trahit sua quẽq; voluptas: nõ trahit reuelatꝰ xp̃s a patre? Quid enĩ fortius desiderat anima q̃ veritatez? Quo auidas fauces habere debet/ vñ optare/ vt sanum sit intus palatũ vera iudicandi: nisi vt mãducet et bibat/ sapientiã/ iusticiã/ veritatẽ/ eternitatẽ? Vbi aũt hoc ibi melius: verius ibi/ plenius ibi. Mã hic facilius possumus esurire ⁊ hoc si bonam spem habemꝰ: q̃ satari. Beati enĩ inquit qui esuriunt ⁊ sitiũt iusticiã/ sed hic: Qñ E saturabunt̃/ sed ibi Ideo cũ dixisset: nemo venit ad me nisi pater qui misit me traxerit eum: Quid subiecit: **Et ego resuscitabo eum in nouissimo die** Reddo illi quod amat: Reddo quod sperat. Videbit: quod adhuc nõ videndo credidit. Adducet quod esurijt: saturabitur eo quod sitit. Vbi? In resurrectõne mortuoꝝ/ quia ego resuscitabo eũ i nouissimo die **Scriptũ est enim i ꝓphetis: Et erunt omnes docibiles dei** Quare hoc dixi Q iudei? pater vos non docuit: quõ potestis me agnoscere. Oñs regni illius homĩes docibiles dei erũt: nõ ab hominibus audiẽt. Et si ab homĩbus audiunt: tamen quod intelligunt/ intꝰ datur: intus chorusçat: intꝰ reuelatur. Quid faciunt homines forinsecus annuncãtes: Quid facio mõ ego cuz loquor? Strepitũ verborũ ingero auribus vestris. Nisi ergo reuelet ille qui intus est: quid dico aut q̃d loquor? Exterior cultor arboris: interior est creator. Qui plantat ⁊ qui rigat: extrinsecus operatur. Hoc facimus nos: Sz neq; qui plãtat est aliquid neq; q̃ rigat: sz q̃ incrementum dat deus. Hoc est erunt omnes docibiles dei. Qui omnes? **omis q̃ audiuit a patre et didicit venit ad me.** Videte quomodo trahit pater. Docendo delectat: non necessitatẽ imponendo: Ecce quomodo trahit: erunt omẽs docibiles dei. Trahere dĩ ẽ. Dis q̃ audiuit a pfe et didicẽ: venit ad me. Trahere enĩ dĩ ẽ. Quid igĩt fratres? Si omis qui audiuit a patre ⁊ didicit ipse venit ad xp̃m: xp̃s nihil hic docuit. Quid quod patrẽ magistꝝ hoies non viderunt: filiũ viderũt? Filiꝰ dicebat: sed pater docebat. Ego cũ homo sim quem doceo? Quẽ fratres nisi eũ qui audit verbum meũ: Si ego cum homo sim illum doceo qui audit verbuz meũ: illum docet pr̃ q̃ audit v̄bũ eiꝰ. Si illum docet pater q̃ audit verbum eius: Quere quid sit ch̃ristus: ⁊ inuenies verbum eius. In principio erat verbum. Non in principio fecit deus verbum: quomõ in principio fecit deus celũ ⁊ terram. Ecce quia non est creatura. Disce trahi ad filiũ a patre: doceat te pater: audi verbum eius. Qõ verbum inquies audio? In pr̃cipio erat verbum. Non factũ est sed erat. ⁊ verbũ erat apud deũ: ⁊ deus erat verbum. Quõ homines in carne constituti audiant tale verbum? Quia verbum caro factum est: ⁊ habitauit in nobis. Exponit hoc ⁊ ipse et ostendit nobis quid dixerit: qui audiuit a patre ⁊ didicit venit ad me: Continuo subiecit: quod cogitare possemus. **Non quia patrem vidit quisquã nisi is qui ẽ a deo hic vidit patrem** Quid est quod ait: ego vidi patrem: vos non vidistis patrem: et tamen nõ venitis ad me nisi trahami a patre? Quid ẽ autẽ nobis trahi a patre: nisi discere a patre? Quid ẽ discere a patre: nisi audire a pfe? Quid est audire a patre: nisi audire verbum patris? id est me. Ne forte g̃ cũ: dico vobis: dis qui audiut a pfe ⁊ didicit dicatis apud vos: sed nunq; vidimus patrem: quõ ergo discere potuimus a patre. A me

j. Cor. iij

84

ipso audite. Non quia patrē vidit quisq̄ sed qui est a deo hic vidit patrē. Ego noui patrē: ab illo sum. Sed quō verbū abillo cui⁹ est verbū/nō qō sonat ⁊ trāsit sz qō manet cū dicēte: attrahit audientē: admoneat qō sequit. **Amē amē dico vobis qui credit in me habet vitā eternā.** Reuelare se voluit quid esset. Nā cōpendio dicere potuit: qui credit in me/ habet me. Ipse enī xp̄s verus de⁹ ē: ⁊ vita eterna. Quid est aūt habere me? Habere vitam eternā. vita eterna morte assūpsit: vita eterna mori voluit: Sed de tuo non de suo. Accepit a te: vbi moreret̄ p te Ab homib⁹ enī carnē assumpsit: sed non more hominū. Nam patrē habēs in celo: matrē elegit in terra: ⁊ illic nat⁹ sine matre: ⁊ hic sine patre. Assumpsit ergo vita mortē: vt vita occideret mortē. Nā qui in me credit inquit habet vitā eternā: Nō qō patet sed quod latet. Vita enī eterna verbū in principio erat apud deū: ⁊ deus erat verbū: ⁊ vita erat lux hominū. Ipse vita eterna: dedit ⁊ carni suscipe vitā eternā. Mori voluit: sed die tercio resurrexit: Int̄ verbum suscipiens ⁊ carnē resurgentē: mors media cōsumpta est. **Ego sum inq̄t panis vite. Et vnō illi supbiebāt: Pres vr̄i inq̄t māducauerunt in deserto māna: ⁊ mortui sunt.** Quid est vide supbitis? Manducauerūt manna: ⁊ mortui sunt. Quare manducauerunt et mortui sunt? Quia quod videbāt credebant: quod nō videbant nō intelligebāt. Ideo patres vr̄i quia similes estis illoꝝ. Ma q̄n tū ptinet frēs mei ad mortē istā visibilem et corpalem: nunquid nos non morimur/ qui manducamus panē de celo descendē tem? Sic sunt mortui ⁊ illi quēadmodū ⁊ nos sum⁹ morituri: quantū attinet vt dixi/ad mortē hui⁹ corporis visibilem atq̄ carnalē. Quantū aūt ptinet ad illā mortē de qua terret dns quia mortui sunt pres istoꝝ. Manducauit manna ⁊ moyses: mā ducauit manna ⁊ aaron/māducauit māna et finees: māducauerunt ibi multi qui domino placuerunt: ⁊ mortui nō sunt. Quare? Quia visibilē cibū spāliter intellexerunt/spiritaliter esurierūt/spāliē gustauerunt: vt spāliter satiarent̄. Nā ⁊ nos hodie accepim⁹ visibilē cibū. Sz aliō ē sacramentū: aliud est virtus sacramenti. Quā multi de altari accipiūt ⁊ moriunt̄: ⁊ acci piendo moriūtur. Vnde dicit apl's. Judiciū sibi manducat ⁊ bibit. Non enī bucella dñica venenū fuit iude ⁊ tamē accepit: et cuz accepit in eū inimicus intrauit: Nō quia malū accepit/sed quia bonum male malus accepit. Videte ḡ fratres: panē celestē spāliter manducate: innocentiā ad altare apportate. Peccata ⁊ si sunt quotidiana vel non sint mortifera: antequā ad altare accedatis attēdite quod dicatis. Dimitte nobis debita nostra: sicut ⁊ nos dimittimus debitoribus nostris. Si dimittis dimittetur tibi. Securus accede: panis nō venenū est. Sed vide si dimittis Nam si non dimittis /mētiris: ⁊ ei/mentiris quem non fallis. mentiri deo potes: deū fallere non potes. Nouit ille quid agat: intus te videt/intus te examinat: intus inspicit/intus iudicat: intus aut damnat aut coronat Patres ergo istoꝝ: id est: mali patres maloꝝ: infideles patres infideliū: murmuratores/patres murmuratorū. Nā de nulla re magis dñm offendisse ille pl'us dictus est: q̄ cōtra deū murmurando: Ideo et dominus volens ostendere eos taliū filios: hinc ad eos cepit. Quid murmuratis ī inuicē murmuratores/ filij murmuratoꝝ: Patres vestri māna māducauerūt ⁊ mortui sunt: Non quia malū erat māna: sz qa male manducauerūt. **hic est panis qui de celo descēdit.** Hunc panē significauit māna Huic panē significauit altare dī: Sacramenta illa fuerūt: in signis diuersa sunt: sz in re q̄ significat̄ paria sūt. Apl'm audi Nolo enī vos inq̄t ignorare frēs: qz patres nostri omēs sub nube fuerūt ⁊ omnes mare transierunt: et omnes p moysen baptizati sunt in nube ⁊ in mari: ⁊ omnes eandē escā spūalem manducauerunt. Spiritualem vtiq̄ eandē. Naz corporalē altera: quia illi manna/nos aliud: spūalem vero quā nos. sed patres nostri/ non patres illoꝝ: quibus nos similes sumus / non quibus illi similes fuerūt. Et adiungit Et omnes eundē potū spiritalē biberūt. Aliud illi/aliud nos. sed specie visibili quidē: tamē hoc idē significāte vrute spūali. Quō enī eundē potum? Bibebant inquit ō spirituali sequēte petra. Petra aūt erat xp̄s Inde panis: inde potus. Petra christus in signo: verus christus ī verbo ⁊ in carne

j. Cor. xj de cōse. ij. Et fct Sicut iu

de cōse. ij. panē tari. Matth

de cōse ij. Inqp

Et quomõ biberunt? Percussa est petra de virga bis. Gemina ꝑcussio: duo ligna crucis significat. Hic est ergo panis qui ꝺ celo descendit: vt si q̃s mãducauerit ex ipso non moriat̃. Sed q̃ pertinet ad virtutẽ sacramenti: nõ q̃ pertinet ad visibile sacramentum. Qui manducat intus non foris: qui manducat in corde non qui p̃mit dente. Ego sum panis viuꝰ qui de celo descendi. De celo descendit ⁊ manna Sed manna vmbra erat: iste veritas est. Si quis manducauerit ex hoc pane viuet in eternũ. Et panis quẽ ego dabo: caro mea est ꝓ mundi vita: Hoc quando capet caro: quod dixit panem carnem? Vocatur caro quod non capit caro: Et ideo magis nõ capit caro q̃a vocat̃ caro. Hoc enĩ exhorruerunt. Hoc ad se multũ esse dixerunt: Hoc enĩ non posse fieri putauerunt. Caro mea est inquit ꝓ mundi vita. Norunt fideles corpꝰ xp̃i: si corpꝰ xp̃i ñ negligãt eẽ Fiãt corpus christi: si volunt viuere de spiritu xp̃i. De spũ xp̃i nõ viuit: nisi sit corpus christi: Intelligite fratres mei q̃d dixerim. Homo es: ⁊ spiritũ habes ⁊ corpus habes. Spiritũ dico que anĩa vocat̃: qua cõstat quod homo est: Cõstat enĩ ex anĩa et corpore. Habes itaq̃ spiritum inuisibilem: corpus visibile. Dic mihi quid ex quo viuat? Spũs tuꝰ viuit ex corpe tuo: an corpus tuũ ex spũ tuo? Rñdet omĩs q̃ viuit. Qui autẽ hoc non potest respondere: nescio si viuit. Quid respondet omnis qui viuit? Corpus vtiq̃ meum viuit ꝺ spiritu meo: Vis ergo et tu viuere de spiritu xp̃i in corpe esto xp̃i. Nunq̃d enĩ corpꝰ meũ viuit de spũ tuo? Meũ viuit de spiritu meo: et tuũ de spũ tuo. Nõ potest viuere corpus christi: nisi de spiritu christi. Inde est quod exponens nobis apl's paulus: hunc panẽ: Vnus panis inquit: vnũ corpus multi sumus. O sacramentũ pietatis. o signum vnitatis: o vinculũ caritatis Qui vult viuere habet vbi viuat. Habet vnde viuat. Accedat/credat: incorporet̃ vt viuificet̃. Non abhorreat a compage membroꝝ quod resecari mereatur: non sit distortũ de quo erubescat̃. Sit pulchꝝ: sit aptũ: sit sanũ: hereat corpori/viuat ꝺo de deo. Nunc laboret in terra: vt postea regnet in celo. Litigabant ergo iudei ad inuicem dicentes: Quõ potest hic carnem suã nobis dare ad mãducandum. Litigabant vtiq̃ ad inuicem: quoniam panem concordie non intelligebant: nec sumere volebant. Nã qui manducant talem panem/non litigant ad inuicem quomõ vnus panis vnum corpꝰ multi sumus: Et per hunc facit deus vniꝰ modi habitare in domo: Quod autẽ ad inuicem litigabant et querunt quomõ possit dominꝰ carnẽ suã dare ad manducandum: non statim audiunt sed adhuc eis ꝺr Amen amẽ dico vobis nisi mãducaueritis carnẽ filij homĩs ⁊ biberitis eius saguinẽ: non habebitis vitam in vobis. Quomodo quidem detur et quis nam modus sit manducandi istum panem ignoratis. Verũtamẽ nisi manducaueritis carnem filij homĩs ⁊ biberitis eius sanguinem: non habebitis vitam in vobis. Hec non vtiq̃ cadaueribus sed viuentibus loquebatur. Vnꝺ ne istã vitam intelligentes et de hac re litigarẽt: secutus adiunxit. Qui manducat meam carnem ⁊ bibit meũ sanguinẽ hꝫ vitã eternã: Hãc g̃ ñ hꝫ q̃ istũ panẽ nõ mãducat: nec istũ sanguinez bibit. Naꝫ temporalẽ vitã sine illo habere homines possunt: eternã vero omnino non possunt Qui ergo ñ manducat eius carnẽ. nec bibit eius sangiunẽ non habet in se vitã: et qui manducat eius carnem et bibit eiꝰ sãguinẽ habet vitam eternã. Ad vtrũq̃ autem respondit quod dixit eternã. Non ita est in hac esca quã sustẽtande huiꝰ corporis vite cã sumimus. nã qui eam nõ sumpserit non viuet: nec tamen q̃ eã sumpserit viuet. Fieri enim potest: vt senio vel morbo vel aliquo casu /plurimi ⁊ qui eã sũpserint moriant̃. In hoc vero cibo et potu id est corpore et sanguine domĩ no ita est: Nam et qui eam non sumit non habet vitam. et q̃ eã sumit habꝫ vitam: et hanc vtiq̃ eternam Hunc itaq̃ cibũ ⁊ potum/societatem vult intelligi corporis et membrorum suorum quod est sancta ecclesia in p̃destinatis ⁊ vocatis/et iustificatis/et glorificatis sanctis et fidelibus eius: Quorũ p̃mũ iã factũ ẽ: id ẽ p̃destinatõ: scꝺm ⁊ tercium et factũ ẽ/et fit/et fiet: id est vocatio et iustificatõ: Quartũ vero nũc in spe est. In re aũt futuꝝ est: id est glorificatõ. Hu

m

r.x.
õse dis.
oc est sa
entũ

ius rei sacramentum: id est: vnitatis corporis & sanguinis xpi/alicubi quotidie/alicubi certis intervallis dieꝝ in dñica mensa pparat & de mensa dñica sumit: Quibꝰ dā ad vitam/quibusdam ad exitiū: Res vero ipsa cuius & sacramentū est/oīi homini ad vitā/nulli ad exitiū: quicūqz eiꝰ
Z parriceps fuerit Ne aūt putarent sic in isto cibo & potu ꝓmitti vitā eternā/vt qui eā sumerent/iā nec corpe morerent: huic cogitationi dignatus est occurrere. Nā cū dixisset qui manducat meā carnē & bibit meū sanguinē habet vitā eternā/continuo subiecit & dixit. **Et ego resuscitabo eū in nouissimo die.** Vt habeat interim fm spm vitā eternā in requie que sanctoꝝ spūs suscipit. Quod aūt ad corpꝰ attinet nec caro eiꝰ vita etna fraudet: sz i resurrectiōe mortuoꝝ i nouissimo die **Caro enī mea inqt vere est cibus et sanguis meus vere est potus.** Cū enī cibo & potu id apetāt homies vt neqz esuriāt neqz sitiant: hoc veraciter nō pstat nisi iste cibꝰ & potꝰ: qui eos a quibꝰ sumit imortales & incorruptibiles facit: id est: societas ipsa sctoꝝ: vbi pax erit et vnitas plena atqz pfecta. Propterea q̄ppe sicut etiā ante nos hoc intellexerūt homines dei: dñs noster ihesus xps corpus et sanguinē suū in eis rebꝰ cōmēdauit: que ad vnū aliq̄d redigūt ex mltis Nāqz aliō in vnū ex multis gīnis ꝓficit & pstat: Aliud in vnū ex multis acinis cōfluit. Denicz iam exponit quō id fiat q̄ō loquit: & quid sit māducare corpus eiꝰ et sanguinē eius bibere: **Qui manducat carnē meā et bibit meū sanguinē: i me manet & ego in illo.** Hoc est ergo manducare illā escā & illū bibere potū: in xpo manere et illū manentē in se habere. Ac p hoc qui nō manet i xpo & in q̄ nō manet xps: pcul dubio nec māducat spūaliter carnē eiꝰ nec bibit eiꝰ sanguinē. licet carnaliter & visibiliter p̄mat dentibus sacramentū corporis et sāguinis xpi: sed magis tāte rei sacrām tū ad iudiciū sibi māducat et bibit. qz immūdꝰ p̄sumpsit ad xpi accedere sacramēta q̄ aliqs nō digne sumit/nisi q̄ mūdꝰ ē: ō q̄bꝰ ōr Bti mōo corō qm ipi deū vidēbūt. **Sicut inqt misit me viuens p̄ et ego viuo ꝓpter patrē: & q̄ manducat me & ipse viuet ꝓpter me.** Non ait sicut manduco p̄em: & ego viuo ꝓpter patrē: et qui māducat me & ipse viuet ꝓpter me. Non eū filius participatione patris sit melioꝝ qui est natus equalis: sicut participatione filij p vnitatē corporis eius et sanguinis · quod illa manducatio potatioq3 significat. nos efficimur meliores. Vtiumꝰ ergo nos ꝓpt ipsū māducātes eū: id est: ipsum accipientes eternam vitā quā nō habebamꝰ ex nobis. viuit aūt ipse ꝓpter p̄em missus ab eo: qz semet ipsum exinanuit factus obediēs vsqz tad mortē crucis. Si enī fm id accipimus viuo ꝓpter patrē: qō alibi ait/ pater maior me est. Sicut et nos viuimus ꝓpter ipm qui maior est nobis: hoc ex eo quod missus est factū ē. Missio q̄ppe eius exinanitio suimetipsius est/ et forme servilis acceptio. Quod recte intelligit seruata etiā filij cum patre equalitate nature. Maior enī est pater homie filio/ sed equalē habz deū filiū: cū idem sit & deus et hō. dei filiꝰ et homis filius vnus xps. In qua sentētia si recte accipiunt hec verba. ita dixit. Sicut me misit viuens pater & ego viuo ꝓpter patrē: et qui manducat me et ipse viuet ꝓpter me. Ac si diceret. Vt ego viuā ꝓpter patrē id est: ad illū tanquā ad maiorē referā vitam meā: exinanitio mea fecit in qua me misit. Vt aūt quisq̄ viuat ꝓpter me: participatio facit qua māducat me. Ego itaqz humiliatus viuo ꝓpt p̄ez ille erectus viuit ꝓpter me. Si aūt ita dictū est viuo ꝓpter patrē/quia ipse de illo non ille de ipso est: sine detrimento eq̄litatis dictū est. Nec tamē dicēdo & q̄ māducat me ipse viuet ꝓpter me/eandē suā et nr̄am equalitatē significauit: sed gratiā mediatoris ostendit. **Hic est panis q̄ de celo descendit.** vt illū manducādo viuamus: quia eternā vitā ex nobis habere non possumꝰ. **Non sicut inqt manducauerūt p̄res vr̄i mana et mortui sunt: Qui manducat hūc panē viuet in eternū.** Q̄ ꝑ illi mortui sunt: ita vult itelligi vt nō viuāt in etnū Manpal'r & hi pfecto moriūt q̄ xpm maducāt sed viuūt in eternū quia christus est vita eterna.

de cōse. dis. ij. qui discordat

Explicit tractus:xxvj. Incipit tractatus.xxvij. Ab eo quod scriptum est. Hec dixit in sinagoga docens sabbato in capharnaum :vsq; ad id quod ait:ille enī traditur⁹ erat eum cum esset vnus de duodecim

A Verba domini ex euāgelio q̄ ſmonē pristinū cōsequūt audiuim⁹. Hinc sermo debetur auribus ⁊ mētibus vestris:et hodierna die non importun⁹ est:Est enim de corpe domini :qd̄ dicebat se dare manducādum ꝓpter eternā vitam .Exposuit autē modū attributionis hui⁹ et doni sui quomō daret carnem suam māducare dicēs .Qui māducat carnem meā et bibit sanguinē meū :in me manet et ego in illo. Signū q̄ manducauit et bibit hoc est :si manet et māetur :Si habitat et īhabitat: si hēret nō deserat . Hoc ergo nos docuit et ammonuit mysticis verbis :vt simus in ei⁹ corpore sub ipso capite in mēbris eius edētes carnem eius:nō relinquētes vnitatem ei⁹ .Sed qui aderāt :plures nō ītelligendo scādalisati sūt. Non enī cogitabāt hec audiendo nisi carnē qd̄ ipsi erāt. Apostolus autem dicit : et verū dicit .Sape secūdum carnem mors est . Carnem dat nobis suam domin⁹ māducare:et sape secundū carnem mors est . Cū de carne sua dicat:quia ibi ē vita eterna:ergo nec carnē debemus sape secūdum carnē :sicut in his v̄bis Multi itaq; audiētes nō ex inimicis:sz ex discipulis suis dixerūt. Dur⁹ ē hic sermo:⁊ q̄s p̄t eū audire.Si discipuli durū habuerūt istū ſmonē: quid inimici ?Et tamen sic oportebat. vt diceret qd̄ non ab omīb⁹ intelligeret. Secretum dei intentos debet facere: nō aduersos. Isti autē cito defecerūt. Talia loquēte domino ihesu xp̄o /non crediderūt aliquid magnum dicentem et verbis illis aliquā grām coo pientē:sz ꝓut voluerunt ita intellexrūt :⁊ more hominū :q̄ potuerat ihesus aut hoc disponebat ihes⁹ :carnem qua indutū erat verbū/veluti cōcisā distribuere credētib⁹ ī se. Dur⁹ ē inquiūt hic sermo/quis p̄t eū audire? Sicēs aūt iesus apud semetip̄m q̄a murmurabāt d̄ eo discipli ei⁹. Sic enī apd̄ se ista dixerūt:vt ab illo n̄ audirent :sz ille q̄ eos nouerat ī seip̄is audiēs apd̄ semetipsū respondēs ait :hoc vos scādalisat quia dixi carnē meā do vobis māducare et sanguinē meū bibere? Hoc vos nempe scādalisat Si ergo videritis filium hominis ascendentem :ubi erat: pri⁹ .Quid est hoc? Hinc soluit illos q̄s nouerat :hinc aperuit vnde fuerant scandalisati .hinc plane si ītelligerēt . Illi enī putabāt eum erogaturū corp⁹ suum .ille autem dixit se ascēsurū in celū vtiq; integrū .Cū videritis filiū hominis ascēdentem vbi erat prius .Certe vel tunc videbitis quia non eo modo quo putatis erogat corp⁹ suū :certe vel tūc ītelligetis q̄ gratia eius non cōsumitur morsib⁹. Et ait Spiritus est qui viuificat : caro nō ꝓdest quicquā .Hoc antequā exponit vt domin⁹ donat Illud nō negligēter p̄tereūdū est qd̄ ait. Si ergo videritis filiū hominis ascendentem vbi erat pri⁹: Fili⁹ enī homīs cristus ex virgine maria. Ergo fili⁹ hominis hic cepit esse in terra vbi carnē assūpsit ex terra Unde ꝓphetice dictum erat :veritas de terra orta est . Quid sibi ergo vult quod ait:cū videritis filiū hominis ascendētem vbi erat prius? Nulla enim esset questio si ita dixisset : si videriris filiū dei ascēdentē vbi erat pri⁹ Cū v̄o filiū hoīs dixit ascēdentē vbi erat pri⁹ nūquid fili⁹ homīs in celo erat prius q̄ in terra esse cepit ? Hic quidem dixit vbi erat pri⁹ :quasi tūc nō ibi esset: quādo hec loquebat . Alio autē loco ait . Nemo ascendit in celū nisi qui de celo descēdit filius hominis qui est in celo. Nō dixit erat.sed fili⁹ iuquit hominis qui est in celo . In terra loquebatur :et in celo se esse dicebat .Et nō ita dixit : Nemo ascendit in celū nisi qui de celo descendit :fili⁹ homīs qui est in celo . Quo ꝑtinet nisi vt intelligam⁹ qd̄ etiā pristino sermone cōmēdaui caritati vestre :vnam ꝑsonā esse cristū deum et hominē nō duas :ne fides nostra nō sit trinitas sz quaternitas. Christ⁹ ergo vn⁹ est .verbū/anīa ⁊ caro .vn⁹ cristus fili⁹ dei ⁊ fili⁹ homīs .vn⁹ cristus fili⁹ dei semp :fili⁹ hominis ex tēpore. Tamē vn⁹ christ⁹ scd̄m vnitatē ꝑsone ī celo erat quando in terra loquebat . Sic erat filius homīs in celo: quēadmodū fili⁹ dei erat ī

terra. Filius dei in terra ī suscepta carne: filius homis in celo in vnitate persone

B Quid est ergo qđ adiūgit: spūs est q̄ viuificat: caro nō ꝓdest quicq̄? Dicamus et ꝓbat enī nos nō cōtradicētes: sed nosse cupiētes. O dñe mgr bone quō caro non ꝓdest quicq̄: cū tu dixeris/nisī qs māducauerit carnē meā ⁊ biberit sanguinē meū nō hēbit ī se vitā? An vita nō ꝓdest q̄cq̄: ⁊ ꝓpt̄ qđ sum⁹ qđ sumus/nisī vt habeam⁹ vitā eternā: quā tua carne ꝓmittis? Quid ē ergo nō ꝓdest q̄cq̄? Caro nō ꝓdest q̄c quā: sed quō illi intellexerūt. Carnē q̄pe sic intellexerūt/quō in cadauere dilaniat̄ aut in macello vendit̄: non quō spū vegetat̄. Proinde sic dictū ē/caro nō ꝓdest q̄c quā: quō dictū est/scia inflat. Jā ergo de- j. Cor. viij. bem⁹ odisse sciam? Absit. Et quid est scia inflat? Sola sine caritate. Jō adiūxit: caritas vō edificat. Adde ergo scie cāritatē: et vtilis erit scia nō p se: sed p caritatem. Sic etiā nunc caro nō ꝓdest q̄cq̄: sed sola caro Accedat spūs ad carnē: quō accedit caritas ad sciam: ⁊ ꝓdest plurimū. Nazī caro nihil ꝓdesset/verbū caro nō fieret vt inhabitaret ī nobis. Si p carnē nobis multū ꝓfuit xp̄s: quō caro nihil ꝓdest? Sz p carnē spūs aliq̄d ꝓ salute nr̄a egit. Caro vas fuit. Quod habebat attende: non qđ erat. Apl̄i missi sunt. Nunq̄d caro ipso ꝓ nihil nobis ꝓfuit? Si caro apl̄oꝝ nobis ꝓ fuit: caro dñi poterat nihil ꝓdesse? Unde enī ad nos sonus v̄bi: nisī p vocez carnis? Unde stil⁹. Ūn cōscriptio? Jsta oīa opa carnis sunt: sed agitāte spū tanq̄ organū suuz. Spūs ergo est q̄ viuificat: caro non ꝓdest q̄cq̄. Sicut illi intellexerūt carnē: non sic ego do ad māducandū carnē meā Proinde **verba inq̄t q̄ ego locutus ſ sum vobis spūs ⁊ vita sūt.** Dixim⁹ enī frēs hoc dñm cōmendasse in māducatione carnis sue ⁊ potione sanguinis sui: vt in illo maneam⁹ ⁊ ipse in nobis. Manemus autē in illo: cū sum⁹ mēbra eius: manet autē ipse in nobis: cū sumus templum eius. Ut aūt simus mēbra ei⁹: vnitas nos cōpaginat. Ut cōpaginet vnitaſ: q̄ facit nisi caritas: Et caritas dei vnde? apl̄m interroga. Caritas inq̄t dei diffusa est in cordibus nr̄is. p spm̄sctm̄ q̄ datus ē nobis. Ergo spūs est q̄ viuificat: Spūs enī facit viua mēbra. Nec viua mēbra spūs facit: nisi que in corpe qđ vegetat ipse spūs inuenerit Nā spūs qui ē in te: o hō q̄ cōstas vt homo sis: nunq̄d viuificat mēbrū qđ separatū inuenerit a carne tua? Spm̄ tuū dico aīam tuā. Anīa tua nō viuificat nisī membra que sunt in carne tua. Unū si tollas: iam nō viuificat ex anima tua: quia vnitati corporis tui non copulat. Hec dicuntur vt amem⁹ vnitatē: ⁊ timeam⁹ sepationem xj. q. iij: Nihil enī sic debet formidare chr̄istian⁹: bil. q̄ separi a corpe chr̄isti. Si enī sepat̄ a corpore xp̄i: nō est mēbr̄ eius. Si nō est membr̄ eius: non vegetat̄ spū eius. Quisquis aūt inquit apl̄s spm̄ xp̄i nō habet: hic non est eius. Spūs ergo est qui viuificat caro aūt non ꝓdest quicq̄: Verba que ego locutus sum vobis: spūs ⁊ vita sunt. Quid est spūs et vita sunt? Spiritualiter intelligenda sunt. Jntellexisti spūaliter? Spūs et vita sunt. Jntellexisti carnaliter? Etiā sic illa spūs et vita sunt: sed tibi non sunt

Sed sunt quidā inquit in vobis qui nō credūt. Non dixit sunt quidā in vobis qui nō intelligunt: sed causam dixit quare non intelligāt. Sunt enī quidā ī vobis qui nō credūt: ⁊ ideo non intelligūt qa Esaie. v nō credūt. Prophet̄a enī dixit: nisī crediderit̄is nō intelligetis. Per fidem copulamur: p intellectū viuificamur. Prius here amus p fidē: vt sit quod viuificet p intellectū. Nam qui non heret/resistit: Qui resistit non credit. Nā qui resistit: quō viuificat? Aduersarius ē radio lucis quo penetrād⁹ ē: nō auertit aciē sed claudit mentē Sunt ergo quidā qui nō credūt. Credant et apiant: apiant et illuminabunt̄. **Sciebat enī ab initio ieſus q̄ eſſent credētes. ⁊ quis traditurus eſſet eū:** Jbi enī erat ⁊ iudas. Nā quidā scādalisati sunt: Ille aūt mansit ad insidiandū non ad intelligendū. Et qz ideo māserat: non de illo tacuit dñs. Nō illū exp̄ssit sed nec siluit: vt oēs timerēt/q̄uis vnus piret Sz postea qz dixit. ⁊ distinxit credētes a non credentib⁹: exp̄ssit cām q̄re nō credant: **Propterea dixi uobis inquit. quia nemo pōt venire ad me niſi fuerit ei datū a pr̄e meo.** Ergo ⁊ credere dat̄ nobis. Nō enī nihil est credere. Si aūt magnū aliq̄d ē/gaudes qz credidisti: sed noli extolli. Quid enī habes qđ nō accepisti?

discipu Et hoc multi † discipuli ei⁹ abierũt retro: ⁊ iã nõ cũ illo † ambulauerẽt:
ambula Alij abierũt retro: sed p⁹ sathanã/nõ post p⁹ xp̃m Mã aliqñ dñs xps petr̃ apellauit sathanaz: magis qz volebat p̃cedere dñm suũ ⁊ cõsiliũ dare ne mozerẽt ille qui venerat vt mozerẽt: ne nos in eternũ mozeremur: et ait illi. Redi post me sathanas: Mõ enĩ sapis que dei sũt/sed que homis sunt. Mõ enĩ illũ repulit retro ire post sathanam et apellauit sathanam. sed fecit post se ire: vt nõ esset sathanas ambulando post dñm. Isti aũt sic redierunt retro: quõ de quibusdã feminis dicit aplꝰ. Que dã cõuerse sunt retro post sathanam et vlteriꝰ cũ illo nõ ambulauerũt. Ecce p̃cisa cozpe vitã pdiderũt: qz forte in cozpe non fuerunt. Inter nõ credentes ⁊ ipi deputã di sunt: quãuis discipuli dicerẽt. Abierũt retro: nõ pauci/sed multi. Hoc factũ ẽ ad cõsolatõz: quõ aliqñ ptigit vt dicat hõ verũ ⁊ qđ dicẽ nõ capiat: atq; illi qui audiunt scandelisẽt ⁊ discedãt. Penitet aũt hoiem dixisse qđ vez est. Dicit aũt apud se hõ Mõ debui sic dicere: non ꝺ dicere debui. Ecce dño cõtigit. Dixit ⁊ pdidit multos: remansit ad paucos Sed nõ turbabat ipse qz ab initio nouerat: ⁊ qui credentes essent/et qui nõ credẽtes Nos si nobis cõtingat pturbamur: solatiũ in dño inuenimus Et tamẽ caute x̃ba dicam⁹: ea q̃ ille ad paucos qui remãserant. Dixit ergo ihesus ad duodecim: id ẽ: illis duodecim qui remãserũt. Nunq̃d ⁊ vos unbire quit vultis † ire? Non discessit nec iudas. Sed quare manebat? Dño iã apparebat: nobis postea manifestat⁹ ẽ. Rñdit petrus p omnib⁹ vnus p multis: vnitas pro vniuersis. Rñdit ergo ei simon petrus: domine ad quẽ ibimus? Repellis nos a te: da nobis altez te. Si a te recedim⁹: ad quẽ ibimus? Verba vite eterne habes. Videte quẽadmodũ petrus dante deo recreante spũsctõ intellexit. Vnde nisi qz credidit? Verba vite et ne habes. Vitã enĩ eternã bẽs ĩ mĩstratione cozpis ⁊ sanguinis tui: ⁊ nos credidim⁹ et cognouim⁹. Mõ cognouim⁹ et credidimus: sed credidim⁹ et cognouim⁹. Credidimus enĩ vt cognoscerem⁹. Mã si prius nt. dis: ca. Mo ĩ fine cognoscere ⁊ deinde credere vellem⁹: nec cognoscere nec credere valeremus. Quid credim⁹ ⁊ quid cognouim⁹? Quia. Tu es xps filius dei viui: id ẽ. qz ipsa vita eterna tu es: et nõ das in carne ⁊ sanguine tuo nisi qđ es. Ait ergo dñs ihesus D Nõne ego vos duodecim elegi: et vnus ex vobis diabolus est. Ego vndecim elegi diceret/an eligit ⁊ diabol⁹ et in electis ẽ diabol⁹? Electi in laude solent dici: An electus ẽ ⁊ iste: de quo nolẽte ⁊ nesciente magnũ aliquid boni fieret? Hoc ẽ ꝓpriũ dei: ꝓtrariũ iniqs Sicut enĩ iniq male vtunt bonis opibus ꝺi: sic ꝓtra de⁹ bene vtit malis opib⁹, iniq̃z. Quã bonũ est mẽbra cozpis ita eẽ: quẽadmodum disponi nõ pũt nisi ab artifice deo. Petulantia tamẽ quã male vtit oculis: fallacia quã male vtit lingua. Falsus testis nõne linguã suã ⁊ aiam suã prius trucidat: ⁊ altez ledere se pempto conat. Male vtitur lingua: nec ideo malũ ẽ lingua. Opus est dei lingua/sed bono ope dei/male vtit illa neq̃cia Quomõ vtunt q̃ pedib⁹ currũt ad scelera. Quõ vtuntur manibus homicide: et illis adiacẽtib⁹ foznsecus bonis creaturis dei Q̃z male vtunt mali auro Judicia cozrũpunt: innocẽtes oppzmũt. Luce ista mali male vtunt. Male viuendo enĩ etiã ipam lucẽ quã vidẽt ad mĩsteriũ scelerũ suoz vsurpant. Jens vt faciat aliqđ mali malus/lucere sibi vult ne offendat: q̃ iã intus offendit ⁊ ccidit Quod timet in cozpe: iã incurrit in cozde. Omnibus ergo bonis dei ne p singula currere longum sit male vtit mal⁹: ꝓtra malis hoim malozũ: bene vtit bon⁹. Et qđ tã bonũ quã vnus de⁹? Quiquidẽ ipe dñs dixit/nemo bonus nisi vnus de⁹? Quãto ergo ille meliozi tã to melius vtitur ⁊ malis nr̃is: Quid iudas peius? Inter omẽs adherẽres mgro inter duodecim/loculi illi cõmissi sunt: ⁊ dispẽsatio pauperum distributa. Ingratus tanto beneficio/honozi tanto/ accepit pecuniam: pdidit iusticiã. Tradidit vitã mozturꝰ quẽ vt discipul⁹ secutus/vt inimicus pscutus est: Et totũ hoc malũ iude: sed malo eius bene vsus est dñs: Tradi se ptulit: vt redimeret nos. Ecce malũ iude: in bono cõuersũ ẽ. Satanas quãtos martyres pscutus est. Si sathanas pscquẽdo cessaret: hodie tã gl̃iosaz cozonã sancti laurẽtij nũ celebrarem⁹. Si ergo ipi⁹ diaboli malis opib⁹ bñ vtit deus: qđ facit mal⁹ malo vtẽdo sibi nocet/nõ bonitati dei ꝓtradicit. Artifex illo vtit: et magn⁹ artifex. Si

illo vti nõ posset: nec eum esse ꝑmitteret
Ergo vnus ex vobis dyabolꝰ est ait: cum
ego vos duodeci elegerĩ ¶ Potest ⁊ sic i
E telligi qđ ait/duodecim elegi: qꝛ sacratus
est numerus. Non enĩ quia perijt ĩde vnꝰ
ideo illius numeri honoꝛ demptꝰ est. Nã
in locũ pereũtis: alius subrogatꝰ est. Mã
sit numerus cõsecratus/numerus duode-
narius: qꝛ per vniuersuꝫ mundũ: hoc est ꝑ
quatuoꝛ cardines mũdi/trinitatẽ fuerant
annũciaturi: ideo ⁊ quaterni. Se ꝯ exter-
minauit iudas: nõ duodenariũ numerum
violauit. Ipe deseruit pꝛceptoꝛẽ: nã deus
illi apposuit successoꝛẽ. Hoc totũ qđ dñs
de carne et de sanguĩe suo locutꝰ ẽ. et qđ
in eius distributiõis gratia/vitã nob ꝓmi
sit eternã: et qđ hinc voluit intelligi man-
ducatoꝛes et potatoꝛes carnis et sangui-
nis sui: vt in illo maneãt: et ipse in illis: et
quod nõ intellexerũt: qui nõ crediderunt
et qđ spiritalia carnaliter sapiẽdo scãdali
sati sunt: et ꝙ eis scãdalisatis et ꝑeuntibꝰ:
cõsolatio domini affuit discipulis qui re-
manserãt. ad quos pꝛobãdos ĩterrogauit
Nũquid et vos vultis ire/vt respõsio per
mansiõis eoꝛũ innotesceret et nobis: nam
et ille nouerat quia manebant. Hoc ergo
totũ ad hoc nobis valeat dilectissimi / vt
carnẽ xp̃i et sanguinẽ xp̃i nõ edamus tan-
tum in sacramento quod et multi mali: sꝫ
vsqꝫ ad spiritus participationẽ manduce-
mus ⁊ bibamus/vt in dñi coꝛpoꝛe tanquã
membꝛa maneamus/vt eius spiritu vege-
temur: et non scandalisemur etiam si mul-
ti modo nobiscum manducant et bibunt
temporaliter sacramenta: qui habebũt in
fine eterna toꝛmenta. Modo enim coꝛpus
christi mixtum est tanquam area: sed no-
uit dominus qui sunt eius. Si tu nosti qđ
trituras quia ibi est latens massa. nec con
sumit trituratio quod purgatura est ven-
tilatio. Certi sumus fratres / quia omnes
qui sumus in coꝛpoꝛe domini et manemꝰ
in illo: vt et ipse maneat in nobis: in hoc
seculo necesse habemus vsqꝫ in finem: in-
ter malos viuere: Nõ inter illos dico ma
los qui blasphemant xp̃m. Raro enĩ iã in
ueniunt̃ qui lingua blaphemant: sed mul
ti qui vita. Necesse est ergo vt ĩter illos vs
qꝫ in finẽ viuamus. Sed quid est quod ait
Qui manet in me ⁊ ego in illo? Quid ni-
si quod martyres audiebãt: qui ꝑseueraue
rit vsqꝫ in finẽ hic saluꝰ erit? Quomõ man
sit in illo sanctus laurentiꝰ: cuius hodie fe
stũ diem celebramus? Mansit vsqꝫ ad tẽp
tatõem: mansit vsqꝫ ad tyrannicã interro-
gatõem: mãsit vsqꝫ ad acerrimã cõminati
onẽ: mansit vsqꝫ ad ꝑemtõem. Parum ẽ:
vsqꝫ ad ĩmanẽ excrutiatõem mansit. Non
enĩ occisus est cito: sed cruciatus ẽ in igne
Diu viuere ꝑmissus ẽ: ĩmo nõdiu viuere ꝑ
missus est: sed tarde moꝛi cõpulsus ẽ. In
illa ergo lõga moꝛte in illis toꝛmẽtis que
bñ mãducauerat ⁊ bene biberat: tãqꝫ illa
esca saginatus ⁊ illo calice ebriatus toꝛm̃
ta non sensit. Ibi enĩ erãt qui dixit: spũs ẽ
qui viuificat. Caro enĩ ardebat: sed spiri-
tus aniam vegetabat. Non cessit: ⁊ in reg
num successit: Dixerat aũt illi sixtus mar-
tyr sanctus cuiꝰ diem quĩto ab hinc retro
die celebrauimus. Noli merere fili. Ep̃s
enĩ erat ille: iste diaconus. Noli merere in
quit: sequeris me post triduũ. Triduũ au
tem dixit mediũ inter diem passionis san
cti sixti. et diem hodiernũ passionis sãcti
laurẽtij: triduũ ẽ mediũ. O cõsolatio Nõ
ait: noli merere fili/desinet ꝑsecutio / ⁊ sal
uus eris: sed noli merere/quo ego p̃cedo
tu sequeris: nec cõsecutio tua differt̃: Tri
duũ mediũ erit: ⁊ mecũ eris. Accepit ora
culũ: vicit diabolũ: ꝑuenit ad triũphum.

Explicit tractatus .xxvij. Incipit tractatus .xxviij. De eo qđ ait. Et post hec ambulabat iesus ĩ galileã vsqꝫ ad id: nemo tñ palam loq̃bat̃ de eo ꝓpter metũ iudeorũ

In isto euange A
lij capitulo fratres dominꝰ no
ster iesus xp̃s ꝑm hoĩeꝫ se plu
rimũ ꝯmẽdauit fidei nr̃e Eteni semꝑ hoc
agit dictis ⁊ factis suis vt et deꝰ credat̃ ⁊
hõ. Deꝰ q̃ nos fecit: hõ qui nos quesiuit:
Deus cũ pr̃e semꝑ: homo nobiscũ ex tem
poꝛe. Nõ enĩ quereret quẽ fecerat. nisi ip
se qui fecerat fieri voluisset. Uerꝫ hoc me
mentote et de coꝛdibꝰ vr̃is nolite dimitte
re: sic esse xp̃m hoĩem factũ/vt nõ desiste-
ret deus eẽ. Manẽs deus accepit hoĩeꝫ: q̃
fecit hoĩem. Qñ ergo latuit vt hõ: nõ po-
tentiã ꝑdidisse putandꝰ ẽ: sꝫ exẽplũ ĩfirmi
tati p̃buisse Ille enĩ qñ voluit detẽtꝰ ẽ. qñ
voluit occisus est. Sed quõ futura erant

mēbra eius:id est:fideles eius qui nō haberēt illā potestatē quā habebat ipe deus nr̄:quod latebat:qd̄ se tanquā ne occideretur occultabat/hoc indicabat factura eē mēbra sua:in quibus vtiq̄ mēbris suis ipse erat Non enī xp̄s in capite ⁊ nō in corpe:sed xp̄s totus ī capite ⁊ in corpore. Quod ergo mēbra eius ipe:Qd̄ autē ipse nō ꝯtinuo mēbra ei⁹. Nā si non ipsi essent mēbra eius:nō diceret saulo/quid me ꝑsequeris. Non enī saulus ip̄m sed mēbra eius:id est:fideles eius in terra ꝑsequebat̄ Noluit tamen dicere sctōs meos /seruos meos/postremo honorabili⁹ frēs meos sz me:hoc est mēbra mea/quib⁹ ego sum caput. His p̄dictis.puto nos in hoc capitulo quod mō lectū est nō esse laboraturos Sepe enī significatū ē ī capite:qd̄ futurū erat in corpe

.ix

n.vij. Post hec inquit. Ambulabat iesus ī galileā Nō enī volebat in iudeā ambulare:q̄a querebāt eū iudei interficere. Hoc ē qd̄ dixi:infirmitati nostre p̄bebat exemplū Nō ipse ꝑdiderat potestatē:sed nostrā cōsolabat̄ fragilitatē. Futuꝝ enī erat vt dixi /vt aliquis fidelis eius absconderet se ne a ꝑsecutorib⁹ inueniret̄. Et ne illi ꝓ crimine obijceretur latibulum:precessit in capite: quod in membro confirmaret̄. Sic enī dictum est. Nolebat ambulare ī iudeā quia querebant eū iudei occidere :Quasi non possit xp̄s ⁊ ambulare inter iudeos ⁊ non occidi a iudeis. Hanc enī potētiā quādo voluit demōstrauit. Nā cū euz iam passurū tenere vellēt:ait illis. Quē queritis Responderūt:ih̄m. Et ille:Ego sum:non se occultās sed manifestās. Ad eā tn̄ manifestatōem illi nō substiterūt:sed recedētes retro ceciderūt. Et tamē quia pati venerat/surrexert̄ ⁊ tenuerūt: ad iudicē adduxerūt ⁊ occiderūt. Sz q̄d fecerūt? Qd̄ ait quedā scriptura:terra tradita ē ī man⁹ impij:caro data est in ptātem iudeis. Et hoc ꝓpterea vt q̄si saccul⁹ ꝯscinderet̄ vn̄ nr̄m p̄ciū manaret

b.ix

Erat aūt in ꝓxīo dies festus iudeoꝝ scenophegia: Quid sit scenophegia:scripturas q̄ legert̄ nouerūt. Faciebāt die festo tabernacula ad sil̄itudinē tabernaculoꝝ:in q̄b⁹ habitauerūt cū ex egipto educti ꝑegrinarent̄ in heremo. Iste erat dies festus ⁊ magna solēnitas. Celebrabāt hoc iudei velut reminiscētes beneficia dn̄i:q̄ occisuri erāt dn̄m

B

Hoc ergo die festo qꝛ plures erāt dies festi:Sic enim appellabat̄ apud iudeos dies fest⁹ vt non esset dies vn⁹ sed plures. Locuti sunt fratres eius ad dn̄m nr̄m Fratres ei⁹ sic accipite sicut nostis: Non enī nouū ē qd̄ auditis. Cōsanguinei v̄ginis marie frēs dn̄i dicebant̄. Erat enī consuetudinis scripturaꝝ/appellare frēs quoslibet ꝯsāguineos ⁊ cognatōis ꝓpinq̄s /et extra vsū nr̄m:nō q̄ more nos loq̄mur:nā q̄s dicat frēm auunculū ⁊ filium sororis? Scriptura tn̄ etiam hmōi cognatiōis frēs appellāt. Nā abraā ⁊ loth frēs sūt dicti:cū eēt abraam patru⁹ loth. Et laban ⁊ iacob frēs sūt dicti:cū eēt auuncul⁹ laban iacob Cū ergo auditis frēs dn̄i/marie cogitate ꝯsanguītatē: nō iteꝝ ꝑientis vllā ꝓpaginē. Sicut enī ī sepulchro vbi positū ē corpus dn̄i nec antea nec postea mortu⁹ iacuit:sic vter⁹ marie nec antea nec postea q̄cq̄ mortale ꝯcepit. Dixim⁹ frēs q̄ fuerīt: audiam⁹ q̄d dixerīt. Transi hinc ⁊ vade ī iudeā:vt ⁊ discipuli tui videāt opa tua q̄ tu facis. Opa dn̄i discipl̄os nō latebāt:sz istos latebāt Isti enī frēs:id est cōsanguinei xp̄m cōsanguineū habere potuerūt:credere aūt in eū ipsa ꝓpinquitate fastidierūt. Dictū est in euāgelio :nō enim hoc nos audem⁹ opinari /modo audistis:addunt et monent. Nemo enim in occulto q̄d facit:et querit ī palā eē. Si hec facis:manifestas temet ipsum mūdo. et cōtinuo Neqz enim fratres eius credebāt ī eum. Quare in eum non credebāt? Quia humanā gloriam requirebāt. Nam et quod eū videntur monere frēs: glorie ip̄ius cōsulunt/facis mirabilia: innotesce: id est: appare omnibus:vt laudari possis ab omnib⁹. Loq̄bat̄ caro carni:sed caro sine deo/carni cuz deo. Loquebat̄ em̄ prudētia carnis:v̄bo quod caro factū est et habitauit in nobis Quid adhec dn̄s? Dicit ergo eis iesus Temp⁹ meū nōdum venit: tēpus aūt vr̄m semper ē paratū. Quid est hoc? Nōdum venerat tēpus xp̄i ? Quare ergo xp̄s venerat:si tēpus eius nondū venerat Nonne audimus apl̄m dicentē? Cū autē venit plenitudo tp̄is:misit deus filiū suū. Si ergo in plenitudīe tp̄is missus est: qn̄ debuit missus ē:quādo oportuit venit

Text⁹ habz Dixert̄ autē ad enm frēs eius.

Joh.xix.

Al.q̄ppe: Al.ip̄e

E

Quid ergo est tempus meū nondū venit? Intelligite frēs quo animo illi loquebāt: q̄ q̄si fratrē suū monere videbāt Dabāt ei cōsilium consequēde glorie veluti secula riter ⁊ terreno affectu monentes /ne esset ignobilis et latitaret. Quod ergo ait dominus/tempus meum nonduz venit: illis respondit q̄ ei ꝓsiliū de gl̄ia dabant. Tps gl̄ie mee nōdū venit. Videte q̄ ꝓfunduz sit/de gl̄ia illi āmonebāt:sed ille voluit altitudinē hūilitate p̄cedere: ⁊ ad ip̄am celsitudinē p humilitatē viā sternere. Nā ⁊ illi discipuli vnīq̄ gl̄iam req̄rebāt qui volebāt sedere. vn⁹ ad dexterā ei⁹ ⁊ alter ad sinistrā. Attendebāt quo ⁊ non videbāt q̄ via dñs eos vt ordinate venirent ad patriā reuocauit ad vitā. Excelsa est enī patria:humilis via. Patria est vita x̄pi: via passio x̄pi. Qui recusat viā: q̄d querit patriā? Denīq̄ ⁊ illis hoc rūdit:querentib⁹ celsitudinē. Potestis bibere calicē quem ego bibitur⁹ sū? Ecce q̄ venit ad celsitudinē quā desideratis. Calicē q̄pe cōmemorabat hūilitatis atq̄ passionis: Ergo ⁊ hic tps meū nōdum venit/tps aūt vr̄m: id ē: mūdi gl̄ia semp est paratū:hoc ē tps de q̄ in ꝓphetia loq̄t x̄ps:id ē cor⁹ x̄pi Cū accepo tps ego:iusticiā iudicabo. Modo ei nō est tps iudicādi: sed iniquos tolerādi Ferat igit mō corp⁹ x̄pi:et toleret iniq̄tatē male viuentiū.habeat tū iusticiaz mō: añq̄ hēat iudiciū. Per iusticiā enī q̄enit ad iudiciū. Tolerantib⁹ q̄pe mēbris iniquitatē seculi hui⁹: q̄d scriptura sctā dicit in psalmo? Nō repellit de⁹ plebē suā Laborat quidē plebs ei⁹ inter indignos/int iniquos/iter blasphemātes .int murmurātes/detrahētes/insectātes:⁊ si liceat pimētes. Laborat quidē:sed non repellit dñs plebē suā ⁊ hereditatē suā nō derelinquet quo aduscq̄ iusticia que mō ē in sctis eius cōuertat in iudiciū :cū implebit q̄ eis dictū est. Sedebitis sup duodecī sedes iudicātes.xij.tribus israel. Habebat iusticiaz apl̄s:sed nōdum illud iudiciū de quo dicit. Nescitis quō āgelos iudicaturi sum⁹? Sit ḡmō tps iuste viuēdi : postea erit tps eos q̄ male vixer̄t iudicādi. Quousq̄ iusticia inq̄t q̄uertat in iudiciū. hoc erit tps iudicij de q̄ dñs dixit: tps meū nōdū vēit Erit tps gl̄ie.vt qui venit ī hūilitate: veniet in altitudine. Qui venit iudicād⁹: veniet iudicatur⁹. Qui venit occidi a mortuis: veniet iudicare de viuis et mortuis. Deus iquit psalm⁹ manifest⁹ veniet :de⁹ noster ⁊ nō silebit. Quid est manifest⁹ veniet? Quia venit occult⁹: tūc ñ silebit: Nā quādo venit occult⁹/sicut ouis ad īmolā dū ductus est: ⁊ sicut agnus corā tondēte se nō aput os suū. Veniet :⁊ non silebit Tacuit inquit: nūquid semp tacebo? Nō autē quid necessariū est eis qui habēt iusticiam: quod in illo ip̄o psalmo sequitur Quoadusq̄ iusticia conuertat in iudiciū Et qui hūt eā? Omēs qui recti sunt corde

Ps. xlix

D

Abarci. x

Queritis fortasse q̄ sint recti corde: Illos inuenim⁹ in scriptura rectos corde: q̄ mala seculi tolerāt ⁊ nō accusant deū. Videte frēs: Rara cā est ista quā loquor. Nescio quo enī mō quādo euenit homini aliquid mali/deū currit accusare: qui debet se. Quando boni aliquid agis/tē laudas Quādo mali aliquid pateris deū accusas Hoc est cor tortum non rectum . Ab ista distortione ⁊ prauitate si corrigaris: conuertitur ī cōtrariū quod faciebas. Antea enī quid faciebas? Laudabas te in bonis dei/accusabas deū in malis tuis . cōuerso corde ⁊ directo:laudabis deū in bonis suis.accusabis te in malis tuis. Isti sunt recto corde. Denīq̄ ille ñdū recto cui displicebat felicitas maloz ⁊ labor bonorū :ait correctus. Nā bon⁹ de⁹ israel rectis corde:mei aūt :quādo nō erā rect⁹ corde/pene cōmoti sūt pedes:paulomin⁹ effusi sūt gressus mei. Quare? Quia zelaui in peccatorib⁹:pacē peccatoz videns. Vidi inq̄t malos felices:et displicuit mihi de⁹. Hoc enī volebat/pacē peccatoz intuens:vt nō pmitteret de⁹ malos esse felices. Intelligat homo:nunquā hoc pmittit deus. Sed ideo malus felix putatur: quia quid sit felicitas ignorat. Sim⁹ ergo recti corde. Tēpus enī glorie nostre nondū venit. Dicitur amatorib⁹ hui⁹ seculi q̄les erant frēs domini/tempus vestr̄ semp adest paratū Tempus nostrum nondum venit. Audemus enim hoc dicere et nos quoniam corpus domini nr̄i sumus: q̄m mēbra eius sumus: q̄m caput nostr̄ gratant agnoscim⁹ Dicamus prorsus: quō propter nos ⁊ ipse hoc dignatus est dicere. Quādo nobis insultāt amatores hui⁹ secli: dicam⁹ eis. Tēpus vr̄m semp adest paratū: tps aut nr̄m

Ps. lxxiiij

Ps. xciij.

Ps. lxxij

nondū venit. Mobis enī dixit apl's. Mor tui enī estis: et vita vr̄a abscondita ē cum xp̄o in deo. Quādo veniet tps nr̄m? Cuz xp̄s inq̄t apparuerit vita vr̄a: tunc et vos apparebitis cū ipso in gl'ia. Quid deinde addit? **Nō pōt mūdus odisse uos.** Quid ē hoc: nisi nō pōt mūd⁹ odisse amatores suos testes falsos suos? Bona enim dicitis q̄ mala sunt: ⁊ mala que bona sunt **Me aūt odit q̄a testimoniū ego p̄ hibeo de illo: q̄a opera eius mala sunt Uos ascēdite ad diē festū hūc** Quid est hūc? Ubi gl'iam humanā queri tis. Quid ē hūc? Ubi extēdere vultis carnalia gaudia: nō etna cogitare. **Ego nō** cendā **ascēdo ad diē festū hūc: q̄a meum tempus nondum impletūm est:** In die festo hoc gl'iaz vos hūanā requiri tis: Deū vr̄o temp⁹: id est gl'ie mee nōdū venit. Ipse erit dies festus me⁹ nō dieb⁹ istis pcurrens ⁊ transiens: sed pmanens in etemū. Ipsa erit festiuitas/gaudiū sine fine: etnitas sine labore: serenitas sine nube **Hec cū dixisset: ipe mansit in gali** E **lea:** ¶ **Ut aūt ascēderūt frātres ei⁹ tūc et ipe ascēdit ad diē festū: non manifeste sed quasi i occulto.** Jō nō ad diē festū hunc: q̄a nō gl'iari tempaliter sed aliq̄d docere salubriter /corrigere homines/de die festo eterno āmonere/amorē ab ꝟ seculo aūtere ⁊ in deū ꝟuertere cupiebat. Quid ē āt q̄ q̄si latēter ascēdit ad diē festū? Non vacat ⁊ hoc ab intellectu Videt mihi frēs etiā hinc q̄ quasi latenter ascendit: aliq̄d significare voluisse. nā cōsequētia docebūt/sic eū ascēdisse medi ato die festo: id est mediatis illis diebus: vt etiā palā doceret. Sed quasi latēter dixit: ne se ostēderet homib⁹. Nō vacat q̄ latēter ascendit xp̄s ad diē festū: q̄a ipe latebat in illo die festo. Adhuc etiam ego q̄ dixi i latibulo ē. Manifestet ergo Tol lat velū ⁊ appareat q̄ erat secretū. Oia que dicta sunt antiquo p̄lo israel in multiplici scriptura sctē legis que agerent. sive in sacrificijs/sive in sacerdotijs / sive in diebus festis ⁊ omino in q̄buslibet reb⁹ quib⁹ deū colebāt: quecunq; illis dicta ⁊ p̄cepta sūt/vmbre fuerūt futuroz. Quoruz futuroz? Que implent in xp̄o. Unde dicit apl's. Quotq̄t enī pmissiones dei sūt: in illo etiā: id ē in xp̄o ipleté sūt. Deinde dicit in alio loco: Omia in figura cōtingebāt illis: scripta sunt aūt ppt̄ nos in quos fines seculoz deuenerūt. Dixit ⁊ alibi. Finis enī legis xp̄s est. Jtē alio loco. Nemo vos iudicet in cibo/aut in potu: aut in parte diei festi /aut neomenie /aut sabbatoz: qō ē vmbra futuroz. Si ergo oīa illa vmbra fuerūt futuroz: ⁊ scenophegia vmbra erat futuroz: Hic ergo dies fest⁹ q̄ramus cui⁹ futuri vmbra erat? Exposui q̄d erat scenophegia/ celebratio erat tabernaculorū ꝓpterea q̄ p̄s de egipto liberat⁹/tēdens p desertū ad terrā pmissionis /in tabernaculis habitauit. Quid sit animadūtamus ⁊ nos erum⁹ nos inquā qui mēbra xp̄i sumus. Si sum⁹ illo aūt dignāte sum⁹ nō nobis ꝓmerentib⁹. Attendamus ergo nos frēs Educti sumus de egipto/vbi diabolo tanq̄ pharaoni fuiebam⁹: vbi lutea opa in terrenis desideriis agebamus: ⁊ in eis multū laborauimus. Eteni nobis xp̄s quasi lateres faciētib⁹ clamauit. Uenite ad me omēs q̄ laboratis. Hinc educti per baptismū tāq̄ p mare rubz /iō rubz quia xp̄i sanguie p̄secratū: mortuis omīb⁹ inimicis nr̄is q̄ nos insectabant: id ē: deletis omīb⁹ pctis nr̄is in desertū traiecti sum⁹. Adō ergo añq̄ ad patriā pmissiōis: id est eternū regnū veniam⁹: in deserto in tabernaculis sum⁹. Qui ista agnoscūt: i tabnaculis sūt. Futuz enī erat: vt q̄dā hoc agnoscerēt. Ille enī ē i tabnaculis: qui se eē in mūdo intelligit pegrinū: Ille se intelligit pegrinātē: q̄ se videt patrie suspirantē Cū aūt corp⁹ xp̄i ē i tabnaculis: xp̄s ē i tabernaculis. Sz tūc nō euident / sz latent. Adhuc enī vmbra lucē obscurabat. Ueniente luce: vmbra remota ē. Xp̄s erat in occulto: i scenophegia xp̄s erat/sz latēs xp̄s Adō iā cū mānifesta sūt ista: agnoscim⁹ nos iter agē in heremo. Si enī agscim⁹: i heremo sum⁹ Quid ē i heremo? In defto: q̄re i defto? Quia i isto mūdo vbi sitiť in via inaquosa: Sed sitiam⁹ vt saturemur. Beati enī qui esuriūt et sitiunt iusticiā: quoniam ipi saturabunť. Et sitis nr̄a de petra impleť in heremo. Petra enī erat christ⁹: et v̄ga pcusa est: vt aūt manaret/bis pcussa est: q̄ duo ligna sūt crucis Omia g̃ hec que fiebāt in figura: manifestanť in nob. Et nō vacat q̄ de dño dictū est/ ascēdit ad diē festū: nō manifeste /sed tanquā in

ij. Cor. x.

occulto Figura enī erat ip̄m in occulto/qꝛ in ip̄o die festo xp̄s latebat: Quia ip̄e dies festꝰ/xp̄i mēbra pegrinatura significabat.

F Judei ergo querebāt eū die festo antequā ascēderet. Priores enī frēs ascēderunt/et nō tunc ascendit ille qñ illi putabāt ⁊ volebāt: vt etiā hoc impleret qđ ait/non ad hūc: id est: ad quē vultis/primū vel scđm diem Ascendit aūt postea vt euāgeliū loquit̄ mediante die festo: id est cū iā illiꝰ diei festi tot dies preterissent: quot remansissent. Ip̄am enī festiuitatez quantū intelligendū est: diebꝰ plurimis celebrabāt. Dicebant ergo: vbi est ille: Et murmur† multū de eo erat in turba. Unde murmur? De cōtentione. Que fuit cōtētio? Quidā enī dicebāt quia bonus est: alij aūt non sed seducit turbas. De omnibus seruis eius hoc đrmō: q̄cunqꝫ eminuerit in aliq̄ gr̄a spūali ꝓfectu. Alij dicūt qꝛ bonꝰ est: alij nō: sed seducit turbas. vñ hoc? Quia vita nr̄a abscōdita est cū xp̄o in deo. Ideo licet dicere hominibus per hiemē: mortua ē ista arbor: verbi gr̄a. Arbor fici/arbor piri et huiusmodi pomorū similis est aride: et q̄diu hiems est nō apparet. Estas ꝓbat: iudiciū ꝓbat. Estas nr̄a: reuelatio xp̄i ē. Deus manifeste veniet: deꝰ nr̄ et nō silebit. Ignis ante eū p̄ibit. Iste ignis: inflāmabit inimicos eius. Aridas arbores: ignis cōprehendet. Tunc enim aride apparebunt: quando eis dicetur: Esuriui: ⁊ nō dedistis mihi māducare In alia vero parte. hoc est in dextera: apparebit fecūditas fructuū dignitasqꝫ foliorꝝ. viriditas eternitas eis erit. Illis ergo tanquā aridis dicetur. ite in ignē eternū. Ecce enī securis ad radicē arborꝝ posita est. Oīs ergo arbor que nō facit fructū: excidet̄ ⁊ in ignē mittet̄. Dicāt ergo de te si ꝓficis in xp̄o/dicāt hoīes: seducit turbas. De ipso toto corpe xp̄i hoc đr. Cogita corpus xp̄i adhuc ī mūdo. cogita corpus xp̄i adhuc in area. vide quēadmodū blasphemet̄ a palea. Simul quidē triturant̄: sed palee ꝯterunt̄/frumētū purgat̄. Quod dictū ē ergo de dño/valet ad ꝯsolatōem: de quocunqꝫ hoc dictū fuerit xp̄iano. Nemo tñ palā loquebat̄ de illo: ꝓpter metū iudeorum Sꝫ q̄ nō loq̄bant̄ đ illo ꝓpter metū iudeorū? Qui dicebāt bonꝰ ē: nō q̄ dicebāt seducit turbas Qui dicebāt seducit turbas sonitꝰ eorꝝ apparebat tāq̄ aridorꝝ foliorū Seducit turbas clariꝰ sonabāt Bonus est pressius susurrabāt. Mō aūt frēs quāuis nondū venerit illa gl̄ia xp̄i que nos eternos factura ē: mō tamē ita crescit ecclesia eiꝰ ita eā dignatus ē ꝑ cūcta diffundere: vt iā susurret̄ seducit turbas: ⁊ clarius ꝑsonet bonus est

† Al. multus

Col. iij.

ps. xlix

Explicit tractatꝰ. xxviij Incipit tractatꝰ: xxix. De eo vbi ait. Jā āt die festo mediāte ascēdit iesus in templum ⁊ docebat: vsq̄ id quod ait Qui misit illū hic verax ē ⁊ iniusticia ī illo nō est

Quod sequit̄ A de euāgelio et hodie lectū est ꝯsequent̄ ⁊ nos videamꝰ: ⁊ qđ dñs donauerit hinc dicamꝰ. Hesterno die hucusqꝫ lectū erat/qꝛ licet nō vidissēt dominū ih̄m ī tēplo ꝑ diē festū/loq̄bāt̄ tñ de illo: Et alij dicebāt bonꝰ ē/alij aūt nō/sꝫ seducit turbas. Dictū enī hoc ē ad eorꝝ solatiū: q̄ postea p̄dicantes v̄bū dei: futuri erāt vt seductores ⁊ v̄aces. Si enī seducere decipe ē: nec xp̄s seductor nec apl̄i eiꝰ: nec q̄squā seductor debet eē xp̄ianꝰ. Si aūt seducere aliūde aliquē ad aliud persuadēdo ducere ē: querēdū ē vñ et quo? Si a malo ad bonū: bonꝰ seductor ē. Si a bono ad malū: malꝰ seductor ē. In hac ergo ꝑte quo seducunt̄ hoīes đ malo ad bonū: vtinā oēs seductores ⁊ vocemur et simus† Ascendit ergo postea dñs ad diē festū: mediāte die festo ⁊ docebat: ⁊ mirabantur iudei dicentes Quō hic lr̄as scit cū nō didicerit? Ille q̄ latebat docebat: et palā loq̄bat̄/et nō tenebat̄. Illđ enī vt lateret erat cā exēpli: hoc ptātis. Sꝫ cū doceret: mirabāt̄ iudei. Oēs quidē quantū arbtror mirabantur: sed nō oēs ꝯuertebant̄. Et vñ āmiratio? Quia multi nouerāt vbi natꝰ: quēadmodū fuerit educatus. Nunquā eū viderant litteras discentē. Audiebāt aūt de lege disputantē/legis testimonia ꝓferentē. q̄ nemo possit ꝓferre nisi legisset: nemo legeret nisi lr̄as didicisset: Et ido mirabant̄ Eorꝝ aūt āmiratio: mgr̄o facta ē insinuande altius veritatis occasio. Ex eorū q̄ꝑpe āmiratione et verbis/dixit dñs ꝓfunduꝫ aliquid: ⁊ diligentius inspici ⁊ discuti dig

† hec est ... textꝰ: q̄ ... v̄ba sit m... ta: vt im... ope sepi...

num. Propter quod intentā facio caritatem vr̄am: non solū ad audiendū pro vobis sed etiā ad orandū ꝓ nobis: Quid ergo dn̄s respōdit eis āmirantibus quō sciret litteras quas nō didicerat? **Mea inq̄t doctrina non est mea: sed eius q̄ misit me.** Hec est enī ꝓfunditas p̄ma Videtur enī paucis verbis: quasi contraria locutus. Nō enī ait: ista doctrina non est mea: sed mea doctrina non est mea. Si non tua: quō tua? Si tua: quomō nō tua? Tu enī dicis vtrūq̄: ⁊ mea doctrina: ⁊ nō mea: Nam si dixisset/ista doctrina non est mea: nulla esset questio. Nunc vero frēs primitus intēdite questionē: et sic ordine expectate solutōem: Nam qui non videt questionē que ꝓponit̄: quomō intelligit quod exponit̄? Hoc est ergo in questione quod ait: mea non mea. Hoc videt̄ eē cōtrariū/quō mea: quomō nō mea. Si ergo intueamur diligēter quod ipse in exordio dicit sāctus euāgelista. In principio erat verbum/et verbū erat apud deum ⁊ deus erat verbum: inde pendet hui⁹ solutio q̄stionis. Que est doctrina patris/nisi verbū patris? Ip̄e ergo xp̄s doctrina patris: Si verbū patris: Sed quia verbū nō pōt esse nullius sed alicui⁹: ⁊ suam doctrinam dixit seip̄m. ⁊ non suā: quia patris est verbum. Quid enī tam tuū q̄ tu? Et quid tā nō tuū q̄ tu? Si alicuius est quod es: verbū ergo ⁊ de⁹ est: ⁊ doctrine stabilis verbum est. non sonabilis ꝑ sillabas ⁊ volatilis: sed manētis cū pr̄e. Ad quā conuertamur manentē: sonis transeuntib⁹ āmoniti. Nō enī nos ita ammonet ꝙ trāsit: vt ad trāsitoria nos vocet Ita āmonemur: vt diligam⁹ deū. Totū hoc qd̄ dixi sillabe fuerūt/ ꝑcussum aerē verberauerūt: vt ad sēsum vr̄aꝝ auriū ꝑuenirent. Sonando trāsierunt/nō tn̄ illud qd̄ vos āmonuit transire debet: quia ille quē vos diligere āmonui non transit. Et cum transeuntib⁹ sillabis admoniti /conuersi ad eū fueritis: nec vos transibitis/sed cum manēte manebitis. Hoc est magnū in doctrina /altū ⁊ et̄num qd̄ manet: quod vocat omnia q̄ temporaliter transeunt. quādo bene significāt nec mendaciter ꝓferunt̄. Omīa quippe signa que ꝓferim⁹: sonis aliquid significāt quod non est sonus: Non enī due breues sillabe deus est: ⁊ duas breues sillabas colimus. et duas breues sillabas adoram⁹: ⁊ ad duas breues sillabas ꝑuenire desideramus: que pene ante desinūt sonare q̄ ceperunt: nec in eis scd̄e locus est nisi prima transierit. Manet ergo aliquid magnū qd̄ dicit̄ deus: quāuis non maneat sonus cuꝫ dicit̄ deus. Sic intendite doctrinam xp̄i: ⁊ ꝑuenietis aduerbū dei. Cum aūt ꝑueneritis ad verbum dei: intēdite deus erat verbum: et videbitis verū dictum eē/mea doctrina. Intendite etiam cui⁹ est verbū: et videbitis recte dictū eē /nō est mea. Breuiter ergo dico caritati vestre. Hoc videt̄ mihi dixisse dominus iesus xp̄s: mea doctrina non est mea: ac si diceret: Ego nō sū a meipso. Quāuis enī filiū patri dicam⁹ et credamus equalem: nec vllā in eis eē nature vel substantie distantiā/ nec inter generantē atqꝫ generatum aliquod interfuisse tempis interuallū: tamen hoc seruato et custodito ista diximus: quod ille pater est/ille filius. Pater aūt nō est/si non habeat filiū: et filius nō est si non habeat pr̄em. Sꝫ tn̄ fili⁹ d̄s de pr̄e: pr̄ aūt d̄s sꝫ nō de filio: Pr̄ filij/nō de⁹ de filio: Ille autē fili⁹ pr̄is ⁊ de⁹ de pr̄e. Dn̄s enī xp̄s: d̄r lumen ex lumīe. Lumē ergo qd̄ nō ex lumīe et lumē equale qd̄ ex lumine: simul vnum lumē nō duo lumīa. Si intelleximus/deo gr̄as. Si quis aūt paꝝ intellexit: fecit hō quousqꝫ potuit. cetera videat vn̄ speret: Forinsec⁹ vt oparij possum⁹ plātare et rigare: sed dei est incrementum dare. Mea inq̄t doctrina nō est mea: sed eius qui misit me. Audiat cōsiliū: qui dicit nōdum intellexi. Magna q̄ppe res ⁊ ꝓfunda cū fuisset dicta: vidit vtiqꝫ ipse dn̄s xp̄s /hoc tā ꝓfundū nō oēs intellucturos: et in consequēti dedit ꝯsiliū. Intelligere vis: Crede De⁹ enī ꝑ ꝓphetā dixit: nisi credideritis n̄ intelligetis Ad hoc ꝑtinet: qd̄ etiā h̄ dn̄s secutus adiunxit: **Si q̄s voluerit vo voluntatē ei⁹ facere cognoscet de doctrina: vtrū ex deo sit: an ego a me ipso loquar.** Quid ē h̄. Si q̄s voluerit volūtatē ei⁹ facē? Sꝫ ego dixerā si q̄s crediderit et h̄ ꝯsiliū dederā: si nō īellexisti inquā/crede. Intellect⁹ enī merces est fidi. Ergo noli q̄rere ītelligere vt credas: sed crede vt intelligas: quomō nisi credideritis non intelligetis. Cum ergo ad possibilitatē intelligendi consilium dederim

Esaie. vij C

obedientiã credendi / ⁊ dixerim dñm ihm xp̃m hec ip̃m adiunxisse in cõsequẽti sententia: inenimus eũ dixisse: Si quis voluerit voluntatẽ eius facere. cognoscet de doctrina eius. Quid est cognoscet? Hoc est intelliget. Quid est autẽ: siq̃s voluerit volũtatem eius facere? Hoc est credere. Sz quia cognoscet: hoc intelliget omẽs intelligũt. Quia v̄o qd̄ ait: Si q̃s voluerit volũtatẽ eius facere: h̄ ꝑtinet ad credere: vt diligentius intelligat̃/opus est nobis ip̃o dño nr̃o expositore: vt indicet nobis vtꝝ reuera ad credere ꝑtineat facere voluntatẽ patris ei⁹ Qui nesciat hoc eẽ facere voluntatem dei operari opus eius: id est qd̄ illi placet? Ipse aũt dñs apte alio loco dicit. Hoc est opus dei: vt credatis in eum quẽ ille misit. Sed si creditis in eũ / credi ditis ei. Non autem cõtinuo qui credit ei: credit in eum. Nã et demones credebant ei: et non credebant in eum. Rursus etiaz de apl'is ipsius possumus dicere Credim⁹ paulo: sed nõ credimus in paulũ. Credim⁹ petro: sed non credimus in petꝝ. Credenti enĩ in eũ qui iustificat impiũ: deputat̃ fides ei⁹ ad iusticiã. Quid ẽ ḡ credere in eũ? Credẽdo amare/credendo diligere: credendo in euz ire/et ei⁹ mẽbris incorporari. Ipsa est ergo fides: quã de nobis exigit deus: Et non inuenit quod exigat: nisi donauerit qd̄ inueniat. Que fides nisi quã definiuit alio loco apostolus plenissime dicens? Neq̃ circumcisio aliquid valet. neq̃ preputiũ: sed fides que ꝑ dilectionẽ operatur. Nõ qualiscũq̃ fides sed fides que ꝑ dilectionẽ operat̃. Hec in te sit: ⁊ ĩtelliges d̄ doctrina d̄i. Quid enĩ intelliges? Quia doctrina ista nõ est mea: sed eius qui misit me: id est: intelliges q̃a christus filius dei qui est doctrina patris non est ex seipso: sed filius est patris. Sabellianam heresim sentẽtia ista dissoluit Sabelliani enim dicere ausi sunt ipsum esse filium qui est ⁊ pater: Duo esse nomina sed vnam rem. Si duo essent nomĩa ⁊ res vna: non diceretur: mea doctrina non est mea. Vtiq̃ si tua doctrina non est tua'o domine: cuius est: nisi alius sit cuius sit? Quod dixisti/ sabelliani non intelligunt. Non enim trinitatem viderũt: sed sui cordis errorem secuti sunt. Nos cultores trinitatis ⁊ vnitatis: patris ⁊ filij et spiritussancti et vnius dei: intelligamus de doctrina christi quomodo nõ est eius: ⁊ ideo dixit se nõ a seipso loq̃/quoniã christ⁹ patris est filius: et pater christi est pater: ⁊ filius de deo patre deus est: pater aũt de⁹ non de filio deo: deus ẽ **Qui a semet ipso loquitur: gloriã ꝓpriã querit** Hoc erit ille qui vocatur antichristus: extollens se: sicut apostolus ait: supra omne quod dicit̃ deus: ⁊ quod colitur Ipsũ q̃ppe annuntiãs dñs gloriã suã quesiturũ nõ gl'iam patris: ait ad iudeos. Ego veni in nomine patris mei ⁊ nõ suscepistis me: alius veniet in nomine suo ⁊ hũc suscipietis. Significauit eos antixp̃m suscepturos q̃ gloriam nominis sui quesiturus est: Inflatus non solidus: ⁊ ido non stabilis sz vtiq̃ ruin sus Dominus aũt noster iesus christus magnũ exemplũ nobis prebuit humilitatis. Nempe equalis est patri: nempe in prĩcipio erat verbũ: ⁊ verbũ erat apud deũ ⁊ deus erat verbũ: Nempe ipse dixit et verissime dixit. Tanto tempe vubiscuz sũ et ñ cognouistis me? Philippe: q̃ videt me videt ⁊ pr̃ez. Nẽpe ip̃e dixit / ⁊ verissime dixit: ego et pater vnum sumus. Si ergo ille cum patre vnum: equalis patri deus de deo: deus apud deũ/coeternus/immortalis/pariter incõmutabilis/pariter sine tempe/pariter creator ⁊ dispositor tẽporũ: tamẽ quia venit in tempe ⁊ formã serui accepit ⁊ habitu est inuentus vt homo/querit gl'iam patris non suam: Quid tu homo facere debes: Qui quãdo aliq̃d boni facis gl'iam tuã queris: quando autem aliquid mali facis/deo calumniã meditaris? Intẽde tibi: creatura es: agnosce creatorem. Seruus es: ne contempnas dominũ. Adoptatus es: sed non meritis tuis. Quere eius gloriam a quo habes hanc gratiam Homo assũptus: cuius gloriam quesiuit? Eius cui⁹ ẽ vnicus nat⁹ **Qui aũt querit gloriã eius q̃ misit illũ hic verax est: ⁊ iniusticia ĩ illo nõ ẽ** In antichristo aũt iniusticia est ⁊ verax nõ ẽ: q̃r gl'iam suã quesitur⁹ est nõ eius a quo missus ẽ: Nõ enĩ ẽ missus: sed venire permissus. Omẽs ergo ꝑtinentes ad corpus xp̃i: ne inducamur ĩ laqueos antixp̃i nõ queramus gl'iam nr̃am: Sed si ille q̃siuit gl'iam eius qui eũ misit: quãto magis nos eius qui nos fecit?

Joh. vj. iij. sent. dis. xxiij. c. Alid est.

Ro. iiij.

Gal. v.

Explicit tractatus. xxix. Incipit tractatus. xxx. Ab eo ꝙ ait: Nonne moyses dedit vobis legem ⁊ nemo ex vobis facit legez? Quid me queritis interficere. vsq̃ ad id qd̃ ait. Nolite iudicare scd̃m faciẽ sed iustum iudiciũ iudicate.

A Euãgelii sancti lectionẽ de qua pridẽ charitati vestre locuti sum⁹: ista que modo lecta ẽ hodierna ꝯsequitur. Dñm loquentẽ audiebãt: ⁊ discipuli ⁊ iudei. Ueritatẽ loquentẽ audiebant: ⁊ veraces ⁊ mẽdaces. Charitatez loquentem audiebãt. ⁊ amici ⁊ inimici. Bonum loquentẽ audiebãt: ⁊ boni ⁊ mali. Illi audiebant: sed ille discernebat. Et q̃b⁹ sermo ꝓdesset ⁊ ꝓfuturus esset: videbat ⁊ p̃uidebat. In illis enĩ qui tunc erant videbat: in nobis qui futuri eramus p̃uidebat Nos itaq̃ sic audiam⁹ euangeliũ: quasi p̃sentem dñm. Nec dicamus o illi felices q̃ eum videre potuerũt: quia multi in eis q̃ viderũt ⁊ occiderũt. multi autẽ in nobis qui non viderũt ⁊ crediderũt. Qd̃ enĩ preciosum sonabat de ore dñi: ⁊ ꝓpt̃ nos scriptum est ⁊ nobis seruatum est: ⁊ ꝓpt̃ nos recitatur: ⁊ ꝓpter posteros recitabit̃: ⁊ donec seculũ finiatur. Sursuz est dñs: sed etiam hic est veritas dñs. Corpus enĩ dñi in quo resurrexit: vno loco esse potest: Ueritas eius vbiq̃ diffusa est. Dñm ergo audiamus: ⁊ qd̃ ipse donauerit de verbis ei⁹ ⁊ nos dicam⁹. Nõne moyses inquit: dedit vobis legez? Et nemo ex vobis facit legem. Quid me queritis interficere? Ideo enĩ queritis interficere. quia nemo ex vobis facit legem. Naz si legem faceretis: in ipsis litteris christũ cognosceretis: ⁊ p̃ntem non occideretis. Et illi rñderũt. Rñdit enim turba. † Respondit q̃si turba non ꝑtnentia ad ordinẽ. sed ad ꝑ turbationẽ. Deniq̃ turba turbata: videte quid rñderit? Demoniũ habes: quis te querit † occidere? Quasi non peius fuit dicere / d̃moniũ habes: q̃ eum occidere. Ei quippe dictum est ꝙ demoniũ haberet: qui demones expellebat. Quid possit aliud dicere turba turbulẽta Quid possit aliud olere cenũ cõmotum. Turba turbata ẽ: Unde? A ṽitate. Turbam lippitudinis: turbauit claritas lucis. Oculi enĩ nõ habẽtes sanitatẽ: nõ possunt ferre lumĩs claritatẽ. Dñs autez nõ plane turbatur: sed in sua veritate trãquillus / nõ reddidit malũ ꝓ malo: nec maledictũ pro maledicto. Quibus si diceret: demonium habetis vos. verũ vtiq̃ diceret. Nõ enim talia illi veritati dicerẽt: nisi eos falsitas diaboli irritaret. ¶ Quid ergo rñdit? audiamus tranquille: ⁊ tranquillũ bibamus B

Unũ opus feci: ⁊ omnes miramini

Tanq̃ dicens. Quid si oĩa opa mea videritis? Ipsius enĩ opa erant que in mundo videbãt: ⁊ ipsuz qui fecit oĩa nõ videbant Fecit vnam rem ⁊ turbati sunt: quia saluum fecit hominem sabbato. Quasi ṽo si q̃sq̃ egrotus sabbato sinceraret: alius illũ sanũ fecisset q̃ ille q̃ eos scãdalizauit. qr vnũ hoĩem saluũ fecit sabbato. Quis enĩ alius alios saluos fecit q̃ ipsa salus: q̃ illã salutem quam dedit huic hoĩ dat ⁊ iumẽris? Sal⁹ enĩ corpalis erat Salus carnis ⁊ reparatur ⁊ moritur. Et cũ repatur / mors differtur non aufertur. Tamen frẽs etiam ipsa salus a dño est: ꝑ quẽlibet det̃. Quocunq̃ curãte ⁊ mĩstrãte imptiat̃: ab illo datur a quo est oĩs salus. Cui dicit̃ in psalmo. Hoĩes ⁊ iumẽta saluos facies dñe: sicut multiplicasti mĩam tuam deus. Quia enĩ deus est / multiplicat mĩaz suam: ꝑuenit etiam ad salutem carnis humane: ꝑuenit etiam ad salutẽ mutoꝝ aĩaliũ. Sed q̃ dat salutẽ carnis hoĩbus iumentisq̃ cõmunez: nunq̃d nulla salus ẽ quã seruat hominibus? Est certe alia que nõ solũ cõmunis est hoĩbus ⁊ iumentis: sed nec ipsis hoĩb⁹ cõmunis est bonis ⁊ malis. Deniq̃ cũ ibi de ista salute dixisset quã cõmunit̃ accipiunt peccora ⁊ hoĩes: ꝓpter illam salutem quã sperare debent homines / secutus adiunxit. Filij autem hominũ sub tegimine alarum tuarum sperabũt. Inebriabuntur ab vbertate domus tue: ⁊ torrente voluptatis tue potabis eos. Quõ apud te est fons vite: ⁊ in lumine tuo videbim⁹ lumẽ Hec est salus que ad bonos pertinet q̃s appellauit filios hominũ: cum supra dixisset: homines ⁊ iumenta saluos facies dñe. Quid enim? illi homines non erãt filij hominũ: vt cum dixisset homines: sequeret̃

ps. xxxv.

Al. ⁊ dixit i.

Al. interficere.

et diceret: filij autem hominū in tegmine alarum tuarum sperabunt? Quasi aliu ℭ erant homies: ⁊ aliud filij hominū. ℜō tamen arbitror sine aliqua significatione distinctionis hoc dixisse spiritūsanctum. Homines ad primū adaz: filij hominū ad christum. Forte enim homines pertinent ad primū hominem: filij autem hominum pertinent ad filium hominis. Unum opus feci: ⁊ omnes miramini: ⁊ continuo iungit **Propterea moyses dedit vobis circumcisionez.** Bene factum est vt ac ceperetis circūcisionem a moyse: **non qa ex moyse est sed ex patribus.** Abraam quippe primus accepit circūcisionez a † Al. hoiem. dño: ⁊ **in sabbato circūciditis.** † Conuincit vos a moyses. In lege accepistis: vt circumcidatis octauo die. Accepistis i lege: vt vacetis septimo die. Si octauꝰ dies illius q ui natus est occurrerit ad ⁊iem septimū: quid facietis? Macabitis vt seruetis sabbatum: an circūcidetis vt impleatis sacramentum diei octaui. Sed noui inqt quid facitis. Circumciditis hominē. Quare? Quia circumcisio pertinet ad aliquod signaculum salutis: ⁊ non debent homines sabbato vacare a salute. ergo nec mihi iracimini: qui saluum feci totum hominem sabbato. **Si circumcisionē inquit accipit homo in sabbato vt non solua-** † hic p̄mittitur tex. mihi indignamini: vsq; in sabbato **tur lex moysi.** † aliquid enim p moysen in illa constitutiōe circūcisionis: saluberiter institutum est: mihi operanti salutem in sabbato quare indignamini? Forte enim illa circumcisio ipsum dñm significabat: cui isti curanti ⁊ sananti indignabant. Jussa est enim adhiberi octauo die circumcisio. Et quid est circūcisio: nisi carnis expoliatio? Significat ergo ista circūcisio expoliationē a corde cupiditatū carnalium. Non ergo sine causa data est: ⁊ in eo membro iussa fieri quoniam per illud membrum procreatur creatura mortaliū: et per vnū hominē mors: sicut per vnum hominē resurrectio mortuoꝝ: ⁊ per vnum hominē peccatum intrauit in mundū: ⁊ p peccatum mors. Ideo quisq; cum preputio nascitur: quia omnis homo cum vicio ppagnis nascitur: ⁊ non mundat deus siue a vitio cum quo nascimur: siue a vicijs que male viuendo addimus: nisi per cultellum petrinū. id est. dñm iesum christum Petra enim erat christus. Cultellis enim petrinis circūcidebant: ⁊ petre noie christum figurabant: ⁊ presentez non agnoscebant: sed insuper eum occidere cupiebant Quare autez octauo die: nisi quia post septimū sabbati dñs die dñico resurrexit? Ergo resurrectio christi que facta est tertio quidem die passionis sed octauo die i diebus hebdomadis: ipsa nos circūcidit. Audi circūcisos vera petra: apostolo admonente. Que sursum sunt querite: non q̄ Colloſ. super terram. Circūcisis loquitur. Resurrexit christus: abstulit vobis desideria carnalia: abstulit ꝓcupiscentias malas: abstulit supfluū cum q̄ nati eratis: ⁊ multo peiꝰ q̄ male viuēdo addideratis Circūcisi per petram: quare adhuc sapitis terram? Et ad extremū quia legem dedit moyses et circūciditis hominem sabbato: intelligite hoc significari opus bonū qō ego feci totum hominē saluū sabbato: quia ⁊ curatꝰ est vt sanꝰ esset in corpore: ⁊ credidit vt sanus esset in anima. **Nolite iudicare** † p **sonaliter: sz rectū iudiciū iudicate.** † Al. fm iudicū iudicate. Quid ē hoc? Modo q̄ per legem moysi circūciditis sabbato: non iracimini moysi: ⁊ quia ego die sabbati saluū feci hominem iracimini mihi. Personalit iudicatis: veritatem attendite. Ego ñ me prefero moysi ait dñs: qui erat ⁊ ipsius moysi dñs. Sic attendite quomodo homines nos duos tanq̄ ambos homines. Judicate inter nos sed verum iudicium iudicate. Nolite me honorare: ⁊ honoratū illum damnare: sed illo intellecto/me honorate. Hoc enim eis alio loco dixit. si crederetis moysi: crederetis vtiq; ⁊ mihi. De me enim ille scripsit Sed hoc loco noluit dicere: tāq̄ se ⁊ moyse ante illos constituit. Propter legem moysi circūciditis quando etiam sabbatū occurrerit: ⁊ ego sanitatū faciendarū beneficientiā non vultis vt exhibeam p sabbatum? Quia dñs circūcisionis ⁊ dñs sabbati: salutis ē auctor. Et seruilia opera p bibiti estis facere sabbato: si vere intelligatis seruilia opera/non peccatis. Qui ei facit peccatum: seruus est peccati. Munquid seruile opus est hominē sanare sabbato? Manducatis ⁊ bibitis: vt aliquid dicam ex admonitione dñi nostri iesu christi et ex verbis eius. Utiq; quare manducatis ⁊ bibitis in sabbato: nisi quia pertinet

ad salutem qd facitis? Per hoc ostenditis opera salutis/non esse vllo modo die sabbati omittenda. Ergo nolite personalit iudicare: sed rectũ iudiciũ iudicate. Attendite me quõ hominem: attendite moysen quomodo hominem. Si fm veritatem iudicetis: neq; moysen neq; me ꝯdẽnabitis. Et veritate cognita/me cognoscetis: quia ego sum veritas. Hoc vitiũ fratres qd dñs notauit hoc loco: euadere i hoc secl'o magni laboris est: non personalit iudicare sz rectum iudicium retinere. Ammonuit quidem dñs iudeos: sed monuit ⁊ nos. Illos conuincit ⁊ nos instruxit. Illos redarguit: nos exacuit. Non putemus hoc nobis non ideo dictum: quia tunc ibi non fuimus. Scriptum est/legit/cum recitaretur audiuimus. Sed tanq; iudeis dictum audiuimus. Non nos ponamus post nos: et quasi intueamur iniquos reprehensos: et ipsi nos faciamus qd in nobis veritas ipsa reprehendat. Judei quidem personaliter iudicabant. Sed ideo non pertinẽt ad nouũ testamentũ: ideo non habent in christo regnum celorum: ideo nõ iungunt sanctorum societati angelorum. Terrena q̃rebant a dño. Terra enim ꝓmissionis/victoria ab inimicis/fecũditas pariendi/multiplicatio filiorũ/abundantia fructuum: q̃ illis omnia a deo quidem v̄o ⁊ bono/tam̃ vt carnalibus promissa sunt. Omnia hec fecerat illis vetus testamentũ. Quid ẽ vetus testamentuz? Quasi hereditas ꝑtinẽs ad hominẽ veterem. Nos innouati sumus homo nouus facti sum⁹: quia ⁊ ille homo nouus venit. Quid tam nouũ q̃ nasci de virgine? Quia ergo non erat qd in illo innouaret preceptuz: quia nullum habebat peccatum: nouus partus est datus. In illo partus nouus: in nobis homo nouus. Quid est homo nouus? A vetustate innouatus: Ad quam rem innouatus? Ad desideranda celestia: ad concupiscẽda sempiterna: ad patriam que sursum est/que hostem non timet desiderandã: Ubi nõ perdimus amicum: non timemus inimicum. vbi viuemus cum bono affectu sine defectu: vbi nemo nascitur quia nemo morit: vbi nemo iam proficit ⁊ nemo deficit: vbi non esuritur ⁊ non sititur: sed sacietas est imortalitas ⁊ cibus veritas. Hec habẽtes promissa ⁊ ad nouũ testamentum pertinẽtes ⁊ noue hereditatis facti heredes ⁊ ipsius dñi coheredes: aliam spem valde habemus. Non personaliter iudicemus: sed rectum iudicium teneamus. Quis est qui ñ iudicat personaliter? qui diligit equaliter Dilectio equalis: facit non acceptari personas. Nam cum homines diuerso modo pro suis gradibus honoramus: tunc timẽdum est ne personas accipiamus. Sed qñ inter duos iudicamus: ⁊ aliquando inter necessarios. Fit nonnunq; iudicium inter patrem ⁊ filium. Queritur pater de malo filio: aut queritur fili⁹ de duro patre. Seruam⁹ honorificẽtiã que debet patri a filio que deficit a filio. Non equamus filiũ patri in honore: sed preponimus si bonam causam habet. Filiũ equamus patri in veritate: ⁊ sic tribuimus honorem debitum: vt ñ perdat equalitas meritũ. Ita verbis dñi proficimus: et vt proficiamus: gratia illius adiuuamur.

ij.q.vij q̃rit. Ecc.xlj.

Explicit tractatus tricesimus: Incipit tractatus tricesimus primus Ab eo qd ait: Dicebãt ergo quidã ex hierosolymis: Nõne hic est quẽ querebant iudei interficere: et ecce palam loquitur et nihil ei dicunt: vsqz ad id quod ait: Queritis me et non inuenietis: et vbi sum ego vos non potestis venire:

A

Meminit charitas vestra ꝑstinis sermonib⁹ et lectum esse in euangelio et a nobis vt potumius disputatum: qd dñs iesus ideo velut occulte ascẽdit ad diem festuz non quia timebat ne teneretur: sed vt significaret etiam in ipso die festo qui celebrabat a iudeis/se occultari: ⁊ suum esse mysterium. Hodierna ergo lectione apparuit potestas que putabatur timiditas. Loquebatur enim palam i die festo: ita vt mirarentur turbe ⁊ dicerẽt quod audiuimus cum lectio legeretur. Nonne hic est quem querebant interficere: Et ecce palam loquitur: nihil illi dicunt: Nunquid vere co

† Snia text⁹ ponit verbis paꝝ mutatis

gnouerunt principes quia hic est christus: Qui nouerāt qua seuitia que rebatur: mirabantur qua potentia non tenebatur. Deinde non plene intelligentes illius potentiam/putauerunt principū eē scientiam: quod ipsi cognouerāt eundem esse christum. Ideo pepercerunt ei: quem tantopere occidendum quesierunt. Deinde illi ipsi apud seipsos qui dixerant: nunquid cognouerunt principes quia hic est christus: fecerūt questionem: qua eis videreť q nō ipse eēt christ⁹. Adiungētes ei dixerunt. **Sed istum nouimus vnde sit: christus autem cum venerit nemo scit vnde sit:** Nō enī inanis opinio nata ē. Si ꝓsideremus scripturas inuenimus fratres: quō sancte scripture dixerint de christo: qm̄ nazareus vocabiť Ergo predixerunt vnde sit. Rursus si locum natiuitatis eius queramus/tanc̄ inde sit vbi natus est: nec hoc latebat iudeos propter scripturas que ista predixerant. Maz cum eum visa stella magi quererent adorare: venerunt ad herodem z dixerunt q̄d quererent z quid vellent. Ille autem conuocatis eis qui legem sciebant: quesiuit ab eis vbi christus nasceretur. Illi dixerūt In bethleem iude. Et testimoniū etiaz ꝓ phēticum protulerunt. Si ergo prophete predixerant z locum vnde erat origo carnis eius: locum vbi eum peperit mater eius: vnde nata est ista opinio apud iudeos quā modo audiuimus/christus cum venerit nemo scit vnde sit: nisi quia vtrunc̄ ꝓdicauerāt z prenūciauerāt scꝑture. Scōm hominem predixerūt scripture vnde essz: fm deum latebat impios z querebat pios Ad hoc enim z isti dixerunt/ christus cum venerit nemo scit vnde sit: quia hanc illis opinionem generauerat q̄ per esaiam dictum est. Generationem autem eius q̄s enarrabit? Deinc̄ z ipe dominꝰ ad vtrūc̄ respondit: z quia nouerant eum vnde essz et quia non nouerant: vt attestetur ꝓphetie sancte que de illo ante predicta est/et fm humanitatez infirmitatis: z fm diuinitatem maiestatis: Audite ergo verbū domini fratres: Videte quemadmodū confirmauit eis q̄ dixerunt: christus cum venerit nemo scit vnde sit **Clamabat ergo docens in templo ieſus.** Et me

Matth. ij.

Matth. ij.

B

scitis z vnde sim scitis: z a meipso non veni sed est verus qui me misit quem vos nescitis. Hoc est dicere et me scitis: z me nescitis. Hoc est dicere: et vnde sim scitis: z vnde sim nescitis. Vnde sim scitis/ iesus a nazareth: cuius etiaz parentes nostis. Solus enim in hac causa latebat virginis partus: cui tamen testis erat maritus. Ipse enim hoc poterat fideliter indicare: qui possit maritaliter z zelare. Hoc ergo excepto virginis partu: totū nouerant in iesu q̄ ad hominem pertinet Facies ipsius nota erat: patria ipsius nota erat: genus ipsius notum erat: vbi natꝰ est sciebatur. Recte ergo dixit z me nostis et vnde sim scitis fm carnem z effigiē hominis quam gerebat. Scōm autem diuinitatem z a meipso non veni: sed verus est q̄ me misit quem vos non scitis. Sed vt euz sciatis: credite in eum quem misit z scietis Deum enim nemo vidit vnq̄: nisi vnigenitus filius qui est in sinu patris: ipse enarrabit. Et patrem non cognoscit nisi filius: et cui voluerit filius reuelare. Denic̄ cuz dixisset: sed est verus qui misit me quem vos non scitis: vt ostenderet eis vnde posſent scire quod nesciebant/ subiecit. **Ego scio eum.** Ergo a me querite: vt sciatis eum. Quare autez scio eum: † **Quia ab ipso sum: z ipse me misit.** Magnifice vtrunc̄ monstrauit. Ab ipso inquit sum: quia filius ē patre. Et quicquid est filiꝰ: de illo est cuius est filius. Ideo dm̄ iesum dicimus de deo: patrem non dicimus deum de deo sed tantum deum. Et dicimus dm̄ iesum lumen de lumine: patrem non dicimus lumen de lumine/ sed tantuz lumen. Ad hoc ergo pertinet quod dixit: ab ipso sum. Quod autem videtis me in carne: ipse me misit. Vbi audiſ ipse me misit/ noli ītelligere nature dissimilitudinē: sed generantis auctoritatē. **Querebant ergo euz apprehendere: z nemo misit in illum manus: quia nōdum venit hora eius.** Hoc est: quia nolebat. Quid est enim nondum venit hora eius. Non enī dns sub fato natꝰ ē. Hoc nec de te credendum est: q̄ dominus de illo per quem factus es? Si tua hora voluntas est illius: illius hora que est nisi volū-

† Preſimitur ħ texſi dixero: c̄ſz scio

C

† Al. verat.

tas sua? Non ergo horam dixit qua coge-
retur mori: sed qua dignaretur occidi. Tē
pus enim expectabat quo moreret: quia ⁊
tempus expectare voluit quo nasceretur
De hoc apostolus loquens ait. Cum autē
Gal' iiij. venit plenitudo temporis: misit deus fi-
lium suuz. Ideo multi dicunt. Quare non
ante venit christus? Quibus responden-
dum ē/qꝛ nondum venerat plenitudo tē-
poris: moderante illo per quem facta sūt
tempora. Sciebat enim quādo venire de-
beret. Primo per multam seriem tempoꝝ
et annorum predicendus fuit. Non enim
aliq̄d ꝑuū vētuꝝ fuit: diu fuerat p̄dicād⁹
semp tenēd⁹. Qꝛto maior iudex veniebat
tanto preconum longior series precede-
bat. Deniq; vbi venit plenitudo temporis
venit et ille q̄ nos liberaret a tēpore. Li-
berati enim a tempore: venturi sumus ad
eternitatem illam vbi non est tēpus: Nec
dicitur ibi quando veniet hora. Dies est
enim sempitern⁹: qui nec p̄ceditur hester
no: nec excluditur crastino. In hoc autem
seculo voluuntur dies: ⁊ alij transeunt et
alij veniunt/nullus manet. Et momenta
quibus loquimur inuicē se expellūt: Nec
stat prima syllaba vt sonare posset secun-
da. Ex quo loquimur aliq̄tuz sennimus:
et sine vlla dubitatione senior sum modo
q̄ mane. Ita nihil stat: nihil fixum manet
in tempore. Amare itaq; debemus ꝑ quez
facta sunt tempora vt liberemur a tempo-
re ⁊ figamur in eternitate: vbi iam nulla ē
mutabilitas temporum. Magna igitur mi
sericordia domini nostri iesu christi/factū
esse eum propter nos in tempore per quez
facta sunt tempora: factum esse inter om-
nia per quem facta sunt omnia: factum eē
quod fecit: Factus ē enim qd̄ fecerat. Fa
ctus est enim homo qui hominem fecerat:
ne periret quod fecerat. Scd̄m hanc dispē
sationem iam venerat hora natiuitatis: et
natus erat. Sed nōdum venerat hora pas
sionis: ideo nondum passus erat. Deniq;
vt noueritis non necessitatem sed potesta
tem morientis/propter nonnullos hoc lo-
quor: qui cum audierint nōdum venit ho
ra eius/edificantur ad credenda facta eius
et fiunt corda eorum fatua. Ut ergo no-
ueritis potestatem moriētis: ipsam passio
nem recolite. Cruc fixum intuimini. Di-
xit in ligno pendens. Sitio. Illi hoc audi-
to/in arundine per spongiam obtulerunt
ei acetum in cruce. Accepit ⁊ ait: Perfe-
ctum est: ⁊ inclinato capite tradidit spiri- Johan. xix.
tum. Uidetis potestatem morientis: quia
hoc expectabat volens donec omnia com
plerentur que de illo predicta fuerant: an
te mortem futuram. Dixerat enim prophe
ta. Dederunt in escam meam fel: ⁊ in siti
mea potauerunt me aceto. Expectabat vt
hec omnia complerentur. Postea q̄ com-
pleta sunt dixit: perfectum est. Et absces-
sit potestate: quia non venerat necessita-
te. Ideo quidam plus mirati sunt istā po-
testatem morientis: q̄ potentiam miracu-
la facientis. Uentum est enim ad crucem
vt corpora deponerentur de ligno: quoni
am sabbatum illucescebat. Et inuenti sūt
latrones viuentes. Supplicium quippe cru
cis ideo durius erat quia diutius crucia-
bat: ⁊ omnes crucifixi longa morte neca-
bantur. Illi autem ne remanerent ī ligno/
cruribus fractis coacti sunt mori: vt pos-
sent inde deponi. Dominus autem inuen-
tus est mortuus: ⁊ admirati sunt omnes:
Et qui eum viuū contempserūt/mortuū
sic mirati sunt: vt dicerent quidam: Uere
filius dei est hic. Unde est illud fratres/
vbi ait querentibus se: ego suz: ⁊ illi retro
redeuntes omnes ceciderunt: Erat ergo
in illo potestas summa. Nec hora cogeba
tur mori/sed horaz expectabat qua opor
tune fieret voluntas: non qua īuite imple
retur necessitas. ¶ De turba autē mul D
ti crediderunt in eum. Humiles ⁊ pau
peres saluos faciebat dominus. Princi-
pes insaniebant: ⁊ ideo medicum non so-
lum non agnoscebant sed etiam occidere
cupiebant. Erat quedam turba que suam
egritudinem cito vidit: ⁊ illius medicinaz
sine dilatione cognoscebat. Uidete quid
sibi dixerit turba ipsa cōmota miraculis.
Nunquid christus cū venerit plu
ra signa † facturus est? Utiq; si duo n̄
erunt hic est. Crediderunt ergo in eum di
centes ista. † Principes v̄o illi audita mul
titudinis fide ⁊ eo murmure quo christus
glorificabatur. Miserunt ministros
vt apprehenderent eum. Quem ap-

† Al'. faciet q̄ que h̄ fac̄
† Tex. hz au dierūt phari sei tur. mur- murātez d̄ il- lo h̄: ⁊ mise- rūt p̄ncipes et pharisei ministros

prehenderent: adhuc nolentem? Quia ergo nō poterant apprehendere nolentem: missi sunt vt audirent docētem. Quid docentem? Dicit ergo iesus. Adhuc modicum tempus vobiscum sum. Qđ modo vultis facere/ facturi estis/ sed non modo: quia adhuc modicum tempus vobiscum sum: ⁊ tunc vado ad eum qui me misit. Implere debeo dispensationē meam: ⁊ sic peruenire ad passionem meaz Queritis me et non inuenietis: et vbi sum ego: vos non potestis venire. Hic iam resurrectionē suam predixit. Noluerunt enim agnoscere presentez et postea quesierunt cum viderent in euz multitudinē iam credentem. Magna eniz signa facta sunt: etiam cum dominus resurrexit ⁊ ascendit in celum. Tunc per discipulos facta sunt magna: sed ille per illos qui ⁊ per seipsum. Ipse quippe illis dixerat: sine me nihil potestis facere. Quando claudus ille qui sedebat ad portaz ad vocem petri surrexit/ ⁊ suis pedibus ambulauit vt homines mirarentur/ sic eos allocutus est petr⁹: quia non ī sua potestate ista fecit sed in virtute illius quem ipsi occiderunt: Multi cōpuncti dixerunt. Quid faciemus? Uiderunt enim se ingenti crimine impietatis astrictos: quando illum occiderunt quem venerari ⁊ adorare debuerūt et hoc putabant esse inexpiabile. Magnū enim facinus erat: cuius cōsideratio illos faceret desperare. Sed non debebant desperare: pro quibus in cruce pendens dominus est dignatus orare. Dixerat enī/ pater ignosce illis: quia nesciunt quid faciūt Uidebat quosdam suos int̄ multos alienos: illis iam petebat veniam a quib⁹ adhuc accipiebat iniuriam. Non enim attendebat quod ab ipsis moriebat̄: sed quia ꝓ ipsis moriebatur. Multum est qđ illis cōcessum est ⁊ ab ipsis ⁊ pro ipsiis: vt nemo de sui peccati dimissione desperet/ quando illi veniam meruerunt qui occiderunt christuz. Mortuus est christus pro nobis: sed nunquid a nobis? At vo illli viderūt christum suo scelere morientem: ⁊ crediderunt in christum suis scelerib⁹ ignoscentē Quousqꝫ biberēt sanguinē quē fuderāt: de sua salute desꝑauerūt. Ergo hoc dixit

Actuum .ij.

Luce .xxiij.

de ꝯse.dis.ij Accesserunt in fi.

Queritis me ⁊ non inuenietis: ⁊ vbi sum ego vos non potestis venire Quia quesituri illum erant post resurrectionē compūcti: nec dixit vbi ero: sed vbi suz. Semper enim ibi erat christus: quo fuerat reditur⁹ Sic enim venit vt non recederet. Unde alio loco ait. Nemo ascendit in celum/ nisi qui descendit đ celo: filius hominis qui est in celo: Non dixit qui fuit in celo. In terra loquebatur: ⁊ in celo se esse dicebat. Sic venit: vt inde non abscederet. Sic rediit: vt non nos derelinqueret. Quid miramini? Deus hoc facit. Homo enim ꝑm corpus in loco est: ⁊ de loco migrat. Et cū ad alium locum venerit: in eo loco vnde venit non est. Deus autem implet omnia: et vbiqꝫ totus est: non ꝑm spacia tenetur locis: Erat tamē christus ꝑm visibilem carnem in terra. Ideo ait: vbi ego sum vos n̄ potestis venire. Nec dixit non poteritis: sed non potestis. Tales enim tunc erant/ qui non possent. Nam vt sciatis non hoc ad desperationē dictum: ⁊ discipulis suis dixit tale aliq̄d: q̄ ego vado vos non potestis venire: cum pro illis orans dixerit/ pater volo vt vbi ego sum ⁊ ipsi sint mecū Deniqꝫ hoc petro exposuit: ⁊ ait illi. Quo ego vado non potes me sequi modo: Sequeris autem postea Dixerunt ergo iudei: nō ad ipsuz: sꝫ ad semetipsos Quo hic iturus est quia non inueniemus euz? Nunquid in dispersionem gentium iturus est: aut docturus gētes? Non enim sciebāt quid dixerunt. sed quia ille voluit/ ꝓphetauerunt. Iturus enim erat dominus ad gentes: non presentia corporis sui sed tamen pedib⁹ suis. Qui erāt pedes eius? Quos pedes conculcare volebat ꝑsequēdo saulus: quādo ei caput clamabat. Saule saule quid me persequeris? Quis est hic sermo quem dixit: Queritis me et nō inuenietis: et vbi ego sum vos non potestis venire? Unde hoc dixit dominus nescierunt: ⁊ tamen aliquid qđ futurum erat/ nescientes prenūciauerunt. Dixit enim hoc dominus: quia locū/ si tamen dicendus est locus. id est. sinū patris vnde nunq̄ discessit vnigenitus fili⁹: non

Johan.

E

illi nouerant. Nec cogitare idonei erāt vbi erat christus: vnde non recessit christus: quo rediturus erat christus: vbi manebat christus. Unde hoc cordi humano cogitare/aut lingue explicare. Hoc ergo illi nullo modo intellexerunt: et tamen ex hac occasione salutem nostram predixerunt ꝙ iturus esset ad dispersionē gentium: ⁊ impleturus qđ legebant ⁊ non intelligebant. Populus quem non cognoui seruiuit mihi: in obauditu auris obaudiuit mihi. Illi non audierunt in quorū oculis fuit: illi audierunt in quorum auribus sonuit. Illius enim ecclesie nature de gentibus: typum gerebat mulier que fluxum sanguinis patiebatur: tangebat et non videbatur: nesciebat̄ ⁊ sanabatur Figura quippe erat. qđ dominus interrogauit. Quis me tetigit? Quasi ignorans ignoratam sanauit: Sic fecit ⁊ gentibus. Non cum didicimus in carne: ⁊ meruimus carnem eius manducare/⁊ in carne eius membra eē. Quare? Quia misit ad nos. Quos? Precones suos/ discipulos suos/seruos suos/redemptos suos quos creauit. sed quos ⁊ redemit fratres suos Totuz paꝝ dixi. mēbra sua: semetipsuz. Misit enim ad nos mēbra sua: ⁊ fecit nos membra sua. Tamen ꝑm speciem corporis quam iudei viderunt ⁊ contempserūt non apud nos fuit christus. Quia ⁊ hoc de illo dictuz erat: sicut apostolus dicit: dico enim christum ministrū fuisse circūcisionis propter veritatem dei ad confirmandas ꝓmissiones patruz: Ad illos debuit venire a quorum patribus ⁊ quorū patribus est promissus. Ideo ⁊ ipse sic ait: Non sum missus nisi ad oues que perierant domus israel. Sz quid dicit apostolus in sequenti? Gentes autem super misericordia glorificare deum. Quid et ipse dominus? Habeo alias oues: que ñ sunt ex hoc ouili. Qui dixerat non sum missus nisi ad oues que perierant domus israel: quō habet alias ad q̄s non est missus. nisi quia significauit per presentiam corporalem non se missum exhibere nisi solis iudeis qui viderunt ⁊ occiderunt: et multi tamen inde ⁊ antea ⁊ postea crediderunt? Messis prima de cruce ventilata est: vt esset semen vnde alia messis consurgeret. Nunc v̄o cuz fama euangelij ⁊ bono eius odore excitati/credunt fideles eius per omnes gentes: erit expectatio gentium quando veniet qui iam venit: quando ab omnib⁹ videbitur qui tunc a quibusdam visus non est: a quibusdam visus est. quando veniat iudicaturus qui venit iudicandus. quando veniat discreturus qui venit vt discerneret̄ Non enim ab impijs christus est discret⁹ sed cum impijs iudicatus. De illo enim dictum est. inter iniquos reputatus est. Latro euasit: christus damnatus est. accepit indulgentiaz criminosus: damnat⁹ est qui omniū crimina confitentiū relaxauit. Tamen ⁊ ipsa crux si attendas: tribunal fuit. In medio enim iudice constituto: vnus latro qui credidit liberat⁹: alter qui insultauit damnatus est: Jam significabat quod facturus est de viuis et mortuis: alios positurus ad dexterā: alios ad sinistram. Nihil ergo medium erit Similis ille latro futuris ad sinistrā: similis alter futuris ad dexteram. iudicabat̄ et iudicium minabatur.

Luce. viij.

Matth. xv.

Genes. xlix.

Marci. xv.

Explicit tractat⁹ tricesimus primus: Incipit tractatus tricesim⁹ secundus: Ab eo loco vbi ait: In nouissimo autem die festiuitatis stabat iesus et clamabat dicens: Si quis sitit veniat ad me et bibat: vsqꝫ ad id quod ait: Non enī erat spiritus datus quia iesus nō dum fuerat glorificatus:

Inter dissensiones ⁊ dubitatiōes iudeorum de dño iesu christo/int̄ cetera que dixit quibus alij confunderēt̄ alij docerentur † Nouissimo festiuitatis die illius: tūc enim ista agebantur: que appellatur scenophegia: id est. tabernaculorū constructio. de qua festiuitate iam ante meminit charitas vestra fuisse disertum: vocat dñs iesus christus ⁊ hoc non vtcunqꝫ loquendo

A

† Al'. In nouissimo autē die magno.

sed clamando: vt qui sitit veniat ad eum Si sitimus/veniamus ⁊ non pedibus sed affectibus: nec migrando sed amãdo veniamus. q̃q̃ ſm interiorem hominẽ ⁊ q̇ amat migrat. Et aliud ẽ migrare corpore aliud corde. Migrat corpore: qui motu corporis mutat locum. Migrat corde: q̇ motu cordis mutat affectum. Si aliud amas aliud amabas: non ibi es vbi eras. Clamat ergo nobis dñs. Stabat enim et clamabat: Si quis sitit veniat ad me et bibat: Qui credit in me: sicut† scriptum est: flumina de vẽtre eius fluent aque viue. Quid h̃ ẽ et quando euangelista exposuit: ĩmorari non debemus. Vnde enim dixerit dominus: si quis sitit veniat ad me ⁊ bibat: et qui credit in me flumina de ventre ei⁹ fluent aque viue: consequent̃ exposuit euangelista dicens. Hoc autez dixit de spiritu quem accepturi erant credentes in eum: Nondum eniz erat spiritus datus: quia iesus nõdum erat glorificatus. Est ergo sitis interior ⁊ venter interior: quia est homo interior. Et ille quidẽ homo interior inuisibilis: exterior autem visibilis. Sz melior interior q̃ exterior: Et qd̃ non videtur hoc plus amatur. Constat enim plus amari hominem interiorem q̃ exteriorẽ Vnde hoc constat? vnusquisq; in seipso probet. Quis enim qui male viuũt animos suos corpori addicant/viuere tamẽ volunt: qd̃ non est nisi animi. Magisq; se ipsos indicant qui regunt: q̃ illa que reguntur. Regunt enim animi: regunt̃ corpora. Gaudet vnusquisq; voluptate: et capit de corpore voluptatem. Sed separa animũ/nihil restat in corpore qd̃ gaudeat: ⁊ si d̃ corpore gaudet/animus gaudet. Si gaudet de domo sua: de se nõ debet gaudere. Et si habet anim⁹ vnde delectetur extrinsecus: sine delitijs manet intrinsecus. Oĩno constat plus amare hominem animam suam q̃ corpus suum Sed ⁊ in alio hoĩe plus amat homo animam q̃ corpus. Quid eniz amatur ĩ amico: vbi est amor sincerior ⁊ castior? Quid amatur in amico: anim⁹ an corpus? Si fides amatur: animus amatur. Si beniuolentia amatur: beniuolentie sedes anim⁹ est. Si hoc amas in altero qr ⁊ ipse amat te/animũ amas. Quia non caro sed animus amat. Ideo enim amas: qr te amat Quere vnde te amet: ⁊ vides q̇d amas. Plus ergo amatur ⁊ non videtur: Aliq̇d etiam volo dicere vbi magis appareat dilectioni vestre q̃tum ametur animus: et quemadmodũ corpori preponatur. Illi ipsi lasciui amatores qui plchritudĩe corporum delectantur/⁊ forma membroruz accendunt̃: tunc amant amplius quando amantur. Nam si amet ⁊ sentiet qr odio habetur: magis irascitur q̃ diligit. Quare magis irascitur q̃ diligit? Quia nõ ei redditur qd̃ impẽdit. Si ergo ipsi corporum amatores redamari se volunt: et h̃ magis eos delectat si amen̄t: quales sunt amatores animorum? Et si magni sunt amatores animoꝝ: quales sunt amatores d̃i: qui pulchros animos facit? Sicut eniz animus facit decus ĩ corpore: sic deus in animo. Non enim facit corpori vnde ametur nisi animus. Qui cum migrauerit: cadauer horrescis. Et q̃tumcunq; pulchra illa membra dilexeris: sepelire festinas. Decus ergo corporis animus. Decus animi deus. Clamat ergo deus B vt veniamus ⁊ bibamus si intus sitiamus et dicit: Qr cũ biberim⁹ flumina aq̃ viue fluent de ventre nostro. Venter interioris hominis: conscientia cordis est. Bibito ergo isto liq̃re: reuiuiscit purgata conscientia. Et hauriens fontẽ habebit: Etiam ipsa fons erit. Quid est fons/⁊ quid est fiuuius qui manat de ventre interioris hominis? Beniuolentia qua vult cõsulere proximo. Si eniz putet quia qd̃ bibit soli ipsi debet sufficere: non fluit aq̃ viua de ventre eius. Si autem proximo festinat consulere: ideo non siccat qr manat. Videbimus nunc quid sit qd̃ bibũt qui credunt in domino. Quia vtiq; christiani sumus: ⁊ si credimus bibimus: Et vnusquisq; in seipso debet agnoscere si bibit: ⁊ si viuit ex eo qd̃ bibit. Non enim nos deserit fons: si non deseramus fontem. Exposuit euangelista vt dixi/vnde dominus clamasset: ad qualem potũ in-

† Al. dic̃ scriptura.

uitasset: ⁊ quid bibentibus propinasset dicens. Hoc autem dicebat de spiritu quem accepturi erant credentes in eum. Nondum enim erat spiritus datus: quia iesus nondum erat glorificatus. Quem dicit spiritum: nisi sanctū spiritum? Nam vnusquisq; homo habet ī se proprīū spiritum: de quo loquebar cum animū commendarem. Animus enim cuiusq; / pro- Corinț. ij. prius est spiritus eius. De quo dicit paulus apostolus. Quis enim scit hominum que sunt hominis: nisi spiritus qui in ipso est? Deinde adiunxit. Sic ⁊ que dei sunt nemo scit: nisi spiritus dei: Nostra nemo scit: nisi spiritus noster. Non enim noui quid cogitas: aut tu quid cogito. Ipsa enim sunt propria nostra que interius cogitam⁹: ⁊ cogitationū vniuscui⁹q; hoīs ipsi⁹ spirit⁹ testis est. Sic ⁊ q̄ dei sunt nemo scit: nisi spiritus dei. Hoc cum spiritu nostro: deus cum suo. Ita tamen vt deus cum suo spiritu sciat etiam q̄d agatur in nobis: nos autem sine eius spiritu scire non possumus quid agatur in deo. Deus autem scit in nobis: ⁊ q̄ ipsi nescimus in nobis. Nam infirmitatē suam petrus nesciebat quando a domino q̄ ter esset negaturus audiebat. ⁊ eger se nesciebat: medicus egrum sciebat. Sunt ergo quedam que deus nouit in nobis: nescientibus nobis. Tamen ꝑtum ad homines ptinet / nemo sic se nouit: quomodo ipse homo. Alius nescit quid in illo agatur: sed spiritus eius nouit. Accepto autem spiritu dei: discimus ⁊ quid agat in deo. Non totum: quia non accepimus totum. De pignore multa nouimus. Pignus enim accepimus: ⁊ huius pignoris plenitudo postea dabitur. Interim ī hac peregrinatione pignus nos consolatur: quia qui nos dignatus est opignerare: multum paratus est dare. Si talis est ar- C ra: quid est cuius est arra? Sed quid est quod ait: non erat spiritus datus: q̄ iesus nondum erat glorificatus? In euidenti est intellectus. Non enim non erat spiritus dei: qui erat apud deum? Sed nondum erat in eis, qui crediderant in iesum. Ita enim disposuit dominus iesus / non eis dare spiritum istum de quo loq̄mur nisi post resurrectionem suam: ⁊ hoc non sine causa. Et forte si quæramus / annuet vt inueniamus: Et si pulsemus / aperiet vt intremus. Pietas pulsat non manus: ꝑ ꝑ pulsat ⁊ manus: si ab operibus misericordie non cesset manus. Que igitur causa est: cur dominus iesus christus statuerit non nisi cum esset glorificatus dare spiritum sanctum? Quod anteq̄ dicamus vt possumus: prius querendū est ne quez forte moueat quomodo nondū erat spiritus in hominibus sanctis: cum de ipso domino recēs nato legatur ī euāgelio / q̄ eum in spiritu sancto agnouerit symeon. Agnouit etiam anna vidua prophetissa: agnouit iohannes ipse qui euz Luce. ij. baptizauit. Impletus spiritu sancto Zacharias multa dixit: Spiritū sanctū ipsa maria vt dominū conciper accepit. Multa enim indicia precedentia ō spiritu sancto habemus: anteq̄ dominus glorificaretur resurrectione carnis sue. Non enim alium spiritum etiam prophete habuerunt: qui christum venturum prenunciauerunt. Sed modus quidā futurus erat dationis huius: qui oīno antea non apparuerat. De ipso hic dicitur. Nusq; enim legimus antea congregatos homines acceptō spiritu sancto: linguis omniū gentiū locutos fuisse. Post resurrectionē autez suam primū quando apparuit discipulis suis: dixit illis. Accipite spiritum sanctuz Johan. xx. De hoc ergo dictuz est: non erat spiritus datus: quia iesus nondum erat glorificatus. Et insufflauit in faciem eorum / qui flatu primū hominem quem fecit viuificauit ⁊ de limo erexit: quo flatu animam membris dedit: significans eum se esse q̄ insufflauit in faciem eorum vt a luto exurgerent: ⁊ luteis operibus renunciarent Tunc primum post resurrectionē suam dominus quā dicit euangelista glorificationem: dedit spiritū sanctuz. Deinde cō moratus cuz eis quadraginta diebus: vt liber actuum apostolorum demonstrat: ipsis videntibus ⁊ videndo deducentibus ascendit in celum. Ibi peractis decē diebus: die pentecostes misit desuper spiritum sanctum. Quo sicut dixi qui fuerāt in vno loco congregati accepto impleti: Actuū. ij. oīuz gentiū linguis locuti sunt. Quid D ergo fratres quia modo qui baptizat in

christo ⁊ credit in christũ non loquit̃ omnium gentium linguis: non est credend⁹ accepisse spiritũ sanctũ? Absit vt ista ꝑfidia temptetur cor nostrum. Certi sumus omnem hominez accipere. Sed q̃tũ vas fidei attulerit ad fontem: tantũ implet. Cum ergo ⁊ modo accipiatur: dixerit aliquis. quare nemo loquitur linguis omnium gentiũ? Quia iam ipsa ecclesia linguis omnium gentium loquitur? Antea in vna gente erat ecclesia: vbi omniũ linguis loquebantur. Loquẽdo linguis oĩum significabat futuꝝ: vt crescendo pergentes/ loqueretur linguis omniũ gentium. In hac ecclesia qui non est: nec modo accipit spiritũ sanctum. Precisus enĩ et diuisus ab vnitate membrorum / que vnitas linguis omniũ loquitur: renunciet sibi. Non habet. Nã si habz: det signũ qđ tunc dabatur. Quid est det signũ qđ tunc dabatur? Loquatur omnibus linguis. Respondet mihi. Quid enim tu loqueris omnibus linguis? Loquor plane Quia omnis lingua mea est. id est. eius corporis cuius membrum sum. Diffusa ecclesia per gentes: loquitur omnibus linguis. Ecclesia corpus est christi. In hoc corpore membrum es. Cum ergo membrum sis eius corporis quod loquit̃ omnigus linguis: crede te loqui omnibus lĩguis. Vnitas enim membroꝝ charitate concordat: ⁊ ipsa vnitas loquit̃ quomodo tunc vnus homo loquebatur. Accipimus ergo ⁊ nos spiritũ sanctum si amam⁹ ecclesiam: si vnitate compaginamur: si catholico nomine ⁊ fide gaudemus. Credamus fratres: q̃tuz quisq̃ amat ecclesiaz christi/ tantum habet spiritũ sanctũ. Datus est enim spiritus/ sicut apostolus dicit: ad manifestationẽ. Quam manifestationẽ? Sicut ipse idez dicit/ quia alij da-
j. Corint. xij tur per spiritum sermo sapiẽtie: alij sermo scientie ꝑm eundem spiritum: alij fides in eodem spiritu: alij donatio curationũ in vno spiritu: alij operatio virtutum in eodem spiritu. Multa enim dantur ad manifestationẽ: sed tu forsitan eorũ omniũ que dixi nihil habes. Si amas: non nihil habes. Si enim amas vnitatẽ: etiam tibi habet quisq̃s in illa habet aliquid. Tolle inuidiaz: ⁊ tuũ est qđ habeo Tollam inuidiam: ⁊ meum est qđ habes Liuor separat: sanitas iũgit. Oculus solus videt in corpore: Sed nunquid soli sibi oculus videt? Et manui videt ⁊ pedi videt/ ⁊ ceteris membris videt. Nõ eĩ si aliquis ictus in pedem veniat: auertit se oculus inde vt non precaueat. Rursus sola manus operatur in corpore: sed nũquid sibi soli operatur? Et oculo operatur. Nam si ictus aliquis veniens nõ eat in manum sed tantum in faciem: nunq̃d dicit manus non moueo quia non tendit ad me? Sic pes ambulando omnib⁹ mẽbris militat. Mẽbra cetera tacent: ⁊ lingua omnibus loquitur. Habemus ergo spiritum sanctũ: si amam⁹ ecclesiã. Amamus autem: si in eius compage ⁊ charitate consistimus. Nam ipse apostolus cum dixisset diuersa dona dari diuersis hominibus tanq̃ officia quorumq̃ membroꝝ: adhuc inquit supeminentiorẽ viam vob̃ j. Coꝝ. x
demonstro. Et cepit loqui de charitate. Preposuit eam linguis hominũ ⁊ angelorum: preposuit miraculis fidei: preposuit scientie ⁊ prophetie: preposuit etiaz illaz magno opi mĩe/ quo sua que possidet distribuit quisq̃ paupibus: Et ad extremũ preposuit etiam corporis passionibus. His omnibus tam magnis rebus preposuit charitatem. Ipsam habeto et cuncta habebis: Quia sine illa nihil proderit q̃cquid habere potueris. Qꝛ v̄o E
ad spiritũ sanctũ pertinet charitas đ qua loquimur. Questio enim modo ĩ euangelio de spiritu sancto retractatur: audi apostolũ dicentez: charitas dei diffusa ẽ ĩ cordib⁹ nr̃is ꝑ spm̃ q̃ dat⁹ ẽ nob̃. Quare ergo dominus spiritũ cuius maxima beneficia sunt in nobis/ quia charitas dei ꝑ ipsum diffusa est in cordibus nostris: p⁹ resurrectionẽ suam dare voluit? Quid significauit? Vt in resurrectiõe nostra charitas flagret/ ⁊ ab amore seculi separetur vt tota currat in deum. Hic enim nascimur ⁊ morimur: hoc non amemus. Charitate migrem⁹: charitate sursuz habitem⁹ charitate illa qua diligimus deũ. Nihil aliud in hac vita nostre peregrinationis meditemur nisi qꝛ ⁊ b̃ ñ sꝑ erim⁹: ⁊ ibi no

bis locum bene viuendo preparabimus. vnde nunq̃ migremus. Dominus enī noster iesus postea q̃ resurrexit iam non moritur: mors illi vltra: sicut apostolus dicit: non dñabitur. Ecce qđ amemus si viuim⁹ si in ipsum credimus qui resurrexit: ⁊ dabit nobis non quod hic amant homines/ qui deuz non amant. aut tanto plus amāt q̃to illum minus amant. Tanto autem h̄ minus amant: q̃to illuz plus amant. Sed videamus q̄d nobis promisit. Non diuitias terrenas ⁊ temporales: non honores et potestates in seculo isto: Videtis enī omnia hec dari ⁊ hominib⁹ malis: ne magnipendantur a bonis. Non ipsam postremo corporis sanitatem. non quia ipse illā nō dat: sed quia vt videtis ⁊ pecorib⁹ dat: nō vitam longam. Quid est enim longum qđ aliquando finitur? Non ꝓ magno nobis credentibus promisit longeuitatez aut decrepitam senectutem quam omnes optant anteq̃ veniat: omnes de illa cum venerit murmurant. Non pulchritudinem corporis: quā vel corporis morb⁹ vel ipsa senectus que optatur/ exterminat. Vult esse pulcher: ⁊ vult esse senex. Ista duo desideria sibijnuicem concordare non possunt Si senex eris: pulcher non eris. Quando senectus venerit: pulchritudo fugiet. Et ī vno habitare non possunt: vigor pulchritudinis: ⁊ gemitus senectutis. Omnia ergo ista non nobis promisit qui dixit. Qui credit in me veniat ⁊ bibat: ⁊ flumina de ventre eius fluent aque viue. Vitaz eternam promisit vbi nihil timeamus/ vbi non conturbemur: vnde non migremus: vbi nō moriamur: vbi nec decessor plangitur: nec successor speretur. Quia ergo tale est qđ nobis promisit amantibus ⁊ per spiritussancti charitatez feruentibus: ideo ipsum spiritum noluit dare nisi cum esset glorificatus: vt in suo corpore ostenderet vitam quam modo non habemus: sed in resurrectione speramus.

Explicit tractatus tricesimussecundus: Incipit tractatus tricesimustertius: ab eo loco vbi ait: Ex illa ergo turba cuz audissent hos sermones eius: vsqz ad id qđ ait: Nec ego te condemnabo: vade et amplius noli peccare.

A

Meminit charitas vestra sermōe pristino ex occasione lectionis euangelice locutos nos esse vobis de spiritusancto. Ad hunc potandum cū dominus inuitasset credentes in se: loquens inter eos qui illum tenere cogitabāt ⁊ interficere cupiebant: nec valebant quia ille nolebat. Cuz ergo hec locutus esset: nata est de illo in turba dissensio: alijs putantibus qđ ipse esset christus: alijs dicentibus quia đ galilea non exurget christus. Qui v̄o missi fuerant vt eum tenerent: redierūt īmunes a crimine ⁊ pleni admiratiōe. Nā et testimoniū perhibuerunt diuine doctrine eius: cum dicerent a quibus missi fuerant. Quare non adduxistis eum? Responderunt enim nunq̃ se audisse hominem sic locutum: Nō eniz quisq̃ sic loquitur homo. Ille autez sic locutus est: quia deus erat ⁊ homo. Tamen pharisei testimoniū eorum repellentes: dixerunt eis. Nunquid ⁊ vos seducti estis? Videmus enim delectatos vos eē sermonibus illius. Nunquid aliquis de principibus credidit in eū aut ex phariseis? Sed turba hec que non nouit legem: maledicti sunt: Qui non nouerant legem: ipsi credebant in eum qui miserat legem. Et eum qui miserat legem contēnebant illi qui docebāt legez: vt impleretur quod dixerat ipse dominus. Ego veni vt non videntes videāt et videntes ceci fiant. Ceci enim facti sunt pharisei doctores: illuminati sunt populi nescientes legem: ⁊ in auctorem legis credentes. Nicodemus tamen vnus ex phariseis qui ad dominū nocte venerat ⁊ ipse non quidem incredulus sed timidus: nam ideo nocte venerat ad lucē quia illuminari volebat ⁊ sciri nolebat: respondit iudeis. Nunquid lex nostra iudicat hominem: nisi audierit ab ipso p̄us et cognouerit q̄d faciat? Volebant enim illi peruerse ante esse dānatores q̃ cognitores. Sciebat enim nico

Aug⁹ in hoc trac. nō semper notat textum s̄m formam verborum: sz qñq̃ mutat verba qñq̃ p̄terit sensum dūtaxat ponēdo.

Johan. ix.

demus vel potius credebat: quia si tm̄mo do eū vellēt patient audire/forte sil'es fie rent illis qui missi sunt tenere: ⁊ maluerūt credere. illi Responderunt ex preiudi cio cordis sui: qd ⁊ illis. Nunquid et tu galileus es? Id est. quasi a galileo seductus. Dn̄s enim galileus dicebatur: quoniam de nazaret ciuitate erant paren tes eius. Scdm mariam dixi parentes: non sm virile semen. Non enim quesiuit in ter ra nisi matrem: qui iam habebat desup pa trem. Nam vtraq; eius natiuitas mirabi lis fuit: Diuina sine matre/hūana sine pa tre. Quid ergo illi quasi legisdoctores ad nicodemum dixerunt? Scrutare scri pturas et vide: quia ꝓpheta a ga lilea non surgit. Sed dominus ꝓphe tarum inde surrexit. Reuersi sunt inqt euangelista: vnusquisq; in domū su am: Inde iesus perrexit in mon tē oliueti. In mōtē aūt oliueti: ī montē fructuosum: in montem vngenti: in montē chrysmatis. Ubi enī decebat docere chri stum: nisi in monte oliueti? Christi enī no men a chrysmate dictum est. Chrysma au tem grece: latine vnctio nuncupat. Ideo autem nos vnxit: quia luctatores contra diabolū fecit. Et diluculo iterū vēit in templum et omnis popolus ve nit ad eum: et sedens docebat eos et non tenebatur: quia nondum pati dig nabatur. Nunc iam attendite: vbi ab ini micis temptata sit domini mansuetudo. Adducunt autem illi scribe et pha risei mulierem in adulterio depre hensam: et statuerunt eam in me dio et dixerunt ei: Magister hec mulier modo deprehēsa est in ad ulterio: in lege autem moyses mā dauit nobis huiusmodi lapidare Tu ergo quid dicis? Hec autem dicebant temptantes eum: vt pos sent accusare eum. Uñ accusare? Nū quid ipsum in aliquo facinore deprehen derant: aut illa mulier ad eum aliquo mo do pertinuisse dicebatur? Quid est ergo temptantes eum vt possent accusare euz?

Capitul. viij B

Intelligamus fratres admirabilē mansue tudinē in domio fuisse. Animaduerterūt eum nimiū esse mitem: nimiū esse mansue tum. De illo quippe fuerat ante predictū. Accinge gladium super femur tuum potē tissime. Speciem tuam ⁊ pulchritudinē tu am intēde prospere procede ⁊ regna: Pro pter veritatem ⁊ mansuetudinē ⁊ iusticiā. Ergo attulit veritatem vt doctor: mansue tudinem vt liberator: iusticiam vt cogni tor. Propter hec eum esse regnaturum in spiritusancto propheta predixerat. Cum loqueretur: veritas agnoscebat. Cum ad uersus inimicos non moueretur: mansue tudo laudabatur. Cuz ergo de duob⁹ istis id est. de veritate ⁊ māsuetudine eius ini mici liuore ⁊ inuidia torquerent: in tertio id est. iusticia scandalum posuerunt. Qua re? Quia lex iusserat adulteros lapidare Et vtiq; lex qd iniustum erat/iubere non poterat. Si quis aliquid diceret quā lex iusserat: iniustus deprehenderet. Dixerāt ergo apud semetipsos. Uerax putat: mā suetus videtur: de iusticia illi querēda ca lumnia est. Offeramus ei mulierem in ad ulterio deprehensam: dicamus quid de il la in lege preceptum sit. Si eam iusserit la pidare. mansuetudinē non habebit. Si eā dimitti censuerit: iusticiā non tenebit. Ut autem mansuetudinē inquiūt non perdat in qua iam populis amabilis factus est: si ne dubio eam dimitti debere dicturus est Hinc nos inueniemus accusandi occasio nem: ⁊ eum reum faciemus tanq; legis pre uaricatorem dicentes ei. Hostis es legis/ contra moysen respōdes: immo contra eū qui per moysen legē dedit. Reus es mor tis: cum illa ⁊ tuipse lapidandus es. Pos set his verbis atq; his sententijs inflam mari inuidia: feruere accusatio: flagitari damnatio. Sed cui hoc? Peruersitas recti tudini/falsitas veritati: corruptum cordi recto/stulticia sapiētie. Quando illi laq̄ os prepararēt. in quos non prius ipsi ca put inijcerent. Ecce dominus in respon dendo ⁊ iusticiam seruaturus est: ⁊ a man suetudine non recessurus. Non est captus cui tendebatur: sed potius capti sunt qui tendebant: quia in eum qui eos posset de laqueis eruere non credebant. Quid

ps. xliiij.

C

ergo respondit dominus ihesus? Quid ergo respondit veritas? Quid respondit sapientia? Quid respondit ipsa cui calumnia parabatur iusticia? Non dixit non lapidetur: ne contra legem dicere videretur Absit autem vt diceret lapidetur. Venit enī nō pdere qō inuenerat: sed q̄rere quod perierat. Quid g̈ respōdit? Videte q̄ plenū sit iusticia: plenū māsuetudie ⁊ vitate **Qui sine peccato est vestrum inquit prior in illam lapidem mittat.** O responsio sapientie: quomodo eos intromisit in semetipsos. Foris enim calūniabāt: seipsos intrinsecus non pscrutabant. Adulteram videbant: se ñ perspiciebāt. Preuaricatores legis legem implere cupiebāt Et hoc calūniando non vere/tanq̄ adulteram a castitate damnādo. Audistis iudei: audistis phariseī: audistis doctores legis: legis custodes: sed nōdū intellexistis legislatorem. Quid vobis aliud significat: cum digito scribit in terra? Digito ei dei lex scripta est: sed ꝓpter duros in lapide scripta est. Nunc iam dñs in terra scribebat: quia fructum querebat. Audistis ergo. Impleat lex: lapidet adultera. Sz nunquid ī illa punienda / lex implenda ē a puniendis? Consideret sevnusquisq̄ vestrum: intret in semetipsum: ascendat tribunal mentis sue: cōstituat se ante conscientiam suam: cogat se cōfiteri. Scit enim quis sit: Quia nemo scit hominū que sunt hominis: nisi spiritus hominis qui in ipso est. Unusquisq̄ in se intendens: peccatorem se inuenit. Ita plane. Ergo aut istam dimittite: aut simul cum illa penam legis excipite. Si diceret non lapidetur adultera: iniustus conuincerē. Si diceret lapidetur: mansuetus nō videretur. Dicat qō dicere debet: ⁊ mansuetus ⁊ iustus. Qui sine peccato est vestrum: prior in illam lapidem mittat. Hec vox iusticie est. Punia-tur peccatrix: sed non a peccatoribꝰ. Impleatur lex: sed nō a preuaricatoribꝰ legis Hec vox oīno iusticie est. Qua iusticia illi tanq̄ trabali telo pcussi/sese inspicientes ⁊ reos inuenientes: **vnus postvnū omnes recesserunt:** Relicti sunt duo: misera ⁊ misericordia. Dñs autem cū eos illo telo iusticie percussisset: nec dignatus est cadentes attendere: sed auerso ab eis obtutu: **rursum digito scribebat in terra.** Relicta autem sola illa muliere oī busq̄ abeuntibus: **leuauit oculos suos ad mulierem.** Audiuimus vocē iusticie: audiamus ⁊ māsuetudinis. Plus ei credo territa erat illa cum audisset a dño dictum: qui sine peccato est vestrum: prior in illam mittat lapidem. Illi ergo attēdentes se ⁊ abscessu ipso confessi de se: reliquerant mulierem cum grandi peccato ei qui erat sine peccato. Et quia illa ꝫ audierat/qui sine peccato est prior in illaz lapidem mittat: ab illo se sperabat puniendam in quo peccatum inueniri non poterat. Ille autem qui aduersarios eius repulerat lingua iusticie: leuans in eam oculos mansuetudinis **interrogauit eam. Nemo te condemnauit? Respondit illa: Domīe: nemo: Et ille: Nec ego te condemnabo.** A quo te forte damnari timuisti: quia in me peccatum nō inueniſti: Nec ego te ꝓdemnabo. Quid ē domine? Faues ergo peccatis? Non plane. Ita attende quod sequit. **Vade de inceps iam noli peccare.** Ergo ⁊ dominus damnauit: sed peccatum non hominem. Nam si peccatorum fautor esset diceret/nec ego te condēnabo: vade ⁊ viue vt vis: de mea liberatione esto secura. ego q̄tumcūq̄ peccaueris te ab omni pena etiam gehenne ⁊ inferni terroribus liberabo Non hoc dixit. Intendant ergo qui amāt in domino mansuetudinem: ⁊ timeant veritatem. Etenim dulcis ⁊ rectus dominus Ama qō dulcis est: time qō rectꝰ est Tāq̄ mansuetus dixit tacui: sed tanq̄ iustus/nū quid semper tacebo? Misericors ⁊ miserator dominus. Ita plane. Adhuc adde longanimis. Adde adhuc ⁊ misericors. Sed time qō est in nouissimo ⁊ verax. Qō enim modo sustinet peccantes: iudicaturus est ꝓtemnētes. An diuitias longanimitatis ⁊ mansuetudinis eius contemnis: Ignoras quia patientia dei ad penitentiam te adducit? Tu autem ſm duriciam cordis tui et cor impenitēs: thesaurizas tibi iram in die ire ⁊ reuelationis iusti iudicij dei: qui reddet vnicuiq̄ scōm opera sua. Mansuetus dominus/longanimis dñs/misericors dñs: sed ⁊ iustus dñs/⁊ verax dñs. largitur

ps. xxxiij.

Rhoma. ij.

tibi ſpaciuz coꝛrectiõis: ſed tu plus amas dilationem q̃ emendationem. Salus fuſti heri: hodie bonꝰ eſto. Et hodiernũ diẽ i malicia pegiſti: vel cras mutare. Semp expectas: ⁊ de mia dei tibi plurimũ polliceris. Quaſi ille q̃ tibi p patiẽtiã ꝓmiſit indulgẽtiã: ꝓmiſerit tibi etiã ꝓlixioꝛẽ vitã. Vñ ſcis q̃d pariat craſtinꝰ dies? Recte dicis in coꝛde tuo. quãdo me coꝛrexero: deus mihi omnia peccata mea dimittet. Negare non poſſumus: q̃ coꝛrectis atq; conuerſis indulgentiã deus pꝛomiſit. Nam in quo ꝓpheta mihi legis quia pꝛomiſit coꝛrecto indulgentiã: Non mihi legis quia ꝓmiſit tibi deus longam vitam. Ex vtroq; igitur homines periclytant: ⁊ ſperando et deſperando. Contrarijs rebus/contrarijs affectionibus. Sperando qui decipitur? qui dicit: Bonus eſt deus: miſericoꝛs eſt deus: faciam quod mihi placet quod libet: laxem habenas cupiditatibꝰ meis impleam deſideria anime mee. Quare h̃? Quia miſericoꝛs eſt deus: bonus eſt deus manſuetus deus. ſpe iſti piclytant. Deſperatione autem: qui cum inciderint in grauia peccata: putantes ſibi non poſſe iaz ignoſci penitent bꝰ: ⁊ ſtatuentes ſe ad damnationem ſine dubio deſtinatos: dicunt apud ſemetipſos. Jam damnãdi ſumus: quare nõ q̃ volumus facimus? Animo gladiatoꝛ/ferro deſtinatoꝛ. ideo moleſti ſunt deſperati. Jam enim q̃ timeant non habent: ⁊ vehementer timendi ſunt. Iſtos deſperatio necat: ſpes illos. Inter ſpem ⁊ deſperationem fluctuat animus. Metuendum eſt ne te occidat ſpes: ⁊ cum multum ſperas de mia/incidas in iudicium. Metuendum eſt rurſus ne te occidat ꝺſperatio: et cum putas iam tibi non ignoſci que grauia cõmiſiſti: non agas penitentiã ⁊ incuras in iudicem ſapientiã que dicit: ⁊ ego veſtre perditioni ſuprídebo. Quid ergo agit dñs cum periclytantibꝰ vtroq; moꝛbo Illis qui ſpe periclytant: ꝺ dicit. Ne tardes conuerti ad dñm: neq; differas de die in diem. Subito enim veniet ira illius: et in tẽpoꝛe vindicte diſperdet te. Illis qui deſperatione periclytãtur quid dicit? In quacunq; die iniquus conuerſus fuerit: omnes iniquitates eius obliuiſcar: Pꝛopter illos ergo qui deſperatione periclytantur: ꝓpoſuit indulgentie poꝛtum. Pꝛopter illos qui ſpe periclytant ⁊ dilationibus illuduntur: fecit diez moꝛtis incertũ q̃ veniat vltimꝰ dies neſcis. Ingratꝰ es q̃ hodiernũ habes: in q̃ coꝛrigaris? Sic ꝙ dixit ad iſtã mulierẽ: nec ego te ꝺdẽnabo: Sz facta ſecura ꝺ ꝑterito/caue futura: nec ego te ꝺdemnabo. Deleui quod cõmiſiſti obſeꝛua q̃ pꝛecepi vt inuenias q̃ ꝓmiſi.

Ecc. v:

Ezech. xviij

Explicit tractatꝰ triceſimus tertiꝰ: Incipit tractatus triceſimuſquartus. ꝺ eo q̃ dictũ eſt: Ego ſum lux mũdi: qui ſequit me non ambulat in tenebris ſed habebit lumẽ vite

Quod modo a

audiuimus ⁊ intenti accepimus cum ſanctum euangeliũ legeretur: non dubito q̃ omnes etiam intelligere conati ſumus: et quiſq; noſtrum de re tam magna que lecta eſt: pꝛo ſuo modulo cepit q̃ potuit: et poſito paneverbi: nemo eſt qui ſe queraꝛ. nihil guſtaſſe. Sed interim non dubito: q̃ difficile quiſq; eſt qui totum intellexerit. Tamen etiam ſi eſt qui omnia verba domini noſtri ieſu chriſti modo ex euangelio recitata ſatiſ intelligat: tẽleret miniſterium noſtrum: quouſq; ſi poſſumuſ illo adiuuante tractando faciamus: vt vel omẽs vel multi intelligant quod ſe pauci intellexiſſe letantur. q̃ ait dñs: Ego ſuz lux mundi Clarũ puto eſſe eis qui habent oculos: vnde huius lucis participes fiant. Qui autem non habent oculos niſi in ſola carne: mirãtur q̃ dictũ eſt a dño ieſu chriſto. Ego ſum lux mundi. Et foꝛte non deſit qui dicat apud ſemetipſum: Nunquid foꝛte dñs chriſtꝰ ẽ ſol iſte: qui oꝛtu ⁊ occaſu peragat diem? Non eniz defuerũt hereꝛici qui iſta ſenſerunt. Manichei ſolẽ iſtũ oculis carneis viſibilẽ: expoſitum ⁊ publicum non tantum hominibus ſed etiam pecoꝛibus ad videndũ: chriſtum dñm eẽ putauerunt. Sed catholice eccleſie recta fides impꝛobat tale comentum: ⁊ diabolicã doctrinam eſſe cognoſcit. Non ſolum agnoſcit credendo: ſed in quibus poteſt cõ-

uincit etiam disputando. Improbemus itaq; huiusmodi errorem: quem sancta ab initio anathematizauit ecclesia. Non arbitremur dñm iesum christum hunc esse solem quem videmus oriri ab oriente: occidere in occidente: Cuius cursui nox succedit: cuius radij nube vmbrantur: qui certo de loco in locum motione commigrat. Non est hoc dñs christus. Non est dominus christus sol factus: sed per quē sol factus est. Omnia enī per ipsum facta sūt et sine ipso factum est nihil. Est ergo lux que fecit hanc lucem. Hanc amemus: hāc intelligere cupiamus. ipsaz sitiam⁹: vt ad ipsam lucem aliqñ veniamus: ⁊ in illa ita viuamus: vt nunq̄ oīno moriamur. Ista enim lux est: de qua ꝓphetia olim p̄missa ita in psalmo cecinit. Homines ⁊ iumenta
xxv. saluabis dñe: sicut multiplicata ē mīa tua
B deus. Psalmi sancti ista v̄ba sunt. ¶ Aduertite quid de tali luce antiquus sctōꝝ hominū dei sermo p̄miserit: Homines inquit ⁊ iumenta saluos facies dñe: sicut mlt̄iplicata est mīa tua deus. Quō enim de⁹ es ⁊ habes multiplicem mīam: ꝑuenit eadem multiplicitas mīe tue non solum ad homines quos creasti ad imaginē tuam: sed etiam ad pecora que hoībus subdidisti. A quo enī salus hominis: ab illo salus et pecoris. Non erubescas hoc sentire de dño deo tuo: Immo presumas ⁊ fidas et caueas ne aliter sentias. Qui saluuz facit te: ipse saluū facit equū tuū: ipse ouez tuam. Ad mīma oīno veniamus: ipse galli-
ps. iij. nam tuam. Dñi est salus: ⁊ ista de⁹ saluat Mouet te / interrogas: miror q̄d dubitas Dedignabit̄ saluare: qui dignatus ē creare? Dñi est salus. Angeloꝝ hominū pecorum: dñi est salus. Sicut nemo est a seipso ita nemo saluus est a seipso. Proinde verissime psalmus atq̄ optime ait: homines et iumenta saluos facies dñe. Quare? Sicut multiplicata est mīa tua deus. Tu enī es deus: tu creasti: tu saluas. tu dedisti eē te das sanū esse. Si ergo sicut multiplicata est mīa dei / ab illo homines ⁊ iumenta saluantur: nonne homines habent aliq̄d aliud quod eis de⁹ prestet creator: qd̄ iumentis non prestet? Nulla ne discretio ē inter animal factum ad imaginem dei: et animal subditum imagini dei? Est plane. Preter salutem istam cōmunē nobiscum animantibus mutis: est qd̄ nobis p̄stet deus: illis autem non prestet. Quid est hoc? Sequere in eodem psalmo. Filij aūt hominū sub tegmine alarum tuarum sperabunt. Habentes modo salutem cōmunem cum pecoribus suis: filij hominū sub tegmine alarum tuarum sperabunt. Aliam habent salutez in re: aliam in spe. Salus ista que in presenti est: hoībus pecoribusq; cōmunis est. Sed est alia quā sperant homines ⁊ accipiunt qui sperant: nō accipiunt qui desperant. Filij autem hominū sub tegmine inquit alarum tuarum sperabunt. Qui autez ꝑseuerant sperant: a te proteguntur ne de spe a diabolo deijciantur: sub tegmine alarum tuarum sperabūt. Si ergo sperabunt / quid sperabūt nisi q̄ pecora non habebunt? Inebriabuntur ab vbertate domus tue ⁊ torrente voluptatis tue potabis eos. Quale vinū est. vnde inebriari laudabile est? Quale vinum est? Qd̄ non turbat sed dirigit mentē Quale vinū est? Qd̄ facit perpetuo sanū non inebriando facit insanū. Inebriabūt̄ Unde? Ab vbertate domus tue ⁊ torrente voluptatis tue potabis eos. Uñ? Qm̄ apud te est fons vite. Ipse fons vite ambulabat in terra. Ipse dicebat: qui sitit veniat ad me. Ecce fons. ¶ Sed nos de lu-
C mine loqui ceperamus ⁊ ꝓpositaz ex euāgelio questionē de lumine tractabamus. Lecta est enim nobis dicēte dño / Ego suz lux mundi. In de questio: ne quis carnaliter sapiens solem istum intelligendū putaret. Uenimus inde ad psalmū. Quo cōsiderato: inuenimus interim dñm fontē vite: Bibe ⁊ viue. Apud te inq̄t fons vite: ideo sub vmbraculo alarum tuarum sperabūt filij hominū / inebriari isto fonte q̄rentes. Sed de lumine dicebam⁹: sequere ergo. Nam ꝓpheta cū dixisset: apud te ē fons vite: secut⁹ adiunxit: ⁊ ī lumine tuo videbimus lumen: deum de deo: lumē de lumine. Per hoc lumen factum est solis lumen. Et lumen qd̄ fecit solem: sub quo fecit ⁊ nos: factū est sub sole ꝓpter nos. Factum est inq̄ ꝓpter nos sub sole lumē qd̄ fecit solem Noli ꝯtemnere nubem carnis Nube tegitur / non vt obscuretur sed vt temperetur. Loquens ergo per nubē carnis lumen indeficiens: lumen scientie: lumen sapientie: ait hominib⁹. Ego sum lux

† Al'. ābulat mundi: q̄ seq̄tur me nō † ambulabit i tenebris sed habebit lumen vite. Quō te abstulit ab oculis carnis: ⁊ reuocauit ad oculos cordis? Non enim sufficit dicere. qui me sequit nō ambulabit in tenebris sed habebit lumen: addidit enī vite: Sicut ibi dictū est / quō apud te ē fons vite. Videte ita q̄ frēs mei: quō verba dōmini cum illius psalmi veritate p̄cordent: et ibi lumen positū est cum fonte vite. ⁊ a dño dictuz est: lumen vite. In istis autem vsibus corpalib⁹ aliud ē lumē: aliud fons Fontē fauces querūt: lumen oculi. Quā do sitimus: querimus fontē. Q̄n in tenebris sumus. querim⁹ lumen. Et si forte nocte sitiamus: lumen accendim⁹ vt ad fontem veniamus. Non est sic apud deū. Qō lumen est: hoc est fons. Qui tibi lucet vt videas: ipse tibi manat vt bibas. Videtis ergo frēs mei: videtis si intus videtis: quale hoc lumen est: de quo dñs dicit: qui me sequitur non ambulabit in tenebris. Seq̄re istum solem: videam⁹ si non ambulabis in tenebris. Ecce oriēdo exit a te. Ille cursu suo ad occidentē pgit: tibi forte ad oriētez: p̄fectio est. Nisi tu in p̄triā ptē pgas: non qua ille tendit: sequēdo eum p̄fecto errabis: p̄o oriente occidentem tenebis. Tu eum in terra si sequaris errabis. Nauta si eum in mari sequatur errabit. Postremo videtur tibi sequendum esse solem: ⁊ tendis etiaz ipse ad occidentē quo et ille tendit. Videam⁹ cū occiderit: si nō ambulabim⁹ in tenebris. Vide quēadmodum ⁊ si nolueris eum deserere tu: ipse te deseret: seruitutis sue necessitate pagens diem. Dñs autem noster iesus christus interim ⁊ cum per carnis nubem non omnibus apparebat: p̄ sapie potestatē omia tenebat. Deus tuus vbiq̄ totus est. Si nō ab illo facias casum: nunq̄ a te ipse facit occasum. Qui ergo me inquit sequit̄ non ambulabit in tenebris: sed habebit lumen vite. Qō promisit / futuri temporis verbo posuit. Non enim ait habet: sed habebit lumen vite. Non ait tamen qui sequetur me: sed q̄ seq̄t̄ me. In eo qō facere debemus / p̄sens tempus posuit. Qō autez p̄misit facientibus: futuri temporis verbo significauit. Qui sequitur habebit. Modo seq̄tur: post habebit. Modo sequit̄ per fidem post habebit per speciem. Q̄diu enim sumus in corpore ait apostolus: pegrinamur a dño. Per fidem enī ambulamus non per speciem. Quando per speciem? Cum habuerimus lumen vite: cum ad illam visionem venerim⁹: quando nox ista transierit De illo quipe die qui exortur⁹ est dictuz est. Mane astabo tibi ⁊ p̄plabor. Quid est mane? Transacta nocte seculi huius: transactis erroribus temptationū: superato illo leone qui nocte rugiēs circūit quē deuoret querens. Mane astabo tibi ⁊ videbo. Hunc vo quid putamus fratres huic tempori congruere: nisi qō rursus in psalmo dicitur? Lauabo per singulas noctes lectum meum: lachrymis meis stratū meū rigabo. Per singulas noctes inquit flebo in desiderio lucis ardebo. Videt dñs desiderium meum: Quō dicit illi alter psalmus Ante te est omne desideriū meum: ⁊ gemitus meus a te non est absconditus. Desideras aurum: videri potest. Querens enī aurum: manifestus eris hominib⁹. Desideras frumentū / interrogas qui habeat: ⁊ cupiens peruenire ad id qō desideras / indicas te. Desideras deum: quis videt nisi deus? A quo enim petis deum sicut panem. sicut aquam: sicut aurum: sicut argentum: sicut frumentum? A quo petis deum nisi a deo? Ipse petitur a seipso: qui p̄mittit seipsum. Extendat anima cupiditatē suā et sinu capatioze querat comp̄hēdere: qō oculus non vidit nec auris audiuit: nec in cor hominis ascēdit. Desiderari potest / cō cupisci pōt / suspirari p̄t: i illud potest digne cogitari ⁊ verbis explicari non potest

Ergo fratres mei: qō dñs breuiter ait. Ego sum lux mundi: qui me sequitur non ambulabit in tenebris: sed habebit lumen vite. Quibus verbis aliud est qō iussit: aliud qō promisit. Faciamus q̄ iussit: ne impudenti fronte cōsideremus qō promisit: ne dicat nobis in iudicio suo. Fecisti enim quod iussi: vt petas qō promisi? Quid ergo iussisti dñe deus noster? Dicet tibi Vt seq̄reris me. Consiliū vite petisti. Cuius vite? nisi de qua dictū est: apud te est fons vite. Audiuit quidam. vade vende omnia que habes ⁊ da pauperib⁹ ⁊ habebis thesaurum in celo ⁊ veni sequere me: tristis abscessit: non est secutus. Quesiuit magistrum bonum: interpellauit doctorē et contempsit docentē. Tristis abscessit:

ij. Cor

ps. v.

ps. l.

ps. xl

j. Cor

E

ligatus cupiditatib⁹ suis. Tristis absces-
sit: habens grandem sarcinam auaricie su
per humeros suos. Laborabat/estuabat:
et qui ab illo sarcinaz deponere voluit: ñ
est sequēdus putatus sed deserēdus. Po
stea vo ꝙ dñs per euangeliū clamauit: ve
nite ad me omnes qui laboratis t onerati
estis t ego vos reficiam. Tollite iugū me
um sup vos t discite a me quia mitis sum
et humilis corde: ꝙ multi fecerunt audito
euāgelio /qđ ex ore ipsius audito diues il
le non fecit. Ergo modo faciamus: sequa-
mur dñm: soluamus compedes: quib⁹ im-
pedimur sequi. Et quis idoneus soluere
tales nodos nisi ille adiuuet cui dictum ē:
dirupisti vincula mea? De quo alius psal
mus dicit. Dñs soluet cōpeditos: dñs eri-
get elisos. Et quid sequunt soluti t erec-
ti nisi lumen a quo audiunt/ ego sum lux
mundi: qui me sequit non ambulabit i te
nebris? Quia dñs illuminat cecos. Illu
minamur ergo modo fratres: habētes col-
lyrium fidei. Precessit enim eius saliua cū
terra: vnde inūgeret qui cecus est natus.
Et nos de adam ceci nati sumus: illo illu-
minante opus habemus. Adiscuit saliuam
in terra. verbum caro factum est t habita-
uit in nobis. Adiscuit saliuam cum terra:
ideo predictus est: veritas de terra orta ē
Ipse autem dixit: ego sum via veritas et
vita. Veritate pfruemur cum viderimus
facie ad faciem: quia t hoc ꝓmittitur nob
Nam quis auderet sperare: qđ deus nō di
gnatus esset vel polliceri vel dare? Vide
bimus facie ad faciē: apostolus dicit. Nūc
scio ex parte/nunc in enigmate p speculuz
tunc autem facie ad faciem. Et iohannes
apostolus in epistola sua. Dilectissimi nūc
filij dei sumus: t nondum apparuit qđ eri-
mus. Scimus quia cuz apparuerit/ similes
ei erimus: quō videbimus eum sicuti est.
Hec est magna ꝓmissio. Si amas sequere
Amo inquis. Sed qua sequor? Si dixisz
tibi dñs deus tuus/ ego sum veritas t vi-
ta: desideras veritatē: concupiscēs vitam:
viam qua ad hec pueníre posses ꝑfecto q̄
reres t diceres tibi. Magna res veritas:
magna res vita: si esset quō illuc peniret
anima mea. Queres qua? Audi eum dicē
tem primo: ego sum via. Anteꝙ diceret q̄:
premisit qua. Ego lum inquit via. Quo
via? Et veritas t vita. Primo dixit q̄ ve-
nias: postea dixit quo vēias. Ego sum via
ego sum veritas: ego suz vita: Manēs apō
patrem: veritas t vita. Induens se carne:
factus est via. Non tibi dicit labora que-
rendo viam: vt puenías ad veritatē t vi-
tam. Non hoc tibi dicitur. Piger surge:
via ipsa ad te venit: t te de somno dormi-
entem excitauit. Si tamē excitauit: surge
et ambula. Forte conaris ambulare: t nō
potes quia dolent pedes. Vnde dolent
pedes? An iubente auaricia p aspera cu-
currerunt? Sed dei verbuz sanauit t clau
dos. Ecce inquis sanos habeo pedes: sed
ipsam viam non video. Illuminauit t ce-
cos. Hoc totum per fidem: ꝙdiu pegrina-
mur a dño manētes in corpore. Cum autē
pambulauerim⁹ viam t ad ipsam patriam
puenerimus: quid erit nobis letius? Quid
erit nobis beatius? Quia nihil pacatius:
nihil enī aduersus hoiez rebellabit. Nūc
vo fratres difficile sine rixa sumus. Ad cō
cordiā quidem vocati sumus: iubemur pa
cem habere inter nos: ad hoc conandū est
oibus ꝙ nitendū viribus: vt aliquando p-
ueniamus ad pfectissimā pacē. Modo au
tem litigam⁹ plerū ꝙ cum eis: quibus con
sulere volumus. Ille errat: tu vis ducere
ad vitam. Resistit paganus: Disputas cō-
tra errores idolox t demonioz. Resistit
hereticus: Disputas contra alias doctri-
nas demonioz. Malus catholicus ñ vult
bene viuere. Corripis etiam interiorē fra-
trem tuū: tecum manet in domo t pditas
vias querit. Estuas quō illud corrigas: vt
de illo bonam rationē dño amboz reddas
Ite vndiq̄ rixarum necessitates? Ple-
rumq̄ homo tedio affectus dicit apud se-
metipsum. Quid mihi est pati ꝓtradicto-
res: pati eos qui reddunt mala pro bonis
Ego volo consulere: illi volunt pire. Con
summo vitam meam litigādo: pacem non
habeo. Inimicos insup facio quos amicos
habere deberem: si beniuolentiā consulen
tis attēderēt. Quid mihi est ista perpeti?
redeam ad me: mecum ero: deum meū in-
uocabo. Redi ad teipsum: ibi inuenies ri.
xam. Si cepisti deuz sequi: ibi inuenis ri-
xam. Quam rixam inquis inuenio? Caro
concupiscit aduersus spiritū: t spirit⁹ ad-
uersus carnem. Ecce tuipse es: ecce tu so-
lus es: ecce tecū es: ecce aliū nullū hoiem
pateris. Sed vides aliam legem in mem-

an. ix.

an. xiiij

Rhoma. vij

bris tuis repugnantem legi mentis tue: et captiuantē te in lege peccati que est ī mē-bris tuis. Exclama ergo ⁊ a rixa interiore clama ad deum: vt tibi pacificet te. Miser ego homo: quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia dei per iesum christum dn̄m nostrum: quia qui me inquit sequitur non ambulabit in tenebris sed habebit lumen vite. Finita tota rixa/ īmortalitas consequetur: quia nouissima inimica destruet̄ mors. Et qualis pax erit? Oportet corruptibile hoc induere incorruptionem: ⁊ mortale hoc induere īmortalitatē. Quo vt veniamus quia tunc erit ī re: nūc sequamur in spe eum qui dixit. Ego sum lux mundi: qui me sequitur non ambulabit in tenebris sed habebit lumen vite.

Explicit tractat⁹ tricesimusquartus: Incipit tractatus tricesimusquintus: Ab eo quod dictum est: Dixerunt ergo pharisei: Tu de teipso testimoniū perhibes testimonium tuum non est verum: vsq; ad id quod dictum est: Verum est testimoniū meum: quia scio vnde veni et quo vado:

A De verbis domini nostri iesu christi vbi ait Ego sum lux mundi qui me sequitur non ambulabit ī tenebris sed habebit lumen vite: hesterno die qui affuistis diu disputatū esse meministis. Et si adhuc velimus de illo lumine disputare diu loqui possumus: Nam non possumus explicare compēdio. Itaq; fratres mei sequamur christū lumen mundi: ne ambulemus in tenebris. Tenebre metuende sunt moruz: non oculoꝝ. Et si oculorum/ non exterioꝝ sed interiorum. Unde discernitur non album ⁊ nigrum/ sed iustum ⁊ iniustū. Cuz hec ergo dixisset dominus noster iesus christus. † Responderunt iudei: Tu de teipso testionium † dicis: testimoniū tuum non est verum. Anteq̄ veniret dn̄s noster iesus christus: multas ante se lucernas propheticas accendit ⁊ misit. De his etiā erat iohannes baptista: cui tam magnū ipsum lumen quod est dn̄s christus/ ꝑhibuit testimoniū: quale nulli hominū. Ait enim: In natis mulierū: non surrexit maior iohanne baptista. Hic tamē quo nemo erat maior in natis mulierū: dicit de domino iesu christo. Ego quidem baptizo vos in aqua Qui autem venit fortior me est: cuius nō sum dignus calciamentum soluere. Vide te: quēadmodū se lucerna diei submittat. Lucerna v̄o ipsum iohannem fuisse dominus ipse testatur. Ille erat inquit lucerna ardens ⁊ lucens: ⁊ vos voluistis ad horaz exultare in lumine eius. Quando autem dixerunt iudei domino: dic nobis in q̄ potestate ista facis: sciens dominus quia iohannem baptistam pro magno habebant et q̄ ipse quez pro magno habebant/ eis d̄ domino testimoniū perhibuisset respōdit eis. Interrogabo ⁊ ego vos vnū sermonē dicite mihi. Baptismū iohannis vnde est de celo an ex hominibus? Turbati illi intra semetipsos cogitabant quia si dicerēt ab hominibus: lapidari possent a turba: q̄ iohannem prophetam esse credebant. Si dicerent d̄ celo: responderet eis. Ille quē confitemini de celo habuisse prophetiam mihi testimoniū perhibuit: ⁊ ab illo audistis in qua ego ista faciam potestate. Viderunt ergo quodlibet horum respondissent in laqueos se casuros: ⁊ dixerunt. Nescimus Et domin⁹ eis. Nec ego dico vobis: in qua potestate ista facio. Non vob̄ dico qd̄ scio: quia non vultis fateri quod scitis. Iustissime vtiq; repulsi: confusi abscesserunt. Et impletum est qd̄ in psalmo per prophetam dicit deus pater: paraui lucernam christo meo. id est. ipsum iohannem. Inimicos eius induam confusione: super ipsum autem efflorebit sanctificatio mea. Habebat ergo domin⁹ iesus christ⁹ testimoniū prophetarū ante se premissorum: preconum iudicē precedentiū. Habebat testimoniū a iohanne: sed ipse maius testimoniū erat quod sibi perhibebat Illi autem infirmis oculis lucernas querebant: quia diē ferre non poterant B Nā iohannes idemipse apostolus cuius euangelium in manibus habem⁹: in ipsius euāgelij sui capite ait d̄ iohanne. Erat homo missus a deo: cui nomen erat iohānes. Hic

† Text⁹ habet dixerunt ḡ ei pharisei
† Al. ꝑhibes

Johan.

Matth.

ps̄. cxxx

venit vt testimoniũ perhiberet de lumine vt omnes crederent per eum. Non erat ille lumen: sed vt testimoniũ perhiberet de lumine. Erat lumen verum: quod illuminat omnem hominẽ venientem in hũc mũdum. Si omnẽ: ergo ⁊ iohannem. Unde dicit ⁊ ipse iohannes. Nos omnes de plenitudine eius accepimus. Discernite ergo ista vt proficiat mẽs vr̃a ĩ fide christi. Ne semper infantes sitis vbera querentes ⁊ a cibo solido resilientes. Debetis apud matrem sanctam ecclesiam christi nutriri ⁊ ablactari: ⁊ ad escas solidiores accedere mẽte non ventre. Hoc ergo discernite: aliud esse lumen quod illuminatur: aliud quod illuminat. Nam ⁊ oculi nostri lumina dicuntur: ⁊ vnusquisq; ita iurat tangẽs oculos super lumina sua: sic viuãt lumĩa mea. Usitata iuratio est. Que lumina si lumĩa sunt: desit lumẽ in cubiculo tuo clauso/ pateant ⁊ luceant tibi. Non vtiq; pñt. Quomodo ergo ista in facie que habemus ⁊ lumina nuncupamus ⁊ quando sana sunt et quando patẽt / indigent extrinsecus adiutorio luminis: quo ablato ⁊ non illato/ sana sunt/ aperta sunt nec tamen vident: sic mens nostra que est oculus anime/ nisi veritatis lumine radietur ⁊ ab illo qui illuminat nec illuminatur mirabiliter illustretur: nec ad sapientiam nec ad iusticiã poterit peruenire. Ipsa est enim vita nostra iuste viuere. Quomodo autem non offendit in via: cui non lucet lumen? Ac per hoc in tali via videre opus est: in tali via videre magnũ est. Nã tobias in facie oculos clausos habebat/ ⁊ filius patri manuz dabat: pater filio viam precipiẽdo monstrabat. Respõderunt ergo iudei. Tu de te testimoniũ dicis. Testimoniũ tuum nõ est verum. Uideamus quid audiant: audiamus ⁊ nos: sed non sicut illi. Illi contẽnentes: nos credentes. Illi occidere christum volentes: nos per christũ viuere cupientes. ¶ Interim ista distantia distinguat aures mentesq; nostras: ⁊ audiamus quid responderit dñs iudeis. Respondit iesus et dixit eis: Et si ego ꝺ me testimoniũ perhibeo verum est testimoniũ meum: Quia scio vnde veni ⁊ quo vado. Lumen ⁊ alia demõstrat ⁊ seipsum. Accendis lucernam: verbi gratia: vt queras tunicaz: ⁊ prestat tibi ardens lucerna vt inuenias tunicam. Nũquid accendis lucernam: vt videas ardentem lucernaz? Lucerna quippe ardẽs/ idonea est ⁊ alia que tenebris operiebantur nudare: ⁊ seipsam tuis oculis demonstrare. Sic ⁊ dñs christus/ ⁊ inter fideles suos ⁊ inimicos iudeos/ tanq̃ inter lucem ⁊ tenebras distinguebat: tanq̃ inter illos quos radio fidei perfũdebat/ ⁊ illos quoꝝ clausos oculos circũfundebat. Nam etiam sol iste: ⁊ videntis faciem illustrat ⁊ ceci. Ambo pariter stantes ⁊ faciem ad solem habẽtes illustrantur in carne: sed non ambo illuminantur in acie. Uidet ille: sed ille nõ videt. Ambobus sol presens est. sed p̃sente sole vnꝰ absens. Sic ⁊ sapientia dei verbum dei dñs iesus christus vbiq; presens est: quia vbiq; est veritas: vbiq; est sapiẽtia. Intelligit quis ĩ oriente iusticiam: intelligit alius in occidente iusticiam. Nunquid alia est iusticia quam ille intelligit: alia quã iste? Separati sũt corpe: ⁊ ĩ vno habent acies mentium suarum. Quã video iusticiam hic cõstitutus si iusticia est: ipsam videt iustus nescio quot mansionibus a me carne seiunctus: ⁊ ĩ illius iusticie luce coniũctus. Ergo testimoniũ sibi ꝑhibet lux: aperit sanos oculos: ⁊ sibi ipsa testis est vt cognoscatur lux. Sz quid agimus de infidelibus? Nunquid illis nõ est presens? Est presens ⁊ illis: sed quibus eam videant/ oculos non habent cordis. Audi de illis ex euangelio ipso prolatam sententiam. Et lux lucet in tenebris: ⁊ tenebre eaz non comprehenderũt. Ergo ait dñs ⁊ verum ait. Et si ego de me testimoniũ perhibeo: veruz est testimoniũ meuz. Quia scio vnde veni ⁊ quo vado. Patrez volebat intelligi: patri gloriam dabat filius. Equalis glorificat eum a quo est missus: q̃tum debet homo glorificare eum a quo est creatus? Scio enim vnde veni ⁊ q̃ vado. ¶ Iste qui in presentia vobis loq̃tur/ habet qꝺ non deseruit: sed tamen venit. Non enim veniẽdo inde discessit: aut redeundo nos reliquit. Quid miramini? Deus est. non potest hoc fieri/ sed ab homine. non potest hoc fieri / ab ipso sole. Quãdo pergit ad occidentez/ deserit orientem: ⁊ donec oriturus redeat ad orientem/ non est in oriente: Dñs autem noster

Johan. j.

C

Al. de meo

Johan. j.

D

iesus christus ⁊ venit ⁊ ibi est: ⁊ redijt ⁊ h̄
est. Audi ipsuz euangelistam alio loco di
centem: ⁊ si potes cape. si non potes crede
Johan.j. Deum inquit nemo vidit vnq̄ nisi vnige-
nitus filius qui est in sinu patris: ipse enar
rauit. Non dixit fuit in sinu patris: quasi
veniendo deseruerit sinuz patris. Hic lo-
quebatur: ⁊ ibi se esse dicebat. Qui ⁊ hinc
Mat.xxviij. discessurus quid dixit? Ecce ego vobiscū
sum omnibus diebus vsq̄ ad ꝯsummatio-
nem seculi. Ergo verum est testimoniū lu
minis siue se ostendat siue alia: Quia sine
lumine non potes videre lumen: ⁊ sine lu
mine nō potes videre quodlibz aliud qd̄
non est lumen. Si idoneū est lumen ad de
monstranda ea que non sunt lumina: nun
quid in se deficit? Nunquid se non aperit
sine quo alia patere non possunt? Locut⁹
est propheta verum: sed vnde haberet ni-
si de fonte hauriret? Locutus est iohānes
verum: sed vnde locutus est/ipsum inter-
roga. Nos inquit de plenitudine eius ac-
cepimus. Ergo idoneus est dn̄s noster ie-
sus christus: qui sibi perhibebat testimo-
nium. Sed plane fratres mei: in nocte hu-
ius seculi audiamus ⁊ prophetiam inten-
te. Modo enim ad fragilitatem nostrā no
cturnasq̄ cordis nostri intimas tenebras:
humilis voluit venire dn̄s noster. Homo
venit contēnendus ⁊ honorandus: venit
negandus ⁊ confitendus. Contemnēdus
et negandus a iudeis: honorandus ⁊ con-
fitendus a nobis. Judicandus iniuste: iu-
dicatur⁹ iuste. Talis ḡ venit: vt oporteret
ei lucernā testīoniū ꝑhibere. Nūquid op⁹
erat vt iohannes tanq̄ lucerna perhiberet
testimoniū diei: si dies ipse ab infirmitate
nostra posset videri? Sed non poteramus
Infirmus factus est infirmis. per infirmi-
tatem sanauit infirmitatem: Per mortalē
carnem carnis abstulit mortem. De corpo
re suo collyrium fecit luminibus nostris.
E Quia ergo dominus venit ⁊ in nocte se
culi adhuc sumus: oportet vt ⁊ propheti-
as audiamus. Nam de prophetia conuin-
cimus contradicentes paganos: Quid ē
christus dicit paganus? Cui respondem⁹
Quem prenūciauerunt prophete. Et ille
Qui ꝓphete? Recitam⁹ esaiā/danielem/
hieremiā/alios sctōs ꝓphās. dicim⁹ quā
longe ante illum venerint. q̄to tempē ad-
uentum eius precesserint. Hoc ergo respō
demus. Preuenerunt eum prophete: pre-
dixerunt eum esse venturum. Respondet
aliquis eorum. Qui prophete? Nos reci-
tamus: qui nobis quotidie recitantur. Et
ille. Qui sunt hi prophete? Nos respon-
demus. Qui ⁊ predixerunt ea: que fieri vi
demus. Et ille. Vos inquit vobis ista fin
xistis. Vidistis ea fieri: ⁊ q̄si ventura q̄
p̄dicta sūt essent/in libris quib⁹ voluistis
ꝯscripsistis. Hic cōtra inimicos paganos:
occurrit nobis aliorum testimoniū inimi-
corum. Proferimus codices a iudeis: ⁊ re
spondemus. Nempe ⁊ vos ⁊ illi/fidei no-
stre estis inimici: ideo sparsi sunt per gen-
tes vt alios ex alijs conuincam⁹ inimicis
Codex esaie proferatur a iudeis: videa-
mus si nō ibi lego. Sicut ouis ad īmolan- Esaie.liij.
dum ductus est: ⁊ sicut agnus coram ton-
dente fuit sine voce: sic non aperuit os su-
um. In humilitate iudicium eius sublatū
est. Liuore eius sanati sumus. Omnes vt
oues errauimus: ⁊ ipse traditus est ꝓ pec
catis nostris. Ecce lucerna vna. Alia pro-
feratur. Psalmus aperiatur: etiam inde p̄
dicta passio christi recitetur. Foderūt ma ps̄.xxj.
nus meas ⁊ pedes meos: dinumerauerūt
omnia ossa mea. Ipsi v̄o considerauerunt
me: diuiserunt omnia vestimenta mea: et
super vestimentum meum miserunt sortē.
Apud te laus mea: in ecclesia magna con-
fitebor tibi. Cōmemorabunt̄ ⁊ conuerten-
tur ad dn̄m: vniuersi fines terre. Et ad-
orabunt in conspectu eius vniuerse patrie
gentium: quia dn̄i est regnum ⁊ ipse domi
nabitur gentium. Erubescat vnus inimi-
cus: quia codicem ministrabat alius inimi
cus. Sed ecce de codicib⁹ prolatis/ab vno
inimico alterum vici: ⁊ ipse qui mihi codi
cem protulit non relinquatur. Ab illo pro
feratur: vnde ⁊ ipse vincatur. Lego aliuz
prophetam: ⁊ inuenio dn̄m loquentem ad
iudeos. Non est mihi voluntas in vobis Malachi.
dicit dominus/nec accipiam sacrificiū de
manibus vestris: quō ab ortu solis vsq̄ ad
occasum sacrificium mundum offertur no
mini meo. Non venis iudee ad sacrificiuz
mundum? Conuinco te immundum. Ec-
ce ⁊ lucerne perhibēt testimoniū diei pro
pter infirmitatez nostram: quia diei clari-
tatem tolerare ⁊ videre non possum⁹. Nā
et nosipsi christiani: in comparatione qui-
dem infidelium lux iam sumus. Unde di-

cit apostolus. Fuistis enim aliquando tenebre nunc autem lux in dño: sicut filij lucis ambulate. Et alibi dixit. Nox precessit dies autem appropinquabit: abijciam⁹ ergo opera tenebrarum ⁊ induamur arma lucis: sic vt ī die honeste ambulemus. Tamen quia in comparatione illius lucis ad quam venturi sumus / adhuc nox est etiaz dies in quo sumus: audi petrum apostolū delataz dicit domino christo vocē ō magnifica potestate. Tu es filius meus dilectus: in quo bene complacui. Hanc vocez inquit nos de celo audiuimus delataz: cū essemus cum illo in monte sancto. Sed qz nos non ibi fuimus ⁊ istam vocem de celo tunc non audiuimus: ait ad nos ipse petr⁹ petri. j. Et habemus certiozem propheticum sermonem. Preuidens enim dominus iesus christus impios quosdam futuros qui miraculis eius calumniarentur magicis artibus ea tribuendo: prophetas ante premisit. Nunquid enim si mag⁹ erat ⁊ magicis artibus fecit vt coleretur: ⁊ moztuus magus erat anteq̄ natus? Prophetas audi o homo moztue ⁊ vermescendo calumniose Prophetas audi: lege: audi quia ante dominū venerunt. Habemus inquit apostolus petrus certiozem propheticum sermonem cui benefacitis attendentes sicut lucerne in obscuro loco: donec dies lucescat ⁊ lucifer oziatur in cozdibus vestris. Quando ergo dominus iesus christus venerit: ⁊ sicut dicit apostolus etiaz paulus: illuminauerit occulta tenebrarum ⁊ manifestauerit cogitationes cozdis vt laus sit vnicuiq̄ a deo: tūc presente tali die lucerne non erunt necessarie. Non legetur nob propheta: non aperietur codex apostoli: non requiretur testimoniū iohannis: non ipso indigebimus euangelio. Ergo omēs scripture tollentur de medio que nobis in huius seculi nocte tanq̄ lucerne accendebantur: ne in tenebris remaneremus. Istis omnibus sublatis / ne quasi nobis luceant indigentibus / ⁊ ipsis hominibus dei per quos hec ministrata sunt / nobiscuz lumen illud verum clarumq̄ videntibus: remotis ergo his adiumentis quid videbimus? Unde pascetur mens nostra? Unde obtutus ille letabitur? vnde erit illud gaudium: quod nec oculus vidit: nec auris audiuit: nec in coz hominis ascendit? Quid videbim⁹? Obsecro vos amate mecum: currite credendo mecum: patriam supernam desideremus: superne patrie suspiremus: peregrinos nos esse hic sentiamus Quid tunc videbimus: dicat nunc euāgelium. In principio erat verbum: ⁊ verbuz erat apud deum: ⁊ deus erat verbuz. Unde tibi ros insperssus est ad fontez venies. vnde radius per obliqua ⁊ per anfractuosa tibi ad coz tenebrosum missus est. nudā ipsam lucē videbis: cui vidende ferendeq̄ mundans: Dilectissimi qō ⁊ hesterno cōmemoraui: iohannes ipse dicit. Filij dei sumus: ⁊ nondum apparuit quid erimus. Scimus quia cum apparuerit similes ei erimus: quō videbimus eum sicuti est. Sentio vestros affectus attolli mecum in supna: sed corpus quod corrumpitur aggrauat animam: ⁊ deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. Depositur⁹ sum ⁊ ego codicez istum. discessuri estis ⁊ vos quisq̄ ad sua. Bene nobis fuit ī luce cōmuni: bene gauisi sumus: bene exultauimus: sed cum ab inuicem recedimus / ab illo non recedamus.

Explicit tractatus tricesimusq̄ntus: Incipit tractatus tricesimussextus: Ab eo quod dictuz est: Vos scd̄m carnem iudicatis: ego non iudico quemq̄: vsq̄ ad id quod dictum est: Ego sum qui testimoniū perhibeo de meipso: et testimonium phibet de me q̄ misit me pater

IN quattuor a euangelijs vel potius quattuor libris vniuss euāgelij / sanctus iohannes apostolus nō imerito fm intelligentiā spiritualem aqle comparatus / altius multoq̄ sublimi⁹ alijs tribus erexit predicationē suam: ⁊ in eius erectione etiam corda nostra erigi voluit Nam ceteri tres euangeliste tanq̄ cum homine dño in terra ambulabant / de diuinitate eius pauca dixerunt: istum autem q̄si piguerit ī terra ambulare: sicut ipso exoz-

dio sui sermonis intonuit: erexit se non solum super terram ⁊ super omnem ambitū aeris ⁊ celi/sed super omnez etiam exercitum angelorum/omnēq; constitutionē invisibiliū potestatum: ⁊ peruenit ad euz ꝑ quem facta sunt omnia/ dicendo. In principio erat verbum: ⁊ verbum erat apd̄ deum: ⁊ deus erat verbum. Hoc erat in principio apud deum. Omīa per ipsum facta sunt: ⁊ sine ipso factū est nihil. Huic tante sublimitati principij /etiam cetera ꝯgrua predicauit: ⁊ de dñi diuinitate quomodo nullus alius est locutus: Hoc ructabat: qd̄ biberat. Non enim sine causa de illo in isto euangelio narratur: quia ⁊ in conuiuio super pectus dñi discūbebat. De illo ergo pectore in secreto bibebat. Sed qd̄ ī secreto bibit/ ī manifesto eructauit. Ut ꝑueniat ad omnes gentes non solū incarnatio filij dei: passio ⁊ resurrectio: sed etiam qd̄ erat ante incarnationez/ vnicus patri: verbum patris/ coetern⁹ generanti/ equalis ei a quo missus est: sed in ipsa missione minor factus q̄ maior esset pater. Quicquid ergo humiliter positū auditis de domino iesu christo: suscipite carnis dispēsationē. Cogitate qualis factus est propter nos non qualis erat vt faceret nos. Quicquid autem sublime ⁊ supra omnes creaturas excelsum atq; diuinū ⁊ patri equale atq; coeternū de illo audieritis in euangelio poni vel legeritis: scitote vos hoc legere qd̄ ad formam dei pertinet nō qd̄ ad formam serui: Quia si istam regulam tenueritis qui capere potestis: non autē omnes capere potestis sed oēs credere debetis: Si ergo hanc regulam tenueritis aduersus calumnias tenebrarum hereticarū tanq; in lumine ambulantes securi pugnabitis. Non eni defuerūt qui sola euangelica testimonia legēdo sectarent̄ que d̄ humilitate christi posita sunt: qui aduersus ea testimonia que de diuinitate eius locuta sunt surdi fuerūt. Jō surdi vt male verbosi. Itē quidam illa sola attendētes que de dñi sublimitate dicta sūt: etiā ipsi mīaz eius qua homo factus est ꝓpter nos ⁊ si legerunt nō crediderūt: ⁊ ab hoīb⁹ inducta atq; falsa esse putauerūt: ꝯtendētes deuz tm̄modo fuisse dñm nostꝝ christū: nō etiā hoīem. Alij sic alij sic: vtriq; in errore. Catholica autē fides ex vtroq; verū tenens qd̄ tenet: ⁊ p̄dicans qd̄ credit: ⁊ deū christum intellexit: ⁊ hoīem credidit. Utrūq; enī scriptū est: ⁊ vtrūq; verū est. Si deum tm̄ dixeris christū: medicinā negas qua sanatus es. Si hoīem tm̄ dixeris christū: potentiā negas qua creat⁹ es. Utrūq; igitur tene aīa fidelis ⁊ cor catholicū /vtrūq; tene: vtrūq; crede: vtrūq; fideliter cōfitere. Et deus christ⁹ est: ⁊ hō christus. Qualis deus christus? Equalis patri: vn⁹ cū patre. Qualis hō christus? De virgine natus trahēs de hoīe mortalitatē: nō trahēs iniquitatē. Isti ergo iudei videbant hoīem: nec intelligebāt nec credebāt deū Atq; inter cetera audistis iam quēadmodū ei dixerūt. Tu de teipso testimoniū dicis: testimoniū tuū nō est verꝝ. ¶ Audistis etiam quid ille respōderit: cū hesterno die lectū esset ⁊ ꝓ nostris viribus disputatū. Hodie verba eius hec locuta sunt: **vos ſm carnem iudicatis.** Ideo inquit mihi dicitis: tu de te testimoniū dicis: testimonium tuū non est verū/quia ſm carnē iudicatis quia deū non intelligitis: ⁊ hoīem videtis. ⁊ hoīez ꝑsequendo /deū latentē offenditis: ergo ſm carnē iudicatis. Ideo vob̄ arrogans videor: quia ego testimoniū ꝑhibeo. Oīs enī homo quando de se ꝑhibere vult testimoniū laudabile: arrogans et superbus videtur. Ideo scriptū ē: Nō te laudet os tuū: sed laudet te os ꝓximi tui Sed hoc hoī dictū est/ infirmi enī sumus et apud infirmos loq̄mur: verum dicere ⁊ mentiri possumus: ⁊ si verꝝ dicere debem⁹ et mentiri tamē possum⁹ cū volum⁹. Lux mētiri nō potest: Absit vt ī lucis dīne splēdore: tenebre mēdacij repiant̄. Loquebatur ille tanq; lux. loquebat̄ tanq; veritas: sed lux ī tenebris lucebat ⁊ tenebre eā nō comp̄henderūt. Ideo ſm carnem iudicabant Vos inquit ſm carnē iudicatis: **ego nō iudico quemq;** Non ergo iudicat quemq; dñs iesus christ⁹? Nonne ipse est quem confitemur resurrexisse tertia die: ascendisse ī celū / ibi sedere ad dexteram patris: inde esse venturū ad iudicādos viuos ⁊ mortuos? Nonne ipsa est fides nr̄a d̄ qua dicit apl̄s. corde creditur ad iusticiam: ore autē cōfessio fit ad salutē? Ergo quādo ista ꝯfitemur: cōtra dñm loq̄mur?

Johan. j.

Johan. xiiij

B

Proū. xx

ij. Timo

cap.iij. Nos dicim⁹ venturū iudicē viuoz ⁊ moz
tuoz: ipse autē dicit/ego nō iudico quēq̄
id est. modo: sicut dicit alio loco: ego non
veni vt iudicē mundū sed vt saluū faciaz
mūdū: nō iudiciū suū negādo sed differē
do: Aut certe quia dixerat: vos fm carnē
iudicatis: ita subiūxit: ego ñ iudico quēq̄
vt subaudiaſ/fm carnē. Nullus ergo nob
contra fidem quā tenem⁹ ⁊ annūciam⁹ de
iudice christo scrupulus dubitatiōis ī coz
de remaneat. Venit christ⁹ sed primo sal
uare postea iudicare: eos iudicādo in pe/
nam q̄ saluari noluerūt: eos pducēdo ad
vitā qui credēdo salutē nō respuerūt. Pri
ma ergo dispēsatio dñi nr̄i iesu christi me
dicinalis ē nō iudicialis. Nā si primo ve
nisset iudicatur⁹: neminē inuenisset cui p̄
mia iusticie redderet. Qz ergo vidit omēs
peccatoz̄es ⁊ oīno neminē esse īmunem a
morte peccati: prius erat eius mia p̄ogā
da: ⁊ post exercendū iudiciū. Quia ō illo
ps.c. cantauerat psalmus. Miam ⁊ iudiciū can
tabo tibi dñe. Non enī iudiciū ait ⁊ mīaz.
Nā si primo esset iudiciū: nulla esset mīa:
Sed primo mīa/ postea iudiciū. Que est
primo mīa? Creatoz hoīs/hō esse dignat⁹
est: fact⁹ ē q̄ ō fecerat: ne piret q̄ fecerat.
Quid huic mīe addī potest? Et tamē ad
didit. Parū fuit ei hoīem fieri. sed etiā ab
hoībus reprobari. Parū fuit reprobari/⁊
exhonorari: Parū erat exhonorari/⁊ occi
di. Sed hoc pauz est/morte crucis? Nam ⁊
cū eius obediētiā vsq̄ ad mortē factā cō
C mendaret apl's: parū illi fuit dicere: fact⁹
philipen.ij obediens vsq̄ ad mortē: nō enī qualecūq̄
mortem: sed addidit/mortē autez crucis.
Illa morte peius nihil fuit: inī oīa genera
mortiū. Denicq̄ vbi doloz̄es acerrimi exa
gitant: cruciatus vocatur/a cruce noīat⁹.
Pendentes enī in ligno crucifixi: clauis
ad lignū pedibus manibusq̄ confixi: pdu
cta morte necabanť. Nō enī crucifigi hoc
erat occidi/sz diu viuebať ī cruce: Nō qz
longioz vita eligebať sed quia moz ipsa
p̄tendebať: ne doloz citius finireť: Abozi
voluit p nobis: parū dicim⁹ crucifigi dig
natus est: vsq̄ ad mortē crucis obediens
fact⁹. Elegit extremū ⁊ pessimū gen⁹ moz
tis: q̄ oēm fuerat ablatur⁹ mortē. De moz
te pessima: occidit oēm mortē. Pessima eī
erat nō intelligētib⁹ iudeis: nam a dño ele
cta erat. Ipsaz eī crucē suā signū habitur⁹
erat: ipsam crucē de diabolo supato tanq̄
tropheū in frontib⁹ fideliū posituř: vt di
ceret apl's. Mihi autē absit gloziari nisi in Gal.vj.
cruce dñi nr̄i iesu christi: p quē mihi mun
dus crucifixus est ⁊ ego mūdo. Nihil erat
tunc in carne intolerabili⁹: nihil est nūc in
fronte glozios⁹. Quid seruat fideli suo: q̄
talem honorē dedit suplicio suo? Denicq̄
modo in penis reoz̄ non est apud rhoma
nos. Ubi enī dñi crux honorata est: puta
tum est q̄ ō ⁊ reus honoraret si crucifigere
tur. Qui ergo ideo venit/neminē iudica
uit: et mala passus est. Pertulit iniustum
iudiciū: vt ageret iustū. Sed ī eo quod p
tulit iniustum: mīe fuit. Denicq̄ ita humi
lis factus est: vt peruenīret ad crucem. di
stulit quidem potentiā: sed publicauit mi
sericordiā. Unde distulit potētiā? Quia
de cruce noluit descendere: qui potuit de
sepulchro resurgere. Ut̄ publicauit mise
ricordiā? Quia pendens ī cruce dixit. Pa
ter ignosce illis: quia nesciūt quid faciūt
Siue ergo ꝓpter hoc quia non venerat iu
dicare mūdū sz saluare mūdū/dixit: ego
non quemq̄ iudico. siue quēadmodū cō
memoraui quō dixerat/vos fm carnē iudi
catis: addidit: ego ñ iudico quemq̄: vt in
telligam⁹ xp̄m nō fm carnē iudicare sicut
ab hoīb⁹ iudicat⁹ ē. Nā vt agnoscatis iā
iudicē xp̄m: audite q̄ sequtur. Et si iudi
co ego iudiciū meum verū est. Ecce
habes ⁊ iudicē. Sz agnosce saluatorē: ne
sentiaſ iudicē. Quare aūt dixit iudiciū su
um verū esse? Quia solus ingt ñ sum
sed ego ⁊ q̄ misit me p̄. Dixi vobis D
frēs: qz iohānes iste euāgelista sctūs mul
tū alte volat. Uix est eū mēte comp̄hēde
re. Mysteriū aūt altius volantis: op⁹ est
vt cōmemorē charitati vr̄e Et apud eze- Ezechiel'.j.
chielē ꝓphetā in apocalypsi ipsi⁹ iohānis Apocal'.iij.
ci⁹ ē h euāgeliū cōmemorať aīal q̄drupes
hñs q̄ttuoz̄ psonas: hoīs: vituli: leonis: aq̄
le. Qui añ nos scripturaz̄ scāruz mysteria
tractauerūt: plerīq̄ in h aīali: vel potius
in his animalibus quattuoz̄ euangelistas
intellexerunt Leonez ꝓ rege positū: quō
videtur leo rex esse quodāmodo bestiarū
propter potentiam ⁊ terribilem foztitudi
nem. Hec persona tributa est mattheo: qz
in generationib⁹ domini/regum seriem p

secutus est: quemadmodū esset dominus per stirpem regiam de semine dauid regis Lucas autem quō cepit a sacerdotio zacharie sacerdotis/faciens mentionem patris iohannis baptiste: vitulo deputatus ē quia magna victima vitulus erat in sacrificijs sacerdotum. Marco homo christus merito assignatus est: quia neq; de regia potestate aliquid dixit/neq; de sacerdotali cepit: sed tantum ab homine christo exorsus est. Hi omnes prope de terrenis. id est. de his que in terra gessit dominus noster iesus christus non recesserunt: De diuinitate eius perpauca locuti sunt tanq; ī terra cum illo ambulantes. Restat aquila ipse est iohannes sublimiū predicator: et lucis interne atq; eterne fixis oculis contemplator. Dicuntur enim ꝛ pulli aquilarum a parentibus sic probari: patris scilicz vngue suspendi ꝛ radijs solis opponi. q̄ firme contemplatus fuerit filius agnoscitur. Si acie palpitauerit: tanq; adulterinus ab vngue dimittitur E Jam ergo videte quā sublimia loqui debuit: qui est aquile comparatus. Et tamen etiam nos humi repentes/ infirmi ꝛ vix vllius momenti inter homines/audemus tractare ista ꝛ ista exponere. Et putamus nos aut capere posse cū cogitamus aut capi dum dicimus. Quare ista dixi? Forte enim post hec verba q̄s̄q; mihi iuste dicat: pone ergo codicez. q̄ excedit mensuram tuam: quid sumis in manum tuam? quid ei cōmittis linguaz tuā? Ad hoc respondeo. Multi heretici abundant: ꝛ ad hoc eos deus abundare permisit ne semper lacte nutriamur: ꝛ ī bruta infantia remaneamus. Quia enim non intellexerunt quomodo cōmendaretur diuinitas christi: sapuerunt sicut voluerunt. Nō autem recte sapiendo: fidelib⁹ catholicis questiones molestissimas intulerunt. Ceperunt exagitare ꝛ fluctuare corda fideliū Jam tunc necessitas facta est spiritualib⁹ viris qui aliquid fm diuinitatem domini nostri iesu christi non soluz legerant ī euāgelio sed etiaz intellexerant: vt contra arma diaboli christi arma proferrēt: ꝛ ō christi dīnitate aduersus falsos fallaceſq; doctores q̄tum possent virib⁹ apertissima cōflictatione pugnarent: ne cuz ipsi tacerēt: alij perirent. Quicunq; enim senserunt dominū nostrum iesum christum aut diuerse substantie esse q̄ pater est. aut tantuz esse christum solum vt ipse sit pater/ipse sit filius/ipse sit spiritussanctus: quicunq; etiam sentire voluerunt homineꝫ fuisse solū/ nō deum factū hominē. aut ita deū vt in sua diuinitate mutabilem: aut ita deuz vt nō et hominem: a fide naufragauerūt ꝛ ō portu ecclesie ꝓiecti sunt: ne inquietudīe sua naues secum positas frangerent. Quc res coegit vt etiam nos minimi ꝛ q̄tū ad nos pertinet prorsus indigni/q̄tum autem ad illius misericordiā in aliquo dispensatoꝝ eius numero constituti: non vobis taceamus qō aut intelligatis mecumq; gaudeatis: aut si intelligere nondum valetis/credendo securi in portu maneatis. Dicaz ergo/capiat qui potest: credat qui non potest. Tamen dicam quod ait dominꝰ: vos fm carnem iudicatis ego nō iudico quēq; aut modo aut fm carnem. Sed ꝛ si ego iudico: iudicium meum veruz est. Quare iudicium meum verum est? Quia solus non sum inquit: sed ego ꝛ qui misit me pater. Quid ergo domine iesu? Si solus esses F falsum esset iudicium tuum: ꝛ ideo verum iudicas quia solus non es/ sed tu ꝛ qui te misit pater. Quid responsurus sum: ipse respondeat. Verum est inquit iudiciū meum. Quare? quia solus non sum. sed ego ꝛ qui misit me pater mecuz est. Si tecum ē: quomodo te misit? Et te misit: ꝛ tecum est Ita ne ꝛ missus non recessisti: ita ne ꝛ ad nos venisti: ꝛ ibi māsisti? Quomodo istud creditur: quomodo capitur? Ad hec duo respōdeo. Quomodo capitur/ recte dicis Quomodo creditur/non recte dicis. Immo ideo bene creditur: quia non cito capitur. Nam si cito caperetur: non opus erat vt crederetur quia videretur. Ideo credis quia non capis. Sed credendo fis idoneus vt capias. Nam si non credis/nunq; capies: quia minus idoneꝰ remanebis. Fides ergo mundat te: vt intellectus impleat te. Verum est inquit iudicium meum: quia solus nō sum: sed ego ꝛ qui misit me pater. Ergo domine deus noster iesu christe: missio tua: incarnatio tua est. Sic video: sic intelligo. Postremo sic credo: ne arrogātie sit dicere sic intelligo. Prorsus et hic ē dīs nr̄ iesus xp̄s. Immo hic erat

ꝑm carnem: modo hic est ꝑm diuinitatem: et cum patre erat ⁊ a patre non recesserat Quod ergo dicitur missus venisse ad nos: incarnatio ipsi⁹ cõmẽdat̃. qꝛ pr̃ nõ ẽ incarnat⁹. Nã sabelliani dicti sũt quidã heretici qui vocantur ⁊ patripassiani: qui dicũt ipsum patrez passum fuisse. Noli tu catholice. Si enim fueris patripassianus: nõ erissanus. Ergo intellige missionem filij noĩatam/incarnationez filij. Patrem autẽ incarnatum esse non credas. Sed ⁊ a filio incarnato patrem recessisse non credas. Ille carnem portabat: ille autẽ cuz filio erat Si in celo pater/in terra filius: quomodo pater cum filio erat? Quia ⁊ pater ⁊ filius vbiqꝫ erant. Non enim ĩ celo sic est deus: vt non sit in terra. Audi illuz qui volebat fugere iudicium dei: ⁊ non ĩueniebat qua
xxxviij. Quo ibo inquit a spiritu tuo: ⁊ a facie tua q̃ fugiã? Si ascendero in celum tu ibi es. De terra erat questio: audi quod sequit̃: Si descendero in infernũ ades. Si ergo et in infernũ dicitur ꝙ assi: quid rerũ remanet vbi non sit? Vox enim dei est apd̃
c.xxiij. prophetaz. Celum ⁊ terram ego impleo. Vbiqꝫ ergo est: qui nullo clauditur loco. Noli ab illo auerti: ⁊ tecum est. Si vis ad eum peruenire: noli piger esse amare. Nõ enim pedibus sed affectib⁹ curris: vno loco manens venis / si credis ⁊ diligis. Ergo vbiqꝫ est. Si vbiqꝫ est: quomodo cũ filio non est. Ita ne cum filio non est: qui si credis ⁊ tecum est? Unde ergo verum est iudicium eius: nisi quia verus est filius? Hoc enim dixit. Et si iudico verũ est iudicium meum: quia solus non sum sed ego ⁊ qui misit me pater. Tanq̃ diceret. Veruz est iudicium meum: quia fili⁹ dei sum. Unde probas: quia filius dei es? Quia solus non sum: sed ego ⁊ qui misit me pater.

G Erubesce sabelliane. Audis filium: audis patrem. Pater pater est: Filius filius est. Non dixit ego suz pater ⁊ ego ipse suz filius: sed solus non sum inquit. Quare solus non es? Quia mecum est pater. Ego sum: ⁊ qui me misit pater. Audis ego sum et qui me misit. Ne perdas personam. distingue personas/distingue intelligentiaz noli separare perfidia: ne iterum quasi fugiens caribdim in scillam incurras. Vorabat enim te gurges impietatis sabellianorum: vt diceres ipsum esse patrẽ qui est filius. Modo didicisti/solus non sum: sed ego ⁊ qui misit me pater. Agnoscis qꝛ pater pater est: ⁊ filius filius est. Bene agnoscis: sed noli dicere: pater maior est/filius minor est. Noli dicere pater aurum est: filius argentum est. Una substantia ẽ /vna diuinitas: vna coeternitas: ꝑfecta equalitas: dissimilitudo nulla. Nam si tm̃modo alterum credideris esse christum: non euz qui pater ẽ: ⁊ ĩ aliquo tamen distantẽ ꝑm naturam esse putaueris: a caribdi quidez euasisti: sed in scilleis scopulis naufragasti. In medio nauiga: vtrunqꝫ ꝑiculosum latus euita. Pater pater est: filius filius ẽ Jam dicis pater pater est: filius filius est. bene periculum absorbentis gurgitis euasisti. Quid vis ire in alteram partem: vt dicas aliud est pater: filius aliud? Alius est recte dicis: aliud non recte. Alius enim filius/quia non est ipse qui pater: ⁊ aliu⁹ pr̃ quia non est ipse qui filius. Non tamẽ aliud sed hocipsum est ⁊ pater ⁊ filius. Quid est hocipsum est? Unus deus est. Audisti quia non suz solus. sed ego ⁊ qui misit me pater. Audi quomodo credas patrem ⁊ filium. Audi ipsum filium: ego ⁊ pater vnũ Johan.x.
sumus. Non dixit pater ego sum: aut ego et pater vnũ est. Sed cum dicit ego ⁊ pat̃ vnũ sumus: vtrunqꝫ audi/⁊ vnũ ⁊ sumus: ⁊ a caribdi ⁊ a scilla liberaberis. In duobus istis verbis. qd̃ dixit vnũ/liberat te ab arrio: qd̃ dixit sum⁹/liberat te a sabellio. Si vnũ: non ergo diuersuz. Si sumus: ergo ⁊ pater ⁊ filius. Sumus enim non diceret d̃ vno: sed vnũ non diceret de diuersis. Ergo ideo verum est inquit iudicium meum breuiter vt audias/quia filius dei sum. Sz sic tibi persuadeo inquit quia fili⁹ dei sum vt intelligas quia mecum est pater. Non sic sum filius: vt ipsuz deseruerim. Nõ ita hic sum vt cum ipso non sim: non ita ibi ille est vt mecum non sit. Formam serui accepi/sed formam dei non amisi. Solus ergo inquit non sum: sed ego ⁊ qui misit me pater. Dixerat de iudicio: de testimo- H
nio vult dicere. In lege inquit vestra scriptum est: quia duorum hominũ testimoniũ verum est: Ego sum qui testimoniũ ꝑhibeo de me ipso: et testimoniũ perhibet de me q̃ misit me pr̃. Exposuit ill̃ ⁊ legẽ: si in-

grati ñ eēn. Magna enī q̄stio ē frēs mei: ⁊ valde mihi videt̄ in mysterio res esse constituta: vbi deus dixit: in ore duorum vel trium testium stabit omne verbum. Veritas queritur per duos testes? Ita plane: sic se habet humani generis consuetudo. Sed tamen fieri potest: vt ⁊ duo mentiantur. Susanna casta duobus falsis testibus vrgebatur. Nunquid quia duo erāt: ideo falsi testes non erant? De duobus dicim⁹ aut de tribus: vniuersus populus mentit⁹ est contra christum. Si ergo populus constans ex magna hominū multitudine/ falsus testis inuentus est: quomodo accipiēdum est/ in ore duorum vel trium testium stabit omne verbum: nisi quia hoc modo per mysterium trinitas cōmendata est: In qua est perpetua stabilitas veritatis? Vis habere bonam causam? habeto duos vel tres testes: patrem ⁊ filium ⁊ spiritū sanctū Deniq; quando susanna casta femina fidelisq; coniūx/ duobus falsis testibus vrgebatur: trinitas illi in consciētia atq; in occulto suffragabatur. Illa trinitas de occulto vnū testem danielez excitauit: ⁊ duos conuicit. Ergo quia in lege vestra scriptum est duorum hominū testimoniū verum esse: accipite nostrum testimoniuz ne sentiatis iudicium. Ego enim inquit non iudico quemq̄: sed testimoniū perhibeo de me. Differo iudicium: non differo testimoniū. Eligam⁹ nob̄ frēs contra linguas hoīum: ꝯ īfirmas suspiciōes generis hūani/ deum iudicem: deum testem. Non enī dedignatur testis esse qui iudex est: aut ꝓmouetur cum sit iudex: quō qui testis est/ ipse iudex erit. Quare ipse testis? Qr nō querit aliuz vnde cognoscat qui sit. Quare ipse iudex? Quia ipse habet potestatē mortificādi ⁊ viuificādi: damnādi ⁊ absoluendi: in gehennaz precipitādi ⁊ in celos leuandi: diabolo ꝯiungendi ⁊ cum angelis coronādi. Cum ergo ipse habeat hanc potestatez/ iudex est. Quia v̄o vt te cog̊scat non querit alium testem: qui tunc iudicabit te modo videt te. Non est vnde illum fallas: cum ceperit iudicare. Nō eniz adhibes tibi aliquos falsos testes: qui iudicem illum possent circūuenire. Quando cepit iudicare deus: hoc tibi dicet. Qñ contēnebas ego videbam. ⁊ quando non credebas/ sententiaz meaz non frustrabā.

Daniel. xiij.

Math. xxvj

differebam non auferebam. Noluisti audire quod precepi: senties quod predixi. Si autez audias que precepi/ nō mala senties que predixi: sed bona percipies que promisi. Ne aliquem sane moueat qd̄ ait: verum est iudicium meum quia solus nō sum sed ego ⁊ qui misit me pater: cum alibi dixerit. pater ñ iudicat quemq̄ sed oē iudiciū dedit filio: Jam in eisdem verbis euangelij disputauim⁹ ⁊ nunc admonem⁹ non hoc iō dictū quia pater nō erit cū filio iudicante: sed quō bonis ⁊ malis in iudicio solus filius apparebit: in ea forma in qua passus est ⁊ resurrexit ⁊ ascendit in celum. Discipulis quippe tunc aspicientibus ascendentem vox angelica sonuit sic veniet quemadmodū vidistis eum euntem in celum. id est. in forma hominis in qua iudicatus est iudicabit: vt etiam illud ꝓpheticum impleatur: videbunt in quem pupugerunt. Cum v̄o euntibus iustis in vitam eternam videbim⁹ eum sicuti est: non erit illud iudiciuz viuorum ⁊ mortuorum: sed premium tantummodo viuorum. Itez ne moueat quod ait: in lege vestra scriptū ē: quia duorum hominū testimoniū verum est: Et ideo quisq̄ existimet non fuisse illam legē dei/ quia non dictum est in lege dei: sciat ita dictū esse ī lege vestra: tanq̄ diceret que vobis est data. A q̄ nisi a deo? Sicut dicimus: panem nostrum quotidianum: ⁊ tamen dicimus: da nobis hodie.

Johan.

Actuum

Explicit tractatus tricesimussextus: Incipit tractatus tricesimusseptimus: Ab eo quod dictum est: Dicebant ergo: Vbi est pater tu⁹: vsq; ad id quod dictum est: et nemo apprehendit eum quia nōdū venerat hora eius:

Quod in sancto euangelio breuiter dicit̄: non breuiter oportet exponi vt quod auditur intelligatur Verba eniz pauca domini sed magna sūt Non numero estimanda sed pondere: nec ideo contemnenda quia pauca: sed ideo querēda qr magna. Qui affuistis hester-

A

no die audistis: vt potuimus disputauim⁹ ex eo q̄ ait dominus: vos fm carnez iudicatis: ego non iudico quemq̄. Sed ⁊ si iudico ego / iudicium meum veruz est: quia solus non sum / sed ego ⁊ qui misit me pater. In lege vestra scriptum est: quia duorum hominū testimoniū verum est. Ego sum qui testimonium perhibeo de me: ⁊ testimonium perhibet qui me misit pater. Ex his verbis hesterno vt dixi die / redditus est sermo auribus ⁊ mentibus vestris. Hec cum dominus dixisset: illi qui audierant: vos fm carnē iudicatis / mānifestauerunt qō audierunt. Responderūt ei dño loquenti de deo patre suo ⁊ dixerūt. dixerūt ei **Ubi est pater tuus?** Patrē christi carnaliter acceperunt: quia verba christi fm carnem iudicauerūt. Erat autē qui loquebatur in aperto caro: in occulto verbum. homo manifestus: deus occultus. Videbant indumētū: ⁊ ptemnebāt indutū. Cō temnebant: quia nesciebāt. Nesciebāt: q̄z non videbant. Non videbant: q̄z ceci erāt Ceci erant: quia non credebant. Videamus ergo: ⁊ ad hec dñs quid responderit. Ubi est inquiūt pater tuus? audiuim⁹ eī te dicere / solus non sum: sed ego ⁊ qui me misit pater. Nos solū te videmus: patrem tuū tecū non videmus. Quō te dicis solum non esse: sed cum patre tuo esse? Aut Rñdit ostende nobis tecū esse patrē tuū. **Et dominus.** Nunquid me videtis: vt patrem ostendā vobis? Hoc enī sequitur: hoc suis verbis ipse respondit: quoz verboz expositionem nos ante pmisimus. Videte enī quid dixerit. **Neq̄ me scitis: neq̄ patrem meum. Si me sciretis: forsitā et patrem meum sciretis.** Dicitis ergo vbi est pater tuus / quasi iaz me sciatis. quasi totum hoc sim qō videtis. Ergo q̄z me non nostis: ideo vobis patrem meum non ostendo. Me quippe hominē putatis: ideo patrem meū hominē queritis: q̄z fm carnem iudicatis. Quia ergo fm qō videtis aliud sum: ⁊ aliud fm qō non videtis. patrem autez meū loquoz occultus occultum. prius est vt me noueritis: tunc⁹ pfez meuz scietis. Si enim me sciretis: ⁊ pfem B meum forsitan sciretis. Ille qui oīa scit qñ dicit forsitan: non dubitat sed increpat Attende enī quō increpatiue dicatur ipsum forsitan: quod videtur esse verbū dubitationis. Sed dubitationis verbum est quando dicitur ab homine: ideo dubitante quia nescīēte. Cū vō dicitur a deo verbum dubitatiōis: cum deum nihil vtiq̄ lateat: illa dubitatione arguitur infidelitas non opinat diuinitas. Homines enī ō his rebus quas certas habent aliqñ increpatiue dubitant. id est: verbuz dubitatiōis ponunt / cuz corde non dubitent. Velut si in digneris seruo tuo ⁊ dicas. Contēnis me: considera: forsitan dñs tuus sum. Hinc et apostolus ad quosdam contēptores suos loquens ait. Puto autē q̄ ⁊ ego spiritum ſ. Lor. vij. dei habeo. Qui dicit puto: dubitare videtur. Sed ille increpabat nō dubitabat: Et ipse dñs christus alio loco increpans infidelitatem futuram generis humani: cū venerit inquit filius hominis putas inueniet Luce. xviij. fidem in terra? Jam q̄tum existimo intellexistis quomodo sit positum forsitan: ne quis verborum appensor ⁊ syllabarū examinator veluti latine loq̄ sciēs / reprēdat vbū qō dixit dei vbū. ⁊ reprēdendo dei vbū: non eloquens sed mutus remaneat. Quis enī sic loquitur quomodo loquitur verbum quod erat in principio apud deum? Noli verba ista considerare: ⁊ ex his verbis assuetis illud verbum mentiri velle qō deus est. Audis enim verbum ⁊ contēnis: Audi deum ⁊ time. In principio erat Johan. j. verbum. Tu reuocas ad vsum sermocinationis tue: ⁊ dicis apud te. Quid ē verbum? Quid magnū est verbum? Sonat et transit. Verberato aere aurē percutit: postea non erit. Audi adhuc. Verbum erat apud deum. Manebat: non sonando trāsibat. Adhuc forte contēnis? De⁹ erat verbum. Apud teipsum o homo cum est ī coz de tuo verbum: aliud est q̄ sonus. Sz verbum qō est apud te vt transeat ad me: sonum quasi vehiculū querit. Assumit enīz sonum imponit se quodāmodo in vehiculum / transcurrit aerez: venit ad me non recedit a te. Sonus autem vt veniret ad me recessit a te: nec perstitit apud me. Verbum enim quod erat in corde tuo: nunqd sono pretereunte preterijt? Quod cogitabas dixisti: Sed vt ad me peruenīret qō apud te latebat / syllabas sonuisti. Sonus syllabarum perduxit ad aurem meam cogitatōnē tuā. Per aurē meā descēdit ī coz meū cogitatio tua: son⁹ medi⁹ trāsuolauit

Verbum vo illud qō assumpsit sonū: añq̄ sonares erat apud te: quia sonuisti/ē apō me ⁊ non recessit a te. Hoc attende quisquis es examiator sonoꝝ. Verbū dei contemnis: quia verbū hois non comphēdis Scit ergo oīa per quem facta sunt omnia et tamen dubitādo increpat: Si me sciretis: forsitan ⁊ patrem meū sciretis. ¶ Increpat infideles. Nam talem sententiā dixit discipulis suis: Sed ibi non est verbuz dubitationis/quia non fuit causa increpā de infidelitatis. Nam quō dixit iudeis: si me sciretis forsitan ⁊ patrē meum sciretis: dixit ⁊ discipulis suis: quando eum philippus interrogauit imo postulauit ⁊ ait: domie ostende nobis patrē ⁊ sufficit nobis. Joban .xiiij Quasi diceret ⁊ ipse. Te iam nouim⁹/apparuisti nobis/videmus te: dignatus es elige re nos secuti sumus te: mirabilia tua vidimus/verba salutis audiuim⁹: precepta suscepimus: promissa speram⁹: multū nob cōferre p̄sentia tua ipse dignatus es. Sed tamen cum te nouerim⁹ quia patrez nondū nouimus: inflāmamur desiderio illius videndi quē nondū nouim⁹. Ac per hoc qz te nouimus sed non nobis sufficit donec ⁊ patrem nouerim⁹: ostende nobis patrez ⁊ sufficit nobis. Et dñs: vt scirent non se noscse qō se putabāt iam nosse: tanto tempore vobiscū sum ⁊ me nescitis? Philipe q̄ me Joban .xiiij videt videt ⁊ patrē meū. Nunquid habz ista sentētia verbū dubitatiōis? Nunqd dixit: qui me videt forsitan videt ⁊ patrē Quare? Quia fidelis audiebat non fidei persecutor: ideo non erat dñs increpator sed doctor. Qui me videt videt ⁊ patrem meū. Et h: si me sciretis. ⁊ patrez sciretis. Tollamus verbū quo notata est infidelitas audientiū: ⁊ ipsa sentētia est. ¶ Jā hesterno die cōmendauim⁹ charitati vestre: et diximus sentētias iohannis euangeliste quibus nobis narrat qō a dño didicit: nec discutiēdas fuisse si fieri posset: nisi hereticorum cōmenta compellerēt. Breuiter ergo hesterno die insinuam⁹ charitati vestre esse hereticos qui vocantur patripassiani vel a suo auctore sabelliani. Hi dicūt ipsum esse patrem qui est filius: noīa diuersa vnam vo esse personam. Cū vult pater est inquiūt. cuz vult filius: tamen vnus ē.

D Iterum sunt alij heretici qui vocantur arriani. Confitentur quidem vnicum patris filium dñm nostrum iesum christū: Illum patrem filij: istum filium patris. Eum qui pater est non esse filium: eum qui filiꝰ est non esse patrem. Confitenē generationem sed negant equalitatē. Nos. id est. catholica fides veniens de doctrina apostolorum/plantata i nobis/per seriem successionis accepta/sana ad posteros trāsmittēda: inter vtrosq̄. id est. inter vtrunq̄ errorem tenuit veritatē. In erroze sabellianorum vnus est solus: Ipse pater qui filius: In erroze arrianoꝝ alius est quidem pater alius filius: sed ipse filius non solū alius sed etiam aliud est. Tu i medio quid? Excluſisti sabellianū: exclude ⁊ arrianū. Pater pater est/filius filius est: alius non aliud. Quia ego ⁊ pater inquit vnū sum⁹ Joban Sicut etiam hesterno die ē̄tum potui cōmendaui. Cum audit sumus: abscedat cōfusus sabellianus. Cum audit vnū: abscedat confusus arrianus. Gubernet catholicus inter vtrunq̄ fidei sue nauigiū: quō iā cauendum est in vtroq̄ naufragiū. Dic ergo tu qō dicit euangeliū: ego ⁊ pater vnū sumus. Non ergo diuersum quia vnū: nō vnus quia sumus: Pauloante dixit: iudicium meum verum est: quia solus nō sum sed ego ⁊ qui misit me pater. Tanq̄ diceret. Jdeo iudiciū meū est verū /quia filiꝰ dei sum: quia verū loquoꝝ: quia ipse veritas ego sum. Jsti carnaliter intelligentes dixerunt. Vbi est pater tuus? Modo audi arriane: neq̄ me scitis neq̄ patrē meum Quia si me sciretis forsitan ⁊ patrē meum Joban. sciretis. Quid est si me sciretis ⁊ patrē meum sciretis: nisi ego ⁊ pater vnū sumus? Quando vides aliquez alicui similem: intendat charitas vestra/quotidiana locutio est: non sit vobis arduū qō esse aduertitis vsitatū: Quando q̄ vides aliquē alicui similem ⁊ nosti tu cui similis sit: admirans dicis. Quomodo iste homo simil est illi homini? Hoc non diceres: nisi duo essent. Hic ille qui euz ignoraz cui tu istū similez dicis. Ita ne inquit simil est. Et tu ad eū. Quid enī? Tu illū ñ nosti? At ille. Non noui inquit. Jam tu vt illū quē nescit ei notum facias: ex presente quem cernit respondes ⁊ dicis. Hunc vidisti: illum vidisti. Non vtiq̄ qz hoc dixisti: vnū esse asseueraſti ⁊ duos negasti: sed ꝓpter similitudinē tale dedisti responsum. Jstū

noſti ⁊ illū noſti: valde enī ſimilis eſt ⁊ nihil diſtat oīno. Hinc ⁊ dñs. Si me nḡt ſcireris ⁊ patrē meū ſcireris: Non q⁹ pater ē filius: ſed quia patri ſimilis eſt filius. Eruբeſcat arrianus. Gratias dño q⁹ ⁊ ipſe arrianus receſſit ab erroꝛe ſabelliano: ⁊ non eſt patripaſſian⁹. Non dicit ipſum patreꝫ indutū carne veniſſe ad hoīes/ipſum eſſe paſſum: ipſum reſurrexiſſe: ⁊ quodāmodo ad ſe aſcēdiſſe. Hoc ñ dicit. Agnoſcit mecum patrē patrē eſſe: ⁊ filiū filiū eſſe. Sed o frater euaſiſti illud naufragiū: quare tē dis in alterū? Si pater pater eſt: filius filius eſt. Quare dicis ſimilem? quare diuerſum? quare aliā ſubſtantiā? Si diſſimilis
ban .xiiij eſſet: nunquid diceret diſcipulis ſuis: qui me videt videt ⁊ patrē? Nunq̄d dicerꝫ iu deis: ſi me ſcireris ⁊ patrem meū ſcireris? Unde hoc verū eſſet: niſi ⁊ illud vex: ego
E et pater vnū ſumus? ¶ Hec verba locutus eſt in gazophilatio: docens in templo. Magna fiducia ſine timoꝛe. Non enī pateret qō nollet: qui nec naſceꝛetur ſi nollet. Deniq̄ qō ſequit ⁊ nemo apprehēdit eum: quia nōdū venerat hora eius. Hoc item nōnulli cū audiunt/ſub fato fuiſſe dñm chriſtū credūt ⁊ dicūt. Ecce chriſt⁹ habebat fatū. O ſi coꝛ tuū nō eſſet fatuū: nō crederes fatū. Si fatum ſicut nōnulli intellexerūt/a fando dictum eſt. id eſt. a loquēdo: verbū dei quō habet fatū: qñ in ipſo verbo oīa ſunt que cōdita ſunt? Nō enī aliq̄d deus conſtituannis. j. it: qō ante neſciuit. In verbo ipſi⁹ erat qō factum eſt. Nūdus factus eſt: ⁊ factus eſt et ibi erat: Quō ⁊ factus ē ⁊ ibi erat? Qꝛ domus quā edificat inſtructoꝛ prius in arte erat: Et ibi meliuſ erat ſine vetuſtate: ſine ruina. Tamen vt oſtendat artez/ fabricat domū ⁊ pceſſit quodāmodo dom⁹ ex domo: Et ſi domus ruat: ars manet. Ita apud dei verbū erant oīa que cōdita ſūt Quia oīa in ſapīa fecit deus: ⁊ cūcta nota fecit. Nō enī quia fecit didicit: ſed q⁹ nouerat fecit. Nobis q⁹ facta ſunt/nota ſūt Illi niſi nota eſſent/facta non eſſent. Pꝛeceſſit ergo verbum. Et quid ante verbum dei? Nihil oīno. Nam ſi eſſet aliquid anānis. j. te/non dictuz eſſet: in principio erat verbum: ſed in principio factum eſt verbum. Deniq̄ de mūdo quid ait moyſes? In pn.
ieſis. j. cipio fecit deus celum ⁊ terrā. Fecit quod non erat. Si ergo fecit quod non erat: ante quid erat? In principio erat verbū. Et vnde celum ⁊ terra? Omīa per ipſum facta ſunt. Tu ergo ponis chriſtum ſub fato Ubi ſunt fata? In celo inquis: in ordine ⁊ conuerſiōib⁹ ſiderum. Quō ergo fatum habet/per quez factuz eſt celum ⁊ ſidera: cum tua voluntas ſi recte ſapies tranſcendat ⁊ ſidera? An quia noſti chriſti carnem fuiſſe ſub celo: iō putas ⁊ poteſtatē chriſti ſubditam celo? Audi ſtulte: nondū venerat hoꝛa eius: Non quia cogereꝫ moꝛi: ſed quia dignareꝫ occidi. Mouerat enim ipſe quando deberet moꝛi. Intendit omnia que p̄dicta ſunt ō illo: ⁊ expectabat ſi niri oīa que p̄dicta ſunt ante eius paſſionem futura: vt cuz impleta eſſent: tunc veniret paſſio diſpoſitiōis oꝛdine: non fatali neceſſitate. Deniq̄ audite vt ꝓberis.

¶ Inter cetera que de illo ꝓphetata ſūt F
ſcriptuz eſt etiā hoc. Dederūt in eſcā meā fel: ⁊ in ſiti mea potauerūt me aceto. Quō facta ſint / i euangelio nouim⁹. Prius dederunt fel: accepit: guſtauit ⁊ deſpuit: Poſtea in crucē pendens: vt oīa pdicta cōplereñ ait: Sitio: Acceperūt ſpongiā aceto plenam: in arundine ligauerunt ⁊ admouerunt pendēti. Accepit ille ⁊ ait: Perfectum eſt. Quid eſt perfectum eſt? Impleta ſunt oīa: que ante paſſionē meā fuerant ꝓphetata. Ergo adhuc q̄d hic facio? Deniq̄ poſtea quā dixit perfectum eſt: inclinato capite tradidit ſpiritū. Nunquid illi latroneſ iuxta confixi/quando voluerunt expirauerūt? Tenebañ vinculis carnis: quia non erant creatoꝛes carnis. Clauis confixi/diu cruciabañ: quia infirmitati non dñabañ. Dñs autem quando voluit: carnem in vtero virginali accepit: Quādo voluit ad hoīes proceſſit: q̄diu voluit inter hoīes vixit. q̄diu voluit a carne diſceſſit. Hoc eſt poteſtatis non neceſſitatis Hanc ergo hoꝛam ille expectabat non fatalem ſed opoꝛtunam ⁊ voluntariā: vt prius oīa complerentur que ante pāſſionem ipſius compleri opoꝛtebat. Nam quomodo ſub fati neceſſitate poſitus erat: q̄ alio loco dixit: poteſtatem habeo ponēdi ani- Johan. x.
mam meam: ⁊ poteſtatem habeo iterū ſumendi eaz? Nemo tollet eā a me: ſed ego ipſe pono eam a me: ⁊ iterum ſumo eam. Oſtendit hanc poteſtatē: quando euz iu-

dei querebāt. Quē queritis inquit? Et il-
li. Jesum. Et ille. Ego sum. Qua voce au
dita/redierūt retro ⁊ ceciderūt. Dicit ali-
quis. Si hec in illo potestas erat: quare cū
iudei insultarent pendēti ⁊ dicerēt/si filius
dei est descēdat de cruce/non descēdit: vt
eis suam potestatē descēdēdo mōstraret?
Quia patientiā docebat: ideo potentiam
differebat. Si enī cōmotus ad eoꝝ verba
descenderet: victus ꝯuitioꝝ dolore puta-
retur. Prorsus non descēdit: fixus ꝑman-
sit: quando voluit abscessur⁹. Nam quid
ei magnū fuit de cruce descēdere: q̄ potu-
it de sepulchro resurgere? Intelligam⁹ er
go nos quibus hoc ministratū est/potēti-
am dñi nostri iesu christi occultā tunc ma-
nifestam futurā in iudicio: de quo dictum
est. Deus manifest⁹ veniet: deus noster et
ps̄. xlix. non silebit. Quid est manifestus veniet?
Quia venit occult⁹ veniet manifest⁹ de⁹
noster: hoc est christus: ⁊ non silebit. Quid
est non silebit? Quia primo siluit. Ubi si-
luit? Quando iudicatus ē: Ut etiam hoc
impleret̄: qđ ⁊ ꝓpha p̄dixerat. Sicut ouis
ad īmolandū ductus est: ⁊ sicut agnus co
ram tondēte se sine voce: sic nō aperuit os
suū. Si ḡ pati nollet/nō pateret̄: Si nō pa
teret̄: sanguis ille nō funderet̄. Si sanguis
ille non funderet̄: mūdus non redimeret̄.
Agamus itaq; gratias ⁊ potestati diuini-
tatis: ⁊ miserationi infirmitatis eius: ⁊ de
occulta potentia quā iudei non nouerant
vnde illis modo dictū est: neq; me nostis
neq; patrem meum: et de carne suscepta
quā iudei nouerāt ⁊ eius patriam sciebāt
Vnde illis alio loco dixit: ⁊ me scitis ⁊ vn
de sim scitis. Vtrunq; nouerimus in chri-
sto: ⁊ vnde equalis est patri: ⁊ vñ illo ma-
Joha. xiiij. ior est pater. Illud verbum est: illud caro
Illud deus est: illud homo: Sed vn⁹ chri-
stus deus ⁊ homo.

Explicit tractatus tricesimusse-
ptimus: Incipit tractatus tricesi-
musoctauus: Ab eo quod dictum
est: Dixit ergo eis iesus: Ego vado
et queritis me: vsq; ad id quod di
ctum est: Dixit eis iesus: Principi
um q̄ et loquor vobis.

A Lectio sancti
euangelij que p̄cessit hodie
nam ita ꝯclusa erat: quia locutus est do-
cens ī gazophilatio dñs que voluit ⁊ que
audistis: ⁊ nemo apprehendit eum qr non-
dum venerat hora eius. Hinc disputatum
est dñico die: qđ ipse donare dignat⁹ est.
Intimauim⁹ charitati vestre quare dictū
sit: nonduz venit hora eius: ne positū chri
stuz sub aliq̄ necessitate fatali: vlla impie
tas auderet improbe suspicari. Nondum
enim venerat hora qua ex ordine suo ꝑm
ea que predicta sunt đ illo/non mori coge
retur inuitus: sed occideret̄ paratus. Mo
do autem de ipsa passione sua que posita
erat non in eius necessitate sed potestate:
locutus est iudeis dicens. Ego va Text⁹ hz
do. Christo enī dño mors ꝓfectio fuit/il- xit ḡ eis i
lo vnde venerat: ⁊ vnde non discesserat. rum iesus
Ego inquit vado ⁊ queritis me: Nō
desiderio sed odio. Nam illuz postea quā
abscessit ab oculis hominū inq̄sierūt ⁊ qui
oderant ⁊ qui amabant. Illi ꝑsequēdo. il
li habere cupiēdo. In psalmis ait ipse do-
minus per ꝓphetam. Perijt fuga a me: et ps̄. xlj.
non est qui requiret animā meam. Et ite-
rum ait alio psalmo. Confundant̄ ⁊ reue- ps̄. xxxix
reant̄: requirētes animā meam. Culpauit
qui non requirerent: damnauit req̄rentes
Bonū est eniz querere animā christi: sed
quomodo eam quesierūt discipuli. Et ma
lum est querere animā chtisti: sed quō eā
iudei quesierūt. Illi enim vt haberēt: illi
vt perderent. Deniq; isti quia sic quere-
bant more malo: corde peruerso: quid se-
cutus adiunxit? Queritis me: ⁊ ne pute-
tis quia bene me queritis: in peccato ve
stro moriemini? Hoc est christum ma
le querere: in peccato suo mori. Hoc ē il-
lum odisse: per quem posset solum saluus
esse. Cum enim homines quorum spes in
deo est/non debeant mala reddere nec ꝓ
malis. reddebant illi mala pro bonis. Pre
nunciauit ergo illis dñs dixitq; sententiaz
prescius: quod in suo peccato morerent̄.
Deinde adiūxit. Quo ego vado: vos
non potestis venire. Hoc ⁊ dñs disci-
pulis suis alio loco dixit: nec tamen eis di
xit: in peccato vestro moriemini. Quid āt Johan. xi
dixit? Quod ⁊ istis. Quo ego vado: vos
non potestis venire. Non abstulit spem: sz
predixit dilationē. Quando enim hoc di-
scipulis dñs loquebat̄: tūc nō poterāt ve-
nire q̄ ille ibat: sz postea venturi erāt. Isti
autem nunq̄ qui b⁹ prescius dixit: in pec-

cato vestro moriemini. His auditis verb quomodo solent carnea cogitantes ⁊ ꝑm carnem iudicantes: ⁊ totum carnaliter audientes atq; sapientes dixeruut. Nunquid interficiet semetipsum quia dixit quo ego vado vos non potestis venire. Stulta v̄ba ⁊ oīno insipiētie plena. Quid enī? nō poterāt illo veuire quo ille prexisset: si interficeret semetipsuz. Nunq̄d ipsi nō erāt morituri? Quid ē ergo nunq̄d interficiet semetp̄m qr dixit q̄ ego vado vos ñ potestis vēire. Si d̄ morte hoīs diceret: q̄s hō non moriť? Ergo q̄ ego vado dixit: non cum itur ad mortem/ sed quo ibat ipse post mortem. Illi itaq; ñ intelligētes: ista responderūt. Et dñs ad eos qui terram sapiebāt quid ait? Et dicebat eis. Vos deorsum estis: ideo terram sapitis quia sicut serpentes terraz manducatis. Quid est terraz māducatis? Terrenis pascimini: terrenis delectamini terrenis inhiatis: sursum corda non habetis. Vos deorsum estis: ego de supernis sum. vos de mundo hoc estis: ego non sum de hoc mūdo. Quō eī erat de mūdo: per quē factus est mūdus? Oēs de mūdo post mūdū: quia prius mūdus ⁊ sic homo de mūdo. Prius aūt christus/ deinde mundus: Quō ante mūdum christus. ante christum nihil? Quia ī principio erat verbum: oīa per ipsuz facta sūt Si ergo erat ille de supnis: de quib⁹ supnis? De aere? Absit: Ibi ⁊ aues volitant. De celo qd̄ videmus? Et hoc absit. Ibi et stelle ⁊ sol ⁊ luna circūeunt. De angelis? neq; hoc intelligatis. Per illum ⁊ angeli facti sunt: per quem omnia facta sunt. De quibus ergo supernis christ⁹? Ab ipso patre. Nihil illo deo supius qui verbum genuit equale sibi: coeternū sibi: vnigenitum sine tempore: per quem conderet tempora. Sic ergo accipe christum de supnis/ vt excedas cogitatione tua omne qd̄ factum est: vniuersam oīno creaturam: omne corpus: omnem conditum spiritum: omnē rē quoquō mutabilē. Totū excedē. Si c̄ excessit iohannes: vt contingeret in principio erat verbum: ⁊ verbum erat apud deum: ⁊ deus erat verbum. Ego ergo inquit de supernis sum. Vos de hoc mūdo estis ego non sum de hoc mundo. Dixi ergo vobis: quia moriemini in peccatis vestris. Exposuit nobis fratres quid intelligi voluerit/ vos de hoc mūdo estis: qr peccatores erant: quia iniqui erant: quia infideles erant: quia terrena sapiebant. Nam quid vobis videtur de sanctis apostolis? Q̄tum intererat inter iudeos ⁊ apostolos? q̄tum inter tenebras ⁊ lucem: q̄tum inter fidem ⁊ infidelitatem: q̄tū inter pietatem ⁊ impietatem: q̄tum inť spez ⁊ despationē: q̄tum inter charitatem ⁊ cupiditatem. Multum ergo intererat. Quid ergo quia tantuz intererat. apostoli d̄ mūdo non erant? Si cogites quō nati sint et vnde venerint: quia omnes ex adam venerant: de hoc mūdo erant. Sed quid eis ait ipse dñs? Ego vos de hoc mundo elegi. Qui ergo de mundo erant/ facti sunt non de mūdo: ⁊ pertinere ceperunt ad eum ꝑ quem factus est mūdus. Isti autem remāserunt esse de mūdo: quibus dictū est: moriemini in peccatis vestris. Nemo ergo dicat fratres: de hoc mūdo non sum. Quisquis es homo: de hoc mūdo es. Sed venit ad te qui fecit mundū: ⁊ liberauit te d̄ hoc mūdo. Si delectat te mūdus: semper vis esse īmūdus. Si aūt iā nō te delectat hic mundus: iam tu es mūdus. Veruntamen si per aliquam infirmitatem adhuc te delectat mundus: habitet in te qui mundat ⁊ eris mundus. Si autem fueris mundus: non remanebis in mūdo: nec audies qd̄ audierunt iudei: moriemini ī peccatis vestris. Omnes enim cum peccato nati sumus. Omnes viuendo ad id qd̄ nati eramus: addidimus: magisq; de mundo facti sumus q̄ tunc quando de parentib⁹ nr̄is nati sumus. Et vbi essemus: si ille non veniret qui non habebat oīno peccatum vt solueret omne peccatum? In quem iudei quia non credebant merito audierūt: moriemini in peccatis vestris. Quia non habere peccatum nullo modo potuistis qui cum peccato nati estis. Sed tamen si ī me inquit credideritis: cum peccato quidem nati estis sed in peccato vestro morituri non estis. Tota ergo infelicitas iudeoruz ipsa erat: non peccatum habere sed in peccatis mori. Hoc est qd̄ debet fugere omīs christian⁹. Propť h̄ ad baptismū curriť: ꝓpter hoc qui egritudine vel aliunde periclytantur sibi desiderant subuenire: pro-

Johan. xv.

pter hoc etiam sugens paruulus a matre
pijs manibus ad ecclesiā fertur: ne sine ba
ptismo exeat ⁊ in peccato quo natus est
moriatur. Infelicissima conditio: misera
sors istorum: qui de ore veridico audierūt
D in peccatis vr̄is moriemini. ¶ Unde tam̄
hoc eis ꝯtingat exponit. Si enī nō cre-
dideritis: † moriemini in pctis † ve-
stris. Credo fratres in illa multitudine q̄
dn̄m audiebat: ⁊ eos fuisse qui credituri
erant. Quasi aūt in oēs ꝓcesserat seueris-
sima illa sententia: in peccato vr̄o morie-
mini. ac per hoc ⁊ illis qui credituri erant:
spes erat ablata Illi seuiebāt: illi timebāt
Immo non timebāt sed etiam desperabāt
Reuocauit eos in spem: adiūxit enī. Si n̄
credideritis quia ego suz: moriemini ī pec
catis vestris. Ergo si credideritis qr ego
sum: non moriemini in peccatis vr̄is. Red
dita est spes desperātib⁹: excitatio facta ē
dormientib⁹: cordibus euigilauerūt inde
plurimi: crediderūt sicut euāgelij ipsi⁹ cō-
sequentia testat̄. Erant enī illic membra
christi: que nondū adheserāt corpori chri
sti. Et in illo populo a quo crucifixus est:
a quo in ligno suspēsus est: a quo pendēs
irrisus est: a quo lancea vulnerat⁹ est: a q̄
felle ⁊ aceto potatus est: erant mēbra chri
sti pro quibus dixit. Pater ignosce illis:
Luce .xxiij. quia nesciunt q̄d faciūt. Quid autem cō-
uerso non ignoscit̄: si fusus christi sanguis
ignoscitur? Quis homicida desperet: si in
spem redditus est a quo etiam christus oc
cisus est. Crediderūt inde multi: donatus
est eis sanguis christi: vt magis eum bibe-
rent quo liberarent̄ q̄ꝫ rei de illo effuso te
nerentur. Quis desperet? Et si in cruce la
tro saluatus est ante paululum homicida:
Luce .xxiij. post paululū accusatus: ꝯuictus: damna-
tus: suspensus: liberatus. Noli mirari: vbi
ꝯuictus ibi damnat⁹: sed ibi liberatus vbi
mutatus. In hoc ergo populo cui dn̄s lo-
quebatur/erant qui in peccato suo fuerāt
morituri: erant etiā qui in ipsuz q̄ loque-
batur fuerant ctedituri: ⁊ ab oī peccato li-
E berandi. ¶ Tamen hoc attende q̄d ait do
minus christus. Si non credideritis quia
ego sum: moriemini ī peccatis vr̄is. Quid
est si non credideritis quia ego sum? Ego
sum. Quid? Nihil addidit. Et quia nihil
addidit: multum est q̄d cōmendauit. Ex-
pectabatur enī vt diceret quid esset: nec
tamē dixit. Quid expectabat̄ vt diceret?
Forte nisi credideritis quia ego sum chri
stus: nisi credideritis quia ego sum dei fili
us: nisi credideritis quia ego sum verbuz
patris: nisi credideritis quia ego sum con
ditor mūdi: nisi credideritis quia ego sum
hoīs formator ⁊ reformator: creator ⁊ re-
creator: factor ⁊ refactor. Nisi hoc credi-
deritis quia ego sum: moriemini in pecca-
tis vestris. Multum est q̄d ait ipse ego suz
Quia sic dixerat dn̄s moysi. Ego sum qui Exodi .iii
sum. Quis digne eloq̄tur: q̄d sit sum. Mit
tebat deus per angelum suū/seruū suum
moysen: ad liberandū ex egypto populū
suū. Legistis q̄d audistis ⁊ nostis. Cōme-
moro tamen: mittebat trementē/excusan-
tem sed obedientem. Cum ergo excusaret
ait deo quez loqui in angelo intelligebat
Si dixerit mihi populus: quis est deus q̄
misit te: quid dicam eis? Et dn̄s ad eum.
Ego sum qui sum. Et repetiuit. Dices fi- Exodi .iii
lijs israel. Qui est misit me ad vos. Non
ait ⁊ ibi ego sum deus/aut ego mūdi fabri
cator/aut ego sum oīum rerū creator/aut
ego sum ipsius populi liberādi ꝓpagator
sed hoc tantū/ego sum qui sum: ⁊ dices fi
lijs israel qui est. Non addidit: qui est de
us vester: qui est deus patrū vestroꝝ: sed
tm̄ hoc dixit: qui est misit me ad vos. For
te multū erat ⁊ ad ipsum moysen/sic̄ mul
tum est ⁊ ad nos: ⁊ multomagis ad nos in
telligere quid dictum sit/ego sum q̄ sum:
et qui est misit me ad vos. Et si forte cape
ret moyses: illi ad quos mittebat quando
caperent? Distulit ergo dn̄s q̄d cape ho-
mo non posset: ⁊ addidit: q̄d capere possz.
Adiūxit enim ⁊ ait. Ego sum deus abraā
et deus ysaac: ⁊ deus iacob. Hoc potes ca
pere. Nam ego sum qui sum/que mēs po
test capere? Quid ergo nos? Audebimus
ne aliquid dicere ex hoc q̄d dictū est/ego
sum qui sum: Vel potius ex hoc q̄d dn̄m
dicere audistis/nisi credideritis quia ego
sum moriemini in peccatis vestris? Ita ne
his verbis meis tantillis ⁊ pene nullis au
debo disputare quid sit q̄d ait dn̄s christ⁹:
nisi credideritis quia ego sum? Audebo
ipsum dn̄m interrogare: audite me inter-
rogantem potius q̄ꝫ disputātē: Magis q̄-
rentem q̄ꝫ presumentē: Potius discentem
q̄ꝫ docentē: ⁊ certe in me vel per me etiam
vos interrogate. Presto est etiaz ipse dn̄s

† Tex. hz qr ego sum
† Al'. in pctō vestro

qui vbiq; est. Audiat interrogãdi affectũ et intelligẽdi p:estet effectũ. Nam ꝛ ego quibus verbis ꝛ forte aliquid capio/pducere possum qđ capio ad corda vra? Quis naz sufficit sonus: que suppetit eloquẽtia: que vires intelligẽdi: que facultas ꝓferẽdi. F Dicam ergo dño nro iesu christo: dicam ꝛ audiet me. Credo pſentẽ: oino non dubito. Ipse enĩ dixit. Ecce ego vobiscuz sum: vsq; ad ꝓsumationẽ seculi. O dñe ds noster. quid est qđ aisti: nisi crediderit is quia ego sum? Quid enĩ non est eoz que fecisti? nunqd celum non est? nunqd terra non est? Nunqd non sunt ea que in terra et in celo sunt? Nunqd homo ipse cui loq̃ris non est? Nunqd angelus quem mittis non est? Si oĩa sunt hec q̃ per te facta sũt: quid est qđ tibi ꝓpriũ quiddã tenuisti ipsum esse: qđ alijs ñ dedisti vt tu solus esses Nam quõ audio ego sum qui sum: quasi alia non sint? Et quõ audio: nisi crediderit is quia ego sum? Illi non erant qui audiebant? Et si peccatores erant: homines erant. Quid ergo facio? Quid sit ipsuz eẽ dicat corda: intus dicat: intus loquat. Homo interior audiat: mens capiat vere esse: est enim semper eodez modo esse. Res eĩ quelibet omnino quasi cepi disputare: et destiti querere. forte qđ audiui volo loqui. auditui meo det exultationẽ ꝛ vestro cum loquor: Res enĩ quelibet ꝓsus qualicunq; excellentia si mutabilis est/nõ vere est. Non enim est ibi verum esse: vbi est et non esse. Quicqd enĩ mutari potest: mutatũ non est qđ erat. Si nõ est quod erat: mors quedam ibi facta est. Peremptũ est aliquid ibi qđ erat: ꝛ non ẽ. Nigredo mortua est in capite albescẽtis senis: Pulchritudo mortua est in corpe fessi ꝛ incurui senis: mortue sunt vires in corpe languẽtis: mortua est statio in corpe ambulãtis: mortua est ambulatio in corpore stantis: mortua est ambulatio ꝛ statio in corpe iacẽtis mortua est locutio ĩ lingua tacẽtis. Quicquid mutatur ꝛ est qđ non erat: video ibi quandã vitam in eo qđ est: ꝛ mortez in eo qđ fuit. Deniq; de mortuo cum dicit: vbi est homo ille? Respondet: fuit. O veritas que vere es. Nam ĩ oĩbus actionib9 ꝛ motibus nostris ꝛ in omni prorsus agitatiõe creature duo tpa inuenio: preteritũ ꝛ futurum. Presens quero. nihil stat. Qđ dixi iã non est: Qđ dicturus sum nõdum est. Qđ vixi iam non est: qđ victurus sum nonduz est. Preteritũ ꝛ futurũ inuenio in oi motu rerum. In veritate que manet: preteritum ꝛ futurũ non inuenio sed solum pſens et hoc incorruptibilit qđ in creatura nõ ẽ. Discute rerũ mutatiões: inuenies fuit ꝛ erit Cogita deuz: inuenies est: Vbi fuit ꝛ erit esse non possit. G Sit ergo ꝛ tu sis: trãsce de tempus. Sed quis transcẽdet viriq9 suis? Leuet illuc ille qui patri dixit. Volo vt vbi ego sũ: ꝛ ipsi sint mecũ. Hoc itaq; ꝓmittens ne moriamur in peccatis nris: nihil aliud dñs iesus christus mihi videt his verbis dixisse nisi: nisi crediderit is qz ego sum. Prorsus nihil aliud mihi videt his ẋbis dixisse q̃ ẞ: nisi crediderit is quia deus ego suz. moriemini ĩ peccatis vris. Bene deo gratias: quia dixit: nisi crediderit is non dixit: nisi ceperit is. Quis enĩ hoc capiat? Aut vere quia ausus sum dicere ꝛ visi estis intelligere: aliquid de tanta ineffabilitate cepistis? Si ergo non capis: fides te liberat. Ideo ꝛ dñs non ait: nisi ceperit is qz ego sum: sed qđ poterãt dixit. Nisi crediderit is qz ego sum: moriemini in peccatis vestris: Et illi semp terrena sapientes et semp fm carnẽ audiẽtes ꝛ rñdentes: q̃d ei direrũt? Tu q̃s es? Non enĩ cũ dixisti nisi crediderit is qz ego sum: addidisti q̃d esses. Quis es vt credam9? Et ille Principiũ. Ecce qđ est eẽ: pncipiũ mutari nõ potest. Principiũ in se manet: ꝛ innouat oĩa. Principiũ est: cui dictũ est Tu aũt idẽ ipse es: ꝛ ãni tui nõ deficiẽt. Principiũ ait: q̃ ꝛ loquor vobis. Principium me credite ne moriamini in pctis vris Tanq; enĩ in eo qđ dixerũt tu q̃s es? Nihil aliud dixerũt q̃ q̃d te esse credimus. Rñdit. pncipiũ: id ẽ: pncipiũ me credite. In greco nanq; eloquio discernit: qđ non põt ĩ latino. Apud grecos eĩ feminini generis est principium. Sicut apud uos lex generis feminini ẽ: q̃ apud illos ẽ masculini. Sicut sapiẽtia ꝛ apud nos ꝛ apud illos: generis feminini ẽ. Cõsuetudo locutionis iõ p diũsas linguas variat genera vocabulor: qz ĩ ipsis reb9 nõ inuenis sexum Nõ enĩ sapia vere femina ẽ: cũ christus sit dei sapia: ꝛ christ9 apellet genere masculino/sapia feminino. Cũ ergo dicerent iudei tu q̃s es: Ille q̃ sciebat esse ibi quos-

Al'. dicebãt ergo ei

Al'. dicit eis iesus

ps. cj.

dam crediturosꝫ inde dixisse/tu quis es: vt scirēt quid illū credere deberēt: rñdit: principiū. Nō tanꝯ diceret p̄ncipiū sum: sed tanꝯ diceret: p̄ncipiū me credite. Qđ in sermone greco vt dixi euidenter aparꝫ vbi feminini generis est p̄ncipiū. Velut si vellet dicere se esse veritatē: ꝫ dicentib⁹ tu quis es: rñderit veritatē. cum videretur ad id qđ dictū est tu quis es: rñdere debuisse: veritas: id est. veritas sum: Sed altius respondit: cū videret eos ita dixisse tu qs es/ac si dicerēt. Qm̄ abs te audiuim⁹/ nisi crediderit⁹ qꝫ ego sum: quid te esse credimus? Ad hoc rñdit: p̄ncipiū. Tanꝯ diceret. P̄ncipiuꝫ me credite: Et addidit: q̄ et loquoꝫ vobis. id est. qꝫ humilis p̄p̄ vos fact⁹ ad ista verba descēdi. Nam si p̄ncipium sicuti est ita maneret apud p̄em ꝫ ñ acciperet formā serui ꝫ homo loqueretur hoīb⁹/quō ei crederēt: Luꝫ infirma cordis intelligibile verbum sine voce sensibili audire non possint. Ergo inquit credite me esse p̄ncipiū: quia vt credatis non solum sum sed ꝫ loquoꝫ vobis. Sed de hac re iā multū est loqui vobis. Placeat itaꝯ charitati vestre: vt qđ restat/illo adiuuāte seruemus crastino reddituri.

Explicit tractat⁹ triceſimuſocta uus: Incipit tractatus triceſimus nonus: Ab eo qđ dictū est: Multa habeo de vobis loq̄ et iudicare sed qui misit me verax est: vsq̄ ad id qđ dictū est: Et nō cognouerūt quia patrem eis dicebat deum:

Erba dñi no

Astri ihesu christi que habuit cū iudeis ita moderās loquelā suam vt ceci non viderēt ꝫ fideles oculos apirēt/que hodie de sancto euangelio recitata sunt: ista sunt. Dicebant ergo iudei. Tu qs es? Quia dixerat supra dñs: nisi crediderit⁹ quia ego sum/moriemini in peccatis vr̄is: Ad hꝫ ergo illi: tu quis es. veluti querētes nosse in quem deberēt credere: ne in suo peccato morerent. Rñdit dicentib⁹ tu quis es: et ait. Pricipiū: q̄ ꝫ loquor vobis Si se dixit dñs esse p̄ncipiū: queri potest vtrū ꝫ pater p̄ncipiū sit? Si enī filius p̄ncipiū est qui habet patrem: ꝯto facili⁹ intelligēdus est deus peter esse p̄ncipium qui habet q̄dem filiū cui pater sit: sed nō habet de quo sit? Filius enī patris est filius: ꝫ pater vtriꝯ filij pater est. Sed deus ō deo fili⁹ ōr: lum̄ ō luīe fili⁹ ōr. P̄f ōr lum̄ sꝫ nō ō lumine. Pater dicit de⁹: sed non de deo. Si ergo deus de deo. lumē de lumīe p̄ncipiū est: ꝯto facilius intelligit p̄ncipium: lumen de quo lumen. ꝫ deus ō quo deus? Videt itaꝯ absurdū charissimi vt filiū dicamus p̄ncipiū: ꝫ patrē p̄ncipiū non dicam⁹. Sed quid agem⁹? Nunquid duo erunt p̄ncipia? Cauendum est hoc dicere. Quid ergo? Et si pater p̄ncipiū/ et filius p̄ncipiū: quō non duo p̄ncipia? Quō dicimus patrē deum ꝫ filiū deū: nec tamen dicim⁹ duos deos. Nephas est enī dicere duos deos: nephas est dicere tres deos: ꝫ tamē qui pater ē non ē fili⁹: q̄ fili⁹ est non ē pater. Spūs aūt sanct⁹ patris et filij spūs: nec pater ē nec fili⁹. Quis ergo sicut aures catholice sunt erudite in gremio mr̄is ecclesie: nec ille qui ē pater sit filius: nec ille qui ē fili⁹ sit pater: nec spirit⁹ sanctus patris ꝫ filij sit/vel fili⁹ vel pater. tres deos tamē esse nō dicim⁹: ꝯquis de singulis si querat: necesse est de quocūꝯ interrogati fuerim⁹: deū esse fateamur. Et absurda ista vident boibus solita trahentibus ad insolita. vsibilia ad iuisibilia: creaturam comparantib⁹ creatori. Interrogāt enī nos aliqñ infideles ꝫ dicūt. P̄fez quē dicitis/deū dicitis? Rñdem⁹ deū. Filium quem dicitis/deum dicitis? Respondemus deū. Spiritūsanctū quē dicitis/deuꝫ dicitis? Rñdem⁹ deū. Ergo inquiūt p̄ ꝫ fili⁹ ꝫ spūssanct⁹ tres sunt dij? Rñdem⁹. nō turbant: quia nō illumiant. Cor clausuꝫ habent: qꝫ clauē fidei nō hūt. Nos ḡ frēs fide p̄cedēte que sanat oculos cordis nostri/ qđ intelligim⁹ sine obscurit at capiamus: qđ nō intelligim⁹ sine dubitatiōe credamus. A fundamēto fidei nō recedam⁹: vt ad culmen pfectiōis veniam⁹. Deus ē pater: deus ē fili⁹: deus ē spūssctūs: Et tamen p̄f nō est q̄ fili⁹: nec fili⁹ ē qui p̄f: nec spūssctūs p̄fis ꝫ filij spūs/aut p̄f ē aut filius. Trinitas vn⁹ de⁹: trinitas vna eternitas: vna ptās: vna maiestas. Tres psone sed nō tres dij. Nūc mihi calūniator rñdeat. Quid ergo tres? Si enī tres ait: oportꝫ dicas q̄d tres? Rñdeo. P̄f ꝫ fili⁹ ꝫ spirit⁹ sctūs. Ecce inqt tres dixisti: sꝫ q̄d tres exprime: imo tu numera? Naꝫ ego compleo tres: cū dico p̄f ꝫ fili⁹ ꝫ spūssctūs. Jd enīꝫ

qđ pr̃ ad se ē/đs ē:qđ ad filiū est/pr̃ ē. Qđ filiꝰ ad seipm/đs ē.qđ ad pr̃em ē/filius est Jsta q̃ dico:potestis de similitudīb⁹ agnoscere quotidianis. Hō ⁊ alt̃ hō:si ille sit pr̃ ille filiꝰ:qđ hō est ad seipsum ē:qđ pr̃ ē ad filiū est. Et filiꝰ qđ hō est ad seipsum ē.qđ aūt filiꝰ ē ad pr̃em ē. Pr̃ enī nomē est dictum ad aliqđ:⁊ filiꝰ ad aliqđ. Sz isti duo hoies sunt. At vo pater deꝰ ad aliqđ ē pr̃ id est.ad filiū. Et filiꝰ deꝰ ad aliqđ ē filiꝰ. id est.ad pr̃em. Sz nō quō illi duo hoies sunt:sic isti duo dij. Quare ꝟ nō ita ē ibi: Quia illud aliud:hoc aūt aliud ē:qz illa diuinitas ē:hec hūanitas. Est ibi aliqđ ineffabile:qđ verbis explicari nō possit:vt ⁊ numerꝰ sit/⁊ numerꝰ nō sit. Videte enī si nō quasi aparet nūs:pr̃ ⁊ filiꝰ ⁊ spūsscūs trinitas. Si tres:qđ tres? Deficit nūs. Jta deus nec recedit a nūo nec capit̃ nūo. Qz tres sūt:tanḡ est nūs. Si queris qui tres: non est numerus. Vnde dictuz ē. Magnꝰ dñs deus nr̃ ⁊ magna ẋtus eius:⁊ sapīe eius nō est nūs. Vbi cogitare ceperis:incipis nūare. Vbi nūaueris:qđ nūaueris nō potes rūdere. Pr̃ pr̃ est:filiꝰ filius ē:spūsscūs spūsscūs ē. Quid sunt isti tres pr̃ et filius ⁊ spūsscūs. Nō tres dij? Nō: Non tres oṕotētes? Nō. Nō tres mūdi creatores? Nō. Ergo oṕs pr̃? oṕs plane. Ergo ⁊ filius nō oṕs? et filiꝰ oṕs plane. Ergo spiritusscūs nō oṕs? Et ipse oṕs. Tres ergo oṕotētes? Nō. Sed vnꝰ oṕs. Hoc solum numerū insinuat qđ adinuicē sunt:non qđ ad se sunt. Qz enī deus pr̃ ad se ē deus simul cū filio ⁊ spūsancto:nō sunt tres dij. Qz ad se ē oṕs simul cū filio ⁊ spūsscto:nō sunt tres oṕotētes. Qz vo nō ad se est pr̃ sed ad filiū:nec filius ad se ē sed ad pr̃em: nec spūsscūs ad se in eo qđ dicit̃ spūs patris ⁊ filij:nō est q̃d dicā tres: nisi pr̃em et filiū ⁊ spñsctm vnū deū:vnū oṕotentem. Ergo vnū pncipiū. Accipite aliqđ ꝺ scripturis sanctis:vt hoc qđ dicit̃ vtcunḡ capiatis. Postea q̃ dñs nr̃ iesus christꝰ resurrexit:⁊ cū voluit ascēdit in celū:decē diebus illic impletis misit inde spiritū sanctū Quo impleti q̃ aderant in conclaui vna: oīum gentiū linguis ceperūt loq̃. Miraculo exterriti dñi interfectores/compūcti doluerūt:dolētes mutati sunt:mutati crediderūt. Accesserūt corpi dñi: id est. nūo fideliū tria milia hominū. Jtez alio facto q̃daz miraculo accesserūt alia q̃nḡ milia facta est plebs vna nō pauca:in q̃ oēs accepto spūsctō quo amor spūalis accensus est charitate ipsa ⁊ feruore spūs in vnū redacti: ceperūt ī ipsa societatis vnitate vēdere oīa q̃ habebāt ⁊ pcia ponē ad pedes aplorum:vt distribueret vnicuiḡ put cuiḡ opus erat. Et ꝟ de illis scriptura dicit:qđ erat eis aīa vna ⁊ cor vnū in deū. Attendite ergo frēs ⁊ hic agnoscite mysteriū trinitatis:quō dicam⁹ ⁊ pr̃ est ⁊ filiꝰ ē ⁊ spūs sctūs est:⁊ tū vnus deꝰ ē. Ecce illi tot milia erant:⁊ cor vnum erāt. Ecce tot milia erāt:⁊ vna aīa erāt. Sed vbi? In deo. Et q̃tomagis ipse deus? Nunqđ erro in verbo qñ dico duos homīes duas aīas:aut tres hoies tres aīas:aut multos hoies mltas aīas? Recte vtiḡ dico. Accedant ad deū:⁊ vna aīa est oīum. Si accedētes ad deum multe aīe p charitatē vna aīa est. et mlta corda vnū cor:qđ agit ipse fons charitatis in pr̃e ⁊ filio:nōne ibi magis trinitas vnꝰ est deꝰ? Jnde enī nobis charitas venit:ꝺ ipso spūsctō sicut dicit aplus: Charitas dei diffusa ē in cordibꝰ nr̃is p spñscm q̃ datꝰ ē nob. Si ḡ charitas dei diffusa est in cordibus nostris p spiritū sctm q̃ datus est nob:⁊ multas aīas facit vna aīa:⁊ multa corda facit vnū cor. Q̃tomagis pr̃ ⁊ filius ⁊ spūsscūs:deꝰ vnꝰ:lumē vnū:vnuḡ pncipiū? Audiam⁹ ḡ pncipiū qđ loquitur nob. Multa inq̃t habeo loq̃ de vobis ⁊ iudicare. Meministis qđ air: ego nō iudico quemq̃. Ecce mō dicit:mlta habeo de vob loq̃ ⁊ iudicare. Sz aliud est nō iudico:aliud habeo iudicare. Non iudico dixit ad pñs. Venerat enī vt saluaret mūdū:nō vt iudicaret mūdū. Qđ aūt dicit:multa habeo de vob loq̃ ⁊ iudicare: iudiciū futurū dicit. Jō enī ascēdit vt veniat iudicare vivos ⁊ mortuos. Nemo iustius iudicabit:q̃ q̃ iniuste iudicatꝰ ē. Mlta inq̃t habeo de vob loq̃ ⁊ iudicare. Sz q̃ misit me verax ē. Videte quēadmodū pr̃i det gloriā eḡlis filiꝰ. Exēplū enim nob pbet:⁊ tanḡ ī cordibꝰ nr̃is loquit̃. O hō fidelis:si euāgeliū meū audis. dicit tibi dñs deꝰ tuus. Vbi ego in pncipio verbū deus apud deū/eḡlis pr̃i/coeternꝰ gignenti do gloriam ei cuius sum filius:quō tu supbꝰ es adūsus eū cuiꝰ fuꝰ es? Multa habeo inquit de vobis loqui ⁊ iudicare: sed qui me misit verax est. Tanḡ diceret Jdeo verū iudico: quia filius veracis veritas suz. Pater verax:filiꝰ veritas. Quid putamus esse amplius? Cogitemus si pos

Actuū. iiij.

Johan. xiiij

sum⁹ quid est amplius: verax an veritas? De q̄busdā q̄ram⁹. Pi⁹ hō an pietas? sed plus est ipsa pietas. Pius enim a pietate: non pietas a pio. Potest enim esse pietas et si ille qui pius erat factus est impi⁹. ipse perdidit pietatez/ pietati nihil abstulit Quid item pulcher ⁊ pulchritudo? plus ē pulchritudo q̄ pulcher. Pulchritudo enī facit pulchrū: non pulcher fecit pulchritudinem. Castus ⁊ castitas? Castitas plane plus est q̄ castus. Si enim castitas nō essz: vnde esset iste castus non haberet. Si autem noluerit esse castus: castitas integra pseuerat. Si ergo plus pietas q̄ pius/ pl⁹ pulchritudo q̄ pulcher/plus castitas q̄ castus: nunquid dicturi sumus plus veritas q̄ verax? Si hoc dixerimus: filium incipiemus dicere patre maiorem. Ait enī apertissime ipse dñs. Ego sum via ⁊ veritas et vita. Ergo si fili⁹ veritas: pater quid: nisi qd ait ipsa veritas/qui me misit verax est Filius veritas: pater verax. Quid plus sit quero: sed equalitatē inuenio. Verax enī pater non ab ea veritate verax est cuius partem cepit: sed quā totā genuit Video planius esse dicenduz. ⁊ certe ne vos diu teneam hodie hucusq̄ tractetur. Cuz finiero qd volo dicere: adiuuāte deo sermo claudat̄. Hoc ideo dixi: vt intētos vos facerem. Omnis aīa quō res est mutabilis: ⁊ q̄uis magna creatura: tamen creatura est. Quis corpore melior: tamen facta Omnis ergo anima quō mutabilis est: hoc est modo credit: modo non credit: modo vult: modo non vult. Modo adultera est modo casta: modo bona: modo mala: mutabilis est. Deus autē hoc est qd est: ideo pprium nomen sibi tenuit: ego sum q̄ sum Hoc ⁊ filius: dicendo nisi credideritis qr ego sum. Ad hoc pertinet ⁊ tu q̄s es? Prīcipium. Deus igitur incōmutabilis ē: anima mutabilis. Qñ capit anima ex deo vnde sit bona: pticipādo fit bona: quō tuus oculus pticipādo videt. Nam lumine subtracto nō videt: cuius pticeps fact⁹ videt Quia ergo aīa pticipādo fit bona: si mutata cepit esse mala: bonitas manet cui⁹ erat pticeps bona. Bonitatis enī cuiusdā particeps facta est cum bona esset: qua mutata in peius/integra bonitas pmanet. Si recedat anima ⁊ mala fiat: non minuit̄ bonitas. Si reuertatur ⁊ bona fiat: non crescit bonitas. Factus est oculus tuus pticeps lucis huius ⁊ vides. Clausus est/hanc lucem non minuisti: Apertus est/hanc lucē non auxisti. Hac data similitudine fratres intelligite: quia si pia est anima/est pietas apud deuz: cuius sit pticeps anima. Si est casta anima/est castitas apud deū cuius ē pticeps anima. Si bona est anima: est bonitas apud deum cuius est pticeps anima Si est verax anima: est veritas apud deuz cuius est pticeps anima. Cuius pticeps si non fuerit anima: omnis homo mēdax. Si oīs homo mendax: nullus homo de suo ē verax. Pater autem verax de suo est verax: quia genuit veritatē. Aliud est verax est homo iste qui iam pcepit veritatē: aliud ē verax de⁹ qui genuit veritatem. Ecce quō verax est deus: non pticipādo sed generando veritatē. Video vos intellexisse ⁊ gaudeo. Sufficiat vob hodie: cetera quando dño placuerit sicut donauerit exponemus.

Johan. xiiij

D

Exod i. iiij. Johan. viij.

ps: cxv.

Explicit tractatus tricesimusnonus: Incipit tractatus q̄drāgesimus: Ab eo loco vbi dictū est: Dixit ergo eis iesus: Cum exaltaueritis filium hominis: vsq̄ ad id qd dictum est: Hec illo loquente multi crediderunt in eum.

De sancto euā/ A

gelio fm iohannē qd gestare nos videtis in māib⁹ iam mlta audiuit charitas vr̄a q̄ do donāte sicut potuim⁹ disputauim⁹: Cōmēdantes vob maxīe istū euāgelistaz de dñi dīnitate fm quā eq̄lis ē patri fili⁹ vnicus dei/loq̄ elegisse: ⁊ ppterea aq̄le compatū Nulla q̄ppe auis volare alti⁹ phibet̄. Proinde q̄ ex ordine subsequunt̄: sicut ea dñs tractare douauerit ītētissime audite. Locuti sum⁹ vob de p̄cedēti lectiōe insinuātes: quō intelligat̄ pr̄ verax: fili⁹ veritas Cū aūt dixisset dñs iesus verax ē q̄ me misit: † nō intellexerūt iudei qd de pr̄e illis diceret. Et ait illis: quō cū legeretur audistis. Cū exaltaueritis filiū hoīs tūc cognoscetis q̄a ego suz ⁊ a meipso facio nihil: sz sic̄ docuit me pr̄ hec loquor. Quid ē h̄? Nihil enim

† hec ē textus: aliq̄ntum mutatis

aliud videtur dixisse: nisi eos post passionem suam cognituros quis esset. Procul dubio ergo videbat ibi aliquos quos ipse nouerat: quos ipse cum ceteris sanctis suis ante pstitutionē mundi prescIendo elegerat: post passionem suam esse credituros. Ipsi sunt illi quos assidue cōmendauimus. & ad imitationē cum magna exhortatione pponimus. Missio enim desup spiritusancto post dñi passionem & resurrectionem & ascensionez/ cum miracula fierent in eius nomine quem tanq̄ mortuū persequentes iudei ptemptserant compūcti sūt corde: Et qui seuientes occiderunt: mutati crediderunt. Et quem sanguinē seuiendo fuderunt: credendo biberunt illa tria milia: & illa q̄nq̄ milia iudeor. quos ibi videbat quando dicebat: cum exaltaueritis filium hois tunc cognoscetis' quia ego sum. Tanq̄ dicens. Differo cognitionem vestram: vt impleam passionē meam. Ordine verso cognoscetis qui sum: non quia omnes tunc erant credituri ex his qui audiebant. id est. post passionē dñi. Nā paulo post dicit: hec eo loquente multi crediderunt in eum: Et nondum exaltat⁹ erat filius hominis. Exaltationez quippe diem passionis non glorificatiōis. crucis non celi: quia & ibi exaltatus est quando pependit ī ligno: Sed illa exaltatio humiliatio fuit. Tunc enim factus est obediens vsq̄ ad mortem: mortez autē crucis. Hoc oportebat impleri per eorum man⁹ qui postea fuerant credituri: quibus dixit: cum exaltaueritis filium hois: tunc cognoscetis q̄ ego sum. Quare hoc. nisi vt nemo desperaret in quocunq̄ scelere male sibi conscius quando videbat eis donari homicidiū q̄ occiderant christum? Hos ergo ī illa turba agnoscens dñs dixit. Cum exaltaueritis filium hois: tunc cognoscetis q̄ ego sum. Jam nostis quid sit sum: nec assidue repetendū est: ne pariat res tanta fastidium. Recolite illud: ego sum qui sum & qui est misit me: & agnoscetis quid dictum sit: tunc scietis quia ego sum. Sed & pater est et spiritussanctus est: ad ipsum esse pertinet tota trinitas. Sed quia dñs sicut filius loquebatur: ne forte in eo q̄ dixit /tūc cognoscetis quia ego sum: subintraret error sabellianor. hoc est patripassianor: quez vob errorē cōmēdaui ñ tenēdū sz cauendū: eorum scilicz qui dixerunt/ ipse ē pr: ipse est filius. duo sunt noīa sed res vna. Propter istum ergo cauendū errorē cum dixisset dñs/ tunc cognoscetis q̄ ego sum. ne ipse intelligeret pater: continuo subiūxit. Et a meipo facio nihil. Sed sicut docuit me pater hec loquor. Jā gaudere ceperat sabellian⁹/ erroris sui occasione comperta. Stati vt se tanq̄ in obscuro extulit: sequentis sentētie luce confusus est. Putaueras eum esse patrem q̄ dixit ego sum: audi quia filius est: a meipso facio nihil. Quid est a meipso facio nihil? A meipso non sum. Filius enī de patre est deus: Pater autem non est de filio deus. Filius est deus de deo: Pater autē deus sed non de deo. Filius est lumen de lumine: Pater autem lumen sed non de lumīe. Filius est/ sed est de quo ē: Pr autem est: sed non est de quo est Quod L ergo addidit: sicut docuit me pater hec loquor: nemini vestrum obrepat cogitatio carnalis fratres mei. Non enim potest humana infirmitas cogitare: nisi q̄ consueuit facere vel audire. Nolite ergo vobis quasi duos hoīes aī oculos ponere: vnū patrem alterū filium. & loquentē patrē ad filium: sicut facis q̄n verba aliqua dicis filio tuo: monens eum & instruens eum quo modo loquatur: vt quecūq̄ audiuit a te cōmendet memorie: Cum cōmendauerit memorie: pferat & lingua: distīgnat personas: inferat auribus alienis q̄ percepit ī suis. Nolite ita cogitare ne ī corde vestro idola fabricetis/ & humanaz formam/ humanor liniamenta membror: figuram carnis humane: sensus istos pspicuos: staturam motusq̄ corpis: lingue officiū: distinctiones sonor. Nolite in illa trinitate cogitare nisi q̄ pertinet ad formā serui quā accepit vnigenitus fili⁹. cū verbū caro factū est vt habitaret in nobis. Ibi nō te prohibeo humana infirmitas cogitare q̄ nosti: imo etiā compello. Si fides in te vera est talē christū cogita: sed ex maria virgine ñ ō deo pfe. Talē cogita: infans fuit: creuit vt hō: ambulauit vt hō: esuriuit sitiuit vt hō: dormiuit vt hō: passus postremo vt hō suspēsus ī lig̃ occisus sepult⁹ vt hō: ī eadē forma resurrexit: in eadem forma aī oculos discipulor ascēdit in celū: in eadē forma ventur⁹ ē ad iudiciū. Angelor ei vox est in euāgelio exp̄ssa: sic veniet quō eū videtis euntē in celū. Ñ ergo ō forma fui

cogitas in christo: humanã effigiem cogita si est in te fides. Quando autẽ cogitas in p̃ncipio erat v̄bũ: ⁊ v̄bũ erat apd̄ deum et deus erat verbum: pereat de corde tuo oĩs humana figuratio. pellat̄ de cogitationibus tuis quicq̄d fine corporeo terminatur: quicq̄d loci spacio continet̄ vel q̄tali bet mole diffundit̄: de corde tuo figmentum tale dispeat. Cogita si potes pulchritudinẽ sapientie: occurrat tibi pulchritudo iusticie. Forma est? Statura est? Color est? Nihil hoꝝ est: ⁊ tamen est. Nam si non esset: nõ amaret̄ nec merito laudaret̄: nec amata nec laudata corde moribꝰ q̄ teneret̄. Nunc v̄o fiunt hoĩes sapiẽtes: vnde fierent: nisi essꝫ sapĩa? Porro aũt o homo si sapĩam tuam videre carnis oculis ñ potes: nec tali imaginatiõe cogitare q̄lia corpalia cogitant̄: sapĩe dei audes ingere re humanã corpis formã. ¶ Quid ergo dicimus fratres? quõ locutꝰ est pater filio? Quõ filiꝰ ait: sicut docuit me pater hec loquor: Locutꝰ est illi. Qñ docuit pater filium verba fecit: quõ tu qñ doces filiũ tuum verba facis? Quõ facis verba verbo? Que verba multa fierent vnico v̄bo? verbum enĩ patris aurẽ habuit ad os patris? Carnalia sunt ista: pereant de cordibꝰ v̄ris Hoc eĩ dico: ecce si intellexistis qd̄ ego dixi: ego certe locutus sum: ⁊ mea verba sonuerũt: sonisq̄ aures pepulerũt ⁊ p sensus auditꝰ v̄ri: ad cor sniaꝫ pduxerũt. Si intellexistis/facite aliquẽ audisse latine lingue hoĩem: tantũmodo audisse / nec tñ intellexisse qd̄ dixi: Q̄tũ ad strepitum ptinet emissuꝫ ex ore meo sic eiꝰ ille pticeps factꝰ est q̄ ñ intellexit: quõ ⁊ vos. Cũ sonũ audiuit / eedem syllabe aures eius pcusserunt: sed in corde ipsius nihil genuerũt. Quare? Quia non intellexit. Vos autẽ si intellexistis: vnde intellexistis? Ego ad aureꝫ sonui: nunq̄d ego in cor lumẽ accẽdi? Proculdubio si verũ est qd̄ dixi ⁊ hoc verbum non solũ audistis verũetiaꝫ intellexistis: due res ibi facte sunt/discernite illas: auditus ⁊ intellectus. Auditus p me factus ẽ: intellectus p quẽ? Ego ad aurẽ dixi vt audiretis: ad cor vestrũ quis dixit vt intelligeretis? Sine dubio aliq̄s ⁊ ad cor vestꝝ aliquid dixit: vt non solũ strepitꝰ iste verborum pcuteret aurem vestrã sed etiaꝫ in cor vestrũ aliquid descenderet veritatis: Dixit aliquis ⁊ ad cor vestrũ: sed nõ eum videtis. Si intellexistis fratres: dictum ẽ et cordi v̄ro. Munus dei est intelligẽtia. Quis hoc dixit in corde vestro si intellexistis? Cui dicit psalmus: da mihi intellectũ vt discam mandata tua. Verbi gratia: episcopus locutꝰ est. Quid locutꝰ est aliquis ait? Respondes quid locutus sit: ⁊ addis: verum dixit. Tũc alius qui nõ intellexit: Quid dixit inquit? Aut quid ẽ quod laudas? Ambo me audierũt: ambobꝰ ego dixi: sed vni ipsoꝝ deꝰ dixit. Si parua magnis comparare concedit̄: quomõ nos ad eum quid sumꝰ? Tamẽ nescio quid incorporaliter ⁊ spiritualit̄ facit in nobis deus: qd̄ nec sonus est qui aurẽ pcutiat. nec color qui oculis discernat̄. nec odor est q̄ naribus capiatur. nec sapor qui faucibꝰ iudicetur. nec durũ nec molle qd̄ tangẽdo sentiatur: ⁊ tamen aliquid est qd̄ sentire facile est: explicare impossibile ẽ. Si ergo deꝰ vt dicere ceperaꝫ loquit̄ in cordibꝰ nostris sine sono: quõ loquit̄ filio suo? Sic ḡ frẽs sic cogitate q̄tum potestis vt dixi: licet pua magnis modo aliquo cõparare: sic cogitate. Incorpaliter pater locutus est filio: quia incorpaliter pat̄ genuit filiũ: nec euꝫ sic docuit quasi indoctũ genuerit: sed h̄ est eũ docuisse qd̄ est scientẽ genuisse. ⁊ h̄ est docuit me pater: qd̄ est sciẽtẽ me genuit pater. Si enim qd̄ pauci intelligunt simplex est natura veritatis: hoc ẽ filio eẽ qd̄ nosse. Ab illo ergo habet vt nouerit a quo habet vt sit: non vt prius ab illo esset et ab illo postea nosset: sed quẽadmoduꝫ illi gignẽdo dedit vt esset: sic gignẽdo dedit vt nosset: Quia simplici vt dictum est nature veritatis esse ⁊ nosse: non est aliud atq̄ aliud sed hocipsuꝫ. ¶ Dixit ergo ista iudeis ⁊ addidit: ⁊ qui me misit mecum ẽ. Jam hoc ⁊ ante dixerat sed rem magnam assidue cõmemorat: misit me ⁊ mecum est Si ergo tecũ ẽ o dñe: nõ vnus ab alio missus est: sed ambo venistis Et tamẽ cũ ambo simul sint: vnus missus est alter misit. Quomodo missio incarnatio est: ⁊ ipsa incarnatio filij tantum est ⁊ non patris. Misit itaq̄ pater filiuꝫ: sed non recessit a filio Non enim quo misit filium: nõ ibi erat pater. Vbi eĩ ñ est q̄ fecit oĩa: vbi ñ est ⁊ q̄ dixit: celum ⁊ terram ego impleo? Sad forte pater vbiq̄ est: ⁊ filiꝰ non vbiq̄ ẽ. Euãgelistam audi. In hoc mundo erat: ⁊ mundus per eum factus est. Ergo inquit qui

ps. cxvii

hiere. j.

misit me: cuius auctoritate tanq̃ paterna incarnatus sum/mecum est: non me reliquit. Quare non me reliquit? Et non me reliq̃t inq̃t solũ: quia ego q̃ placita sunt ei facio semp. Ipsa est equalitas semp: nõ ex quodã initio z deinceps: sed sine initio/sine fine. Dei enĩ generatio nõ habet initiũ tpis: quia p genituz facta sunt tempa. Hec illo loquente: multi crediderũt in eũ. Utinã z me loquẽte multi qui aliud sapiebãt intelligãt: z credant in eum. Quidã enĩ fortasse sunt ĩ ista multitudine arriani: non audeo suspicari esse sabellianos: q̃ ipsuz patrẽ dicunt esse qui filiꝰ est. Hereſis q̃pe ista nimis antiq̃ est. z paulatim euiscerata: Arrianoz autem adhuc videt habere aliquã motionẽ q̃si cadaueris putrescẽtis aut certe vt multum quasi homis aĩa egentis: oportet inde reliquos liberari/sicut inde multi liberati sunt. Et quidez ista ciuitas eos nõ habebat. sed postea q̃ multi pegrini aduenerunt: nõnulli z ipsi venerunt. Ecce hec domino loquẽte: multi iudei crediderũt ĩ eũ Ecce z me loquente arriani credant: nõ in me sed mecũ in eo. Dicebat ergo dñs ad eos q̃ crediderãt in eũ iudeos: Si vos manseritis inverbo meo Ideo mãseritis qz initiati estis quiaz ibi esse cepistis: Si mãseritis: hoc est in fide q̃ in vobis esse credentibus cepit: quo pueniſtis? Uide quale initiũ: q̃ pducit. Amasti fundamentũ: culmẽ attẽde: z ex ista humilitate/aliã celsitudinẽ quere. Fides enĩ humilitatẽ habet: cognitio z imoztalitas et eternitas non habet humilitatẽ sed celsitudinẽ. erectionẽ z nullã defectionẽ: etenam stabilitatẽ: nullã ab ĩimico expugnationẽ: nulluz deficiẽdi timorẽ. Magnũ est qõ incipit a fide: sed ptemnit fundamẽtũ. Solet etiã in edificio ab impitis ptemni. Fossa fit grãdis/ lapides quoq̃mõ passim mittũt: nulla ibi expolitio: nulla pulchritudo aparz: quõ nec in arboris radice apparet aliq̃ pulchritudo: totum tamen q̃quid te delectat in arboze/de radice surrexit. Si vides radicẽ z non delectaris: vides arbozẽ z miraris. Stulte q̃ miraris: in de surrexit quo nõ delectaris. Parũ aliquid videtur fides credentiũ: non habes stateram vnde appendas. Audi ergo quo pueniat: z vide q̃sta sit: sicut z ipse dñs in alio loco dicit. Si habueritis fidez sic granum synapis. Quid humiliꝰ? quid vehemẽtius? quid minutius? quid feruentiꝰ? Ergo z vos ait si manseritis in verbo meo in quo credidistis: quo pducemini? Uere discipuli mei eritis. Et quid nobis p̃dest? Et cognoscetis veritatem. F

Matthei .j.

Quid pmittit credẽtibꝰ fratres? Et cognoscetis veritatẽ. Quid enĩ non illam cognouerãt: qñ dñs loquebat? Si nõ cognouerant: quõ crediderũt? Non quia cognouerũt crediderũt: sed vt cognoscerẽt crediderunt. Credimus enĩ vt cognoscamus: non cognoscimꝰ vt credamꝰ. Quod enim cognituri sumus/nec oculus vidit: nec auris audiuit: nec in coz hois ascẽdit. Quid est enĩ fides: nisi credere qõ nõ vides? Fides ergo est qõ nõ vides credere. veritas qõ credidisti videre: sicut ipse quodã loco ait. Ideo dñs p̃ius ad faciendã fidem ambulauit ĩ terra. Homo erat: humilis factus est: ab omnibus videbat nec ab oibꝰ cognoscebat: a mltis reprobabat: a turba occidebat: a paucis dolebat: sed tamẽ nec ab eis a q̃bus dolebat/ nõdum sicut erat cognoscebat. Totum hoc quasi initiũ est liniamentoz fidei: z structure future. Qõ dñs ipse attendens quodã loco ait. Qui diligit me mãdata mea custodit. Et q̃ diligit me diliget a patre meo: z ego diligam eum z ostendã meipsum illi. Quẽ qui audiebant vtiq̃ iam videbãt: eis tamẽ si diligebãt: videndũ se pmittebat. Sicz hic cognoscetis veritatẽ. Quid eĩ: qõ dixisti nõ est veritas? Ueritas ẽ. Sed adhuc credit nondũ videt. Si maneat in eo qõ credit: puenit ad id qõ videat. Inde iohãnes ip se sanctꝰ euãgelista in epla sua: dilectissimi inquit filij dei sumus: sed nõdũ apparuit q̃d erimus. Jam sumꝰ: z aliq̃d erimus. Quid plus erimus q̃ sumꝰ? Audi. Nõdũ apparuit q̃d erimꝰ scimꝰ qz cũ apparuerit similes ei erimus. Unde? Qm̃ videbimus eum sicuti est. Magna pmissio: sz merces est fidei. Queris mercedẽ: opus p̃cedat Si credis: mercedẽ exige fidei. Si autem nõ credis: fidei mercedẽ qua frõte queris Si ergo mãseritis in verbo meo vere discipuli mei eritis: vt pẽplemini ipsam veritatẽ sicuti ẽ: nõ p verba sonãtia sed p lucem splendentem: cum signauerit nos qõ legitur in psalmo. Signatuz est super nos

Johan .xiij

j. Johan .iij.

ps. iiij.

lumen vultus tui dñe. Moneta dei sumus: nũmus a thesauro: aberrauimus errore: detrituz est qđ in nobis fuerat impssum: venit qui reformet quia ipse formauerat. Querit ⁊ ipse nũmũ suũ: sicut cesar
Luce.xx. nũmũ suũ. Ideo ait. Reddite cesari que cesaris sunt: ⁊ deo que dei sũt. Cesari nũmos/deo vosipsos. Tunc ergo exprimet̃
G veritas in nobis. Quid dicam charitati vestre? O si cor esset qualitercũq; suspirans in illam ineffabilem gloriam: o si peregrinationẽ nostram in gemitu sentirem⁹ et seculũ non amarem⁹: ⁊ ad eum qui nos vocauit pia mente perpetuo pulsaremus. Desideriũ sinus cordis est. Capiemus: si desiderium q̃tum possumus extendamus Hoc nobiscum agit scriptura diuina. h̃ cõgregatio populoꝝ. hoc celebratio sacram̃torum. hoc baptismus sanctus. hoc cantica laudis dei. hoc ipsa nostra disputatio: vt hoc desideriũ non solum seminet̃ ⁊ germinet: verumetiaz in modum tante capacitatis augeat̃: vt idoneum sit sumere qđ
j.Corint.ij. oculus non vidit: nec auris audiuit: nec ĩ cor hoĩs ascendit. Sed amate mecuz. Nõ amat multum nũmũ: qui amat deum. Et ego palpaui infirmitatẽ: non ausus sum dicere non amat nũmũ/ sed nõ multũ amat nũmũ: quasi amãdus sit nũmus sed nõ mlt̃um. O si deum digne amemus: nummos oĩno non amabim⁹. Erit tibi nũmus instrumentũ pegrinationis/non irritamentũ cupiditatis: quo vtaris ad necessitatez: non quo fruaris ad delectationem. Deũ ama si aliquid in te egit: qđ audisse te laudas: vtere mũdo: non te capiat mũdus quo intrasti. Iter agis: exiturus venisti non remansurus. Iter agis: stabulum est hec vita: vtere nũmo quomodo viator in stabulo vtitur mẽsa: calice/vrceo/lectulo/dimissurus non pmansur⁹. Si tales fueritis: erigite cor si potestis ⁊ audite me. Si tales fueritis: ad eius pmissa venietis. Nõ enĩ multum est ad vos: quia magna est man⁹ eius qui vos vocauit. Vocauit: inuocet̃: dicatur illi. Vocasti nos: inuocamus te. Ecce audiuim⁹ vocantẽ: audite inuocantes. Perduc quo promisisti/perfice qđ inchoasti: noli deserere munera tua/noli deserere agrum tuũ: germina tua intrent in horreum tuũ: Abundant tempestates in mũdo: sed maior est qui fecit mundũ. abũdant temptatiões: sed non deficit qui ĩ illo spem ponit in quo defect⁹ nullus ẽ. Ad hoc hortatus sum ista fratres: quia libertas de qua loquitur dñs noster iesus christus non huius tpis est: Videte quid adiunxit. Vere discipuli mei eritis ⁊ cognoscetis v̄itatẽ: ⁊ veritas liberabit vos. Quid est liberabit vos? Liberos vos faciet. Deniq; iudei carnales ⁊ fm carnem ambulantes/non hi q̃ crediderãt sed in illa turba qui nõ crediderãt: iniuriã sibi factam putauerũt: quia dixit eis: veritas liberabit vos. Indignati sunt seruos se esse significatos. Et vere serui erant: ⁊ exponit illis que sit seruitus: ⁊ que sit futura libertas quam ipse pmittit: Sed de hac libertate ⁊ de illa seruitute: nimis longũ est vt hodie disputemus.

Explicit tractatus q̃dragesimus Incipit tractatus q̃dragesimus primus: Ab eo quod ait: Dicebat autem iesus ad eos qui crediderãt: vsq; ad id qđ dictũ ẽ: Si ergo vos fili⁹ liberauerit vere liberi eritis:

Quod lectio/ A
nem pstinã sequit̃ ⁊ đ sancto euangelio hodie nobis recitatum est tunc distuli dicere/ quõ multum iam dixeram: ⁊ de libertate ĩ qua nos vocauit gratia saluatoris non ptereunter neq; negligent̃ fuerat disserẽdũ Hinc hodie dño adiuuãte statuim⁹ loqui vobis. Quibus enĩ loquebatur dñs iesus christus/iudei erant ex magna quidẽ parte inimici: sed etiam amici ex q̃dam parte iam facti ⁊ futuri. Nam quosdã ibi videbat: sicuti iam dixim⁹: qui post passionem fuerant credituri: hos intuens dixerat. Cũ exaltaueritis filium hoĩs: tũc cognoscetis quia ego sum. Erant ibi etiam qui hec loquente illo continuo crediderũt: ipsis locutus ẽ qđ audiuim⁹ hodie. Dicebat ergo iesus ad eos qui crediderant ei iudeos. Si mãseritis ĩ verbo meo vere discipuli mei eritis. Manendo eritis: Quia enĩ nunc credentes estis: manendo videntes eritis. Ideo sequit̃: ⁊ cognoscetis veritatem. Veritas incommutabilis est: veritas panis est: mentes re

ficit nec deficit: Mutat vescentē: non ipsa in vescēte mutatur. Ipsa est veritas verbum dei: deus apud deum vnigenitus filius: Hec est veritas carne induta est ꝓpt nos vt de maria virgine nasceretur: ⁊ im-
xxiij. pleretur ꝓphetia. veritas de terra orta est Hec ergo veritas cum iudeis loqueretur: latebat in carne. Latebat autem nō vt negaretur sed vt differretur: Differret vt in carne pateret: In carne autem pateretur vt caro peccati redimeret. Stans itaq; cōspicuus fm infirmitatē carnis dñs nr̄ ihesus christus ⁊ fm maiestatē diuinitatis occultus: dixit ad eos qui ei cum hec loquer̄ crediderant. Si manseritis in verbo meo: vere discipuli mei eritis: Qui enī pseuerauerit vsq; in finem: hic saluus erit. Et cognoscetis veritatē que modo vos latet ⁊ loquitur vob: ⁊ **veritas liberabit vos.** Hoc verbum dñs ad libertatē posuit: liberabit vos. Nihil est enī aliud ꝓprie liberat: nisi liber facit. Quō saluat/ nihil ē aliud q̄ saluū facē: quō sanat/ nihil est aliud q̄ sanū facit: Ditat/ nihil est aliud q̄ diuitem facit: sic liberat nihil est aliud q̄ liberum facit. Hoc in verbo greco planius est Nam in latina ꝓsuetudine plerūq; dicim⁹ hominē liberari qō ad libertatē non pertinet sed trī ad salutem: Sicut quisq; dicit liberari ab infirmitate: vsitate dicit nō tamen ꝓprie. Sic autem posuit dñs hoc verbum vt diceret/ ⁊ veritas liberabit vos: vt in greca lingua nemo dubitet eum de libtate dixisse. Deniq; ⁊ iudei sic intellexer̄t et rñderunt ei: Non illi qui iam crediderant: sed illi qui in turba erant nōdum cre
B dentes. **Responderunt ei. Semē abrae sumus ⁊ nemini seruiuimus vnq̄: quomodo tu dicis liberi eritis?** Non autez dixerat dñs/ liberi eritis: sed veritas liberabit vos. In quo trī verbo illi: q; sicut dixi patet in greco: non intellexerūt nisi libertatē: ⁊ extulerūt se qō semē essent abrae ⁊ dixerūt. Semē abrae sum⁹ ⁊ nemini seruiuim⁹ vnq̄: quō tu dicis liberi eritis? O pellis inflata: nō ē ista magnitudo sed tumor. Et hocipsum scōm hui⁹ tpis libertatē quō verū dixistis: nemini seruiuim⁹ vnq̄? Joseph nō est venūdatus? Prophete sancti in captiuitatē nō sunt ducti? Deinde nōne ipse ille ē ꝓpt̄s q̄ in egypto lateres faciebat: ⁊ regib⁹ duris non saltem in auro ⁊ argēto sed ī luto seruiebat? Si nemini seruistis vnq̄: o ingrati quid ē qō assidue vobis imputat ds quod vos de domo seruitutis liberauit? An forte pres vr̄i seruierūt: vos aūt qui loqmini nemini vnq̄ seruistis? Quō g̃ soluebatis iam tributa rhomanis? Unde ⁊ ipsi veritati laqueū quasi captionis ꝓposuistis vt diceretis. licet reddere tributū ce- Mat. xxij.
sari: vt si dixissz licz: teneretis eū q̄si male optasset libtati semis abrae. Si aūt diceret nō licet: calūniaremini apud regē terre: qō ꝓhiberet regib⁹ tributa ꝓsolui. Merito ꝓplato nūmo victi estis: ⁊ captioni vre vosipsi estis rñdere compulsi. Ibi enī vob dictū est. Reddite cesari que cesaris sunt et deo q̄ dei sunt: cū vosipsi rñdissetis qō nūm⁹ haberet imaginē cesaris: Qz sicut querit cesar in nūmo imaginē suā/ sic deus querit in hoie suā. Hec ergo rñdit iudeis Bouet enī me frēs hominū vana supbia: qui etiā de ipsa quā carnalit intelligebāt sua libertate mētiti sunt dicentes: nemini seruiuim⁹ vnq̄. Dñs aūt qd eis rñderit: h̄ poti⁹ ⁊ intenti⁹ audiam⁹: ne ⁊ nosipsi seruui inueniamur. **Rñdit enī eis ihesus. Amē amē dico vobis: quia ois qui facit pctm̄: seru⁹ est pcti.** Seruus est: sed vtinā hois ⁊ nō pcti. Quis nō sub his verbis ꝓtremiscat? Prestet nob dñs nr̄ ihesus christ⁹. id est. ⁊ mihi ⁊ vob: vt p sentētia loq̄r de hac libertate apetēda ⁊ de illa seruitute vitāda. Amē amē dico vobis veritas dicit: ⁊ q̄le ē dñi dei nr̄i dicere. añ amē dico vob? Adultū cōmēdat: qō ita ꝓnūciat. Quodāmō si dici phas ē iuratio eius est: amē amē dico vob. Amē quippe interp̄tatur verū. Et trī nō est interp̄tatū: cū potuisset dici verū dico vob. Nec grec⁹ h̄ interpres ausus est facere nec latin⁹. Naz hoc verbū qō est amē nec grecū est nec latinū: sed hebreū. Sic māsit: ñ est interp̄tatū vt honorē h̄ret velamēto secreti: Non vt esset negatū sed ne vilesceret nudatū. Nec semel trī sed bis a dño dictū est: amē ame dico vobis. Jam q̄tū hoc cōmēdatū sit: ex ipsa gemiatiōe cognoscite. Quid ē ergo cōmēdatū? Uex vex dico vob. Veritas dicit. Que vtiq; ⁊ si nō diceret veruz dico: mētiri oīno nō posset. Trī cōmendat trī inculcat: dormiētes q̄dāmō excitat: intētos facit: ꝓtēni ñ vult. Quid dicit? Añ L

ame dico vob: qz ois q facit pctm: seruus est peccati: O miserabilis seruit⁹. Plexq hoies cu dnos malos patiunt: venales se petut: non querētes dominum nō habere sed saltem mutare. Seruus peccati quid faciat: Quem interpellet: Apud quem se venalez petat: Deinde seruus hois aliqñ sui dñi duris impijs fatigat⁹ fugiēdo reqe scit. Seru⁹ peccati q fugit: Secu se trahit quocuq fugerit. Mō fugit seipsaz mala cō scientia: nō est quo eat: sequit se imo non recedit a se. Pctm enī qō facit intus ē. Fecit pctm: vt aliquā corpalē capet voluptatem. Voluptas trāsit: pctm manet: Preterit qō delectabat: remānsit qō pugat. Mala fuit⁹. De his q fugiunt ad ecclesiam. Aliqñ fugiūt hoies ad ecclesiaz z plerūq eos patimur tāq idisciplinatos: volētes carē dnis q nolūt carē pctis. Aliqñ etiam illicito iugo z improbo subiecti fugiunt ad ecclesiā qz retinēt ingenui ad seruitutē z interpellat eps. Et nisi curet operam impēdere ne ingenuitas oprimat: im misericors deputat. Ad christū oēs fugiamus: ptra pctm deū liberatorē interpellemus. Venales nos petam⁹: vt ei⁹ sanguine redimamur. Esaie. lij. Dicit enī dns: gratis venūdati estis: z sine argēto redimemini. Sine p cio: sed vro/ qz meo. Hoc dns dicit. Ipse enī preciū dedit: nō argentū sed sanguinem suū. Mā nos z serui z egeni remāsera mus: Liberat ergo ab hac seruitute solus dns. Qui illam non habuit: ipse de illa liberat. Solus enim in hac carne venit sine peccato. Mā quos videtis in manib⁹ matrum puulos ferri: nōdū ambulant: z iā sūt compediti. Traxerūt enī de adam qō solu atur a christo. Pertinet etiā ad ipsos cū baptizant ista gra quā dns pollicet: Qz ō peccato solus liberare potest q vēit sine peccato: z fact⁹ ē sacrificiū p pctō. D ij. Corint. v: Au distis enī cū aplis legeret: p christo inqt legatione fungimur: tanq deo exhortante p nos: Obsecram⁹ p christo. id ē. tanq vos xps obsecret. Quid: recōciliami deo. Si exhortat z obsecrat apls vt recōciliemur deo: inimici eram⁹ deo. Memo enī recōciliat nisi ex inimicitijs. Inimicos autē nos nō natura: sed pcā fecerūt. Vñ inimici illius: inde serui peccati. Non hz ds liberos inimicos: necesse ē serui sint: z serui remanebūt nisi ab illo liberent: cui peccādo iuimici esse voluerūt. Obsecram⁹ ergo inqt p christo: recōciliami deo. Quō āt recōciliamur: nisi soluat qō int nos z ipsum separat: Ait enī pphēta: Mō grauauit aurem ne audiāt: sed pcā vra separāt inter vos et deū. Qz ergo nō recōciliamur nisi ablato qō in medio est z posito qō in medio sit Est ei mediū sepans: sed ptra ē mediator recōciliās: Mediū separās ē pctm. mediator recōcilians ē dns iesus christ⁹: vn⁹ enī j. Timot deus z vn⁹ mediator dei z hominū homo christ⁹ iesus: Ut ergo tollat maceria separans qō est pctm: venit ille mediator: z factus est sacrificiū sacerdos ipse. Et qz sacrificiū fact⁹ est p pctō offerēs seipsum in holocaustū i cruce passiōis sue: seqt apls z dic. Cu dixisset obsecram⁹ p xpo recōciliami dō: q̄si dicerem⁹: quō poterim⁹ recōciliari: Eu inqt. id est. ipsuz christū: qui ij. Corint non nouerat pctm/ pctm p nobis fecit: vt nos sim⁹ iustitia dei in ipso. Eu ipsum inquit christū deū. qui nō nouerat peccatū. Venit enī i carne: hoc ē in similitudie carnis peccati: nō tu in carne peccati: nō hūs vllū oīno pctm: z ideo fact⁹ ē verū sacrifiRhoma. tiū p pctō: qz nullū habebat ipse peccatū Sed forte ō sensu meo dixi: qz pctm sacrificiū est p pctō. Qui legerūt agnoscāt. q nō legerūt/ nō sint pigri: nō sint inq pigri ad legendū: vt veraces sint ad † intelligē- † Al'. iud dū. Cu de sacrificijs enī pciperet ds offe- dum rendis p pctō: in qbus sacrificijs non erat expiatio pctoz sed vmbra futuroz: eadez ipsa sacrificia easdē ipsas hostias: easdem ipsas victimas: eadē ipsa aīalia que admouebant mactāda p pctis in quoz sangui- Leuitici ne sanguis ille figurabat/ pctā lex apellat Usq adeo vt in qbusdā locis scriptū sit ita: vt sacerdotes imolaturi ponerēt man⁹ suas sup caput peccati: id est: sup caput victime imolāde p pctō. Tale ergo peccatum: id est. sacrificiū p pctō/ fact⁹ est dns noster iesus christ⁹: q nō nouerat pctm: Aberito liberat ab hac seruitute peccati E ille q dicit in psalmis. Fact⁹ sum tanq hō ps. lxxxv sine adiutorio: inter mortuos liber. Solus enī liber: qz nō habebat pctm. Ipse enī dicit in euāgelio. Ecce venit pnceps huius Joban .j. mūdi: diabolū significās vēturū in iudeis pscutorib⁹: Ecce inqt venit z in me nihil inueniet. Mō quō in eis qs occidit etiā iustos/ inuenit qlecuq pctm: in me nihil inueniet. Et tanq ei diceret: si nihil i te in-

ueniet:quare te occidet? Subiecit ꝛ ait. Sed vt sciant oēs qz voluntatez pris mei facio:surgite eamus hīc. Non inqt mortē mei peccati necessitate psoluo: sz i eo qđ mozioz voluntatē patris mei facio:plusq; ibi facio q̄ patioz: qz si nollem nec passus
chānis.x. essem. Habes illum alio loco dicentē. Po testatē habeo ponēdi aīam meā: ꝛ ptātem habeo iterū sumēdi eam. Ecce vere inter mortuos liber. Cum ergo ois q̄ facit peccatū seruus sit peccati: que sit spes nob libertatis audite. **Seruus autē inqt nō manet in domo in eternū.** Ecclesia ē domus: seruus pctōz est. Intrant multi in ecclesiam peccatores. Non ergo dixit: seruus non est in domo: sed nō manet in domo in eternū. Si ergo nullus ibi seruꝰ erit: quis ibi erit? Cū enī rex iustus sederit in throno sicut scriptura loquit: quis gloriabitur castum se habere coz? aut q̄s gloriabitur mūdū se esse a peccato? Multū nos terruit o frēs mei dicēdo: seruꝰ nō manet i domo in eternū. Adiūgit autē ꝛ dicit. **Filius autem manet i eternū.** Ergo solus in domo sua erit christꝰ: nullus illi populꝰ coherebit. Cui heret caput: si nō erit corpꝰ? An forte totū h̄ filiꝰ caput ꝛ corpꝰ Nō enī sine causa: ꝛ terruit ꝛ spem dedit: Terruit ne pctm̄ amarem: Spez dedit ne ō peccati solutione diffiderem. **Omis inquit qui facit peccatū: seruus est peccati.** Seruus aūt nō manet in domo i eternū. Que ergo nobis spes ē: q̄ nō sum sine pctō? Audi spem tuā: filius manet in
f eternū. **Si ergo filius vos liberaue rit: tūc vere liberi eritis.** Hec spes nostra est frēs vt a libero liberemur. ꝛ liberā do seruos nos faciat. Serui enī eram cupiditatis: liberati serui efficimur charita-
alathas.v tis. Hoc ꝛ apl's dicit. Vos aūt frēs in libtatē vocati estis: tm̄ ne libertatē i occasionem carnis detis: sed p charitatem seruite inuicē. Nō ergo dicat christianꝰ liber sum in libertatē vocatꝰ sum: Seruus eram sed redemptꝰ sum ꝛ ipsa redēptiōe liber effectus suz: Facia, qđ volo: nemo me ꝓhibeat a volūtate mea si liber sum. Sed si ista voluntate pctm̄ facis/seruꝰ es peccati. Noli ergo libtate abuti ad libere peccādū: sed vtere ad nō peccādū. Erit ei volūtas tua libera: si fuerit pia. Eris liber si fueris seruus. liber peccati/seruus iusticie: dicente apl'o. Cū serui essetis peccati: liberi eratis iusticie. Nūc aūt liberati a peccato: serui aūt facti deo. habetis fructū vestrū in sanctificationē: finem vo vitam eternā. Hoc conemur vt id agam: prima libertas ē carere crimīb. Intēdite frēs mei intēdite: ne forte possim producere vob ad sensuz ꝛ q̄lis mō sit: ꝛ q̄lis futura sit ista libtas. Quē libet valde iustū discutias in hac vita. q̄nis iam sit dignꝰ iusti vocabulo: nō est tamen sine peccato. Audi ipsum sctm̄ iohannem cuius ꝛ hoc euāgeliū est: in epl'a sua dicentē. Si dixerimus inquit qz pctm̄ nō habem: nosipsos decipim: ꝛ veritas i nobis nō est. Solus hoc dicere potuit in mortuis liber. de solo dici potuit qui nō nouerat pctm̄. de solo dici potuit: etenī exptus est oia fm similitudinē sine peccato. Solꝰ dicere potuit: ecce veniet princeps mūdi et in me nihil inueniet. Quēcūq; aliū licz iustū discusseris: non oī modo ē sine pctō Hec q̄lis erat iob cui dns tale testimoniū phibebat vt diabolus inuideret ꝛ postularet temptādū: temptās supareꝰ vt ille probareꝰ. ideo aūt ille ꝓbatus ē nō quia latebat deū coronādus sed vt inotesceret hoibus imitād: Etiā ipse iob q̄d dicit. Quis enī mūdus? Nec infans: cuiꝰ est vniꝰ diei vita sup terrā. Sed plane multi iusti dicti sunt sine querela. qđ intelligiꝰ sine crimīe Nulla enī querela iusta ē de his i rebꝰ humanis q̄ nō habēt crimē. Crimē aūt est peccatū graue: accusatiōe ꝛ dānatiōe dignissimū. Non ergo deus quedā peccata dam nat: q̄dā iustificat ꝛ laudat: Nulla laudat sz odit oia Quō odit medicus egritudinē egroti ꝛ id agit curādo vt egritudo pellaꝰ eger leueꝰ: sic deus gr̄a sua hoc i nob agit vt peccatū ꝓsummaꝰ hō libereꝰ. Sed q̄n ꝓsumiꝰ inquies? Si minuiꝰ: quare nō ꝓsumitur? Minuiꝰ aūt in vita ꝓficientiū: qđ in vita ꝓsumiꝰ pfectoz. Prima est ergo libertas: carere criminib. Ideo ꝛ apl's paulus q̄n elegit ordinādos vel pbros vel diaconos/ ꝛ q̄cunq; ordinādus est ad prepositurā ecclesie nō ait: si quis sine pctō est. h̄ enī si diceret / omīs homo reprobareꝰ: nullus ordinareꝰ: Sz ait: si quis sine crimine ē sicuti ē homicidiū/adulteriū/ aliqua īmūdicia/fornicatiōes/furtū: fraus/sacrilegiū ꝛ cetera hmōi. Cuz ceperit ea non habere homo: debet autem nō habere oīs christianus: homo incipit caput erigere ad libta-

Rhoma.vj.

j.Joban.j.

Joban.xiij

Job

In decre.di stin.xxv.

Nūc aūt: et lxxxj. distī. apostolus

In decre.di stinct.lxxxj. apostolus.

j.Timo.iij. et ad Titū.j

tem. Sed ista inchoata est: non perfecta libertas. Quare inquit aliqs non est perfecta libertas? Quia video aliã legem in membris meis: repugnãtẽ legi mentis mee. Mõ eni qđ volo hoc ago: sed qđ odi illud facio. Caro inqt ꝓcupiscit adũsus spm̃: et spiritus adũsus carnẽ: vt nõ ea q̃ vultis illa faciatis. Ex parte libertas: ex parte seruitus Mondũ tota: nondũ pura: nondũ plena libertas: quia nondũ plena eternitas. Habemus eni ex parte infirmitatẽ: ex pte accepimus libertatẽ. Quicqd peccatũ est: a nobis antea deletum est in baptismo. Mũ quid quia deleta est tota iniqtas: nulla re mansit infirmitas? Si non remãsisset: sine peccato hic viuerem⁹. Quis autẽ audeat hoc dicere nisi supbus? nisi mia liberatoris indign⁹? nisi qui seipsum vult decipe: et in quo veritas non est? Ergo ex eo quod remansit aliquid infirmitatis: audeo dicere: Ex qua parte seruim⁹ deo liberi sum⁹: ex qua parte seruim⁹ legi peccati/adhuc serui sumus. Unde dicit apls qđ dicere ceperamus: ꝓdelector legi dei fm interiorẽ hoiem. Ecce vnde liberi: vnde ꝓdelectamur legi dei. Libertas eni delectat. Nam q̃diu timore facis qđ iustum est: nõ de⁹ te delectat: q̃diu adhuc seruus facis non te delectat. Delectet te: et liber es. Noli time re penã: sed ama iusticiã. Nondum potes amare iusticiam time vel penam: vt pueni as ad amandã iusticiam. Ergo iam ille ex parte superiore liberũ se esse sentiebat: vnde dicebat: ꝓdelector legi dei fm interiorem hoiem. Delectat me lex: delectat me qđ iubet lex: delectat me ipsa iusticia. Video aliã legez in mẽbris meis: hec est que remansit infirmitas /repugnãtez legi mentis mee: et captiuantẽ me in lege peccati q̃ est in mẽbris meis. Et ex hac parte sentit captiuitatẽ: vbi non est impleta iusticia. Nam vbi ꝓdelectaꝫ legi dei: nõ captiuus sed legis amicus est. Et ideo liber qm̃ amicus. Quid ergo ex eo qđ restat? Quid nisi respiciam⁹ ad illum qui dixit: si vos filius liberauerit tunc vere liberi eritis? Denicꝫ et ipse qui loquebaꝫ ad illũ respexit. Infelix ego homo: quis me liberabit inqt de corpore mortis huius? Gratia dei per iesum christum dom̃ nostrum. Ergo si vos filius liberauerit: tunc vere liberi eritis. Denicꝫ ita ꝓclusit. Igit̃ ipse ego mẽte seruio legi dei: carne aũt legi peccati. Ipse ego inquit. Non eni duo sumus inter nos contrarij de diuersis ꝓncipijs veniẽtes: sed ipse ego mente seruio legi dei/carne autem legi peccati: q̃diu languor obluctaꝫ salutis. Sed si carne seruis legi peccati: fac qđ ait ipse apls. Non ergo regnet peccatũ in vestro mortali corpe ad obediendũ desiderijs eius: neq; exhibeatis membra vestra arma iniqtatis peccato. Non ait non sit: sed non regnet. Q̃diu viuis pctm̃ necesse est esse in membris tuis: saltem illi regnum auferatur. Non fiat qđ iubet. Surgit ira: noli dare ire linguã ad maledicendum. Noli dare iré manũ aut pedez ad feriendũ. Nõ surgẽt ista ira irrõnabilis: nisi peccatũ esset in mẽbris. Sed tolle illi regnũ: non habeat arma vñ ꝓtra te pugnet. Discet etiam non surgere: cum arma nõ ceperit inuenire. Non exhibeatis mẽbra vestra arma iniqtatis peccato: sed induite arma iusticie: alioqn toti captiui eritis et nõ erit dicere/ mẽte seruio legi dei. Habẽs eni si teneat arma: mẽbra nõ mouenꝫ in misteriũ furentis peccati. Teneat arcẽ imperator interior: qz sub maiore imperatore iuuãdus assistit. Frenet iram: coercet ꝓcupiscẽtiam. Inest tñ qđ frenetur: inest qđ coerceaꝫ: inest qđ teneaꝫ. Quid aũt volebat ille iustus mente seruiẽs legi dei: nisi vt oĩno non esset qđ frenareꝫ? Et hoc debet conari oĩs qui tendit ad pfectionẽ: vt et ipsa cõcupiscẽtia cui non dantur ad obediendũ mẽbra quotidie in pficiẽte minuaꝫ. Velle inqnit adiacet mihi: pficere autez bonũ non inuenio. Nunqd dixit: non mihi adiacet facere bonũ? Si hoc dixisset: spes nulla esset. Non ait non mihi adiacet facere: sed non mihi adiacet perficere. Que ẽ eni perfectio boni: nisi ꝓsummatio et finis mali? Que est aũt ꝓsummatio mali: nisi qđ lex dicit non ꝓcupisces? Oĩno nõ ꝓcupiscere perfectio boni est: quia ꝓsumatio mali est hoc dicebat ille/pficere bonũ nõ mihi adiacet: quia non poterat facere vt non ꝓcupisceret. Faciebat tantũ vt ꝓcupiscentiaz refrenaret: vt ꝓcupiscẽtie membra ad satellitiũ non pberet. Perficere g̃ inquit bonum non mihi adiacet. Non possuz implẽ qđ dictũ est non ꝓcupisces. Quid g̃ opus est vt impleaꝫ/post ꝓcupiscẽtias tuas non eas. Hoc age interim q̃diu sunt illicite cõ

Rhoma. vij

Galathas. v

Rho. vbi. s.

Rho. vbi. s.

Rhoma. vij

Rhoma. vij

Ecc. xvij

cupiscentie ĩ carne tua p⁹ ꝯcupiscẽtias tu
as non eas. Mane in seruitute dei: in lib-
tate christi: mente serui legi dei tui. Noli
to donare ꝯcupiscẽtijs tuis vires: seq̃ndo
eas/vires eis addis. Dãdo eis vires: quo
mo vincis qñ ꝯtra te inimicos nutris viri-
bus tuis? Que igitur libertas plena atq̃
pfecta est in illo dño iesu qui dixit: si vos
filius liberauerit tũc vere liberi eritis. Qñ
plena ⁊ pfecta libertas erit? Qñ nulle ini-
micitie: qñ nouissima inimica destruetur
Corint. xv mors. Oportet enim corruptibile hoc in-
duere incorruptionem: ⁊ mortale hoc in-
duere ĩmortalitatẽ. Cum aũt mortale hoc
induerit ĩmortalitatẽ: tunc fiet sermo qui
scriptus ẽ. Absorpta est mors in victoria.
Ubi est mors ꝯtentio tua? Quid est vbi ẽ
alathas. v mors ꝯtentio tua? Caro ꝯcupiscit adũsus
spiritũ: ⁊ spũs adũsus carnẽ. Sed qñ pec-
cati caro vigebat: vbi ẽ mors ꝯtentio tua.
Jam viuem⁹: iam nõ moriemur in illo qui
Corint. v. pro nobis mortuus ẽ ⁊ resurrexit: Ut qui
viuũt inq̃t iam non sibi viuãt: sed ei q̃ pro
ipsis mortuus ẽ ⁊ resurrexit: Precemur
medicũ saucij: portemur in stabulũ curan
uce. x. di. Ille est enĩ qui ꝓmittit sanitatẽ: q̃ mi-
sertus ẽ in via semiuiuo a latronib⁹ dere-
licto: infudit oleũ ⁊ vinũ: curauit vulnera
leuauit in iumentũ: ꝑduxit in stabulũ: sta
bulario cõmẽdauit. Cui stabulario? For-
te illi qui dixit: pro christo legatiõe fungi-
mur. Dedit etiam duos nũmos qui impẽ-
derent̃ saucio curãdo: Forte ipsa sũt duo
p̃cepta in quibus tota lex pendet ⁊ ꝓphe
te. Ergo frẽs ⁊ ecclesia h̃ tpe in qua sauci
us sanatur: stabulũ est viatoris. Sed ipsi
ecclesie sursum est hereditas possessoris.

Explicit tractatus q̃dragasimus primus. Incipit tractatus q̃drage simussecũdus. Ab eo quod scriptũ est. Scio ꝙ filij abrae estis: sed q̃ritis me interficere: vsq3 ad id quod scriptũ est. Propterea vos nõ auditis quia ex deo non estis.

A Dominus noster etiam in forma serui non
seru⁹ sed in forma etiam ser-
ui dñs: fuit quippe illa carnis
forma seruilis sed q̃uis eẽt similitudo car
homa. viij nis peccati non erat caro peccati: Liberta
tem ꝓmisit credentibus in se. Judei vero
tanq̃ de sua libertate supbientes dedigna
ti sunt fieri liberi: cum essent serui peccati.
Ideo aũt se liberos esse dixerũt: quia se-
men erant abrae. Quid ergo eis rñdit ad
hec dñs: hodierna lectio cum recitaret̃ au
diuimus. **Scio inquit quia filij abrae estis: sed queritis me interficere q̃a sermo meus non capit in vobis.**
Agnosco vos inquit filij abrae estis: sed q̃
ritis me interficere. Agnosco carnis origi-
nem. non cordis fidem. Filij abrae estis:
sed ſm carnẽ. ideo inquit queritis me oc-
cidere. Sermo enĩ meus non capit in vob̃
Si sermo meus capet̃ capet. Si caperemi-
ni: intra retia fidei tanq̃ pisces ꝯcludere-
mini. Quid ẽ ergo nõ capit in vobis? Nõ
capit cor vestrũ: q2 nõ recipit̃ a corde vr̃o
Sic enĩ est sermo dei. ⁊ sic esse debet fide-
libus tanq̃ pisci hamus. Tũc capit qñ ca-
pitur: nec fit iniuria illis qui capiunt̃. Ad
salutẽ quippe non ad ꝑniciẽ capiunt̃. Un-
de dñs discipulis suis ait. Venite post me
et faciam vos piscatores hoĩum. Non er-
go isti erant tales: ⁊ tñ filij abrae erant. fi-
lij hoĩs dei: hoĩes iniqui. Trahebant enĩ
carnis genus: sed degeneres facti erant ñ
imitãdo fidem illius cuius filij erant. Au-
distis certe dñm dicẽtẽ. Scio q2 filij abrae
estis. Audite quid dicat postea. **Ego qd̃ vidi apud p̃rem meum loquor: Et vos que vidistis apud p̃rem vr̃m. facitis.** Jã dixerat scio q2 filij abrae estis
Quid ãt faciũt qd̃ eis dixit q̃ritis me occi
dere: hoc apud abraã nunq̃ viderũt. Dñs
ãt patrẽ deũ voluit intelligi cũ dixit: que
vidi apud p̃rem meũ loquor. Veritatẽ vi
di: veritatẽ loquor: q2 veritas sum. Si enĩ
dñs veritatẽ loquit̃ quã vidit apud p̃rem
se vidit ⁊ se loquit̃: q2 ipse est veritas p̃ris
quã vidit apud p̃rem. Ipse est enĩ verbuz
qd̃ verbũ erat apud deũ. Isti ergo maluz
qd̃ faciũt qd̃ dñs obiurgat ⁊ corripit: vbi
viderunt? Apud p̃rem suũ. Cuz audieri-
mus in ꝯsequẽtib⁹ apertius dictũ quis sit
eoꝝ pater: tunc intelligem⁹ qualia vide-
rint apud talem p̃rem. Adhuc enĩ nõ no-
minat p̃rem ipsoꝝ. Paulo supius abraam
cõmemorauit: sed carnis origine non vite
similitudine. Dicturus ẽ alterũ p̃rem illo-
rum qui nec genuit nec creauit vt homĩes
essent: sed tñ filij erant eius inq̃tum mali
erant: non inq̃tum hoĩes erant. In q̃ imi- B

B tati non qđ creati: Rñderunt ⁊ dixe
runt ei. Pater noster abraam est.
Quasi dicerēt q̄d dictur⁹ es tu ꝯtra abraā
Aut si aliq̄d potes audē rep̄hēdere abra-
am. Non quia dñs nō audebat rep̄hende
re abraam: sed talis erat abraam qui non
rep̄hēderet̄ a dño sed potius laudaretur.
Tamen isti videbant̄ eum ꝓuocate vt ali
quid mali diceret de abraā: ⁊ essz occasio
faciendi qđ cogitabāt. Pater noster abra
am est. Audiam⁹ quō eis rñderit dñs cum
illorum damnatiōe laudans abraam. Di-
cit eis iesus. Si filij abrae estis:
opera abrae facite. Nunc autē que
ritis me interficere: hominē q̄ ve ri-
tatem vobis locutus sum quā au-
diui a deo: hoc abraam non fecit.
Ecce ille laudatus: isti damnati. Abraam
non erat homicida. Non dico inquit ego
dñs sū abrae. Qđ si dicerz/ verꝝ dicerz. Nā
dixit alio loco. ante abraā ego suz: tūc eū
illi lapidare voluerūt: Non dixit hoc. In
terim qđ videtis /qđ aspicitis/ qđ me solū
putatis. hō sum. Hoīem dicentem vob̄ qđ
audiuit a deo: quare vultis occidere nisi
quia non estis filij abrae? Et tamen supe-
rius ait. Scio quia filij abrae estis. Nō ne
gat eoꝝ originē: sed facta ꝯdemnat. Ca-
ro eoꝝ ex illo erat: sed vita non erat. Nos
autem charissimi: nunq̄d de genere veni-
mus abrae: aut vllo modo abraam pr̄ no-
ster fuit ꝑm carnem? Originem de carne
eius caro iudeoꝝ ducit: non caro christia-
noꝝ. Nos de alijs gentib⁹ venim⁹. ⁊ tamē
imitando abrae fidem filij facti sum⁹. Au
Galath. iij. di apl'm. Abrae dicte sunt ꝓmissiōes ⁊ se-
mini eius. Non dicit inq̄t ⁊ semib⁹ quasi ī
multis: sed tanq̄ in vno ⁊ semini tuo qđ ē
christus. Si autem vos christi: ergo semen
abrae estis: ꝑm ꝓmissionē heredes. Nos ḡ
facti sumus semen abrae gr̄a dei: non de
carne abrae. Fecit illi coheredes deus. Il
los exheredauit: istos adoptauit. Et đ ar-
Rhoma. xj. bore illa oliue cuius radix est in patriar-
chis. ramos naturales sup̄bos amputauit
oleastrum humilem inseruit. Ideo cū ve-
nirent ad iohannē baptizādi iudei erupit
Matthei. iij in illos ⁊ ait illis Generatio viperarū. ma
xime quippe de altitudine originis gloria
bantur: Ille autem generationē eos dixit
viperarū: non solum hominū sed viperaꝝ
hominū formā videbat: sed venenū aḡ-
scebat. Venerāt tamē mūdandi: qꝛ vtiq̄
baptizādi. Et ait illis. Generatio viparuz
quis vobis ostendet fugere a ventura ira
Facite ergo fructus dignos penitentie: ⁊
nolite dicere intra vosipsos: patrē habe-
mus abraam. Potens est enī deus de lapi
dibus istis suscitare filios abrae. Si fruct⁹
dignos penitētie non feceritis: nolite vo-
bis de illa stirpe blandiri: potēs est ⁊ vos
damnare ⁊ abraām filijs nō fraudare. Ha
bet enī vnde excitet filios abrae. Fient fi-
lij: qui fidē fuerunt imitati. Potēs est de⁹
đ lapidib⁹ istis suscitare filios abrae. Nos
sumus. In parentib⁹ nr̄is lapides eramus
qñ ꝓ deo lapides colebamus. De talibus
lapidib⁹ familiā đs fecit abrae. Quid se er
go extollit inanis ⁊ vana iactantia? Filij
abrae gloriari iam desināt. Audierunt qđ
audire debuer̄t: Si filij abrae estis /factis
ꝓbate non verbis. Queritis me occidere
hoīem interim: non dico filiū dei: non di-
co deum: non dico verbum: qꝛ non morit̄
verbū: Hoc dico qđ videtis: qꝛ ⁊ qđ vide-
tis potestis occidere: ⁊ quē nō videtis of-
fendere. Hoc ergo abraaz non fecit. Vos
facitis opa patris vr̄i. Et adhuc ñ dicit q̄s
est iste pr̄ eoꝝ. Modo illi quid rñderunt?
Ceperunt enī vtcunq̄ cognoscere non de
carnis generatiōe deū loqui sed đ vite in-
stitutione: ⁊ qꝛ ꝯsuetudo scripturaꝝ ē q̄s
legebāt fornicationē spūalit̄ appellare: cū
dijs multis ⁊ falsis anima tanq̄ ꝓstituta
subijcit̄: ad hoc rñderūt. Dixer̄t itaq̄ C
ei. Nos ex fornicatiōe nō sum⁹ na-
ti: vnū pr̄ez hēm⁹ deū. Jā viluit abra
am. Repulsi ei sūt quō repelli đbuer̄t ore
veridico: qꝛ talis erat abraam: cui⁹ facta
non imitabant̄. ⁊ de illius genere gloria-
bant̄. ⁊ mutauerūt respōsionē credo dicē-
tes apud semetipsos. Quociēscūq̄ noīa-
uerim⁹ abraam. dicturus est nobis: Quā-
re non imitamini eum: đ cuius genere glo-
riamini? Nos sanctū iustū innocentē tan
tum virum imitari non possum⁹: deum di-
camus pr̄em nr̄m: videamus q̄d nobis di-
cturus est. Prorsus falsitas inuenit qđ di-
ceret: vt nō inueniret veritas q̄d respōde-
ret? Audiamus quid dicant: audiam⁹ q̄d
audiant. Vnū inquiūt patrem habemus
deum. Dixit ergo eis iesus. Si de⁹
pater vester esset: diligeretis vtiq̄

me. Ego enī ex deo ꝓcessi ⁊ veni. Neq; enim a meipso veni. sed ille me misit. Dicitis deū patrem: agnoscite me vel frēm. Veruntamē erexit intelligētibus cor ⁊ illō tetigit qō solet dicere. Nō a meipso veni: sed ille me misit. A deo ꝓcessi ⁊ veni. Memētote qō soleam⁹ dicere ab illo venit: ⁊ a quo venit cum illo venit Christi ḡ missio est incarnatio. Qō vo de deo ꝓcessit verbum: eterna ꝓcessio ē. Nō habet tempus p quē factū est tps. Nemo dicat in corde suo: anteq; esset verbū quō erat deus? Nunq; dicas anteq; esset verbum dei. Nunq; deus sine verbo fuit: quia verbum est manēs non trāsiens: deus non sonus / p qō factū est celū ⁊ terra: non qō preterijt cum his que facta sunt sup terrā: Ergo ab illo ꝓcessit vt deus vt equalis vt filius vnicus: vt verbum patris ⁊ venit ad nos: quia verbū caro factū est vt habitaret in nobis. Aduētus eius / humanitas eius. māsio eius / diuinitas eius. Diuinitas eius quo imus: humanitas eius qua imus Nisi nobis fieret qua iremus: nunq; ad illum manentē puenirem⁹. D

Quare inquit loquelam meā non cognoscitis? Quia non potestis audire sermonem meum. Ideo non poterant cognoscere quia non poterant audire. Sed vnde audire non poterant: nisi quia corrigi credēdo nolebant? Et hoc vñ? **Vos ex patre diabolo estis.** Qdiu patrē cōmemoratis: qdiu pfes mutatis / mō abraam: modo deū? audite a filio dei cuius fitis filij. A pfe diabolo estis. Hic iam cauēda est hereſis manicheox que dicit eē ḡndam naturā mali ⁊ quandā gentē tenebrarum cum ꝓncipibus suis que ausa est pugnare contra deū: Illū vo deū ne debellaret gens aduersa / regnū eius misisse cōtra eam tanq; viscera sua ꝓncipes de luce sua eamq; gentē fuisse debellatā: vnde diabolus originē ducit. Hinc dicunt ducere originem carnem nr̄am: ⁊ r̄m hoc putant dictum a dño / vos ex patre diabolo estis: qō essent illi velut natura mali ducētes originem de gente contraria tenebrarū. Sic erant / sic excecanē / sic seipsos faciūt gentē tenebrarū credendo qō falsum est contra eum a quo creati sunt. Bona est enī omis natura: sed viciata hois est natura p volūtatem malam. Qō fecit deus nō potest eē malū: si ipse hō nō sit sibi malus. Sed plane creator creator est. Creatura creatura est. Equari creatura non potest creatori. Discernite cuz qui fecit: ab eo quod fecit. Equari non potest fabro scamnū: eqri nō potest colūna structori. Et tamen faber si scamnū fecit: lignū ipse non creauit. Dñs aūt deus noster quia ops est ⁊ verbo fecit quod fecit: oia que fecit non habuit vnde faceret ⁊ tamē fecit: Facta sunt enī qz voluit. facta sunt quia dixit: sed facta factori compari non possunt: Queris quid compares: filium vnicū agnosce. Vnde ergo iudei filij diaboli? Imitādo non nascēdo Audite scripture sancte ꝓsuetudinē. Ꝓpheta dicit ad ipsos iudeos: pat⁹ tu⁹ amorreus: ⁊ mat̄ tua cethea. Amorrei gēs erat quedam vnde originem iudei nō ducebāt Cethei ⁊ ipsi gentem suam habebāt: oīno alienaz a genere iudeox. Sed quia erant impij amorrei ⁊ cethei: iudei aut̄ imitati sunt impietates illox: inuenerūt sibi parētes non de quibus nascerenē sed quorum mores sectantes pariter damnarenē. Queritis āt fortasse vnde ipse diabolus? Inde vtiq; vnde ⁊ ceteri angeli. Sed ⁊ ceteri angeli in sua obediētia pstiterunt: ille inobediendo ⁊ supbiendo lapsus est angelus: ⁊ factus est diabolus. Sed modo audite qd dicat dñs. Vos inquit de patre diabolo estis: **et desideria patris vestri vultis facere.** Ecce vnde filij eius quia talia desideratis: non quia de illo nati estis Que sunt illius desideria? **Ille homicida erat ab initio.** Ecce qō est desideria patris vestri facere vultis. Queritis me occidere: hoīem qui veritatē vobis dico. Et ille inuidit homini: ⁊ occidit hominem Diabolus enī cum inuideret homini: serpente indutus locutus est mulieri: ⁊ ō muliere venenauit ⁊ virum. Mortui sunt diabolum audiendo. Quem non audissent: si dñm audire voluissent. Positus enī homo inter eum qui creauit ⁊ eum qui lapsus ē: obtempare debuit creatori non deceptori Ergo ille homicida erat ab initio. Videte genus homicidij fratres. Homicida dicitur diabolus. Non gladio armatus: nō ferro accinct⁹ ad hoc venit: verbū malū seminauit ⁊ occidit. Noli ergo putare te non esse homicidam: quādo fratri tuo mala noli. la persuades. Si fratri tuo mala psuades E

Ezech. xvj.

Genesis. iij.

de pe. dis. j.

occidis. Et vt scias quia occidis: audi psalmū. Filij hominū dentes eoꝝ arma ⁊ sagitte: ⁊ lingua eoꝝ gladius acutus. Vos ergo desideria patris vestri vultis facere: ideo seuitis in carnem quia non potestis ī mentē. Ille homicida erat ab initio: vtiq; in primo hoīe. Ex illo ille homicida: ex q̄ potuit fieri homicidiū: Ex illo potuit fieri homicidiū: ex quo factꝰ est homo. Nō ei posset occidi homo: nisi prius fieret homo Homicida ergo ille ab initio: ⁊ vnde homicida: **et in veritate non stetit.** Ergo in veritate fuit: sed non stādo cecidit. Et quare in veritate nō stetit? **Quia veritas non est in eo:** Nō quō in christo sic ē veritas vt christꝰ ipse sit veritas. Si ergo iste in veritate stetisset: in christo stetisset. Sed in veritate non stetit: quia veritas non est in eo. **Cū loquit mendaciū ex pprijs loquit: qa mēdax est et pater eius.** Quid ē hoc? Audistis verba euāgelij intenti accepistis: Ecce repeto vt agnoscatis q̄d exigatis. De diabolo dns ea dicebat: que ꝺ diabolo dici a domino debuerāt. Ille homicida erat ab initio. Verū est. Nam primū hoīem occidit et in veritate non stetit quia ꝺ veritate lapsus est. Cum loquitur mendacium: vtiq; ipse diabolus de proprijs loquitur quia mendax est ⁊ pater eius. In his verbis quidam patrem diabolum habere putauerunt: ⁊ quesierunt quis esset diaboli pater Hic vero detestabilis error manicheorum inuenit adhuc quo deciperet imperitos. Solent enim dicere. Putas diabolus angelus fuit ⁊ lapsus est: Ab illo cepit peccatum sicut dicitis. Pater eius quis erat? Nos contra. Quis enī nostrū aliqñ dixit diabolū hr̄e patrē? Et illi contra. Dns dicit: euangeliū loquit̄ de diabolo dicens: Ait ille homicida erat ab initio ⁊ in veritate non stetit: q̄ veritas nō est in eo. Cū loquit̄ mendaciū: ex pprijs loquit̄: q̄ mēdax est ⁊ pater eius. Audi intellige: nō te longe mitto: in ipsis verbis intellige. Diabolū dns dixit patrē mendacij. Quid est hoc? Audi quid sit. Replica mō ipsa verba ⁊ intellige. Non ois enī qui mentit̄ pater mēdacij sui est. Si enī ab alio mēdaciū accepisti ⁊ dixisti: tu q̄dem mentit⁹es pferēdo mendaciū: sed pater mēdacij ipsius non es q̄ ab altero accepisti mendaciū. Diabolus aūt a seipso mendax fuit. Mendacium suū ipse genuit qō a nemine audiuit. Quō deus pater genuit filiū veritatem: sic diabolus lapsus genuit quasi filium mēdaciū. His auditis/ replica nunc et recole verba dñi mens catholica: quid audieris aduerte: quid dicat attende. Ille q̄s? Diabolus homicida erat ab initio. Agnoscim⁹/occidit adā ⁊ ī vitate ñ stetit Agnoscim⁹ q̄ ꝺ veritate lapsus est: quia veritas in eo nō est. Verū est: q̄ recedendo a veritate nō hz veritatē. Cū loquitur mendaciū de pprijs loquit̄: nō aliūde accepit vnde loquat̄. Cū loquit̄ mēdacium de pprijs loquit̄: q̄ mendax est ⁊ pr̄ eius Et mendax est: ⁊ pater mēdacij. Nam tu forte mendax es quia mendaciū loquerīs sed non es pater eius. Si enim qō dicis a diabolo accepisti ⁊ diabolo credidisti: mēdax es: pater mendacij non es. Ille vō q̄ non aliunde accepit mendaciū/ quō mendacio tanq̄ veneno serpens hominē occideret/ pater est mēdacij: sicut deus pater est veritatis. Recedite a patre mendacij: currite ad patrē veritatis. Amplectimini veritatē: vt accipiatis libertatē. Illi autē iudei apud patrē suū viderāt qō loquebātur. Quid/ nisi mendaciū? Dns autē apud patrem suū vidit qō loquerer: Quid/ nisi seipsuz. Quid/ nisi vbū pr̄is? Quid/ nisi veritatē patris eternam: ⁊ patri coeternam? Ille ergo homicida erat ab intio ⁊ in veritate nō stetit: q̄ veritas nō est in eo. Cum loquit̄ mendaciū: de pprijs loquit̄: quia mēdax ē. Et non solū mēdax ē: sed ⁊ pat eius. id est. ipsius mēdacij qō loquit̄ pat est: q̄ ipse genuit mēdaciū suū. **Ego autem quia veritatē dico: nō creditis mihi. Quis ex vobis arguet me ꝺ peccato? Si veritatē dico: q̄re non creditis mihi?** Pensate frēs charissimi māsuetudinē dei: relaxare pctā venerat et dicebat. Quis ex vob arguet me de peccato? Nō dedignat̄ ex rōne oñdere se peccatorē non esse: q̄ ex virtute dinitatis poterat pctōres iustificare. Quis ex vob arguet me ꝺ pctō: quō ego arguo ⁊ vos ⁊ patrem vr̄m? Si veritatē dico quare vos nō

Ps. lvj.

F

creditis mihi: nisi qꝛ filij diaboli estis?
G Valde terribile est qñ subdidit. Qui ē ex deo: verba dei audit. Propterea vos nō auditis: q̄a ex deo non estis. Iterum nolite attēdere naturā sed vitiū. Sic sunt isti ex deo ⁊ nō sunt ex deo Natura ex deo: vitio non ex deo. Obsecro vos attendite: in euāgelio habetis vnde sanemini contra errores venenosos et nepharios hereticoꝝ: quō ⁊ de his verbis solent manichei dicere. Ecce qꝛ due nature sunt/vna bona ⁊ altera mala: Dñs dicit Quid dicit dñs? Propterea vos nō auditis: qꝛ ex deo ñ estis. Dicit dñs hec. Quid ergo inquit tu ad ista dicis? Audi que dicam. Et ex deo sunt: ⁊ ex deo nō sunt. Natura ex deo sunt: vicio nō sunt ex deo. Natura enī bona que ex deo est/peccauit voluntate credēdo qđ diabolus ꝑsuasit: ⁊ viciata est Ideo medicū querit: quia sana non est. Ecce qđ dico si impossibile tibi videtur vt ex deo sint ⁊ ex deo nō sint: audi quia non est impossibile. Sic sunt ex deo et non sunt ex deo: quō ⁊ filij abrae sunt ⁊ non sunt filij abrae. Hic habetis: nō est qđ dicatis. Ipsum dñm audi: ipse illis dixit. Scio quia filij abrae estis. Nunq̄d dominus mentiret? Absit. Ergo verū est qđ dixit dñs. Verū est. Ergo qđ illi abrae filij erant: verum ē. Audi ipsum negantē q̄ dixit: filij abrae estis: ipse illos negauit filios abrae. Si filij abrae estis: facta abrae facite. Nūc queritis me occidere hoīem q̄ veritatem vobis dico quā audiui a deo: hoc abraam non fecit. Vos facitis opa patris vestri. id est. diaboli. Quō ḡ ⁊ filij abrae erant: ⁊ filij abrae non erant? Vtrūq̄ ī ill' ostendit. Et filij abrae erant ꝓpter originem carnis: ⁊ non erāt filij abrae ꝓpt̄ vitium diabolice ꝑsuasionis. Sic ⁊ dñm ⁊ deū nr̄m attēdite: ex illo erāt ⁊ ex illo nō erāt. Quō ex illo erant? Quia ipse creauit hominē: đ quo nati erant. Quō ex illo erāt? Quia ipse est conditor nature: ipse ē creator carnis ⁊ anime. Quomodo ergo ex illo non erant? Quia vitiosi a seipsis facti erant. Ex illo non erant: quia imitādo diabolum: filij diaboli facti erant. Venit ergo dñs deus ad hominē peccatorez. Duo noīa audisti: ⁊ hoīem ⁊ peccatorē. Quod homo est: ex deo est. Quod peccator ē: nō est ex deo. A natura vitium secernat̄. Agnoscatur natura: vnde creator laudetur. Aguoscatur vitium: ꝓpter quod medicus inuocetur. Quod ergo ait dñs: qui est ex deo verba dei audit: ꝓpterea vos non auditis: quia ex deo non estis: non naturarū merita discreuit: aut preter suam animā ⁊ carnem aliquam naturam in hominibus que peccato viciata non esset inuenit. Sꝫ quomodo prescierat qui fuerant credituri/ipsos dixit ex deo: quomodo regenerationis adoptione renascerentur ex deo. Ad hos pertinet: qui est ex deo verba dei audit. Quod vero sequitur: ꝓpterea vos non auditis: quia ex deo non estis: eis dictum est qui nō solū peccato vitiosi erāt: nam hoc malum commune erat omnibus: sed etiam precogniti quod nō fuerant credituri ea fide qua sola possent a peccatorum obligatione liberari. Quapropter p̄sciebat illos quibus talia dicebat in eo ꝑmansuros quod ex diabolo erant. id est: in suis peccatis atq̄ impietate morituros in qua ei similes erant: nec venturos ad regenerationem in qua essent filij dei. hoc ē ex deo nati: a quo erant homines creati. Scđm hanc predestinationem locutus est dominus: Non quod aliquem hominem inuenerit: qui vel ꝑm regenerationem iaꝫ esset ex deo. vel ꝑm naturam iam non essꝫ ex deo.

Explicit tractat⁹ q̄dragesimussecundus. Incipit tractat⁹ q̄dragesimustertius. Ab eo qđ scriptum est Rn̄derūt igit̄ iudei ⁊ dixerunt ei: vsq̄ ad id qđ scriptū est. Tulerunt ergo lapides iudei vt iacerēt in eū Jesus aūt abscondit se ⁊ exiuit de templo.

A In ista lectione sancti euāgelij q̄ hodie recitata est: a potētia discimus patientiam. Quid enī sumus serui ad dñꝫ

peccatores ad iustũ: creatura ad creatorẽ
Tamen quomodo si quid mali sum⁹/a no
bis sumus: ita quicquid boni sum⁹/ab illo
⁊ per illuz sum⁹. Et nihil sic querit homo:
quõ potentiã. Habes dñm christum ma-
gnam potentiã. Sed prius eius imitet̃ pa-
tientiam: vt pueniat ad potẽtiã. Quis no-
struz patienter audiret: si alicui diceretur
demoniũ habes? Quod dictũ est ei q̃ nõ
solum hoĩes saluabat: sed etiam demoni-
bus impabat. Hoc cũ dixissent iudei. **nõ-
ne bene dicimus nos: quia samari
tanus es: ⁊ demoniũ habes:** horuz
duoꝝ sibi obiectoꝝ vnũ negauit ⁊ alteruz
nõ negauit. **Respõdit enĩ ⁊ ait. Ego
demoniũ non habeo:** non dixit sama
ritanus non sum: ⁊ vtiq̃ duo fuerunt obie
cta. Quis maledictũ maledicto non red-
diderit: q̃uis conuitiũ non ꝯuitio refuta-
uerit: pertinuit tamen ad eum negare vnã
rem/ alteram nõ negare. Nõ frustra frẽs.
Samaritan⁹ enĩ interp̃tat̃ custos. Noue-
ps̃.cxx. rat se ille nostꝝ esse custodẽ. Non enĩ dor
ps̃.cxxvj mit neq̃ dormitat qui custodit israel: Et
nisi dñs custodierit ciuitatẽ: in vanũ vigi-
labũt qui custodiũt eam. Est ergo ille cu
stos noster: qui creator noster. Non enim
pertinuit ad eum vt redimeremur: ⁊ nõ p-
tineret ad eum vt seruaremur? Deniq̃ vt
plenius noueritis mysteriũ quare se sama
ritanũ negare non debuit: parabolã illaz
notissimã attendite: vbi hõ quidam descẽ
debat ab hierusalẽ in hiericho ⁊ incidit in
latrones: qui eum grauiter vulnerãtes se-
Luce.x. miuiuũ in via reliquerũt. Transijt q̃dam
sacerdos neglexit eum: transijt leuites et
ipse preterijt. Transijt quidã samaritan⁹
ipse est custos noster: ipse accessit ad sau-
cium: ipse impendit mĩam: eiq̃ se p̃stitit ꝓ
ximũ quẽ non deputauit alienũ. Ad hoc
ergo solum quod demoniũ non haberet:
non autem se samaritanũ non esse respon
dit. Deinde post tale conuitiũ/hoc solum
dixit ꝺ gloria sua. **Sed honorifico in-
quit patrem meum: ⁊ vos inhono-
rastis me.** Hoc est/ego me non honorifi
co ne vobis arrogãs videar: habeo quem
honorificẽ. Sed si vos agnosceretis: sicut
ego honorifico patrem sic ⁊ vos honorifi-
caretis me. Ego facio qꝺ debeo. vos faci-
B tis qꝺ non debetis. **Ego aũt inq̃t nõ
quero gloriã meã: est qui querat ⁊
iudicet.** Quẽ vult intelligi nisi patrem?
Quõ ergo alio loco dicit. pater ñ iudicat Johãnis.
quemq̃ sed omne iudiciũ dedit filio: ⁊ hic
dicit: nõ quero gloriã meã: est q̃ querat et
iudicet? Si ergo iudicat pater: quõ nõ iu-
dicat quemq̃: sed omne iudiciũ dedit fi-
lio? Hanc questionẽ vt soluam⁹ attendi-
te. Simili locutiõe solui potest. Scriptum
habes: deus neminẽ temptat. Et iteꝝ scri Jacobi.j.
ptum habes: temptat vos dñs de⁹ vester: Deut.xiij
vt sciat si diligitis eum. Nempe questio ẽ
Videtis enĩ quõ deus neminẽ temptat: et
quõ temptat vos dñs deus vester: vt sciat
si diligitis eun? Item scriptũ est. Timor ñ j.Johan.iij
est in charitate: sed pfecta charitas foras
mittit timorẽ. Et alio loco scriptũ est. Ti- ps̃.xviij.
mor dñi castus pmanẽs in seculum seculi.
Et ipsa questio est. Quõ enĩ pfecta chari
tas foras mittit timorẽ: si timor dñi castus
pmanet in seculũ seculi? Intelligim⁹ ergo
duas esse temptatiões: vnam que decipit
alteram que ꝓbat. Scd̃m eaz que decipit
deus neminẽ temptat: Scd̃m eam que ꝓ-
bat/temptat vos dñs deus vester vt sciat
si diligitis eum. Sed iterũ ⁊ hic alia nasci
tur questio. Quõ temptat vt sciat: quẽ la
tere nihil potest anteq̃ temptet? Nõ er-
go deus nescit: sed dictũ est vt sciat quod
est vt scire vos faciat. Locutiões tales et
in sermonib⁹ nr̃is sunt: ⁊ in auctorib⁹ elo-
quentie repiunt̃. De sermõe nostro aliq̃d
dicam. Fossa ceca dicit̃: nõ qꝛ oculos per-
dit sz qꝛ latẽdo nõ vidẽtes facit. Aliq̃d ⁊
ꝺ illis auctorib⁹ dicã. Tristes lupinos ait
quidã: hoc ẽ amaros: nõn qꝛ ipsi sunt tri-
stes sed qꝛ gustati ꝯtristãt: hoc est tristes
faciunt. Sunt ergo ⁊ in scripturis locutio-
nes ei⁹ modi. Qui ĩ talib⁹ questionib⁹ cog̃
scẽdis laborãt: in soluẽdis talib⁹ q̃onib⁹ ñ
laborant. Ergo temptat vos dñs deus ve
ster: vt sciat. Quid est vt sciat? Ut scire
vos faciat si diligitis eum. Job latebat se
sed deum non latebat. Admisit tempta-
torem: ⁊ fecit cũ sui cognitorẽ. Quid ꝺ C
duobus timorib⁹? Est timor seruilis: ⁊ est
timor castus. Est timor ne patiaris penã:
est alius timor ne amittas iusticiam. Ti-
mor ille ne patiaris penã seruilis ẽ. Quid
magnũ ẽ timere penam? Hoc ⁊ nequissi-
mus seruus: hoc ⁊ crudelissimus latro. Nõ
est magnũ timere penã: sed magnũ ẽ ama
re iusticiã. Qui g̃ amat iusticiã nihil timet
Timet plane: nõ ne incidat ĩ penã/sed ne

amittat iusticiam. Fratres mei credite et conjcite ex eo quod amatis. Amat aliquis aliquis vestrū pecuniam. Putas inuenio aliquē qui nō amat? Ex hoc tamē ipso qō amat: intelligat qō dico. Timet damnum. Quare timet damnū? Quia pecuniā diligit. Qui tū amat pecuniā: tm timet ne pdat pecuniā. Ergo inuenit aliqs amator iusticie: q plus in corde damnū ptimescat: qui plus timeat expoliari iusticia: q̄ tu pecunia. Ipse ē timor castus: ipse pmanet in seculū seculi. Non eū tollit charitas nec foras mittit: sed magis complectit ⁊ comitē tenet: simul possidet. Venim⁹ enī ad deū vt videam⁹ facie ad faciē. Ibi timor cast⁹ nos seruat: timor enī ille nō pturbat sz cōfirmat. Timet mulier adultera ne vir eius veniat: timet ⁊ casta ne vir eius abscedat. Ergo fm aliā temptationē deus neminez temptat: Scōm aliā vo temptat vos dns deus vr. Et fm aliū timorē: timor nō est i charitate sed pfecta charitas foras mittit timorē: Scōm vo aliū timorē timor domi castus pmanēs in seculū seculi. Sic⁊ hoc loco fm alterū iudiciū pr ñ iudicat quē q̄ sed oē iudiciū dedit filio: Scōm vo alter iudiciū ego inq̄t nō quero gloriā meā: est q querat ⁊ iudicet. Et ō isto vbo questio
in. iij: ista soluat. Habes in euāgelio cōmemoratū pēale iudiciū: q nō credit iam iudicat⁹
inis. v. est. Et alio loco. Veniet hora qñ hi q sūt in monumētis audiēt vocē ei⁹: ⁊ pcedent q bona fecerūt in resurrectionē vite: q male egerūt in resurrectionē iudicij. Videte quēadmodū iudiciū p dānatione ⁊ pena posuit: ⁊ tm si semp iudiciū p dānatiōe acō. xlij. ciperet: nunq̄d audirem⁹ in psalmo: iudica me deus? Ibi iudiciū fm afflictionem: hic iudiciū fz discretionē positū est. Quō fm discretionē? Quō exponit ipse q ait. Judica me ds. Lege enī ⁊ vide qō sequit Quid ē iudica me ds. Et discerne cāz meā inq̄t de gēte ñ scta. Qō ergo dictū est iudica me ds ⁊ discerne cām meā de gēte non
D sancta: fm hoc ait modo dns xps. Ego nō quero gloriam meā: est q querat ⁊ iudicet Quomodo est qui querat et iudicet? Est pr me⁹: q gloriā meā a vra gloria discernat ⁊ separet. Vos enī fm h̄ seculū gloria mini: Ego nō fm h̄ seculū glorior q pri dico. Pat glorifica me ea gloria quā habui
in. vij. apud te: anteq̄ mūdus esset. Quid est ea gloria? Ab hūana inflatiōe discreta: Scōz h̄ iudicat pr. Quid ē iudicat? Discernit. Quid discernit? Gloriā filij sui a gl'ia hominū: Qz iō dictū est: vnxit te ds ds tuus ps. xliij. oleo exultatiōis tue p pricipib⁹ tuis. Non enī qz hō fact⁹ ē: iam cōpādus ē nob. Mos boies cū pctō: ille sine pctō. Nos homies trahētes de adā ⁊ mortē ⁊ delictū: ille de v̄gine carnē mortalē: nullā iniq̄tatē. Deniq̄ nos nec quia volumus nati sum⁹: nec q̄diu volumus viuimus: nec quomodo volum⁹ morimur. Ille anteq̄ nasceret ele git de q̄ nasceret: nat⁹ fecit vt a magis ad orar̄et. Creuit infans ⁊ miraculis se deum oīdebat: ⁊ īfirmitate bolez pferebat. Postremo elegit ⁊ gen⁹ mortis. h̄ ēvt in cruce penderet: ⁊ ipsam crucē in cordib⁹ fideliū figeret: vt dicat christian⁹. Mihi aūt absit gloriari: nisi in cruce dñi nr̄i iesu xpi. In ipsa cruce q̄ voluit corp⁹ dimisit ⁊ abscessit in ipso sepulchro q̄diu voluit iacuit: q̄ voluit tāq̄ de lecto surrexit. Ergo fratres fm ipsam formā serui. nā illud q̄s digne loquit. in principio erat verbū: ⁊ verbū erat apud deū: ⁊ ds erat v̄bum: Scōm ipsam in quā formā serui multū inter est int̄ gloriā christi: ⁊ gloriā oīum ceteror̄. De ipsa gloria dicebat: q̄ qō ōmoniū h̄bet audiebat Ego nō quero gloriā meā: est q querat et iudicet. Tu aūt de te dne qd dicis? **Amē amē dico vobis: Si q̄s sermonem meū seruauerit: mortez nō videbit in eternū.** Vos inq̄t dicitis demonium habes: ego vos ad vitā voco: seruate sermonē meū: ⁊ nō moriemī. Illi audiebant mortē ñ videbit in etnū: q fmonē meū seruauerit ⁊ irascebant̄: quia iaz mortui erāt illa morte q̄ vitāda erat. **Direrūt ergo iudei. Nūc cognouim⁹ q̄a demonium habes. Abraā mortuus ē ⁊ p-**
phete: ⁊ tu dicis si q̄s sermonē meum seruauerit morte nō gustabit i E
eternū. Videte locutiōes scripturarū: morte nō videbit: id est. gustabit. Morte videbit: morte gustabit. Quis vidz? Quis gustat? Quos oculos hz hō vt videat qñ moriet: Qñ veniēdo mors ipos oc'os claudit ne aliq̄d videant? Quō dicit nō videbit morte? Jte quo palato/q̄bus faucibus mors gustat: vt quid sapiat dinoscat? Qñ totū sensum tollit. quid i palato remanebit? Sz videh dictū est ⁊ gustabit. p eo q ē expiet. Hec dns: pax ē si dicā/morituris

moꝛitur⁹ loquebaꝫ: qꝛ ⁊ dñi exitus moꝛtis sicut loquiꝫ psalm⁹. Cū ergo ⁊ moꝛituꝛis loqueꝛeꝫ ⁊ moꝛitur⁹ loqueꝛeꝫ: q̄d sibi vult qđ ait. qui sermonē meū seruauerit moꝛtē non videbit i eternū? Miſi qꝛ videbat dñs aliā moꝛtē đ q̄ nos liberare venerat. Aliam ꝛtem scđam: moꝛtē eternā: moꝛtē gehēnaꝫ: moꝛtē dānatiōis cū diabolo ⁊ angelis ei⁹ ipsa est vera moꝛs: Nam ista migratio est. Quid ē ista moꝛs? Relictio coꝛpis: depoſitio sarcine grauis: Sed ſi alia ſarcina non poꝛtetur qua hō in gehēnaꝫ p̄cipiteꝫ. De ipsa ergo moꝛte dñs dixit. moꝛtē nō videbit in eternū: q̄ sermonē meuꝫ seruauer.t. Nō expaueſcam⁹ istā moꝛtē: ſed illā timeamus. Qđ est aūt grauis⁹: multi puerſe timendo istā/incidūt in illā. Dictū est aliq̄bus: adoꝛate idola qđ ſi nō feceꝛitis interficiemini. Aut quēadmodū ille nabuchodonoſoꝛ rex dixit: ſi nō feceꝛitis mittemini in caminū ignis ardentis. Multi timuerūt et adoꝛauerūt: nolētes moꝛi moꝛtui ſunt. Timēdo moꝛtē que nō euadiꝫ: inciderūt in moꝛtē quā euadē oīno felicit⁹ poſſent ſi iſtam que non euadiꝫ infelicit nō timeꝛēt Natus es hō. moꝛitur⁹ es. Qua ibis vt nō moꝛiaris? Quid facies vt nō moꝛiaris? vt dñs tuus neceſſitate moꝛituꝛū p̄ſolareꝫ q̄ voluntate moꝛi dignat⁹ ē: Nñ vides chriſtum moꝛtuū dedignaris moꝛi? Ergo cum moꝛitur⁹ es: q̄ euadas nō habeſ. Hodie ſit cras ſit: futuꝛū est: debitū est: reddendū ē Quid ergo agis hō timēs. fugiēs occultat ſe ne inueniaꝫ ab inimico? Nunquid agit vt non moꝛiaꝫ. ſed vt paulo ſeri⁹ moꝛiaꝫ: ñ accipit debiti ſecuritatē ſed poſtulat dilationē. Qtūlibet diu differaꝫ: veniet qđ differtur. Illam moꝛtē timeam⁹ quā timuerūt tres viri qñ dixerūt regi: Potens est de⁹ etiam de iſta flamma liberare nos. ⁊ ſi ibi ñ fuit timoꝛ illi⁹ moꝛtis quā mō dñs cōminaꝫ quādo dixerunt: Sed ⁊ ſi noluerit apte liberare: poteſt in occulto coꝛonare. Nñ ⁊ ipſe dñs facturus martyres ⁊ caput martyrū futuꝛus ait. Nolite timere eos q̄ occidūt coꝛpus: ⁊ poſtea nō hñt qđ faciāt. Quō nō habēt qđ faciāt? Quid ſi cū occiderit coꝛpus beſtijs lacerandū ⁊ diripiendū alitib⁹ p̄jciāt? Videt adhuc ſeuicia habere qđ faciat. Sed cui facit? Qui migrauit: Ineſt coꝛpus: ſed nllus est ſenſus: habitatio iacet/ habitatoꝛ abſceſſit. Ergo poſtea non habent quod faciant. Non ſentienti enī nihil faciūt. Sed eū timete q̄ hz p̄tātē ⁊ coꝛp⁹ ⁊ aīam occidere in gehenā ignis. Ecce de q̄ moꝛte loquebaꝫ cū diceret: q̄ ſermonē meū ſeruauerit moꝛtē nō videbit in eternū. Seruemus ergo frēs ſermonē ipſius in fide q̄enturi ad ſpēm: cū acceperim⁹ pleniſſimā libtatē. Iſti aūt indignātes moꝛtui ⁊ moꝛti ſempiterne p̄deſtinati: rñdebāt q̄icioſe ⁊ dicebāt. Modo cognouim⁹: qꝛ demoniū habes. Abꝛaā moꝛtuus ē ⁊ p̄phete. Sed iſta moꝛte quā dñs vult intelligi: nec abꝛaā moꝛtu⁹ ē nec p̄phete. Illi enī moꝛtui ſunt ⁊ viuūt: iſti viuebāt ⁊ moꝛtui erāt. Nā rñdens q̄dā loco ſaduceis mouentib⁹ queſtionē đ reſurrectiōe: hoc ait ipſe dñs. De reſurrectione aūt moꝛtuoꝛ nō legiſtis: quō ait dñs đ rubo ad moyſen? Ego ſum deus abꝛaā ⁊ deus yſaac ⁊ deus iacob. Nō est deus moꝛtuoꝛ ſed viuoꝛ. Si ergo illi viuūt: laboꝛemus ſic viuere: ⁊ cū illis viuere cū moꝛtui fuerim⁹. **Quē teipſum facis** inquiunt vt dicas moꝛtē nō videbit in eternū q̄ ſermonē meū ſeruauerit: cū ſcias ⁊ abꝛaam moꝛtuū ⁊ p̄pheꝛas? **Rndit ieſus. Si ego glorifico meipſum: gloria mea nihil ē. Est p̄ me⁹ q̄ glorificat me.** Hoc ait p̄pt illud qđ dixerūt: quē teipſuꝫ facis. Refert enī gloriā ſuā ad p̄rem ſuū: de q̄ ē ⁊ q̄ đs ē. Aliq̄ arriani ⁊ đ iſto vbo calūniaꝫ fidei nr̄e dicūt. Ecce maioꝛ ē p̄r qꝛ vtiq̄ glorificat filiū. Heretice nō legiſti ipſum filiū dicēte. qđ glorificet p̄reꝫ ſuum? Sz ⁊ ille filiū glorificat: ⁊ fili⁹ patrem glorificat. Pone pmiciē: agnoſe eq̄litatez: coꝛrige pūſitatē. Est ergo inq̄t p̄r me⁹ qui glorificat me: **quē vos dicitis q̄a de⁹ nr̄ est ⁊ ñ cognouiſtis eum.** Videte frēs mei quēadmodū oñdat ipſum deum p̄reꝫ eſſe chriſti: q̄ annūciat⁹ est ⁊ iudeis, Propterea dico: qꝛ rurſus q̄dā heretici dicūt deū annūciatū in veteri teſtō non eſſe p̄rem chriſti: ſed neſcio quē p̄rincipē malorū angeloꝛ: Manicbei ſunt q̄ iſta dicūt: marcionite ſunt q̄ iſta dicūt. Sunt ⁊ alij foꝛtaſſis heretici q̄s cōmemoꝛare vel non opus ē vel a me omēs recoli in pūti ñ pūt: Nō defuerūt tñ q̄ hꝫ dicerēt. Itaq̄ attēdite vt hēatis q̄d dicatis ⁊ ꝫ ipſos. Eū dicit p̄reꝫ ſuū dñs ieſus xp̄s quē illi dicebāt deū ſuū ⁊ ñ coḡuert. Si eī ipm coḡuiſſent: ei⁹ filiū recepiſſent. **Ego aūt inq̄t noui eū.** Scđm carnē iudicantib⁹ potuit ⁊ hinc ar-

Danelis.iij.

Abatthei.x.

Abat.

Tex.

Joban.

rogãs videri q̃ dixit: ego noui eũ. Sed vi
:.scio dete q̃d sequaℓ. Si dixero quia ñ no
ui eũ: ero similis vobis mẽdax. Er-
go arrogãna nõ ita caueaℓ: vt veritas reli
quaℓ. Sed scio eũ: ℣ sermonẽ ei⁹ ser
uo. Sermonẽ pr̃is tanq̃ filius loquebaℓ.
et ipse erat verbũ pr̃is quod hoĩb⁹ loq̃baℓ
Abraã pater vester exultauit vt vi
deret diẽ meũ: ℣ vidit ℣ gauisus ẽ.
Magnũ testioniũ phibet abrae/ semen ab-
rae/ creator abrae. Abraã exultauit inq̃t
vt vidẽt diẽ meũ: vidit. Nõ timuit: ſz exul
tauit vt videret diẽ meũ. Erat enĩ in illo
charitas: que foras mittit timorẽ. Non ait
exultauit q̃ vidit: sed exultauit vt videz
Credẽs vtiq̃ exultauit sperãdo: vt vide-
ret intelligẽdo ℣ vidit. Et q̃d potuit plus
dicere vel q̃d debuit plus dicere dñs ieſus
chriſt⁹? Et vidit inq̃t ℣ gauisus ẽ. Quis ex
plicat hoc gaudiũ frẽs mei? Si gauisi sũt
illi q̃bus deus oculos carnis aperuit: quale
gaudiũ fuit videntib⁹ cordis lucẽ ineffa-
bilẽ: verbũ manẽs: splẽdorẽ pr̃is mentib⁹
refulgentẽ: sapiaz indeficientẽ: apud pr̃z
manentẽ deũ: ℣ aliq̃n in carne venturũ? Totum ℔ vidit
abraam. Nam q̃ ait: diẽ meũ: incertũ po-
test esse vnde dixerit: vtrũ diem dñi tpalẽ
quo erat ventur⁹ in carne: an diẽ dñi q̃ ne
G scit ortũ nescit occasum. Sed ego ñ du-
bito pr̃em abraã totũ sciſſe. Et vbi inueni
am? An sufficere nob debet testimonium
dñi nr̃i ieſu chriſti? Putem⁹ non inuenire
nõ posse. qz forte difficile ẽ quõ mãifestuz
sit q̃ abraã exultauit vt videret diẽ chri-
sti: ℣ vidit ℣ gauisus ẽ. Et ſi nos nõ inueni
mus: nunq̃d mẽtiri veritas possit? Creda-
mus veritati: ℣ de abrae meritis mĩme du
bitem⁹. Tamẽ audite vnũ locũ: q̃ mihi in
terim occurrit. Pr̃ abraã q̃n misit seruum
suũ vt peteꝛ vxorẽ filio suo ysaac: ℔ eũ sa-
cramẽto ꝓstrinxit: vt fideliꝛ q̃ iubebatur
impleret ℣ sciret etiã ipse q̃d faceret. Ma-
gna enĩ res agebaℓ: q̃n abrae semĩ ꝓmiſſũ
quereba℔. Sed vt ℔ cognosceret seru⁹ q̃
nouerat abraã / qz nepotes nõ carnaliꝛ de
siderabat: nec de genere suo aliq̃d carna-
le sapiebat: ait seruo suo quem mittebat.
l.xxiij. Pone manũ sub femore meo ℣ iura mihi p
deũ celi Quid vult ℔ celi ad femur abrae
Jã intelligitis sacramẽtũ: Per femur ge-
nus. Ergo q̃d fuit illa iuratio: nisi q̃ signi
ficabat de genere abrae vẽturũ ĩ carne de
um celi? Stulti reprehendũt abraã q̃ dixit
mitte manũ sub femore meo. Qui reprehen
dunt carnẽ chriſti: reprehendũt factũ abrae
Nos aũt frẽs ſi agnoscim⁹ carnem chriſti
venerandã. illud femur nõ ꝓtenam⁹: Sed
in ꝓphetia dictũ accipiam⁹. Eteni ꝓphe-
ta erat abraã. Cui⁹ ꝓpheta? Seminis sui:
et dñi sui. Semẽ suũ significauit: dicendo
mitte manũ sub femore meo. Dñm suũ sig
nificauit addẽdo: ℣ iura mi p deũ celi Jra
ti † iudei rñderũt ei. Quinq̃ginta † Tex. hz di-
annos nõdũ habes: ℣ abraã vidi- rerunt ℊ iu-
sti? Et † dñs. Amẽ amẽ dico vobis deꝛ ad eum.
anteq̃ abraã fieret ego sum. Aspen- † Tex. hz di-
de verba: ℣ cognosce mysteriũ. Añq̃ abra xit eis ieſus.
am fieret. Intellige fieret ad hũanã natu
rã: sum vo ad diuinã ptinere substãa. Fie-
ret: q̃ creatura erat abraã. Non dixit an-
teq̃ abraam esset ego sum: sed anteq̃ abra
am fieret: Qui nisi p me non fieret. Ego sũ
Hecq̃ ℔ dixit: anteq̃ abraã fieret/ ego fa-
ctus sum. In principio enĩ fecit deus celũ
et terrã. Mã in principio erat verbũ. An-
teq̃ fieret abraã ego sum. Agnoscite crea-
torem: discernite creaturã. Qui loquebaℓ
semẽ abrae fact⁹ erat: ℣ vt abraã fieret an
te abraã ipse erat. Hinc iam velut abrae
aptissimo conuitio cõmoti sunt acri⁹: blas
phemasse quippe illis visus est dñs chriſt⁹
q̃n dixit: anteq̃ abraã fierz ego sum. Tu
lerũt ergo lapides vt iacerẽt in eũ.
Tanta dũricia q̃ curreret nisi ad similes?
Jesus aũt tãq̃ hõ: tãq̃ ĩ forma fui: tãq̃
humilis: tanq̃ passur⁹: tãq̃ moriturꝰ: tãq̃
nos suo sanguine redemptur⁹: nõ tanq̃ il-
le qui est: nec tanq̃ in principio verbum ℣
verbũ apud deum. Mã cũ illi lapides tol-
lerent vt mitterẽt in eum: q̃d magnũ erat
vt eos ꝓtinuo debiscens terra absorberet
et p lapidib⁹ inferos inuenirẽt? Nõ erat
magnũ deo. Sed magis erat cõmẽdanda
patiẽtia: q̃ exercẽda potẽtia. Abscõdit
se ergo ab eis: ne lapidaret. Tanq̃ ho-
mo a lapidib⁹ fugit: sed ve illis a quoꝝ la
pideis cordibus deus fugit.

Explicit tractat⁹ q̃dragesimus ter
tius. Incipit tractat⁹ q̃dragesimus
q̃rtus. Ab eo q̃ scriptũ est. Et pre-
teriens ieſus vidit hominem cecũ
a natiuitate: vsq̃ ad id quod scri-
ptum est. Nũc vo dicitis quia vi-
demus: peccatum vestrũ manet.

De homie quē

Dñs ihesus illumiauit q̄ cecus natus fuit: plixa lectio recitata ē. Quā sīvniūsaz ptracta re conemur p sui dignitate sicut valemus singula ꝓsiderātes: nō sufficit dies. Ꝓoin de peto ⁊ admoneo charitatē vr̄am: vt in his que apta sunt/ sermonē nr̄m nō req̄ratis. Nā nimis longū erit in singulis īmorari. Breuiter ergo ceci huius illuminati cōmēdo mysteriū. Ea quipe que fecit dominus nr̄ ihesus chr̄ist⁹: stupēda atq̄ miranda ⁊ opa ⁊ verba sunt. Opa q̄ facta sunt: verba q̄ signa sunt. Si ergo q̄d significet hoc q̄ factū est cogitem⁹: genus hūanū ē iste cecus. Hec enī cecitas ptigit in primo hoīe per pctīm de q̄ oēs originē duximus: nō solū mortis sed etiā iniq̄tatis. Si enim cecitas ē infidelitas/ ⁊ illuminatio fides: quē fidelē q̄m venit chr̄ist⁹ inuenit. Quandoq̄dem apl̄s natus in gēte ꝓphetarū dicit. Fuim⁹ ⁊ nos aliq̄n natura filij ire sicut et ceteri. Si filij ire: filij vindicte: filij pene filij gehēne. Quō natura: nisi q̄ peccante primo hoīe vitiū p natura inoleuit? Si vicium p natura inoleuit: ꝑm mentē oīs homo cecus nat⁹ est. Si enī videt: nō op⁹ habet ductore. Si opus habet ductore ⁊ illuminatore/ cecus est. Ergo a natiuitate Venit dñs. Quid fecit? Magnū mysteriū cōmendauit. **Expuit in terrā: de saliua sua lutū fecit.** quia verbū caro factū ē: **et inūxit oculos ceci.** Inūct⁹ erat ⁊ nō dū videbat: **Misit illuz ad piscinam que vocat̄ syloe.** Pertinuit aūt ad euāgelistā cōmēdare nob̄ nomē hui⁹ piscine et ait: **qđ interpretat̄ missus.** Jam q̄ sit missus a ḡscitis. Misi enī ille fuisset missus: nemo nr̄m esset ab iniq̄tate dimissus. Lauit ergo oculos in ea piscina que interp̄tatur missus: baptizat⁹ est in chr̄isto. Si ergo q̄n ei⁹ in semetipso q̄dāmō baptizauit/ tūc illuīauit: q̄n inūxit fortasse catheciminū fec̄ Pōt q̄dē alit atq̄ alit tanti sacrāmēti exponi pfunditas ⁊ ptractari: sed hoc sufficiat charitati vr̄e. Audistis grande mysteriū. Intetroga hoīem. Christianus es? Rñdet tibi. Nō sum. Si paganus es aut iude⁹? Si aūt dixerit ñ suz: Adhuc queris ab eo. Catheciminꝰ an fidelis? Si rñderit tibi catheciminꝰ: inunctus ē/ nondum lotus. Sed vnde inunct⁹ quere? Et rñdet: Quere ab illo i quē credat: eoipso quo catheciminꝰ est: dicit in chr̄istuz. Ecce mō loquor ⁊ fidelib⁹ ⁊ catheciminis. Qđ dixi de sputo ⁊ luto q̄ verbū caro factū ē/ ⁊ b̄ catheciminī audiūt: sed non eis sufficit ad qđ inuncti sunt: festinēt ad lauacrū si lumē inq̄rūt. Jā ergo ꝓp̄ quasdam in hac ipsa lectiōe questiōes/ x̄ba dñi ⁊ ipsius vniūse lectiōis pcurram⁹: potiꝰq̄ tractem⁹. ¶ Eriēs ihesus vidit hoiez cecū: nō vtcūq̄ cecū sz a natiuitate. Et interrogauerūt eū discipuli ei⁹. Rabbi. Scitis rabbi: q̄ mgr̄ est. Aīgr̄m appellabant: q̄ discere desiderabāt. Questionē quipe dño ꝓpoſuer̄t: tanq̄ mgro. **Quis peccauit?** Hic: an parētes eius: vt cecus nasceret? Rñdit ihesus. **Neq̄ hic peccauit neq̄ parētes ei⁹: vt cecus nasceret.** Quid ē qđ dixit? Si null⁹ hō sine pctō: nunq̄d parētes hui⁹ ceci sine pctō erāt? Nunq̄d ipse vel sine pctō originali nat⁹ erat: vel viuēdo nihil addiderat An q̄ oculos clausos habebat: ꝓcupiscētie mīme vigilabat? Vta mala cōmittūt ceci: aq̄ malo abstinēt? Abens mala etiam clauſ oculis ñ poterat videre sed nouerat cogitare: ⁊ forte ꝓcupiscere aliq̄d qđ cec⁹ nō posset implere: sed in cordē iudicari a cordis pscrutatore. Si ergo ⁊ parētes eius habuerūt pctīm ⁊ iste habuit pctīm: q̄re dominus dixit: neq̄ hic peccauit neq̄ parentes eius: nisi ad rem de qua interrogat⁹ ē vt cecus nasceretur: Habebant enī pctīm pentes ei⁹: sed nō ipso peccato factum est vt cecus nasceret? Si ergo nō pctō factuz est parētū vt cecus nasceret: q̄re cecus natus ē? Audi mgr̄m docētē. Querit credētem: vt faciat intelligētē. Ipse causam dicit: q̄re ille cecus sit nat⁹. **Neq̄ inq̄t hic peccauit neq̄ parētes ei⁹: sed vt manifestent opa † dei in illo.** Deinde q̄d sequit? **Me oportet opari opa eius q̄ misit me.** Ecce ē ille missus: in quo faciem lauit cec⁹. Et videte q̄d dixerit? Me oportet opari opa ei⁹ q̄ misit me: **donec dies ē.** Demētote quōvniūsaz gloriā illi dat de q̄ est: q̄ ille hz filiū qui ō illo sit ipse non habet de quo sit. Sed q̄re dixisti dñe donec dies ē? Audi quare. **Veniet nox: q̄n nemo pōt opari.** Nec tu dñe

Capitul. † Al'. ⁊ pt ns e B

† Al'. dñi

C

Ephes. ij.

Jta ne tñ valebit nox illa vt nec tu possis
ī ea opari: cui⁹ opus nox est? Puto enī do
mine ieſu īmo nō puto sed credo atq; p̄fir
mo te ibi fuisse: qñ dixit deus. fiat lux ⁊ fa
cta est lux. Si enī verbo fecit/p te fecit: et
ideo dictū est. Oīa p̄ ipsum facta sunt: ⁊ sī
ne ipso factū est nihil. Diuisit deus inē lu
cem ⁊ tenebras: lucem vocauit diem/⁊ te
nebras noctē. Que ē illa nox: que cū ve
nerit nemo poterit opari? Audi quid sit
dies: ⁊ tunc intelliges que sit nox. Unde
sumus audituri quisnā sit dies iste? Ipse di
cat. Quādiu in hoc mūdo sum: lux
sum mūdi. Ecce ipse dies ē. Lauat ocu
los cecus in die: vt videat diez. Quādiu in
quit in mūdo sum: lux sum mūdi. Ergo ne
scio que nox erit qñ ibi christ⁹ nō erit: ideo
nemo poterit opari. Restat inq̄rere frēs
mei: patienter accipite inq̄rentē me. Vo
biscū quero: vobiscū inuenīa quo que
ro. Constat expressum ac definitū diē cō
memorasse dñm hoc loco seipsum. id ē. lu
men mūdi. Ergo opar̄ ipse: q̄diu est ī hoc
mūdo. Putam⁹ eum frēs fuisse hic tunc: ⁊
modo non hic esse. Si ergo hoc putamus:
iam ergo post ascēsum dñi facta ē nox ista
metuēda: vbi nemo possit opari. Si p⁹ as.
censum dñi facta est nox ista: vnde aposto
li tanta opari sunt? Hunq̄d ista nox erat:
qñ spūssctūs veniens ⁊ oēs qui in vno lo
co erant adimplens: dedit eis loqui o⁹um
gentiū linguis? Hunq̄d nox erat qñ clau
dus ille ad verbū petri saluus effectus est
īmo ad verbū dñi habitantis ī petro? Hū
quid nox erat qñ transeūtibus discipulis
egri cum lectulis ponebant: vt vel vmbra
transeuntiū tangerent. Dñs autē cum hic
esset neminē transīēs vmbra sua saluū fe
cit: sed ipse discipulis dixerat: maiora ho
rum facietis. Dixerat q̄dē dñs: maiora ho
rum facietis. Sed nō se extollat caro ⁊ san
guis. Audiat dicentē. Sine me nihil pote
stis facere. Quid igitur? Quid dicem⁹ de
nocte ista? Qñ erit: qñ nemo poterit opa
ri? Nox ista impia erit: nox ista eox erit
q̄b⁹ in fine dicet. Jte in ignē eternū: q̄ pa
ratus ē diabolo ⁊ angelis eius. Sz nox dī
cta est: nō flāma: nō ignis? Audi q̄ ⁊ nox
est. De quodā seruo dicit. Ligate illi ma
nus ⁊ pedes: ⁊ p̄icite eū in tenebras exte
riores. Quetur ergo hō dum viuit: ne illa
nocte p̄ueniat vbi nemo possit opari. Mo
do est vt quetur fides p dilectionē: ⁊ sī mō
opamur. Hic ē dies: hic est christ⁹. Audi
p̄mittentē: ⁊ ne arbitreris absentem. Ipse
dixit. Ecce ego vobiscū sum Quādiu non
sit in nob sollicitudo q̄ viuim⁹. Si fieri pos
set: de hac etiā voce posteros q̄ futuri sūt
securissimos facerem⁹. Ecce inq̄t ego vo
biscū sum oībus diebus: vsq; ad p̄summa
tionē seculi. Dies iste q̄ circūitu solis hu
ius adimplet/ paucas horas habz. Dies p̄
sentie christi: vsq; in p̄summationez seculi
extenditur. Post resurrectionē vo viuor
et mortuor cū positis ad dexterā dixerit.
Venite bñdicti p̄ris mei pcipite regnum:
positis aūt ad sinistrā dixerit. Jte in ignez
eternū q̄ parat⁹ est diabolo ⁊ angelis ei⁹:
ibi erit nox: ibi nemo potest opari sed re
cipere qđ opatus ē. Aliud ē tps opatiōis:
aliud receptiōis. Reddet eī dñs vnicuiq;
sm opa sua: cū viuis ⁊ mortuis sic factur⁹
est. Erit enī tūc nox valida: que inuoluat
impios. Sed ⁊ modo oīs infidelis qñ mo
ritur illa nocte suscipit: ⁊ nō est vt illic ali
qđ opetur. Jn illa nocte diues ardebat: ⁊
stillam aque de digito paupis req̄rebat.
Dolebat: angebat: fatebat nec ei subuēie
bat: ⁊ conat⁹ est bñfacere. Ait enī abrae.
Pater abraam mitte lazarū ad frēs meos
vt dicat illis q̄d hic agit: ne ⁊ ipsi veniant
in hūc locū tormētor. O infelix qñ viue
bas: tūc erat tps opandi modo iam in nocte
es: in q̄ nemo possit opari. Hec cū dixis
set: expuit in terrā ⁊ fecit lutū ex spu
to: ⁊ liniuit lutū sup oculos eius ⁊
dixit ei. Vade et laua in natatoria
syloe: qđ interpretat missus. Abiit
ergo et lauit: et venit videns. Ihec q̄
mānifesta sunt trāseam⁹. Itaq; vicini et
q̄ videbāt eū prius quia mēdicus
erat dicebāt. Nōne hic ē q̄ mēdica
bat? Alij dicebāt quia hic ē: alij ne
quaq; sed similis ē ei. Apti oculi vul
tū mutauerāt. Ille dicebat: quia ego
sum. Vox grata: ne dānaret ingrata. Di
cebāt ergo ei. Quō apti sunt oculi
tui? Rñdit. Ille hō qui dicitur ie
sus lutū fecit et vnxit oculos me
os: et dixit mihi. Vade ad natato
riā syloe et laua. et abij ⁊ lauī ⁊ vidi
Ecce annūciator fact⁹ est gr̄e: ecce euāge
lizat: confitet videt. Cecus ille p̄fitebat et
cor impior frangebat: q̄ nō habebant in

nesis. j.

annis .j

uum .ij.

uum .iij

uum .v.

an .iij

an .xv.

ntb .xxv

t.xxj.

Mat .xxviij

Mat .xxv.

Mathei.xvj

Luce.xvj.

D

† Al'. vide
rant
† Al'. sedebat
† Al'. autem.

corde qd iam ille habebat in facie. Dixerunt ei. Ubi est ille qui aperuit tibi oculos? Ait: Nescio. In his vbis animus ipsi⁹ adhuc inuncto simi erat: nondũ videnti. Sic ponam⁹ frẽs tanq̃ illam vnctionẽ in animo habuerit: p̃dicat ⁊ nescit quem p̃dicat. Adducũt eum ad phariseos q̃ cecus fuerat. Erat aũt sabbatũ qñ lutũ fecit iesus: ⁊ aperuit oculos eius. Iterũ ergo interrogabant eum pharisei: quõ vidisset. Ille aũt dixit eis. Lutuz posuit mihi sup oculos meos. ⁊ laui ⁊ videbo Dicebãt ergo ex phariseis quidã: Non oẽs sed q̃dam. Jam enĩ inungebant̃ q̃dam. Quid ergo dicebant: nec videntes nec inuncti. Nõ est hic hõ a deo: qui sabbatũ nõ custodit: Ipse potius custodiebat: q̃ sine peccato erat. Sabbatum enĩ spirituale hoc ẽ/nõ habere peccatum. Deniq̃ frẽs hoc admonet de⁹: qñ cõmendat sabbatũ. Omne opus seruile non facietis. Hec sunt vba dei: cõmendãtis sabbatũ. Omne opus seruile nõ facietis ĩ eo. Jam supiores lectiões interrogate q̃d sit opus seruile: ⁊ dñm audite. Oĩs qui facit peccatũ: seruus ẽ peccati. Sed isti nec videntes vt dixi nec inuncti/ sabbatũ carnaliter obseruabãt: spũalit̃ violabant. Alij dicebãt: Qnõ põt hõ pctõr hec signa facere? Ecce sunt inuncti. Et scisma erat int̃ eos. Dies ille diuisus erat inter lucem ⁊ tenebras? Dicũt ergo ceco iterum. Tu quid dicis d̃ eo qui aperuit tibi oculos? Quid de illo sentis? quid existimas? Quid iudicas? Querebant quẽadmodũ homini calũniarent̃: vt de synagoga repelleretur: sed a christo inueniretur. Sed ille constanter qd̃ sentiebat expressit. Ait eniz. Quia propheta est. Adhuc quidem inunct⁹ ĩ corde nõdum deum confitetur: nec mentitur tamẽ Ipse enim dñs de semetipso ait. Non est ꝓpha sine honore: nisi in patria sua. Nõ crediderunt ergo iudei d̃ illo quia cec⁹ fuisset ⁊ vidisset: donec vocauerunt parentes eius qui viderat id est. qui cecus fuerat ⁊ viderat. Et interrogauerunt eos dicentes. Hic est filius vester: quem vos dicitis quia cecus natus est. Quomodo autez nunc videt. Responderunt eis parentes eius ⁊ dixerunt. Scimus quia hic est filius noster ⁊ q̃a cecus natus est: quomodo autem nũc videat nescim⁹ aut q̃s ei⁹ apuit oculos nos nescim⁹. Et dixerunt. Ipsum interrogate etatem habet: ipse de se loquatur. Scimus quia fili⁹ quidẽ noster est. Sed iuste cogeremur loqui pro infante. si ipse pro se loqui ñ posset. Olim loquebatur: modo videt. Cecũ a natiuitate nouimus: loquentem olim scimus: videntem modo videmus. Ipsuz interrogate: vt instruamini. Quid nobis calũniamini? Hec dixerunt parentes eius: quia timebãt iudeos. Jã enim conspirauerãt iudei: vt si q̃s eum confiteretur christum extra synagogam fieret. Jam non erat malum fieri extra synagogã. Illi expellebant. sz christus excipiebat. Propterea parẽtes eius dixerunt quia etatem habet: ipsum interrogate. Uocauer̃t ergo rursum hominem qui fuerat cecus: ⁊ dixerunt ei. Da gloriã deo Quid est da gloriam deo? Nega qd̃ accepisti. Hoc plane non est gloriam deo dare: sed deum potius blasphemare. Da inq̃unt gloriam deo. Nos scimus: q̃a hic homo peccator est. Dixit ergo ille. Si peccator est nescio: vnum scio: quia cecus cũ essem mõ video. Dixerunt ergo illi. Quid fecit tibi? Quomodo aperuit oculos tuos? Et ille iam stomachãs aduersus duriciam iudeoꝝ ⁊ ex ceco videns: non ferẽs cecos respõdit eis. Dixi iã vobis: ⁊ audistis. Quid iterum vultis audire? Nunquid ⁊ vos vultis discipuli eius fieri? Quid est nunquid ⁊ vos: nisi quia ego iam suz nunq̃d ⁊ vos vultis? Jã video: sed nõ inuideo. Maledixerunt ei ⁊ dixerunt. Tu discipulus eius sis. Tale maledictũ sup nos: ⁊ sup filios nostros. Maledictũ enĩ est si cor discutias non si verba perpẽdas. Nos aũt moysi discipuli sumus. Nos scimus q̃a moysi locutus est deus: istum autem nescim⁹ vñ sit. Utinam sciretis: si sciretis qꝛ moysi locutus est deus: sciretis

Leuit. xxiij.

Johan. viij.

Matth. xiij.

E

quia per moysen predicat⁹ ē deus. Habe
tis enim dñm dicentē. Si crederetis moy
si: credētis et mihi. De me enī ille scripsit
Itane seq̄mini ꝟuū: ⁊ dorsū ponitis ꝯ do
minū. Sed nec seruū sequimini: Nā ꝑ illū
ad dñm duceremini: Respōdit ille hō
et dixit eis: In hoc mirabile ē q̄a
vos nescitis vnde sit: et aꝑuit ocu
los meos. Scimus autē: quia pec
catores deus non exaudit Sed si
quis dei cultor est et voluntatē ei⁹
facit: hunc exaudit. Adhuc inunctus
loquit̄. Nā et peccatores exaudit de⁹. Si
enī peccatores deus nō exaudiret: frustra
ille publicanus oculos in terrā demittens
et pectus suū ꝑcutiens diceret. Deus ꝓpi
cius esto mihi peccatori: Et ista confessio
meruit iustificatōem: quomō iste cecus il-
luminationē. A seculo nō est auditu3
quoniā q̄s aperuit oculos ceci nati
Nisi esset hic a deo: nō poterat face
re quicquā: Libere: constanter ⁊ veraci
ter. Hec enī que a deo facta sunt: a quo fi
erēt. nisi a dño? Aut qñ a discipl'is talia fi
erent: nisi in eis dñs habitaret Respon-
derunt et dixerunt ei. In peccatis
natus es totus. Totus quid est. Cum
clausis oculis. Sed qui aꝑuit oculos: sal-
uat et totū. Ip̄e dabit ad dexterā resurre
ctionē: qui in facie dedit illuminatōez: In
peccatis tot⁹ nat⁹ es: et tu doces nos?
Et eiecerunt eū foras. Ipsi illū magi-
strū fecerūt: ipsi vt discerēt totiēs interro-
gauerunt: et ingrati docentem ꝓiecerunt.
Sed quod dixi iam dudum fratres: illi
pellunt: excipit dñs. Magis enī q2 expul-
sus est: xp̄ianus factus est Audiuit do-
minus q2 eiecerūt eū foras: et cū
inuenisset eum dixit ei. Tu credis
in filiū dei? Modo lauat faciem cordis
Respōdit ille et ait: quasi adhuc inun
ctus. Quis ē dñe: vt credam in eū?
Et dixit ei iesus. Et vidisti eū: et q̄
loquitur tecū ip̄e est. Missus est ille:
iste lauans faciē in siloe / quod interpreta
tur missus. Deniq3 iā facie lota cordis et
mundata cōscientia: agnoscens eū non fi-
liū hominis tantū qđ ante crediderat: sed
iam filiū dei qui carnē suscepat: ait Cre-
do dñe. Parum est credo / vis videre q̄
lem credat? Et procidens adorauit
eū. Et dixit ei iesus. Modo dies ille ē
inter lucem ⁊ tenebras discernēs. In iu-
diciū ego in hunc mundū veni vt
qui nō vident videat: et qui videt
ceci fiant. Quid ē hoc dñe? Magnā que
stionē fessis intulisti: sed erige vires no-
stras vt possimus intelligere quod dixisti
Venisti vt q̄ nō vidēt videant: Recte q2
lumē es: recte q2 dies es. recte q2 de tene-
bris liberas. Hoc oīs anīa accipit. oīs in-
telligit. Quid est h̄ qđ sequit̄: et q̄ vidēt
ceci fiant? Ergo ne quia venisti: ceci fiunt
qui videbant? Audi quid sequit̄: et forta
sis intelliges Cōmoti sūt ergo verbis istis
quidā ex ꝑhariseis: et dixerunt ei.
Nunquid et nos ceci sumus? Audi
iā quid est quod mouebat: et qui vident
ceci fiant. Dixit eis iesus. Si ceci es-
setis nō haberetis peccatū: cū sit ce
citas ipsa peccatū. Si ceci essetis. id est. si
vos cecos aduerteretis / si vos cecos dice-
retis ⁊ ad medicū curreretis: si ergo ita ce
ci essetis non haberetis peccatū: quia ve
ni ego auferre peccatum. Nunc vero
dicitis quia videmus: peccatū ve
strū manet. Quare? Quia dicendo vi-
demus / medicum non queritis: in cecitate
vestra remanetis Hoc est ergo quod pau
loañ non intellexeramus qđ ait: ego veni
vt qui non vident videant. Quid est vt q̄
non vident videant? Qui se nō videre cō
fitentur: et medicum querunt vt videant
et qui vident ceci fiant. Quid est q̄ vidēt
ceci fiant? Qui se putant videre et medi-
cum non querunt: et in sua cecitate per-
manent. Ergo istā discretōem vocauit iu
dicium cū ait: in iudiciū veni in hunc mū
dū: quo discernit cām credētiū ⁊ ꝯfitētiū
a superbis se videre putantib⁹: ⁊ ideo gra
ui⁹ excecatis Tanq̄m dixerit ei peccator
confitens et medicum querēs: iudica me ps̄: xlij
deus et discerne causam meam de gente
non sancta: illorum scilicet: qui dicūt / vi-
demus et eorum peccatum manet. Nō au
tē illud iudiciū iam intulit mūdo: quo de
viuis ⁊ mortuis ī fine seculi iudicabit. Se
cundū hoc enim dixerat: ego non iudico
quemquā: quoniā prius venit non vt iudi Joh. viij
cet mundum: sed vt saluetur mundus per
ipsum.

Explcit tractatus q̃dragesimus quartus Incipit tractat⁹ .xlv. Ab eo quod scriptũ est. amen amen dico vobis qui non intrat per ostium in ouile ouiũ sed ascẽdit aliũde ille fur est ⁊ latro. vsq; ad id quod ait. Ego veni vt vitam habeant et abundantius habeant

A

De illumĩato il/lo q̃ cec⁹nat⁹ ẽ: ꝑmo ad iudeos dñi exortus ẽ. Huic itaq; lectiõi hodiernã esse contextã/scire debuit ⁊ con moneri caritas vestra. Cum em̃ dominus dixisset: ĩ iudicium eniz ego veni in hunc mundũ/vt qui nõ vident videãt et qui vident ceci fiant/quod eo tpe quãdo lectuz est vt potuim⁹ exposuimus: quidã ex phariseis dixerũt. Nunq̃d et nos ceci sumus Quibus respondit dñs. Si ceci essetis: nõ haberetis peccatũ. Nunc autẽ dicitis/qꝛ videmus. peccatũ vestrũ manet. His verbis subiunxit ea que hodie cũ recitarent̃/audiuimus. Amen amen dico vobis qui nõ intrat per hostium in ouile ouium/sed ascẽdit aliunde: ille fur est et latro. Dixerunt enim se cecos non esse: videre autem tũc possent si oues xp̃i essent: Unde sibi vsurpabãt lumẽ: q̃ furebant ꝯtra diem? Propt̃ illorũ ergo vanã et superbã et insanabilẽ arrogantiã: dominus iesus ista contexuit: in quibus salubriter nos si aduertamus admonuit. Multi enĩ sunt qui scd̃m quãdã vite huius cõsuetudinẽ dicũtur boni homĩes/boni viri bone femine: innocẽtes/et quasi obseruãtes ea que in lege p̃cepta sunt: deferentes honorẽ parentibus suis/nõ mechãtes/nõ homicidium perpetrãtes/non furtũ faciẽtes/nõ falsum testimoniũ aduersus quem quã perhibentes/et cetera que in lege mãdata sunt/velut obseruantes: xp̃iani non sunt/et plerũq; se iactant quomõ isti. Nũ quid et nos ceci sum⁹? Quia vero ista omnia que faciũt/et nesciũt ad quẽ finem referant/inaniter faciunt: Dominus de grege suo et de ostio qua intratur ad ouile. si militudinẽ ꝓposuit ĩ hodierna lectiõe Dicant ergo pagani. Bene viuim⁹. Si ꝑ ostium non intrant: quid ꝓdest eis vnde gloriantur Ad hoc enĩ debet vnicuiq; ꝓdesse viuere: vt detur illi semꝑ viuere. Nã cui non datur semper viuere: quid prodest bene viuere? Quia nec bene viuere dicendi sunt: qui finem bene viuendi vl' cecitate nesciũt/vel inflatione cõtempnũt. Nõ est autẽ cuiquã spes vera et certa semper viuendi/nisi agnoscat vitã quod est xp̃s: et per ianuam intret in ouile. Querunt ergo plerũq; tales hoĩes etiam persuadere hominib⁹ vt bene viuant: et xp̃iani nõ sint Per aliam partẽ volũt ascendere/rapere et occidere: nõ vt pastor ꝯseruare atq; saluare. Fuerũt ergo quidã philosophi de virtutibus et vicijs/subtilia mlta tractantes/diuidẽtes/definiẽtes/raciocinatiões acutissimas concludẽtes/libros inplẽtes/suam sapientiã buccis crepantibus ventilãtes: qui etiã dicere auderẽt hõinib⁹: nos sequimini: sectã nr̃am tenete/si vultis beate viuere. Sed non intrant per ostiũ: perdere volebant: mactare et occidere. Quid de istis dicam? Ecce ipsi pharisei legebãt et in eo quod legebant/xp̃m sonabãt: venturum sperabãt/et presentẽ non agnoscebãt. Iactabãt se etiã ip̃i int̃ videntes/hoc est inter sapiẽtes: et negebant cristũ et nõ intrabant per ostium. Ergo et ipsi si quos forte seducerẽt. mactandos et occidẽdos/non liberandos seducerẽt. Et hos dimittamus: videamus illos si forte ipsi intrãt per hostiuz: qui ipsi⁹ christi noĩne gloriantur. Innumerabiles enim sunt qui se vidẽtes non solum iactant: sed a christo illũinatos videri volunt. Sunt autẽ heretici. Forte ipsi per ianuã intrauerunt? Absit. Sabellius dicit. Qui fili⁹ est: ipse est pater Sz filius non est pater. Non intrat per hostiũ/qui filiũ dicit patrem. Arrianus dicit. Aliud est pater: aliud est filius Recte diceret si diceret alius/non aliud. Quando enim dicit aliud/ei cõtradicit a quo audit: ego et pater vnũ sum⁹. Nec ipse ergo per ostium intrat. Predicat enĩ christũ qualẽ sibi fingit: non qualem veritas dicit. Nomen habes: rem nõ habes. Alicui⁹ rei nomẽ est christus Tene ipsam rẽ: si vis ꝓd esse tibi nomẽ. Alius nescio vnde sit/sic̃ Fotinus:

Capitulũ.x.

Exodi.xx.

B

Joh.x.

Christus homo est inqt/deus nō est. Nec ipse intrat per hostium: qz christꝰ homo et deus est. Et quid opus est multa percurrere: et mlta vana heresum enūerare Hoc tenete: ouile xpi esse catholicā ecclesiam. Quicūq; vult intrare ad ouile /per ostiuz intret: xpm verū p̄dicet: non solū christū verū predicet: sz xpi gloriā q̄rat non suā. Nam multi querendo gloriaz suam: oues xpi sparserunt potius quā congregauerunt Humilis est enī ianua xps dominus. Qui intrat per hanc ianuā/oportet humilē esse vt sano capite possit intrare. Qui autē se nō hūiliat sed extollit: per macerīā vult ascendere. Qui autē per macerīā ascendit ideo exaltatur vt cadat. Tecte tamen ad huc loquitur dominus ihesus: nondum intelligitur. Nominat hostiū/nomīat ouile/ nominat oues/commendat hec omīa: sed nondum exponit. Legamus ergo: quia vē turus est ad ea verba/in quibus nobis aliqua que dixit dignetur exponere: ex quorum expositiōe dabit nobis fortasse etiaz illa que nō exposuit itelligere. Pascit em manifestis. exercet obscuris. Qui nō itrat per hostiū in ouile ouiū sed ascēdit aliunde. ve misero quia casurꝰ est. Sit ergo humilis: per ostiū intret: plano pede veniat/ z ñ offendat Ille inqt fur ē z latro/q̄ oues suas vult dicere oues alienas/ ad hoc suas. ideſt. furto ablatas: vt nō saluet sed vt occidat. Ergo fur est: quia qō alienum est suū dicit. latro quia et quod est furat⁹ occidit. **Qui autē intrat per ostium pastor est ouiuz. Huic ostiariꝰ aperit** De ostiario isto tunc queramꝰ: quando ab ipso dño audierimus qō sit ostiuz: et q̄ sit pastor. **Et oues vocē eiꝰ audiūt: et pprias oues vocat nominatim** Habet enī nomīa eoruz scripta in libro vite. Propas oues vocat nominatim. Hinc dicit apostolus. Novit dñs qui sunt eius. **Et adducit eas: et cū pprias oues emiserit āte eas vadit: et oues illū sequūtur: qa sciūt vocē eius. Alienum autē nō sequūtur: sed fugiūt ab eo: quia non nouerūt vocē alienoꝝ** Tecta sūt xba hec/plena questiōibus: grauida sacramentis. Sequamur ergo et audiamus magistrū ex his obscuris aliquid aperientē: et per id qō aperit/nos forte intrare fatientē. **Hoc prouerbiū dixit illis ihesus: illi autem non cognouerūt quid loqueret eis.** Forte nec nos. Quid ergo interest inter illos et nos: ante q̄ ista verba agnoscamꝰ et nos: Quia nos pulsamus vt apiatur nobis: illi autē xpm negādo nolebant intrare seruādi: sed foris remanere perdēdi. Quod ergo nos audimus hec pie: quod antequam illa intelligamus: credimus vera esse atq; diuina. magna ab istis diuersitate distamꝰ Cum enī duo audiūt verba euāgelij: vnꝰ impius/alter piꝰ: et talia sunt vt forte ambo nō intelligāt: vnus dicit nihil dixit/alius dicit verū dixit/et bonū est quod dixit: sed nos ñ intelligimꝰ. Iste qa credit ia pulsat/et dignus est cui apiatur si pulsare persistat: ille vero adhuc audiat: nisi credideritis nō intelligetis. Quare ista cōmendo: Quia etiā cū verba hec obscura sicut possum exposuero: aut qz valde sunt abdita vl ego eoz non apprehēdere intelligentiam: vel explicādi qō intelligo nō habuero facultatē: vel tam fuerit quisq; tardꝰ vt etiā exponentē nō sequat: nō de se desperet: maneat in fide: ambulet in via: audiat aplm dicētē: et si qd aliter sapitis: hoc q̄ vobis deus reuelabit: verūtamē in quod peuenimus: in eo ambulemꝰ. Incipiamꝰ ergo audire exponentē: quē audiuimus proponentē. **Dixit ergo iteruz eis ihesus Amen amē dico vobis: qa ego sum hostium ouium.** Ecce ipsum hostiū qd clausum posuerat aputt. Ipe est hostium: Agnouimꝰ / imtremꝰ: vt nos intrasse gaudeamus. **Omēs quotquot venerūt fures sunt et latrōes** Quid est hoc dicis mune: omnes quotqt venerūt: Quid em: Tu ñ inueniſti: Sed itellige. Omēs quotquot venerūt dixit: vtiq; preter me: Recolamus ergo Ante aduentū ipius venerūt pphete: nunquid fures z latrōes fuerunt: Absit. Non preter illum venerūt. quia cum illo venerūt. Venturus precones mittebat: sed eoz corda qs miserat possidebat Multis nosse quia cū illo venerūt: Qui ē ipse semper: carnem qppe accepit ex tēpore. Quid est ergo semp: In principio erat verbum. Cum illo ergo venerūt: qui cum

Thi.ij.

Esaie.vij:

Phil.iij.

Joh.j:

Joh.xiiij. verbo dei venerũt. Ego sum inquit via ⁊ veritas et vita. Si ipse est veritas. cum illo venerunt qui veraces fuerunt. Quotq̊t ergo preter illũ: fures sunt et latrões. i. ad furandũ et occidendum. **Sed non audierunt eos oues** Maior hec questio est: non audierunt eos oues. Ante aduentum domini nr̃i iesu xp̃i: quo humilis venit in carne: precesserunt iusti: sic in eum credentes venturũ: quomõ nos credimus in eum qui venit. Tempora variata sunt: non fides: quia et ipsa v̄ba ꝓ tempore variantur: cum varie declinantur. Aliũ sonũ habet venturus est: aliũ sonum habet venit. Mutatus est sonus: venturus est ⁊ venit. Eadem tamen fides vtrosq̃ coniũgit: et eos qui venturũ esse: et eos qui eũ venisse crediderunt Diuersis quidẽ temporibus: sed vtrosq̃ per vnuz fidei hostium: h̄ est per xp̃m videmus ingressos. Nos credimus dominum iesum xp̃m natũ ex virgine. venisse in carne: passum esse/resurrexisse/in celum ascendisse. Totũ hoc sicut verba auditis preteriti temporis: inpletũ esse iaz credimus. In eius sunt fidei societate nobiscum et illi patres qui crediderũt de v̄gine nasciturũ/passurum/resurrecturum/in celum ascensurũ. Illos enim ostẽdit apostolus: vbi ait. Habentes aũt eundem spiritũ fidei sicut scriptũ est: credidi propter qd̄ locutus sum: et nos credimus ꝓpter quod et loquimur. Propheta dixit. credidi ꝓpter qd̄ locutus sum: apostolus dicit: et nos credimus ꝓpter quod et loquimur. Ut scias autẽ qd̄ vna sit fides: audi dicentẽ. Habentes eundẽ spũm fidei et nos credim⁹. Sic et alio loco. Nolo enim vos ĩq̊t ignorare fratres: q̊a pr̃es nr̃i omnes sub nube fuerunt. et omnes mare trãsierunt: et omnes in moyse baptisati sunt ĩ nube et in mari. et omnes eandẽ escã spiritualẽ manducauerũt: et omnes eũdez potum spiritualẽ biberunt. Mare rubrum significat baptismũ Moyses ductor per mare rubrum: significat xp̃m. Populus transiens: significat fideles Mors egyptiorũz: significat abolicionẽ peccatorũ. In signis diuersis eadem fides: sic in signis diuersis quõ in v̄bis diũsis: qr v̄ba sonos mutãt ꝑ tp̄a: ⁊ vtiq̃ nihil aliđ sunt v̄ba q̃ signa. Significando enĩ verba sunt. Tolle significationẽ verbo: strepitus inanis est. Significata sunt ergo om̃ia. Nunq̊d nõ eadẽ credebant: per quos hec signa ministrabant̃: per quos eadẽ que credimus prophetata p̃nũciabant̃? Utiq̃ credebãt Sz illi vẽtura esse: nos autẽ venisse. Ideo autẽ sic ait. Eũdẽ potũ spiritualẽ biberunt. Si spiritualẽ eundem: nam corp̄alẽ nõ eundẽ Quid enĩ illi bibebãt? Bibebant enĩ đ spirituali sequente petra: petra autẽ erat xp̃s Uidete ergo: fide manente/signa variata. Ibi petra xp̃s: nobis christus qd̄ in altari dei ponitur. Et illi pro magno sacremẽto eiusdẽ christi biberunt aquã ꝓfluentẽ de petra: nos quid bibamus norunt fideles. Si speciem visibilẽ intendas: aliud est. Si intelligibilẽ significationẽ. eũdẽ potũ spũalez biberũt. Quotq̊t ḡ illo tp̄e crediderũt vel abrae vl̄ ysaac vl̄ iacob. vl̄ moysi: vl̄ alijs patriarchis: alijsq̃ ꝓphetis xp̃m prenunciantibus: oues erant. et christũ audierunt: Non alienã vocẽ: sz ip̄i⁹ audierũt. Iudex fuerat in precone: quia et quãdo iudex loquit̃ ꝑ preconẽ: exceptor nõ facit: p̃co nõ dixit: sz iudex dixit. Alij sunt ergo quos non audierũt oues: in q̊bus non erat vox xp̃i: errantes/falsa dicẽtes/ inania garriẽtes: vana fingentes: miseros seducentes.

ij.Cor.iiij. ps̃.xv j.Cor.x.

Quid est ergo quod dixi? Maior hec questio ẽ Quid habet obscurũ: et ad ĩtelligendũ difficile? Audite obsecro. Ecce dñs ipse iesus xp̃s venit: p̃dicauit. Utiq̃ multo magis vox pastoris erat: exp̃ssa ipso ore pastoris. Si enĩ per prophetas vox pastoris erat. quanto magis vocem pastoris proferebat lingua ipsa pastoris? Non omnes audierunt. Sed q̊d putam⁹? Qui audierunt oues erũt? Ecce audiuit iudas et lupus erat. Sequebatur. sed pelle ouĩa tectus: pastori insidiabatur. Aliq̊ vero eorum qui christum crucifixerũt: non audiebant et oues erãt Ipsos enĩ videbat ĩ turba: quãdo dicebat. Cum exaltaueritis filium hominis: tũc cognoscetis quia ego sũ Quomõ ista soluitur questio? Audiũt nõ oues: et non audiunt oues. Sequũtur vocem pastoris quidã lupi/et ei quedam cõtradicunt oues: postremo pastorem occidunt oues. Soluitur questio: Respondit

enim aliquis et dicit. Sed quãdo non au-
diebant oues nõduz erant: tũc lupi erant
Vox audita eos mutauit: ⁊ ex lupis oues
fecit. Quãdo autẽ facte sunt oues: audie
runt: et pastorez inuenerunt: pastorẽq; se-
cute sunt. Pastoris promissa sperauerunt
quia iussa fecerũt. Soluta est vtcũq; ista
questio: et cuiq̃ forte sufficiat. Me autem
adhuc mouet: et quid me moueat cõmuni
co vobiscũ: vt quodãmõ q̃rens vobiscũ
reuelante illo vobiscuz merear inuenire.
Quid ḡ me moueat accipite? Per ezechi
.xxxiiij. elem ꝓphetam dominus obiurgat pasto-
res: et dicit inter cetera de ouib⁹ Errantẽ
ouez non reuocastis: Et errantẽm dicit et
ouẽ appellat. Si quãdo errabat ouis erat.
cuius vocez vt erraret audiebat? Procul
dubio eniz non erraret: si vocẽ pastoris au
diret. Sed ideo errauit: quia vocem au-
diuit alieni: vocem furis et latronis audi-
uit. Certe latronũ voces nõ audiũt oues
Qui venerunt inquit/ ⁊ intelligim⁹ preter
me. idest. qui venerũt preter me. fures sũt
et latrones: et non audierũt eos oues. Do
mĩe si non audierũt eos oues: quomõ er-
rant oues: si oues non audiũt nisi te? Tu
autẽ veritas es. Quisq̃s veritatẽ audit: ñ
Joh. xiiij: vtiq; errat. Illi autẽ errant: et oues appel-
lantur. Nam si in errore ipso oues nõ ap-
pellarentur: nõ diceret̃ per ezechielẽ pro-
phetã. Errantẽ ouem nõ reuocastis. Quo
modo ei errat: ⁊ ouis est? Vocẽ alieni au
diuit? Certe nõ audierunt eos oues. De-
inde mõ multi colligunt̃ ad ouile christi: ⁊
ex hereticis fiunt catholici: A furibus tol
luntur: pastori reddunt̃: Et alieni qñ mur
murãt: tediũ paciunt̃ ad reuocãtẽ: ⁊ nõ in
telligũt iugulãtẽ. verũtñ etiã cũ renitẽtes
venerũt que oues sũt: agnoscũt vocẽ pa
storis: et se venisse letantur: et errasse cru-
bescunt. Quando ergo in illo errore tanq̃
in veritate gloriabant̃: et vtiq; non audie
bant vocem pastoris: ⁊ alienũ ideo seque
bantur: oues erant an non erant? Si oues
erant: quomodo alienos oues audiunt?
Si oues non erant: quare obiurgantur illi
quibus dicit̃: errantẽ ouem non reuocastis
Ipsis etiam iam factis catholicis christia-
nis/ bone spei fidelib⁹/ aliquãdo mala cõ-
tingunt: seducunt̃ in errorem: et post erro
rem renocant̃. Quando seducti sunt in er
rorẽ ⁊ rebaptisati sunt: aut post ouilis do
minici societatẽ rursus in errorẽ pristinuz
reuoluti sunt: oues erãt an non erãt? Uti
q; chatolici erãt. Si catholici fideles erãt
oues erãt. Si oues erãt: quomõ vocẽ alie
ni audire potuerunt: cũ dominus dicat/ nõ
audierũt eos oues? Audistis fratres alti f
tudinem questiõis. Dico ergo: Nouit do-
min⁹ qui sunt ei⁹. Nouit prescitos: nouit
predestinatos. De illo quippe dicit̃: quos
autẽ presciuit et predestinauit: cõformes Thi. ij.
fieri imaginis filijs sui: vt sit primogenit⁹
in multis fratrib⁹. Quos autẽ predestina
uit: ipsos et vocauit. Et quos vocauit: ip-
sos et iustificauit/ quos aũt iustificauit: ip
sos et glorificauit. Si de⁹ pro nobis: quis-
contra nos Adde adhuc: qui proprio filio
suo non pepcit: sed pro nobis omnib⁹ tra- Rho. ij.
didit eum: quomõ etiã nõ cum illo omnia
nobis donauit? Sed quib⁹? Nobis presci
tis: et predestinatis/ iustificatis. glorifica-
tis: de quibus sequit̃. Quis accusabit ad-
uersus electos dei? Nouit domin⁹ qui sũt
eius: ipse sunt oues. Aliqñdo se ipe nesci
unt: sed pastor nouit eas. Secundũ istam
predestinatõem. secundũ istaz dei presciẽ
tiam: secundũ electiõem ouiũ: ante consti
tutiõem mundi. Secundũ istam ergo pre
sciẽtiam dei: et predestinatiõem: quã mul
te oues foris: quã multi lupi intus Et quã
multe oues intus: et quam mlti lupi foris
Quid est quod dixi. Quam mlte ones fo
ris? Quam multi modo luxuriant̃: casti fu
turi. Quam multi blasphemãt christũ: cre
dituri in christũ. Quã multi se inebriãt: fu
turi sobrij: Quam multi rapiũt res alienas
donaturi suas. verũtamẽ modo vocẽ alie
nam audiũt. alienos sequũtur. Itez quaz
multi intus laudãt/ blasphematuri. Casti
sunt/ fornicaturi. Sobrij sũt/ se vĩo postea
sepulturi. Stãt/ casuri: ⁊ nõ sunt oues. De
predestĩatis em̃ loquimur De his loq̃mur
quos nouit domin⁹ qui sunt ei⁹. Et tamẽ
ipsi quãdiu recte sapiunt: christi vocez au
diunt. Ecce audiũt ipsi: non audiunt illi.
et tamen secundũ predestĩationẽ nõ oues
isti/ oues illi: Adhuc manet questio: q̃ mi-
hi interim nunc videtur ita posse dissolui.
Est aliqua vox: est inquã vox aliqua pa-

storis: in qua oues nõ audiunt alienos: in qua non oues audiunt christum. Que est ista vox? Qui perseuerauerit vsq̃ in finẽ: hic saluus erit. Hanc vocem non negligit proprius: non audit alien⁹. Nã et ille hoc ei predicat: vt perseueret apud ipsuz vsq̃ in finem Sed non apud eum perseuerãdo non audit hanc vocem. Uenit ad christũ: audit alia/et alia verba/illa et illa: omnia vera: sana omnia: inter que omnia est et illa vox: qui perseuerauerit vsq̃ in finem hic saluus erit: istam qui audierit ouis est Sed audiebat illam nescio quis: ⁊ desipuit/refriguit/audiuit alienã. Si predestinatus est: ad temp⁹ errauit: in eternũ nõ perijt: redit vt audiat qđ neglexerit: faciat qđ audiuit. Si enĩ de his est q̃ predestĩati sunt: et errorez ipsius deus presciuit: et cõuersionẽ futuraz Si aberrauit: redit vt audiat illã vocem pastoris: ⁊ sequatur dicẽtem: qui perseuerauerit vsq̃ in finẽ hic saluus erit. Bona vox fratres/vera/pastoralis: ipsa est vox salutis in tabernacul' iustorum. Naz facile est audire christũ: facile ẽ laudare euãgeliũ: facile est acclamare disputatori. Perseuerare vsq̃ in finem. hoc est ouiuz vocẽ pastoris audientiũ. Temptatio accidit: perseuera vsq̃ in finẽ: quia temptatio non ꝑseuerat vsq̃ in finẽ. Usq̃ in quem finem perseuerabis? Quousq̃ finies viam. Quãdiu enĩ non audis christũ aduersarius tuus est in ista via: hoc est in ista mortali vita. Sed quid dicit. Concorda cũ aduersario tuo cito: dum es cum eo in via Audisti/credidisti/concordasti. Si aduersabaris concorda: si tibi prestitũ est concordare Si aduersabaris cõcordia: noli vlteri⁹ litigare. Quãdo enĩ finiatur via nescis: sz tñ scit ille. Scit ille si ouis es: ⁊ si ꝑseueraueris vsq̃ in finẽ salu⁹eris Ac per hoc istam vocem non cõtempnunt sui. nõ audiunt alieni. Ut potui vt ipse donauit profundã multum questionẽ: aut exposui vobis: aut tractaui vobiscuz. Si qui min⁹ intellexerunt/maneat pietas: et reuelabit̃ veritas. Qui autẽ intellexerunt. non se extollant quasi celeriores sup tardiores: ne extollendo se exorbitent: et facili⁹ perueniant tardiores. Omẽs autẽ perducat cui dicimus. Deduc me domĩe ĩ via tua: ⁊ ambulabo in veritate tua. Per h̃ ergo quod exposuit dñs q̃a ipse est hostiũ: ĩtrem⁹ ad ea que proposuit: nec exposuit. Et pastor quidem quisnam sit: quãuis non dixerit in ista lectione que hodie recitata est: tamen in ea que sequitur apertissime dicit. Ego sum pastor bonus. Quod et si non diceret: quem aliũ preter ipsum intelligere deberemus in eis verbis vbi ait/qui ĩtrat per hostiũ/pastor est ouium/huic ostiari⁹ aperit: et oues eius vocẽ audiunt: et ꝓprias oues vocat nominatiz et educit eas: et cum ꝓprias oues emiserit. ante eas vadit et oues eum sequunt̃ quia sciũt vocẽ ei⁹? Quis enĩ alius oues ꝓprias vocat nomĩatim: et educit eas hinc ad vitam eternam: nisi qui nouit nomina predestinatoꝝ. Unde ait discipulis suis. Gaudete: quia noĩa vestra scripta sunt in celo. Hinc enĩ vocat eas noĩatim. Et quis alius eas emittet: nisi qui earũ peccata dimittit: vt eum sequi duris liberate vinculis possint? Et q̃s eas precessit quo eum sequant̃: nisi qui surgẽs a mortuis iam non moritur. et mors ei vltra non dñiabit̃? Et cũ hic conspicu⁹ esset ĩ carne: ait. Pr̃ q̃s đdisti mihi volo vt vbi ego sum: et ipsi sint mecũ Uñ illđ qđ ait.

G Math. v.

Luce. x.

Rho. vj.

Joh. xvij

Ego sum ostium: per me si quis introierit saluabitur: et ingredietur et egredietur et pascua inueniet.

In hoc euidenter ostendit: non solũ pastorem sed etiã oues intrare per ostiũ. Sz quid est ingredieť et egredietur ⁊ pascua inueniet? Ingredi quippe in ecclesiam per hostiũ christum valde bonũ est: exire aũt de ecclesia sicut ait iste ipse iohãnes euangelista in epistola sua: ex nobis exierũt: sz non erant ex nobis: non est vtiq̃ bonum. Talis ergo egressus non posset a bono pastore laudari: vt diceret ⁊ ĩgredieť et egredietur: et pascua inueniet. Est ergo aliq̃s non solũ ingressus verumetiã egressus bonus: per hostium bonũ quod est christus. Sed quid sit iste laudabilis ⁊ beat⁹ egressus? Possem quidẽ dicere ingredi nos qñ interius aliquid cogitamus: egredi autez quãdo exterius aliq̃d operamur. Et quoniaz sicut dicit apostol⁹: per fidez habitat christus in cordib⁹ nostris: ĩgredi per xp̃z esse secundum ipsam fidem cogitare: egredi autem per christum secundum ipsam fi-

H

j. ioh. ij.

Eph. iij.

dem etiam foris. idest. coram hominibus operari. vnde et ī psalmo legitur: exiet homo ad op⁹ suum. et ipse domin⁹ dicit. Luceant opa vestra coram hominibus. Sed plus me delectat: quod ipsa veritas tanq̄ pastor bonus. et ideo bonus doctor quodammodo nos admonuit quēadmodū intelligere debeam⁹: quod ait: ingredietur et egredietur ⁊ pascua inueniet: cōsecut⁹ adiunxit. **Fur non venit: nisi vt furetur et mactet et perdat: ego veni vt vitam habeant et abundancius habeant.** videtur eniz mihi dixisse vt vitam habeant ingrediētes: et abundantius habeant egredientes. Non autem potest quisq̄ per hostiū. idest. per christū egredi ad vitā eternam que erit et specie. nisi per ipsuz hostiū: hoc est per eundē christuz in ecclesiam eius que est ouile eius intrauerit ad vitam tēporalē que est in fide. Ido ait: ego veni vt vitam habeant: hoc est fidem que per dilectionē opatur. Per quā fidem in ouile ingrediunt̄ vt viuant: quia iust⁹ ex fide viuit: ⁊ abundancius habeāt qui perseuerando vsq̄ in finē per illud hostium. i. per fidem christi egrediuntur: qm̄ veri fideles moriuntur: ⁊ abundantius habebunt vitam/ veniēdo quo pastor ille p̄cessit: vbi nunq̄ deinde moriantur Quamuis ergo et hic in ipso ouili non desint pascua: quoniā ad vtrumq̄ possimus intelligere qd̄ dictū est et pascua īueniet. i. ⁊ ad ingressum et ad egressum: tamen tunc vera pascua inuenient vbi saturentur q̄ esuriunt et sitiunt iusticiam: qualia pascua inuenit cui dictum est: hodie mecum eris in paradiso. Quomodo autē ipse sit hostiuz ipse pastor: vt per seipsuz quodamō etiā ipse ingredi et egredi intelligatur: et quis nam sit hostiarius: longum est hodie querere: et disserendo sicut ipse donauerit explicare.

Ps. ciij. Math: v. Gal. v. Ro: j. Math. x. Math. x. Luc: xxij.

Explicit tractatus q̄dragesimus q̄nt⁹. Incipit tractat⁹ q̄dragesim⁹ sextus. Ab eo qd̄ dictuz est Ego sū pastor bonus: bonus pastor animam suam ponit pro ouibus suis Vsq̄ ad id quod ait: mercēnarius autem fugit quia mercēnarius est: et non pertinet ad eum de ouibus

A

Loquens dominus iesus ouibus suis ⁊ presentibus ⁊ futuris: que tunc aderāt que erant ibi iam oues eius: erātq̄ que future erant eius oues: itē presentib⁹ ⁊ futuris/ ⁊ illis et nobis: ⁊ q̄tq̄t etiā post nos fuerit oues eius: quis ad eas missus esset ostendit. Omnes ergo audiunt vocem pastoris sui dicentis. **Ego sum pastor bonus.** Non adderet bonus: nisi essent pastores mali. Sz pastores mali: ipsi sunt fures et latrones: aut certe vt multū mercēnarij. Omnes enī hic p̄sonas quas posuit requirere/ distinguere nosse debem⁹. Apuit enim iā duas res dn̄s: quas quodāmō clausas p̄posuerat. Jam scim⁹ quia hostium ip̄e ē: scimus q̄a pastor ipse est Fures et latrones qui sint: in hesterna lectiōe patefactū est. Hodie aūi audiuim⁹ mercēnarium: audiuim⁹ et lupū: heri noīatus est et hostiarius. In bonis ergo hostiū est et hostiari⁹/ pastor et ouis: In malis fures ⁊ latrones/ mercēnarij/ lupus. Ostiū dominum christū accipim⁹: ip̄m pastorez/ ip̄m hostiariū Quia em̄ hec duo ip̄e exposuit: hostiariū nobis reliquit querendū Et q̄d ait de hostiario? Huic inq̄t hostiari⁹ aperit. Cui aperit? Pastori. Quid apit pastori? Hostiū. Et q̄s ē ipsū hostiū? Ipse pastor. Nunq̄d si dominus christus nō exposuisset: non ipse dixisset: ego sum pastor ⁊ ego sum hostium: auderet quisq̄ nostruz dicere quod ipse xp̄s sit et pastor ⁊ ostiuz Si enī diceret ego sum pastor et non diceret ego sum hostiuz: quesituri eram⁹ quis esset hostiū: ⁊ forte aliud putātes ante hostium remansuri: gratia illius et misericordia nobis exposuit pastorē: seipsuz dixit: exposuit hostium: seipsum dixit. hostiarium querendum nobis reliquit. Quem nos dicturi sumus hostiariū? Quemlibet inuenirem⁹. Cauendū est ne maior existimet̄ q̄ ip̄m hostiū: q̄a hostiari⁹ in domib⁹ homīū maior ē ostio. Ostiari⁹ enī hostio/ nō ostiū preponitur ostiario: q̄a ostiarius ostiuz/ non ostium custodit ostiariuz. Nō audeo dicē aliquē hostiariū maiorē Audi

ui enī iam q̄d sit ostiuz. Non me latet: nō
suz dimissus p̄iecture mee: nō mihi huma-
na est relaxata suspicio. Deus dixit/ve-
ritas dixit: mutari non potest quod immu
tabilis dixit. Dicā ergo in huius p̄ofū di-
tate questiōis: quid mihi videtur. Eligat
vnusquisq; quod placet: pie tñ sentiat sic
Sapiē.j. scriptum est. Sentite de domino in boni-
tate: et in simplicitate cordis querite illuz
B Ostiarium forte ipsum dominū debemus
accipere. Multo sunt enim inter se di-
uersa in rebus hūanis/ pastor et ostiuz/q̄
ostiarius et ostium: et tñ dominus t pasto
rem se dixit: et ostium. Cur ergo non itel-
ligamus ipsum et hostiariū? Si enī consi-
remus ꝓp̄rietates / dominus xp̄s nec pa-
stor est sicut cōsueuim⁹ nosse et videre pa
stores. nec hostiū est: non enī euz faber fe
cit Si autē secundū aliquam similitudinē
et hostiū et pastor est: audeo dicer t ouis
est. Quis nempe sub pastore est. Tamen
ille et pastor est et ouis. Ubi est pastor?
Ecce hic habes: lege euangeliū: Ego sum
pastor bon⁹. Ubi ē ouis? Interoga ꝓpbe-
tā. Sic ouis ad īmolādū duct⁹ ē Ubi ē ag
Esa.xxiij u⁹? Interroga amicū sponsi. Ecce agnus
Joh.j. dei: ecce qui tollit peccata mundi: Adhuc
aliquid secundū istas similitudines mira-
bilius sum dictur⁹. Et agnus enī et ouis t
pastor: inter se amica sunt. Contra leones
aūt a pastorib⁹ oues custodiri solent: t ta
Apo.v. men de xp̄o cum sit ouis et pastor legimus
dictum: vicit leo de tribu iuda. Hec omia
fratres secundū similitudies accipite: nō
secundū ꝓp̄rietates. Solemus videre pa
stores sedere supra petraz: t inde commis
sa sibi pecora custodire. Utiq; melior pa-
stor quā petra/ super quam sedet pastor:
et tamen christus/et pastor et petra. To-
tum hoc secundū similitudiem: Proprie-
tatem autē si queras a me: in p̄ncipio erat
Joh.j. verbum: et verbū erat apud deum: et de⁹
erat verbum. Si queras a me ꝓp̄rietatez:
filius vnicus de patre in eteruū ab eterno
genitus: equalis gignenti: per quem facta
sunt omnia: cū patre incōmutabilis: et ac-
cepta forma hominis nō mutatus: ex ica
natiōe homo: filius hominis et filius dei.
Hoc totū quod dixi: nō similitudo sz res
est. Non ergo pigeat nos fratres secundū
q̄sdā similitudies ipm accipē hostiū: ipm
hostiariū? Quid ē em̄ hostiū? Quo intra-
m⁹ Quis ē hostiari⁹? Qui apit. Quis g̃ se
aperit: nisi qui seipsum exponit? Ecce do
minus dixerat hostiū: non intellexeramus
Quādo nō intellexim⁹ clausuz erat: qui
aperuit ipseest hostiari⁹. Nulla ē ergo ne
cessitas aliq̄d aliud querere: nulla neces-
sitas: sed fortasse est voluntas. Si est vo-
luntas: noli exorbitare Noli a trinitate di
scedere. Si personam aliquam queris ho
stiarij: spiritussanctus occurrat. Non enīz
dedignabitur hostiari⁹ esse spiritussanct⁹
quando ipm hostiū eē dignatus est filius.
Vide hostiariū: forte spiritūsanctū. Ipe
dominus discipulis suis de spiritusancto
dicit. Ipse vos docebit omnem veritatem Joh.xv
Ostium quid est? Christ⁹. Quid est chri-
stus? Veritas. Quis aperit ostiū: nisi qui
docet omnē veritatē? De mercennario C
autem quid dicim⁹? Non in bonis hic cō-
memoratus est. **Pastor bonus ait:
animam suam dat pro ouibus su-
is. Mercennarius et qui non est
pastor cuius non sunt oues ꝓprie
videt lupum venientem: et dimit-
tit oues et fugit: et lupus rapit et
dispergit oues.** Non hic bonam perso
nam mercennarius gerit: et tamen in aliq̄
vtilis est. Nec mercēnarius diceretur: nisi
acciperet a conducende mercedem. Quis
est ergo iste mercēnarius: et culpabilis et
necessarius? Hic xo fratres luceat nobis
ipse domin⁹: vt et mercēnarios intelliga-
mus. et mercēnarij non simus. Quis est g̃
iste mercēnari⁹? Sūt q̄dā ecclesie p̄positi viij.q.i
quibus paulus apostol⁹ dicit: sua queren Cor.iij.
tes non que iesu christi. Quid est sua que
rentes? Non christuz gratis diligētes: nō
deuz ꝓpter deū querentes: tempozlia cō
moda sectantes/ lucris inbiātes: honozes
ab hominib⁹ apetentes. Hec quādo amā
tur a p̄epositō et ꝓpter hoc seruitur deo:
quisq̄s est talis mercēnarius est: int filios
se non cōputet. De talib⁹ enim et domi-
nus dicit. Amen amē dico vobis: percepe Matb.vi
runt mercedez suam. Audi dē thimotheo
sancto. quid dicat apostolus paul⁹. Spe- Phil.ij.
ro autem in domino iesu thimotheū cito
me mittere vobis: vt et ego bono animo

sim: cum cognouero que circa vos sint. Neminē enī habeo tam vnanimē/ qui germane de vobis sollicit⁹ sit: omnes enī sua querunt:non que iesu christi Inter mercēnarios pastor ingemuit:Quesiuit aliquez qui sinceriter diligēt gregē xp̄i: et circa se in eis qui cum illo eo tpe fuerāt non inuenit. Non enī in ecclesia christi tunc preter paulū apostolū et thimotheū nemo erat qui germane de grege sollicitus esset: sed contigerat vt eo tempore quo thimotheū misit:circa se aliū de filijs non haberet: sz soli mercennarij cū illo essent:sua querentes non que iesu christi.Et tamē ipse germane de grege sollicitus :maluit filiū mittere.et inter mercennarios remanere. Inuenimus et mercēnarios. Non eos discutit nisi dñs:qui cor ispicit ipse discutit: Tamen aliqñ itelligunt a nobis. Non enī frustra dixit ipse domin⁹ etiā de lupis:ex fructibus eor congnoscetis eos Multos iterrogant tēptatiōes:z tunc aparent cogitationes:multi autē latent: Habet ouile domini prepositos: et filios et mercennarios Prepositi aūt qui filij sunt: pastores sunt Si pastores sunt:quomō vnus pastor:nisi quia sunt illi oñes vnius membra pastoris:cuius sunt oues proprie ? Nam et ipsi membra sunt ipsius vnius ouis.quia sicut ouis ad immolandum ductus est: Audite autē quia et mercēnarij necessarij sunt.

D Multi q̄pe in ecclesia cōmoda terrena sectātes xp̄m tamē predicat: et p eos vox xp̄i auditur:et sequūtur oues non mercenariū:sed vocem pastoris per mercennarium. Audite mercēnarios: ab ipso domīo demōstratos. Scribe inq̄t et pharisei cathedrā moysi sedēt: que dicūt facite que aūt faciunt facere nolite. Quid aliud dixit:nisi per mercēnarios vocē pastoris audite ? Sedēdo enī cathedrā moysi : legē dei docent:ergo per illos deus docet. Sua vero illi si velint docere: nolite audire/nolte facere. Certe enim tales sua querūt nō que iesu xp̄i. Nullus tū mercēnarius ausus est dicere populo xp̄i :tua quere nō que iesu christi. Qui enim male facit:non predicat de cathedra xp̄i.inde ledit vnde male facē non vnde bona dicit. Botrū carpe/spinā caue: Bene q̄a intellexistis:sed propter tardiores dicā hoc idem plani⁹. Dō mō dixi botrum carpe spinaz caue: cum dominus dicat:nunq̄d colligūt ō spinis vuā aut de tribulis ficus? Verū est omnino:et etiam verū ego dixi/botrum carpe/spinaz caue: quia botrus aliqū de radice vitis exortus pendet in sepe:crescit palmes: inserit spinis.et portat fructū spina non suum: Non enī spinaz vitis attulit : sed spinis palmes īcubuit. Noli introgare nisi radices :Que re radicē spine:extra iuēies a vite .Quere originē vue: vitis hanc ptulit ex radice Catedra ergo moysi/vitis erat: pharisei malos:palmes in sepe Botrū inter spinas caute lege:ne dum queris fructū/laceres manū.Et cum audis bona dicentē:ne imiteris mala faciētē : Que dicūt facite.legite vuas:que autez faciūt facere nolite.cauete spinas:Etiā per mercēnarios vocem pastoris audite.Sed nolite esse mercennarij:cū sitis membra pastoris: Ipse aūt paulus apostolus sctūs qui dixit: neminez habeo qui tam germane de vobis sollicitus sit:omnes enī sua querūt nō que iesu xp̄i. alio loco inter mercēnarios filiosq̄ distinguens:videte quid dixerit.Quidam per inuidiam et contentionē:quidā vero et per bonam voluntatē xp̄m predicāt:quidā ex caritate:scientes quia in defēsione euāgelij positus sum : quidā vero et per contumaciam christum annunciant : non caste existimantes tribulatōem suscitari vinculis meis. Isti mercēnarij erant : paulo apostolo inuidebāt.Quare inuidebāt:nisi quia temporalia requirebāt: Sed quid adiungit attendite.Quid enīz? Cum omnino siue occasiōe siue veritate xp̄s annūcietur:et in hoc gaudeo : sed et gaudebo. Veritas est christus. veritas a mercēnariis occasione anūcietur :veritas a filijs veritate anuncietur. Filij eternam hereditatem patris pacienter exspectant: Mercennarij temporalem mercedē conducentes: festinanter exoptant. Mihi humana gloria cui mercēnarios īuidere video minuatur:et tamē per linguas mercennarior et filiorū diuina xp̄i gloria diffamet: cū siue occasione siue veritate xp̄s annuncietur.

E Videmus qui sit etiā mercēnari⁹ Quis

Joh. xxiij. Matth. vij. Matth. vij. Phil. j.

est lupus nisi diabolꝰ? Et quid dictum est de mercennario? Cum viderit lupũ veniẽtẽ fugit: q̃a nõ sunt eius oues ꝓprie/nec ei cura est de ouibꝰ. Nunq̃d talis erat apl's paulus? Absit. Nunq̃d talis petrus? Absit. Nunq̃d tales ceteri apostoli: excepto iuda filio ꝑditiõis? Absit Pastores ḡ illi? Plane pastores. Et vñ vnꝰ pastor? Jã dixi pastores/ qꝛ mẽbra pastoris illo capite gaudebãt: sub illo capite ꝯcordabãt: vno spũ ĩ vniꝰ corꝑis ꝯpage viuebãt: ac per h̃ om̃es ad vnũ pastorẽ ꝑtinebãt Si ḡ pastores non mercẽnarij: quare fugebant quan persecutionem paciebant̃? Expone nobis

ij. Chor. x. O dñe: vidi in epistola fugientẽ paulum: per murum in sporta submissus est: vt manus persequẽtis euaderet. Non ergo illi cura fuit de ouibꝰ: quas lupo veniẽte deserebat? Fugit plane/sed eas pastori ĩ celo sedenti orationibus conmendabat. Se autẽ vtilitati earũ fugiẽdo seruabat: sicut quodã loco ait. Manere in carne necessa-

Phil. j. rium duxi ꝓpter vos. Ab ip̃o nanq̃ pastore: omnes audierãt. Si vos persecuti fuerint in vna ciuitate: fugite in aliam. Hanc nobis questionẽ dñs dignet̃ exponere Domine tu dixisti eis quos fideles pastores esse vtiq̃ volebas: quos tua membra esse formabas: si vos ꝑsecuti fuerint fugite In iuriam ergo illis facis quãdo reprehẽdis

Math. x. mercẽnarios: q̃ vidẽt lupũ veniẽtẽ ⁊ fugiunt Rogamꝰ indices nobis: q̃d habeat altitudo questiõis: Pulsemꝰ: aderit qui apiet se/hostiarius hostij quod est ip̃e Quis est mercenarius? Qui vidit lupũ et fugit:

Col. iij. qui sua querit nõ que iesu christi: Peccã-

j. Thi. v. tem nõ libere audet redarguere. Ecce nescio quis peccauit/grauiter peccauit: ĩcrepandus est: excomũicandus est. Sed exconmunicatus inimicus erit: insidiabitur: nocebit cum potuerit. Jam ille q̃ sua querit nõ que iesu xp̃i ne ꝑdat q̃d sectatur humane amicicie cõmoditatẽ: et inimiciciaꝝ humanarũ incurrat molestiã: tacet nõ corripit. Ecce lupꝰ oui gutt̃ app̃rehẽdit: diabolus fideli adulterium persuasit: Tu taces nõ increpas: O mercẽnarie: lupum venientẽ vidisti et fugisti: Respõdet forte et dicet Ecce hic sum non fugi. Fugisti: quia tacuisti: Tacuisti: quia timuisti Fuga animi timor est: Corꝑe stetisti: spiritu fugisti: Quod ille non faciebat qui dicebat: et si corꝑe absens sum: spiritu vobiscũ sũ Quo modo em̃ spũ fugebat: qui etiã corꝑe absens fornicatores litteris arguebat. Affectiões nostre motꝰ animorũ sunt: Leticia animi diffusio. Tristicia/animi cõtractio: Cupiditas ãimi progressio. Timor animi fuga est. Diffunderis em̃ animo/cũ delectaris. Contraheris animo/cũ molestaris Progrederis animo/cũ appetis. Fugis animo/cũ metuis. Ecce vnde ille mercẽnarius viso lupo dicit̃ fugere. Quare? Qꝛ non est ei cura de ouibus Quare nõ est ei cura de ouibꝰ? Quia mercẽnarius est. Quid est mercẽnariꝰ est? Tẽporalem mercedẽ querit: et in domo ineternuꝫ non manebit. Sunt adhuc h̃ querẽda: ⁊ discucienda vobiscũ: sed onerare vos non ẽ consilij. Dñica enĩ cybaria cũ seruis ministramus: in pascuis dñicis oues pascimus et simul pascimur. Sicut nõ est neganduꝫ quod necessariũ est: sic nõ est cor infirmuꝫ pabuli multitudĩe pregrauandũ. Non sit ergo molestũ caritati vr̃e: quia om̃ia que hic adhuc discuciẽda arbitror/ hodie non discutio: sed iterũ nobis in nomĩe dñi diebus reddendi sermõis/eadem lectio recitabitur: et diligent̃ illo adiuuãte tractabit̃

Col. ij.

Textus bet merc rius aut git qꝛ me narius e non pert ad eũ de bus.

Explicit tractatꝰ. xlvj. Incipit tractatus. xlvij. Ab eo quod dictum ẽ Ego sum pastor bonus: et cognosco oues meas et cognoscunt me mee. vsq̃ ad id quod ait: Nunq̃d demoniũ põt cecorũ oculos apire:

A Qui sermonẽ dñi dei nostri non solũ libenter sed etiã diligent̃ audistis promissiõis nostre ꝓculdubio meministis. Jp̃a quippe lectio euãgelica et hodie lecta est: que lecta fuerat proximo dñico die. Propterea qm̃ in quibusdam necessitatibꝰ ĩmorati: non potuimus oĩa discutere: que vr̃is sensibꝰ debebamꝰ Proĩde que iã dicta atq̃ tractata sũt hodie ñ q̃rimꝰ: ne adhuc eadẽ repetẽdo/ad illa q̃ nõdũ dicta sũt ꝑuenire minĩe ꝑmittamur. Nostis iã ĩ noĩe dñi q̃ sit bonꝰ pastor et quẽadmod̃ pastores bõi: mẽbra sint eiꝰ

et ideo pastor sit vnus. Hostis qui sit mercennarius ferendus: quis lupus et fures & latrones cauendi: q̄ sint oues/qō sit hostium quo et oues igrediunt: & pastor quomō sit itelligēd⁹ hostiari⁹ Hostis etiā qm̄ quisq̄s non per ostiū intrauerit/fur ē et latro: nec venit nisi vt furetur et occidat et perdat: Hec omnia dicta: sufficienter quantū existimo pertractata sunt. Hodie debemus dicere quantū adiuuat dominus: quoniā ipse iesus cristus saluator noster/ et pastorem se esse dixit et hostium: et pastorem bonum dixit intrare per hostiū. Quomodo ipse per se ipsum intrat? Si enīz nemo pastor bonus est/nisi qui per ostiū intrat/ et ipse est precipue pastor bonus. & ipse ē ostium: intelligere non possum nisi et ipsum per se ipsum ad oues suas intrare/et vocem suā illis dare vt sequātur eum: easq̄ intrantes et exeuntes pascua inuenire/ quod est vita eterna Cito ergo dico. Ego querens intrare ad vos. idest. ad cor vestruz: christū predico. Si aliud predicem: per aliam partē conabor ascendere x̄pus itaq̄ mihi ianua est ad vos/ per x̄pm itro non ad parietes vestros sed ad corda vestra Quid ē per x̄pm itro? x̄pz ī me libenē audistis. Quare cristum in me libenter audistis? Quia oues x̄pi estis/sanguine x̄pi comparate estis: agnoscitis preciū vestrū quod non ad me datur sed per me predicatur: Ille q̄pe emit: qui pretiosum sanguinem fudit. Pretiosus sanguis est illius sine peccato Fecit tamē ipse etiā suorū sanguinem preciosuz: proquibus dedit sanguinis precium. Nam si suorū sanguinē nō faceret preciosum/nō diceret. preciosa in conspectu domini inors sanctor eius. Itaq̄ etiā quod ait/pastor bonus animā suaz ponit pro ouibus: nō ipse vnus fecit: & tñ si illi qui fecerūt membra eius sunt/idem ipse vnus hoc fecit. Ipse enī potuit facere sine illis/ipsi sine illo vnde potuerūt: cum ipe dixit: sine me nihil potestis facē? Hic autē ostendim⁹ quod et alij fecerūt: q̄ ip se apostolus iohānes qui hoc quod audistis/euangeliū predicauit/in epla sua dixit Sicut pro nobis anima suā posuit: sic et nos debemus animas pro fratribus ponere: Debemus dixit. debitores nos fecit/q̄ prim⁹ exhibuit: Ideo quodā loco scriptū est. Si sederis cenare ad mensam potētis sapienē intellige que apponunt tibi et mitte manum tuā: sciens quia talia te oportet preparare. Mensa potentis que sit nostis: vbi est corpus et sanguis christi. Qui accedit ad talem mensam: preparet talia. Et q̄d est preparet talia? Quomodo ipse pro nobis animā suā posuit: sic et nos debem⁹ ad edificandā plebem: ad asserendā fidez animas pro fratribus ponere. Ideo petro quem facere volebat pastorem bonum/ non in ipso petro sed in corpe suo: ait. Petre amas me? Pasce oues meas. Hoc semel/hoc iterū/hoc tercio: vsq̄ ad ei⁹ tristiciam: Et cum tantum interrogasset dominus/ quantum interrogandum est indicauit: vt ter confiteatur qui ter negauerat. & ei suas oues pascendas tertio commendasset: ait illi. Cum iunior esses cingebas te & ambulabas vbi volebas: cū autē senueris extendes manus tuas/et alter te cinget et ducet quo tu non vis. Et exposuit euāgelista quid dominus dixerit. Hoc autem inquit dixit: significans qua morte clarificaturus esset deū. Ad hoc ergo pertinet pasce oues meas: vt ponas animam tuā pro ouibus meis Jam illud quod ait. **Sicut nouit me pater et ego agnosco patrem.** Quis nescit B. Ipse enim agnoscit patrem per se: nos per illū. Quia ipse per se cognoscit/nouimus: quia et nos per illum etiaz hoc nouimus: quia et hoc per illum nouimus. Ipse enim dixit. Deum nemo vidit vnquā nisi vnigenitus filius qui est in sinu patris: ipse enarrauit. Ergo et nos per ipsum quibus enarrauit. Itē alibi ait. Nemo nouit filium nisi pater: Nec patrem quis nouit nisi filius: et cui voluerit filiꝰ reuelare Sicut ergo ipse per se nouit patrem/nos autem per illum nouimus patrem: sic intrat in ouile per semetipsum et nos per ipsum. Hostiū dicebamus per christū nos habere ad vos Quare? Quia x̄pm predicamus. Nos x̄pm predicamus: et ideo intramus per ostiū. X̄ps autē christum p̄dicat/quia se ipsum predicat: & ideo pastor per seipsum intrat. Lumen cū alia monstrat que videntur in lumine: nunq̄d aliquo alio indiget vt mōstretur? Lumē

Proū.xxiij.

Joh.xxi.

B

Joh.j.

Math.xj

ergo et alia demõstrat ⁊ seip̃m. Quecunq; intelligim⁹: intellectu intelligimus: Et ip̃m intellectũ vnde nisi intellectu intelligimus Nunquid sic oculo carnis ⁊ alia vides et ipsum? Quamuis enim videant homines oculis suis: nõ tamẽ vident oculos suos. Oculus carnis alia videt: se nõ potest: Intellectus aũt ⁊ alia intelligit: et se ipsum. Quomodo intellectus videt se: sic et xp̃s predicat se. Si predicat se ⁊ p̃dicãdo intrat ad te: ꝑ se intrat ad te ⁊ ad pr̃em Ipse est hostiũ qꝛ non est qua veniat̃ ad patrẽ nisi ꝑ ipsum. Unus enĩ deus et vn⁹ mediator dei ⁊ hominũ: homo xp̃s iesus. Verbo multa dicunt̃. Hec ipsa que dixi: vtiq; verbo dixi. Si velim dicere et ipsum verbum: vnde dico nisi verbo? Ac ꝑ hoc ꝑ verbũ ⁊ alia dicunt̃que non sunt. Quod verbum: ⁊ ipsũ verbum dici nõ potest nisi per verbum. Adiuuante domino exẽplis habundauimus. Tenete ergo quomodo dñs ihesus christ⁹ et hostiuꝫ sit et pastor: Hostiũ pãdẽdo se: pastor intrãdo ꝑ se. Et quidem fratres quod pastor est: dedit et mẽbris suis. Nam et petrus pastor ⁊ paulus pastor: et ceteri apostoli pastores et boni ep̃i pastores. Hostium vero nemo nostrũ se dicit. Hoc sibi ipse ꝓprium tenuit: qua intrãt oues. Deinqꝫ paulus boni pastoris implebat officiũ quando xp̃m p̃dicabat quia per hostium ĩtrabat. At vbi oues indisciplinate ceperũt facere scismata ⁊ alia hostia sibi ponere: nõ qua ĩtrarẽt vt ꝯgregarẽt̃: sꝫ q̃ errarẽt vt diuiderẽt̃ dicẽtes. alij ego sũ pauli. alij ego sũ cephe: alij ego apollo. alij ego cristi: expauescẽs ad eos qui dixerunt ego suꝫ pauli/tãquã clamãs ad oues. misere qua itis. non sum hostiũ: Nũquid paulus inquit ꝓ vobis crucifixus est: Aut ĩ noĩe pauli baptisati estis. Qui vero dicebant: ego sum cristi: inuenerunt hostium. De vno autem ouili et vno pastore: iã quidem assidue soletis audire Multum enĩ conmẽdauim⁹ vnum ouile predicãtes vnitatem: vt ꝑ cristum omnes oues ingrederẽtur: et donatũ nulla sequeret̃. verũtñ vnde hoc ꝓprie dixerit dñs ad ip̃os/ satis apparet. Loquebat̃ enĩ apud iudeos missus autẽ fuerat ad ipsos iudeos: nõ ꝓpt̃ quosdã immani odio ꝑtinaces et perseuerãtes in tenebris: sed ꝓpter quosdã ĩ ipsa gẽte quas dicit oues suas: de quib⁹ dicit: non sum missus nisi ad oues q̃ perierunt dom⁹ israel: Nouerat etiã eas in turba furẽtium ⁊ p̃uidebat in pace credentiũ Quid est ergo non sum missus nisi ad oues q̃ ꝑierũt dom⁹ israel? nisi qꝛ p̃sentiam suam corporalem nõ exhibuit nisi ppl̃o israel: Ad gẽtes non perrexit ipse sed misit: ad populũ vero israel et misit et venit ipse. vt qui contemnebãt maius iudiciũ sumerẽt qꝛ etiam presentia est illis exhibita Ipse domin⁹ ibi fuit: ibi matrez elegit: ibi cõcipi: ibi nasci: ibi sãguinem fũdere voluit: ibi sunt vestigia eius: modo adorant̃ vbi nouissĩe stetit. vñ ascẽdit ad celũ. Ad gẽtes ãt misit Sꝫ forte aliqui arbitrant̃ quoniã non ipse ad nos venit sed misit ad nos: nõ nos audisse vocẽ ipsius sed vocem eorũ quos misit. Absit. Pellatur ista cogitatio de cordibus vestris. et in his quos misit ipse erat. ipsum paulũ audi quẽ misit. Ad gentes enĩ p̃cipue paulũ misit apostolũ. Et ait ipse paulus terrẽs nõ de se sꝫ ꝺ illo. An vultis accipere exꝑimentuꝫ eius qui in me loquitur cristus. Audite et ipsũ dominũ. **et alias oues habeo.** i. in gentibus **que nõ sũt de hoc ouili.** id ẽ: de ppl̃o israel. **oportet me et illas adducere.** Ergo per suos non per alteros adducit: adhuc audi: **Et vocem meam audient.** Ecce et ꝑ suos ipse loquitur ⁊ per suos quos mittit vox eius audit̃ **vt sit vnũ ouile ⁊ vn⁹ pastor** De duob⁹ istis gregib⁹ tãq̃ duobus parietibus: factus est lapis angularis Ergo et hostium est et lapis ãgularis. omnia ꝑ similitudinẽ: nihil hoꝝ ꝓprie. Jam enĩ dixi et comẽdaui vehemẽter. ⁊ q̃ capiunt sapiũt immo qui sapiũt capiũt: et qui nondũ intellectu sapiũt/fide teneãt qꝺ intelligere nondum possunt. Per similitudines cristus multa est: que ꝑ ꝓprietatem nõ est Per similitudinẽ et petra ẽ christ⁹ et hostium est christus: et lapis angularis est christus: et pastor est christus: ⁊ agnus est xp̃s: et leo ẽ xp̃s. Q̃ mlta per similitudines et alia: que commemorare longum est. Si aũt ꝓprietates discutias rerũ q̃s videre cõsuesti Nec petra est qꝛ dur⁹ et sine sensu non est. nec hostiũ quia faber eum nõ fecit. nec lapis angularis est quia nõ est ab structore composit⁹: nec pastor est qꝛ custos ouiũ quadrupedũ nõ ẽ: nec

j. Thimo. ij.

j. Cor. j.

C Textus et aĩam meam pono ꝓ ouibus meis

Math. xv

ij. Cor.

leo est: quia fera non est. nec agn⁹ est: qa pecus non est Omia ergo ista per similitudinez. Quid ergo ppie? In principio erat verbū: et verbū erat apud deū: ⁊ de⁹ erat verbū. Quid de homine qui apparuit? Et verbum caro factū est: et habitauit in nobis (Audi et cetera. **Propterea me pater diligit** inquit: qa **ego pono animam meam: vt iterum sumam eam** Quid ait? ppterea me pater diligit: quia morior vt resurgā. Cum magno enī ponō re dictū est ego: qa ego pono inqt aniam meā Ego pono. Quid est ego pono? Ego inquit illā pono. Non glorienī iudei. Seuire potuerunt: potestatē habere non potuerunt. Seuiant quantum possunt. si ego noluero animā meam ponere: quid seuiē do facturi sunt? Una respōsione pstrati sunt. quando eis dictuz est: quē queritis: dixerunt/iesum. Et ait eis. Ego sum. Redierūt retro: et ceciderūt in terrā: Qui ceciderūt ad vnā vocē xpi morituri: quid facient sub voce iudicaturi. Ego inquā pono animam meam: vt iterum summā eam. Non glorienī iudei quasi qui preualuerit Ipse posuit animā suaz. Ego dormiui dicē Nostis psalmū: Ego dormiui et somnū cepi: et exsurrexi: quoniā dominus suscipiet me. Modo psalmus ipse lectus est: modo audiuimus. Ego dormiui et somnū cepi: ⁊ surrexi: quoniā dñs suscepit me. Quid ē ego dormiui? Quia volui dormiui. Quid est dormiui? Mortuus suz. Nonne dormiuit: qui quando voluit de sepulcro tanq̄ de lecto surrexit? Sed amat dare gloriam patri: vt nos edificet gloriā dare creatori: Nam quod addidit exsurrexi: quoniā dominus suscipiet me: putatis hic quasi virtutez eius defecisse: vt per potestatē suam mori potuerit: et per potestatē suam resurgere non potuerit? Sic enī videnī sonare verba: non intentius intellecta: Ego dormiui: idest quod volui dormiui: ⁊ exsurrexi. Quare? Quia dñs suscipiet me. Quid enim? Tu a teipso resurgere non valeres Si enim non valeres: non diceres. **Potestatem habeo ponendi animā meam: et potestatē habeo iterū sumēdi eam.** Audi alio loco i euangelio: qa non solū pater suscitauit filiū: sed etiaz filius seipsum. Soluite inqt templū hoc: et in triduo suscitabo illud. Et euangelista: hoc autē inqt dicebat de templo corporis sui. Hoc enī suscitabaī: quod morieba tur. Nam verbū non est mortuū: anima illa non est mortua. Si nec tua morit: dominu morietur? Unde scio inqs si mea non morītur? A te non occidatur: et non morītur. Quomō inquis ego possum occidere animā meam? Ut alia peccata interī tacēam: os quod mentit occidit animaz. Quo modo inquis securus sum: quia non morītur? Ipm dñm audi: dantē seruo securitatem. Nolite timere eos qui occidūt corp⁹ et postea non habent quid faciant. Sz plane quid ait? eum timete qui habet potestatem corpus et animā occidere in gehenam. Ecce quia morītur: ecce quia nō moritur. Quid est mori ipsius? Quid est mori carni tue? Mori carni tue: est amittere vitam suam: mori anime tue/est amittere vitaz suā. Vita carnis tue anima tua: vita anime tue deus tuus. Quomō morit caro amissa anima que vita est eius: sic morit anima amisso deo qui vita est eius. Certe ergo immortalis est aīma? Plane immortalis est: quia viuit et mortua est. Quod enim de vidua delicioſa dixit apls: de aīa etiā si deū suū amiserit dici potest: viuēs mortua est. Quomō ergo ponit animā suam dñs? (Fratres queram⁹ hoc paulo attentius: non nos artat hora que solet: die dominico vacat nobis: hoc lucrenī qui ad uerbum dei etiā die hodierna conueniunt Pono inqt animā meā. Quis pōit? Quā ponit? Xps. Quid est xps? Verbū ⁊ hō: nec sic homo vt sola caro Sed quia homo constat ex carne et anima: totus est homo in christo. Non enī partem deteriorem suscepisset: et partē meliorez deseruisset. Et pars q̄pe hominis melior est anima. quā corpus Quia ergo totus hō in xpo: qd est christus? Verbū inquā et homo. Quid ē verbū et homo? Verbū: aīa/cāro. Tenete hoc: quia nō defuerunt heretici et ī ista sententia: pulsi quidē iam olim a veritate catholica: sed tamē vt fures et latrōes nō intrantes per hostiū: insidiari ouili nō desinunt. Apollinariste heretici dicti sunt: quia ausi sunt dogmatisare quod christ⁹ non sit nisi verbū et caro: et animā humanam non eum assumpsisse contendūt. Nā et aliqui eox fuisse in xpo animaz negare nō potuerūt. Videte absurditatē et insa

s

D

Ps. xvij.

Ps. iij.

E

Joh. ij.

niã non ferendã. Animã irrationalẽ cũ habere voluerunt: racionalẽ negauerũt. Dederũt illi aĩam pecoris: sbtraxerũt aĩam hominis. Sed illi abstulerũt xp̃o rationẽ: nõ tenẽdo rationẽ. Absit hoc a nobis in fide catholica nutritis atq; fundatis. Ex hac ḡ occasione admõuerĩ caritatẽ vestrã: vt q̃modo supioribus lectiõibus satis vos instruximus: aduersus sabellianos et arrianos. Sabellianos qui dicũt ipse est pater qui filius. arriãos qui dicũt aliud est pat̃ alius est filiꝰ: quasi non sint eiusdẽ substãcie pater er filius. Instruximꝰ etiã quantum meministis et quantũ meminisse debetis contra hereticos fotinianos: qui solum hominẽ xp̃m esse dixerũt. Cõtra manicheos qui solũ sine homine deũ: ex hac occasione de anima instruamus vos: et cõtra appollinaristas: qui dicunt dñm nostrũ iesum xp̃m non habuisse animã hũanã. id est animã rõnalez: animã intelligentẽ: animam inq̃ in qua distamus a pecore quod homines sumꝰ. Quomõ ergo hic dixit dominus: potestatẽ habeo ponendi animam meam? Quis ponit animã: et iteruz sumit eam? Christꝰ ex eo quod verbũ est: ponit animã: et sumit eam iterũ. An ex eo quod anima hũana est ipsa se ponit: et iterũ ip̃a se sumit. An ex eo qd̃ caro est/caro animã ponit: et iterũ sumit? ¶Tria ꝓposui: omnia pertractemus: et hoc eligamꝰ qd̃ conueniat regule veritatis. Si em̃ dixerimus quia verbũ dei posuit animã suam/et iterum sumpsit eam: metuendũ est ne subintret praua cogitatio: et dicatur nobis. Ergo aliquãdo anima illa separata est a verbo: et aliquãdo v̄bum illud exquo suscepit animã illã fuit sine anima. Uideo eniz fuisse sine anima hũana verbũ: sed cum in principio erat verbũ: et verbũ erat apud deum: et deus erat verbũ. Exquo enĩ verbum caro factũ est vt habitaret in nobis: ⁊ susceptus est a verbo homo: idest. totus homo anĩa et caro: quid fecit passio: quid fecit mors: nisi corpus ab annima separauit? Animã vero a verbo nõ separauit. Si enĩ mortuꝰ est dñs immo quia mortuus ẽ dominꝰ: mortuꝰ ẽ enĩ pro nobis in cruce: sine dubio caro ipsius expirauit animã. Ad tempus enĩ exiguũ anima deseruit carnẽ: sed redeunte anima resurrecturã. A v̄bo autẽ animã separatã esse non dico. Latronis anime dixit: hodie mecũ eris in paradiso. Fidelẽ latronis animã nõ deserebat: et deserebat suã? Absit. Sed illius vt dñs custodiuit: suam vero inseparabilit̃ habuit. Si autẽ dixerimꝰ quia ipsa se anima posuit: et iterũ ipsa se sumpsit: absurdissimus sensus est. Non enĩ que a v̄bo non erat separata: a seipso poterat separari. Dicamꝰ ergo et quod verũ est: ⁊ quod facile intelligi potest. Ecce homo quilibet non constans ex verbo et anima et carne: sz ex aĩa et carne. De isto homĩe ĩrerrogemꝰ. Quomodo ponat animã suam quicũq̃ homo? an forte nullus homo ponit animã suam? Potes mihi dicere: nullꝰ homo habet potestatẽ ponere animã suaz et iterũ sumere eam? Ponere autẽ animã suaz nisi posset homo: non diceret iohãnes apostolꝰ. Sic christus animã suã pro nobis posuit: sic et nos debemus animas pro fratribus ponere: Ergo et nobis licet/si et nos ĩpleamur virtute ipsius: qr sine illo nihil facẽ possumꝰ: possumꝰ ponẽ ꝓ frĩbꝰ aĩas nr̃as. Quãdo martyr quilibet sanctꝰ posuit pro fratribus animã suã: quis posuit et quã posuit? Hoc si ĩtellexerimus: ibi videbimꝰ quẽ admodũ a xp̃o dictũ sit: potestatẽ habeo ponendi animã meam. O homo: paratus es pro xp̃o mori? Paratus inq̃t. Dicã hoc alijs v̄bis. Paratus es pro xp̃o animã tuam põere? Et ad ista verba sic mihi respõdet Paratꝰ suz. quomõ mihi rñderat: cũ dicerẽ: paratus es mori. Hoc ergo est ponere animã: quod est mori. Sed pro quo? Ubi est certamẽ? Omẽs em̃ homĩes quãdo moriũtur ponunt animã: sed non omnes pro xp̃o ponũt. Et nemo habet potestatẽ summẽ qd̃ posuerit: xp̃s aũt ⁊ ꝓ nobis posuit: ⁊ qñ voluit posuit: ⁊ qñ voluit sumpsit. Põere ergo animã/mori est. Sic et apostolus petrus domĩo dixit: animaz meã pro te ponã. idest. pro te moriar. Carni hoc tribue. Caro ponit animã suam: et caro iterũ sumit eam: non tamẽ sua potestate caro: sed potestate inhabitãtis carnẽ Caro ergo ponit aĩam suã expirãdo. Uide ipsuz dominũ in cruce. Scio dixit. illi qui aderant: tinxerunt spongiã in aceto alligauerũt harũdini: et apposuerũt ori eiꝰ. Quod cum accepisset ait. Perfectum est. Quid est perfectum est? Impleta sũt omnia que ante mortẽ futura de me fuerant

Joh. j.

j. Joh. iij.

Joh: xiij.

iij. se. di. x. ca. sicut.

Joh. xix.

ꝓphetata: quia et poteſtatē habebat quā do vellet ponēdi animā ſuā. Poſtea quā dixit perfectū eſt: quid ait euāgeliſta? Et inclinato capite tradidit ſpirituꝫ. Hoc eſt ponere animā. ¶ Modo hic attendat caritas veſtra. Inclinato capite tradidit ſpiritum. Quis tradidit? Quem tradidit? Spiritū tradidit: caro illū tradidit Quid ē caro illum tradidit? Caro illū emiſit: caro illum expirauit. Ideo dicitur enim expirare: extra ſpiritum fieri: quomō eſt exulare extra ſolū fieri: exorbitare/extra orbitam fieri: ſic expirare extra ſpiritū fieri: qa ſpiritus anima eſt. Cum ergo exit ania a carne: et remanet caro ſine anima: tūc homo ponere animā dicitur. Quando xps aniaꝫ poſuit? Quando x̄bum voluit. Principatus eñ in x̄bo erat: ibi poteſtas erat quā do poneret caro animā: ꝛ quādo ſumeret. Si ergo caro animā poſuit: quomō chriſtꝰ animā poſuit? Non enī caro chriſtus? Ita plane et caro chriſtus: et ania chriſtus: et verū chriſtus: nec tamē tria hec tres chriſti: ſed vnus chriſtus. Hominē interroga: et de teipſo fac gradum ad ea q̄ ſupra te ſunt: et ſi nondū intelligenda ſaltez credēda. Quomō eſt enī vnꝰ hō aīma ꝛ corpus: ſic vnus chriſtus verbū et hō. videte quid dixerī: et intelligite. Anima et corpꝰ due res ſunt: ſed vnus homo. Verbū et homo due res ſunt: ſed vnus chriſtus. Ergo ō homine quere. Vbi eſt paulꝰ apoſtolꝰ? Modo ſi quis reſpōdeat/in requie cū chriſto: verum dicit. Ita ſi quis reſpōdeat/rome in ſepulcro: et ipſe verum dicit. Illud mihi de anima: hoc de eiuſ carne reſpondit. Nec tamē ideo duos dicimus apoſtolos paulos: vnū qui requieſcit in chriſto: alium qui poſitꝰ eſt in ſepulcro: quāuis apoſtolū paulum dicamus viuere in chriſto: eundēq; ap'm paulū dicamus mortuū iacere in ſepulchro. Morīē aliquis: dicimus bonus homo: fidelis homo: in pace eſt cuz domino: et continuo eamus ad exequias ipſius et ſepeliamꝰ illū: eum ſepulturꝰ es quem iā dixeras in pace eſſe cum deo: cuz aliud ſit anima que īmortaliter viget: aliud corpus quod corruptibiliter iacet. Szexq̄ conſortiū carnis et anime homīs nomē accipit: ita et ſingulū atq; ſeparatū: vtrumlibet eoꝝ nomē hōinis tenuit. Nemo ergo titubet quādo audit dominū dixiſſe: pono animam meam et iterū ſummo eā: potnit eam caro ſed ex poteſtate verbi. ſumit eam caro: ſed ex poteſtate x̄bi. Et ipſe dominus chriſtus dictus eſt ſola caro. Quomodo inquit probas? Audeo dicere. et ſola caro chriſti dictus eſt chriſtus. Credimus certe non in ſolū deum patrē: ſed ꝛ in ieſum chriſtū filiū eius vnicū dominū noſtrum. Modo totū dixi: in ieſum chriſtū filium eius vnicū dominū noſtrū. Totū ibi intellige: et verbū et animā et carnē. Sed vtiq; confiteris etiā illud quod habet eadem fides: in eum chriſtum te credere qui crucifixus eſt et ſepultus Ergo etiā ſepultum chriſtū eſſe nō nagas: et tamē ſola caro ſepulta ē. Si enī erat ibi anima: nō erat mortuus. Si autē vera mors erat et eiꝰ vera ſit reſurrectio: ſine ania fuerat in ſepulcro: et tamē ſepultꝰ eſt chriſtus. Ergo chriſtus erat etiā ſine anima caro: quia non ē ſepulta niſi caro: Diſce hoc etiā in apoſtolicis verbis. Hoc ſentite īquit in vobis: qō et in chriſto ieſu Qui cū in forma dei eſſet non rapinā arbitratus eſt eſſe ſe equalem deo. Quis niſi chriſtus ieſus: quantū attinet ad id quod eſt verbū: deus apud deū Vide autē quod ſequit. Sed ſemetipſuꝫ exinaniuit formā ſerui accipiēs: in ſimilitudinē hominum factus et habitu inuentus vt homo. Et hoc quis: niſi idē ipe chriſtus ieſus? Sed hic iā omnia ſunt: et x̄bū in forma dei q̄ accepit formā ſerui: et ania et caro in forma ſerui: q̄ accepta eſt a forma dei: humiliauit ſemetipſum factus obediens vſq; ad mortem. Jam in morte ſola caro eſt a iudeis occiſa. Si enim diſcipulis dixit: nolite timere eoſ qui occidūt corpus: animā aūt nō poſſunt occidere nūq̄d in ipſo potuerunt pluſq̄ corpuoſ ccidere? Et tamē carne occiſa: chriſtus occiſus eſt Ita cum caro animam poſuit: chriſtꝰ animam poſuit: et cum caro vt reſurgeret animam ſumpſit: chriſtus animā ſumpſit. Nec tamē poteſtate carnis hoc factum eſt: ſed eius qui et animā et carnem vbi hec adimplerentur aſſumpſit. Hoc inquit mandatum accepi a patre meo. Verbum nō a verbo accepit mandatū: ſed in verbo

Phi. ij.

Math. x.

vnigenito patris est omne mandatū. Cum autē dicit filius a patre accipe quod substantialit habet: quomō dictū est. Sic habet pater vitā in semetipso: sic dedit filio
Joh. v. habere vitā in semetipso: cum filius ipse sit vita: Non potestas minuit: sed generatio eius ostendit: quoniā pater non quasi ei filio qui ipfectus est nat⁹ aliqd addidit: sed ei quē perfectū genuit: omnia gignendo dedit. Ita illi dedit suam equalitatē: quē non genuit inequalē. Sed hec loquēte domīo quoniā lux lucebat i tenebris: et
Joh. j. tenebre eam nō comprehendebāt: Dissensio iterum facta est inter iudeos ꝓpter sermones hos. Dicebant autem multi ex ipsis Demoniū habet ⁊ insanit Quid eū auditis? Iste furūt dēsissime tenebre Alij dicebāt: hec verba non sunt demoniū habentis. Nunqd demoniū potest cecorum oculos aperire? Jam istorū oculi ceperant aperiri.

Explicit tractatus q̄dragesimus septimus. Incipit tractatus q̄dragesimusoctauus. Ab eo quod ait. Facta sunt encenia i iherosolimis Usq; ad id qđ ait. omnia autē que cumq; dixit iohānes de hoc vera erant et multi crediderunt in eum.

A Vod iam cō mendaui dilectiōi vestre: stabiliter meminisse ōbetis sanctum iohānem euangelistaz nolle nos semper lacte nutriri: sed solido cibo vesci. Quisqs autē ad sumendū solidum cibū verbi dei adhuc minus idoneus est: lacte fidei nutriat: et quod intelligere non potest: credere non cunctetur. Fides enim meritū est: intellectus premiū. In ipso labore intētionis desudat acies mentis nostre: vt ponat sordiculas nebule mentis humāe: et serenet ad verbū dei. Nō ergo recusetur labor. si adest amor. Nostis enim quoniā qui amat non laborat. Omīs enim labor non amantibus grauis est. Si tantos labores cum auaris portat cupiditas: nobiscū non portet caritas? Euangelium intendite. Facta sunt encenia in iherosolimis. Encenia festiuitas erat dedicationis templi. Grece enim cenon dicitur nouū. Quādocūq; nouū aliqd fuerit dedicatū. encenia vocant Jā et vsus habet verbū. Si quis noua tunica induat. enceniare dicitur. Illū enim diem quo templū dedicatū est: iudei solēnit celebrabāt. Ipse dies festus agebat: cū ea que lecta sunt locut⁹ est domin⁹. Hyems erat: et ambulabat iesus in tēplo i porticu salomonis. Circūdederunt ergo eū iudei: et dixerunt ei. Quousq; animam nostram tollis? Si tu es xp̄s dic nobis palam. Non veritatē desiderabant: sed calumniā preparabāt. Hiems erat: et frigidi erant. Ad illū enim diuinum ignem accedere pigri erant. Si accedere est credere. Qui credit/accedit: qui negat/recedit. Nō mouetur anima pedibus sed affectibus. Frigerant diligendi caritate: et ardebant nocēdi cupiditate. Lōge aberant: et ibi erant. Nō accedebāt credendo: et premebāt persequēdo. Querebant audire a dño: ego suz xp̄s: et fortasse de christo secundū hominē sapiebāt. Prediceuerūt enim ꝓphete christū: sed diuinitatem christi et in ꝓphetis et in ipso euangelio: nec heretici intelligūt: quātominus iudei quādiu velamē est sup cor eor? Denicq; quodā loco sciens domin⁹ iesus eos de christo secundū hominē sape: non secūdum deū. secundū id quod homo erat: nō secundū id quod deus etiā assumpto homine permānebat: ait illis. Quid vobis videtur de christo? Cui⁹ fili⁹ sit? Respōderunt secundū opinationem suam. Dauid. Sic enim legerūt: et hoc solū tenebāt: quia diuinitatem eius legebāt: sed non intelligebāt. Domin⁹ aūt vt eos suspenderz ad querendā eius diuinitatē cui⁹ cōtempnebant infirmitatē: respondit eis: Quomodo ergo dauid in spiritu dicit eum dominum dicens: dixit dñs domino meo sede a dextris meis: donec ponaz inimicos tuos sub pedibus tuis? Si ergo dauid in spiritu dicit eum dñm: quomō filius ei⁹ ē? Nō negauit sed interrogauit: ne quis hoc cū

audierit putet: quod dominus ieſus negauerit ſe filium eſſe dauid. Filiū dauid dominus ieſus ſi ſe negaret :cecos ſic eum ĩuocantes non illūinaret. Trānſiebat enĩ aliquādo:et duo ceci ſedentes iuxta viaz clamauerūt. Miſerere nr̄i fili dauid:Qua voce audita:miſeratus eſt: ſtetit et ſanauit. Rom. j. Lumē dedit:quia nomē agnouit. Dicit et apoſtolus paulus :Qui factus eſt ei ex ſemine dauid ſecundū carnem. Et ad thimotheū. Memor eſto ieſū chriſtū reſurrexiſſe a mortuis ex ſemine dauid ſecūdum euangeliū meum. Quia de ſemīe dauid originē maria virgo ducebat:inde dominus de ſemine dauid erat. Thi. ij. B Hoc p magno iudei a chriſto querebāt: vt ſi diceret ego ſum chriſtus: ſecundū quod illi ſoluz ſapiebant de ſemine dauid :calumniarentur quod ſibi arrogaret regiā poteſtatez: Plus eſt quod eis reſpondit. Illi de filio dauid volebāt calūniari: ille filiuz dei ſe eſſe reſpōdit. Et q̄mō? Audite. **Reſpōdit eis ieſus. Loquor vobis:et nō creditis Opera que ego facio ĩ nomine patris mei: hec teſtimonium perhibent de me. Sed vos nō creditis:quia non eſtis ex ouibꝰ meis.** Jā ſupra didiciſtis que ſint oues :eſtote oues. Oues credendo ſūt:oues paſtorē ſequendo ſunt: oues redemptorem non contempnēdo ſunt: oues per hoſtiū intrādo ſunt: oues exeūdo et paſcua inueniendo ſunt:oues eterna perfruēdo ſunt Quomodo ergo iſtis dixit/non eſtis ex ouibus meis? Quia videbat eos ad ſempiternum interitū predeſtinatos. non ad vitā eternaz ſui ſanguinis p̄cio cōparatos **Oues mee vocem meam audiunt: et cognoſco eas et ſequuntur me: et ego vitam eternam do eis.** Ecce ſunt paſcua. Si recolitis:ſupius dixerat:et ingredietur et egredietur. et paſcua inueniet. Jngreſſi ſumus credendo:egredimur moriendo. Sed quomō per hoſtiū fidei ĩgreſſi ſumꝰ: Sic fideles de corpe exeamꝰ. Sic eñ per iſtud hoſtiū egredimur: vt paſcua inuenire poſſimꝰ. Bona paſcua vita eterna dicitur. Jbi nulla herba areſcit:totum viret:totum viget. Solet quedā herba dici ſemp viua. Eſt herba que ſemper dicitur viuere: ibi ſolū viuere inuenitur. Ui tam eternam inquit dabo eis: ouibꝰ meis Vos calūnias ꝓpterea queritis: quia de vita preſenti cogitatis. **Et nō peribūt in eternum:** ſubaudis:tanq̄ eis dixerit Vos peribitis ineternū:quia non eſtis ex ouibus meis. **Non rapiet eas q̄ſquā de manu mea.** Intentius accipite: **Pater meus quod dedit mihi:maius eſt omnibus.** Quid poteſt lupus? Quid poteſt fur et latro? Nō perdunt:niſi ad interitū predeſtinatos. De illis aūt ouibus de quibꝰ dicit apls. Nouit dominus q̄ ſunt eius. et quos preſciuit ipſos t predeſtiauit:quos autē predeſtinauit:ipſos et vocauit. quos autē vocauit:illos et iuſtificauit: quos aūt iuſtificauit: ipſos et gloꝛificauit. De ouibus iſtis nec lupus rapit:nec fur tollit:nec latro interficit. Securus eſt de numeto earū qui pro eis nouit quod dedit: t hoc eſt quod ait non rapiet eas quiſq̄ de manu mea. Et itē ad partē: Pater meus qꝰ dedit mihi: maius eſt omnibus. Quid dedit filio pater maius omnibus: niſi vt ipſe ille eſſet vnigenitus filiꝰ? Quid eſt ergo quod dedit? Jā erat cui daret. an gignēdo dedit? Nam ñ erat cui daret vt filius eſſet:aliquādo erat: et filiꝰ nō erat. Abſit vt aliquādo dominus chriſtus fuerit. et filius nō fuerit. De nobis hoc dici poteſt. Aliquādo filij boīm eramus: filij dei non eramus. Nos enī filios dei gratia fecit:illū natura quia nō natꝰ eſt Et nō eſt vt dicas:non erat anteq̄ natꝰ erat. Nū quā enī non natus erat: qui patri coeternuſ erat Qui ſapit capiat:qui nō capit credat:nutriatur et capiet. Uerbū dei ſemp cum patre: et ſemp varbū :et quia verbuz ideo filius. Semper ergo filius:et ſemper equalis: Non eñ creſcēdo: ſed naſcendo equalis eſt. Qui ſemper natꝰ eſt de patre filius de deo deꝰ:de eterno coeternꝰ. Pater autē nō de filio deꝰ: filiꝰ de patre deꝰ Jdeo pater filio gignendo dedit vt deus eſſet: Gignendo dedit vt ſibi coeternꝰ cēt Gignēdo dedit vt eq̄lis eſſet: Hoc eſt qꝰ maius eſt omnibus quomō vita filius. et habens vitā filiꝰ: quod habet hoc eſt. Tu aliud es.aliud habes. Uerbi gratia. Habes ſapientiā Nunq̄d tu es ipſa ſapiētia?

C Pater meus quod dedit mihi:maius eſt omnibus. ij. Thi:ij. Ro. viij.

Deniq; quia non es tuipse quod habes: si amiseris quod habes: reddis vt ñ habeas Et aliquãdo resumis. aliqñ amittis: quomodo oculus noster non ĩ seipso habet ĩse parabiliter lucẽ: aperitur et capit: claudit̃ et amittit. Non sic est deus dei filius: non sic est verbũ patris: non sic est verbuz q̃d non sonando transit: sed nascendo manet Sic habet sapientiã: vt ipse sit sapiẽtia. faciatq; sapientes. Sic habet vitam: vt sit ipse vita: faciatq; viuentes. Hoc est qđ maius est omnib⁹. Attendit iohãues ip̃e euãgelista celũ et terram volens dicere de filio dei. Attendit et transcẽdit. Cogitauit supra celũ/milia exercitus angeloꝝ: cogitauit et transcẽdit vniuersa. Sicut aquila nubes: sic sua mente creaturã: transcendit magna omĩa: peruenit ad illud quod maius est omnibus: et dixit In principio erat verbum. Sed quia ille cuius est verbum non est de verbo: verbũ autẽ de illo cuius est verbum: ido ait. Quod dedit mihi pr̃ mai⁹ est oĩb⁹. i. vt sim verbũ eius/vt sim vnigenit⁹ fili⁹ eius: vt sim splendor lucis eius: maius est omnibus: Ideo nemo rapit inquit oues meas đ manu mea: **Nemo potest rapere de manu patris mei:** De manu mea: et de mãu patris mei Quid est hoc: nemo rapit de manu mea: ⁊ nemo rapit de manu patris mei? Utrum vna manus est patris et filij: an forte ipse filius manus est patris sui? Si manum intelligamus potestatem/vna est patris ⁊ filij potestas: q̃a vna est diuinitas. Si autẽ manuz intelligamus sicut dictum est ꝑ ꝓphetam: Et brachiuz domini cui reuelatũ est: manus patris ipse est filius. Quod nõ ita dictum est tanq̃ deus habeat humanã formam et quasi corporis membra: sed qđ per ipsum facta sunt omnia. Nam solẽt et homines dicere manus suas esse alios homines: per quos faciunt quod volũt: Aliquando et ipsum opus hominis/man⁹ hominis dicit̃/quod fit per manũ: sicut dicitur quisq; agnoscere manũ suam: cum id quod scripsit agnoscit. Cum ergo multis modis etiam hominis dicatur manus qui ꝓprie manum habet in sui corporis membris: quantomagis non vno modo intelligendum est cuz legitur manus dei cui forma corporis nulla est? Ac per hoc melius hoc loco manum patris et filij intelligim⁹ potestatem patris et filij: Ne forte cuz hic manum patris ipsum filium dictum acceperimus: incipiat carnalis cogitatio etiaz ipsius filij querere filiũ: quẽ similiter credat christi manũ. Ergo nemo rapit de manu patris mei: hoc est nemo rapit mihi. Sz ne forte adhuc titubes: audi quid sequit̃: **Ego et pater vnum sumus.** Huc vsq; iudei tolerare potuerunt. Audierunt ego et pater vnum sumus: et non pertulerunt: ⁊ more suo duri ad lapides currerũt Tulerunt lapides: vt lapidarẽt eũ. Dominus quia non paciebat̃ quod nolebat pati: ⁊ non est passus nisi quod volebat pati: adhuc eos lapidare cupientes alloquit̃. **Sustulerũt lapides iudei: vt lapidarent illum. Respondit eis iesus et dixit. Multa bona opera ostendi vobis ex patre meo: propter qđ eorum opus me lapidatis? Et illi responderunt. De bono opere nõ lapidamus te: sed de blasphemia: et quia tu homo cum sis facis teipsum deum.** Ad illud hoc responderunt quod dixerat Ego et pater vnũ sum⁹. Ecce iudei intellexerũt: quod non intelligũt arriani. Ideo enim irati sunt quoniã senserunt non posse dici ego et pater vnũ sumus: nisi vbi equalitas est patris et filij. Dominus autem videte quid respõderit tardis. Uidit eos non ferre splendorẽ veritatis: et eos temperauit in verbis. **Nonne scriptum est in lege vestra:** idest: vobis data: q̃a ego dixi dij estis? De⁹ dicit per prophetam in psalmo hominib⁹: ego dixi dij estis. Et legẽ appellauit dominus generaliter omnes illas scripturas quãuis alibi specialiter dicat legẽ/a ꝓphetis eam distinguẽs: sicuti est lex ⁊ ꝓphete vsq; ad iohannem. Et in his duobus preceptis tota lex pendet et prophete. Aliquando autez in tria distribuit easdẽ scripturas: Ubi ait. Oportebat impleri omnia que scripta sunt in lege et prophetis ⁊ psalmis de me: Nunc vero psalmos etiaz legis noĩne nuncupauit. Ubi scriptuz est ego dixi dij estis. **Si illos dixit deos ad quos sermo dei factus est et nõ potest solui scriptura: quem pater**

Joh. j. D

Esaie. liij

Textus bet resp rũt ei iu

Ps. lx

E

Joh. xv

Math.

Luce. x

sanctificauit et misit ī mundū: vos dicitis quia blasphemas: quia dixi filius dei sum? Si sermo dei factus est ad homines vt dicerentur dij: ipsuz verbum dei quod est apud deū / quomō non est deus? Si per sermonē dei fiunt homines dij: si participando fiunt dij: vnde participant / non est deus? Si calefacti q̄dāmodo igne salutari dij efficiuntur: vnde calefiunt nō est deus? Si lumnia illumiata dij sunt: lumē quod illuiat / non est deus? Accedis ad lumē et illūinaris: et inter filios dei numeraris. Si recedis a lumie obscuraris: et in tenebris computaris. Illud tñ lumē nec accedit adse / q̄ nō recedit a se. Si ergo vos deos facit sermo dei: quomō non est deus verbum dei? Pater ergo sanctificauit filium suum: et misit in mundum Forte aliquis dicat. Si pater eum sanctificauit: ergo aliquando non erat sanctus? Sic sanctificauit: quomō genuit: Vt enim sanctus esset gignendo ei dedit: quia sanctum eum genuit. Nam si quod sanctificatur: ante non erat sanctum: quomō dicum⁹ deo patri / sanctificetur nomē tuum? **Si non facio opera patris mei: nolite mihi credere. Si autem facio: et si mihi non vultis credere operibus credite: vt cognoscatis et credatis: quia in me est pater et ego in illo.** Non sic dicit filius / in me est pater et ego in illo: quomō possunt homies dicere. Si enim bene cogitem⁹ in deo sumus: et si bene viuamus deus in nobis est: fideles participantes eius gratiā / illuminati ab ipso in illo sumus et ipse in nobis. Sed non sic vnigenitus filius. Ille in patre: et pater in illo: tanquā equalis in eo cui est equalis. Denicq̄ nos aliquādo possumus dicere. in deo sumus et deus in nobis: ego et deus vnum sumus. Nunquid possum⁹ dicere? In deo es: quia deus cōtinet te Deus est in te: quia templū dei factus es. Sed nunquid quia in deo es ⁊ deus est in te: potes dicere / qui me videt deum videt: quomodo vnigenitus dixit: qui me videt videt et patrem. Et ego et pater vnū sum⁹? Agnosce proprīū deum: et munus serui. Proprium domini est equalitas patris. Num⁹ serui / est participatio saluatoris. **Quere**

bant ergo eum apprehendere. Vtinam apprehēderent: sed credendo et intelligendo: non seuiendo et occidēdo. Nam modo fratres mei quādo talia loquor infirmus fortia: paruus magna / fragilis solida: et vos tanquā ex eadē massa vnō sū et egoipse qui vobis loquor: simul omēs apphendere volum⁹ christū. Quid est apprehēdere? Intellexisti / apprehēdisti: sed nō sic iudei. Tu apphēdisti vt habeas: illi apphendere volebant vt non haberēt. Et quia sic volebāt apphēdere: quid eis fecit? **Erijt de manibus eoruz.** Nō eum apphenderūt: quia manus fidei non habuerunt. Verbū caro factū est: sed nō erat verbo magnū / eiscere carnem suaz de manib⁹ carnis. Mente vbū apphendere: hoc ē christū recte apphēdē. **Et abijt iterum transiordanē: in eum locū vbi erat iohannes baptisans primuz: et mansit ibi Et multi venerunt ad eum: et dicebant: quia iohannes q̄dem signum fecit nullum.** Meministis vobis dictum de iohāne: quia lucerna erat: et diei testimoniū perhibebat. Quid ergo isti apud se dixerūt: Johānes signū fecit nullū? Nullum inquint miraculū ostēdit iohānes. Non demonia fugauit: Non expulit febrē: nō cecos illūinauit: nō mortuos suscitauit: non tot milia hominuz de quicq̄ vt septē paīb⁹ pauit: nō supra mare ābulauit. Nō ventis ⁊ fluctib⁹ impauit: nihil horum fecit iohānes. Et totū quicq̄d dicebat: huic testimoniuz phibebat. Per lucernā veniamus ad diē. Johannes nullum signum fecit. **Omnia autem que cumq̄ dixit iohannes de hoc: vera erant.** Ecce quid apphenderum. Non q̄ mō iudei volebāt apprehendere discedentem: apphenderūt isti permanentē. Deniq̄ quid sequitur? **Et multi crediderūt in eum:**

Explicit tractatus q̄dragesimus octauus. Incipit tractatus q̄dragesimusnonus. **Ab eo quod ait: Erat autem quidam languens lazarus. Usq̄ ad id quod ait: Abijt ī regionē iurta desertum in ciuitatē que dicitur effrem: et ibi morabatur cum discipulis suis.**

A Nter omnia miracula que fecit dominꝰ noſter ieſus chriſtꝰ: lazari reſurrectio p̄cipue p̄dicaꝝ. Sz ſi attendamus quis fecerit: delectari debemus potius quam mirari: Ille ſuſcitauit hominez: qui fecit hominē Ipe eſt eñ vnicus patris: p quem ſiē nostis facta ſunt omīa Si ergo per illū facta ſunt omīa: quid mirū eſt ſi reſurrexit vnꝰ per illuz: cum tot quotidie naſcantur per illum? Plus eſt homīes creare quam reſuſcitare. Dignatus eſt tamē et creare et reſuſcitare. Creare omēs: reſuſcitare q̄ſdam Joh. xxj. Nam cum multa feciſſet dominꝰ ieſus: nō omnia ſcripta ſunt: ſicut idemipſe ſanctus euangeliſta teſtaꝝ: multa dominū chriſtuz et dixiſſe et feciſſe q̄ ſcripta nō ſunt. Electa ſunt autē que ſcriberent: q̄ ſaluti credētium ſufficere videbant. Audiſtis enī: q̄a dominus ieſus mortuū ſuſcitauit. Sufficit tibi vt ſcias: quia ſi vellet omnes mortuos ſuſcitaret. Et hoc quidem ſibi ad finez ſeculi reſeruauit. Nam quē audiſtis magno miraculo quadriduanū mortuū ſuſcitaſſe de ſepulcro: vēiet hora ſicut ipſe ait Joh. v. quando omnes qui ſunt in monumentis: audient vocē eius et procedent. Reſuſcitauit putentē: ſed tamen in cadauere putente/adhuc erat forma membroꝝ Ille in nouiſſimo die ad vnam vocē: cineres ē reuocaturus ī carnē: Sz oportebat vt mō aliqua faceret quibus datis velut ſue virtutis indicijs: credam⁹ in eum: z ad illā reſurrectionem preparemur: que erit ad vitam non ad iudiciū. Ita quipe ait: Vēiet hora: quando omnes qui in monumētis ſunt audient vocem eius: et procedent qui bona fecerunt ad reſurrectiōez vite: qui mala egerunt ad reſurrectōez iudicij B Tres tamen a domino reſuſcitatos mortuos: in euangelio legim⁹. Et forte nō fruſtra. Domini quipe facta: nō ſunt tantūmodo facta ſed ſigna. Si ergo ſunt ſigna: preter id quod mira ſūt aliquid profecto ſignificāt Quorum factorum ſignificatiōem inuenire aliquātō eſt operoſius: quaz ea legere vel audire. Admirantes audiebam⁹: tanquā magni miraculi ſpectaculo ante nſos oculos conſtituto: cū euangeliū legeretur quēadmodū reuixerit lazarus: Si attēdamus mirabiliora opera chriſti: oīs q̄ credit reſurgit. Si attendam⁹ omnes et ītelligamus deteſtabiliores mortes: omnis q̄ peccat moritur: Sed mortē carnis oīs homo timet: mortē anime pauci. Pro morte carnis que ſine dubio quādoq; ventura ē curāt oēs ne veniat. inō ē qō laborāt. Laborat ne moriaꝝ hō moriturus: et nō laborat ne peccet hō in eternū victurus: z cuz laborat ne moriaꝝ: ſine cauſa laborat. Id enim agit vt multū moꝛs differatur: non vt euadatur. Si autē peccare nolit: nō laborabit et viuet in eternū. O ſi poſſemus excitare homīes mortuos: et cum ipſis pariter excitari: vt tales eſſem⁹ amatores vite permanētis: quales ſunt homīes amatores vite fugiētis. Quid non facit homo ſub mortis periculo conſtitut⁹? Gladio ī pendente ceruicib⁹: pdiderunt homines quicq̄d ſibi vñ viuerent reſeruabāt. Quis non continuo prodidit ne percuteret? Et poſt ꝓditionē fortaſſe pcuſſus eſt. Quis non vt viueret continuo pdere voluit vnde viueret: eligēs vitā mendicantē quā celerem mortē? Cui dictū eſt /nauiga ne moriaris: et diſtulit? Cui dictū eſt: labora ne moriaris: et piger fuit? Ecce deus iubet vt in eternū viuamus: et obedire negligimus. Non tibi deus dicit: pde quicq̄d habes vt viuas exiguo tempe in labore ſolicitus: ſed da paupi vnde habes vt viuas ſemper ſine labore ſecurus. Accuſant nos amatores vite tēporalis: quā nec cuz volunt nec quādiu volunt habent. z nos īuicem non accuſamus. tam pigri / tam tepidi/ ad capeſſendā vitā eternā. Quā ſi voluerim⁹ hēbim⁹. cū habuerim⁹ ñ amittē⁹.

C Hanc autē mortem quā timemus: etiā ſi noluerimus habebimus. Si ergo dominus magna ſua gratia z magna ſua miſericordia animas ſuſcitat ne moriaꝝ ineternum: bene intelligim⁹ tres illos mortuos quos in corporib⁹ ſuſcitauit. aliquid ſignificare: et figurare de reſurrectiōibus animarum: que fiunt per fidem: Reſuſcitauit filiā archiſinagogi adhuc in domo iacentem. Reſuſcitauit iuuenē filiū vidue. extra portam ciuitatis elatum. Reſuſcitauit

Concor. de pe. di. ſicut trib.

Math. ix. Luce. vij

lazaruz sepultũ quadriduanũ. Intueatur quisq; animã suaz: si peccat/moritur. Peccatum: mors est anime Sed aliquãdo ĩ cogitatiõe pectatur. Delectauit quod malũ est: consensisti/peccasti: consensio illa occidit te. Sed intus est mors: quia cogitatũ malum nondũ processit ad factuz: Talem animã resuscitare se significans domin⁹: resuscitauit illam puellã que nondũ erat foras elata: sz qr ĩ domo mortua iacebat: q̃ si peccatũ latebat. Si autẽ non solũ male delectationi consesisti sed etiã ipsum malum fecisti: quasi mortuũ tuũ extra portã tulisti. Jam foris es: et mortuus elatus es Tamẽ et ipsum dñs resuscitauit. et reddidit vidue matri sue: Si peccasti/peniteat te/et resuscitet te domin⁹: et reddat te ecclesie matri tue. Tertius mortuus/lazarus est. Genus mortis immane. mala ꝯsnetudo appellat̃ Aliud ẽ em̃ peccare: aliud peccandi consuetudinẽ facere. Qui peccat et continuo corrigit̃ cito reuiuiscit. quia nõdum est implcatus/cõsuetudĩe non est sepultus. Qui autẽ peccare cõsueuit: sepultus est. Et bene de illo dicit̃/fetet Incipit enĩ habere pessimã famã. tanquã odorẽ te terrimũ. Tales sunt omnes asueti sceleribus: perditis morib⁹. Dicis ei: noli facere. Quando te audit: quẽ terra sic premit: et tabe corrũpitur: et mole cõsuetudinis pregrauatur: nec ad ipsuz tamẽ resuscitãdũ: minor fuit virtus christi. Nouimus/videmus quotidie/videmus homĩes pessima consuetudine permutata viuere melius: quam viuãt qui reprehendebãt: Detestabaris hominẽ. Ecce ipsa soror lazari si tamen ipsa est que pedes domini vnxit vnguento et tersit capillis suis q̃s lauerat lacrimis: melius suscitata est quã frater ei⁹. De magna male cõsuetudinis mole est liberta Erat eĩ famosa peccatrix: ⁊ d̃ illa dictum ẽ: Dimittunt̃ ei peccata multa: quoniã dilexit multũ. Uidemus multos/nouimus mltos: nemo d̃speret: nemo de se presumat: et desperare malũ est et de se presumere. Sic noli desperare: vt eligas de q̃ debeas presumẽ. Ergo dominus ⁊ lazarũ suscitauit. Audistis qualẽ: idest. quid significet lazari resurrectio: Legam⁹ itaq; iã et quoniã multa in hac lectione manifesta

Luce. vij.

sunt: expositionem in singulis non queramus: vt necessaria pertractemus. Erat aũt q̃dã lãguẽs lazar⁹ a bethania: de castello marie et marthe sororũ eius. In supiori lectione meministis quod dominus exiens de manibus eoruz qui lapidare illũ voluerant: discessit trãsiordanem: vbi iohãnes baptisabat. Ibi ergo domĩo constituto ĩfirmabat̃ in bethania lazarus: quod castelluz erat ꝓximum iherosolimis. Maria autem erat: que vnxit dominuũ vnguento: et extersit pedes eius capillis suis cui⁹ frater lazarus infirmabat̃ Miserunt ergo sorores eius ad eum dicẽtes Jam intelligimus quo miserunt: vbi erat iesus: quoniã absens erat transiordanẽ scilicet. Miserunt ad dñm munciantes quod egrotaret frater eaꝝ: vt si dignaretur veniret: et eum ab egritudine liberaret. Ille distulit sanare: vt possit resuscitare: Quid ergo nunciauerũt sorores eius: Domĩe: ecce quem amas infirmatur: Nõ dixerunt veni: Amanti em̃ tantumõ nunciãdum fuit: Non ause sunt dicere veni et sana: non ause sunt dicere ibi iube: et hic fiet Cur enĩ non et iste: si fides illius centurionis inde laudatur? Ait em̃: Non sum dignus vt intres sub tectũ meũ: sed tantũ dic verbo: er sanabit̃ puer meus: Nihil horuz iste: sed tantumõ: domine ecce quẽ amas ĩfirmatur. Sufficit em̃ vt noueris: non eniz amas et deseris. Dicit aliq̃s. Quomõ per lazarum peccator significabat̃: et a domĩo sic amabat̃? Audiat eũ dicentẽ. Nõ enim veni vocare iustos: sed peccatores Si em̃ peccatores deus nõ amaret: de celo ad terraz non descenderet. Audiens autem iesus: dixit eis: Infirmitas hec nõ est ad mortẽ: sed pro gloria dei: vt glorificetur filius dei. Talis glorificatio ipsius non ipsum auxit: sed nobis ꝓfuit. Hoc est ergo quod ait. non est ad mortem: quia et ipsa mors nõ erat ad mortez sed potius ad miraculũ. quo facto crederent hoĩes in xp̃m: et vitarẽt verã mortẽ. Sane videte: quẽadmodũ tanq̃ ex obliq̃ dñs deũ se dixit: ꝓpt̃ q̃sdã q̃ negant filiũ deũ esse. Nã sunt heretici qui hoc negãt

D Capitul. xi

Math. viij.

quod filius dei non sit deus: Ecce audiāt Infirmitas hec inquit non est ad mortem: sed pro gloria dei. Qua gloria? Cui⁹ dei? Audi quod sequit̄. vt glorificetur fili⁹ dei Infirmitas ergo hec non est ad mortem sed pro gloria dei: vt glorificetur fili⁹ dei per eam. Per quam? Per illā infirmitatem. Diligebat autē domin⁹ iesus martam ⁊ sororem eius mariā ⁊ lazarum. Ille languens: ille tristes: omnes dilecti: sed diligebat eos ⁊ languentiū saluator: immo etiā mortuorū suscitator: et tristiū cōsolator. Ut ergo audiuit q̄a infirmabatur: tunc quidem māsit in eodem loco duobus dieb⁹. Nūciauerunt ergo illi: mansit illic ille. Tamdiu tempus ductū est: quousq; quatriduum compleretur. Nō frustra: nisi quia forte: immo quia certe et ipse numerus dieruz intimat aliquod sacramentū: Deide post hec dicit discipulis suis. Eamus in iudeam iterum: vbi pene fuerat lapidatus. Qui propterea inde discessisse videbatur: ne lapidaret̄. Discessit em̄ vt hō: sed in redeūdo quasi oblitus infirmitatem: ostendit potestatē. Eam⁹ īquit in iudeam. Deniq; hoc dicto: videte quēadmodū discipuli territi fuerint. Dicūt ei discipuli: Rabbi. Nūc querebāt te iudei lapidare: et iterum vadis illuc? Respōdit iesus: Nōne duodecim sunt hore diei. ? Quid sibi vult ista responsio? Illi dixerunt. Modo te lapidare volebant iudei: et iterū illuc vadis vt te lapident. Et domin⁹. Nonne duodecī hore sunt diei? Si quis ābulauerit in die non offendit: q̄a lucem huius mundi videt. Si autez ambulauerit ī nocte offendit: qui lux non est in eo. De die quidē locut⁹ est: sed in nostra intelligētia quasi adhuc nox est. Inuocemus diē vt expellat noctem et cor lumine illustret. Quid enī dn̄s dicē voluit? Quātū mihi videtur quātū sublucet altitudo ꝓfunditasq; sentētie: redarguē voluit illoꝝ dubitatiōez: et infidelitatē. Voluer̄t enī ꝯsiliū dare dn̄o ne moreret̄: q̄ venerat mori ne ip̄i morerent̄ Sic etiā quodā alio loco: petrus sanctus diligens dominū: sed adhuc non plene intelligens cur venisset: timuit ne moreretur: et vite displicuit. idest. ipsi domino. Nā cū indicaret discipulis quod esset iherosolimis passurus a iudeis: respōdit petrus int̄ ceteros et ait: Absit a te dn̄e: ꝓpicius tibi esto: non fiet istud. Et cōtinuo dn̄s. Redi post me satanas: non enī sapis que dei sūt sed que hominū. Et pauloāte ꝯfitens dn̄z laudem meruerat. Audierat enī: Btūs es symō bariona: quta non tibi reuelauit caro et sanguis: sz parer me⁹ qui in celis est Cui dixerat beatus es: illi dicit redi retro me satanas: quia beatus a se nō erat. Sed vnde? Quia non tibi reuelauit caro et sanguis: sed pater meus qui in celis est. Ecce vnde beatus es non de tuo sz de meo. Nō quia pater ego: sed quia omnia que habz pater mea sunt: Si beatus est ille petr⁹ de ipsius domini: satanas de cuius? Ibi dicit Rationē quippe reddidit btītudinis cū diceret: ñ caro et sanguis tibi reuelauit h̄: sz pater meus qui in celis est: Hec est causa beatitudinis tue. Qd̄ v̄o dixit/redi post me satanas. audi etiā hui⁹ rei causam. Nō enim sapis que dei sunt: sed que sunt hominis. Nemo ergo se palpet. de suo satanas est: de dei beatus est. Quid est enī de suo: nisi de peccato suo? Tolle peccatum quod ē tuū: iusticia inq̄t de meo ē: Quid enī habes quod nō accepisti? Cum ḡ vellent dare ꝯsiliū hoīes deo: discipl̄i mgr̄o: serui dn̄o: egroti medico: corripuit eos et ait. Nōne duodecī hore sunt diei? Si quis ambulauerit in die non offendit. Me seq̄mini si non vultis offendere: Nolite mihi consiliū dare: quos a me cōsilium oportet accipe. Quo ergo pertinet. nōne duodecim hore sūt diei? Quia vt diē se esse ostēderet: duodecī discipl̄os elegit. Si ego sū inquit dies et vos hore: nunq̄d hore diei consiliū dant? Hore diē sequūtur: non dies horas: Si ergo illi hore: q̄d ibi iudas? Et ipse inter duodecim horas: qui si hora erat: lucebat. Sed dominus in hoc verbo non ipsum iudam: sed successorem ipsius preuidebat. Iuda enim cadente. successit mathias: et duodenarius numerus mansit. Non ergo frustra duodecim discipulos elegit domin⁹: nisi q̄a ip̄e spūalis ē

Math. xvj

i. Cor. iiij

dies. Sequātur ergo hore diē/ p̄dicent hore diem/ hore illustrent̄ a die. hore illuminent̄ a die: et p horaꝝ predicatōem credat mundus in diē. Hoc ergo ait de cōpendio. Me sequimini: si nō vultis offendere

f Et post hec dicit eis. Lazarus amicus noster dormit: sed vado vt a somno excitem eum. Verum dixit: sororibus mortuus erat: domino dormiebat Hominib⁹ mortuus erat: qui cum suscitare non poterāt. Nam dn̄s tanta eum facilitate excitabat de sepulcro: quāta tu nō excitas dormientē de lecto. Ergo secundum potentiā suā dixit dormientē: quia et alij mortui dicti sunt in scripturis sepe dormientes: sicut apostolus dicit. De dormientibus autē nolo vos ignorare fratres: vt nō contristemini sicut et ceteri qui spem non habent. Ideo et ipsos dormiētes appellauit: quia resurrecturos prenūciauit. Dormit ergo omnis mortuus: et bonus et malus Sed quomō interest in ipsis qui quotidie dormiunt ⁊ exurgunt: quid quisq̄ videat in somnis: alij sentiunt leta somnia: alij torquētia ita vt euigilans dormire timeat ne ad ipsa iterum redeat: sic vnusq̄sq̄ hominū cum causa sua dormit/ cum causa sua surgit: et interest quali custodia q̄sq̄ recipiatur/ ad iudicē postea producendus. Nam et receptiōes in custodia ꝓ meritis causarū adhibentur. Alios iubentur custodire lictores/ humano et miti officio atq̄ ciuili. Alij tradunt̄ optionib⁹: alij mittuntur in carcerē: ⁊ in ip̄o carcere non omnes sed pro meritis causarū/ in ima carceris contrudūtur. Sicut ergo diuerse custodie agentiū in officio: sic diuerse custodie mortuoꝝ et diuersa merita resurgentium. Receptus est paup: receptus est et diues: Sed ille in sinu abrae: ille vbi sitiret ⁊ guttam non inueniret. Habent ergo oēs anime: vt ex hac occasiōe instruā caritatez vestram: habent omnes anime cū de seculo exierint: diuersas receptiōes suas: habent gaudiū boni: et mali tormenta. Sed cū facta fuerit resurrectio ⁊ bonoꝝ gaudiū amplius erit: et maloꝝ tormēta grauiora: quādo cū corpe torquebunt̄. Recepti sunt in pace sancti patriarche/ prophete/ apostoli/ martyres/ boni fideles. omnes tamē adhuc in fine recepturi sunt quod ꝓmisit deus. Promissa enī est resurrectio etiam carnis/ mortis consumatio/ vita eterna cū angelis: hoc omnes simul accepturi sumus. Nam requiem que continuo post mortez datur: si ea dignus est/ tunc accipit quisq̄ cum moritur. Priores acceperūt patriarche: videte exquo requiescunt. Posteriores prophete/ recentes apostoli/ multo recentiores sancti martyres: quotidie boni fideles: Et alij in ista requie tam diu sunt alij non tam diu: alij paucioribus annis: alij recēti tpe. Cū vero ab hoc somno euigilabunt: simul omēs quod promissum est accepturi sunt. Lazarus amic⁹ noster dormit: sed vado vt a somno excitem eum.

Dixerunt ergo discipuli. Quomodo intellexerunt: sic responderūt. Domine si dormit saluus erit. Solet enim esse somnus egrotantiū: salutis indiciū. Dixerat autem iesus de morte eius: illi autem putauerūt quod de dormitione somni diceret. Tunc ergo dixit eis iesus manifeste. Subobscure enim dixerat dormit. Ait ergo manifeste: Lazarus mortuus est: ⁊ gaudeo ꝓpter vos vt credatis quia non erā ibi: Sed scio quia mortuus est. Eger em̄ non mortuus fuerat nunciatus. Sed quid lateret eū qui creauerat: et ad cui⁹ man⁹ aīa morientis exierat? Hoc est quod ait. gaudeo ꝓpter vos vt credatis q̄a nō ibi eram: vt iam inciperent admirari: quia dominus potuit dicere mortuū: quod nec viderat nec audierat. Vbi sane meminisse debemus: quod adhuc etiā ipsoꝝ discipulorum qui in eū crediderāt/ miraculis edificabat̄ fides. Nō vt ea que nō erat esse inciperet: sed vt ea que iam esse ceperat/ cresceret: quamuis tali verbo vsus sit: quasi tunc credere inciperent. Non eniz ait. gaudeo ꝓpter vos vt fides vestra augeatur siue firmetur: sed ait vt credatis. Quod intelligendū est: vt amplius robustiusq̄ credatis. Sed eamus ad eum. Dixit ergo thomas qui dicitur didim⁹ ad cōdiscipulos. Eamus et nos: ⁊ moriamur cum illo: Venit itaq̄ iesus et inuenit eum quattuor dies iam in monumento habentem. De quatuor diebus multa quidem dici possunt. sicut se habent obscura scripturaruz: que ꝓ diūsitate intelligētiū mltos sens⁹ pariūt

Dicamus et nos: quid nobis videat signi
ficare mortuus quadriduanus. Quomo-
do enim in illo ceco intelligimus quodā=
modo humanum genus: sic forte et in isto
mortuo: multos intellecturi sumus. Di=
uersis enī modis vna res significari potest
Homo quando nascitur: iam cū morte na
scitur: quia de adā peccatū trahit. Unde
Ro.v: dicit apls. Per vnū hominē peccatū ītra
uit in mundū et per peccatum mors: et ita
omnes homes pertrāsijt: in quo omnes pec
cauerūt. Ecce habes vnū diem mortis: qō
homo trahit de mortis ꝓpagine. Deinde
crescit: incipit accedere ad raciōales ānos
vt legem sapiat naturalē. quā omnes ha=
bent in corde fixam. Quod tibi nō vis: alij
Tho.iij. ne feceris. Nunqd hoc de pagāis dicitur:
et non in natura ipa quodammō legitur?
Furtum vis pati? Utiq; nō vis Ecce lex ī
corde tuo. Quod nō vis pati: facere noli.
Et hanc legem transgrediunt homes. Ec
ce alter dies mortis. Data est lex etiā diui
nitus: per famulū dei moysen. Dictū est il
Exo.xx. lic: Nō occides/nō mechaberis/nō falsum
testimoniū dices/honora patrē et matrē:
non cōcupisces rē ꝓximi tui. Ecce lex scri
pta est: et ipsa contēpnit. Ecce tercius di=
Math.iij: es mortis. Quid restat? Uenit t euange
lium: predicatur regnū celoꝝ: diffamatur
vbiq; christus: minatur gehenna/vita pro=
mittit eterna: t ipsa cōtempnitur Trāsgre
diuntur homes euangelīū. Ecce quartus
dies mortis. Aperito iā fetet. Nunqd t ta
libus negāda est misericordia? Absit. Eti
Textus ha= am ad tales domin⁹ excitandos: non de=
bet. Erat au dignatur accedere. **Multi autez ex iu**
tē bethania **deis venerant ad martha et mari=**
iuxta ihero= **am: vt consolarentur eas de fratre**
solimā qua= **suo. Martha ergo vt audiuit: quia**
si stadijs qn **dominus venit: occurrit illi: Ma=**
decim. Ih **ria autem domi sedebat Dixit er**
go martha ad iesum Dñe si fuisses
hic: frater meus non fuisset mortu
us: sz t nūc scio: qa quecūq; popo
sceris a deo: dabit tibi deus. Non
dixit sed t modo rogo te: vt resuscites fra
trem meū. Unde enī sciebat/si fratri eius
resurgere vtile fuerit. Ih hoc tātū dixit: scio
quia potes/si vis facis. Utrum enim faci
es/iudicij tui est: nō presumptiōis mee. Sz
t nunc scio: qa quecūq; poposceris a deo
dabit tibi de⁹. **Dicit illi iesus. Resur=**
get frater tuus Ih hoc ambiguū fuit. Nō
enim ait. modo resuscito fratrē tuum: sed
resurget frat tu⁹. **Dicit ei martha: scio**
quia resurget in resurrectiōe: in no
uissimo die. De illa resurrectiōe secura
sum: de hac incerta sum. **Dicit ei iesus.**
Ego sum resurrectio et vita. Dicis
resurget frater meus in nouissimo die. Ue
rum dicis. Sed per quē tunc resurget: pōt
es modo: quia ego sum inqt resurrectio et
vita. Audite fratres: audite qd dicat. Cer
te tota expectatio erat circūstanciū: vt re
uiuisceret lazarus: vnus mortuus quadri=
duanus. Audiam⁹ et resurgamus. Quam
multi sunt in hoc populo: quos premit cō=
suetudinis moles. Forte audiūt me qui=
dam: quibus dicitur. Nolite inebriari vi= Eph.v
no in quo est luxuria. Dicunt. Nō possu=
mus: Forte audiūt me aliqui immūdi: la
sciuijs et flagitijs inquinati: quibus dicit
Nolite hoc facere ne pereatis. Et respon
dent. Non possum⁹ tolli a cōsuetudie no
stra. Ꝺ dñe: istos resuscita. Ego sum inqt
resurrectō et vita. Ideo resurrectio/quia
vita. **Qui credit in me: etiā si mortu**
us fuerit viuet. Et omis qui viuit
et credit in me: non morietin eter=
num. Quid est hoc: qui credit in me etiā
si mortuus fuerit viuet: sicut lazarus mor=
tuus est viuet? Quia non est de⁹ mortuo
rum sed viuoꝝ. De olim mortuis patrib⁹:
hoc est de abrāā: et ysaac: et iacob: tale re Math.
sponsum iudeis dedit. Ego sum deus abra
am et deus isaac/et deus iacob. Nō est de
us mortuoꝝ: sed viuoꝝ. Omnes enim illi
viuūt. Crede ergo: et si mortuus fueris vi
ues. Si aūt non credis: et cū viuis mortu
us es. Probemus et hoc: quia si nō credis
et viuis: mortuus es. Quidā dñs differen=
ti sequi eū et dicēti: eam prius sepelire pa
trē meū: sine inqt mortuos sepelire mortu Math.
os suos: tu veni seqre me. Erat ibi mortu
us sepeliend⁹: erant ibi et mortui: mortuū
sepulturi. Ille mortuus in carne: illi in ani
ma. Unde mors in anima? Quia nō est fi
des Unde mors in corpe? Quia nō est ibi
anima. Ergo anime tue aīa fides est. Qui
credit in me inquit: etiā si mortuus fuerit ī
carne/viuet in anima: donec resurgat t ca
ron unq; postea mortura: hoc est qui cre=
dit in me: licz moriat viuet. Et omnis qui

viuit in carne et credit ī me: et si moriatur ad tempus ꝓpter mortem carnis: non morietur in eternū ꝓpter vitam spiritus ⁊ immortalitatē resurrectiōis. Hoc est quod
J ait. Et omnis qui viuit et credit in me: nō morietur in eternum. Credis hoc? Ait illi. vtiqꝫ domīe. Ego credidi: quia tu es christus filius dei: qui in hūc mundū venisti: . Qñ ꝫ credidisti? Credidi q̄a tu es resurrectio: credidi q̄a tu es vita. Credidi: quia qui credit in te ⁊ si moriatur viuet: et qui viuit et credit in te nō morietur in eternū. Et cuꝫ hec dixisset abijt et vocauit mariam sororeꝫ suam silentio dicens. Magister adē: et vocat te: Aduertendū est: quēadmodum suppressam vocem silentiū nuncupauit. Naꝫ quomō siluit que dixit: magister adest et vocat te? Aduertendū etiā queꝫ admodū enāgelista non dixerit: vbi vl' qñ vel quomō mariā domin⁹ vocauerit: vt ꝫ in verbis marthe potius intelligeret̄ narrationis breuitate seruata. Illa vt audiuit: surgit cito et venit ad eum. Nōdū em̄ venerat iesus in castellū: sꝫ erat adhuc in illo loco: vbi occurrerat ei martha Judei igitur qui erāt cum illa in domo et consolabātur eam: cum vidissent mariam q̄a cito surrexit et exiit: secuti sunt eam dicentes: quia vadit ad monumētuꝫ vt ploret ibi. Quare pertinuit hoc ad euangelistā narrare? Ut videam⁹ que occasio fecerit: vt plures ibi essent quādo lazarus resuscitatus est. Putātes eniꝫ iudei ꝓpterea illam festinare vt doloris sui solaciū lachrimis quereret: secuti sunt eaꝫ: vt tam grande miraculū q̄driduāi mortui resurgētis testes plurīos inueniret. Maria autē cuꝫ venisset vbi iesus erat videns eum cecidit ad pedes eius et dixit ei. Domīe si fuisses hic: frater meus nō esset mortuus. Jesus ergo vt vidit eam plorantē et iudeos qui cum illa erāt plorantes: fremuit spū et turbauit semetip̄m: et dixit: Ubi posuistis eū? Nescio q̄d nobis insinuauit fremēdo spiritu et turbādo seip̄m. Quis em̄ eum posset nisi seipsum ip̄e turbare. Itaqꝫ frēs mei: primo hic attendite potestatē: et sic inq̄rite significationem. Turbaris tu nolens. turbatus est christus quia voluit. Esuriuit iesus: verū est/sed quia voluit. Dormiuit iesus verū ē sꝫ qꝛ voluit. Cōtristatus est iesus: verū est/sed quia voluit. Mortu⁹ est iesus verum est: sed quia voluit. In illius potestate erat: sic vel sic affici vel non affici. Verbum enī animam suscepit et carnē: tocius hōinis sibi coaptās: in persone vnitate naturam: Nam et anīa apostoli v̄bo illustrata est. Anima petri v̄bo illustrata est Aīa pauli/⁊ alioꝝ apostoloꝝ: sctōruꝫ ꝓphetarum verbo illustrate sunt anīe: sed de nulla dictum est/verbū caro factū est: de nulla dictū est: ego et pater vnū sumus. Anima et caro christi cū v̄bo dei: vna persona est / vnus christus est: ac per ꝫ vbi summa potestas est/secundū voluntātis nutū tractatur infirmitas. Hoc est turbauit semetipsuꝫ: Dixi potestatē: attēdite significationem. Magn⁹ reus est/quē mortis q̄driduuꝫ et illa significat sepultura: Quid est ergo quod turbat semetip̄m christus? nisi vt significet tibi quomō turbari tu debeas: cum tanta mole peccati grauaris ⁊ premeris? Attendisti em̄ te: vidisti te reū: cōputasti tibi. Illud feci et pepcit mihi de⁹: illud commissi et distulit me. Euangeliuꝫ audiui: et contēpsi. Baptisatus sum: ⁊ iterum ad eadē reuolutus sum. Quod facio. quo eo: vnde euado? Quādo ista dicis: iā fremet christus: quia fides fremit. In voce frementis apparet spes resurgentis: si ipsa fides est intus: ibi est christus fremens Si fides in nobis: christus in nobis. Quid enī aliꝫ ait apostol⁹ habitare christū per fidem in cordibus vestris? Ergo fides tua de christo: christus est in corde tuo: Hinc est illud q̄ꝫ dormiebat in naui: et cū periclitarent̄ discipuli: iam īminēte naufragio accesserunt ad eū: et excitauerūt eū. Surrexit christus: impauit ventis et fluctib⁹: et facta est trāquillitas magna. Sic et tu: intrant venti cor tuum: vtiqꝫ nauigas: vbi hanc vitam tanquā procellosuꝫ et periculosū pelagus transis: intrant venti: mouēt fluctus: turbant nauem. Qui sunt venti? Audisti conuiciū irasceris: conuiciū ven-

Joh. j.

K

Math. viij.

tus est: iracundia fluct⁹ est. Periclitaris: disponis respōdere/ disponis maledictuz pro maledicto reddere: iā nauis ꝓpiquat naufragio. Excita christū dormiētē. Ido enī fluctuas et mala pro malis reddere p̄paras: quia christ⁹ dormit in naui. In corde enī tuo somn⁹ christi: obliuio fidei. Nā si excitas christū. idest: recolas fidē: quid tibi dicit tanq̄ vigilans christus in corde tuo? Ego audiui: demoniuz habes: et pro eis oraui. Audit domin⁹ et patitur: audit seruus et indignatur. Sed vindicare vis Quid enī? Ego iam sum vindicatus? Cū hec tibi loquitur fides tua: quasi impatur ventis et fluctibus/ et fit tranquilitas magna. Quomodo ergo hoc ē excitare xp̄m in naui/ excitare fidem: sic in corde homīs quem premit magna moles et consuetudo peccati/ in corde hominis transgressoris etiam sancti euāgelij ꝯtemptoris ⁊ penarum eternarū. Fremat christus: in crepet se homo: Audi adhuc. Fleuit christus: fleat se homo. Quare enī fleuit christus: nisi quia flere hominē docuit. Quare fremuit et turbauit semetipsum/ nisi q̄a fides hominis sibi merito displicentis: fremere quodāmodo debet in accusatione malorū operū: vt violētie penitēdi cedat consuetudo peccādi? Et dixit: vbi posuistis eum? Scisti quia mortuus sit: et vbi sit sepultus ignoras? Et ista significatio est: quia sic ꝑditū hominē quasi nescit deus. Non ausus sum dicere nescit. Quid enī ille nescit? Sz quasi nescit. Unde hoc probamus? Dominū audi dicturū in iudicio. Non noui nos: discedite a me. Quid ē non noui vos? Non vos video ī luce mea Nō vos video in illa iusticia quam noui. Sic et hic tanq̄ nesciens talem peccatorē dixit: vbi posuistis eū: Talis est vox dei ī paradiso postea quā hō peccauit. Adam vbi es Dicunt ei. Domīe veni et vide. Quid est vide? Misserere Uidet enī domīus quādo misseret: vnde illi dicitur Uide humilitatē meam et laborē meum: et dimitte oīa peccata mea. Et lacrimatus est iesus. Dixerunt ergo iudei. Ecce quomodo amabat eum. Quid est amabat eum? Non veni vocare iustos sed peccatores in penitētiā: Quidā autem dixerūt ex ipsis. Non poterat hic qui aperuit occulos ceci facere vt et hic non moreretur? Qui noluit facere vt non moreretur: plus est quod facturus est vt mortuus suscitetur. Jesus autem rursus fremēs in semetipso: venit ad monumentū. Fremet et in te: si disponis reuiuiscere. Omni hōini dicitur qui premitur pessima consuetudine Uenit ad mōumentū. Erat autem spelunca: et lapis suppositus erat ei. Mortuus sub lapide: reus sub lege Scitis enim quia lex que data est iudeis: in lapide scripta est. Oēs autē rei: sub lege sūt: bene viuentes in lege sunt. Justo lex posita non est. Quid est ergo lapidē remouere? Gratiā predicate. Apostol⁹ enī paul⁹ ministrū se dicit noui testamēti: non littera sed spiritu. Nam littera inquit occidit: spiritus autez viuificat. Littera inquit occidens: quasi lapis est premēs. Remouete inquit lapidez. remouete legis pōdus: gratiā predicate. Si enī data esset lex que possit viuificare: omnino ex lege esset iusticia: sed conclusit omnia scriptura sub peccato: vt ꝓmissio ex fide iesu christi daretur credentib⁹. Ergo remouete lapidez. Dicit ei martha: soror ei⁹ qui mortuus fuerat. Domīe iam fetet: q̄driduanus enim ē. Dicit ei iesus. Nōne dixi tibi: quia si credideris videbis gloriam dei? Quid est videbis gloriam dei? Quia ⁊ putentē: et quadriduauum resuscitat. Omnes enī peccauerūt: ⁊ egent gloria dei. Et vbi habūdauit peccatum suꝑhabundauit et gratia. Tulerūt ergo lapidem. Jesus autē eleuatis sursum occulis dixit. Pater gratias ago tibi: quoniam audisti me. Ego autem sciebā quia semper me audis: sed propter populū qui circumstat dixi vt credāt q̄a tu me misisti. Hec cum dixisset: voce magna clamauit. Fremuit/ lacrimat⁹ ē/ voce magna clamauit. Quam difficile surgit: quez moles male consuetudinis premit: Sz tn̄ surgit: occulta gratia intus viuificatur: surgit post vocem magnam. Quid est factū? Uoce magna clamauit. Lazare vēi foras et statī prodijt qui fuerat mortu⁹ ligatus man⁹ ⁊ pedes institis

Exo. xx

j. Thi. j.

ij. Cor. ii

Textus habet. Ait tollite lapidem.

Gal. iij.

Rho. iij

et facies illius sudario erat ligata. Quomō ꝓcessit ligatis pedib⁹ miraris: ⁊ non miraris quia surrexit quadriduan⁹? In vtroꝙ potentia domini erat: nō vires mortui. Processit et adhuc ligatus est: adhuc inuolut⁹: tñ iam foras ꝓcessit. Quid significat? Quādo contēpnis: mortuus iaces. Et si tāta quāta dixi contēpnis: sepultus iaces. Quādo cōfiteris: ꝓcedis: Quid est enī ꝓcedere: nisi ab occultis velō exeundo te manifestare? Sz vt cōfitearis: de⁹ facit magna voce clamando: idest. magna gratia vocando. Jdeo cū processisset mortuus adhuc ligatus confitēs et adhuc re⁹: vt soluerentur peccata eius: ministris hoc dixit dominus: soluite illū: et sinite abire: Quid ē soluite et sinite abire? Que solueritis i tra soluta erūt i celo. Multi ergo ex iudeis q̄ venerāt ad mariā ⁊ viderūt que fecit iesus: crediderūt in eum. Quidaz autē ex ipsis abierunt ad phariseos: et dixerūt eis q̄ fecit iesus. Non omnes ex iudeis q̄ conuenerant ad mariā: crediderūt: sed tamen multi. Quidā vero ex eis: siue ex iudeis q̄ cōuenerāt: siue ex eis qui crediderāt: abierunt ad phariseos et dixerūt eis que fecit iesus: siue annūciādo vt ⁊ ipsi crederēt: siue potius prodendo vt seuirent. Sed quomodolibet et a quibuslibet: ad phariseos ista perlata sunt. Collegerūt pontifices et phariſei concilū: et dicebant. Quid facimus? Hec tamē dicebant credamus. Plus eñ perditi homies cogitabant quomō nocerent vt perderent quā quomō sibi cōsulerent ne perirēt. Et tamē timebāt: et quasi consulebant. Dicebant eñ. Quid faciemus? Quia hic homo multa signa facit. Si dimittim⁹ eum sic: omnes credent in eum: et venient romani: et tollent nostruz locum et gentem. Temporalia perdere timuerūt: et vitam eternā non cogitauerunt: ac sic vtrūq̄ amiserunt. Nam et rōmani post domini passionē et glorificationez tulerunt eis et locū et gentē. expugnādo et transferēdo. Et illud eos sequit quod alibi dictū est. Filij autē regni huius ibūt in tenebras exteriores. Hoc autē timuerunt: ne si omnes in christū crederent: nemo remaneret qui aduersus romanos/ciuitatem dei templū q̄ defenderet: quoniam contra ipsum templū ⁊ contra suas paternas leges/doctrinam christi esse sentiebant. Un⁹ autem ex ipsis caiphas: cum esset pontifex anni illius: dixit eis Vos nescitis quicq̄ nec cogitatis: quia expedit uobis vt vnus moriatur homo pro populo: ⁊ nō tota gens pereat. Hoc autem a semetipso non dixit: sed cū esset pontifex anni illi⁹ prophetauit. Hic docemur: etiā homies malos ꝓphetie spiritu futura predicere. Quod tamē euangelista diuino tribuit sacramēto: quia pontifex fuit id est sumus sacerdos. Potest autem mouere quomō dicatur pontifex anni illius: cum deus vnū constituerit summum sacerdotē: cui mortuo vnus succederet. Sed intelligendū est/per ambitiones et contentiōes inter iudeos postea constitutum vt plures essent: et per annos singulos vicib⁹ ministrarent. Nā et de zacharia hoc dicitur: Factū est aūt cum sacerdotō fungeretur zacharias in ordine vicis sue ante deum: secundū consuetudinē sacerdocij sorte exijt vt incensum poneret: ingressus in templū domini Hic apparet plures eos fuisse: et vices suas habuisse. Naz incensum nō licebat ponere nisi summo sacerdoti: et forte etiā vnū annuz plures administrabant: quib⁹ alio anno alij succedebāt: ex quib⁹ sorte exibat quis vt incensum poneret. Quid est ergo quod prophetauit caiphas: quia iesus moriturus erat pro gente? Et non tantū ꝓ gēte: sed vt filios dei qui erant dispersi congregaret in vnum. Hoc euāgelista addidit: Nam caiphas de sola gente iudeoꝝ prophetauit: i qua erant oues de quibus ait ipse domin⁹: non sum missus: nisi ad oues que perierūt dom⁹ israel. Sz nouerat euāgelista esse alias oues que nō erāt de hoc ouili/ quas oportebat adduci vt esset vnū ouile et vnus pastor. Hec autem secundū predestinationē dicta sunt. Nā neq̄ oues ei⁹: nec filij dei adhuc erāt: q̄ nec dū crediderāt. Ab illo ergo die cogitauerūt vt interficerent eū. Jesus ergo iam non in palam ambulabat apud iudeos: sed abijt in re-

Luce.j.

Mat.xv:

Joh.x:

gionem iuxta desertū in ciuitatem que dicitur effrem: et ibi morabatur cum discipulis suis. Nō quia potentia eius defecerat: in quacūq; si vellet et palam iudeis conuersaretur et nihil ei facerent: sed in hominis infirmitate viuendi exemplū discipulis mōstrabat: In quo apparet non esse peccatum: si fideles eius qui sunt membra eius/oculis persequentium se subtraherēt: et furorē sceleratorum latendo potius deuitarent: quā se offerendo magis accēderent:

Explicit tractat⁹ quadragesimus non⁹. Incipit tractat⁹ q̄ngēsim⁹ Ab eo quod ait. Proximū erat pasca iudeorum. vsq; ad id quod ait. mūlti propter illum abibāt et credebāt in iesum.

A

Esternā lectio

Nem sancti euangelij de qua locuti sumus quod dominꝰ dedit: hodierna sequitur: de qua locuturi sumus quod dominꝰ dabit. Quedā in scripturis tam manifesta sunt: vt potius auditorem quā expositorez desiderent. In eis nos immorari non oportet: vt necessarijs in quibus immorandū est. tempus sufficiat. **Proximum ergo erat pasca iudeorum.** Illū diē festū/iudei cruētū habere dñi sanguīe voluerūt. Illo die festo occisus ē agnꝰ: q̄ nobis eūdē diē festū suo sanguine consecrauit. Consiliū erat inter iudeos de occidendo iesu. Ille qui de celo venerat pati: ppiquare voluit loco passionis: q̄a imminebat hora passionis: **Ascēderunt ergo multi iherosolimā de regione ante pasca: vt sanctificarēt seipsos.** Hoc faciebant iudei secundum
Exo.xij. preceptū domini per sanctū moysen in lege mandatū: vt die festo quo pasca erat/ omnes vndiq; conuenirēt: et illius diei celebratione sanctificarent. Sed illa celebratio/vmbra erat futuri. Quid est vmbra futuri? Prophetia christi vēturi: prophetia pro nobis illa die passuri: vt transiret vmbra/et lux veniret: vt transiret significatio et veritas teneretur. Habebant ergo iudi pasca in vmbra: nos in luce. Quid enī opꝰ erat vt dominus eis preciperet per ipsum festum diem ouem occidere: nisi quia ille erat de q̄ pphetatū est: sicut ouis ad immolandū ductus est? Sanguīe occisi pecoris Esaie.liij
iudeorū postes signati sunt. Sanguīe christi frōtes nostre signantur: et illa signatio Exo:xij.
q̄ erat significatio data est ab omīb⁹ signatis extermiatorem phibere. Signū christi a nobis repellit exterminatorē: si cor nr̄m recipiat saluatorē. Quare hoc dixi? Quia multi postes habent signatos: et intus nō manet habitator. Agitatores facile habēt in fronte signū christi: et corde non recipiunt verbū christi. Ideo dixi fratres quod repeto: signū christi a nobis repellit exterminatorē: si cor nostrū habeat christū habitatorē. Hec dixi: ne quis forte cogitaret quid sibi vellent ista festa iudeor. Venit ergo iesus tanq; ad victimam: vt verū pasca nos haberemus: cum eius passionē tāquā ouis īmolationē celebrarem⁹. **Querebant ergo iesum:** sed male. Beati enī qui querūt iesum: sed bene. Illi querebāt iesum vt nec ipsi haberēt eum. nec nos: q̄ ab ipsis abscedentē suscepimus nos. Reprehēdūtur qui querūt: laudant qui querunt. Animus enī querentis aut laudez inuenit: aut damnationē. Habes enī et ipsalmis. Ps̄ .xxx
Confundant et reuereantur: qui querunt animā meā. Isti sūt qui male q̄rebāt Ps̄.xxxix
Alio aūt loco dicit. Perijt fuga a me: nō est qui requirat animā meam: Culpantur qui querebant: culpātur qui nō querebāt Ergo queramus christum vt habeamus: queramus vt teneamus. sed vt non occidamus. Nam et illi non ideo querebāt vt tenerent: sed vt cito non haberent. **Querebant ergo: et loquebantur inter se: Quid putatis: quia nō venit ad diem festum? Dederunt autez pōtifices et pharisei mandatum: vt si q̄s cognouerit vbi sit: indicet vt apprehendant eum.** Nos indicem⁹ modo iudeis vbi sit christus: vtinā velint audire t apprehendere. Quicūq; sunt ex semine illorum qui dederant mandatum: vt indicarent eis vbi esset christus: veniant ergo ad ecclesiam/audiant vbi sit christus: et apprehendant eum. A nobis audiant: et ex eā

gelio audiant. Occisus est a parētibus eo rum: sepult⁹ est: resurrexit: a discipulis ag nitus: ante oculos eoꝝ ascendit in celū: ibi sedet ad dexteram patris. Qui iudica tus est: venturus est iudex. Audiant et te neant. Respondet. Quem tenebo? Absen tem? Quomō in celū manū mittam: vt ibi sedentem teneam? Fidem mitte: et tenui sti. Parentes tui tenuerunt carne: tu tene corde: quoniā christ⁹ absens etiā presens est. Nisi presens esset: a nobis ipsis teneri
:B.xxij. non posset. Sed quoniā verū est quod ait ecce ego vobiscū sum vsq; ad cōsumatio nem seculi. Et abijt/ et hic est: et redijt/ et
B nos non deseriut. Corp⁹ enī suum intulit
api.xij. celo: maiestatē non abstulit mundo (Je sus ergo ante sex dies pasce: venit bethaniā: vbi fuerat lazarus mor tuus quem suscitauit iesus. Fece rūt autē ei ibi cenā: et martha mini strabat. Lazarus vero vn⁹ erat ex discumbentibus. Ne putarent homi nes fantasma esse factum quia mortuus resurrexit: vnus erat ex recumbentib⁹. vi uebat: loquebatur: epulabat: veritas ostē debatur: infidelitas iudeoꝝ confundeba tur. Discumbebat ergo iesus cum lazaro ⁊ ceteris. Ministrabat martha vna ex soro rib⁹ lazari: maria vero altera sozor laza ri: accepit libraꝫ vnguenti nardi pi stici precioſi ⁊ vnxit pedes iesu ⁊ ex tersit capillis suis pedes ei⁹: ⁊ do mus impleta est ex odore vnguēti Factum audiuimus: misteriū requiram⁹. Quecūq; anima fidelis vis esse cū maria: vngue pedes domini precioso vnguento: Unguentum illud iusticia fuit: ideo libra fuit Erat aūt vnguētū nardi pistici p̄cioſi Quod ait pistici: locū aliquē credere de bemus vnde hoc crat vngueutū precioſū Nec tamē hoc vacat: ⁊ sacramēto optime consonat Pistis grece: fides dicitur. Que
Ro.j. rebas operari iusticiā. Justus ex fide vi uit. Ungue pedes iesu bene viuēdo: dūi nica sectare vestigia: capillis terge. Si ha bes superflua da pauperib⁹: et domini pe des tersisti Capilli enī supflua corpozis vi dentur Habes quod agas de supfluis tuis Tibi supflua sunt: sed dōini pedib⁹ neces saria sunt. Forte in terra domini pedes in digent: De quibus enī nisi de membris su is in fine dicturus est. Cū vni ex minimis meis feciſtis mihi feciſtis? Spflua vestra impediſtis: sed pedib⁹ meis obsecuti estis Domus autem impleta est odore: mund⁹ implet⁹ est fama bona. Nam odor bonus fama bona est. Qui male viuūt et christiāi vocantur: iniuriam christo faciunt: de qua libus dictū est: quod per eos nomē domi ni blaspheātur Si per tales nomē dei blas phemat: per bonos nomē dñi laudat. Au
Ro.ij. di apostolū: Christi bonus odor sumus in
ij.Coz.ij. inquit in omni loco. Dicitur et in canticis canticoꝝ: Oleum effusum nomen tuum: Ad apostolū reuoca intentionē. Christi i
Canticoꝝ.j. quit bonus odor sumus in omni loco: ⁊ in his qui salui fiūt/ et in his qui pereūt. Ali is sum⁹ odor vite ī vitā: alijs odor mortis in mortem. Et ad hec quis idoneus? Oca sionem nobis prebet presens lectio sancti euangelij de odore isto ita loqui/ vt et a nobis sufficienter dicatur: et a vobis dili genter audiatur: apostolo ipso ita dicēte. Et ad hec quis idoneus? Ergo vt ide nos conemur loqui: nunquid idonei sum⁹: aut vos audire hec idonei estis? Hec audire vos quidē idonei estis: nos quidē idonei non sumus. sed idoneus est ille qui p nos dignetur dicere: quod vobis prosit audi re (Ecce apostolus bonus odor est sicut
C dicit ipse: sed ipse odor: alijs est odor vite: in vitam: alijs autē odor mortis in mortē tamen bon⁹ odor Nunqd enī ait: alijs su mus bonus odor ad vitā: alijs mal⁹ odor ad mortem? Bonū odorez se dixit nō ma lum: et eundem bonū odorem alijs ad vi tam dixit: alijs ad mortez. Felices qui bo no odore viuunt. Quid autē infelicius il lis qui bono odore moriuntur? Et quis ē ait aliquis quē bonus odor occidit? Hoc est quod ait apostolus. Et ad hec q̄s ido neus? Quomō ea facit deus miris modis vt bono odore/ et boni viuant: ⁊ mali mo riantur: quomō sit: quantū domin⁹ inspi rare dignatur ostendā. Nam fortasse ibi la ter altior intellectus. qui a me non potest penetrari. Tamē quousq; penetrare pote ro/ vobis non debet denegari Paulū apo stolum bene agentē/ bene viuentē/ iusticia am verbo predicantē/ opere demonstran tem/ doctorem mirabilē/ fidelem dispensa

torem: fama vsqueq̃ q̃ disseminabat: quidam diligebant: quidã inuidebant. Nã ipse quodã loco ait de quibusdaz: quod nõ caste sed per inuidiã christũ annũciarent: existimantes inquit tribulationẽ suscitare vinculis meis. Sed quid ait? Siue occasione siue veritate christus annuncietur Annuncient qui me amant: annunciẽt qui mihi inuident. Illi bono odore viuunt: et illi bono odore moriuntur. Tamẽ vtrisq̃ predicantib⁹ nomen christi annnciet̃: odore optimo mundus impleatur. Amasti bene agentem: vixisti bono odore. Inuidisti bene agenti: mortuus es bono odore. Nũ quid quia mori voluisti: ideo odorez illũ malum esse fecisti. Noli inuidere: et nõ occidet te bonus odor. Deniq̃ audi ⁊ hic ex vnguento isto quomõ alijs erat odor bonus in vitam: alijs odor bonus in mortez. Postea quaz hoc fecit religiosa maria ad domini obsequium: continuo vnus ex dicipulis eius iudas scariotis qui eum erat traditurus dixit. Quare
D hoc vnguentum non venijt trecentis denariis et datum est egenis? Ve tibi miser: bon⁹ odor occidit te. Quare em̃ hoc dixerit: euangelista sanct⁹ apuit Putaremus autẽ et nos si mens ipsius nobis per euangeliũ non proderetur: pauperum cura hoc illũ dicere potuisse. Non ita est Sed quid? Audi testem veracẽ. Dixit autez hoc: non quia de egenis ꝑtimebat ad illum: sed quia fur erat ⁊ loculos habens. Et ea que mittebantur portabat. Portabat: an exportabat? Sed ministerio portabat: furto exportabat. Ecce audite quia iudas iste nõ tunc peruersus factus est: quãdo a iudeis corruptus dominũ tradidit. Pleriq̃ eniz incuriosi euangelij/existimãt tunc perisse iudam: quãdo accepit a iudeis peccuniaz vt dominũ traderet. Nõ tunc perijt. Jam fur erat/et dominũ perditus sequebatur: quia nõ corde sed corpore dominũ sequebatur. Duodenariũ numerũ apostolorum implebat: apostolicã beatitudinẽ non habebat. Ad imaginez fuerat duodecimus. Quo iuda decidente et mathia succedente: et suppleta est apostolica veritas: et numeri permansit integritas. Quid ergo vo-

Actuũ. j.

luit dominus noster iesus christus fratres mei admonere ecclesiã suam: quãdo vnũ perditum inter duodecĩ habere voluit: nisi vt malos tolleremus: ne corp⁹ christi diuidamus? Ecce inter sanctos est iudas: ecce fur est iudas. Et ne contempnas: fur sacrilegus: non qualiscũq̃ fur. Fur loculoꝝ: sz dominicorũ: loculoꝝ/sed sacrorũ Si crimina discernunt̃ in foro/ qualiscumq̃ furti: et peculat⁹: Peculat⁹ em̃ dicitur furtũ de re publica: ⁊ non sic iudicatur furtũ rei priuate quomõ publice: quanto vehemẽtius iudicandus est fur sacrilegus qui ausus fuerit vndecumq̃ tollere: hoc est et de ecclesia tollere. Qui aliquid de ecclesia furatur: iude perdito comparatur. Talis erat iste iudas: et tamẽ cum sanctis discipulis vndecim intrabat ⁊ exibat. Ad ipsam dominicam cenam pariter accessit: cõuersari cum eis potuit: eos inquinare non potuit. De vno pane et petrus ⁊ iudas accepit: et tamẽ que pars fideli cum infidele? Petrus enĩ accepit ad vitam: iudas ad mortem. Quomõ em̃ ille odor bonus: sic ille cibus bonus. Sicut ergo odor bonus/ ita et cibus bonus: bonos viuificat: malos mortificat. Qui enĩ mauducauerit indigne: iudiciũ sibi manducat et bibit. Judicium sibi: non tibi. Si iudiciuz sibi non tibi: tolera malum bonus: vt venias ad premia bonorum: ne mittaris in penaz maloꝝ. Exemplum domini accipe conuersantis in terra. Quare habuit loculos cui angeli ministrauerũt: nisi quia ecclesia ipsius loculos suos habitura erat? Quare furez admisit: nisi vt ei⁹ eccl'ia fures paciẽter toleret. Sz ille qui consueuerat de loculis peccuniaz tollere: nõ dubitauit accepta peccunia ipsum dominũ vendere. Videam⁹ quid ad ista dominus respondeat. Videte fratres Non illi ait lpropt̃ furta tua dicis ista. Furem nouerat: et prodere nolebat: sed potius tolerabat: et ad perferendos malos in ecclesia nobis exemplũ pacientie demonstrabat. Dixit ergo ei iesus. Sine illam: vt in diem sepulture mee seruet illud. Moriturũ se denunciauit. Sed quid est quod sequitur: pauperes enim semper habebitis vobiscuz: me autem non semper habebitis?

ij. q. iij. q.

j. Cor. xj.

xij. q. j. ex

E

Intelligimus quid est: pauperes semp habebitis. Quod dixit: verū est. Quando ecclesia sine pauperibus? Me autez non semp habebitis: q̄d sibi vult: Quomodo intelligendū est: me autē nō semper habebitis? Nolite expauescere: iuō dictum est. Quare ergo non dixit: habebis sed habebitis? Quia nō vnus est iudas. Judas malus corpus malorū significat: quomō petrus corpus bonorū: corpus ecclesie: immo corpus ecclesie sed ī bonis. Nam si in petro non esset ecclesie sacramentū: non ei diceret dominꝰ. Tibi dabo claues regni celorū. Quecūq; solueris in terra: soluta erunt et in celo: et quecūq; ligaueris in terra ligata erūt et in celo. Si hoc petro tantū dictuz est non facit hoc ecclesia. Si autez et in ecclesia fit: vt que in terra ligantur in celo ligentur: et que soluūtur in terra/soluātur in celo/quia cū excommunicat ecclesia: in celo ligatur excōmunicatus: cum reconciliatur ab ecclesia: ī celo soluitur reconciliatus: Si hoc ergo in ecclesia fit: petrus quando claues accepit ecclesiaz sanctam sanctificauit. Si in petri persona significati sunt in ecclesia boni: in iude persona significati sunt ī ecclesia mali. Ipsis dictū est. Me autē non semper habebitis. Quid est enī nō semp: et q̄d est semper? Si bonus es: si ad corpꝰ x̄pi pertines quod significat petrus: habes christum et in presenti: et in futuro. In presenti per fidē: in p̄senti per signū x̄pi in presenti per baptismatis sacramentū in presenti per altaris cibū et potū. Habes christū in presenti: sed habebis semper: quia cum hinc exieris/ad illū venies qui dixit latroni. Hodie mecuz eris i paradiso. Si aūt male versaris: videris habere in presenti christū: quia intras ecclesiaz: signas te signo christi. baptisaris baptismo christi: misces te mēbris christi: accedis ad altare christi: in presēti habes christū: sed male viuendo non semper habebis Potest et sic itelligi. Pauperes semper habebitis vobiscū: me autem non semp habebitis. Accipiāt z hoc boni: sed nō sint solliciti. Loquebatur enim de presentia corporis sui. Nā secūdum maiestatē suaz: secundū prouidentiam: secumdū ineffabilē et inuisibilem gratiā impletur quod ab eo dictū est. ecce ego vobiscuz sum omnibꝰ diebꝰ: vsq; ad cōsumationē seculi: Secundū carnez vero quā verbum assumpsit: secundum id quod de virgīe natꝰ ē: secundū id qō a iudeis comprehensus est: quod ligno cōfixus: quod de cruce depositus: q̄d liteis inuolutus: quod in sepulchro cōditus: quod in resurrectione manifestatꝰ: non semper habebitis me vobiscū Quare? Quoniā cōuersatus est secundū corporis presentiā quadraginta diebꝰ cum discipulis suis: et eis deducētibus: videdo non sequendo ascendit in celū: et nō est hic. Ibi enī sedet ad dexterā patris: et hic est. Non enī recessit presentia maiestatis. Aliter: Secundū presentiaz maiestatis semper habemus christū: secundum presentiā carnis: recte dictū est discipulis: me aūtē non semper habebitis habuit enī illū ecclesia secundū presentiam carnis paucis diebꝰ Modo fide tenet: oculis non videt. Ergo si ita dictū ē me aūt non semper habebitis: questio sicut arbitror iā nulla est: que duobꝰ modis soluta est. Cetera que pauca remanent audiamus. **Cognouit ergo mlta turba ex iudeis quia illic est: et venerunt non ꝓpter iesum tan sed vt lazarum viderent quē suscitauit iesus a mortuis.** Curiositas eos adduxit: non charitas. Venerunt z viderunt: audite mirabile consiliū vanitatis: Viso lazaro resuscitato: quia tantum miraculū domini tanta erat euidentia diffamatū: tanta māifestatiōe declaratum: vt nō possint vel occultare quod factum est vel negare: quod inuenerunt videte **Cogitauerūt autē principes sacerdotū vt z lazarū interficerēt quia multi ꝓpter illū abibant ex iudeis: et credebant in iesum:** O stulta cogitatio: et ceca seuicia Dominꝰ christus qui suscitare potuit mortuum: non possit occisum? Quando lazaro ire rebatis necem: nunquid auferebatis do

Mat. xxviij

Actuū. j.

mino potestatem? Si aliud vobis videtur mortuus: aliud occisus: ecce dominꝰ vtrumq; fecit: et lazarum mortuum: et seipsum suscitauit occisum.

¶ Explicit tractatus quinquagesimus. Incipit tractatus quiquagesimus primꝰ. De eo quod ait. In crastinum autez turba multa quevenerat ad diem festum cum audissent quia venit iesus iherosolimam: acceperunt ramos palmarum et processerunt obuiā ei et clamabant: O sanna benedictus qui venit in nomine domini rex israel. Usq; ad id quod ait. Si quis mihi mini strauerit honorificabit illum pater meus.

DOstea quā dominus quadriduanū mortuū resuscitauit: stupentibus iudeis: et aliis eorum videndo credentibus: alijs inuidendo pereuntibus propter odorem bonum qui est alijs ad vitam alijs ad mortem: postea quam discubuit in domo cuz recumbente lazaro qui fuerat mortuus resuscitatꝰ: post unguentum difusum super pedes eius: unde domus odore ipleta est: postea quaz vanaz seuitiam et stultissimum et demētissimū scelꝰ/iudei etiā de occidendo lazaro corde perdito conceperunt: de quibus omnibus vt potuimus quod dominus dedit superioribus sermonibus locuti sumus: nunc intēdat caritas vestra ante domini passionem quantus fructꝰ aparuerit prædicātionis eius: et quantus grex ouium ex his que perierant domus israel/vocez pastoris audierit. Sic enim loquitur euangelium: quod modo cum recitaretur audistis. ¶ In crastinum autē turba multa que venerat ad diem festum cum audissent quia vēit iesus iherosolimā acceperunt ramos palmarum: et processerunt obuiam ei: et clamabant. O sanna: benedictꝰ qui venit in nomine domini: rex israel. Rami palmarum laudes sunt significantes victoriam: qua erat dominus mortem moriendo superaturus: et tropheo crucis de diabolo mortis principe triūphaturus. Vox autem obsecrantis est osanna: sicut nonnulli dicunt qui hebream linguam nouerunt: magis affectum indicans quam rem aliquaz significans: sicut sunt in lingua latina quas interiectiones vocant: velut cum dolentes dicimus heu: vel cum delectamur/ua dicimus: vel cū miramur dicimus/o rem magnam: Tunc enim nihil significat: nisi mirantis affectum. Quod ideo credenduz est ita esse: quia neq; grecus neq; latinꝰ hoc interpretari potuit: sicut illud: qui dixerit fratri suo racha. Nam et hec interiectio esse perhibetur/affectum indignātis ostendēs. Benedictꝰ aūt qui venit in nomine domini rex israel: sic pocius accipiendum est: vt in nomine domini/in nomīe dei patris intelligatur. quā uis possit intelligi etiam in nomine suo: qa et ipse dominꝰ est. Unde et alibi scri

ptum est. Pluit dominus a domino. Sz verba eius melius nostrum dirigunt intellectum: qui ait. Ego veni in nomine patris mei/ et non suscepistis me: alius veniet in nomine suo: hunc suscipietis. Humilitatis enim magister est christus: qui humiliauit semetipsum factus obediens vsqz ad mortem: mortem autē crucis. Non itaqz omittit diuinitatem: quādo nos docet hūilitatem. In illa est patri equalis. in hac nobis similis. Per qd patri est equalis: nos vt essemus creauit Per quod nobis est similis / ne periremus redemit. Has ei laudes turba dicebat. Osanna: benedictus qui venit in nomine domini: rex israel. Quā crucem mentis/ inuidentia principum iudeoruz perpeti potuerat: quando regem suum christum tanta multitudo clamabat? Sz quid fuit domīo regē esse israel? Quid magnum fuit regi seculorum/regem fieri hominum? Non enī rex israel christus ad exigendum tributum: vel exercitum ferro armandum/hostesqz visibiliter debellandos: sed rex israel: quod mentes regat: quod in eternum consulat: quod in regnum celoruz credentes/sperātes / amantesqz perducat. Dei ergo filius eq̄lis patri: verbū per quod facta sunt omnia: quod rex eē voluit israel: dignatio est non promotio. Miserationis indicium est: non potestatis augmentuz. Qui enim appellatus est in terra rex iudeoꝝ: in celis est dominus angelorum. ¶ Et inuenit iesus asellū: et sedit super eum. Hic breuiter dictum est. Nā quemadmodū sit factū/apud alios euāgelistas plenissime legitur. Adhibetur autem huic facto propheticum testimonium: vt appareret quod maligni principes iudeoꝝ eū nō intelligebant: in quo implebantur que legebant. Inuenit ergo iesus asellum et sedit super eum: sicut scriptum est. Noli timere filiam sion. Ecce rex tuꝰ venit: sedēs super pullum asine. In illo ergo populo erat filia sion: ipsa est iherusalem.

Joh. v.
Phil. ij.
B
th. xxj.
arci. xj.
ce. xix.
ach. ix.

Que sion in illo inquam populo reprobo et ceco erat: tamen filia sion cui diceretur: noli timere: ecce rex tuus venit sedens super pullum asine. Hec filia syon cui diuinitus ista dicuntur: in illis erat ouibus que vocem pastoris audiebant: in illa erat multitudine que dominum venientem tanta deuotione laudabat: tanto agmine deducebat. Ei dictum est noli timere: illum agnosce qui a te laudatur: et noli trepidare cum patitur: q̄a ille sanguis fuuditur per quem tuum delictum deleatur: et vita reddatur. Sed pullum asine in quo nemo sederat: hoc enim apud euangelistas inuenitur/intelligimus populum gentiū qui legem domini non acceperat. Asinam vero quia vtrumqz iumentum domino adductum est: plebem eius que veniebat ex populo israel: non indomittam plane: sz que presepe dōini agnouit. Hec non cognouerūt discipuli eius primum: sed quādo glorificatus est iesus idest quando virtutem sue resurrectionis ostendit: tunc recordati sunt q̄a hec scripta erant de eo et hec fecerunt ei. idest non alia fecerunt ei: quaz illa que erant scripta de eo. Recolētes quippe secundum scripturam que ante passionē vel ī passione domini completa sunt: ibi ⁊ hoc inuenerunt quod secūdum eloquia prophetarum in pullo asine sederat. ¶ Testimonium ergo perhibebat turba que erat cum eo quando lazarum vocauit de monumento et suscitauit eum a mortuis: propterea et obuiā venit ei turba: q̄a audierūt eū hoc fecisse signū. Pharisei ergo dixerūt ad semetip̄os. videt q̄a nihil ꝓficimꝰ Ecce mūdus totus post eū abiit Turba turbauit turbā. Quid aūt īuides ceca turba: q̄a post eū vadit mūdus: per quem factus est mūdus? Erāt

autē gentiles quidaz ex his qui
ascenderant vt adorarent in die
festo. Hi ergo accesserunt ad phi
lippū qui erat a bethsaida gali-
lee: et rogabant eum dicētes. Do
mine: volum⁹ iesum videre. Ue-
nit philipp⁹: et dicit andree. An
dreas rursum et philippus † di-
cunt iesu. Audiamus quid dom⁹ ad
ista responderit. Ecce volūt eum iudei
occidere: gentiles videre. sed etiaz illi
ex iudeis erant qui clamabant: Bene
dictus qui venit in nomīe domini rex is
rael Ecce illi ex circūsione/illi ex prepu
cio: velut duo parieres de diuerso veni
entes: et in vnā fidem christi pacis oscu
lo concurrentes. Audiamus ergo vocē
lapidis angularis. Jesus autem inqt
respondit eis dicēs. Uenit hora
vt † glorificetur filius hominis.
Hic quisquā forsitan putat iō se dixisse
glozificatum: quia gentiles eum vole-
bant videre. Non ita est. Sed videbat
ipsos gentiles post passionez et resurre
ctionem suam in omnibus gentibus cre
dituros: quia sicut dicit apostolus Cec
itas ex parte i israel facta est: donec ple-
nitudo gentiū intraret. Ex occasiōe igi-
tur istozum gentiliū qui eum videre cu
piebant: annunciat futurā plenitudinez
gentiū: et promittit iam iāqz adesse ho-
ram glozificatiōis sue: quam factā in ce-
lis gentes fuerāt creditur. Unde pre-
dictum est. Exaltare super celos deus:
et super omnē terrā gloria tua. Hec est
gentium plenitudo: de qua dicit aposto
lus: Cecitas ex parte in israel facta est:
donec plenitudo gentiū intraret. Sz al
titudinem glozificatiōis/oportuit vt p̄
cederet humilitas passiōis: ideo secutus
adiunxit Amen amen dico vo-
bis: nisi granum frumenti cadēs
in terrā mortuū fuerit: ipsum so-
lum manet. Si autem mortuum
fuerit: multū fructū affert. Se aūt
ipm ihs dicebat. Ipse erat granū moz-

Act. dixerūt.

Eph. ij.

al. clarificet

Ro. xj.

C

tificandū et multiplicandū. moztifican-
dum in infidelitate iudeoz: multiplicā-
dum in fide omniū populozū. Jam ve-
ro exoztans ad passionis sue sectāda ve
stigia. Qui amat inquit animā suā
perdet eam. Quod duobus modis in
telligi potest: Qui amat perdet: idest si
amas perdes Si cupis vitā tenere i xpo
noli moꝛi timere pro christo. Item alio
modo. Qui amat animā suā: perdet eā.
Noli amare ne perdas: noli amare i hac
vita: ne perdas in eterna vitā. Hoc aūt
quod posteri⁹ dixi: magis habere vide-
detur euangelic⁹ sensus. Sequitur enī.
Et qui odit animam suam in hoc
mundo: in vitam eternam custo
dit eam. Ergo quod supza dictū est: q̄
amat: subintelligit in hoc mundo: ipse
itaqz perdet. Qui aūt odit/vtiqz in hoc
mundo: in vitā eternā ipse custodit eaz.
Magna et mira sententia: quēadmodū
sit hominis in animā suā amoz vt pereat
odiū ne pereat. Si male amaueris tunc
odisti: si bene oderis tunc amasti. Feli-
ces qui oderunt custodiēdo: ne perdāt
amādo. Sed vide ne tibi subrepat vt te
ipsum velis interimere: sic intelligendo
quod debes odisse in hoc mondo aniaz
tuam. Hinc enī quidā maligni atqz per-
uersi homīes et in seipsis crudeliozes: z
sceleratōzes hōicide: flāmmis se donāt:
aquis se prefocāt: precipicio se collidūt
et pereunt. Hoc christus non docuit: im
mo etiam diabolo p̄cipiciū suggerēti re
spondit: Redi retro satanas. Scriptum
est: nō temptabis dominū deū tuū. Pe
tro autē dixit significans qua morte cla
rificaturus erat deū. Cū esses iunioz cin
gebas te et ābulabas quo volebas: cuz
aūt senueris alter te cīget: et feret quo
tu non vis. Ubi satis expressit non a se
ipso sed ab alio debere occidi: qui vesti
gia sequitur christi. Cū ergo cause arti-
culus venerit: vt hec conditio prepona
tur: aut faciēdū esse cōtra dei preceptū
aut ex hac vita emigrandū: quoz̄ duo
rum homo si cogatur alterū eligere cō-
minante moztem persecutoze: ibi eli-
gat deo dilecto emoꝛi/quam offensovi
uere: ibi oderit in hoc mundo animam

Matth. iij

Joh. xxj.

suam vt in vitam eternaz custodiat eam.
Si quis mihi ministrat: me se-
D quatur. Quid est me seq̃tur: nisi me imi-
Petri.ij. tetur? Christus eniz pro nobis passus est/
ait apostolus petrus: relinquẽs nobis ex-
emplũ: vt sequamur vestigia ei⁹. Ecce qđ
dictũ est: si quis mihi ministrat me sequa-
tur. Quo fructu? Qua mercede? Quo pre
mio? Et vbi sum inq̃t ego: illic et mi
nister meus erit. Gratis ametur: vt op
is quo ministratur illi: preciũ sit esse cũ il-
lo. Vbi em̃ bene erit sine illo: aut quãdo
esse male poterit cum illo? Audi euiden-
tius. Et si quis mihi ministrauerit:
honorificabit eum pater meus.
Quo honore/nisi vt sit cũ filio eius? Qđ
enim superius ait: vbi ego sum illic et mi-
nister me⁹ erit. hoc intelligitur exposuisse
cum dicit: honorificabit eum pater meus.
Nam quem maiorẽ honorẽ accipe pote-
rit adoptatus: quam vt sit vbi est vnicus?
Non equalis factus diuinitati: sed conso-
ci⁹ eternitati. Quid sit aũt ministrare chri
sto cui operi merces tanta p̃ponitur: hoc
pocius debemus inq̃rere. Si enĩ hoc puta
uerim⁹ esse christo ministrare/ea que sũt
corpi necessaria preparare: aut cenãti ci-
cum coquere vel apponere/ vl̃ poculũ da
re potumq̃ miscere: fecrũt hoc illi qui po-
tuerunt eum in corpe habere presentẽ/ sic̃
martha ⁊ maria: quãdo et lazar⁹ vn⁹ erat
ex discumbentib⁹. Sed eo mõ christo etiã
iudas perditus ministrauit. Nam et locu-
los ipse habebat: et quãuis ex eis que mit
tebantur sceleratissime furaretur: per illũ
tamẽ etiã necessaria parabantur. Hinc est
illud quod cum ei diceret domin⁹: quod
Ch.xiij. facis fac celerius: arbitrati sunt quidã qđ
eum iusserit ꝓpter diẽ festũ necessaria pre
parare: vel indigẽtibus aliquid dare Nul
lo modo igitur de huiuscemodi ministris
diceret dominus: vbi sum ego ibi et mni-
ster meus erit: ⁊ si quis mihi ministrauerit
honorificabit eum pater meus: quoniã iu
dam talia ministrantez: reprobatũ potius
quam honoratũ videmus. Vt quid ergo
alibi querim⁹ quid sit ministrare christo:
et nõ poti⁹ in istis ip̃is v̄bis agnoscimus?
Cum em̃ dixit: si quis mihi ministrat me se
quatur: hoc ĩtelligi voluit ac si diceret. Si
quis me non sequitur: non mihi ministrat
Ministrant ergo iesu christo: qui non sua
querunt: sed que iesu christi. Hoc est eniz Phi.ij.
me sequatur: vias ambulet meas non su-
as: sicut alibi scriptũ est Qui se dicit ĩ xp̃o j.Joh.ij.
manere: debet sicut ambulauit ille: et ipse
ambulare. Debet etiã si porrigit esurienti
panem de misericordia facere nõ de iactã
tia: non aliud ibi querere quã opus bonũ:
nesciente sinistra quid faciat dextera: id ẽ
vt alienetur intentio cupiditatis ab ope- Math.v.
re caritatis. Qui sic ministrat: christo mini Math.xxij.
strat: recteq̃ illi dicetur: cum vni ex mini-
mis meis fecistis mihi fecistis: nec tantum
ea que ad misericordiã pertinent corpalẽ
sed oĩa bona opera ꝓpt̃ xp̃m facta. Tũc
enĩ erunt bona: quoniã finis legis christus
ad iusticiã omni credẽti. Minister est xp̃i Ro.x.
vsq̃ ad illud opus magne caritatis: quod
est aĩam suã ꝓ fratrib⁹ ponẽ: h̃ ẽ em̃ et ꝓ
xp̃o ponẽ. qz et h̃ ꝓpt̃ sua mẽbra dictur⁹
est: cũ ꝓ istis fecistis ꝓ me fecistis. De tali
q̃ppe opere etiã se ministrũ facere ⁊ appel
lare dignatus est: vbi ait. Sicut filius ho- Math.xx.
minis non venit ministrari sed ministrare:
et animam suam ponere pro multis. Hinc
est ergo vnusquisq̃ minister christi: vnde
est et minister christ⁹. Sic ministrantẽ chri
sto honorificabit pater ei⁹ honore illo ma
gno vt sit cum filio eius: nec vnq̃ deficiat
felicitas ei⁹. Cũ ergo auditis fratres dñm
dicentẽ: vbi ego sum illic et minister meus
erit: nolite tãtumõ bonos episcopos ⁊ cle
ricos cogitare: etiaz vos pro modulo vr̃o
ministrate christo: bene viuendo/elemosi-
nas faciendo: nomẽ doctrinãq̃ eius quib⁹
potueritis predicãdo: vt vnusquisq̃ etiaz
paterfamilias/hoc nomine agnoscat pa-
ternũ affectũ sue familie se debere ꝓ chri
sto et pro vita eterna. Suos omẽs admo
neat/doceat/hortetur/corripiat: ĩpendat
beniuolentiã/exerceat disciplinã Ita ĩ do
mo sua ecclesiasticũ et quodammõ episco
pale implebit officiũ: ministrãs christo vt
in eternũ sit cum ipso. Nam et illam maxi
mam passionis ministrationẽ: multi ex ve
stro numero ministrorũ: multi non ep̃i ne-
q̃ clerici: iuuenes et virgines: senes cum
iunioribus. Multi coniugati et coniugate
multi patres matresq̃ familias christo mi

nistrantes: etiam animas suas in eius martirio posuerunt: et honorificante patre coronas gloriosissimas receperunt.

Explicit tractatus q̄nq̄gesimus p̄mus. Incipit tractatus q̄nq̄gesimus secūdus. Ab eo qđ ait. Nunc anima mea turbata est: et quid dicam. vsq; ad id quod ait: hec locutus est iesus et abijt ⁊ abscondit se ab eis.

A Post quam dominus iesus christus verbis lectionis hesterne ministros suos vt se ipsum sequerent hortatus est: cuz ita predixisset passionē suā: quod nisi granum frumēti cadens in terrā mortuū fuerit: solum manet: si autem mortuū fuerit/ multum fructum affert: vbi excitauit eos qui eum ad regnum celorū sequi vellent: vt animā suam odissent in hoc mūdo: si eā in vitaz eternā custodire cogitarēt: ad nostram rursus infirmitatez suum temperauit affectū: et ait vnde lectio cepit hodierna. Nunc ania mea turbata est. Unde turbata est domie anima tua? Nempe pauloante dixisti. qui odit animā suam in hoc mundo: in vitam eternā custodit eaz. Ergo ne anima tua qa in hoc mūdo amat ideo turbatur veniente hora qua ex hoc mundo egrediatur? Quis hoc de aīa domini audeat affirmare? Sed nos in se trāstulit: nos in se suscepit: caput nostrum mēbrorum suorum suscepit affectum. et ideo ab aliquo non est turbatū: sed sicut de illo dictum est cum lazarū suscitaret: turbauit
Joh. xj. semetipm. Oportebat enī vt vnus mediator dei et hominū homo christus iesus: sicut nos excitauit ad summa: ita nobis con
s. trac. lj. pateretur ad infirma. Audi superius dicētem. Venit hora vt glorificetur filius hominis. Si mortificatū fuerit granum: multum fructū affert. Audio: qui odit animaz suam in hoc mundo: in vitaz eternā custodit eam: nec permittor tantumō mirari: sz iubeor imitāri. Deinde sequentib⁹ verbis Si quis mihi ministrat me sequat: et vbi sum ego ibi et minister meus erit: mundus contemnere accendor: et in cōspectu meo nihil est vilius vite huius. Totus quātus libet fuerit prolixus vapor presentis vite: pre amore eternorū temporalia mihi cuncta vilescunt. Et rursus ipsuz dominū meum qui me illis verbis ab infirmitate mea rapuit ad infirmitatē suam: audio dicentem: Nunc aīma mea turbata est. Quid ē hoc? Quomō sequi iubes animā meam: si turbari video animā tuam? Quomō sufferam: qō graue tanta firmitas sentit? Quale fundamentū querā: si petra succumbit? Sed videor mihi audire i cogitatiōe mea respondentē mihi dominū meum et quodāmodo dicētē: magis sequeris quia sic me interpono. Audisti ad te vocem fortitudinis mee: audi in me vocem infirmitatis tue. Ures suggero vt curras. nec repmo qō acceleras: sed tranffero in me quo trepidas: et substerno qua transeas. Domine mediator deus supra nos/homo propter nos: agnosco misericordiā tuam. Mā quod tu tantus tue caritatis volūtate turbaris: multos in corpore tuo qui sue infirmitatis necessitate turbantur: ne desperādo pereant consolaris. Denicz homo qui sequi vult: audiat qua sequatur. Accessit forte hora terribilis: pponitur optio: aut faciende iniquitatis: aut subeunde passionis Turbatur anima infirma: propter quā sponte turbata est anima inuicta. Prepone tue voluntati: voluntatem dei: Attende enim quid deinde subiūgat creator tuus et magister tuus qui te fecit: et vt te doceret factus ē ⁊ ipse quod fecit Homo eñ factus est: qui hominem fecit: sed deus inconmutabilis mansit: et hominem in melius conmutauit B Audi ergo quid deinde subiungat. Cū hec dixisset. nunc ania mea turbata est: et quid dicam: inquit: pat saluifica me ex hac hora: sed ꝓpter ea veni in hanc horaz: pater clarifica nomen tuū: docuit te: qd cogites: docuit qd dicas: quē inuoces: i q̄ speres: cui⁹ voluntatem certam atq; diuinam tue volūtati hūane infirmeq; pponas. Mō iō tibi

videat ex alto deficere: qa te vult ab imo ꝓficé: Nã et tẽptari dignat⁹ ẽ a diabolo:
Matth.iiij a quo vtiq; si nollet non temptaret: quem admodũ si nollet non pateretur. Et ea respondit diabolo: que tu in temptationib⁹ debeas respondere. Et ille quidẽ temptatus est sed non periclitatus: vt doceret te in temptatiõe periclitantẽ temptatori respondere: et post temptatorẽ non ire: sed de periculo temptatiõis exire. Sicut autẽ
Mth.xxvj. hic dixit: nunc aia mea turbata est: ita etiã vbi dicit: tristis est ania mea vsq; ad mortem. ⁊ pater si fieri potest transeat a me calix iste: ostendit homis suscepti infirmitatem: vt doceat sic contristatũ et conturbatum: quod sequitur dicere. Verumtñ nõ quod ego volo: sed qõ tu vis pater. Sic eñ homo ab humanis in diuina dirgitur: cum voluntati hũane voluntas diuina ꝓponit. Quid est autẽ: clarifica tuuz nomẽ: nisi in sua passione et resurrectiõe? Quid est ergo aliud: ñisi vt pater clarificet filiũ: qui clarificat suum nomen etiã in similib⁹ passionibus seruoz suoz̃? Unde scriptũ
Joh.xxj. est de petro: quod ideo de illo dixerat dominus: alter te cinget et feret quo tu nõ vis quia significare voluit qua morte clarificaturus esset deũ. Ergo et in illo deus clarificabat nomẽ suũ: quia sic etiã in mẽbris suis clarificat christũ. **Uenit ergo vox de celo. Et clarificaui: et iterũ clarificabo.** Et clarificaui ãtequã faceret mũdum: ⁊ iterũ clarificabo cũ resurget a mortuis: et ascendet in celũ. Et aliter intelligi potest. Et clarificaui cũ de virgine natus est: cum virtutes opatus est: cum celo idice per stellam a magis adoratus est: cuz a sanctis spiritusancto plenis agnit⁹ est: cuz descendẽte spiritu in specie colũbe declaratus: cum voce de celo sonante monstratus: cum in monte transfiguratus: cum miracula multa fecit/cum multos sanauit atq; mundauit: cum de pauciss̃imis panibus tantam multitudinẽ pauit: cum ventis et fluctibus impauit: cuz mortuos suscitauit. Et iterum clarificabo cum resurget a mortuis: cum mors ei vltra non dominabit̃: cuz exaltabitur sup celos deus: et super omnẽ terrã gloria eius. **Turba ergo que stabat et audierat dicebat tonitruum factum esse: alii dicebant angel⁹ ei locutus est. Respondit iesus et dixit. Nõ propter me hec vox venit: sz propter vos.** Hic ostendit illa voce non sibi indicatũ quod iam sciebat: sed eis quibus indicari oportebat: Sicut autẽ illa vox non propter eũ: sz propter illos diuinitate facta est: sic anima eius nõ ꝓpter eum sed propter alios voluntate turbata est Attende cetera. **Nunc inquit iudicium est mundi.** Quid ergo expectandum est in fine seculi. Sed in fine quod expectatur iudiciũ erit iudicandoz viuoz̃ et mortuoz̃: iudiciũ erit premioz penaz̃q; eternarũ Quale ergo nunc iudiciũ est? Jã in supioribus lectionibus quantũ potui cõmonui caritatẽ vestram: dici etiã iudiciũ non damnatiõis sed discretiõis Un
Ps.xl j. de scriptũ est. Judica me deus et discerne causam meaz de gente non sancta. Multa autẽ sunt iudicia dei. Unde dicitur ī psalmo. Judicia tua abissus multa. Dicit etiã
Ps.xxxv. apostolus. O altitudo diuitiarum sapientie ⁊ scientie dei: quã inscrutabilia sunt iu
Ro.xj. dicia eius Ex quibus iudicijs etiã hoc est quod hic ait dominus: nunc iudiciũ ẽ mundi: seruato illo iudicio ī fine vbi nouissime viui et mortui iudicãdi sunt. Possidebat ergo diabolus genus hũanum: et reos supplicioz tenebat cyrographo peccatoruz. Dominabatur in cordibus infidelium ad creaturam colendã deserto creatore: deceptos captiuosq; pertrahebat: Per christi autẽ fidem; quc morte eius et resurrectiõe firmata est: per ei⁹ sanguinẽ qui in remissionẽ fusus est peccatorũ: milia credentium a dominatu liberantur diaboli: christi corpori copulantur: et sub tanto capite vno eius spiritu fidelia membra vegetantur. Hoc vocabat iudiciũ: hanc discretionem: hanc a suis redemptis diaboli expulsionez. Denicq; attende quid dicat. Quasi querémus quid esset quod ait. Nunc iudiciũ est mundi: secutus exposuit. Ait eñ **Nunc princeps huius mũdi eicietur foras.** Audiuimus quale dixerit esse iudicium. Non ergo illud quod in fine venturum est vbi viui et mortui iudicandi sunt: alijs ad dexteram alijs ad sinistrã separatis: sz iudiciũ q̃ ꝓnceps hui⁹ mundi eiciet foras. Quomõ g̃ int⁹ erat? Et q̃ eũ eiciendum dixit foras? Nunq̃d nã in mũ

do erat: et extra mundũ missus est foras? Si enĩ de illo iudicio diceret quod in fine venturum est: posset aliquis opinari ignẽ eternum quo mittendus est diabolus ⁊ angeli eius ⁊ omnes qui sunt ex parte ei⁹ nõ natura sed vitio. Nõ quia creauit aut genuit: sz qꝛ ꝑsuasit ⁊ tenuit: Posset ergo aliquis opinari illũ ignem eternũ extra mundũ esse: et hoc esse dictum eicietur foras. Quod ꝟo ait. Nunc iudiciũ est mundi: et exponens quid dixerit. Nunc inquit princeps huius mundi eicietur foras: hoc ĩtelligendũ est quod nunc fit. non quod tantum post futurũ est in nouissimo die. Preuidebat ergo domin⁹ qđ sciebat post passionẽ et glorificationẽ suã: per vniũsũ mũdum multos populos credituros: in quoꝝ cordibus diabolus intus erat: cui quãdo
D ex fide renũciant/eicitur foras. Sed dicit aliquis. Nunq̃d de cordibus patriarcharũ ⁊ ꝓphetarũ veterũq̃ iustorũ ñ eiectus est foras? Eiectus est plane. Quomõ ergo dictũ est: nunc eicietur foras? Quomodo putamus: nisi quia tunc quod ĩ hominibus paucissimis factũ est: nũc in multis magnisq̃ populis: iam mox futurũ esse
Joh. vij. predictũ est? Sic ⁊ illud quod dictum est Spiritus aũt nondũ erat datus: quia ihs nondũ fuerat glorificatus: potest similem habere questionẽ et similẽ solutionẽ. Nõ enĩ sine spiritusancto futura prenũtiauerẽt ꝓphete: Aut nõ etiã dominũ infantẽ ĩ spiritusancto symeõ senex ⁊ anima vidua cognouerũt: et zacharias et elisabet: qui de
Luce. ij. illo nondũ nato sed iam concepto tanta ꝑ spiritũsanctũ predixerũt. Sed spiritus nõdum erat datus. idest. illa habundãtia gr̃e spiritualis: qua cõgregati linguis omniuz loquerenť: ac sic in linguis omniũ gentiuz futura prenũciareť ecclesia: qua gratia spirituali populi cõgregarenť: qua longe lateq̃ peccata dimitterenť: et milia milium deo reconciliarenť. Quid ergo: ait quispiam: quia diabolus de credentiũ cordibus eicitur foras? Jam fideliũ neminẽ tẽptat: imo vero temptare non cessat: Sed aliud est intrinsecus regnare: aliud forinsec⁹ oppugnare. Nam et munitissimã ciuitatẽ aliquãdo hostis oppugnat: nec expugnat. Et si aliqua tela eius missa perueniũt: admo
j: Thes. v. net apostolus vnde non ledant: cõmemorat loricã ⁊ scutũ fidei Et si aliquãdo vulnerant: adest qui sanat: quia sic̃ pugnantibus dictũ est. Hec scribo vobis: vt nõ peccetis. Ita qui vulnerãtur: quod sequitur j. Joh. ij.
audiunt. Et si quis peccauerit: aduocatuz habemus apud patrẽ iesum christũ iustũ: et ipse est ꝓpiciatio peccatoꝝ nostrorum. Quid enĩ oramus cũ dicimus: dimitte nobis debita nostra: nisi vt vulnera nostra sa Math. vj
nentur? Et quid aliud petimus cum dicimus: ne nos inferas in tẽptationẽ: nisi vt ille qui insidiatnr vel certat extrĩsecus: nulla irrumpat ex parte: nulla nos fraude: nl̃la nos possit virtute supare? Quãtaslibet tamẽ aduersum nos erigat machinas: quãdo nõ tenet locũ cordis vbi fides habitat: eiectus est foras: Sed nisi dominus custo- Ps. cxx
dierit ciuitatẽ: inuanũ vigilabit qui custodit eam. Nolite ergo de vobis ipsis presumere: si non vultis foras eiectũ diabolum intro iteꝝ reuocare Absit aũt vt diabo- E
lum mundi principẽ ita dictuz existimem⁹ vt eum celo et terre domĩari posse credamus. Sed mundus appellatur in malis hominibus: qui toto orbe terrarũ diffusi sũt: sicut appellať domus in his a quib⁹ habitatur. Secundũ quod dicimus: bona domus est vel mala domus est: non quando reprehendimus siue laudamus edificium parietũ atq̃ tectorũ: sed quãdo mores vl̃ bonorum homiuũ vel maloꝝ. Sic ergo dictum est princeps huius mũdi: idest. princeps malorũ omniũ qui habitãt in mũdo. Appellatur etiã mundus in bonis: qui similiter toto terrarũ orbe diffusi sunt. Vñ dicit apostolus. Deus erat in christo: mũdũ reconcilians sibi. Hi sunt ex quorũ cordi- ij: Cor. v
bus prĩceps hui⁹ mũdi eicieť foras. Cũ ergo dixisset. Nunc princeps huius mũdi eicietur foras: et ego inquit si exaltatus fuero a terra omnia traham † post me: Supra dixerat dominus vt audistis † Ali. ad ipsum.
cũ euangeliũ legereť: omĩa traham post me. Que omnia? Nisi ex quibus ille eicitur foras? Non autẽ dixit omnes: sed omnia. Non enĩ omniũ est fides Non itaq̃ h̃ ad vninersitatẽ hõim retulit: sz ad creature ĩtegritatẽ. i. spũm et aĩaz ⁊ corp⁹: et illđ qđ intelligim⁹: et illud qđ viuim⁹: et illud qđ visibiles et ꝯtrectabiles sum⁹ Qui enĩ dixit: capillus capitis vestri non peribit Luce. xx
omnia trahit post se? Aut si omnia ipsi homines intelligendi sunt. Omnia prede

stinata ad salutē possumus dicere: ex quibus omnib⁹ ait nihil esse periturū: cum supza de suis ouib⁹ loqueret. Aut certe omnia hominiū genera siue in linguis omnibus: siue in etatibus: siue in gradibus honozum omnib⁹: siue in artiū licitarū et vtilium ꝓfessionibus omnib⁹: et quicq̄d aliud dici potest secundū innumerabiles differentias quibus inter se ꝓcter sola peccata homies distant ab excelsissimis vsq̄ ad hūilimos. A rege vsq̄ ad mēdicū: omnia inquit trahā post me: vt sim caput eorū et illi membza mea. Sed si exaltatus in q̄t fuero a tra: h̄ est cū exaltat⁹ fuero. Nō enim dubitat futurū esse: quod venit ꝓlere. Hoc refertur ad illud quod superi⁹ ait Si autē moztuū fuerit granū: multū fructum affert. Naz exaltationē suā: quid aliud dixit: quā in cruce passionē? Quod et ipse euangelista nō tacuit: subiūxit eteniz t ait. **Hoc autē dicebat: significans qua morte esset moriturus. Respōdit ei turba. Nos audiuimus ex lege: quia christus manet ineternuz Et quomō tu dicis oportet exaltari filiū hominis? Et quis est iste filius hominis?** Demoztier tenuerūt quod domin⁹ dicebat assidue se esse filiū hominis. Nam hoc loco nō ait: si exaltat⁹ fuerit a terra fili⁹ hōinis: sed superi⁹ dixerat: quod hesterno die lectū atq̄ tractatū est: quādo nūciati sunt gentiles illi q̄ euz videre cupiebāt: vēit hoza vt glorificetur filius homis. Hoc itaq̄ isti animo retinentes: et quod nunc ait. cum exaltatus fuero a terra: moztē crucis intelligētes: quesierunt ab illo et dixerūt: Nos audiuim⁹ ex lege: quia christus manet ineternū. Et quomō tu dicis oportet exaltari filium hominis? Quis est iste filius homis? Si eniz christus est inqunt: manet ineternū Si manet ieternū: quomō exaltabit a terra: idē. quomō crucis passiōe mozietur? Hoc eīn eum dixisse intelligebant: quod facere cogitabant. Non ergo eis verboz istoz obscuritatem aperuit infusa sapiētia: sed stimulata conscientia. **Dixit ergo eis iesus. Adhuc modicū lumē i vobis est.** Hinc ergo ē quod intelligitis: ꝙa christus manet ineternū. **Ergo ambulate dum lucem habetis: vt nō tenebre vos cōprehendant.** Ambulate: accedite: totum intelligite: et moziturū christū et victurū ineternū: et sanguinē fusurum quo redimat: t ascensurū in sublimia quo perducar. Tenebre autē vos cōprehēdēt si eo modo crediderītis christi eternitatē. vt negetis in eo moztis hūilitatē. **Et qui ambulat in tenebris: nescit quo vadat.** Sic potest offendere in lapidē offensionis et petram scādali: quod fuit dominus cecis iudeis: sicut credentibus lapis quem reꝓbauerūt edificantes: factus ē in caput anguli. Hinc dedignati sunt credere in christū: quia eoz impietas contēpsit moztuū: risit occisū: Et ipsa erat moz grani multiplicādi: et exaltatio trahentis post se omnia. **Dum lucem inquit habetis credite in lucem: vt filij lucis sitis.** Cum aliq̄d veri auditu habetis: credite i veritatē: vt renascamini in veritatē: **Hec locutus est iesus: et abiit: et abscondit se ab eis.** Non ab eis qui crede re et diligere ceperāt: non ab eis qui cū ramis palmarū et laudib⁹ obuiā venerant: sed ab eis qui videbant t inuidebāt: quia nec videbant: sed in lapidē illum cecitate offendebant: Cū autē abscōdit se iesus ab eis: qui eum occidere cupiebāt: quod sepe ꝓpter obliuionē cōmonēdi estis: nostre infirmitati consuluit: non sue potestati derogauit.

Explicit tractatus quinq̄gesim⁹ secundus. Incipit tractatus quinquagesimus tertius. Ab eo quod scriptū est. Cum aūt tanta signa fecisset coram eis non credebant in eum. vsq̄ ad id quod ait. Dilexerūt gloriam hominis magis quā dei.

A Renūciata dominus christ⁹ passiōe sua t morte fructuosa in exaltatiōe sancte crucis. vbi dixit se oīa tracturū esse post se: cum intellexissent iudei qō de sua morte dixisset: t ꝓposuissent eis questionez quomō diceret se esse moziturum: cū ex lege audierint quod christus manet ineternum: hortatus est eos vt dum adhuc modicum lumen in eis esset quo christū eternum esse didicissent: ambularent vt totuz discerent: ne cōprehenderent a tenebris.

Et cum hec esset locutus: abscondit se ab eis. Hec in superioribꝰ dominicis lectioni bus verbisq; didicistis. Deinꝺ tulit euangelista: vnde hodiernū capitulū recitatū est. et ait: Cum autem tanta signa fecisset coram eis non credebāt in eū: vt sermo esaie pphete impleretur quem dixit. Domine quis credidit auditui nostro: et brachium domini cui reuelatum est? Ubi satis ostendit brachiū domini ipsum filiū dei nuncupatum: non quod deus pater figura determinetur carnis humane Brachiū domini filius dicit qꝺ oia per ipsum facta sunt: ei q; filius nō tāq; mēbrū corpis hereat: sz ꝙa omnia per ipsum facta sunt: ideo brachiū domini dictū est. Sicut enī ruū brachium per qꝺ oparis: sic dei brachiū dictū ē eiꝰ verbū: quia per verbū opatus est mundū Cur enī homo vt aliquid brachium opetur extēdit: nisi quia nō cōtinuo fit quod dixerit? Si autem tanta potestate preualeret. vt sine vllo motu corpis sui quod diceret fieret: brachiū eiꝰ verbū eius esset: quia verbū non est cogitabile vel sonabile. Sed dominus iesus vnigenitus dei patris filius: sicut non est paterni corpis mēbrū: ita non est cogitabile vel sonabile ac transitoriū verbum: quia cū omnia p ipsum facta sunt: dei verbū erat. Cum ergo audiuimus brachiū dei patris esse dei filium: non nobis obstrepat cōsuetudo carnalis. sed quantū illo donante possum⁹: virtutem dei et sapientiā cogitemus: p quaz facta sunt omnia. Tale ꝺq; brachiuz nec porrectū extēdit: nec collectū ptrahitur. Non ē enī ipe qui pater sed vnū sunt ipe et pater et equalis patri: vbiq; totus est sicut pat: ne aliqua pateat occasio detestabili errori eoꝝ qui dicūt solū esse patrē. sed pro diuersitate causaz ipsum dici filiū ipm dici spūsctm: et in his verbis audent dicē: Ecce videtis quia solus est pater si brachiū eius est filius: nō enī due sed vna persona est homo et brachiū eius: nō intelligentes neq; adūtentes quomō verba de rebus alijs ad res alias transferantur: propter aliquā similitudinē etiā in locutionibus ꝙtidiāis ꝺ visibilibus et notissimis rebus: quāto magis vt nobis ineffabilia ꝙlitercūmq; dicanē: que dici sicuti sunt omnino non possunt. Nam et hō alterū hominem per quē solet agere quicq̄d agit / brachiū suuz appellat. et si ei auferatur dolēs dicit brachiū pdidi: et ei qui abstulerit dicit: brachiū meum mihi abstulisti. Intelligant ergo quomō dictus sit filiꝰ patris brachiū per quod pater opatus est omia: ne nō hoc itelligēdo ī sui erroris tenebris pmanendo: similes sint iudeis ipsis: de quibus dictū est: et brachiū domini cui reuelatū est Hic occurrit altera questio. De qua quidē vt competent aliq̄d disputeē: et omnes eius latebrosissimi sinꝰ perscrutentur et excutiant vt dignū est: nec mearum viriū esse arbitror: nec angustiaz tem poris: nec vestre capacitatis. Tamē quia transire ad alia vestra expectatōe nō sinimur: nisi aliq̄d inde dicamus: accipite qꝺ poterimus: et vbi vestre expectatiōi non suffecerimus: ab illo īcrementū poscite q̄ nos plantare posuit ī rigare: quia sicut dicit apostolus: neq; qui plantat est aliquid neq; qui rigat: sed qui incrementū dat deus. Quidā ergo inter se musitāt: ī vbi possunt aliquādo proclamāt: et turbulēta disceptatiōe contendūt dicētes. Quid fecerunt iudei vel que cīpa eoz fuit: si necesse fuit vt sermo esaie prophete īpleret quez dixit: domīe quis credidit auditui nostro ī brachiū domini cui reuelatū est? Quibꝰ respondemus deū prescīū futuroz / per pphetam predixisse infidelitatē iudeorum: predixisse tamē non fecisse. Non enī ppter ea quē quā deꝰ ad peccandū cogit: quia futura hōinū peccata iā nouit. Ipsoz enī prescīuit peccata non sua: non cuiusq; alterius sed ipsoꝝ: Qua ppter si ea que ille prescīuit ipsoz non sunt ipsoꝝ: non vere ille prescīuit. Sed quia illiꝰ prescīētia falli nō potest: sine dubio non alij sed ipi peccant: quos deus peccatores esse prescīuit Fecerūt ergo peccatū iudei quod eos nō compulit facere cui peccatuz non placet: sed facturos esse preditit quē nihil latet: Et ideo si non malū sed bonū facere voluissent non ꝓhiberent: et hoc facturi preuidēntur ab eo qui nouit quid sit quisq; facturus: et quid ei sit pro eius opere redditurus Sed que sequnt euangelij verba plus vrgent: et profundiorem faciūt questionem. Adiungit etenī et dicit. Pro-

Esaie. liij

Joh. j.

D

j. Cor. iij

E

Esaie.vj. pterea non poterāt credere: q̄a iterum dicit esaias. Excecauit oculos eorum et indurauit cor eorum: vt non videant oculis et intelligant corde: et conuertantur et sanem illos. Dicitur em̄ nobis. Si non potuerunt credere: quod peccātū est homīs non facentis quod non potest facere? Si autē nō credendo peccauerūt: potuerūt ergo credere et nō fecerūt Si ergo nō potuerūt: q̄ modo dicit euaāgeliū/propterea non poterant credere: quia iterū dicit esaias/excecauit oculos eorū et indurauit cor eoꝝ vt quod est grauius ad deum referat̄ causa qua non crediderunt quandoquidē ipse excecauit ocl'os eoꝝ ⁊ īdurauit cor eoꝝ Non em̄ saltem hoc de diabolo dicitur: sꝫ de deo: quod ipsa prophetica scriptura testatur. Naꝫ si arbitremur hoc dictū de diabolo quod excecauit oculos eoꝝ et cor indurauit: laborandū est quomō illorū culpam quia non crediderūt possimus ostēdere de quibus dicitur: non poterant credere. Deinde quid respōdebimus de alio

Ro.xj. prophete ipsius testimonio quod posuit paulus apostolus dicens? Quod querebat israel hoc nō est consecut⁹: electio autē cōsecuta est: ceteri v̄o excecati sunt: sicut scriptum est. Dedit illis deus spiritum conpunctionis: oculos vt non videant: et aures vt non audiant vsq̄ in hodiernū diem. Audistis fratres mei propositam questionem: nempe quā profunda sit cernitis. Sed respōdemus vt possumus. Nō poterant credere: quia hoc Esaias propheta predixit. Hoc autem propheta predixit: quia deus hoc futurū esse presciuit. Quare autē non poterāt si a me queratur: cito respondeo: quia nolebant? Malaꝫ quippe eorū voluntatē preuidit deus: et per prophetam prenūciauit ille cui abscondi futura non possunt. Sed aliam causam inq̄s dicit propheta: non voluntatis eoꝝ. Quā causam dicit propheta? Quia dedit illis deus spiritū conpunctionis: oculos vt nō videant: et aures vt non audiant: et excecauit oculos eorum: et indurauit cor eoꝝ. Etiā hoc eorū voluntatem meruisse respōdeo. Sic enim excecat: sic obdurat deus deserendo et non adiuuando: quod occulto iudicio facere potest: iniquo nō potest. Hoc omnino pietas religiosorū inconcussuꝫ debet inuiolatumq̄ seruare: sicut apostolus dicit: cum eandē ipsaꝫ tractaret difficilimam questionē: Quid ergo dicem⁹ inquit? Nunq̄d iniquitas est apud deū? Absit. Si ergo absit vt sit iniquitas apud deū siue quando adiuuat/misericordit̄ facit: siue quando non adiuuat/iuste facit: quia oīa nō temeritate sed iudicio facit. Porro si iudicia sanctorū iusta sunt: quātomagis sanctificātis ⁊ iustificātis dei? Justa ergo sunt: sed occl'ta. Ideo cū questiōes huiusmodi in mediuꝫ venerint: quare alius sic: alius autē sic: quare ille deo deserente excecetur: ille deo adiuuante illūinetur: non nobis iudiciū de iudicio tāti iudicis vsurpemus: sed contremiscētes exclamem⁹ cū apostolo. O altitudo diuiciarū sapiētie ⁊ scientie d̄i: quā inscrutabilia sunt iudicia eius et inuestigabiles vie eius. Unde dictum est in psalmo Judicia tua abissus mlta. Non ergo me fratres ad hanc penetrādam altitudinē/ ad hanc abissum discuciēdam: ad inscrutabilia perscrutanda: expectatio vestre caritatis impingat. Agnosco modulum meum: seutire mihi videor etiā modulū vestrum. Alicuius est hoc incrementis meis. et fortius viribus meis: puto quia et vestris. Simul ergo audiamus ad monentem scripturā atq̄ dicentem. Altiora te ne quesieris: et fortiora te ne perscrutatus fueris: non quia ista negata sunt nobis cū deus magister dicat. Nihil est occultum/quod non reuelabit̄. Sed si in quod peruenim⁹ in eo ambulam⁹ sicut dic̄ apostolus: non solū quod nescimus et scire debemus: sed etiā si quid aliter sapimus: id quoq̄ nobis deus reuelabit. Peruenim⁹ autem in viam fidei: hanc perseuerantissime teneamus. Ipsa perducit ad cubiculū regis: iu quo sunt omnes thesauri sapientie et scientie absconditi. Nō enī ipse dominus iesus christus suis illis magnis et p̄cipue electis discipulis inuidebat: quādo eis dicebat. Multa habeo vobis dicere: sꝫ non potestis illa portare modo. Ambulādum est: ꝓficiendū est: crescendum est: vt sint corda nostra capacia earū rerū quas capere modo non possumus. Quod si nos

Ro.xj.

Ps̄.xxxv.

Ecclesia.iij.

math.x.

Phil.iij.

Collo.ij.

Joh.xvj

vltimus dies proficientes inuenerit: ubi discemus quod hic non potuimus. Si quis autem istam questionē liquidius et melius nouit se posse et confidit exponere: absit vt nō sim paratior discere quā docere: tantum ne audiat quisq; liberū arbitrium sic defendere / vt nobis orationē qua dicimus
Matth.vj. ne nos inferas in tēptationē: conetur auferre: rursus ne quisq; neget volūtatis arbitrium: et audeat excusare peccatū. Sed audiamus dominū et precipientē et opitulantem et iubentem quid facere debeamus et adiuuantē vt implere possimus. Alii quosdam nimia sue voluntatis fiducia extulit in superbiā: et quosdā nimia sue voluntatis diffidentia deiecit in negligentiā. Illi dicunt: vt quid rogamus deum ne vincamur temptatiōe / quod in nostra est potestate. Isti dicunt / vt quid conamur bene viuere: quod in dei est potestate. O domine: o pater qui es i celis: ne nos inferas in quālibet istarū temptationū. sed libera nos a malo. Audiamus dominū dicentez.
Luce.xxij. Rogaui pro te petre: ne deficiat fides tua. Nec sic existimemus fidem nostrā esse i libero arbitrio: vt diuino non egeat adiutorio. Audiamus et euangelistā dicentē: dedit eis potestatem filios dei fieri.
Joh.j. Ne omnino existimemus in nostra potestate non esse quod credimus: verumtū in vtroq; illius beneficia cognoscamus. Nam et agēde sunt gratie qa data est potestas: et orādum ne succumbat infirmitas. Ipsa est fides que per dilectionē operatur: sicut ei
Galatas. v. Roma.xij. ij.Cor.x. meusuram dominus cuiq; partitus est: vt qui gloriatur / non in seipso sed in domīo glorietur. Non itaq; miruz est quia nō poterant credere: quorū voluntas sic supba erat: vt ignorantes dei iusticiā: suam velle constituere. Sicut dicit de illis apostolus. Justicie dei nō sunt subiecti. Quia eīm
Roma.x. non ex fide sed tanq; ex operib⁹ tumuerūt: ipso suo tumore cecati offenderūt in lapidem offensionis. Sic autē dictū est / nō poterant: vbi intelligendū est quod nolebāt: quēadmodū dictū est de domīo deo
ij.Thimo.ij nostro: si non credimus ille fidelis permanet: negare seipsuz nō potest. De omnipotente dictum est / nō potest. Sicut ergo qđ dominus negare seipsum non potest. laus est voluntatis diuine: ita quod illi non poterant credere: culpa est volūtatis humāe. Ecce dico ego: quod tā superbe sapiunt vt sue voluntatis viribus tantū existimēt esse tribuendum. vt negēt sibi esse necessarium diuinū adiutoriū ad bene viuendū: non possunt credere in christū. Non enim aliquid prosunt syllabe nominis christi: et sacramenta christi: vbi resistitur fidei christi. Fides autem christi et sacramenta: est credere in euz qui iustificat impiū. Credere in mediatorē: sine quo interposito nō recōciliamur deo. Credere in saluatorē qui Luce.ti
venit quod perierat querere atq; saluare: Credere in eū qui dixit: sine me nihil po- Joh.xv
testis facere. Qui ergo ignorans dei iusticiam qua iustificatur impius: suaz vult cōstituere qua conuincatur supbus: in hunc non potest credere. Hinc et illi non poterant credere: non quia mutari in melius homines nō possunt: sed quamdiu talia sapiunt: non possunt credere: Hinc excecātur et indurantur: quia negando diuinū adiutorium non adiuuantur. Hoc de iudeis q excecati et indurati sunt de⁹ prescuit: atq; in eius spiritu ꝓpheta predixit. Quod vero addidit: et conuertantur et sanē eos: vtrū subaudiendū sit: non. idest. nō conuertantur: connexa desuper sententia vbi dictum est: vt non videant oculis et intelligant corde: quia et hic vtiq; dictuz est vt nō intelligāt: Et ipsa eīm conuersio de illius gratia est cui dicitur: deus virtutuz Ps.lxxix
cōuerte nos. An forte et hoc de supne misericordia factum intelligendū ē vt quoniā supbe et peruerse volūtatis erāt et suam iusticiā constituere volebant: ad hoc deserentur vt excecarētur: ad hoc excecarentur vt offenderent in lapidē offensionis: et impleretur facies eorū ignominia. atq; ita humiliati quererent gloriā domini et non suam: qua inflatur superbus. Sz iusticiam dei qua iustificatur ipius? Hoc enim multis eorū profecit in bonū: qui de suo scelere cōpuncti in christū postea crediderunt: pro quibus et ipse orauerat dicens. Pater ignosce illis: quia nesciūt qđ Luce xxi
faciunt. De qua eorū ignorantia et apostolus dicit. Testimoniū illi perhibeo: qa zelum dei habent: sed non secundū scientiā Roma.x

Tunc eteniz hoc subiũxit: atq; ait: ignorãtes enĩ dei iusticiam et suam volentes cõstituere: iusticie dei nõ sũt subiecti. Nec dixit esaias: quando vidit gloriaz eius: et locutus est de eo. Quid viderit esaias. Et hoc quomõ ad dominum christum pertineat: in libro eius legendũ et itelligẽdũ est. Vidit enĩ nõ sicuti est sz modo quodã significatiuo: sicut prophete visio fuerat informanda. Nam vidit et moises: et tamẽ ei quem videbat dicebat: xxxiij. Si inueni gratiaz ante te: ostende mihi te metipsum manifeste vt videaz te: quia nõ videbat sicuti est. Quando aũt nobis hoc futurum sit: idem iste sancte iohãnes euãgelista in epistola sua dicit. Dilectissimi filij dei sumus: et nondũ apparuit quod erimus. Scimus quia cum apparuerit similes ei erimus: quoniã videbimus eũ sicuti est Poterat dicere quoniã videbimus eũ: et non addere/sicuti est. Sed quia sciebat a quibusdã patribus et prophetis visum sz non sicuti est. ideo cũ dixisset/ videbimus eum: addidit/sicuti est. Nemo enĩ vos fallat fratres eorum qui dicunt inuisibilẽ patrem: et visibilẽ filiuz. Hic enĩ hoc asserũt qui putant eũ esse creaturã: nec intellgũt secundum quod dictũ est: ego et pat vnũ sumus. Prorsus in forma dei in qua equalis est patri: etiaz filius inuisibilis est. Ut autẽ ab hominibus videretur/formã serui accepit: z ĩ similitudinẽ hominũ factus/visibilis factus est Ostendit ergo se etiã antequã susciperet carnẽ oculis hominũ sic voluit in subiecta sibi creatura: non sicuti est. Mundemus corda per fidem: vt illi ineffabili: z vt ita dicã: inuisibili visioni preparemur. Beati enĩ mundo corde: quoniam ipsi deum videbnnt. Verumtamen et ex principibus multi crediderũt in eum: sed propter phariseos non confitebãtur: vt de synagoga non ejicerẽtur. Dilexerũt enĩ gloria hominum: magis quam gloriam dei Videte quẽadmodũ notauerit euangelista: et improbauerit quosdã quos tamẽ in eum credidisse dixit: qui in hoc ingressu fidei si proficerent: amorẽ quoq; hũane glorie ꝓficiendo superarẽt: quam supauerat apostolus dicens. Mihi autẽ absit gloriari nisi in cruce domini nostri iesu christi: per quẽ mihi mundus crucifixus est z ego mũdo. Adhoc enĩ et ipse dominus crucẽ suã vbi cum dementia superbe impietatis irrisit: in eorũ qui in illum crederẽt frontibus fixit vbi est quodammõ sedes verecũdie vt de nomine eius fides non erubescat: et magis dei gloriam quã hominũ diligat.

Explicit tractatus quinquagesimꝰ tertius. Incipit tractatus quinquagesimus quartus. Ab eo quod ait iesus. Qui credit in me: non credit in me. sed in eum qui misit me: Usq; ad id quod ait. Sz qui misit me pater: ipse mihi mandatum dedit quid dicam et quid loquar.

Loquente domino nro iesu christo apud iudeos/et tanta miraculorum signa faciente: quidam crediderunt predestinati in vitam eternam quos etiam vocauit oues suas: quidaz vero non crediderũt nec poterant credere: eo quod occulto nec tamẽ iniusto iudicio dei fuerãt excecati z indurati: deserente illo qui superbis resistit: humilibus autẽ dat gratiam. Eorum autem qui crediderunt/alij vsq; adeo confitebãtur: vt palmarũ ramis acceptis venientes occurrerent: in eadẽ laudis confessione letantes. Alij vero ex principibus non audebant confiteri vt de synagoga non ejicerentur: quos notauit euãgelista dicens: quod dilexerunt gloriam hominũ magis quam gloriam dei. Eorũ etiam qui nõ crediderunt: alij erant postea crediturj quos preuidebat vbi ait. Cum exaltaueritis filium hominis: tunc agnoscetis quia ego sũ Alij vero in eadem infidelitate mansuri: quorũ imitatrix est etiam ista gens iudeorum: que postmodum debellata ad testimonium prophetie que de christo scripta est/in toto pene orbe dispersa est. Quibus ita se habentibꝰ et sua iam propinquãte pas-

sione: iesus clamauit et dixit: vnde lectio cepit hodierna. Qui credit in me non credit in me sed in eum qui misit me. Et qui videt me: videt euz q̄ misit me. Jaz dixerat quodā loco. Mea doctrina non est mea: sed ei⁹ qui misit me Ubi intellexim⁹ eum doctrinā suam dixisse verbum patris quod est ipse: et hoc significasse: dicēdo mea doctrina nō est mea sed eius q̄ me misit: quod a seipso ipse nō esset sz haberet a q̄ cēt. De ⁹em̄ de deo/filius pr̄is. Pat̄ aūt n̄ de⁹ de deo: sz de⁹ pat̄ filij. Nunc aūt q̄d ait/ qui credit ī me nō credit in me sz in eū qui misit me: quomodo intellecturi sumus: nisi quia homo apparebat hominibus cum lateret deus? Et ne putarent hoc eum esse tantumō quod videbant: talem ac tantum se volens credi: qualis et quantus est pater: qui credit in me inquit/ non credit in me. idest in h̄ quod videt: sed in eum qui misit me: id est in patrem. Sed qui credit in patrez: necesse est eum credat esse patrem. Qui autem credit eum patrem: necesse est vt credat eum habere filium Ac per hoc qui credit in patrem: necesse est vt credat in filiū Sed ne quisq̄ hoc credat de vnigenito filio quod de his qui dicti sunt filij dei secūdum gratiam non naturā: sicut ait euangelista: dedit eis potestatem filios dei fieri: vnde et illud est quod ipse dominus commemorauit in lege dictū: ego dixi dij estis et filij excelsi omnes: propterea dixit: qui credit in me: non credit in me: ne totum qd̄ de christo creditur: secundū hominem crederetur. Ille ergo inquit credit in me qui non credit in me secundū id quod me videt: sed in eum qui me misit: vt cum credit in patrem: credat eū habere filium sibi eq̄lem: et tunc vere credat in me. Nam si putauerit euz non habere nisi filios secundū gratiam qui sunt eius vtiq̄ creatura: non verbum sed facta per verbum: nec habere filium equalem sibi atq̄ coeternū: semper natum: pariter incōmutabilē: ex nullo dissimilem atq̄ imparem: non credit in patrē qui eum misit: quia non est hoc pater qui eum misit. Et ideo cum dixisset/ qui credit in me: non credit in me sed in eum qui misit me: ne putaretur sic voluisse patrem intelligi tanq̄ patrem multorū filiorū per gratiaz regeneratorū: mon vnici verbi eq̄lis sibi: continuo subiecit. Et qui videt me: videt eum qui misit me: Nunq̄d ait: qui videt me: non videt me: sed euz q̄ misit me. Sicut dixerat/ qui credit in me: non credit in me: sed in euz qui misit me? Illud namq̄ dixit: ne sicut videbatur crederetur tantūmō filius hominis. Hoc autem dixit. vt patri crederetur eq̄lis. Qui credit in me inquit: nō credit in hoc quod videt me: sed credit in eum qui misit me. Aut cum credit in patrem qui sibi equalē genuit me: nō quomō me videt: sed sic credat in me/ quomō in euz qui misit me. Usq̄ adeo enī nihil distat inter euz et me: vt qui me videt: videat eū q̄ me misit. Apostolos suos certe ipse domin⁹ christus misit. quod eorū etiam nomen indicat. Nam sic̄ grece angeli: latine nūcij vocantur: ita grece apostoli/ latine missi appellātur. Nūquā tamē aliquis apostoloꝝ dicere auderet: qui credit in me non credit in me sed ī eum qui misit me. Omnino enī non diceret/ qui credit in me: credimus enim apostolo: sed non credimus in apostolū: Non enim apostolus iustificat impiū. Credenti enim in eum qui iustificat impium. deputatur fides eius ad iusticiam. Posset dicere apostolus: qui recipit me recipit eū qui me misit: vel qui audit me/ audit eum qui me misit. Hoc enī eis ipse dominus ait. q̄ vos recipit me recipit: et qui recipit me recipit eum qui me misit: quia dominus honoratur in seruo: et pater in filio: sed pater tanquā in filio: dominus tanquā in seruo. Filius autem vnigenitus recte dicere potuit: credite in deū et in me credite. Et qd̄ nunc ait: qui credit in me: non credit ī me sed in eum qui misit me: non a se abstulit fidez credentis: sed noluit in forma serui remanere credentem: quoniā cuz quisq̄ credit in patrem qui eum misit: profecto credit in filium sine quo patrē non esse cognoscit: et ita credit vt credat equalē: quoniā sequitur: et qui videt me. videt eum qui me misit. Attēde cetera. Ego lux in mūduz veni: vt omnis qui credit ī me in tenebris nō maneat. Dixit q̄dā loco discipul' suis. Vos estis lux mūdi. Nō

Joh. vij. supra tractatu. xxix.

Joh. j.

Ps̄. lxxxj.

B

Luce. vj

Roma.

Math. x.

Joh. xiii

Math. v

poteſt ciuitas abſcondi ſupra montē cō ſtituta. Neq; accendūt lucernam et po nunt eam ſub modio: ſed ſupra candela brum. vt luceat omnib⁹ qui in domo ſūt Sic luceat lumen veſtrum coram homi nibus vt videant opera veſtra bona: et glorificent patrez veſtrū qui in celis eſt Non tamē eis dixit: vos lux veniſtis in mundum: vt omnis qui credit in vos in tenebris nō maneat Muſq; hoc legi poſ ſe confirmo. Lumina ergo ſunt omnes ſancti: ſed credendo ab eo illuminātur: a quo ſi receſſerit/tenebrabitur. Lumē autem illud quo illuminantur/a ſe rece dere non poteſt: quia incōmutabile om nino eſt. Credimus ergo lumini illumi nato: ſicut prophete: ſicut apoſtolo Sed ideo illi credimus vt non in ipſum cre damus quod illuminatur: ſed cum illo credamus in illud lumen a quo illumi natur: vt et nos illuminemur/non ab il lo: ſed cum illo a quo ille. Cum autē di cit: vt omnis qui credit ī me in tenebris non maneat: ſatis manifeſtat omnes ſe in tenebris inueniſſe Sed ne in eis tene bris maneant in quibus inuenti ſunt: de bent credere in lucem que venit in hūc mundum: quia per illam factus eſt mun

C dus. Et ſi quis audierit inquit verba mea et cuſtodierit: ego nō iudico eum. Memento te que vos au diſſe in ſuperioribus lectionibus noui: ⁊ qui obliti forte eſtis recolite: et qui nō affuiſtis ſed adeſtis. audite quomodo dicit filius: ego non iudico eum: cum di

Joh.v. cat alio loco: pater non iudicat quēquā ſed omne iudiciū dedit filio: niſi quia in telligendū eſt: mō non iudico eū? Qua re nō iudicat modo? Attende quid ſeq tur. Non enim veni inquit vt iudi cem mundum: ſed vt ſaluificem mundum: ideſt vt ſaluum faciam mū dum. Nunc ergo eſt tempus miſericor die: poſtea erit iudicij: qa miſericordiā

Ps.c. inquit ⁊ iudiciū cantabo tibi domīe. Sz de ipſo etiam futuro nouiſſimo iudicio videte quid dicat: Qui ſpernit me et non accipit verba mea: habet qui iudicet eum. Sermo quē lo cutus ſum: ille iudicabit eum in nouiſſimo die. Non ait qui ſpnit me et non accipit verba mea: ego nō iudico eum in nouiſſimo die. Hoc enim ſi dixiſ ſet: non video quomō poſſet nō eſſe cō trarium illi ſententie vbi ait: pater non iudicat quemq; ſed omne iudiciū dedit filio. Cū vero dixit/qui ſpernit me ⁊ nō accipit verba mea habet qui iudicet eū: expectantibus autē quiſnā ille eſſet: ſe cutus adiunxit: ſermo quem locutus ſū ille iudicabit eum in nouiſſimo die: ſa tis manifeſtauit ſeipſum iudicaturz in nouiſſimo die. Seipſum quippe locutus eſt: ſeipſum annunciauit: ſeipſum ianuā poſuit: quia ipſe ad oues paſtor ītraret Aliter itaq; iudicabuntur qui nō audie runt: aliter qui audierunt et contempſe runt. Qui enī ſine lege peccauerunt: ait Rho. ij. apoſtolus. ſine lege et peribunt: et qui ī lege peccauerunt: per legem iudicabun tur. quia ego inquit ex me ipſo nō ſum locutus. Ideo ſe dicit non locu tun ex ſeipſo: quia non eſt ex ſe ipſo. Jā hoc ſepe diximus: iam hoc tanq; notiſſi mum non docere ſed admōere debem⁹. Sed qui miſit me pater ipſe mi hi mandatum dedit: quid dicam et quid loquar. Non laborabimus: ſi cum eis nos loqui ſciremus: cum qui bus ſuperiora locuti ſumus: et cum eiſ ipſiſ non omnibus: ſed qui audierūt me moria retinentibus. D Nunc vero qa forte aliqui aſſunt qui non audierūt: eiſq; ſunt ſimiles qui obliti ſūt quod au dierunt: propter illos perferant moras noſtras qui audita meminerunt. Quo modo dat mandatum pater vnico filio? Quo verbo loquitur verbo: cum ſit ip ſe filius vnigenit⁹ verbum? Nunquid p angelum: cum per ipſum creati ſunt an geli? Nunquid per nubem: que quādo ſonuit ad filium/non propter ipſum ſo nuit quod alibi dicit etiā ipſe: ſz ꝓpter alios quos oportebat ita audire? Nun quid per ſonum labijs emiſſum qui non habet corpus? An aliquo locoz inter vallo fili⁹ a patre ſeparatur: vt ſit inter illos aer medi⁹: quo percuſſo vox fiat ⁊ ad aurez veniat? Abſit: vt talia de illa ī

corporea et ineffabili substantia suspicemur. Filius vnicus est verbum patris: et sapientia patris: in illa sunt omnia mandata patris. Neq; enī patris mandatum filius aliquando nesciebat: vt cum necesse esset ex tempore habere quod antea non habebat. Ita enī a patre quod habet accepit: vt nascēdo acceperit: deinde ita illi gignendo. Nam et vita est: et accepit vitam vtiq; nascendo/non prius sine vita existendo: quia et pater habet vitam: et quod habet est: nec accepit tamen/quia non ex aliquo est. Filius autem accepit vitam dante patre a quo ē: et ipse quod habet est. Habet enī vitaz
Joh. v. et vita est. Ipsum audi loquentem: Sicut habet inquit pater vitam in semetipso: sic dedit et filio vitam habere in semetipso. Nunquid existenti et nō habēti dedit. Sed eo dedit quo genuit qui vitam genuit: et vita genuit vitam: et qz parem genuit/ non imparem genuit vitam: ideo dictuz est. Sicut habet ip̄e vitam in semetipso: sic dedit et filio vitaz habere in semetipo. Vitā dedit: quia gignēdo vitam quid dedit nisi esse vitaz? Et qa eterna est ipsa natiuitas. Nunq̄ non fuit filius qui est vita: nū quā n fuit filius sine vita. Et sicut est natiuitas eterna: sic est qui natus est vita eterna. Ita et mandatum non quod filius non habebat pater dedit: sed sicut dixi/ in sapientia patris quod est verbum patris: omnia mandata sunt patris. Dicitur autez mandatum datum: quia non est a se ipso cui dicitur datum. Et hoc est dare filio sine quo nunquā filius fuit: quod est gignere filiū qui nunquā nō fuit. ℣ Sequitur autē. Et scio quia mandatū eius vita eterna est. Si ergo vita eterna est ipse filius. et vita eterna est mandatum patris: quid aliud dictū est/ quā ego sum mandatum patris? Proīde et id quod adiūgit et dicit: que ego loquor sicut dixit mihi pater sic loquor: non accipiamus dixit mihi: quasi pater verba locutus sit vnico verbo. aut egeat dei verbis: dei verbum. Dixit ergo pater filio: sicut dedit vitam filio non quod nesciebat vel non habebat. sz quo ipse filius erat. Quid est autē/ sicut dixit mihi parer sic loquor: nisi verbū loquor? Ita ille dixit vt verax: ita iste loquitur vt veritas. Verax autem genuit veritatem. Quid ergo iam diceret veritati? Non enī imperfecta erat veritas cui verum aliquid adderetur: Dixit ergo veritati: quia genuit veritatē. Porro ipsa veritas sic loquitur vt ei dictum est: sed intelligentib⁹ quos docet vt nata est. Ut autem crederent homines qō intelligere nondū valent: ex ore carnis verba sonuerunt: et abierunt. Trāsuolantes soni strepuerunt: peractis morulis temporum suorum. Sed res ipse quarum signa sunt soni: traiecte quodāmodo in eorū memoriaz qui audierunt: etiam ad nos per litteras que visibilia signa sunt peruenerunt. Non sic loquitur veritas: Intelligentibus mentibus int⁹ loquitur: sine sono instruit. intelligibili luce perfundit. Qui ergo potest i ea credere natiuitatis eius eternitatem: ipse illam sic audit loquentem: sicut ei dixit pater quod loqueret. Excitauit nos ad magnum desiderium interioris dulcedinis sue: sed credendo capimus: ambulādo crescimus: proficiendo ambulamus: vt peruenire possimus.

¶ Explicit tractatus quinquagesimus quartus. Incipit tractatus quinquagesimus quintus. Ab eo quod ait. Ante diem festū pasce sciens iesus quia venit hora eius. Usq; ad id quod ait. Venit ergo ad simonem petrum:

A

pitulum.

Cena domini

secundū iohannē adiuuante ipso debitis est explicanda tractatibus: ⁊ vt nobis posse donauerit explananda. Ante diem autē festuz paſche: sciens iesus quia uenit hora eius vt trāseat ex hoc mūdo ad patrem: cum dilexisset suos qui erāt in mundo. in finē dilexit eos. Paſcha autē fratres nō sicut quidam existimant grecum nomen est: sed hebreū. Opportunissime tamē occurrit in hoc nomīe quedā cōgruentia vtrarumq; linguarū. Quia enī passio grece πάσχα dicitur: ideo paſcha passio putata est: velut hoc nomine a passione sic appellatuz est. In sua vero lingua. hoc est hebrea: paſcha transitus dicitur propterea/quia tunc primū paſcha celebrauit populus dei: quando ex egipto fugientes rubrum mare transierūt. Nunc ergo figura illa ꝓphetica in veritate completa est. cum sicut ouis ad immoladuz ducitur christus: cuius sanguine illitis postibꝰ nostris. i. cuius signo crucis signatis frontibus nostris: a perditiōe huius seculi tanquā a captiuitate vt interemptione egyptia liberamur: ⁊ agimus saluberrimū transitum: cū a diabolo trāsimus ad christum: et ab isto instabili seculo ad eius fundatissimū regnū. Ideo quipe ad deum permanentē transimus ne cum mundo transeunte transeamus: De hac nobis collata gratia deum laudans apostolus dicit. Qui eruit nos de potestate tenebrarū: et transtulit in regnum filij claritatis sue. Hoc itaq; nomē ideſt. paſcha quod latine vt dixi transitus nuncupatur: velut interpretans nobis beatus euangelista: ante diē inquit festum paſche sciēs iesus quia venit hora eius vt transeat ex hoc mndo ad patrem. Ecce paſcha: ecce trasitus. Unde et quo? De hoc scilicet mūdo ad patrē. Spes membris in capite data est: quod essent in illo transeunte sine dubio sectura. Quid ergo iufideles et ab hoc capite atq; ab eius corpore alieni? Mōne et ipsi transeunt: quia non permanent? Transeūt plane et ipsi. Sed aliud ē trāsire de mundo: aliud est transire cuz mūdo. aliud ad patrez: aliud ad hostē. Nā et egiptij transierūt: non enī persequēdo manserunt. Mō tamē transierūt per mare ad regnum: sed in mari ad interitum. B Sciēs ergo iesus quia venit hora eius: vt trranseat ex hoc mundo ad patrem: cum dilexisset suos qui erāt in mundo: in finē dilexit eos Vtiq; vt et ipsi de hoc mundo vbi erant/ad suum caput quod hinc transisset eius dilectione transirent. Quid est enī in finē misi in christū? Finis enīz legis christus ait apostolus ad iusticiam omni credenti. Finis perficiens: non interficiens. Finis quousq; eamus: non vbi pereamus. Sic omnīo itelligēdū ē: paſcha nr̄m immolatꝰ est christus. Ipse est finis noster in illum est transitus noster. Naz video posse ista verba euangelica quodā hūano modo etiam sic accipi: tanq; vsq; ad mortem christꝰ dilexerit suos: vt hoc videatur esse in finem dilexit eos. Humana est hec sentētia: non diuina. Neq; enī nos hucusq; ille dilexit: qui semper ⁊ sine fine nos diligit. Absit vt dilectionem morte finierit: qui non est morte finitus. Etiam post mortem quinq; fratres suos dilexit diues ille superbus atq; impius: et vsq; ad mortem nos dilexisse putandus est christus? Absit carissimi Nequaquā ille nos diligendo vsq; ad mortē veniret: si dilectionez nostram morte finiret: nisi forte ita sit intelligendum / in finem dilexit eos/vsq; ad mortem dilexit eos: quia tantum dilexit: vt moreretur pro eis. Hoc enim testatur dicens. Maiorem hac charitatē nemo habet: quam vt animam suam ponat quis pro amicis suis Ita sane non prohibemꝰ intelligi in finez dilexit: vsq; ad mortē dilexit. i. vsq; ad mortez illū dilectio ipsa perduxit Et cena inquit facta: cum diabolus iā misisset in cor vt traderet

saie. liij.

Colo. j.

Rho. x.

j. Cor. v.

Luce. xvj.

Joh. xv.

eum iudas simõis scariothis: sciens quia omnia dedit ei pater in
Al. exiuit. manus: et quia adeo † exiit et ad deum vadit: surgit a cena: et ponit vestimenta sua. Et cum accpisset
Al. misit lintheuz precinxit se. De inde † mittit aquam in peluim: et cepit lauare pedes discipulorũ: et extergere
C lintheo quo erat precinctꝰ.

Non ita debemus intelligere cenam factam: veluti iam consumptã atq; transactaz. Adhuc enĩ cenabatur cum dominus surrexit et pedes lauit discipulis suis. Naz postea recubuit: et bucceliã suo traditori postea dedit, vtiq; cena nõdũ finita: hoc est dum adhuc panis esset in mensa. Cena ergo facta dictum est/iam parata: et ad conuiuantiũ mensam vsuz q̃ perducta. Quod autẽ ait: cum diabolus iaz misisset in cor vt tradẽ eum iudas simõis scariothis. Si queris quid missum sit in cor iude: hoc vtiq; vt traderet eum. Missio ista: spiritualis suggestio est. Non fit per aurẽ sz per cogitationem: ac per hoc non corporaliter sed spiritualiť. Neq; em̃ spirituale quod dicitur: semper in laude accipiendum est. Nouit apostolus quedã spi
Ephe. vj. ritualia nequicie in celestibꝰ: aduersus que nobis colluctationẽ esse testať. Nõ autem essent maligna etiã spiritualia: si non essent etiã maligni spiritus. Ab spiritu enĩ spiritualia nominãtur. Sz quomodo ista fiant vt diabolice suggestiones ĩmittentur: et humanis cogitationibus misceantur: vt eas tanq̃ suas deputet homo: vnde scit homo? Nec dubitãdum est etiam bonas suggestiões a bono spiritu ita latenter ac spiritualiť fieri. Sed interest quibꝰ nam earũ mens hũana consentiat diuino auxilio /vel deserta ꝑ meritũ: vel adiuta per gratiam Factum ergo iam fuerat in corde iude per ĩmissionẽ diabolicã vt traderet discipulus magistrũ: sed quẽ non didicerat deum. Jaz talis venerat ad conuiuium explorator pastoris/insidiator saluatoris: venditor redemptoris: iam talis venerat et videbatur: et tolerabatur: et se ignorari arbitrabatur: quia in eo quẽ volebat fallere fallebatur. At ille isto ipso corde intus inspecto nesciente: scienter vtebatur. Sciens quia omnia dedit ei pater in manus. Ergo et ipsum traditorẽ. Nam si eum in manibꝰ non haberet: non vtiq; illo vteretur vt vellet Proĩde iã traditor traditus erat ei quez tradere cupiebat: atq; ita malũ tradendo faciebat: vt de illo tradito bonum fieret quod nesciebat. Sciebat enĩ dominus quid faceret pro amicis: q̃ pacienter vtebatur inimicis. Ac sic oĩa dederat pater in manus eius: et in vsũ mala: et in effectum bona. Sciens etiaz quia adeo exiit et ad deũ vadit. Nec deuz cum inde exiret: nec nos deserens cum rediret. Hec ergo sciẽs: surgit a cena: ⁊ ponit vestimẽta sua Et cum accepisset lintheũ: precinxit se. Deinde misit aquam in peluĩ et cepit lauare pedes discipulorũ: ⁊ extergere lĩtheo quo erat precinctus. Debemus carissimi sẽ D
sum euãgeliste diligenter attẽdere. Locuturus quippe de tanta domini humilitate: prius eius celsitudiuẽ voluit cõmẽdare Ad hoc pertinet quod ait: sciẽs qꝛ omnia dedit ei pater in manus: et quia a deo exijt et ad deum vadit. Cũ illi ergo omuia pater dedisset in manus: ille discipulorum non manus sed pedes lauit. Et cuz se sciret a deo exisse et ad deum pergere: non domini dei sed hominis serui impleuit officiũ. Ad hoc autez pertinet quod etiã de traditore ipsius quia iaz talis venerat: qui nec ab illo ignorabatur: preloqui voluit: vt hoc quoq; ad maximũ cumulum hũilitatis accederet: quod etiã illi non dedignatus est pedes lauare: cuius manus iaz preuidebat in scelere. Quid autẽ mirum si surrexit a cena et posuit vestimenta sua: qui cum in forma dei esset semetipsum exinaniuit? Et q̃d mirꝝ si p̃cĩxit se lĩtheo: q̃ Phil. ij.
formã ſui accipiẽs habitu ĩuẽtꝰ ẽ vt hõ Quid mirũ si misit aquã in peluiz vnde

lauaret pedes discipulorꝝ: qui in terrã sanguinez fudit: quo immũdiciã dilueret peccatorum? Quid miruz si lintheo quo erat precinctus pedes quos lauerat tersit: qui carne qua erat indutus euãgelistarũ vestigia confirmauit? Et linteo quidẽ vt se p̃cingeret: posuit vestimenta sua que habebat. Ut autẽ formam serui acciperet quãdo semetipsum exinaniuit: non quod habebat deposuit: sz quod nõ habebat accepit. Crucifigẽdus sane suis expoliatus est vestimentis: et mortuus inuolutus est linteis: et tota illa eius passio / nostra purgatio est. Passurus igitur exicia: premisit obsequia: non soluz eis pro quibus erat subiturus mortem: sed etiã illi qui eum fuerat traditurus ad mortem. Tanta est quippe humane humilitatis vtilitas: vt eã suo cõmendaret exemplo etiã diuĩa sublimitas: quia homo superbus in eternũ periret: nisi eum deus humilis inueniret. Uenit em̃ filius hominis querere: et saluũ facere qd̃ perierat. Perierat autẽ supbiam deceptoris secutus: ergo humilitatẽ redemptoris sequatur inuentus.

uee.ix.

Explicit tractatus quinquagesimus quitus. Incipit tractatus q̃n quagesimus sextus. Ab eo quod ait. Uenit ergo ad simonem petrũ et dicit ei petrus. Domine tu lauas mihi pedes / Usqz ad id quod ait: Qui lotus est nõ idiget nisi vt pedes lauet: sed est mundus totus.

A Cum lauaret pedes discipulorũ domin⁹: venit ad simonem petrum: et dicit ei petrus Domĩe: tu mihi lauas pedes? Quis enim non expauesceret lauari sibi pedes a dei filio? Quãuis itaqꝫ magne fuisset audacie contradicere seruuz domino: hominem deo. Tamẽ hoc petrus facere maluit: quaz perpeti vt sibi pedes lauarẽtur a domino ⁊ deo. Nec putare debemus hoc petrum inter ceteros formidasse atqꝫ recusasse: cum id alij ante ipsum libenter vel eq̃nimiter sibi fieri permisissent. Facilius q̃ppe sic accipiũtur ista verba euãgelij: quia cum dictum esset: cepit lauare pedes discipulorum et extergere linteo quo erat precinctus: deĩde subiunctũ est: venit ergo ad simonem petrũ: quasi aliquibus iã lauisset / et post eos venisset ad primum. Quis enim nesciat primũ apostolorũ esse beatissimum petrũ? Sed non ita intelligendum est quod post aliquos ad illũ venerit: sed quod ab illo ceperit. Quãdo ergo pedes discipulorũ lauare cepit: venit ad euz a q̃ cepit: idest. ad petrũ. Et tũc petrus quod etiam quilibet eorum expauisset: expauit atqꝫ ait. Domĩe: tu mihi lauas pedes? Tu mihi. Quid est tu? Quid est mihi? Cogitãda sunt potius quã dicẽda: ne forte quod ex his verbis aliquatenus dignũ concipit anima: non explicet lingua. Sed respõdit ies⁹ te dixit ei. Quod ego facio tu nescis modo: scies autẽ postea: Nec tamẽ ille dominici facti altitudĩe exterritus permittit fieri quod cur fieret ignorabat: Sed vsqꝫ ad suos pedes humilez christũ adhuc non vult videre: non potest sustinere. Non lauabis mihi inq̃t pedes ineternuz. Quid est ineternũ. Nũquam hoc feram: nunquã paciar: nunquã sinam. Hoc quippe in eternũ non fit: quod nunquã fit. Tum saluator egrum reluctantem de ipsius salutis periculo exterrens: si non lauero te inquit. non habebis partem mecum. Ita dictum est si nõ lauero te / cũ de solis pedibus ageretur quomodo dici assolet / calcas me: quando sola planta calcatur. At ille amore et timore p̃turbat⁹: et pl⁹ expauescẽs xp̃m sibi negari quã vsqꝫ ad suos pedes hũiliari: domĩe ait nõ tantũ pedes meos sed ⁊ manus ⁊ caput. Quãdoq̃dẽ sic mĩaris lauãda tibi mẽbra mea: nõ solũ tibi ima non subtraho verũ etiã p̃ma substerno. Ne mihi neges capiẽdã tecũ partẽ: nullã tibi nego abluendã mei corporis partem. Dicit ei iesus. Qui lotus est: non habet opus nisi pedes lauare: sed est mũdus totus. Hic moueatur fortassis quis et dicat. Immo si mundus est totus

infra tractatu.lviij.

Textus in h̃ tractatu q̃ndoqꝫ preteritur: quãdoqꝫ mutatur.

Infra tractatu.lvij.

B

quid ei opus est vel pedes lauare? Domi
nus autem nouerat quod dicebat: etiaz si
nostra infirmitas eius secreta nō penetrat
Verūtamen quantū nos erudire et ex le
ge sua docere dignatur: pro captu meo. ꝓ
modulo meo: aliquid etiā ego de huius q̄
stionis profunditate illo adiuuante respō
deam: ac primū ipsam locutionez nōn sibi
esse contrariā facilime ostendā. Quis enī
non ita rectissime loqui possit: mundus es
totus preter pedes? Elegātius autē loqui
tur si dicit: mundus es totus nisi pedes: qđ
tantundē valet. Hoc ergo ait domin⁹: nō
habet opus nisi pedes lauare: sed est mun
dus totus. Totus vtiq; preter pedes: vel
nisi pedes quos habet opus lauare. Sed
quid ē hoc. Quid sibi vult/quid? Hic ne-
cessarium est vt queramus. Dn̄s dicit. ve
ritas loquitur. qđ opus habet pedes laua
re etiā ille qui lotus est Quid fr̄es mei q̄d
putatis. nisi quia homo in sancto quidem
baptismo totus abluit̄. nō preter pedes sz
tot⁹ omnino. Verūtn̄ cū ī reb⁹ hūanis po
stea viuitur. vtiq; terra calcatur. Ipsi igit̄
humani affectus sine quibus in hac morta
litate nisi viuitur/ quasi pedes sunt vbi ex
humanis rebus afficimur: ⁊ sic afficimur.
vt si dixerim⁹ qꝛ pctm̄ nō habem⁹ nosip̄os
j. Joh. j. decipim⁹ ⁊ v̄itas ī nob̄ nō ē Quotidie igit̄
pedes lauat nobis. qui īterpellat ꝓ nobis
Et quotidie nos opus habemus vt pedes
lauemus. id ē vias spiritualium gressuum
dirigamus In ipsa oratione dominica cō-
Math. vj. fitemur cū dicimus. dimitte nobis debita
nostra. sicut ⁊ nos dimittim⁹ debitoribus
nostris. Si enim confiteamur sicut scriptū
est peccata nostra. ꝓfecto ille qui lauit pe
des discipulorum suorū / fidelis est et iu-
stus qui dimittat nobis peccata nostra et
mundet nos ab omni peccato: idē vsq; ad
pedes quibus conuersamur in terra. Pro
inde ecclesia quā mundat xp̄s lauacro aq̄
in verbo: non solum in illis est sine macu-
la et ruga: qui post lauacrum regeneratio
nis continuo ex huius vite contagiōe tol-
luntur: nec calcant terrā vt opus habeant
pedes lauare: verumetiam in his quibus
istam misericordiā prebens dominus fecit
eos de seculo isto lotis etiam pedib⁹ emi
grare. In his autē qui hic demorant̄: etiā
si mūda sit: quoniā iuste viuūt: opus tamē
habent pedes lauare: quoniā sine peccato
vtiq; non sunt. Propter hoc dicit in canti- Cāticoꝝ. v
co canticoruz: Laui pedes meos: quomō
inquinabo illos? Dicit̄ enim hoc cū cogi-
gitur ad christum venire: et terram calca-
re conuenit. Alia questio rursus exoritur:
Nonne christus sursum est? Nōne ascēdit
in celum et sedet ad dexterā patris? Non Colossē. iii
ne apostolus ad nos clamat et dicit? Si er
go resurrexistis cū christo/que sursum sūt
querite: vbi christus est in dextera dei se-
dens: que sursum sunt sapite non que sup
per terram. Quomō ergo vt ad christū ea
mus/terram calcare conpellimur: cū poti
us nobis sursum cor habendū sit ad domi
num: vt cū illo esse possimus? Videtis fra
tres hodierui temporis angustias: istā co-
artare questionē. Quod et si vos forte mi
nus videtis: ego vtcumq; video quāte di-
sputationis indigeat. Unde peto vt eam
potius suspendi quā vel negligentius vel
angustius pertractari: nō fraudata sed di-
lata expectatiōe paciamini Aderit em̄ do
min⁹ qui nos debitores facit: vt faciat eti
am redditores.

Explicit tractatus quinquagesi-
mus sextus. Incipit tractatus qui
quagesimus septimus. De eadem
lectione.

Non immemor A
mei debiti et iam reddendi tem
pus agnosco. Donet vnde red-
dam/qui donauit vt debeaz. Donauit em̄
dilectionē de qua dictum est. Nemini q̄c-
quam debeatis: nisi vt inuicem diligatis.
Donet etiam sermonē quem video me de
bere dilectis Expectationē vestrā ad hoc
nempe distuleraz: vt explicarem sicut pos
sem/quēadmodū etiā per terraz veniatur
ad christum. cū potius iubeamur que sur
sum sunt querere nō que super terrā Sur
sum enī christus est sedens ad dexterā pa
tris. Sed profecto ⁊ hic est ꝓpter quod ⁊
saluo in terra seuiēti dicit Salue saule q̄d
me persequeris. Ut autē hoc querēdū su
sciperemus / id tractabatur quod domin⁹

pedes discipulis lauit: cum iam ipsi disci-
puli loti essent: nec opus haberent nisi pe-
des lauare. vbi visum est intelligendũ qđ
baptismo quidẽ homo totus abluitur: sed
dum isto postea viuit in seculo /hũanis af
fectibus terram velut pedibus calcans: ip
sa scilicet conuersatione vite huius con-
trahit vnde dicat: dimitte nob̃ debita nr̃a
Ac sic etiã inde mũdatur ab eo qui pedes
lauit discipulis suis: nec desint interpella-
re pro nobis Hic occurrerũt ex cantico cã
ticorũ ecclesie verba dicẽtis: Laui pedes
meos: quomõ inquinabo eos. Cuz vellet
ire et aperire ei qui venerat ad eã et pul-
sauerat: sibiq; aperiri poposcerat ille spe-
ciosus forma pre filijs hominũ. Hinc que
stio nata est quã coartare noluimus angu
stijs temporis: ideoq; distulimus: quo nã
modo ecclesia timeat inquinare pedes dũ
pergit ad christum: quos baptismate laue
rat christi. Sic eniz ait. Ego dormio: ⁊ cor
meum vigilat. Vox fratruelis mei pulsat
ad ianuam: Deinde dicit etiã ipse: Aperi
mihi soror mea: proxĩa mea: colũba mea:
perfecta mea: quia caput meum repletum
est rore/et crines mei guttis noctis. Et re-
spondit illa. Exui me tunica mea: quomõ
induam eam? Laui pedes meos: quomõ ĩ
quinabo illos? O admirabile sacramen-
tum: et grande misteriũ. Ergo ne timet in
quinare pedes veniendo ad eum qui la-
uit suorũ discipulorꝫ pedes? Timet certe
quia per terraz venit ad eũ qui etiã in ter
ra est: quia suos hic constitutos non dese-
rit. An non ipse ait. Ecce ego vobiscũ suz
vsq; ad cõsummationẽ seculi? A non ipse
ait. videbitis celos aptos et angelos dei
ascẽdẽtes et descẽdẽtes ad filiũ homĩs?
Si ascendũt ad eum propterea quia sur-
sum est: quomõ ad eum descendũt si etiã
non hic est? Dicit ergo ecclesia. Laui pe-
des meos: quomõ inquinabo eos: In his
hoc dicit qui predicant christum et aperi-
unt illi hostiũ vt habitet per fidem in cor-
dib⁹ hominũ. In eis h̃ dicit cuz deliberãt
vtrũ ministeriuz tale suscipiãt cui se min⁹
idoneos existimant: vt sine culpa impleãt
ne forte alijs predicantes/ipsi reprobi fiãt
Tutius eni veritas auditur quã predica-
tur: quoniã cum auditur/ humilitas custo

ditur. Cum autẽ predicatur/vix nõ subre
pit cuiuis hominũ quãtulacũq; iactantia:
in qua vtiq; inquinentur pedes. Ergo vt
apostol⁹ iacob⁹ dixit: sit omnis homo ve-
lox ad audiendũ: tardus autẽ ad loquen-
dum. Dicit et alius hõ dei. Auditui meo
dabis gaudiũ et leticiam: et exaltabũt os
la humiliata. Hoc est quod dixi: cum veri
tas audit̃/humilitas custodit̃ Dicit ⁊ ali
us. Amicus autem sponsi stat et audit eũ:
et gaudio gaudet ꝓpter vocẽ spõsi. Frua
mur auditu: sine strepitu nobis loquente ĩ
trinsecus veritate: quãq; etiam cum forin
secus insonat per legentẽ: per annunciãtẽ
per predicantẽ: per disputantẽ/ per preci-
pientem/per consolantẽ/per exhortantẽ/
per ipsum etiã cantantẽ atq; psallentẽ: ipsi
qui hec agunt/inquinare pedes suos time
ant: cũ placere hominibus subrepẽte amo
re humane laudis affectant. Ceterũ q̃ eos
audit libenter et pie: non habet locũ iactã
di se in laboribus alienis/et nõ inflatis os-
sibus hũiliatis: gaudio gaudet propt̃ vo-
cem dominice veritatis. Proinde in eis q̃
libenter et humilit̃ audire nouerunt: ⁊ vi-
tam quietã in studijs dulcibus et salubri-
b⁹ agũt: catholica deliciet̃ ecclesia ⁊ dicat
Ego dormio et cor meũ vigilat. Quid ẽ/
ego dormio: et cor meũ vigilat: nisi ita q̃e
sco vt audiaz? Ociũ meum non impendi-
ditur nutriende desidie: sed percipiende
sapientie. Ego dormio: et cor meum vigi-
lat: vaco et video quoniã tu es dominus:
quia sapiẽtiã scribo in tempore ocij: ⁊ qui
minorat̃ actu ipse percipiet eam. Ego dor
mio: et cor meum vigilat. Ego requiesco
a negociosis actibus: et animus meus di-
uinis se intendit affectibus. Sed ĩ his qui
isto modo suauiter et humilit̃ requiescũt:
dum ociose oblectatur ecclesia: ecce pul-
sat ille qui ait Que dico vobis in tenebris
dicite in lũine: ⁊ quod in aure auditis pre
dicate super tecta. Vox ergo eius pulsat
ad ianuaz: et dicit. Aperi mihi soror mea:
proxima mea/columba mea/perfecta mea
quia caput meũ repletũ est rore: et crines
mei guttis noctis. Velut si diceret. Tu va
cas: et ꝯtra me hostiũ clausũ ẽ. Tu studes
ocio paucorum ⁊ habũdãte iniq̃tate refri
gescit caritas mlt̃orꝫ. Nox q̃ꝑpe iniq̃tas ẽ:

Math. vj.
Canticorꝫ. v
Cor. ix.
Jacob. j.
Ps. l.
B
Joh. iij.
Canticorꝫ. v
Ps. xlv.
eccle. xxxviij
Math. x.
Canticorꝫ. v

Ros vero eius et gutte: hi sunt qui frige-
scunt et cadunt et faciũt refrigescere ca-
put christi: hoc est vt non ametur deus: ca-
j. Cor. xj put enim christi deus. Sed portantur ĩ cri-
nibus idest ĩn sacramentis visilibus tole-
rant̃: cũ nequaq̃ interiora sensus attĩgũt.
Pulsat ergo vt excuciat q̃etẽ sanctis ocio-
sis: et clamat. Aperi mihi de sanguĩe meo
soror mea: de accessu meo proxima mea:
de spiritu meo columba mea: de sermone
meo quẽ plenius ex ocio didicisti perfec-
ta mea. Aperi mihi: p̃dica me. Ad eosq̃p-
pe qui clauserunt contra me: quomõ intra-
bo sine aperiente? Quomõ enĩ audient si-
Ro. x. ne predicante? Hĩc fit vt etiã hi qui amãt
ocium studioꝝ bonorũ: et nolunt perpeti
laboriosarũ molestias actionũ: eo qd̃ mi-
nus idõ eos ad hec ministranda / et sine re-
p̃hensiõe agenda se sentiũt: mallent si fie-
ri posset sanctos apostolos et predicato-
res veritatis antiquos excitari aduersus
habundantiã iniquitatis: quia feruor fri-
C guit charitatis. Sed in eis qui iã de cor-
pore exierunt et carnis indumẽto expolia-
ti sunt: neq̃ enĩ ab ea separati sunt: respõ-
deat ecclesia. Exui me tũica mea: quomõ
Can. v. induam eam? Recipietur quidẽ illa tuni-
ca et in eis qui iã exuti sunt: rursus vestie-
tur carne ecclesia: non tamẽ nunc quando
feruefaciẽdi sunt frigidi: sed tũc quando
resurrecturi sunt mortui. Passa ergo diffi-
cultatẽ ꝓpter inopiã predicatorũ et reco-
lens illa sua membra sana sermonib⁹: sanc-
ta moribus: sz iã exuta corporib⁹: ingemit
et dicit ecclesie. Exui me tunica mea: quo-
modo induaz eaz? Membra illa mea que
christo aperire euãgelizando excellẽtissi-
me potuerũt: quomõ ad corpora quibus
exuta sunt redire nunc possunt? Deĩde re-
spiciens ad eos qui predicare et populos
acquirere ac regere: ac sic christo aperire
vtcumq̃ possunt: sed in his difficultatib⁹
actõnũ peccare metuũt: laui ĩquit pedes
Jacobi. iij. meos: q̃mõ inq̃nabo illos? Quisq̃sq̃ enim
in verbo non offendit: hic perfectus ẽ vir.
Et quis est perfectus? Quis est qui nõ of-
fendit in tanta habũdantia iniq̃tatis: tan-
to frigore charitatis? Laui pedes meos: q̃
modo inq̃nabo eos? Quandoq̃dem lego
et audio. Nolite multi magistri fieri frẽs
quoniã maius iudiciũ sumitis. In multis
enĩ offendimus omnes. Laui pedes meos
quomõ inq̃nabo eos? Sz ecce surgo ⁊ ape-
rio: christe laua eos. Dimitte nobis debi- Math. v
ta nostra: quoniã non est extincta charitas
nostra: quia et nos dimittimus debitorib⁹
nostris. Quando te audimus exultant te-
cum in celestibus ossa hũiliata. Sed quã- Ps. l.
do te predicamus: terraz calcamus vt tibi
aperiamus. Et ideo si reprehẽdimur per-
turbamur: si laudamur inflamur. Laua pe-
des nostros ante mũdatos: sed cũ ad apiẽ-
dum tibi per terrã pergim⁹ inq̃natos. Hec
vob̃ hodie satis sint dilectissimi. Si q̃d se-
cus quã oportuit dicentes fortassis offen-
dimus: vel laudibus vestris imoderatius
quã oportuit eleuati sum⁹: impetrate mũ-
dationem pedibus nostris deo placentib⁹
orationibus vestris:

Explicit tractatus quinquagesi-
mus septimus. Incipit tractat⁹ q̃n-
quagesimus octau⁹. Ab eo quod
dicit: et vos mũdi estis sed nõ om-
nes. vsq̃ ad id quod ait. Exemplũ
dedi vobis: vt quem admodũ ego
feci vobis / ita et vos faciatis.

Nam illa ver- A
ba sancti euangelij vbi dñs
lauãs pedes discipulis suis
ait: qui lotus est semel nõ
habz necessitatẽ nisi pedes
lauare: sed est mundus totus: dilectiõi ve-
stre vt dominus donare dignat⁹ est expo-
suimus:. Nunc quod sequitur videamus
Et vos inquit mundi estis: sed nõ
omnes. Hoc quid sit ne quererem⁹: ip̃e
euangelista patefecit adiungẽs. Scie-
bat enim quisnam esset qui trade-
ret eum: propterea dixit: non estis
mundi omẽs. Quid hoc aperti⁹? Pro-
inde ad sequẽtia transeamus. Postq̃
ergo lauit pedes eorũ ⁊ accepit ve-
stienta sua: cũ recubuisset iterũ di-
xit eis. Scit q̃d feceri vobis? Nunc
est vt beato petro reddat̃ illa promissio.

Dilatum enī fuerat: quando expaueſcenti ⁊ dicenti/non lauabis mihi pedes in eternum reſponſum eſt ei. Quod ego facio tu neſcis modo: ſcies autem poſtea. Ecce eſt ipſum poſtea: iam tempus eſt vt dicatur quod pauloante dilatū eſt. Demor itaq; dñs ſe ꝓmiſiſſe iam dudum ſcientiaz facti ſui tam inopinati/ taz mirabilis/tam expauescendi. ⁊ niſi ipſe vehementer terruiſſet nullo modo ſinendi vt magiſter non tantum ipſoꝝ ſed angeloꝝ: ⁊ dñs non tm̄ ipſorum ſed rerum oīum/lauaret pedes diſcipuloꝝ ⁊ ſeruoꝝ ſuoꝝ: Huius ergo tanti facti qm̄ ꝓmiſerat ſcientiā dicens: ſcies autem poſtea: quid ſit quod fecit docere nunc incipit. **Vos inquit vocatis me magiſter ⁊ dñe: ⁊ bene dicitis. Sū etenim.** Bene dicitis quia verum dicitis iū.xxvij Sum quippe quod dicitis. Homini ꝓceptum eſt. non te laudet os tuū: ſed laudet te os ꝓximi tui. Periculoſuz ē eī ſibi placere: cui cauendū eſt ſupbire. Ille autem qui ſuper oīa eſt/ & tū cunq; ſe laudet non ſe extollit excelſus: nec poteſt recte dici arrogans deus. Nobis nanq; expedit eum noſſe non illi: nec eum quiſq; cognoſcit ſi non ſe indicet ipſe qui nouit. Si ergo non ſe laudando quaſi arrogantiā vitare voluerit: nobis ſapientiā denegauit. Et magiſtrum quidem quod ſe eſſe dicit nemo rep̄henderet/etiam qui eum nihil eſſe aliud q̄z hoīem crederet: qm̄ id ꝓfitetur q̄ et ipſi homines in q̄buſlibet artibus vſq; adeo ſine arrogantia ꝓfitent: vt ꝓfeſſoreſ vocentur. Quod vo dñm ⁊ ipſe ſe dicit diſcipuloꝝ ſuoꝝ/cum ſint illi etiam fm ſeculum ingenui: quis ferat in hoīe? Sz deloquitur. Nulla eſt hic elatio tante celſitudinis: nullum mendaciū veritatis. nob̄ ſubiacere illi vtile eſt celſitudini. nob̄ ſeruire vtile ē ei veritati: Q̄ ſe dñz dicit nō illi vitiuz eſt: ſed nobis bñficiū. Cuiuſdā ſecularis auctoris verba laudant: quia dixit. Cum oīs arrogantia odioſa eſt: tamē illa ingenij et eloqnentie multo moleſtiſſima. Et tamen idem ipſe cum de ſua eloquentia loqueret. dicerez inquit ꝓfectā ſi ita iudicarem: nec in veritate crimen arrogantie ptimeſcerē. Si igitur ille homo eloquentiſſim⁹ in veritate arrogantiā non timeret: quō arrogantiā ipſa veritas timet. Dicat ſe dñm q̄ dñs eſt: dicat ſe verū q̄ veritas eſt. Nonne dicā ego q̄ vtile eſt: duz tacet ille quod eſt? Beatiſſim⁹ paulus ñ vtiq; vnigenitus dei filius: ſed vnigeniti dei filij ſeruus ⁊ apoſtolus: non veritas ſz particeps veritatis: ait libere ⁊ ꝓſtant. Et ſi voluero gloriari non ero inſipiens: veri- ij. Corin. xij. tatem enim dico. Neq; enim in ſeipſo ſed in ipſa veritate que ſupior eſt ipſo/ ⁊ humiliter ⁊ veraciter gloriaret: quoniā ⁊ ipſe p̄cepit: vt q̄ gloriat in dño glorietur. Ita ne non timeret inſipientiā ſi gloriari vellz ij. Corint. x. amatoꝝ ſapiētie: ⁊ in gloria ſua timeret inſipientiam ipſa ſapientia? Non timuit arrogantiā qui dixit: In dño laudabit̄ anima mea: Et in laude ſua timeret arrogantiam poteſtas dñi: ī quo laudat̄ anima ſerui? Vos inquit vocatis me mgr̄ ⁊ dñe. et bene dicitis: Sum eteni: Ideo bene dicitis: quia ſum. Nam ſi non eſſem quod dicitis: male diceretis etiam ſi me laudaretis. Quomodo ergo negaret veritaſ/quod dicunt diſcipuli veritatis? Quō quod dicūt qui didicerūt/negaret ipſe vnde didicer̄t. Quō fons negat q̄ bibens p̄dicat? Quomodo lux occultat: quod videns indicat?

Si ergo inquit ego laui pedes veſtros dñs ⁊ magiſter: debetis ⁊ vos alter alterius lauare pedes. Exemplū enī dedi vobis: vt quemadmodū ego feci vobis: ita ⁊ vos faciatis. Hoc eſt beate petre q̄ neſciebas: quando fieri nō ſinebas. Hoc tibi poſtea ſciendū ꝓmiſit: quando vt ſineres terruit te mgr̄ tuus: ⁊ dñs tuus lauans pedes tuos. Didicim⁹ fratres humilitatē ab excelſo: faciamus inuicem humiles quod humiliter fecit excelſus. Magna eſt commendatio humilitatis: ⁊ faciunt ſibi hoc inuicem fratres etiam opere ipſo viſibili. cum ſe inuicem hoſpitio recipiunt. Eſt enī apud pleroſq; ꝓſuetudo huius humilitatis vſq; ad factum: quo cernat̄ expreſſa. Vnde ⁊ apoſtolus cum viduam bene meritā cōmendaret: ſi hoſpitio inquit recepit i. Timot. v. ſi ſanctoꝝ pedes lauit. Et apud ſctōs vbi cunq; hec ꝓſuetudo nō eſt: q̄ manu nō faciunt corde faciunt: ſi in illoꝝ numero ſūt quibus dicit̄ in hymno beatoꝝ triū puerorum. Benedicite ſancti ⁊ humiles corde dño. Multo autem eſt melius ⁊ ſine ꝓtro- Danielis. iij uerſia verius vt etiam manib⁹ fiat: nec dedignetur quod fecit ꝯchriſtus/facere chri-

stianus. Cum enī ad pedes frīs inclinatur corpus: etiā ī corde ipso vel excitat̄: vel si iam inerat confirmat̄ ipsius humiliatis affectus. Sed excepto isto morali intellectu ita nos huius dñici facti altitudinē cōmendasse meminim⁹: qđ lauādo pedes iam lotorum atq̄ mūdoꝝ discipuloꝝ significauerit dñs ꝓpter humanos quib⁹ in terra versamur affectus. Q̄tūlibet ꝓfecerim⁹ ī app̄hensione iusticie. sciamus nos sine peccato nō esse: qđ subīde abluit interpellando ꝓ uobis cū oramus patrē qui in celis est: vt debita nostra dimittat nob. sicut ⁊ nos dimittim⁹ debitorib⁹ nostris. Quō ergo ad hunc intellectū poterit ꝑtinere hoc qđ ipse postea docuit: vbi sui facti exposuit rationē dicēs? Si ego laui vr̄os pedes dominus ⁊ mgr̄: debetis ⁊ vos alter alterius lauare pedes. Exemplū enī dedi vob: vt quēadmodū ego feci vobis: ita ⁊ vos faciatis. Nunq̄d possum⁹ dicere qđ etiā frat̄ fratrē a delicti poterit ꝯtagione mūdare? Immo v̄o id etiā nos esse admonitos in huius dñici opis altitudine nouerim⁹: vt confessi inuicem delicta nr̄a oremus ꝓ nobis sicut ⁊ christus interpellat ꝓ nob. Audiamus apl̄m iacobū: hoc ipsum euidētissime p̄cipientē ⁊ dicentē: Confitemī inuicem delicta vr̄a ⁊ orate ꝓ vobis: qꝛ ⁊ hoc dñs nobis dedit exemplū. Si enī ille q̄ vllum peccatū nec habet nec habuit nec habebit orat ꝓ peccatis nr̄is: q̄tomagis nos inuicē ꝓ peccatis nr̄is orare debem⁹? Et si dimittit nobis ille cui non habem⁹ qđ dimittam⁹: q̄tomagis dimittere nobis debemus inuicem qui sine peccato hic viuere ñ valemus? Quid enī videtur in hac altitudine sacramēti dñs significare/cū dicit: exemplū enī dedi vobis: vt quēadmodum ego feci vob: ita ⁊ vos faciatis: nisi qđ aptissime dicit apl̄s. Donātes vobismetipsis si quis adūsus aliquē habet querelā: sicut et dñs donauit vobis: ita ⁊ vos inuicem: Itaq̄ nobis delicta donem⁹ ⁊ ꝓ nr̄is delictis inuicem oremus: atq̄ ita quodāmodo inuicem pedes nostros lauemus. Nostrum est donante ipso ministeriū charitatis ⁊ humilitatis adhibere: illius est exaudire ac nos ab omni peccatoꝝ ꝯtaminatione mūdare per christum ⁊ in christo: vt qđ alijs etiam dimittimus: hoc est in terra soluimus: soluatur ⁊ in celo.

Matth. vj.

Rhoma. viij

Jacobi. v.

Colossen. iij

Explicit tractatus q̄nquagesim⁹ octauus. Incipit tractatus q̄nquagesim⁹ non⁹. Ab eo ꝙ dic̄: Am̄ am̄ dico vobis nō ē seruus maior domino suo: neq̄ apostolus maior eo q̄ misit illū: vsq̄ ad id qđ dic̄. Qui āt accipit me accipit illū q̄ misit me

Audiuim⁹ sanctum euangeliū: loquēte domino atq̄ dicēte. Amē amē dico vobis: non est seruus maior dño suo: neq̄ apostolus maior eo qui misit illū. Si hec scitis: beati eritis si feceritis ea. Hoc ideo dixit: quia lauerat discipuloꝝ pedes mgr̄ humilitatis ⁊ verbo ⁊ exēplo. Sz poterim⁹ ea q̄ sūt operosi⁹ disserēda ipso adiuuāte disserere: si ñ in eis q̄ māifesta sunt īmoremur. Cū ḡ h̄ dñs p̄misisset adiūxit. Nō de oībus vobis dico. ego scio quos elegerim: sz vt īpleat̄ scp̄tura qui māducat panem meuz leuabit † sup me calcaneū suū. Hoc quid ē aliud: nisi ꝯculcabit me. Notum est de q̄ loq̄tur: iudas ille traditor eius attingit̄. Ergo ipsum non elegerat: vnde ab eis q̄s elegit isto sermone secernit. Quod ergo dico inq̄t: beati eritis si feceritis ea nō đ oīb⁹ vobis dico. Est inter vos q̄ nō erit btūs: neq̄ faciet ea. Et ego scio quos elegerī. Quos nisi eos qui beati erūt faciēdo que p̄cepit ac faciēdo mōstrauit: q̄ efficere btōs pōt? Nō est igit̄ traditor iudas elect⁹? Quid ē ḡ qđ alio loco dic̄: nōne ego vos duodecī elegi: ⁊ vn⁹ ex vob diabolus ē? An ⁊ ipse ad aliq̄d ē elect⁹ ad qđ vtiq̄ erat necessarius: Nō aūt ad btītudinē de q̄ modo ait btī eritis si feceritis ea? Hoc nō de oībus dic̄: Scit eī q̄s ad societatē btītudīs hui⁹ elegerit. Non ē ex eis iste q̄ panē eius sic edebat: vt sup eū leuaret calcaneum. Illi māducabāt panē dñm: ille panē dñi cōtra dñm. illi vitā: ille penā. Qui enī māducat indigne ait apl̄s: iudicium sibi manducat. Amodo inq̄t dico vobis priusq̄ fiat vt cū factū fuerit credatis q̄a ego sum. id est. ego sum de q̄ illa scriptura p̄cessit. vbi dictū est: q̄ māducat panē meū: leuabit sup me calcaneū suū Deinde se

A

† Al. ad pleatur ps. xl.

† Al. con

Johānis

j. Corint.

B

quiꝫ ꝛ dicit. Amen amē dico vobis q̄ accipit si quez miſero me accipit. Qui aũt me accipit: accipit eum q̄ B me miſit. Tantũ ne diſtare voluit intelligi inꝰ eũ quē mittit ꝛ ſeipſum: q̄tũ inter ſeipſum ꝛ patrē deũ. Hoc ſi iſto mõ accepimus: neſcio q̄s gradus: qđ abſit: arrianoꝝ more faciemꝰ. Illi quippe cũ audiunt hec euãgelica verba ſeu legunt: ſtatim ad illos gradus ſui dogmatis currũt: q̄bꝰ nõ aſcendũt ad vitam ſed p̄cipitantꝰ ad mortem. Cõtinuo quippe dicũt. Q̄tũ apls filij diſtat a filio: q̄uis dixerit. Qui accipit ſi quē miſero: me accipit. Tantũ diſtat et filius a pr̄e: q̄uis dixerit: q̄ aũt me accipit accipit eũ q̄ me miſit. Sz ſi ſ̄ dicis: oblitꝰ es hereticе gradus tuoſ Si enī tãto inſual lo ꝓpter hec dñi verba filium a pr̄e q̄tum apl̄m diſtinguis a filio: vbi poſiturꝰ es ſpiritũ ſanctũ? Excidit ne tibi? Vis eũ ponere ſolere poſt filiũ? Erit ipſe inꝰ apl̄m ꝛ filiuz: Et multoampliꝰ diſtabit filiꝰ ab apl̄o q̄ pr̄ a filio: An forte vt inꝰ filium ꝛ apl̄m atq̄ inꝰ pr̄em ꝛ filiũ maneat paribꝰ inſual lis iſta diſtinctio: eq̄lis erit ſpũſſctũs filio Sed nec hoc vultis. Vbi ergo eũ poſituri eſtis: Si q̄ta filiũ pr̄i: tanta apl̄m filio diſcretione ſuponitis? Cohibete itaq̄ vr̄e p̄ſumptiõis audaciã: ꝛ in his verbis nolite querere q̄tã filij ꝛ apl̄i tantã pr̄is filijq̄ diſtantiã. Ipſum filiũ audite potiꝰ dicentem. Ego ꝛ pr̄ vnũ ſumꝰ. Vbi veritas vobis inꝰ genitorẽ ꝛ vnigenitũ nullã diſtantie ſuſpitionẽ reliquit: vbi gradus veſtroſ chriſtꝰ eliſit: vbi ſcalas vr̄as petra ꝓfregit. Sed hereticoꝝ calũnia refutata: quonaz mõ nos accepturi ſumꝰ hec dñica verba: q̄ accipit ſi quem miſero me accipit: qz aũt me accipit: accipit eũ qui me miſit. Si enī voluerimꝰ intelligere ideo dictũ: q̄ me accipit: accipit eũ q̄ me miſit. q̄ vniꝰ nature ſint pr̄ ꝛ filius: ꝓſequẽs videbit ex eozundem verboꝝ regula q̄ dictũ eſt: q̄ accipit ſi quē miſero me accipit: vt vniꝰ nature ſit filius ꝛ apl̄s. Poſſet q̄dẽ nõ incõuenienꝫ et hoc intelligi: quõ gemine eſt ille gigas minis .j. ſubſtãtie: qui exultauit ad currendã viam Verbũ enī caro factũ eſt: hoc eſt deꝰ homo factꝰ eſt. Proinde ita dixiſſe poſſet videri: qui accipit ſi quē miſero me accipit ſm hoiem: q̄ ãt me ſm deũ accipit: accipit eum q̄ me miſit. Sed cũ iſta diceꝫbat: non ab illo nature vnitas: ſed in eo q̄ mittitur mittentiſ cõmẽdabaꝫ auctoritaſ. Sic itaq̄ cũ q̄ miſſus ẽ vnꝰ q̄ſq̄ accipiat: vt ī illo eũ q̄ miſit attẽdat Si ꝑ attẽdas chriſtũ in petro: inuenies diſcipuli p̄ceptorẽ. Si autez attendas patrẽ in filio: inuenies vnigeniti genitorẽ: ac ſic in eo q̄ miſſus ẽ ſine vllo accipis erroꝛe mittentẽ. Ea que ſequunt inꝰ euãgelio: non ſunt tpis breuitate coartanda. Et ideo ſermo iſte frẽs chariſſimi velut ouiũ ſctãq̄ cibus ſi ſufficit ſalubriꝫ capiatur: ſi exiguus ẽ deſiderabiliꝰ ruminet.

Explicit tractatus q̄nquageſimꝰ nonus. Incipit tractatus ſeptuageſimus. De eo q̄ dicit: Cum hec diriſſet ieſus turbatus eſt ſpiritu ꝛ proteſtatus ꝛ dixit. Amen amen dico vobis qđ vnꝰ ex vobis tradet me.

Dn parua fra A tres ex euãgelio bti ioh̃is nobis ꝓponit queſtio: vbi ait: Cũ hec diriſſz ieſus turbatus ẽ ſpũ: ꝛ ꝓteſtatus ẽ ꝛ dixit. Amẽ amẽ dico vobis: quia vnꝰ ex vobis tradet me. Hinc ne turbatus ẽ ieſus nõ carne ſed ſpũ: qz dicturus fuerat vnꝰ ex voꝫ tradet me? Nunq̄d nã illi hoc tũc primũ venit in mẽtẽ: vel tũc primũ ei ſubito reuelatũ eſt? eumq̄ repẽtina tanti mali nouitate turbauit. Nõne hinc paulo ante loquebaꝫ dicẽs: q̄ mãducat panẽ meum: leuabit ſup me calcaneũ? Nõne etiam iam ſupius dixerat: ꝛ voſ mũdi eſtis ſed ñ oẽs? Vbi euãgeliſta ſubiũxit: ſciebat enī q̄ſnã eſſet q̄ traderet eũ. Quẽ iam ꝛ ante ſignificauerat dicẽs. Nõne ego vos duodecim elegi: ꝛ vnꝰ ex vobis diabolus eſt? Quid ẽ ḡ qđ nũc turbatꝰ ẽ ſpũ cũ ꝓteſtatus ẽ ꝛ dixit: Amẽ amẽ dico voꝫ: qz vnus ex voꝫ tradet me. An qz eũ iam fuerat ex p̄ſſurꝰ: vt nõ lateret in cereris: ſed diſcerneꝛ a ceteris? Jõ turbatꝰ ẽ ſpũ. Et quia ipſe traditoꝛ iam fuerat exiturꝰ vt iudeos q̄bus dñs ab eo traderet adduceret: turbauit eũ iminens paſſio ꝛ piculũ primum ꝛ traditoꝛis impẽdẽs manꝰ. cuiꝰ fuerat p̄cognitꝰ animꝰ. Tale q̄pe ẽ ſ̄ qđ ieſus turbatus ẽ ſpũ: q̄le etiã illꝰ qđ ait. Nũc anima mea turbata ẽ: ꝛ q̄d dicã? Pater ſalua me ex hoꝛa hac: ſed ꝓpterea veni in hoꝛã hãc Sicut ḡ tũc eius aĩa turbata ẽ hoꝛa ꝓpin-

Et infra tra. lxj.a

Johãnis .vj

Johannis.xij

quantē passionis: ita etiā nunc exituro iuda atq; venturo ⁊ ꝓpinq̄nte tanto scelere traditoris. turbatus est spū. Turbatus est
Johannis.x ergo potestatē habens ponēdi animā suā et potestatē habens iterum sumēdi eam? Turbat̄ tam ingens potestas. turbatur petre firmitas: an potius in eo nr̄a turbat̄ infirmitas? Ita v̄o nihil indignū credāt serui de dño suo: sed cognoscant se mēbra in capite suo. Qui mortuus est ꝓ nobis: pri⁹ turbatus est idemipse ꝓ nobis. Qui ergo potestate mortuus est: potestate turbatus est. Qui trāsfigurauit corp⁹ hūilitatis nostre ꝯforme corpi glorie sue: trāsfigurauit etiā in se affectū infirmitatis nr̄e: compatiens nobis affectu anime sue. Proinde qñ turbatur magn⁹/fortis/certus/ inuict⁹/nō ei timeam⁹ q̄si deficiat: non perit sed nos querit. Nos inq̄ nos oīno sic querit: nosipsos in illius ꝑturbatione videamus: vt qñ turbamur nō desperatiōe pareamus. Qñ turbat̄ qui nō turbaret̄ nisi volens: eū ꝯsolatur qui turbat̄ ⁊ nolens. Pereant argumenta ꝑhoꝝ: qui negant ī sapientē cade-
j.Corinth.j. re ꝑturbatiōes animoꝝ. Stultam fecit de⁹
ij.Timot.ij. sapiam huius mūdi: ⁊ dñs nouit cogitationes hominū qm̄ vane sunt. Turbet̄ plane animus christian⁹: non miseria sed misericordia. Timeat ne pereant hoīes christo: ꝯtristent̄ cum perit aliquis christo: ꝯcupiscat acq̄rere hoīes christo: letet̄ cum acq̄runt̄ hoīes christo: timeat ne ⁊ sibi pereat et christo: cōtristetur peregrinari se a christo. concupiscat regnare se cum christo: letetur dum sperat se regnaturū esse cū christo. Iste sunt certe quattuor quas ꝑ turbationes vocant: timor ⁊ tristicia: amor ⁊ leticia. Habeāt eas iustis decaus̄ animi christiani. nec ꝑhoꝝ stoicoꝝ vel quorūcūq; similiū ꝯsentiat̄ errori: qui ꝓfecto quemadmodū vanitatē existimāt veritatē: sic̄ stuporem deputant sanitatē: ignorātes sic hominis animū quēadmodū corporis membrum desperatius egrotare qñ ⁊ doloris
B amiserit sensuz. Sed dicit aliquis. Nū quid animus christiani debet etiam morte impēdēte turbari? Ubi est enī qđ ait apostolus ꝯcupiscentiam se habere dissolui ⁊
Philippē.j. esse cū christo: Si illud qđ concupiscit potest eum turbare cum venerit? Facile est quidem istis ad hec respondere: qui ⁊ ipsam leticiā ꝑturbationem vocant. Quis eī ꝓpterea morte īminente turbatur: qꝛ morte īminente letat̄. Sed hoc inquiūt gaudium non leticia noīanda est. Quid est hoc nisi easdem res sentire: ⁊ rerum noīa velle mutare? Verum nos sacris litteris accomodemus auditum: ⁊ s̄m ipsas poti⁹ istā questionē dño adiuuāte soluam⁹. Nec q̄niam scriptū est: cuz hec dixisset turbatus est spū: dicamus eū leticia fuisse turbatuz ne verbis suis nos ipse ꝯuīcat: vbi dicit: Mat.xxv
tristis est anima mea vsq; ad mortem. Tale aliq̄d etiam hic intelligendu est: qñ suo traditore iam tunc solo exituro ⁊ cum suis socijs ꝯtinuo redituro/iesus turbatus est spiritu. Firmissimi quidē sunt christiani: si qui sūt q̄ nequaq̄ morte īminēte turbātur. Sed nunq̄d christo firmiores? Quis h̄ insanissimus dixerit? Quid est ergo qđ ille turbatus est: nisi quia infirm⁹ ī suo corpore hoc est ī sua ecclesia /sue infirmitatis voluntaria similitudine ꝯsolatus est. vt si q̄ suoꝝ adhuc morte īminente turbant̄: in spiritu ipsum intueant̄: ne hocipso se putātes reprobos peiore desperationis morte sorbeantur. Quātum itaq; bonū de participatione diuinitatis eius spectare ⁊ sperare debemus: cuius nos ⁊ ꝑturbatio tranquillat ⁊ infirmitas firmat? Siue ergo isto loco ꝓpt̄ ipsuz iudā ꝑeuntē miserādo turbatus est: siue sua morte ꝓpinq̄nte turbatus est. non est tamē vllo modo dubitādū nō eū animi infirmitate sed potestate turbatum: ne nobis desperatio salutis oriat̄. qñ nō potestate sed infirmitate turbamur Carnis quippe ille gerebat infirmitatez: q̄ infirmitas resurrectione cōsumpta est. Sz qui non solum homo verumetiam đs erat ineffabili distātia vniūsum genus humanum animi fortitudine supabat. Non ergo aliquo est cogente turbatus: sed turbauit semetipsuz: quod de illo euidenter expressum est quando lazarū suscitauit. Nā ibi scriptum est qđ turbauerit semetipsuz: vt hoc intelligat̄ ⁊ vbi non scriptuz legit̄ Et tamen cum legim⁹ fuisse turbatum: affectum quippe humanū quando oportuit in se indicauit: in seipso potestatē cōmouit qui hoīez totuz potestate suscepit.

Explicit tractatus sexagesimus. Incipit tractatus sexagesimusprimus. De eo q̄ ait. Aspiciebant er-

go adinuicem discipuli hesitantes de quo diceret: vsq; ad id. Et cũ intinxisset panẽ dedit iude simonis scariothis: ⁊ post panem intinctuz introiuit in illum sathanas.

A Nc capitulũ fratres ita nobis exponendũ ĩ hac lectiõe ꝓpositum est: vtiam etiam de traditore dñi per panẽ tinctum eiq; porrectũ satis euidenť expresso aliquid dicere debeamus. Et de illo quidem qđ eũ iam demonstratur⁹ iesus turbatus est spiritu: ꝑterito sermone disserui. Sed fortassis qđ ibi non dixi. etiam hoc nobis dñs significare sua ꝑturbatione dignatus est. Qđ. s. falsos fratres ⁊ dñici agri illa zizania. ita necesse est vsq; ad messis tempus inter frumenta tolerari: vt qñ ex eis aliqua separari etiam ante messem vrgens causa compellit fieri sine ecclesie ꝑturbatiõe ñ possit. Hãc ꝑturbationẽ sanctoꝝ suoꝝ per scismaticos et hereticos futuram quodãmodo ꝑnuncians dñs ꝑfigurauit in seipso: cum exituro iuda homine malo ⁊ cõmixtionẽ frumẽti in qua diu fuerat toleratus sepatiõe aptissima relicturo. turbatus est non carne sz spiritu. Spirituales enĩ eius in hmõi scandalis non ꝑuersitate sed charitate turbantur: ne forte in sepatione aliquoꝝ zizaniorum simul aliqđ eradiceť ⁊ triticum. Turbatus itaq; est iesus spiritu: ⁊ ꝓtestatus ẽ et dixit. Amen amen dico vobis: qꝛ vnus ex vob̃ tradet me: Vn⁹ ex vob̃: vn⁹ numero non merito: vnus specie non virtute Cõmixtione corpali non vinculo spũali: carnis adiũctione. non cordis socius vnitate. Proinde nõ qui ex vobis est: sed qui ex vobis exiturus ẽ. Nam quõ erit veruz qđ ꝓtestatus est dñs ⁊ dixit: vnus ex vob̃: si verũ ẽ qđ ait idemipse ĩ epistola sua cuius est hoc euãgelium. ex nobis exierunt sed non erant ex nobis. nam si fuissent ex nobis mansissent vtiq; nobiscũ? Non erat igitur ex illis iudas: Mansisset enim cum illis: si esset cum illis. Quid est ergo vnus ex vobis tradet me: nisi vnus ex vob̃ exiturus est qui me tradet? Quia ⁊ ille ait. Si fuissent ex nobis: mansissent vtiq; nobiscũ Jam dixerat ex nobis exierũt: ac per hoc vtrunq; verum est/ ⁊ ex nobis ⁊ non ex nobis. Scđm aliud ex nobis: ꝑm aliud nõ ex nobis. Scđm cõmunionẽ sacramentoꝝ ex nobis: ꝑm suorum ꝓprietatem criminum ñ ex nobis. Aspiciebant ergo adinuicẽ discipuli: hesitantes đ quo diceret Sic quippe in eis erat erga magistrũ suum pia charitas: vt tamen eos humana alteꝝ de altero stimularet infirmitas. Nota quidem sibi erat cuiusq; conscientia. Veruntamen qꝛ proximi erat ignota: ita sibi singul⁹ q̃sq; erat certus: vt incerti essent ⁊ ĩ ceteris singuli/ ⁊ ĩ singulis ceteri B Erat ergo recumbens vnus ex discipulis eius in sinu iesu: quẽ diligebat iesus. Qui dixerat: in sinu. paulop⁹ ait vbi dic̃ supra pect⁹ iesu: ipse ẽ iohẽs cui⁹ est h̃ euãgeliũ: sicut postea mãifestat. Erat enĩ eorum hec consuetudo qui sacras litteras nobis ministrauerũt vt quando ab aliquo eorum diuina narrabať historia. cuz ad seipsum veniret/ tanq̃ đ alio loqueret̃: ⁊ sic se insereret ordini narrationis sue. tanq̃ rerum gestarum scriptor: nõ tanq̃ suiipsi⁹ predicator. Nam ⁊ hoc sanctus Matthe⁹ fecit. Qui cum in textu narratiõis sue venisset ad seipsum: vidit inquit ĩ teloneo sedentem quendam publicanũ noĩe mattheum: ⁊ ait illi. Sequere me. Non ait vidit me: ⁊ dixit mihi. Hoc fecit ⁊ beatus moyses: ita de seipso tanq̃ de alio cuncta narrauit ⁊ ait: Dixit dñs ad moysen. Inusitatius apostolus paulus non in historia vbi rerum gestarum suscipitur explicãda narratio: sed in epistola hoc fecit. Nam vtiq; de seipso ait: Scio hominẽ in christo ante annos quattuordecim. siue in corpore siue extra corpus nescio deus scit: raptum huiusmodi vsq; ad tertium celum. Quo circa qđ etiam hic beatus euãgelista non ait. eram recumbens iu sinu iesu. sed ait. erat recumbens vnus ex discipulis: nostrorum auctorum consuetudinẽ agnoscam⁹ potius q̃ miremur. Quid enim deperit veritati: quando ⁊ res ipsa dicitur: ⁊ modo quodam dicendi iactantia deuitať? Hoc quippe narrabat: qđ ad eius laudem maximam pertinebat. Quid est autem quẽ diligebat iesus? quasi alios non diligeret: de quibus idemipse iohãnes superi⁹ ait. In finem dilexit eos? Et ipse dñs. Maiorem

Act. lx. a
Matth. xiij.
Matthei. ix.
Exodi. vij.
ij. Corin. xij
Johan. xiij.
Johan. xv.

hac charitatē nemo habet: q̄ꝫ vt animā suā ponat pro amicis suis. Et quis enumeret oīa diuinarum testimonia paginarū: quibus dn̄s iesus non illius neq̄ eorum qui tunc erāt tantū. sed etiam post futurorum mēbroꝝ suoꝝ ⁊ toti⁹ eccl̄ie sue dilector oñditur? Sed profecto latet hic aliquid ⁊ ꝑtinet ad sinū: in quo recumbebat qui ista dicebat. Per sinū quippe q̄d significat̄ aliud q̄ꝫ secretum? Sed alius est oportunior locus: vbi nobis dn̄s aliquid donet de h̄ secreto q̄ꝫtum sufficiat dicere. Innuit ergo simon petrus: ⁊ dicit ei. Notanda locutio est: dici aliq̄d non sonando sed tm̄modo innuēdo. Innuit inquit ⁊ dicit: vtiq̄ꝫ innuēdo dicit: Si enim cogitādo aliquid dicitur sicut scriptura loquitur. dixerunt apud semetipsos: q̄ꝫtomagis innuendo vbi iam foras aliquibus signis ꝓmitur qd̄ fuerat corde conceptum? Quid ergo dixit innuendo? Quid nisi qd̄ sequitur. Quis est de quo dicit. Hec v̄ba petrus inuuit: quia nō sono vocis sed motu corporis dixit. Itaq̄ꝫ cum recubuisset ille supra pectus iesu. hic est vtiq̄ꝫ pectoris sinus sapiētie secretū: dicit ei. Domine quis est? Respōdit iesus. Ille est cui ego intinctum panez porrexero. Et cum intinxisset panem: dedit iude simonis scariothis. Et post † panem: tunc introiuit in illū sathanas. Expressus est traditor: nudate sunt latebre tenebrarum. Bonū est qd̄ accepit. sed malo suo accepit: qꝛ male bonum malus accepit. Verum de isto pane tincto qui porrectus est ficto. ⁊ de his q̄ sequuntur multa dicēda sunt: quibus necessariū est plus temporis q̄ꝫ nūc habem⁹ iam in istius fine sermonis.

Sapiētie. ij.

† Tex. habz buccellaz

Explicit tractatus sexagesimus primus. Incipit tractatus sexagesimussecūd⁹. De eoqd̄ ait. Dicit ei iesus. Qd̄ facis fac citi⁹: vsq̄ꝫ ad id qd̄ ait. Cū ergo exisset dicit iesus: nūc clarificatus est filius hominis

Cio frēs charissimi moueri posse nonnullos siue pios vt req̄rāt / siue īpios vt reprehēdant: qd̄ postea q̄ꝫ panem tinctum traditori suo dominus dedit / intrauit in illum sathanas. Sic enim scriptum est. Et cum intinxisset panem dedit iude simonis scariothis: ⁊ post panem tunc introiuit ī illum sathanas. Dicunt enim. Ita ne hoc meruit panis christi porrectus de mēsa christi: vt post illum intraret in eius discipulum sathanas? Quibus respondem⁹ hinc nos potius doceri: q̄ꝫ sit cauēdum male accipere bonū. Multuz quippe interest nō quid accipiat sed quis accipiat: nec q̄le sit quod datur. sed qualis sit ipse cui datur. Nam ⁊ bona obsunt / ⁊ mala prosunt: sicut fuerint quibus dantur. Peccatum inquit apostolus vt appareat peccatum: per bonū mihi operatum ē mortem. Ecce per bonū factum est malum: dum male accipitur bonū. Itemq̄ꝫ ipse ait. In magnitudine reuelationū mearum ne extollar datus est mihi stimulus carnis mee angelus sathane qui me colaphizet: propt̄ quod ter dn̄m rogaui vt auferret eum a me. ⁊ dixit mihi. Sufficit tibi gratia mea: nam virtus in infirmitate perficitur. Ecce per malum factum est bonū: duz bene accipitur malū Quid ergo miraris si datus ē iude panis christi per quem manciparet̄ diabolo: cuz videas econtrario datum paulo angelum diaboli per quez perficeret̄ in christo. Ita et malo bonum obfuit: ⁊ malum bono profuit. Recordamī vnde sit scriptum. Quicunq̄ꝫ manducauerit panez aut biberit calicem dn̄i indigne: reus erit corporis ⁊ sanguinis dn̄i. Et de his erat sermo cum hoc apostolus diceret: qui dn̄i corp⁹ velut alium cibum quemlibet indiscrete negligenterq̄ꝫ sumebāt. Hic ergo si corripitur qui ñ diiudicat: hoc est non discernit a ceteris cibis dn̄icum corpus: quomodo nō damnatur qui ad eius mensam fingens amicū accedit inimicus? Si reprehēsione tangitur negligētia conuiuātis: qua pena percutit̄ venditor inuitantis? Quid erat autez panis traditori datus: nisi demonstratio cui⁹ gratie fuisset ingratus? Intrauit autez sathanas post hunc panem ī dn̄i traditorez: vt sibi iam traditum plenius possideret. in quem prius intrauerat vt deciperet. Neq̄ꝫ enim non in illo erat quando perrexit ad iudeos. ⁊ de precio tradēdi dn̄i pactus est cum hec aptissime lucas euāgelista testetur ⁊ dicat. Intrauit autem sathanas ī iu-

Rhoma

ij. Corin

j. Corin

Luce. x

dam qui cognoſcabatur ſcarioth vnum de duodecim: & abijt & locutus eſt cum principibus ſacerdotum. Ecce vbi oſtenditur qō iam intrauerat ſathanas ī iudam. Prius ergo intrauerat īmittendo ī cor eius cogitationem qua traderet chriſtum. talis ei iam venerat ad cenandū: Nunc autem p̄ panem intrauit in eum. non ad hoc vt alienum temptaret: ſed vt ꝓprium poſſideret.

B Non autem vt putant quidam negligēter legentes: tunc iudas chriſti corpus accepit. Intelligēdum eſt enī qō iam omnibus eis diſtribuerat dñs ſacramentū corporis & ſanguinis ſui. vbi & ipſe iudas erat. Sicut ſanctus lucas euidētiſſime narrat: Ac deinde ad hoc ventum eſt vbi ſm narrationē iohānis apertiſſime dñs per buccellam tinctam atq; porrectam ſuū exprimit traditorem. fortaſſis per panis tinctionem illius ſignificans fictionem. Non enī omnia que tinguntur abluunt: ſed vt inficiantur nōnulla tingunt. Si autem bonuz aliquid hic ſignificat tinctio: idem bonuz ingratum non īmerito eſt ſecuta damnatio. Adhuc tamen iuda poſſeſſo nō a dño ſed a diabolo. cum homini ingrato intraſſet panis in ventrem/hoſtis in mentē: adhuc inq; tanti mali iaz corde concepti/plenus reſtabat effectus: cuius iam p̄ceſſerat damnādus affectus. Itaq; cum dñs panis viuus panem mortuo tradidiſſet. & panez tradēdo panis traditorez oſtendiſſet: qō facis inquit fac citius. Nō precepit facinus: ſed p̄dixit iude malum nobis bonū. Quid enim iuda peius? Et quid nob̄ melius q̄ traditus chriſtus ab illo: vtilis adūſus illum. pro nobis preter illum? Quod facis fac citius. O verbum libentius paratī ad paſſionē/q̄ irati ad vindictam. O verbum non tam penam exprimens ꝓditoris/ q̄ mercem ſignificans redemptoris. Dixit enim. Quod facis. fac citius. Non tam in perniciem perfidi ſeuiēdo q̄ ad ſalutem fidelium feſtinādo: quia traditus ē propter delicta noſtra. & dilexit eccleſiam et ſemetipſuz tradidit pro ea. Unde & de ſeipſo dicit apoſtolus: Qui dilexit me: et tradidit ſeipſum pro me. Niſi ergo ſe traderet chriſtus: nemo traderet chriſtum. Quid habet iudas / niſi peccatum? Nec enim in tradendo chriſto ſalutem noſtraz cogitauit propter quam traditus eſt chriſtus: ſed cogitauit pecunie lucrum / & inuenit anime detrimentū. Accepit mercedez quam voluit: ſed nolenti eſt data quā meruit. Tradidit iudas chriſtū: tradidit chriſtus ſeipſum. Ille agebat negociū ſue vēditionis: iſte noſtre redemptionis. Quod facis fac citius: non quia tu potes ſed qz hoc vult qui omnia poteſt. Hoc autem nemo ſciuit diſcūbentiuz ad quid dixerit ei. Quidam enim putabāt quia loculoſ habebat iudaſ. quod † dixit ei ieſuſ eme ea que opus ſūt nobiſ ad diē feſtū: aut egenis vt aliquid daret. Habebat ergo & dñs locules: & a fidelibus oblata conſeruans. & ſuorum neceſſitatibus & alijs indigentib⁹ tribuebat. Tunc primū eccleſiaſtice pecunie forma eſt inſtituta: vbi intelligerem⁹ qō p̄cepit non cogitandū eſſe de craſtino: non ad hoc fuiſſe preceptum / vt nihil pecunie ſeruetur a ſanctis: Sed ne deo pro iſta ſeruiatur. & propter inopie timorem iuſticia deſeratur. Nam & apoſtolus impoſterum preuidens ait. Si quis fidelis habet viduas ſufficientē tribuat eis vt non grauet̄ eccleſia: q̄ veris viduis ſufficere poſſit. Cū ergo accepiſſet † buccellam † exijt cōtinuo. Erat autem nox: & ip̄e qui exiuit erat nox. Cum ergo exiſſet nox ait ieſuſ. Nunc clarificatus eſt filiꝰ hominis. Dies ergo diei eructat verbū. id eſt. chriſtus diſcipulis fidelibus: vt audirent eum & amarent ſequendo. Et nox nocti annūciat ſcientiam. id eſt. iudas iudeis infidelibus: vt venirent ad eum & apprehēderēt perſequendo. Sed iam hinc in ſmone domini qui factus eſt ad pioſ auteq̄ teneretur ab impijs / intentioz flagitaſ audito: & ideo eum p̄cipitare non debet ſz differre potius diſputator.

¶ Explicit tractatus ſeragesimuſſecundus. Incipit tractatus ſergeſimuſtertius. De eo q̄ dicit: Si deꝰ clarificatus eſt in eo: & deus clarificabit eum in ſemetipſo & continuo clarificabit eum.

A Ntendamus mentis obtutu: & adiuuante dño deuz requiram⁹. Diuini cantici vox eſt. Querite deū

† dixiſſet

xij.q.j. habebat

Matthei. vj

j. Timot. v.

Tex. hz. ille

† Al'. exiuit

pſ. xviij.

Esaie.lv. et viuet anima vestra. Queramus inueni-
endũ. queramus inuentũ. Ut inueniẽdus
queratur/occultus est: vt inuent⁹ querat/
ps̃.ciiij. imensus est. Unde alibi dicit. Querite fa
ciem eius semp. Saciat enĩ querentẽ inq̃-
tum capit ⁊ inuenientẽ capaciorẽ facit: vt
rursus querat implere vbi plus cape cepe
rit. Non ergo ita dictũ est: querite faciem
eius semp. quẽadmodũ de q̃busdã: semp
ij. Timot.iij discentes ⁊ ad scientiã veritatis nunq̃ per
Ecc̃.xviij. uenientes. sed potius sicut ille ait. cum cõ
summauerit homo tunc incipit: donec ad
illam vitam veniam⁹ vbi sic impleamur vt
capaciores non efficiamur: quia ita pfecti
erimus vt iam non pficiamus. Tunc eniz
ostendet nobis q̃ sufficit nobis. Hic autẽ
semper queram⁹: ⁊ fructus inuentiõis nõ
sit finis inq̃sitionis. Neq̃ enĩ ppterea nõ
semper quia hic tantũ: sed ideo hic semp
dicimus esse querendũ: ne aliqñ hic pute-
mus ab inq̃sitione cessandũ. Nam ⁊ de q̃-
Timo.vbi s̃ bus dictum est: semp discentes ⁊ ad veri-
tatis scientiaz nunq̃ puenientes. hic sunt
vtiq̃ semper discentes. Cum v̄o de hac vi
ta exierint: iam nõ erunt discẽtes: sed er-
roris sui mercedẽ accipiẽtes. Sic enim di-
ctum est. semper discẽtes ⁊ ad veritatis sci
entiam nunq̃ puenientes. Tanq̃ diceret:
Semper ambulantes: ⁊ nunq̃ ad viam p-
uenientes. Nos aũt semp ambulemus in
via: donec eo veniam⁹ q̃ ducit via: nusq̃ ĩ
ea remaneam⁹: donec pducat vbi manea-
mus. Atq̃ ita ⁊ querẽdo tendim⁹ ⁊ inueni
endo ad aliq̃d puenim⁹: ⁊ ad id qd̄ restat
querẽdo ⁊ inueniẽdo transimus: quousq̃
ibi fiat finis querẽdi vbi pfectioni non su-
B peret intẽtio pficiẽdi. Hec p̃locutio di
lectissimi intentã fecerit charitatẽ vestraz
ad istũ dñi sermonẽ quẽ ad discipulos ha
buit ante passionẽ. Profundus ẽ enim: ⁊
vtiq̃ vbi multũ laboratur⁹ est disputator
nõ remissus debet esse auditor. Quid er-
go ait dñs postea q̃ iudas exijt vt citi⁹ fa
ceret qd̄ erat facturus: hoc est dñm tradi-
tur⁹? Quid ait dies cũ exisset nox? Quid
ait redẽptor cũ exisset venditor? Nunc
inquit clarificat⁹ est fili⁹ hoĩs. Qua-
re nũc. Nunq̃d qr exijt q̃ tradit? Qr ĩmi-
nent q̃ teneãt ⁊ occidãt? Ita ne nũc clari
ficatus est qr ppe est vt humiliet amplius
qui iam impẽdit vt alligetur: vt iudicet:
vt ꝯdemnetur: vt irrideatur: vt crucifigat
vt interimat. Hec ne est clarificatio: an po
tius humiliatio? Nonne quando miracu-
la faciebat ait tamen de illo iste ipse iohã Johãnis.v
nes. spiritus non erat datus. quia iesus nõ
dum erat glorificat⁹. Tunc ergo nondum
erat glorificatus cum mortuos suscitaret?
Et nunc est glorificat⁹: cum mortuis ppin
quaret? Nondum erat glorificatus faciẽs
diuina: ⁊ glorificatus est passurus huma-
na? Mirum: si hoc deus ille magister signi
ficabat ⁊ docebat his verbis. Altius ẽ p-
scrutandũ altissimi dictũ: qui se aliq̃tum
manifestat vt inueniamus. ⁊ iterum occul
tat vt inq̃ramus: ⁊ de inuentis ad inueniẽ
da tanq̃ passibus innitamur. Uideo h̄ ali
quid: quod p̃figuret magnũ aliquid: Ex-
ijt iudas: ⁊ clarificat⁹ est iesus. Exijt filius
perditionis: ⁊ clarificat⁹ est filius hoĩs. Il
le quippe exierat ppter quem dictum erat
eis: ⁊ vos mũdi estis. sed non omnes. Ex- Johan.xii
eunte itaq̃ immũdo/omnes mũdi reman-
serunt: ⁊ cum suo mũdatore mãserũt. Ta-
le aliq̃d erit cum victus a christo transie-
rit hic mũdus: ⁊ nemo in ppl'o christi rema
nebit ĩmũdus: cum zizanijs a tritico sepa-
ratis iusti fulgebũt sicut sol in regno p̃ris Mathei.xi
eoꝝ. Hoc futurũ p̃uidens dñs. ⁊ nũc signi
ficatum esse ꝯtestans discedẽte iuda tãq̃
zizanijs sepatis/remanentib⁹ tanq̃ tritico
apostolis sanctis: Nũc inq̃t clarificat⁹ ẽ fi
lius hoĩs. Tanq̃ diceret: Ecce in illa clari
ficatione mea quid erit vbi maloꝝ nullus
erit: vbi bonoꝝ nullus perit? Sic autem ñ
est dictuz. nũc significata est clarificatio fi
lij hominis. sed dictum est. Nunc clarifica
tus est filius hominis: quẽadmodũ non ẽ
dictum/petra significabat christuz. sed pe
tra erat christus. Nec dictum est/bonũ se- Matth.xiii
men significabat filios regni. aut zizania si
gnificabat filios maligni: sed dictum est/
bonũ semen: hi sunt filij regni. zizania aũt
filij maligni. Sicut ergo solet loqui scrip-
tura res significãtes. tanq̃ illas que signi-
ficant appellãs: ita locut⁹ ẽ dñs dicẽs: nũc
clarificat⁹ est filius hominis: postea q̃ se-
parato inde nequissimo ⁊ secum remanen
tibus sanctis significata est glorificatio ei-
us: quando separatis iniquis manebit in
eternitate cum sanctis. Cum autem di- C
xisset/nunc clarificatus est filius hominis

adiunxit: ⁊ deus clarificatus c̄ in eo Ipsa ē enī clarificatio filij hoīs vt ds clarificet̄ in eo. Si eī ñ ipe ī seipo sz ds ī illo clarificat̄: tūc illū deus ī se clarificat. Deniq; tanq̄ ista exponēs: adiūgit ⁊ dic̄. Si deus clarificat⁹ est in eo: ⁊ de⁹ clarificauit eū in semetipso: hoc est si deus clarificatus est in eo: quia non venit facere voluntatem suam sed voluntatem eius qui misit illum: ⁊ deus clarificauit eum in semetipso vt natura humana in qua ē filius hominis que a verbo eterno suscepta ē etiā ī mortali eternitate dñet̄. Et cōtinuo inquit clarificabit eū: resurrectionem. s. suā. nō sicut nr̄az in fine seculi sed ꝯtinuo futurā hac attestatiōe p̄dicēs. Ipsa est enī clarificatio de q̄ euāgelista iā dixerat qd̄ pauloante cōmemoraui: qz ꝓpterea nōdum spūs datus erat. illo itaq; nouo mō in eis q̄bus fuerat eo mō post resurrectionē credenrib⁹ dandus: qz iesus ñ dum fuerat clarificat⁹. id est. nōdū fuerat mortalitas īmortalitate vestita: ⁊ in eternaz virtutē tpal̄ infirmitas cōmutata. Potest et d̄ ista clarificatiōe dictū videri: nūc clarifiat⁹ est fili⁹ hoīs: vt qd̄ ait nūc: nō ad imminentē passionē sed ad vicinā resurrectionē ꝑtinere credat̄: tanq̄ fuerit factuz qd̄ erat tam ꝓxime iam futurū. Hodie dilectioni vr̄e ista suffecerint: cum donauerit dñs de ꝯsequentib⁹ postea disseremus

Ianis. vij

Explicit tractatus sexagesimustertius. Incipit tractatus sexagesimusquartus. De eo q̄ dicit: Filioli adhuc modicū vobiscū sum queretis me. ⁊ sicut dixi iudeis: quo ego vado vos nō potestis venire: et vobis dico modo.

A Duertenda ē charissimi dñicoꝝ verboꝝ ordinata cōnexio. Cū enī supi⁹ dixisset postea q̄ iudas egressus est ⁊ ab illa sctōꝝ etiā corpali ꝯuarsatione seiunct⁹ ē. Nūc clarificat⁹ est filius hoīs ⁊ de⁹ clarificat⁹ ē in eo. qd̄ siue futurū r̄gnū significās dixit qñ mali sepabūt̄ a bonis: siue qd̄ eius resurtectio tūc futura eēt id est. differēda nō esset. sicut in finē seculi nr̄a differt̄ ac deinde addidisset. Si de⁹ clarificat⁹ est in eo. ⁊ deus clarificauit eū ī semetipso. ⁊ ꝯtinuo clarificabit eū. qd̄ sine vlla ambiguitate de sua resurrectione ꝯtinuo futura testat⁹ ē: adiecit ⁊ ait: filioli adhuc modicū vobiscū sum. Ne putarēt ergo qd̄ sic eū clarificatur⁹ eēt deus: vt nō eis iungeret̄ vlterius ea ꝯuersatiōe qua ī terra est: adhuc modicū inquit vobiscū sum: tanq̄ diceret: Cōtinuo q̄dez resurrectiōe clarificabor: nō tñ ꝯtinuo ascensurus in celum. sz adhuc modicū vobiscū sum. Sicut enī scriptū est in actib⁹ apostoloꝝ. fecit cum eis post resnrrectionē q̄draginta dies intrans ⁊ exiēs ⁊ manducās et bibens: non q̄dem habēs esuriēdi ac sitiendi egestatē: sz vsq; ad istā carnis insinuans veritatē: que cibandi ac potandi iam non habebat necessitatē: sed potestatem. Hos ergo q̄draginta dies significauit dicendo: adhuc modicū vobiscū sum: an aliquid aliud? Potest enī ⁊ sic intelligi: adhuc modicū vobiscū suz: Adhuc sicut vos in hac infirmitate carnis etiā ipse sum: donec. s. moreretur atq; resurgeret: qz postea q̄ resurrexit cum illis q̄dem fuit dieb⁹ vt dictū est q̄draginta exhibitiōe corpalis p̄sentie: sed non cū illis fuit ꝯsortio infirmitatis hūane. Est ⁊ alit̄ diuina p̄ntia sensibus ignota mortalib⁹: de qua idē dic̄. Ecce ego vobiscū sum: vsq; ad ꝯsummationē seculi. Hoc certe nō est adhuc modicū vobiscū sum: Nō enī modicum est vsq; ad ꝯsummationē seculi. Aut si hoc modicum est. volat enī etas ⁊ in oculis dei mille anni sicut dies vn⁹. aut sicut vigilia in nocte: nō tamē hoc significare voluisse credēdus est nūc: qñquidē secut⁹ adiūxit. Queretis me: ⁊ sicut dixi iudeis: quo ego vado: vos ñ potestis venire. Utiq; post hoc modicum queretes me. Nunq̄d post ꝯsummationem seculi quo ipse vadit venire nō poterūt? Et vbi ē q̄ aliquando post ī hocipso sermone dictur⁹ est: pater volo vt vbi ego sum ⁊ ipsi sint mecum. Nō ergo de illa sua cū suis p̄sentia q̄ cuz illis est vsq; ad ꝯsummationē seculi: nunc locut⁹ est vbi ait: adhuc modicū vobiscuz sum: sed vel de infirmitate mortali qua cū illis erat vsq; ad passionē suam: aut de p̄sentia corpali q̄ cū illis futur⁹ erat vsq; ad ascēsionē suā. Qd̄libet hoꝝ q̄s eligat: cū fide nō litigat. Ne cui aūt videat̄ abhorrere iste sensus a vero quo dicimus dominū mortalis carnis cōmunionem in qua cum discipulis vsq; ad passionē fuit significare

Actuum. j.

Mat. xxviij

ps̄. lxxxix.

Johan. xvij

potuisse dicēdo: adhuc modicū vobiscum
sum: apud aliū quoq; euāgelistā post re-
surrectionē verba eiº attēdat vbi ait. Hec
Luce. xxiiij. locutus sum vobis: cū adhuc essem vobi-
scum. Quasi tunc nō erat cū ipsis: simul as
sistentibº: videntibº: tangētibº: colloquē-
tibus? Quid est ergo cū adhuc essem vo-
biscū? nisi cū adhuc eēz ī carne mortali: in
q̄ estis⁊ vos. Tūc enī quidē in eadē carne
resuscitatº erat: sed cū illis in eadē morta
litate iam nō erat. Quapropt sicuti ibi iaz
immortalitate carnis indutº veracit ait: cū
adhuc essez vobiscū: vbi nihil aliud intel
ligere possumº: nisi cum adhuc essez in car
nis mortalitate vobiscū: ita⁊ hic non ab-
surde dixisse intelligit: adhuc modicū vo
biscū sum: tanq̄ diceret: adhuc modicū sic
B vos estis mortalis sum ego Ergo sequē
tia videamº. Queritis me: ⁊ sic dixi iudeis
q̄ ego vado vos nō potestis vēire: ⁊ vobis
dico mō: ℔ ē mō ñ potestis vēire. Judeis āt
cū hoc diceret: non addidit mō. Jsti itaq;
venire nō poterāt tūc q̄ ille ibat: sed pote
rāt postea. Maz hoc apl̄o petro aptissime
paulopº ait. Cū enī dixisset ille: dñe q̄ va-
Johan. xiij. dis: rñdit ei. Quo ego vado nō potes me
mō seq̄: sequeris aūt postea. Sed ℔ quid
sit nō negligent est ꝓtereundū. Quo enim
seq̄ tūc nō poterāt discipuli dñm: sed po-
stea poterāt? Si dixerimº ad mortē homi-
ni nato qđ inuenit̄ tempº q̄ ad moriendu
ñ sit idoneº: q̄ quidē talis est in corpe cor
ruptibili hominū sozs vt nō sit in ea facili-
or vita q̄ mors? Mō igit̄ adhuc minº ido-
nei erant seq̄ dñm ad mortē: sed minº ido
nei erant seq̄ dñm ad vitā que nō ħz moz-
tem. Jllo quipe ibat dñs vt resurgens a
mortuis iam nō moreret: ⁊ mors ei vltra
nō dñaret. Moriturū quipe dñm ꝑ iusti-
cia quō iam fuerant secuturi adhuc mar-
tyrio nō maturi? Aut iturū dñz ad īmor-
talitatē carnis quō iam fuerāt secuturi q̄ñ
libet morituri: sz ī fine secli resurrecturi?
Aut ituꝝ dñz ad sīnū pris nec relicturuz
eos vñ nec recessit cū vēisset ad eos/quō
iā fureāt secuturi: cū esse nēo possit ī illa
felicitate nisi pfectº ī charitate Jōq; docēs
quō idonei esse possint ꝑgere quo ille an-
tecedebat: mandatū inquit nouū do vob
vt diligatis inuicē. Hi sunt gressus quibus
sequendus est christus: sed de his sermo
vberioz /ī aliud tempus est differēdus

Explicit tractatus seragesimus
quartus. Incipit tractatus serage
simus quintus. De eo q̄ dicit. Mā-
datum nouū do vobis vt diligā-
tis inuicē sicut dilexi vos vt⁊ vos
inuicez diligatis in hoc cognoscēt
omnes quia mei estis discipuli. si
dilectionē habueritis adinuicem.

A Dominus iesus
mandatū nouū se discipulis
suis dare testat̄: vt diligāt in
uicem. Mandatū inq̄t no
uum do vobis: vt diligatis inuicē
Nōne iam erat ℔ mādatū in antiq̄ dei le-
ge: vbi scriptū est. diliges ꝓximū tuū tāq̄
teipsuz? Cur ḡ nouū apellat̄ a dño: qđ tā
vetus esse ꝓuincit? An iō est mādatū no-
uum: quia exuto vetere induit nos hoiez
nouū? Jnnouat quipe audientē vel pos
sus obedientē ñ ois sz ista dilectio: quā dñs
mādat. ⁊ vt a carnali dilectiōe distīguēt:
addidit. sicut dilexi vos. Mā diligūt iui
cem mariti⁊ vxozes: parētes⁊ filij⁊ que-
cunq; alia inter se hoies necessitudo būa-
na deuinxerit: vt taceamº de dilectiōe cul
pabili atq; dānabili: q̄ diligūt iuicē adul-
teri⁊ adultere: scortatores⁊ meretrices: ⁊
quoscūq; alios nō būana necessitudo sed
būane vite noxia turpitudo ꝓiūgit. Man
datū ergo nouū dedit nob̄ xp̄s vt diliga-
mus inuicē: sicut⁊ ipse dilexit nos. Dile-
ctio ista nos inouat vt simus hoies noui:
heredes testamēti noui: cantatozes canti-
ci noui. Hec dilectio frēs charissimi anti-
q̄s etiā tūc iustos tūc pīarchas⁊ ꝓp̄has
sicut postea btōs ap̄los inouauit: ipsa et
nūc inouat gētes: ⁊ ex vniūso genere hūa
no qđ diffundit̄ toto orbe terrarū facit et
colligit ꝑ m nouū: corpº noue nupte filij
dei vnigeniti spōse: de q̄ ōr in cāntico canti
corū. Que ē ista: q̄ ascēdit dealbata. vtiq;
dealbata q: inouata: vñ/nisi mandato no
uo? Propt̄ qđ ꝑ inuicē sollicita sunt mem
bra in ea: ⁊ si patitur vnū membrum com-
patiuntur omnia mēbra: Et si glorificatur
vnū membrum. ꝓgaudent omnia membra
Audiunt enī atq; custodiūt. mandatū no
uum do vobis. vt diligatis inuicem: non si
cut se diligunt qui corrumpūt. nec sicut se
diligunt homines qm̄ homines sunt: sed si
cut se diligunt qm̄ dij sunt. ⁊ filij altissimi

omnes: vt sint filij eius vnici fratres: ea dilectione inuicē diligētes qua ipse dilexit eos. pducturus eos ad illum finē qui sufficiat eis: vbi satietur in bonis desiderij eo rum. Tunc enī aliquid desiderio non deerit: quando omnia in omnib⁹ deus erit. Talis finis non habet finē. Nemo ibi moritur. quo nemo peruenit/nisi huic seculo mortal: non morte omnīū qua corpus ab anima ꝺseritur ſ3 morte electoꝝ qua etiā cum ī carne mortali adhuc manēt corsursum ponitur. De quali morte dicebat apostolus. Mortui enī estis: t vita vestra abscondita est cum christo in deo. Hinc fortasse dictum est: valida est sicut mors dilectio. Hac enim dilectione fit vt in isto adhuc corruptibili corpore constituti/moriamur huic seculo: t vita nostra abscondat cum christo in deo. Immo ipsa dilectio ē mors nostra seculo: t vita cuz deo. Si enī mors est quando de corpore anima exit: q̄ modo non est mors qñ de mūdo amor nster exit. Valida ē ꝙ sicut mors dilectio. Quid ea validius: qua vincitur mūdus?

¶ Nolite itaq; fratres mei putare ī hoc qđ ait dñs mandatū nouum do vobis vt vos inuicem diligatis. illud maius ptermissuz esse mandatū: quo p̄cipitur vt diligamus dñm deum nostrum ex toto corde. ex tota anima. t ex tota mente. Tanq̄ enim hoc p̄termisso videtur dictum vt diligam⁹ inuicem: velut hoc ad illud alterum non pertineat quo dictum est. diliges ꝓximū tuum tanq̄ teipsuz. In his enī duobus: p̄ceptis inquit: tota lex pendet t ꝓphete. Sed bene intelligentib⁹: vtrūq; inuenīt in singulis. Nam t qui diligit deum/non eum potest ꝓtemnere p̄cipientē vt diligat proximū: t qui sancte ac spiritualiť diligit ꝓximū/quid in eo diligit nisi deum? Ipsa est dilectio ab omni mūdana dilectiōe discreta: quam distinguendo addidit dñs/sicut dilexi vos. Quid enim nisi deum dilexit ī nobis? Nō quod habebamus sed vt haberemus: vt pducat nos sicut pauloante dixi: vbi sit de⁹ oīa in oībus Sic enim medicus recte dicitur egros diligere. Et quid ī eis nisi salutem diligit: quā cupit vtiq; reuocare non morbum quem venit expellere? Sic ergo t nos inuicem diligamus: vt q̄tum possumus inuicez ad habēdū ī nobis deū cura dilectionis attrahamur. Hāc dilectionem nobis donat ipse qui ait. Sic dilexi vos: vt t vos diligatis inuicē Adhoc ergo nos dilexit vt t nos diligamus inuicem: Hoc nobis conferens diligēdo nos. vt mutua dilectione ꝓstringamur inter nos: t tam dulci vinculo conexis mēbris corpus tanti capitis simus. In hoc cognoscent inquit omnes quia mei estis discipuli: si dilectionē habueritis adinuicem. Tanq̄ diceret. Alia munera mea habent vobiscū etiā non mei non solum naturam: vitam: sensum: rationem: t eam salutez que hoīb⁹ pecorib⁹q; cōmunis est: verū etiam linguas: sacramēta: ꝓphetiā: scientiā: fidem: distributionez rerum suarū paupibus t traditionē corporis sui vt ardeant: sed qñ charitatē nō habent vt cymbala concrepāt: nihil sunt: nihil illis ꝓdest. Non ergo in illis q̄uis bonis muneribus meis que habere possunt etiam nō discipuli mei: sed in hoc cognoscēt oēs qz mei estis discipuli si dilectionē habueritis adiuicē. O spōsa christi: pulchra inť mulieres. o dealbata ascēdēs t incumbens sup fratruelē tuū: qñ cui⁹ lumīe illustraris vt candeas: eius adiutorio fulciris ne cadas. O q̄ bene cantať tibi in illo cantico cantico⁹ velut epithalamio tuo: quia charitas in delitijs tuis. Ipsa nō pdit cum impijs aīam tuā: ipsa discernit causam tuam: t sicut mors valida est: t in delitijs tuis ē. O mirādi generis mors ē/cui paruz fuit nō esse in penis: nisi esset insup in delitijs? Sed hic iam sermo iste claudatur: ab alio exordio tractanda sunt que sequunť

¶ Explicit tractatus seragesimus qntus. Incipit tractatus seragesimussextus. De eo qđ sequiť: Dicit ei simon petrus. Dñe quo vadis: vsq; ad id qđ ait: Amē amē dico tibi: non cantabit gallus donec ter me neges.

Cum dñs iesus sctām dilectionez qua se inuicē diligerēt discipulis cōmendaret: dicit ei simon petrus. Domine quo vadis? Sic vtiq; ꝺ dixit magistro discipulus t dño seruus: tanq̄ seq̄ paratus. Propterea quippe dñs qui eius

pš.cij. ozinť.xv

ossen.iij ť.viij.

B ntē.dis. .c.Luz in .xxvij.

j.Corin.xiij

Cant.viij.

Cant.vij.

Cant.viij.

A

animū vidit quare hoc interrogauerit: sic
Al: iesus ei respondit. †Quo ego vado: non potes me modo sequi. Tanq̄ diceret. Propter qđ interrogas: non potes me modo sequi. Non ait non potes: sed non potes modo. Dilationē intulit non spem tulit: ꝛ eandem spem quam non tulit sed potius dedit / sequenti voce firmauit addendo atq̄ dicendo. sequeris autem postea. Quid festinas petre? Mondū te suo spiritu solidauit petra: noli extolli p̄sumendo: nō potes modo. Noli deiici desperando: sequeris postea. Sed adhuc ille quid dicit? Quare te non possum sequi modo? Animam meam p te ponam: Quid in animo eius esset cupiditatis videbat: quid virium non videbat Voluntatē suam iactabat infirm⁹: sed inspiciebat valitudinē medicus. Iste p̄mittebat: ille p̄cenoscebat. Qui nesciebat audiebat: qui p̄sciebat docebat. Qtū sibi assumpserat petrus intuēdo quid vellet: ignorando quid posset. Qtum sibi assumpserat vt cum veniſſet dñs animā suā ponere pro amicis suis ac p hoc ꝛ pro ipso ille hoc dño offerre confideret: ꝛ nonduꝫ p se posita anima christi: animā suam polliceretur positurū esse pro christo. Respōdit ergo iesus. Animam tuam pro me pones? Ita ne facias pro me: quod ego nondum feci pro te? Animā tuaꝫ pro me pones? Preire potes: qui sequi nō potes? Quid tantum p̄esumis? Quid de te sentis? Quid esse te credis. Audi quid sis Amen amen dico tibi: non cantabit gallus donec ter me neges. Ecce quō tibi cito aparebis: qui magna loqueris ꝛ te paruulū nescis. Qui mihi p mittis mortem tuam: ter negabis vitā tuā Qui etiam putas mori posse pro me: priꝰ viue pro te. Nam timendo mortem carnis
xj. q. iij. Nō solum. tue: mortem dabis anime tue. Qta enim vita est confiteri christum: tanta mors est negare christum. An apls petrus sicut
B eum quidaꝫ fauore peruerso excusare nituntur christum non negauit: quia interro
Mat. xxvj. gatus ab ancilla hominē se nescire rndit. sicut alij euangeliste p̄testanť expressius? Quasi vo qui hominē christum negat / nō christum negat: ꝛ hoc in eo negat qđ factꝰ est ꝓpter nos: ne piret quod fecerat nos

Ergo qui ita confitetur christum deum vt hominē neget / non pro illo mortuꝰ ē xp̄s quia fm hominē mortuus est christꝰ. Qui negat hominē christum: non reconciliabit̄ p mediatorem deo. Unus enī deus: ꝛ vnꝰ
j. Timo mediator dei ꝛ hominū homo christus iesus. Qui negat hominē christum non iustificatur: quia sicut p inobedientiā vniꝰ ho
Rhoma minis peccatores ꝓstituti sunt multi. ita ꝛ p obedientiam vnius homis iusti ꝓstituētur multi. Qui negat hominē christum: nō resurget in resurrectionē vite: quia p hominem mors ꝛ p hominē resurrectio mortuorum. Sicut enim in adam omnes mori
j. Corin untur: ita ꝛ in christo omnes viuificabunť Per quid autem caput est ecclesie: nisi p hominem? Quod verbum caro factuꝫ est: Johānis id est. dei patris vnigenitus deꝰ homo factus est. Quomodo est igitur ī corpe christi: qui negat hominē christum? Qui enim caput negat: quomodo est membꝝ? Sed quid multis īmoror: cum ipse dñs abstulerit omnes humane argumētatiōis ambages? Non enim ait / non cantabit gallus donec hominem neges: aut sicut loq̄ familiariore cuꝫ hoibus dignatione consueuit / non cantabit gallus donec filiū hominis ter neges: sed ait: donec me ter neges. Quid est me: nisi qđ erat. Et quid nisi christus erat? Quicq̄d ergo eius negauit: ipsū negauit. Christum negauit: dominū deuꝫ suū negauit: quia ꝛ ille ꝓdiscipulus eius thomas quando exclamauit: dñs meus et deus meus: non verbum sed carnem tetigit: non incorpeaꝫ dei naturaꝫ sed homis corpus curiosis manibus ꝓtrectauit. Hominem itaq̄ tetigit ꝛ tamen deum cognouit. Si ergo quod iste tetigit: hoc petrus negauit. qđ iste exclamauit: hoc petrꝰ offendit. Non cantabit gallus: donec ter me neges. Dicas licet / nescio hominē: dicas licet / homo nescio quid dicis. dicas licꝫ / nō sum ex discipulis eius: me negabis. Si q̄d dubitare nephas est: christus hoc dixit: verumq̄ p̄edixit: pculdubio petrus christū negauit. Non accusemus christum: cū defendimus petrū. Peccatū agnoscat infirmitas: nam mendaciū non habet veritas.
Agnouit quipe peccatum suū infirmitaſ Mat. x petri / prorsus agnouit: ꝛ q̄tum mali christum negando cōmiserit plorando mōstrauit. Ipse suos redarguit defensores: ꝛ vn

de eos ꝯuincat: producit lachrymas testes Neq; nos cum ista dicimus primũ aposto lorum accusare delectat: sed hunc intuendo admoneri nos oportet. ne homo q̃sq̃ ꝺ humanis viribus fidat: Nam quid aliud ꝑtinuit ad doctorem saluatorẽq; nostrum nisi vt nobis nequaq̃ de se quenq̃ presumere debere. in ipso primo apl'oruz demõstraret exemplo? In anima itaq; petri contigit quod offerebat in corpore: hoc tamẽ pro dño qꝺ temere p̃sumebat p̃cessit: sed aliter quã putabat. Nanq; ante mortem et resurrectionẽ dñi ⁊ mortuus est negando: ⁊ reuixit plorãdo. Sed mortuus est qꝛ superbe ipse presumpsit: reuixit autem qꝛ benigne ille respexit.

¶ Explicit tractactus sexagesimussextus. Incipit tractatus sexagesimusseptimus. De eo ꝙ dicit: Non turbetur cor vestrum: creditis i deum ⁊ i me credite: vsq; ad id qꝺ ait Quo ego vado scitis ⁊ viã scitis.

Erigenda est nobis fratres ad deum maior intentio: vt verba sancti euãgelij que modo in nostris auribus sonuerunt. etiam mente capere vtcunq; possimus. † Ait enim dñs iesus. Non turbetur cor vestrum. Creditis in deum: ⁊ in me credite. Ne mortem tanq̃ hoies timerẽt ⁊ ideo turbarent̃ ꝯsolatur eos. etiam se deum esse ꝯtestans Creditis inquit in deum: ⁊ in me credite. Consequens est enĩ: vt si in deum creditis et in me credere debeatis. Quod non essz ꝯsequens: si christus non esset deus. Creditis in deum: ⁊ in eum credite cui natura est non rapina esse equalem deo. Semetipsum enim exinaniuit: non tamen formaz dei amittens. sed formam serui accipiens. Mortem metuitis huic forme serui: nõ turbetur cor vestruz: suscitabit illã forma dei Sed quid est qꝺ sequitur. in domo patris mei mansiones multe sunt: nisi quia ⁊ sibi metuebant? Unde audire debuerunt: non turbetur cor vestrum. Quis enim eoꝝ non metueret: cum petro dictuz essz fidentiori atq; ꝓmptiori: nõ cantabit gallus donec ter me neges? Tanq̃ ergo essent ab illo ꝑituri: merito turbabant̃. Sz cum audiũt/in domo p̃ris mei mansiones multe sunt. si quo minꝰ dixissem vobis quia vado parare vobis locũ. a ꝑturbatiõe recreant̃. certi ac fidẽtes etiã post ꝑicula temptationũ/se apud deũ cuz christo esse mãsuros: qꝛ ⁊ si alius est alio fortior. alius alio sapiẽtior. alius alio iustior. alius alio sanctior. in domo patris mei mãsiones multe sunt. Nullus eoꝝ alienabitur ab illa domo: vbi mãsionem pro suo quisq; accepturus est merito. Denarius q̃dem ille eq̃lis est oĩbus. quem p̃familias eis qui opati sunt in vinea iubet dari omnibus: nõ in eo discernẽs qui minus ⁊ qui amplius laborarũt. Quo vtiq; denario vita significat̃ eterna: vbi ampliꝰ alio nemo viuit. qm̃ viuẽdi nõ est diuersa in eternitate mẽsura. Sed multe mãsiones: diũsas meritoꝝ in vna vita eterna significant dignitates. Alia est enĩ gloria solis. alia gloria lune: alia gloria stellarũ. Stella enĩ ab stella differt in gloria: sic ⁊ resurrectio mortuoꝝ. Tanq̃ stelle sancti diuersas mãsiones: diũsas claritates. tanq̃ in celo sortiũtur in regno: sed ꝓpter vnũ denariũ /nullus separatur a regno. Atq; ita deus erit oĩa in omnibus: vt qm̃ deus charitas est. ꝑ charitatem fiat vt qꝺ habent singuli: cõmune sit omnibus. Sic enĩ quisq; etiam ipse habet: cum amat in altero. qꝺ ipse nõ habet. Non erit itaq; aliqua inuidia imparis claritatis: qm̃ regnabit in oĩbus vnitas charitatis. ¶ Proinde respuendi sunt a corde christiano. qui putant ideo dictũ multas esse mãsiones: qꝛ extra regnũ celorum erit aliquid. vbi maneant beati innocẽtes. qui sine baptismo ex hac vita emigrarũt: qꝛ sine illo in regnũ celoꝝ intrare non poterũt Hec fides nõ est fides: qm̃ non est vera et catholica fides. Ita ne tandẽ stulti homines ⁊ carnalibus cogitatiõibus excecati: cum reprobãdi essetis. si mansionem nõ dico petri ⁊ pauli vel cuiuslibet apl'oꝝ. sed cuiuscũq; paruuli baptizati a regno celoꝝ separetis: nõ vos putatis esse reprobãdos qui domũ dei patris inde separatis? Nõ eĩ ait dñs: in vniũso mũdo. aut in vniuersa creatura. aut in vita vel btĩtudine sempit̃na/masiones multe sunt: sed in domo inq̃t patris mei mãsiões multẽ sunt. Nõne ista est domus: vbi edificationẽ habemꝰ ex ꝺo domũ non manufactã eternã in celis? Nõ

Matthei. xx

j. Corin. xv.

j. Corin. xv.

B

ij. Corint. v.

ne ista est domus de qua cantamus dño:
ps̄.lxxxiij Beati q̄ habitant in domo tua. in secula
seculoꝝ laudabunt te? Ergo ne vos ñ do-
mũ cuiusq̄ baptizati fratris. sed domũ ip-
sius dei patris cui omnes fratres dicimus.
Matth. vj. pater noster qui es in celis. a regno separe
celoꝝ. aut eam sic diuidere audebitis: vt
alique mansiones eius sint in regno celoꝝ
alique autem extra regnũ celorum? Absit
vt qui volunt habitare in regno celoꝝ. in
hac stulticia velint habitare vobiscũ. Ab-
sit inq̄ vt cum omnis domus regnantiũ fi
liorum non sit alibi nisi in regno ipsius. re-
gie domus pars aliqua nõ sit ĩ regno. Et
si abiero inquit. ⁊ prepauero vobis
locum. iterum venio ⁊ accipiã vos
ad meipsum: vt vbi sum ego ⁊ vos
sitis. Et quo ego vado scitis: ⁊ viã
scitis. O dñe iesu quõ vadis pare locũ si
iã multe mãsiões sunt ĩ domo p̄ris tui vbi
tecũ hitabũt tui? Aut si accipis eos ad te
ipsuz: quõ iteꝝ vẽis q̄ ñ recedis? Ista cha
rissimi breuit̄ explicare conemur. q̄tũ vi-
detur hodierno satis esse sermoni. coarta
ta vtiq̄ non clarebunt: ⁊ erit ipsa breuitas
altera obscuritas. Proinde hoc debitum
differamus: qđ oportunius vobis patrefa
milias nostro largiente reddamus.

Explicit tractatus sexagesimusse
ptimus. Incipit tractatus sexagesi
musoctauus De eadem lectione

Eberi vobis
fratres charissimi iamq̄ esse
reddendũ qđ distuleram⁹ ag
noscimus: quomodo intelli-
gi possit non esse inter se ista duo contra-
ria. qđ cum dixisset dñs/ in domo p̄ris
mei mansiones multe sunt: si quo
minus dixissem vobis quia vado
parare vobis locum. Ubi satis osten
dit iõ se hoc illis dixisse. q̄ iã ibi sunt mã-
siones multe: ⁊ non est opus aliquã prepa
rare. Rursus dicit. Et si abiero ⁊ pre-
parauero vobis locum. iterum ve
niam ⁊ accipiam vos ad meipsum
Infra tract. lxx. vt vbi ego sum ⁊ vos sitis. Quomo-
do vadit ⁊ parat locum: si iam multe man
siones sunt? Si quo minus dixissem vado
parare. Aut si adhuc parãdus est: cur non
merito dixisset: vado parare? Aut iste mã
siones ⁊ sunt ⁊ parãde sunt? Si quo min⁹
enim essent: dixisset vado parare: ⁊ tamẽ
quia ita sunt vt parande sint. non eas va-
dit parare sicut sunt. Sed si abierit ⁊ pauc
rit sicut future sunt: iterum veniẽs accipi-
et suos ad seipsum: vt vbi est ipse: sint ⁊ ip
si. Quõ ergo mansiões in domo p̄ris non de pe. di.
alie sed ipse: ⁊ sine dubio iaz sunt sicut pa In domo
rande nõ sunt. ⁊ nõdum sunt: sicut parãde
sunt? Quõ ḡ putam⁹: nisi quõ etiaz ꝓpha
p̄dicat deũ. q̄ fecit que futura sunt? Non
enim ait qui factur⁹ est que futura sunt: sz
qui fecit que futura sunt. Ergo ⁊ fecit ea:
et factur⁹ est ea. Nam neq̄ facta sunt: si ip
se non fecit: neq̄ futura sunt. si ipse non fe
cerit. Fecit ergo ea p̄destinãdo. factur⁹ ẽ
opando: sicut discipulos qñ elegerit satis
indicat euangeliũ: tũc vtiq̄ qñ eos voca-
uit. Et tamen ait apl's. elegit nos ante mũ Ephes. j.
di ꝯstitutionẽ: p̄destinãdo vtiq̄ nõ vocan
do. Quos autem p̄destinauit: illos ⁊ voca Rhoma. v
uit. Elegit p̄destinãdo ante mũdi ꝯstitu-
tionez: elegit vocãdo ante mũdi ꝯsumma
tionem. Sic ⁊ mansiões prepauit ⁊ prepa-
rat: nec alias sed quas prepauit has pre-
parat/ qui fecit que futura sunt. Quas p̄-
parauit p̄destinãdo preparat opando. Iã
ergo sunt in p̄destinatione. Si quo minus
dixisset ibo ⁊ prepabo. id est. p̄destinabo:
Sed quia nõdũ sunt in opatione: ⁊ si abie
ro inquit ⁊ prepauero vobis locum. iterũ
veniam ⁊ accipiã vos ad meipsuz. Parat
ãt q̄damõ mãsiões. mãsiõib⁹ pãdo mãso-
res. Quippe cum dixerit. in domo patris B
mei mãsiones multe sunt: quid putabim⁹
esse domũ dei. nisi templũ dei? Qđ autez
sit interroget̄ apl's. ⁊ respõdeat. Templũ j. Corint. i
enim dei sanctũ est: qđ estis vos. Hoc est
etiam regnũ dei: qđ filius traditur⁹ est pa-
tri. Unde dicit idem apl's. Initiũ christus
deinde qui sunt christi in p̄sentia eius: de-
inde finis. cum tradiderit regnũ deo ⁊ pa- j. Corint. x
tri: id est. quos redemit sanguine suo. tra-
diderit ꝯtemplãdo etiam patri suo. Hoc
est regnũ celoꝝ de quo dicitur. Simile ẽ Matth. xi
regnũ celorum hoĩ semināti bonũ semen ĩ
agro suo. Bonũ autem semen: hi sunt filij
regni. Qui ⁊ si nũc habent ꝑmixta zizania
mittet in fine rex ipse angelos suos ⁊ colli

gent de regno eius oĩa scandala. Tunc iu
sti fulgebunt sicut sol in regno patris sui.
catthei.vj Regnũ fulgebit in regno. cum regnovene
rit regnũ: qđ nũc oram⁹ ꝛ dicim⁹. Veniat
regnũ tuũ. Nũc ergo iam regnũ vocaꝝ. sz
adhuc ꝓuocaꝝ Si enĩ regnũ nõvocaretur:
colligent de regno eius oĩa scãdala nõ di-
ceret. Sed nõdum regnat hoc regnũ. ꝓro
inde sic iam est regnũ. vt cum de illo colle
cta fuerũt oĩa scandala. tũc ꝓueniat ad re
gnũ: vt non solum regni nomẽ sed etiã re-
gnandi habeat potestatẽ. Huic quippe re-
catth. xxv gno ad dexterã stanti in fine dicet. Veni-
te bñdicti patris mei ꝓcipite regnũ. id est.
qui regnũ eratis ꝛ nõ regnabatis vẽite re
gnate: vt qđ in spe fueratis etiam in re eẽ
possitis. Hec ergo dom⁹ dei: hoc templuz
dei: hoc regnũ dei. Regnũ q̃ celoꝝ adhuc
edificatur: adhuc fabricaꝝ: adhuc paratur
adhuc ꝓgregaꝝ. In illo erũt mãsiones: sic-
ut eas adhuc parat dñs. In illo iam sunt
L sicut ꝓdestinauit etiam dñs. ¶ Sed qd est
qđ vt ꝓparet abȳt: cum ꝓfecto nosipsos
oomañ. j. ꝓparet. Qđ nõ faciet si reliq̃rit? Agno-
sco dñe vt possum. Mimirũ illud significaꝝ
qz vt parenẽ iste mãsiones. viuere debz iu
Corint. v. stus ex fide. Qui enĩ a dño pegrinanꝝ: op⁹
catthei. v. habẽt ex fide viuere: qz ꝑ hanc ad speciez
ituum. xv ꝓtemplandã paranꝝ. Beati enĩ mũdo cor
de: qz ipsi deũ videbũt: ꝛ fide mũdat cor-
da eorum. Illud in euangelio: hoc in apo
stoloꝝ actibus legitur. Fides autem qua
eoꝝ qui deũ visuri sunt q̃diu pegrinanꝝ/
corda mũdanꝝ: qđ nõ videt credit. Nam si
vides non est fides. Credenti colligiꝝ me-
ritum: videnti reddiꝝ ꝓmiũ. Eat g̃ dñs ꝛ
paret locum: eat ne videaꝝ: lateat vt cre-
datur. Tunc enĩ locus paraꝝ: si ex fide vi-
uatur. Creditus desideretur: vt desidera-
tus habeatur. Desideriũ dilectiõis: prepa
tio est mãsionis. Ita dñe para qđ paras.
Nos enĩ tibi paras. ꝛ te nobis paras: quo-
niam locum paraꝝ ꝛ tibi in nobis ꝛ in te no
hãnis. xv bis. tu enĩ dixisti. manete in me ꝛ ego ĩ vo
bis. Qui tũ quisq̃ fuerit particeps tui. aliuꝝ
minus. alius amplius. Sed hec erit diuer-
sitas ꝓmioꝝ ꝑ diuersitate meritoꝝ. Hec
erit multitudo mansionũ ꝑ disparilitate
mansoꝝ. sed tamẽ olim in eternitate vi-
uorum ꝛ sine fine beatoꝝ. Quid est q̃ va-
dis? Quid est q̃ venis? Si te bene intelli-
go: nec vnde vadis. nec vnde venis rece-
dis. Vadis latendo: venis apparẽdo. Sed
nisi maneas regẽdo vt ꝓficiamus bene vi
uendo: quomodo parabiꝝ locus, vbi possi
mus manere ꝓfruẽdo? Hec de verbis que
recitata sunt euãgelicis/satis dicta sunt: q̃
vsq̃ ait dñs. iterum venio ꝛ accipiam vos
ad meipsum. Quid autem sit qđ sequitur.
vt vbi ego suz ꝛ vos sitis. ꝛ quo ego va
do scitis ꝛ viam scitis: post interroga
tionẽ que sequitur a discipulis factã tãq̃
per eos ꝛ nos interrogemus melius audie
mus: opportunius q̃ tractabimus.

¶ Explicit tractatus serag̃esimus/
octauus. Incipit tractatus serage
simusnonus. De eo qđ dicit tho/
mas. Dñe nescim⁹ quo vadis: vsq̃
ad id qđ ait. Nemo venit ad ꝓem
nisi per me.

A Hunc est dile
ctissimi. vt q̃tum valem⁹ in-
telligamus de verbis dñi po-
steriorib⁹ ꝓioza ex ꝓsequẽti
bus ꝑcedentia: in eo qđ audistis apostolo
thome interrogãti esse responsum. Dixe-
rat enim superius dñs cũ ꝺ mansionib⁹ lo-
queret: quas ꝛ esse dixit in domo ꝑris sui
et ire se vt ꝓparet eas. vbi intellexim⁹
et esse iam mãsiones ipsas in ꝑdestinatio-
ne ꝛ ꝓparari eas cum eoꝝ qui ibi mansu
ri sunt per fidem corda mũdanꝝ: q̃n ipsa
dei domus ipsi sunt. Et quid est aliud ma
nere in domo dei q̃ esse in populo dei: cũ
idem populus est in deo ꝛ deꝰ in eo? Hoc
vt ꝓpararet dñs abȳt: vt credendo in eum
qui non videtur ea que in specie futura ẽ
nunc ꝑ fidez mansio ꝓpareꝝ. Ꝓpt̃ hoc
ergo dixerat. Et si abiero ꝛ prepaue-
ro vobis locum. iterum venio ꝛ ac
cipiam vos ad meipsuz: vt vbi ego
suz ꝛ vos sitis: ꝛ quo ego vado sci
tis: ꝛ viam scitis. Ad hec dicit ei tho
mas. Dñe nescimus quo vadis: et
quõ possum⁹ viam scire? Vtrunq̃ il
los dñs dixerat scire: vtrũq̃ dixit iste ne-
scire: ꝛ locũ q̃ itur ꝛ viã qua itur. Sz nescit
ille mẽtiri. Ergo isti sciebãt: sed se scire ne
sciebãt. Cõuicat eos dñs iã scire: qđ se pu-
tant ad huc vsq̃ nescire. Dicit ei Ihesus.
Ego sũ via et veritas et vita. Quid

est fratres? Ecce audiuim⁹ discipulū interrogantem. audiuim⁹ ꝛ mgrm docentē: ꝛ si dum capimus. etiam post vocē sonantem sententiā latitantē. Sed quid nō possum⁹ capere? Nunqd poterāt ei dicere ap stoli eius cum qbus loquebat: nescim⁹ te? Proinde si eū sciebāt ꝛ via ipse est: viam sciebant. Si eū sciebāt ꝛ veritas ipse est: veritatē sciebant. Si eū sciebant ꝛ vita ip se est / vitaz sciebant. Ecce scire puicti sūt
B qō se scire nesciebant. Quid igit ꝛ nos in isto sermone nō cepimus? Quid putatis fratres mei: nisi quia dixit. ꝛ quo vado scitis ꝛ viam scitis? Ecce cognouimus qō sciebāt viam: quia sciebāt ipsum q̄ est via. Sed via est qua itur. nunqd via est ꝛ quo itur? Utrūq; autem illos dixerat scire: ꝛ quo vadit ꝛ viam. Opus ergo erat vt diceret ego sum via: vt ostenderet eos q̄ eum scirent viā scire. quā putauerāt se ne scire. Quid autē opus erat vt diceret: ego sum via ꝛ veritas ꝛ vita. cum via cognita qua iret / restaret nosse quo iret: nisi quia ibat ad veritatē. ibat ad vitam? Ibat ergo ad seipsum: p seipsum. Et nos quo im⁹ nisi ad ipm? Et q̄ im⁹ nisi p ipm? Ipse igit ad seip̄m p seip̄m. nos ad ip̄m p ip̄m: imo vo ꝛ ad pez ꝛ ipe ꝛ nos. Mā ꝛ de seipo ali
Johan. xvj. bi dicit. Ad pez vado. Et hoc loco ꝓpter nos nemo inquit venit ad patrez: nisi per me. Ac per hoc ꝛ ipse p seipsum et ad seip̄m ꝛ ad pez: ꝛ nos p ip̄m et ad ip̄m ꝛ ad patrem. Quis hec capit: nisi q̄ spūaliter sapit? Et q̄tum est qō hic capit: etiam qui spūalit sapit? Frēs mei: qd a me ista vobis vultis exponi? Cogitate q̄ excelsa
Sapiētie. ix sint. Videtis quid sim: video qd sitis. In omnibus nobis corpus qō corrumpit aggrauat animā: ꝛ deprimit terrena inhabitatio sensum muulta cogitantē. Putamus
pō. cxxij. ne ꝛ possum⁹ dicere: Ad te leuaui animaz meam qui habitas ī celis? Sed sub tanto pondere vbi ingemiscim⁹ grauati. quō leuabo animā meam: nisi mecū leuet qui posuit p me suam? Dicam ego qō possuz: capiat vestrū qui potest. Quo donāte dico. eo donāte capit qui capit: ꝛ eo donāte
Esaie. vij. credit qui nodū capit. Nisi enī crediderītis inquit ꝓphēta: nō intelligetis. Dic mihi dñe meus: quid dicam seruis tuis ꝓseruis meis? Thomas apls vt te interrogaret habuit te ante se: nec tamen intellige-

ret te: nisi haberet in se. Ego interrogo te: quia te scio esse super me. Interrogo aūt inq̄tum possum super me effundere aīam meam: vbi non sonantē ꝛ tamen docentez audiam te. Dic mihi obsecro: quō vadis ad te? Nunquid nam vt venires ad nos / reliqueras te: maxime quia nō a teipsove Johan. viij
nisi sed pater te misit? Scio quidez qō te exinaniſti. sed quia formaz serui accepisti nō quia formam dei vel ad quam redires dimisisti. vel quā reciperes amisisti: Et tamen venisti: ꝛ non solum vsq; ad carnales oculos. verūetiam vsq; ad manus hoium pueniſti. Quemodo nisi ī carne? Per hāc venisti manēs vbi eras. Per hanc rediſti non relinquēs quo veneraſ. Si ergo p hāc venisti ꝛ rediſti. per hanc ꝓculdubio non solū nobiſ es qua venirem⁹ ad te: verūetiam tibi qua venires ꝛ redires via fuisti. Cum vo ad vitam qō es ipse isti: eandem ꝓfecto carnem tuam de morte ad vitā ad
duxisti. Aliud quippe dei verbum est: ali- Johānis. j
ud homo. Sed verbum caro factum est. id est. homo. Non itaq; alia verbi. alia est hominis persona: qm̄ vtrūq; est christus vna ꝑsona. Ac p hoc quēadmodū caro cū mortua est. christus mortuus est. ꝛ cum caro sepulta est. christus sepultus est. sic enī corde credimus ad iusticiā. sic ore ꝓfessionem Rhomañ. x
facimus ad salutem. Ita cum caro a morte venit ad vitam. christus venit ad vitaz Et qz verbū dei xp̄s ē: xp̄s ē vita. Ita miro q̄dā ꝛ ineffabili mō q̄ nūq; dimisit vel amisit seip̄m vēit ad seip̄m Generat autē vt dictū est p carnē deus ad hoies: veritas ad mēdaces. Deus enī verax: oīs autē ho pō. cxv.
mo mēdax. Cum itaq; ab hoibus abstulit atq; illuc vbi nemo mentit carnē suam leuauit idē ipse: qz verbum caro factum est. p semetipsum. id est. per carnem / adveritatem qō est ipse remeauit. Quā quidem veritatem: q̄uis inter mendaces / ꝛ in morte seruauit. Aliquando enim christ⁹ fuit mortuus: sed nunq; fuit falsus. Accipite q̄uis diuersum ꝛ longe impar exemplū: tamen vtcunq; ad intelligendū deum ex his que ꝓpius subiecta sunt deo. Ecce egoipse q̄tum attinet ad animū meum: cum hoc sim quod estis ꝛ vos. Si taceo apud meipsum sum: si autem loquor vobis qō intelligatis. quodāmodo ad vos ꝓcedo nec me relinquo. Sz ꝛ ad vos accedo: ꝛ non rece-

dovnde ꝓcedo. Cum autem tacuero/quo dammodo ad me redeo: ⁊ q̊dāmodo vobiscum maneo si tenueritis qđ audistis ī sermone quē dico. Si hoc potest imago quā fecit deus: quid potest nō a deo facta sed ex deo nata imago dei deus/cuius illud ꝑ qđ ad nos egressus est. ⁊ in quo a nobis regressus est corpus. non sicut meus elapsus est sonus: sed manet ibi vbi iam non moritur. ⁊ mors ei vltra non dñabit? Multa đ his euāgelicis verbis adhuc dici fortasse poterant ⁊ debebant: sed non sunt corda vestra spūalibus cibis quālibet suauibus onerāda: maxime quia spūs ꝓmptus est: caro autez infirma.

Anima. vj.

Explicit tractatus sexagesimus nonus. Incipit tractatus septuagesimus. De eo qđ ait. Si cognouissetis me ⁊ patrem meū vtiq; cognouissetis: vsq; ad id qđ ait. Nō creditis quia ego in patre ⁊ pater in me est.

A Verba scti euāgelij frēs ita recte intelligunt si cum supiorib⁹ reperiunt habere ꝯcordiā. Conuenire enī debent p̄cedentia ꝯsequētib⁹: qñ veritas loquit. Superius dixerat dñs. Et si abiero ⁊ prepauero vobis locum. iterum venio ⁊ accipiā vos ad meipsum: vt vbi ego sum ⁊ vos sitis. Deinde addiderat. Et quo ego vado scitis ⁊ viam scitis. Nihilq; aliud ostēdit esse qđ dixit: nisi quia ipsuz sciebāt. Quid ergo esset ire ad seipsum ꝑ seipsum. qđ etiam discipul' p̄stat vt eāt ad ip̄m ꝑ ip̄m: vt potuim⁹ p̄stino sermone iam dixim⁹. Qđ itaq; ait/vt vbi ego suz ⁊ vos sitis: vbi erāt futuri nisi in ipso? Ac ꝑ hoc est etiā ipse in seipso: ⁊ ideo ibi illi vbi ⁊ ipse. id est. in ipso. Ipse est igitur vita eterna in qua futuri sumus cū accepit nos ad se: ⁊ ipsa vita eterna qđ ipse est in ipso est: vt vbi est ipse ⁊ nos simus: hoc est in ipso. Sicut enim pater habet vitā in semetipso. ⁊ vtiq; non aliud est vita quaz hz nisi qđ est ip̄e q̄ hāc habet. Sic dedit filio habere vitam in semetipso. cum ipse sit eadem vita quā habet in semetipso. Nunq̄d āt nos vita qđ ē ipse hoc erimus: cum in illa vita hoc est in ipso esse ceperimus? Nō vtiq;: qz ipse existendo vita habet vitā: ⁊ ipse est qđ habet et qđ vita est in ipso. ipse est in seipso: nos aūt non ipsa vita sed ipsius vite ꝑticipes sumus. atq; ita ibi erimus vt in nobisipsis non qđ ipse est esse possimus sed nosipsi ñ vita/ipsum habeamus vitam qui seipsum habet vitam. eo qđ ipse sit vita. Deniq; ipse ⁊ in seipso est īmutabilit: ⁊ in patre inseꝑabilit. Nos v̄o cum in nobisipsis esse voluissemus: ad nosipsos turbati sum⁹. Unde illa vox est. Ad meipsum turbata ē anima mea. atq; in deterius cōmutati: neq; id qđ fuimus ꝑmanere potuim⁹. Cum autez ꝑ ipsum venimus ad patrē sicut ait nemo vēnit ad patrez nisi per me: manētes ī illo nec a patre nos quisq̄ poterit seꝑare nec ab illo

Johannis. j

ps̄. vj.

B Cōnectens itaq; ꝯsequentia p̄cedentibus. Si cognouissetis me inq̄t et patrem meum vtiq; cognouissetis. Hoc est qđ ait: Nemo venit ad patrē nisi ꝑ me. Deinde subiūgit. Et amodo cognoscetis eum: ⁊ vidistis eum. Sed philippus vnus ex apostolis qui audierit non intelligens: dñe inquit ostende nobis patrem ⁊ sufficit nobis. Cuui dñs. Tanto inquit tempore vobiscum sum ⁊ non cognouistis me philippe qui videt me: videt ⁊ patrem. Ecce increpat quod tanto tp̄e cum ipsis erat: ⁊ non cognoscebat. Nonne ipse dixerat. ⁊ quo ego vado scitis: ⁊ viam scitis. Et se nescire dicentes/eos hec scire cōuicerat: addendo atq; dicendo. Ego sum via ⁊ veritas ⁊ vita. Quomodo nūc dicit. Tanto tempore vobiscum sum ⁊ non cog̊uistis me: cum ꝓfecto ⁊ quo iret ⁊ viā scirent/non ob aliud nisi qđ ipsum vtiq; scirent? Sed facile ista soluitur questio si dicamus qđ eum aliqui eorum sciebant aliq̄ nesciebant: atq; in his qui nesciebāt ⁊ philippus erat: vt qđ ait ⁊ quo vado scitis et viam scitis. illis dixisse intelligat qui sciebant: non philippo cui dictum est. tanto tēpore vobiscum sum: ⁊ non cognouistis me philippe. His ergo qui filium iam nouerāt etiam illud de patre dictum est: ⁊ amodo cognoscetis eum ⁊ vidistis eum. Dictum ē enim ꝓpter oīmodam similitudinē que illi cum patre est: vt ideo amodo dicerētur nosse patrem. quia nouerant similem filiū Ergo iam sciebant filiū: ⁊ si non omēs: certe quidam eorum quibus dicitur. Et quo vado scitis: ⁊ viam scitis. Ipse est enī via

Johānis. v.

s̄. trac. lxix.

Sed patrem nesciebāt: ideo audiūt. Si cognouissetis me: ⁊ patrē meū cognouissetis Si me vtiq; ⁊ illum: Alius enī ego sum: alius ille. Sed ne putarent dissimilē. ⁊ amodo inquit cognoscetis eum: ⁊ vidistis eū.

C Uiderūt enī ei similē filiū: sed admonēdi fuerant talem esse etiam patrem. quem nondum videbant: qualis est filius quem videbant. Et ad hoc valet qđ postea philippo dicitur: **qui videt me videt ⁊ patrem**: Non qđ ipse esset ⁊ pater ⁊ filiꝰ. qđ in sabellianis qui vocantur etiā patripassiani/catholica fides damnat: sed qđ taz similes sunt pater ⁊ filius vt qui vnū nouerit/ambos nouerit. Solemus enim đ simillimis duobus ita loqui eis qui vnū illorū vident. ⁊ qualis est alius volunt nosse: vt dicamus. Uidistis istū: Illum vidistis. Sic ergo dictum est. qui me videt videt et patrem: non vtiq; vt ipse sit pater qui filiꝰ sed qđ a patris similitudine in nullo prorsus discrepet filius. Nam nisi duo eēnt pater ⁊ filius: nō dictū esset. Si cognouissetis me: ⁊ patrē meū cognouissetis. Utiq; enī: quia nemo inquit venit ad patrē nisi per me. Si cognouistis me ⁊ patrē meum cognoscetis: qm̄ ego ꝑ quem venit̄ ad patrem: ꝑducam vos ad eum vt: psum etiam cognoscatis. Sed qm̄ illi sum oīno simillimus/amodo cognoscetis eum cū cognoscitis me: ⁊ vidistis euz si oculis cordis vidistis me. Quid ergo est qđ dicis philippe: ostende nobis patrē ⁊ sufficit nobis? Tanto inquit tpe vobiscū sum: ⁊ nō cognouistis me? Philippe q̄ videt me: videt ⁊ pr̄ez Qđ si ad te multū est h̄ videre: saltē qđ nō vides hoc crede. **Quō enī dicis inquit ostende nobis patrem?** Si me vidisti qui oīmodo similis sum: vidisti illū cui similis sum. Qđ si videre nō potes: nō saltem credis. qꝛ ego in patre ⁊ pater in me ē Poterat hic dicere philippus. Uideo quidem te ⁊ credo te simillimuz esse pr̄i. Sz nunq̄d arguendus ⁊ obiurgādus est: q̄ cū similem videt/etiā illum cui similis ē vult videre? Similē quidē noui: sed adhuc alterū sine altero noui. Non mihi sufficit: nisi ⁊ illū cui est iste similis nouerim. Ostende itaq; nobis patrē: ⁊ sufficit nobis. Sed ideo magister discipulū arguebat: quoniam cor postulantis videbat. Tanq̄ enim melior esset pater q̄ filius. ita philippus patrem nosse cupiebat: ⁊ ideo nec filium sciebat quo melius esse aliq̄d credebat. Adhunc sensum corrigendū dictū est. qui videt me videt ⁊ patrē: quō tu dicis ostende nobis patrē? Uideo quō tu dicas. Nō alterum queris videre similem: sed illum putas esse meliorem. **Non credis: q̄a ego in patre ⁊ pater in me est.** Cur ī similibus distantiā cupis cernere? Cur inseparabiles separatim desideras nosse? Deinde non ad solum philippū. sed ad eos pluraliter loquitur: que non sunt in angustias coartanda vt adiuuante illo diligentiꝰ exponantur.

Explicit tractatus septuagesimꝰ Incipit tractatus septuagesimus primus. De eo quod dicit. Uerba que ego loquor vobis a meipso n̄ loquor: vsqz ad id qđ ait: Si quid petieritis patrem in noīe meo hoc faciam.

A **Audite auri**/bus accipite mentibꝰ dilectissimi: Loquētibꝰ quidem nobis sed ipso docente qui non recedit a nobis. dn̄s dicit: qđ modo cum legebat̄ audistis. **Uerba que ego loquor vobis a meipso non loquor. Pater autē in me manens: ipse facit opera.** Ergo ⁊ verba opera sunt? Plane ita est. Nā ꝓfecto qui ꝓximū loquēdo edificat: bonū opus opatur? Sed quid est a meipso n̄ loquor: nisi a meipso non sum q̄ loquor? Ei quippe tribuit qđ facit: de quo est ipse qui facit. Pater enī deus non est đ aliq̄: filius autem deus est quidē patri equalis sed de pr̄e deo. Ideo ille deus sed non de deo: ⁊ lumen sed nō de lumine: iste v̄o deꝰ de deo: lumē de lumīe. Nā in his duabus sentētijs. vna qua dictū est/non a meipso loquor. alia qua dictū est. pater aūt in me manēs ipse fac̄ opa. singulas tenētes diūsi nobis adūsant̄ heretici: q̄ nō ex vna parte sed in ꝯtraria conātes a via veritatis exorbitant. Arriani quippe dicūt. Ecce ineq̄lis est pr̄i filius: a seipso nō loquit̄. Dicūt sabelliani ꝯtra. id est. patripassiani. Ecce q̄ pr̄ est: ipse ⁊ filius. Quid enī est pr̄ ī me manēs ipse facit opa: nisi ī me maneo ego q̄ facio? Cōtraria dicitis: sed nō eo modo

sicut est falsum ꝯtrariũ vero: sed sicut sũt inter se duo falsa ꝯtraria /errãdo in diuersa itis: in medio est via quã relinq̃tis. Int̃ vosipsos longiore interuallo sepati estis: quã ab ipsa via cui⁹ desertores estis. Vos hinc. vos aũt illinc hucvenite: alteri ad alteros trãsire nolite: sed hinc atq; illinc ad nos veniẽdo inuicem vos inuenite. Sabelliani agnoscite quem p̃termittitis. Arriani equate quẽ subditis: ⁊ i via vera nobiscũ ambulabitis. Est eni q̃d inuicem ex vobis alteri ex alteris admoneri vtriq; debeatis. Audi sabelliane. Vsq; adeo nõ ipse pater sed alter est filius: vt eum arrian⁹ inequalẽ asserat patri. Audi arriane. vsq; adeo filius equalis est patri: vt sabellian⁹ eundem esse dicat ⁊ patrez: Tu ꝗdde quẽ tollis. tu adimple quem minuis. ⁊ nobiscũ ambo consistitis. quia nec tu tollis. nec tu minuis eum: qui ⁊ alter est a patre vt conuincas sabellianũ. ⁊ equal' est patri vt cõuincas arrianũ. Vtrisq; eni clamat: ego et pater vnũ sumus. Q̃d ait vnũ/audiant arriani. Q̃d ait sum⁹: audiãt sabelliãi. ⁊ nec illi equalem nec illi alterũ negãdo sint vani. Si ergo q̃m dixit. verba q̃ ego loquor vob̃ a meipso ñ loquor. ꝓpterea putatur vsq; adeo imparis ptãtis. vt non q̃d ipse vult faciat: audiat̃ q̃d dixit. Sicut pr̃ suscitat mortuos ⁊ viuificat: sic ⁊ fili⁹ q̃s vult viuificat. Item si q̃m dixit. pater i mẽ manens ipse fecit opa. ꝓpterea putat̃ nõ ali⁹ esse pater alius ipse: audiat̃ q̃d dixit: Quecunq; pr̃ facit. hec ⁊ fili⁹ similit̃ facit: et intelligat̃ non bis vn⁹ sed duo vnũ. Ver̃ qz sic equalis est alter alteri. vt tñ alter sit ex altero: ideo nõ loquit̃ a semetipso. qz non est a seipso. Et ideo pr̃ in illo manẽs facit opa ipse. quia ꝑ quem ⁊ cum quo facit nõ est nisi ab ipso. ¶ Deniq; adiũgit ⁊ dicit. Nõ creditis q̃a ego in pr̃e: ⁊ pr̃ in me ẽ? Alioq̃n ꝓpt̃ opa ip̃a credite Antea solus philippus arguebat̃: nũc aũt non ibi cũ solũ fuisse qui esset arguẽdus ostendit̃. Propter opa inquit ipsa credite quia ego in pr̃e ⁊ pater in me est. Neq; ei si sepati essem⁹/insepabilit̃ oparivlla ratione possem⁹. Sed q̃d est q̃d sequit̃. Amẽ amẽ dico vobis: q̃ credit i me opa q̃ ego facio ⁊ ipse faciet. ⁊ maiora hoꝝ faciet q̃a ego vado ad pr̃em ⁊ q̃cũq; petieritis i noie meo hoc faciaz. vt glorificet̃ pr̃ in filio. Si q̃d petieritis † i noie meo hoc faciam. Ergo ⁊ illa maiora opa: seipsum facturuz esse ꝓmisit. Nõ se extollat seru⁹ supra dominũ: nec discipulus supra mgr̃m. Maiora q̃ ipse facit dicit eos eẽ facturos: sz i eis vel ꝑ eos se faciente. nõ ipsis tanq̃ ex seipsis. Ei quippe cantat̃ in psalmo. Diligaz te dñe v̄tus mea. Sed que sunt tandem ista maiora? An forte q̃d egros ipsis trãseuntibus/etiã eorum vmbra sanabat? Maius ẽ eni vt sanet vmbra q̃ fimbria. Illd̃ per se fecit h̃ ꝑ ipsos: sed tñ vtrũq; ipse. Verũtamen q̃ñ ista dicebat/v̄boꝝ suoꝝ opa commẽdabat. Sic eni dixerat. Verba q̃ ego loquor vob̃: a meipso nõ loquor. Pat̃ autem in me manẽs: ipse facit opa. Que opa tunc dicebat: nisi verba que loquebatur? Audiebãt ⁊ credebant illi: ⁊ eorundẽ verboꝝ fructus erat fides illoꝝ. Veruntamẽ euãgelizãtib⁹ discipulis non tam pauci q̃ illi erant: sed gentes etiã crediderũt. Hec sunt sine dubitatiõe maiora. Nec tam̃ ait. maiora hoꝝ facietis vt solos apl'os ea putaremus esse facturos: Sz qui credit i me inquit opa que ego facio ⁊ ipse faciet. et maiora hoꝝ faciet. Ita ne q̃cunq; credit i christũ facit que christ⁹ vel maiora q̃ christus? Non p̃tereunt̃ ista tractãda sunt nec debent festinatione p̃cipitari: sed ea cogit ꝯcludendus iam sermo iste differri.

¶ Explicit tractatus septuagesim⁹ primus. Incipit tractatus septuagesimussecundus. De eadẽ lectiõe

Quid sibi velit ⁊ quõ accipiendum sit q̃d dñs ait. q̃ credit i me opa q̃ ego facio ⁊ ipse faciet: non est facile comp̃hẽdere. Et cũ h̃ ad intelligẽdũ difficillimũ sit. adiecit aliud difficilius: et maiora hoꝝ faciet Quid est hoc? Qui faceret opa que christ⁹ fecit nõ inueniebam⁹: q̃ etiã maiora faciat inuẽturi sum⁹? Sed dixeram⁹ sermone pristino quia maius fuit vmbre sue transitu q̃d discipuli fecerunt q̃ fimbrie sue tactu q̃d ipse dñs fecit sanari languẽtes: ⁊ quia plures apl'is q̃ ipso ꝑ os ꝓpriũ predicãte domino crediderũt vt hec viderent̃ opa intelligenda esse maiora: Nõ quo maior eẽt magistro discipulus vel dño seru⁹ vel ad-

Johãnis .x.
Johãnis .v.
B
infra tract. xij.a.
infra tract. xiij.a.
l. q̃dcunq; patrem hoc.
† Al. me
Johan .xiij.
ps. xvij.
Actuum .v.
Actuum .v.
Matth. xiiij
Johan. xiij.

optatus vnigenito vel homo deo. sed qȝ per illos ipse dignaretur cadeȝ maiora fa
Johānis.xv cere. qui dicit illis alio loco. sine me nihil potestis facere. Ipse quippe vt alia omittam que sunt inumerabilia: sine ipsis fecit eos: sine ipsis fecit hunc mūdū. Et qz homo etiam ipse fieri dignatus est: sine ipsis fecit ꝛ seipsum. Quid autem illi sine ipso: nisi peccatum? Denicꝙ hic id quod ȝ hac re poterat nos mouere: mox abstulit. Cuȝ enim dixisset/ qui credit in me opera que ego facio ꝛ ipse faciet. ꝛ maiora horum faciet: ꝓtinuo secutus adiunxit. quia ego
† Al. qȝcūcꝙ † Al. patrem ad patrem vado: et † quecunqȝpe/ tieritis † in nomine meo hec faciaȝ
Qui dixerat faciet. post ait faciam: tanꝙ diceret. Non vobis impossibile hoc videatur. Non enī poterit esse maior me qui credit in me. sed ego sum facturus ꝛ tunc maiora ꝙ nunc: Maiora per eum qui credit in me: quā preter eum per me. Ego tamen ipse preter eum: ego ipse per eum. Sed qñ preter eū nō faciet ipse: quādo autem per eum ꝙuis non per semetipsum. faciet ꝛ ipse: Porro autem maiora facere per eū ꝙ preter eum: non est defectio sed dignatio.
pȝ.cxv. Quid enī retribuant serui dño. pro oībus que retribuit eis. Ñquidem inter cetera bona etiam hoc eis donare dignatus est. vt maiora faceret per illos ꝙ preter illos?
Mattȝ.xix. Nōne ab ore illius diues ille tristis abscessit: qui vite eterne consiliū quesiuit. Audidit/ abiecit. et tamen postea qȝ ab illo auditum non fecit vnus. fecerunt multi cum loqueret per discipulos magister bonus: ȝtemptibilis ei quem diuitem per seipsuȝ monuit. amabil' eis quos ex diuitibꝰ pauperes per discipulos pauperes fecit. Ecce maiora fecit predicatus a credētibꝰ ꝙ locutus audientibus. (Verum hoc adhuc
B mouet: quod hec maiora per apl'os fecit. Non autem ipsos tantū significās ait. opa que ego facio ꝛ vos facietis. ꝛ maiora horum facietis: sed omnes ad suam familiaȝ pertinentes intelligi volens. Qui credit ī me inquit. opera que ego facio ꝛ ipse faciet: ꝛ maiora horum faciet. Si ergo qui credit faciet. non credit vticꝙ qui non faciet: sicuti est/ qui diligit me mandata mea cu-
Infra tract. lxxiij. Mattȝ.vij. stodit. vnde profecto qui nō custodit non diligit. Item alio loco. qui audit inqt verba mea hec ꝛ facit ea: similabo eū viro pru
dēti qui edificauit domū suā supra petrā Qui ergo non est similis huic viro prudēti: pculdubio aut verba hec audit ꝛ nō facit. aut oīno nec audit. Qui credit inqt in Johānis.x me: licet moriatur viuet. Qui ergo non vivet: non vticꝙ credit. Tale etiam hoc est. qui credit in me faciet: non vticꝙ credit q non faciet. Quid est hoc fratres? Nunqd inter credentes in christum/ non est computandus qui non fecerit opera maiora ꝙ christus? Durum est. absurdum est/ ferri non potest: non toleratur nisi intelligat Apostolum igitur audiamus. Credenti in Rhoma. iiij quit in eum qui iustificat impium: deputatur fides eius ad iusticiam. In hoc ope faciamus opera christi: quia ꝛ ipsum credere in christo opus est christi. Hoc opatur in nobis: non vticꝙ sine nobis. Audi ergo iaȝ et intellige. Qui credit ī me: opa que ego facio ꝛ ipse faciet. Prius ego facio. deinde ꝛ ipe faciet: qz facio vt faciat. Que opa nisi vt ex impio iustus fiat? Et maiora C horum faciet. Quorum obsecro? Nunqd nam oīum operum christi maiora facit: q cum timore ꝛ tremore suam ipsi⁹ salutem operatur? Quod vticꝙ in illo: sed non sine illo christus operat. Prorsus maius ꝟ eē dixerim ꝙ est celū ꝛ terra: ꝛ quecūcꝙ cernunt in celo ꝛ in terra. Et celum enī ꝛ terra trāsibit. Predestinatoꝝ aūt. id est. eoꝝ quos pscit. salus ꝛ iustificatio pmanebit. In illis tantū opera dei: in his aūt etiaȝ ē imago dei. Sed ꝛ in celis. sedes. dñationes principat⁹. ptātes. archāgeli. angeli: opera sunt christi. Nunquid etiam his opibus maiora facit: qui opante in se christo cooperat salutem eternā ac iustificationē suā Nō hic audeo pcipitare sententiā. Intelligat qui potest. iudicet qui potest: vtruȝ maius sit iustos creare ꝙ impios iustificare. Certe enī si equalis est vtrūcꝙ potētie: hoc maioris est misericordie. Hoc est enī j. Timoth.iij magnū pietatis sacramentū qȝ manifestatum est in carne. iustificatū est in spū: apparuit angelis. pdicatū est in gentib⁹: creditum est in mūdo. assumptū est in gloria Sed oīa opa christi intelligere vbi ait. maiora horꝝ faciet. nulla nos necessitas cogit. horum enim fortitan dixit. que in illa hora faciebat. Tunc enim verba fidei faciebat: ꝛ de his operibus fuerat prelocut⁹ dicens. Verba que ego loquor vob: a me-

ipso non loquor. Pater autem in me manens: ipse facit opera. Tunc igitur verba eius erant opera eius: ⁊ vtiq; minus ē verba iusticie predicare. qd fecit preter nos/ q̄ impios iustificare qd ita facit in nobis vt faciamus ⁊ nos. Restat inquirere quomodo accipiendū sit: quodcūq; petieritis patrem in noīe meo hoc faciā Propter multa enim que petunt fideles eius nec accipiunt: nec parua hinc exorit̄ questio. Sed quoniā sermo iste iam claudendus est: et ꝯsiderande rei atq; tractande tribuatur saltem parua dilatio

Explicit tractatus septuagesimꝰ secundus. Incipit tractatꝰ septuagesimustertius. De eo quod dicit: Quia ego vado ad patrem. ⁊ qdcunq; petieritis patrem in nomine meo hoc faciam.

A Magnam spem dn̄s suis ꝓmisit sperantibꝰ dicens: quia ego ad patrez vado: ⁊ quodcunq; petieritis in nomine meo hoc faciam Sic ergo perrexit ad patrem vt non relinqueret indigentes: sed exaudiret petētes Sed quid est/ qdcunq; petieritis: cum videamus plerunq; fideles eius petere ⁊ nō accipere? An forte ꝓpterea quia male petunt? Nam hoc exprobrauit apostolus iacobus dicens. Petitis ⁊ non accipitis eo q̄ male petatis: vt in ꝯcupiscētijs vestris insumatis. Male ergo vsurꝰ eo qd vult accipere: deo potius miserante non accipit. Proinde si hoc ab illo petitur vnde homo ledatur exauditus. magis metuendū est/ ne qd posset non dare ꝓpitius det iratus. An non vidimus israelitas malo suo impetrasse: qd culpabili ꝯcupiscentia petierunt? Concupierant enim carnibus vesci: quibus pluebat̄ māna de celo. Fastidiebant quippe qd habebāt ⁊ qd non habebāt impudenter petebant: Quasi non melius peterent non vt cibus qui deerat indecenti desiderio p̄staret̄: sed vt ille qui aderat sanato fastidio sumeret̄. Quando enī nos delectant mala ⁊ non delectant bona: rogare debemus potius deum vt delectent bona q̄ vt ꝯcedantur mala: Non quia malum est carne vesci. cum de hac re loquēs apostolus dicat. omnis creatura dei bona est/ ⁊ nihil abijciendū qd cum gr̄a rūactione accipitur: Sz qr sicut idēipse ait. malū est hoī qui per offensionez māducat: Et si per hominis offensionem: q̄tomagis dei? Cuius in israelitis non parua erat offensio: repudiare qd dabat sapientia ⁊ petere id qd inhiabat ꝯcupiscētia: q̄uis illi nec peterent. sed quia deerat murmurarent. sed vt sciremus non dei creaturam eē culpabilem sed inobedientiā ꝯtumacem ⁊ inordinataz cupiditatem: non ꝓpter porcū sed ꝓpter pomū mortem primus homo inuenit: ⁊ esau primatus suos non ꝓpt̄ gallinam sed ꝓpter lenticulam ꝑdidit. Quō ergo intelligendū est qdcunq; petieritis hoc faciam: si deus aliqua petentibꝰ fidelibus etiam ꝯsulendo non facit? An forte solis apostolis hoc dictum debemꝰ accipere Absit. Unde enim ad hoc venit vt diceret superius dixerat: qui credit in me opa que ego facio ⁊ ip̄e faciet ⁊ maiora hoꝝ faciet. de q̄ re iam pristino sermōe tratauimꝰ: et ne quisq̄ hoc sibi tribuerz. vt etiā illa opa maiora a seipso facere ostenderet: adiecit atq; ait. Quia ego ad patrem vado: ⁊ qdcunq; petieritis in noīe meo hoc faciam: Nunqd in eum soli apostoli crediderunt. Ad eos itaq; loquebat̄ dicendo. qui credit in me. in qbꝰ eo donāte etiā nos sumꝰ: q̄ vtiq; nō qdcūq; petimꝰ accipimꝰ. Ipsos quoq; btissimos si cogitemꝰ apl̄os: inuenimus eū qui plus oībꝰ laborauit. nō aūt ipse sed gr̄a dei cū ipso / ter dn̄m rogasse vt ab eo discederet angelus sathane: nec tamē qd rogauerat accepisse. Quid dicimꝰ charissimi? Putabimus ne h̄ ꝓmissum vbi ait. qdcūq; petieritis h̄ faciā: nec apl̄is fuisse ab illo completū? Et cui tandē qd ꝓmittit impleuit: si apl̄os suos in sua ꝓmissione fraudauit? Euigila igit̄ hō fidelis: ⁊ vigilant̄ audi qd illic positū est: in nomīe meo. Ipsum enī qdcūq; non ait petieritis vtcūq;: sed ī noīe meo. Quis ꝓmisit ḡ taz magnū bn̄ficiū? Qui vocat̄ vtiq; xp̄s ih̄s: Xp̄s significat regē: ih̄s significat saluatorem. Nō itaq; nos saluos faciet q̄cūq; rex sed rex saluator. Ac ꝑ h̄ qdcūq; petimꝰ aduersus vtilitatē salutis. nō petimꝰ in noīe saluatoris: ⁊ tn̄ ipse saluator ē nō soluz qn̄ facit qd petimꝰ/ veꝝ etiā qn̄ non facit: qm̄ qd videt peti ꝯtra salutē / n̄ faciēdo potiꝰ se exhibet saluatorē. Nouit eī medicꝰ q̄d pro sua: quid cōtra suā salutē poscat egrotus: ⁊ ideo ꝯtraria poscentis nō facit volū

Rhom̄. xiiij

Genesis. iij.

Genes. xxv.

B

ij. Corin. xij

tatem vt faciat sanitatē. Quapropt̄ qñ volumus vt faciat qd̄cunq; petimus: non vtcunq; sed in noīe eius. hoc est in noīe saluatoris petamus. Nō ergo ꝯtra nostrā salutem petamus. Qd̄ si fecerit: non vt saluator facit quod est nomen fidelib⁹ ei⁹. Est quippe impijs ⁊ damnator: qui dignat̄ fidelibus esse saluator. Qui ergo credit in euz qd̄cunq; petierit in eo noīe qd̄ est illis qui credūt in eum/hoc facit: qm̄ hoc sicut saluator facit. Si aūt qui in euz credit aliq̄d per ignorantiā contra suam salutem petit non in noīe saluatoris petit: qr saluator eius non erit si qd̄ eius salutem impedit fecerit. Unde tunc expedit potius: vt nō faciendo ꝓpter qd̄ inuocat̄ faciat qd̄ vocat̄.

C Propterea non solū saluator sed etiaz mgr̄ bonus vt faciat qd̄cunq; petierimus. in ipsa oratione quam nobis dedit docuit quid petamus: vt etiā sic intelligam⁹ non petere nos in noīe mgr̄i qd̄ petim⁹ pret̄ regulam ipsius magisterij. Sane quedā q̄uis in noīe eius petamus. id est. ꝟm saluatorem ⁊ ꝟm mgr̄m petam⁹: non tunc qñ petimus facit. sed tamē facit. Neq; enī quia

Matthei. vj et illud petimus vt veniat regnū dei. propterea non facit qd̄ petimus: quia non statim cum illo in eternitate regnam⁹. Differtur enī qñ petim⁹: non negat̄. Ueruntam̄ orantes tanq̄ seminātes non deficiam⁹: tē

Galath. vj. pore enī ꝓprio metem⁹ vt simul petamus quando bene petimus vt non faciat qd̄ ñ bene petimus: quia ⁊ ad hoc pertinet qd̄ ī eadem oratione dñica dicim⁹. Ne nos inferas in temptationē. Neq; enī parua ē tēptatio: si ꝯtra tuam sit causam tua postulatio. Non autem negligent̄ audiendū ē qd̄ dñs ne quisq̄ eum putaret qd̄ se ꝓmisit facere petentib⁹: sine patre esse facturū: Cū dixisset qd̄cunq; petieritis in noīe meo h̄ faciam: continuo subiecit. vt glorificet̄ pater in filio. Si quid petieritis in noīe meo hoc faciam. Nullo mō igit̄ sine pr̄e hoc filius facit: qñquidem vt in illo pater glorificet̄ ꝓpterea facit. Facit ergo pater in filio vt filius glorificet̄ in pa-

Johānis. x. tre: Et facit filius in patre. vt pater glorificetur in filio: qm̄ vnū sunt pater ⁊ filius

Explicit tractatus septuagesim⁹ tertius. Incipit tractatus septuagesimusquartus. De eo quod dicit Si diligitis me mandata mea seruate: vsq; ad id quod ait. Uos autem cognoscetis eum q̄a apud vos manebit ⁊ in vobis erit.

A Audiuim⁹ fratres cum euangeliū legeret̄: dñm dicentē. Si diligitis me: mandata mea seruate. Et ego rogabo patrem ⁊ alium paraclytum dabit vobis vt maneat vobiscum in eternum. spiritum veritatis quem mundus non potest accipere/quia non videt eum: nec scit eum. Uos autem cognoscetis eum: quia apud vos manebit. et in vobis erit. Multa sunt: que ī istis paucis verbis dñi requirant̄. Sed multuz est ad nos vel oīa que hic querēda sunt q̄rere: vl̄ oīa que hic querim⁹ inuenire. Ueruntamen q̄tum nobis dñs donare dignatur ꝓ nostra ⁊ vestra capacitate: quid dicere debeamus ⁊ quid audire debeatis. attendentes ꝑ nos charissimi/qd̄ possum⁹ sumite: ⁊ ab illo qd̄ ñ possum⁹ poscite. Spiritū paraclytum christus ꝓmisit apostolis quo autem modo ꝓmiserit aduertamus. Si diligitis me inquit mādata mea seruate: ⁊ ego rogabo patrem ⁊ alium paraclytum dabit vobis vt maneat vobiscū in et̄num spiritum veritatis. Hic est vtiq; in trinitate spūssanctus: quē patri ⁊ filio ꝯsubstantialem ⁊ coeternū fides catholica confitetur. Ipse est de quo dicit apl̄s. Charitas dei diffusa est in cordib⁹ nr̄is: ꝑ spiritū sanctū qui datus est nobis. Quō ergo dominus dicit: si diligitis me mādata mea seruate: ⁊ ego rogabo patrē ⁊ alium paraclytum dabit vobis. cum hoc dicat de spūsancto: quem nisi habeam⁹/nec diligere deuz possum⁹. nec eius mādata seruare? Quomodo diligim⁹ vt eū accipiam⁹: quem nisi habeam⁹ diligere nō valem⁹? Aut q̄modo mādata ꝟuabim⁹ vt eū accipiam⁹: quē nisi habeam⁹ mādata seruare nō possum⁹ An forte p̄cedit in nob̄ charitas qua diligimus christū: vt diligēdo christum eiusq; mādata faciendo/mereamur accipere spiritum sanctum: vt charitas non christi que iam precesserat. sed dei patris diffundat̄ in cordibus nostris per spiritū sanctum q̄

Rhor

datus est nobis? ℙ Peruersa ē ista sentētia Qui enī se filium diligere credit ⁊ patrem non diligit: ꝓfecto nec filium diligit sed ꝙ ſbȳ ipse ꝓfinxit. Deinde apostolica vox
B ozin.xij. est. Nemo dicit dñs iesus: nisi i spū sancto. Et quis dñm iesum nisi qui eum diligit dicit: Si eo modo dic̄ quo apl's intelligi voluit. multi enī voce dicūt. corde autem et
Titum.j. factis negant: sicut de talibus ait. Confitētur enī se nosse deum: factis autem negāt Si negatur factis: ꝓculdubio etiam dicitur ficte. Nemo itaq; dicit dñs iesus. animo. verbo. facto. corde. ore. opere. Nemo dicit dñs iesus nisi in spū sancto: ⁊ nemo sic dicit nisi qui diligit. Jam itaq; apostoli docebant dñs iesus: ⁊ si eo modo docebāt vt nō ficte docerēt. ore confitentes. corde et factis negantes: ℙ rorsus si veraciter hoc docebant ꝓculdubio diligebāt. Quō igit diligebant: nisi in spiritu sancto? Et tamē eis prius impetur vt diligant eum ⁊ eius mandata ꝓseruent vt accipiant spiritum sanctum: quem nisi haberent ꝓfecto diligere ⁊ mandata seruare non possent. Restat ergo vt intelligamus spiritū sanctum habere qui diligit ⁊ habēdo mereri vt plꝰ habeat: ⁊ plus habendo plus diligat. Jam itaq; habebant spiritū discipuli quem dñs ꝓmittebat sine quo eum dñm non dicebāt nec tamen eum adhuc habebāt sicut eum dñs ꝓmittebat. Et habebāt ergo ⁊ nō habebant: qui ꝙtum habendus fuerat nōdū habebant. Habebant itaq; minus: dandus erat eis amplius. Habebāt occulte: accepturi fuerant manifeste: quia ⁊ hoc ad ma
inē.ij. ius donū sanctispūs pertinebat vt eis innoteſceret qō habebāt. De ꝙ mūere loqns apostolus ait. Nos autem non spiritū huius mundi accepimus sed spiritum qui ex deo est: vt sciamus que a deo donata sunt nobis. Nam ⁊ ipsam manifestam impenditionem spūssancti: nō semel sed bis numero dñs egit. Mox enim vt resurrexit a mortuis: insufflans ait. Accipite spūmsanctum. Nunquid igitur quia tunc dedit: iō non misit etiam postea quem ꝓmisit? Aut non idemipse est spiritussanctꝰ qui ⁊ tūc est insufflatus ex ipso: ⁊ postea ab ipō missus e celo? Quapropē cur ipsa que facta ē euidenter donatio eius bis facta fuerit: alia questio est: Fortassis enīz ꝓpter duo p̄cepta dilectiōnis/hoc est ꝓximi ⁊ dei. vt cōmendaret ad spūmsanctū pertinere dilectio: hec eius gemina est in manifestatiōe facta donatio. Et si alia causa querenda ē non nunc eius inq̄sitione in logiorem quā oportet modum sermo iste mittēdus est: dum tamen constet sine spiritusancto christum nos diligere ⁊ mandata eius seruare non posse: ⁊ id nos posse atq; agere tanto minus q̄to illum p̄cipimus minus: tanto autem amplius q̄to illum percipimus amplius. ℙ roinde non solum non habēti verumetiam habenti non incassum ꝓmittit: non habēti quidē vt habeat. habenti autē vt amplius habeat. Nā nisi ab alio minus ab alio amplꝰ haberet: sctūs heliseus sancto helie non diceret. spūs q̄ est in te duplex sit in me. Q̄n aūt ait iohannes baptista. Nō enī ad mēsurā dat deus spm̄: ō ipso dei filio loquebat cui nō est datꝰ spūs ad mēsurā: qz ī illo ihabitat oīs plēitudo diuinitatis. Neq; enī sine gra spūssancti ē mediator dei ⁊ hoīum: homo xps iesus. Nam ⁊ ipse dicit de se fuisse ꝓphetic̄ illud impletū. Spūs dñi sup me ꝓpt̄ qō vnxit me: euāgelizare pauplb⁹ misit me. Q̄ō enī est vnigenitꝰ equalis patri: nō est gre sed nature. Q̄ō aūt in vnitate psone vnigeniti assumptꝰ est hō. gre est non nature: ꝓfitente euāgelio atq; docēte. ℙ uer autez crescebat ⁊ ꝓfortabat plenus sapia: ⁊ gra dei erat in illo. Ceteris aūt ad mēsurā datur ⁊ datus addit: donec vnicuiq; ꝓ modo sue pfectiōis ꝓpria mēsura compleat Ūñ ⁊ monet apl's. Nō plus sape q̄ oportet sape. sed sape ad tempantiaz: vnicuiq; sicut deus ptitus ē mēsurā fidei. Neq; enī ipse diuidit spūs sed dona p spm̄. Nā diuisiones donationū sunt: idem aūt spūs.

Quod ꝙ ait. Rogabo patrem et
C aliū paclytū dabit vobis: oñdit ⁊ seipsuz esse paclytū. ℙ araclytus enī latine ō: aduocat⁹. Et dictū est de xpo. Aduocatū habem⁹ ad pfem: iesum xpm iustum Sic aūt mūdū dixit nō posse accipe spiritumsctm̄: sicut etiā dictū est/prudētia carnis inimica ē deo legi enī dei nō est subiecta nec enī pōt: velut si dicam⁹: in iusticia iusta esse nō pōt. Mūdū quipe ait B loco mundi significans dilectoresꝫ: que dilectio non est a patre. Et ideo dilectioni huius mundi de qua satagimus vt minuat ⁊ ꝓsumat in nob ꝓtraria est dilectio dei ꝙ diffū

ſ.ſen.d.xvij vt aūt certi⁹
ſ.ſen.di.xvij B aūt queri
iij.Reg.ij. Johāms.iij
Coloſſen.ij. ſ.Timoť.ij. Luce.iiij. Luce.ij. vbi.ſ. Rhoma.xij. ſ.Cozinť.xij
ſ.Johan.iij. Rhoma.viij

ditur in cordibus nostris ꝑ spiritũ sanctuꝫ qui datus est nobis. **Mũdus ergo eũ accipere nõ potest: quia non videt eum neq̃ scit eum.** Neq̃ enĩ habet inuisibiles oculos mũdana dilectio: ꝑ quos videri spũssanctus nisi inuisibiliť non potest. **Vos autem inquit cognoscetis eum: quia apud vos manebit ⁊ in vobis erit.** Erit in eis vt maneat: nõ manebit vt sit. Plus est enĩ esse alicubi: q̃ manere. Sed ne putarẽt qđ dictũ est apđ vos manebit/ ita dictũ quẽadmodũ apud hominem hospes visibiliť manere consueuit exposuit quid dixerit apud vos manebit: cum adiũxit ⁊ dixit/ in vobis. Ergo inuisibiliter videtur: nec si nõ sit in nobis. p̃t eẽ in nobis eius scientia. Sic enĩ a nobis videtur in nobis. id est. nostra ꝯsciẽtia. nã faciem videmus alterius: nostram videre ñ possumus. Conscientiã v̄o nostrã videm⁹ alterius non videmus. Sed ꝯscientia nũq̃ nisi in nobis: spũs autez sanctus potest eẽ sine nobis. Datur quippe vt sit ⁊ in nobis: sed videri ⁊ sciri quẽadmodũ videndus ⁊ sciẽdus ẽ non p̃t a nobis: si non sit in nobis

Explicit tractatus septuagesim⁹ quartus. Incipit tractatus septuagesimusq̃ntus. De eo ꝙ dicit: Nõ relinquã vos orphanos veniã ad vos: vsq̃ ad id qđ ait: Et qui diligit me diliget a p̃re meo: ⁊ ego diligam eum ⁊ mãifestabo ei meipsuꝫ.

A **Post promissionẽ spũssancti ne q̃sq̃ putaret qđ ita eũ dñs datur⁹ fuerit velut ꝑ seipso. vt non ⁊ ipse cum eo fuisset ventur⁹: adiecit atq̃ ait. Non relinquã vos orphanos: veniam ad vos.** Orphani pupilli sunt. Illud enĩ grecum eiusdez rei nomen est: hoc latinũ. Nam ⁊ in psalmo vbi legimus. pupillo tu eris adiutor: grecus habet orphano. Quis ergo nos filius dei suo patri adoptauerit filios. ⁊ eundẽ patrẽ nos voluerit habere ꝑ gr̃am/ qui eius pater est ꝑ naturam: tamẽ etiã ipse circa nos paternũ affectũ quodãmodo demõstrat. cum dicit. Non relinquam vos orphanos: veniã ad vos. Hinc est qđ etiam sponsi filios nos appellat: vbi ait. Veniet hora vt auferať ab eis sponsus: ⁊ tũc ieiunabunt filij sponsi. Quis autem sponsus: nisi dñs christus? Deinde sequiť ⁊ dicit. **Adhuc modicũ et mũdus me iam non videt.** Quid ei Tunc eum videbat mũdus: qñ quidẽ mũdi noĩe vult intelligi eos de quib⁹ supius locutus est dicens de spũsancto quẽ mundus accipe non potest: quia non videt eũ neq̃ cognoscit eum? Videbat eum plane mũdus carneis oculis in carne ꝯspicuum: non aũt videbat qđ in carne verbum latebat. Videbat hominẽ: non videbat deuz videbat indumẽtũ: non videbat indutum Sed quõ post resurrectionẽ etiam ipsam carnem suam quam non solum videndam verumetiam contrectandam / suis voluit demonstrare. non suis subtrahere: fortasse hinc intelligendũ est esse dictum/ adhuc modicũ ⁊ mũdus me iam non videt: **Vos aũt videbitis me. q̃a ego viuo ⁊ vos viuetis.** Quid est quia ego viuo: ⁊ vos viuetis? Cur de presenti se dixit viuere. illos autem de futuro eẽ victuros: nisi quia vitam etiam carnis vtiq̃ resurgẽtis qualis in ipso p̃cedebat/ ⁊ illis est pollicitus secuturã? Et qꝛ ipsius mox futura erat resurrectio. p̃ñtis posuit tp̃is verbum ꝓpter significandã celeritatẽ: illoruꝫ aũt qm̃ seculi differť in finẽ. nõ ait viuitis sed viuetis. Duas ergo resurrectiões suã s. mox futurã ⁊ nr̃am in seculi fine vẽturã duob⁹ verbis p̃ñtis tp̃is ⁊ futuri eleganť breuiterq̃ ꝓmisit: Quia ego inq̃t viuo et vos viuetis. qꝛ viuit iõ ⁊ nos viuem⁹. per hoĩem quippe mors ⁊ ꝑ hoĩem resurrectio mortuoꝝ. Sicut enĩ in adã oẽs moriuntur ita ⁊ in xp̃o oẽs viuificabũť: qm̃ nemo ad mortẽ nisi ꝑ illũ. nemo ad vitã nisi ꝑ xp̃m. Quia nob̃ viximꝰ mortui sum⁹: qꝛ viuit ipse viuem⁹ nos. Mortui sum⁹ illi: qñ viximus nobis. Quia v̄o mortuus est ille pro nobis: ⁊ sibi viuit ⁊ nob̃. Quia enĩ viuit ille: ⁊ nos vtuem⁹. Nam sicut ꝑ nos mortez habere potuim⁹: non sic ⁊ vitam ꝑ nos habere possum⁹. **In illo die inquit vos cognoscetis: quia ego suz in patre meo ⁊ vos in me ⁊ ego in vobis.** In quo die: nisi de quo ait ⁊ vos viuetis? Tunc enim erit: vt possimns videre quod credimus. Nã ⁊ nunc est ĩ nob̃: ⁊ nos ĩ illo Sꝫ b̃ nc̃ credim⁹. tũc etiã cog̃scem⁹ q̃uis ⁊

ps. ix.

Matthei .i

Infra trac lxxvj.

Trac. lxxi

j. Corin

B

nunc credendo nouerim⁹ sed tũc ꝯtemplã
ant. v. do noscem⁹. Qꝫ diu eni sumus in corpe q̃=
tie. ix le nunc est. id est corruptibili qđ aggrauat
animã pegrinamur a dño: ꝑ fidem enĩ am=
ãnis. j bulamus non ꝑ speciẽ. Tunc ergo ꝑ speciẽ
qm̃ videbim⁹ eum sicuti est. Nam si etiam
nunc christ⁹ in nobis nõ esset: non diceret
a. viij apl's. Si aũt christ⁹ ĩ nobis: corpus quidẽ
mortuũ est ꝓpter peccatũ. spũs aũt vita ẽ
ꝓpter iusticiã. Quia ꝟo ⁊ nos etiã nunc in
. xv. illo sum⁹: satis ostendit vbi dicit. Ego suꝫ
vitis: vos palmites. In illo ergo die quã=
do viuemus ea vita qua mors absorbebit̃
cognoscem⁹ qꝛ ipse in patre ⁊ nos in ipso
et ipse in nobis: qꝛ tunc ꝑficietur hocipsuꝫ
qđ ⁊ nũc inchoatũ est iam per ipsum: vt sit
in nobis ⁊ nos in ipso. Qui habet inq̃t
mandata mea et seruat ea: ille est q̃
diligit me. Qui habet in memoria: ⁊ ser=
uat in vita. Qui habet in sermonib⁹: ⁊ ser=
uat in moribus: Qui habet audiẽdo: ⁊ ser
uat faciẽdo. aut qui habet faciẽdo: ⁊ ꝟuat
ꝑseuerãdo. Ipse est inquit qui diligit me
Opere est demõstrãda dilectio: ne sit in=
fructuosa noĩs appellatio. Et qui diligit
me inquit. diliget̃ a p̃re meo: et ego
diligã euꝫ et mãifestabo ei meip̃m.
Quid est diligam: tanq̃ tunc dilectur⁹ sit
et nũc nõ diligat? Absit. Quõ enĩ nos pat̃
sine filio: aut filius sine patre diligeret?
Quõ cum insepabiliter operent̃: sepabilit̃
diligunt? Sed ad hoc dixit diligã euꝫ: ad
quod sequitur. ⁊ manifestabo ei meipsum
Diligam ⁊ manifestabo. id est. ad hoc dili
gam vt manifestem. Nunc enĩ ad hoc dile
xit vt credam⁹ ⁊ mandatũ fidei teneam⁹.
tunc ad hoc diliget vt videamus ⁊ ipsa vi
sione mercedẽ fidei capiam⁹: quia ⁊ nos
nunc diligimus credẽdo qđ nõ videmus.
tunc autem diligimus vidẽdo qđ credim⁹

Explicit tractatus septuagesim⁹
q̃ntus. Incipit tractatus septuage
simussextus. De eo qđ sequit̃. Di=
cit ei iudas non ille scariothis. Do
mine quid factum est quia manife=
staturus es teipsum nobis ⁊ non
mundo: vsq̃ ad id qđ ait. Sermo
quem audistis non est meus. sꝫ ei=
us qui misit me patris.

Interroganti A
bus discipulis ⁊ eis magistro
respondente iesu. etiam nos
tanq̃ cum illis discimus: qñ
sanctũ euangeliũ vel legim⁹ vel audim⁹
Quia ergo dixerat dñs: adhuc modicuꝫ ⁊
mũdus me iam non videt vos autẽ vide=
bitis me: interrogauit euꝫ de hocipso iu=
das non ille traditor eius qui scario=
this cognoĩatus est: sed cuius ⁊ epl'a in=
ter scripturas canonicas legitur. Domi=
ne: q̃d factum est. quia nobis mãi=
festaturus es teipsum ⁊ nõ mũdo?
Simus cuꝫ ipsis tanq̃ interrogãtes disci=
puli: cõmunemq̃ magistrũ audiam⁹ ⁊ nos
Iudas enĩ sanctus non ĩmũdus nec insec=
tator dñi sed sectator. causam quesiuit q̃=
re se nõ mũdo sed suis manifestatur⁹ essꝫ
iesus: quare adhuc modicum ⁊ mũdus nõ
videret eum. ipsi autem viderẽt eum. Re
spondit iesus ⁊ dixit ei. Si quis di
ligit me sermonẽ meũ ꝟuabit. ⁊ pa=
ter meus diliget eum: ⁊ ad eum ve
niemus et mansionẽ apud eũ facie
mus. Qui non diligit me: sermões
meos non seruat. Ecce exposita ẽ cau
sa quare se suis manifestatur⁹ est non alie
nis. quos mũdi noĩe appellat: ⁊ ipsa ẽ cau
sa qđ hi diligãt/ illi non diligant. Ipsa cã
est: de qua sacer insonat psalmus. Iudica ps̃. xlij.
me deus: ⁊ discerne causam meã de gente
nõ sancta. Qui enĩ diligũt: qꝛ diligũt eli=
gunt̃. Qui ꝟo nõ diligũt: si linguis hoĩum
loquant̃ ⁊ angeloꝝ. fiũt eramentũ sonans j. Co. in. xiij
et cymbalũ tinniẽs. Et si habuerint ꝓphe
tiam ⁊ scierĩt oĩa sacramẽta ⁊ oẽm sciam
et habuerint oẽm fidẽ vt mõtes trãfferant
nihil sunt. Et si distribuerint oẽm subam
suaꝫ/ ⁊ tradiderint corpus suũ vt ardeant
nihil eis ꝓdest. Dilectio sctõs discernit a ps̃. lxvij.
mũdo que facit vnanimes habitare in do
mo: in q̃ facit pater ⁊ fili⁹ mãsionẽ qui do=
nant ⁊ ipsam dilectionẽ: q̃bus donãt in fi=
ne etiã ipsam suã mãifestationẽ. De q̃ di=
scipulus mgr̃m interrogabat: vt nõ solũ il
li q̃ tũc audiebãt ꝑ os ei⁹. sed etiã nos per
euãgeliũ ei⁹ ꝟ nosse possemus. Quesierat
enĩ đ xp̃i mãifestatiõe: ⁊ audiuit đ dilecti=
ne atq̃ mãsiõe. Est ergo q̃dã dei mãifesta
tio interior quã ꝓrsus ĩpij ñ nouer̃t q̃b⁹ đi
patris ⁊ spiritussancti manifestatio nulla

est. Filij vo potuit esse sed in carne: que nec talis est qualis illa. nec semp illis adesse potest qualiscunq; sit sed ad modicũ
tract. lxxv a tempus: ⁊ hoc ad iudiciũ non ad gaudiuz
B ad supplicium non ad premiũ. Nunc est ergo vt intelligam⁹ q̃tum aperire ille dignatur quomodo dictum sit: adhuc modicum ⁊ mũdus me iam non videt: vos autẽ videbitis me. Verum est quidem qđ post paululum etiam corpus suũ in quo poterant eum ⁊ impij videre /oculis eoꝝ fuerat subtracturus: qñquidem post resurrectionem nemo eum vidit illorum: sed q̃
Actuum. j. mõ dictum est testantibus angelis/ sic veniet quẽadmodũ vidistis eum euntem in celum. nec aliud credimus q̃ eum in eodẽ corpore ad iudiciũ viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ esse venturum: Proculdubio tunc eum videbit mũdus. quo noĩe significati sunt a regno eius alieni. Ac per hoc longe melius intelligitur illud iam temp⁹ significare voluisse in eo qđ ait. adhuc modicum ⁊ mundus me iam non videt. quando in fine seculi auferetur ab oculis damnatoꝝ: vt illi eum decetero videant apud quos diligẽtes eum/facit pater atq; ipse mansionem. Modicum autem dixit: quia ⁊ id qđ prolixum videtur hoĩbus. breuissimũ est ante oculos dei. De hoc quippe modico iste ip-
j. Johã. ij. se iohannes: filioli inquit nouissima hora est. Ne quis porro existimet patrem tantummodo ⁊ filium sine spũsancto apud dilectores suos facere mansionẽ: recolat qđ superius de spiritusancto dictuz ast. Quẽ mũdus non potest accipere. quia non videt eum nec scit eum: vos autem cognoscetis eum quia apud vos manebit ⁊ in vob erit. Ecce facit in sanctis cum patre ⁊ filio sanctus etiã spiritus mansionẽ: intus vtiq; tanq̃ deus in templo suo. Deus trinitas pater ⁊ filius ⁊ spũssanctus veniũt ad nos dum venimus ad eos. Veniũt subueniendo: venimus obediendo. Veniũt illuminando: venimus intuendo. Veniunt implendo: venimus capiendo: vt sit nobis eorum non extraria visio sed interna: ⁊ in nobis eorum non transitoria mansio sed eterna. Sic mundo non se filius manifestat
C Mundus enim dictus est hoc loco: de quibus continuo subiunxit atq; ait. Qui non diligit me: sermões meos nõ seruat. Hi sunt qui patrem ⁊ filium ⁊ spiritumsanctũ nunq̃ vident. Filium autem non vt beati ĩcent sed vt iudicẽtur/ad modicum vident: Nec ipsuz in forma dei vbi est cum patre ⁊ spũsancto pariter inuisibilis: sed in forma hominis vbi esse volunt mundo patiendo ꝯtemptibilis/iudicando terribilis. Quod vo adiunxit ⁊ sermo † Al. ſmo
quem audistis non est meus. sed eius qui misit me patris. nõ miremur non paueamus. non est minor patre: sed ñ est nisi a patre. non est impar ipso: sed nõ est a seipso. Neq; enĩ mentitus est dicẽdo qui non diligit me sermones meos nõ seruat. Ecce suos dixit esse sermones. nunquid sibiipse est contrarius. vbi rursus dixit: ⁊ sermo quem audistis non est meus? Aut quia ſm hominẽ non est suus? Et fortasse propter aliquam distinctionẽ vbi suos dixit pluraliter dixit. hoc est sermões. vbi autem sermonẽ. hoc est verbum/ non suum dixit esse sed patris: seipsuz intelligi voluit. In principio enĩ erat verbum: ⁊ Johann
verbum erat apud deum: ⁊ deus erat verbum. Non itaq; suũ sed patris est verbum quomodo nec sua imago sed pr̃is est: nec suus filius idem ipse sed patris. Recte igitur tribuit auctori quicquid fecit equalis a quo habet hocipsum qđ illi est indifferẽter equalis.

Explicit tractatus septuagesim⁹ sextus. Incipit tractatus septuagesimusseptimus. De eo qđ sequitur Hec locutus sum vobis apđ vos manens: vsq; ad id qđ ait. Pacem meam do vobis: non quomõ mũdus dat ego do vobis.

In precedẽti
A lectione sancti euangelij quã sequitur ista q̃ modo recitata est: dñs iesus dixerat se et patrem ad dilectores suos esse venturos: et apud eos mansionẽ esse facturos. Jam vo ⁊ supi⁹ dixerat de spũsancto: Vos autem cognoscetis eũ: qꝛ apud vos manebit et in vobis erit. Vñ intelleximꝰ in sanctis tanq̃ in templo suo simul manere trinitatez deũ. Nũc aũt dicit. Hec locut⁹ suz vobis: apud vos manẽs. Illa itaq; mãsio alia ẽ quã ꝓmisit futuraz: hvo alia quam presemtem esse testatur. Illa spiri-

tualis est atq; intrinsecus mētibus reddi-
tur: hec corporalis forinsecus oculis atq;
auribus exhibet. Illa in cremū beatificat
liberatos: hec in tempore visitat liberādos
Scōm illam dñs a suis dilectoribus nō re-
cedit: sm hanc it ⁊ redit. Hec inquit locu-
tus sum vobis: apud vos manens: vtiq; p-
sentia corpali qua cum illis visibilis loque
batur. Paraclytus autem inquit spi-
ritussanctus quem mittet pater in
nomine meo: ille vos docebit om-
sugge- nia ⁊ † cōmemorabit vobis omnia
quecūq; dixero vobis. Nunqd nas
dicit filius ⁊ docet spūssanctus: vt dicente
filio verba capiamus. docente autem spū-
sancto eadem verba intelligamus: Quasi
dicat filius sine spiritusancto/ aut spiritus
sanctus doceat sine filio. aut vo non ⁊ fili
us doceat. ⁊ spūssanctus dicat: Et cum de
us aliquid dicit ⁊ docet. trinitas ipsa dicat
et doceat? Sed quoniā trinitas est. opor-
tebat eius singulas insinuare psonas: eāq;
pō.ij. nos distincte audire insepabiliter intelli-
gere. Audi patrem dicentē vbi legis. Dñs
nis.vj dixit ad me filius meus es tu. Audi ⁊ do-
centem vbi legis. Omis qui audiuit a pa
tre ⁊ didicit: venit ad me. Filiū vo dicen-
tem modo audisti. De se quipe ait. Que-
xxiij. cunq; dixero vobis. Quem ⁊ si docentem
vis nosse: magistrū recole. Un⁹ē inqt ma
gister vester christus. Spiritū porro san-
ctum quem modo audisti docentē vbi dic-
tum est/ ipse vos docebit omnia: audi eti
am dicentem. vbi legis in actib⁹ apostolo
m.x. lorum beato petro dixisse spiritūsanctus:
vade cum illis: quia ego misi eos. Omnis
igitur ⁊ dicit ⁊ docet trinitas. Sed nisi eti-
am singillatim cōmendaret: eam nullo mo
do humana cape vtcūq; possit infirmitas
Cum ergo oīno sit insepabilis. nunq; trini
tas esse sciretur: si semper insepabiliter dice
retur. Nam ⁊ cum dicimus patrē ⁊ filium ⁊
spiritūsanctū: non eos vtiq; dicim⁹ simul.
B cum ipsi non possint esse nisi simul. Qō
vo addidit cōmemorabit vob: intelligere
debemus etiam. qō iubemur non obliuisci
saluberrimos monitus ad gratiam perti-
nere: quā nob cōmemorat spiritus. Pa-
cem inquit relinquo vobis: pacem me
am do vobis. Hoc autem est qō legi-
mus apud prophetam: pacem super pacē

Pacem nobis relinquit iturus: pacem su-
am nobis dabit in fine venturus. Pacem
nobis relinquit in hoc seculo: pacem suaz
nobis dabit in futuro seculo. Pacem nob
relinquit. in qua manētes hostem vincim⁹
pacem suam nobis dabit quando sine ho-
ste regnabim⁹. Pacem relinquit nobis vt
etiam hic inuicem diligam⁹: pacem suam
nobis dabit, vbi nunq; dissentire possimus
Pacem relinquit nobis ne de occultis no
stris inuicem iudicem⁹ cum in hoc sumus
mūdo: pacem suam dabit nobis cum ma- j. Corint. iiij
nifestabit cogitatiōes cordis. ⁊ tunc laus
erit vnicuiq; a deo. In illo tamen atq; ab
illo nobis est pax: siue quā nobis relinqt
iturus ad patrē: siue quā nobis dabit nos
pducturus ad patrem. Quid autez nobis
relinquit ascendens a nobis: nisi seipsum
dum non recedit a nobis? Ipse est enim Ephes. ij.
pax nostra: qui fecit vtraq; vnū. Pax er- Johānis. iij
go ipse nobis est. ⁊ cum credimus quia est
et cum videm⁹ eum sicuti est. Si enī q̄diu ij. Corint. v.
sumus in corpore corruptibili qō aggra- Sapiētie. ix
uat animam. cum per fidem ambulam⁹ nō
per spēm/ non deserit peginātes a se: q̄to
magis cum ad ipsam speciem venerimus
nos implebit ex se. Sed quid est qō vbi L.
ait/ pacem relin quo vobis: nō addidit me
am: vbi vo ait: pacem do vobis. ibi dixit
meam? Utrum subaudiendū est meam ⁊
vbi dictum nō est: quia postea dictum est:
potest referri ad vtrūq; etiam qō semel di
crum est? An forte ⁊ hic aliquid latet qō
petendū est et querendū: ⁊ ad quod pul-
santibus aperiendū? Quid si enim pacem
suam eam voluit intelligi: qualē habet ip
se? Pax vo ista quam nobis relinquit in
hoc seculo/ nostra est potius dicenda q̄ ip
sius. Illi quipe nihil repugnat in seipso:
qui nullum habet oīno peccatū. Nos au-
tem talem pacem nūc habemus: in qua ad
huc dicamus. dimitte nobis debita nostra
Est ergo nobis pax aliqua. quoniam con- a Matthei. vj
delectamur legi dei sm interiorē hominez Rhoma. vij
sed nō est plena: quia videm⁹ aliam legez
in membris nostris repugnantē legi men-
tis nostre. Itemq; int nosipsos est pax no-
bis: qua inuicem nobis credimus qō inui
cem diligamus. Sed nec ipsa plena est. qz
cogitationes cordis nostri inuicem nō vi-
dem⁹: ⁊ quedā de nob q̄ nō sunt ī nob. vl
ī meli⁹ inuicem. vel ī deterius opinamur.

Itaq; ista etiã si ab illo nob relicta ẽ: pax nra ẽ. Nisi ei ab illo: ñ haberem⁹ ꝛ talẽ: sz ipse non habet talem. Si tenuerim⁹ vsq; in finem qualez accepimus: qlem habz habebimus. vbi nihil nobis repugnet ex nobis et nihil nos inuicẽ lateat in cordib⁹ nostris Nec ignoro ista dñi verba etiam sic accipi posse: vt eiusdem dñi sententie repetitio videatur. Pacem relinquo vobis: pacem meam do vobis: vt qđ dixerat pacem. hoc repetiuit dicẽs. do vobis. Ut volet quisq; accipiat: me tamẽ delectat. Credo ꝛ vos fratres mei dilectissimi sic tenere istam pacem vbi adũsariũ ꝓcorditer vincimus: vt desiderem⁹ pacem vbi aduersarium non habebim⁹ Quod vo dñs adiunxit atq; ait. **Non quomodo mũdus dat ego do vobis:** Quid est aliud nisi non quõ homines dant qui diligunt mũdum ita do vobis: Qui ꝓpterea dant sibi pacem vt sine molestia litium atq; bellorũ non deo sed amico suo mũdo perfruãtur. et quando iustis dant pacem: vt nõ eos psequant: pax non potest esse vera. vbi nõ est vera ꝓcordia: quia diuiũcta sunt corda Quõ enĩ consors dicitur qui sortem iungit: ita ille concors dicendus est qui corda iungit. Nos ꝙ charissimi quibus christus pacem relinquit ꝛ pacem suam nobis dat non sicut mũdus sed sicut ille p quem factus est mũdus: vt ꝓcordes simus. iũgamus inuicem corda: ꝛ cor vnũ sursum habeamus. ne corrumpatur in terra.

Explicit tractatus septuagesim⁹ septimus. Incipit tractat⁹ septuagesimus octauus. De eo qđ dicit: **Nõ turbetur cor vestrum neq; formidet. Audistis quia dixi vobis vado ꝛ venio ad vos: si diligeretis me gauderetis vtiq; quia vado ad patrem quia pater maior me est.**

Accepim⁹ fratres verba dñi dicẽtis ad discipulos suos. **Non turbetur cor vestrũ: neq; formidet. Audistis quia ego dixi vobis: vado ꝛ venio ad vos. Si diligeretis me gauderetis vtiq; quia vado ad patrem: quia pater maior me est.** Hinc ergo turbari ꝛ formidare poterat cor illoꝝ qđ ibat ab eis ꝙuis venturus ad eos: ne forsitan gregem lupus ĥ interuallo inuaderet pastoris absentia. Sed a quibus homo abscedebat: deus non recedebat. et idem ipse christus homo et deus. Ergo ꝛ ibat per id qđ homo erat: et manebat per id quod deus erat. Ibat per id quod vno loco erat: manebat p id quod vbiq; erat. Cur itaq; turbaret ꝛ formidaret cor: quando ita deserebat oculos vt non deserere cor: Quis deus etiaz q̃ nullo continetur loco discedat ab eoꝝ cordibus qui eum relinquũt moribus nõ pedibus: ꝛ veniat ad eos qui conuertunt ad eum non facie sed fide: ꝛ accedunt ad eum mente non carne. Ut autem intelligerent fm id quod homo erat eũ dixisse: vado et venio ad vos: adiecit atq; ait. **Si diligeretis me gauderetis vtiq; quia ad patrem vado: quia pater maior me est.** Per quod ergo filius non est equalis patri. per hoc iturus erat ad patrez: a quo venturus est viuos ꝛ mortuos iudicare. Per illud autem in quo equalis est gignẽti vnigenitus nunq; recedit a patre: sz cuz illo est vbiq; tot⁹ pari dinitate quaz null⁹ continet locus. Cum enim in forma dei esset sicut apostolus loquitur: non rapinam arbitratus est esse equalis deo. Quomodo enim rapina possit esse natura: que nõ erat vsurpata sed nata. Semetipsum autẽ exinaniuit: formam serui accipiens. nõ ergo amittens illam. sed accipiens istam: eo modo se exinaniens quo hic minor apparebat q̃ apud patrem manebat. Forma ꝙpe serui accessit. ñ forma dei recessit. Hec est assumpta: non illa consumpta. Propt̃ hanc dicit: pater maior me est: ꝓpter illaz vo/ego ꝛ pater vnũ sumus. Hoc attendat arrianus. ꝛ hac attentione sit sanꝰ: ne contentione sit vanus. aut qđ est peius insanus. Hec est enim forma serui: ĩ qua dei filius minor est non patre solo sed etiã spiritusancto: neq; id tantum sed etiã seipso: quia idez ipse ĩ forma dei maior est seipso Neq; enim homo christus non dicitur filꝰ dei: quod etiam sola caro eius ĩ sepulchro meruit apellari. Nam quid aliud confitemur cum dicimus credere nos vnigenitum dei filium: qui sub pontio pilato crucifixꝰ est ꝛ sepultus: Et quid eius nisi caro se-

Philipp

Johãn B

pulta est sine anima? Ac per hoc cum credimus in dei filium qui sepultus est: pfecto filium dei dicimus ꝛ carnem que sola sepulta est. Ipse ergo christus filiꝰ dei eq̄lis patri ī forma dei: quia semetipsuz exinauit non formam dei amittēs sed formā serui accipiens/maior est ꝛ seipso: qz maior est forma dei que amissa non est q̄ꝫ serui que accepta est. Quid itaqz mirum vl quid indignū. si fm hanc formam serui loquens ait dei filius/pater maior me est: et fm dei formā loquens: ait idemipse dei filius. ego ꝛ pater vnū sumus? Unū sunt eī fm id quod deus erat verbuz: ꝛ maior est pater fm id quod verbum caro factum ē. Dicam etiā: qđ arriani ꝛ eunominiani negare non possunt. Scōm hanc formā serui puer christus etiam parentibꝰ suis minor
Luce.ij. erat: qñ paruus maioribus sicut scriptū ē subditus erat. Quid igitur hereticē cum christꝰ deus sit ꝛ homo loquitur vt homo etiam calūniaris deo? Ille in se naturam cōmendat humanam: tu in illo audes deformare diuinā? Infidel/ingrate: ideo ne tu minuis eum qui fecit te. quia dicit ille quid factus sit ꝓpter te? Equalis enī patri filius per quem factus est homo: vt minor esset patre factus est homo: quod nisi fieret quid esset homo? Dicat plane dñs ꝛ magister noster. Si diligeretis me. gauderetis vtiqz quia vado ad patrem: quia pa
C ter maior me est. Cum discipulis audiamus verba doctoris: non cum alienis seq̄mur astutiam deceptoris. Agnoscamꝰ geminam substantiā christi: diuinam .s. qua equalis est patri. humanā qua maior ē pat Utrunqz autem simul non duo sed vnus est christus: ne sit quaternitas non trinitas deus. Sicut enim vnus est homo aīa rationalis ꝛ caro/sic vnus christus deus ꝛ homo. Ac per hoc christus est deus: aīa rationalis ꝛ caro. Christū in his oībus: christum in singulis confitemur. Quis est ergo per quem factus est mūdus? Christus iesus: sed in forma dei. Quis est sub pontio pilato crucifixus? Christꝰ iesus. sed in
nē. dis. forma serui: Idem de singulis quibꝰ hoic que mo constat. Quis non est derelictus in in medio ferno? Christꝰ iesus: sed in aīa sola. Quis resurrecturus triduo iacuit in sepulchrō? Christꝰ iesus: sed in carne sola. Dicitur ergo ꝛ in his singulis christus. Uerum ꝟ omnia non duo vel tres/sed vnus est christꝰ. Ideo ergo dixit Si diligeretis me gauderetis vtiqz quia vado ad patrem: quia nature humane gratulādū est. eo qđ sic assūpta est a verbo vnigenito vt imortalis cōstitueret in celo: atqz ita fieret terra sublimis/vt incorruptibil' puluis sederet ad dexteram patris. Hoc enim modo se iturum dixit ad patrē. Nam ꝓfecto ad illum ibat qui cum illo erat. Sed hoc erat ire ad eū et recedere a nobis. mutare atqz imortale facere qđ mortale suscepit ex nobis: ꝛ leuare in celum per quod fuit in terra ꝓ nobis: Quis nō debinc gaudeat: qui sic diligit christum. vt ꝛ suam naturam iam imortalem gratuletur' in christo. atqz id se speret futurū esse per dñm christū. qui cū patre ꝛ spiritusancto viuit ꝛ regnat deꝰ per omnia secula seculoꝝ Amen.

Explicit tractatus septuagesimꝰ octauus. Incipit tractatus septuagesimus nonus. De eo qđ dicit. Et nunc dixi vobis priusq̄ fiat vt cuz factū fuerit credatis: vsqz ad id qđ ait. Et sicut mādatū dedit mihi pater sic facio. Surgite eamus hinc.

A Dominꝰ et saluator noster iesus christꝰ: dixerat discipulis suis. Si diligeretis me. gauderetis vtiqz quia vado ad patrem: quia patꝛ maior me est. Qđ ex forma serui eum dixisse non ex forma dei in qua equalis est patri/nouit fides que religiosis est mentibus fixa: nō calumniosis ꝛ dementibꝰ ficta. Deinde subiunxit. Et nunc dixi vobis priusq̄ fiat: vt cum factum fuerit credatis. Quid est hoc: cū magis homo credere debeat anteq̄ fiat id quod credendū ē? Hec est enī laus fidei: si quod creditur non videtur: Nam quid magnū est si id creditur quod videtur: Scōm illam eiusdē domini sententiā quādo discipulū arguit dicens. quia vidisti me credidisti: beati qui nō vident ꝛ credunt? Et nescio: vtꝝ credē dicēdus est quisqz quod videt. Naz ipsa fides in epla que scribitur ad hebreos: ita ē definita. Est aūt fides sperādarū substantia et ꝟiunctio rerum que non videnť. Quaꝓpter si fides est reruz que creduntur: ea-

ij. sent. dis. xxiij. c. j.

Johānis. xx

Hebre. xj.

demq; fides earum rez ē que non videntur: quid sibi vult qđ dñs ait. ⁊ nūc dixi vobis priusq; fiat vt cum factū fuerit credatis? ¶Nonne potius dicendū fuit. ⁊ nūc dixi vobis priusq; fiat vt credatis: qđ cū factum fuerit videatis? ¶Nam ⁊ ille cui dictū est: quia vidisti credidisti: non hoc credidit quod vidit. sed aliud vidit aliud credidit. Vidit enī hominē: credidit deum. Cernebat quippe atq; tangebat carnem viuentem quam viderat morientē: ⁊ credebat deum in carne ipsa latentem. Credebat ergo mente quod non videbat: p hoc qđ sensibus corpibus aparebat. Sed ⁊ si dicuatur credi que videñ. sicut dicit vnus quisq; oculis suis se credidisse. non tamē ipsa est que in nobis edificaţ fides: sed ex rebus que videñ agitur in nobis. vt ea credantur que nonvideñ. Quocirca dilectissimi vnde nunc mihi sermo est qđ dñs ait. ⁊ nūc dixi vobis priusq; fiat vt cum factum fuerit credatis: illud vtiq; dicit / cum factum fuerit. qđ eum visuri erant p̄ mortem viuentem ⁊ ad patrē ascendētē. Quo viso illud fuerant crediturī: qđ ipse esset christus filius dei viui: qui potuit hoc facere cum p̄dixisset. ⁊ p̄dicere anteq; faceret. Creditur autem hoc non fide noua sz aucta: aut certe cum mortuus esset defecta. cum resurrexisset refecta. Neq; enī eū dei filium non ⁊ ante credebāt: sed cum in illo factum esset qđ ante p̄dixit. fides illa

B que tūc qñ illis loquebaţ fuit parua. ⁊ cū moreret pene iam nulla: ⁊ reuixit ⁊ creuit

Deinde quod dicit: **Jam nō multa loquar vobiscum. Venit enim princeps mūdi huius. Quis nisi diabolus Et in me non habet quicq;**: nullum oīno scilicet peccatū. Sic enī ostendit nō creaturarū sed peccatoz principē diabolum: quos nūc noīe mūdi huius apellat. Et quotiēscūq; mūdi nomen ī mala significatione ponitur: non ostendit nisi mundi istius amatores. De quibus alibi scriptuz

Jacobi. iiij. est. Quicūq; voluerit amicꝰ esse seculi huius: inimicus dei constituetur. Absit ergo vt sic intelligaţ diabolus princeps mūdi. tanq; gerat vniuersi mūdi. id est. celi ⁊ terre atq; oīum que in eis sunt principatuz. de quali mūdo dictum est cum de christo verbo sermo esset. ⁊ mūdus per eum factꝰ est. Vniuersus itaq; mūdus a sūmis celis vsq; ad infimā terram creatori est subditꝰ non desertori. redemptori non interēptori: liberatori non captiuatori: doctori non deceptori. Quēadmodū autem sit intelligendus princeps mūdi diabolus: euidentius aperuit paulus apostolus. Qui cū dixisset / non est nobis colluctatio aduersus Ephes. v carnem ⁊ sanguinē. id est. aduersus homines: subiecit atq; ait. sed aduersus principes ⁊ potestates ⁊ rectores mūdi tenebrarum harum. Sequenti enī verbo exposuit quid dixisset mūdi. cum subiecit / tenebrarum harum: ne quisq; mūdi noīe intelligeret vniuersam creaturā: cuius nullo modo sunt rectores angeli desertores. Tenebrarum inquit harum: id est. mūdi istius amatoz. Ex quibus tamen electi sunt nō per suū meritum. sed per dei gratiam: qui Ephes. v bus dicit. Fuistis enim aliqñ tenebre: nūc autem lux in dño. Omnes enī fuerunt sub rectoribus tenebrarū harum. id est. hominū impioz tanq; tenebre sub tenebris: sed gratias deo qui eruit nos / sicut dicit idez apostolus. de potestate tenebrarum: ⁊ trā Colossen stulit in regnū filij charitatis sue. In quo princeps huius mūdi / hoc est tenebrarum harum / non habebat quicq;: quia neq; cū peccato deus venerat. nec eius carnem de peccati ꝓpagine vgo pepererat. Et tanq; ei diceret. cur ergo moreris si non habes peccatum cui debeatur mortis supliciuz: continuo subiecit. **Sed vt cognoscat mūdus quia diligo patrem. ⁊ sicut mandatum dedit mihi pater sic facio. Surgite eam⁹ hic.** Discūbēs enī discūbētibꝰ loqbaţ. Eamꝰ aūt dixit: q̄. nisi ad illū locū vñ fuerat tradēdus ad mortē. qui nullum habebat meritum mortis: sed habebat vt moreret mandatū pris: Tāq; ps. lxviij. ille de quo predictuz erat. que non rapui tunc exoluebam. mortem sine debito soluturus: ⁊ nos a morte debita redempturus Rapuerat aut̄ adam peccatum. quando manū in arborē presumptione decepꝰ extendit: vt incōmunicabile nomē inconcesse diuinitatis inuaderet. quā filio dei natura contulerat non rapina.

Explicit tractatus septuagesimꝰ nonus. Incipit tractatus octuagesimus. De eo quod dicit. Ego sum vitis vera ⁊ pater meus agricola ē

vsqz ad id quod ait. Jã vos mũdi estis ꝓpter sermonem quem locutus sum vobis.

pitul. xv A

Ste locꝰ euã gelicus frẽs vbi se dicit dominus vitem ⁊ discipulos suos palmites: fm hoc dicit qđ est caput ecclesie. nos quoq; mẽbra eius: mediator dei ⁊ hominum homo christus iesus. Uniꝰ quipe nature sunt vitis ⁊ palmites. ꝓpter quod cum esset deus cuiꝰ nature non sumus: factus est homo/ vt i illo esset vitis humana natura: cuius ⁊ nos boies palmites esse possimus. Quid ergo est. Ego sum vitis vera. Munquid vt adderet vera. hoc ad eam vitẽ retulit: vnde ista similitudo translata est? Sic enĩ dicitur vitis ꝑ similitudinẽ non per ꝓprietatem: quẽadmodũ dicitur ouis. agnus. leo. petra. lapis angularis ⁊ cetera huiusmodi que magis ipsa sunt vera: ex quibꝰ ducũtur iste similitudines non ꝓprietates. Sz cũ dicit/ ego sum vitis vera: ab illa seytiq; discernit cui dicitur. Quõ puersa es i amaritudinẽ vitis aliene? Nam quo pacto est vitis vera que expectata ẽ vt faceret vuã fecit autem spinas? Ego sum inquit vitis vera: ⁊ pater meus agricola ẽ. Omnem palmitem ĩ me nõ ferentẽ fructum tollet eum: ⁊ omnem qui fert fructum purgabit eum. vt fructum plus afferat. Munqđ vnũ sunt agricola et vitis. Scõm hoc ergo vitis christus: fm qõ ait/ pater maior me est. Scõm autem id quod ait/ ego ⁊ pater vnũ sumꝰ ⁊ ipse agricola est: nec talis quales sunt qui extrinsecus opando exhibent ministeriũ: sed talis vt det etiam intrinsecus incrementũ. Naz neq; qui plãtat est aliquid: neq; qui rigat: sed qui incrementũ dat deus. Sz vtiq; deus est christus: quia deus erat verbũ. Unde ipse ⁊ pater vnũ sunt: ⁊ si verbum caro factum est quod non erat: manet qõ erat. Deniq; cum de patre tanq; de agricola dixisset/ quod infructuosos palmites tollat/ fructuosos autem purget vt plus afferant fructum: continuo etiam seipsum mũdatorem palmitũ ostendẽs. iam vos inquit mũdi estis ꝓpter sermonem quez locutus sum vobis. Ecce ⁊ ipse mũdator est palmitum/ quod est agricole nõ vitis officiũ. qui etiam palmites operios suos fecit. Nam ⁊ si non dant incrementũ impediunt tamen aliqõ adiumentũ. Sed non de suo. quia sine me inquit nihil potestis facere. Audi etiam ipsos confitentes. Quid autem est apollo? Quid autẽ paulus? Ministri ꝑ qs credidistis: ⁊ vnicuiq; sicut dñs dedit: Ego plantaui. apollo rigauit. Et hoc ergo sicut vnicuiq; dñs dedit. Non itaq; de suo. Jam vo qõ sequit. sed deus incrementũ dedit. non per illos sed per seipsum facit. Excedit hoc humanam humilitatẽ. excedit angelicã sublimitatem: nec oĩno pertinet nisi ad agricolaz trinitatẽ. ¶Jam vos mũdi estis: mũdi. s. atq; mũdandi. Neq; enĩ nisi mũdi essent: fructum ferre potuissent. Et tamen omnem qui fert fructum purgat agricola: vt fructum plus afferat. Fert fructum qz mũdus est: atq; vt plus afferat purgat adhuc Quis enĩ est in hac vita sic mũdus: vt non sit magis magisq; mũdandus? Ubi si dixerimus quia peccatũ non habemꝰ/ nosipsos seducimus: ⁊ veritas in nobis non est. Si autem confessi fuerimus peccata nra: fidelis est ⁊ iustus qui dimittet nobis peccata et mũdet nos ab omni iniq̃tate. Mundet itaq; mũdos hoc est fructuosos: vt tanto sint fructuosiozes. q̃to fuerint mũdiozes. Jam vos mũdi estis: ꝓpter verbum qõ locutus sum vobis. Quare ñ ait/ mũdi estis ꝓpter baptismũ quo loti estis. sed ait/ ꝓpter verbum qõ locutus sum vobis: nisi qz et in aqua verbum mũdat. Detrahe verbum: ⁊ quid est aqua nisi aqua? Accedit verbum ad elementẽ ⁊ fit sacramentũ/ etiam ipsum tanq; visibile verbum. Nam et hoc vtiq; dixerat: qñ pedes discipulis lauit. Qui lotꝰ ẽ nõ indiget nisi vt pedes lauet: sed ẽ mũdus totꝰ. Ũ ista tanta virtꝰ aque vt corpus tangat ⁊ cor abluat: nisi faciente verbo? Non quia dicit: sed qz creditur. Nam ⁊ in ipso verbo/ aliud est sonꝰ transiens: aliud virtus manẽs. Hoc ẽ verbum fidei qđ ꝓdicamꝰ ait apls: qz si ꝓfessus fueris ĩ ore tuo qz dñs est iesus. ⁊ credideris in corde tuo qz deus illum suscitauit a mortuis: saluus eris. Corde enĩ creditur ad iusticiam: ore autem confessio fit ad salutem. Unde in actibus apl̃oz legimus. Fide mũdans corda eorum. Et ĩ epi

Johãnis. xv vbi. s.

B

j. Johan. j.

ꝺ ꝓse. di. iiij illud circa finem.

j. q. j. Retrahe.

Et. iiij. sent. dis. iij. c. j.

Johan. xiij.

Rhomañ. x.

Actuum. xv

1. Petr. iij. stola sua beatus petrus: sic ⁊ vos inq̄t baptisma saluos facit non carnis depositio sordium: sed cōsciētie bone interrogatio. hoc est verbum fidei quod predicamus: quo sine dubio vt mūdare possit consecratur ⁊ baptismus. Christus quippe nobiscū vitis: cum parre agricola. dilexit ecclesiā: et seipsum tradidit pro ea. Lege apostolum ⁊ vide quid adiungat: vt eam sanctificaret inquit mūdans eam lauacro aq̄ in verbo. Mundatio igitur nequaq̄ fluxo et labili tribueret elemento: nisi adderet in verbo. Hoc verbum fidei tantū valet ī ecclesia dei. vt per ipsuz credentē/offerentem/bñdicentē/tingentez. etiam tantillū mūdet infantem: q̄uis nondum valentez corde credere ad iusticiam. ⁊ ore confiteri ad salutem. Totum hoc fit per verbum: d̄ quo dñs ait. Jaz vos mūdi estis: ꝓpt̄ verbum quod locutus sum vobis.

Ephes. v.

Explicit tractatus octuagesimus Incipit tractatus octuagesimus primus. De eo quod dicit. Manete ī me ⁊ ego in vobis: vsq̄ ad id quod ait. Si manseritis in me ⁊ verba mea in vobis manserint. q̄dcunq̄ volueritis petetis ⁊ fiet vobis.

A Item se dixit vesse iesus ⁊ discipulos suos palmites: ⁊ agricolam patrez Unde iam pridem sicut potuimus disputatum est. In hac autem lectione cum adhuc de seipso qui est vitis ⁊ de suis palmitibus. hoc est discipulis loq̄retur: manete inquit in me ⁊ ego ī vobis. Nō eo modo illi in ipso. sicut ipse in illis. Utrunq̄ autem ꝓdest non ipsi sed illis. Ita quippe in vite sunt palmites: vt viti non conferant. sed inde accipiant vnde viuant. Ita v̄o vitis est in palmitib⁹: vt vitale alimentū subministret eis non sumat ab eis. Ac per hoc ⁊ manentē in se habere christum ⁊ manere in christo: discipulis ꝓdest vtrunq̄ non christo. Nam p̄ciso palmite: potest de viua radice alius pullulare. Qui autem p̄cisus est: sine radice non potest viuere. Deniq̄ adiūgit ⁊ dicit. Sicut palmes non potest ferre fructū a semetipso nisi manserit in vite. sic nec vos nisi in me manseritis. Magna gr̄e cōmēdatio frēs mei. corda instruit hūiliū: ora obstruit supboꝝ. Ecce si cui audent respondeāt: qui ignorātes dei iusticiam ⁊ suam volentes constituere: iusticie dei non sunt subiecti. Ecce cui rñdeant sibi placentes: ⁊ ad bona opera facienda deum sibi necessariū non putantes. Nonne huic resistunt veritati/hoīes mente corrupti. reprobi circa fidem: qui respondent et loquunt iniquitatē dicentes? A deo habemus quod hoīes sumus: a nobisipsis āt q̄d iusti sumus. Quid dicitis quid vosipsos decipitis non assertores sed ꝑcipitatores liberi arbitrij: ex alto elationis. ꝑ inania p̄sumptiōis. in ꝓfunda submersi? Nēpe vox vestra est. q̄d homo ex semetipso facit iusticiam. hoc est altum elatiōis vestre: sed veritas ꝯtradicit ⁊ dicit. Palmes non potest ferre fructum a semetipso: nisi manserit in vite. Ite nūc per abrupta ⁊ nō habētes vbi figamini: vētosa loq̄citate iactamini. Hec sunt inania p̄sumptiōis vr̄e. Sed q̄d vos sequat̄ videte: ⁊ si est in vobis vllus sensus horrete. Qui enī a semetipso se fructū existimat ferre: in vite non ē Qui in vite non est: in christo nō est. Qui in christo non est: christian⁹ nō est. Hec sunt ꝓfunda submersiōis vr̄e. etiā atq̄ etiam ꝯsiderate: q̄d adhuc veritas adiūgat ⁊ dicat. Ego sum inq̄t vitis: vos palmites. Qui manet in me ⁊ ego in eo. hic fert fructū multū: quia sine me nihil potestis facere. Ne q̄sq̄ putaret saltez paruū aliquē fructū posse a semetipso palmitē ferre: cū dixisset. hic fert fructū multū: nō ait q̄ sine me parū potestis facere: sed nihil potestis facere. Siue ergo parū siue multū/ sine illo fieri nō potest/ sine quo nihil fieri potest: q̄ ⁊ si paꝝ attulerit palmes. eū purgat agricola vt pl⁹ afferat. Tamē nisi in vite māserit ⁊ vixerit d̄ radice: q̄tūlibet fructū a semetipso nō potest ferre. Quis aūt christ⁹ vitis nō esset nisi hō esset: tamē istam gr̄az palmitib⁹ nō p̄beret nisi etiā d̄s esset. Veruz q̄ ita sine ista gr̄a nō pōt viui vt ⁊ mors in ꝑtāte sit liberi arbitrij: si q̄s ī me inq̄t nō māserit. mittet̄ foras sicut palmes ⁊ arescet: ⁊ colligēt eū ⁊ ī ignem mittēt ⁊ ardet. Ligna itaq̄ vitis tāto sunt ꝯtēptibiliora si ī vite nō māserint: q̄to gloriosio

Rhomañ. x. ij. Timo. iij.

B

ra si manserint. Denicz sicut de his etiaz p
:chie .xv ezechielem pphetam dñs dicit /pcisa nul=
lis agricolarū vsibus psunt :nullis fabrili
bus operib⁹ deputanť. Unū de duob⁹ pal
miti pgruit:aut vitis/aut ignis. Si ī vite ñ
est:in igne erit. vt ergo in igne non sit /ī vi
te sit. Si manseritis in me inquit et
verba mea in vobis manserint qđ
cunqz volueritis petetis ꝛ fiet vo
bis. Manendo quipe in christo qđ vel=
le possunt.nisi qđ cōuenit christo ? Quid
velle possunt manēdo ī saluatore. nisi qđ
non alienū est a salute? Aliud quipe vo=
lumus quia sumus in christo:ꝛ aliud volu
mus quia sumus adhuc in hoc seculo. De
mansiōe nanqz huius seculi nobis aliq̄n=
do subrepit:vt hoc petamus qđ nobis nō
expedire nescim⁹. Sed absit vt fiat nobis
si mansemus in christo. qui non facit qđ pe
timus:nisi qđ expedit nobis. Manētes er=
go in eo cum verba eius in nobis manent
qđcunqz voluerim⁹ petimus ꝛ fiet nobis:
quia si petimus ꝛ non fiet.nō boc petimus
qđ habet mansio in eo.nec qđ habent ver
ba eius que manent in nobis :sed qđ habz
infirmitas ꝛ cupiditas carnis que nō est ī
eo.ꝛ in qua non manēt verba eius. Nam
ttb .vj. vtiqz ad verba eius ptinet oratio illa quā
docuit:vbi dicim⁹. Pater nr̄ qui es in cel'.
Ab huius oronis verbis ꝛ sensib⁹ non re=
cedam⁹ petitiōibus nr̄is :ꝛ quicqđ petie=
rimus fiet nobis. Tūc enī dicēda sunt verba ei⁹ in nob manē :qñ facim⁹ q̄ p̄cepit et
diligim⁹ que pmisit. Qñ autem verba ei⁹
manēt in memoria nec inueninnť in vita:
non computaťr palmes in vite .qz vitam ñ
attrahit a radice. Ad banc differentiā va=
let qđ scriptū est. Et memoria retinētibus
rij. ꝛz ali mādata eius:vt faciant ea. Multi enī me
rrāslatio moria retinent ꝛ ptemnūt vel etiā deridēt
et opugnēt ea. In bis verba christi nō ma
nent:quia tangūt ꝛ quodāmodo nō cohe=
rent. Et ideo illis non erūt in būficiū: ꝛz ī
testimoniū. ꝛ qz sic insunt eis vt non ma=
neant in eis:ad boc tenenť ab eis vt iudi=
centur ex eis.

Explicit tractatus octuagesimus
primus. Incipit tractatus octua=
gesimussecūdus. De eo quod dicit
In boc clarificatus est pater meus
vt fructum plurimū afferatis:vsqz
qđ ait. Sicꝛ ego p̄cis mei p̄cepta
seruaui et maneo ī ei⁹ dilectione.

Dagis magisqz a
saluator gratz q̄ saluamur dis
cipulis loqndo cōmēdās:in
boc inquit clarificatus est
pater meus vt fructū plurimū affe
ratis ꝛ efficiamini mei discipuli. Si
ue glorificatus siue ,clarificatus dicať. ex
vno greco verbo vtrū qz tranlatū est:qđ ē
Δοξαλόγεω Doxa enī que grece dicit:
latine gloria ē. Qđ ideo cōmemorandum
existimaui:qz dicit apl's. Si abraā ex opi= Rhoma .iiij
bus iustificat⁹ ē: habet gloriā sed non ad
deū. Hec est ad deū gloria qua glorificať
non bō sed deus/si non ex opib⁹ sed ex fi=
de iustificať. vt ex deo illi sit qđ etiā bene
opatur:qm̄ palmes sicut iam supius dixi:
nō potest ferre fructū a semetipso. Si enim
in boc clarificat⁹ est de⁹ pater vt fructum
plurimū afferam⁹ ꝛ efficiamur christi dis=
cipuli:non boc glorie nře tribuam⁹ tanqz
ex nobisipsis habeam⁹. eius est enim bec
gra:ꝛ ideo in boc non nra sed ei⁹ ē gloriā
Unde ꝛ alibi cum dixisset. sic luceat lu= Matthei:v.
men vestrū coram boibus vt videant opa
vestra bona:ne a semetipsis putarēt eē bo
na opa sua.mox addidit :ꝛ glorificēt p̄rem
vestrū q̄ in celis est. In boc enī glorificať
pater vt fructū plurimū afferam⁹ ꝛ effici
amur christi discipuli. A quo efficimur:ni
si ab illo cuius mia p̄uenit nos? Ipsi⁹ enim Epbes.ij.
figmentū sumus:creati ī christo iesu ī opi=
bus bonis. Sicut dilexit me p̄r inquit
et ego dileri vos: manete in dile= Galath.v.
ctione mea. Ecce vnde sunt nobis opa
bona. Nam vnde nobis eēnt :nisi qz fides
p dilectionē opať? Unde aūt diligerem⁹
nisi p̄rius diligeremur ? Aptissime boc in
epla sua idē iste euāgelista dixit. Nos di= j. Joban.iiij
ligamus deū :qm̄ ipse p̄rior dilexit nos.
Qđ aūt ait/sicut dilexit me p̄r ꝛ ego dile=
xi vos:non eqlitatē nature ostēdit nostre
et sue.sicut ē p̄ris ꝛ ipsius:sed gram q̄ me=
diatoris dei ꝛ bominum est bō christus iesus.
Mediator qppe mōstrať cū dicit:sicut dile= j. Timo.iiij.
xit me p̄r. ꝛ ego dilexi vos. Nam p̄r vtiqz
diligit ꝛ nos sed in ipso:qz in boc glorifica
tur p̄r vt fructū afferam⁹ in vite. Hoc est in fi
lio:ꝛ efficiamur eius discipuli. Manete in
quit in dilectiōe mea. Quō manebimus?
Audi qđ sequit. Si p̄cepta mea inqt

seruaueritis:manebitis i dilectio-
B ne mea. Dilectio facit p̄cepta seruare:
an p̄cepta seruata faciūt dilectionē? Sed
q̄s ambigat:q̄ dilectio p̄cedit? Unde eī
p̄cepta seruet nō habet:q̄ non diligit. Q̄d
ergo ait.si p̄cepta mea seruaueritis mane
bitis in dilectiōe mea:ostēdit nō vnde di-
lectio generet sed vnde monstret. Tam̄
diceret. Nolite vos putare manere in dile
ctione mea:si nō seruaueritis p̄cepta mea.
Si enī seruaueritis manebitis. hoc ē. hīc
apparebit q̄d in dilectione mea manebitis
si p̄cepta mea fuaueritis. Nemo se fallat
dicendo q̄d cum diligat:si eius p̄cepta nō
seruat. Nam intantū euz diligim⁹: in q̄ntū
eius p̄cepta seruam⁹. Jn q̄ntū aūt min⁹ ser
uamus:min⁹ diligim⁹. Quis q̄d ait/ ma-
nete in dilectiōe mea/nō apparet quā dixe
rit dilectionē:vtrū qua eū diligimus an q̄
ipse diligit nos:Sed ex verbo supioze di-
noscit. Dixerat quipe/ et ego dilexi vos.
cui verbo ꝓtinuo subiūxit:manete in dile
ctione mea. Illa ergo q̄ dilexit nos. Quid
est ergo manete in dilectiōe mea: nisi ma-
nere in gr̄a mea? Et q̄d est si p̄cepta mea
seruaueritis manebitis in dilectiōe mea:
nisi ex hoc scietis q̄d in dilectiōe mea qua
vos diligo manebitis si p̄cepta mea serua
bitis? Non ergo vt nos diligat ꝓius eius
p̄cepta seruam⁹:sed nisi nos diligat ꝓecep
ta eius seruare non possum⁹. Hec ē gra-
tia que humilib⁹ pater:supbos latet. Sed
q̄d illud est q̄d adiūgit:sicut et ego pa-
tris mei p̄cepta seruaui et maneo i
eius dilectiōe? Utiq̄ etiā hic hanc dile
ctionē pr̄is intelligi voluit:qua eū diligit
pater. Jta quipe dixerat/sicut dilexit me
pater et ego dilexi vos:atq̄ his verbis illa
subiūxit/manete in dilectiōe mea:illa ꝓo
culdubio q̄ dilexi vos. Ergo q̄d ait etiā ō
patre / maneo in eius dilectiōe:illa.s.ac-
cipienda ē.qua dilexit eū pater. Sed nun
quid et hic gr̄a intelligēda ē qua pater di-
ligit filium:sicut etiā gr̄a est q̄ nos diligit
filius cum simus nos filij gr̄a non natura:
vnigenit⁹ aūt natura nō gr̄a? An hoc etiā
in ipso filio ad hoiem referenduz est? Jta
sane. Nā dicēdo:sicut dilexit me pater.et
ego dilexi vos:gr̄am mediatoris ostēdit.
Mediator aūt dei et hoium:nō in q̄ntū de⁹
sed in q̄ntū homo ē christ⁹ ieſus. Et ꝑfecto
Luce.ij. ſm id q̄d hō est de illo legit:et ieſus ꝓficie
bat sapia et etate et gr̄a apud deū et hoies.
Scōm hoc igit recte possum⁹ dicere q̄d cū
ad naturā dei nō ptineat natura humana
ad psonā tamē vnigeniti filij dei p gratiā
ptinet humana natura:et tantā gr̄az vt nul
la sit maior.nulla ꝓsus eq̄lis. Neq̄ enim
illam susceptionē hois vlla merita p̄cesse
runt:sed ab illa susceptiōe merita ei⁹ cun
cta ceperūt. Manet ergo filius in dilectio
ne qua eum dilexit pater:et ideo seruat p̄-
cepta eius. Quid est enim et ille hō:nisi q̄d
deus susceptor ē eius? Deus enī erat ver-
bum vnigenit⁹ gignēti coeternus:sed vt
mediator daretur nob.p ineffabilē gr̄am
verbū caro factū est et habitauit in nobis.

Explicit tractatus octuagesimus
secundus. Jncipit tractatus octua
gesimus tertius. De eo q̄d dicit. Hec
locutus sum vobis.vt gaudiū meū
in vobis sit et gaudiū vestrum
impleat:vsq̄ ad id q̄d ait. Hoc est
p̄ceptū meū vt diligatis inuicem si
cut dilexi vos.

Audistis cha- A
rissim:dōm dicentē discipulis
suis. Hec locut⁹ sum vo-
bis.vt gaudiū meum in
vobis sit:et gaudiū v̄m impleat.
Q̄d est gaudiū christi in nob:nisi q̄ digna
tur gaudē de nob? Et q̄d est gaudiū nr̄m
q̄d dicit implendū:nisi eius hr̄e ꝓsortiuz?
Propter q̄d petro dixerat. Si non lauero Johan.xi
te:nō habebis ptem mecū. Gaudiū ergo
eius in nob.gr̄a est quā p̄stitit nob:et ip
se ē gaudiū nr̄m. Sz de hac ille etiā ex ei- Ephes.j.
nitare gaudebat:q̄n nos elegit ante ꝓsti-
tutionē mūdi. Nec recte possum⁹ dicere:
q̄d gaudiū ei⁹ plenū nō erat. Nō enī deus
impfecte aliq̄n gaudebat:sz illud ei⁹ gau-
diū in nob nō erat.q̄ nec nos in q̄b⁹ esse
posset iam eram⁹:nec q̄n esse cepim⁹ cum
illo esse cepim⁹. Jn ipso aūt semp erat:q̄
nos suos futuros certissima sue p̄scientie
veritate gaudebat. Proinde gaudiū iam
ipse pfectū de nobis habebat:q̄n nos p̄sci
endo et p̄destinādo gaudebat. Neq̄ enim
vllus in illo eius gaudio motus esse pote-
rat.ne forte nō fieret:q̄d se facturū eē pre
sciebat. Sz neq̄ cū id facē cepit q̄d se fa-
cturū esse p̄sciuit:gaudiū ei⁹ q̄ btūs ē cre-

uit:alioqn beatior fact⁹ ē.qz nos fecit. Ab fit ꝫ frēs: dei bītudo qz nec minor fuerat sine nob:nec fit maior ex nob. Gaudium igitur eius de salute nr̄a.qō in illo semper fuit cū p̄sciuit ⁊ p̄destinauit nos.cepit eē ī nobis qñ vocauit nos:⁊ hoc gaudiū meri to nostrū dicim⁹:quor nos beati futuri su mus.Sz ꝫ gaudiū nr̄m crescit ⁊ p̄ficit:et ad suā p̄fectionē p̄seuerādo ptēdit.Ergo inchoat in fide renascentiū:implebit in p̄ mio resurgentiū. Ecce vnde dictū existi mo.Hec locut⁹ sum vob.vt gaudiū meū in vobis sit:⁊ gaudiū vr̄m impleat. In vo bis sit meū:impleat vr̄m.Semp enim erat meū plenū.⁊ anteꝙ vocaremī:cū vocādi a me p̄cipiemini.Sed fit ⁊ in vob cū ꝫ effi ciamini qō p̄sciui de vobis:impleat autez vr̄m.qz bti eritis qō nōdū estis: sicut crea ti estis q nōdū fuistis. ℣ Hoc ē inqt p̄ ceptū meū:vt diligatis inuicē sicut dilexi vos.Siue dicat p̄ceptū siue mā datū:ex vno verbo greco vtrūq; interp̄ta tur qō est ἐντολη Jam vo istā sniaz ⁊ an te dixerat:de q̄ me vob vt potui disputaſ se memisse debetis. Jbi enī sic ait.Mādatū nouū do vobis vt diligatis inuicē sicut dilexi vos.vt ⁊ vos diligatis inuicē. Huius itaq; mādati repetitio cōmēdatio est: nisi qō ibi mādatū inqt nouū do vob: hic aūt/hoc est inqt mādatū meū. Jbi tanꝙ nō fuerit ante tale madatū: hic tanꝙ non sit aliud eius mādatū.Sed ibi dictū ē nouum/ne invetustate nr̄a p̄seuerem⁹:hic di ctū est meū /ne p̄temnēdū putarem⁹.Qō aūt hic ita dixit/hoc est mādatū meū/ve lut nō sit aliud:q̄d putam⁹ frēs mei. Mun q̄d nam solum eius de ista dilectiōe man datū est:q̄ diligim⁹ inuicē? Mōne ē ⁊ ali ud maius:vt diligam⁹ deū? Aut vo de so la nobis dilectiōe mandauit: vt alia non req̄ram⁹? Tria tñ cōmēdat ap̄lus dicens. Manēt aūt fides.spes charitas.tria ꝫ:ma ior aūt hor charitas.Et si in charitate ꝫ est in dilectiōe p̄cludunt duo illa p̄cepta: maior tamen dicta est eē sola. De fide igit nobis ꝙ multa mādata sunt: ꝙ multa de spe? Quis potest cuncta colligere? Quis enumerādo sufficere? Sed intueamur qō ait idem apostolus:plenitudo legis chari tas. Ubi ergo charitas est:q̄d ē qō possit deesse? Ubi autem non ē:quid est qō pos sit p̄odesse? Demon credit nec diligit:ne mo diligit q̄ non credit. Frustra q̄dem sz tamen pōt sperate veniā qui nō diligit:ne mo autez pōt despare q̄ diligit. Jtaq; vbi dilectio est.ibi necessario fides ⁊ spes:et vbi dilectio p̄rimi.ibi necessario dilectio dei. Qui enī non diligit deuz.quō diligit p̄rimū tanꝙ seipsum: qñquidē non dili gitꝫ seipsum? Est quipe impi⁹ ⁊ iniquus Qui aūt diligit iniq̄tatē:nō plane diligit sed odit aiaz suā. Hoc ergo p̄ceptū dñi te neamus vt nos inuicē diligam⁹:⁊ quicq̄d aliud p̄cepit faciam⁹: qm̄ quicq̄d ē aliud hic habem⁹. Discernit quipe ista dilectio ab illa dilectiōe:qua se inuicē diligūt ho mines.sicut hoies. Mā vt discerneret:ad iunctū est.sicut dilexi vos. Ut q̄d enī di ligit nos christus:nisi vt regnare possim⁹ cum christo? Ad hoc ergo ⁊ nos inuicē di ligamus.vt dilectionē nostram discerna mus a ceteris:q̄ nō ad ꝫ se inuicē diligūt qz nec diligūt. Qui aūt se p̄pt habenduz deū diligūt:ipsi se diligūt. Ergo vt se dili gant:deū diligāt. Mō est hec dilectio ī oi bus hoibus. Pauci se p̄pterea diligūt: vt sit deus oīa in oibus.

℣ Explicit tractatus octuagesimus tertius. Incipit tractatus octuage simusquartus. De eo qō dicit. Ma iorem hac dilectionē nemo habet ꝙ vt animam suam ponat quis p̄ amicis suis.

Lenitudinem

A dilectiōis q̄ nos inuicē dilige re debemus fratres k̄m̄i: defi nuit dñs dicēs. Maiorem hac dilectionē nemo hz:ꝙ vt aīam suā ponat q̄s p̄ amicis suis. Quia ℔ supius dixerat:hoc ē mādatū meū vt di ligatis inuicē sicut dilexi vos. q̄b⁹ verbis addidit qō nūc audistis.maiorē hac dile ctionē nemo hz:ꝙ vt aīaz suā ponat q̄s p̄ amicis suis:fit ex ꝫ p̄seq̄ns qō idē iste euā gelista iohānes in epl'a sua dicit:vt quem admodū xp̄s p̄ nob aīam suā posuit.sic ⁊ nos debem⁹ p̄ frib⁹ aīas ponē: diligētes vtiq; inuicē sicut ipse dilexit nos.q̄ p̄ nob aīam suā posuit. Mimirū ꝫ ē qō legit in p̄ uerbijs salomōis. Si sederis cenare ad mē sā potētis:p̄sideraſ itellige q̄ apponūt tibi ⁊ sic mitte manū tuā:sciēs qz talia optz te

ſ. Johan.iij.

P̄r̄oū.xiij.

preparare. Nam que mensa est potentis: nisi vnde sumitur corpus ⁊ sanguis eius qui animā suam posuit pro nobis? Et quid est ad eam sedere: nisi humiliter accedere? Et quid est ꝓsiderare ⁊ intelligere que apponunt tibi: nisi digne tantā gratiam cogitare? Et quid est sic mittere manum vt scias quia talia te oportet preparare: nisi quod iaz dixi. quia sicut ꝓ nob animam suam posuit. sic ⁊ nos debemus animas pro fratrib⁹ ponere? Sic enī ait apo-
j. Petri. iij. stolus petrus. Christus pro nobis passus est relinquens nobis exemplū: vt sequmur vestigia eius. Hoc est talia prepare. Hoc beati martyres ardenti dilectiōe fecerunt quoz si non inaniter memorias celebram⁹ atq; in cōuiuio quo ⁊ ipsi saturati sunt ad mensam dñi accedimus: oportet vt quemadmodū ipsi ⁊ nos talia preparem⁹. Ideo quippe ad ipsam mensam non sic eos commemoram⁹. quēadmodū alios qui in pace requieścūt vt etiam ꝓ eis oremus: sed magis vt orēt ipsi ꝓ nob vt eoz vestigijs adheream⁹: quia impleuerūt ipsi charitatē qua dñs dixit non posse esse maiorē. Talia enī suis fratrib⁹ exhibuerūt: qualia de
B dñi mensa pariter acceperūt. Neq; hoc ita dictum est. quasi ꝓpterea dño christo pares esse possim⁹: si pro illo vsq; ad sanguinem martyriū duxerimus. Ille
Johānis. x. potestatem habuit ponēdi aiam suam. ⁊ iterū sumendi eam: nos autem nec q̄tum volumus viuim⁹. ⁊ morimur etiam si nolumus
Actuum. vj. Ille moriēs mox in se occidit mortez: nos eius morte liberamur a morte. Illius caro non vidit corruptionē: nostra post corruptionē in fine seculi: per illum induetur incorruptione. Ille nobis non indiguit vt nos saluos facerz: nos sine illo nihil possumus facere. Ille se nobis palmitib⁹ ꝑbuit vitem: nos habere preter illum non possumus vitam. Postremo ⁊ si fratres pro fratribus moriant: tamen in fraternoz peccatorū remissionē nullius sanguis martyris funditur: qd̄ fecit ille pro nobis. Neq; in h̄ quid imitaremur: sed quid gratularemur contulit nobis. Quatenus ergo martyres pro fratribus sanguinē suū fuderunt: hactenus talia exhibuerūt. qualia de mensa dñica perceperūt. In ceteris eorum q̄ dixi q̄uis nec omnia que dicere potui: martyr christi longe impar est christo. Qd̄ si q̄sq; se non dico potentie christi sed inocentie compabit: non dicam ⁊ aliena se putando sanare sed suū saltem nullum habere peccatum: etiam sic auidioz ē q̄ ratio salutis exposcit. multū est ad illum non capit tantum. Qd̄ ⁊ bñ quidēm ista ꝓuerbiorum L
sententia cōmonet: que continuo subiungit atq; dicit Quod si auidioz es: noli ꝓcupiscere cibos eius. Satius est enim vt nihil inde sumas: quā vt tibi plus q̄ oportz assumas. Hec enī inquit vitam habēt fallacem: hoc est hypocrisin. Dicēdo enim se sine peccato esse: iustum non potest exhibere sed fingere. Ideo dictum est. Hec eī habent vitam fallacem. Unus est solus. q̄ et carnem hois habere: ⁊ peccatū potuit nō habere. Merito qd̄ sequitur nobis p̄cipitur: ⁊ tali verbo atq; ꝓuerbio hūana infirmitas ꝓuenitur eiq; dicitur. Noli extendere te cum sis pauper contra diuitē. Diues eī qui nec hereditario nec ꝓprio vnq̄ debito obnoxius: ⁊ ipse iustus est. ⁊ alios iustificat christus. Noli ꝓtra eum te extendere: intantū pauper vt remissionis peccatorum aquireas quotidian⁹ in oratiōe mē dicus. Tuo autem consilio inquit abstinere: vnde nisi a p̄sumptiōe fallaci? Ille q̄ppe quia non tantum est homo sed etiā deus: ideo nusq; reus. Si enīz direxeris oculum tuum ad illum nusq; parebit: Oculū tuū. oculum videlicet humanū: quo cernis humana. si direxeris ad illum nusq; parebit: quia videri non potest. quemadmodum videre tu putes. Parauit enī sibi pennas sicut aquile ⁊ vadit in domū prepositi sui. vnde ad nos vtiq; venit: nec tales qualis venit inuenit. Diligamus ergo inuicem sicut ⁊ christus dilexit nos: et tradidit semetipsum pro nobis. Maiorem quippe hac dilectionē nemo habet. vt animam suam ponat q̄s ꝓ amicis suis. Eū q̄ sic imitemur pia obedientia: vt ei nos cōparare nulla p̄sumamus audatia.

¶ Explicit tractatus octuagesimus quartus. Incipit tractatus octuagesimus q̄nt⁹. De eo qd̄ dicit. Vos amici mei estis si feceritis que p̄cipio vobis: vsq; ad id qd̄ ait. Jam non dicam vos seruos. quia seruus nescit quid faciat dñs eius.

A Quum dominꝰ ieſus cõmendaſſet charitatẽ quam exhibuit nobis moriẽdo pro nobis atq; dixiſſ. maiorem hac dilectionẽ nemo habet vt aiam ſuam ponat quis pro amicis ſuis: vos inquit amici mei eſtis. ſi feceritis que ego precipio vobis. Magna dignatio cum ſeruus bonus eſſe non poſſit. niſi pcepta dñi ſui fecerit: Hinc amicos ſuos voluit intelligi/vnde ſerui boni poſſunt pbari Sed vt dixi iſta dignatio eſt: vt dñs quos nouit ſeruos ſuos/dignetur dicere amicos ſuos. Nam vt ſciatis ad ſeruoꝝ officiũ pertinere pcepta dñi ſui facere: alio loco ſeruos vtiq; obiurgat dicens. Quid autẽ vocatis me dñe dñe: & non facitis que dico? Cum ergo dicitis inquit dñe: iuſſa facitis quid dicatis oſtendite. Nonne ſeruo obedienti ipſe dicturus ẽ? Euge ſerue bone: quia in paucis fuiſti fidelis. ſupra multa te conſtituã intra in gaudiũ dñi tui. Poteſt igitur eſſe ſeruus & amicus: qui ſeruus eſt bonus: Sed qđ ſequitur attendamus. Jam non dicam vos ſeruos: quia ſeruus neſcit quid faciat dñs eius. Quõ ergo intellecturi ſumus & ſeruum et amicum eſſe ſeruũ bonũ: cum dicat iam nõ dicam vos ſeruos. quia ſeruus neſcit qđ faciat dñs eius? Jta nomen conſtituit amici. vt auferat ſeruũ: non vt in vno vtrunq; maneat. ſed vt alterum altero decidente ſuccedat. Quid eſt hoc? Jta ne cum precepta dñi fecerimꝰ fui nõ erimus. Jta ne tũc fui nõ erimꝰ qñ bonꝰ fui fuerimꝰ. Et qs cõtradicere poteſt veritati que ait: iam non dicã vos ſeruos? Et cur hoc dixerit docet Quia ſeruus inquit neſcit: quid faciat dominus eius. Nunquid nam ſeruo bono et pbato dñs eius non etiam ſecreta ſua cõmittit? Quid eſt ergo qđ ait: ſeruus neſcit quid faciat dñs eius? Verum eſto: neſcit quid faciat. Nunqđ neſcit etiam quid pciat? Nam & ſi hoc neſcit: quõ ſeruit? Aut quõ ſeruus eſt: qui non ſeruit? Et tamẽ dominus loquitur. Vos amici mei eſtis: ſi feceritis qđ ego pcipio vob. Jã nõ dicã vos ſeruos. O rem mirabilem /cum ſeruire nõ poſſumus niſi precepta domini fecerimꝰ: quomodo precepta faciendo ſerui non erimus? Si ſeruus non ero precepta faciẽdo. & niſi pcepta fecero ſeruire non potero: ergo ſeruiendo ſeruus non ero? Intelligamus fratres intelligamꝰ: & hoc ĩ nobis dñs faciat vt intelligamꝰ: faciat etiam vt intellecta faciamus. Hoc autem ſi ſcimus. pfecto ſcimus qõ facit dñs. quia noſ ipſos tales non facit niſi dñs: & per hoc ad eius amicitiam pertinemꝰ. Sicut enĩ duo ſunt timores qui faciunt duo genera timẽtiũ: ſic due ſunt ſeruitutes: que faciũt duo genera ſeruientiũ. Eſt timor quẽ perfecta charitas foras mittit: & eſt alius timor caſtus permanens in ſeculũ ſeculi. Illum timorem qui non eſt in charitate: attendebat apoſtolus cum dicebat. Non enim accepiſtis ſpiritum ſeruitutis: iterum ĩ timore. Illum autem timorem caſtum attendebat: cum dicebat. Noli altum ſapere ſed time. In illo timore quẽ foras charitas mittit: eſt etiam ſeruitus ſimul foras cum ipſo timore mittẽda. Vtrunq; enim iũxit apoſtolus: hoc eſt ſeruitutẽ & timorem dicendo. Non enim accepiſtis ſpiritũ ſeruituti iterum in timore. Ad hãc ſeruitutẽ ſeruũ pertinentem intuebat & dñs dicens. Jam non dicam vos ſeruos: quia ſeruus neſcit quid faciat dñs eius. Non vtiq; ille ſeruꝰ pertinens ad timorem caſtum. cui dicitur. euge ſerue bone intra in gaudiũ dñi tui: Sed ille ſeruus pertinens ad timorem foras a charitate mittendũ. de quo alibi dicit. Seruus non manet in domo ĩ eternum filius autem manet in eternum. Qñ itaq; dedit nobis poteſtatem filios dei fieri vt nõ ſerui ſed filij ſimus: at miro quodam & ineffabili ſed tamen vero modo ſerui nõ ſerui eſſe poſſumus: ſerui ſcilicet timore caſto: ad quem pertinet ſeruus intrans ĩ gaudium dñi ſui: non ſerui autem timorẽ foras mittẽdo. ad quem pertinet ſeruus nõ manens in domo in eternũ. Vt autem tales ſerui non ſerui ſimus: dñm facere ſcimus. Hoc autem ſeruus ille neſcit: qui neſcit quid faciat dñs eius. Et cum aliquid boni facit ſic extollit quaſi ĥ ipſe faciat nõ dñs eius: & in ſe nõ in dño gloriat cũ ſe ipſe deceperit: q; ſic gloriat quaſi nõ acceperit Nos autẽ chariſſimi vt amici dñi eſſe poſſimus: quid noſter dñs faciat ſciamꝰ. Nõ ſolum enim homines: verumetiam iuſtos ipſe facit nos & nõ ipſi nos. Et vt ĥ ſciamꝰ qſ niſi ipſe facit? Nõ ei ſpm hoc modi accepimꝰ ſed ſpiritum qui ex deo eſt: vt ſciamꝰ que

uce. vj.

tb̃. xxv.

B

j. Johan. iiij pos. xviij.

Rhom. viij.

Rhoma. xj.

Matth. xxv

Johan. viij.

Johãnis. j.

j. Corint. j.

j.Corint.ij. a deo donata sunt nobis. Ab ipso quicq̄d boni est/donatur vt sciatur. Ergo quia et hoc bonū est ab ipso vtiq; donatur vt sciatur a quo bonū omne donetur: vt oīno de omnibus bonis qui gloriatur in dño glorietur. Quod v̄o sequitur. vos autem dixi amicos. quia omnia quecūq; audiui a patre meo nota feci vobis ita est ꝓfundum: vt nullo modo sit isto sermone coartandū. sed in alium differēdū.

Explicit tractatus octuagesimus quintus. Incipit tractatus octuagesimussextus. De eo quod dicit. Vos autem dixi amicos: vsq; ad id quod ait. ⁊ fructus vester maneat: vt quodcunq; petieritis patrez in nomine meo det vobis.

A Merito queritur quō accipiendū sit: quod ait dñs. Vos autez dixi amicos: quia omīa quecūq; audiui a patre meo. nota feci vobis Quis autem audeat affirmare vel credere vllum hominū scire oīa quecunq; a patre audiuit vnigenitus filius: quando nec hoc quidem quisq; capit quō a patre audiat vllum verbum. cum ipse sit patris vnicum verbum? Quid est qd̄ aliq̄to post in hoc ipso tamen sermone: quem post cenā

Johan.xvj. ante passionē ad discipulos habuit: multa

Infra tract. xcvj. inquit habeo vobis dicere sed non potestis illa portare modo? Quo igitur pacto intellecturi sumus oīa eum nota fecisse discipulis. quecūq; audiuit a patre: cum propterea quedam multa non dicat. quia scit eos modo portare non posse? Sed nimirū qd̄ facturus est fecisse se dicit: qui ea que futura sunt fecit. Sicut enī dicit per ꝓphe

ps̄.xxj. tam. foderunt man⁹ meas ⁊ pedes. nec ait fossuri sunt velut p̄terita dicens. ⁊ ea tam̄ futura p̄dicens: Ita ⁊ hoc loco ait. omnia se nota fecisse discipulis que se nouit nota esse facturū in illa plenitudine scientie

j.Corin.xiij de qua dicit apostolus. Cum autem venerit qd̄ perfectuz est: quod ex parte est euacuabit̄. Ibi quippe dicit nūc scio ex parte. tunc autem cognoscā sicut ⁊ cognitus sum et nūc per speculum in enigmate: tūc autē

Titum.iij. facie ad faciem. Nam ⁊ ipse apl̄us saluos nos dicit esse factos per lauacrū regenerationis: qui tamen alio loco. spe inquit salui facti sumus. Spes autem que videt̄ nō est spes. Qd̄ enī videt quis/ quid sperat? Si autem qd̄ non videmus speramus: per

j.Petri.j. patientiā expectamus. Unde etiam eius coapl̄s petrus. in quem modo inquit non videntes creditis: quem cum videritis exultabitis gaudio inenarrabili ⁊ honorato ꝑcipientes mercedem fidei salutez animarum vestrarū. Si ergo nunc tempus est fidei. salus autem animarū merces est fidei

Galath.v. Quis dubitet in fide que per dilectionem operatur: ꝑagendū diem vltimū atq; in fine diei recipiendā esse mercedez. non solum redemptionē corꝑis nostri de qua dicit apl̄s paulus. verū etiam salutem aīarū nostrarū. de qua dicit apl̄s petrus? Utriusq; enī rei felicitas. isto tempe atq; in ista mortalitate in spe potius habet̄: q̄ ī re tenetur. Verum hoc interest. q̄ exterior noster homo id est. corpus adhuc corrumpit̄ interior autem, id est. anima iam renouat̄ de die in diem. Itaq; sicut īmortalitatem carnis ⁊ salutem animarū futuram expectamus. q̄uis iaz pignore accepto salui facti esse dicamur: ita oīum noticiam quecunq; vnigenitus audiuit a patre futuraz sperare debemus: q̄uis hoc iam se fecisse dixerit christ⁹. Non vos me elegistis inquit: sz ego vos elegi B Hec ē illa ineffabilis gratia. Quid enim eramus quando christū nōdū elegeram⁹: ⁊ ideo nō diligebam⁹? Nam qui eū nō eligit: quō diligit? Nunq̄d iam in nob̄ erat qd̄ in psalmo canit̄. elegi abiect⁹ esse ī domo dñi: magis

ps̄.lxxxj. q̄ habitare in tab̄naculis peccatoꝝ? Non vtiq;. Quid ergo eram⁹: nisi iniqui ⁊ ꝑditi? Neq; enī iam credideram⁹ in eū: vt eligeret nos. Nam si iam credētes elegit: electos elegit. Cur ergo diceret. non vos me elegistis: nisi qꝛ mīa eius p̄uenit nos. Hic

ps̄.lviij. certe vacat vana illoꝝ rōcinatio. qui p̄scientiam dei defendūt ꝯtra gr̄az dei: ⁊ ideo dicūt nos electos ante mūdi ꝯstitutionē:

Ephes.j. qꝛ p̄sciuit nos deus futuros bonos. nō seipsum nos facturū bonos. Nō h̄ dicit q̄ dicit: Nō vos me elegistis: qm̄ si ꝓpt̄ea nos elegisset qꝛ bonos futuros esse nos p̄sciuerat. simul etiā prescissz qd̄ eū nos fuissem⁹ pri⁹ electuri. Nō enī alit̄ esse possem⁹ boni: nisi forte dicēd⁹ ē bon⁹ q̄ nō eligit bonū Quid ḡ eligit ī nō bōis? Nō eī electi sunt

quia boni fuerunt: qui boni non essent nisi electi essent. Alioqn gratia iam non est gratia: si pcessisse ꝯtendimus merita. Hec quippe electio gratia est: de qua dicit apostolus. Sic ergo ⁊ in hoc tpe reliquie per electionē gr̄e dei salue facte sunt. Vñ subiungit. Si autem gratia: iam non ex operibus: alioqn gratia iam non est gratia. Audi ingrate: ingrate audi. Non vos me elegistis: sed ego elegi vos. Non est vt dicas ideo electus sum: quia iam credebā. Si eī credebas in eum: iam elegeras eum. Sed audi. Non vos me elegistis. Non est vt dicas. anteq̄ crederem iam bona opabar: iō electus sum. Quid enī est boni operis ante fidem: cum dicat apl's: omne qd̄ non est ex fide peccatū est? Quid ergo dicturi sumus audiēdo non vos me elegistis: nisi qꝛ mali eramus ⁊ electi sumus: vt boni ꝑ gratiam nos eligentis essem⁹? Non est enim gratia: si pcesserunt merita. Est autem gratia. Hec igitur non inuenit: sed efficit merita. Et videte charissimi: quēadmodū nō eligat bonos: sed qd̄ elegit faciat bonos Ego inquit elegi vos. **et posui vos: vt eatis ⁊ fructum afferatis: ⁊ fructus vester maneat.** Nonne iste est fruct⁹ de quo iam dixerat: sine me nihil potestis facere? Elegit ergo ⁊ posuit vt eamus ⁊ fructum afferamus. Nullū itaq̄ fructum vnde nos elegit habebam⁹. Vt eatis inquit et fructū afferatis. Imus vt afferamus et ipse est via qua imus: ī qua nos posuit vt eamus. Proinde in oībus mīa eius preuenit nos. Et fructus inquit vester maneat: **vt qd̄cunq̄ petieritis patrem ī nomine meo. det vobis.** Maneat ergo dilectio: ipsa est enī fruct⁹ noster. Que dilectio nūc est in desiderio nondū in saturitate: ⁊ ipso desiderio qd̄cunq̄ petierimus in noīe vnigeniti filij dat nobis pr̄. Quod autem accipere saluādis non expedit nobis. non existimem⁹ nos petere in noīe saluatoris: sed hoc petimus in noīe saluatoris. qd̄ pertinet ad rationem salutis.

Explicit tractatus octuagesimus sextus. Incipit tractatus octuagesimusseptimus. De eo quod dicit. Hec mando vobis vt diligatis inuicez: vsqꝫ ad id qd̄ ait. Sꝫ ego elegi vos d̄ mūdo: ꝓpterea odit vos mundus.

ma. xj.

m̄. xiiij

c. lxxxj

A

In lectiōe euāgelica que hanc autecedit: dixerat dn̄s. Non vos me elegistis sed ego elegi vos. ⁊ posui vos vt eatis ⁊ fructum afferatis ⁊ fructus vester maneat: vt qd̄cūq̄ petieritis patrez in noīe meo det vobis. De quibus verbis iam nos quod dn̄s dedit: disseruisse meministis. Hic autem dicit sequēti. s. lectione: quam modo cum recitaret̄ audistis. **Hec mando vobis: vt diligatis inuicē.** Ac per hoc intelligere debemus hūc esse fructum nostrū de quo ait: ego vos elegi vt eatis ⁊ fructum afferatis. ⁊ fructus vester maneat: Et qd̄ adiunxit. vt qd̄cūq̄ petieritis patrē in noīe meo det vobis. Tūc itaq̄ dabit nobis si diligamus inuicē: cum hoc ipsum ipie dederit nobis qui nos elegit non habētes fructū. quia non eum nos elegeram⁹: ⁊ posuit nos vt fructum afferamus. hoc est inuicem diligam⁹. Quem fructum sine illo afferre non possumus: sicut palmites facē sine vite nihil possunt. Charitas ergo est fructus noster: quam definit apostolus/de corde puro ⁊ ꝯsciētia bona et fide non ficta. Hac diligim⁹ inuicē: hac diligimus deum. Neq̄ enī vera dilectiōe diligeremus inuicem: nisi diligentes deuz Diligit enim vnusq̄sq̄ proximū tanq̄ seipsum: si diligit deuz. Nam si non diligit deum. non diligit seipsum. In his enī duob⁹ pceptis charitatis: tota lex pendet ⁊ prophete. Hic est fructus noster. De fructu itaq̄ nobis mandans: hec mādo inq̄t vobis vt diligatis inuicē. Unde ⁊ apostolus paulus. cum contra opera carnis cōmendare fructū spiritus vellet. a capite h̄ posuit: Fruct⁹ inq̄t spūs charitas ē. Ac deinde cetera tanq̄ ex isto capite exorta ⁊ religata ꝯtexuit: que sunt gaudiū. pax. longanimitas. benignitas. bonitas. fides. mānsuetudo. ꝯtinentia. castitas. Quis autem bene gaudet: qui bonū non diligit vnde gaudet? Quis pacem veram nisi cum illo potest habere quem veraciter diligit. Quis est longanimis in bono opere perseueranter manendo: nisi ferueat diligendo? Quis est benignus: nisi diligat cui opitulatur? Quis bonus: nisi diligendo efficiatur? Quis salubriter fidelis. nisi ea fide que per dilectionem operatur?

s̄. trac. lxxxj

j. Timoth. j

Matth. xxij

Galath. v.

Galath.v. Quis vtiliter mansuetus: cui non dilectio moderetur? Quis ab eo cōtinet vnde turpetur: nisi diligat vnde honestat? Merito itaq; magister bonus dilectionem sic sepe cōmendat tanq̄ sola p̄cipienda sit: sine q̄ non possunt prodesse cetera bona: ⁊ que non potest haberi sine ceteris bonis. quibus homo efficitur bonus. Pro hac autez dilectione: patienter debemus etiam mundi odia sustinere. Necesse est enim vt nos
B oderit: quos cernit nolle qd̄ diligit. Sz plurimū nos de seipso dn̄s consolat: q̄ cuz dixisset: hec mando vobis vt diligatis inuicem: adiecit atq; ait. **Si mūdus vos odit: scitote quoniā me priorē vobis odio habuit.** Cur ergo se membrū supra verticez extollit? Recusas esse ī corpore: si non vis odium mundi sustinere cū capite. **Si de mundo inquit essetis: mundus quod suū erat diligeret.** Uniuerse vtiq; hoc dicit ecclesie quā plerunq; etiam ipsam mūdi noīe appellat: sic
ij. Corint.v. est illud. Deus erat in christo: mundū re-
Johānis.iij concilians sibi. Itemq; illud. Non veuit filius hoīs vt iudicet mūdum: sed vt saluet mūdus per ipsum. Et in epistola sua iohā-
j. Johan.iij nes ait. Aduocatū habemus ad patrem iesum christum iustum: ⁊ ipse ꝓpiciator est peccatoꝝ nostroꝝ: non tantū nostroꝝ sed etiam totius mūdi. Totus ergo mūdus ecclesia est: ⁊ totus mundus odit ecclesiam: Mundus igitur odit mūdum: inimicus reconciliatū. damnatus saluatū: inquinatus mūdatū. Sed iste mūdus quez deus ī christo reconciliat sibi ⁊ qui per christum saluatur/ ⁊ cui per christuz peccatū omne donatur: de mūdo electus est inimico: dānato: ꝯtaminato. Ex eadem quippe massa q̄ tota in adam perijt. fiunt vasa misericordie. in quibus est mundus pertinens ad
Rhoma.ix. reconciliationem. quam mundus odit ex eadem massa pertinens ad vasa ire: que perfecta sunt ad perditionē. Deniq; cū dixisset. si de mūdo essetis/ mūdus qd̄ suum erat diligeret: continuo subiecit. **Quia vero de mūdo non estis sed ego elegi vos de mūdo: ꝓpterea odit vos mūdus.** Ergo ⁊ ipsi inde erāt/ vnde vt non essent: electi sunt inde non meritis suis quoꝝ nulla bona p̄cesserāt opera: non natura que tota fuerat per liberū arbitrium in ipsa radice viciata. Sed gratuita hoc est vera gratia. Qui enim de mūdo mūdum elegit. fecit qd̄ eligeret non inue- Rhoma.
nit: quia reliquie per electionē gratie salue facte sunt. Si aūt gratia inquit. iam nō ex operibus: Alioq̄n gratia. iam non ē gratia. Si autem queratur quō se diligat mūdus ꝑditionis: qui odit mūdum redēptionis: diligit se vtiq; falsa dilectione nō vera. Proinde falso se diligit: ⁊ vere odit. Qui enī diligit iniquitatē odit animā suā ps.x.
Sed diligere se dicit. qm̄ iniquitatez qua iniquus est diligit: ⁊ rursus odisse se dicit. qm̄ qd̄ ei nocet hoc diligit. Odit ergo ī se naturam. diligit vitiū. Odit qd̄ factus est per dei bonitatē: diligit qd̄ in eo factū est pes liberam voluntatē. Unde nos quoq; illum diligere ⁊ ꝓhibemur si recte intelligimus ⁊ iubemur. ꝓhibemur. s. vbi nobis dicitur: nolite diligere mūdum. iubemur Johānis
autem vbi nobis dicitur. diligite inimicos Luce.vj
vestros. Ip̄i sunt mūdus qui nos odit. Ergo ⁊ ꝓhibemur diligere in illo qd̄ ipse diligit in seipso. ⁊ iubemur diligere in illo qd̄ ipse odit in seipso. dei. s. opificiū ⁊ diuersas bonitatis sue ꝯsolatiōes. Uitiū quippe ī illo diligere ꝓhibemur. iubemurq; diligere naturam. cum ipse in se diligat vitium/ oderitq; naturnm: vt nos eum ⁊ diligamus ⁊ oderimus recte. cum se ipse diligat oderitq; peruerse.

Explicit tractatus octuagesimꝰ septimus. Incipit tractatus octuagesimusoctauus. De eo quod dictum est. Mementote sermōis mei quē ego dixi vobis: vsq; ad id qd̄ ait. Sed hec omnia facient vobis propter nomen meum quia nesciunt eum qui misit me.

A **Exhortans dominus seruos suos ad mundi odia ꝑferenda patienter: nullum eis maius ⁊ melius q̄ de seipso ꝓponit exēplū: qm̄ sicut dicit apostolus petrus. Christus pro nobis passus** j. Petri
est relinquēs nobis exēplū vt sequamur vestigia eius. Qd̄ vtiq; si facimꝰ ipso adiuuante facimus qui dixit: sine me nihil potestis facere. Deniq; iam dixerat: si odit Johānis
vos mūdus scitote quia me priorem vob̄ odio habuit: ⁊ nunc in eo qd̄ audistis cum legeretur euāgeliū. mementote inquit

sermonis mei quem ego dixi vobis: Nõ est seruus maior dño suo Si me ꝑsecuti sunt: ⁊ vos ꝑsequentur. Si sermonẽ meũ seruauerũt: ⁊ vr̃m seruabũt. Dicendo autem non est seruus maior dño suo: Nõne euidenť ostẽdit quẽadmodũ intelligere debeamus qđ supius dixerat. iam non dico vos seruos
cta.lxx Ecce enĩ eos seruos dicit. Nunq̃d est aliud. non est seruus maior dño suo: si me ꝑ-
n.viij. secuti sunt ⁊ vos ꝑseqnenť? Manifestũ est
nis.iiij igitur illum seruũ. qui non manet ĩ domo in eternũ. illum pertinentẽ ad timorẽ quẽ foras charitas mittit/esse intelligendũ vbi
n.xv. dictum est/iam non dico vos seruos: Hic autem vbi dicitur. ñ est seruus maior dño suo si me ꝑsecuti sunt ⁊ vos ꝑsequenť. illũ significari seruũ ꝑtinẽtẽ ad timorez castũ
.xviij. qui ꝑmanet in seculum seculi. Hic enĩ ser-
b.xxv uus est auditur⁹. Euge serue bone: intra ĩ gaudium dñi tui. Sed hec inquit omnia facient vobis ꝓpter nomẽ meum: quia nesciunt euz qui misit me Que omnia facient nisi que dixit? Odio hebebunt scilicet ⁊ ꝑsequenť sermonemq̃ ꝯtemnẽt: quoniam si sermonẽ non seruarent eorum nec tamen odissent eos neq̃ ꝑsequerenť: vel etiam si odissent nec tamẽ ꝑsequerenť: non oĩa facerent. Hec autem oĩa facient vobis ꝓpter nomẽ meũ. quid est aliud dicere q̃ me in vobis odio habebunt: me in vobis ꝑsequenť: ⁊ sermonẽ vestrum quia meus est ideo non seruabunt? Hec enĩ oĩa facient vobis ꝓpter nomẽ meum: non vestrum sed meũ. Tanto igiť miseriores qui ꝓpter hoc nomen ista faciũt. q̃to beatiores qui ꝓpter hoc nomen ista
hei.v. patiunť: sicut ipse alio loco dicit. Beati q̃ ꝑsecutionẽ patiuntur ꝓpter iusticiã. Hoc
inth.j. est enĩ ꝓpter me vel ꝓpter nomen meum: quia sicut apostolus docet. Fact⁹ est sapientia a deo ⁊ iusticia ⁊ sanctificatio ⁊ redemptio: vt quẽadmodũ scriptuz est. qui
B gloriatur in dño glorieť Faciũt quippe ista mali malis sed non ꝓpter iusticiã: ⁊ iõ miseri vtriq̃ ⁊ qui faciunt ⁊ qui patiunť. Faciũt ⁊ mali bonis: vbi ⁊ si non faciũt isti ꝓpter iusticiã. tamen illi ꝓpter iusticiã patiuntur. Sed dicit aliquis. Si mali qñ ꝑsequunť bonos ꝓpter nomen christi. ꝓpter iusticiam boni patiunť: ꝓfecto ꝓpter iusticiam hoc eis mali faciunt. Quod si ita est: ergo ⁊ quando boni malos ꝓpter iusticiã ꝑsequunť: ꝓpter iusticiam etiam mali patiuntur. Si enĩ possunt mali ꝑsecutionẽ facere bonis ꝓpter nomen christi: cur ñ possunt mali ꝑsecutionẽ pati a bonis ꝓpť nomen christi? Et quid est ꝓpter nomẽ christi: nisi ꝓpter iusticiam? Naz si non ꝓpter qđ boni faciunt ꝓpter hoc mali patiuntur quia faciunt boni ꝓpter iusticiam. patiuntur mali ꝓpter iniusticiam: Nec mali ergo ꝓpter hoc possunt facere ꝓpť qđ boni patiunťur: quia faciunt mali ꝓpter iniusticiam. patiunť boni ꝓpter iusticiã. Quomodo ergo erit verum. hec oĩa facient vob ꝓpter nomen meum: cum illi non ꝓpter nomen christi faciant. id est. non ꝓpter iusticiam sed ꝓpter iniquitatẽ suam. Hec questio ita soluiť: Si eo modo intelligam⁹ dictum. hec omnia facient vobis ꝓpter nomen meum vt totum referatur ad iustos: tanq̃ dictum sit. hec omnia patiemĩ ab eis ꝓpter nomen meum. vt hoc sit facient vobis: quod est. patiemini ab eis. Si autẽ ꝓpter nomen meum sic accipitur: tanq̃ diceret: ꝓpter nomen meum qđ in vobis oderunt: ita potest accipi ⁊ ꝓpter iusticiã quã in vobis oderunt. Ac per hoc ⁊ boni cum ꝑsecutionem faciunt malis. possit recte dici ⁊ ꝓpter iusticiam facere quã diligẽdo ꝑsequunť malos: ⁊ ꝓpter iniq̃tatem quam oderunt in ipsis malis. Ita ergo ⁊ ipsi mali possunt dici pati ⁊ ꝓpter iniquitatem q̃ in illis punitur: ⁊ ꝓpter iusticiam que ĩ eorum pena exercetur Item queri potest C
si etiam mali faciunt ꝑsecutionẽ malis. sicut impij reges ⁊ iudices cum essent ꝑsecutores piorum vtiq̃ ⁊ homicidas ⁊ adulteros ⁊ q̃sq̃ maleficos quos ꝯtra leges publicas fecisse cognoscerẽt puniebant: quomodo intelligendũ est qđ ait dñs. si de mũdo essetis. mũdus qđ suũ erat diligeret? s.lxxxvij.
Neq̃ enim quos punit diligit mũdus a q̃ videmus supradicta scelerũ genera plerunq̃ puniri: nisi quia mundus est in eis a quibus talia scelera vel puniunť vel patiuntur: ⁊ mũdus est in eis a quib⁹ talia scelera diliguntur. Mundus itaq̃ ille qui intelligitur in malis atq̃ inpijs/⁊ odit qđ suum est/ex ea parte hominũ qua sceleratis nocet: ⁊ diligit qđ suũ ẽ ex ea parte hominũ q̃ eisdez ipsis sceleratis fauet. Ergo h

omnia facient vobis ꝓpter nomen meum vel ita dictum est ꝓpter qđ vos patimini: vel ita ꝓpter quod ⁊ ipsi faciunt: quia et hoc in vobis dum ꝑsequunt̃ oderunt. Et addidit: quia nesciunt eũ q̃ misit me Hoc ſm eam scientiã dictuz intelligendũ est: de qua ⁊ alibi scriptũ est. Scire autẽ te sensus est ꝯsumatus. Hac quippe scientia qua sciunt patrem a quo missus ẽ christus nullo modo eos ꝑsequunt̃ quos colligit christus: quia ⁊ ipsi cum eis colliguntur a christo.

Et infra. lxxxix. c. xc. a Sapiẽtie. vj

Explicit tractatus octuagesimus octauus. Incipit tractatus octuagesimusnonus. De eo quod dicit. Si non venissem ⁊ locutus eis fuissem: vsq; ad id quod ait. Qui me odit ⁊ patrem meum odit.

A Vperius dixerat dñs ad discipulos suos Si me persecuti sunt ⁊ vos ꝑsequentur. Si sermonem meum seruauerũt: ⁊ vestrum seruabunt. Sed hec omnia facient vobis ꝓpter nomẽ meum: quia nesciunt eum qui misit me. De q̃bus autem hoc dixerit si queramus: inuenimus eum ad hec verba venisse ab eo qđ dixerat. Si mundus vos odit: scitote quia me priorem vobis odio habuit. Nunc v̄o quod addidit Si non venissem ⁊ locutus eis fuissem peccatum nõ haberent: iudeos ostendit expressius. De his ḡ et illa dicebat. Naz hoc indicat verboꝝ ipa ꝯtexio. De his ergo dicit. Si nõ venissem ⁊ locutus eis fuissem peccatum non haberent: de quibus dicebat. Si me ꝑsecuti sunt ⁊ vos ꝑsequentur. Si sermonẽ meum seruauerunt: ⁊ vestrum seruabunt. Sed hec omnia facient vobis ꝓpter nomen meum: quia nesciunt eũ qui misit me His enim verbis ⁊ ista subiungit. Si non venissem ⁊ locutus eis fuissem: peccatum non haberẽt. Judei ergo ꝑsecuti sunt christum: quod euidentissime indicat euangelium. Judeis locutus est christus: nõ alijs gentibus. In eis ergo voluit intelligi mũdum qui odit christum ⁊ discipulos eius: imo v̄o non eos solos. sed hos quoq; ad eundem mundum pertinere monstrauit.

Quid est ergo: si non venissem ⁊ locutus eis fuissem peccatum non haberent? Nunquid sine peccato erant iudei: anteq̃ christus ad eos in carne venisset? Quis hoc vl̄ stultissimus dixerit? Sed magnũ quoddã peccatum non omne peccatum: quasi sub generali nomine vult intelligi: Hoc est eĩ peccatum quo tenentur cũcta peccata: qđ vnusquisq; si non habeat dimittunt̃ ei cuncta peccata. Hoc est autem: quia non crediderunt in christuz: qui ꝓpterea venit vt credatur in eum. Hoc peccatum si non venisset: non vtiq; haberent. Aduentus q̃ppe eius q̃tum credentibus salutaris/tantum non credentibus exitialis factus est: tanq̃ ⁊ ipse caput ⁊ princeps apostoloruz qđ de se ipsi dixerunt extiterit / quibusdã quidem odor vite in vitam: quibusdam odor mortis in mortem Sed qđ adiũxit atq; ait. Nunc autem excusationem non habent de peccato suo: potest mouere querentes. vtrum hi ad quos non venit christus nec locutus est eis. habeant excusationem de peccato suo. Si eni non habent: cur hic dictum est ꝓpterea istos non habere. quia venit ⁊ locutus est eis? Si autem habent. vtrum ad hoc habeant vt a penis alienentur: an vt mitius puniãtur? Ad hec inquisita pro meo captu/dño donante respondeo: habere illos excusationem non de omni peccato suo. sed de h̄ peccato quo in christum non crediderunt ad quos non venit ⁊ quibus non est locutus. Sed non ĩ eo sunt numero hi ad quos in discipulis venit. ⁊ quibus per discipulos est locutus: qđ ⁊ nunc facit. Nam ꝑ ecclesiam suam venit ad gentes: ⁊ per ecclesiam loquitur gentibus. Ad hoc enim pertinet qđ ait. qui vos recipit me recipit: ⁊ q̃ vos spernit me spernit. An vultis inquit apostolus paulus experimentũ accipere eius qui in me loquitur christus? Restat inquirere: vtrum hi qui prius q̃ christꝰ veniret in ecclesiam ad gentes. ⁊ priusq̃ euãgelium eius audirent/vite huius fine preuenti sunt seu p̃ueniunt̃: possunt hr̃e hanc excusationẽ? Possunt plane: sed non iõ possunt effugere damnationẽ. Quicunq; enim sine lege peccauerũt. sine lege ꝑibũt et quicunq; in lege peccauerũt/per legem iudicabunt̃. Que quidem apostoli verba

ij. Corint

B

Matthe

ij. Corin

Rhoma

quoniaz id quod ait: peribũt/terribili⁹ so
nat: q̃ q̃d ait/iudicabunt̃: non solum nihil
adiuuare hanc excusationẽ videntur ostẽ
dere. verumetiam plus grauare. Qui enĩ
se qꝛ nõ audierũt excusabunt: sine lege pi
bunt Sed vtrum hi qui cum audierunt cõ
tempserũt vel etiam restiterunt. nec tantũ
ꝯtradicẽdo sed ⁊ eos a quibus audierunt
odijs persequendo/in eis deputandi sunt
de quibus aliquid leuius videtur sonuis-
se. quod dictum est/per legem iudicabun
C tur: merito queritur. Sed si aliud est peri-
re sine lege. aliud iudicari per legem. ⁊ il-
lud est grauius/hoc autem leuius: procul-
dubio non sunt isti in hac pena leuiore po
nendi. qui neq̃ in lege peccauerunt. sz oĩ-
no legem christi accipere noluerũt: ⁊ eam
q̃tũ ad ipsos attinet oĩno nullã eẽ volue
rũt. Illi aũt peccãt ĩ lege q̃ sũt ĩ lege. id ẽ
oma. vij qui eam suscipiũt. eamq̃ sanctam ⁊ man-
datum sanctum ⁊ iustum ⁊ bonũ fatentur
sed infirmitate non implẽt q̃d ab ea rectis-
sime precipi dubitare nõ possunt: Hi sunt
qui aliquo modo forsitan possunt ab eoꝝ
qui sine lege sunt perditione discerni: si ta
men q̃d apostolus ait/per legez iudicabũ
tur sic accipiendũ est. tanq̃ dixerit/nõ per
ibunt: q̃d mirum est. Neq̃ enim de infide-
libus et fidelibus erat sermo vt hoc dice
ret. sed de gentib⁹ ⁊ iudeis: q̃ certe vtriq̃
nisi in eo saluatore saluentur qui venit q̃-
rere quod perierat: ad perditionẽ sine du
bio pertinebũt: q̃uis dici possit. alios gra
uius. alios leuius perituros. id est. alios
grauiores. alios leuiores penas in sua per
ditione passuros. Ille enim perire deo di-
citur: quisquis ab illa beatitudĩe quã dat
sanctis suis per suppliciũ separatur. Tan-
ta autem est suppliciorꝝ: q̃ta diuersitas pec
catorum. que quomodo sese habeat/ al-
tius iudicat sapientia diuina q̃ coniectu-
ra scrutatur aut effatur humana: Isti cer-
te ad quos venit ⁊ quibus locutus ẽ chri-
stus. non habent de magno infidelitatis
peccato illam excusationem: qua possint
dicere. non vidimus nõ audiuimus. Siue
non acceptaretur ista excusatio ab illo cu
ius inscrutabilia sunt iudicia. siue accepta
retur: ⁊ si non vt ab omni damnatiõe libe
rarentur/certe vt aliq̃to leuius damnarẽ
tur: Qui me odit inquit ⁊ patrẽ me-
um odit. Hic nobis fortasse dicat̃. Quis
potest odisse quem nescit. Et vtiq̃ anteq̃
diceret: si non venissem ⁊ locutus eis fuis-
sem/peccatum non haberent: dixerat dis-
cipulis suis. Hec facient vobis: quia nesci s̃. lxxxviij. c.
uut eum qui misit me. Quomodo ergo ne
scierunt ⁊ oderunt? Si enim non q̃d est ip-
se sed nescio quid aliud de illo opinantur
non vtiq̃ ipsum sed illud inueniunt̃ odis-
se quod fiugunt/ aut errando poti⁹ suspi-
cantur. Et tamẽ nisi possent homines odis
se quod nesciunt: non veritas vtrunq̃ di-
xisset quod eius patrem ⁊ nesciunt ⁊ ode
runt. Sed quomodo id fieri possit si adiu-
uante dño per nos demonstrari potest: qꝛ
hec disputatio est iam claudẽda nunc non
potest.

Explicit tractatus octuagesimus
nonus. Incipit tractatus nonage
simus. De eo quod dicit. Qui me
odit ⁊ patrem meum odit.

Vdistis do/
minũ dicentẽ Qui me odit A
⁊ patrem meum odit: q̃
superius dixit. hec facient vo
bis. quia nesciunt eum qui misit me. Non
itaq̃ dissimulanda nascitur questio: quo-
modo possunt odisse quem nesciunt Si eĩ
non quod ipse est/ sed nescio quid ali-
ud eum suspicantur aut credunt ⁊ hoc ode
runt: vtiq̃ non ipsum oderunt sed q̃d sua
mendaci suspitioue vel vana credulitate
concipiunt. Si autẽ q̃d est hoc de illo sen-
tiunt: quomodo eum nescire dicuntur? Et
de hominibus quidem fieri potest: vt eos
sepe quos nunq̃ vidimus diligamus. Ac
per hoc nec illud econtrario impossibile
est: vt eos quos nunq̃ vidimus oderimus
Fama q̃ppe d̃ aliq̃ sermocinãte seu bñ seu
male fit non immerito: vt amemus vel ode
rimus ignotuz. Sed si fama sit verax: quo
modo est de quo vera didicimus dicẽdus
ignotus? An quia eius faciem non vidi-
mus? Quã cum ⁊ ipse non videat: nulli ta
men potest notior eẽ q̃ sibi. Non igitur ĩ
eius facie corporali nobis intimatur cu-
iusq̃ noticia. Sed tunc nobis ad cognitio
nem patet: quando eius mores ⁊ vita non
latẽt. Alioquin nec seipsum nosse quisq̃

potest: qui videre faciem suaz non potest
Sed vtiqz tanto certius q̃z notus est alijs
ipse se nouit: quanto certius interiore con
spectu potest videre qd̃ sapit / videre qd̃
cupit / videre quod viuit. Que cum aperi-
untur et nobis: tũc vere fit cognitus nobis
Hec itaqz quoniã plerumqz ad nos de ab-
sentibus vel etiam mortuis siue fama siue
litteris perferuntur. Hinc fit vt sepe quos
nunquã facie corporis vidim⁹ / non tamen
quos omnino nescimus vel oderimus ho-
mines vel amemus. Sed plerumqz in eis
nostra credulitas fallitur: quia nonnũquã
et hystoria ⁊ multomagis fama mentitur.
Pertinet ad nos ne perniciosa opiniõe fal
lamur: vt quia non possumus hominũ in-
dagari cõscientiã: de ipsis rebus habeam⁹
veram certamqz sententiã: hoc est vt si ille
vel ille hõ vtꝝ sit impudic⁹ pudicusue ne-
scimus: oderim⁹ tamẽ impudiciciã / et pu-
diciciam diligamus. Et si illum vel illũ in
iustum esse iustumue nescimus: amem⁹ ta
men iusticiam / et iniusticiam detestemur:
non quas nobis ipsis errando confingim⁹
sed quas fideliter hanc appetendam illaz
qz vitandam in dei veritate conspicimus:
vt cum de ipsis rebus quod appetendũ est
appetimus / quod deuitandum est deuita-
m⁹: ignoscatur nobis quod de occultis ho
muinm aliquãdo / immo assidue non vera
sentimus. Hoc enim ad humanam tempta
tionẽ pertinere arbitror / sine qua duci ista
non potest vita: ita vt apostolus diceret:
i. Corint. x. Temptatio vos non apprehendat nisi hu-
mana. Quid enim tam humanum quã nõ
posse inspicere cor humanum: et ideo non
eius latebras perscrutari. Sed plerumqz
aliud quã id quod ibi agitur suspicari?
B Quãquã et in his rerũ tenebris huma-
naruz. hoc est cogitationum alienarũ et si
suspitiones intelligẽ nõ possum⁹ qr hoĩes
sumus: iudicia tamen .id est definitas fir-
masqz sententias continere debemus: nec
j. Corin. iiij. ante tempus quicquã iudicare donec ve-
niat dominus ⁊ illuminet abscondita tene
brarum et manifestet cogitationes cordis
et tunc laus erit vnicuiqz a deo. Quando
ergo non erratur in reb⁹ vt recta sit impro
batio viciorum / virtutumqz probatio: pro
fecto si erratur in hominibus venialis ẽ hu
mana temptatio. Per has autẽ humano-
rum cordium tenebras res multum miran
da et multum dolenda contingit: vt eũ nõ
nunquã quem iniustum putamus et tamẽ
iustus est. et iusticiam in eo nesciẽtes quẽ
diligimus deuitemus / auersemur: a nostro
prohibeamus accessu. communem cuz illo
vitã victumqz habere nolimus. eumqz etiã
si discipline ĩponẽde necessitas cogat. siue
ne alijs noceat. siue vt fiat ipse correc-
tior asperitate salubri persequamur. ⁊ ho
minem bonum tanquaz malum affligam⁹
quez nesciẽtes amam⁹. Hoc fit siquis ver
bi gratia cum sit pudicus / a nobis creditur
impudicus. Sine dubio enim si pudicũ di
ligo: hoc est ipse quod diligo. Ergo etiam
ipsum diligo ⁊ nescio: Et si impudicũ odi
non ipsum odi quia non est quod odi. Et
tamen dilecto meo cum quo semper ĩ cha
ritate pudicitie habitat anima mea / facio
ignarus iniuriam: non errans in discretio-
ne virtutum atqz vitiorum. sed in cordium
tenebris humanoꝝ. Proinde sicut fieri po
test vt homo bon⁹ hominẽ bonum oderit
nesciens vel potius diligat nesciens. ipsũ
enim diligit cum bonũ diligit. quia id qd̃
est ille hoc iste diligit: oderit autez nesci-
ens non ipsum sed quod putat esse ipsuz:
Ita fieri potest vt etiam homo iniust⁹ ode
rit hominez iustum: ⁊ dum estimat se sui
similem iniustuz diligere nesciens diligat
iustum. Et tamen dum eum credit iniustũ
diligit non ipsum sed quod putat esse ip-
suz. Quẽadmodũ aũt hoĩez: sic ⁊ deũ. De
niqz si interrogarentur iudei vtrum dilige
rent deum: quid se aliud q̃z diligere respõ
derent. nec ex amino mẽtientes: sed errã-
do potius opinantes. Quomodo enim di
ligerent patrem veritatis: qui hr̃ent odio
veritatem? Nolunt enim sua facta damna
nari: ⁊ hoc habet veritas vt talia fa-
cta damnent̃. Tantum igitur oderunt ve-
ritatem: q̃tum oderunt suas penas q̃s ta-
libus irrogat veritas. Nesciunt autem il-
lam esse veritatem: que tales quales ipsi
sunt damnat. Oderunt ergo quã nesciunt
et cum illam oderunt profecto ⁊ eum de q̃
nata est nisi odisse non possũt. Ac per hoc
quia veritatem qua iudicante damnant̃.
de patre deo natã nesciunt: vtiqz etiam ip
sum ⁊ nesciunt ⁊ oderunt. O miseros ho-
mines: qui cuz esse volunt mali: nolũt esse

veritatem qua damnantur mali. Nolunt enim eam esse quod est. cum ipsi debeant nullo modo esse qd̄ sunt: vt ipsa manente mutentur: ne ipsa iudicante damnent̄.

Explicit tractatus nonagesimus Incipit tractatus nonagesim⁹ primus. De eo qd̄ dicit. Si opera nō fecissem in eis que nemo alius fecit: peccatū non haberent. Nūc autem ⁊ viderunt ⁊ oderunt ⁊ me et patrem meum: sed vt impleatur sermo qui in lege eorum scriptus est: quia odio habuerunt me gratis.

Dixerat dominus. Qui me odit ⁊ p̄rez meū odit. Utiq; enim qui odit veritatē: necesse est oderit ⁊ a q̄ veritas nata est. Unde etiam q̄tum datū est locuti sumus. Deīde addidit vnde nobis nūc loquendū est. Si opera nō fecissem in eis que nemo alius fecit: peccatum non haberent: peccatū illud scilicet magnū de quo supius ait. Si n̄ venissem ⁊ locutus eis fuissem: peccatum non haberent. Hoc est peccatū: qd̄ in eum loquentem ⁊ opantē non crediderūt. neq; enim nullum habebant peccatū: anteq̄ loqueretur eis ⁊ oparetur in eis. Sed hoc peccatū qd̄ in eu3 non crediderūt ideo sic cōmemorat̄: quia ipso peccato tenentur ⁊ cetera. Hoc enī si non heberēt ⁊ in eū crederent: dimitterent̄ ⁊ cetera. Sed quid est hoc q̄ cū dixisset. Si opera non fecissem ī eis: mox addidit. que nemo alius fecit? Nulla quippe in opibus christi videntur esse maiora q̄ suscitatio mortuoꝝ: qd̄ scimus etiam antiquos fecisse ꝓphetas. Fecit hoc etiaz helias. fecit heliseus ⁊ cū in hac carne viueret: ⁊ cum in suo monum̄to sepultus iaceret. Nam quidam portantes mortuū cum irruētib⁹ hostibus eo refugissent. eumq; ibi posuissent: cōtinuo resurrexit. Fecit tamen aliqua christus que nemo alius fecit: qd̄ q̄nq; milia hominū d̄ q̄nq; : ⁊ q̄ttuor milia de septem panib⁹ pauit: q̄ sup aquas ambulauit. ⁊ petro vt hoc faceret p̄stitit: q̄ aquam mutauit in vinū: qd̄ aperuit oculos ceci nati: ⁊ alia multa q̄ cōmemorare longū est. Sed r̄ndetur nob̄ et alios fecisse que ipse non fecit: ⁊ q̄ nemo alius fecit. Quis enī nisi moyses egyptios plagis tot tantisq; percussit: diuiso mari populū duxit: Manna de celo esuriētibus impetrauit: aquā de petra sitientib⁹ fudit? Quis nisi iesu naue populo transituro iordanis fluenta diuisit: ⁊ currentē solem emissa ad deum oratione frenauit ⁊ fixit? Quis preter samson ꝓpter suam sitim maxilla mortui asini exundāte satiatus ē? Quis preter heliam curru igneo ī alta subuectus est? Quis preter heliseū qd̄ paulo ante cōmemoraui. sepulto suo cadauere: cadauer alterius reddidit vite. Quis preter danielem inter ora inclusoꝝ secum leonum esurientiū vixit innocuus? Quis preter tres viros ananiā. azariā. misaelē ī flāmis ardentibus ⁊ non vrentibus deambulauit illesus? Pretereo cetera: q̄m hec satis esse arbitror. quibus demonstret̄ ⁊ alios sanctos quedam opera miranda fecisse q̄ nemo alius fecit. Sz qui tā multa vitia ⁊ malas valitudines vexatiōesq; mortaliuz tanta potestate sanaret: nullus oīno legit̄ antiquoꝝ. vt enī taceamus quos iubēdo sicut occurrebāt saluos singl'os fecit: marcus euangelista quodā loco ait. Vespere autem facto cum occidisset sol. afferebant ad eū oēs male habētes ⁊ demonia habētes: ⁊ erat omnis ciuitas ad ianuā ꝯgregata: ⁊ curauit multos qui vexabant̄ varijs languorib⁹: ⁊ demonia mlta eijciebat. Id autem cum memorasset mattheus. etiā testimoniū ꝓpheticū addidit dicens: vt adimpleret̄ quod dictū est per esaiaz ꝓphetam dicentem. Ipse infirmitates nr̄as accepit: ⁊ egritudines portauit. Itez alio loco dicit marcus. Et quocunq; introibat in vicos vel in villas aut in ciuitates. in plateis ponebant infirmos: ⁊ dep̄cabant̄ eum vt vel fimbriā vestimēti ei⁹ tangerēt: ⁊ q̄tquot tangebant eum salui fiebant. Hec nemo alius fecit in eis. Sic enim intelligēdum est qd̄ ait in eis: nō inter eos vel corā eis: sed prorsus in eis q̄ sanauit eos. Hec quippe intelligi voluit que non solum facerent admirationē. verumetiam manifestam conferrent salutem: ꝑ quibus beneficijs vtiq; amorem non odiū retribuere debuerunt: Omnia quidem ceteroꝝ miracula superat qd̄ est natus ex virgīe: matrisq; integritatē solus potuit nec ꝯceptus vio-

xxix.a
Re.xvij.
Reg.iiij
Reg.xiij
tth.xiiij
tth.xv.
tth.xiiij
annis.ij
ānis.ix.
Exodi.vij.
Exodi.xiiij.
et.xvj.
Exodi.xvij
Josue.iiij.
Josue.x.
Judicū.xv.
iiij.Reg.ij.
vbi.s̄.
Danielis.vj
Danielis.iij
Marci.j.
Matth.viij.
Esaie.liij.
Marci.vj.
B
Luce.ij.

lare nec natus. Sed hoc nec coram eis factum est: nec in eis. Ad agnosendā quippe huius miraculi veritatem: non cōmuni cū eis aspectu. sed discreto ab eis discipulatu apostoli peruenerūt. Jam vo illud qd die tertia in carne in qua occisus fuerat d sepulchro se reddidit viuū. ⁊ nunq̄ deinde moritur⁹ cum illa ascendit in celuz: superat etiam cuncta que fecit. Sed neq̄ h factum est in iudeis: neq̄ coram eis. Et n dum hoc fecerat: quando dicebat. Si opera non fecissem in eis que nemo alius fecit. Nimirū ergo sunt illa. que in eorū valitudinibus tanta miracula salutis ostendit: q̄ta in illis antea nemo donauit. Hec enim viderunt: ⁊ hoc eis exprobrans adiungit ⁊ ait. Nunc autem viderunt ⁊ oderunt ⁊ me ⁊ patrem meum. Sz vt impleatur sermo qui in lege eorum scriptus est: quia odio habuerunt me gratis. Eorum legem dicit. nō ab ipsis inuentam sed ipsis datam: Sicut dicimus panem nostrū quotidianū. quem tamen a deo petimus. addendo da nobis Gratis autem odit: qui nulluz ex odio cōmodum querit vel incōmodum fugit. Sic oderunt dn̄m impij: sic diligunt iusti. Hoc est gratis vt alia preter illuz non expectēt bona: quoniam ipse erit in omnib⁹ omnia Quisquis vo altius attenderit christum dicentem: si opera non fecissem in eis que nemo alius fecit: sed hec ⁊ si pater aut spiritussanctus fecit/nemo alius fecit. qr totius triuitatis vna substantia est: inueniet ipsum fecisse si quando quispiā dei homo tale aliquid fecit. Potest quippe in seipso cuncta per ipsum: nemo autem potest aliquid sine ipso. Christus nanq̄ cum patre et spūsancto non sunt tres dij sed vn⁹ de⁹ de quo scriptum est. Benedictus dn̄s deus israel: qui facit mirabilia solus. Nemo ergo alius fecit quecunq̄ opera in eis fecit: quoniā quisquis alius homo aliquid eorum fecit. ipso faciente fecit: Hec autez ipse nō illis facientibus fecit.

ps̄. xxxiiij.

Matthei. v.

ps̄. lxxj.

Explicit tractatus nonagesimus primus. Incipit tractatus nonagesimussecūdus. De eo qd dicit. Cuz autem venerit paraclytus quē ego mittam vobis a patre spiritum veritatis qui a patre procedit/ille testīoniū ꝑhibebit d me. ⁊ vos testīoniū ꝑhibebit q̄a ab ītio mecū est.

Dominꝰ iesus A

Pin sermone quē locut⁹ est discipulis suis post cenam proximus passioni. tanq̄ iturus et relicturus eos pn̄tia corpali cum omnibus autem suis vsq̄ in ꝯsummationē seculi futurus p̄sentia spūali: exhortat⁹ est eos ad ꝑferēdas ꝑsecutiōes impioꝝ quos mūdi noīe nūcupauit. Ex quo tamē mundo etiam ipsos discipulos se elegisse dixit: vt scirent dei gr̄a esse qd sunt: suis autem vitijs fuisse qd fuerūt. Deinde ꝑsecutores ⁊ suos ⁊ ipsoꝝ iudeos euidenter expressit: vt oīno appareret etiam ipsos mūdi damnabilis appellatiōe conclusos/qui ꝑsequūtur sanctos. Cunq̄ d illis diceret qd ignorarent eum a quo missus ē. ⁊ tamen odissent ⁊ patrem ⁊ filiū. hoc est ⁊ eum q̄ missus est. ⁊ eum a quo missus est. de quibus oībus in alijs sermonib⁹ iam disseruimus ad hoc ꝑuenit vbi ait. vt adimpleat̄ sermo qui in lege eorum script⁹ est. quia odio habuerūt me gratis. Deinde tanq̄ ꝯsequent̄ adiūxit: vnde modo disputare suscepim⁹ Cum autem venerit paraclyt⁹ quē ego mittā vobis a p̄re spm̄ veritatis q̄ a p̄re ꝓcedit. ille testimoniuz ꝑhibebit de me: ⁊ vos testimoniū ꝑhibebitis. q̄a ab initio mecū estis Quid hoc ꝑtinet ad illud qd dixerat: nūc autem ⁊ viderūt ⁊ oderūt ⁊ me ⁊ p̄rez meum sed vt impleat̄ sermo q̄ script⁹ est in lege eoꝝ. qr odio habuerūt me gratis. An qr ꝑaclytus qn̄ venit spūs veritatis: eos q̄ viderūt ⁊ oderūt testimonio manifestatiore ꝯuincit? Immo vo etiam aliq̄s ex illis q̄ viderūt ⁊ adhuc oderāt: ad fidez que ꝑ dilectionē opatur sui manifestatiōe ꝯuertit. Hoc vt ita intelligam⁹: ita factū eē recolimus. Venit enī die pentecostes spiritussctūs in centū viginti hoīes ꝯgregatos in q̄bus ⁊ apostoli oēs erant: q̄ illo adimpleti cū linguis oīum gentiū loquerent̄. plures ex his q̄ aderāt tāto miraculo stupefacti qn̄quidē viderūt loquente petro tam magnū atq̄ diuinū testimoniū ꝑhiberi de christo. vt ille q̄ occisus ab eis inter mortuos deputabat̄ resurrexisse ⁊ viuere ꝓbaret̄ compūcti corde ꝯuersi sunt: ⁊ tanti sanguinis tam impie atq̄ īmanit̄ fusi indulgentiā ꝑceperūt: ipso redempti sangui

Actuum. i.

Actuum. i.

ne quē fuderūt. Christi enī sanguis sic in remissionē pctōꝝ oīum fusus ē: vt ipsum etiam peccatū posset delere quo fusus ē. Hoc ergo intuēs dñs dicebat: odio habuerunt me gratis. Cū aūt venerit paclyt⁹: ille testimoniū ꝑhibebit de me. Tanq̄ dicerет. Odio me habuerūt: ⁊ occiderūt vidētes. Sed tale de me paraclytus testimonium ꝑhibebit: vt eos faciat in me credere ñ
B videntes. Et vos inquit testimoniū ꝑhibebitis: q̄a ab initio mecū estis. Perhibebit spūssctūs: ꝑhibebitis ⁊ vos. Quia enī ab initio mecū estis. potestis ꝑdicare qđ nostis: qđ vt modo nō faciatis. illius spūs plenitudo nōdū adest vobis. Ille ergo testimoniū perhibebit de me: ⁊ vos testimoniū ꝑhibebitis. Dabit enī vo-
mañ. v. bis fiduciam testimoniū ꝑhibēdi charitas dei diffusa in cordib⁹ vr̄is: ꝑ spm̄sctm̄ qui dabitur vobis. Que vtiq̄ petro adhuc defuit: qñ mulieris ancille interrogatiōe perterrit⁹. nō potuit verū testimoniū ꝑhibere: sed ꝯtra suā pollicitationē timore ma-
hā. iiij. gno cōpulsus ē ter negare. Timor autem iste nō est in charitate: sed ꝑfecta charitas foras mittit timorē. Deniq̄ ante passionē dñi seruilis timor eius interrogat⁹ est a femina seruitutis: post resurrectionē dñi liberalis eius amor ab ipso principe libertatis: ⁊ ideo ibi turbabat̄. hic tranquillabat̄ Ibi quē dilexerat negabat: hic quē negauerat diligebat. Sed adhuc etiā tūc amor ipse infirmus fuerat ⁊ angust⁹: donec eum roboraret ⁊ dilataret spūssctūs. Qui postea q̄ illi est abūdantia gr̄e largioris infusus. sic ad ꝑhibendū de christo testimoniū quondā eius frigidū pectus accēdit. atq̄ illa prius trepida que veritatē suppsserant ora reserauit: vt cū oēs in quos venerat spūssctūs linguis oīum gentiū loq̄-
uum. ij. rentur iudeoꝝ circūstantib⁹ turbis: solus ad testimoniū de christo ꝑhibendū pre ceteris ꝓmptius emicaret: eiusq̄ interfectores de illi⁹ resurrectiōe ꝯfunderet. Si quē delectat tam suauit̄ sanctū tale spectaculum intueri. actus apl'oꝝ legat: ibi beatuz petrū quē negantē doluerat. stupeat ꝑdicantem. Ibi linguā illam videat ad fiduciam a diffidētia. ⁊ ad libertatē a seruitute trāslatā. tot linguas inimicoꝝ ꝯuertē ad christi ꝯfessionē: quarū nō valēdo vnā ferre. versa fuerat in negationē. Quid plura Tantus ī illo fulgor gr̄e. tanta spūssancti plenitudo apparebat. tanta de ore ꝑdicantis ꝑciosissime veritatis pondera ꝓcedebant: vt ingētis multitudīs adūsarios interfectores christi iudeos faceret pro illo paratos mori: a q̄bus cum illo formidabat occidi. Hoc fecit spūssctūs tūc missus ante ꝓmissus. Ista dñs magna atq̄ mirāda sua bñficia ꝑuidebat qñ dicebat. Et viderūt ⁊ oderūt ⁊ me ⁊ patrez meū: vt adimpleat̄ sermo qui in lege eorū script⁹ est quia odio habuerūt me gratis. Cū autem venerit paraclyt⁹ quē ego mittā vobis a patre spiritū veritatis qui a patre procedit. ille testimoniū ꝑhibebit de me: ⁊ vos testimoniū ꝑhibebitis. Ille quippe testīoniū ꝑhibens ⁊ testes fortissimos faciēs. abstulit christi amicis timorē: ⁊ inimicoꝝ odium ꝯuertit in amorem.

Explicit tractatus nonagesimus secūdus. Incipit tractatus nonagesimusterti⁹. De eo qđ dicit. Hec locutus sum vobis vt nō scandalizemini: vsq̄ ad id qđ ait. Sed hec locutus sum vobis: vt cū venerit hora eoꝝ reminiscamini quia ego dixi vobis.

A In his que pre- A
cedūt h euāgelij capitulū. dominus discipulos suos ad inimicoꝝ odia ꝑferēda ꝯfirmās suo prepauit exēplo. vt eū imitādo fierēt fortiores: addēs ⁊ ꝓmittēs eis qđ vētur⁹ eēt spūssctūs q̄ de illo testīoniū ꝑhiberet. ⁊ adijciens qđ ⁊ ipsi fierēt testes ei⁹: h vtiq̄ ī eis opante spūsctō. Sic enī ait. Ille testīoniū ꝑhibebit de me: ⁊ vos testīoniū ꝑhibebitis Utiq̄ qꝛ ille ꝑhibebit: etiā vos ꝑhibebitis Ille in cordib⁹ vr̄is: vos in vocib⁹ vr̄is. Ille inspirādo vos sonādo: vt possit impleri: ī oēz terrā exiuit son⁹ eoꝝ. Paꝝ q̄ppe fuerat eos adhortari exēplo suo: nisi impleret spūscō. Deniq̄ apl's petr⁹ cū iā verba ei⁹ audisset vbi dixerat. Nō est seruus maior dño suo. si me ꝑsecuti sunt ⁊ vos ꝑsequent̄. ⁊ h ī illo iā vidēt impleri. in q̄ patientiā dñi sui si exēplo sufficēt debuit imitari. succubuit ⁊ negauit: nō vtiq̄ ferēs qđ illū ferre cernebat. Cū v̄o accepit donum spūssci quē negauerat ꝑdicauit: ⁊ quē ꝯfiteri timuerat ñ timuit ꝓfiteri. Pri⁹ ei exēplo q̄dē fuerat edoctus. vt qđ fieri conuenerat nosset: sed nondū fuerat virtute fultus vt qđ nouerat faceret. instructus erat vt staret: sed non erat firmatus ne caderet

ps. xviij.

Johan. xiij.

Capitu. xvj

ps. cxviij.

Rhomañ. v.

Al. absq; synagogis

Rhoma. xj.

Joban. xij.

Johānis. v.

Rhomañ. x.

Qđ postea q̄ per spiritū sanctum factum ē annūciauit vsq; ad mortem. quez negauerat timens mortem. Ideo dominus in hoc consequenti capitulo de quo nunc nob̄ loquendum est: hec inquit **locutus sum vobis. vt non scandalizemini**. Canitur quipe in psalmo. Pax multa diligētibus legem tuam dñe: z non est illis scandalum. Merito itaq; promisso spiritusancto quo in eis operante fierent testes eius subiunxit: hec locutus sum vobis vt non scandalizemini Cum enī charitas dei diffunditur in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis: fit pax multa diligentibus legem dei. z non sit eis scandalum. Deinde que passuri essent: iam exprimens ait. † **Extra synagogas faciēt vos**. Quid autem mali erat apostolis expelli de synagogis iudaicis? quasi nō inde fuerant se separaturi: etiam si eos nullus expelleret? Sed nimirum hoc voluit denunciare. quia iudei christum non fuerant recepturi: a quo isti non fuerāt recessuri. Et ideo futurum erat vt fozas mitterentur cum illo ab eis qui esse nollent ī illo: hi qui esse non possent sine illo. Nam profecto quia non erat vllus alius populus dei q̄ illud semen abrae: si agnoscerēt et reciperent christum tanq; rami naturales in oliua permanerent: nec alie fitrent ecclesie christi. alie synagoge iudeozū: eedem quipe essent: si in eodem esse voluissent. Qđ quia noluerunt: quid restabat. nisi vt remanentes extra christum. extra synagogas facerent eos qui nō relinquerēt christum? Accepto quipe spiritusancto testes eius effecti: non vtiq; vt tales eēnt de quibus dicitur. multi principes iudeozum crediderunt in eum: sed propter metuz iudeozum ne repellēnt de synagogis: nō audebant confiteri eum. Dilexerunt enī gloriam hominū: magis q̄ dei. Crediderūt ergo in eum: sed non sic quomodo eos volebat credere qui dicebat. Quomodo potestis credere gloziam ab inuicem expectantes: z gloziam que a solo deo est non quezentes? Discipulis ergo sic in eum credentibus vt impleti spiritusancto. hoc est dono gratie dei non sint de numero eozum q̄ ignozantes dei iusticiam. z suam volentes constituere/iusticie dei non sunt subiecti nec de illozum de quibus dictum est. dilexerunt gloziam hominū magis q̄ dei: illa congruit prophetia que de ipsis inuenitur impleta. Domine in lumine vultus tui ambulabunt: z in nomine tuo exultabuat tota die z in tua iusticia exaltabuntur: quoniam gloria virtutis eozum tu es. Merito eis dicitur: extra synagogas faciēt vos: illi scilicet qui zelum dei habent. sed nō fm scientiam. Propter qđ ignozantes dei iusticiam z suam volentes cōstituere eos expellunt qui non in sua sed ī dei iusticia exaltabunt: nec expulsi ab omnibus erubescūt. quoniam gloria virtutis eozum ipse est. Deniq; cū hoc eis dixisset adiecit. Sz **venit hora vt omnis qui interficit vos arbitretur obsequiū se prestare deo: z hec faciēt vobis. qa ñ cognouerunt patrem neq; me**: hoc est non cognouerunt deum nec eius filiuz cui se in vobis occidendis prestare arbitrantur obsequium. Que verba dominus ita subiunxit: tanq; ex hoc consolaretur suos qui de synagogis iudaicis expellerentur. Prenūcians enim que mala essent pro eiº testimonio perpessuri. extra synagogas inquit faciēt vos: nec ait. z venit hoza vt omnis qui interficit vos arbitretur obsequiū se prestare deo. Quid ergo ait? Sed venit hoza: quemadmodū diceret: si aliquid boni post ista mala predicaret. Quid sibi ergo vult extra synagogas facient vos: Sed venit hoza: Tanq; hoc dicturº fuisset. Separabunt quidez illi vos: sed ego vos colligam. Aut separabunt quidem illi vos: sed venit hoza leticie vestre. Quid ergo ibi facit hoc verbū quod ait. sed venit hora: quasi consolationez eis promitteret pº tribulationem: cum magis dicere debuisse videatur indicatiuo modo. z venit hora? Sed non ait z venit: cum tribulationē super tribulationē. non consolationē post tribulationem venturam illis esse predicere. An forte sic eos illa de synagogis separatio fuerat turbatura: vt moꝛ mallent quā in hac vita sine iudeozum congregationibus imozari? Absit vt sic turbarentur q̄ dei nō hominū gloziā requirebāt. Quid ḡ est extra synagogas facient vos sz venit hoza: cum potius dicere debuisse videaꝛ et venit hoza vt omis qui interficit vos ar

ps. lxxxv

Rhomañ.

B

bitretur obsequiũ se prestare deo? Neq; enim saltem dictum est sed venit hora vt interficiant vos: quasi vt eis mors pro consolatione illius separationis accideret: Sed venit hora inquit. vt omnis qui interficit vos arbitretur obsequiũ se prestare deo. Prorsus non mihi videtur aliud significare voluisse: nisi vt intelligerent atq; gauderent tam multos se christo acquisituros cum de iudeorum congregationib⁹ pellerentur vt eos quidem non sufficerent pellere sed non sinerent viuere: ne omnes ad nomen christi sua predicatione conuerterent ⁊ ab obseruatione iudaismi tanq̃ diuine veritatis auerterent. Hoc enim de iudeis dictum debemus accipere: de quibus dixerat: extra synagogas facient vos Nam testes. id est. mart res christi etiam si occisi sunt a gentilibus: non tamẽ illi arbitrati sunt deo sed dijs suis falsis obseq̃um se prestare cũ hec facerent. Judeorũ autem omnis qui occidit p̃dicatores christi deo se putauit prestare obsequiũ: credens qd̃ desererent deum israel quicunq; conuerterent̃ ad deum christum: vt eni et ip̃m xp̃m occiderẽt: ista rõne cõmoti sunt. Nam eorum de hac re etiam verba cõscripta sunt. Videtis quia totus mũdus post eum abijt? Si dimiserimus eũ viuere: venient rhomani ⁊ tollant nobis ⁊ locum et gentem. Et qd̃ cayphas dixit. Expedit vt vn⁹ hõ moriat̃ pro populo ⁊ non tota gẽs pereat. Et in hoc ergo sermone suo discipulos suos erexit exemplo: quibus dixerat. Si me persecuti sunt: ⁊ vos persequẽtur. vt quemadodũ illum occidendo deo se prestitisse obsequiũ putauerunt: sic etiam illos. Iste itaq; sensus est in his verbis extra synagogas facient vos: Sed nolite solitudinẽ formidare. Separati quippe a congregatione eorum tam multos in noĩe meo congregabitis: vt illi metuẽtes ne tẽplum quod erat apud eos ⁊ omnia legis veteris sacramenta deserantur interficiẽt vos: sic fundentes sanguinem vestrum vt deo se prestare arbitrentur obsequiũ. Ecce est illud quod de his dixit apostolus. Zeium dei habent/sed non ꝑm scientiam: obsequium se putant prestare deo interficiendo famulos dei. O error horrendus. Ita ne vt placeas deo: percutis placentem deo? Et templum dei viuũ te feriente prosternitur: ne dei templum lapideum deseratur? O execrabilis cecitas. Sed ex parte ĩ israel facta est vt plenitudo gentium intraret: ex parte inq̃ facta est non ex toto. Non enim omẽs sed aliqui ex ramis fracti sũt: vt insereretur oleaster. Naz spiritusancto implente discipulos christi cuz linguis omniũ gentium loquerent̃: cum ꝑ eos diuina miracula frequentarent̃ ⁊ diuina eloquia spargerent̃: etiã occisus ita dilectus est christus: vt eius discipuli expulsi a congregationib⁹ iudeorũ: ex ipsis q̃q; iudeis ingentem multitudinem congregarent: ⁊ nullã solitudinẽ formidarent. Hĩc ergo accensi ceteri reprobi ⁊ ceci zeluz dei habentes sed non ꝑm scientiam ⁊ obsequium se prestare deo credentes: occidebant eos. Sed pro illis occisus colligebat eos: qui de his futuris anteq̃ occideret̃ instruxerat eos: ne ignaros atq; imparatos animos mala inopinata ⁊ improuisa q̃uis cito transitura turbarent: sed precognita et patienter accepta/ad bona sempiterna ꝑducerent. Hanc enim fuisse causam vt hec eis prenũciaret: etiam ipse demonstrauit adiungens. Sed hec locutus suz vobis: vt cum venerit hora eorum reminiscamini quia ego dixi vobis. Hora eorum. hora tenebrosa: hora noctẽna. Sed in die mandauit dñs misericordiam suã. ⁊ in nocte declarauit: quando nox iudeorum separatũ a se diem christianorum/nulla confusione fuscauit: ⁊ quando carnem occidere potuit. fidem tenebrare non potuit.

Rhoma. xi.

ps. xlj.

Explicit tractatus nonagesimus tertius. Incipit tractatus nonagesimusquartus. De eo quod dicit: Hec autem vobis ab initio nõ dixi quia vobiscum eram: vsq; ad id quod ait. De iudicio autem q̃a prĩceps huius mundi iudicatus est.

Cum domin⁹ Ciesus p̃dixissz discipl'is suis ꝑsecutiõs q̃s passuri fuerãt p⁹ ei⁹ abscessuz subiũxit atq; ait Hec ãt ab initio nõ dixi vobis q̃a vobiscũ erã. Nũc ãt vado ad euz

C

mãnis. xij

man. xiij.

romañ. x.

A

qui misit me. Vbi primū videndū est: vtrū eis futuras ñ p̄dixerit añ passiones.
Matthei .x. Marci .xiij. Sed alij tres euangeliste satis eum predixisse ista demonstrant anteq̄ventum esset ad cenam: qua peracta fm iohannem/ista locutus est vbi ait. Hec autem vobis ab initio non dixi: quia vobiscū eram. An forte hinc ista soluitur questio: quia ꝛ illi euz narrant passioni proximum fuisse cum hec diceret? Non ergo ab initio quando cum illis erat: quia iam discessur⁹ iamq̄ ad patrem perrecturus hec dixit. Et ideo etiam fm illos euangelistas verum est qō hic dictum est: hec autem vobis ab initio nō dixi. Sed quid agimus de fide euangelij fm matthеum qui hec eis a dño non solum cū iam pasca esset cum discipulis cenaturus iminente passione. verum ꝛ ab initio denūciata esse cōmemorat: vbi primū nominatim duodecim exprimunt apostoli ꝛ ad opera diuina mittuntur? Quid sibi ergo vult quod hic ait. hec autem vobis ab initio non dixi quia vobiscuz eram: nisi quia ea que hic dicit de spiritusancto qō sit venturus ad eos ꝛ testimoniū perhibitur⁹ q̄n do mala illa passuri sunt. Hec ab initio eis non dixit: quia cum ipsis erat. Consolator ergo ille vel aduocatus: vtrunq̄ enim interpretatur qō est grece pataclyt⁹: christo absc̄edente fuerat necessarius: ꝛ ideo de illo non dixerat ab initio quādo cum illis erat qz eius presentia cō solabant. Absc̄essur⁹ autem oportebat vt diceret illum esse vēturum. per quem futurum erat vt charita
Rhomañ .v te diffusa in cordibus suis verbum dei cū fiducia predicarent: ꝛ illo intrinsecus apō eos testimoniū perhibente de christo. ipsi quoq̄ testimoniū perhiberent: neq̄ scandalizarent cuz inimici iudei absq̄ synagogis facerent eos ꝛ interficerent arbitrātes
s. tra. xciij. a obsequiū se prestare deo: quoniam charitas omnia tolerat que diffundēda erat in cordibus eorum per spiritussancti donum Hinc ergo iste totus ducitur sensus. quia facturus eos erat martyres suos. id est. testes suos per spiritumsanctū: vt illo in eis operante persecutionū quecunq̄ aspera tolerarent: nec frigescerent a charitate p̄dicandi. illo diuino igne succensi. Hec ergo inquit locutus sum vobis. vt cum venerit hora eorum reminiscami quia ego dixi vobis. Hec scilicet locutus sum vobis. nō tantum quia passuri estis ista sed quia cū venerit paraclytus ille testimoniū perhibebit de me: ne ista timendo taceatis. Un de fiet: vt etiā vos testioniū perhibeatis. Hec autem vobis ab initio non dixi: quia vobiscum eram. Et ego vos consolabar: mea corporali presentia exhibita humanis sensib⁹ vestris quā paruuli cape poteratis

Nunc autem vado ad eum q̄ me misit: ꝛ nemo inquit ex vobis interrogat me quo vadis. Significat sic se iturum vt nullus interrogaret: qō palā fieri visu corporis cernerent. Nam superius Johan.x interrogauerāt eum quo esset iturus: ꝛ responderat eis se iturum quo ipsi tunc venire non possent. Nunc vō ita se promittit iturum: vt nullus eorum quo vadit interroget. Nubes enim suscepit eum quando Acuum. ascendit ab eis: ꝛ cuntem in celum nō verbis quesierunt sed oculis deduxerūt. **Sz quia hec locutus sum vobis inquit tristicia implebit cor vestrum.** Videbat vtiq̄ quid illa sua verba in cor corporibus egerent: spūalem quippe nondum interius habentes consolationē quā p̄ spiritū sanctum fuerant habituri id quod exterius ī christo videbant amittere metuebant: ꝛ quia se amissuros esse illū vera denunciātē dubitare non poterant. ꝓtristabatur humanus affectus. quia carnalis desolabatur aspectus. Mouerat autē ille qd eis potius expediret: quia visus interior ipse est vtiq̄ melior. quo eos consolatur⁹ fuerat spiritussanct⁹: non cernentiū corporibus ingesturus corpus humanū. sed seipsum credentiū pectoribus infusur⁹. Deniq̄ adiungit. **Sed ego veritatem dico vobis: expedit vobis vt ego vadam. Si enim non abiero paraclytus non veniet ad vos: Si autem abiero. mittam eum ad vos:** Tanq̄ diceret. Expedit vobis vt hec forma serui auferatur a vobis: caro qdē factū ẋbū habito in vobis. Sed nolo me carnaliter adhuc diligatis. ꝛ isto lacte p̄ēti sp infantes eē cupiatis: expedit vob vt ego vadā. si ei non abiero: paraclytus non veniet ad vos Si alimenta tenera quibus vos alui non subtraxero: solidum cibum non esurietis.

Si carni carnaliter heseritis: capaces spi-
C ritus non eritis. Nā quid est si nō abie-
ro paraclytus non veniet ad vos: si autem
abiero mittam eum ad vos? Nunquid hic
positus eum non poterat mittere? Quis h̄
dixerit? Neq; enim vbi ille erat iste inde
recesserat: ⁊ sic venerat a patre vt nō ma-
neret in patre. Postremo quomodo eum
etiam hic constitutus non poterat mittere
Matthei.iij quem scimus super eum baptizatum ve-
nisse atq; mansisse: imo vo a quo scim⁹ eū
nunq̄ separabilem fuisse? Quid est ergo. si n̄
abiero paraclytus non veniet ad vos: nisi
non potestis capere spirituz. q̄diu ꝑm car
nem persistitis nosse christum? Unde ille
inquit: qui iam ceperat spiritum. Et si no
Corint.v. ueramus inquit ꝑm carnem christum: sed
nunc iam non nouimus. Etiam ipsam q̄p-
pe carnem christi non ꝑm carnem nouit: q̄
verbum carnem factum spiritualit̄ nouit.
Hoc nimirum significare voluit: magister
bonus dicendo. si enim non abiero para-
clytus non veniet ad vos: si autem abiero
mittā eū ad vos. Christo āt discedēte cor-
poraliter: non solum spūssanctus. sed ⁊ pa
ter ⁊ filius illis affuit spiritualit̄. Nā si ab
eis sic abscessit christ⁹ vt ꝓ illo n̄ cū illo in
eis esset spiritussanctus: vbi est eius ꝓmis
Mat.xxviij sio dicentis: ecce ego vobiscum sum vsq;
Johan.xiiij ad ꝯsummationē seculi: ⁊ veniem⁹ ad euz
ego ⁊ pater. ⁊ mansionē apud eum facie-
mus: cum ⁊ spiritūsanctū ita se promiserit
esse missurum vt cum eis esset in eternuz?
Ac per hoc cum ex carnalibus vel anima-
libus essent spirituales futuri: profecto et
patrem ⁊ filinm ⁊ spiritūsanctū capacius
fuerant habituri. In nll'o ḡ credēdus est
esse pat̄ sine filio ⁊ spūssctō. aut sine pr̄e ⁊
filio spūssanctus. aut pater ⁊ spūssanctus
sine filio: sed vbi eorū quilibet vn⁹. ibi tri
nitas deus vnus. Oportebat autem ita in
sinuari trinitatem: vt q̄uis nulla esset diū
sitas substantiarū. singillatim tamen com-
mendaret̄ distinctio personarum: vbi eis
qui recte intelligunt. nunq̄ videri potest
separatio naturarum. Quod autem sequi
tur. et cum venerit ille arguet mun-
dum de peccato. ⁊ de iusticia. ⁊ de
iudicio. De peccato quidem quia
non crediderūt in me. De iusticia
vo quia ad patrem vado ⁊ iam nō
videbitis me. De iudicio autez q̄a
princeps huius mundi iudicat⁹ ē
tanq̄ solum sit peccatum n̄ credere in chri
stum. ⁊ tanq̄ ipsa sit iusticia nō videre chri
stum. ⁊ tanq̄ ipsuz sit iudiciū. qd̄ princeps
huius mūdi. hoc est diabolus iudicatus ē:
valde latebrosum est nec isto sermone co-
artandum. ne fiat obscurius breuitate:
sed alio potius q̄tum dn̄s adiuuerit expli
candum.

Explicit tractatus nonagesimus:
quartus. Incipit tractatus nona-
gesimusquintus. De eadem lectiōe

Promittēs do A
minus missurum se spiritum-
sanctum: cum venerit inq̄t
ille arguet mūdū de pec
cato. ⁊ de iusticia. ⁊ d̄ iudicio. Quid
est hoc? Nunquid nam dn̄s christus non s̄.tra.lxxxix
arguit mundū de peccato cum ait: Si non
venissem ⁊ locutus eis fuissem peccatum
non haberent. Nunc autem excusationez
non habent de peccato suo? Sed ne quis
forte dicat hoc ad iudeos ꝓprie pertinere
non ad mūdum: Nonne alio loco inq̄t. Si Johānis.xv
de mūdo essetis mūdus qd̄ suū erat dili-
geret? Nunquid nō arguit de iusticia vbi
ait: pater iuste mūdus te non cognouit? Johan.xvij
Nunquid non arguit de iudicio vbi se ait
finistris esse dicturuz: ite in ignem eternū Matth.xxv
qui paratus est diabolo ⁊ āgelis eius? Et
multa alia repiuntur in sancto euangelio:
vbi de his christus arguit mūdum. Quid
est ergo: qd̄ tanq̄ ꝓprie tribuit hoc spiri-
tuisancto? An forte quia christus ī iudeo
rum gente tantū locutus est mundū non
videtur arguisse: vt ille intelligatur argui
qui audit arguentem? Spiritus autē san-
ctus in discipulis eius toto orbe diffusis:
non vnam gētem intelligitur arguisse sed
mundum. Nam hoc illis ait ascensurus in
celum. Non est vestrum nosse tempora vl' Actuum.j.
momēta que pater posuit ī sua ptāte: sed
accipietis virtutem spiritussancti superue
nientis in vos: ⁊ eritis mihi testes in hie-
rusalem ⁊ in tota iudea ⁊ ī samaria ⁊ vsq;

ad fines terre. Hoc est arguere mundum. Sed quis audeat dicere qō p discipulos christi arguet mūdum spiritussanctus: t ñ arguat ipse christus? Cum clamet apostolus. An vultis accipere experimentū eius qui in me loquitur christus? Quos itaq; arguit spiritussanctus: arguit vtiq; t christus. Sed ꝯtum mihi videtur quia p spiritumsanctum diffundenda erat charitas in cordibus eorum que foras mittit timorem/quo impediri possint ne arguere mū dum qui persecutiōib⁹ fremebat auderēt: propterea dixit: ille arguet mūdum. tanq; diceret. ille diffundet in cordibus vestris charitatem. Sic enim timore depulso: arguendi habebitis libertatem. Sepe autē diximus insepabilia opera esse trinitatis. sed singillatim cōmendādas fuisse personas: vt non solum sine separatione verum etiam sine confusione t vnitas intelligat er trinitas. Exponit deinde quid dixerit de peccato t de iusticia t de iudicio. **De peccato quidem inquit: quia nō crediderunt in me.** Hoc enim peccatum quasi solum sit pre ceteris posuit: q; hoc manente cetera detinentur. t hoc discedente cetera remittunt. **De iusticia vo inquit quia ad patrem vado: et iam non videbitis me.** Hic primo videndum est. si recte quisq; arguitur ō peccato: quomodo recte arguitur t de iusticia. Nunquid si arguēdus est peccator p pterea quia peccator est: arguendum putauit quisq; t iustum. propterea quia iust⁹ est? Absit. Nam t si aliquando iustus arguitur: ideo recte arguitur quia scriptum est. Non ē iustus in terra: qui faciat bonū et non peccet. Quocirca etiam cum iustus arguitur de peccato arguitur non de iusticia: quoniam t in illo quod legimus diuinitus dictum. noli effici iustus multum. nō est notata iusticia sapientis sed superbia presumentis. Qui ergo fit multus iustus: ipso nimio fit iniustus. Multum enī se facit iustum. qui dicit se non habere peccatum. aut qui se putat non gratia dei s; sua voluntate sufficiente effici iustum: nec recte viuēdo iustus est. sed potius inflatus putando se esse quod non est. Quo pacto igitur mundus arguendus est de iusticia: nisi de iusticia credentium? Arguit itaq; de peccato quia in christum non credit: et arguitur de iusticia eorum qui credūt. Ipsa quipe fidelium comparatio: infidelium est vituperatio. Hoc t ipsa expositio satis indicat. Volens enim aperire quid dixerit: de iusticia vo inquit quia ad patrem vado t iam non videbitis me. Non ait. et iam non videbunt me de quibus dixerat. quia non credunt in me: sed peccatum qd vocaret exponens. de illis locutus est dicens: quia non credunt in me. Exponens autem quam dixerit iusticiam ō qua vt dixit mundus arguitur: ad ipsos quibus loquebatur se cōuertit atq; ait. Quia ad patrem vado: t iam non videbitis me. Quapropter mundus de peccato quidem suo. de iusticia vo arguitur aliena: sicut arguūtur de lumine tenebre. Omnia enim que arguuntur ait apostolus: a lumine manifestantur. Quum enim malum sit eorum qui non credunt: non solum per seipsum. verumetiam ex bono potest eorum apparere qui credunt. Et quoniam ista vox infidelium esse consueuit. quomodo credimus quod non vidimus: Ideo credentiū iusticiā sic oportuit definiri. quia ad patrem vado t iam non videbitis me. Beati enim qui non vident t credunt. Nam et qui viderunt christum non in eo laudata est fides eorum quia credebant quod videbant. id est. filium hom̄s: sed quia credebant quod non videbant. id est. filium dei. Cum vo t ipsa forma serui subtracta eorum esset aspectibus: tum vo ex oī parte impletum est. iustus ex fide viuit. Est ei fides: sicut in epistola que ad hebreos est diffinitur: sperandarū substantia t conuictio rerum que non videntur. Sed quid ē iam non videbitis me? Non enim ait. ad pr̄z vado t ñ videbitis me. Vt tpis interuallum quo non videbatur significasse intelligeretur: siue breue siue longum. tamē vtiq; terminatū. Sed dicendo iam non videbitis me: velut nunq; deceterο visuros eos christum veritas pnūciauit? Hec ne iusticia est nunq; christum videre t in eū tam en credere: cuz propterea laudetur fides ex qua iustus viuit. quoniam credit quem modo non videt christum. se aliq̄ndo esse visurum? Postremo fm hanc iusticiam nunquid dicturi sumus paulum apostolum non fuisse iustum: confitentem se christum vidisse post ascensionē ei⁹ ī celū

ij. Corin. xiij
Rhoma. v.
j. Johā. iiij.
B
Eccles. vij.
Ephes. C
Johānis
Rhoma
Hebreo
j. Corin.

de quo vtiq; iam tempore dixerat: iaz non videbitis me. Nunquid secundũ hanc iusticiam iustus non erat gloriosissimus stephanus: qui cum lapidaretur ait: ecce video celum apertum: et filiũ hominis stantem ad dexteram dei? Actu. vij. Quid ergo est ad patrem vado: et iam non videbitis me: nisi quomõ sum cum nobiscum sum? Tunc enĩ adhuc erat mortalis in similitudĩe carnis peccati: qui esurire poterat atq; sitire: fatigari atq; dormire. Hunc ergo christũ idest: talem christuz cum transisset de hoc mundo ad patrem non erant iam visuri: ⁊ ipsa est iusticia fidei de qua dicit apostolus: ij. Cor. v. Et si noueramus christum secundum carnem: sed nunc iã non nouimus. Erit itaq; ĩquit vestra iusticia qua mũdus arguetur: quia vado ad patrem et iaz non videbitis me: quõ in eum quem non videbitis credetis in me: et quãdo me videbitis q̃d tunc ero: non videbitis me quod sum vobiscũ modo: nõ videbitis me humilẽ sz excelsum: non videbitis mortalem: sed sempiternum. non videbitis iudicandum: sed iudicaturum: et de hac fide vestra. idest. iusticia vestra: arguet spiritussctũs incredulum mundũ. D Arguet etiam de iudicio: quia princeps huius mũdi iudicatus est. Quis est iste nisi ꝺ quo ait Joh. xiiij. alio loco: ecce venit princeps mundi et in me nihil inuenit: idest nihil iuris sui: nihil quod ad euz pertineat: nulluz scilicet omnino peccatum? Per hoc em̃ est diabolus princeps mundi: non em̃ celi et terre ⁊ omnium que in eis sunt est diabolus prĩceps qua significatiõe intelligitur mundus vbi dictum est: et mundus per eum factus est Joh. j. Sed mundi est diabolus prĩceps: de quo mundo ibi continuo subiungit atq; ait: et mundus eũ nõ cognouit: hoc est, hõines ĩ fideles: quibus toto orbe terraruz mund⁹ est plenus: Inter quos gemit fidelis mundus: quem de mundo elegit per quem factus est mundus: de quo ipse dicit. Joh. iij. Nõ venit filius homĩs vt iudicet mundum: sz vt saluetur mundus per ipsum. Mundus eo iudicante damnatur: mundus eo subueniente saluatur: quoniam sicut arbor folijs et pomis: sicut area paleis et frumentis: ita infidelibus et fidelibus plenus est mũdus. Prĩceps est ꝯ mundi huius: hoc est princeps tenebrarum haruz. hoc est infidelium de quibus eruitur mũdus quibus dicitur: fuistis aliquando tenebre: nunc autem lux in domino. Eph. vj. Princeps mundi huius de quo alibi dicit. Eph. v. Nunc princeps mũdi huius missus est foras: vtiq; iudicatus est: quoniam iudicio ignis eterni irreuocabiliter destinatus est. Joh. xij. Et de hoc itaq; iudicio quo prĩceps iudicatus est mũdi: arguitur a spiritusancto mundus: quoniã cum suo principe iudicatur: quem superbus atq; impius imitatur. Si em̃ deus sicut dicit apostolus petrus / peccãtibus agnelis nõ pepercit: sed carceribus caliginis inferi retrudens tradidit in iudicio puniendos seruari: quomodo nõ a spiritusctõ de hoc iudicio mundus arguitur: quãdo in spiritusancto hec loquitur apostolus? ij. Pe. ij. Credant itaq; homĩes in christum ne arguantur de peccato infidelitatis sue: quo peccata omnia detinentur. Transeãt in numerũ fidelium: ne arguantur de iusticia eoruz: quos iustificatos non imitantur. Caueant futurum iudiciũ / ne cum mundi principe dãpnentur: quem iudicatum imitantur. Etenĩ ne sibi existimet parci superbia dura mortalium: de superborum supplicio terrenda est angelorum.

Expilcit tractatus nonagesimus quintus. Incipit tractatus nonagesimussextus. Ab eo quod scriptum est: Adhuc multa habeo vobis dicere sed non potestis portare modo: Cuz autẽ venerit ille spiritus veritatis: docebit vos omnẽ veritatem.

In isto sancti A euangelij capitulo vbi dñs ait discipulis suis: adhuc multa habeo vobis dicere sz nõ potestis portare mõ: pri⁹ querẽdũ illud occurrit q̃mõ supius dixerit om̃ia que audiui a patre meo nota feci

vobis: et hic dicat: adhuc multa habeo vobis dicere: sed non potestis portare modo Verum illud quomõ dixerit: quod nõdũ fecerat tãq̃ fecerit: sic ea q̃ futura sũt deũ fecisse ꝓpheta testat̃ dicẽs: qui fecit que futura sunt. iam cũ ipsa verba tractarem⁹/ vt potuimus exposuimus. Nunc ergo que ista sint que apostoli tũc portare nõ poterant: vultis forsitã scire. Sed quis nr̃m audeat eorum se dicere iã capacẽ: que illi capere non valebant? Ac per hoc nec a me expectanda sunt vt dicantur que forte nõ caperem si mihi ab alio dicerẽtur: nec vos ea portare possetis: etiã si ego tantus essẽ vt a me ista que vobis altiora sunt audiretis. Et fieri quidem potest vt sint in vobis aliqui ad ea capienda iaz idonei: que alij capere nondũ valẽt: et si non omnia de q̃bus magister ille deus dicebat: adhuc mlta habeo vobis dicere: tamẽ eorũ fortasse nonnulla. Sed que nam sint ista que ip̃e non dixit: temerariũ est velle presumere ⁊ dicere: Nam et mori pro christo nondum erant idonei tunc apostoli quib⁹ dicebat: nõ potestis me sequi modo. Unde prim⁹ eorum petrus: qui hoc iam se posse presũpserat: aliđ expertus est quã putabat. Et tamen postea: et viri et mulieres: pueri et puelle: iuuenes ⁊ virgines: senes cũ iunioribus: innũerabiles martyrio coronati sũt et posse inuente sunt oues: quod tunc q̃ndo ista dominus loquebatur: nondũ poterant portare pastores. Nunq̃d ergo debuit illis ouibus dici in illo temptatiõis articulo: quod certare vsq̃ ad mortem pro veritate oportebat: et pro christi noĩe vl̃ doctrina sanguinẽ fundere? Nunq̃d inquaz debuit eis dici: quis vestrũ audeat idoneum martyrio se putare: cui petrus idone⁹ nondũ fuerat quãdo euz os ad os ip̃e dominus instruebat? Sic itaq̃ dixerit aliq̃s non debere dici populis christianis audire cupientibus: que sint de quibus domin⁹ tũc dicebat: adhuc mlta habeo vob̃ dicere sed non potestis portare modo: si apostoli nondũ poterãt: multo minus vos potestis: quia forte sic multi possunt audire/ quod tũc nondũ poterat petrus: sic multi possunt martirio coronari: quod tũc nõdum poterat petrus: preserti iaz misso spiritusancto qui tunc nondũ erat missus: de quo continuo subiungit atq̃ ait. Cũ aũt venerit ille spiritus veritatis docebit vos omnẽ veritatez. Sic vtiq̃ demonstrans illos ideo que habebat dicere portare non posse: quia nondũ ad eos venerat spiritussctũs. Ecce concedam⁹ vt ita sit. multos ea modo portare posse iam misso spiritusctõ: que tũc eo nondũ misso non poterant portare discipuli. Nunquid ideo scim⁹ que sint que dicere noluit: que tunc sciremus si ab eo dicta legeremus vl̃ audiremus? Aliud est em̃ scire vtrũ a nobis vel a vobis portari possint: aliud autẽ scire que sint siue portari possint siue non possint: Que cum ipse tacuerit: quis nr̃m dicat ista vel illa sunt? Aut si dicere audeat: vnde probat? Quis em̃ est tam vanus aut temerarius: qui cũ dixerit etiam vera quibus voluerit que voluerit: sine vllo testimonio diuino affirmet ea esse que tunc dominus dicere noluit? Quis hoc nostruz faciat et non maximã culpã temeritatis incurrat: in quo nec prophetica nec apostolica excellit auctoritas? Naz profecto si eorum aliquid legissemus in libris canonica auctoritate firmatis. qui post ascensionez domini scripti sunt: parũ fuerat hoc legisse: nisi illic id etiã legeretur hoc ex eis esse que tunc dominus noluit discipulis dicere/ quia non poterant illa portare: tanquã si verbi gratia/ ego dicerẽ illud quod legimus in huius euãgelij capite: in principio erat verbum: et verbũ erat apud deum: et deus erat verbũ: hoc erat in prĩcipio apd̃ deuz: et alia que sequũtur: quoniã postea scripta sunt: nec ea dominũ iesum dixisse narratum est: cum hic esset in carne: sz hec vnus ex apostolis eius ipso ac spiritu eius sibi reuelãte cõscripsit: ex his esse que noluit tunc dominus dicere: quia ea discipuli portare non poterãt: quis me audiat tã temere ista dicentẽ? Si autẽ vbi hoc legim⁹: ibi h̃ etiã legẽm⁹ q̃s ñ tãto apl̃o credẽt Sz id q̃q̃ mihi videt̃ absurdissime dici/ ea tunc non potuisse portare discipulos: que de inuisibilib⁹ et altissimis reb⁹ ĩuenim⁹ in apl̃icis litteris que postmoduz scripte sũt: nec ea dñm qñ cũ illis visibilit̃ erat dixisse narrat̃: cur em̃ ea tũc forte ñ poterãt

Joh. xiij.

Joh. j.

que nunc in eorum libris: quis non legat: quis non ferat: etiaz si non intelligat? Nõ nulla quidem homies infideles in scripturis sanctis et non intelligunt cum legunt vel audiunt: et lecta vel audita ferre non possunt: sicut pagani quod per eũ qui crucifix⁹ est factus ẽ mũd⁹: sicut iudei qđ fili⁹ dei sit: q̃ eo mõ q̃ ipsi celebrãt sabbatũ soluit. Sicut sabelliãi: quia trinitas est pat̃ ⁊ filius et spiritussanctus: sicut arriani: quia equalis est patri filius: et patri ac filio spiritussanctus. sicut fotiniani: quia non homo tantum similis nobis: sed etiam deus deopatri equalis est. Sicut manichei qđ christus iesus per quez liberati sumus nasci in carne et de carne dignatus est. Et ceteri omnes peruersarum ac diuersarũ sectarum homies/ vtiq̃ ferre nõ possunt: q̃c quid in scripturis sanctis et in fide catholica reperitur/ quod contra eorum proferatur errores: sicut nos ferre non possum⁹ sacrilegas eorũ vanitates et insanias mẽdaces? Quid est eñ ferre nõ posse: nisi eq̃ animo non habere? Sed oĩa que post ascẽsionem domini canonica veritate atq̃ auctoritate conscripta sunt: q̃s fidelis vel etiam cathecuminus antq̃ spiritũ sanctũ baptisatus accipiat: non equo animo legit atq̃ audit: etiã si nondũ sicut oportet intelligit? Quomodo ergo aliquid eorum que post ascensionem domini scripta sunt/ non possent ferre discipuli etiã nondũ sibi misso spiritusctõ: cum omnia nunc ferant cathecumini nondũ accepto spiritusco. Qr et si non eis fidelium sacramenta produntur non ideo fit quod ea ferre nõ possunt: sed vt ab eis tanto ardenti⁹ cõcupiscãtur: quãto eis honorabilius occultantur.

Qua propter charissimi nõ a nobis expectetis audire que tũc noluit domĩus discipulis dicere/ quia nondũ poterãt illa portare: sed potius in charitate proficite: que diffunditur in cordibus vestris per spiritũ sanctũ qui datus est nobis: vt spiritu feruentes et spiritualia diligẽtes: spũalez lucẽ: spũalẽq̃ vocẽ quã carnales hoĩes ferre ñ possũt: ñ aliq̃ signo corpalib⁹ ocul' apparẽte/ nec aliq̃ sono corpalib⁹ aurib⁹ instrepẽte sz intiore: ꝯspectu ⁊ auditu nosse possitis. Non eñ diligitur: qnod penitus ignoratur: sed cum diligitur quod ex quãtulacũq̃ parte cognoscitur: ipsa efficitur dilectione vt melius et plenius cognoscatur. Si ergo in charitate proficiatis quam diffundit in corbus spũssanctus: docebit vos omnẽ veritatem: vel sicut alij codices habent/ deducet vos in omni veritate. vnde dictũ est Deduc me dñe ĩ via tua: ⁊ ambulabo in veritate tua. Sic fiat vt nõ a doctoribus exterioribus illa discatis que noluit domin⁹ tũc dicere: sed sitis omnes docibiles dei: vt ea ipsa que per lectiões atq̃ sermones extrinsecus adhibitos didicistis et credidistis de natura dei nõ corporea: nec loco aliquo inclusa/ nec per finita spacia locorũ quasi mole distenta: sed vbiq̃ tota et perfecta et infinita: sine nitorib⁹ colorum: sine figuris liniamentoꝝ: sine notis litterarum: sine serie syllabarũ: ip̃a mente conspicere valeatis. Ecce dixi aliquid qđ forte inde sit/ et tamẽ accepistis: et non solum ferre non potuistis verũ etiã libenter audistis. Sed si ille magister interior: qui cum adhuc discipulis exterius loqueretur ait. adhuc multa habeo vobis dicere sz nõ potestis portare modo: vellet nobis id qđ de incorporea dei natura dixi / ĩtrinsecus ita dicere: sicut sanctis angelis dicit qui sp̃ vident faciẽ patris: nondũ ea portare possem⁹. Proinde qđ ait. docebit vos omnez veritatẽ/ vel deducet vos ĩ omni veritate: nõ arbitror in hac vita in cuius quã mẽte posse compleri. Quis eñ viuẽs in hoc corpore quod corrũpitur et aggrauat animã: possit omnẽ cognoscere veritatem: cum dicat apostolus: ex parte scim⁹. Sed quia per spiritũ sctm̃ fit: vnde nũc pignus accepimus: vt ad ipsam quoq̃ plenitudinem veniamus: de qua idez dicit apostolus. Tunc autẽ facie ad faciem: et nunc scio ex parte: tunc autem cognoscam sicut et cognitus sum: non quod in hac tantuz/ vita sed totum quod vsq̃ ad illam perfectionem futurum est/ nobis dominus promisit per charitatẽ spiritus dicẽs: docebit vos omnem veritatez vel deducet vos in omni veritate. Que cũ ita sint: dilectissimi moneo vos in charitate christi vt seductores caueatis impuros. et obscene turpitudinis sectas. de quibus ait apostolus.

Rho. v.

Ps. lxxxv.

j. Cor. xiij.

Eph.v. Que autem occulte fiunt ab ipsis: turpe ē et dicere: nē cum horrendas immundicias docere ceperint: quas humāe aures quales cumq; sint portare non possunt: dicant ipsa esse que dominus ait: adhuc multa habeo vobis dicere sed non potestis portare modo: et per spiritū sanctū asserāt fieri: vt possint illa immunda et nefanda portari. Alia sunt mala que portare non potest q̄liscumq; pudor humanꝰ: ⁊ alia sunt bona que portare non potest paruus sensus humanus. Ista fiunt in corporibus impudicis: illa remota sunt a corporibus vniuersis: hoc in pura carne cōmittitur: illud pura mente vix cernitur. Renouamini ergo spiritu mentis vestre: ⁊ intelligite que sit volūtas dei: quod bonum et beneplacitum et perfectū. vt in charitate radicati ⁊ fundati possitis cōprehendere cum omnibus sanctis que sit longitudo/latitudo/altitudo et profundū: cognoscere etiā supereminentē scientie charitatē christi: vt impleamini in omnē plenitudinem dei. Isto enim modo vos docebit spiritus sanctus omnes veritatē: cum magis magisq; diffundet in cordibus vestris charitatē.

Explicit tractatus nonagesimus sertus. Incipit tractatus nonagesimus septimus. De eadē lectiōe.

A Spiritus sanctꝰ quem promisit dominus se discipulis suis esse missurum. q̄ eos doceret omnem veritatem: quam tunc quādo cum eis loquebatur portare non poterāt: de quo spiritu sancto sicut dicit apostolꝰ. Nūc pignus accepimus/quo verbo intelligeremus eius plenitudinē nobis in vita alia reseruari: Ipse ergo spiritus sanctus et nunc docet fideles quanta quisq; potest capere: et spiritualia eorū pectora desiderio maiore succendit: si quisq; in ea charitate proficiat qua et diligat cognita et cognoscenda desideret: ita vt ea quoq; ipa que nunc quo modo cumq; cognoscit: nondū se scire sciat: sicut scienda sunt in ea vita: quam nec oculus vidit nec auris audiuit: nec in cor hominis ascēdit. Quo sciēdi modo si nūc ea vellet interior magister dicere. idest. nostre menti aperire atq; monstrare: hūana infirmitas portare non posset. Unde me vestra dilectcio meminit iam locutū: cuius sancti euangelij verba tractarē? vbi dominꝰ ait. adhuc multa habeo vobis dicere: sed non potestis portare modo. non vt in his domini verbis nescio q̄ secreta nimis abdita suspicemur: que cum dici a docente non possint/portari a discēte non possint: sed eaipsa que doctrina religionis in quorūlibet hominū noticia legimus et scribimus/audimus et dicimus: si vellet eo modo nobis christus dicere sicus dicit angelis sanctis in seipso vnigenito verbo: patri coeterno: quinaz portare homīes possent: etiam si iam essent spirituales quales adhuc apostoli nō fuerūt quādo ista eis dominꝰ dixit: qualesq; postea veniente sanctospiritu facti sunt? Nā vtiq; quicqd ō creatura sciri potest minus est ipso creatore: qui summus et verus et immutabilis est deus. Et quis eum tacet: vbi non a legentibus/disputātibus/querētibus/respondētibus/laudantibus/cantātibus/quoquomō sermocinātibus: postremo ab ipsis etiā blasphemantibus nominatur? Et cū eū nemo taceat: quis est qui eum sicut intelligēdus est capiat: cum de oribus et auribus hominum non recedat Quis est cuius acies ad eum mentis acce dat? Quis est qui euz trinitatē esse scisset nisi ipse sic innotescere voluisset? Et quis hominum iam istam sileat trinitatem. Et tamen quis hominū sicut angeli sapiat trinitatem? Eaipsa ergo que de dei eternitate/veritate/sanctitate: in promptu et palā sine cessatione dicuntur: ab alijs bene. ab alijs male intelligūtur: immo ab alijs intelligntur: ab alijs non intelligūtur Qui enim male intelligit/non intelligit. Ab eis ipsis autē a quibus bene intelligūtur: Ab alijs minus: ab alijs amplius mentis viua citate cernūtur: ⁊ a nullo hominū sicut ab angelis capiuntur. In ipsa ergo mēte: hoc est in interiore homīe quodāmodo crescitur: non solum vt ad cibū a lacte transeatur: verūetiā vt āplius atq; āpliꝰ cibꝰ ipse sumat. Non aūt crescitur speciosa mole sz

ij.Cor.v.

j.Cor.ij.

intelligentia luminosa: quia et ipse cibus intelligibilis lux est: vt ergo crescatis euz qz capiatis: et quãto magis crescitis: tãto magis magisqz capiatis: non ab eo doctore qui vestris auribus sonat: hoc est forinsecus operando plantat ⁊ rigat: sed ab eo qui dat incrementũ/petere ac sperare debetis. B Proinde sicut preterito sermõe commonui cauete maxĩe qui paruuli estis et adhuc alimẽtis lacteis indigetis: ne hominibus sub hac occasione deceptis ac deceptoribus: quia dominus ait: adhuc multa habeo vobis dicere sed nõ potestis portare modo: aurem curiosam p̃beatis ad incognita sciẽda: cũ mẽtes ĩualidas habeatis ad vera et falsa diiudicanda: maxĩe ꝓpter obscenissimas turpitudĩes: quas docuit vanitas/animas ĩstabiles atqz carnales: ad hoc deo sinente vt eius vbiqz sint tremenda iudicia: ⁊ in cõparatiõe impure nequicie dulcescat purissima disciplĩa: atqz illi det honorem: timorẽ autẽ vel pudorem sibi: qui in illa mala vl' illo regẽte nõ cecidit: vel illo inde leuante surrexit. Cauete timẽdo ⁊ orando ne irruatis in illud enigma salomonis: vbi mulier insipiens et audax inops panis effecta: conuocat pretereuntes dicens. Panes occultos libent' attingite: et aque furtiue dulcedinẽ. Hec enĩ mulier vanitas est impioꝝ. cuz sint insipientissimi: aliquid se scire opinantiũ: sicut de ista muliere dictũ est: inops panis efficitur. Que cum sit inops panis: promittit panes: idest cũ sit ignara veritatis: promittit scientiã veritatis. occultos tamẽ panes promittit: quos tamẽ dicit libent' attĩgi: et aque furtiue dulcedinẽ: vt ea scilicz libentius et dulcius audiantur et agantur q̃ palaz in ecclesia dici crediqz prohibent' Ipsa quippe occultatione condũt quodã modo nefarij doctores sua venena curiosis: vt ideo se existimẽt aliquid discere magnũ: quia merentur habere secretũ: et sua uius hauriant insipientiã quam putãt scientiam: cuius prohibitã quodãmodo furãtur audatiam. Hinc et nefarios ritus suis hominibus sacrilega curiositate deceptis vel decipiendis: magicarum artiũ doctrina cõmendat. Hinc ille illicite diuinationes inspectis pecudũ visceribus occisorũ aut vocibus et volatibus auiuz aut signis multiformibus demoniorum: insusurrant

aurib⁹ hominũ periturorũ: ꝑ colloquia ꝑditorum. Propter hec illicita atqz puniẽda secreta: mulier illa non solũ insipiens: verum audax etiã nuncupatur. Sed h̃ nõ solum a seipsa: verũ et a nomĩe nostre religionis aliena sunt. qñdoq̃dem mulier hec insipiens ⁊ audax sub christĩao vocabulo tot scelestas hereses condidit: tot nephandas fabulas finxit: vt iam tales quales in theatris: siue cantãtur: siue saltantur: siue inimica scurrilitate ridentur: ⁊ nõ quasdã tales quales aduersus deũ fingere potuisse: sic illam doleamus insipientiã: vt miremur audaciã Omnes autẽ insipientissimi heretici q̃ se christiãos vocari volũt: audatias figmentorũ suorũ quas maxime exhorret sensus hũanus: hac occasiõe euãgelice sententie colorare conantur: vbi dominus ait: adhuc multa habeo vobis dicere: sed nõ potestis portare modo. quasi h̃ ipsa sint que tũc discipuli portare nõ poterant: et ea docuerit spiritussanctus: que palam docere atqz predicare quãtalibet feratur audatia spiritus erubescit immundus. Hos apostolus in spiritusctõ preuidens ait. Erit em̃ tempus quo sanam doctrinam nõ sustinebunt: sed secundũ desideria sua magistros sibi coaceruabũt prurientes auribus. Et a veritate quidẽ auditum auertentes: ad fabulas autẽ conuertentur. Illa enim secreti furtiqz cõmemoratio que dicit: panes occultos libẽter attingite et aque furtiue dulcedinẽ: pruritũ facit audientibus in auribus spiritualiter fornicãtib⁹: sicut pruritu quodã libidinis etiã in carne corrumpitur integritas castitatis Audite itaqz apostolũ talia preuidẽtem: et ea vitanda salubriter admonentẽ. Prophanas inquit verborũ nouitates deuita. Multuz em̃ proficiunt ad impietatẽ et sermo eorum sicut cancer serpit. Et nõ ait verborũ nouitates: sz addidit prophanas. Sunt em̃ et doctrine religionis congruentes verborũ nouitates: sicut ipsum nomen christianorũ quando dici ceperat. sicut scriptũ est. In anthiochia enĩ primũ post ascensionẽ domini appellati sunt discipuli christiani: sicut legitur in actibus apostolorũ: et xenodocia et mõasteria postea sunt appellata nouis noĩbus. Res tñ ip̃e ⁊ ante noĩa sua erãt: ⁊ religiõis veritate firmantur: que etiã cõtra ĩ ꝓbos defendunt'

C

ij. Thi. iiij.

j. Thi. vj.

ij: Thi. ij.

Actuũ. xj.

Aduersus impietatē quoq; arrianorū hereticorū/nouum nomē patris homousyon condiderunt: sed non rem nouam tali nomine signauerunt. Hoc enī vocatur homo
Joh.x. usyon/quod est ego & pater vnuz sumus: vnius videlicet eiusdēq; substantie. Nam si omnis nouitas prophana esset: nec a do
Joh.xiij. mino diceretur: mandatū nouū do vobis Nec testamentū apellaretur nouū: nec cā
Heb.ix teretur vniuersa tibi canticum nouū. Sed prophane sunt verborū nouitates: vbi diē
Proū.ix. mulier īsipiēs & audax: Panes occultos libent attingite: et aque furtiue dulcedinē Ab hac pollicitatiōe falsē sciētie: phibet etiā ille loco apostolus vbi dicit. O thi
j.Thi.vj. thee depositū custodi: deuitās prophanas vocum nouitates: et contradictiones falsi nominis scientie: quā quidā promittētes circa fidem exciderūt. Nihil eñ sic amant isti quā scientiā promittere: et fidem rerū verarū quas credere paruuli precipuūtur velut impitiam deridere. Dicit aliqs. Nihil ne spūales viri habēt in doctria: quod carnalibus taceant: et spiritualibus eloquantur? Si respōdero nō habent: continuo mihi dicetur: ex epistolaa ad corinthi
j.Cor.iij. os apostoli papli. Non potui vobis loq quasi spūalibus sed quasi carnalibus: quasi paruulis in christo lac vobis potū dedi non escam. nondum eñ poteratis: sed nec adhuc quidē potestis Adhuc eñ estis car
j.Cor.ij. nales. Et illud. Sapientiā loquimur inter p fectos. Et illud: Spiritalib⁹ spūalia cōparantes: aīalis autē homo nō percipit que sunt spiritus dei: stulticia eñ est illi. Hoc totum quale sit: ne rursus ppter hec verba apostoli pphanis vocū nouitatibus secreta querantur: et ea que debet castorū spiritus corpusq; vitare / dicatur carnalis sustinere non posse: sermōe alio si domin⁹ donauerit disputandū est. vt iam istū aliquādo claudamus.

Explicit tractatus nonagesimusseptim⁹. Incipit tractatus nonagesimus octauus. De eadem lectione.

A X verbis dñi nostri vbi dic: adhuc multa habeo vobis dicere sed non potestis portare modo: ex orta difficilē questionē me recolo distulisse vt inde ociosius tractaretur: quia illum modus competens compellebat finire sermonē: Nunc ergo quoniā tempus ē promissa reddendi/pertractetur vt dominus ipse donauerit: qui cordi nostro vt p poneretur ingessit. Hec est autē questio: Vtrū spirituales hoies habeant aliquid in doctrina: quod carnalibus taceāt et spiritualibus dicāt. Quia si dixerimus nō habent: respōdebit nobis. Quid est ergo qō j.Cor.iij.
dicebat apostolus scribēs ad Corinthios Non potui vobis loqui quasi spiritualib⁹ sed quasi carnalibus: quasi paruulis ī christo lac vobis potum dedi non escam? Nō dum enī poteratis: sed nec adhuc quidez potestis: adhuc eñ estis carnales. Si aūt dixerimus habent: timendū et cauendū ē ne sub hac occasiōe in occultis nefaria doceantur: et spiritualiū nomine velut ea q̄ carnales capere non possunt: nō solum excusatiōe dealbanda verūetiā predicatione laudanda videātur. Primū ergo scire debet charitas vestra qō ipse christ⁹ crucifixus: quo velut lacte paruulos aluisse se dicit apostolus Ipsa vera caro eius ī qua facta est vera mors eius: et vulnera vera confixi sanguinisq; excussi: nō eo modo a carnalibus quo ab spiritualibus cogitatur: et illis est lac: istis cibus est: quia et si non audiunt amplius: intelligūt amplius. Nō enī equaliter mente percipitur: etiā qō in
fide pariter ab vtrisq; recipitur. Ita fit vt j.Cor.j:
predicatus ab apostolis christus crucifixus et iudeis esset scandalum et gentibus stulticia: et ipsis vocatis iudeis et grecis dei virtus et dei sapientia. Sed carnalib⁹ paruulus id tantum credēdo tenentibus: spiritualibus autē capacioribus id etiā intelligendo cernentibus. Illis ergo tanq̄ lacteus potus/istis tanq̄ soli dus cib⁹: nō quia hoc illi aliter in populis: isti aliter in cubiculis cognouerunt. Sed quod eodez modo vtriq; cū palā diceretur audiebāt. pro suo modo quiq; capiebant. Cum enīz B
christus propterea sit crucifix⁹. vt in remissione peccatorū sanguinem funderet. qua eius vnigeniti passione diuina gratia cōmendatur. vt nemo in homīe glorietur. q̄- i.Cor.iij.
modo intelligebant christū crucifixū qui adhuc dicebant. ego sum pauli? Nunqd quomō ipse paulus qui dicebat. mihi aut Galatas.
absit glorari nisi in cruce dnmini nostri ie-

su christi? De ipo itaq; christo crucifixo et ipse cibū pro sua capacitate sumebat. et illos lacte pro eorum infirmitate nutriebat Denicq; illa que scripsit ad corinthios aliꝰ vtiq; ab ipsis paruulis: aliꝰ a capatioribꝰ
Cor. xiiij. posse intelligi sciens: ait. Si quis est inter vos ꝓpheta aut spiritualis agnoscat que scribo vobis: quia domini est mandatum. Si quis autē ignorat ignorabitur Solidā profecto voluit esse scientiā spiritualiū vbi nō sola fides accōmodaretur: sed certa cognitio teneretur: Ac ꝓ hoc illi eaipsa credebant: que spirituales insuper agnoscebāt. Ignorabiꝰ autē ait qui ignorat: quia nondū ei renelatū est: vt quod credit sciat. Quod cū fit in homis mente/ipse dicitur agnosci a deo: quia deus illuz agnoscentē facit: sicut alibi ait. Nunc autē cognoscentes deū immo cōgniti a deo. Neq; eī tunc cognouerat eos deus: p̄cognitos
1. Petri. j. et electos ante mundi cōstitutionē: sz tūc eos seipsum cognoscere fecerat. Hoc igiꝰ primitus cognito quod eaipsa que simul audiunt spirituales atq; carnales pro suo modulo quiq; capiūt: illi vt paruuli: isti vt maiores: illi vt lactis alimentū: isti vt cibi solidamentū. Nulla videtur esse necessitas: vt aliqua secreta doctrine taceantur et abscondantur fidelibus paruulis/seorsum dicenda maioribus: hoc est intelligentioribus: et hoc ideo faciendū putetur: qz dixit apostolus. Non potui vobis loq̄ q̄si spiritualibꝰ: sed quasi carnalibus. Hoc ipsum enī quod non iudicauit se scire in eis
j. Cor. ij. nisi iesum christū et hūc crucifixū: ipsis nō potuit loq̄ q̄si spūalibꝰ sz q̄si carnalibꝰ qz id sic spūales capere nō valebāt. Quicū q; autē spirituales inter eos erāt. ideſt. qō illi tanq; carnales audiebāt: spirituali ipsi intellectu capiebant: vt sic intelligatur qō ait: non potui vobis loqui quasi spūalibꝰ sed quasi carnalibus: ac sic diceret. Nō potuistis quasi spūales: sz quasi carnales ca-
j. Cor. ij. pere quod loquebar Aīalis enī homo. i. qui secūdū hominē sapit. aīalis dictus ab anima: carnalis a carne: quia ex anima et carne constat totus homo: Non percipit que sūt spiritus dei. ideſt. quid gratie credentibus crux conferat christi: et putat hō illa cruce actum esse tantūmō vt nobis vsq; ad mortem pro veritate certātibus/imitandū p̄beretur exemplū. Nam si scirēt huiusmodi homies qui nolunt esse nisi homines quēadmodū christꝰ crucifixus factus sit nobis sapientia a deo: et iusticia: et sanctificatio: z redemptio: vt quemadmodum scriptū est: qui gloziatur in dño gloriet: proculdubio nō gloziarētur in homie j. Cor. j.
nec carnaliter dicerēt. Ego quidē sum pauli/ego aūt apollo: ego vero cephe: sz spiritualiter/ego sum christi Verū illud ad C
huc questionē facit: quod i epistola ad hebreos legitur. Cum iam deberetis ipsi esse doctores: iterū doctria indigetis: que sint Hebr. v.
elementa sermonū dei: et facti estis opus habentes lacte/non solido cibo Omis enī qui lactat inexpertus est verboum iusticie: infans est enī. Perfectoz est autē solidus cibus eoz qui per habitū exercitatos habent sensus ad separandū bonū a malo. Hic enī videmꝰ tanq; definitū eē quez perfectorū dicit solidū cibum: et hoc esse illud quod ad corinthios scriptū est Sapi j. Cor. ij.
entiaz loquimur inter pfectos. Quos aūt perfectos voluerit hoc loco intelligi: subiecit atq; ait. Qui per habitū exercitatos habent sensus: ad separandū bonū a malo. Hoc ergo qui inualida et inexercitata mente non possunt: profecto nisi fidei quodam lacte teneantur: et vt inuisibilia que non vident: et intelligibilia que nondū intelligunt credant: facile ad vanas et sacrilegas fabulas ꝑmissione scientie ducūtur vt et bonum et malum non nisi corporalibus imaginibus cogitent: et ipsum deū nō nisi aliquod esse corpus existiment: et malum non nisi substantiā putare nō possunt cuz sit potius ab immutabili substātia mutabiliū substantiaz quidā defectus: quas fecit ex nihilo ipsa immutabilis et summa substantia qui est deꝰ. Quod profecto q̄s quis non solū credit: verumetiā exercitatis interioribꝰ animi sensibus intelligit: percipit/nouit. nō est iam metuendū ne seducatur ab eis qui malum putando esse substantiam quā non fecit deus/mutabilē substantiam faciūt ipsum deū sicut manichei: vel si que alie pestes ita decipiunt: sz mēte adhuc paruulos q̄s dicit apostolus carnales. lacte nutriendos. Omnis de hac re sermo quo agitur vt non solū credatur verumetiā intelligatur: sciaturq; quod dicitur: percipere talia non valentibus onerosus est: faciliusqz illos premit quā pascit.

Ex quo fit: vt spūales ista carnalibus nō omni modo taceant ꝓpter catholicā fidez que omnibus predicāda est: nec tamen sic differant / vt volētes ea perducere ad intelligentiam non capacem: facilius fastidiri faciant in veritate sermonez: quam in
Colo.ij. sermone percipi veritatē. Propterea dicit scribens ad colossenses. Et si corpe absens sum: spiritu vobiscū sum: gaudēs et vidēs ordinationē vestrā: et id quod deest fidei
j.Thes.iij. vestre i christo. Et ad thessalonicēses Mocte ac die inquit habundantius orātes vt videamus faciē vestram: et supleamus q̄ desunt fidei vestre. Intelligēdi sunt vtiqz ita primū cathezizati vt lacte alerētur nō solido cibo. cuius lactis ad hebreos commemoratur vbertas / eis quos volebat cibi soliditate iam pascere. Propter qō ait.
Heb.vj. Ideoqz remittētes inicij xpi verbū: in cōsumationē respiciamus Nō iterū iacientes fundamētū penitētie ab operib⁹ mortuis: et fidei in deū: lauacri doctrine / ipositionis manuū: resurrectiōis etiam mortuorū et iudicij eterni. Hec est lactis vbertas siue quo non viuunt qui iam quidē ratiōe vtuntur vt possint credere. sz bonuz a malo non credendo tantū: verūetiā intelligēdo quod pertinet ad solidū cibū separare non possunt. Quod autē in lactis commemoratiōe posuit et doctrinaz: ipsa est que per symbolū traditur et orationē dominicam. Sed huic lacti absit vt sit contrarius cibuf rerum spiritualiū firma intelligentia capiendus. Qui colossensibus et thesalonicensibus defuitet supplēdus fuit. Quando enī supletur quod defuit: non impbatur quod fuit. Nam et ipsis que sumimus alimentis: vsqz adeo non est lacti cōtrari⁹ solidus cibus: vt ipse lacteſcat: quo possit esse aptus infantibus ad quos per matris vel nutricis peruenit carnē. sicut fecit etiā mater ipsa sapiētia: que cum sit in excelsis angelorū soliduſ cibus: dignata est q̄dam modo lacteſcere paruulos: cum verbū ca-
Joh.j. ro factum est z habitauit in nobis. Sed ipse homo christus qui vera carne / vera cruce / vera morte / vera resurrectione / sincerū lac dicitur paruulorū: cum bene ab spiritualib⁹ capitur: inuenitur dns angelorum.
D Proinde nec sic paruuli sunt lactādi: vt semper [illegible]ntelligant deū christū: nec sic ablactādi / vt deserāt hominē christū. Qō alio modo idipsuz ita dici potest. Nec sic lactandi sunt / vt creatorē nunquā intelligant christū: nec sic ablactandi / vt mediatorem vnquā deserant christū. In hoc q̄p pe non conuenit huic rei similitudo materni lactis et solidi cibi: sed potiuſ fundamēti: quia z puer quādo ablactatur vt ab alimentis infantie iam recedat: inter solidos cibos non repetit vbera que sugebat: xps autem crucifixus: et lac suggentibus. et cibus est proficiētibus. Fundamēti xo est ideo est aptior similitudo: quia vt pficiatur quod struitur / additur edificiū: nō subtrahitur fundamentū. Que cū ita sint: o q̄ cumq̄ estis / qui sine dubio multi estis paruuli in christo / proficite ad solidum cibū: mentis non ventris. pficite ad separandū bonum a malo: et magis magisq̄ inherente mediatori: per quē liberamini a malo. quod nō est a vobis loco seperandū: sed ī vobis potius est sanandū. Quisquis autem vobis dixerit: nolite credere vērū hominem christū: aut non a vero deo corpus cuiuslibet hominis vel cuiuslibet animantis creatū: aut nō a vero deo vetus testamentū datum: et si quid huiusmodi: b enīz vobis priuſ ideo non dicebātur: quādo lacte nutriebamini: quo xa capiēda cor nō-dum habebatis idoneū: non vobis iste cibum preparat sed venenū. Propter quod beatus apostolus eos alloqnēs qui iā videbantur esse perfecti: cum quid sit imper Phil.iij.
fectū ipse dixisset: Quicūq̄ ergo inqt perfecti sum⁹ b sapiam⁹: z si qd aliť sapitis: b quoq̄ vobis deus reuelabit. Et ne forte incurrerent in seductores qui eos vellent a fide auertere ꝓmittendo scientiā veritatis: et hoc putarēt esse quod dixit apostolus / id quoq̄ vobis deus reuelabit: continuo subiūxit. Verūtn in quod peruenimus: in eo ambulemus. Si quid ergo ītellexeris qō non sit contra regulā catholice fidei ad quā velut viam que te ducat ad patriam peruenisti: et sic intellexeris vt in de dubitare omnino na debeas: adde edificium: noli tamē relinq̄re fundamentum. Sic debēt maiores docere aliquid paruulos: vt omniū dnm christū: z seipsis longe maiores ꝓphetas et apostolos: nō dicant aliquid fuisse mentitos. Nō autē solū vanilo q̄s z mentis seductores fabulosa z falsa garriētes: et in eis vanitatib⁹ velut al

terã scientiã ꝓmittentes contra regulã fi-
dei quã catholicã suscepistis cauere debe
tis: verũ etiã ipsos qui de ipsa diuine im-
mutabilitate nature vel incorporea crea-
tura siue creatore veraciter disputant: et
quod dicunt omnio documẽtis atq; ratio
nibus certissimis ꝓbãt: et tamẽ ab vno di
et hominũ mediatore conantur auertere:
tãquã pestẽ isidiosiorẽ ceteris fugite. Ta
Rho.j. les enĩ sunt de quibus dicit apostolus: qa
cognoscẽtes deũ: non sicut deum glorifica
uerũt. Quid enĩ prodest habere intelligẽ
tiaz veram de immutabili bono: ei qui nõ
tenet per quẽ liberetur a malo? Propter
ea ammonitio beatissimi apostoli de ve-
stris cordibus non recedat Si quis vobis
thas.j. euãgelizauerit ꝓrẽ quod accepistis: ana-
thema sit. Nõ ait plus quã accepistis: sed
ꝓter quod accepistis. Nam si illud dice-
ret: sibiipsi ꝓiudicaret: qui cupiebat ve-
nire ad thessalonicẽses: vt suppleret que
illorum fidei defuerũt. Sed qui suplet: qõ
minus erat addit: non qõ ĩerat tollit. Qui
E autez pretergreditur regulã fidei. non ac
cedit in via: sed recedit de via. Quod ita-
qz ait dominus: adhuc multa habeo vob
dicere sed nõ potestis portare modo: adi-
cienda illis fuerãt que nesciebat: non que
didicerant euertenda. Et ille quidẽ sicut
in pristino sermone iam exposui: potuit ĩ
ita dicere: qa illa ipsa que docuerat si vel
let eis sic aperire vt in illo concipiũtur ab
angelis: hoc infirmitas hũana in qua ad-
huc erant ferre nõ posset. Spiritualis aũt
homo quilibet potest alterũ hominẽ do-
cere quod nouit: si ꝑficiendo capaciorez
faciat spiritussanctꝰ: in q̃ et ipse doctor ali
quid amplius addiscere potuit vt sint am
bo docibiles deo: quãq; et inter ipsos spi
rituales sunt vtiq; alijs alij capaciores at
q; meliores: ita vt quidã illorũ ad ea per
z.xij. ueniret que non licet homini loqui: Qua
occasione vani quidã apocalypsim pauli
quã sana non recipit ecclesia/nescio qbus
fabulis plenã stultissima presumptiõe fin-
xerunt: dicentes hanc esse vnde dixerat ra
ptum se fuisse in tertiũ celũ: et illic audis-
se ineffabilia verba: que non licet homini
loqui. Utcũq; istorũ tollerabilis esset au
dacia: si se audisse dixisset que adhuc non
non licet homini loqui: cũ dixerit que nõ
licet homini loq. istis qui hec audeãt ipu-
denter et infeliciter loqui. Sed iam istuz
sermonẽ hoc fine cõcludã: per quẽ vos eẽ
cupio sapiẽtes quidẽ in bono: itegros au
tem a malo.

Explicit tractatus nonagesimus
octauus. Incipit tractatus nona-
gesimusnonus. De eo quod dicit
Non enim loquetur a semetipso sz
quecũq; audiet loquetur.

Quid est quod A dominus ait de spiritusctõ: cũ
eũ vẽturũ esse ꝓmitteret: z do
cturum discipulos eius omnẽ veritatẽ: vt
eos deducturũ i omni veritate: **Nõ enĩ
loquetur a semetipso sed quecũq;
audiet loquetur?** Simile est hoc ei qd
de semetipso dixit Nõ possum a meipo fa
cere quicquã: sicut audio iudico. Sed illõ s.xl.tracta.
cum exponeremus/secundũ hominẽ posse
accipi diximus: vt obedientiã suã qua fa- Phil.ij.
ctus est obediens vsq; ad mortẽ crucis: ꝑ
nunciasse filius videretur et iudiciũ futu-
rum quo viuos z mortuos iudicabit: quia
hoc per id facturus est quod filius homis
est. ꝓpter quod dixit: pat nõ iudicat quẽ-
quã: sed omne iudiciũ dedit filo: quia i iu Joh.v
dicio non forma dei qua equalis est patri
nec ab impijs videri potest: sed forma ho-
minis aparebit: qua minoratus est etiam Heb.ij.
modico minus ab angelis: quãuis iã i cla
ritate non in pristina sit hũilitate ventur⁹
conspicu⁹ tamẽ futurus: z bonis et malis.
Hinc ait et illud. Et potestatẽ dedit ei iu
diciũ facere: quoniã filius hominis est. In
quibus verbis ei⁹ manifestatur: nec eã for
mam presentandã esse iudicio in qua cum
esset: non rapinã arbitratus est eẽ se eqlẽ
deo: sed illam quã cũ semetipsum exinanis
set accepit. Semetipm enĩ exinaniuit forz-
maz serui accipiẽs: in qua videtur etiã ad
faciendũ iudiciũ obedientiã suam commẽ
dasse: cũ dixit: Non possũ facere a meipo
quicquã: sicut audio iudico. Adaz nãq; ꝑ Rho.ij.
cuius vnius homis inobedientiã peccato
res constituti sunt multi: nõ sicut audiuit
iudicauit: quia quod audiuit preuaricat⁹
est: et a semetipo fecit malũ quod fecit: qz
non dei voluntatẽ sed suã fecit. Iste autẽ
per cuius vni⁹ homis obedientiã iusti cõ-
stituũtur multi: nõ solũ obediẽs fuit vsq;

admortem crucis in qua est viu⁹ iudicat⁹ a mortuis: sed obediētē se futurū promittens in ipso quoq3 iudicio quo est de viuis iudicaturus ⁊ mortuis: non possum inquit a meipso facē quicq3: sicut audio iudico. Sed nū quid de spiritusancto quod dictum est: non enī loquetur a semetipso: sed quecūq3 audiet loquetur. secundū hominem vel secundū assumptionez cuiuscq3 creature dictū esse audebim⁹ opiari? Solus quippe in trinitate filius formam serui accepit: que forma illi ad vnitatē persone coaptata est. ideſt vt fili⁹ dei ⁊ filius hois vnus sit iesus christus: ne non trinitas sed quaternitas predicetur: quod absit a nob. Propter quā personā ꝓfecto vnā ex duabus substantijs diuina hūanaq3 constantē aliqñ secūdū id quod dñs est loqtur: vt ē illud qđ ait: ego et pater vnū sumus: aliquādo secundū id qđ homo est/sicuti ē illud: qñ pater maior me est: secundum qđ accepim⁹ esse ab eo dictū: ⁊ hoc vñ nūc disputo: nō possū a meipo facere q̄cq3: sic audio iudico. B In psona vero spiritussancti q̄ modo id accipiamus quod ait. Nō em̄ loquetur a semetipso: sz quecūq3 audiet loquetur: cū in eo nō sit alia diuinitatis alia humanitatis: vel alterius creature cuiuscumq3 substantia: magna exoritur difficultas. Illud em̄ quod sicut colūba spiritus sanctus apparuit specie corporali: visio fuit ad horam facta atq3 transacta: sicut etiam quando sup discipulos venit: vise sūt illis lingue diuise velut ignis: qui et insedit super vnūquēq3 eor. Qui ergo dicit columbā ad vnitatez persone spūisancto fuisse coiunctā: vt ex illa et deo quia spirituscūs de⁹ est/ vna spirituscti persona constaret: et hoc etiā de illo igne compellitur dicere: vt intelligat nihil horum debere se dicere. Ista em̄ que dē substantia dei quoq̄mō vt opus erat significāda corporeis hominū sensibus se se intulerūt atq3 transierunt: ad horā diuinit⁹ facta sūt de creatura seruiēte: non de ipsa dominante natura: que in se manēs quod vult mouet: et quod vult immutabilis mutat: Sic etiaz vox illa de nube aures vtiq3 attigit corporales: eūq3 sensum corporis qui vocatur auditus: nec tamē illo modo credendum est verbū dei quod est vnigenitus filius/quomō verbū dicitur syllabis sonisq3 finiri: quia nec omnes simul sonare possūt cum sermo fit: sed tanq3 nascētes morientibus ordine suo soni quicūq3 succedunt: vt totum quod loq̄mur nouissima syllaba compleatur. Absit vt sic loquatur pat ad filium: hoc est deus ad verbū suum deuz: Sed ħ eor est capere: quātū ab hōie capi potest: ad quos non lac ptinet sed solidus cibus. Cum igitur spiritussāctus nulla susceptione homis sit homo factus: nulla susceptiōe angeli sit angelus factus: nulla susceptiōe cuiuscquā creature creatura sit factus: q̄mō de illo itelligēdū est qđ dñs ait nō em̄ loqtur a semetipso: sz quecūq3 audiet loqtur? Ardua q̄stio nimis ardua Ip se assit spiritus: vt saltem sic eam cogitare possum⁹: sic eloq̄ possimus: sic ad itelligētiā vestrā ꝓ mei moduli facultate pueiat Prius itaq3 nosse debetis et itelligere potestis: credere autem qui intelligere non dū potestis: in ea substantia que deus est: non quasi per corporis molez sensus locis proprijs distributos: sicut in carne mortali quorūq3 aīaliū alibi est visus: alibi auditus/alibi gustus/alibi olfactus: per totum autez tactus. Absit hoc credere in illa incorporea immutabiliq3 natura. Audire ergo ibi et videre: idipsum est. Dicitur ⁊ olfactus in deo: vnde dic apls: Sicut et christus dilexit nos: et tradidit semetipm pro nobis oblationē ⁊ hostiā deo in odorē suauitatis. Et gustus intelligi pōt scōm quez deus et odit amaricantes et nec frigidos nec calidos sed tepidos euomit ex ore suo Et iesus xps: Meus cibus ē vt faciā volūtatē eius qui me misit. Est etiā tactus ille diuinus: vnde dicit sponsa de spōso: Sinistra eius sub capite meo: et dextera ei⁹ cōplectitur me. Nō sunt hec in deo per diūsa corpis loca. Cuz em̄ dicitur scire: ibi sūt oīa/et videre/⁊ audire/et olfacere/⁊ gustare/et tangere: sine vlla eius mutatione substātie: sine vlla mole que in alia parte maior in alia minor: etiā in sensibus puerili pectore cogitatur: quādo deus sic cogitatur. Nec mireris qđ ineffabilis dei sciētia qua nouit oīa/per varios hūane locutionis modos omniū istorū corporaliū sensuum nominib⁹ nuncupatur: cuz et ipsa mēs nostra: hoc est homo interior: cui vniformiter scienti per hos q̄nq3 veluti nūcios corporis diuersa nunciātur: quando immuta

Math.iij.

Actuū.ij.

Ephe.v

Joh.iiij

Cantico

bilem veritatē intelligit:eligit/diligit.Et lumē videt de q̄ dicit Erat lumē verū Et vbuz audit de quo dicit. Jnpncipio erat verbū Et odorē capit:de quo dicit: Post odorē vngentoꝝ tuorū currim⁹. Et fontē bibit:de quo dicitur: Apud te ē fons vite Et tactu fruitur: ō quo dicitur: Mihi aūt adherere bo bonū ē : Nec aliō atq; aliō:z vna intelligētia tot sensuū nominibus nū cupatur.Cū ergo de spiritusancto dicitur non eñ loquetur a semetipo.sed quecum q̄ audiet loq̄tur: multomagis ibi simplex natura vbi verissime simplex est:vel intelligenda est vel credenda: que longe lateq; naturā nostre mentis excedit. Mutabil' quipe est mens nostra que percipit discēdo quod nesciebat: et amittit dediscendo quod sciebat: et veri similitudie fallitur : vt pro vero approbet falsum:et obscuritate sua quasi q̄busdaz tenebriſ ipedit ne p ueniat ad verū. Et ideo nō est ista substātia verissime simplex/cui non b̄ est esse qō nosse:potest eñ esse nec nosse. At quid illa diuina non potest: quia id quod habet est:ac per hoc non sic habet scientiā vt aliud illi sit scientia qua scit:aliud essentia q̄ est.sed vtrumq; vnū est : Nec vtrumq; dicenduz est:quod simpliciter vnū est:sicut habet patervitā i semetipso: nec aliud est ipse quam vita que in ipso est :et dedit filio habere vitā in semetipso: hoc est genuit filiū qui t ipse vita esset. Sic itaq; debemus accipere quod de spiritusctō dictum est:non eñ loquetur a semetipso:sed quecumq; audiet loquetur. vt intelligam⁹ nō eum esse a semetipso. Pater quipe solus de alio nō est: nam t filius de patre natus est:et spiritusſctūs de patre procedit. Pater aūt nec natus est de alio:nec procedit Nec ideo sane aliqua disparilitas in summa illa trinitate cogitatiōi occurrat hūane Mā et filius ei de quo natus est / et spirit⁹ D sanctus ei de quo ꝓcedit eēlis ē Quid autē illic interſit inter ꝓcedere t nasci. et longū ē querendo differere. et temerariū cum differueris diffinire: quia hoc et mentī vtumq; comprehendere: et si q̄d mens forte inde cōprehēderit/ligue difficilimū est explicare: quātuslibz presit doctor:q̄ntuslibet adsit auditor: Nō ergo loquetur a semetipso quia non est a semetipo:sed q̄ cumq; audiet loquetur: Ab illo audiet:a quo procedit. Audire illi scire est:scire vero esse.sicut superius disputatū est.Quia ergo non est a semetipo sed ab illo a quo procedit: a quo illi est essentia ab illo scientia:ab illo igitur audientia.quod nihil est aliud quā scientia: Nec moueat quod verbum futuri temporis positū est : non enim dictum est/quecūq; audiuit / aut quecūq; audit:sed quecūq; audiet loquetur. Illa quipe audientia sempiterna est:quia sempiterna est scientia: Jn eo autē quod sempiternū est sine initioet sine fine:cuiuslibz temporis verbū ponatur:siue preteriti:siue presentis:siue futuri: non mendacit⁹ ponitur Quāuis enī natura illa immutabil' t ineffabilis non recipiat/fuit et erit sz tantum est :ipsa eñ veraciter est quia mutari non potest:et ideo illi tantū cōuenerat dicere:ego sum qui sum:et dices filijs israel qui est misit me ad vos. Exo.iij. Tamē propt̄ mutabilitatē temporū in quibus versatur nostra mortalitas et nostra mutabilitas:non mendaciter dicim⁹:et fuit et erit et est.Fuit in preteritis seculis/est ī presentib⁹: erit in futuris. Fuit quia nunq; defuit: erit q̄a nunquā deerit:est quia semp est Neq; eñ velut qui iā non sit cum preteritis occidit: aut cū presentibus velut qui non maneat labitur:aut cum futuris velut qui nō fuerat oriet̄ur. Proinde cū secundū volumina temporū locutō hūana variatur:qui p nll'a deesse potuit aut potest aut poterit : tempa vero de illo dicuntur: cuiuslibet tēporis verba.Semp itaq; audit spiritussanctus:quia sep scit. Ergo et sciuit/et scit/et sciet:ac per hoc et audiuit: et audit et audiet:quia sicut iam diximus hoc est illi audire quod scire:et scire illi hoc est quod esse Ab illo igitur audiuit:audit audiet a q̄ est:ab illo est a quo procedit. Hic aliq̄s forsitan querat:vtrū et a filio ꝓcedat spi- E rituſſctūs. Filius eñ solius patris est fili⁹ et pater solius filij est pater Spiritus aūt sanctus nō est vnius eoꝝ spiritus sed amborū. Habes ipm dominū dicētē. Nō eñ vos estis qui loquimini:sed spirit⁹ patris vestri qui loquitur ī vobis. Habes t apostolum.: Absit deus inquit spiritū filij sui in corda nostrā Nunq̄d duo sunt alius patris alius filij:? Absit. Vnū eñ corpus ait cum significaret ecclesiā: morq; addidit/t vnus spiritus.Et vide quomō illic imple Math. x. Gala. iiij. Eph. iiij.

at trinitatem. Sicut vocati estis inquit in vna spe vocatiōis vestre. Vnus dominus Hic vtiq; christū ītelligi voluit. Restat vt etiā patrē noīet. Sequitr. Ego vna fides: vnum baptisma: vnus deus et pater omnium: q̄ sup oēs ⁊ p oīa et in omīb⁹ nob. Cū ergo sicut vnus pater ⁊ vnus dn̄s. idest. filius: ita sit et vnus spiritus: profecto amborum est: sicut ipse xp̄s iesus dixit. Spiritus patris vr̄i q̄ loq̄tur in vob. ⁊ dicit apostolus. Misit deus spiritū filij sui in corda nostra. Habes et alio loco eundē apostolum dicentē. Si autē spiritus eius qui suscitauit iesum a mortuis habitat in nobis: Hic vtiq; spiritū patris ītelligi voluit: de quo tamē alio loco dicit. Quisq̄s autē spiritum christi non habet: hic nō est eius. Et multa alia sunt testimonia: quib⁹ hoc euidenter ostenditur: et parris et filij ipsū eē spiritum: qui in trinitate dicitur spūssanctus. Nec ob aliud existimo ipsū vocari ꝓprie spiritū: cum etiam si de singulis interrogemur: non possimus nisi patrem et filium spiritum dicere: quoniam spiritus est deus. idest non corpus est deus sed spirit⁹ Quod ergo cōmuniter vocantur et singuli: hoc ꝓprie vocari oportuit eum qui non est vnus eorū: sed in quo cōmunitas apparet amborū. Cur ergo non credam⁹ quod etiā de filio ꝓcedat spūssanctus: cū filij q̄ ipse sit spiritus? Si em̄ nō ab eo ꝓcederz: non post resurrectionē se representans discipulis suis insufflās diceret / accipite spiritū sctm̄. Quid em̄ aliud significauit illa ī sufflatio: nisi qd̄ procedat spūssctūs et de ipso? Ad hoc pertinet etiā illud quod de muliere que fluxū sanguinis paciebat̄ ait. Tetigit me aliq̄s: ego em̄ sensi de me virtutez exijsse Nā virtutis nomine appellari etiā spiritūsanctū et eo loco clarū est: vbi angelus dicenti marie: quomō fiet istud q̄ niā virum non cognosco / respōdit. Spūssanctus supueniet in te: et virtus altissimi obumbrabit tibi Et ipse dn̄s ꝓmittens eū discipulis ait. Vos sedete ī ciuitate: quo adusq; induamini v̄tute ex alto. Et iteruz Accipietis īquit virtutē spiritussancti supuenientez in vos: et eritis mihi testes. De hac virtute credendus est dicere euāgelista. Virtus de illo exibat et sanabat om̄es Si ergo et de patre et de filio ꝓcedit spiritussctūs: cur fili⁹ dixit de patre procedit?

Rho. viij.

Job. iiij.

Joh. xx.

Luce. viij.

Luce. j.

Luce. xxiiij

Actuū. j.

Cur putas: nisi quēadmodū ad eū solet referre: et quod ipsius est de quo ⁊ ipse est? Unde illud est quod ait Mea doctrīa nō est mea: sed eius qui misit me. Si igitur intelligatur hic eius doctrīa quā tamē dixit nō suā sed patris: qn̄tomagis illic ītelligēdus est et de ipso ꝓcedere spūssctūs: vbi sic ait: de patre ꝓcedit: vt n̄ diceret / de me non procedit? A q̄ autē hz filius vt sit deus: est enim de deo deus: ab illo habet vtiq; vt etiā de illo ꝓcedat spūssctūs: ac per hoc spūssctūs vt etiā de filio ꝓcedat sic̄ ꝓcedit de patre: ab ispo hz patre. Hic vtcūq; etiā illud intelligitur quātū a talib⁹ q̄les nos sumus intelligi potest: cur non dicatur natus esse sed potius ꝓcedere spūssanctus: quoniā si et ipse filius diceret̄ / amborum vtiq; filius diceretur: quod absurdissimū est Filius q̄ppe nullus est duorum nisi patris et matris: amborū vtiq; fili⁹ diceretur. Absit autē vt inter deū patrē ⁊ deum filiū tale aliq̄d suspicemur: quia nec filius hoīum simul et ex parte ⁊ ex matre ꝓcedit: sed cū in matre ꝓcedit ex patre / nō tunc procedit et ex matre. et cū in hac luce procedit ex matre / non cūc procedit ex patre. Spiritus autē sctūs non de patre procedit in filiū: et de filio procedit ad sctīficandā creaturā: sed simul de vtroq; procedit: quāuis hoc filio pater dederit: vt quēadmodū de se: ita de illo q̄ procedat. Neq; em̄ possumus dicere qd̄ non sit vita spiritus: cum vita sit pater: vita sit filius: ac ꝑ hoc sicut pat̄ cū habeat vitam in semetip̄o dedit ⁊ filio habere vitā in semetip̄o: sic ei dedit vitam procedere de illo: sicut procedit et de seipso. Sequunt̄ autē verba dn̄i dicentis. **Et que ventura sunt annūciabit vobis. Ille me clarificabit: quia de meo accipiet ⁊ annūciabit vobis. Omnia quecūq; habet pater mea sunt: propterea dixi q̄a de meo accipiet: et annunciabit vobis** Sed quia ista iaz prolixa sunt: in aliū sūt differenda sermonē.

Joh. vij

Explicit tractatus nonagesimus nonus. Incipit tractatus centesimus. De eadem lectione.

Cum promitte
ret dominus venturũ spiritũ san
ctum/docebit vos inquit omnez
A veritatem: vel quod in nõnullis
codicib⁹ legitur: deducet vos in omni ve-
ritate. Nõ em̃ loquetur a semetipso: sed q̃
cumq; audiet loquetur. De quibus euan-
licis verbis iam quod donauit domin⁹ di
sputauimus: nunc ea que suqunntur attẽ
dite. Et que ventura sunt inquit an-
nunciabit vobis. Neq; em̃ hic quoniã
planũ est immorandũ. Nihil em̃ habet q̃-
stionis: cuius a nobis expositio flagitetur.
Sed quod adiũgit: ille me clarificabit
quia de meo accipiet et annũciabit
vobis. non negligenter est transeundũ.
Quod em̃ ait/ille me clarificabit potest in
telligi quia diffundẽdo in cordibus credẽ
tiũ charitatẽ spũalesq; faciendo/delara-
uit eis quomodo filius patri esset equalis
quẽ secundũ carnem prius tantummõ no
uerant: et hominẽ sicut homies cogitabãt
vel certe q̃ ꝑ ipsã charitatẽ fiducia reple-
ti/ ⁊ timore depulso annũciauerũt hõini-
bus xp̃m: ac sic fama eius diffusa est in to-
to orbe terrarũ vt sic dixerit: ille me clari-
ficabit: tanquã diceret: ille vobis auferet
timorem/et dabit amorem: quo me arden
tius predicãtes glorie mee per totũ mun-
dum dabitis odorẽ: cõmendabitis hono-
rem. Quod eni facturi fuerãt in spiritusã-
cto: hoc eundẽ spiritũ dixit esse facturũ: q̃
Math. x. le est etiã illud. Non eni vos estis qui lo-
quimini: sed spũs patris vestri qui loquit̃
in vobis. Verbum quippe grecũ quod est
Δοξαχί. alius clarificabit: alius glorifica
bit: latini interp̃tes i sua quisq; trãslatiõe
posuerunt: quoniã ipsa que grece dicitur
Δοξά: vnde dictũ est verbũ Δόξαχί: et
claritas interpretat̃ ⁊ gloria. Gloria nãq;
fit quisq; clarus: et claritate gloriosus: ac
per hoc quod vtroq; verbo significatur id
ipsum est. Sicut autẽ definierũt antiq̃ lati
ne lĩgue clarissimi auctores: Gloria ẽ fre-
quens de aliquo fama cum laude. Quecũ
q; est i hoc mũdo facta de christo: nõ chri
sto credenda est magnũ aliq̃d cõtulisse s;
mundo. Bonũ em̃ laudare: non laudato
sed laudantibus prodest. Est autẽ etiã fal
sa gloria quãdo laudãtes errore fallũtur.
siue in rebus siue in hominib⁹: siue in vtris
q;. Nam in rebus fallũtur: quãdo putant
id bonũ esse quod malũ est. in hominibus
autem quãdo putãt eũ bonum esse q̃ ma-
lus est. i vtrisq; vtrũq;: quãdo et id quod
est viciũ virtus putatur: et ipse qui propt̃
hoc laudatur non habet quod putatur: si-
ue sit bonus: siue sit malus. Donare quip-
pe res suas histriõibus: viciũ est immane:
non virt⁹. Et scitis de talib⁹ q̃ sit frequẽs
fama cum laude: q̃a sic̃ scriptum est: Lau-
datur peccator in desiderijs anĩe sue: et q̃ Ps. ix.
iniqua gerit benedicitur. Hic laudatores
non fallũtur in hõinibus sed in rebus: ma
lum est em̃ quod bonuz esse credunt. Illi B
autẽ qui hoc malo largitiõis viciosi sunt:
tales vtiq; sunt: quales eos hi qui laudãt
non suspicãtur esse sed cernũt. Porro si se
quisq; iustũ fingat et non sit sed totũ quic
quid coram hoĩbus laudabilit̃ agere vide
tur: non agat ꝓpter deũ/hoc est propt̃ ve
ram iusticiaz: sed solũ querat et diligat ab
hominib⁹ gloriã: Illi aũt apd̃ q̃s frequẽs
est eius fama cim laude: non eũ putent ni
si propter deũ laudabilit̃ viuere. non fal-
luntur i re: sed fallũtur in hõie. Quod em̃
bonum esse credũt ẽ bonũ: sed quẽ bonũ
esse credunt non est bonus Quod si putet̃
verbi gratia/bonũ artiũ peritia magicaꝝ
et dum quisq; patriã liberasse eisdẽ quas
omnino nescit artibus creditur: frequẽtez
cuz laude famã que gloria deffinita ẽ apd̃
hoĩes impios cunseq̃tur: erant in vtroq; q̃
laudant: et in re scilicet/quia id quod ma-
lum est bonũ putant: et in homĩe/ quia nõ
est quod putant. Quapropt̃ falsa est i his
tribus generibus gloria. Cum autẽ de ali-
quo per deũ et propt̃ deũ iusto: hoc ẽ ve-
raciter iusto causa ipsius iusticie/ frequẽs
est fama: cum laude vera quidẽ gloria est
non tamẽ ea credendũ est btĩficari iustuz
sed laudantibus gratulandũ est: quia re-
cte iudicãt: et diligũt iustũ: Quãto magis
ergo dñs christ⁹ nõ sibi sed eis profuit glo
ria sua q̃b⁹ ꝓfuit morte sua? Sz ñ ẽ ꝟa ei⁹
apd̃ hereticos gl̃ia: apd̃ q̃s tñ frequẽtẽ fa
mam videtur habere cũ laude. Non ẽ hec
vera gloria quia in vtroq; falluntur. Na ⁊
bonũ putant esse quod bonũ nõ est: ⁊ chri

stuz putant esse quod christus nō est. Unigenitū enī filiū equalē nō eē gignēti: nō ē bonū. Unigenitū dei filiū hominem tm eē nō deū/ nō ē bonū. Veritatis carnē si eē verā carnē nō est bonū. Horū trium que dixi. primū sentiūt arriani: secundū sotini ani: terciū manichei. Sed quia et eoz nihil est bonū: et christ⁹ nihil est eoz: i vtro q̄ fallūtur: nec dant veram gloriā christo: quāuis apud vos esse videatur cum laude frequens fama de xp̄o. Et omnes prorsus heretici quos cōmemorare nimis longum est: qui de xp̄o non recte sentiūt: iō errant: quia z de bonis rebus ac malis nō verum sentiūt. Pagani etiā quoniā sunt christi plurimi laudatores: z ipsi in vtroq̄ falluntur: qui non secundū veritatē dei sz potius secundū suam suspitionē dicūt eū fuisse hominē magum. Xp̄ianos quippe velut imperitos vituperant: christū autē velut magum laudant: ac sic produnt quod amant. Xp̄m vero non amant: quoniā q̄d non erat christus hoc amant. Ideo in vtro q̄ falluntur: quia z magus esse malum est: et magus non fuit christus quia bonus est. Quapropter de his nihil hoc loco dicendum est qui christū vituperāt atq̄ blasphemant: quia de gloria eius loquimur: qua est glorificatus in mundo: nō enī glorificauit spiritus sctūs vera gloria nisi i ecclesia sancta catholica. Alibi enī. ideſt vel apud hereticos: vel apud quosdā pagānos/ vera eius in terris gloria non potest esse: et vbi videtur esse frequēs de illo fama cū laud. Vera ergo eius gloria in ecclesia catholi
Pſ. cvij. ca sīc a pphēta cantatur. Exaltare sup celos deus: z sup omnē terrā glia tua. Quia itaq̄ post eius exaltationē venturus erat spiritus sctūs et eū glorificatur⁹: hoc sacer psalmus: hoc ipse vnigenitus promisit futurū quod videmus impletū. Quod autem ait. De meo accipiet et annunciabit vobis: catholicis audite auribus: catholicis percipite mentibus. Non enī proprie a sicut quidā heretici putauerūt minor est filio spūs sanct⁹: quasi filio accipiat a patre: et spiritus sctūs a filio: quibusdam gradibus naturarū. Absit hoc credere: absit hoc dicere: absit a xp̄ianis cordibus cogitare. Denicq̄ cōtinuo soluit ipse questionem: et cur hoc dixerit explanauit. Omnia quecumq̄ habet pat̄ mea sunt: pp̄terea dixi quia de meo accipiet et annunciabit vobis. Quid vultis amplius? Ergo a patre accepit spiritus sctūs: vnde accepit filius: quia in hac trinitate de patre natus est filio: de patre procedit spiritus sctūs. Qui autē de nullo natus sit de nullo procedit: pater solus est. Quomō autē dixerit filius vnigenit⁹: omnia quecūq̄ habet pater mea sunt: ḋa vtiq̄ non sic quēadmodū dictū est illi filio si Luc
vnigenito sed ex duobus maiori: tu mecū es sēper: et oīa mea tua sūt: eo loco si dīs voluerit diligenti consideratiōe tractabit vbi dicit patri vnigenitus: et mea oīa tua suut: z tua mea sunt: vt hic iste sermo clauđatur: quoniā que sequunt aliud poscunt quo dissernatur exordium.

Explicit tract⁹ centesimus. Incipit traitatus centesimus primus De eo quod dicit. Modicū et iam non videbitis me: et iterum modicum et videbitis me: quia vado ad patrez. Usq̄ ad id: Et i illo die me non interrogabitis quicquā. A

Hec dñi verba vbi ait: modicum et iam non videbitis me z iterum modicum et videbitis me quia vado ad patrem: ita obscura erant discipulis antequā id qđ dicit impletū esset: vt querētes inter se quid esset quod diceret/ omnino se fatercntur nescire. Sequit enī euāgeliū. Dixerūt ergo ex discipul eī⁹ ad inuicē. Quid est hoc quod dicit nobis modicuz et non videbitis me: et iterū modicum z videbitis me: quia vado ad patrem? Dicebant ergo. Quid est hoc quod dicit modicū? Nescim⁹ quid loquitur. Hoc enī est quod eos mouebat: quia dixit modicū z non videbitis me. Hā in precedētibus quia nō dixerat modicū: sed dixerat ad patrē vado et iam non videbitis me: tanquā aperte illis visus est locutus: nec timer se ō hoc aliqđ

queſierunt. Nūc ergo quod illis tunc obſcurum fuit: et mox manifeſtū eſt: iam nobis vtiq; manifeſtatū ē. Poſt paululū enī paſſus eſt et nō viderūt eū: rurſus p⁹ paululuz reſurrexit: et viderūt eū. Illud aūt quod ait/et iam non videbitis me: q⁹ iſto verbo id iam intelligi voluit quod euz vlterius non viderent: ibi expoſuimus quomodo accipiendū ſit vbi dixit. De iuſticia arguet mundū ſpirituſſanctus quia ad patrem vado et iam nō videbitis me: q⁹ ſcilicet mortalē chriſtū vlteri⁹ non viderunt. Cognouit aūt ieſus ſicut ſequēs euā geliſta dicit: quia volebant eū interrogare: et dixit eis. De hoc queritis inter vos quia dixi modicū et non videbitis me: et iterū modicum et videbitis me. Amen amē dico vobis: quia plorabitis ⁊ flebitis vos mundus autē gaudebit vos autez contriſtabimini: ſed triſticia veſtra vertetur in gaudium. Et hoc ſic accipi poteſt: quia contriſtati ſunt diſcipli de morte dñi: et confeſti de reſurrectiōe letati. Mundus autē quo noīe ſignificati ſūt inimici a quib⁹ chriſt⁹ occiſus eſt: tūc vtiq; letati ſunt occiſo xp̄o quādo ſunt diſcipuli contriſtati. Mūdi quipe noīe malicia poteſt mundi huius intelligi: ideſt hominū mundi huius amicorū. Unde iacobus apoſtol⁹ in ep̄la ſua dicit. Quicumq; voluerit amicus eſſe huius ſeculi inimicus dei cōſtituitur. Quib⁹ inimicicijs dei factū eſt: vt nec eius vnigēito parceretur Deinde ſubiūgit et dicit. Mulier cum † parturit: triſticiā habet. quia vēit hora eius. Cum autē pepit puerū iam nō meminit p̄ſſure ꝓpter gaudium: quia natus eſt homo in mūdum. Et vos igitur nunc quidem triſticiam habetis: iterū aūt venio ad vos et gaudebit cor veſtrū: et gaudium veſtruz nemo tollet a vobis. Hec iſta ſimilitudo ad intelligenduz videtur eſſe difficilis: quoniam cōparatio eius in promptu eſt: eodē ipſo exponēte cur dicta ſit. Parturitio q̄pe triſticie. partus autē gaudio compatur. Quod tūc magis eſſe conſueuit: quādo non puella ſed puer naſcitur. Quod vero ait. gaudiū veſtrum nemo tollet a vobis: quia gaudium ipſorū ipſe eſt ieſus: ſignificatū eſt q̄ō ait apoſtolus. Xp̄s reſurgens a mortuis iā nō moritur: et mors ei vltra non dōinabitur. Hucuſq; in iſto euangelij capitulo vnde hodie diſputauimus: velut facili intellectui omnia currerūt acrior neceſſario eſt in his que ſequūtur intentio. Quid ē enī quod ait. et in illo die me non rogabitis quicquā? Hoc verbū quod eſt rogare: nō ſolū petere verūetiā interrogare ſignificat Et grecū euāgeliū vnde hoc trāſlatum ē: tale verbū quod vtrūq; poſſit intelligi: vt hec ambiguitas nec inde ſoluatur: quāquā et ſi ſolueretur non ideo nulla queſtio remaneret. Dominū eteni xp̄m poſtq; reſurrexit: et interrogatū legimus et rogatū. Nā interrogatus eſt a diſcipul⁹ aſcenſur⁹ in celū: quādo p̄reſētarer ⁊ qñ regnū eſſet iſrael. Cū vero iam eſſet in celo: rogatus ē a ſtephano vt ſpiritū eius acciperet. Et quis audeat vl̄ cogitare vl̄ dicere in celo ſedentē chriſtum rogandū nō eſſe: et in terra mamentē rogatum fuiſſe: Rogādū ñ eſſe imortalē: rogari debuiſſe mortalē? Immo kr̄i rogem⁹ eū vt nodū q̄ſtiōis hui⁹ ipe diſſoluat: lucēdo ī cordib⁹ nr̄is ad videda q̄ dic̄. Puto enī q̄ō ait iterū autē videbo vos et gaudebit cor veſtrum et gaudiū veſtrū nemo tollet a vobis: non ad illud temp⁹ eſſe referendū q̄ reſurrexit: eiſq; ſuā carnē cernendā tangē damq; mōſtrauit: ſed poti⁹ ad illud vnde iam dixerat: qui diligit me diligetur a patre meo: et ego diligā eum ⁊ manifeſtabo ipſum illi. Jam q̄pe reſurrexerat: iam ſe illis in carne mōſtrauerat: iam ſedebat ad dexterā patris: quando dicebat idemipe apoſtolus iohānes cuius eſt hoc euangeliuz in epiſtola ſua. Dilectiſſimi nunc filij dei ſumus: et nondū aparuit quid erim⁹. Scimus quia eū aparuerit ſimiles ei erimus: quoniā videbimus eū ſicuti eſt. Iſta viſio non vite huius eſt ſed future: nō temporalis ſed eterne: Hec eſt autē vita eterna: dicēte ipſa vita: vt cognoſcant te ſquit vnū verum deū ⁊ quem miſiſti ieſum chriſtum. De hac viſione et cognitiōe dicit apoſtolus. Videm⁹ nūc per ſpeculū ī enigmate: tunc autē facie ad faciez: Nunc ſcio

Rho. vj.

B

Actuū. j:

Actuū. vij:

Luce. xxiiij
Joh. xiij.

j. Joh. iij.

Infra. tractatu. cv.

j. Coz. xiij:

ex pte: tũc autẽ cognoscã sic̃ et cognit⁹ sũ: Nũc toci⁹ laboris sui fructũ ecl̃ia parturit gemẽdo: paritura letãdo Nũc parturit desiderãdo tũc paritura cernẽdo Nũc parturit orando: tũc parit̃a laudãdo. Et ideo masculuz q̃niã ad istũ fructũ ꝯtẽplatiõis cũcta officia referũtur actõis. Sol⁹ ẽ em̃ liber q̃niã ꝓpter se appetit̃ et ñ refert̃ ad aliud: Huic seruit actio. Ad hũc em̃ refertur quicq̃d bene agit̃: quia ꝓpter hũc agitur. ipse autẽ non propt̃ aliud sed propter semetipsum tenetur et habetur. Ibi eniz finis qui sufficit nobis: Eternus igitur erit Neq̃ em̃ nobis sufficit finis: nisi cuius nullus ẽ finis. Hoc ĩspiratũ erat philippo: quãdo dicebat. Dñe ostẽde nobis patrẽ: ⁊ sufficit nobis In qua ostensione se promisit ⁊ filius dicens. Non credis quia ego in patre: et pat̃ in me est De hoc itaq̃ qd̃ sufficit nobis rectissime audimus: gaudium vestrũ nemo tollet a vobis. De his etiam q̃ supi⁹ dicta sunt/ meli⁹ existimo intelligi Modicũ et iam non videbitis me: et iterũ modicum et videbitis me. Modicum est em̃ hoc totum spaciũ quo presens peruolat seculũ: Unde dicit idẽ ipse euãgelista in epistola sua. Nouissima hora est. Ideo nãq̃ addidit: q̃a vado ad patrẽ quod ad priorẽ sententiã referendũ est: vbi ait. modicũ et iam non videbitis me: non ad posteriorẽ vbi ait: et iterũ modicũ et videbitis me. Eundo q̃ꝑe ad patrẽ factur⁹ erat vt eum non viderẽt. Ac per hoc non ideo dictũ est: quia fuerat moriturus et donec resurrgeret ab eorũ conspectibus recessurus: sed quod esset iturus ad patrẽ Quod fecit postea quã resurrexit: et cum eis quadraginta dies conũsatus ascendit in celũ Illis ergo ait. modicũ et iaz nõ videbitis me: qui eũ corpaliter tũc videbant quãdo iturus erat ad patrem: ⁊ eũ deinceps mortalez visuri non erant qualẽ cũ ista loqueret̃ videbãt. Qd̃ vero addidit: et iterũ modicuz ⁊ videbitis me: vniuerse promisit ecclesie: sicut vniuerse promisit ecclesie: ecce ego vobiscũ sum vsq̃ ad consumationẽ seculi. Nõ tardat domin⁹ ꝓmissum: modicũ et videbim⁹ eũ: vbi iaz nihil rogem⁹ nihil int̃rogem⁹: q̃a nihil desiderãdũ remanebit: nihil querendũ latebit. Hoc modicũ longum nobis videtur: quoniã adhuc agitur: cum finitũ fuerit: tũc sentiem⁹ quam modicũ fuerit. Nõ ergo sit gaudiũ nostrũ quale habet mũdus: de quo dictũ est: mũdus autẽ gaudebit. Nec tamẽ in hui⁹ desiderij parturitiõe sine gaudio tristes sum⁹ sed sic̃ ait apostol⁹/ spe gaudẽtes: in tribulatiõe paciẽtes: q̃a ⁊ ipa parturiẽs cui cõparati sum⁹ pl⁹ gaudet de mox futura ꝓle: quã tristis est de presenti labore. Sed huius sermonis iste sit finis Habent enim questionẽ molestissimã sequentia: nec breuitate artãda sunt vt possint cõmodius si dominus voluerit explicari.

Job. xiiij.

C

1. Job. ij.

Actuũ. j.

Mat. xxviij

Rho. x

Explicit tractatus centesimus p̃mus. Incipit tractatus centesimus secundus. De eo quod dicit. Amẽ amen dico vobis. Si quid petieritis patrẽ ĩ noĩne meo dabit vobis Usq̃ ad id qd̃ ait. Exiui a patre et veni in mundum: iteruz relinquo mundũ et vado ad patrem.

A

Domini verba ista tractãda sunt. Amẽ amẽ dico vobis: si quid petieritis patrem in nomine meo dabit vobis. Jaz dictũ est ĩ supioribus huius dñici sermõis partibus: ꝓpter eos q̃ non nulla petunt a patre in xp̃i nomĩe nec accipiunt: nõ petit̃ in nomine saluatoris quicquid petitur contra rationẽ salutis. Non enim sonũ litterarũ ac sillabarũ sed qd̃ sonus ip̃e significat: ⁊ quod eo sono recte ac veraciter intelligitur: hoc accipiẽdus est dicere cũ dicit: in nomĩe meo. Unde qui hoc sentit de christo quod non est de vnico dei filio sentiendũ: non petit in eius nomine: etiã si non taceat litteris ac syllabis christum: q̃niã in eius nomĩe petit quẽ cogitat cum petit. Qui vero quod est de illo sentiendũ sentit: ipse in eius nomĩe petit et accipit quod petit: si non contra suaz salutẽ sempiternã petit: accipit autẽ quando debet accipe. Quedã em̃ nõ negantur sed vt congruo dentur tẽpore differuntur Ita sane ĩtelligẽdũ est q̃d ait: dabit vob̃: vt ea beneficia significata sciantur his verbis: que ad eos qui petunt proprie pertinent. Exaudiũtur quiꝑe omnes scti pro

supra t tu. lxxi et. lxx

seipsis: non autē pro omnibus exaudiuntur vel pro amicis vel inimicis suis: vel q̄buslibet alijs: quia non vtcūq; dictum est dabit: sed dabit vobis. **Usq; modo inquit non petistis quicq; in nomie meo. Petite et accipietis: vt gaudium vestrum sit plenum.** Hoc qd̄ dicit gaudiū plenū: ꝓfecto non carnale sed spirituale gaudiū est: et quando tantum erit vt aliquid ei iā nō sit addendū: proculdubio tunc erit plenuz. Quicq̄d ergo petitur quod pertineat ad hoc gaudiū consequēdum: hoc est in nomine christi petendum: si diuinā intelligimus gratiam: si vere beatam poscimus vitā: quicq̄d autē aliud petitur nihil petitur: non quia nulla omnino res est: sed quia ī tāte rei comparatiōe q̄c quid aliud cōcupiscitur/nihil est Neq; em̄ prorsus nulla res est homo de quo ait apostolus Qui se putat aliq̄d esse: cuz nihil sit In cōparatiōe quippe spiritualis hoīs qui scit gratia dei se eē quod est: quisq̄s vana presumit: nihil est. Sic ergo etiā recte ītelligi pōt. Amē amē dico vobis: si quid petieritis patrē in noīe meo dabit vobis: vt hoc quod ait. si quid: non q̄dlibet intelligatur: sed aliquid quod in beate vite cōparatiōe nihil sit. Et qd̄ sequitur: vsq; modo nō potestis quicq; in noīe meo: duob⁹ modis intelligi potest: vel quia non in nomine meo petistis: quod nomē nō sicut cognoscēdū est cognouistis: vel non petistis quicq;: quoniā in cōparatiōe rei quā petere debuistis pro nihilo habendū est quod petistis Ut igitur in eius noīe non nihil sz gaudiū plenū petant: quoniā si aliq̄d aliō petunt. idez aliquid nihil est: exhortat̄ dicens: petite et accipietis vt gaudiū vestrū plenū sit. idest. hoc in noīe meo petite vt gaudiū vestrum plenum sit/et accipietis. Isto enim bono in petēdo perseuerātes: sanctos suos nequaq; misericordia diuīa fraudauit. **Hec inquit in ꝓuerbijs locutus sum vobis. venit hora: cū iaz ī non ꝓuerbiis loquar vobis: sed palam de patre meo annunciabo vobis.** Possem dicere hanc de qua loquitur horā/futurū oportere seculū ītelligi: vbi videbimus palā quod beat⁹ paulus dicit/facie ad faciē: vt quod ait: hec in prouerbijs locut⁹ sum vobis: hoc sit quod ab eodē apostolo dictū est: videmus nunc per speculū in enigmate. Annūciabo aūt vobis quia per filiū pater videbitur: iuxta illud qd̄ alibi ait. Neq; patrem quis cognoscet nisi filius: et cui voluerit filius reuelare. Sed istū sensuz videtur impedire quod sequit̄. † **Illo die ī nomīe meo petetis.** In futuro em̄ seculo cum peruenerimus ad regnū vbi similes ei erimus q̄niam videbimus eū sicuti est: quid petituri sumus quādo saciabit̄ in nobis desiderium nostrū? Unde et in alio psalmo legit̄. Saciabor cum manifestabitur gloria tua Petitio namq; alicuius est indigētie: que ibi nulla erit vbi hec saeietas erit. Relinquitur itaq; quantū sape valeo/vt intelligatur iesus discipulos suos de carnalibus vel animalibus: se spūales ꝓmisisse facturum: quāuis nōdū tales quales erim⁹ q̄ndo spūale etiā corpus habebim⁹: sed qualis erat qui dicebat. Sapientiā loq̄mur inter perfectos: ⁊ non potui vobis loqui q̄si spiritalibus sed quasi carnalibus. Et non spiritū huius mūdi accepimus: sed spiritū qui ex deo est: vt sciamus que a deo donata sunt nobis que et loquimur: non in sapientie hūane doctis verbis: sed docti spiritu spūalibus spūalia cōparentes. Animalis autē homo non percipit que sunt spiritus dei. Non itaq; ꝑcipiens que sunt spiritus dei homo animalis sic audit quecūq; audit de dei natura: vt aliud quā corpus cogitare nō possit: quālibet amplissimū vl' immensum: quālibet lucidū ac speciosum corpus tamē: ideo prouerbia illi sunt quecumq; dicta sapientie/de incorporea īmutabiliq; substantia: Non quod ea tanquā proūbia deputat: sed quia sic cogitat quomodo qui prouerbia solent audire neq; intelligere. Cum vero spūalis ceperit om̄ia dijudicare: ipse aūt a nemine dijudicari: etiā si in hac vita adhuc velut per speculū ex parte perspicit: tamē non vllo corporis sensu/non vlla imaginaria cogitatiōe que capit aut fingit qualiūcumq; similitudīes corporū: sed mentis certissima intelligentia deum intelligit non corpus esse sed spiritū. Ita palam de patre annūciante filio vt eiusdez substantie cōspiciatur et ipse q̄ annunciat: tunc in eius noīe petunt qui petunt: quādo in sono eius nominis nō aliō quā res ipsa est: que hoc nomīe vocatur: intelligunt: nec animi vanitate vel infirmitate confingunt: tanquā in alio loco patrē

Al. lr̄a hz in
j. Joh. iij
Ps. cij.
Ps. vj.
Cor. jij.

in alio filiũ ante patrẽ stantẽ et pro nobis rogantẽ: spacia sua queq; amboꝝ occupãtibus mobilib⁹: et verbũ ad eũ cuius est v̄bum facere verba pro nobis/ interuallo interposito inter os loquentis et auriculas audiẽtis: et alia talia que sibi aĩales. id ẽ q̃ carnales in cordib⁹ fabricant. Quicq̃d em̃ tale spũalibus de deo cogitãtibus ex corpoꝝ ꝯsuetudĩe occurrit negando atq; respuẽdo tanq̃ ĩportunas muscas ab interioribus oculis abigũt: et sinceritati ei⁹ lucis acquiescũt: qua teste ac iudice has ipsas imagĩes corpoꝝ suis ĩternis aspectib⁹ irruentes/ falsas omnino esse cõuincũt Hi possũt vtcũq; cogitare dñm nr̃m iesũ christum inquãtũ hõ est pro nobis ĩterpellare
Rho. viij. patrẽ: inquãtũ aũt deus ẽ / nos exaudire cum patre: quod eum significasse arbitror vbi ait. **Et non dico vobis: q̃a ego rogabo patrẽ de vobis** Ad hoc q̃ppe intuendũ quomõ nõ rogat patrẽ filius sed simul exaudiũt rogantes pater et fili⁹ non nisi spũalibus ocul' mentis ascenditur **Ipse em̃ pat̃ inq̃t amat vos q̃a vos me amastis.** Ido amat ille qꝛ nos amam⁹ an poti⁹ q̃a ille amat ideo nos amam⁹ Ex epistola sua euãgelista idẽ ĩpe rñdeat
j. Joh. iiij. Nos diligim⁹ inq̃t: qꝛ p̃or ĩpe dilexit nos Hic ḡ factũ ẽ vt diligam⁹: qꝛ dilecti sum⁹ Prorsus donũ dei est diligere deũ: q̃niaꝫ ipse vt diligeret̃ dedit: qui non dilect⁹ dilexit. Displicẽtes amati sum⁹: vt esset ĩ nobis vnde placeremus. Nõ em̃ amarem⁹ filium nisi amaremus ⁊ patrẽ. Amat nos pater q̃a nos amam⁹ filiũ: cũ a patre et filio accepimus vt et patrẽ et filiũ amem⁹. Dif
Rho. v. fundit em̃ charitatẽ in cordib⁹ nostris amborũ spũs: per quẽ spiritum ⁊ patreꝫ amamus et filium / et quem spiritum amamus cũ patre et filio. Amorẽ itaq; nostrũ piuꝫ quo colim⁹ deũ fecit deus: et vidit qꝛ bonum est. Ideo quippe amauit ipse q̃d fecit Sed in nobis nõ faceret q̃d amaret: nsi antequã id faceret nos amaret. **Et credidistis inquit q̃a a deo exiui. Exiui a patre: et veni in mũdũ. Iterũ reliquo mundũ: et vado ad patrẽ.** Plane credidim⁹. Neq; em̃ ꝓpterea debet incredibile videri: quia sic ad mundũ veniẽs exijt a patre vt non desereret patrẽ: et sic vadit ad patrẽ relicto mundo vt nõ deserat mũdum. Exijt em̃ a p̃re: quia de patre est In mundũ venit: quia mũdo suũ corpus ostẽdit q̃d de virgine assumpsit. Reliq̃t mundum corpali discessiõe: perrexit ad patreꝫ hoĩs ascẽsione: nec mundũ deseruit presẽtie gubernatione.

Explicit tractat⁹ centesim⁹ secundus. Incipit tractat⁹ cẽtesimustertius. De eo q̃d dicit. Dicũt ei discipuli eius. Ecce nũc palã loqueris ⁊ ꝓuerbiũ nullũ dicis. vsq; ad id q̃d ait. Sed cõfidite: ego vici mundũ. A

Quales erant discipl'i xp̃i quãdo cũ eis ante passionẽ loq̃batur magna cuꝫ paruis. sed sic oportebat vt magna dicerent̃ ⁊ paruis: q̃a nondũ accepto spũsctõ quẽadmodũ eũ post ei⁹ resurrectionẽ vl' ipso insufflãte vl' desup veniente accepunt: hũana magis quã diuĩa sapiebãt: multis indicijs per totũ euãgelium declaratur. vnde et h̄ est q̃d in ista lectione dixerũt. Ait em̃ euãgelista. **Dicũt discipuli eius. Ecce nũc palã loqueris: et ꝓuerbiũ nullũ dicis. Nunc scimus q̃a † nosti oĩa: et nõ opus est tibi vt q̃s te ĩterroget In hoc credimus: q̃a a deo existi.** Ipse dñs paulo ante dixerat. Hec ĩ proũbijs locutus sum vob̄: venit hora cũ iã nõ ĩ ꝓuerbijs loquar vob̄. Quomõ ḡ isti dicũt ecce nũc palã loqueris: et proũbiũ nullũ dicis? Nũq̃d hora iã venerat: qua nõ iã in proũbijs se promiserat locuturũ? Prorsus q̃d nondũ illa hora venisset cõtinuatio verboꝝ eius ostẽdit: que ita sese habet. Hec in ꝓuerbijs inquit locutus sum vob̄. venit hora cũ iam non ni prouerbijs loquar vobis: sed palã de patre meo annũciabo vob̄. Illo die in noĩe meo petetis. Et nõ dico vobis: quia ego rogabo patrẽ de vobis. Ipse em̃ pat̃ amat vos: qꝛ vos me amastis ⁊ credidistis quia a deo exiui. Exiui a patre et veni in mundũ. Iterũ relinq̃ mundũ. et vado ad patrẽ Cũ per h̄ oĩa verba adhuc illã ꝓmittat horã q̃ nõ iã in proũbijs loq̃tur: sed palam de patre annũciauit eis: in q̃ hora dic̃ eos in suo noĩe petituros nec se patreꝫ de illis rogaturũ: eo q̃d ipe pat̃ amat eos q̃a ipsi amauerũt xp̃m et crediderũt q̃d a patre exierit et venerit in mundũ/ iterũ reli-

Al. scis:

supra tractatu. cij.

ctur⁹ mūdū et itur⁹ ad patrē: cū ḡ adhuc
promittat hora illa ī qua sine prouḃijs lo-
cuturus ē: cur isti dicūt: ecce nūc palā loq̄
ris et prouḃiū nullū dicis: nisi q̄ que scit
ipse nō intelligētibus esse prouḃia: illi vſ
q̄ adeo nō intelligūt: vt nec saltē nō se in
telligere intelligāt? Paruuli eñ erant: et
nōdū ſpūaliter dijudicabāt. que de rebuſ
non ad corpus ſed ad ſpiritū ptinentibus
audiebant. Deniq̄ de ipſa corū etate
adhuc ſcōm interiorē hoiem parua ⁊ infir
ma eos admonens: reſpōdit eis ieſus
Modo creditiſ. Ecce venit hora: ⁊
iaz venit: vt diſpgamini vnuſq̄ſq̄
in ꝓpria: et me ſolū relinq̄tis. Et ñ
ſuz ſolus: quia pater mecū eſt. Pau
tatu. cij. loante dixerat: relinq̄ mundū et vado ad
fine. patrē: nunc dicit pater mecū eſt. Quis va
dit ad euz q̄ cū illo eſt? Sed hoc intelligē
ti eſt verbū: non ītelligēti ꝓuerbiū: ſic tñ
quomō a paruulis nō ītelligit ⁊ vtcūq̄ ſu
gitur: et eis etiā ſi nō prebet q̄ nondū euz
capiūt ſolidū cibū: lacteū nō denegat ali-
mentū. Ex hḃ alimēto eſt q̄ ſciebāt eū noſ
ſe oīa: nec opus ei eſſe vt eū quis intro-
get. Q̄ quidem cur dixerit: queri poteſt.
Videtur eñ potius fuiſſe dicēdū: nō op⁹
eſt tibi vt quēq̄ interroges: nō vt q̄s te ī-
terroget Dixerūt q̄ꝑe: ſcim⁹ q̄ noſtī oīa:
et vtiq̄ qui nouit oīa/magis a neſcientib⁹
interrogari ſolet: vt interrogātes audiant
quod volūt ab eo qui nouit oīa: non ipe ī
terroget: tanq̄ volens aliq̄d ſcire q̄ nouit
oīa. Quid ſibi ḡ vult q̄ ei quē ſciebant
noſſe oīa cum dicere debuiſſe videañ: nō
opus eſt tibi vt quēq̄ interroges: dicēduz
potius putauerūt: nō opus eſt tibi vt quiſ
te interroget? Quid q̄ vtrūq̄ legim⁹ fa-
ctum: et ītterrogaſſe ſcilicet dñm et interro
gatum fuiſſe? Sed hḃ cito ſoluitur: q̄a hoc
non ei ſed illis potius opus erat quos int
rogabat: vel a q̄bus ītterrogabatur. Neq̄
eñ aliq̄s ille interrogabat vt ab eis aliq̄d
diſceret: ſed eos potius vt doceret qui in
terrogabant eū volētes ab eo aliq̄d diſce
re. Illis profecto id opus erat vt ſcirēt ali
qua ab illo qui nouerat oīa. Mirū er-
go ꝓpterea ei opus nō erat vt eū q̄s int
rogaret: quoniā nos quādo ītterrogamur
ab eis qui volūt aliq̄d a nobis ſcire: exīp
ſis interrogationib⁹ eorū cognoſcim⁹ q̄d
velint diſcere. Opus eſt ergo nobis ab eis
interrogari quos docere aliq̄d volumus:
vt inq̄ſitiones eorū q̄bus reſpōdendū eſt
nouerimus. Illi aūt ne id quidē op⁹ erat
qui oīa nouerat: nec op⁹ habebat quod
ab eo quiſq̄ ſcire vellet per eiuſ cogniſce
re interrogationē: q̄ priuſq̄ interrogaret:
interrogaturi nouerat voluntatē. Sed ītō
ſe paciebaī interrogari: vt vel eis qui tūc
aderant vel qui hec ſiue dicta fuerāt audi
turi: ſiue ſcripta lecturi quales eſſēt a qui
bus interrogabaī oſtenderet: eoq̄ mō noſ
ſemus vel quibus nō circūueniret fraudi-
bus vel q̄bus apud eū ꝓficeretur acceſſi-
bus? Preuidere autē cogitatiōes hoīm et
ideo nō opus habere vt eum q̄s intrōga-
ret. magnū deo nō erat: ſz magnū paruuſ
erat qui ei dicebāt: in hḃ credimuſ q̄ a deo
exiſti. Multo aūt maius erat ad q̄ intelli
gendū eos volebat extēdi et creſcere: q̄ō
cuz illi dixiſſent verūq̄ dixiſſent/a deo ex
iſti: ait ille/pater mecū eſt: ne ſic a patre fi
liū cogitarēt exīſſe vt putarent etiā receſ
ſiſſe. Deinde ſermonē iſtū magnū plixūq̄
concludēs: hec inquit locutus ſuz vo-
bis: vt in me pacē habeatis In mū
do preſſurā habebitis: ſed confidi
te: ego vici mundū Illud iniciū fue
rat habitura iſta ꝑſſura: ō q̄ ſupius vt eos
oſtenderet paruulos q̄bus adhuc nō intel
ligentib⁹ et aliud ꝓ alio ſentiētibus ꝓ
uerbia q̄dammō eſſent que cū magna ⁊ di
uina dixiſſet: ait. Modo creditis. Ecce ve
nit hora et iam venit: vt diſpgamini vnuſ-
quiſq̄ in ꝓpria. Ecce iniciū preſſure: ſz nō
eo modo perſcuerature. Q̄ eñ adiunxit
et me ſolū relinq̄tis: nō vult eos tales eē
in conſequēti preſſura: quā poſt eius aſcē
ſionē in mūdo fuerāt habituri vt reliquāt
eum: ſed vt in illo pacē habeant permanē
tes in eo Non eñ quādo cōprehenſus eſt
tātumō carne ſua eius carnē: verūetiā mē
te reliquerūt fidē. Adhoc pertinet q̄d ait
Modo creditis. Ecce venit hora vt diſp-
gamini in ꝓpria: et me ſolū relinq̄tis. Tā
q̄ diceret. Tūc ita ꝑturbabimini: vt etiaz
quod modo creditis relinq̄tis. Venerunt
eñ ad tantā deſperationē et ſue pſtie fi
dei vt ita dixerī mortē: quāta aparuit ī il
lo cleopha qui poſt eius reſurrectionē cū Luce. xxiiij
illo ſe loqui neſciēs: et q̄d ei cōtigerit nar
rans: Nos inquit ſperabam⁹ q̄ō ipſe fue-
rat redēpturus iſrael. Ecce quomō eū re-

liquerant: deserendo etiã ip̃am fidem qua in eum ante crediderant. In ea vero pressura quã post eius glorificationẽ accepto spũsctõ pertulerũt: nõ eũ reliq̃runt: ⁊ quãuis fugerent de ciuitate in ciuitatẽ ab ipso non refugerũt: sed vt habentes pressuram in mũdo/in illo pacẽ tenerẽt: nõ ab ipso refugerunt: sed ipsuꝫ refugiũ potius habuerunt: Dato quippe illis spũsctõ factũ est ĩ eis qd̃ nunc dictũ est eis. Confidite quia ego vici mũdũ. Confiderũt ⁊ vicerũt. In quo nisi in illo? Nõ enĩ vicisset ille mũdũ si mẽbra eius vinceret mũdus. Unde ait
j. Cor. xv. apostolus: Gratias deo qui dat nobis victoriam: continuoq̃ subiecit: Per dñm nostrum iesum christũ: qui dixerat suis. Confidite. ego vici mundũ.

Explicit tractatus centesimus tertius. Incipit tractatus centesimus quartus. De eo qd̃ sequitur. Hec locutus est iesus et subleuatis oculis in celũ dixit. Pater venit hora clarifica filiũ tuum vt et filius tuus clarificet te.

A Ante ista que nũc sumus adiuãte domĩo tractaturi: dixerat ihs. Hec locutus sũ vob̃: vt in me pacem habeatis. Que nõ retẽtiora paulo superius ab eo dicta sed oĩa debemus accipere: siue quecũq̃ illis locutus est ex quo eos cepit habere discipulos: siue certe ex quo post cenã exorsus est hunc admirabilem prolixũq̃ sermonẽ. Talẽ quippe conmemorauit causam cur eis sit locutus: vt ad eum finem rectissime referant̃ vel oĩa que locutus est eis: vel ea maxime que dixit iam pro eis moriturus: tanq̃ verba nouissima: postea quã de conuiuio sctõ ille qui eum fuerat traditur⁹ egressus ẽ. Hãc ergo conmendauit causaꝫ sermonis sui vt in illo pacem haberent: propter quod totum agitur: quod christiãi sumus Hec enĩ pax finem tempis non habet: et oĩs pie nostre intentiõis actiõisq̃ finis ip̃a erit. Propter hanc sacramẽtis eius imbuimur: propter hanc mirabilib⁹ eius opibus et sermonibus erudimur: propter hanc spiritus ei⁹ pignus accepimus: propter hanc credim⁹ in eum et speramus. et eius amore quãtũ donat accendimur. Hac pace in pressuris omnibus consolamur: hac a pressuris omnibus liberamur: propter hãc omnẽ tribulationẽ fortiter sustinemus: vt in hac feliter sine vlla tribulatiõe regnemus. Merito ad eum clausit verba que parũ intelligentibus discipulis erãt proũbia: intellecturis ea quãdo eis dedisset promissũ spiritum sctm̃: de quo supius ait. Hec locutus sum vobis: apud vos manens. Paraclitus autẽ spũsctũs quẽ mittet pater in nomĩe meo: ille vos docebit om̃ia: ⁊ suggeret vobis om̃ia quecũq̃ dixero vobis Hec nimirum futura fuerat illa hora: qua se promiserat nõ iam in proũbijs locuturũ: sed palam de patre annuntiaturũ. Eadẽ quippe illius verba reuelãte spũsctõ: intelligentibus iam nõ erãt futura proũbia. Neq̃ em̃ loquẽte in eorũ cordibus spũsctõ: taciturus erat vnigẽitus filius qui dixit in ea hora palam se illis de patre annunciaturum quod eis vtiq̃ iam intelligentib⁹ nõ esset proũbiũ Sed hoc quoq̃ ipsũ quomõ simul loquãtur in suoꝝ spũaliũ cordibus et dei filius et spũsctũs: immo ipsa trinitas que inseparabiliter opatur: intelligẽtibus ẽ v̄bum: non intelligẽtibus aũt proũbiũ. Cuꝫ ergo dixisset propt̃ quid om̃ia sit locutus: vt in illo scilicet pacẽ haberẽt: ĩ mũdo habentes pressurã: exortatusq̃ fuisset vt confiderẽt quia ip̃e vicit mundũ: eo qui erat ad illos sermone finito. deinde ad patrem verba direxit. et orare iã cepit. Sic eniꝫ euangelista seq̃tur dicens. Hec locut⁹ est iesus: et subleuatis oculis in celum dixit Pater venit hora: clarifica filium tuũ. Poterat dñs noster vnigenitus et coeternus patri in forma serui: et ex forma serui si hoc opus esset orare silentio: Sꝫ ita se patri exhibere voluit precatorẽ: vt meminisset se esse doctorẽ. Proinde quã fecit orationẽ pro nob̃/ notã fec̃ et nobis: quoniã tanti mgr̃i nõ solũ ad ipsos ꝑmocinatio, sꝫ etiã ꝓ ip̃is ad pr̃eꝫ oro discipuloꝝ esset edificatio: ⁊ si illoꝝ q̃ hec dicta aderant audituri: profecto et nostra qui fueramus conscripta lecturi. Quapropter hoc quod ait: pater venit hora clarifica filiũ tuũ: ostendit om̃e tempus: et quid quãdo faceret vl̃ fieri sineret ab illo eẽ dispositum qui tp̃i subditus nõ est: quoniam que futura erãt per singula tp̃a in dei sapi

Joh. xiiij tract. lxxv

B Cap̃lm. xv

entia causas efficientes habēt: in qua nul
la sunt tempora. Non ꝯ credatur hec hora
fato vrgente venisse sed deo potius ordi
nāte: nec ei siderea necessitas xp̄i cōnexu-
it passionē. Absit em̄ vt sidera mori coge-
rent siderū conditorē. Non itaq; christum
temp⁹ vt moreret̄ impegit: sed tēpus chri-
stus quo moreretur elegit: qui etiā tēpus
quo de virgine natus est cū patre cōstitu
it de quo sine tēpore natus est: scd̄m quaz
veram sanāq; doctrinā etiā paulus apl'us
Math.iiij. Cū autē venit inquit plenitudo tp̄is misit
deus filiū suum. Et deus per prophetam:
Cor.vj. Tempe ait accepto exaudiui te: ⁊ i die sa
lutis adiuui te. Et rursus apl's. Ecce nunc
tempus acceptabile: ecce nūc dies salutis
Dicat ergo pater venit hora: qui cū patre
disposuit om̄es horas: tāq; dicens. Pater
quā ꝓpter homines et apud homines ad
me clarificandū simul constituimus venit
hora: clarifica filiū tuum: vt filius tuus cla
C rificet te: ¶ Clarificatū a patre filium non
nulli accipiunt in hoc quod ei nō pepercit
sed pro nobis om̄ibus tradidit eū. Sed si
Rho.viij. passione clarificatus dicitur: quātomagis
resurrectiōe? Nam in passione magis eius
humilitas quā claritas cōmendatur: apo-
stolo attestāte qui dicit. Hūiliauit semet-
ipsum: factus obediēs vsq; ad mortē: mor
Philip.vij tem autē crucis. Deinde sequitur: ⁊ de ei⁹
clarificatiōe iā dicit Propter quod et de
us illum exaltauit et donauit ei nomē qd̄
est super omne nomen: vt in noīe iesu om-
ne genu flectatur: celestiū/terrestriū et in
fernorū: et omnis lingua confiteatur quia
domīus iesus christus in gloria est dei pa
tris. Hec ē glorificatio dn̄i nostri iesu chri
sti: que ab eius resurrectiōe sumpsit exor-
dium. Hūilitas ergo eius incipit in sermo
ne apostoli ab eo loco vbi ait. Semetip̄m
exinaniuit formam serui accipiēs: et ꝑue-
nit vsq; ad mortē crucis Claritas vero ei⁹
incipit ab eo loco vbi ait. Propter quod
et deus exaltauit eū: et peruenit quod in
gloria est dei patris. Nam et ipsum nomē
si inspiciantur codices greci ex qua līgua
epistole apostolice translate sunt ī latinū
quod hic legitur gloria: ibi legitur Δοξα
Unde verbū deriuatū est ī greco vt dice
retur Δοξασώρ: quod īterpres latin⁹ ait
clarifica: cū posset etiā gl'ifica dicē qd̄ tā-
tundem valet. Et ideo posset etiā in apo-
stoli epistola vbi est gloria claritas poni:
quod si fieret/tantundē valeret. Ut autē
non recedatur a verboꝝ sonis: quēadmo-
dū a claritate clarificatio: sic a gloria glo
rificatio deriuatur: Ut ergo mediator dei
et hominū homo christ⁹ iesus resurrectio
ne clarificaretur vel gl'ificaretur: prius hu
miliatus est passione Nō em̄ a mortuis re
surrexisset: si mortuus non fuisset. Humili
tas claritatis est meritū: claritas humilita
tis est p̄miū: sz hoc factū est in forma serui
In forma vero dei semp fuit semp erat cla
ritas: immo nō fuit quasi iā nō sit: nec erit
quasi nondū sit. Sed sine initio: sine fine
semper est claritas. Quod ergo ait: pater
venit hora clarifica filiū tuuz: sic intelligē
dum est tanq; dixerit. Uenit hora seminā
de hūilitatis: fructū nō differas claritatis
Sed quid sibi vult quod sequitur: vt fili
us tuus clarificet te? Nunq̄d etiā de⁹
pater hūilitatē pertulit carnis siue passio
nis: ex qua illū clarificari oporterz? Quo
modo igitur eū clarificaturus erat fili⁹ cu
ius claritas sempiterna: nec ex forma hūa
na potuit videri minor: nec in diuina pos-
set esse amplior Sed istā questionē in hūc
sermonem nolo coartare: aut hinc eum fa
cere longiorem.

¶ Explicit tractatus centesimus
q̄rtus. Incipit tractatus cētesim⁹
quintus. De eo quod dicit: Sicut
dedisti ei potestatem om̄is carnis
Usqz ad id Claritate quam habui
priusq; mundus fieret.

Glorificatum A
a patre filiū secundū formaz
serui quam pater suscitauit
a mortuis et ad suā dexterā
collocauit: res ipsa indicat et nullus ambi
git xp̄ianus. Sed quoniā nō tantū dixit/
pater clarifica filiū tuū sed addidit etiam
vt filius tuus clarificet te: merito q̄ri
tur/quomō patrē clarificauerit filius cum
sempiterna claritas patris nec diminuta
fuerit ī forma hūana: nec augeri potuerit
ī sua perfectiōe diuina: sz in seip̄a claritas
patris nec minui nec augeri potest. Apud
hoīes autē proculdubio minor erat: quā
do in iudea tantūmodo deus notus erat. Ps̄. lxxvij.
Nondū a solis ortu vsq; ad occasum lau- Ps̄.xlix.

dabant pueri nomẽ domini. Hoc aũt ꝙ p euangeliũ christi factũ est vt per filiũ pat innotesceret gentib⁹: pfecto patrẽ clarifi cauit et filius. Si autẽ tantũmodo mortuus fuisset filius nec resurrexisset: proculdubio nec a patre clarificatus esset nec patrẽ clarificasset. Hunc autẽ resurrectiõe clarificatus a patre. resurrectionis sue predicatione clarificat patrez. Hoc quippe aperit ordo ipse verborũ. Clarifica iquit filiũ tuum: vt filius tuus clarificet te. Tanq̃ diceret. Resuscita me vt innotescas toto orbi per me. Deinde magis magisq̃ pandẽs q̃ modo clarificet patrẽ fili⁹. sicut dedisti inquit ei potestatẽ omis carnis: vt omne quod dedisti ei det eis vitã eternam. Omnẽ carnẽ dixit omnẽ hominem a parte totũ significãs: quẽadmodũ rursus a parte superiore significatus ẽ hõ totus: vbi ait apostolus. Omis anima po
Rho:xiij. testatibus sublimioribꝰ subdita sit. Quid enĩ dixit omnis anima/nisi oĩs homo? Et
Job.j. hoc aũt quod potestas christo a patre data est omis carnis: secundũ hoiem intelligendũ est. Haz scõm deũ omnia per ipsuz facta sunt: et in ipso cõdita sunt omnia in
Colossenſ.j celo et in terra/visibilia et inuisibilia. Sic ergo dedisti ei potestatẽ inquit omis carnis: ita te glorificet filiꝰ tuꝰ. id ẽ notũ te faciet oĩ carni quã dedisti ei. Sic eĩ dedisti: vt oĩe quod dedisti ei det eis vitã etnam. Hec est aũt iquit vita eterna:
B vt cognoscant te solũ verũ deum: et quem misisti iesum christũ. Ordo verborũ est. vt te et quẽ misisti iesum xp̃m cognoscãt solũ verum deũ. Consequẽter enĩ et spũsctũs intelligit: quia spũs ẽ patris et filij: tanq̃ charitas substãtialis ⁊ cõsubstantialis amborũ: quoniã nõ duo dij pater et filius: nec tres dij pater et filius ⁊ spũsctũs: sed ipa trinitas vnus solus verus deus. Nec idẽ tamẽ pater qui filiꝰ: nec idem filius qui pater: nec idẽ spũsctũs q̃ pater et filius: quoniã tres sunt pat et filiꝰ et spũsctũs: sed ipsa trinitas vnus est deus. Si ergo eo modo te glorificat filius sicẽ dedisti ei potestatem oĩs carnis: et sicut dedisti vt oĩe quod dedisti ei det eis vitã eternã: et hec est vita eterna vt cognoscãt te. Sic te igitur filius glorificet. vt oĩbus quos dedisti ei te cognitũ faciat. Porro si cognitio dei est vita eterna: tãto magis viuere tendimus: quãtomagis in hac cognitione pficimus. Non aũt moriemur in vita eterna: Tũc ergo dei cognitio perfecta erit: quãdo nulla mors erit. Sũma dei tũc clarificatio: quia sũma gl̃ia: que grece dicitur Δοξα. Vñ dictũ ẽ Δοξασω̃ρ: quod latini quidã interptati sunt clarifica/quidaz glorifica: a veteribus autẽ gloria qua gloriosi hoies dicũtur: ita ẽ diffinita: Gloria est frequens de aliquo fama cũ laude. At si homo laudatur cũ fame creditur: q̃ modo deus laudabitur: quãdo ipse videbitur? Propter quod scriptũ est. Beati q̃ Ps. lxxi
habitant in domo tua: in secula scl̃orũ laudabunt te. Ibi erit dei sine fine laudatio: vbi erit dei plena cognitio: et quia plena cognitio ideo summa clarificatio vel glorificatio. Sed prius hic clarificatur deꝰ dũ annunciatus hoĩbus innotescit: et per fidem credentiũ predicatur. Propter quod dicit. Ego te clarificaui super terraz: opus consũmaui quod dedisti mihi vt faciaz. Non ait/iusisti/sed dedisti vbi conmẽdatur euidẽs gratia. Quid enĩ j.Cor.iij
habet quod nõ accepit etiaz in vnigenito hũana natura? An nõ accepit vt nihil mali sed bona faceret omnia: quãdo in vnita tez persone suscepta est a verbo per quod facta sunt omnia? Sed quomõ cõsũmauit opus quod accepit vt faciat/cuz restet adhuc passiõis experimentũ: vbi martirib⁹ suis maxime prebuit qõ sequerentur exẽplũ. Vnde ait apls petrus: xp̃s passus est pro j.Pe.ij.
nobis relinquẽs nobis exemplũ vt sequamur vestigia eius: nisi quia cõsummasse dicit qõ se cõsũmaturũ esse certissime nouit. Sicut lõge ante in pphetia pteriti tẽporis vsus est verb. quãdo post annos plurios futurũ fuerat quod dicebat. Foderũt iq̃t s.xv.c.
manꝰ meas et pedes meos / dinũerauerũt cta.lxxv
omnia ossa mea: Nõ ait fodient et dinũe- s.xvj.b.e
rabunt. Et in hoc ipso euãgelio/oĩa inq̃t: tract.xcv
que audiui a patre meo nota feci vob: quibus ait postea: adhuc multa habeo vobis dicere: sed ñ potestis portare modo. Qui enim certis et inmutabilibus causis oĩa futura p̃destinauit: qõ facturus est fecit. Hã et per pphetã dictũ de illo est. Qui fec̃ q̃

C futura sunt Secundū hoc etiā: qđ sequi
tur dicit. Et nunc clarifica me tu pat
apud temetipm: claritate quam ha
Al. fieret. bui priusquā mundus † esset apđ
te. Nam supra dixerat. Pater venit hora
clarifica filiū tuū: vt t filius tuus clarificet
te. In q̄ verborū ordine ostēderat prius a
patre clarificandū filiū: vt patrē clarifica-
ret t filius. Ihō autē dixit: ego te clarifica
ui super terrā: opus cōsummaui quod de-
disti mihi vt faciā: et nunc clarifica me: tā-
quam prior ipe patrē clarificauerit: a quo
deinde vt clarificetur exposcit. Ergo itel
ligendū est vtroq; verbo supius vsuz secū
dū id quod futurū erat: eoq; ordīe quod
futuruz erat: clarifica filiū vt te clarificet
filius: modo vero vsum fuisse verbo prete
riti tempis: de re futura vbi ait Ego te cla
rificaui super terrā/opus consummaui qđ
dedisti mihi vt faciam Deinde dicendo/t
nunc clarifica me tu pater apud temetipm
quasi posterius esset clarificādus a patre
quem prius ipse clarificauerat: quid ostē-
dit nisi superius vbi ait / ego te clarificaui
super terram/ita locutum se fuisse tanquā
fecisset quod facturus esset. hic autē popo
scisse vt pater faceret per quod illud filiꝰ
facturus esset. id ē vt pater clarificaret fili
um: per quaz filij clarificationē etiā filius
clarificaturus esset patrē Denicq; si de re q̄
futura erat ponamus etiā futuri tēporis v̄
bum: vbi pro tempore futuro posuit ipe p̄
teritum: nulla sententie remanebit obscuri
tas: velō si dixisset. Ego te clarificabo sup
terraz: opus consūmabo quod dedisti mi-
hi vt faciaz. Et nunc clarifica me tu pater
apud temetipm. Nempe ita planū est: sic
illud vbi ait: clarifica filium tuuz vt filius
tuus clarificet te: et ipsa est omnino sentē-
tia: nisi quia et hic dictus est eiusdē clarifi
cationis modus: ibi autez tacitus: tanq̄ il
lud isto exponeretur eis quos poterat per
mouere: quomō pater filium: et maxime q̄
modo patrē clarificaret t filius. Dicendo
enim clarificari a se patrē super terram: se
autez a patre apud eundē patrem: modū
profecto vtriusq; clarificationis ostendit.
Ipse quippe patrem clarificauit super ter-
ram eum gentibus predicando: pater ve-
ro ipsum apud semetipm ad suam dexte-
ram collocando. Sed ideo postea de clari
ficando patre vbi ait/ego te clarificaui: v̄
bum preteriti temporis ponere maluit: vt
monstraret in predestinatione iam factū:
t pro iam facto habendū quod certissime
fuerat futuruz. id ē vt a patre apud patrē
glorificatus: patrem super terram glorifi-
caret et filius. Sed hanc predestinationez
in sua clarificatione manifestius aperuit:
qua eum carificauit pater: in eo quod ad
iunxit: claritate quaz habui priusq̄z
mundus † esset apud te. Ordo verbo Al. fieret.
rum est: quam habui apud te priusq̄ mun-
dus esset. Ad hoc valet quod ait: et nunc
clarifica me: hoc est sicut tunc ita et nunc.
Sicut tunc predestinatione: ita et nunc p̄-
fectione /fac in mundo quod apud te iam
fuerat ante mundum: fac in suo tēpore qđ
ante omnia tempora statuisti. Hoc qui D
dam sic intelligendū putarunt: tanq̄ natu
ra humana que suscepta est a verbo conū
teretur in verbuz: et homo mutaret in de
um: immo si diligentius quod opinari sūt
cogitemus: homo periret in deo. Non enī
quisquā ex ista mutatione hominis vl' du
plicari dei verbum dicturus est vel auge
ri: vt aut duo sint qđ vnum fuit: aut ampli
us sit quod minꝰ fuit. Porro si natura hu-
mana in verbum mutata atq; conuersa v̄-
buz dei quantū erat et quod erat hoc erit
vbi est homo si non perit? Sed ad hāc opi
nionem quam veritati prorsus non video
conuenire: nihil nos vrget: si filio dicen-
te/et nūc clarifica me tu pater apud temet
ipsum claritate quam habui priusq̄ mun-
dus esset apud te: intelligamus predestīa
tionem claritatis humane que in illo ē na-
ture: ex mortali immortalis apud patrem
future: et hoc iam predestinando factū fū
isse antequā mundus esset: quod i mūdo
etiam suo tempore fieret. Si enim de nob
dixit apostolus: sicut elegit nos in ipso an Eph. i.
te mundi constitutionē: cur abhorrere pu-
tatur a vero: si tunc pater caput nostrum
glorificauit: quando nos in ipso vt mem-
bra eius essemus elegit? Sic enim nos ele
cti quomodo ipse clarificatus: quia prius-
quā mundus esset nec nos eramꝰ nec ipe

j. Thi. ij mediator dei et hoium homo christ⁹ iesus Sed ille qui per ipsum inquantū verbum eius est etiā que futura sunt fecit: et vocat
Rho. iiij. ea que nō sunt tanq̄ sint: profecto secūdū id quod mediator dei et hominū homo ē ante mundi constitutionē pro nobis deus pater glorificauit ipm: si tūc elegit etiā nos
Rho. viij. in ipso. Quid em̄ dicit apls? Scimus autē quoniā diligentibus deū oīa coopant in bonum: his qui scōz propositū vocati sunt Quos em̄ prescivit et predestinauit cōformes fieri imaginis filij eius: vt sit primogenitus in multis fratribus Quos aūt predestinauit: illos et vocauit: nisi forte ipsum p destiatū dicere formidabimus: quia de nobis tantum vt efficiamur cōformes imaginis eius: hoc dixisse videtur apls. Quasi vero quisq̄ regulā fidei fideliter intuens filium dei negaturus est predestinatū: qui eum negare hominē non pōt? Recte quippe dicitur non predestiatus scōm id quod est verbū dei deus apud deū: vt quid enī predestinaret: cū iam esset qō erat sine inicio sine termio sempiternō? Illud em̄ predestiatū erat quod nondū erat: vt sic suo tempore fieret: quēadmodū ante oīa tē pora predestinatū erat vt fieret. Quisq̄s igitur dei filiū predestinatū negat: hūc eūdem filiū hoīs negat. Sed ꝓpter contētiosos etiā hinc audiamus apl'm in suaz exordio litterarū. Mā et in prima epl'arū ei⁹ q̄ est ad rhomanos: z ipius epl'e principiū est
Rho. j. vbi legitur. Paulus seruus iesu christi vocatus apls segregatus in euāgeliū dei qō ante promiserat per prophetas suos ī scripturis sctis de filio suo qui fact⁹ est ei ex semīe dauid secundū carnē: qui predestinatus est filius dei in virtute secundū spiritū sanctificationis ex resurrectione mortuoz Secūdū hanc ergo predestinatiōez etiā clarificatus est anteq̄ mundus esset: vt esset claritas eius ex resurrectione mortuoz: apō patrē ad cui⁹ dexterā sedz. Cū ergo videret illius predestiate sue clarificationis venisse iam tpus: vt et nūc fieret in redditiōe qō fuerat in p̄destinatiōe iaz factū: orauit dicens. Et nunc clarifica me tu pater apud temetip̄m claritate quā habui priusq̄ mundus esset apud te. Tanq̄z diceret. Claritatē quā habui apud te. id ē illaz claritatē quā habui apud te in p̄destinatione tua: iam tpus est vt apud te habeam etiā viuens in dextera tua. Sed quoniam nos diu tenuit huius discussio questiōis: alio q̄ sequunt sermōe tractāda sūt

Explicit tractatus centesimusqn tus. Incipit tractatus centesimus sextus. De eo quod dicit: manifestaui nomen tuū hominibus. Usq̄ ad id/ Et crediderūt quia tu me misisti.

DE his verbis a domini sic ipse donauerit sermone isto disputaturi sumus que ita se habēt. Manifestaui nomen tuū hōinibus: quos dedisti mihi de mundo. Quod si de his tantum dicit discipulis cuz quibus cenauit: et ad quos anteq̄ orare iciperet tā multa locutus est: non ptinet hoc ad illam clarificationē: siue vt alij interpretati sunt glorificationē: de qua supius loq̄batur: q̄ filiꝰ clarificat vel glorificat patrē. Quāta est em̄ vel qualis gloria: duodecī vel vndecim potius innotuisse mortalib⁹? Si autem quod ait/ manifestaui nomē tuū hōinibus quos dedisti mihi de mundo: oīus hic intelligi voluit etiā qui in euz fuerant crediturī ad eius magnaz que futura erat ex oīibus gentibus ecclesiā pertinētibus de qua in psalmo canitur: in ecclesia magPs. xxj na confitebor tibi: est plāe ista clarificatio qua filius clarificat patrē: cum eius nomē notum facit oīibus gentibus: z tā multis generatiōibus hoīm. Et tale est hoc quod ait: manifestaui nomē tuum hōibus quos dedisti mihi de mundo: quale illud quod pauloāte dixerat: ego te clarificaui super terram: pro tēpore futuro et illic et hic preteritum ponens: sicut qui sciret predestiatū esse vt id fieret: et ideo fecisse se dicens quod erat sine vlla dubitatione facturus. Sed de illis qui iam erant discipuli eius: non de omnibus qui in illū fuerant crediturī eū dixisse quod dixit/ manifestaui nomen tuū hōibus quos dedisti mihi de mūdo: ea que sequūtur credibilius eē demōstrant. Cū em̄ hoc dixisset adiunxit. Tui erāt: z mihi eos dedisti: z sermonē tuū seruauerūt. Nūc cognouerunt q̄a oīa que dedisti mihi abs te sūt quia verba que dedisti mihi dedi

eis:et ipsi acceperũt et cognouerũt vere quia a te exiui: et crediderunt
B quia tu me misisti. ¶Quãquã et ꝟ oia de futuris omnib⁹ fidelib⁹ dici potuerunt specie perfecta cũ adhuc essent futura: ſz vt de his solis quos tunc habebat discipulis/hec loq intelligatur: illud magis vrget quod paulopost ait:cũ eẽm cũ eis,ego seruabam eos ĩ noĩe tuo. Quos dedisti mihi custodiui ⁊ nemo ex his perijt nisi filius pditiõis:vt scripta adipleat:iudã,significãs q̃ tradidit eũ.Ex isto q̃pe duodẽario nũero apl'oꝝ sol⁹ pijt. Deide subiũgit. Nũc aũt ad te venio:vnde manifestũ est eũ de corporali sua dixisse presentia: cũ essem cum eis ego seruabã eos:veluti iã cũ eis ea p̃sentia nõ esset. Eo mõ eẽm significare voluit ascensionẽ suã mox futurã: de qua dixit Nunc autẽ a te venio:iturus vtiq; ad dexteram patris vnde venturus est ad viuos et mortuos iudicãdos:p̃sẽtia itidẽ corporali scõm fidei regulã sanãq; doctrinã: Nam p̃sentia spũali cũ eis erat vtiq; venturus post ascensionẽ suã: et cũ tota ecclesia sua in ꝟ mundo vsq; in cõsũmatione seculi. Non itaq; recte intelligunt de quib⁹ dixerit:cũ essem cũ eis ego seruabã illos: nisi hi quos in se credẽtes seruare iã ceperat p̃sentia corporali.et q̃s relicturus fuerat absentia corporali: vt eos eũ patre seruaret presentia spũali:post vero adiũgit et ceteros suos:vbi dicit. Non pro his aũt rogo tantũ: sed et p̃ his qui credituri sũt per ꝟbum eoꝝ in me. Vbi manifestius ostendit quod nõ de omnibus ad eũ ptinẽtibus superius loq̃rer:ab eo loco vbi ait:manifestaui nomen tuũ hominibus q̃s dedisti mihi:ſz de his tantũ qui eũ cũ illa diceret audiebãt. Ab ipso itaq; oratiõis ci⁹ exordio vbi subleuatis oculis in celũ dixit:pater venit hora clarifica filiũ tuũ vt filius tu⁹ clarificet te:vsq; ad illud q̃ paulopost ait: et nunc clarifica me tu pater apud temetip̃m claritate quã habui p̃usq; mũdus esset apud te omnes suos volebat intelligi: quib⁹ notum faciẽdo patrẽ clarificat eũ.Cũ eẽm dixisset vt filius tuus clarificet te:mox quẽadmodum id fieret demõstrauit dicẽs. Sicut dedisti ei potestatẽ omnis carnis: vt omne q̃d dedisti ei det eis vitã eternã. Hec est vita eterna:vt cognoscãt te solũ verũ deum:et quẽ misisti iesũ xp̃m. Nõ eẽm põt cognitõe hominũ clarificari pat:nisi et illle cognoscatur per quẽ glorificat.i. per quẽ populis innotescit Hec est glorificatio patris q̃ non circa solos illos apl'os facta est:ſz circa omnes hoies fit q̃b⁹ ĩ suis mẽbris caput est xp̃s: Nec eẽm de solis apl'is potest intelligi.sicut dedisti ei potestatẽ omis carnis: vt omne q̃ dedisti ei det eis vitã eternã.ſz vtiq; de omnibus q̃bus in eũ credẽtib⁹ vita eterna datur. ¶Iã nũc ergo videam⁹: q̃d de illis a q̃bus tũc audiebat discipul C suis dicat. Manifestaui inquit nomẽ tuum hominib⁹ q̃s dedisti mihi. Nõ g̃ nouerant dei nomẽ cũ essent iudei:Et vbi est q̃ legitur:notus in iudea de⁹: in israel magnũ nomẽ eius? Ergo manifestaui nomen tuũ hõibus istis q̃s dedisti mihi de mũdo qui me audiũt ꝟ dicentẽ: non illud nomẽ tuũ quo vocaris deus: ſz illud q̃ vocaris pat meus: q̃ nomẽ manifestari sine ipius filij manifestatiõe nõ posset: Nã q̃ deus dicitur vniũse creature:et omnibus gẽtibus antequã in xp̃m crederẽt/ nõ omni modo eẽ potuit hoc nomen ignotum. Hec est enim vis vere diuinitatis:vt creature rationali iam ratione vtenti: non omnino ac penit⁹ possit abscondi. Exceptis enim paucis in quibus natura nimiũ deprauata est: vniuersum gen⁹ hũanũ deũ mũdi huius fatetur auctorẽ. Jn ꝟ ergo q̃ fecit hũc mundum celo terraq; conspicuũ: et anteq̃ ibu erent in fide xp̃i: notus omnib⁹ gentibus deus. Jn ꝟ aũt q̃ nõ est in iniurijs suis et cum dijs falsis colẽdus:notus in iudea deus. Jn ꝟ vero q̃ pater est huius xp̃i p quẽ tollit peccata mũdi: hoc nomẽ eius prius occultũ omnib⁹ : nũc manifestauit eis q̃s dedit ei pater ipe de mũdo. Sed quomõ manifestauit si nondũ venit hora:de q̃ superius dixerat q̃ veniret hora cũ iam nõ in proũbijs inquit loquar vobis:sed palã de patre meo annũciabo vobis? An vero annunciatio manifesta putabit ĩ proũbijs Cur ergo dictũ est palã annũciabo vobis: nisi quia in prouerbijs non est palam. Q̃ autem in prouerbijs occultatur ſz verbis manifestat:,pculdubio palã dicitur. Quo modo g̃ manifestauit: q̃ nõdũ palã dixit Proinde sic intelligendũ est pro tempore futuro preteritum positum:quemadmodũ illud:omia que audiui a patre meo nota feci vobis: Quod nondum fecerat sed

Ps. lxxv

supra tractatu. cij. b

supra. xv

loquebaꝫ quasi fecisset: qđ immobiliꝫ esse
prefixum sciebat vt faceret. Quid est aũt
quos dediſti mihi de mũdo? Dictũ
est enim de illis qđ nõ essent de mũdo: sed
supra .xv. hoc illis regeneratio pſtitit nõ generatio.
D Quid est etiã qđ sequtur: tui erãt ⁊ mi
hi eos dediſti? An aliqñ erant patris:
quãdo nõ erãt vnigeniti filij eius: et habu
it aliqñ pater aliqd sine filio? Absit. Ve-
rumtñ habuit aliqd aliqndo deus fili⁹: qđ
nondũ habuit idẽipse homo fili⁹: quia nõ
dum erat homo factus ex matre: qñ tñ ha-
bebat vniũsa cũ patre. Quapꝛopt qđ dꝛ-
xit/tui erãt: nõ inde se separauit de⁹ filius
sine quo nihil vnq̃ paꝛ habuit: Sed solet
ei tribuere oñe quod potest: a quo ẽ ipe
qui potest. A quo eñ habet vt sit/ab illo
habet vt possit: ⁊ simꝫ vtrũq̃ sp habuit: qꝛ
nunq̃ fuit ⁊ nõ potuit. Quo circa quicqd
potuit pater/semp cũ illo filius potuit: q̃ =
niam ille qui nunq̃ fuit et nõ potuit: nũq̃
sine patre fuit: nunq̃ sine illo paꝛ fuit. Ac
per hoc sicut pater eternꝰ oñipotẽs/ ita fi
lius coeternus oñipotẽs. Jd eñ poti⁹ v̄-
bum e verbo iterꝑtamur: si ꝓpꝛie volum⁹
dicere qđ a grecis dicitur παντόκρατος:
quod nostri nõ sic iterꝑtarent: vt oñipo-
tens diceret: cũ sit παντοκρατοσ oñite
nens: nisi tantundẽ valere sentirẽt. Quid
ergo vnq̃ habere potuit eternꝰ oñitenẽs
quod nõ simul habuerit coeternꝰ omnite
nens? Qđ vtiq̃ ait: et mihi eos dediſti: ho
minẽ se accepisse hãc potestatẽ vt eos ha-
beret oñdit: qñ qui semp oñipotẽs fuit: si
semp homo fuit. Quã obꝛem cũ patri poci
us tribuisse videaꝫ: vt ab illo eos accepit:
quoniã ex ipo est q̃cquid est de q̃ est: etiã
ipse sibi eos dedit: hoc est cuꝫ patre deus
xp̃s homini xp̃o: qđ cũ patre nõ est hoies
supra capꝛo dedit. Denicq̃ qui h̃ loco dicit/tui erant et
xv. mihi eos dediſti: iam supius eisdẽ discipu
et tractatu. lis dixerat: ego vos de mũdo elegi. Conte
lxxxvij. raꝫ h̃ carnaꝫ cogitatio atq̃ dispereat. De
mundo sibi a patre dicit filiꝰ datos hoies:
quibꝰ alio loco dicit. Ego vos de mundo
elegi. Quos deꝰ filius de mũdo elegit cũ
patre: idẽipse hõ filius de mundo eos ac =
cepit a patre. Nõ eñ paꝫ illos filio dediſ-
set: nisi elegisset. Ac per hoc filius sicut nõ
inde separauit patrẽ qñdo dixit: ego vos
de mundo elegi: quoniã simul eos elegit ⁊
paꝫ: sic nõ inde separauit ⁊ se qñ dixit: tui
erant: qꝛ et ipius filij pariter erãt. Nũc au
tem hõ idem ipse filius accepit eos qui nõ
erant ipius: qꝛ et formã serui accepit deus
idẽ/q̃ nõ erat ipius. Sequtur ac dicit. Et C
sermõnẽ tuũ seruauerũt. Nũc cog-
nouerũt quia oĩa que dediſti mihi
abs te sunt .i. cognouerũt qꝛ abs te sũt Si
mul enĩ pater dedit oĩa: cũ genuit q̃ habe
ret oĩa. Quia verba inquit q̃ dediſti
mihi dedi eis: et ipi acceperũt. i. itel
lexerũt atq̃ tenuerũt. Tũc enĩ verbũ acci
pitur: qñ mente percipiꝫ. Et cognouerũt
inquit vere quia a te exiui: et credi-
derũt quia tu me miſiſti: et h̃ subaudi
endũ est vere. Qđ enĩ dixit cognouerunt
vere: exponẽ voluit adiũgẽdo: et credide
runt hoc itaq̃ crediderũt vere: qđ cogno
uerũt vere: idẽ ẽ enĩ a te exiui/qđ ẽ tu me
miſiſti. Cũ ġ dixisset cognouerũt vere: ne
q̃sq̃ putaret istã cognitionẽ tãq̃ per speci
em factã nõ per fidẽ: exponẽdo addidit/⁊
crediderũt: vt subaudiam⁹ vere: et intelli
gamus hoc dictũ esse ꝓgnouerũt vere: qđ
est crediderũt vere. Non eo mõ quẽ signi supra tr
ficauit paulõte cũ dixit. Modo creditis tu. cij.
Venit hoꝛa et iã vẽit: vt dispgamini vnus
quisq̃ in ꝓpꝛia: et me solũ relinq̃tis. Sed
crediderũt vere: id ẽ quomõ credẽdũ ẽ in
concusse: firme: stabiliꝫ: fortiꝫ: nõ iã in ꝓ
pꝛia redituri et xp̃m relicturi. Adhuc ġ di
scipuli nõ erãt tales q̃les eos dicit verb̃ p
teriti tpis q̃si iam nõ essent: pnunciãs q̃les
futuri essent: accepto sciliczꝫ spũsctõ q̃ eos
sicut ꝓmissum est doceret oĩa: quẽ pꝛiusq̃
accipent: quomõ seruauerũt eius ꝫmonẽ:
qđ de illis q̃si fecerit dixit: qñ pꝛimus eoꝛ
ter eũ negauit: cũ ex oꝛe eius audisset q̃d aBatb. t
futurũ esset homini q̃ eũ coꝛã hõinib⁹ ne =
gauisset? Dedit ġ eis v̄ba sicut dixit: que
dedit ei pater. Sed qñ illa nõ foꝛis in auri
bus sed ĩtus in coꝛdib⁹ spũaliꝫ acceperũt:
tunc verè acceperũt: qꝛ tũc vere cognoue
runt: vere aũt cognouerũt: qꝛ vere credi⁹
runt. Jpsi aũt filio q̃mõ pater ea v̄ba de-
derit: quibus verbis hõ poterit explciare
Facilioꝛ sane questio videtur: si secundũ
id quod filius est hõis accepisse a patre il
la verba credatur: quãq̃ natus ex virgie:
quãdo ⁊ quomõ ea didicerit quis: enarra
bit: quãdo etiã ipsam que de virgie facta
est generationẽ eius q̃s enarrabit? Si v̄o
secundũ id quod est de patre genitus pfi

q̄ coeternus accepisse a patre ista verba cogitat̄: nihil ibi tempis cogitet̄ quasi pri⁹ fuerit qui ea nō habuerit atq̄ vt haberet que nō habebat acceperit: qm̄ quicq̄d deus pater deo filio dedit/gignendo dedit: ita em̄ dedit filio pat̄ sine quib⁹ filius esse non posset: sicut ei dedit vt esset: Nā quō aliter verbo verba daret aliqua: in quo ineffabiliter dixit omīa? Sed iaz que sequūtur alio sunt expectanda sermone.

Explicit tractatus centesimus sextus. Incipit tractatus centesimusseptimus. De eo quod dicit. Ego pro eis rogo / nō pro mundo rogo. vsqz ad id: Et hec loquor in mundo vt habeant gaudiū meum impletum in semetipsis.

A Cum de his quos iaz discipulos habebat dn̄s loqueret̄ ad pr̄ez inter alia etiaz dixit hoc. Ego pro eis rogo: nō pro mūdo rogo: sed pro his quos dedisti mihi. Mundū vult modo intelligi qui viuūt secundū cōcupiscētiā mundi: et non sunt in ea sorte gr̄e vt ab illo eligantur ex mundo. Non itaq̄ pro mundo sed pro his q̄s ei pater dedit rogare se dic̄ Per hoc em̄ quod eos illi pater iā dedit: factū est vt non pertineāt ad eū mundū ꝓ q̄ nō rogat: Deīde subiūgit. q̄a tui sunt Neq̄ em̄ q̄a pat̄ eos filio dedit: amisit ip̄e quos dedit: cū adhuc fili⁹ seq̄tur et dicat. Et mea oīa tua sunt: et tua mea sūt. Ubi satis apparet quomodo vnigēiti filij sint om̄ia que sunt patris. per hoc vtiq̄ q̄d etiā ipse deus est: et de patre patri est natus eq̄lis: nō quomō dictū est vni ex duobus filijs maiori scilicet: tu mecū es semp et om̄ia mea tua sūt. Illud em̄ dictū ē de his omnib⁹ creaturis que infra creaturam rationalē sunt: que vtiq̄ subduntur ecclesie: in qua vniūsa ecclesia et illi duo intelligunt̄ filij maior et minor: cū om̄ibus angelis sanctis q̄bus erimus eq̄les in regno xp̄i et dei. Hoc aūt ita dictum est: et mea oīa tua sunt: et tua mea: vt hic sit etiā ipsa creatura ratiōalis: que nō nisi deo subdit̄ vt ei que infra illā sūt cūcta subdant̄. Hec ergo cū sit dei patris: non simul esset et filij: nisi pr̄i eēt eq̄lis De ip̄a q̄ppe aiebat cū diceret: nō pro mūdo rogo sed pro his q̄s dedisti mihi q̄a tui sūt: et mea oīa tua sūt ⁊ tua mea. Nec phas est vt scti de q̄bus h̄ locutus est cuiusq̄ sint: nisi eius a q̄ creati et sancificati sunt. Ac per hoc et oīa que ipsoꝝ sunt: necesse ē vt eius sint cui⁹ et ip̄i sunt. Ergo cū et patris et filij sint: equales eos esse demonstrat quoꝝ eq̄liter sūt. Illud aūt qd̄ ait cū de spūsctō loqueret̄: oīa que habet pat̄ mea sunt: ꝓpterea dixi q̄a de meo accipiet et annūciabit vobis. De his dixit que ad ip̄am patris pertinēt diuinitatē: in q̄bus illi est eq̄lis oīa que habet habendo Neq̄ em̄ spūssanct⁹ de creatura que patri est subdita et filio fuerat accepturus qd̄ ait/de meo accipiet: sed vtiq̄ de patre de q̄ ꝓcedit spūs: de quo est nat⁹ ⁊ filius. Et clarificat⁹ sum inq̄t in eis. Nūc suā clarificationē tanq̄ facta sit dic̄: cū adhuc esset futura. Spius aūt a pr̄e poscebat vt fieret: Sed vtrum ipsa sit clarificatio de q̄ dixerat: ⁊ nūc clarifica me tu pater apud temetip̄z: claritate quā habui priusq̄ mūdus esset apud te: vtiq̄ req̄rendum est. Si em̄ apud te: quomō in eis. An cum h̄ip̄m innotescit eis: ac per ip̄os omnib⁹ qui credūt eis testib⁹ suis? Possum⁹ plāe intelligē sic dixisse dn̄m de ap̄lis: qd̄ clarificat⁹ sit in eis. Dicendo em̄ esse iā factū: ostendit iā fuisse p̄destiatū ⁊ certū haberi voluit qd̄ esset futurū. Et iaz inquit non sum in mūdo: et hi in mundo sunt. Si horā ꝓrsus illā qua loq̄batur attendas: vtriq̄ adhuc in mūdo erant: ⁊ ip̄e scilicet et illi de quib⁹ h̄ dicebat. Non em̄ scd̄m prouectū cordis ⁊ vite id accipe possum⁹ vl̄ debem⁹: vt illi adhuc eē ꝓpterea dicant̄ in h̄ mūdo qd̄ mūdana adhuc sapiant: ille aūt iā nō esse in mūdo sapiēdo diuina. Positū ē h̄ em̄ v̄bū vnū: qd̄ nos ita intelligē omnino nō sinat: qr nō ait/et non sum in mūdo: sed iā nō suz in mūdo: per h̄ ostendēs fuisse se in mūdo: iā nō esse. Nūquid ḡ fas est vt eū credam⁹ aliqn̄ mūdana sapuisse: et ab h̄ errore liberatū iā nō illa sapere? Quis tā impio sensu se īduerit. Restat igit̄ vt scd̄m id qd̄ ipse etiā in mundo pri⁹ erat: in mūdo se dixerit iā nō esse: profecto presentia corpali mundo scilicet absentiā suā iā cito futurā: illoꝝ aūt tardius ꝑ h̄ ostēdēs qd̄ se iā n̄ hic esse: illos aūt hic eē dixit: cū ⁊ ip̄e h̄ et illi adhuc essent.

ce.xv.

supra tracta tu.c.

supra tracta tu.cv.

B

Sic enī est locutus homo congruens hōi-
bus: vt mos loquēdi sese habet ⁊ hūanus
vsus An nō quotidie dicimus/iam nō est:
de aliquo quātocius abituro? Et maxime
hoc de morituris solet dici: quamq̄ et ipe
domin⁹ tanquā p̄uidens q̄d lecturos mo
ueri possit adiecit: et ego ad te venio:
sic exponens quodāmō cur dixerit/ iaz nō
sum in mundo. Cōmendat ergo eos patri
quos corpali absentia relicturus est dicēs
Pater sancte: serua eos in nomīe
tuo quos dedisti mihi. Nempe sicut
homo deum rogat pro discipul' suis quos
accepit a deo Sed attende quid sequitur
infra tracta- Ut sint inquit vnū sicut et nos. Non
tu.cx. ait vt nobiscū sint vnū: aut minus vnū ipi
et nos: sicut vnū sumus nos: sed ait/vt sint
vnuz sicut et nos. Ipsi vtiq̄ in natura sua
sint vnū: sicut et nos in nostra vnū sumus.
Quod proculdubio verū non diceret: ni-
si secundū hoc diceret quod eiusdē natu-
re de⁹ est cuius ⁊ pat': secundū q̄d alibi di
suprac.x. xit: ego et pater vnū sumus: non secūdum
id quod etiā homo est: nā secūdū hoc/ pa
ter maior me est dixit Sed quoniā vna ea
supra.xiiij. demq̄ persona est deus et homo: intelligi
mus hominē in eo quod rogat: ītelligim⁹
autē deū in eo quod vnū sūt ⁊ ipse ⁊ ille
C quē rogat. Sed est adhuc in cōsequen
supra tracta tibus locus: vbi de hac re diligētius dispu
tu.cvj. tandum est. Hic autē sequitur Cum es-
sem cum eis: ego seruabā eos i no-
mine tuo. Me iquit veniēte ad te serua
eos in nomine tuo: in quo eos quādo cuz
eis eram et ipse seruabā. In nomīe patris
seruabat discipulos suos filius homo/cuz
eis hūana presentia constitutus. Sed etiā
pater in nomīe filij seruabat: quos in noīe
filij petentes exaudiebat. His quippe idē
filius dixerat. Amē amē dico vobis: si q̄d
supra.xv. petieritis patrē in nomine meo dabit vob
Neq̄ hoc tam carnalit' debemus accipere
velut vicissim nos seruent pater et filius:
amborū in nobis custodiēdis alternāte cu
stodia: quasi succedat ali⁹ quādo disces-
serit alius: Simul em̄ nos custodiunt pa-
ter et filius et spiritussctūs: quia vnus est
verus beatus deus. Sed scriptura nos nō
leuat nisi descēdat ad nos: sicut v̄bū caro
factum descēdit vt leuaret: nō cecidit vt
iaceret. Si descendentē cognouimus: cum
leuante surgamus: et intelligamus cū ita
loquitur/personas eum distinguere nō se-
parare naturas. Quādo ergo seruabat di
scipulos suos filius presentia corpali: non
expectabat pater ad custodiēdū succede
re filio discedente: sed eos ambo seruabāt
potentia spūali: et quādo ab eis abstulit fi
lius presentiā corpalez: tenuit cū patre cu
stodiā spūalem: quia et custodiēdos quā
do filius homo accepit: custodie paterne
non eos abstulit. et cū pater filio custodiē
dos dedit: non dedit sine ipso cui dedit: sz
dedit hōini filio nō sine deo eodēipo vti-
q̄ filio. Sequitur ḡ filius et dicit Quos
dedisti mihi custodiui: et nemo ex
his periit: nisi filius perditiōis: vt
scriptura impleatur. Filius perditio-
nis dictus est traditor christi perditiōi pre
destinatus: secundū scripturā que de illo
in psalmo centesimo et octauo maxime ꝓ
phetatur Nunc autem inquit ad te ve
nio: et hec loquor in mundo vt ha
beant gaudiū meum impletū in se
met ipsis. Ecce in mundo se loqui dicit:
qui pauloāte dixerat/iam non sum in mū- supra.xv
do. Quod cur dixerit ibi exposuimus: im-
mo ipsum id exposuisse docuimus. Ergo
et quia nondū abierat hic adhuc erat: et
quia mox fuerat abiturus: hic quodāmo-
do iam non erat. Quod sit autē hoc gau-
dium de quo ait: vt habeant gaudiū meū
impletum in semetip̄is: iā supius expressū
est vbi ait: vt sint vnū sic et nos. Hoc gau
dium suum. idest. a se in eos collatū in eis
dicit implendū: ꝓpter quod locutū se di-
xit in mundo. Hec est pax illa et beatitu-
do in futuro seculo: ꝓpter quā consequen
dam tempanter et iuste et pie viuendū est
in hoc seculo.

Explicit tractatus centesimusseptimus: Incipit tractatus cētesimus octau⁹. De eo quod dicit. Ego dedi eis sermonem tuum et mundus eos odio habuit: vsq̄ ad id Ut sint et ipsi sanctificati in veritate.

A Loquens adhuc dn̄s ad patrem et orans pro discipul' suis dic̄. Ego dedi eis sermonē tuum ⁊ mundus eos odio habuit. Nondū

id experti fuerant passionibus suis que il
los postea sunt secute. Sed more suo di=
cit ista: verbis preteriti temporis futura p̄
nuncians. Deinde causā subiciens cur eos
oderit mūdus: **quia non sunt īquit de
mundo: sicut et ego nō sum de mū=
do.** Hoc eis regēaratiōe collatū est. Nā
s̄.xv. generatione de mūdo erant: ꝓpter quod
iam eis dixerat: ego vos de mundo elegi
Donatū est ergo eis vt sicut ipse nec ip̄i es
sent de mundo: eos ipso liberante de mū=
do. Ipse autē de mundo nunq̄ fuit: quia
etiam scd̄m formā serui de spūsctō ipse na
tus est: de quo illi renati. Nam si ꝓpterea
illi iam non de mundo quia renati sunt de
spiritusancto: propterea ille nunq̄ de mū
do quia nat⁹ est de spūsctō. **Non rogo
inquit vt tollas eos de mundo: sed
vt serues eos a malo.** Adhuc em̄ ne=
cessariū habebant quāuis iā non essent de
mundo: esse tamē in mundo. Repetit ean
dem sententiā. **De mundo inquit non
sunt: sicut et ego non sum de mun=
eo: sanctifica eos in veritate.** Sic em̄
seruantur ex malo. quod supius orauit vt
fieret. Queri autē pōt quō de mūdo iā nō
erant si sctīficati in veritate nondū erant:
aut si iam erant/cur poscat vt sint. An q̄a
et in veritate sanctificati in eadē proficiūt
sanctitate fiuntq̄ sanctiores? Neq̄ hoc si
ne adiutorio gratie dei: sed illo eoꝝ sanc=
tificāte profectum qui scīficauit inceptuz
Phil.j. Unde et apostolus dicit. Qui in vob̄ op⁹
bonum cepit: perficiet vsq̄ in diē christi ie
su. Sanctificātur itaq̄ in veritate heredes
testamēti noui: cuiu⁹ veritatis vmbre fue
rūt sanctificatiōes veteris testamēti: ⁊ cū
sanctificātur in veritate: vtiq̄ santificātur
in christo qui veracit̄ dixit. Ego sum via:
..c.xiiij veritas et vita. Itē quādo ait: veritas li=
berabit vos/paulopost exponēs quid di=
..c.viij. xerit: si vos īquit filius liberauerit/tūc ve
re liberi eritis: vt ostēderet hoc se prius di
xisse veritatē quod postmodū filiū Quid
ergo aliud et hoc loco dixit: santifica eos
in veritate: nisi sanctifica eos in me? Deni
q̄ sequitur: et hoc apertius insinuare non
desinit. **Sermo inquit tuus veritas
est.** Quid aliud dixit: quā ego veritas sū.
Grecū q̄ppe euāgeliū: logos habz: qd̄ etiā
ibi legitur vbi dictū est. In principio erat
verbum: et verbū erat apud deum: et de⁹
erat verbum. Et vtiq̄ verbū ipsum noui=
mus vnigenitū dei filiū: quod caro factū
est et habitauit in nobis. Unde et hic po=
tuit poni: et in quibusdā codicibus positū
est/verbuz tuū veritas est: sicut in quibus
dam codicibus etiam ibi scriptū est: in p̄n
cipio erat sermo. In greco autez sine vlla
varietate: et ibi et hic logos est. Sanctifi=
cat itaq̄ pater in veritate. id est. in verbo
suo in vnigenito suo suos heredes eiusq̄
coheredes. Sed nunc adhuc de apostolis
loquitur Nā secutus adiūgit. **Sicut me
misisti in mundum: et ego misi eos
in mundum.** Quos misit nisi apostolos
suos? Nam et ipsuz nomē apostoloꝝ quo B
niam grecuz est: nihil nisi missus significat
in latino. Misit ergo deus filium suum nō
in carne pctī: sed in similitudīe carnis pec
cati Et misit fili⁹ ei⁹ eos q̄s natos in carne Rho.viij
peccati: sāctificauit a labe peccati Sz quo j.Thi.ij.
niam per hoc quod mediator dei et homi
num homo christus iesus factus est caput
ecclesie: illi sunt membra eius: ideo ait qd̄
sequit̄: **et ego pro eis sanctifico me
ipsum.** Quid est em̄ et ꝓ eis ego sanctifi
co meipsum: nisi eos in meipso sanctifico
cum et ipsi sint ego? Quoniam de quibus
hoc ait vt dixi membra sunt eius. et vnus
est christus caput et corpus: docente apo
stolo atq̄ dicente de semine abrae. Si au= Gala.iij.
tem vos christi: ergo semen abrae estis.
Cum dixisset superius/non dicit et semini
bus tanq̄ in multis: sed tanq̄ in vno et se=
mini tuo quod est christus. Si ergo semen
abrae hoc est christus: quid aliud dictum
est q̄bus dictū est: ergo semē abrae estis:
nisi ergo christi estis? Inde est quod alio
loco idē ipse apostolus ait. Nunc gaudeo Colos.j.
in passionibus pro vobis: et adimpleo ea
que desunt pressurarū christi ī carne mea
Non dixit pressurarum mearū sed christi
quia membrum erat christi: et in persecu=
tionibus suis quales christum in suo toto
corpore pati oportebat: etiā ip̄e pressuras
eius pro sua portiōe adimplebat. Quod
vt etiā hoc loco certum sit: attende sequē
tia. Cū enī dixisset/⁊ pro eis ego sanctifi=
co meipsum: vt intelligeremus hoc eū di=
xisse qd̄ eos sanctificaret ī se: ipse mox ad
didit: **vt sint et ipsi sanctificati in ve**

ritate Quod quid est aliud quã in me: se cunduz id quod veritas est verbum illud in principio deus: in quo ⁊ ipse filius hoīs sanctificat⁹ est ab initio creatiōis sue: q̄n- do verbum factum est caro: quia vna per- sona facta est verbum et homo. tunc ergo sanctificauit se in se: hoc est se hominē ī se verbo. Sed quia vnus est christus verbū et homo sanctificans hominē in verbo: ꝓ pter sua vero mēbra: et pro eis inquit ego id est. quod prosit etiã ipsis quia ⁊ ipsi sūt ego: sicut profuit mihi in me quia hō sum sine ipsis. Et ego sanctifico meipsuz. hoc ē ipsos in me: tanq̄ meipsum sanctifico ego quoniã in me etiã ipsi sunt ego: vt sint ipsi sanctificati in veritate. Quid est et ipsi. ni si quēadmodū ego in veritate: quod ipse sum ego? Deinde iã non solum de aposto lis: sed etiã de suis ceteris membris incipit dicere: quod donante ipso alio sermōe tra ctandum est.

Explicit tractat⁹ centesim⁹ octau⁹

Incipit tractatus centesimusno nus. De eo quod dicit. Non pro his rogo tantū sz ⁊ pro eis qui cre dituri sunt per verbum eorū ī me.

A Domin⁹ iesus iaz sua propīquante passio ne cum orasset pro discipul' suis quos et apostolos no- minauit: cum quibus cenauerat vltimã ce naz: de qua traditor eius per buccellã ma nifestatus exierat: et cum quibus post ei⁹ egressuz antequã pro eis oraret/multa iã fuerat locutus: adiūgit et ceteros qui ī cū fuerant credituri: et ait ad patrem. Non pro his autez rogo tantū: id est: pro discipulis qui cum illo tunc erant. sed et pro eis īquit qui credituri sunt per verbum eorum in me. Ubi om̄es nos intelligi voluit: non solum qui tunc erant in carne: sed etiã qui futuri erant Quotq̄t enim postea crediderūt in eum: per verbū apostolorū sine dubio crediderunt: et do- nec veniat credituri sunt. Ipsis enim dixe rat. Et vos testimonium perhibebitis. qr ab inicio mecum estis. Et per eos euan- gelium ministratū est ⁊ anteq̄ scriberetur Et vtiq̄ quisq̄s in christū credit: euãgelio credit. Non itaq̄ intantum intelligendi sunt quos ait credituros in se per verbum eorum qui ipsos cū in carne viuerent apo stolos audierunt: Sed ⁊ post obitum eoꝝ et nos longe post nati per verbū eorū cre- dimus in christū: quoniã ipsi qui cum illo tunc fuerant: quod ab illo audierunt cete ris predicauerūt: atq̄ ita verbū eorum vt etiam nos crederemus ad nos vsq̄ perue- nit vbicūq̄ est eius ecclesia: ⁊ peruenturū est ad posteros quicūq̄ vbicūq̄ in eū cre dituri sunt postea. Potest itaq̄ videri ie sus in hac oratione non orasse pro quibus dam suis: nisi diligēter scrutemur in eadē oratione verba eius. Si em̄ pro eis prius orauit sicut iam ostedimus qui cū illo tūc erāt: postea vero etiã pro eis qui per ver- bum eorū in illū fuerant credituri: potest dici non orasse pro illis qui neq̄ tūc erant cum illo quãdo ista dicebat. neq̄ per ver bum eorū postea: sed in eum siue per ip̄m siue quomodolibet/tamē ante crediderāt Nunq̄d em̄ cuz illo tunc erat nathanael? Nūquid ioseph ille ab arimathia qui cor pus eius a pilato petijt: quez iam discipu lum eius fuisse iste ipse iohānes euangeli- sta testatur. Nunquid maria mater eius ⁊ alie femine: quas eius discipulas in euan gelio iam tunc fuisse didicimus? Nūquid cū illo tunc erant de quibus sepe dicit idē euangelista: multi crediderūt in eum? Nã vnde erat multitudo illa eorū qui cum ra mis partim precedebant: partim sequebā- tur insidentē iumento dicentes: bñdictus qui venit in nomīe domini: et cū eis pueri de quibus ipse ait fuisse predictū: ex ore ī fantium ⁊ lactentiū perfecisti laudē? Un de quīgenti fratres quibus simul post re- surrectionē non apparuisset: nisi in eū ante credidissent? Unde illi centū et nouem q̄ cum istis vndecim centū et viginti erant: quãdo simul cōgregati post eius ascensuz expectauerunt et acceperunt promissū spi ritū sanctū. Unde erāt isti omnes: nisi ex il lis de quibus dictū est: multi crediderunt in euz? Non ergo pro eis tūc saluator ora uit: quoniã pro eis orauit qui cū illo tunc erant: et pro alijs qui per verbū eorum in eum non iam crediderāt sed fuerant credi

B

j. xix. d

s. xij. g.

Math.

j. Cor. x

Actuū.

s. xv. d.

turi. Isti autem nec cum illo tunc erāt: et in eum iam ante crediderant. Omitto di-
Luce iij. cere de symeone sene qui infantulū credi dit. de anna pphetissa. de zacharia et elisabeth qui eum prophetauerūt anteq̄ de virgine nasceretur. de filio eorū iohānē p cursore eius amico sponsi: qui eū et in spiritusancto agnouit et absentē predicauit: et alijs agnoscendū cuz presens esset ostē dit. Hos omitto quoniā respōderi potest orandū pro talibus mortuis non fuisse: q̄ cum magnis suis meritis hinc abierant: et recepti quiescebant. Hoc em̄ et de antiqs iustis similiter respondetur. Quis em̄ eorum a damnatione tocius masse perditionis que per vnuz hominē facta est saluus esse potuisset. nisi in vnū mediatorē dei et hominū in carne venturum reuelante spiritusctō credidisset? Sed nūq̄d ei pro apostolis orandū fuit: et pro tam multis qui ī hac vita adhuc erāt nec cum illo tūc erāt. et ante iam crediderant orandum non fuit? Quis hoc dixerit? Intelligendum est igitur quod nondum in eū sic crediderāt quomodo in se credi volebat: quādoquidem et ipse petrus cui confitenti et dicen
:h. xvj. ti/tu es christus filius dei viui: taz magnū testimoniū phibuerat/magis eū mori nolebat quā mortuū resurzecturū esse credebat/vnde mox ab eo apellatus est sathanas. Fideliores itaq̄ reperiunt̄ qui defūcti iam fuerant et resurzecturū christū reuelante spiritu non vtiq̄ dubitabant: quā illi qui cum credidissent ipm redempturū israel visa eius morte spem totam quā de illo habuerant pdiderunt. Nihil itaq̄ melius credimus quā post eius resurzectionem ipartito spiritusancto edoctis et confirmatis apostolis eisq̄ in ecclesia primit⁹ doctoribus constitutis/per eox verbū sic alios credidisse quēadmodū ī christū credi oportebat. id est. vt fidem resurzectionis eius tenerent: ac per hoc et illos oēs qui iam in eum credidisse videbant̄ ad eorum numex pertinuisse p quibus orabat dicēs. Non p his autem rogo tantū: sed et p his qui crediturī sunt per verbum eo
C rum in me Sed restat nobis ad istā questionem adhuc soluendaz beatus ap̄lus
:. xvij. paulus: z latro ille crudelis ī scelere/fide lis in cruce. Paulus quippe ap̄ls nō ab hominibus neq̄ per hominem sed per iesum xp̄m se dicit factū ap̄lm: z de ipso suo euāgelio loquens ait. Neq̄ em̄ ego ab homīe accepi illud neq̄ didici. sed per reuelatio Gala.j.
nem iesu xp̄i. Quomō igitur erat in eis de quibus dictum est: crediturī sunt per verbum cox in me? Latro vero ille tunc credidit: quādo in eis doctoribus fides qua fuerat qualiscūq̄ defecit. Nec ipse itaq̄ p eorum verbū credidit in christum iesū. et tamen sic credidit: vt quē viderat crucifixum: confiteretur non solū resurrecturum verumetiā regnaturū dicendo. Memēto mei cum veneris in regnū tuum. Proinde relinquitur: vt si domin⁹ iesus hac oratione pro suis omnibus quicūq̄ in hac vita que temptatio est super terrā: vt tūc erāt vel futuri erant/orasse credendus est: sic ī telligamus quod dictū est per verbū eox vt ipsum verbū eorū/ verbum fidei quod predicauerunt in mundo hoc significatum esse credamus: Dictū autē esse verbū eox quoniā ab ipsis est primitus ac precipue pdicatum. Jam em̄ ab ipsis predicabatur in terra: quando per reuelationē iesu christi ipsum verbū eorum paulus accepit. Unde et contulit cum eis euangelium: ne forte in vacuū cucurrisset aut curreret: et de- Gala.ij.
xtras ei dederunt: quia et in illo quāuis ñ per eos illi datū: tamen verbuz suū quod iam predicabant et in quo fundati fuerāt inuenerunt. De quo verbo resurrectionis christi idez dicit apostolus. Siue ego siue illi: sic predicauimus: et sic credidistis. Et j. Cor. xv.
iteruz. Hoc est inquit verbū fidei quod p Rho. x.
dicamus: quia si cōfessus fueris in ore tuo quia dominus est iesus: et crediderīs ī cor de tuo quia deus illum suscitauit a mortuis: saluus eris. Et in actib⁹ apostolox hoc legitur: quod in christo deus difinierit fidē omnibus: suscitans eū a mortuis. Hoc Actuū. xvij.
verbum fidei qui principaliter ac primit⁹ per apostolos qui ei cohererant predicatum est: ideo verbum eox dictum est. Neq̄ em̄ pptерea non est verbum dei quia dictum est verbum eorū: cum dicat idē apostolus thessalonicēses excepisse a se nō vt verbum hominū: sed sicut est inquit vere j. Thes. ij.
verbum dei. Ideo ergo dei: quia deus id

donauit. Eorum verbum vero dictuz est: quia hoc predicandū illis deus primitus ac precipue cōmendauit. Ac per hoc etiaz ille latro in sua fide verbum eoz habebat quod eorū ꝓpterea dictum erat: quoniaz predicandū ad eorū officium primitus ac precipue pertiebat. Deniqꝫ cū murmur factum esset de ministerio mensarū a viduis grecorū anteqꝫ paulus credidisset in christum: responderūt apostoli qui domio ante cobeserant. Non est bonū nos relinquere verbum dei: t ministrare mensis. Tunc ordinandos diaconos prouiderūt: ne ipi a predicandi verbi auocarētur officio. vn de merito dictū est verbuz eorū quod est verbū fidei: per qō oēs i christū vndecūqꝫ id audierint crediderūt: vl audituri et crediturī sunt. Erg illa oratione pro oīb⁹ quos redemit: siue tunc in carne viuentes siue postea futuros redemptor noster orauit: cum rogans pro apostolis qui cum illo tunc erant: adiūxit etiā illos qui per eorū verbū i eū fuerant crediturī. Quid aūt adiūctis illis deinde dicat: alia ē disputatione tractandum.

Actuū. vj.

Explicit tractat⁹ cēte simus nonus.

Incipit tractat⁹ centesimus decimus. De eo qō dicit. Ut oēs vnuz sint sicut et tu pater in me: et ego in te. vsqꝫ ad id. Et dilexisti eos sicut t me dilexisti.

QVm dominꝰ ihesus orasset pro discipulis suis quos tunc secū habebat atqꝫ adiūxisset suos alios dicēs Non pro his autē rogo tantum: sed et pro eis qui crediturī sunt per verbū eorum in me: velut quereremus/quid vel quare p illis rogaret: cōtinuo subiūxit dicēs. Ut omnes vnuz sint: sicut tu pater in me et ego in te: vt et ipsi in nobis vnū sint. Et superius cum adhuc pro sanctis discipul' quos secū habebat oraret: pater sancte inquit serua eos in nomine tuo quos dedisti mihi vt sint vnū sicut et nos Hoc ergo nunc etiā et pro nobis rogauit quod tūc pro illis: vt oēs. hoc est. t nos et illi vnū simus. Vbi diligenter aduertēdum est nō dixisse dominū vt omnes vnū simus. sed vt oēs vnum sint: sicut tu pater in me: et ego in te: subintelligit vnū simus. Quod aperti⁹ dicitur postea: quia t pri⁹ dixerat de discipulis qui cū illo erāt: vt sint vnum sicut et nos. Quāobrem ita est pater in filio et filius in patre: vt vnum sint quia vnius substantie sunt. Nos vero esse quidē in eis possumus/vnū tamē cuz eis esse non possumus: quia vnius substantie nos et ipsi non sumus: inquantū filius cum patre deus est. Naz inquantū homo est: eiusdē substantie est cuius et nos sum⁹ Sed nunc illud potius voluit cōmēdare quod alio loco ait: ego et pater vnū sum⁹ Ubi eandem patris et suaz significauit eē naturam. Ac per hoc et cum in nobis sunt pater et filius vel etiā spiritussctūs: nō debemus eos putare nature vnius esse nobiscum. Sic itaqꝫ sunt in nobis vel nos in illis: vt illi vnuz sint in natura sua: nos vnū in nostra. Sunt quippe ipsi in nobis: tāquā deus in templo suo: Sumus autē nos in illis tanquā creatura in creatore suo. Deinde cum dixisset/vt et ipsi in nobis vnū sint adiunxit: Ut mūdus credat quia tu me misisti Quid est hoc? Nūquid nā tunc crediturus est mundus quādo in patre et filio vnum oēs erimus? Nōne ista est pax illa perpetua: et pocius fidei merces quā fides? Unū eē erimus: nō vt credamus: sed quia credidimus. Sed et si in hac vita propter ipsam communē fidē: omnes qui vnū credimus vnum sumus iuxta illud apostoli: omnes eē vos vnū estis in christo ihesu: etiā si non credamus: sed quia credidimus vnum sumus. Quid est ergo omnes vnum sint vt mundus credat? Ipsi quippe omnes mundus est credens. Neqꝫ eē alij sunt qui vnum erunt: t alius est mundus ꝓpterea creditur⁹ quia illi vnuz erunt: cū proculdubio de his dicat: vt omnes vnum sint: de quibus dixerat/non pro his tantum rogo: sed et pro eis qui crediturī sunt per verbum eorū in me: continuo subiungens: vt omnes vnum sint. Iusti autem omnes quid est: nisi mundus: non hostilis vtiqꝫ sed fidelis? Nam ecce qui dixerat/non pro mundo rogo: pro mundo ro-

Tract. cxvij

Joh. x.

B

Galata

s. trac. c

gat vt credat: quoniã est mundus de q̃ scriptum est. Ne cum mũdo damnemur Pro isto mundo nõ rogat neq; eũ quo sit predestinatus ignorat. Et est mund⁹ de quo scriptũ est. Not eñ venit filius vt iudicet mundũ sed vt saluetur mundus per ipsum. Unde et apostolus: de⁹ inquit erat in christo: mundũ reconcilians sibi. Pro isto mundo rogat dicens: vt mũd⁹ credat: quia tu me misisti. Per hanc eñ fidem mundus reconciliat deo cũ credit in christũ qui est missus a deo. Quomõ ergo intellecturi sumus quod ait: vt et ipsi in nobis vnũ sint: vt credat mundus: quia tu me misisti: nisi quia nõ in eo causam posuit vt credat mundus quia illi vnũ sunt: tanquam ideo credat mundus quod eos esse vnũ videt: cũ ipse mundus sint omnes qui credẽdo vnũ fiant. Sed orando dixit vt mundus credat. sicut orando dixit vt oñes vnũ sint Orando dixit: vt et ipsi in nobis vnum sint. Hoc est eñ omnes vnũ sint: quod ẽ mundus credat: quoniã credendo vnus fiũt: profecto vnũ: qui cũ natura essent vnum: dissẽtiendo ab vno non erãt vnũ Deniq; si verbũ quod ait rogo: tertio sẽ andiamus vel potius quod plenius fiat vbiq; ponamus: erit huius expositio sẽtentie manifestior. Rogo vt oñes vnus sint: sicut tu pater in me: et ego in te. Rogo vt et ipsi in nob vnũ sint: rogo vt mũdus credat quia tu me misisti. Ideo q̃p pe addidit quod dixit in nobis: vt quod vnũ efficimur fidelissima charitate / gratie dei nouerimus tribuendũ esse nõ nobis: sicut apostolus cũ dixisset: fuistis aliquando tenebre: nunc autẽ lux inquit. ⁊ ne sibi hoc tribuerent adiecit/in domio.

¶ Deinde saluator noster rogando patrem: se hominẽ demonstrabat: nunc demonstrans et seipsum quoniã cuz patre deus est facere quod rogat: ⁊ ego inqt **claritatem quam dedisti mihi dedi illis.** Quam claritatem/ nisi immortalitatem: quam natura humana in illo fuerat acceptura? Nam nec ipse adhuc acceperat eaz: sed more suo propter immobilitatẽ predestinationis: preteriti tẽporis verbis futura significat: quod nũc clarificandus. hoc est suscitandus a patre: et ipse sit nos ad eam claritatem suscitatur⁹ in fine. Simile est hoc ei quod alibi dicit. Sicut pater suscitat mortuos et viuificat: sic et filius quos vult viuificat. Et quos: nisi eosdẽ quos pat. Quecumq; eñ pater facit. non alia sed hec et filius: nec aliter sed similiter facit. Ac per hoc suscitauit et seipsum etiã ipse. Nam vnde est: soluite templũ hoc inquit: ⁊ in triduo resuscitabo illud? Proinde immortalitatis claritatẽ quam sibi a patre datam dicit: etiã se sibi dedisse intelligẽd⁹ est ⁊ si non dicit. Ideo quippe sepius solum patrem facere dicit quod et ipse facit cuz patre: vt quicq̃d est/ei tribuat de quo est. Sed et aliquãdo etiã tacito patre se dicit facere quod ipse facit cũ patre: vt intelligam⁹ ita filiũ non esse a patris opere separandũ: quãdo se tacito patre dicit aliquid operari: quẽadmodum nec pater ab opere filij separatur: quãdo ipso tacito filius operari dicitur quod nihilominus pariter operant. Cũ ergo tacet filius in opere patris operationem suam/ humilitatẽ commendat vt sit nobis salubrior. Cum vero vicissim i opere suo tacet operationẽ patris/ paritatem suaz commendat: ne credatur inferior. Isto modo igitur et hoc loco nec se facit alienũ a patris opere. quãuis dixerit claritatem quã dedisti mihi: quia et ipse dedit eaz sibi: nec patrẽ facit alienum ab opere suo: quãuis dixerit: dedi eis: quia et pater illam dedit eis. Inseparabilia namq; sunt opera non solũ patris et filij: verũ etiam spũssancti. Sicut autẽ ex eo quod patrẽ pro suis omnib⁹ rogauit: hoc fieri voluit vt omnes vnuz sint: ita ex hoc etiaz suo beneficio quod ait: claritatem quã dedisti mihi dedi eis id fieri nihilominus voluit. Nam continuo subiecit. **Ut sint vnum: sicut et nos vnum sumus.** Deinde addidit: **ego in eis: ⁊ tu in me: vt sint consummati in vnum.** Ubi se mediatorem inter deuz et hominẽ breuiter intimauit. Neq; eñ hoc ita dictuz est tã quam pater non sit in nobis: aut nos in patre non simus: cum et alio loco dixe-

s.xiiij.d. rit: veniemus ad eum et mansionē apud eum faciemus: et hic pauloante non dixerit: ego in eis et tu in me: quod dixit modo: aut ipsi in me ⁊ ego in te: Sed tu in me ⁊ ego in te: et ipsi in nobis. Quod ergo nūc ait: ego in eis et tu in me: ita dictum est ex persona mediatoris: sicut illud quod apostolus ait: vos christi: christus ꝺo ꝺi. Quod vero addidit/ vt sint consummati in vnum: ostendit eo perduci reconciliationem que fit per mediatorem: vt perfecta beatitudie cui iam nihil possit adiici pfruamur. Vnde id quod sequit vt cognoscat mūdus quia tu me misisti. non sic accipiendū puto tanquā dixerit iterū/ vt credat mundus Aliquādo em̄ et cognoscere pro eo q̄d est credere ponitur: vt est quod ait aliquanto superius: ⁊ cognouerūt vere q̄
s.trac.cvj. a te exiui: et crediderunt quia tu me misisti. Hoc dixit posterius crediderūt. q̄ prius dixerat cognouerūt. Sed hic quā doquidē de consūmatione loquitur: talis est intelligenda cognitio qualis erit per speciem: non qualis nunc ē per fidē. Nā videtur ordo esse seruatus in eo q̄ pauloante dixit: vt credat mundus: hic autē/ vt cognoscat mūdus. Ibi em̄ quā uis dixerit/ vt omnes vnum sint: et in nobis vnum sint: non ait tamē/ sint consummati in vnum: atq̄ ita subnexuit: vt credat mundus quia tu me misisti. Hic vero vt sint inquit consummati in vnū: ac deinde non addidit vt credat mundus: sed vt cognoscat mūdus quia tu me misisti. Quādiu em̄ credimus quod nō videmus/ nondū sum⁹ ita consūmati quē admodū erimus cum meruerim⁹ videre quod credimus. Rectissime igitur ibi ait vt credat mundus ⁊ hic vt cognoscat mundus: tamē et ibi et hic/ quia tu misisti: vt nouerimus quātū pertinet ad patris et filij inseparabilē charitatem/ hoc nos modo credere quod tendimus credendo cognoscere. Si autē diceret vt cognoscant quia tu me misisti: tantundem valeret quantū hoc quod ait/ vt cognoscat mundus. Ipsi sunt em̄ mundus non permanens inimicus: qualis est mūdus damnationi predestinatus: sed ex inimico amicus effectus: propter quem deus erat in christo mundus reconcilians sibi Ideo dixi ego in eis: et tu in me. Tanq̄ ij.Cor.v. diceret: Ego in eis ad quos misisti me: et tu in me: mundum reconcilians tibi p me Propterea sequitur etiā illud quod ait. Et dilexisti eos: sicut et me dilexisti. In filio quippe nos pater dilexit: quia in ipso nos elegit ante constitutionem mundi. Qui em̄ diligit vnigenitū: profecto diligit et membra eius que adoptauit in eū ⁊ per eum: nec ideo pares sumus vnigenito filio per quē creati et reconciliati sumus: q̄a dictū est dilexisti eos sicut et me: Nec enī semper eq̄litatē significat qui dicit: sicut illud ita et illud: sed aliqū tantū quia est illud est et illud: aut quia est illud vt sit et illud. Quis enī dixerit eo prorsus modo i mūdum a christo apostolos missos: quomō est ipse missus a patre? Vt enī alias taceam differentias quas cōmemorare lōgum est: missi sunt certe illi cū iam homines essent: missus est autē ipse vt homo s.trac.cv esset: et tamē superius ait: sicut me misit in mundum: et ego misi eos in mundū. Tanq̄ diceret. Quia misisti me misi eos ita et hoc loco: dilexisti eos inquit sicut et me dilexisti. Q̄ nihil aliud est: quam dilexisti eos quia ⁊ me dilexisti. Nō enī membra filij non diligeret qui diligit filium: aut alia causa est diligendi membra eius: nisi quia diligit eum: sed diligit filium secundū diuinitatē: quia genuit illuz eq̄lē sibi. Diligit euz etiā secundum id quod homo est: quia ipsum vnigenitum verbum caro factum est: et propter verbum est ei caro verbi caro. Nos aūt diligit quoniō sumus eius membra quē diligit: et hoc vt essemus propter q̄ nos dilexit antequā essemus. Qua propter incōprehensibilis est dilectio qua diligit deus: neq̄ mutabilis. Nō enī ex quo ei reconciliati sumus per sanguinez filij Ephes.j.

eius nos cepit diligere sed ãte mũdi cõstitutionẽ dilexit nos: vt cum eius vnigenito etiã nos filij eius essemus: priusquã omnino aliquid essemus. Quod ergo reconciliati sumus deo per mortez filij eius: non sic audiatur: non sic acipiatur: quasi ideo nos reconciliauerit ei filius: vt iam inciperet amare quos oderat: sicut reconciliatur inimicus inimico vt deinde sint amici: ⁊ inuicẽ diligant q̃ oderant inuicez. Sed iam nos diligenti reconciliati sumus ei: cum quo propter peccatum inimicitias habebamus. Qd vtrum verum dicam/attestatur apostolus. Cõmendat inquit dilectionẽ suã deus in nobis: quoniã cum adhuc peccatores essemus christus pro nobis mortuus est. Habebat itaq; illam erga nos charitatem etiam cum inimicicias aduersum eum exercentes operaremur iniquitatẽ et tamẽ ei verissime dictũ est: odisti domine omnes qui operantur iniquitatez.

Rho. v.

Ps. v.

f

Proinde miro et diuino modo: et q̃ndo nos oderat diligebat. Oderat enim nos quales ipse non fecerat: et quia iniquitas nostra opus eius non omi ex parte consumpserat: nouerat simul in vnoquoq; nostrum et odisse quod feceram⁹ et amare quod fecerat. Et hoc quidem in omnibus ĩtelligi potest de illo cui veraciter dicitur. Nihil odisti eorum que fecisti. Non enĩ q̃dcũq; odisset esse voluisset: aut omnino esset quod omnipotẽs esse noluisset: nisi ⁊ in eo quod odit esset etiam quod amaret. Merito q̃ppe odit: et velut a regula sue artis alienum improbat vicium. Amat tamen suum etiam in viciosis: vel sanationis beneficium: vel damnationis iudicium: ita et deus nihil odit eorum que fecit: naturarum enim non viciorum conditor mala que odit ipse non fecit: ⁊ de malis eisdem vel sanando ea per misericordiam: vel ordinando per iudicium bona sunt ipsa que fecit. Cuz igitur eoꝝ que fecit nihil oderit: quis digne eloqui possit quantum diligat membra vnigeniti sui et quanto amplius ipsum vnigenitum in quo condita sunt omnia visibilia et ĩuisibilia: que in suis generibus ordinata ordinatissime diligit? Membra quippe vnigeniti: ad angelorum sanctorũ eq̃litatez gratie sue largitate perducit: vnigenitus autem cum sit dñs omniuz: proculdubio est dominus angeloruz. Natura qua deus est non angelis sed et patri potius equalis. Gratia vero qua homo est: q̃dãmodo non excedit excellentiam cuiuslibet angeli: cum sit vna persona carnis et verbi? Q̃quã non desint qui etiã nos angelis preferant: quia pro nobis inquiunt non pro angelis mortuus est christus: id quod est aliud quã de impietate velle gloriari? Etenim christus sicut ait apostolus: iuxta tempus ꝓ impijs mortuus est. Hic ergo non meritum nostrum: sed dei misericordia cõmẽdatur. Nam quale est ideo se velle laudari: quia vicio suo taz detestabiliter egrotauit: vt non possit aliter quaz medici morte sanari? Non est hec nostrorum gloria meritorum: sed medicina morborum. An ideo nos preferimus angelis: quia cum et angeli peccauerint/nihil eis tale vt sanarent̃ ĩpensũ ẽ: q̃si aliq̃d eis vel parum fuerit impensum et nobis amplius? Quod si et hoc factum esset: adhuc queri posset: vtrum ideo fuisset factum quod steteramus excellentius: an quod desperatius iacebamus? Cuz vero nouerimus bonorum omnium creatorem reparandis angelis malis nihil gratie contulisse: cur non poti⁹ intelligimus quod tanto damnabilior eorum iudicata sit culpa/quanto erat natura sublimior? Tanto enim minus quam nos peccare debuerunt: quãto meliores nobis fuerunt. Nunc autem in offendendo creatore/tanto execrabilius beneficio eius ingrati extiterunt: quanto beneficencius sunt creati. Nec eis satis fuit desertores esse illius: nisi et nr̃i fierent deceptores. Hoc itaq; nob̃ magnũ bonũ cõferet qui dilexit nos sicut dilexit christum: vt propter ipsum cuius membra nos eẽ voluit/equales angelis sanctis simus. qui-

bus et natura inferiores conditi sumus: et peccato indignio:es facti: qui eorum fieri qualescūq; socij deberemus. Explicit tractatus centesimusdecimus

Incipit tractatus centesimus vndecimus. De eo qđ dicit. Pater quos đdisti mihi volo vt vbi ego sum et illi sint mecū. Usq; ad id. Ut dilectio qua dilexisti me: in ipsis sit et ego in ipsis.

A IN magnam spez dominus iesus suos erigit: qua maior omnino esse non possit. Audite ꝛ estote in spe gaudētes p:opter quod vita ista non amanda sed tolerāda sit: vt esse positis in eius tribulatiōe pacientes. Audite inquam: ꝛ quo spes vestra leuetur attendite. Christus iesus dicit: filius dei vnigenitus qui patri coeternus ꝛ equalis est dicit: qui p:opter nos homo factꝰ est sed sicut oīs homo mendax non factus est dicit. via/vita/veritas dicit. qui mundum vicit de his q̄bus vicit: dicit: Audite credite: sperate: desiderate qđ dicit: Pater iquit quos dedisti mihi: volo vt vbi ego sum et illi sint mecum. Qui sunt isti quos ait a patre datos sibi? Nōne illi de quibus alio loco dicit: nemo vēit ad me nisi pater qui misit me traxerit eū? Jam quomō ea q̄ fieri dicit a patre: faciat et ipse cum patre: si quid in hoc euāgelio p:ofecim⁹ no uimus. Ipsi sunt ergo quos a patre accepit: q̄s ꝛ ipe elegit đ mūdo atq; eligit vt iā non sint de mūdo sicut non est ꝛ ip se de mundo: vt sint tamē etiā ipsi mundus credens ꝛ cognoscens quod chr̄ist⁹ a deo patre sit missus/vt mundus ex mū do liberaretur: ne mundus deo reconciliandus cum mundo inimicissimo damnaretur. Sic em̄ ait in huius o:atiōis ex o:dio: dedit ei potestatē oīs carnis. id est. omnis homis: vt omne quod dedisti ei det eis vitā eternam: vbi ostendit po testatez se quidē oīs homis accepisse vt liberet quos voluerit: damnet quos voluerit: qui viuos et mo:tuos iudicabit: sed eos sibi esse datos quibus omnibus det vitam eternā. Sic em̄ ait: vt omne quod dedisti ei det eis vitam eternā: Proinde non ei dati sunt quibus vitam non dabit eternam: quāuis et ipsoꝝ po testas data sit cui potestas data est omnis carnis. id est. oīs homis. Ita mundus reconciliatus ex inimico liberabitur mundo: cum in illum exerit potestatem suam vt eū in mo:tē mittat eternā. Hūc autē facit suū: cui vitam donat eternam Qua ppt̄ oīb⁹ p:sus ouib⁹ suis bon⁹ pasto:: oīnibus membris suis magnū caput p:omisit hoc p:emiū: vt vbi ipse est et nos cū illo simus. Nec poterit nisi fieri quod omnipotēti patri se velle dixit omnipotens filius. Ibi est enim et spūs sanctus pariter eternus pariꝫ deus: spiritus vnus duo:ū et substantia voluntatis ambo:ū. Nam illud quod dixisse legitur p:opinquāte passione: verum non quod ego volo sed quod tu vis pater: quasi alia patris ala filij sit volūtas aut fuerit: sonus est nostre infirmitatis quā uis fidelis quā in se caput nostrū trasfigurauit: quādo etiā peccata nostra po:tauit. Una vero esse patris et filij volūtatem: quoꝝ etiam spiritus vnus ē: quo adiuncto cognoscimus trinitatem: et si intelligere nondū permittit infirmitas: credat pietas. Sed quoniā quibus p:omiserat: et quā firma sit ipa ꝓmissio/ꝓ sermonis b:euitate iā dixim⁹: hoc ipm quantū valemus quid sit quod dignat̄ p:omittere videamus. Quos dedisti mihi inquit: volo vt vbi ego sum et ipsi sint mecū. Quantū attinet ad creaturam i qua factus est ex semīe dauid secūdū carnem: nec ipse adhuc erat vbi futurus erat. Sed eo modo dicere potuit vbi ego sum: quo intelligeremus quod cito fuerat ascensurus in celum: vt iam ibi esse se diceret vbi fuerat mox futurus:

s. xvij. a.

s. vj. e.

aBath.

B Rho. j.

Potuit et illo modo quo ante iã dixerat loquens ad nicodemum: nemo ascẽdit in
v.iij. celũ nisi qui descendit de celo: filius hois qui est in celo. Hã et ibi non dixit erit sz ẽ propter vnitatem pson: in q̃ et de⁹ hõ ẽ: ⁊ hõ deus. In celo g̃ nos futuros eẽ ꝓmisit. Illa enĩ forma serui leuata est quã sumpsit ex virgine: et ad patris dexterã collata
ephes.ij. propter spem tanti huius boni. Et apostolus ait. Deus autẽ qui diues est in miseri cordia propter multã charitatez qua dilexit nos: et cuz essemus mortui peccatis cõ uiuificauit nos in christo: cuius gratia sumus salui facti: et simul excitauit et simul sedere fecit ĩ celestib⁹ in christo iesu. Hoc ergo potest itelligi dixisse dñz: vt vbi ego sum et illi sint mecum. Et ipse quidẽ de se dixit quod ibi iam esset. De nobis autem velle se dixit vt essemus ibi cũ illo: nõ q̃d iam essem⁹ ostẽdit. Apostolus aũt quod domin⁹ velle se dixit vt fieret: tanq̃ factũ fuerit est locutus. Non enĩ ait excitatur⁹ est nos et in celestibus sedere facturus: sz excitauit et sedere in celestibus fecit: quia non inaniter sed fideliter iam deputat factum: quod futurũ esse nõ dubitat. Quod vero attinet ad formam dei in qua equal est patri: si secundũ eam velimus intellige re quod dictum est: volo vt vbi ego sum ⁊ illi sint mecum. abscedat ab aĩo ois imaginum corpozaliũ cogitatio: quicq̃d menti occurrerit/longũ/latum/crassum/ quali bet luce corpozea colozatuz: per quelibet locozum spacia vel finita vel infinita diffusum. Ab his oñibus quantũ potest aciem sue contemplatiõis vel intẽtiõis auertat: ⁊ non inq̃ratur eq̃lis pri filius vbi sit: q̃n nemo inuenit vbi non sit. Sed q̃ vult querere: querat potius vt cuz illo sit: non vbiq̃ sicut ille: sed vbicũq̃ esse potuerit.
e. xxiij. Qui enĩ homini penaliter pendenti et salubriter confitenti ait: hodie mecũ eris in paradiso: secũdũ id quod homo erat/ aĩa eius ipso die futura fuerat in inferno: caro in sepulchro. Secundũ aũt id quod deus erat: vtiq̃ et in paradiso erat: ⁊ ideo latronis anima a pristinis facinozibus absoluta: et illius munere iam beata: quamuis vbiq̃ sicut ille esse non poterat: tamẽ etiã ipso die cum illo in paradiso poterat: vnde ille qui vbiq̃ semper est non recesserat

Propterea nimiruz non ei satis fuit dicere/volo vt vbi ego sum et illi sint: sz addidit mecum. Esse cum illo enĩ magnũ bonum est. Haz et miseri esse possunt vbi est ille: quoniã quicũq̃ vbicũq̃ fuerit est ⁊ ille. Sed beati soli sunt cum illo quia beati esse non poterunt nisi ex illo. An non deo veraciter dictum est/si ascendero in celum ps. cxxxviij. tu ibi es: et si descẽdero ad infernũ ades? Aut vero christus non est dei sapientia. q̃ attingit vbiq̃ propter suam mũdiciã? Sz Sapien. vij. lux lucet in tenebris: nec eaz tenebre com Joh. j. prehẽdũt Ac per hoc vt de re visibili quã uis longe dissimile qualecũq̃ sumam⁹ exemplum: sicut cecus etiam si ibi sit vbi lux est/non est tamẽ ipse cũ luce: sed absens ẽ a presenti. ita infidelis atq̃ impius aut etiam si fidelis et pius: nondũ tamẽ ad intuẽdum lumen sapientie idoneus: etiã si esse nusq̃ possit vbi non sit et christus: non est tamen ipse cum christo dumtaxat per speciem. Nam hominẽ pie fidelem non ẽ dubitandum cũ christo esse per fidem. Propter quod dicit. Qui non est mecũ aduersum me est. Sed cum patri deo dicebat. q̃ Matth. xij. dedisti mihi volo vt vbi ego sũ et ipsi sint mecuz: de specie illa omnino dicebat in q̃ videbimus eum sicuti est: Nemõ sereniss̃i mum sensum nubilosa contradictiõe perturbet: consequẽtia perhibeant testimonium precedentibus verbis. Nempe cum dixisset: volo vt vbi ego sũ ⁊ ipsi sint mecũ: continuo secutus adiunxit. **Vt videant claritatem meam quã dedisti mihi quia dilexisti me ante constitutionem mundi.** Vt videant dixit non vt credant. Fidei merces est ista non fides. Si enĩ fides ad hebreos ĩ epistola recte diffinita est: conuictio rerũ que non videnẽ. Heb. xj. cur non merces fidei definiatur visiõ rerũ que credite sperabantur? Cuz viderimus enĩ claritatem quã dedit pater filio: etiam si eam dici hoc loco intelligamus: nõ quaz pat equali filio gignẽs eũ dedit: sed quã facto hõini filio dedit ei post mortez crucis: q̃n g̃ videbimus illã filij claritatẽ: pfecto tũc fiet iudiciũ viuoz atq̃ mortuozũ. Tunc tolletur ipius vt non videat claritatem dei. Quam/nisi illam qua deus est? Esaie. xxvj fm aliã trãslationem.

Math.v. Beati enim mundo corde: quoniã ipsi deum videbunt. Nec mũdi corde sunt impij propterea non videbunt. Tunc ibunt ipsi
Math.xxv. in suppliciũ eternum. Sic em̃ tolletur ĩpius ne videat claritatem dei: iusti autez ibunt in vitam eternam. Et que est vita eterna?
s.xvij. Ut cognoscant inquit te solũ verum deũ et quez misisti iesum christũ. Non vtiq; sicut eum cognouerunt: qui licet non mũdi cordes tamen in forma serui clarificata iudicantem videre potuerũt. Sed sicut cognoscendus est a mundis corde solus ver⁹ deus: cum patre et spũsancto filius: q; ip̃a trinitas est solus verus deus. Si ergo secũduz id quod filius dei deus est patri equalis atq; coeternus: accipiamus hoc dictuz: volo vt vbi ego sum et ipsi sint mecũ: ĩ patre cum christo erimus: Sed ille sicut ille: nos sic̃ nos vbicũq; corpe fuerimus Si em̃ loca dicenda sunt et q̃bus non corpora cõtinentur: et locus est cuiq; rei vbi est: loc⁹ christi eternus vbi semper est: ipse pater ẽ et locus patris filius est: quia ego inquit in patre: et pater in me est. Et in hac oratõ
s.xiiij: ne: sicut tu pater inquit in me et ego in te.
s.trac.cx.a. Et locus interea noster ipsi sunt: quia seq̃tur: vt et ipsi in nobis vnum sint. Et nos locus dei sumus: quoniã templũ eius sum⁹: sicut orat pro nobis qui mortu⁹ est pro nobis: viuitq; pro nobis vt in ipsis vnũ sim⁹ quia factus est in pace locus eius: et habi
Ps.lxxv. tatio eius in syon: que nos sumus. Sed quis idoneus loca ista vel que sunt in lo-
D cis istis sine spaciosis capacitatibus ⁊ sine corporeis molibus cogitare? Nõ parũ tñ ꝓficitur: si saltẽ quicq̃d tale oculo cordis occurrit: negatur: respuitur: improbatur. Et lux quedã in qua ista neganda: respuẽda: improbanda cernuntur / sicut potuerit cogitatur: et quã sit certa cognoscit̃ ⁊ amatur: vt inde surgatur atq; ad interora tendatur. Que cum penetrare mẽs inualida et minus quã illa sunt pura nequiuerit: nõ sine amoris gemitu et desiderij lachrimis inde pellatur. et pacienter ferat quamdiu fide mundetur: atq; vt illic habitare valeat sanctis moribus preparetur: Quomodo ergo non erimus cũ christo vbi est: quãdo in patre cum illo erimus in quo ẽ. Neq; hinc apostolus nobis quãuis nondum rem tenentibus: sed tamẽ spem gerentib⁹ tacuit. Ait eni. Si resurrexistis cũ christo que sursum sunt querite vbi christus ẽ in Col.iii
dextera dei sedens: que sursum sunt sapite non que super terram. Mortui em̃ estis inquit: et vita vestra abscondita est cum christo in deo. Ecce interim fide ac spe vita nostra vbi christus est cum illo est: quia cum christo in deo est. Ecce velut iam factum est quod orauit vt fieret dicens: volo vt vbi ego sum et ip̃i sint mecum. Sed nunc per fidem: quando aũt fiet per speciem? Cum christus inquit apparuerit vita vestra: tunc et vos apparebitis cum ip̃o in gloria. Tunc apparebimus quod tunc erimus: q̃a tũc apparebit non inaniter nos id credidisse ac sperasse ãteq̃ essem⁹. Faciat h̃ filius q̃ cũ dixisset vt videãt claritatẽ meã quã dedisti mihi / cõtinuo subiũxit **quia dilexisti me ante cõstitutionẽ mũdi** In illo em̃ dilexit et nos ante cõstitutionẽ mundi: et tũc predestinauit q̃d in fine facturus est mũdi. **Pater inquit iuste: mundus te non cognouit:** quia iustus es: ideo te non cognouit. Mundus quippe ille damnationi predestiatus merito non cognouit: mundus vero quẽ christus recouciliauit sibi / non merito sed gratia cognouit. Quid est em̃ eum cognoscere: nisi vitam eternam: quã mundo damnato vtiq; non dedit: reconciliato dedit? Propterea vtiq; mũdus te non cognouit qui iustus es. Nec et meritis eius vt te nõ cognosceret tribuisti: et propterea mund⁹ reconciliatus cognouit quia misericors es et vt cognosceret non eius merito sed gratia subuenisti. Deniq; sequitur. **Ego aũt te cognoui.** Ipse fons gratie est de⁹ natura: homo autẽ de spiritusctõ ⁊ virgine ĩ effabili gratia. Deniq̃ ꝓpter ipsuz q; gratia dei per iesum christũ dominũ nostruz: **et hi cognouerunt ĩquit quia tu me misisti.** Ipse est mundus reconciliat⁹ Sz quia tu me misisti. ideo cognouerunt. Ergo gratia cognouerunt. **Et notum feci eis inquit nomen tuum: et notũ faciam** Notũ feci per fidem: notum faciã per speciẽ. Notũ feci cũ fine pegrinãtib⁹: notũ faciã sine fine regnãtib⁹. **Ut dilectio ĩq̃t qua dilexisti me ĩ ipsis sit: ⁊ ego**

in ipis. Non est vsitata locutio: dilectio qua dilexisti me ī ipsis sit et ego ī ipis: vsitate q̄ppe diceret dilectio q̄ dilexisti me. De greco quidem ista translata sunt. Sz sunt similes et latine sicut dicimus /fidelē seruitutem seruiuit: strēnuā miliciam militauit: cuz dici debuisse videatur: fideli seruitute seruiuit: strennua militia militauit. Qualis autē ista locutio est /dilectio qua dilexisti me: tali et apostol⁹ vsus est. Bonum certamē certaui. non ait/bono certamine: quod vsitatus etiā rectiusq̄ diceret Quomō autē dilectio qua dilexit pater filium est et in nobis: nisi quia mēbra ei⁹ sumus: ⁊ in illo diligimur cum ipse diligitur tot⁹. id est. caput et corpus? Ideo subiūxit et ego in ipsis: tanq̄ diceret: quoniam ego sum in ipsis. Aliter enim est in nobis tanquā in tēplo suo: aliter aūt quia ⁊ nos ipse sumus: cum secūdū id quod vt caput nostrū esset homo factus est: corpus eius sumus. Finita ē saluatoris oratio: incipit passio. Ergo et iste sermo finiat: vt de passione quod ipse donauerit alijs sermonibus disputetur.

Explicit tractatus centesimusundecimus. Incipit tractatus centesimusduodecimus. De eo quod dicit. Hec cuz dixisset iesus: egressus est cum discipulis suis trās torrentem cedron vbi erat hortus. Usq̄ ad id. Et ministri iudeorū cōprehēderunt iesum et ligauerunt eū.

A Terminato magno prolixoq̄ ſmone quē post cenaz dn̄s fundendo pro nobis ꝓximo sanguīe ad discipulos habuit qui cū illo tunc erant: adiūcta oratione quā direxit ad patrē: deinceps eius passionē iohs euangelista sic exorsus est. Hec cum dixisset iesus: egressus est cū discipulis suis trās torrētē cedron: vbi erat hortus: in quē ītroiuit ipse et discipuli eius. Sciebat autē et iudas qui tradebat eū locum: q̄a frequenter iesus cōuenerat illuc cum discipulis suis. Hoc qd narrat īgressū dominū cuz discipulis suis in hortuz: non continuo factū est cū eius illa finita esset oratio de cuius verbis ait: hec cū dixisset iesus. Sed alia quedā sunt interposita: q̄ ab isto pretermissa/ apud alios euangelistas leguntur: sicut apud hunc inueniūtur multa que illi similter in sua narratiōe tacuerunt. Quomō autē inter se om̄es cōueniant: ne veritati que per aliuz promitur ab alio repugnetur: quisq̄s nosse desiderat: non in his sermōibus sed in alijs laboriosis litteris querat: nec stando et audiendo: sed potius sedendo et legendo: vel legenti aurem mentēq̄ intentissimā prebendo illa condiscat. Credat tamē anteq̄ sciat: siue id etiā scire in hac vita possit: siue per aliqua inpedimēta nō possit: nihil ab aliquo euāgelista esse scriptuz: quātū ad hos attinet quos in auctoritatē cauonicā recepit ecclesia: quod vel ipsius vel alterius non minus veraci narratiōi possit esse contrariū. Nunc itaq̄ huius beati iohannis narrationē quā suscepim⁹ tractandā: sine alioꝝ compatione videamus: in eis q̄ manifesta sunt non īmorantes: vt hoc vbi opus est causa poscente faciamus. Non ḡ sic accipiamus quod ait: hec cū dixisset iesus: egressus est cum discipulis suis trans torrentez cedron: vbi erat ortus: in quē introijt ipse et discipuli eius: tanq̄ continuo post illa verba in illū hortū fuerit ingressus: sed ad hoc valeat quod dictū est: hec cuz dixisset iesus: vt nō eū ante opinemur ingressū quā illa verba finiret. Sciebat autem inquit et iudas qui tradebat eum locuz. Ordo verborū est. Sciebat locum qui tradebat eū: quia frequent̄ inquit iesus cōuenerat illuc cum discipulis suis. Ibi ergo lupus ouina pelle contectus: ⁊ inter oues alto patrissamilias consilio toleratus didicit: vbi ad tempus exiguū dispergeret gregē: insidijs appetendo pastorem. Iudas ergo inquit cum accepisset cohortez: et a principibus et phariseis ministros: venit illuc cum laternis et facibus et armis. Cohors non iudeorū sed militūz fuit. A preside itaq̄ ītelligat accepta tāq̄ ad tenendū reum. Seruato ordine legitīe

potestatis. vt nullus tenētibus auderet ob sistere: quamq; et manus tanta fuerit cō gregata: et sic armata veniebat vt vel terreret vel etiā repugnaret: si quisq; christū defendere auderet. Ita quipe eius abscondebatur potestas et obtundebat infirmitas: vt hec inimicis necessaria viderentur aduersus eum in quē nihil valuisset nisi quod ipse voluisset: bene vtens bonus malis et faciēs bona de malis ad faciēdos bonos ex malis et discernendo a malis

B Jesus itaq; sicut euāgelista secutus adiungit: sciens oīa que ventura erant
al. Quem. sup eū: pcessit et dicit eis. † Quid queritis? Responderūt ei. Jesum nazarenū. Dicit eis iesus Ego sum
al. tradebat Stabat autem et iudas qui † tradidit eum cū ipsis: Ut ergo dixit eis ego sum: abierūt retrorsum et ceciderunt in terram. Ubi nunc militū cohors et ministri principū et phariseorum? Ubi terror et munimen armatorū? Nepe vna vox dicentis ego sum: tantā turbam odijs ferocē / armisq; terribilē sine telo vllo pcussit: repulit: strauit. Deus eīm latebat i carne et sempiternus dies ita membris occultabatur humanis: vt laternis et facib⁹ quereretur occidēdus a tenebris. Ego sū dicit: et impios deiecit. Quid iudicaturus faciet: qui iudicandus hoc fecit? Quid regnaturus poterit: qui moriturus hoc potuit? Et nunc vbiq; per euangeliū / ego sū dicit christus: et a iudeis expectatur antichristus / vt retro redeant et in terram cadant: quoniā deserentes celestia / terrena desiderant. Certe ad cōprehēdendū iesū persecutores cū traditore venerūt: quem querebant inuenerunt. Audierūt ego sū quare nō conprehenderūt sed abierūt retro et ceciderunt: nisi quia hoc voluit qui potuit quicqd voluit? Verū si nūq; se abeis permitteret apprehēdi: non quidē illi facerent propter quod venerāt: sed nec ipse faceret ꝓpter quod venerat: Cuius quipe illi occidendū querebāt seruiēdo: sed quebat nos et ipse moriendo. Proide quia tenere volētibus nec valentibus ostendit potestatē suam: iam teneāt eū vt faciat de nescientibus voluntatē suam. Iterū ergo eos interrogauit. † Quid queri
al. Quem

tis? Illi autē dixerunt. iesum nazarenū. Respōdit iesus. Dixi vobis: quia ego sum. Si ergo me queritis sinite hos abire: vt adimpleretur sermo quem dixit. Quia quos dedisti mihi: non perdidi ex eis quēquam. Si me inquit queritis: sinite hos abire. Inimicos videt. et hoc faciūt quod iubet. Sinunt hos abire: quos nō vult perire. Nunqd autē non erant postea morituri? Cur ergo si tunc morerētur perderet eos: nisi quia nondū sic in eū credebat: q̄modo credunt, quicūq; non pereūt? Si
C
mon ergo petrus habens gladiuz eduxit eum et percussit seruū † principis: et abscidit eius auriculā dextram. Erat autē nomen seruo malchus. Solus hic euangelista etiam nomen huius serui expressit: sicut Lucas solus quod eius auriculā dñs tetigerit et sanauerit eam. Malchus interptatur regnaturus. Quid ergo auris pro dño amputata et a dño sanata significat: nisi auditum amputata vetustate renouatuz: vt sit i nouitate spiritus: et non in vetustate littere. Quod cui prestitū fuerit a christo: qs dubitet regnaturū esse cū christo? Quod autem seruus dictus est: et hoc ad illam pertinet vetustatez: q̄ in seruitutē generat qd est agar. Sed cum accessit sanitas: figurata est et libertas. Factū tamen petri dñs improbauit. et progredi vltra prohibuit dicens. Mitte gladiū tuum in vaginam. Calicez quē dedit mihi pater non vis vt bibam illū? In suo quipe facto ille discipulis magistrū defendere voluit: non quod faciendum est cogitauit. Et ille igit̄ ad pacientiam cōmonēdus fuit: et hoc ad intelligētiā ꝓscribēdū. Quod autē a patre sibi dicit datū calicem passionis: profecto illud est quod ait apostolus. Si deus pro nobis: quis cōtra nos. Qui filio proprio non pepercit: sed ꝓ nobis omnibus tradidit eū? Verum auctor calicis huius est etiā ipse qui bibit: vnde idem apostolus iterū dicit: christus dilexit nos et tradidit semetipm pro nobis: oblationem et hostiā deo in odorez suauitatis. Cohors autē et tribunus t mi-

ē. tra. cvij

al. pōtifi

Luce. xx

Rho. vij

Gala. iiij

Textus dicit dixit go iesus tro.

Rho. vij

Ephes. v

nistri iudeorũ. comprehenderunt iesum: et ligauerunt eum. Comprehẽderunt ad quẽ non accesserunt: quoniã dies ille/illi vero tenebre permãserunt: nec
ps:xxxiij. audierũt: accedite ad eũ ⁊ illũ inamini Si em̃ sic accederẽt: non eũ manibus occidendũ: sed recipiendũ corde cõprehenderẽt Nunc autẽ quãdo eũ illo modo cõprehẽderunt: tunc ab illo longius recesserũt: et ligauerunt eũ a quo solui potius velle debuerunt. et erant fortassis in eis qui tunc ĩposuerunt xp̃o vincula sua: atq; ab eo po-
Ps.cxv. stea liberati dixerunt. Dirupisti vincula mea Hec hodie satis sint: tractabũtur deo volẽte sermone alio que sequunt̃. Explicit tractat⁹ centesimusduodecim⁹.

¶ Incipit tractatus centesimustredecim⁹. De eo q̃d dicit: Et adduxerunt eũ ad annã primũ. Usq; ad id Iterũ ergo negauit eum petrus: et statim gallus cantauit.

A Postea quam persecutores tradente iuda comp̃hensũ dñm ligauerũt
ephes.v. qui dilexit nos ⁊ tradidit se metip̃m pro nobis ⁊ cui pater nõ pepercit sed pro nobis om̃ibus tradidit eũ: vt intelligatur iudas non laudabil' vtilitate traditiõis huius: sed sceleris volũtate dãnabilis: adduxerũt euz sicut iohãnes euãgelista narrat ad annã primũ: nec tacet causam cur ita factũ sit. Erat em̃ inq̃t socer cayphe: qui erat põtifex anni illius. Erat aũt inquit cayphas qui
ederat. consiliũ † dedit iudeis: q̃a expedit
s.xj.g. vnũ hominẽ mori pro populo Me-
th.xxij. rito et mattheus cũ id breuius narrare voluisset: eũ ad cayphã ductũ fuisse ꝯmemorat: quia et ad annã prius ideo ductus est quod socer eius fuerit. Ubi intelligendũ est hoc eundẽ cayphã fieri voluisse Seq̃batur aũt inquit iesum simõ petrus et alius discipulus. Quisnã iste sit discipulus nõ temere affirmandũ est q̃ tace-
ij xix.c. tur. Solet autẽ se idẽ iohãnes significare ita et addere: quẽ diligebat iesus. Fortassis ergo et hic ip̃e est. quisq̃s tñ sit: sequentia videamus. Discipul⁹ aũt ille ĩquit erat notus pontifici: ⁊ introiuit cũ iesu in atriũ pontificis. Petrus autem stabat ad hostiũ foris. Exiit ergo alius discipulus qui erat notus pontifici: et dixit hostiarie: et introduxit petrum. Dicit ergo petro ancilla hostiaria. Nunq̃d et tu ex discipulis es hominis istius? Dicit ille. Nõ suz. Ecce colũna firmissima ad vnius aure ĩpulsum tota cõtremuit. Ubi est illa ꝓmittentis audacia: et de se plurimum presumẽtis. Ubi sunt verba illa quãdo ait: quare nõ possum te seq̃ modo: animam meã pro te ponã? Hocine est sequi magistrũ: se negare discipulũ? Siccine ꝓ dño anima ponit̃: vt hoc ne fiat vox ancillule formidetur? Sed q̃d mirũ si deus vera predixit: homo autez falsa presumpsit? Sane ĩ ista que iã cepta est negatiõe apl̃i petri: debem⁹ aduertere nõ solũ ab eo ne- xj.q.iij.non
gari xp̃m qui dicit eũ nõ esse xp̃m: sed ab illo etiã qui cũ sit negat se eẽ xp̃ianũ. Dominus enĩ non ait petro/ discipulũ meum te negabis: sed me negabis. Negauit ergo ipsum: cũ se negauit eius esse discipulum: Quid autẽ aliud isto modo quã se negauit esse xp̃ianũ? Quãuis enĩ discipuli xp̃i nondũ appellarent̃ hoc noĩe: post ascensio- Actuũ.xj.
nez quippe eius in anthiochia primũ ceperunt appellari disipuli xp̃iani: Jam tamen erat res ipsa illo postea vocabulo nuncupanda. Jam erãt discipuli qui postea appellati sunt xp̃iani: et hoc cõmune nomen sicut cõmunẽ etiã fidem ad posteros trãsmiserunt. Qui ergo se xp̃i negauit esse discipulũ: ipsam rem negauit: cuius nomẽ ẽ vocari xp̃ianũ. Q̃ multi postea non dico senes et anus in quibus huius vite societas facilius potuit mortẽ pro xp̃i cõfessione cõtempnere: nec solũ iuuentus vtriusq; sexus: de qua etate cõuenient̃ videt̃ exigi fortitudo: sed etiã pueri puelleq; potuer̃t et innumerabilis societas sanctoꝝ martyrum in regnũ celoꝝ fortiter et violẽter intrare: quod tunc iste non potuit qui claues regni eius accepit. Ecce vnde dictum est/ sinite hos ab ire: quãdo se pro nob̃ tradidit qui suo sanguĩe nos redemit. vt impleretur sermo quẽ dixit. Quia quos dedisti mihi: nõ perdidi ex eis quẽq̃: Utiq; s.trac.cxij.b
enim petrus si negato christo hinc iret: q̃d aliud quã periret. Stabant autẽ serui et ministri ad prunas quia frig⁹ B
erat: et calefaciebant se. Non hyems

erat: et tamen frigus erat: quia solet etiaz equinoctio verno aliqñ contingete. Erat autē cū eis et petrus stans et calefaciens se. Pontifex ergo interrogauit iesū de discipul' eius: ⁊ de doctrīa eius. Rñdit ei iesus. Ego palam locutus sum mūdo: ego semp docui ī synagogis: et in tēplo quo omnes iudei conueniūt: et in occl'to locutus sū nihil. Quid me interrogas? Interroga eos qui audierunt quid locutus sim ip̄is: ecce hi sciunt que dixerim ego. Non preter eūda nascitur q̄stio quomō dixerit dñs iesus/ego palā locutus sum mūdo: et maxīe illud quod ait: in occulto locutus sum nihil. Nōne in hoc ipso recentiore sermone quē post cenā discipul' est locut⁹ ait illis: hec in proūbijs locutus sū vob: venit hora cū iam non in ꝓuerbijs loquar vob: sed palā de patre meo annūciabo vobis? Si ergo ipsis cōiunctiorib⁹ discipul' suis non loquebatur palā: sed horā ꝓmittebat qñ palā fuerat locuturus: quomō palā locutus est mundo? Deiñ illisipsis sicut alioꝝ quoq; euangelistarū testat' auctoritas: in eorū comparatiōe qui discipuli eius non erant: multo vtiq; manifestius loq̄bat': qñ cum solis erat remotus a turbis. Tūc sensum eis et parabolas aperiebat: quas clausas ꝓferebat ad alios. Quid est ḡ in occulto locutus suz nihil. Sed intelligendū est ita eū dixisse palā locutus sum mundo: ac si dixisset: multi me audierūt. Ip̄m aūt palam mō q̄dā erat palā: mō autē quodā nō erat palam. Palā q̄ppe erat: q̄a multi audiebāt: et rursū nō erat palā: q̄a nō intelligebant. Et qd̄ seorsum discipul' loq̄batur: non in occulto vtiq; loq̄bat'. Quis nāq; in occulto loq̄tur qui coram tot hoīnibus loquit': cū scriptū sit In ore duoꝝ vl' triū testium stabit omne verbū: preserti si h̄ loq̄tur paucis: qd̄ per eos vult inotescē et mlt'tis: sicut ip̄e dñs ait illis quos adhuc paucos habebat. Qd̄ dico vobis ī tenebris dicite in lumine: et qd̄ in aure auditis: p̄dicate sup tecta. Ergo et h̄ ip̄z qd̄ ab eo dici videbat' occulte: q̄dāmō nō dicebat' ī occulto: qr ñ ita dicebat' vt ab eis q̄b⁹ dictū fuerat taceret': sz ita poti⁹ vt vsqueq̄q; p̄dicaretur. Sic ergo dici pōt aliq̄d et palā simt' et non palā: vel in occulto simul et non in occulto: quomō dictū est: vt vidētes videant: et non videāt. Quomō em̄ videāt: nisi q̄a palā ñ in occulto? Et quomō idēip̄i rursus nō videant: nisi q̄a nō palā sed ī occulto? Ea tñ ip̄a que audierāt et ñ intellexerant. talia erāt vt nō possent iuste ac veraciter criminari. Et q̄tiēscūq; interrogādo temptarūt vt inuenirēt vnde et accusarent eū: sic eis respōdit: vt om̄es eoꝝ retunderent' doli: et calūpine frustrarētur. Ideo dicebat/ quid me interrogas: interroga eos qui audierūt q̄d locutus sim ip̄is ecce hi sciūt q̄d dixerī ego. Hec aūt cuz dixisset vnus assistēs ministrorum: dedit alapā iesu dicens. Sic respondes pontifici? Rñdit ei iesus. Si male locut⁹ sum testimonium ꝑhibe de malo: si aūt bene: q̄d me cedis? Quid ista rñsione verius: māsuetius: iusti⁹? Eius est em̄ de quo ꝓphetica vox precesserat: Intēde ꝓspere procede et regna: ꝓpter veritatē et māsuetudinē et iusticiā. Si cogitemus q̄s accepit alapā: nōne vllemus eū q̄ percussit aut celesti igne consūmi: aut terra dehiscēte sorberi: aut correptū demonio volutari. aut aliq̄ huiusmodi q̄libet pena: vel etiā grauiore puniri? Quid em̄ horū per potētiaz iubere nō potuisset per quē factus est mundus: nisi pacientiā nos docere maluisset q̄ vincit' mūdus? Forte hic dic' aliq̄s. Cur ñ fecit q̄d ip̄e p̄cepit? Percucienti em̄ nō sic rñdere: sed maxillā debuit alterā prebere: Quid qd̄ ⁊ veracit' mansuete iusteq; rñdit et nō solū alterā maxillā iterū ꝑcussuro: sz totū corpus figendū p̄parauit in ligno Et hinc pocius demōstrauit: qd̄ demōstrādū fuit: sua scz magna illa p̄cepta paciētie: ñ ostentatiōe corp̄is sed cordis p̄paratione faciēda. Fieri em̄ pōt vt alterā maxillā visibiliter p̄beat hō: et iratus. Quāto ḡ melius et rñdet vera placatus: et ad ꝑferenda grauiora/tranq̄llo anīo sit paratus? Beatus ē em̄ q̄ in om̄ib⁹ q̄ iiusta ꝓ iusticia patitur: pōt veracit' dicē: paratū cor meū deus paratū cor meū. Hinc fit quippe qd̄ sequitur: cantabo et psalmū dicam domīo. Quod paulus ⁊ barnabas: etiā in vinculis durissimis facere potuerunt. Sed ad narrationis euangelice sequentia redeamus.

Deut. xvij.

Math. x.

C

Ps. xliiij

Math. v

Ps. lvj.

D Et misit eum annas ligatum: ad
caypham pontificem. Ad illũ eĩ sicut
at.xxvj. mattheus dicit ab initio ducebat: quoniã
ipse erat illius anni princeps sacerdotum.
Alternos quippe intelligẽdi sunt agẽ sole
re annos ambo pontifices. id est. principes
sacerdotũ qui erant illo tempe annas et
cayphas. Quos ⁊ lucas euãgelista cõme-
morat: narrãs quo tempe ceperit dñs a p̃-
cursore iohanne p̃dicare regnũ celoꝝ ⁊ cõ
Luce.iij. gregare discipulos. Sic enĩ dicit. Sub p̃n-
cipibus sacerdotũ anna ⁊ caypha: factuꝫ
est verbũ dñi sup iohannẽ zacharie filium
in deserto/ ⁊ cetera. Proĩde isti ambo po-
tifices vicissim suos annos agebãt: Et erat
tũc annꝰ cayphe qñ passus est christus. Jõ
t.vbi.s. ꝟm mattheũ cum comp̃hensus esset/ ad eũ
vbi.s.a ductus est: sed prius ad annã ꝟm iohannẽ
venerũt cum illo: non qꝛ collega sed quia
socer eius erat. Et credendũ est ꝟm volun
tatem cayphe id esse factũ: vl' etiam domꝰ
eorum ita fuisse positas vt nõ deberet an-
nas a transeũtibꝰ p̃teriri. Sed cũ dixisset
euãgelista qđ eum ligatũ miserit ãnas ad
caypham. reuersus est ad locuꝫ narratiõis
vbi reliquerat petꝝ: vt explicaret quod ĩ
domo anne de trina eius negatiõe conti-
gerat. Erat autem inq̃t simon petrus
stans ⁊ calefaciens se. Hoc recapitu-
lat qđ ante iam dixerat. Deinde que secu
ta sunt iungit. Dixerũt ergo ei. Nun-
quid ⁊ tu ex discipulis eius es? Ne
gauit ille ⁊ dixit. Non sum. Jam se-
mel negauerat ad ancille vocẽ: ⁊ ecce ite-
rum eodem timore p̃territꝰ negauit. Dein
de vt tertia negatio p̃ficeret ⁊ verbũ dñi p̃
dicentis impleret. Dicit ei vnꝰ ex ser-
uis pontificis cognatꝰ eius. cuius
abscidit petrus auriculam. Nõne
ego te vidi in horto cũ illo? Iterũ
ergo negauit petrus: ⁊ statim gal-
lus cantauit. Ecce medici completa ẽ
s.xiij. p̃dictio: egroti ꝯuicta p̃sumptio. Non enĩ
factum est qđ iste dixerat: aĩam meam pro
te ponam. sed factum ẽ qđ ille predixerat
ter me negabis. Sed trina petri negatiõe
completa. iam ⁊ iste sermo compleatur: vt
deinceps que de dño apud pontiũ pilatũ
p̃sidẽ gesta sunt/ ab alio ꝯsidẽmꝰ exordio.

Explicit tractatus centesimꝰ tre-
decimus.

Incipit tractatus centesimꝰ deci
musquartus. Ab eo qđ dicit. Ad-
ducunt ergo iesum a caypha in p̃-
torium. Erat autem mane: vsq̃ ad
id qđ a t. Ut sermo iesu impleret
quem dixit: significans qua morte
esset moriturus.

Que cum do- A
mino vel de dño nostro iesu
christo apud pontiũ pilatum
p̃sidem gesta sunt. q̃tum io-
hannes euãgelista indicat/ deinde videa-
mus: Redit enĩ ad locũ narratiõis sue vbi
eam reliquerat vt explicaret petri nega-
tionẽ. Jam quippe dixerat/ ⁊ misit euꝫ an-
nas ligatum ad caypham pontificem/ atq̃
inde regressus euãgelista vbi dimiserat pe
trum calefacientẽ se ad ignẽ in atrio: pꝰ q̃
totam eius negationẽ que ter facta est ter
minauit: iterũ p̃currit ad ordinẽ hystorie.
Adducũt ergo iesum inq̃t a caypha
in pretoriũ. Ad cayphã quippe ab anna
collega ⁊ socero eius dixerat missum. Sꝫ
si ad caypham. cur in pretorium? Qđ nihil
aliud vult intelligi: q̃ vbi p̃ses pilatꝰ ha-
bitabat. Aut igit aliq̃ vrgẽte causa de do
mo anne q̃ ad audiẽdũ ihm ambo ꝯuene-
rant: cayphas p̃rexerat ad p̃torium p̃resi-
dis ⁊ socero suo iesuꝫ reliq̃rat audiẽdum:
aut ĩ domo cayphe p̃toriũ pilatꝰ accepat:
⁊ tanta domꝰ erat: vt seorsuꝫ habitãtẽ dñꝫ
suũ: seorsuꝫ iudicẽ ferret. Erat aũt ma-
ne. ⁊ ipsi. id est. q̃ ducebãt iesum/ nõ in
troierũt in p̃toriũ: hoc est in eaꝫ p̃tem
domꝰ quã pilatꝰ tenebat. si ipsa erat do-
mus cayphe. Cur aũt nõ introierũt in pre
toriũ/ exponẽs causaꝫ: vt nõ cõtamĩarẽ
tur inq̃t sed vt mãducarẽt pasca. Di-
es agi ceperant azymoꝝ: q̃bus diebꝰ con-
taminatio illis erat in alienigene habita-
culũ introire. O impia ⁊ stulta cecitas. Ha
bitaculo videlicet ꝯtamĩarent alieno: ⁊ ñ
ꝯtamĩarent scelere ꝓprio? Alienigene iu
dicis p̃torio ꝯtamĩari timebãt. ⁊ frĩs inno
centis sanguinẽ fundẽ nõ timebãt: vt hoc
solũ interim dicã vbi seua maloꝝ ꝯscĩa te
nebant. Nam q̃ etiã dñs erat q̃ eoꝝ impie
tate ducebat ad mortẽ/ ⁊ vite dator occi-
debat. nõ eoꝝ ꝯscĩe sed ignorãtie depute-
tur. Exiuit ergo pilatꝰ ad eos foras

et dixit. Quā accusationem affert̄ aduersus hominem hunc? Respōderunt ⁊ dixerunt ei. Si non esset hic malefactor: non tibi tradidissemus eum. Interrogentur atq; respondeant ab īmundis spiritibus liberati/sanati languidi/leprosi mūdati/ surdi audientes/muti loquentes/ceci videntes/mortui resurgentes. ⁊ qd̄ omnia superat/stulti sapientes: vtrum sit malefactor iesus. Sed ista dicebant de quibus per ꝓphetam iaꝫ ipse predixerat: Retribuebant mihi mala pro bonis. Dixit ergo eis pilatus. Accipite eum vos: ⁊ ꝑm legem vestrā iudicate eū. Dixerunt ergo ei iudei Nobis non licet interficere quēq̄.

de penitē. dis. j. picl'ose B

Quid est quod loquitur insana credulitas. An ñ interficiebāt quē interficiēduꝫ offerebāt. An forte crux ñ inf̄ficit? Sic desipiunt qui non sectantur. sed insectantur sapientiā? Quid est autem. Nobis non licet interficere quemq̄? Si malefactor est: cur non licet? Nonne lex eis p̄cepit. ne malefactoribꝰ presertim qualem istum putabant a suo deo seductoribꝰ parcant? Sed intelligendū est eos dixisse non sibi licere interficere quemq̄. ꝓpter festi diei sanctitatem quem celebrare iam ceperant: ꝓpt̄ quem de ingressu pretorij etiam ꝯtaminari metuebāt. Ita ne obduruistis falsi israelite? Ita ne omnē sensum nimia malicia ꝑdidistis: vt ideo vos a sanguine innocentis impollutos esse credatis. quia euꝫ fundendum alteri tradidistis? Nunq̄d ⁊ pilatus illum qui potestati eius a vobis ingeritur occidendus: suis est manibus occisurus? Si non eum voluistis occidi. si non insidiati estis. si nō vobis tradendū pecunia compastis. si non comp̄hēdistis: vinxistis. adduxistis. odistis. si non occidenduꝫ manibus obtulistis. vocibus poposcistis: non eum a vobis interfectum esse iactate.

Infra. xix. b

Si autem illis omnibꝰ vestris p̄cedentibꝰ factis etiam crucifige crucifige clamastis: audite quid contra vos ꝓpheta clamat.

ps̄. lvj.

Filij hominū dentes eorum arma ⁊ sagitte: ⁊ lingua eorum machera acuta. Ecce q̄bus armis. quibus sagittis. qua machera iustum interfecistis: quando vobis interficere quemq̄ non licere dixistis. Hinc est quod ad comp̄hendendū iesum cuꝫ sacerdotum non venissent principes sed misissent: lucas tamen euangelista in eodem narratiōnis sue loco ait. Dixit autem ad eos qui venerant ad se principes sacerdotum ⁊ magistratꝰ templi ⁊ seniores. Quasi ad latronem existis: ⁊ cetera. Sicut ergo principes sacerdotū non per seipsos sed ꝑ eos quos miserant ad comp̄hendendū iesum. quid aliud q̄ ipsi in sue iussionis potestate venerunt: sic omnes qui crucifigendum iesum impijs vocibus clamauerunt. non quidem per seipsos eum. sed tamē ipsi per illum qui eorum clamore ad hoc nephas impulsus est occciderunt. Quod vero iohannes euangelista subiungit vt sermo iesu impleretur quem dixit. significans qua morte esset moriturus: si mortem crucis hic velimus accipere: tanq̄ ideo dixerint iudei. nobis non licet interficere quemq̄: quia interfici aliud est. aliud crucifigi. non video quomodo id possit consequenter intelligi: cum h̄ ad pilati verba responderīt quibꝰ eis dixerat. accipite eum vos. ⁊ ꝑm legem vr̄am iudicate eum. Nunquid ergo eum non poterant accipe. ⁊ ipsi eum crucifigere: Si ꝑ tale genus supplicij interfectionē cuiusq̄ vitare cupiebant? Quis autem non videat q̄ sit absurdum eis licere quemq̄ crucifigere: quibus non licet quemq̄ interficere? Quid qd̄ ipse dn̄s eandē mortem suaꝫ id est. mortem crucis. etiam interfectionē vocat? sicut legimus apud marcum vbi ait Ecce ascendimus hierosolymā: ⁊ filiꝰ hominis tradetur principibꝰ sacerdotū ⁊ scribis ⁊ dānabunt eum morte: ⁊ tradent eum gentibus ⁊ illudent ei. ⁊ conspuent eum. ⁊ flagellabūt eū ⁊ interficiēt eū: ⁊ tertia die resurget. Nimirum ergo ista dicēdo significauit dn̄s qua esset morte moriturus: nō qd̄ hic mortem crucis vellet intelligi. sed quod eum iudei fuissent gentibus tradituri. hoc est rhomanis. Nam pilatus rhomanus erat: eumq̄ in iudeam rhomani presidem miserant. Vt ergo iste sermo iesu impleretur. id est. vt eum sibi traditum gentes interficerēt. quod iesus futurum esse p̄dixerat: ideo pilatus qui iudex rhomanus erat. cum vellet eū reddē iudeis vt ꝑm legem suam iudicarent eum. noluerunt eum accipere dicentes: nobis non licet interficere quemq̄. Ac sic impletus est sermo ie-

Luce. xx

C

Marci. x

su quem de sua morte predixit vt eũ a iudeis traditum interficerent gentes: minore scelere q̃ iudei qui se isto modo ab ei⁹ interfectione velut alienos facere voluerunt: non vt eorum innocentia sed vt dementia monstraretur.

Explicit tractatus centesimusdecimusquartus.

Incipit tractatus centesimusdecimusq̃ntus. Ab eo quod dicit. Introiuit ergo iterum in pretoriũ pilatus/ ⁊ vocauit iesum: vsq̃ ad id quod ait. Erat aũt barrabas latro

A Quid pilatus dixerit christo. quidve pilato ille respõderit: isto sermone considerandũ atq̃ tractãdum est. Cum enim dictum esset iudeis. accipite eum vos ⁊ ꝟm legem vestram iudicate eum. atq̃ cum illi respondissent. nobis non licet occidere quemq̃: Introiuit ergo iterum in pretorium pilatus. ⁊ vocauit iesum: ⁊ dixit ei. Tu es rex iudeorum? Et respondit iesus. A temetipso hoc dicis: an alij tibi dixerunt d̃ me? Sciebat vtiq̃ dominus. ⁊ quod ipse interrogauit: ⁊ q̃d illi responsurus fuit. Sed tamen dici voluit. non vt ipse nesciret. sed vt scriberetur q̃d nos voluit vt sciremus. Respondit ei pilatus. Nunquid ego iudeus suꝫ Gens tua ⁊ pontifices tradiderũt te mihi. Quid fecisti? Respõdit iesus. Regnũ meum non est de hoc mũdo. Si ex hoc mundo esset regnum meum: ministri mei † decertarent. vt nõ traderer iudeis. Nũc autem regnum meum non est hinc

C. vtiq̃

Hoc est quod bon⁹ magister scire nos voluit: Sed prius nobis demonstranda fuerat vana hominũ de regno eius opinio siue gentium siue iudeoꝝ. a quibus id pilatus audierat: quasi ꝓpterea morte fuisset plectendus q̃d illicitum affectauerit regnum. vel quoniam solent regnaturis inuidere regnantes: ⁊ videlicet cauendũ erat. ne eius regnum siue rhomanis siue iudeis esset aduersum. Poterat autem dñs q̃d ait. regnum meum non est de mũdo hoc ⁊ cetera. ad primã interrogationẽ p̃sidis rñdẽ. vbi ei dixit. tu es rex iudeoꝝ: sed eum vicissim interrogans vtrum hoc a semetipso diceret an audisset ab alijs. illo respondẽte ostendere voluit hoc sibi apud illũ fuisse a iudeis velut crimen obiectum: patefaciens nobis cogitationes hominũ quas ipse nouerat quia vane sunt: eisq̃ post responsionem pilati/ etiam iudeis ⁊ gentib⁹ oportunius aptiusq̃ respondens. Regnũ meum non est de hoc mundo. Quod si interroganti pilato continuo respondisset. ñ etiam iudeis sed solis gentibus hoc de se opinantibus respondisse videretur. Nũc ergo qm̃ rñdit pilatus. Nunquid ego iudeus sum? Gens tua ⁊ pontifices tradiderunt te mihi. abstulit a se suspitionez qua possit putari a semetipso dixisse. q̃d iesuꝫ regem dixerat esse iudeorũ: id se a iudeis audisse demonstrans. Deinde dicẽdo/ q̃d fecisti: satis ostendit illud ei pro crimĩe obiectum. Tanq̃ diceret. Si regem te negas quid fecisti vt tradereris mihi? Quasi mirum non esset si puniendus iudici traderetur: qui se diceret regem. Si autem h̃ non diceret. querendũ ab illo esset: quid aliud forte fecisset vnde tradi iudici dign⁹ esset.

B Audite ergo iudei ⁊ gentes. Audi circumcisio: audi preputiũ: audite omnia regna terrena. Non impedio dñationẽ vestram in hoc mundo: regnũ meum non est de hoc mũdo. Nolite metuere metu vanissimo quo herodes ille maior cum christus natus nunciaretur expauit. ⁊ tot infantes vt ad eum mors perueniret occidit: timendo magis q̃ irascendo crudelior. Regnuꝫ inquit meum non est de hoc mũdo. Quid vultis amplius? Venite ad regnum quod non ẽ de h̃ mũdo: vẽnite credendo: ⁊ nolite seuire metuẽdo. Dicit quidem in prophetia d̃ deo patre. Ego autem constitutus sum rex ab eo: super sion montem sanctum eius. Sed sion illa. ⁊ mons ille. nõ ẽ de hoc mundo. Quod est eniꝫ eius regnũ nisi credentes in eum: quibus dicit. de mũdo non estis. sicut ⁊ ego non sum de mundo? q̃uis eos esse velit in mundo: ꝓpter quod de illis dixit ad patrem. Non rogo vt tollas eos de mundo: sed vt serues eos

Matthei. ij.

ps. ij.

s. viij. c.

s. xvij. d

a malo. Unde ꝛ hic non ait. regnuꝫ meum non est in hoc mundo: sed non est de hᵒ mũ do. Et cũ hᵒ ꝓbaret dicens. Si ex hoc mũ do esset regnum meum. ministri vtiq; mei decertarent. vt non traderer iudeis. non ait/nunc autem regnum meum non est hic sed non est hinc. hic est enim regnum eius vsq; in finem seculi: habens inter se cõ mixta zizania vsq; ad messem. Messis enim finis est seculi. qñ messores venient. id est
Matth. xiij. angeli ꝛ colligent de regno eius omina scandala: qõ vtiq; non fieret si regnũ eius non esset hic. Sed tamẽ non est hinc: qz pegriatur in mũdo. Regno suo quipe dicit
ō. xv. c. De mũdo ñ estis: sꝫ ego vos elegi ō mũdo Erant ergo de mũdo. qñ regnũ eius non erãt: sed ad mũdi principem ptinebãt. De mũdo ẽ ergo quicq̃d hominũ a vero q̃dẽ deo creatũ: sed ex adam viciata atq; dam nata stirpe generatũ est. Factũ est aũt regnũ. non iam ō mũdo/quicq̃d inde ĩ christo regeneratũ est. Sic enĩ nos ōs eruit de
Colossen. j. potestate tenebrarũ: ꝛ transtulit in regnũ filij claritatis sue. De quo regno dicit. regnũ meũ non est de hoc mũdo: vel regnũ meũ non est hinc. **Dixit itaq; ei pilat⁹ Ergo rex es tu? Respondit iesus Tu dicis. quia rex sum ego.** Non qz regem se timuit confiteri: sed tu dicis. ita liberatum est vt neq; se regem neget. Rex ẽ enĩ cuius regnũ non est ō hoc mũdo: neq; regem talem se esse fatetur. cuius regnum puteꝫ esse de hoc mũdo. Talem quipe ille sentiebat qui dixerat. Ergo rex es tu? cui responsum est. tu dicis qz rex sum ego Dictũ est enĩ tu dicis: ac si dictũ esset. car-
C nalis carnalit dicis: Deinde ait: **Ego in hoc natus sum ꝛ ad hoc veni ĩ mũ dum: vt testimoniũ phibeam veritati.** Non est ꝓducẽda huius ꝓnois syllaba qõ ait in hoc natus sum: tanq; dixerit in hac re natus sum. sed corripienda tanq; dixerit ad hanc rem natus sum vel ad hoc natus sum: sicut ait ad hoc veni in mũdu Jn greco nanq; euãgelio nihil est huiᵒ locutionis ambiguũ. vnde manifestũ est eũ tpalez natiuitatẽ suaz hic cõmemorasse. q̃ incarnatus venit in mũdũ: non illam sine initio qua deus erat. ꝓ quem pater ꝓdidit mũdũ. Jn hoc ergo se dixit natum. id est. ꝓpter hoc natũ/ꝛ ad hoc venisse in mundum. vtiq; nascẽdo de virgine: vt testimoniũ phibeat veritati. Sed qz non oĩum est fides: aduenit atq; ait. **Omnis qui est ex veritate: audit vocem meam.** Audit vtiq; interiorib⁹ auribᵒ. id est. obaudit mee voci: qõ tm̃dem valeret. si diceret/credit mihi. Cũ itaq; christᵒ testimoniũ phibeat veritati: pfecto testimoniũ phibet sibi. Eius quipe vox est. Ego sum veritas. ō. x.
Et alio loco. Ego testimoniũ phibeo ō me ō. viij. c.
Qõ vo ait. omis qui est ex veritate audit vocẽ meam: gr̃am cõmẽdauit: q̃ fm ꝓpositum vocat. De quo ꝓpositu dicit apostolus. Scimus qm̃ diligentibᵒ deũ oĩa co Rhoma. v
operanꝫ in bonũ his qui fm ꝓpositu dei vocati sunt: ꝓpositũ. s. vocantis nõ vocatoꝝ. Qõ alibi apertius ita positũ est. Con laboro euangelio fm virtutem dei saluos nos facientis ꝛ vocantis vocatiõe sua sancta/non fm opa nr̃a sed fm suũ ꝓpositum et gr̃am. Nã si naturã cogitemᵒ in q̃ creati sumus/cum oẽs veritas creauerit/qs non est ex veritate. Sed nõ oẽs sunt quibᵒ vt audiant veritatẽ. hoc est. vt obediãt veritati ꝛ credãt in veritatẽ/ex ipsa veritate p̃ statur nullis ꝓculdubio p̃cedentibᵒ meritis: ne gr̃a nõ sit gr̃a. Si enĩ dixisset. oĩs q̃ audit meã voluntatẽ ex veritate est: ideo dictus ex veritate putareꝫ quia obtemperat veritati. Nõ ãt hᵒ ait sꝫ ait: oĩs q̃ est ex veritate/audit meã vocẽ. Ac ꝓ hoc nõ iõ ẽ ex veritate qz eiᵒ audit vocẽ. sꝫ iõ audit. qz ex veritate ẽ. id est. qz hoc illi donũ ex veritate collatũ est. Qõ q̃d est aliud q̃ donante christo credit in christum? **Dixit ei pilatus. Quid ẽ veritas?** Nec expectauit audire rñsum: **sed cũ hoc dixisꝫ iteruzeruit ad iudeos ꝛ dixit eis. Ego nullã inuenio ĩ eo cãz Est aũt cõsuetudo vobis: vt vnũ dimittaz vobis in pasca. Vultis ergo dimittam vobis regẽ iudeoꝝ?** Credo cum dixisset pilatus quid est veritas. in mentẽ illi venisse ꝓtinuo ꝓsuetudinez iudeoꝝ q̃ solebat eis dimitti vnᵒ in pasca: ꝛ ideo nõ expectauit vt responderet ei iesus q̃d eẽt veritas. ne mora fieret cum recoluisset morem quo posset eis ꝓ pasca dimitti: qõ euz valde voluisse manifestũ est. Quelli tamẽ ex eius corde non potuit iesum regẽ eẽ iudeoꝝ: tanq; hoc ibi sicut in titulo ipsa ve-

ritas fixerit de qua qđ esset interrogauit. Sed hoc audito: clamauerũt rursum oẽs dicẽtes. Nõ hũc sed barrabã. Erat aũt barrabas latro. Non reprehendimus o iudei qõ p pasca liberatis nocentem: sed qõ occidistis innocentẽ. Qõ tamen nisi fieret/ vex pasca nõ fieret: Sed vmbra veritatis a iudeis errantib⁹ tenebatur: et mirabili dispẽsatiõe diuine sapientie p hoies fallaces eiusdem vmbre veritas implebat: quia vt verũ pasca fieret christ⁹ velut ouis imolabat. Hinc ea sequunt que iniuriosa christo pilatus ꝛ cohors eius ingessit: sed alia disputatiõe tractanda sunt.

Explicit tractatus centesimus decimus quintus.

Incipit tractatus centesimus decimussextus. De eo qõ dicit. Tunc ergo apprehẽdit pilat⁹ iesum ꝛ flagellauit: vsq; ad id qõ ait. Susceperũt aũt iesum ꝛ edurerũt eum

A QVm iudei clamassent non iesum sibi a pilato dimitti velle p pasca. ſz barrabam latronẽ. nõ saluatorem sed interfectorẽ. nõ datorẽ vite sed ademptorẽ: Tũc apphẽdit pilat⁹ iesum ꝛ flagellauit. Hoc pilat⁹ nõ ob aliud fecisse credẽdus est: nisi vt eius iniurijs iudei saciati sufficere sibi existimarẽt: ꝛ vsq; ad eius mortẽ seuire desisterẽt. Ad hoc pertinet qõd idem pñses cohortẽ suam etiã pmisit facere que sequunt. aut fortassis ꝛ iussit: q̃uis hoc euãgelista tacuerit. Dixit enĩ qđ deinde fecerint milites: pilatũ tamen id iussisse nõ dixit. Et milites inq̃t plectentes coronã de spinis. imposuerũt capiti eius. ꝛ veste purpurea circumdederũt eũ: et veniebãt ad eũ et dicebãt. Aue rex iudeoꝝ. Et dabant ei alapas. Sic implebãt que de se p̃dixerat christ⁹. Sic martyres informabant ad oĩa que psecutores libuisset facere pferẽda. Sic paulus per occultata tremẽda potentia: cõmẽdabat prius imitanda patientia. Sic regnũ qõ de hoc mũdo nõ erat: supbũ mundũ non atrocitate pugnã di. sed patiẽdi hũilitate vincebat. Sic illõ granũ multiplicandũ seminabat horribili cõtumelia: vt mirabili pullularet in gloria

pitu. xix.

Exijt iterũ pilat⁹ foras: et dicit eis Ecce adduco eũ foras: vt cognoscatis q̃a in eo nullã cãm inuenio. Exijt ergo iesus portas spineã coronã et purpureũ vestimentuꝫ. Et dicit eis. Ecce hõ. Hic apparet nõ ignorante pilato hec a militib⁹ facta. siue iusserit ea siue pmiserit. illa scilicet; causa quaꝫ supra dixim⁹: vt hec eius ludibria inimici libentissime biberẽt ꝛ vlterius sanguinem nõ sitirent. Egredit ad eos iesus portans spineam coronã ꝛ purpureũ vestimentuꝫ. non clarus impio sed plen⁹ opprobrio. Et dicit eis. Ecce h̃o. Si regi inuidetis: iã pcite qz delectũ videtis. Flagellat⁹ est spinis coronat⁹ est: ludibriosa veste amictus est. amaris quicijs illusus ẽ. alapis cesus est: feruet ignominia. frigescat inuidia. sed nõ frigescit: inardescit potius ꝛ increscit. Cũ ergo vidissẽt eũ põtifices et mĩstri clamabãt dicentes. Crucifige crucifige eũ. Dicit eis pilat⁹. Accipite eũ vos: et crucifigite. Ego enĩ non inuenio i eo cãꝫ. Rñderũt ei iudei Nos legem habem⁹. et ſm legẽ debet mori: q̃a filiũ dei se fecit. Ecce altera maioꝛ inuidia. Parua quippe illa videbatur velut affectate illicito ausu regie potestatis: ꝛ tamen neutrũ sibi iesus mendaciter vsurpauit. sed vtrũq; verũ est. Et vnigenit⁹ dei filius ẽ. ꝛ rex ab eo constitutus sup sion montẽ sanctũ eius: ꝛ vtrunq; nũc demõstraret. nisi q̃to erat potẽtioꝛ tãto mallet esse patiẽtioꝛ

ps. ij.

B Cũ ergo audisset pilat⁹ hoc † verbũ magis timuit: et ingressus ẽ pretoriũ iteruꝫ et dicit ad iesum. Vñ es tu? Jesus aũt rñsum nõ dedit ei. Hoc silentium dñi nri iesu christi nõ semel factũ collatis oĩum euãgelistarũ narratiõib⁹ repit: ꝛ apd principes sacerdotũ ꝛ apud herodez. quo eum sicut lucas indicat miserat pilat⁹ audiendũ. ꝛ apud ipsuꝫ pilatũ. vt nõ frustra de illo ppheta pcesserit. sicut agn⁹ coraꝫ tondẽte se sine voce. sic nõ aperuit os suum: tũc vtiq; qñ interrogãtib⁹ nõ rñdit. Quis enĩ qbusdã interrogatiõib⁹ sepe rñderit. tñ ppt illa in qb⁹ noluit rñdẽ ad hoc da-

† Tex. habz hũc ſmonẽ.

Luce. xxiij.

Esaie. liij.

ta est de agno similitudo: vt in suo silentio non reus sed innocēs haberet. Cum ergo iudicaret vbicunq; non apuit os suum sicut agnus non aperuit. id est. nō sicut male sibi conscius qui d̄ peccatis cōuincebat suis: sed sicut māsuetus qui pro peccatis īmolabat alienis. Dicit ergo ei pilatus Mihi nō loqueris? Nescis q̄a ptātem habeo crucifigere te: et ptātem habeo dimittere te? Rn̄dit iesus Nō haberes aduersum me ptātē vllā: nisi tibi datū essz desup. Propterea q̄ me tradidit tibi: maiꝰ peccatum habet. Ecce rn̄dit: ⁊ tn̄ vbicunq; non rn̄dit. non sicut reus siue dolosus: sed sicut agnus: hoc ē sicut simplex atq; innocens non apuit os suū. Proinde vbi nō respondebat sicut ouis silebat: vbi rn̄debat sicut pastor docebat. Discamꝰ ergo qd̄ dixit qd̄ ⁊ p apl'm docuit. qr nō est ptās nisi a deo. Et qr plus peccat qui ptāti innocētem occidendū liuore tradit. q̄ ptās ipsa si eum timore alterius maioris ptātis occidit. Talem quippe pilato deus dederat potestatē: vt etiā essz sub cesaris ptāte. Quapp̄ter non haberes inquit adūsuz me ptātem vllam. id est. q̄tulamcūq; habes: nisi hoc ipsum quidem tibi esset datū desuper Sed qm̄ scio q̄tum sit. non enī tm̄ est vt tibi oīmodo liberū sit: Propterea q̄ tradidit me tibi: maius peccatū habet. Ille q̄ppe me tue potestati tradidit inuidēdo: tu v̄o eandem ptātem ī me exercituꝰ es me tuendo. Nec timēdo quidem p̄sertim īnocentem homo hoīem debet occidere: sed tamen id zelādo facere multomagis malum est q̄ timēdo. Et ideo non ait verax mgr̄/ qui me tradidit tibi ipse habet peccatum tanq̄ ille nō haberet: sed ait maiꝰ habet peccatū vt etiam se habere intelligeret. Neq; enī ꝓpterea illud nullū est: qr h̄ maius est. Exinde querebat pilatus dimittere eū. Quid est hoc qd̄ dictū est exinde? Quasi antea nō querebat? Lege supiora: ⁊ inuenies iam dudum eum querere dimittere iesum. Exinde itaq; intelligendū est ꝓpter hoc. id ē. ex hac causa ne haberet peccatū occidēdo innocentē sibi traditū. q̄uis minus peccās q̄ iudei q̄ euz illi tradiderāt occidēdū: Exinde ergo. id est. iō ne h̄ peccatū faceret: nō nūc primū sed ab initio querebat euz dimittere. Iudei autē clamabāt dicētes. Si hūc dimittis: non es amicus cesaris. Omnis enī qui se regem facit: contradicit cesari. Maiorē timorē se ingerere putauerūt pilato terrendo de cesare vt occideret christū: quā supius vbi dixerunt. Nos legem habemꝰ ⁊ s̄m legē debet mori: qr filiū dei se fecit. Eoꝝ legem quippe ille n̄ timuit vt occideret: sed magis filium dei timuit ne occideret. Nūc v̄o nō sic potuit contēnere cesarē auctorē ptātis sue: quēadmodū legez gentis aliene. Adhuc tn̄ euāgelista sequit ⁊ dicit. Pilatus aūt cū audisset hos sermōes. adduxit foras iesum: ⁊ sedit ꝓ tribunali in loco q̄ d̄r licostratos/ hebraice āt gabatha. Erat autē pasceue pasce hora q̄si sexta. Qua hora sit dn̄s crucifixus ꝓpter euāgeliste alteriꝰ testīomoniū qui dixit. erat aūt hora tertia ⁊ crucifixerunt eum. qm̄ magna disceptatio solet oriri: cum ad ipsum locū vbi crucifixꝰ narratur ventū fuerit: vt potuerimꝰ si dn̄s voluerit disserem. Cum ergo ꝓ tribunali sedisset pilatꝰ: dicit iudeis. Ecce rex vr̄ Illi aūt clamabāt. Tolle tolle: crucifige eū. Dirit eis pilatꝰ. Regē vestrū crucifigā? Adhuc terrorē quē d̄ cesare ingesserāt supare conat: d̄ ignominia eoꝝ volens eos frangere dicēdo. regē vestrū crucifigā. q̄s de ignominia christi mitigare non potuit: sed timore mox vincitur. Rn̄derūt pōtifices. Nō habēmꝰ regem: nisi cesarē. Tūc ergo tradidit eis illū vt crucifigeret. Aptissime q̄ppe contra cesarem venire videret: si regez se non habere nisi cesarez ꝓfitentibus/ alium regem vellet intelligere dimittēdū impunitum: quem ꝓpter hos ausus ei tradiderant occidendū. Tradidit ergo eis illū vt crucifigeret. Sed nunquid aliud ⁊ ante cupiebat. quando dicebat. accipite euz vos: ⁊ crucifigite. Vel etiam supius/ accipite eum vos ⁊ s̄m legem vestram iudicate eū? Cur autem illi tantopere noluerūt dicentes. nobis non licet interficere quēq̄ et oī modo instantes vt non ab eis sed a p side occideret. Et ideo eum occidendū accipere recusantes: si nūc eum accipiūt occidendū? Aut si hoc non fit: cur dictum est tūc ḡ tradidit eis illū vt crucifigeret? An aliquid interest? Plane interest. Non est enim dictum. tunc ergo tradidit eis illum vt crucifigerent eum sed vt crucifigeretur

Rhom̄. xiij.

Marci. xv.

s̄. tractatu xvij. a.

s̄. a.

ideſt. vt iudicio ac poteſtate preſidis cru-
cifigeret. Sed ideo illis traditū dixit euā
geliſta: vt eos crimine implicatos a q̄ alie
ni eſſe conabantur oſtenderet: Non enim
faceret hoc pilatus: niſi vt id quod eos cu
pere cernebat impleret. Quod autem ſeq̄
tur. Suſceperunt autē ieſum ⁊ edu
ō. xix. d. xerunt: poteſt ad milites iam referri. ap-
paritores preſidis. Nam poſtea euidentiꝰ
dicitur. milites ergo cum crucifixiſſent
eum: q̄uis euangeliſta etiam ſi totum iu-
deis tribuit/merito facit. Ipſi enim ſuſce-
perunt qđ auidiſſime flagitauerunt: ⁊ ipſi
fecerunt quicquid vt fieret extorſerūt. Sz
hec ſeq̄ntia alio ſermone iā tractāda ſunt

Explicit tractatus centeſimuſde
cimuſſertus.

Incipit tractatus centeſimuſde-
cimuſſeptimus. De eo quod dicit.
Et baiulans ſibi crucem exiit in eū
qui dicitur caluarie locum: vſq̄ ad
id quod ait. Reſpōdit pilatus/qđ
ſcripſi ſcripſi.

Dicāte atq̄ damnante pilato p̄ tribunali
dñm ieſum chriſtum hora q̄ſi
ſexta ſuſceperunt ⁊ edu
xerunt: ⁊ baiulans ſibi crucem ex
iit in eum qui dicitur caluarie locū
hebraice autem golgotha vbi cru-
cifixerunt eum. Quid eſt ergo qđ mar-
arci. xv. cus euangeliſta dicit. erat autem hora ter-
tia ⁊ crucifixerūt eū. niſi quia hora tertia
crucifixus eſt dñs linguis iudeoꝝ. hora ſe-
xta manibus militum: vt intelligam⁹ horā
quintam iam fuiſſe tranſactā. ⁊ aliquid de
ſexta ceptum quando ſedit p̄ tribunali pi
latus. que dicta eſt a iohanne hora q̄ſi ſe-
xta. Et cum duceret vt i ligno cū duobus
latronibus configeret. ⁊ iuxta eius crucez
gererentur que geſta narrant/hora ſexta
integra compleret: ex qua hora vſq̄ ad no
nam ſole obſcurato/tenebras factas triuz
euangeliſtarū. matthei. marci: ⁊ luce con-
teſtat auctoritas. Sed qm̄ iudei facin⁹ in-
terfecti chriſti a ſe in rhomanos. id eſt. in
pilatum ⁊ ei⁹ milites trāſferre conati ſunt
ꝓpterea marcus ſuppreſſa ea hora q̄ chri-
ſtus a militib⁹ crucifixus ē que agi ſexta
iam ceperat. tertiā potius horā eſſe recor-
datus exp̄ſſit. qua hora intelligunt apud
pilatum clamare potuiſſe. crucifige crucifi
ge: vt non illi tm̄ rep̄iant crucifixiſſe ieſum
id eſt. milites q̄ cum ligno ſexta hora ſu-
ſpenderunt: verū etiam iudei q̄ vt crucifi-
geretur hora tertia clamauerūt. Eſt ⁊ alia
huius ſolutio queſtiōis. vt nō hic accipiat̄ ē. tra. cxvj. c
hora ſexta diei. qz nec iohānes ait. erat āt
hora diei q̄ſi ſexta: ſed ait/erat aūt paſcue
paſce hora q̄ſi ſexta. Paraſceue autem
latine p̄patio ē. Sed iſto verbo greco libē
tius vtunt iudei in hmōi obſeruatiōibus:
etiā qui magis latine q̄ grece loquuntur.
Erat aūt p̄repatio paſce. Paſca vo noſtꝝ j. Corint. v.
ſicut dicit apls: immolatus eſt chriſtus. Cu-
ius paſce p̄patiōnē ſi ab hora noctis no-
na computemus, tunc enī videntur prīci
pes ſacerdotum p̄nūciaſſe immolationem
dñi dicentes. reus eſt mortis/cum adhuc i
domo pontificis audiret vnde congruent
accipit inde cepiſſe p̄repationē veri paſce
cuius vmbra erat paſca iudeoꝝ. id eſt. im-
molationis chriſti/ex quo a ſacerdotibus
p̄nūciatus eſt immolādus: pfecto ab ea no
ctis hora que tunc nona fuiſſe conjicitur
vſq̄ ad horaz diei tertiā qua crucifixū ē
chriſtum/marcus euāgeliſta reſtatur: ſex
hore ſunt: tres nocturne. et tres diurne.
Ū in hac paſceue paſce. id eſt. p̄repatiōe
immolationis chriſti q̄ ab hora noctis nona
cepat/q̄ſi ſexta agebat hora. i. pacta q̄nta
iā ſexta currē cepat qñ pilat⁹ tribunal aſcē
dit. Adhuc enī erat ipſa p̄patio q̄ ab ho-
ra noctis nona cepat donec fieret que p̄pa
bat xp̄i immolatio. q̄ facta ē hora tertia ſm
marcū/nō p̄patiōis ſed diei: eadēq̄ ſexta
nō diei ſed p̄patiōis. Sex vtiq̄ horis a no
ctis nona vſq̄ ad diei tertiā cōputatis: ha
rū duarū ſolutionū iſti⁹ difficilis q̄onis
eligat q̄ſq̄ quā volet. Abeli⁹ aūt quid eli
gat iudicabit: q̄ de conſenſu euāgeliſtaꝝ
q̄ operoſiſſime diſputata ſunt legerit. Qđ
ſi ⁊ alie ſolutiones ei⁹ potuerint inuēiri: cu
mulari⁹ euāgelice veritatis cōſtātia ōfen-
dit adūſus calūnias infidelis atq̄ impie
vānitatis. Nūc ad narrationē iohānis euā
geliſte p⁹ iſta breuit tractata redeam⁹. Su
ſceperūt aūt inq̄t ieſum ⁊ ederunt: ⁊ bai-
ulās ſibi crucē exiit in eū qui dr̄ caluarie
locū/hebraice golgotha vbi crucifixerūt eū
Ibat q̄ ad locū vbi fuerat crucifigēd⁹: por
tās crucē ſuā ihs grāde ſpectaculū: Sed ſi
ſpectat impietas /grande ludibriū. Si pie
tas. grāde myſteriū. Si ſpectet impietas.
grāde ignominie documētū: Si pietas. grāde

fidei munimentũ. Si spectet impietas. ridet regez ꝑ virga regni lignũ sui portare supplicij: Si pietas. videt regẽ baiulantem lignũ ad semetipsum figendũ. qđ fixurus fuerat etiam in frontib⁹ regũ: in eo spernẽdus oculis impioꝝ. in quo erant gloriatura corda sanctoꝝ. Dicturo enĩ paulo / mihi aũt absit gloriari nisi in cruce dñi nr̃i iesu christi. ipsam crucẽ suaz suo gestans humero cõmẽdabat: ⁊ lucerne arsure q̃ sub modio ponẽda non erat / candelabꝝ ferebat. Baiulans ergo sibi crucem exijt in eũ q̃ dicit̃ caluarie locum hebraice golgatha. vbi eum crucifixerũt: ⁊ cũ eo alios duos hinc ⁊ hinc: mediũ autẽ iesum. Isti duo latrones erant sicut alioꝝ euangelistarũ narratione didicim⁹: cũ quibus crucifixus ⁊ inter quos fixus est christus. De quo p̃missa dixerat ꝓphetia. Et inter iniq̃s deputat⁹ est. Scripsit ãt ⁊ titulum pilat⁹. ⁊ posuit sup crucẽ. Erat aũt scriptũ. Jesus nazaren⁹ rex iudeoꝝ. Hũc ergo titulũ multi legerũt iudeoꝝ: q̃a ꝓpe ciuitatẽ erat locus vbi crucifix⁹ ẽ iesus. Et erat scriptũ hebraice. grece. ⁊ latine: rex iudeoꝝ. He quippe tres lingue ibi ꝑ ceteris eminebãt: Hebrea ꝓpter iudeos in dei lege gloriãtes. Greca ꝓpt̃ gentiũ sapientes Latina ꝓpt̃ rhomanos: multis ac pene oĩbus iam tũc gentib⁹ imperãtes. Dicebãt ergo pilato pontifices iudeorum: Noli scribere rex iudeoꝝ: sed q̃a ipse dixit rex sum iudeoꝝ. Rñdit pilat⁹. Qđ scripsi scripsi. O ineffabilem vim diuine opationis: etiam in cordib⁹ ignorantiũ. Nonne occulta vox quedã pilato intus quodã si dici potest clamoso silentio ꝑsonabat: qđ tanto ante in psalmoꝝ litteris ꝓphetatũ est? Ne corrũpas tituli inscriptionẽ. Ecce tituli inscriptionẽ nõ corrumpit: qđ scripsit scripsit. Sed etiam pontifices qui hoc corrumpi volebant. q̃d dicebant? Noli scribere inquiũt rex iudeoꝝ sed quia ipse dixit rex sum iudeoꝝ. Quid loq̃mini insani. quid fieri cõtradicitis: qđ mutare nullo pacto potestis? Nunq̃d enĩ ꝓpterea non erit veruz: quia iesus ait rex sum iudeoꝝ? Si corrũpi non potest qđ pilatus scripsit: corrumpi potest qđ veritas dixit. sed iudeoꝝ tm̃ rex est christus an et gentiũ? Immo ⁊ gentiũ. Cũ enĩ dixisset ĩ ꝓphetia: ego aũt constitut⁹ sum rex ab eo super sion montem sanctũ eius p̃dicans p̃ceptum eius: ne ꝓpter montẽ sion solis iudeis eum regem quisq̃ diceret constitutũ continuo subiecit. Dñs dixit ad me filius meus es tu: ego hodie genui te. Postula a me ⁊ dabo tibi gentes hereditatẽ tuam: et possessionẽ tuam terminos terre. Unde et ipse iam ꝑ os ꝓpriũ loquens apud iudeos: habeo inquit alias oues que nõ sũt de hoc ouili. oportet me ⁊ ipsas adducere et vocem meam audient: ⁊ fiet vn⁹ grex ⁊ vnus pastor: Cur ergo magnũ volum⁹ intelligi in hoc titulo sacramentũ. in q̃ scriptum erat rex iudeoꝝ: si rex est christus et gentium? Quia scilicet oleaster factus est particeps pinguedinis olee: non olea ꝑticeps facta est amaritudis oleastri. Nam ĩ eo qđ de christo veraciter scriptũ est in titulo rex iudeoꝝ. qui sunt intelligendi iudei. nisi semen abrae filij ꝓmissiõis: q̃ sunt etiam filij dei? qm̃ non qui filij carnis ait apl's hi filij dei: sed qui filij ꝓmissiõis deputantur in semine. Et gentes erant q̃bus dicebat. Si autem vos christi. ergo abrae semen estis: ꝑm ꝓmissionẽ heredes. Rex ergo iudeoꝝ christus. sed iudeoꝝ circũcisione cordis. spiritu non littera. Quorum laus non ex hoĩbus sed ex deo est: pertinẽtium ad hierusalẽ liberam matrem nostrã eternam in celis. saram spũalem: ancillam et filium eius de domo libertatis eijcientem. Ideo enim pilatus quod scripsit scripsit: quia dñs quod dixit dixit.

Explicit tractatus centesimusdecimusseptimus.

Incipit tractatus centesimusdecimusoctauus. De eo quod dicit. Milites ergo cũ crucifixissent eum acceperũt vestimẽta eius: vsq̃ ad id qđ ait. Et in vestem meam miserunt sortem.

Ea que gesta sunt iuxta crucem dñi cum iã crucifixus esset: isto q̃tuz dominus adiuuat sermone tractemus. Milites ergo cum crucifixissent eum: acceperunt vestimẽta ei⁹ et fecerunt quattuor partes: vni-

Galath. vj. — B — Mat. xxvij. — Marci. xv. — Luce. xxiij. — Esaie. liij. — ps. lvj. — ps. ij. — Johãnis — Rhoma. — Rhoma — Colossen — A

cuicꝫ militi partem ⁊ tunicaꝫ. Erat autem tunica inconsutilis: desup contexta per totum. Dixerunt ergo ad inuicem. Non scindamꝰ eaꝫ sed sortiamur de illa cuiꝰ sit vt scriptura ⁊ impleatur dicens. Partiti sunt vestimenta mea sibi: ⁊ in vestē meam miserunt sortem. Factum est quod voluerunt iudei: nō ipsi sed milites qui parebant pilato iudicāte ipso crucifixerunt iesum. Et tamen si voluntates. si insidias. si operam. si traditionē. postremo si extorquentes clamores eorum cogitemꝰ: magis vtiꝫ iudei crucifixerūt iesum. Sed de partitione ⁊ sortitione vestimentoꝝ eiꝰ non est preteunter loquendū. Quis enim omnes euangeliste quattuor huius rei memin erint. ceteri tamen breuius cꝫ iohannes: sed clause illi. iste vo apertissime. Mā matthеus ait. Postcꝫ autem crucifixerunt eum. diuiserūt vestimenta eius sortē mittentes. Marcus. Et crucifigetes eum diuiserunt vestimenta eius mittētes sortē sup eis quis quid tolleret. Lucas: diuidētes vo vestimenta eius. miserunt sortes. Johannes autem ⁊ quot partes de vestimentis eius fecerunt dixit. id est. quattuor: vt singulas tollerent. Vnde aparet quattuor fuisse milites: qui in eo crucifigēdo presidi paruerunt. Manifeste quipe ait. Milites ergo cum crucifixissent eum acceperūt vestimenta eius. ⁊ fecerunt quattuor partes. vnicuicꝫ militi partem: ⁊ tunicam. sub audiendum est acceperunt: vt iste sit sensus. Acceperunt vestimenta eius ⁊ fecerūt quattuor partes. vnicuicꝫ militi partē: acceperunt ⁊ tunicam. Et sic locutus est vt ō ceteris vestimentis nullam sortem missam esse videamus: sed de tunica quā simul cū ceteris acceperūt sed non similiter diuiserūt De hac enī sequitur exponens. Erat autem tunica inconsutilis: desup contexta per totum. Cur autem de illa sortem miserunt narrans: dixerunt inquit ergo ad inuicem. Non scindamus eam: sed sortiamur de illa cuius sit Aparet itaqꝫ in alijs vestibꝰ equales eos habuisse partes. vt sortiri necesse non fuerit: In illa vo vna non eos habere potuisse singulas partes. nisi scinderet et pannos eius iuutiliter tollerent: quod ne facerent advnū eam peruenire sortitione maluerunt. Huius euangeliste narrationi consonat etiam ꝓphеticū testimoniū: qō et ipse continuo subiungens vt scriptura inquit impleretur dicens. Partiti sunt vestimenta mea sibi: ⁊ in vestem meam miserunt sortem. Non enī ait sortiti sed partiti sūt. nec ait sortiētes partiti sunt: sed in ceteris vestimentis sortem oīno non nominās. postea dixit/et in vestem meam miserunt sortem: propter illam reliquā tunicam. De qua re dicam qō ipse donauerit. cum prius eam que obiri potest tanꝫ euangeliste inter se discrepent calumniā ꝓpulsauero: demōstrās nullius ceteroꝝ verba narrationi iohānis esse contraria. Mattheus enim dicendo. diuiserunt vestimenta eius sortem mittentes. ad totam diuisionem vestimentoꝝ voluit intelligi etiam illam tunicam pertinere. de qua sortem miserunt: quia vtiꝫ omnes vestes diuidēdo in quibus ⁊ illa fuit: de ipsa sortiti sunt. Tale est etiā qō ait luces: diuidentes vestimenta eius miserunt sortes. Diuidentes enī venerunt ad tunicam de q̄ est facta sortitio: vt inē eos vniuersa vestimentoꝝ eius diuisio complerc-tur. Quid autem interest vtrum dicaī. diuidentes miserunt sortes qō ait lucas. an diuiserunt sortem mittentes qō ait matthеus: nisi ꝙ lucas dicendo sortes pluralē ꝓ singulari nūero posuit. que locutio i scripturis sanctis insolita non est: cuiꝫ nōnulli codices sortem repiantur habere nō sortes? Marcus itaqꝫ solus videtur aliquam intulisse questionē. Dicendo enī mittētes sortem super eis quis quid tolleret: tanꝫ super oībus vestimentis. non super sola tunica sors missa sit locutus videtur. Sed hic ētiam breuitas obscuritatem facit. Sic enī dictum est mittētes sortē super eis. ac si diceretur: mittētes sortē cum diuiderēt: quod est factum est. Omniū quipe vestimentoꝝ eius diuisio completa non essꝫ nisi sorte claruisset. quis etiam illam tunicā tolleret: vt sic ꝓtentio diudentiū finiretur vel nulla potius oriret. Qō ergo ait. quis quid tolleret. qñquidem hoc sorti deputatur: non ad oīa que diuisa sunt vestimēta referendū est. Sors enī missa ē qs illaꝫ

Text. habꝫ impleretur. pō. xxj.

at. xxvij.

arci. xv.

ucc. xxiij.

vbi. s.

vbi. s.

tunicam tolleret: de qua quoniaz narrare
pretermisit qualis fuerit. z quēadmoduz
equalibꝫ factis partibus sola remanserit.
que ne conscinderet veniret in sortem: ꝓ
eo positum est qō ait / quis quid tolleret:
id est. quis eaz tolleret: tanc̄ꝫ si totū ita di
ceretur. diuiserunt vestimēta eius mitten-
tes sortem super eis. quis tunicam q̄ parti
C bus equalibus supfuerat tolleret. Que
rat forte aliquis quid significet in tot par-
tes vestimentoꝝ facta diuisio: z de tunica
illa sortitio. Quadriptita vestis dñi iesu
christi. quadriptitam figurauit eius eccle-
siam. toto scilicz qui q̄ttuoz ptibꝫ ꝓstat ter
rarum orbe diffusam: z omnibus eiusdem
partibus equaliter. id est. ꝓcozditer distri
butam. Propter qō alibi dicit missuruz se
Mat. xxiiij. angelos suos: vt colligant electos eius a
quattuoz ventis. Quod q̄d est. nisi a quat
tuoz partibus mundi. oriente. occidente.
aquilone. z meridie? Tunica vo illa sorti
ta omniū partiū significat vnitatem: que
charitatis vinculo continetur. De charita
j. Corin. xiij te autem locutꝫ apostolus: Supeminen
tiozē inquit viaz vobis demōstro. Et alio
Ephes. iij. loco ait. Cognoscere etiam supeminentez
Colossen. iij scientie charitatem christi. Itēc̄ꝫ alij. Sup
omnia autem hec charitatem: que est vin-
culum perfectionis. Si ergo charitas z su-
pereminentiozē habet viam. z superemi-
net scientie. z super omnia precepta ē: me
rito vestis qua significat desuper conte-
xta perhibetur: Incōsutilis autem ne ali-
quando dissuatur: z ad vnū peruēit quia
in vnū omnes colligit: sicut ī apostolis cū
esset etiam ipse numerus duodenari. id ē
quadripertitus in ternos. z omnes essent
interrogati solus petrus respondit / tu es
Matth. xvj. christus filius dei viui. z ei dicitur. tibi da
bo claues regni celoꝝ. tanc̄ꝫ ligandi et
soluendi solus acceperit potestatē: cum et
illud vnus pro omnibus dixerit. z hoc cuz
omnibus tanc̄ꝫ personam gerens ipsi? vni-
tatis acceperit. Ideo vn? pro omnib? : qz
vnitas est in omnibus. Unde z hic cum di
xisset / desuper contexta: addidit per to-
tum. Quod si referamus ad id quod signi
ficat / nemo eius est expers qui pertinere
ad totuz inuēiatur: a quo toto sicut greca
indicat lingua / catholica vocatur ecclesia.
In sorte autez quid nisi dei gratia cōmē-
data ē? Sic quipe in vno ad omēs peruc-
nit. cum sors quoc̄ꝫ omnibus placuit: quia
et dei gratia in vnitate ad omnes peruē-
nit. z cum sors mittit: non persone vel cu-
iusc̄ꝫ meritis. sed occulto indicio dei cedi.
tur. Hec ideo ista non aliquid boni sig- D
nificasse quis dixerit. quia per malos fa-
cta sunt: non scilicet per eos qui christum
secuti sed qui sunt persecuti. Quid enī de
ipsa cruce dicturi sumus: que certe simili
ab inimicis atc̄ꝫ impijs christo facta z im-
pacta est? Et tamen ea significari recte in-
telligitur quod ait apostolus: que sit lati- Ephes. i
tudo longitudoz altitudo z ꝓfunduz. La
ta est quipe in transuerso ligno quo extē
dunt pendentes manus: z significat opera
bona in latitudine charitatis. Longa est
a transuerso ligno vsc̄ꝫ ad terram vbi doz
sum pedesc̄ꝫ figuntur. z significat perseue
rantiam in longitudine temporis vsc̄ꝫ ī fi-
nem. Alta est in cacumine qō per transuer
lum lignū sursum versum excedit. z signifi
cat supernū finem quo cuncta opera refe-
runtur: quoniam cuncta que latitudine ac
longitudine bene ac perseuerant fiūt. pro
pter altitudinē diuinoꝝ facienda sunt p̄
miozum. Profunda est in ea parte qua in
terram figitur: ibi quipe z occulta est nec
videri potest. Sed cuncta eius apparentia
et eminentia inde consurgunt: sicut bona
nostra de ꝓfunditate gratie dei que com-
prehēdi ac diiudicari nō potest vniuersa
procedunt. Sed z si crux christi hoc solum Galath
significet quod ait apostolus. qui autē ie-
su christi sunt / carnem suam crucifixerunt
cum passionibus z ꝓcupiscentijs: c̄ꝫ magꝫ
num bonum est? Hec tamen facit hoc nisi
concupiscens aduersus carnem spirit? bo-
nus. cum illam crucem christi fecerit ini-
micus. id est. spirit? malus. Postremo q̄d
est quod omnes nouerunt signum chri-
sti: nisi crux christi? Quod signū nisi adhi-
beatur. siue frontib? credētiū siue ipsi aq̄
qua regenerant siue oleo quo chrysmate
vnguntur. siue sacrificio quo aluntur: ni-
hil eoꝝ rite perficitur. Quomodo ergo
per id qō male faciunt nihil boni significa
tur: quando per crucem christi quam fece
runt mali in celebratione sacramentoꝝ ei-
us bonū nobis omne signatur? Sed h̄ hac
tenus: que autem sequunt alias vt deus

opitulabit disserenda videbimus.

Explicit tractatus centesimusdecimusoctauus.

Incipit tractatus centesimusdecimusnonus. De eo quod dicit. Et milites quidem hec fecerunt: vsq; ad id quod ait. Et inclinato capite tradidit spiritum.

A Crucifixo domino postea q̃ diuisio vestimentoꝝ eius etiam sorte missa completa est: que deinde narrat iohannes euangelista videamus. Et milites quidem inquit hec fecerunt Stabant autem iuxta crucem iesu mater eius ⁊ soror matris eiꝰ maria cleophe: ⁊ maria magdalene. Cum vidisset ergo iesus matrẽ et discipulum stantem quem diligebat: dicit matri sue. Mulier: ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo. Ecce mater tua. Et ex illa hora: accepit eam discipulus in sua. Hec nimirum est illa hora: de qua iesus aquaꝫ ꝯuersurus ĩ vinũ. dixerat matri. Quid mihi ⁊ tibi est mulier. Nondum venit hora mea? Hanc itaq; horã p̃dixerat q̃ tũc nondũ venerat in q̃ deberet agsci a mr̃e moriturus: de qua fuerat mortalit̃ natꝰ Tũc ergo diuina facturus. non diuiuitatis sed infirmitatis matrem velut incognitam repellebat: Nunc autem humana iam patiens ex qua fuerat factus homo/affectu cõmendabat humano. Tunc enĩ qui mariaꝫ creauerat innotescebat ĩ virtute: nunc v̄o qd̃ maria peperat pendebat in cruce. Moralis igitur insinuat̃ locus. facit qd̃ faciẽdũ ãmonet: ⁊ exẽplo suo suos ministros instruit preceptor bonus vt a filijs pijs impendatur cura parẽtibꝰ: tanq̃ lignũ illud vbi erant fixa membra morientis. etiaꝫ cathedra fuerit magistri docẽtis. Ex hac sana doctrina didicerat paulus apostolꝰ qd̃ docebat quando dicebat. Si quis autem suis ⁊ maxime domesticis non prouidet. fidẽ negauit: ⁊ ẽ infideli deterior. Quid autem tam cuiq; domesticũ q̃ parentes filijs aut parentibus filij? Huius itaq; saluberrimi precepti ipse magister sanctoꝝ de seipso ꝯstituebat exemplum: quando nõ vt famule deꝰ quam creauerat ⁊ regebat. sed vt matri homo de q̃ creatus fuerat ⁊ quã relinquebat/alterum pro se quodãmodo filium ꝓuidebat. Nam cur hoc fecerit: qd̃ sequitur indicat. Ait enim euangelista.

Ex illa hora accepit eam discipulus in sua: de seipso dicens. Sic quippe cõmemorare solet qd̃ eum diligebat iesus: qui vtiq; omnes sed ipsum pre ceteris et familiarius diligebat. ita vt in ꝯuiuio super pectus suũ discumbere faceret: credo vt istius euangelij qd̃ per euꝫ fuerat p̃dicaturus/diuinaꝫ excellentiã hoc modo altius cõmendaret. Sed in que sua iohannes mãtrem dñi accepit? Neq; enĩ non ex eis erat qui dixerunt ei: ecce nos dimisimꝰ omnia ⁊ secuti sumꝰ te. Sed ibi quoq; audierat. Quicunq; ista dimiserit ꝓpt̃ me: accipiet in hoc seculo centies tantum. Habebat ergo discipulus centupliciter plura q̃ dimiserat: in que susciperet eius mr̃em qui hec illi donauerat. Sed in ea societate beatus iohannes recepat centuplũ. vbi nemo dicebat aliquid suũ: sed erant illis omnia cõmunia. sicut ĩ apl̃oꝝ actibus scriptum est. Sic enĩ apostoli erant quasi nihil habentes: ⁊ omnia possidentes. Quomodo ergo matrem magistri ⁊ dñi sui discipulus ⁊ famulus accepit in sua: vbi aliquid suũ nemo dicebat? An quia paulo post in eodeꝫ libro legitur. Quotq̃t enim possessores predioꝝ vel domoꝝ erãt vendentes afferebant precia eoꝝ ⁊ ponebant ad pedes apostoloꝝ. distribuebat̃ autem vnicuiq; prout cuiq; opus erat. intelligendum est sic distributũ fuisse huic discipulo qd̃ opus erat: vt illic etiã beate marie tãq̃ matris eius portio poneret̃? Magisq; sic debemꝰ accipe qd̃ dictũ est ex illa hora suscepit eam discipulus in sua: vt ad eiꝰ curam quicq̃d ei esset necessariũ pertineret. suscepit ergo eam in sua non predia que nulla ꝓpria possidebat: sed officia q̃ propria dispensatiõe exequenda curabat. Deinde subiũgit. Postea sciẽs iesus q̃a oĩa consummata sunt: vt consummaret̃ scriptura. dicit. Sitio. Vas ergo positum erat aceto plenum. Illi autem spongiam plenam aceaceto hysopo circũponẽtes: obtulerunt ori eius. Cũ ergo accepisset iesus acetũ dixit. Consummatũ est

Al. suam

trac. viij. c

Timot. v.

B

s. xiij. f

Matth. xix.

Actuum. iiij

ij. Corin. vj.

Actu. vbi. s.

Et inclinato capite: tradidit spiritū.
℔ Quis potest que fecit ita disponere: quō
j. Timot. ij. disposuit homo iste qui passus est? Sz homo mediator dei ⁊ hominū: homo de quo predictū legitur: ⁊ homo est ⁊ quis cognoscet eum: Quō hoies p quos hec fiebāt videbant hoiem sed non agnoscebāt deum. Homo nanq; aparebat qui deus latebat. Patiebat hec oīa qui aparebat: ⁊ idē ipse disponebat hec oīa qui latebat. Vidit ergo quia psummata sunt oīa que oportebat vt fierent anteq; acciper acetum ⁊ traderet spiritū: atq; vt hoc etiam psummaretur qō scriptura pdixerat. ⁊ in siti mea potauerunt me aceto: sitio inquit. Tanq; diceret. Hoc min⁹ feciſtis: date qō estis. Judei quippe ipsi erant acetū degenerantes a vino patriarcharū ⁊ pphetarū: ⁊ tanq; de pleno vase/de iniq̄tate mūdi huius impleti. cor habentes velut spongiā cauernosis quodāmodo atq; tortuoſ latibul' fraudulentū. Hysopum autem cui circumposuerūt spongiam aceto plenā. qm herba ē
ps. l. humilis ⁊ pectus purgat. ipsius christi hu-
Philippē. ij. militatē congruent accipim⁹: quā circumdederūt ⁊ se circūuenisse putauerūt. Unde est illud in psalmo. Asperges me hysopo ⁊ mūdabor. Christi nāq; hūilitate mūdamur: quia nisi humiliasset semetipsum factus obediens vsq; ad mortem crucis: ñ vtiq; sanguis eius in peccatoꝝ remissionē hoc est in nostram mūdationē fuisset effusus. Nec moueat quō spongia ori eius potuit admoueri: qui in cruce fuerat exaltatus a terra. Sicut enī apud alios euangelistas legitur qō hic pretermisit. in arundine est factum: vt in spongia talis potus ad crucis sublimia leuaretur. Per arundinez ẋo scriptura significabat': que implebatur hoc facto. Sicut enī lingua dicitur vel greca vel latina vel alia quelibet sonū significans qui lingua promitur: sic arundo dici potest littera que arundine scribitur. Sed sonos significātis vocis humane vsitatissime dicimus linguas. scripturas ẋo arundinem dici quo minus est vsitatum: eo magis est mystice figuratū. Faciebat ista populus impius: patiebatur ista misericors christ⁹. Qui faciebat: quid faceret nesciebat. Qui patiebatur autem non solum qd fieret sed ⁊ cur fieret sciebat: verumetiam de malefacientib⁹ bene ipse faciebat. Cū ergo accepisset iesus acetum. dixit: Consummatum est. Quid nisi quod pphetia tanto añ tpe predixerat? Deide quia nihil remanserat qō anteq; morerer fieri adhuc oporteret: tanq; ille qui po- s. x. c
testatem habebat ponendi animā suam. ⁊ iterum sumendi eam. peractis omnibus q̄ vt peragerent expectabat: inclinato capite tradidit spiritum. Quis ita dormit q̄ndo voluerit: sicut iesus mortuus est quando voluit. Quis ita vestem deponit quando voluerit: sicut se carne exuit quādo voluit? Quis ita cum voluerit abit: quomodo cum voluit obijt? Ita sperāda vel timenda potestas est iudicantis: si aparuit tanta morientis.

Explicit tractatus centesimusdecimusnonus:

Incipit tractatus centesimusvicesimus. De eo quod dicit. Judei ergo quonia parascene erat vt nō remanerent in cruce corpora sabbato: vsq; ad id quod ait. Nondū enim sciebant scripturaz q̄a oportuit eum a mortuis resurgere.

Ostea q̄ dñs a

iesus peractis omnibus que ante suam mortem pagi oportere pſciebat. quando voluit tradidit spiritū: que deide secuta sūt euāgelista narrante videamus. Judei ergo inquit quoniam parascene erat. vt non remanerent in cruce corpora sabbato. erat enim magnus dies ille sabbati. rogauerunt pilatuz. vt frangerentur eorum crura ⁊ tollerentur: Non crura tollerentur sed hi quibus ideo frangebant' vt morerent. ⁊ auferrentur de ligno: ne pendentes in crucibus magnū diem festum sui diurni cruciatus horroze fedarent. Venerunt ergo milites: ⁊ primi quidem fregerūt crura. ⁊ alterius qui crucifixus est cuz eo. Ad iesum autem cum venissent vt viderunt eum iam mortuū. non fregerunt eius crura. Sed vn⁹ militum lancea latus eius aperuit: et continuo exiuit sanguis ⁊ aqua.

Vigilanti verbo euãgelista vsus est. vt si diceret/latus eius pcussit aut vulnerauit: aut qd aliud sed apuit: vt illic quodãmõ vite hostiũ panderetur: vnde sacramenta ecclesie manauerũt: sine qbus ad vitã que vera vita est non intratur. Ille sanguis in remissionẽ fusus est peccatoꝝ. Aqua illa salutare tempat poculũ: hec et lauachruz prestat ⁊ potũ. Hoc ꝓnũciabat quod noe
Genes. vj. in latere arce ostiũ facere iussus est: qua ĩ trarent aĩalia que nõ erant diluuio peri-
Genes. ij. tura: quibus prefigurabat ecclesia. Propter hoc prima mulier facta est de latere viri dormiẽtis: et appellata est vita materq; viuorũ. Magnũ quippe significanit bonũ ante magnũ p̃uaricatiõis malũ. In habitu iacentis et dormiẽtis/ hic scds adã iclinato capite in cruce dormiuit: et vñ ei formaretur cõiunx qd de latere dormiẽtis effluxit. O mors vñ mortui reuiuiscũt. quid isto sanguĩe mundius? Quid vulnere isto salubri⁹? Et qui vidit inquit testimoniũ perhibuit: et verũ est testimoniũ ei⁹: ⁊ ille scit quia vera dicit: vt ⁊ vos credatis. Nõ dixit: vt ⁊ vos sciatis: sed vt credatis. Scit em̃ qui vidit: cuius credat testĩonio qui nẽ vidit. Magis autẽ ad fidem credere ptinet quã videre. Nã qd ẽ aliud credere: quã fidẽ accõmodare? Facta sunt em̃ hec inqt vt scri-
Exodi. xij. ptura ĩpleret. Os nõ cõminuetis ex eo. Et iteruz alia scriptura dicit
Zach. xij. Videbũt in quẽ trãsfixerũt. Duo
B testimonia de scripturis reddidit singulis rebus: quas factas fuisse narrauit. Nã qa dixerat/ ad iesũ aũt cũ venissẽt: vt viderẽt euz iã mortuũ non fregerũt eius crura: ad hoc ptinet testimoniũ: os non cõminuetis ex eo: Qd preceptũ ẽ eis qui celebrare pasca iussi sunt ouis immolatione: in vetere lege que dñice passionis vmbra precesserat: vñ pasca nostrũ ĩmolatus est christus. De q̃ et esaias ꝓpheta predixerat. Sicut
Esaie. liij. ouis ad ĩmolandũ ductus est. Itẽ qa subiunxerat dicens: sed vnus militũ lancea latus eius apuit: ad hoc ptinet alterũ testĩoniũ: videbũt in quẽ trãsfixerũt: vbi ꝓmissus est xp̃s: in ea q̃ crucifixus est carne vẽturus. Post hec aũt rogauit pilatũ ioseph ab arimathia: eo qd esset discipulus iesu: occultus aũt ꝓpt̃ metum iudeorũ: vt tolleret corp⁹ iesu Et ꝑmisit pilatus. Venit ergo ⁊ tulit corp⁹ iesu. Venit aũt ⁊ nicodemus q̃ venerat ad iesũ nocte p̃mũ ferẽs mixturã mirrhe et aloes quasi libras centũ. Nõ ita distĩguendũ est vt dicam⁹ primũ ferẽs mixturã mirrhe: sz vt q̃d dictũ est primũ ad supiorẽ sensũ ꝑtineat. Venerat em̃ nicodem⁹ ad ihm nocte primũ: qd idẽ iohes in p̃orib⁹ euãgelij sui ꝑtibus mẽifestat. Hic g̃ intelligẽdũ est s. xiij. a.
ad iesũ nõ tũc solũ: sz tũc p̃mũ venisse nicodemũ: venisse autez postea vt fieret audiendo discipul⁹: qd certe mõ in reuelatione corpis btissimi steffani fere om̃ibus gẽtib⁹ declarat. Acceperũt ergo corpus iesu: et ligauerũt illud lintheis cuz aromatibus sicut mos est iudeis sepelire. Non mihi videt euãgelista frustra dicẽ voluisse: sic mos ẽ iudeis sepelire. Ita q̃ppe nisi fallor admõuit ĩ huiusmodi officijs q̃ mortuis exhibent: morẽ cuius q̃ gẽtis esse seruãdũ. Erat aũt in loco vbi crucifixus ẽ hortus ⁊ in horto monumẽtũ nouũ: in quo nõdũ q̃s quã positus erat. Sic in marie v̄ginis vtero nemo ante illũ: nemo post illũ concept⁹ est: ita in hoc monumento nemo ante illũ/nemo post illũ sepult⁹ est. Ibi ergo ꝓpt̃ parasceuẽ iudeorũ q̃a iuxta erat monumẽtũ posuerũt iesum Acceleratã vult intelligi sepulturã ne aduesperasceret: quãdo iam ꝓpter parasceuen: quã cenam purã iudei latine vsitati⁹ apud nos vocant: facere tale aliq̃d non licebat. Una aũt sabbati maria magdalene vẽit mane cũ adhuc tene- Capl'm. xx.
C bre eẽnt ad monumẽtũ: ⁊ vidit lapidẽ sublatũa monumẽto. Una sabbati ẽ quẽ iã diez dñicũ propter dñi resurrectionẽ mos xp̃ian⁹ appellat: quẽ mattheus solus in euangelistis: primã sabbati no Mat. xxviij
minauit. Cucurrit ergo et venit ad simonem petrum: et ad aliũ discipuluz quẽ † diligebat iesus: ⁊ dicit eis Al'. amabat
Tulerũt dñm de monumẽto: et nescio vbi posuerũt eũ. Nõnulli codices etiã greci habẽt tulerũt dñz meũ: qd videri dictũ põt ꝓpẽsiore charitatis vl' famulat⁹ affectu. sz h̃ ĩ plurub⁹ codicib⁹ q̃s ĩ ꝓmtu habuim⁹ ñ ĩuenim⁹. Exijt ergo petr⁹ ⁊ ille ali⁹ discipl'us: ⁊ venerũt ad monumẽtũ. Currebãt aũt duo siml': ⁊ ille ali⁹ discipl'us p̃cucurrit citius petro: ⁊ venit p̃mus ad monumen

tum. Aduertenda hic et cōmēdādā ē recapitulatio. quomō reditū ē ad id quod fuerat pretermissum: et tanq̄ si hoc sequeretur adiunctū est. Cū enī iam dixisset venerunt ad monumentū: regressus ē vt narraret quomō venerūt atq; ait. currebāt autem duo simul et cetera: vbi ostēdit quod precurrēs ad monumētū prior venerit alius ille discipulus: quē seip̄z significat: sed tanq̄ de alio more sancte scripture cuncta narrat. Et cuz se inclinasset inquit: vidit posita litheamina: non tamē introiuit. Venit ergo simō petrus sequens eū: et introiit in monumentuz: et vidit lintheamīa posita et sudariū quod fuerat sup caput eius non cū litheaminibus positū: sed separatī inuolutū in vnum locum. Putamusne nihil ista significāt. Nequaq̄ hoc putauerī: sed ad alia festinamus: in q̄bus immorari questionis vel obscuritatis alicuius necessitate cōpellimur. Nam ista que per seipsa manifesta sunt. quid singula etiā significent: querere sancte quidem delicie sunt: sed ociosorum quod non sumus nos. Tūc ergo introiit et ille discipulus: qui venerat primus ad monumentū. Prior venit: et posterior ītrauit. Neq; hoc vtiq; vacat: sed mihi ad ista non vacat. Et vidit inquit et credidit. Hic nonnulli parum attendentes: putant hoc iohānem credidisse quod ih̄s resurrexit: sed quod seq̄tur non hoc indicat Quid sibi enī vult quod statim adiunxit? Nondū em̄ sciebant scripturā: q̄a oportebat eū a mortuis resurgere Non ergo eū credidit resurrexisse quē ne sciebat oportere resurgere. Quid ergo vidit? Quid credidit? Vidit scilicet inane monumentū: et credidit quod dixerat mulier eum de monumēto esse sublatū. Nonduz enī sciebāt scripturā: q̄a oporteret eū a mortuis resurgere. Et ideo qñ id ab ip̄o dño audiebāt: quāuis aptissime diceretur consuetudīe audiēdi ab illo parabolas ñ intelligebāt: et aliq̄d aliud eū significare credebant Sed ea que sequūtur: in sermonem alium differamus. Explicit tractatus centesimusuicesimus.

Incipit tractatus centesimusuicesimusprimus. De eo quod dicit Abierūt ergo iterū discipuli ad semetipsos. Vsq̄ ad id. Bti qui non viderunt et crediderunt.

Ablatū esse dñm de monumēto discipul' eius petro et iohāni nunciauerat maria magdalene. q̄ illi venientes inuenerūt sola litheamina q̄bus corpus fuerat inuolutū. Et quid aliō crediderūt: nisi quod illa dixerat: qd etiā ipsa crediderat? Abierūt ergo iteruz ad semetip̄os discipuli. id est: vbi habitabāt: et vñ ad monumentū cucurrerāt. Maria aūt stabat ad monumentū foris plorans. Viris enī recedētibus: infirmiorē sexū ī eodē loco fortior figebat affectus: et oculi qui dñm q̄sierant et non inuenerāt / lachrimis iā vacabāt amplius dolentes quod fuerat de monumēto sublatus: quā quod fuerat in ligno occisus: q̄niā magistri tanti cuius eis vita subtracta fuerat nec memoria remaneba. Tenebat itaq; ad monumentū iā dolor iste mulierē Cum ergo fleret: inclinauit se et p̄spexit in monumentū. Cur hoc fecerit nescio: non enī nesciebat non ibi esse iā quem q̄rebat: quandoquidē inde sublatū discipul' ipsa nunciauerat: et illi ad monumentū venerant. et non solū intuēdo: sed etiam intrādo corpus dñi quesierāt: nec īuenerant. Quid sibi ergo vult qd ista cum fleret rursum in monumentū inclinata prospexit? Vtrū quod nimiū dolebat: nec suis nec illorū oculis facile putabat esse credendū: an potius diuino instinctu in anīo eius effectū est vt p̄spiceret? Prospexit enīz et vidit duos angelos in albis sedētes: vnū ad caput: et vnuz ad pedes: vbi positum erat corpus iesu. Quid est qd vnus ad caput et ad pedes alter sedebat? An q̄niā qui grece angeli dicunt̄/latine sunt nuncij: isto mō christi euangeliū velut a capite vsq; ad pedes ab initio vsq; ī finē significabāt esse nūciādum. Dicunt ei illi. Mulier q̄d ploras? Dicit eis. Quia tulerunt dñm meū: et nescio vbi posuerunt eum: Angeli lachrimas p̄hibebant: vbi q̄d aliō quā futurū quodāmō gaudiū nunciabant Ita enī dixerunt. Quid ploras? Ac si dicerent: Noli plorare: At illa eos putans int̄rogasse nesciētes: causas p̄didit lachrīaꝝ

Quia tulerũt inquit dñm meum. dñm suũ vocans corpus exanime dñi sui. a toto partem significãs: sicut omẽs ꝯfitemur iesum christũ filiũ dei vnicũ dñm nostrum. qđ vtiq; simul est ⁊ verbum ⁊ aĩa et caro. crucifixũ tamen ⁊ sepultũ: cum sola eius sepulta sit caro. Et nescio inq̃t vbi posuerunt eum. Hec erat causa maior doloris: qꝛ nesciebat quo iret ad ꝯsolandũ dolorẽ. Sed hora iaꝫ venerat: vt id qđ nũciatum quodãmodo fuerat ab angelis flere ꝓhibentib⁹. gaudiũ succederet fletibus. Deniq; cũ hec dixissꝫ cõuersa ẽ retrorsum ⁊ vidit iesum stantẽ: et ñ sciebat q̃a iesus est. Dicit ei iesus. Mulier q̃d ploras? Quẽ queris? Illa existimas q̃a hortulan⁹ esset: dicit ei. Dñe si tu sustulisti eũ. dicito mihi vbi posuisti eũ: ⁊ ego eum tollam. Dicit ei iesus. Maria. Conuersa illa dicit ei. Rabboni qđ dicitur magister. Nemo calumniet̃ mulieri: qđ hortulanũ dixerit dñm. ⁊ iesum magistrũ. Ibi enim rogabat: hic agnoscebat. Ibi honorabat hominem a quo beneficium postulabat: hic recolebat doctorez a quo discernere humana ⁊ diuina discebat. Appellabat dñm cuius ancilla nõ erat vt per eum veniret ad dñm cuius ancilla erat: Aliter ergo dñm dixit. sustulerũt dñꝫ meũ: alit̃ aũt/ dñe si tu sustulisti eũ. Naꝫ ⁊ ꝓphete appellauerũt dños eos qui hoĩes erant: sed aliter illũ de quo scriptũ est. do
lxxxiij. minus nomen ei. Sed ista mulier que iam fuerat ꝯuersa retrorsum vt videret iesum. qñ eũ putauit eẽ hortulanũ ⁊ cũ illo vtiq; loquebat̃. quõ rursus conũsa dicit̃. vt ei diceret/ rabboni: nisi quia tũc ꝯuersa corpore qđ non erat putauit. nũc corde ꝯuersa qđ erat agnouit? Dicit ei iesus. Noli me tangere: nõdũ enĩ ascendi ad p̃rem meũ. Uade aũt ad frẽs meos et dic eis. Ascendo ad p̃rem meum et p̃rem v̄rm: deũ meũ ⁊ deũ v̄rm.

B Est in his verbis qđ breuiter quidez sꝫ tamen attentius ꝑtractare debem⁹. Jesus quippe mulierẽ que illum magistrũ agnouit ⁊ appellauit. cum hec ei r̃nderet fidem docebat: ⁊ hortulan⁹ ille in ei⁹ corde tãq̃ ĩ horto suo granũ synapis seĩabat. Quid est ergo noli me tangere? Et tanq̃ hui⁹ ꝓhibitionis causa quereret̃. adiũxit. Nondum enĩ ascendi ad patrẽ meũ. Quid ẽ h. Si stans in terra non tangit̃: sedens in celo quõ ab hoĩbus tanget̃? Qui certe anteq̃ ascenderet discipulis se tangendũ obtulit dicens. sicut lucas euãgelista testat̃. palpate ⁊ videte quia spũs carnem ⁊ ossa Luce. xxiiij
non habet sicut me videtis habere: vel qñ dixit discipulo thome/ infer digitũ tuum huc ⁊ vide manus meas ⁊ affer manũ tuaꝫ s̃. xx.
et mitte in latus meũ. Quis aũt tam sit absurdus. vt dicat eum a discipulis quidem anteq̃ ad patrẽ ascendisset voluisse se tãgi: a mulierib⁹ autem noluisse nisi cũ ascẽdisset ad patrẽ? Sed nec sic qui vellet desipere sineret̃. Legunt̃ enĩ etiam femĩe p⁹ resurrectionẽ anteq̃ ad patrẽ ascẽderꝫ tetigisse iesum: in quibus erat etiã ipsa maria magdalena narrãte mattheo qđ occur Mat. xxviij
rerit illis iesus dicens. Auete Ille autẽ accesserũt inquit ⁊ tenuerũt pedes eius: et adorauerunt eum. Hoc a iohãne ꝑtermissum est: sed a mattheo verũ dictũ est. Restat ergo vt aliquod in his verb̃ lateat sacramentũ: qđ siue inueniam⁹ siue inuenire mĩme valeamus. inesse tamẽ nullo modo dubitare debem⁹. Aut ergo sic dictũ est/ noli me tangere nondũ enĩ ascendi ad patrem meum. vt ĩ illa femĩa figuraret̃ ecclesia de gentib⁹ que in christum non credidit nisi cum ascẽdisset ad patrẽ: aut sic ĩ se credi voluit iesus. hoc est sic se spũalit̃ tãgi qđ ipse ⁊ pater vnũ sũt. Eius quippe intimis sensibus quodãmodo ascẽdit ad patrem: qui sic in eo ꝓfcerit vt patri agnoscat equalem. Aliter non recte tangit̃. id ẽ aliter non recte in eum creditur. Poterat autem sic credere maria vt eum putaret imparem patri. quod vtiq; ꝓhibetur cum ei dicitur. noli me tangere. id est. noli ĩ me sic credere quẽadmodũ adhuc sapis. Noli tuũ sensum hucusq̃ ꝑtendere qđ ꝓ te factus sum: nec trãsire ad illud quo facta es Quomõ enim non carnaliter adhuc in eũ credebat: quem sicut hoĩem flebat. Nondum enĩ ascendi inquit ad patrem meum Ibi me tangis: qñ me credideris patri nõ imparem deum. Uade autem ad frẽs meos ⁊ dic eis. Ascendo ad patrẽ meuꝫ: ⁊ patrem vestrũ. Non ait/ patrem nr̃m. Aliter ergo meũ. aliter vestrũ: Natura meũ. gr̃a

vestrum. Et deum meum: & deum vestrū. Neq; hic dixit deum nostrum. Ergo & hic aliter meum. aliter vestrum. Deum meum sub quo & ego hō sum: deus vestrum inter quos & ipsum mediator sum. Venit maria magdalene annūcians discipulis: quia vidi dñm & hec dixit mihi

L Cum esset ergo sero die illo vna sabbatoꝝ & fores eēnt clause vbi erāt discipuli cōgregati ꝓpt̄ metū iudeorum: venit ihesus & stetit in medio & dixit eis. Pax vobis. Et cuꝫ hoc dixisset: ostendit eis manus et latus. Claui enim manus fixerant. lancea latus eius aperuerat: vbi ad dubitantium corda sananda vulnerū sunt seruata vestigia. Moli autem corporis vbi diuinitas erat: ostia clausa non obstiterunt. Ille quippe non eis apertis intrare potuit: quo nascente virginitas matris inuiolata permansit. Gauisi sunt ergo discipuli viso dño. Dixit ergo eis iteruꝫ: Pax vobis. Iteratio confirmatio est. Ipe q̄p pe dat per prophetam promissam pacem super pacem. Sicut misit me pater inquit: & ego mitto vos. Equalem patri filium nouimus. sed hic verba mediatoris agnoscimus. Medium quippe se ostendit dicendo: Ille me. & ego vos. Hec autem cum dixisset: insufflauit & dicit eis. Accipite spiritū sanctum. Insufflando significauit spiritū sanctum nō patris solius esse spiritum: sed & suū. Quorum remiseritis inq̄t peccata remittuntur eis: & quoruꝫ retinueritis retēta sunt. Ecclesie charitas que per spiritum sanctū diffunditur in cordib⁹ nostris participum suorum peccata dimittit: Eorum autem qui non sunt eius participes tenet. Ideo postea q̄ dixit/accipite spiritū sanctū: hoc continuo de peccatorū remissione ac detentione subiecit. Thomas autez vnus er duodecim qui dicitur didymus non erat cum eis quando venit ihesus. Dixerunt ergo ei alij discipuli. Vidimus dominum. Ille autem dixit eis. Nisi videro in manibus eius fixuram clauorum. & mittam digitum meum i locum clauorum. & mittam manuꝫ meam in latus eius: non credam. Et post dies octo. iterum erant discipuli eius intus: & thomas cū eis Venit ihesus ianuis clausis: & stetit in medio et dixit eis. Pax vobis. Deinde dicit thome. Infer digitū tuū huc et vide manus meas: et affer manū tuam et mitte i latus meum: et noli esse incredulus sed fidelis Respondit thomas et dixit. Dominꝰ meus et deus meus. Videbat tangebatq̄ hominē & confitebatur deum quem non videbat neq; tangebat. Sed per hoc qō videbat atq; tangebat: illud iam remota dubitatiōe credebat. Dicit ei ihesus. Quia vidisti me credidisti. Non ait tetigisti me sed vidisti me: quoniam generalis quodāmodo sensus ē visus. Nam & p alios quattuor sensus nominari solet: velut cum dicimus audi & vide q̄ bene sonet: olfac & vide q̄ bñ oleat: gusta & vide q̄ bene sapiat: tange & vide q̄ bene caleat. Ubiq; sonuit vide: cum visus proprie non negetur ad oculos pertinere. Unde & hic ipse dominꝰ. Infer inq̄t digitum tuū huc: & vide manꝰ meas. Quid aliud ait q̄ tange & vide? Nec tamen oculos ille habebat in digito. Ergo siue intuēdo siue etiam tangēdo. quia vidisti me inquit credidisti: q̄uis dici possit non ausuꝫ fuisse discipulum tangere. cum se offerret ille tangendū. Non enim scriptuꝫ est: & tetigit thomas. Sed siue aspiciendo tantum siue etiam tangendo viderit & crediderit: illud quod sequitur/magis gentium fidez predicat atq; cōmendat. Beati qui nō viderunt et crediderūt. Preteriti tēporis vsus est ꝟbis: tanq̄ ille qui qō erat futurum in sua nouerat predestinatiōe iā factum. Sed iam sermo iste a prolixitate cohibendus est. Donabit dñs: vt de bis q̄ restant alias disputemus.

liij. sentē. dixvij. nec iō. de pe. di. iiij ecclesie charitas. Rhomañ. v.

Explicit tractatus centesimus sui cesimus primus. Incipit tractatus centesimus suicesimus secundus. De eo quod dicit. Multa quidem et alia signa fecit ihesus in conspectu discipulorum suorum: vsq; ad id

quod ait. Ascendit simon petrus ⁊ traxit rhete in terram plenum magnis piscibus centumq̄nquaginta tribus. ⁊ cum tanti essent/ non est scissum rhete.

A Post narrationem rei geste in qua thomas discipulus oblatis sibi tangēdis in christi carne vulnerum locis vidit qđ credere nolebat ⁊ credidit: interponit hec euangelista iohannes ⁊ dicit. Multa quidem ⁊ alia signa fecit iesus in conspectu discipuloruꝫ suorum: que non sunt scripta in libro hoc. Hec autem scripta sunt vt credatis. quia iesus est † christus filius dei: ⁊ vt credentes vitam habeatis in nomine eius. Hoc capitulum velut libri huius indicat finem. Sꝫ narratur hic deinde quemadmodum se manifestauerit dñs ad mare tiberiadis. et in captura piscium cōmendauerit ecclesie sacramētū: qualis futura est vltima resurrectio mortuoꝝ. Ad hoc itaq̄ cōmendandum valere arbitror quod tanq̄ finis inꝑpositus est libri quod essꝫ etiam secuture narratiōis quasi premiū: qđ ei quodāmodo faceret eminentiorē locum. Que narratio incipit ita. Postea manifestauit se iteruꝫ iesus ad mare tyberiadis: manifestauit autem sic. Erant simul simon petrus ⁊ thomas q̄ dicitur didymus et nathanael q̄ erat a galilea et filij zebedei: et alij ex discipulis eius duo. Dicit eis Simon petrus. Vado piscari. Dicunt ei. Venim⁹ et nos tecum. Queri solet de hac piscatione discipuloꝝ: cur redierint petrus ⁊ filij zebedei ad id qđ fuerunt priusq̄ a domino vocarentur: erant enī pisctaores quando eis dixit. Venite post me: ⁊ faciam vos fieri piscatores hominū. Tunc eum quippe illi secuti sunt vt magisterio eius relictis oībus adhērent: intantū vt cum ab eo diues ille tristis abscederet cui ipse dixerat. vade vende que habes ⁊ da pauperib⁹. ⁊ habebis thesauꝝ in celo. ⁊ veni sequere me diceret ei petrus. Ecce nos dimisim⁹ omnia ⁊ secuti sumus te. Quid est ergo quod nunc quasi apostolatu relicto fiunt qđ fuerunt. ⁊ qđ dimiserāt repetunt: tanq̄ obliti qđ audierant. Nemo mittens manū super aratrum ⁊ respiciēs retro aptus est regno celorum? Quod si fecissent defuncto iesu priusq̄ resurrexisset a mortuis. Qđ quidē non poterant quoniam dies quo crucifixus est tot⁹ eos tenebat attonitos vsq̄ ad eius sepulturaꝫ que ante vesperum facta est. Sequens autem dies erat sabbati: qñ eis morez patrium seruātib⁹ operari vtiq̄ non licebat. Tertio v̄o die dñs resurrexit: eosq̄ reuocauit ad spē quā de illo nō habere iam ceperant. Tamen si tūc fecissent putaremus eos illa que animos eorum occupauerat desperatione fecisse. Nunc v̄o post eum sibi de sepulchro redditu viuū. post oblatam suis oculis ⁊ manibus nō solum videndam verumetiā tangendā atq̄ palpandam rediuiue carnis euidentissimam veritatem. post inspecta vulnerum loca. vsq̄ ad apostoli thome confessionez qui se aliter crediturum non esse predixerat. post acceptum eius insufflatiōe spiritumsanctū. post verba in suas aures eius ore prolata. sicut misit me pater ⁊ ego mitto vos. quorum remiseritis peccata remittuntur eis. ⁊ quorum retinueritis retenta sunt: subito fiūt sic̄ fuer̄t. ñ hoīuꝫ sꝫ pisciū piscatores. His ergo quos hoc mouet respondendū est. non eos fuisse prohibitos arte sua licita scilicet atq̄ concessa victum necessariū querere sui apostolatus integritate seruata: si quando vnde viuerent aliud non haberent. Nisi forte quispiam putare audebit aut dicere apostolū paulum non pertinuisse ad eorum perfectionē qui relictis omnibus christum secuti sunt: quoniam ne quenq̄ eoruꝫ grauaret quib⁹ euāgeliū predicabat. suū victum suis manib⁹ trāsigebat. Vbi magis impletum est quod ait. plus omnibus illis laboraui. Et adiūxit/ non autez ego. sed gratia dei mecum: vt hoc quoq̄ appareat dei gratie deputandum. qđ ⁊ animo ⁊ corpore poterat vsq̄ adeo plus illis omnibus laborare. vt neq̄ cessaret ab euangelio predicando. neq̄ tamen ex euengelio sicut illi sustentaret hāc vitam: cum id per tot gentes in quib⁹ christi nomen non fuerat ꝓphetatuꝫ/ multo la

Matth. xix.
Luce. ix.
Mat. vbi. s.
j. Corin. iiij.
j. Corin. xv.

C tius atq; fertilius seminaret. Vbi osten
dit ex euangelio viuendi. hoc est victum
habendi/non necessitatē aplis impositaz:
sed potestatē datam. Quam potestatē cō
1.Corint.ix. memorat idem apostolus dicens. Si nos
vobis spūalia seminauim⁹: magnum est si
vestra carualia metamus? Si alij potesta-
tis vre participes sūt nō magis nos? Sed
non sum⁹ inquit vsi hac potestate. Et pau
lop ost. q altario seruiūt inquit altario cō
partiunt: Sic t dñs ordinauit his qui euā
geliū annūciant de euāgelio viuere. Ego
autem nullius horum vsus sum. Satis igi
tur apertum est non imperatū sed in pote
state apostolis positum vt aliunde nō vi
uerent nisi ex euangelio: t ab eis quibus
euangeliū predicando spūalia seminabāt
carnalia meterent. hoc est carnis huius su
stentaculū sumerent: t tanq; milites chri-
sti/stipendiū debitum acciperent. sicut a
puincialibus christi. Vnde idemipse mi-
les egregius paulo superius de hac re di-
vbi.s. xerat. Quis militat suis stipendijs vnq;?
Quod tamē ipse faciebat: quia plus illi o
bus laborauit. Si ergo beatus paulus vt
ea potestate quā pfecto cum ceteris euā-
gelij p̄dicatoribus habebat. non cum cete
ris vteretur: sed suo stipendio militaret.
ne gentes a noīe christi penit⁹ alienas do
ctrina eius quasi venalis offenderet: aliter
educatus artez quā non nouerat didicit.
vt dum suis manibus transigit doctor. nul
lus grauaretur auditor: q̄tomagis beatus
petrus qui iam piscator fuerat qō nouerat
fecit: si ad presens illud tempus aliud vn-
de viueret non inuenit? Sed respondebit
quispiam. Et cur non inuenit. cum dñs p̄
miserit dicens. querite primū regnū dei t
iusticiam eius: t hec oīa apponentur vobis
Prorsus etiam sic dñs qō promisit imple-
uit. Nam quis alius pisces qui caperent
apposuit. qui non ob aliud credēdus ē eis
ingessisse penuriam qua compellerentur
ire piscatum. nisi dispositum volens exhi-
bere miraculum: vt simul t predicatores
euangelij sui pasceret. t ipsum euangeliū
tanto sacramento qō erat de numero pisci
um cōmendatur⁹ augeret? De qua re eti-
am nos qō ipse apposuerit dicere iam debe
mus. Dicit ergo simon petr⁹. Vado pisca
ri. Dicunt ei qui cum illo erant. Venimus
et nos tecum. Et exierūt t ascenderūt
in nauim: t illa nocte nihil prendi
derūt. Mane āt iā facto stetit iesus
in litore: nō tamē cognouerūt di-
scipuli quia iesus ē. Dicit ergo eis
iesus. Pueri. Nūq̄d pulmētariuz
habetis? Rnderūt. Non. Dicit eis
Mittite in dexterā nauigij rhete. t
inuenietis. Miserūt ergo: et iam nō
valebāt illud trahere † a multitudi † Al.pre
ne pisciū. Dicit ergo discipulus il-
le quem diligebat iesus. petro. Do
minus ē. Simon petrus cū audis-
set quia dñs est tunica succinxit se.
erat enī nudus: et misit se in mare.
Alij aūt discipuli nauigio venerūt
Nō enī lōge erāt a terra. sed q̄si cu-
bitis ducentis: trahētes rhete pisciū
Ut ergo descenderūt in terrā: vide Infra tract.
runt prunas positas t piscē super- cxxiij.a.
positū t panē. Dicit eis iesus. Affer
te de piscibus quos prēdidistis nūc
Ascēdit simon petrus t traxit rhe-
te in terrā plenū magnis piscibus:
centum q̄nq̄gintatrib⁹. Et cū tanti
essent. nō est scissum rhete. Hoc ē ma D
gnū sacramentū in magno iohannis euan
gelio: t vt vehementi⁹ cōmendaret loco
vltimo scriptum. Quod ergo septem disci
puli fuerunt in ista piscatiōe. Petrus t io-
hannes t nathanael t duo filij zebedei. et
alij ex discipulis eius duo quoz noīa ta-
centur: isti suo septenario numero finē si-
gnificant tpis. Vniuersum quippe septem
diebus voluitur tempus. Ad hoc pertinet
qō mane facto iesus stetit in littore. quia
etiam litus finis ē maris: t ideo finē signifi
cat seculi. Eundē finem seculi ostendit et
qō petrus rhete traxit in terrā: hoc est i li-
tus. Qō ipse dñs aperuit. vbi alio quodaz
loco de sagena in mare missa similitudinē Matth.xiij
dedit: t eam trahūt inquit ad litus. Qō li
tus quid esset exponēs ait. Sic erit in con
summatiōe seculi. Sed illa verbi est. non
rei geste parabola: Re āt gesta sicut hoc
loco qualiter in seculi fine futura sit. ita
dñs alia piscatiōe significauit ecclesiā. q̄li
ter nunc sit. Qō aūt illud fecit i initio p̄di
cationis sue. hoc vo post resurrectionē su
am/hinc ostendit illā capturā piscium. bonos

et malos significare q̃s nũc habet ecclesia
Istam v̄o tm̄modo bonos q̃s habebit in
eternũ. completa in fine huius seculi resur
rectione mortuoꝝ. Deniq; ibi iesus nõ si-
cut hic in litore stabat qñ iussit pisces capi
Sed ascendẽs in vnã nauĩ que erat simo-
nis. rogauit eum vt a terra reduceret pusil
lum: ⁊ in ea sedẽs docebat turbas. Ut ces
sauit autẽ loqui: dixit ad simonẽ. Duc ĩ al
tum: ⁊ laxate rhetia vestra in capturã. Et
illic qđ captũ est pisciũ in nauiculis fuit: ñ
sicut hic rhete extraxerũt in terram. His si
gnis ⁊ si qua alia poterũt repiri: ibi eccle-
sia in hoc seculo. hic v̄o in fine seculi figu-
rata est. Ideo illud ante / hoc aũt post re-
surrectionẽ dñi factum est: qꝛ ibi nos chri-
stus significauit vocatos: hic resuscitatos.
Ibi rhetia non mittunt̃ in dexterã. ne so-
los significẽt bonos. nec ĩ sinistrã / ne solos
malos: sed indifferent̃ laxate inquit rhe-
cia vestra in capturã: vt ꝑmixtos intelliga
mus bonos ⁊ malos. Hic aũt inquit mitti
te in dexterã nauigij rhete: vt significaret
eos qui stabũt ad dexteram solos bonos.
Ibi rhete ꝓpter significãda scismata rum
pebat̃: hic v̄o qm̄ tunc iam in illa summa
pace sanctoꝝ nulla erũt scismata. ꝑtinuit
ad euangelistã dicere. ⁊ cũ tanti essent. id
est. tam magni / non est scissum rhete: tanq̃
illud respiceret vbi scissum ẽ. ⁊ in illiꝰ ma-
li compatione cõmẽdaret hoc bonũ. Ibi
capta ẽ multitudo pisciũ tanta vt imple-
ta duo nauigia mergerent̃. id ẽ. in submer
sionẽ p̃merent̃. Non eni mersa sunt: sed ta
men ꝑiclytata. Unde enĩ existũt in eccle-
sia tanta que gemimꝰ / nisi cuꝫ tantemulti
tudini obsisti non potest: que ad submer-
gendã prope modũ disciplinã intrat cum
moribus suis a sanctoꝝ itinere penitꝰ alie
nis? Hic aũt miserũt rhete in dexterã par
tem: ⁊ iam nõ valebãt illud trahere p̃ mul
titudine pisciũ. Quid ẽ iam non valebant
illud trahere: nisi qꝛ illi q̃ ꝑtinẽt ad resur-
rectionẽ vite. id ẽ. ad dexterã ⁊ intra chri-
stiani noĩs rhetia defungunt̃. non nisi in li
tore. id est. in fine seculi cum resurrexerint
apparebũt? Ideo nõ valuerũt sic trahere
rhetia vt in nauẽ refunderẽt q̃s ceperãt pi
sces: sicut de illis oĩbus factũ est: quibꝰ rhe
te disruptũ ⁊ nauicule presse sunt. Habet
aũt istos dextros ecclesia post finẽ vite hu
ius in somno pacis. velut in ꝓfundo laten
tes: donec ad litus rhete ꝑueniat quo tra-
hebatur. q̃si a cubitis ducẽtis. Quod autẽ
illic duabus nauiculis ꝓpter circũcisionẽ
et preputiũ. hoc isto loco ducentis cubitis
existimo figuratũ. propt̃ vtriusq; generis
electos ⁊ circũcisionis ⁊ preputij. tanq̃ cẽ
tum ad centũ: qꝛ ĩ summa cẽtenarij nume-
rus ad dexterã transit. Postremo ĩ illa pi-
scatione numerꝰ pisciũ non exprimit̃: tãq̃
illud ibi fiat qđ predictũ est ꝑ ꝓphetam.
Annũciaui ⁊ locutꝰ sum: multiplicati sunt ps̃. xxxix.
sup numerũ. Hic v̄o non sunt aliq̃ sup nu
merũ: sed certus ẽ numerus. centũ q̃nqua
gintatres. ¶ Cuius numeri ratio dño ad- C
iuuante reddenda est. Si enĩ numerũ con
stituamus qui legẽ significet: q̃d erũt nisi
decem? Decalogũ quippe legis. id est. de-
cem notissima illa p̃cepta digito dei dua-
bus lapideis tabulis primũ fuisse conscri-
pta: certissimũ nobis est. Sed lex qñ non
adiuuat gr̃a p̃uaricatores facit: ⁊ tm̄mo-
do in littera ẽ. Propter hoc enĩ maxĩe ait
apl's. Littera occidit: spũs aũt viuificat. ij. Corin. iij.
Accedat ergo ad litterã spũs. ne occidat
littera quẽ viuificat spũs: sed vt opemur
p̃cepta legis non viribꝰ nostris sed mune-
re saluatoris. Cum aũt accedit ad legem
gr̃a. id est. ad litterã spũs: q̃dãmodo dena
rio numero addit̃ septenariꝰ. Isto quippe
numero. id est. septenario significari spiri-
tum sanctũ: aduertenda litterarũ sacraruꝫ
documenta testant̃. Nempe enĩ sanctitas
vel sanctificatio ad sanctũ ꝓprie pertinet
spiritũ. Unde cum ⁊ pater spũs sit. ⁊ filius s̃. iiij. c
spũs sit qm̄ deus spũs est. ⁊ pater sanctus
et filius sanctus sit: ꝓprio tamen noĩe am
borũ spũs vocat̃ spũssanctꝰ. Ubi ergo p̃-
mum in lege sonuit sanctificatio: nisi ĩ die
septimo? Non enĩ sanctificauit deus dieꝫ
primũ in quo fecit lucẽ. aut scđm in q̃ fir-
mamẽtũ. aut tertiũ in quo discreuit mare
a terra. ⁊ terra herbam lignumq; ꝓduxit:
aut quartũ in quo sidera sunt creata. aut
q̃ntũ in quo aĩalia que in aquis viuũt ⁊ ĩ
aere volitant. aut sextuꝫ in quo terrestris
anima viua ⁊ ipse hõ: sed sanctificauit di-
em septimũ. in quo req̃euit ab opibꝰ suis.
Conuenient̃ igitur septenario numero si-
gnificat̃ spũssanctus. Esaias etiam ꝓphe- Esaie. xj.
ta: requiescet inquit in eo spũs dei: eumq;
deinceps cõmẽdans opere vel numero se
ptenario. spiritus inq̃t sapĩe ⁊ intellectus.

spiritus consilij ⁊ fortitudinis. spiritus scientie ⁊ pietatis: ⁊ implebit illum spirit⁹ timoris dei. Quid in apocalypsi? Nonne septem spirit⁹ dei dicũt. cũ sit vnus atq; idez spiritus: diuidẽs ꝓpria vnicuiq; ꝓut vult Sed opatio septenaria vnius spiritus sic appellata est ab eodem spiritu qui scribenti affuit: vt septem spiritus dicerent. Cum itaq; legis denario spũssanctus per septenarium numerũ accedit. fiunt decem ⁊ septem: qui numerus ab vno vsq; ad seipsuz computatis omnibus crescens/ ad centuz q̃nquagintatres peruenit. Ad vnũ enim si adijcias duo: fiunt vtiq; tres. His si adijcias tres ⁊ quattuor: fiunt decem. Deinde si adijcias omnes numeros qui sequuntur vsq; ad decem ⁊ septem. ad supradictũ numerũ summa perdncit. id est. si ad decẽ quo ab vno vsq; ad quattuor perueneras addas quinq;/ fiunt q̃ndecim. His addas sex/ ⁊ fiũt vigĩti vnũ: his addas septẽ et fiunt vigintiocte: his addas octo ⁊ nouem ⁊ decem/ ⁊ fiunt q̃nquagintaquinq;. His addas vndecim ⁊ duodecim ⁊ tredecim: ⁊ fiunt nonagĩta vnũ: his rursum q̃tuordecim ⁊ q̃ndecim ⁊ sedecim/ ⁊ fiũt centumtrigintasex. Huic numero adde illum qui restat de quo agitur. id est. decem et septẽ: ⁊ piscium numerus ille complebit. Non ergo tm̃modo centumq̃nquagintatres sancti ad vitam resurrecturi significãtur eternam: sed milia sanctoꝝ ad gratiaz spiritus pertinentiũ: qua gratia cum lege dei tanq̃ cuz aduersario concordat vt viuificante spiritu littera non occidat. Sed quod per litteram iubetur spiritu adiuuãte compleatur. ⁊ si quid min⁹ fit remittatur. Omẽs ergo ad istam gratiaz pertinentes hoc numero figurantur: hoc est figurati significant. Qui numer⁹ ter habet etiam q̃nquagenariũ numeꝝ: ⁊ insuper ipsa tria propter mysteriũ trinitatis. Quinq̃genarius autem multiplicatis septem per septem ⁊ vnius adiectione complet. Naz septiesseptem fiunt q̃dragintanouẽ: Un⁹ autem additur. vt eo significetur vnũ esse qui per septem propter operationẽ septenariam demonstratur: ⁊ nouimus spiritũ santum post ascensionẽ dñi q̃nquagesimo die missum. quem discipuli iussi sunt expectare promissum. Non igitur frustra dicti sunt hi pisces ⁊ tot ⁊ tanti. id est. ⁊ centum q̃nquagintatres/ ⁊ magni. Sic enim scriptum est. ⁊ traxit rhete in terram plenũ magnis piscibus: centumq̃nquagintatribus. Cum enim dixisset domin⁹. Non veni soluere legem sed implere: daturus vtiq; spiritum per quez lex posset impleri tanq̃ septem additurus ad decez paucissimis verbis interpositis ait. Qui ergo soluerit vnũ de mandatis istis mĩmis ⁊ docuerit sic homines: mĩmus vocabitur in regno celoruz Qui autem fecerit ⁊ docuerit: magnus vocabitur in regno celorum. Iste ergo poterit pertinere ad numerũ piscium magnorum. Minimus autez ille qui soluit factis quod docet verbis. in tali ecclesia potest esse qualem significat piscium prima illa captura habentem bonos ⁊ malos: quia ⁊ ipsa dicitur regnũ celorum. Propt quod ait. Simile est regnum celorũ sagene misse in mare. ⁊ ex omni genere piscium ꝯgreganti. Ubi vult intelligi etiam bonos et malos: quos dicit in litore. id est. in fine seculi separãdos. Deniq; vt ostẽderet istos mĩmos reprobos esse qui docent bona loquendo. que soluunt male viuendo: nec quasi mĩmos in vita eterna futuros. sz omnino ibi non futuros: cum dixisset mĩmus vocabitur in regno celorum. coutinuo subiecit. Dico enim vobis: quia nisi abundauerit iusticia vestra plus q̃ scribarũ ⁊ phariseorum. non intrabitis in regnum celorũ Illi sunt certe scribe ⁊ pharisei qui cathedrã moysi sedent: ⁊ de quibus ait. que dicunt facite. que autem faciunt facere nolite. Dicunt enim ⁊ non faciunt. Docent sermonibus qd̃ soluunt moribus. Conseq̃ns est ergo. vt qui mĩmus est in regno celorũ qualis nunc est ecclesia/ non intret in regnum celorum. qualis tunc erit ecclesia: qm̃ docendo quod soluit ad eorum societatẽ qui faciunt quod docent non pertinebit. Et ideo non erit in numero piscium magnorum: quoniaz qui fecerit ⁊ docuerit. magnus vocabitur in regno celoruz. Et quia h̃ magn⁹ erat: iõ ibi erit vbi mĩm⁹ ille ñ erit

Apocal. iij. j. Corin. xij.

Matthei. v.

vbi. s.

Matth. xiij.

Math. xxi

vsq; adeo quippe ibi magni erunt: vt q̄ minor ibi est/maior sit eo quo h̄ nemo maior est. Sed tamen qui hic magni sunt. id est. qui in regno celorum vbi sagena congregat bonos ⁊ malos. faciunt bona que docent: ipsi erunt in illa regni celorum eternitate maiores. quos isti ad dexteram ⁊ ad resurrectionē vite pertinentes indicāt pisces. Sequitur de prandio dñi cuz istis septem discipulis: ⁊ de his que post prandium locutus est. ac de ipsius euangelij termino. vt deus qd̄ donauerit disseramus: sed hoc non est isto sermone coartandum

Explicit tractatus centesimus vicesimussecūdus. Incipit tractatus centesimus vicesimusterti⁹. De eo quod ait iesus: Venite prandete: vsq; ad id quod ait. Hoc autē dixit significans qua morte clarificaturus esset deum.

A In eo q̄ tertio dñs post resurrectionē manifestauit se discipulis suis: beati iohānis apostoli euangelium terminat̄. In quo iam ꝑtractanimus vt valuimus partem priorem. vsq; ad euz locum vbi narratum est captos fuisse pisces centumq̄nquagintatres a discipulis quibus se demonstrauit: ⁊ cuz magni eēnt rhetia non esse rupta. Deinde que sequūtur ꝯsideranda sunt: ⁊ q̄tum adiuuat dñs sicut res postulare videbit̄ disserēda. Per acta quippe illa piscatione: dicit eis iesus. Venite prandete. Et nemo audebat discumbentiū interrogare eum tu quis es: scientes quia dominus est. Si ergo sciebant: quid opus erat vt interrogarent?. Si autem nō opus erat: quare dictum est/ non audebāt/ quasi opus esset sed timore aliquo non auderent? Sensus ergo hic est. Tanta erat euidentia veritatis qua iesus illis discipulis apparebat: vt eorum non soluz negare sed nec dubitare q̄dē vllus auderet: quoniā si quisq̄ dubitaret. vtiq; interrogare deberet. Sic ergo dictum est: nemo audebat eū interrogere tu quis es: ac si diceret̄. Nemo audebat dubitare qd̄ ipse eēt. Et venit iesus ⁊ accepit panē ⁊ ꝛ dat eis: et piscem similiter. Ecce dictum est etiam quid pranderent. de quo prandio aliquid suaue ac salubre dicemus ⁊ nos: si pascat ⁊ nos. Superius narratuz est: q̄ isti discipuli quando descenderūt in terram. viderunt prunas positas. ⁊ piscem superpositum: ⁊ panem. Vbi non est intelligendum etiam suppositum panem fuisse prunis: sz tantum subaudiendū viderūt. Quod verbum si repetamus eo loco vbi subaudiendum est: ita totū dici potest. Viderūt prunas positas ⁊ piscem superpositum. ⁊ viderunt panem: Vel ita poti⁹. viderunt prunas positas ⁊ piscem suppositum: viderūt et panem. Iubente etiam dño attulerūt ⁊ de piscibus quos ipsi ceperant: qd̄ eos fecisse q̄uis a narrante iohāne non esset expressum. tamen dñm iussisse nō tacitum ē. Ait enim. Afferte de piscibus quos prendidistis nūc. Et vtiq; iubente illo. eos non fecisse quis credat? Hinc ergo fecit prandium dñs illis septem discipulis suis. d̄ pisce scilicet quem prunis suppositum viderant. huic adiūgens ex illis quos ceperāt: et de pane quem nihilominus eos vidisse narratum est: Piscis assus: christus ē passus. Ipse est ⁊ panis viuus qui de celo descendit. Huic concorꝑatur ecclesia ad ꝑticipandam beatitudinē sempiternā. Propter quod dictum est/ afferte de piscib⁹ q̄s prendidistis nunc: vt omnes qui hanc spēgerimus per illum septenariū numerū discipuloꝝ per quem potest hoc loco nostra vniuersitas intelligi figurata. tanto sacramento nos cōmunicare nossemus: ⁊ eidez beatitudini sociari. Hoc dñi prandium est cum discipulis suis: ad quod iohānes euāgeliū suū cuz haberet de christo: alia multa que diceret magna vt existimo ex rerū magnarum contemplatiōe concludit. Hic enim ecclesia qualis in solis bonis futura est significatu: per capturam centumq̄nq̄gintatriū pisciuz: ⁊ eis qui hec credūt/ sperant diligūt/ participatio tante beatitudinis per hoc prandiū demonstrat̄. B Hoc iam tertio inquit manifestatus ē iesus discipulis suis: cū surrexisset a mortuis. Qd̄ ñ ad ipsas demōstratiōes sed ad dies referre debemus. id est. primo die cum resurrexit. ⁊ post dies octo quando discipulus thomas vidit ⁊ credidit. et hodie quando h̄ de piscibus fecit: Post

s̄.tra.cxxij.c

ꝛ. dabat

quot autem dies id fecerit dictum non est Nam ipso primo die non est visus semel sicut euangelistarum omniū testimonia collata demonstrant. Sed sicut dictuz est fm dies numerande sunt manifestatiões eius vt ista sit tertia. prima quippe habenda est eademq; vna propter vnū diem: quotiens cunq; se t quibuscūq; die illo quo resurrexerit ostendit. Secunda post dies octo. et hec tertia. t deinde quotiens voluit vsq; ad diem quadragesimū quo ascendit in celum: quis non scripta sint omnia. Cū ergo prādidissent: dicit simōi petro. Simon iohannis: diligis me plus his? Dicit ei. Etiaz domine: tu scis quia amo te. Dicit ei. Pasce agnos meos. Dicit ei iterum. Simon iohannis diligis me? Ait illi. Etiam domine: tu scis quia amo te. Dicit ei. Pasce agnos meos. Dicit ei † ter tio. Simon iohannis amas me? Contristatus est petrus. quia dixit ei tertio amas me: t dicit ei. Domine tu omnia † scis: tu scis quia amo te. Dicit ei. Pasce oues meas Amen amen dico tibi: cum esses iunior cingebas te t ambulabas vbi volebas: cum autem senueris extē des manus tuas. t alius te cinget et ducet quo tu non vis. Hoc aūt dixit: significans qua morte clarificaturus esset deum. Hunc inuenit exitum ille negator t amator. pfumēdo clarō negādo pstratus. flendo purgatō. confitēdo pbatus. patiēdo cozonatō: hūc inuenit exitū. vt p eius noie pfecta dilectiōe moreret. cum quo se moriturū puersa festinatione pmiserat: faciat eius resurrectiōe firmatus. qō imature pollicebat infirmus. Hoc enim oportebat vt prius christus pro petri salute: deinde petrus pro christi predicatione moreretur? Preposterū fuit qō audere ceperat humana temeritas: cū istū disposuisset ordinem veritas. Animam suam se positurum pro christo petrus putabat: pro liberatore liberandus: cuz christō veniisset animam suam positurus pro suis omnibus in quibus erat t petrus. Quod ecce iam factum est. Hūc iam firmitas cordis ad suscipiendā mortem pro noie do-

Infra tract. cxxiij.

† Al. iterum

† Al. nosti

s. xiij.

mini vera ipso donante sumatur: non falsa nobis errantibus presumat. Nunc est vt vite huius non metuamus interitum: quia resurgeure dño vite alterius precessit exēplum. Nunc est petre vt mortem non timeas: quia viuit quem mortuum dolebas: t quem pro nobis mori carnali amore prohibebas. Ausus es preuenire doctorem. formidasti eius persecutorē: iam precio p te fuso/nunc est vt sequaris redemptorē: et sequaris dño vsq; ad mortē crucis. Verba eius audisti: quem iam veracem pbasti. Passuz te ipse p̄dixerat: qui te predixerat negaturū. ¶ Sed prius dñs qō sciebat interrogat. nec semel sed iterum ac tertio vtrum petrus eum diligat: nec aliud totiens audit a petro q̄ se diligi. nec aliud totiens cōmendat petro q̄ suas oues pasci. Redditur negationi trine trina cōfessio. ne minus amori lingua seruiat q̄ timori: t plus vocis elicuisse videatur moz im minens q̄ vita presens. Sit amoris officium pascere dñicum gregem: si fuit timoris indicium negare pastorem. Qui h animo pascunt oues christi. vt suas velint eē non christi. se conuincuntur amare non christum: vel gloriandi vel dñandi vel acquirendi cupiditate: non obediendi t subueniendi t deo placendi charitate. Contra hos ergo vigilat totiēs inculcata ista vox xpi: q̄s aplūs gemit sua q̄rere non que ieſu christi. Nam quid ē aliud diligis me pasce oues meas. q̄ si diceret/si me diligis non te pascere cogita sz oues meas: t sicut meas pasce non sicut tuas: gloriam meam in eis quere non tuam. dñium meum non tuū. lucra mea non tua: ne sis in eozum societate qui pertinent ad tempora periculosa seipsos amantes: t cetera q̄ huic malozum initio connectunt. Cum enim dixisset apostolus. erunt enim homīes seipsos amantes: secutus adiunxit. Amatores pecunie/elati/superbi/blasphemi/parentibus non obedientes/ingrati/sceleſti/irreligiosi/sine affectione. detractores. incontinentes: īmites. sine benignitate. proditores. procaces. cecati. voluptatum amatores magis q̄ dei: habentes speciem pietatis. virtutem autem eius abnegātes. Hec omnia mala ab eo veluti fonte manātia: qō primum posuit seipsos amantes. ¶ Aberito dicitur petro diligis me. t respondit amo te. eiq; refertur pasce agnos meos: t hoc

Philipp. ij.

1. Timot. iij.

iterum. hoc tertio. Ubi etiaz demostratur vnũ atq̃ idem esse amorem ⁊ dilectionem
vbi.s. Nam etiam dñs nouissime non ait diligis me. sed amas me. Non ergo nos sed ipsuz amemus: ⁊ in pascendis ouibus eius ea q̃ sunt eius. non ea que sunt nostra queram⁹ Nescio enim quo inexplicabili modo q̃squis seipsum non deuz amat. non se amat et quisquis deum non seipsum amat. ipse se amat. Qui eniz non potest viuere de se moritur vtiq̃ amãdo se. Non ergo se amat qui ne viuat se amat. Cum v̄o ille diligit̃ de quo viuitur: non se diligendo magis diligit. qui ꝓpterea se non diligit vt eum diligat de quo viuit. Non sint ergo seipsos amãtes qui pascunt oues christi. nec tanq̃ suas sed tanq̃ ipsius eas pascant. ⁊ velint ex illis sua lucra conquirere sicut amatores pecunie: vel eis dñari sicut elati: vel gloriari de honoribus quos ab eis sumũt sicut superbi: vel in tantuz progredi vt etiam hereses faciant sicut blasphemi. nec cedant sanctis patrib⁹ sicut parentibus nõ obedientes. ⁊ eis qui illos corrigere volũt quia perire nolũt/mala pro bonis reddãt sicut ingrati. interficiant animas ⁊ suas et alienas sicut scelesti. materna ecclesie viscera dissipent sicut irreligiosi. non compatiantur infirmis sicut sine affectione. famã fanctoꝝ maculare conent̃ sicut detractores. cupiditates pessimas non refrenent sicut incontinentes. exerceant lites sicut immites. nesciãt subuenire sicut sine benignitate. indicẽt inimicis piorum que occultãda cognouerant sicut ꝓditores. humanaz verecundiam inuerecũda exagitatione ꝑturbent sicut procaces. non intelligãt neq̃ que loquunt̃ neq̃ de quibus affirmant sicut cecati. leticias carnales spũalibus gaudijs anteponant sicut voluptatum amatores magis q̃ dei. Hec enim atq̃ huiusmodi vitia siue vni homini accedant omnia. siue his alia illis alia dñentur: ex illa radice quodãmodo pullulant. cum sunt homi
vbi.s. nes seipsos amantes. Quod vitium maxime cauendũ est eis qui pascunt oues christi. ne sua querant sed que iesu christi: ⁊ in vsus cupiditatum suarum conferant ꝓ q̃bus sanguis fusus est christi. Cuius amor in eo qui pascit oues eius in tam magnuz debet spũalem crescere ardorem: vt vincat etiam mortis naturalẽ timorẽ quo mori nolum⁹. ⁊ qñ cũ christo viuẽ volumus.

Nam ⁊ apl's paulus dicit̃ se habere ꝯcupiscentiã dissolui ⁊ esse cũ christo: ingemiscit tamen grauat⁹ ⁊ non vult spoliari sed supuestiri: vt absorbeat̃ mortalis vita. Et huic dñs dilectori suo. cũ senueris inq̃t extendes manus tuas: ⁊ alius te cinget ⁊ ducet quo tu nõ vis. Hoc autẽ ei dixit: significãs q̃ morte clarificaturus esset deũ. Extẽdes inquit manus tuas: hoc ẽ crucifigeris. Ad h̃ autẽ vt venias alius te cinget: ⁊ ducet nõ q̃ vis sed q̃ non vis: prius dixit qd̃ fieret: ⁊ deinde quõ fieret. Non enĩ crucifix⁹. sed vtiq̃ crucifigendus q̃ nollet est ductus. Nã crucifixus non q̃ nolebat abijt: sed potius q̃ volebat. Solutus quippe a corpore: volebat eẽ cũ christo. sz si fieri posset p̃ter mortis molestiã vitaz ꝯcupiscebat eternã. Ad quã molestiã nolẽs duct⁹ ẽ: sed ab ea volens educt⁹ ẽ. Nolẽs ad eã vẽit sz volens eã vicit: ⁊ reliq̃t hũc infirmitatis affectũ q̃ nemo vult mori vsq̃ adeo naturalẽ vt euz btõ petro nec senect⁹ auferre potuerit: cui dictũ ẽ/cũ senueris duceris q̃ nõ vis. Propter nos consolandos etiam in se figurauit ipse saluator dicẽs: pr̃ si fieri p̃t trãseat a me calix iste. Qui vtiq̃ mori venerat nec habebat mortis necessitatẽ sz volũtatem: ptãte positur⁹ aĩaz suã ⁊ rursus eam ptãte sumptur⁹. Sz molestia q̃tacunq̃ sit mortis dz eã vincẽ vis amoris: q̃ amat̃ ille q̃ cũ sit vita nr̃a. etiã mortez voluit ꝑferre ꝓ nob̃. Nã si nulla eẽt mortis vel ꝑua molestia: nõ eẽt tã magna martyꝝ gl'ia. Sz si pastor bon⁹ q̃ posuit aĩaz suã ꝓ ouib⁹ suis ex ipsis ouib⁹ tã mltos sibi martyres fecit q̃tomagis debẽt vsq̃ ad mortẽ ꝓ veritate certare. ⁊ vsq̃ ad sanguinẽ adũsus peccatũ: q̃b⁹ oues ipsas pascẽdas. h̃ ẽ docẽdas regẽdasq̃ cõmittit: Ac ꝑ h̃ p̃cedẽte passionis ei⁹ exẽplo. q̃s nõ videat magis debere imitãdo pastori herere pastores. si cũ multe etiã imitate sũt oues: sub q̃ pastore vno in grege vno ⁊ pastores ipsi sũt oues. Oẽs q̃ppe fecit suas oues. ꝓ q̃b⁹ ẽ oĩb⁹ passus: qꝛ ⁊ ipse vt ꝓ oĩb⁹ pateret̃/ouis ẽ factus.

Philippẽ .j.

E

Mat. xxvj.

vbi.s.x.

Explicit tractatus centesimusuicesimustertius. Incipit tractatus centesimusuicesimusquartus. De eo quod dicit. Et cum hoc dixisset/dicit ei/sequere me. vsq̃ in sinem

a In parua questio est/cur apostolo petro quãdo se tertio manifestauit discipulis. dixerit iesus sequere me: ꝺ apostolo autem iohanne/sic eum volo manere donec veniam quid ad te. huic questioni ꝯtum dñs ipse donauerit. siue ptractande siue soluende: sermonem nouissimũ huius operis impendimus. Cum ergo prenũciasset dñs petro qua morte clarificaturus esset deum. dicit ei. Sequere
s. xiij. me. Conuersus petrus vidit illum discipulum quem diligebat iesus sequentez. qui ꝛ recubuit ī cena super pectus eius: ꝛ dixit. dñe quis ē qui tradet te. Hunc ergo cum vidisset petrus: dicit iesu. Domine hic autem quid: Dicit ei iesus. Sic eum volo manere donec veniã: q̃d ad te: Tu me sequere. Exijt ergo sermo iste inter fratres quia discipulus ille non moritur: ꝛ non dixit ei iesus non moritur: sed sic eum volo manere donec veniam quid ad te. Ecce quousq; in hoc euangelio extenditur questio: que sua profunditate non mediocriter mentem scrutantis exercet. Cur enī dicitur petro sequere me nec dicitur ceteris qui simul aderant. Et profecto eum sicut magistrum discipuli sequebant. Sed si ad passionem intelligendum est: nunquid solus pro christiana veritate passus est petrus: Nonne ibi erat ī
Actuum. xij illis septem alius filius zebedei frater iohannis: qui post eius ascensionem ab herode manifestat occisus: Verum aliquis dixerit. quoniam iacobus non est crucifixus/merito dictum est petro sequere me: qui non solum mortem sed etiam mortem crucis sicut christus expert⁹ ē. Sit ꝫ si nihil aliud q̃ sit ꝓuenienti⁹ poterit inueniri. Cur ergo de iohanne dictum est: sic euz volo manere donec veniaz quid ad te: Et repetituz est/tu me sequere: Tanq̃ ille iõ non sequeretur: quoniam eum manere voluit donec vẽiat. Quis facile aliud dictũ esse credat. q̃ q̃ fratres crediderãt ꝙ tũc aderant: eo q̃ scilicet non esset discipulus ille moriturus: sed donec iesus vẽiret iste maneret in vita: Sed hanc opinionem iohannes ipse abstulit: non hoc dixisse dñm aperta contradictiõe declarans. Cur enīz subiũgeret/non dixit iesus non moritur: nisi ne hominũ cordibus q̃ falsum fuerat inhereret: Sed cui placet adhuc resistat ꝛ dicat verum esse q̃ ait iohannes non dixisse dñm q̃ discipulus ille non moritur sz hoc tamen significatũ esse talibus verbis qualia eum dixisse narrauit. ꝛ asserat apostolum iohannem viuere: atq; in illo sepulchro ei⁹ q̃ est apꝰ ephesuz dormire eũ potius q̃ mortuum iacere contendat. Assumat in argumentũ q̃ illic terra sensim scatere ꝛ quasi ebullire perhibetur: atq; hoc eius anhelitu fieri siue constanter siue pertinaciter asseueret. Non enim possunt deesse qui credant. si non desunt qui etiam moysen asserant viuere. quia scriptum est deut. xxxiii
eius sepulchrum non inueniri. ꝛ apparuit Matth. xvii
cum dño in monte vbi ꝛ helias fuit: quem iiij. Reg. ii
mortuum legimus non esse sed raptum. Quasi moysi corpus non potuerit alicubi sic abscondi. vt prorsus homines lateret vbi esset. atq; inde ad horam diuinitus excitari quando cum christo helias ꝛ ipse sũt visi: sicut ad horam multa sanctorum cor- Mat. xxvii
pora surrexerunt quando passus est christus. ꝛ post eius resurrectionẽ apparuerũt multis in sancta sicut scriptum est ciuitate Sed tamen vt dicere ceperam si quidam moysen mortuum negant quem scriptura ipsa licz sepulchꝝ eius nusq̃ inueniri legimus. mortuũ tamen esse sine vlla ambiguitate testatur: ꝯto magis iohãnes ex istorum occassone verborum vbi dñs ait: sic eum volo manere donec venio/credit⁹ viuus dormire sub terra: Quem tradunt etiam q̃ in quibusdam scripturis ꝯuis apocriphis reperitur quando sibi fieri iussit sepulchrum/incolumẽ fuisse presentez: eoq; effosso ꝛ diligẽtissime preparato: ibi eum se tanq̃ in lectulo collocasse: statimq; euz esse defunctum. Ut autem isti putant qui hec verba dñi sic intelligunt non defunctũ sed defuncto similem cubasse: ꝛ cum mortuus putaretur sepultum fuisse dormientẽ et donec christ⁹ veniat sic manere. suamq; vitam scaturigine pulueris indicare. ꝙ pulvis creditur vt ab imo ad superficiem tumuli ascendat/flatu quiescentis impelli:

huic opinioni supuacaneū existimo reluctari. Viderint enim qui locum sciūt vtq; hoc ibi faciat vel patiat terra quod dicit qz reuera non a leuibus boibus id audiuimus. ¶Interim cedamꝰ opinioni quaz certis documentis refellere non valemus ne rursus aliud qō a nobis querat exurgat. Cur sup humatū mortuū ipsa humus quodāmodo viuere ac spirare videatur? Sed nunqd hinc tanta soluitur questio: si magno miraculo qualia potest facere ops tamdiu viuū corpus in sopore sub terra ē donec veniat terminus seculi. Quinimo fit amplior ⁊ difficilior: cur discipulo iesus quem diligebat p ceteris intantū vt super pectus eiꝰ discūbere mereret: pro magno munere longū in corpore donauerit somnum. cum beatum petrū per ingentē martyrij gloriam ab onere ipsius corporis solueritq; eiq; pcesserit. q apls paulus se pcupisse dixit ⁊ scripsit: dissolui ⁊ esse cū christo. Si autem qō magis creditur. ideo sanctus iohannes ait. non dixisse dñm nō moritur. ne illis verbis que dixit hoc voluisse intelligi putaretur. corpusq; eius in sepulchro eius exanime sicut alioz mortuoz iacet: restat vt si vere ibi sit qō sparsit fama de terra. que subinde ablata succrescit aut ideo fiat vt eo modo cōmēdet preciosa mors eius quā nequaq; cōmendat martyrū: non enī eum pro fide christi psecutor occidit: aut propter aliquid aliud qō nos latet. Manet tamen questio cur dixerit dñs de homine morituro: sic eum volo manere donec veniam. Illud etiam in his duobus apostolis petro ⁊ iohanne quē nō moueat ad querendū: cur iohannez plus dilexerit dominꝰ. cum ipsum dñm plus dilexerit petrus? Vbicunq; enim se cōmemorat iohannes vt noīe suo tacito ipe posset intelligi. hoc addit quod eum diligebat iesus quasi solum diligeret: vt hoc signo discerneretur a ceteris quos vtiq; omnes diligebat. Quid ergo nisi amplius se dilectum cum hoc diceret volebat intelligi: quod absit vt mēdaciter diceret? Qō autem maius dare potuit iesus maioris erga eum sue dilectionis indiciū: quā vt homo cum ceteris ꝓdiscipulis suis socius tāte salutis. solus tamen discubuerit super pectus saluatoris? Porro qō apostolus petrus plus alijs dilexerit christū. possunt qdem documenta multa proferri: sed vt longe in alia non eamus. ī ipsiꝰ tertie manifestationis domini. paulo superiore lectione que istam precedit/ satis euidenter apparet: vbi interrogans eum dixit. Diligis me plus his? Quod vtiq; sciebat ⁊ tamen interrogabat: vt etiam nos qui legimus euangelium: amorem petri erga dominū et illo interrogāte ⁊ isto respondēte nosse mus. Quod autem in eo qō respondit petrus amo te. non addidit/ plus his: hoc respondit quod de seipso sciebat. Non enīz q̄tum ab alio quolibet diligeret scire poterat: qui cor alterius videre non poterat Sed tamen superioribꝰ verbis dicendo. etiā dñe tu scis qz amo te: satis ⁊ ipse declarauit scientez dñz interrogasse qō interrogauit. Sciebat igitur dominꝰ non solum quod diligeret: verumetiam qō plus illis eum diligeret petrus. Et tamen si proponamus querentes quis duorum sit melior. vtrum qui plus an qui minus diligit christum: quis dubitabit respondere. eum qui plus diligit esse meliorem? Item si ꝓponamus quis duorum sit melior vtrum quem minꝰ aut quem plus diligit christꝰ? Eū qui plus diligitur a christo meliorem proculdubio respondebimus. In illa ergo comparatione quā prius posui petrus iohanni: in hac vo altera iohannes anteponitur petro. Proinde tertiaz sic ꝓponim? Quis est duorū discipulorum melior qui minus q̄ condiscipulus eius diligit christum. ⁊ plus q̄ condiscipulus eius diligit a christo. an ille quem minus q̄ condiscipulum eius diligit christus: cum plus ipse q̄ suus condiscipulus diligat christum? Hic plane cunctatur responsio: ⁊ augetur questio. Q̄tum autem ipse sapio meliorem qui plus diligit christum. feliciorem vo quem plus diligit christus/ facile responderem: si iusticiam liberatoris nostri minus eum diligentis a quo plus diligitur/ ⁊ eum plus a quo minus diligitur

s. trac. cxxiij

quemadmodum defenderem ꝓuiderem. Aggrediar igitur in eius manifesta misericordia cuius est occulta iusticia: de soluenda questione tam ingenti ꝓ viribus ꝙs ipse donauerit disputare ‖ hucusq; ei ꝓposita ē non exposita. Exponende ꝟo ei⁹ hoc sit exordiū: vt meminerim⁹ in hoc corruptibili corpore ꝙd aggrauat aiam/ vita nos misera viuere. Sed quia iam redempti per mediatorē sumus ⁊ spiritū sanctū pignus accepim⁹: beatā vitam in spe habem⁹. ⁊ si re ipsa nōdū tenem⁹. Spes āt que videt non est spes. ꝙ enī videt quis ꝙd sperat Si aūt ꝙ non videm⁹ speramus: ꝑ patientiam expectam⁹. In malis aūt que quisq; patitur. non in bonis quib⁹ fruitur: opus est patientia. ‖ hanc itaq; vitā de ꝙ scriptū est: nunqd non temptatio est vita humana super terrā/ in qua ꝙtidie clamam⁹ ad dominū/ libera nos a malo. cogitur hō tolerare etiam remissis peccatis: ꝙuis vt in eā veniret miseriā. primū fuerit causa peccatum. ꝓductior est enī pena ꝙ culpa: ne parua putaret culpa. si cū illa finiret ⁊ pena. Ac per hoc vel ad demonstrationē debite miserie vel ad emēdationē labilis vite. vel ad exercitationē necessarie patientie. ꝟaliter hoiem detinet pena: etiā quez iam ad damnationē sempiternā reū nō detinet culpa. ‖ hec est ist⁹ dieruz quos in hac mortalitate agim⁹ malos: ꝙuis in ea diligam⁹ videre dies bonos. Flenda quidem sed non reꝓhendēda conditio. Venit enim de ira dei iusta: de qua scriptura loquens. hō inquit natus ex muliere breuis vite ⁊ plenus ire: cum ira dei non sit vt hoīs. id est. ꝑturbatio ꝓcitati animi. sz trāquilla iusti suplicij ꝯstitutio. In hac ira sua deus non continēs. sicut scriptū est miseratianes suas/ ꝓeter alia solatia miserorum que generi humano ꝓbere nō cessat. in plenitudinē tꝑis quo ipse sciebat ‖ esse faciendū. misit filium suū vnigenituz per quem creauit vniūsa vt manens deus fieret homo: ⁊ esset mediator dei ⁊ hominuz hō christus iesus: in quē credētes ꝑ lauacrum regeneratiōis. soluto reatu omniuz pctō⁹. ⁊ originalis videlicet ꝙ generatio trahit. cōtra quā maxime regeneratio est instituta. ⁊ ceteroꝝ que male agēdo ꝓtracta sunt liberarent a dānatiōe perpetua. ⁊ viuerēt in fide ⁊ spe ⁊ charitate. ꝓgrinantes in hoc seculo atq; in ei⁹ temptatiōib⁹ laboriosis ⁊ piculosis: ꝙ solatiōib⁹ aūt dei et corꝑalib⁹ ⁊ spūalib⁹ ambularēt ad conspectū ei⁹. viā tenētes ꝙ eis fact⁹ ē christus. Et qz in ipsa ꝙz via ambulātes nō sūt sine peccatis que de hui⁹ vite infirmitate surrepūt: dedit elemosynarū remedia salutaria. quib⁹ eoꝝ adiuuaret oratio: vbi eos dicere docuit. Dimitte nobis debita nra: sicut ⁊ nos dimittim⁹ debitorib⁹ nris.

¶ ‖ hoc agit ecclesia spe beata in hac vita D erūnosa: cui⁹ ecclesie petr⁹ apl's ꝓpt apostolat⁹ sui primatū. gerebat figurata generalitate ꝙsonā. ꝙ enī ad ipsum ꝓprie ꝑtinet. natura vn⁹ hō erat. gra vn⁹ christian⁹: abūdantiore gra vnus idemq; prim⁹ apl's Sed qñ ei dictū est/ tibi dabo claues regni Matth. xvi celoꝝ. Et qcūq; ligaueris sup terrā erit ligatū ⁊ in celis. ⁊ qcūq; solueris sup terrā erit solutū ⁊ ī cel'. vnūsz significabat ecclesiā: que in hoc seculo diūsis temptatiōibus velut imbrib⁹ flumīb⁹ tēpestatibusq; quatit ⁊ nō cadit: qm̄ fundata ē sup petrā Matth. xvi vñ ⁊ petrus nomē accepit. Non enī a petro petra. sed petrus a petra: sicut nō christus a christiano. se christian⁹ a christo vocatur. Ideo quippe ait dñs/ super hanc petram edificabo ecclesiā meam: qz dixerat petrus. tu es christus filius dei viui. Sup hanc ergo inquit petrā quā confessus es: edificabo ecclesiā meam. Petra enim erat christus: super qd fundamentū etiam ipse edificat⁹ est petrus. Fundamentū quippe aliud nemo potest ponere ꝓeter id qd positum est: qd est christus iesus. Ecclesia ergo que fundat in christo/ claues ab eo regni celoꝝ accepit in petro. id est. ꝓtātez ligādi soluēdiq; peccata. ꝙ enī ē ꝑ ꝓprietatem in christo ecclesia: hoc est ꝑ significationē petrus in petra. Qua significatiōe intelligit christ⁹ petra: petrus ecclesia. ‖ hec igitur ecclesia quā significabat petr⁹ ꝙdiu degit in malis: amando ⁊ sequendo christum liberatur a malis. Magis autem sequitur in eis qui certant ꝓ veritate vsq; ad mortem. Sed vniuersitati dicitur/ seqre me: ꝓ qua vnūsitate passus est christus. De quo dicit idē petr⁹. Christ⁹ ꝑ nos j. Petri. ii. passus est relinqns nob exēplū vt sequmur vestigia ei⁹. Ecce ꝓpt qd ei dictum ē Sequere me. Est autem alia vita īmortalis que non est in malis: ibi facie ad faciez

Rhoma. viij

Job. vij.

Matthei. v.

Job. xiij.

ps. lxxvj.

vbi. s.

j. Corint.

j. Corint.

videbimus qđ hic per speculũ ⁊ in enigma te videtur: quando multum in ꝯspicienda veritate proficitur. Duas itaq; vitas sibi diuinitus predicatas ⁊ cõmendatas nouit ecclesia: quarum est vna in fide altera in specie. Una in tempore pegrinationis: altera in eternitate mansionis. Una in labore: altera in requie Una in via: altera ĩ patria. Una in opere actionis: altera in mercede contẽplationis. Una declinat a malo ⁊ facit bonũ: altera nulluz habet a quo declinet malum. ⁊ magnũ habet quo perfruatur bono. Una cum hoste pugnat: altera sine hoste regnat. Una fortis est ĩ aduersis: altera nihil sentit aduersi. Una carnales libidines frenat: altera spiritualib⁹ delectationib⁹ vacat. Una est vincẽdi cura sollicita: altera victorie pace secura. Una in temptationib⁹ adiuuatur: altera sine vlla temptatione in ipso adiutore letatur. Una subuenit indigenti: altera ibi est vbi nullum inuenit indigentem. Una aliena peccata vt sua sibi ignoscant̃ ignoscit: altera nec patitur qđ ignoscat. nec facit qđ sibi poscat ignosci. Una flagellatur malis ne extollatur in bonis: altera tanta plenitudine gratie caret omni malo vt sine vlla temptatiõe superbie cohereat summo bono. Una bona ⁊ mala discernit: altera que bona sunt cernit. Ergo vna bona ẽ sed adhuc misera: altera melior ⁊ beata. Ista significata est per apostolũ petrum: illa per iohannem. Tota hic agit̃ ista vsq; in huius seculi finem. ⁊ illic inuenit finem: differtur illa complenda post huius seculi finem. sed in futuro seculo non habet finẽ Ideo dicitur huic/sequere me: de illo autem/sic eum volo manere donec veniã q̃d ad te. tu me sequere. Quid eniz est hoc Q̃tum sapio q̃tum capio quid est hoc: nisi tu me sequere. per imitationẽ perferendo tempalia mala: ille maneat donec sempiterna venio redditurus bona? Qđ apertius ita dici potest. Perfecta me sequatur actio/informata mee passionis exemplo: inchoata v̄o cõtẽplatio maneat donec venio/perficienda cum venero. Sequitur eĩ christum perueniens vsq; ad mortem plenitudo patientie: manet autem donec veniat christus tunc manifestanda plenitudo scientie. Hic quippe tolerant̃ mala huius mũdi in terra morientiũ: ibi videbunt̃ bona dñi in terra viuentiũ. Quod enĩ ait Sic eũ volo manere donec veniã non sic intelligẽdũ est quasi dixerit/ remanere vel manere sed expectare: quoniam quod per eum significatur non vtiq; nunc sed cum venerit christus implebit̃. Quid autem per hunc significat̃ cui dictum est: tu me sequere. nisi nũc agatur: non peruenietur ad iliud qđ expectat̃. In hac autem actiua vita q̃tomagis christum diligimus. tanto facilius liberamur a malo: At ipse nos minus diligit quales nunc sumus et hinc ideo liberat ne semper tales simus. Ibi v̄o amplius nos diligit. quoniã qđ ei displiceat ⁊ qđ a nobis auferat nõ habebimus: nec ob aliud nos hic diligit. nisi vt sanet ⁊ transferat ab his que nõ diligit. Hic ergo minus vbi non vult remaneamus. ibi amplius quo vult transeamus. ⁊ vnde nõ vult pereamus. Amet ergo eum petrus vt ab ista mortalitate liberemur: amet̃ ab eo iohannes vt ĩ illa ĩmortalitate seruemur. Sed ista ratione illud ostenditur. cur amplius iohannem q̃ petrum amauerit christus: non cur amplius petrus q̃ iohannes amauerit christum. Neq; enim si plus nos diligit christus in futuro seculo vbi cum illo sine fine viuemus q̃ in isto vñ eruimur. vt illic semper simus ꝓpterea nos tunc eũ minus dilecuri sum⁹ quando meliores erimus: cum meliores vtiq; nisi amplius eum diligendo nullo modo esse possum⁹. Cur ergo iohannes minus eum diligebat q̃ petrus. si eam vitam significabat in q̃ est multo amplius diligendus: nisi quia ꝓpterea dictum est. volo eum manere. id est. expectare donec veniã/qm̃ ⁊ ipsum amorem q̃ tunc multo amplior erit nondum habem⁹ sed suturum expectam⁹: vt cum ipse venerit habeamus? Nam sicut in epistola sua idem dicit iohãnes apl's. nondũ apparuit quod erimus: scimus qm̃ cum apparuerit similes ei erimus. qm̃ videbim⁹ eum sicuti est. Tunc ergo amplius qđ videmus diligemus. Ipse aũt dñs illam que futura est vitam nr̃am qualis in nobis futura sit sciens p̃destinatiõe plus amat: vt ad eã nos amando perducat. Quo circa qm̃ vniũse vie dñi mĩa ⁊ veritas: miseriã nr̃am p̃ñtez nouim⁹ qꝛ sentim⁹. Et ideo mĩam dñi quã nob̃ de miseria liberãdis exhiberi volum⁹ plus amam⁹: eamq̃ q̃tidie maxĩe pro pec

j. Johan. iij.

catoꝝ remissione poscim⁹ ⁊ habem⁹. Hoc per petrum significatū est plus amantes sz minus amatum: quia minus nos amat christus miseros q̄ beatos. Veritatis autem contemplationē qualis tunc futura est minus amamus: quia nondum nouimus nec habemus. hec ꝯ per iohannez significata ē minus amantem. atq; ideo ⁊ ad ipsaz ⁊ ad eius in nobis amorem qualis ei debeꝯ implendum donec veniat dñs expectantem: sed plus amatum. quia id qđ per illum figuratum est/hoc efficit beatum. Nemo tamen istos insignes apostolos separet. Et in eo qđ significabat petr⁹ ambo erant: et in eo quod significabat iohannes ambo futuri erāt. Significādo seq̄baꝯ iste: manebat ille. Credendo autem ambo mala p̄sentia huius miserie tolerabant: Ambo futura bona illius beatitudinis expectabāt: nec ipsi soli sed vniūsa hoc facit sancta ecclesia sponsa christi. ab istis temptationib⁹ eruenda in illa felicitate seruanda: Quas duas vitas petrus ⁊ iohannes figurauerūt singuli singulas. Verum ⁊ in hac temporaliter ambulauerunt ambo per fidem: ⁊ illa in eternum fruentur ambo per speciem. Omnibus igitur sanctis ad christi corpus inseparabiliter pertinentibus ꝓpter hui⁹ vite ꝓcelsissime gubernaculū ad ligandā et soluenda peccata/claues regni celorum primus apostoloꝝ petrus accepit: eisdēq; omnibus sanctis propter vite illius secretissime quietissimū sinū super pectus christi iohannes euangelista discubuit: quoniam nec iste solus sed vniuersa ecclesia ligat soluitq; peccata. nec ille ī p̄cipio verbum deū apđ deū ⁊ cetera de christi diuinitate: ⁊ de totius dīnitatis trinitate atq; vnitate sublimia que ī illo regno facie ad faciem ꝓtemplanda/nunc autez donec veniat dñs in speculo atq; in enigmate contuenda sunt. que p̄dicando ructaret de fonte dñici pectoris solus bibit: sz ipse dominus ipsum euangeliū p̄o sua cuiusq; capacitate omnibus suis bibendū toto terrarum orbe diffundit. Sūt qui senserint et bi quidem non ꝓtemptibiles sacri eloquij tractatores a christo iohannē apostolum propterea plus amatum qđ neq; vxorē duxerit: et ab ineūte puericia castissim⁹ vixerit. Hoc quidem in scripturis canonicis ñ euidenter apparet: verūtamē id quoq; multum adiuuat ꝓgruētiā huiusce sentētie qđ illa vita per eum significata est vbi ñ erūt nuptie. Dic ē discipulus ille q̄ testimoniuz perhibet de his et scripsit hec: et scimus quia verum est testimonium eius. Sunt autem inquit et alia multa que fecit iesus: que si scribantur per singula: nec ipsum arbitror mundum capere eos qui scribendi sunt libros. Non spacio locorū credendū est mūdum capere non posse q̄ in eo scribi si possent scripta nō ferret / sed capacitate legentium comprehendi fortasse non possent: cuius salua rerum fide/plerumq; verba excedere videantur fidem. qđ non fit quando aliquid quod erat obscurum vel dubium causa ⁊ ratione reddita exponitur: sed quando id quod apertū est vel augetur vel extenuatur. nec tamen a tramite significande veritatis erratur: q̄niam sic verba rem que indicatur excedūt vt voluntas loquentis nec fallentis appareat: q̄ nouit q̄uscq; credat: a q̄ vltra q̄ credendū ē vel minuit loq̄ndo aliq̄d vel auget. Hūc loquendi modū greco sermone. non solum grecarum verumetiam latinarū litterarum magistri hyperbolen vocant. Qui modus sicut hoc loco ita in nōnullis alijs diuinis litteris inuenitur vt est. Posuerunt in celū os suum: ⁊ verticem capilli perambulantiū in delictis suis: ⁊ multa huiuscemodi que scripturis sanctis nō desunt. sicut alij tropi hoc est locutionū modi: de quibus operosi⁹ disputarē. nisi euāgelista terminante euangeliū suum. etiaz ipse cōpellerer meū terminare sermonem.

Diui Aurelij Augustini hipponensis episcopi/ expositio in euangelium scđm Johannem foeliciter explicit.

